Konai

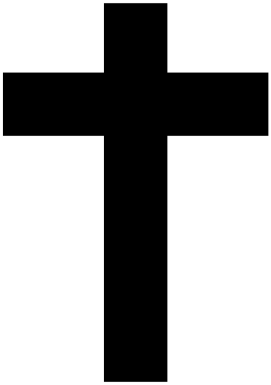

Konai: Godiha̱ Ta̱ Bolofe̱i New Testament

Konai

Konai: Godiha̱ Ta̱ Bolofe̱i New Testament

Nupela Testamen long tokples Konai long Niugini

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Konai

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 7 May 2025 from source files dated 8 May 2025
8c47cab8-fc6e-524e-936f-c52eba70db94

Contents

Matyu 1
Mak 103
Luk 167
Jon 277
Dabai 354
Rom 453
1 Korin 501
2 Korin 547
Galesia 578
Efesus 596
Filipai 612
Kolosi 623
1 Tesalonaika 635
2 Tesalonaika 645
1 Timoti 651
2 Timoti 665
Taitus 674
Filemon 681
Hibru 684
Jems 722
1 Pita 735
2 Pita 749
1 Jon 758
2 Jon 770
3 Jon 772
Jut 774
Mogogou Ta̱ Hegi 778

Tą Uwo Bolofẹi
Matyuhą Nalą̱i

Tawale Tą

O Matyu ẹme Yesuhą dabai degedi o ta. Ẹ hụ tabe Livai, gamani sibidi sele kefedi o. Di Matyu 9:9-13 koko͡u o Matyuhą degei kẹ husolo͡u idi.

Matyuhą Juda o sasą̱i kediąmoko͡u hehegie nalągai. Kegei kahą degemo͡u, Godihą habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kedią ko͡u naląga i kẹme Yesuhą haguei kelegeno͡u damalẹdo tamą degei kẹ hehegie nalągai. Kegei kahą tą sụdo Matyuhą nalągai kuguo kuodu dalagua kuhẹ: 1:22-23, 2:4-6, 14-15, 23, 4:13-16, 8:16-17, 12:15-21, 13:34-35, 21:2-5, 16, 26:24, 31, 26:54, 27:6-10.

Yesuhą o sasą̱i kediąmoko͡u tą sasado ilo kele hehegie tobo͡u mo͡u i kẹ Matyuhą nalągai. Ta dala kuhẹ:

Tą hiye 5–7: Bitọụ kahą Tą; Yesuhą tą kẹ bitọụ sa koko͡u ge hehegie tefelei.

Kuguo Matyu ko͡umahą tą sibigẹ tano͡u tano͡u olo͡u fẹibe kuhẹ:

Tą Hiye 1:1–4:16

Yesuhą sa sibigẹ kuoko͡u migile tofou.

Tą Hiye 4:17–9:34

Yesu ẹ Godihą wolo͡u daladi kahą tą tobolo͡u mo͡u, haba do o sasą̱i kedią bologuọụmo͡u, bolọ degele i.

Tą Hiye 9:35–10:42

Yesuhą ẹ dabai degedi o kediąmoko͡u dabai nẹmo͡u i.

Tą Hiye 11:1–16:20

Yesu ẹme koyodo?

Tą Hiye 16:21–20:34

Yesuhą ẹ tolo hafẹi degeimo͡u, ẹ dabai degedi o kediąmoko͡u midihọ yo͡u degedi sagą̱i kẹno͡u tefele degemabadomo͡u hehegiei.

Tą Hiye 21–25

Yesuhą sa Jerusalemko͡u ile folomo͡u, o sasą̱i kediąmoko͡u egei hehegiei.

Tą Hiye 26–28

Yesu ẹ do hiyedo duguomo͡u, tolo ilemo͡u haguą gehẹ degei.

Yesuhą sa sibigẹ kuoko͡u migile tofou

(Tạ Hiye 1:1–4:16)

Yesu Kelesuhạ ẹ kou guai o kediạ hụ
(Luk 3:23-38)

1 Kou ume Yesu Kelesuhạ ẹ kou guai o kediạ hụ olou fẹi.
Ẹme Devithạ hụti o. Ẹ kou guai odobe Abraham.
2 Abrahambe Aisakhạ ẹ aye.
Aisakbe Jekophạ ẹ aye.
Jekopbe Judabou ẹ malạ olou fẹi kediạbou die aye.
3 Judabe Peres dilie Sera dilie aye. Dilie duou hạ hụbe Tamar.
Peresbe Hesronhạ ẹ aye.
Hesronbe Ramhạ ẹ aye.
4 Rambe Aminadaphạ ẹ aye.
Aminadapbe Nasonhạ ẹ aye.
Nasonbe Salmonhạ ẹ aye.
5 Salmonbe Boashạ ẹ aye. Dihi kahạ ẹ duou hạ hụbe Rahap.
Boasbe Obethạ ẹ aye. Dihi kahạ ẹ duou hạ hụbe Rut.
Obetbe Jesihạ ẹ aye.
6 Jesibe hiye o Devithạ ẹ aye.
Devitbe Solomonhạ ẹ aye. Dihi kahạ ẹ duou be Uriahạ sasại Devithạ hu kẹ.
7 Solomonbe Rehoboamhạ ẹ aye.
Rehoboambe Abiyahạ ẹ aye.
Abiyabe Asahạ ẹ aye.
8 Asabe Jehosafathạ ẹ aye.
Jehosafatbe Jehoramhạ ẹ aye.
Jehorambe Usiahạ ẹ aye.
9 Usiabe Jotamhạ ẹ aye.
Jotambe Ahashạ ẹ aye.
Ahasbe Hesekiahạ ẹ aye.
10 Hesekiabe Manasehạ ẹ aye.
Manasebe Emonhạ ẹ aye.
Emonbe Josaiahạ ẹ aye.
11 Josaiabe Jehoiakinbou ẹ malạ olou fẹi kediạbou die aye. O kediạ tofou kelegebe, ho o kediạge Israel o kediạme asou sa Babilonkou wou ma ile dogogu.
12 Asou sa kokou wou ma ile dogoguomou,
Jehoiakinbe Sealtielhạ ẹ aye degei.
Sealtielbe Serubabelhạ ẹ aye.
13 Serubabelbe Abiuthạ ẹ aye.
Abiutbe Eliakimhạ ẹ aye.
Eliakimbe Asorhạ ẹ aye.
14 Asorbe Sadokhạ ẹ aye.
Sadokbe Akimhạ ẹ aye.

Akimbe Eliuthạ ẹ aye.
15 Eliutbe Eleasarhạ ẹ aye.
Eleasarbe Matanhạ ẹ aye.
Matanbe Jekophạ ẹ aye.
16 Jekopbe Josephạ ẹ aye. Josepbe Mariahạ ẹ mạ.
Kegemo͡u, Mariahạ Yesu malạ felẹi. Yesu ẹme Kelesuyodele ili kẹ.*
17 Kegei kahạ, Abrahamhạ soso͡u ko͡u ge tofogo͡u haguabe demo͡u, Devitko͡u tofogo͡u kediạ die ko͡u guai olo͡u fẹibe 14 kege. Haba Devitko͡u ge tofogo͡u mo͡u haguabe demo͡u, ho o kediạ Israel o sasại aso͡u sa Babilonko͡u wo͡u ma ile dogogu kediạne die ko͡u guai olo͡u fẹibe 14 kege. Haba aso͡u sa koko͡u wo͡u ma ile dogogu kediạ tofogo͡u haguabe demo͡u, Kelesuko͡u ge kẹne ko͡u guai olo͡u fẹibe 14 kege.

Mariahạ dihi Yesu Kelesu malạ felẹi
(Luk 2:1-7)

18 Dihi Yesu Kelesu malạ felẹi tạbe ko͡u gue. Ẹ adio͡u Mariabe Josepko͡u tileyodema makai. Kẹno͡u si dilie dogo͡u guo deleli mei, kelege Maria ẹme dihi guoko͡u degeimo͡u dugulo i. Duo Bolofẹihạ nelẹ kahạno͡u ẹ dihi guoko͡u degei.
19 Ẹme dihi guoko͡u degeimo͡u, o ẹ tileyodema makai o Josep, ẹme dọụdo o kahạ degeimo͡u, ẹ o sasại dihịle kele ẹ sasạiko͡u sidifi nelẹ meiyode tawalemo͡u be, ẹ amafẹi hiyafogolo͡u yodeno͡u fimại.
20 Ẹ kege fimạma, tieimi dugube, Hiye Ohạ ẹsol o tahạ ẹmoko͡u tamạ degemo͡u tobo͡u mo͡u du, Josep, nạme Devithạ hụti, nạ sasại Maria hulo guẹ degeda. Duo Bolofẹihạ nelẹ kahạno͡u ẹ dihi guoko͡u degeiyodei.
21 Ẹ o dihi malạ felẹiba, nạ ẹ hụ tilebe Yesu.* Yobe, ẹge o sasại kediạ midihọ kasagại milo͡u di kẹ tọgule muguoba, diạ mamolo͡uyode tobou.
22 Olo͡u fẹi kẹme mo͡u yo͡uwa tamạ degegali mei, Hiye Ohạ ko͡u tobou kẹme damalẹdo tamạ degeyadomo͡u kuhe degegai. Yobe, ẹ habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kahạ mogouya kẹ ko͡u gue ko͡u tobou,
23 Sasại gisiai ẹ dihi guoko͡u degema, o dihi malạ felẹiba, o kediạ ẹ hụ tilebe Emanuelyodele ile. Ẹ hụ kahạ sibigẹbe ko͡u gue, Godihạ di dogo͡u guo dalaleyode tobou. *Aisaia 7:14*

---

* **1:16 1:16** *Kelesu*be Godihạ di mamo͡uyadomo͡u makai o. * **1:21 1:21** Hụ ‘Yesu’ kahạ sibigẹbe *Hiye Ohạ o sasại mamolo͡u.*

24 Kegemo͡u, Josephạ tiei kesigiemo͡u, Godihạ ẹsol o kahạ
tobou sagại, kẹno͡u seselemo͡u, Maria hu.
25 Ẹ sasại ko͡u huye, kẹno͡u si dilie dogo͡u guli mei dalali,
o dihi malạ felẹi. Dihi malạ felẹimo͡u, Josephạ ẹ hụ tibe
Yesuyodei.

2

Sa ta tewe o kediạ dihi Yesu dugu haguasiei

1 Mariahạ dihi Yesu malạ felẹibe, sa Betlehem, sa Judia
duo koduge malạ felẹi. Herothạ gamani hiye o delei kelege,
dihi kẹ malạ felẹimo͡u, sa ta tewe o kediạ sa Jerusalemko͡u
asọ haguluya kẹ haguasie felẹgamo͡u yoduga i,
2 dihi ebele malạ felẹi, Juda o sasại kediạ Hiye O kẹme
kou? Ei ẹ kuidihọ asọ hagulako͡u duguomo͡u, ẹmoko͡u dihọ
bagạ tobo͡u lamo͡u haguasiei.
3 Gamani o Herot ẹne dulo kesigi.* Sa Jerusalem tie o sasại
kediạne dulo kesigile i.
4 Kegemo͡u, Herothạ Israel o kediạ mogo͡u du dalaguadi
hiye o kediạbo͡u,* Moseshạ kuolo͡u yo du o kediạbo͡u olo͡u
fẹi haguisoumo͡u haguasie felẹgoumo͡u, diạmoko͡u yodu,
Godihạ makai o Kelesube ẹ duo͡u hạ kilịya malạ felẹiya?
5 Sa Betlehem, sa Judia kodugeyode tobolo͡u i. Yobe,
Godihạ tobou kẹme habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kahạ
ko͡u gue nalại dala,
6 Juda kediạ sa duo kodube sa Betlehembe hụbo͡u meiye,
kẹno͡u si hụ hiyedo dalale. Yobe, nị sa koko͡u be hiye
o ta tamạ degeba, mạ Israel o sasại dia dalale. *Maika
5:2*
7 Kegemo͡u, Herothạ tewe o kediạmoko͡u amafẹido
haguasiemabeede tobo͡u mo͡u, hagua felẹgoumo͡u,
diạmoko͡u yodu, sawisiei kobogedo nị kuidihọ kẹ dugulo
ilou?
8 Diạ ẹmoko͡u kege tobolo͡u imo͡u, ẹ ko͡u gue tobou, nị ya, sa
Betlehemko͡u fologa, dihi kẹ defẹido kamabeedei. Nị kolugi
dugubabe, ạmoko͡u tobo͡u haguama. Ạne ile, yubu sugulo
fiyaba, dihi koko͡u dihọ bagạ tobo͡u lamo͡u.*
9 Kegemo͡u, tewe o kediạ gamani hiyedo o kahạ tạ du-
lomo͡u, kuidihọ asọ hagulu ko͡u dugu kahạ imo͡u duguomo͡u,

* **2:3 2:3** *Herot* ẹ yo͡uno͡u Juda o kediạ dia dalaleyade tawai. * **2:4 2:4** *Mogo͡u du daladi o* kẹme (‘pris’) Godihạ mosọ kodu dabai degedi. Dabai degeimo͡u be, Godibe tageto͡u dalamo͡u, ha o sasại kediạ hayedu dalamo͡u, yo͡uge mogo͡u du daladi. * **2:8 2:8** Herot ẹ dihi Yesu walamo͡u o͡u ga tobou.

diạ kẹnou̅ sesele yai. Yolugi, dihi kahạ dala mosọ tagetou̅ hohọguo dalamou̅ dugulo i.

10 Diạ kuidihọ kẹ duguomou̅, hohọ hiyedo degele i.

11 Kegemou̅, diạ mosọdu fologamou̅, dihibou̅ ẹ adiou̅ Mariabou̅ de duguomou̅, yubu sugulo fiya duwoguali, dihi kokou̅ dihọ bagạ tobolou̅ i. Die ye tulamou̅, bisai talama, dihi kokou̅ nelẹ ibe, sele igi golbou̅, họ bolọdo molabou̅, hebe du kolobou̅ de nelẹ i.

12 Nelẹ ima tiasigei, tieimi dugulo ibe, Godihạ diạmokou̅, nị Herotkou̅ idamabeede tobou̅ mou̅ dulomou̅, diạ a taya kẹ die sabekou̅ boholou̅ mạ yai.

Josepbou̅ ẹ sasạibou̅ dilie dihi malạ ile sa Isipkou̅ fologai

13 Tewe o kediạ fogou̅ youmou̅, Josephạ tieimi dugube, Hiye Ohạ ẹsol o tahạ tamạ dege, ẹmokou̅, nạ haguạ, dihibou̅ ẹ adiou̅ bou̅ de wou̅ ma, sa Isipkou̅ kama foyedei. Nạ kele dalali, ạ nạmokou̅ boholou̅ mạ haguayede tobou̅ ba dulo. Herothạ dihi ko□u kolugi duguoba, wouba tolo ilamou̅ degeliyode tobou̅ mou̅ du.

14 Kegemou̅, ẹ huliạme haguạmou̅, dihibou̅ ẹ adiou̅ bou̅ de wou̅ ma, sa Isipkou̅ ya fologai.

15 Fologa dalaguali, Herot tolo imou̅, diạ sa kẹ kuhe tou̅ fogou̅ fogou̅ yai. Diạ kẹ degeibe, Hiye Ohạ habage-degele-duguo-tobou̅ di-o kahạ mogouya tobou sagại kegenou̅ damalẹdo tamạ degei.

Mạ dihi ẹme sa Isipkou̅ dalamou̅, ạ ẹmokou̅ nạ tou̅ fogou̅ iyede tobou̅ mou̅, ẹ kuhe haguei. *Hosea 11:1*

Gamani o Herothạ tobou̅ mou̅, o kediạ sisigọ sụdo woumou̅ tofigile i

16 Kegemou̅, Herot ẹ tewe o kediạ ẹmokou̅ ou̅ gaiyode tawalemou̅ gofo□u hiyedo degei. O ilo kediạmokou̅ tobou, nị ya, sa Betlehembou̅, sa kahạ figiya kile o sisigọ sadebe bolọụ kege gabali mei kẹ olou̅ fẹi wouba tofigiemabeede tobou. Yobe, kuidihọ tamạ degeimou̅ kelegebe ẹ tawai, tewe o kediạ ẹmokou̅ kou̅ tobou̅ mou̅ du kahạ.

17 Kẹ degei kẹme habage-degele-duguo-tobou̅ di-o Jeremaiahạ mogouya tobou kẹ damalẹdo tamạ degei.

18 Sa Ramakou̅ gosolo uwo hiyedo dulo ili kẹme sasại Reselhạ ẹ sisigọ diạ sihou gosoulu. Hohọ degelebe dafai, ẹ sisigọ olou̅ fẹi mei degele i kahạ degemou̅. *Jeremaia 31:15*

Josephą ẹ sasąibou ẹ dihibou de boholou mą hagua feleị

19 Kegemou, Herot tolo imou, Josep ẹ sa Isipkou dalali,
tieimi dugube, Hiye Ohą ẹsol o tahą tamą degemou,
20 ẹmokou kou gue tobou, ną haguą, dihibou ẹ duou bou
de wou ma, sa Israelkou haguayedei. Dihi walamou fimą i
o kediąme tofigile hobogouyode tobou mou du.
21 Josephą kẹ tobou mou dulomou haguą, dihibou ẹ adiou
bou wou ma iligi, sa Israelkou fologai.
22 Kẹnou si fologamou dube, o Arkelausbe ẹ aye Herothą
timou maląmou, sa Judia dia dalayodeimou dulomou, sa
kokou ya kẹ ilebe guẹ degei. Haba ẹ tieimine ẹmokou tawale
tą tobou mou dulomou, dią sa Galilikou fogou yai.
23 Sa Galilikou fologamou, haba sa hụ Nasaretkou ya
fologa deleiguei. Kegei degemou, habage-degele-duguo-
tobou di-o kedią tobolou i kẹme damalẹdo tamą degei.
O sasąị kedią ẹme sa Nasaret tie oyodele ileyode tobolou i.

3

Fafeleya degedi o Jonhą egei tobou
(Mak 1:2-8; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

1 Kelegebe, fafeleya degedi o Jon ẹ sa Judiakou dalali, sa
hebe mei mihịnou sa kokou ile folomou, egei hehegiedi.
2 Ẹ hehegiedibe kou gue tobou di, nị fị bohou ma, hebeni
Hiye Ohą nị wolou dalalebe hafẹịdo degeliyode tobou di.
3 O kẹme habage-degele-duguo-tobou di-o Aisaiahą tobou
o kẹ,
Hebe mei mihịnou sa kelege Hiye Ohą ẹ a milou ma
dọụsusugumabeede haguisa tobou ba dulo ile. *Aisaia 40:3*
4 Jon ẹ yukuei kądibe, wai kamel towe dai kẹ fiyatiye
tufọguo kądi. Nalẹ ẹ nądibe kąbubou, kule huẹịbou denou
fẹị nądi.
5 Jon ẹ sa mihịnou sa kokou dalamou be, sa Jerusalem o
sasąịbou, sa sa olou fẹị Judia kile dalagua o sasąịbou, o sasąị
tọ Jordan kokou tie obou olou fẹị kedią ẹmokou ya fologai.
6 Ẹ egei tobou mou dulomou, die midihọ kasagąị milou ga
idi kẹ kusigile tobolou imamou, ẹ o sasąị kedią tọ Jordankou
fafeleya degei.
7 Kegemou, Jonhą dugube, Farisi obou, Sadyusi obou
sụdo fafeleya tofolou yodema haguasieimou, ẹ diąmokou
nịme hiyẹ bei sisigọ. Godihą gofo□u degeba, nịmokou hebe

kasagai kẹ nelẹ. O koyohạ tobou mou, ni fosigelamou degele iya? Nige Godihạ gofo□ube de gabale sagai?

8 Ni fi bohou babe, midihọ ni milolou kahạ hehegilebe, nime damalẹdo fi kou boholou idadele kẹnou hehegiema.

9 Abraham ẹme ei kou guai oyode tobou dama. Yobe, ạ nimokou tobolou kuhẹ, Godihạnou degeiye, igi ko□udiạne boholou ba, Abrahamhạ sosou sạ dege dalaguale.

10 Heibe hebe yelebou kou dogogu dala. Hebe olou fei kolo bologuạ mạ idiyo mei kẹme oe hagima, doulukou hebesaleyode tobou.

11 Ni fi bohou mou be, ạge nime tạlekou nou fafeleya degedi. Kẹnou si o ta mạ habage haguale kahạ ẹ nelẹbe hiyedo, mạ nelẹ sagai mei. Ẹ hụbe folodo dala kahạ degemou, ẹ hagubabe, ạge ẹ abogo□u mosọbe ta malạ hebele ile sagai mei. Ẹge nime Duo Bolofeihạ nelẹya kẹ fafeleya degele, haba douyene fafeleya degeleyode tobou.

12 Ẹ hagualebe, o sepolo touye haguadi sagai kege nalẹ segei kẹ mo□u haguale. Sepolo tolou ba, ko kasagai olou fei igisema, nalẹ sibigẹ kẹnou mo□uma ile, mosọdu dogogulọ. Kegema, ko olou fei kẹme dou mei degediyo mei kokou hebesaleyode tobou.

Jonhạ Yesu fafeleya degei
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

13 Kegemou, Yesuhạ sa Galili tou fogou, tọ Jordankou Jonhạ dalakou felei. Ẹme Jonhạ fafeleya degeyadomou fimai.

14 Kẹnou si, Jonhạ ẹ akogulamou tobou, nạ ạ fafeleya degelesi bolọ. Kadegeimou nạ ạmokou haguya?

15 Yesuhạ tobou, ạ nạmokou yodube bolọ. Godihạ tagali kẹ da degelebe dọụdoyode tobou. Kegemou, Yesuhạ yodu kẹme Jonhạ degei.

16 Kegemou, Yesu ẹ fafeleya degema, bidiletou foloumou, kelegenou hebeni a so□ugou mou, Godihạ Duo Bolofeihạ sio isusu baga fulou migile, ẹmokou biyoumou dugu.

17 Haba, hebenitou ge tạ uwo ta kou gue tobou mou dulo i, ko□ume mạ Dihi. Ạge ẹme tagalido, ẹmokou hohọ hiyedo degeli.

4

Tamạhạ Yesu tefele dugu
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

1 Kegemo͡u, Duo Bolofe̱iha̱ Yesu hebe mei mihi̱no͡u sa
koko͡u wolo͡u i, Tama̱ha̱ Yesu tefele duguyadomo͡u.
2 Sa mihi̱no͡u koko͡u deleibe, sawisieibo͡u huliabo͡u olo͡u fe̱i
40 kege nale̱ nali̱ mei delei kaha̱, e̱ hegie degei.
3 Hegie degeimo͡u, tefele dugudi o kaha̱ e̱moko͡u hagua
tobou, na̱me damale̱do Godiha̱ Dihi debabe, igi ko͡u
dalagua kuoko͡u tobo͡u ba boholo͡u ba, o͡u si degeiba na̱yede
tobou.
4 Ke̱no͡u si e̱ sima tobou, Godiha̱ kuguoko͡u be ko͡u gue
nala̱i dala,
Nale̱ na̱di kaha̱no͡u be, o sasa̱i fi̱ gehe̱ tofousogo tofolo͡u ke̱
molo u mei. Godiha̱ ta̱ yo u tobo͡u di olo͡u fe̱i ke̱ dulo
sesele ili kaha̱no͡u si o sasa̱i tofousogo tofolo͡u ileyodei.
Lo 8:3
5 Kege tobo͡u mo͡u, Tama̱ha̱ e̱ Godiha̱ sa Jerusalemko͡u
wolo͡u ile, Hiye Oha̱ mose̱ tageto͡u do wolo͡u folo tefegiemo͡u
tobou,
6 na̱me Godiha̱ Dihi debabe, na̱ mihi̱ko͡u mo͡u gule fogu
fiyayedei. Yobe, Godiha̱ kuguoko͡u be ko͡u gue nala̱i dala,
Na̱ fogu fiyoubabe, e̱ tobo͡u ba, e̱ e̱sol o kedia̱ na̱ hebele to͡u
ba, ne̱ abogo u igiye ta wolo meiyodei. *Buk Song
91:11-12*
7 Kegemo͡u, Yesuha̱ e̱moko͡u tobou, haba ko͡u guene nala̱i
dala,
Na̱ ne̱ Hiye O Godiha̱ nele̱ ke̱ hobo͡u tefele dugudayedei. *Lo
6:16*
8 Kegemo͡u, Tama̱ha̱ Yesu haba bito̱u sasado ta koto͡u
wolo͡u folomo͡u, sa sa bolo̱do olo͡u fe̱i, hiye o kedia̱ dia
dalagua ke̱ Yesuko͡u hehegiei.
9 Hehegiemamo͡u ko͡u gue tobou, na̱ yubu sugulo fiyaba,
a̱moko͡u diho̱ baga̱ tobo͡u babe, a̱ge sa sa olo͡u fe̱i ko͡ume
na̱moko͡u nele̱yodei.
10 Yesuha̱ sima tobou, Tama̱, na̱ a̱ to͡u fogo͡u fogo͡u iyedei.
Yobe, Godiha̱ kuguoko͡u be ko͡u gue nala̱i dala,
Na̱ ne̱ Hiye O Godiko͡u no͡u yubu sugulo fiya, diho̱ baga̱
tobo lo͡u ba, e̱ dabaino͡u degeyedei. *Lo 6:13*
11 Kegemo͡u, Tama̱ha̱ e̱ to͡u fogo͡u fogo͡u imo͡u, e̱sol o kedia̱
haguasie, Yesu dogo͡u gulo i.

Yesuha̱ sa Galiliko͡u ge dabai yomogo͡u degei
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)
12 Kegemo͡u, Yesuha̱ Jon didio̱ degeiyodei ke̱ dulomo͡u, sa
Galiliko͡u ile felei.

13 Kilegenou͡ be, sa Nasaret tou͡ fogou͡, sa Kaperneamkou͡
ile delei. Sa Kaperneam kẹme ohuẹiyai Galili kokou͡ delei.
Sa kẹme o hụti Sebulunbou͡, Naptalibou͡ kediạ sa.
14 Ẹ kokou͡ ibe, Godihạ tạ, habage-degele-duguo-tobou͡ di-
o Aisaiahạ kou͡ nalại kẹme damalẹdo tamạ degeyadomou͡
kuhe i. Yobe, o kahạ kou͡ gue nalại dala,

15 O hụti Sebulunbou͡, Naptalibou͡ kediạ sabe, dawalakou͡
yadi alikou͡ ge ka ibe demou͡, tọ Jordan dama ilobou͡
kele fogou. Die sa Galiliyodele idi kokou͡ be sa ta o
sasại ilo kelene dalagua.

16 Sa kẹ tie o sasại kediạme huliạkou͡ deleigueiye, kẹnou͡
si hohọ hiyedo kou͡ dugulo i. Tofigile o kediạmokou͡ ne
hohọguo dalayodei. *Aisaia 9:1-2*

Yesu ẹ Godihạ wolou͡ daladi kahạ tạ tobolou͡ mou͡, haba do o sasại kediạ bologuọụmou͡, bolọ degele i

(Tạ Hiye 4:17–9:34)

Yesuhạ o dosou͡ dia kege haguisoumou͡, diạ ẹ sesele yai (Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

17 Kelege Yesu ẹ yomogou͡ egei tobou. Nị fị bohou͡ ma,
hebeni Hiye Ohạ nị wolou͡ dalalebe hafẹido degeliyode
tobou͡ di.

18 Kegemou͡, ohuẹiyai Galili koya kẹ sulugi, o eyẹ malạ
bolọụ ta dugube, Saimon, Pitayodele idi kẹbou͡, ẹ malạ
Andrubou͡ de dugu. Diliebe ohuẹiyai kokou͡ neke mou͡
soumou͡ dugu. Diliebe miyẹ mo͡udi o.

19 Yesuhạ diliemokou͡ nele ạ sesele haguamabeede tobou.
Ạ nelemokou͡ o sasại mo͡udi kẹ hehegielamou͡, obe miyẹ
mo͡udi kẹ sạ degeiyode tobou.

20 Dilie kẹ dulomou͡, totonou͡ neke olou͡ fẹi kokou͡ magama
fogou͡ mou͡, ẹ sesele yai.

21 Kegemou͡, haba ilemou͡ dugube, o eyẹ malạ bolọụ ta,
Sebedihạ dihi Jemsbou͡ ẹ malạ Jonbou͡ de dugu. Diliebe dilie
ayebou͡ de mosole tagetou͡ neke dọụsusulo duwoguamou͡, ẹ
dilie haguisai.

22 Dilie dulomou͡, kelegenou͡ dilie aye mosole foudu
duwomou͡ tou͡ fogou͡ fogou͡, Yesu sesele yai.

Yesuhạ egei tobou̍ mou̍ siei, haba do one bologuọụmou̍ bolọ degele i
(Luk 6:17-19)

23 Kegemou̍, Yesu ẹ sa Galiliya kẹ die egei mosọya egei
hehegiemou̍ sulugibe, tạ uwo bolofẹi Godihạ wolou̍ daladi
kẹne tobou̍ mou̍ siei. Haba dobou̍ o sasạine olou̍ fẹi
bologuọụmou̍, bolọ degele i. Nelẹ mei degei kediạne olou̍
fẹi bolọ degele i.
24 Ẹ kege degeimou̍, tạ kẹ sa Siria kileya olou̍ fẹi
tefeimou̍, sa kẹ tie o kediạ do daga daga o sasại sụdo
mo□uma haguasiei, do hiyedo kediạbou̍, duo kasagạiye
tolou̍ i kediạbou̍, dio koulugi fiyasigedi kediạbou̍, ibigid-
iobou̍ dobogo□udiobou̍ tofigile i kegei kẹ mo□uma haguasie
felẹgoumou̍, bologuọụmou̍ bolọ degele i.
25 Ẹ sumou̍, o sasại sụdo ẹmokou̍ haguasie kefegulo i. Sa
Galilibou̍, sa Dekapolisbou̍, sa Jerusalembou̍, sa Judiabou̍,
tọ Jordan ilobou̍ tie obou̍ kediạ ẹ sesele suluguei.

5

Yesuhạ bitọụ kokou̍ ge egei tobou

1 Yesuhạ o sụdo kefegumou̍ duguomou̍, bitọụ ta kokou̍
folo duwei. Duwoli dugube, yo□u ẹ dabai degedi o kediạ
haguasie felẹgoumou̍ dugu.

Yesuhạ o kediạmokou̍ hohọbou̍ mabeede tobou
(Luk 6:20-23)

2 Kegemou̍, Yesuhạ ẹ dabai degele idi o kediạmokou̍
hehegie tobou,
3 O Godihạ dihịle mabou̍ sạ degei dalaguayode tawali kediạ
hohọbolou̍ nou̍, hebeni Hiye Ohạ diạ wolou̍ dalale
kahạ degemou̍.
4 O gosolo dalagua kediạ hohọbolou̍ nou̍, Godihạ diạ dogou̍
gulo kahạ degemou̍.
5 O dio□u die hụ hebele fogudiyo mei kediạ hohọbolou̍ nou̍,
Godihạ sa sa olou̍ fẹi diạmokou̍ nelẹ kahạ degemou̍.
6 O Godihạ dihịle dọụdo o dalagualamou̍ degele idi kediạ
hohọbolou̍ nou̍, diạme hegie degeli o kẹ sạ degei,
Godihạ nalẹbou̍ huẹibou̍ de nelẹ kahạ degemou̍.
7 O yogokou̍ solou̍ do degele idi kediạ hohọbolou̍ nou̍,
Godihạ diạmokou̍ solou̍ do degele kahạ degemou̍.

8 O die duledu sibigi ta dala mei kediạ̱ hohọ̱bolo͡u no͡u, diạ̱
Godi dugulo kahạ degemo͡u.
9 O biya imo͡u akogudi o kediạ̱me hohọ̱bolo͡u no͡u, Godihạ̱
diạ̱me mạ dihiyodele kahạ degemo͡u.
10 Godihạ̱ dihḭ̱le kele dọ̱ụ̱do dalagua o sasạ̱i̱, o tae makodi
kediạ̱ hohọ̱bolo͡u no͡u, hebeni Hiye Ohạ̱ diạ̱ wolo͡u
dalale kahạ degemo͡u.
11 O sasạ̱i̱ diạ̱ma, nḭ̱me oe susuga tobolo͡u iliye, nḭ̱ hohọ̱bo͡u
ma. Nḭ̱ ạ̱ sesele ili kahạ̱, oe nḭ̱ makolaba, ogo͡u ga,
nḭ̱me kasagạ̱iyodeibabe, nḭ̱ hohọ̱bolo͡u no͡u.
12 Kege degeibabe, nḭ̱ hohọ̱no͡u degema, nḭ̱ hebe bolọ̱do
kẹ̱me hebenito͡u ko͡u dala kahạ degemo͡u. Afudo, nḭ̱ deleli
mei kelegene, oe habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kediạ̱
makolamo͡u kegeno͡u degele idi.

Nḭ̱me solebo͡u hohọ̱bo͡u kẹ̱ sạ̱ degei
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

13 Yesuhạ̱ haba ko͡u gue tobou, nḭ̱me sa sibigẹ̱ kahạ̱ sole
sạ̱ degei. Kẹ̱no͡u si solebe sebe mei degeibabe, kage degeiye
haba sole sebe degele? Sole kegei kẹ̱me kasagạ̱i̱, ẹ̱ degele ta
dala mei. Obe boholo͡u filạ̱mo͡u, abogo͡uye tofo͡u tofo͡u di.
14 Nḭ̱me sa sibigẹ̱ kahạ̱ hohọ̱ sạ̱ degei. Sa bitọ̱ụ̱ko͡u dala
kẹ̱ne ta wọ̱mogo͡u dala mei.
15 Haba, obe kamạ̱i̱ dou migiemo͡u be, bilika hayedu
dogogudiyo mei, mosọ̱ tamạ̱ kele dogogudi, o mosọ̱du
dalagua kediạ̱ kamạ̱i̱ hohọ̱ kẹ̱ duguyadomo͡u.
16 Nebe kẹ̱no͡u tefei, nḭ̱ hohọ̱ kẹ̱ o kediạ̱mako͡u hohọ̱guba,
diạ̱ nḭ̱ midihọ̱ bolofẹ̱i̱ kẹ̱ duguoba, diạ̱ nḭ̱ Aye hebenito͡u
duwo, ẹ̱ hụ̱ hebele fogulo ile.

Godihạ̱ Kuolo͡u kahạ̱ tạ̱

17 Yesuhạ̱ haba ko͡u gue tobou, ạ̱ hagua, Moseshạ̱ kuolo͡u
tạ̱ kẹ̱ ạ̱ ta gabale sagạ̱i̱ mei. Habage-degele-duguo-tobolo͡u-
idi-o kediạ̱ nalạ̱gai kẹ̱ne, ạ̱ ta gabale sagạ̱i̱ mei. Nḭ̱ kege
fimạ̱ idama. Ạ̱ hagua, tạ̱ kẹ̱ akogulo sagạ̱i̱ mei. Ạ̱ge tạ̱ kẹ̱
damalẹ̱do tamạ̱ degeyadomo͡u hagua felẹ̱i̱.
18 Ạ̱ nḭ̱mako͡u damalẹ̱do tobolo͡u kuhẹ̱. Agudiobo͡u sa
sibigẹ̱bo͡u kẹ̱me olo͡u fẹ̱i̱ mei degele mei debabe, Godihạ̱
kuolo͡u tạ̱ne ta mei degele mei. Nalạ̱gai olo͡u fẹ̱i̱ kẹ̱ ta
mei degele mei debabe, nalạ̱gai olo͡u fẹ̱i̱ kẹ̱ damalẹ̱do tamạ̱
degele.

19 O koyohạ Godihạ tạ nị dumabeedei kẹ gobolou̍ ba, haba
omokou̍ ne kege hehegieibabe, o kẹme hebeni Hiye Ohạ o
sasạị wolou̍ daladi sa kokou̍ be, ẹ hụbe hiyeyodele mei. O
koyohạ Godihạ tạ kẹ seseleba, omokou̍ ne olou̍ fẹịdo hehegie
tobou̍ basi, o kẹme hebeni Hiye Ohạ wolou̍ daladi sa kokou̍
be, ẹ hụbe hiyeyodele.
20 Yobe, ạ nịmokou̍ kou̍ gue tobolou̍, Farisi obou̍, Moseshạ
kuolou̍ yo dulo i obou̍ kediạme Godihạge dọụdo oyode
tobolou̍ sagạị mei. Nịne diạ degele idi kẹnou̍ tefele
degeibabe, nịme hebeni Hiye Ohạ o sasạị wolou̍ daladi sa
kokou̍ be ta yale sagạị mei.

Yesuhạ hagị dọụsusudi midihọ kẹ tobou
(Luk 12:57-59)

21 Yesuhạ haba kou̍ gue tobou, afu nị kou̍ guai o
kediạmokou̍ o wodamabeede tobou̍ di kẹme nị kou̍ dulo i.
Haba o koyohạ o yogo woubabe, ẹme tạ saikou̍ tafalaleyode
tobolou̍ idi kẹne nị dulo i.
22 Kẹnou̍ si ạ nịmokou̍ tobolou̍ kuhẹ, o koyohạ ẹ mogokou̍
gofo□u degeibabe, ẹme Godihạ tạ sale. Haba o koyohạ ẹ
mogo ta susuga tobou̍ babe, ẹme kansole o kediạge tạ sa ile.
O koyohạ nạme totou̍ degei o kasagạịyode tobou̍ babe, ẹme
dou sakou̍ ile.
23 Kegei kahạ, Godikou̍ bi ta nelạbabe fimạ dugu, mạ
mogohạ ạmokou̍ gofo□u degei ta daladade tawaibabe,
24 nạ Godikou̍ nelạmou̍ degei kẹ tou̍ fogou̍ fogou̍ ile,
nạmokou̍ gofo□u degei dala kẹ dọụsusumaba, boholou̍ mạ
haguaba, ise Godikou̍ nelạmou̍ degei kẹ kuhe nẹ.
25 O tahạ nạ tạ salaba wolou̍ ibabe, nạ aba you iligi, toto
ẹbou̍ de hagị kẹ dọụsusuyede tobou̍. Kege ho fogou̍ babe,
o kahạ nạ tạ sai fidi o kokou̍ wolou̍ ile folouba, haba tạ sai
fidi o kahạ nạme kasamane o kokou̍ wolou̍ ile folouba, nạme
didiọ degele.
26 Ạ nịmokou̍ damalẹdo tobolou̍ kuhẹ, nạ didiọ degeibabe
toto tou̍ fogou̍ fogou̍ ile sagạị mei. No□u kege dalali,
didiọ degei kẹ telemalẹ kahạ dowo kẹ olou̍ fẹị sibima mei
degeibasi telemạ ile.

Yesuhạ o kediạmokou̍ sasạị hiyoubou̍, o hiyoubou̍
degedamabeede tobou

27 Yesuhạ haba kou gue tobou, nị kou guai o kediạge sasạị
hiyoubou, o hiyoubou degedamabeede tobou di kẹme nị kou
dulo i.
28 Kẹnou si ạ nịmokou tobolou kuhẹ, o koyohạ sasạị ta
duguoba fịyenou tagaibabe, ẹme sasạị hiyou degedi o, yobe
ẹ sasạị kẹ fịye kou tagai kahạ degemou.
29 Nẹ dihọ dele kahạ nạ wolou ile midihọ kasagạị ta milou
babe, nạ nẹ dihọ kẹ tele filạ. Nạme nẹ tou bou de olou fẹị
dou sakou hebele filẹịye debabe, nạ nẹ tou hạ bi tanou ta
mei degeibasi.
30 Haba nẹ dobogo□u dele kahạ nạ wolou ile, midihọ
kasagạị ta milou babe, nạ nẹ dobogo□u kẹ diafolou hebele
filạ. Nạme nẹ tou bou de olou fẹị dou sakou hebele filẹịye
debabe, nạ nẹ tou hạ bi tanou ta mei degeibasi.

Yesuhạ obe sobou hulomou hiyafogou di kahạ tạ kẹ tobou (Matyu 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

31 Yesuhạ haba kou gue tobou, afu tobolou idibe,
O koyohạ ẹ sobou hiyafogou lababe, hu kadi kuguonou
nalạma, ẹ sobou kou nelẹba kuhe hiyafogou yede
tobou di. *Lo 24:1*
32 Kẹnou si ạ nịmokou tobolou kuhẹ, o koyohạ ẹ sobou, o
hiyou ta degeli mei kẹ hiyafogou babe, ẹ degeiye sobou
kẹme o ta hiyou degele. Haba o tahạ sobou, oe kou hulomou
hiyafogou kẹ hubabe, ẹme sasạị hiyou degedi o.

Yesuhạ tobolou gi, Godihạ hụya kẹ maka degeba tobou damabeedei

33 Yesuhạ haba kou gue tobou, afu kou guai o kediạmokou,
nị Hiye Ohạ hụya kẹ ta degeleyodema maka dege tobou
babe, nị damalẹdo degemabeede tobou di, kẹme nị kou dulo
idi. Ogou ga tobou dama.
34 Kẹnou si ạ nịmokou tobolou kuhẹ, nị Hiye Ohạ hụya
kẹ hobou maka dege tobou dama. Haba hebenihạ hụya
kẹne maka dege tobou dama, hebenibe Godihạ duwodi kahạ
degemou.
35 Sa sibigẹ ko□umahạ hụya kẹne maka dege tobou dama,
sa sibigẹkou be Godihạ ẹ abogo□u muguo tofogou duwo
kahạ degemou. Sa Jerusalembe Hiye O nị wolou dala kahạ
sa. Kegei degemou, sa sibigẹ ko□umahạ hụya kẹne maka
dege tobou dama.

36 No͡ũ nẹ hụya kẹne maka dege tobo͡ũ da. Yobe nạme
nelẹ dala mei. No͡ũ degeiye, nẹ widio towe tano͡ũ ta fọ
degele sagại mei, haba ta dosogọ degele sagại mei.
37 Nị ta degelabasi, ạ damalẹdo degeleyode tobo͡ũ ma. Nị
ta degele dafoubabe, ạ dafayode tobo͡ũ ma. Hụ taya kẹ maka
dege tobo͡ũ di kahạ yobe Tamạ ẹno͡ũ.

Hebe kasagại kẹ hobo͡ũ muwo͡ũ hitigadama
(Luk 6:29-30)

38 Yesuhạ haba tobou, afu obe ko͡ũ gue tobo͡ũ di kẹme nị
ko͡ũ dulo i,
O tahạ nẹ dihọ tele filọụbabe, nạ ẹ dihọne tele filạyedei.
Haba o tahạ nẹ mẹ sugubabe, nạ ẹ mẹne suguyedei.
Kisim Bek 21:24
Kẹne nị ko͡ũ dulo idi.
39 Kẹno͡ũ si ạ nịmoko͡ũ tobolo͡ũ kuhẹ, o tahạ nị kasagại
degeibabe, muwo͡ũ hitigadama. O tahạ nẹ hamogou dele
koko͡ũ fọụbabe, nạ haba hamogou ilo kẹne seseguyedei.
40 O tahạ nạ tạ sama, nẹ yukuei molo͡ũyodeibabe, nạge
haba nẹ yukuei tabo͡ũ de nẹyedei.
41 O tahạ nạmoko͡ũ diaseleba, ẹ bisai ye hafẹiko͡ũ kolo͡ũ
iyedeibabe, haba nạge ahudo kolo͡ũ ileba kuhe fogo͡ũ.
42 O tahạ nạmoko͡ũ bi ta molo͡ũyodema yodubabe, nạ mo͡ũ
nelẹ fogo͡ũ. O tahạ nẹ bi ta heliofẹi mo͡ũ lạba yodubabe, nạ
hobo͡ũ nelị mei fogo͡ũ ye.

Yesuhạ ho o tagadi midihọ kẹ tobou
(Luk 6:27-28, 32-36)

43 Yesuhạ haba ko͡ũ gue tobou, nị afu diạ nạ nogo diạ
tagamabeedema, ho o kediạme dafamabeede tobo͡ũ di kẹme
nị ko͡ũ dulo i.
44 Kẹno͡ũ si ạ nịmoko͡ũ tobolo͡ũ kuhẹ. Nị ho o kediạ
tagama. Obe nị makolaba degeibabe, nịge dihọ bagạ tobo͡ũ
ba, Godihạ diạmoko͡ũ solo͡ũ do degele.
45 Kege degeibabe, o kediạ dugulobe, nịme nị Aye heben-
ito͡ũ duwo, ẹ sisigọye dalaguaba dugulo ile. Ẹ degeiye, ẹ asọ
kahạ folomo͡ũ, o kasagạibo͡ũ bolofẹibo͡ũ olo͡ũ fẹi kediạmoko͡ũ
hohọgudi. Haba huẹi todine, dọụdo obo͡ũ, dọụdo mei obo͡ũ
olo͡ũ fẹi kediạmoko͡ũ huẹi todi.
46 Nịge o nị tagadi kediạno͡ũ tagaibabe, nị hebe kagei kẹ
molo͡ũ? Gamani sibidi sele ogo͡ũ gabo͡ũ kefedi o kediạne
kegeno͡ũ degele idi.

47 Nḭ nogo diạmoko͡u no͡u agali bolofḛiyode tobo͡u babe,
nḭme o olo͡u fḛḭ kediạ degedi kegeno͡u degele idi. Sa ta o
kediạne kẹno͡u tefele degele idi.
48 Nḭ Aye Godi hebenito͡u duwo kẹme dọụdono͡u. Nḭne
kẹno͡u tefele dalama.

6

Yesuhạ o sasạḭ dogo͡u gudi midihọ kẹ tobou

1 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, oe nḭ bolọyode tobo͡u
yadeba, nḭ o sasạḭ kediạ dihḭle koko͡u midihọ bolọ kẹ
degeibabe, nḭo͡u tawaibo͡u. Nḭ kege degeibabe, nḭ Aye
hebenito͡u duwo, ẹge nḭmoko͡u be hebe bolọ ta nelẹ meido.
2 Nạ bi mei o kediạmoko͡u bi ta nelạbabe, tạeno͡u tobolo͡u
idi o kediạ degedi sagạḭ kege degeda. O kediạge bi mei
o kediạmoko͡u bi nelạmo͡u be, egei mosọko͡u bo͡u, ali duo
koko͡u bo͡u de kibi haguisa idi, o sasạḭye haguasie, die hụ
hebele fogumabadomo͡u. Ạ nḭmoko͡u damalẹdo tobolo͡u
kuhẹ. Godihạge die hụbe ta hebele foguoba, hebe bolọdo
diạmoko͡u ta nelẹ meido.
3 Nạ bi mei o kediạmoko͡u bi ta nḛibabe, o tahạ hobo͡u
dugudayedei. Nẹ dobogo□u fofo□u kahạge dobogo□u dele
kahạ degeli kẹme dugudayedei.
4 Kegei kahạ, nạ bi mei o kediạmoko͡u bi ta nelạbabe,
mogogouno͡u nẹ. Kegeiba, nẹ Aye mogogou dala kẹ dugudi
kahạ hebe bolọdo kẹ nạmoko͡u nelẹ.

Yesuhạ dihọ bagạ tobo͡u di midihọ kẹ hegi
(Luk 11:2-4)

5 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, nḭ Godiko͡u dihọ bagạ tobo͡u
lababe, tạeno͡u tobolo͡u idi o kediạ dihọ bagạ tobo͡u di sagạḭ
kege tobo͡u dama. O kediạge egei mosọko͡u bo͡u, a figiko͡u
bo͡u de tafalaguali, Godiko͡u dihọ bagạ tobolo͡u idi, o sasạḭye
diạ dugulo imabadomo͡u. Ạ nḭmoko͡u damalẹdo tobolo͡u
kuhẹ. Godihạ die hụ haba ta hebele foguoba, diạmoko͡u
hebe bolọdo ta nelẹ meido.
6 Nạ Godiko͡u dihọ bagạ tobo͡u lababe, nẹ mosọdu folo,
a tefemaba, nẹ Aye obe dugudiyo mei koko͡u kuhe dihọ
bagạ tobo͡u. Kegeiba, nẹ Aye mogogou dala kẹ dugudi kahạ
nạmoko͡u hebe bolọdo kẹ nelẹ.
7 Haba nḭ dihọ bagạ tobolo͡u gibe, sa ta o kediạ tạeno͡u
tobolo͡u idi sagạḭ kege tobo͡u dama. Diạ sasado dege dihọ

bagạ tobolo͡u idi kahạge, diạge wa, die godi kediạ die tạ kẹ duluyade tawale idi.

8 Diạ degele idi kege hobo͡u degedama. Yobe, bi ta nị dala mei kẹ yodulube, nị Ayehạ ko͡u tewe dala kahạ degemo͡u.

9 Kegei kahạ, nị Godiko͡u dihọ bagạ tobolo͡u be, ko͡u gue tobo͡u ma,

Ei Aye, nạme hebenito͡u duwo, nẹ hụbe Godi, ei nẹ hụ bolọdo kẹ hebele fogulamo͡u.

10 Nạ hagua, ei wolo͡u dala.

Nạ no͡u tagai sagạị, hebenito͡u ge degele idi kẹ, sa sibigẹ kuoko͡u ge, eine nebe kẹno͡u tefele degeleyadomo͡u.

11 Nạ ifi sawisiei ko͡umahạ eimoko͡u nalẹ nẹ.

12 Ei midihọ kasagạị o ilo kediạ eimoko͡u milo͡u di kẹ gebe meiyodedi kẹno͡u tefele, nạge midihọ kasagạị ei milo͡u ga idi kẹ gebe meiyode.

13 Tefele dugu ta eimoko͡u hagubabe, nạ akogogue. Nạ ei dia dala, midihọ kasagạị kahạ ei to͡u ye deba.

14 Duma, nị̱ge midihọ kasagạị oe nị̱moko͡u milolo͡u ili kẹ gebe meiyodeibasi, nị Aye hebenito͡u duwo, ẹge midihọ kasagạị nị milo͡u ga idi kẹne gebe meiyodele.

15 Haba oe midihọ kasagạị nị̱moko͡u milolo͡u ili kẹ nị gebe meiyode ho fogo͡u babe, nị Aye ẹge midihọ kasagạị nị milo͡u ga i kẹne ta gebe meiyodele mei.

*Yesuhạ nalẹ kuolo͡u mạdi kahạ midihọ kẹ tobou**

16 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, nị nalẹ kuolo͡u mọụbabe, tạeno͡u tobolo͡u idi o kediạ degedi sagạị kẹno͡u tefele degele idama. O kediạ nalẹ kuolo͡u mọụmo͡u, di dugudibẹ, die midihọbe nugugu dalamo͡u dugulo idi, diạ nalẹ kuolo͡u mạị kẹme di tawamabadomo͡u. Ạ nị̱moko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ. Godihạ die hụ haba ta hebele foguoba, hebe bolọ kẹ diạmoko͡u ta nelẹ meido.

17 Nạge nalẹ kuolo͡u mạma dalababe, nẹ widio towe bologuạma,* nẹ midihọ bigima dalaba,

18 o sasạị̱ye nạ hohọ degeno͡u dalaba dugumabadomo͡u. Nạme nalẹ kuolo͡u mạị kẹ dugu ile sagạị mei. Nẹ Aye, di dugulo idiyo mei kahạno͡u si tawale. Damalẹdo, nẹ Aye mogogou dala kẹ dugudi kahạ hebe bolọdo kẹ nạmoko͡u nelẹ.

---

* **6:15 6:16** Yesuko͡u damalẹyodele i o sasạị kediạ Godiko͡u dihọ bagạ tobo͡u lamo͡u nalẹ kuolo͡u mạ idi. * **6:17 6:17** Grik tạebe widio towe gusege huẹ̱iye huyede tobou.

Bi bolofẹi kefedi midihọ
(Luk 12:33-34)

19 Yesuhạ haba kou gue tobou, sa sibigẹ kuokou be nị bi bolọdo kefedama. Bi kẹme kasagại degeiba, matayene nalẹ. Hiyou mo̱udi oene haguaba, hiyouye mo̱uma ile.

20 Nị bi bolọ bolọbe hebenitou nou kefema. Kegeibasi, mataye ta nalẹ mei. Bi ta kasagại degele meido. Hiyou mo̱udi o kediạne ta fologa malạ ile mei.

21 Nạne sa bi bolọ bolọ dala kokou nou dalale sagại degele.

Dihọbe tou hạ kamại
(Luk 11:34-36)

22 Yesuhạ haba kou gue tobou, dihọbe tou hạ kamại. Nẹ dihọ bolọ dalabasi, nẹ tou olou fẹibe hohọyenou dalaba dugulo.

23 Haba nẹ dihọ kasagại degeibabe, nẹ tou ne olou fẹi huliạ degei dugulo. Hohọ nẹ duledu dala kẹme huliạ degeibabe, huliạ kẹme hiyedo degele.

O tahạ hiye o bolọụye dabai degele sagại mei
(Luk 16:13)

24 O tahạ hiye o bolọụye dabaibe degele sagại mei. Kege degeibabe, hiye o ta kẹ dafama, ta kokou nou hohọ degele. Hiye o ta kahạ tobolou be dulo milou diye, hiye o ta kahạ tobolou be ta dulo milou diyo mei. Nebe, nị̱me Godihạ hayedubou, sele hayedubou de dalale sagại mei.

Di hagị duguoba, fị̱ hiyedo mạdame
(Luk 12:22-31)

25 Yesuhạ haba kou gue tobou, kegei kahạ ạ nị̱mokou tobolou kuhẹ, nị sa sibigẹ kuokou tofolou kẹ fimạba, eibe nalẹ kagei nalẹ, huẹi kagei nalẹ de fị̱ hiyedo mạdama. Nị̱ou nị tou guebou ne, eibe yukuei kagei malạ kalẹ deba fị̱ hiyedo mạdama. Sa sibigẹ kuokou tofolou be hegie degedi kahạ nalẹ nalạ idi kẹnou mei. Haba nị tou hạ tagadibe yukuei kạdi kẹnou mei.

26 Nị sio kediạ duguma. Diạ segei sogoma kefeguomou nalạ idiyo mei. Diạ nalẹ dogogudi mosọ meiye, nị Aye hebenitou duwo kahạnou diạmokou nalẹ nẹdi. O nị̱me sibigẹ hiyedo, sio gabama folodo dalagua.

27 O koyo nạ sa sibigẹ kuokou tofolou kokou fị̱ hiyedo mọụbabe, nạ de sasado dege tofolou? Kegele meido.

28 Kadegeimou nị yukuei kạdi kokou fị̱ hiyedo mạ idiya? Nị̱ hebe sou kẹ defẹido duguma. Hebe sou kahạge kage

folodiya? Diạ dabai hiyedo degediyo mei. Yukueine milo͡u diyo mei.

29 Kẹno͡u si ạ nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ, afudo, hiye o Solomonhạge yukuei bolofẹịdo kẹno͡u kạdiye, kẹno͡u si hebe so͡u yege Solomonhạ similou kẹme gabai.

30 Hebe so͡u Godihạ similou kẹme ifi ko͡u dalaguaye, idiba o tahạ diafigima, doulako͡u sile. Nị damalẹyodeibe kageimo͡u huyadefẹị dala? Nịme hebe so͡u be gabai dala kahạ degemo͡u, Godihạge nịmoko͡u yukuei nelẹ.

31 Kẹgei degemo͡u, nị fị hiyedo mạdama. Eibe nalẹbo͡u huẹịbo͡u kagei kẹ nalạ ile deba fimạdama, yukueine kagei malạ kalẹ de fimạdama.

32 Sa ta o kediạ bi olo͡u fẹị kegei kẹ ko͡u molo͡uyodema ka idi. Nị Aye hebenito͡u duwo kahạ tewe, nịme bi kegei kẹ olo͡u fẹị malạba, bologuạ dalamabadomo͡u .

33 Nịme nị Ayehạ dihịle kokо͡u dọụdo o sasạị dege dalalababe, nạ ei wolo͡u dalayede tobo͡u basi, ẹge bi kegei kẹne nịmoko͡u nelẹ.

34 Kegemo͡u, nị idiba degele kẹ fị hiyedo mạdama. Idiba kahạ hagịbe kẹme idibahạ hagị. Sawisiei olo͡u fẹịbe dio͡u die hagị dala kahạ degemo͡u, ifibe nị ifi degele kẹno͡u fimạma.

7

O tae midihọ kasagạị degeli kẹ fidama
(Luk 6:37-38, 41-42)

1 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, nị o ilo kediạ midihọ kasagạị degedi kẹ fidama, Godihạ haba kẹno͡u tefele nịmoko͡u ne kege degeiye deba.

2 Nị o tae midihọ kasagạị degedi kẹ fidi, kegeno͡u Godihạ kẹno͡u tefele nịne file. Nị o tako͡u nẹdi kẹme, Godihạne kẹno͡u tefele nịmoko͡u nelẹ.

3 Nạ nẹ mogohạ dihọko͡u kofai huyadefẹị kẹ dugulube, haba no͡u nẹ dihọko͡u hebe siẹị hiye kẹ tilabe ta duguyo mei, kageimo͡u nẹ mogohạ dihọko͡u kofai kẹ duguo tobo͡u ya?

4 Nạ hebe siẹị hiye nẹ dihọko͡u tila kẹme nạ duguyo mei, kageimo͡u kofai nẹ mogohạ dihịledu dala kẹ duguo, ạ malạ filalạmo͡u yode tobo͡u ya?

5 Nạme tạenou̍ tobou̍ di o. Nạ hebe sie̱i hiye kẹ̱ nẹ̱ dihi̱ledu
tila kẹ̱bukou̍ tele filạba, nẹ̱ dihọ̱ bolofe̱i degeiba duguba,
hobou̍ kofai nogohạ dihi̱ledu dala kẹ̱ kuhe malạ filạ.

6 Godihạ biyodema, haba so kediạmokou̍ nẹ̱dama.
Kegeligi, diạ boholou̍ mạ haguasie, ni̱ wola iye. Haba ni̱
wẹ̱ bolọ̱do kẹ̱me wai kediạmokou̍ hobou̍ hebele filạdama,
diạ wẹ̱ kẹ̱ abogo□uye tofou̍ ye makeiye.

O tahạ bi bolọ̱do ta mou̍ lạba dihọ̱ bagạ tobou̍ babe Godihạ
bi kẹ̱me ẹ̱mokou̍ nelẹ̱
(Luk 11:9-13)

7 Yesuhạ haba kou̍ gue tobou, ni̱ bi ta mou̍ lạba, Godikou̍
dihọ̱ bagạ tobou̍ babe, ẹ̱ ni̱ yodulu kẹ̱me ni̱mokou̍ nelẹ̱. Ni̱
koubabe, ni̱ dugulo. Ni̱ adikou̍ kogoubabe, ẹ̱ge ni̱mokou̍ a
tefegu kẹ̱me solo□u.

8 O koyohạ Godikou̍ dihọ̱ bagạ tobou̍ mou̍ be, ẹ̱ mo□udi. O
koyohạ koumou̍ be, ẹ̱ dugudi. O koyohạ adikou̍ kogoumou̍
be, Godihạ ẹ̱mokou̍ a tefei so□udi.

9 O diạma, dihiye ẹ̱ ayekou̍ ou̍ si ta nẹ̱yedema yodubabe,
ẹ̱ ayehạge igi de malạ nelẹ̱? Kegele meido.

10 Haba dihi kahạ ẹ̱ ayekou̍ miyẹ̱ ta nẹ̱yedema yodubabe,
ẹ̱ge bei kasage̱i ta de malạ nelẹ̱? Kegene ta degele meido.

11 Aye diạma, ni̱me midihọ̱ kasage̱inou̍ milou̍ ga idiye,
kẹ̱nou̍ si ni̱ sisigọ̱kou̍ be nalẹ̱ bolofe̱inou̍ nelẹ̱ idi. Kegemou̍,
ni̱ tewe, ni̱ o tahạ ni̱ Aye hebenikou̍ duwokou̍ bi bolọ̱do kẹ̱
nẹ̱yedema yodubabe, ni̱ Ayehạge hohọ̱ hiyedo dege, o kokou̍
nelẹ̱dade tawale ile.

12 Midihọ̱ olou̍ fe̱i o ilo kediạ ni̱mokou̍ degemabadomou̍
tagale ili kẹ̱me, ni̱ne diạmokou̍ kẹ̱nou̍ tefele degema,
Mosesha̱ kuolou̍ tạbou̍, habage-degele-duguo-tobou̍ di-o
kediạ nalạgaibou̍ kahạ sibigẹ̱be tanou̍ kegenou̍ dala kahạ
degemou̍.

Ni̱ ya, a huyadefe̱i kodunou̍ fologama
(Luk 13:24)

13 Yesuhạ haba kou̍ gue tobou, ni̱ ileba, a huyadefe̱i
kodunou̍ fologama. A hiyedo kẹ̱me dou sakou̍ idi a. A
hiye kẹ̱ seselebe hage̱bou̍ mei. O sụ̱do a kẹ̱ sesele iligi
fologoubabe wouba tofigile.

14 A fologa tofousogo tofousogo tofolou̍ idi a kẹ̱me
huyadefe̱i. O sụ̱do a kẹ̱ ka imou̍ be dugulo idiyo mei.

Ogou gai egei tobolou idi one dalagua, niou tawaibou
(Luk 6:43-44, 13:25-27)

15 Yesuha haba kou gue tobou, ogou gai egei tobolou idi one dalagua, niou tawaibou. Haguasieiba dugulobe, wai sipsip bolodo bagai kediạ haguasieiba duguloye, kẹnou si die duledube diạme si so gofo̱udo kẹ sạ degei.

16 Midiho diạ milolou idi kẹ ni duguobabe, diạme damalẹdo egei tobolou idi odadele? Ha, ogou gai egei tobolou idi odadele? Obe goho kolo galamou be, ayẹ yoya kẹ ga idiyo mei. Kiyou ga idibe, ayẹ ti yoya kẹ ga idiyo mei.

17 Nebe kẹnou tefei, hebe bolofeiye kolo molụbe, kolo bolofeinou mạdi. Haba hebe kasagaiye kolo molụbe, kolo kasagainou mạdi.

18 Hebe bolofeiye kolo malẹbe, kolo kasagai ta malẹ mei. Nebe kẹnou tefei, hebe kasagaiye kolo malẹbe, kolo bolofei ta malẹ mei.

19 Hebe kolo bolofei mạdiyo mei kẹme diafolou mou, doulukou hebele filạdi.

20 Nebe kẹnou tefei, ni midiho o kediạ milolou idi kẹ duguoba, diạme damalẹdo egei tobolou idi o, haba, diạme ogou gai egei tobolou idi o, de tawaleba fima.

21 O ạmokou Hiye O, Hiye O dele idi kediạ olou feibe hebeni Ohạ wolou daladi sa kokou fologale mei. O koyohạ mạ Aye hebenitou duwo kahạ tagai kẹ seseibasi, o kẹme hebeni Ohạ wolou daladi sa kokou folo.

22 Godihạ o sasai tạ sale sawisiei kelegebe, o sasai sụdo ạmokou kou gue tobolou ile, Hiye O, Hiye O, nẹ hụya ei habage tamạ degele kẹ tobolou idi. Haba duo kasagai igisedibou, midiho gehẹ gehẹ milou gadibou de ei nẹ hụya kẹ degele idiyode tobolou ile.

23 Kegeiba, ạ diạmokou damalẹdo kou gue tobolou, ạ ni tewe mei. Nime mạ tạ dulo idiyo mei o. Kugule fogou imabeede tobolou.

Mosọ togodi midihọ bolọụ
(Luk 6:47-49)

24 Yesuhạ haba kou gue tobou, o koyohạ mạ tạ kẹ dulo seseibabe, o kẹme mosọ togodi o sạ degei. Yomogoube o kahạ sa bolofei kokou mihi damamou, mouti gofo̱udo kẹnou fofoguei. Moutimamou, kotou mosọ tegei.

25 Hue̱i̱ toma, to̱ hiyedo giho͡꞉uma, wi hiyedo haguamo͡u,
moso̱ ke̱ bilalamo͡u degeiye, ke̱no͡u si bileli mei, o kaha̱ moso̱
ke̱ sa bolofe̱i̱ koko͡u mouti nele̱doyeno͡u tegei kaha̱ degemo͡u.
26 O koyoha̱ ma̱ ta̱ ke̱ dulo sese ho fogo͡u babe, e̱me toto͡u
degei o, e̱ moso̱ tegeibe, sa kasaga̱i̱ koko͡u moso̱ tegei ke̱ saga̱i̱
degei.
27 Habage hue̱i̱ toumo͡u, to̱ hiyedo giho͡꞉umo͡u, wi hiyedo
haguamo͡u, moso̱ ke̱ olo͡u fe̱i̱ bilama fiyei.
28 Kegemo͡u, Yesuha̱ ta̱ ke̱ olo͡u fe̱i̱ tobo͡u ma mei degeimo͡u,
o sasa̱i̱ kefeguo dalagua kedia̱ kesigile i, e̱ ta̱ kege hehegie
tobolo͡u kaha̱ degeiye.
29 E̱ hehegilibe, kuolo͡u yo du o kedia̱ hehegiedi saga̱i̱ kegei
mei. E̱ tewebe e̱sofe̱i̱, hiyedo folodo.

8

Yesuha̱ dobo doye tou o ta bologuo̱u̱mo͡u bolo̱ degei
(Mak 1:40-44; Luk 5:12-14)

1 Kegemo͡u, Yesuha̱ bito̱u̱ ke̱ to͡u fogo͡u mu̱mo͡u, o sasa̱i̱
su̱do e̱ sesega muguai.
2 Mulo̱ dugube, o ta, dobo doye tou ke̱ hagumo͡u dugu. O
kaha̱ hagua, yubu sugulo fiya duwoli, Hiye O, na̱ tagaibabe,
na̱ a̱ bologuo̱u̱ba bolo̱ degeleyode tobou.
3 Yesuha̱ o kaha̱ ta̱ ke̱ dulomo͡u, e̱ dobogo͡꞉u susuguo
kuguomo͡u, a̱ge na̱me bolo̱ degele ke̱ tagaliyode tobou. Kege
tobo͡u mo͡u, kelegeno͡u dobo do ke̱ olo͡u fe̱i̱ mei degeimo͡u,
bolo̱ degei.
4 Bolo̱ degeimo͡u, Yesuha̱ e̱moko͡u tobou, a̱ na̱ bologua̱i̱ ke̱
omoko͡u tobo͡u da. Haba na̱ Godiha̱ moso̱ko͡u ile, ne̱ to͡u
bolo̱ degei ke̱ mogo͡u du daladi o koko͡u hegiba, e̱ge Mosesha̱
tobou ke̱no͡u seseleba, Godiko͡u gali* sile nele̱. Kegeiba, o
sasa̱i̱ kedia̱ ne̱ do mei degei ke̱ tawale ileyode tobou.

Yesuha̱ ami hiye o kaha̱ dabai degedi o bologuo̱u̱mo͡u bolo̱ degei
(Luk 7:1-10)

5 Kegemo͡u, Yesuha̱ ile, sa Kaperneamko͡u folo dugube,
ami o kedia̱ dia daladi o ta hagumo͡u dugu. O kaha̱
haguamo͡u, Yesuko͡u na̱ a̱ dogo͡u guyedei.
6 Hiye O, ma̱ dabai degedi obe ma̱ moso̱ko͡u tila, ibigid-
iobo͡u dobogo͡꞉udiobo͡u olo͡u fe̱i̱ tofigiemamo͡u, do hiyedo
duguluyode tobou.

---

* **8:4 8:4** Wok Pris 14:4

7 Yesuhạ tobou, ạ ile bologuọụba, ẹ bolọ degele.
8 Ami hiye o kahạ sima tobou, Hiye O, ạme o bolofẹi mei
kahạ, nạ mạ mosọkou folo sagại mei. Nạ tạenou tobou ba,
mạ dabai degedi o ẹ bolọ degele.
9 Ạ tobolou kahạ yobe kou guei, ạne hiye o tahạ hayedu
dala. Mạ hayedune ami o ilo kele dalagua. Ạ ami o takou nạ
iyedeimou be, ẹ idi. Haba ami o takou nạ haguayedeimou
be, ẹ haguadi. Ạ mạ dabai degedi o takou nạ dabai
degeyedeimou be, ẹ dabai degedi.
10 Yesuhạ o kahạ tạ kẹ dulomou kesigiemou, o sasại ẹ
sesele haguasili kediạmokou tobou, ạ nịmokou damalẹdo
tobolou kuhẹ. Ạ dugube, Israel o olou fẹi kediạme ami o
ko□umahạ damalẹyodei nelẹdo ko□u sagại kou gueibe ta
dala meido.
11 Ạ nịmokou tobolou kuhẹ, o sasại sụdo asọ haguluyabou,
asọ mulụyabou de olou fẹi haguasie geleguoba, hebeni
Hiye Ohạ wolou daladi sa kotou fologa kefeguo duwoguale.
Duwoguali, Abrahambou Aisakbou Jekopbou de nalẹ nalạ
ile.
12 Kẹnou si Godihạ dagado o wolou dalalamou makai
kediạme* ẹ huliạ sakou kogolo muguba, gosoloba die mẹ
dou gile ile.
13 Kegemou, Yesuhạ ami hiye o kokou tobou, nạ iyedei.
Nạ damalẹyodei sagại kẹme tamạ degeiba dugulo. Ẹ kege
tobou kelegenou o kahạ dabai degedi o kẹ bolọdo degei.

Yesu ẹ Pitahạ sasạihạ ẹ adiou hạ do bologuọụmou bolọ degei
(Mak 1:29-31; Luk 4:38-39)

14 Kegemou, Yesuhạ ile, Pitahạ mosọkou folomou dugube,
Pitahạ ẹ sasạihạ ẹ adiou be suguai tilamou dugu.
15 Tilamou, dobogo□ukou kugumou, suguai mei degei.
Suguai kẹ mei degeimou, haguạ, nalẹ milou ma, Yesukou
nẹi.

Yesuhạ do o sasại sụdo bologuọụmou bolọ degele i
(Mak 1:32-34; Luk 4:40-41)

16 Sawisiei kahạ habi, o kediạ duo kasagạiye tolou i o
sasại sụdo mo□uma, Yesukou haguasiei. Mo□uma haguasie
felẹgoumou, ẹ tạenou duo kasagại igiseimou, bolọ degele i.
Do o sasạine olou fẹi bologuọụmou, bolọ degele i.

---

* **8:12 8:12** O kediạme Israel o sasại.

17 Ẹ kẹ degeibe, mo͡u yo͡uwa degeli mei, Godiha̱ ta̱, habage-degele-duguo-tobo͡u di-o Aisaiaha̱ ko͡u nala̱i kẹme damalẹdo tama̱ degeyadomo͡u, ẹ kuhe degei. Ta̱ kẹme ko͡u gue nala̱i dala,
Ẹno͡u degeiye do olo͡u fẹi di dugulo idi kẹ igisema mei degeiyodei. *Aisaia 53:4*

Yesuha̱ obe ẹ habage sesele kaha̱ midiho̱ kẹ tobou
(Luk 9:57-60)

18 Yesuha̱ o sasa̱i sụdo ẹ silẹma̱ dalamo͡u duguomo͡u, ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u di ohuẹiyai ilobo͡u imebeede tobou.
19 Kegemo͡u, kuolo͡u yo du o taha̱ hagua felẹmo͡u, Yesuko͡u ko͡u gue tobou, Tisa, na̱ sa kilịya ibabe, a̱ sesegano͡u siale.
20 Yesuha̱ sima tobou, sị sobe ẹ tiadi ulou mosọ dala. Haba sione die tiadi timo͡u dalagua. O Kediạ Dihi ẹno͡u si tiadi mosọbo͡u mei.
21 Haba, ẹ dabai degedi o taha̱ ẹmoko͡u ko͡u gue tobou, Hiye O, a̱ to͡u fogo͡u ba ile, ma̱ aye tei widamaba hobo͡u haguale.
22 Kẹno͡u si Yesuha̱ ẹmoko͡u tobou, gebe mei, na̱ a̱ sesele hagua. O ko͡u tofigiei kediạ dio͡u die o dio͡u widaga ile.

Yesuha̱ tobo͡u mo͡u, wi hiyedo mei degei
(Mak 4:36-41; Luk 8:22-25)

23 Kegemo͡u, Yesuha̱ mosole ta tilamo͡u kodu foloumo͡u, ẹ dabai degedi o kediạne fologai.
24 Diạ ohuẹiyai duoya kẹ youmo͡u, wi hiyedo hagulugi, tọ bobouye mosole tufọgulamo͡u degei. Kẹno͡u si Yesu ẹme tiei delei.
25 Tilamo͡u tile haguạgiemo͡u, Hiye O, nạge ei dogo͡u gu. Dibe makoladiyode tobolo͡u i.
26 Yesuha̱ tobou, nị kageimo͡u guẹ degele iya? Nị damalẹyodeibe huyadefẹiyode tobo͡u ma haguạmo͡u, wibo͡u tọ boboubo͡u kẹ tạe akoguo tobo͡u mo͡u, olo͡u fẹi mei degei.
27 Kegemo͡u, diạ fị hiyedo mạmo͡u, o ko͡ume kagei o? Wibo͡u tọ boboubo͡u kahạne ẹ ta̱ dulomo͡u, mei degeliyode tobolo͡u i.

Yesuha̱ duo kasaga̱i, o bolọu̱ tolo͡u i kẹ igisei
(Mak 5:1-17; Luk 8:26-37)

28 Yesu mosoleye ohuẹiyai dama, ilobo͡u sa Gadarako͡u ile felei. Folo dugube, duo kasaga̱iye tolo͡u i o bolọu̱ ta tei widagai saya kẹ sulugua dema haguasieimo͡u dugu. Diliebe

gofo͡u hiyedo degedi. O sasa̱i a keleya ima haguama dele saga̱i mei.

29 Dilie Yesu duguomo͡u, ko͡u gue haguisa tobolo͡u i, Godiha̱ Dihi, na̱ elemoko͡u ke̱i degelamo͡u? Na̱ hagua ele makolaba degeda. Godiha̱ ta̱ sale sawisieibe youyode tobolo͡u i.

30 Sa kelegebe, wai su̱do hafe̱i koko͡u biye̱ nala̱ deleiguei.

31 Duo kasaga̱i kedia̱ Yesuko͡u ta̱ nele̱do dege, na̱ ei igiselaba degeibabe, eibe wai duledu fologamabeedeyedei.

32 Kegemo͡u, Yesuha̱ ni̱ imabeede tobo͡u mo͡u, duo kasaga̱i kedia̱ o bolo̱u̱ ke̱ to͡u fogo͡u ya, wai kedia̱ duledu fologai. Fologoumo͡u, wai kedia̱ fo̱u̱kua ya, tia̱haiya ke̱ ohue̱iyai koko͡u fogu fiyasigeimo͡u, hue̱iye olo͡u fe̱i togolo͡u hobogou.

33 Wai su̱do ke̱ dia dalaguadi o kedia̱ ke̱ duguomo͡u, kama fosige yolugi, sa hiye koko͡u fologamo͡u, dia̱ dugu olo͡u fe̱i ke̱ susulo i. Duo kasaga̱iye tolo͡u i o ke̱dilie degele imo͡u dugulo i ke̱ne tobolo͡u i.

34 Sa ke̱ tie o sasa̱i kedia̱ ta̱ ke̱ dulomo͡u haguasiligi, Yesu duguomo͡u, e̱moko͡u ta̱ nele̱do dege, na̱ ei sa ko͡u to͡u fogo͡u ba, sa ta fogo͡u iyede tobolo͡u i.

9

Yesuha̱ o ta ibigidiobo͡u dobogo͡udiobo͡u tofigiei ke bologuo̱u̱mo͡u bolo̱ degei

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

1 Kegemo͡u, Yesu e̱ mosole foudu folomo͡u, ohue̱iyai ilobo͡u ile, yo͡u e̱ sabeko͡u felei.

2 Foloumo͡u, o ilo kedia̱ do o ta, e̱ ibigidiobo͡u dobogo͡udiobo͡u olo͡u fe̱i tofigiei ke̱ botegei tageto͡u tilamo͡u hebele haguasiei. Yesuha̱ die damale̱yodei ke̱ duguomo͡u, do o koko͡u ko͡u gue tobou, mogo dihi, na̱ gue̱ degeda, a̱ge midiho̱ kasaga̱i na̱ milo͡u gadi ke̱ gebe meiyodili.

3 Mosesha̱ kuolo͡u yo du o ilo kedia̱ ta̱ ke̱ dulomo͡u, dio͡uno͡u ko͡u gue tobolo͡u i, o ko͡umaha̱ge Godiha̱ timo͡u ke̱ mo͡u la̱di.

4 Yesuha̱ o kedia̱ fima̱i ke̱ tawalemo͡u yodu, ni̱ kadegeimo͡u fima̱i kasaga̱i kegei ke̱ mala̱ iya?

5 A̱ge kage tobolo͡u? A̱ midiho̱ kasaga̱i, do o kaha̱ milo͡u gadi ke̱ gebe meiyodili kaha̱, ni̱ge a̱me ogo͡u ga tobo͡u di oyodele ili. Haba, a̱ge do o kuoko͡u, na̱ haguama iyedilibe, ni̱ge kageimo͡u a̱ ogo͡u ga tobolo͡u yode tawale iya?

6 O Kediạ Dihi ẹme sa sibigẹ kuokou be hụ hiyedo dala.
Ẹge midihọ kasagại obe milou gadi kẹ gebe meiyodele
sagạiyode tobou. Yesu ẹ yo usie kege tobou, o kediạ tạ ẹ
tobolou kẹme sibigẹbou dade tawamabadomou. Kegemou,
ẹ do o kokou kou gue tobou, nạ haguạ, nẹ botegei kẹ malạba,
nẹ mosọkou iyedei.
7 Kege tobou mou, o kẹme haguạmou, ẹ mosọkou fogou i.
8 O sasại kediạ kẹ duguomou kesigie guẹ degemou, Godihạ
hụ hebele fogulo i. Yobe, Godihạ omokou hụbou nelẹbou
olou fẹi kẹ nẹi kahạ.

Yesuhạ o Matyu haguisai
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

9 Kegemou, Yesuhạ iligi dugube, gamani sibidi sele kefedi
mosọ kokou o ta, ẹ hụ Matyube kokou duwomou duguomou,
nạ haguạba, da imebeede tobou mou, ẹ haguạ, Yesu sesele
i.
10 Kegemou, Yesuhạ ile Matyuhạ mosọkou folomou, nalẹ
nalạ duwomou, ogou ga tobou ma gamani sibidi sele
kefedi obou, midihọ kasagại milou di obou sụdo haguasie,
Yesubou, ẹ dabai degedi obou de duwoguali nalẹ nalạ i.
11 Farisi o kediạ kẹ duguomou, ẹ dabai degedi o ke-
diạmokou kou gue yodulo i, nị tisabe kageimou gamani
sibidi sele kefele idi obou, midihọ kasagại milolou idi obou
de duwoli nalẹ nọụya?
12 Yesuhạ tạ kẹ dulomou, ẹ kou gue tobou, o do meiyege
mola mosọkou be idiyo mei. Do oyenou si mola mosọkou
yadi.
13 Nị yaba, Godihạ kuguokou kou gue nalại dala kahạ
sibigẹ kẹ tawama.
Ạge nị ạmokou gali sile nelẹ idibe dafoulu. Nị o sasại
kediạmokou solou do degele idi kẹsi ạge tagali. *Hosea 6:6*
Damalẹdo, ạ hagueibe, dọụdo o kediạnou haguisalamou
hagueli mei. Ạ hagueibe, o sasại midihọ kasagại milolou
idi kediạ haguisalamou kuhe haguei.

Yesuhạ nalẹ kuolou dogogudi kahạ tạ kẹ tobou
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 Kegemou, Jonhạ dabai degedi o kediạ Yesukou ya kou
gue yodulo i, eibou, Farisi o kediạ dabai degele idi obou,
eibe nalẹ kuolou dogogulo iye, kageimou nẹ dabai degedi o
kediạme nalẹ kuolou dogogudiyo mei?

15 Kegemou̍, Yesuha̱ sima kou̍ gue tobou, o taha̱ sobou̍
hulaba, nale̱ hiyedo kefeguoba, e̱ mogo dia̱ diguba, haguasie
fele̱gababe, die mogoha̱ sihou degele ile saga̱i mei, e̱me
dia̱bou̍ de dala kaha̱ degemou̍. Habage, o ilo kedia̱ die mogo
mala̱ fogou̍ iba kelege, nale̱ kuhe kuolou̍ dogogulo ileyode
tobou.

16 Kegemou̍, Yesuha̱ haba tobou, o tae yukuei ebele dou̍
lai ke̱ yukuei afukou̍ kokou̍ dogoguo gofou̍ diyo mei. Yobe,
yukuei ke̱ bigibabe, yukuei kai gehe̱ dogoguo gofou ke̱me
huyafe̱i degeiba, yukuei kou̍ ke̱me dolodo dou̍ lale kaha̱
degemou̍.

17 Haba obege tigi kolo hue̱i gofo͡udo, ebele milou ke̱me
wai meme kolo, oe afu kou̍ milou kodu sou̍ gudiyo mei.*
Kege degeibabe, tigi kolo hue̱i gofo͡udo kaha̱ wai meme
kolo ke̱ dou̍ lama ile. Kegeiba, tigi kolo hue̱i gofo͡udo ke̱
ile hobogou̍ ba, wai meme kolo ke̱ne makolo. Tigi kolo hue̱i
gogo͡udo ebele ke̱me wai meme kolo ebele kodunou̍ sou̍
gubasi bolofe̱inou̍ dalale.

Yesuha̱ sasa̱i dihi tei ta haguagi, haba sasa̱i taha̱ e̱
yukueikou̍ kugumou̍ bolo̱ degei
(Mak 5:22-43; Luk 8:41-56)

18 Yesuha̱ kege tobolou̍ dalamou̍, e̱mokou̍ yubu sugulo fiya duwoli kou̍ gue tobou, ma̱ sasa̱i
dihibe ifi tolo i, ke̱nou̍ si na̱ ile, ne̱ dobogo͡u dogoguba, e̱
haguа̱ gehe̱ degeleyode tobou.

19 Kege tobou̍ mou̍, Yesu e̱ haguа̱mou̍, e̱bou̍ de i. E̱ dabai
degedi o kedia̱ne dilie youmou̍ sesele yai.

20 Kelegenou̍, sasa̱i taha̱ Yesuha̱ tobeya ke̱ amafe̱i hagua, e̱
yukuei sasado kaha̱ fe̱ kokou̍ kugu. Sasa̱i ke̱me sadebe olou̍
fe̱ido 12 kegebe tiaibou̍ nou̍ delei.

21 E̱ fi̱yege kou̍ gue tawai, a̱ e̱ yukueinou̍ fe̱i kugubabe, a̱
bolo̱ degeleyode tawai.

22 Kugumou̍, Yesuha̱ boholou̍ mou̍, sasa̱i ke̱ duguomou̍,
e̱mokou̍ kou̍ gue tobou, mogo dihi, na̱ gue̱ degeda. Na̱
a̱mokou̍ damale̱yodei kaha̱ bolo̱ degei dala kehe̱. E̱ kege
tobou̍ mou̍, kelegenou̍ sasa̱i ke̱ bolo̱do degei.

---

* **9:17 9:17** Yesu e̱ sa sibige̱ kuokou̍ delei kelegebe, Juda o kedia̱ die hue̱ina̱be
di hue̱ina̱ saga̱i mei. Dia̱ wai meme kolo gofou̍ mamou̍, hue̱ibe kokou̍ dou̍ ma
nala̱ idi.

23 Kegemo͡u, Yesube haba ile, hiye o kaha̱ mosọko͡u
folomo͡u dugube, o ilo kedia̱ kibi haguisoumo͡u, o sasa̱i sụdo
gosolomo͡u uwọ hiyedo degele imo͡u du.
24 Ẹ̱ dia̱moko͡u tobou, ni̱ fogo͡u ima. Sasa̱i dihi ko͡ume teli
mei, ẹ̱me tiei tilayode tobou. Kẹ̱no͡u si dia̱ ẹ̱moko͡u yilọ i.
25 Ẹ̱ o sasa̱i kedia̱ tobo͡u mo͡u, mihi̱ko͡u muguoumo͡u, ẹ̱ tei
kaha̱ tila mosọ kodu folomo͡u, sasa̱i dihi tei kẹ̱ dobogo͡uko͡u
to͡u mo͡u hagua̱i.
26 Dihi tei haguạgi kaha̱ ta̱ uwo kẹ̱me sa kileya kẹ̱ olo͡u fẹ̱i
sia tefei.

Yesuha̱ dihọ du degei o bolọu̱, haba ta̱ mei o tabo͡u de bologuọu̱mo͡u bolọ degele i

27 Kelege, Yesu ẹ̱ fogo͡u imo͡u, dihọ du degele i o bolọu̱ ẹ̱
haba sesele yolugi, ẹ̱moko͡u ko͡u gue haguisa tobolo͡u i, na̱me
Devitha̱ hụti, na̱ ele solo͡u do degeyedele i.
28 Iligi, mosọko͡u foloumo͡u, o bolọu̱ kẹ̱diliene ile folo-
goumo͡u, ẹ̱ diliemoko͡u yodu, nelege a̱ nelebe bologuọu̱babe
de bolọ degeleyodema damalẹ̱yodele ili? Kegemo͡u dilie
tobou, Hiye O, elege na̱ kege degele kẹ̱ damalẹ̱yodeiyode
tobolo͡u i.
29 Kegemo͡u, ẹ̱ dilie dihọ kuguomo͡u tobou, nele a̱moko͡u
damalẹ̱yodei saga̱i kẹ̱no͡u tefele, nele duguloyode tobou.
30 Kege tobo͡u mo͡u, dilie dihọ bolọdo degele i. Yesuha̱
diliemoko͡u ta̱ nelẹ̱do dege tobou, nele bolọ degei kaha̱ ta̱
kẹ̱me o tako͡u hobo͡u tobo͡u dama.
31 Kẹ̱no͡u si dilie yamo͡u, Yesuha̱ degei ta̱ uwo kẹ̱ sa kileya
kẹ̱ o sasa̱i kedia̱moko͡u olo͡u fẹ̱ido tobolo͡u hobogou.
32 Dilie fogo͡u youmo͡u, Yesuha̱ dugube, o ilo kedia̱ o ta, duo
kasaga̱iye tou kẹ̱ wolo͡u hagua felẹ̱goumo͡u dugu. O kẹ̱me ta̱
mei.
33 Ẹ̱ duo kasaga̱i kẹ̱ igile mugumo͡u, fogo͡u imo͡u, o kẹ̱ ta̱
fua tobo͡u mo͡u dulo i. O sasa̱i kedia̱ kẹ̱ duguomo͡u kesigie
tobolo͡u i, di ifi ko͡u dugulu saga̱i ko͡u gueibe, afuge sa Israel
kuoko͡u be, kegei ta dugulo ili mei.
34 Farisi o kedia̱ge Yesube duo kasaga̱i kedia̱ hiye oha̱
nelẹ̱ya kẹ̱ duo kasaga̱i igisediyode tobolo͡u i.

Yesuha̱ ẹ̱ dabai degedi o kedia̱moko͡u dabai nẹ̱mo͡u i

(Ta̱ Hiye 9:35–10:42)

Yesuha̱ o sasa̱i kedia̱moko͡u solo͡u do degei

35 Kegemo͡u, Yesuha̱ sa kileya ke̱ sieibe die egei mosoya
ke̱ egei hehegiemo͡u sulugi, ta̱ uwo bolofe̱i Godiha̱ wolo͡u
daladi ke̱ne tobo͡u mo͡u siei. Haba dobo͡u o sasa̱ine olo͡u fe̱i
bologuo̱u̱mo͡u, bolo̱ degele i. Nele̱ mei degei kedia̱ne olo͡u
fe̱i bolo̱ degele i.
36 E̱ o sasa̱i su̱do kele dalagua ke̱ duguomo͡u, solo͡u do
hiyedo degei. Yobe, dia̱me hagi degemo͡u, nele̱ mei degele i.
Dia̱me wai sipsip, wolo͡u daladi obo͡u mei saga̱i kegei.
37 Kegeimo͡u, e̱ yo□u e̱ dabai degedi o kedia̱moko͡u tobou,
nale̱ segei su̱do hebe haimiko͡u suwi degeiye, ke̱no͡u si segei
mo□udi obe su̱do mei.
38 Kegei kaha̱, nige hebe hai obo͡u koko͡u diho̱ baga̱ tobo͡u
basi, e̱ge e̱ dabai o kedia̱moko͡u tobo͡u ba dia̱ ya, nale̱ suwi
degei ke̱ mo□uma hagua kefegulo ile.

10

Ta̱-bolofe̱i-mala̱-suluguadi-o 12 kege kedia̱ hu̱
(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

1 Kegemo͡u, Yesuha̱ e̱ dabai degele idi o olo͡u fe̱i 12
kege kedia̱ haguisoumo͡u, dia̱ haguasieimo͡u, e̱ yo□u e̱ hu̱ya
ke̱ dia̱moko͡u be duo kasaga̱i igisele nele̱bo͡u, do o sasa̱i
bologuale̱ nele̱bo͡u de ne̱mo͡u i.
2 Yesuha̱ e̱ ta̱-bolofe̱i-mala̱-suluguadi-o kedia̱ hu̱ olo͡u fe̱ibe
kuhe̱, sasafe̱ibe Saimon, e̱ hu̱ tabe Pitayodele idi. Tabe e̱
mala̱ Andru. Haba tabe Sebediha̱ dihi Jemsbo͡u, e̱ mala̱
Jonbo͡u de.
3 Haba Filipbo͡u Bartolomyubo͡u, Tomasbo͡u, gamani sibidi
sele kefedi o Matyubo͡u, haba Alfiusha̱ dihi Jemsbo͡u, tabe
Tadiusbo͡u de.
4 Haba tabe Saimon, e̱ hu̱ tabe Selot, tabe Judas Iskariot.
O ke̱me Yesu ho o kedia̱moko͡u sesegulo o.

Yesuha̱ o olo͡u fe̱i 12 kege kedia̱moko͡u dabai ne̱i
(Mak 6:7-13; Luk 9:1-5)

5 Yesuha̱ o olo͡u fe̱i 12 kege kedia̱ yala degeimo͡u, tawale
ta̱ olo͡u fe̱i ko□u ne̱i, ni̱ sa ta o kedia̱ sayabe hobo͡u
suluguadama. Haba sa Samaria o kedia̱ sa hiye koko͡u ne
fologadama.
6 Ni̱ sa Israel tie o kedia̱moko͡u no͡u ima, dia̱me wai sipsip
fogou saga̱i ke̱no͡u tefele dalagua kaha̱ degemo͡u.
7 Ni̱ yababe, hebeni Hiye Oha̱ o sasa̱i wolo͡u dalalebe
hafe̱ido degeiyode hehegiema.

8 Do o sasa̱ine bologua̱ma, o tofigieine hagua̱gima, o dobo
doye tolo͡u ine bologua̱ma, haba o duo kasaga̱iye tolo͡u ine
duo kasaga̱i igisemo͡u suluguama. Nelẹ a̱ ni̱moko͡u solo͡u do
mo͡u yo͡uwa ne̱i kaha̱ge, ni̱ne o sasa̱i kedia̱ solo͡u do degeba
bologua̱mabeede tobou.
9 Ni̱ ilababe, sele sadama.
10 Haba yene ko͡udama, yukuei to͡u mugu bolọu̱ ka̱dama,
abogo͡u mosọ ka̱dama, bulukaine to͡u dama. Yobe, dabai
degedi obe ẹ dabai degedi kaha̱ hebe ko͡u molo͡u dala kaha̱
degemo͡u.
11 Ni̱ ya, sa ta folobabe, kolugi dọu̱do o ta duguoba, o
kẹbo͡u deno͡u dalali, sa kẹ kuhe to͡u fogo͡u ya degama.
12 Ni̱ ẹ mosọko͡u folobabe, agali bolofẹ̱iyode tobo͡u ma.
13 Mosọ kẹ tie o sasa̱i kedia̱ ni̱ kege tobo͡u ba dia̱ hohọ
degeibabe, dia̱me bologua̱do dalaguale. O ilo kele hohọ dege
ho fogo͡u babe, ni̱o͡u no͡u bologua̱do dalaguama.
14 O taha̱ ni̱me ẹ mosọko͡u wolo͡u folo ho fogo͡u, haba ni̱
ta̱ kẹ̱ne ta du ho fogo͡u babe, sa kẹ to͡u fogo͡u fogo͡u ima. Ni̱
ilababe, abogo͡uko͡u duotelẹ dala kẹ igile fila̱ba kuhe fogo͡u
ima.
15 A̱ ni̱moko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ. Godiha̱ ta̱ sale
sawisiei kelegebe, sa koko͡u be hagi dugulo, sa Sodombo͡u
sa Gomorabo͡u koko͡u ge dugu saga̱i kegei dugulo mei. Hagi,
sa kẹ tie o sasa̱i kedia̱ dugulo ile kẹ̱me hagi hiyedo folodo.

Habage hagi gehẹ gehẹ tama̱ degele
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

16 Yesuha̱ haba ko͡u gue tobou, duma, a̱ ni̱moko͡u tobo͡u ba
yalebe, ni̱me wai sipsip si̱ so timiya kile suluguale kẹ saga̱i
kẹno͡u tefele suluguale. Kegei kaha̱ degemo͡u, ni̱me beiye
degedi saga̱i kẹno͡u tefele degema, bei ẹme fi̱ gofo͡udo*
kaha̱ degemo͡u. Haba sio kuluye degedi saga̱i kẹno͡u tefele
degema, sio kulu ẹme midihọ kasaga̱i milo͡u dibe tewe mei
kaha̱ degemo͡u.
17 O kedia̱moko͡u be ni̱o͡u tawaibo͡u. Dia̱ ni̱ die kansole
kedia̱moko͡u wo͡u ma ile, ta̱ salene dala. Egei mosọko͡u gene
dia̱ ni̱ dofo͡u ye wala ile.
18 Ni̱ a̱moko͡u damalẹyodeibabe, oe ni̱me gamani o ke-
dia̱bo͡u, hiye o ilo kedia̱bo͡u die dihi̱le koko͡u tefegieba ta̱ sa

* **10:16 10:16** Juda o kedia̱ tobo͡u dibe beibe fi̱ gofo͡udo dalaye, ifi di tobo͡u dine sio fowọbe fi̱ gofo͡udo dala kuhẹ.

ile. Tạ soubabe, nị̱ge diạmoko͡u bo͡u, sa ta tie kediạmoko͡u be tạ uwo bolofẹ̱i kẹ̱no͡u hehegie tobo͡u ma.

19 O kediạ nị̱ tạ saiko͡u to͡u ma ibabe, nị̱ koko͡u ge tạ kagei tobolo͡u haba kage tobolo͡u kẹ̱me fị̱ hiyedo mạdama. Kelegebe, tạ nị̱ tobolo͡u be, Godihạ hehegile.

20 Kẹ̱me nị̱o͡u no͡u tawaga tobolo͡u ile mei. Nị̱ Ayehạ Duo Bolofẹ̱ihạ nị̱ mogouya tobolo͡u.

21 Kẹ̱geba, ẹ̱ eyẹ̱hạ ẹ̱ malạ tạ sama wouba toloyode tobolo͡u. Haba aye diạne die sisigọ diạmoko͡u ne nebe kẹ̱no͡u tefele degele ile. Sisigọyene aye adio͡u diạmoko͡u dafaba, wouba tofigiemabeede tobolo͡u ile.

22 O olo͡u fẹ̱i kediạge nị̱me dafa ile, yobe nị̱ ạmoko͡u damalẹ̱yodei kahạ degemo͡u. Kẹ̱no͡u si o koyohạ nelẹ̱do dege dalababe, uwage sawisiei kelegebe Godihạge o kẹ̱me mamolo͡u.

23 Sa ta koko͡u ge, o kediạ nị̱ makolaba degeibabe, nị̱ haba sa tako͡u kama fosigema. Ạ̱ nị̱moko͡u damalẹ̱do tobolo͡u kuhẹ̱. Nị̱ mạ dabai sa Israel kele degemo͡u suluguale kẹ̱me olo͡u fẹ̱ido ta mei degeli mei kelege, O Kediạ Dihi ẹ̱ kuhe haguale.

24 Yesuhạ haba tobou, soko͡u lo͡u dihiyege ẹ̱ tisabe gabama feli mei. Dabai degedi oyene, ẹ̱ hiye obe gabama feli mei.

25 Soko͡u lo͡u dihiyege ẹ̱ tisano͡u tefele dalababe bolọ. Dabai degedi oyene ẹ̱ hiye o kẹ̱no͡u tefele dalababe bolọ. Oyege mosọ obo͡u kahạ ẹ̱ hụ̱be o kasagạ̱i Belsebulyodele* i sagạ̱i kẹ̱no͡u tefele mosọ kile tie o sasạ̱i olo͡u fẹ̱i kẹ̱ne die hụ̱ kasagạ̱i degei, gehẹ̱ gehẹ̱ tile ile.

Obege Godiko͡u no͡u guẹ̱ degema
(Luk 12:2-7)

26 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, kegei kahạ, nị̱ omoko͡u guẹ̱ degedama. Bi olo͡u fẹ̱i mogogou dala kẹ̱me habage ko͡u tamạ degele. Tạ olo͡u fẹ̱i mogogou dala kẹ̱ne habage o kediạ ko͡u duloba tawale ile.

27 Tạ ạ nị̱moko͡u huliạme tobolo͡u kẹ̱me, nị̱ge haba agali tobo͡u ma. Tạ ạ mosọduge nị̱moko͡u amafẹ̱ino͡u tobolo͡u kẹ̱me, nị̱ge mosọ meleya tageto͡u tafalaguali hilị̱gedo hehegie tobo͡u ma.

28 O tae nị̱ wouba tolo kẹ̱me hobo͡u guẹ̱ degedama. Kẹ̱me to͡u no͡u makolo. Ta fị̱bo͡u makolo mei. Nị̱ge Godiko͡u no͡u

* **10:25 10:25** Tamạ ẹ̱ hụ̱ tabe *Belsebul.*

guẹ degema. Ẹ tobou basi, dou sakou tou bou fibou de
makolo.
29 Ni tewe, obege dibie sio bolọu kegebe, tei sele dio
tanou feiye mamo udiye, kẹnou si ni Ayehạ tagaibe, sio ta
mihikou fiyalebe ẹ hohọ mei.
30 Haba tabe, Godihạge ni widio towe tanou tanou olou
feido kẹme kou huso umamou, ni tanou tanou defeido kou
tewe dala.
31 Kegei kahạ, ni hobou guẹ degedama. Nime sio sisigefei
kẹ gabama felei dala.

Dige dibe Yesuhạ sosou dalayode tobolou be, guẹ degedame
(Luk 12:8-9)

32 Yesuhạ haba kou gue tobou, o koyohạ o sasai dihile
kokou ạme Yesuhạ sosou dalayode tobou babe, ạne mạ Aye
hebenitou duwo kokou, o ko ume mạ biyode tobolou.
33 Kẹnou si o koyohạ o sasai dihile ạme Yesuhạ sosou
meiyodeibabe, ạne mạ Aye hebenitou duwo kokou, o kẹme
mạ bi meiyodele.

O sasaiyege Yesube hiligedo tagamabeedei
(Luk 12:51-53, 14:26-27)

34 Yesuhạ haba kou gue tobou, nige ạ sa sibigẹ kuokou
hagueibe, biyadi kẹ akogulamou hagueiyode tawadama.
Kegeli mei, ạme biyadi kẹ akogulamou hagueli mei. Ạme
biyadi aweki malạ haguei.
35 Ạ hagueibe,
ho mạdi midihọ malạ felạmou haguei. Obe ẹ ayekou ho
malẹ, haba sasaiyene ẹ duou kou ho malẹ, haba sasai
obou yene ẹ mạhạ ẹ duou kou ho malẹ.
36 Obe ho malẹbe yo u ẹ sosou kediạmokou nou ho malẹ.
Maika 7:6
37 O ẹ aye adiou diạnou hilige tagaligi, ạ tagaiyo mei
kediạme mạ mogo mei. Nebe, o ẹ dihinou hilige tagaligi,
ạ tagaiyo mei kediạme mạ mogo mei.
38 O koyohạ ẹ hebe fufuguomai hebeleba, ạ seseiyo mei
debabe, ẹme mạ mogo mei.
39 O koyohạ yo u ẹ fimai kẹnou tolou subabe, ẹ fi kẹme
mei degele. Haba o koyohạ mạ habage sesele iligi toubasi,
o kẹme fi tofousogo tofousogo tofolou kẹ dugulo.

Kelesuhạ sosou dogou gudi o kẹme hebe bolofei kẹ molo u
(Mak 9:41)

40 Yesuhạ haba kou̍ gue tobou, o koyohạ nị duguo hohọ degeibabe, ẹme ạmokou̍ hohọ degeli. O koyohạ ạmokou̍ hohọ degeibabe, ẹme o ạmokou̍ haguayedeimou̍ ạ kuhe haguei kokou̍ hohọ degeli.

41 O koyohạ habage-degele-duguo-tobou̍ di-o ta duguoba, nạme habage-degele-duguo-tobou̍ di-o kahạ, ạ nạmokou̍ hohọ degeliyodebabe, hebe bolofẹị ẹ molo̍ube habage-degele-duguo-tobou̍ di-o kediạ mo̍udi sagạị kẹnou̍ tefele molo̍u. O koyohạ dọụdo o ta duguoba, nạme dọụdo o kahạ, ạ nạmokou̍ hohọ degeliyodebabe, hebe bolofẹị ẹ molo̍ube dọụdo o kediạ mo̍udi sagạị kẹnou̍ tefele molo̍u.

42 O koyohạ sisigọ ko̍u ta duguoba mạ dabai degedi odade tawaleba, kulio huẹị ta nẹibabe, ạ nị mokou̍ damalẹdo tobolou̍ kuhẹ, o kẹme ẹ hebe bolofẹị kẹ damalẹdo molo̍u.

Yesu ẹme koyodo?

(Tạ Hiye 11:1–16:20)

11

Fafeleya degedi o Jonhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou̍ tobou̍ mou̍, Yesukou̍ yai
(Luk 7:18-35)

1 Yesuhạ ẹ dabai degedi o olou̍ fẹị 12 kege kediạmokou̍ hehegiema mei degemou̍, ẹ sa kẹ tou̍ fogou̍ fogou̍ ilemou̍, sa Galili duo kileya egei tobou̍ mou̍ siei.

2 Kegeimou̍, Jon ẹ didiọ mosọdu duwoli dube, Kelesuhạ midihọ gehẹ gehẹ milou̍ goluyodele imou̍ dulomou̍, ẹ yo̍u ẹ dabai o kediạ tobou̍ mou̍ ya fologaba,

3 Yesukou̍, nạme de o hagualeyodele idi kahạ haguei? Haba you haguale dala?

4 Kegemou̍, Yesuhạ tobou, nị boholou̍ mạ yaba, Jonkou̍ ạ degeimou̍ nị dugulubou̍, nị dulubou̍ ko̍u tobou̍ mabeedei.

5 Nị dugulube, ạ o dihọ du degei kediạne bologuọụmou̍ bolọ dege masele imou̍ dugulu. O ibigidio tofigiei kediạne tofou̍ tofou̍ youmou̍, dobo doye tou o kediạne bolọ degele imou̍, kihiyọụ tefegai kediạne tạ dulo imou̍, tofigiei kediạne haguạ gehẹ degele imou̍ nị dugulo ili. Haba ạ bi mei o kediạmokou̍ ne tạ uwo bolofẹị ko̍u tobou̍ mou̍, nị dulo ili.

6 O koyohạ ạ duguoba damalẹyodema, fimạị tabou̍ mei debabe, o kẹme hohọbou̍ yedei.

7 Jonhạ dabai degele idi o kediạ tạ kẹ duma fogou youmou,
Yesuhạ o sasại kediạmokou Jonhạ kou degei sagại kẹnou
kou gue tobou, nị hebe mei mihịnou sa kokou yaibe kẹi
dugulamou yalou? Nị wiye hiyẹ ta tilemou ima haguama
deimou kẹ dugu yai?
8 Kegeli mei debabe, nị o koyo dugu yalou? Nị o ta yukuei
bolọ bolọ kại kẹ dugu yai? Kegeli mei. O yukuei bolofẹinou
kạdi kediạme hiye o kediạ mosọdu dalagua.
9 Haba nị koyo dugu yalou? Nị habage-degele-duguo-
tobou di-o ta dugu yai? Damalẹdo, ạ nịmokou tobolou kuhẹ,
o kahạge habage-degele-duguo-tobou di-o olou fẹi kediạme
gabai.
10 O kẹme Godihạ kuguokou be kou gue nalại dala, nị
duma,

Ạ mạ tạ tobou di o ta tobou ba ẹbukou ile dalali, nẹ a milolou
yodei kẹ. *Malakai 3:1*

11 Ạ nịmokou damalẹdo tobolou kuhẹ. Fafeleya degedi o
Jonhạge sa sibigẹ o olou fẹi gabaiye, kẹnou si hebeni Hiye
Ohạ wolou daladi sa kokou be, o hụ mei o tahạ Jon gabai
dala.
12 Fafeleya degedi o Jonhạ delei kelege tofogou hagueibe,
hebeni Hiye Ohạ o sasại wolou daladi kẹme tamạ degemou,
nelẹdo dege haguabe demou, ifine kegenou dala kuhẹ.
Kẹnou si biyadi o kediạ tou lamou nelẹdo degele ili.
13 Yobe, habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ nalạga i
kẹbou, kuolou tạ Mosesha nalại kẹbou de olou fẹi oe hehegie
tobou mou haguabe demou, Jon ẹ tamạ degei.
14 Nị kẹ dulo tagale ili debabe duma. O Elaija hagualeyo-
dele idi kẹme Jon.
15 O koyo nạ, kihiyọụ dalababe, tạ kou defẹido du.

16 Yesuhạ haba tobou, ạ midihọ, ifi kou bou ge dalagua
o sasại kediạ milolou idi kẹme, ạ tạ makai kou gue tobou
lamou. O kediạme sisigọ sạ degei. Yobe, sisigọ kediạme
kefegudi sakou duwoguali, die mogo diạ haguisa idi,

17 Eige nị hobou gaba diẹ femabadomou kibi haguisa iye,
kẹnou si nị hobou ga diẹ feilebe tagale ili mei. Eiyou
nou solou do degedi diẹ feile iye, kẹnou si nịge
tagalemou, solou do dege gosolo ili mei.
18 Ifi kou bou gebe o sasạiyene sisigọ kediạ degele idi kẹnou
tefele degele idi. Yobe, Jonhạ hagua sieibe, ẹme nalẹ hiye ta

nạdiyo mei, tigi kolo huẹi gofo͡u degei ta nạdiyo mei kahạ, ẹme duo kasagạiye touyode tobolo͡u idi.
19 O Kediạ Dihi ẹ hagua sulube, nalẹbo͡u huẹibo͡u nạdi kahạ,
o sasạiye tobolo͡u idibe, duguma, o ko͡ume nalẹ hiyedo
nạdi. Haba tigi kolo huẹi gofo͡udo kẹne hiyedo nạdi. Ẹ
mogo diạme ogo͡u ga tobo͡u ma gamani sibidi sele kefedi
obo͡u, o midihọ kasagại milolo͡u idi obo͡u de. Kege tobolo͡u
idiye, kẹno͡u si o sasại Godihạ degedi kẹ dugulo idi kediạge
ẹ tewebe damalẹdo dugulo idi.

O sasại damalẹyodele ili meibe solo͡u do hiyedo
(Luk 10:13-15)

20 Kegemo͡u, Yesuhạ damalẹyodele iyo mei o sasại ilo
kediạmoko͡u gofo͡u degei. Yobe, die saya kẹ, ẹ midihọ
gehẹ gehẹ ko͡u milo͡u goumo͡u dugulo iye, kẹno͡u si diạ ta
fị boholo͡u ili mei kahạ degemo͡u.
21 Ẹ ko͡u gue tobou, sa Korasin o sasại diạma, nị o͡u
tawaibo͡u. Sa Betsaida diạma nịne nị o͡u tawaibo͡u. Ạ
sa Tairbo͡u sa Saidonbo͡u koko͡u ile, midihọ gehẹ gehẹ nị
dihịle koko͡u milo͡u gai sagại kẹno͡u tefele milo͡u gai debabe,
diạ fị boho͡u ma, midihọ kasagại degele idi kẹ solo͡u do
degeliyodema hegibe, yukuei kasagại kạma, dou kugulọko͡u
duweguei.
22 Kegei kahạ, ạ nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ, Godihạ tạ sale
sawisiei kelege, hagị nịmoko͡u hagua kogulobe, sa Tairbo͡u
sa Saidonbo͡u kediạ dugulo sagại kegei mei, hagị nị dugulobe
hiyedo folodo dugulo ile.
23 Sa Kaperneam o sasại diạma, nị nị o͡u sie hebele
foguoba, hebenico͡u de fologale? Kegele mei, nịme mulọba,
o sasại tofigiedi sa koko͡u dalaguale. Yobe, midihọ gehẹ gehẹ,
ạ nị dihịle milo͡u gai kẹme o tahạ ile sa Sodomko͡u milo͡u gai
debabe, sa kẹme ta makeli mei, kege dala.
24 Ạ nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ, Godihạ tạ sale sawisiei kelege,
hagị nịmoko͡u hagua kogulobe, sa Sodom tie o sasại kediạ
dugulo sagại kegei mei, hagị nị dugulobe hiyedo folodo
dugulo ile.

Yesuhạge nị ạmoko͡u hagua misihomabeede tobou
(Luk 10:21-22)

25 Kelegebe, Yesuhạ ko͡u gue tobou, Aye, nạme agudiobo͡u
sa sibigẹbo͡u olo͡u fẹi kahạ Hiye O. Ạ nạmoko͡u bolofẹiyode
tobolo͡u. Yobe, nẹ nelẹ kẹme tewebo͡u fimạibo͡u hiyedo o

kediạmoko͡u hehegili mei, haba o sasại̱ dio͡usie dihi sagại̱ dege dalagua kediạmoko͡u no͡u hehegiei kahạ degemo͡u.

26 Damalẹdo, Aye no͡u tagai sagại̱ kẹno͡u tefele degei.

27 Yesuhạ haba tobou, Aye Godihạge bi olo͡u fẹi̱be mạ dobogo͡u tageto͡u ko͡u dogogu dala. Dihi kẹme o tae ta tewe mei. Dihi kẹme Aye Godi yo͡uno͡u si tewe. Aye Godine o tae ta tewe mei. Ẹ Dihi yo͡ubo͡u, haba o sasại̱, Dihi kahạ ẹ Aye ko͡u hehegielamo͡u degei kediạno͡u si Aye Godibe tewe degele i.

28 Yesuhạ haba tobou, o koyo nạ, nẹ to͡u misi degeibabe, ạmoko͡u hagua. Sasại̱ koyo nạ hagi̱ dugubabe, nạ ạmoko͡u hagua misiho.

29 Ni̱ mạ tạ dulo, mạ dabai degelababe, mạ hayedu hagua dalama, ạme gofo͡u degedi o mei kahạ degemo͡u. Ạme mayo͡u mạ hụ hiye degedi o mei. Ni̱ ạmoko͡u hagua, misiholo duwolono͡u.

30 Yobe, ni̱ mạ hayedu dabai degele dalababe, hagi̱ ạ ni̱moko͡u hebemabeedele kẹme hagi̱ hiyedo mei.

12

Yesuhạ misiholo duwodi sawisiei kelege dabai degele kuolo͡u dogogu kahạ tạ

(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

1 Habage, misiholo duwodi sawisiei ta kelege, Yesubo͡u diạ hebe hai sa duoya kẹ yai. Ẹ dabai degedi o kediạ hegie degeimo͡u, nalẹ fi gama nalạmo͡u yai.

2 Farisi o kediạ kẹ duguomo͡u, Yesuko͡u ko͡ugue tobolo͡u i, nạ dugu, nẹ dabai degedi o kediạ misiholo duwodi sawisiei kahạ kuolo͡u kẹ gobolo͡u iliyode tobolo͡u i.

3 Ẹ sima tobou, Devithạ degei tạ kuguoko͡u nalại̱ dala kẹme ni̱ge huso͡uma tawale ili mei sạ degei.* Devitbo͡u ẹ mogo diạbo͡u kediạ hegie degele i kahạ tạ kẹ ạ ni̱moko͡u tobo͡ulamo͡u.

4 Devit ẹ Godihạ falai mosọko͡u folomo͡u, o͡u si Godihạ dihi̱le koko͡u dogogu daladi kẹ mo͡umamo͡u, diạ olo͡ufẹi̱ nalạ i. O͡u si kẹme kuolo͡u, mogo͡udu dalaguadi o kediạno͡u nalạ idi.

5 Haba tabe, ni̱ Moseshạ kuolo͡u tạ kuguoko͡u nalại̱ dala kẹne huso͡uma tawale ili mei sạ degei. Tạ kẹme ko͡ugue nalại̱ dala, misiholo duwodi sawisiei kelegebe, mogo͡udu

* **12:3 12:3** 1 Samuel 21:6

dalaguadi o kediạ Godihạ mosọko͡u die dabai degele idiye, kẹno͡usi diạ kuolo͡u ta gobolo͡u idiyo mei. Nịge kẹme tawale iyo mei sạ degei.

6 Ạ nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ, o kuoko͡u tafala ko͡ume Godihạ mosọ gabama folodo dala.

7 Godihạ tobou kẹme ko͡ugue nalạị,

Nị ạmoko͡u gali sile nelẹ idibe dafoulu. Ạge nị o sasạị kediạmoko͡u solo͡udo degele idi kẹno͡u tagali. *Hosea 6:6*

Nị tạ kahạ sibigẹ kẹ tawale i debabe, nị o midihọ kasagạị ta degele ili mei kediạme mo͡u yo͡uwa tạ sadiyo mei.

8 Yobe, O Kediạ Dihi ẹme misiholo duwodi sawisiei kẹ dia daladi kahạ degeimo͡u.

Misiholo duwodi sawisiei kelege, Yesuhạ o dobogo͡u kasagạị degei ta bologuạị

(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

9 Kegemo͡u, Yesube to͡ufogo͡u fogo͡u ile, die egei mosọko͡u felei.

10 Folomo͡u dugube, o ta ẹ dobogo͡u tei kẹme koko͡u duwomo͡u dugu. O ilo kediạge Yesu tạ saleyodema fimạ duwoguali, ẹmoko͡u yodu, misiholo duwodi sawisiei kelegebe, Moseshạ kuolo͡u ko͡u mạịye, haba di o kẹ bologuọụba bolọ degeibabe de bolọ?

11 Yesuhạ diạmoko͡u tobou, nị wai sipsip ta misiholo duwodi sawisiei kelege ulou daiko͡u fiyoubabe, nịge kage degele? Nịge toto de malạ felẹgale?

12 O sasạị nịme sibigẹ hiyedo, wai sipsip gabama felei. Kegei kahạ degemo͡u, di misiholo duwodi sawisiei kelegebe, omoko͡u midihọ bolofẹị kẹ milololo͡u kẹme bolofẹị.

13 Ẹ kege tobo͡umamo͡u, dobogo͡u tei o koko͡u tobou, nẹ dobogo͡u dọụsususuguyedeimo͡u, o kahạ ẹ dobogo͡u dọụsususugumo͡u bolọ degei, ẹ dobogo͡u ilo bolọdo kẹno͡u tefei.

14 O kẹ bolọ degeimo͡u, Farisi o kediạ mosọ kẹ to͡ufogo͡u, mihịko͡u muguamo͡u, Yesube kage wolo domo͡u tugulo tobolo͡u i.

Yesube damalẹdo Godihạ dabai degedi o

15 Yesuhạ Farisi o kediạ ẹ walamo͡u degele ili kẹ tawalemo͡u, sa kẹ to͡ufogo͡u fogo͡u i. O sasạị sụdo ẹ imo͡u sesega yai. O ilo dobo͡u kediạme ẹ olo͡ufẹị bologuọụmo͡u bolọ degele i.

16 Ẹ diạmoko͡u ẹ kege degeliyode tobo͡umo͡u suluguadam-
abeedei.
17 Ẹ kẹ mo͡u yo͡uwa degeli mei, Hiye Ohạ ko͡u tobou kẹme
damalẹdo tamạ degeyadomo͡u ẹ kuhe degei. Yobe, Hiye
Ohạ habage-degele-duguo-tobo͡udi-o Aisaiahạ mogouya kẹ
ko͡ugue tobou,
18 Ko͡ume mạ dabai degedi o, ạ maka degei kẹ. Ạge ẹme
tagalido, ẹmoko͡u hohọ hiyedo degeli. Ạ mạ Duo
Bolofẹi tobo͡uba, ẹ to͡uba, sa sa o sasại kediạmoko͡u
midihọ dọụdo kẹ hehegie tobolo͡u.
19 Ẹ tạe biyale mei, hiḷigedo tobolo͡u mei. Obe ẹ aliko͡uge
tọụba dulo ile mei.
20 Hiyẹ nelẹ mei dege silạdi kẹme ẹ dolodo silọ mei. Kẹno͡u
tefei, kamại dou hohọ hiyefẹi mei kẹne ẹ ta somo͡ugolo͡u
mei. Ẹ dabai kegeno͡u degeligi, dọụdo midihọ kẹme hiyedo
degele.
21 Ẹ hụ tageya kẹ sa sa obiyei kediạ damalẹyodema ẹ diạ
dogo͡ugulo kẹ dia dalaguale. *Aisaia 42:1-4*

Diạ Yesube Belsebulbo͡ude† *dabai degediyode tobolo͡u i*
(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23, 12:10)

22 Kẹgemo͡u, Yesuhạ o ilo kelege o ta, duo kasagạiye tou
kẹ wolo͡u hagua felẹimo͡u dugu. O kẹme dihọ du degei, tạne
mei. O kẹ wolo͡u hagua felẹgoumo͡u, ẹ bologuọụmo͡u, tạ
tobou, dihọ bolọ degei.
23 O sasại kediạ kẹ duguo kesigiemo͡u, o ko͡ume Devithạ
dihi sạ degeiyode tobolo͡u i.
24 Farisi o kediạ tạ kẹ dulomo͡u, o ko͡umahạ duo kasagại
igisedibe, ẹ duo kasagại kediạ hiye o Belsebulhạ nelẹyeno͡u
igisediyode tobolo͡u i.
25 Kẹno͡usi Yesuhạ die fimại olo͡ufẹi tawalemo͡u, diạmoko͡u
tobou, sa ta obiyei kediạ dio͡usie fileba biyoubabe, sa kele
obiyei kẹme makolo. Sa hiye ta kediạne dio͡usie fileba
biyoubabe, sa kẹ tie obe bologuạ ta dalale mei. Haba, o
soso͡u tano͡uyene dio͡usie fileba biyoubabe, soso͡u kẹme ta
bologuạ dalale mei.
26 Kẹno͡u tefei, Tamạhạ Tamạ igiseibabe, kẹme yo͡usie fili,
ẹ obiyei kediạme kage bologuạ dalale.
27 Nị ạ Belsebulhạ nelẹyeno͡u duo kasagại igiseliyode
tobolo͡u ili kẹme damalẹ debabe, nị mogo diạme o koyohạ
nelẹye duo kasagại igisele idiya? Nị yaba, diạmoko͡u kẹ

† **12:21 (12:22 widio tạ)** *Belsebul* ẹ hụ tabe Tamạ.

yodubabe, diąge tą ni̱ tobolo͡u ke̱me do̱ṵdo meiyode tobolo͡u ile.
28 Ke̱no͡usi Godihą Duo Bolofe̱ihą nele̱ya ke̱, ą duo kasaga̱i̱ igiseibabe, ni̱ ko͡ugue tawama, Godihą wolo͡u daladi ke̱me ni̱moko͡u ko͡u haguei daladade tawama.
29 Kegemo͡u, Yesuhą haba tobou, o tahą nele̱do o tahą mosǫko͡u foloba, bi hiyou ta molo͡u saga̱i̱ mei. Nele̱do o ke̱ tigama dogoguobasi, bima̱i̱ e̱ mosǫdu dalagua ke̱ molo͡u.
30 Yesuhą haba tobou, o mą mogo mei ke̱me ąmoko͡u ho degedi o. O koyohą ą dogo͡uguo o sasa̱i̱ kefeiyo mei, ke̱me o sasa̱i̱ atiladi o.
31 Kegemo͡u, Yesuhą haba tobou, ą ni̱moko͡u tobolo͡u kuhe̱. Godihąge obe midiho̱ kasaga̱i̱ milo͡ugadi ke̱bo͡u, tą kasaga̱i̱ tobo͡udi ke̱bo͡ude olo͡ufe̱i̱ ko͡u gebe meiyodelno͡u. Ke̱no͡usi o tahą ta Duo Bolofe̱i̱ huyafe̱i̱ degeibabe, Godihąge midiho̱ ke̱me ta gebe meiyodele mei.
32 O koyohą O Kedią Dihi e̱moko͡u tą kasaga̱i̱ dege tobo͡ubabe, Godihąge gebe meiyodelno͡u. Ke̱no͡usi o koyohą Duo Bolofe̱i̱ huyafe̱i̱ degeibabe, Godihąge midiho̱ ke̱me ta gebe meiyodele mei. Ifibo͡u sabitabo͡u yo͡u kegeno͡u dalale.

Hebe kasaga̱i̱yege kolo kasaga̱i̱ mądi
(Luk 6:43-45)

33 Yesuhą haba ko͡ugue tobou, hebe bolǫdo kahą e̱ kolo male̱ne bolǫno͡u dugulo. Nebe, hebe kasaga̱i̱yene, e̱ kolobe kasaga̱i̱no͡u dugulo. E̱ kolo koko͡uge hebe kasaga̱i̱bo͡u bolǫbo͡u ke̱ kuhe duguo tawadi.
34 Ni̱me hiye̱ bei są degei. Ni̱ midiho̱ do̱ṵdo mei ke̱ milolo͡u idi kahą, ni̱ tą bolǫdo ta tobolo͡u ile saga̱i̱ mei. O e̱ fima̱i̱ duledu kagei kagei ke̱ amąma dalamo͡ube, e̱ mogouyene tą ke̱no͡u tefele tobo͡udi.
35 O bolofe̱i̱ duledube fima̱i̱ bolofe̱i̱yeno͡u daladi. Kegei kahą e̱ge midiho̱ bolofe̱i̱ ke̱no͡u degedi. O do̱ṵdo mei, e̱ duledube fima̱i̱ kasaga̱i̱yeno͡u daladi. Kegei kahą e̱ge midiho̱ kasaga̱i̱no͡u degedi.
36 Ke̱no͡usi ą ni̱moko͡u tobolo͡u kuhe̱, uwage sawisiei, tą sale kelegebe, tą kasaga̱i̱, o sasa̱i̱ye tobolo͡u idi ke̱me Godihą file.
37 No͡u ne̱ tą kahąno͡ube Godihąge nąme do̱ṵdo oyodele, haba o kasaga̱i̱yodene tobolo͡u.

O ilo kediąge Yesuko͡u midiho̱ gehe̱ ta milo͡uyedele i
(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

38 Kegemou, Mosesha kuolou yo dulo i obou, Farisi obou
kedia Yesukou, Tisa, ei tagalibe, na midiho gehe ta milouba
dugubasi, name Godiha toboumou hagueidade tawaleyode
tobolou i.
39 Kegemou, e diamokou tobou, ifi koubougebe o sasai
kedia Godi tobekou muguomou, midiho dodo mei kenou
milolou dalagua. Diage midiho gehe hegiba dugulamou
yodulo iliye, kenousi midiho gehe ta milouba dugulo ile mei.
Midiho gehe, habage-degele-duguo-toboudi-o Jonaha dugu
sagai kenou tefele dugulo ile.
40 Yobe, sawisiei kamadia agalibou huliameboude Jona
e miye hiye kaha guamedu delei. Nebe kenou tefei, O
Kedia Dihi ene sawisiei kamadia agalibou huliameboude
mihi daimikou tilale.
41 Sawisiei Godiha o sasai ta sale kelegebe, Ninive‡ o sasai
kedia ta sale kokou tafalaguali, diage ifi koubouge dalagua
o sasai ke ta sa ile. Yobe, Ninive o kediame Jonaha egei
toboumou dulomou, fi boholou i kaha degemou. Kenousi o
ta ifi niboude dala, eme Jona gabai.
42 Haba sawisiei Godiha ta sale kelegebe, sa aso mulu figi
ilo ke wolou daladi sasai§ ene ta sale kokou tafalali, ege
ifi koubouge dalagua o sasai kedia ta sale. Yobe, eme sa
ahudo, aso mulu kaha figi ilo kokou daladi sasaiye, hiye
o Solomonha tewe bolofei ke du haguei. Kenousi o ta ifi
niboude dala, eme Solomon gabai.

Duo kasagai e haba boholoumа haguei
(Luk 11:24-26)

43 Yesuha haba tobou, duo kasagai taha o ta toufogou
fogou ilemou, fafagai sa kokou misiholo timou ka sieiye,
kenousi e moso ta duguli mei.
44 Kegemou, e kougue tobou, a boholoumа ile, moso
mayo□u hiyafogou haguei kokou ile foloyode tobou. Bo-
holoumа hagua, e mosokou folomou dugube, mosodube duo
ta dalamou duguli mei. Moso keme kofai tigima similou
dalamou dugu.
45 Kegeimou, e haba ile, duo kasagai dolo kasagaido
oloufei dioyosi kege wouma haguamou, moso kokou fologa
deleiguei. Kegemou, o keme yo□u yufi kasagai dege delei
ke fogoumou, ifibe dolo kasagaido degei dala. Nebe, o sasai

‡ **12:41 12:41** Jona 3:5 § **12:42 12:42** 1 King 10:1-10

ifi kou̅bou̅ge dalagua kediạ̱ midihọ̱ kasagạ̱i̱ milou̅ga idine kẹ̱nou̅ tefele degele idi.

Koyobe Yesuhạ̱ ẹ̱ adiou̅bou̅ ẹ̱ malạ̱ diạbou̅?
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

46 Yesube o sasạ̱i̱ kediạ̱mokou̅ egei tobolou̅ dalamou̅, ẹ̱ adiou̅bou̅ ẹ̱ malạ̱ diạbou̅ kediạ̱ ẹ̱bou̅ tạ̱ kalamou̅ haguasie, mihi̱kou̅ baha tefeleiguei.
47 Tafalaguamou̅, o tahạ̱ ẹ̱mokou̅ tobou, nẹ̱ adiou̅bou̅ nẹ̱ malạ̱ diạbou̅ haguasie, nạ̱bou̅de tạ̱ kalamou̅, mihi̱kou̅ tafalaguayode tobou.
48 Kẹ̱nou̅si Yesuhạ̱ ẹ̱ tạ̱ sima kou̅gue tobou, koyobe mạ̱ adiou̅bou̅ mạ̱ malạ̱ diạbou̅?
49 Ẹ̱ kege tobou̅mamou̅, ẹ̱ dabai degedi o kediạ̱mokou̅ dobogo□u fogou̅mou̅ kou̅gue tobou, nạ̱ dugu, o ko□udiạ̱si mạ̱ adiou̅bou̅, mạ̱ malạ̱bou̅be kuhẹ̱.
50 O sasạ̱i̱ mạ̱ Aye hebenitou̅ duwo kahạ̱ tagaliya kẹ̱ sulugua kediạ̱nou̅si mạ̱ malạ̱bou̅, mạ̱ bobasibou̅, mạ̱ adiou̅bou̅ diạ̱me kehẹ̱.

13

Tạ̱ makaibe nalẹ̱ hou hebe haimikou̅ hebesei kokou̅ mạ̱ tobou
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

1 Sawisiei kelegebe, Yesube ẹ̱ mosọ̱ tou̅fogou̅mou̅, ohuẹ̱i̱yai ko kokou̅ ile duwei.
2 Duwomou̅, o sasạ̱i̱ sụ̱do haguasie kefegumou̅, ẹ̱ mosole ta tilamou̅ kokou̅ folo duwomou̅, o sasạ̱i̱ olou̅fẹ̱i̱ tọ̱ biyạ̱kou̅ tefeleiguei.
3 Tafalaguamou̅, ẹ̱ kelege tạ̱ makai sụ̱do tobou̅mou̅ i. Ẹ̱ tabe kou̅gue tobou, duma. O tahạ̱ ẹ̱ hebe haimikou̅ nalẹ̱ hou hebeselamou̅ i.
4 Nalẹ̱ hou hebeseibe, ilo kelebe alikou̅ fiyasigeimou̅, sio kediạ̱ haguasie, mo□uma nalạ̱ i.
5 Nalẹ̱ hou ilo kelebe mihi̱ igibou̅ kokou̅ fiyasigei. Mihi̱ hiye mei kahạ̱, nalẹ̱ hou toto kou̅ fua feleiye,
6 kẹ̱nou̅si asọ̱ hohọ̱gumou̅, difi hiyedo degeimou̅, nalẹ̱ hou olou̅fẹ̱i̱ tofigiei, tefebou̅ mei kahạ̱ degemou̅.
7 Nalẹ̱ hou ilo kelebe ayẹ̱ ti yo kodu fiyasigei. Nalẹ̱ hou foloumou̅, ayẹ̱ ti kahạ̱ne folomou̅, nalẹ̱ hou kẹ̱ gogu.

8 Nalẹ hou ilo kelebe mihị bolofẹị koko͡u fiyasigei. Nalẹ
hou folomo͡u, sibigẹ hiyedo mạ i. Ilo kelebe 100 kege mạ i,
ilo kelebe 60 kege mạ i, ilo kelebe 30 kege mạ iyodei.
9 O koyo nạ, kihiyọụ dalababe, tạ ko͡u defẹịdo du.

Yesuhạ tạ makai hehegie tobo͡udi kahạ sibigẹ kẹ tobou
(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

10 Kegemo͡u, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ haguasie,
ẹmoko͡u ko͡ugue yodulo i, nạ o sasạị kediạmoko͡u kageimo͡u
tạ makaino͡u tobo͡udiya?
11 Ẹ tobou, hebeni Hiye Ohạ o sasạị wolo͡u daladi
kahạ sibigẹ kẹme nị tawamabadomo͡u yo͡u nịmoko͡u ko͡u
hegi. Tạ kahạ sibigẹbe nị ko͡u tewe, mogogou ta dala
mei. O damalẹyodele ili mei kediạmoko͡uno͡usi tamạ dege
hehegieiyo mei.
12 O tahạ bi ilo kele dalababe, Godihạge tage dogo͡uguba,
bi sụdo degele. Ta mei degele mei. O tahạ ta bi hiyefẹị mei
debabe, ẹ bi huyadefẹị dala kẹme Godihạ molo͡u.
13 Ạ o sasạị kediạmoko͡u tạ makai kẹno͡u tobo͡udi kahạ
yobe ko͡ugue, diạge die dihọye ko͡u dugulo idiye, kẹno͡usi diạ
ta tawale idiyo mei. Die kihiyọụye ko͡u dulo idiye, kẹno͡usi
diạ tạ kahạ sibigẹbe tawale idiyo mei.
14 Kegemo͡u, habage-degele-duguo-tobo͡udi-o Aisaiahạ to-
bou kẹme damalẹdo diạmoko͡u tamạ degei. Ẹ ko͡ugue nalạị,
Nị ko͡u duloye, kẹno͡usi sibigẹ ta tawale ile mei.
Nị ko͡u duguloye, kẹno͡usi sibigẹ ta dugulo ile mei.
15 O sasạị ko͡udiạ die fịbe hiḷigido dalagua.
Die kihiyọụye dulobe dafa i.
Die dihọne bagạ i.
Kegeligi, die dihọye duguo, kihiyọụye duloba, sibigẹ
tawaleba, fị boholo͡u ạmoko͡u haguasieiba, ạ bo-
loguọụba, bolọ degele iye domo͡u. *Aisaia*
6:9-10
16 Nịno͡usi dugulo ili kahạ degeimo͡u, hohọ degema. Nị
dulu ili kahạ degeimo͡u, hohọ degema.
17 Kegei kahạ, ạ nịmoko͡u damalẹdo toblo͡u kuhẹ.
Afu ko͡uguai o kediạ delei kelegebe, habage-degele-duguo-
tobo͡udi-obo͡u, dọụdo obo͡u sụdo kediạge ifi nị dugulo ili
ko͡ume, diạne dugulo sagạị degele idi. Kẹno͡usi diạ ta
dugulo ili mei. Nị dulu ko͡ume diạne dulo sagạị degele i.
Kẹno͡usi diạ ta dulo ili mei.

Nalẹ hou hebesei tạ makai kahạ sibigẹ
(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 Kegemo͡u Yesuhạ haba ko͡ugue tobou, nị duma. Tạ makai ạ nịmoko͡u tobou kahạ sibigẹbe ko͡ugue.
19 O koyohạ Godihạ o sasạị wolo͡u dalale kahạ tạ kẹ ko͡u duye, sibigẹ ta tawali mei degeimo͡ube, Tamạhạ hagua, tạ o kahạ duledu segei kẹ figạ mo͡udi. Kẹme nalẹ hou aliko͡u hebesei kẹ sạ degei.
20 Nalẹ hou mihị igibo͡u koko͡u hebesei kahạ sibigẹbe ko͡ugue, o Godihạ tạ dulo, toto tawalemo͡u hohọ degediye,
21 kẹno͡usi o kẹme tefebo͡u mei kahạ, Godihạ tạbe hiyefẹị daladiyo mei. Godihạ tạ sesele ilamo͡u degeligi, hagị gehẹ gehẹbo͡u, haba oe ẹ makolamo͡u degele imo͡u duguomo͡ube, ẹ damalẹyodei kẹme totono͡u to͡ufogo͡udi.
22 Nalẹ hou ayẹ ti yoko͡u hebesei kahạ sibigẹbe ko͡ugue, o Godihạ tạ ko͡u duye, kẹno͡usi ẹ sa sibigẹ ko͡umahạ hagịbo͡u, sele hiyedo molo͡u sagạị fimạịbo͡u kahạge Godihạ tạ kẹ akogumo͡u, sibigẹ ta mạdiyo mei.
23 Kẹno͡usi, nalẹ hou mihị bolofẹị kako͡u hebesei kahạ sibigẹbe ko͡ugue, o Godihạ tạ dulo tawali kẹme segei folo sibigẹ hiyedo mạdi kẹ sạ degei. Ilo kele 100 kege mạdi, ilo kelebe 60 kege mạdi, ilo kelebe 30 kege mạdi.

Tạ makaibe hebe haimiko͡u diọ kasagạị felei kako͡u mạ tobou

24 Kegemo͡u, Yesuhạ o kediạmako͡u haba tạ makai ta ko͡ugue tobou, hebeni Hiye Ohạ o sasạị wolo͡u daladi kẹme, o tahạ ẹ hebe haimiko͡u ile, nalẹ hou bolọdo sogogai sagạị kẹno͡u tefei.
25 Hulịame o olo͡ufẹị tiasigeimo͡u, ẹ ho o kahạ ile, hebe haimiko͡u folo, diọ kasagạị kahạ hou kẹ sogogama fogo͡u i.
26 Habage, segei hou sogogai kẹ fologa, sibigẹ mọụmo͡u, diọ kasagạị kẹne fologa hiye degei.
27 Hebe hai obo͡u kahạ dabai degedi o kediạ ya dugube, diọ kasagạine fologoumo͡u duguomo͡u hagua yodulo i, hiye o, nạ nẹ hebe haimiko͡ube de nalẹ hou bolọdo kẹno͡u sogogai? Kagemo͡u, diọ kasagạị kẹbo͡u fologouya?
28 Kegemo͡u, hebe hai obo͡u kahạ tobou, ko͡ume ho o tahạ segeiyodei. Dabai degedi o kediạ ko͡ugue yodulo i, ei yaba, diọ kasagạị kẹ de tigisele?
29 Kegedama. Diọ kasagạị kẹ tigisiligi, nalẹ hou bolọ kẹbo͡ude tigima hebeseiye.

30 Nalẹ hou bolọdobou͡, diọ kasagai͡bou͡de fologa, suwi degeiba, ạ hebe hai dabai degele idi o kediạmokou͡, diọ kasagai͡ kẹbukou͡ tigima, tigiye tigigima, doulukou͡ hebesam-abeedele. Kegemaba, nalẹ sibigẹ bolọdo kẹ mo□uma hagua, mạ mosọkou͡ dogogumabeede tobolou͡.

Tạ makaibe nalẹ mastet ho kokou͡ mạ tobou*
(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

31 Kegemou͡, Yesuhạ o kediạmokou͡ haba tạ makai ta tobou, hebeni Hiye Ohạ o sasai͡ wolou͡ daladi midihọ kẹme nalẹ mastet ho sagai͡ kegei, o tahạ tou͡uma ile, ẹ hebe haimikou͡ sogoma fogou͡ haguei.

32 Mastet ho kẹme nalẹ ilo kediạ ho sagai͡ kegei mei. Huyadefẹido kẹ sogodi. Kẹnou͡si mastet hou kahạ folomou͡ hiyedo degedibe, segei ilo kelebe ẹ hiye degedi sagai͡ kegediyo mei. Ẹme hebe sạ degei, sio kediạ haguasie, hebe kahạ go kokou͡ bi togolo idiyode tobou.

Tạ makaibe ou͡ sidi mola kokou͡ mạ tobou*
(Luk 13:20-21)

33 Kegemou͡, Yesuhạ o kediạmokou͡ haba tạ makai ta tobou, hebeni Hiye Ohạ o sasai͡ wolou͡ daladibe, ou͡ sidi mola sạ degei, sasai͡ tae malạ ou͡ sagai͡ kẹbou͡de tiagewoma fogou͡mou͡ dalali, yo□unou͡ fofamou͡ hiye degedi sagai͡ kẹnou͡ tefei.

Yesuhạ egeibe tạ makaiyanou͡ tobou͡di
(Mak 4:33-34)

34 Yesuhạ o sasai͡ kediạmokou͡ hehegie tobou͡dibe, ẹ tạ makainou͡ tobou͡di. Ẹ tạ sibigẹbou͡de ta tobou͡diyo mei.

35 Ẹ kege degeimou͡, habage-degele-duguo-tobou͡di-o kahạ kou͡ tobou kẹme damalẹdo tamạ degei.

Ạ tạ makai tạ hehegie tobou͡lamou͡.

Ạ bimai͡ sa sibigẹ ko□u milou kelege wọmoguei delei, kou͡bou͡gene you͡ kegenou͡ dala kẹ tobou͡lamou͡. *Buk Song 78:2*

Diọ kasagai͡ fologai tạ makai kahạ sibigẹ

36 Kegemou͡, Yesuhạ o sasai͡ kediạ tou͡fogou͡mou͡, mosọdu felei. Foloumou͡, ẹ dabai degedi o kediạ haguasie felẹgamou͡,

---

* **13:30 13:31** Obe nalẹ saikou͡ *mastet* mugudi sebe sagai͡ kegei. * **13:32 (13:33 widio tạ)** ***Ou͡ sidi mola*** **kẹme Tok Pisin tạege 'yis'.** ***Ou͡*** **sagai͡be** ***mola*** **kẹbou͡de simou͡, hiye degedi.**

nạ eimoko͡u diọ kasagại hebe haimiko͡u felei tạ makai kahạ sibigẹ kẹ tobo͡uyedele i.
37 Kegemo͡u, Yesuhạ tobou, o nalẹ hou bolọdo segei o kẹme O Kediạ Dihi.
38 Hebe hai sa kẹme sa sibigẹ ko͡u. Nalẹ hou bolọdo kẹme o sasại olo͡ufẹi, hebeni Hiye Ohạ wolo͡u daladi kediạ. Diọ kasagại kẹme midihọ kasagại milo͡udi o, Tamạhạ sisigọ.
39 Ho o diọ kasagại hou segei o kẹme Tamạ. Nalẹ segei suwi degele sawisiei kẹme uwage sawisiei. Nalẹ segei kẹ mo͡udi o kediạme ẹsol o kediạ.
40 Hebe hai dabai degedi o kediạ diọ kasagại tigigima, douluko͡u si sagại, uwage sawisiei kelegene kegeno͡u degele.
41 Kelegebe, O Kediạ Dihihạ ẹ ẹsol o kediạmoko͡u tobo͡uba haguasieba, Godihạ o sasại wolo͡u daladi sa koko͡u, o sasại damalẹyodele i kediạ dalaguaba, midihọ kasagại hehegiedi obo͡u, tạ dulo idiyọ mei obo͡u olo͡ufẹi
42 dou hiye koko͡u hebeseiba, gosoloba die mẹ do͡ugile ile.
43 Douluko͡u hebeseiba, dọụdo o sasại kediạme die Ayehạ sa koko͡u dalagualebe, diạ asọ hohọgudi sagại kẹno͡u tefele hohọ dege dalaguale. O koyo nạ, kihiyọụ dalababe, tạ ko͡u du.

Tạ makaibe sele sai bokisi mihịko͡u mogogou koko͡u mạ tobou

44 Kegemo͡u, Yesuhạ haba tobou, hebeni Hiye Ohạ o sasại wolo͡u daladibe sele sai kẹ sạ degei, o tae hebe hai sa ta koko͡u mihị dama mogogo͡u fogou sagại kẹno͡u tefei. O tahạ duguomo͡u haba malạ, mihị dama mogogo͡u fogo͡umo͡u, ẹ hohọ hiyedo degei, ẹ bimại olo͡ufẹido makisi degema, sele malạmo͡u, sele kahạ hebe hai sa kẹ mamọụ.

Tạ makaibe wẹ bolofẹido koko͡u mạ tobou

45 Kegemo͡u, Yesuhạ haba tobou, tạ makai tabe ko͡ugue, hebeni Hiye Ohạ o sasại wolo͡u daladibe selebo͡u o tahạ wẹ bolọdo kadi sagại kẹno͡u tefei.
46 O kahạ wẹ bolọdo ta kolugi duguo fogo͡umo͡u, ẹ bimại olo͡ufẹido makisi degema, sele malạmo͡u, sele kahạ wẹ bolọdo kẹ mamọụ.

Tạ makaibe nekeye miyẹ mo͡udi koko͡u mạ tobou

47 Kegemo͡u, Yesuhạ tobou, haba tabe ko͡ugue, hebeni Hiye Ohạ o sasại wolo͡u daladibe neke sạ degei, o ilo kediạ tạleko͡u mo͡usamo͡u, miyẹ daga daga sụdo mo͡udi sagại kẹno͡u tefei.

48 Neke amạmọụmo͡u gisigama ya, tọ biyạko͡u do-
gogụomo͡u, miyẹ bolọ bolọ kẹme tigi mosọ tegeidu kefele
i. Miyẹ kasagại kẹme tạleko͡u hebesele i.
49 Nebe, uwage sawisiei kelegebe, ẹsol o kediạ haguasie,
o sasại olo͡ufẹi fileba, dọụdo o sasại kediạme dalaguaba,
midihọ kasagại milo͡udi o sasại kediạme
50 doulukọ͡u hebesouba, gosoloba die mẹ do͡ugile ile.

51 Kegemo͡u, Yesuhạ yodu, nịge tạ ạ tobo͡umo͡u i kẹme de
tawale i? Ei tawale iyode tobou.
52 Ẹ diạmoko͡u tobou, kegei kahạ, Mosesha kuolo͡u yo du o,
hebeni Hiye Ohạ o sasại wolo͡u daladibe ko͡u tewe, o tae ko͡u
hegi kahạ degemo͡u, o kẹme mosọ hiyedo ta kahạ obo͡u sạ
degei, ẹ bimại sụdo dala. Ẹ bi sadi mosọ koduge bi bolọ bolọ
sụdo mo͡uma migilibe, bi ko͡u bolọ kẹbo͡u, bi gehẹbo͡ude
mo͡uma migili.

Sa Nasaret o sasại kediạ Yesuhạ tạ dulo ili mei
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

53 Kegemo͡u, Yesuhạ tạ makai olo͡ufẹi kẹ tobo͡uma
fogo͡umo͡u, sa kẹ to͡ufogo͡u,
54 iligi, yo͡u ẹ sabeko͡u felei. Folomo͡u, o sa kẹ tie
kediạ egei mosọdu folomo͡u, diạmoko͡u Godihạ tạ hehegiei.
Hehegieimo͡u, diạ dulo kesigiemo͡u tobolo͡u i, o ko͡ume tewe
kẹme koyohạ nẹimo͡u hehegieiya? Midihọ bolọ gehẹ gehẹ
degegadi kẹne koyohạ hehegieimo͡u duguo degeiya?
55 Diạ yodu, o ko͡ume mosọ togodi o kahạ dihi? Ẹ adio͡uhạ
hụbe Maria? Ẹ malạ diạme Jemsbo͡u Josepbo͡u Saimonbo͡u
Judasbo͡u?
56 Ẹ bobasi diạme dibo͡ude dalagua? Midihọ ẹ degegadi
olo͡ufẹi kẹme koyohạ hehegieimo͡u milo͡uya? de yodulo i.
57 Diạ kege tobolo͡umo͡u, ẹmoko͡u dafa imo͡u, ẹ ko͡ugue
tobou, habage-degele-duguo-tobo͡udi-o kediạ hụne sa sa
olo͡ufẹi o sasạiye hebele fogulo idi, ha kẹno͡usi mosọmạ
o kediạge die tạ ta dulo idiyo mei. Dio͡u die sabo͡u die
mosọbo͡u kokọ͡ugebe die hụbe meido.
58 Yesuhạge yo͡u ẹ sa kilebe midihọ gehẹ gehẹ sụdo degeli
mei, yobe o sasại kediạ ẹmoko͡u ta damalẹyodele ili mei
kahạ degemo͡u.

14

O Herothą Yesube fafeleya degedi o Jonyadei
(Mak 6:14-29; Luk 3:19-20, 9:7-9)

1 Kelegebe, sa Galili dia daladi o Herot ę Yesuhą degegadi
tą kę dią susulo imou du.
2 Tobolou imou dulomou, ę dabai degedi o kediąmokou
tobou, o kęme fafeleya degedi o Jon kou tolo i kahą haba
haguą gehę degeiyode tobou. Kegei kahąnou ę midihǫ gehę
gehę kę kuhe degegadiyade tawai.
3-4 Herothą tą kę tobou kahą yobe kougue, Jon ęme teli
mei kelege, Herothą ę eyę Filiphą sobou Herodias figǫumou,
Jonhą ną nę eyęhą sobou kę figą hube dǫudo meiyode tobou.
Kegei kahą, Herothą o ta toboumou, Jon tolǫumą, didiǫ
mosǫkou tigi nelędo kahą tigama dogogu.
5 Herothą Jon kou walamou fimąiye, kęnousi ę o sasąi
kediąmokou guę degei, dią̨ge Jonbe habage-degele-duguo-
toboudi-oyode tobolou idi kahą degemou.
6 Kegemou, habage, Herothą adiouhą ę malą felęi sawisiei
kę hohǫbolou imou, ę sasąi Herodiashą sasąi dihi mabigi
kahą felę, o kedią dihile kokou siougoumou, Herothą hiyedo
tagai.
7 Hiyedo tagamou, ę damalędo maka dege kougue tobou,
ną bi kagei ta ąmokou yodubabe, ą dǫudo nąmokou
nelęyodei.
8 Sasąi mabigi kahą ę douhą amafęi toboumou dulomou
ile, Herotkou tobou, Jon fafeleya degedi o kahą widio toto
ka, melekikou sagie, ąmokou nęyede tobou.
9 Hiye o Herot ę tą kę dulomou, hągi degeiye, kęnousi
o nalę nalą duwogua kedią dihile kokou ę damalędo kou
degeleyode tobou kahą sidifi degele sągąi degeimou, ę o
takou, sasąi mabigi kahą tobou kę degeyede toboumou,
10 o kahą didiǫ mosǫkou ile, Jonhą widio diafou.
11 Diafoloumou, melekikou sagiemou, malą hągua, sasąi
mabigi kokou nęimou, sasąi kahą malą ile, ę adioukou nęi.
12 Kegemou, Jonhą ę dabai degedi o kedią haguasie, Jon
tei malą ile widama fogou ya, Yesukou tobolou i.

Yesuhą o 5,000 kege kediąmokou nalę nęi
(Mak 6:31-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13)

13 Yesuhą o kedią Jon woumou tolo i kę dulo fogou ile, ę
dabai degedi oboude mosole sama, ohuęiyai ilobou, o mei

sa kokou yai. O sasai sa hafei dege dalaguadi kediạ Yesuhạ
i kẹ dulomou, diạne ohueiyai koya kẹ abogo□uya ẹ sesele
yai.
14 Yesuhạ ohueiyai ilobou folomou dugube, o sasai sụdo
kefema dalamou duguomou, soloudo hiyedo degei. Do o
sasai kile dalaguane bologuọụmou bolọ degele i.
15 Habi degeimou, ẹ dabai degedi o kediạ haguasiemou to-
bou, koulebe mosọ mei, haba huliạne degeli kahạ degemou,
nạ o sasai kefegu kẹ tobouba ya, sa sa kokouya kẹ dio□u
seleye nalẹ mo□uma nalạ ile.
16 Yesuhạge, kageiye o ko□udiạ fogou yale? de tobou.
Nalẹbe ni diạmokou nẹma.
17 Dabai degedi o kediạ tobou, eibe ou si oloufei houyosi
kegebou, haba miyẹ bolọụ kegenoufei dalayode tobolou i.
18 Yesuhạ miyẹbou ou sibou kẹ ạmokou mo□uma
haguasiemabeede tobou.
19 Kegemou, diạ nalẹ kẹ mo□uma haguasieimou, ẹ o
sasai kediạmokou tobou, ni diọ sụ kokou duwoguam-
abeedei. Duwoguamou, ẹ ou si houyosi kege kẹbou, miyẹ
bolọụ kẹboude malạ toloumou, hebenitou daladuguomou,
Godikou bolofeiyode tobou. Toboumamou, ou si kẹ
bafigima, ẹ dabai degedi o kediạmokou neimou, diạ o sasai
kediạmokou fimou i.
20 Fimou, o sasai oloufei kediạ nalạ iligi guokou degele i,
nalẹ kẹ oloufei mei degele ili mei. Isimo fogou kẹ tigi mosọ
tegei oloufei 12 kege kodu sai amạgai.
21 O nalẹ nalạ i oloufei kediạme 5,000 sagai kege. Sasaibou
sisigọboudene kou nalạ iye, kẹnousi diạbou hụ soulị mei.

Yesuhạ ohueiyai tageya tofou tofou i
(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)

22 Kelegenou, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou tobou,
ni totodo mosole foudu fologaba, nibukou ohueiyai ilobou
ima. Ạme o sasai kediạmokou imabeedeiba diạ youba,
hobou ạ ni habage kuhe ile.
23 O sasai imabeede toboumou fogou youmou, ẹ ẹsofei ile,
dihọ bagạ toboulamou bitọụkou felei. Huliạ degeimou, ẹ
ẹsofei kotou delei.
24 Dalali dugube, mosole kẹ ohueiyai duodo kokou
dalamou, wi hiyedo hagumou, tọ bobouye mosole bohoula
deimou dugu.

25 Sabiyale hafe̱i degeimo͡u, Yesuha̱ ohue̱iyai tageya ke̱ tofo͡u tofo͡u dia̱moko͡u i.
26 Ke̱no͡usi e̱ dabai degedi o kedia̱ e̱ ohue̱iyai tageya ke̱ tofo͡u tofo͡u hagumo͡u duguomo͡u, gue̱ hiyedo degele i. Ke̱me duo kasaga̱i taha̱ haguluyodema go͡ugua̱ i.
27 Gue̱ degele imo͡u duguomo͡u, e̱ kelegeno͡u totodo tobou, ni̱ hobo͡u gue̱ degedama. Ko͡ume a̱no͡u. Ni̱ fi̱ nele̱do dege dalama.
28 Kegemo͡u, Pitaha̱ ko͡ugue tobou, Hiye O, ko͡ume damale̱ na̱do debabe, na̱ a̱moko͡u tobo͡uba, a̱ ohue̱iyai tageya ke̱ tofo͡u tofo͡u na̱moko͡u ile.
29 Yesuha̱ tobou, na̱ haguayedeimo͡u, Pitaha̱ mosole to͡ufogo͡u mulo̱, ohue̱iyai tageya ke̱ tofo͡u tofo͡u Yesuko͡u i.
30 Iligi, wi hiyedo degeimo͡u duguo, e̱ gue̱ degeimo͡u molo͡uguomo͡u haguisamo͡u, Hiye O, a̱ dogo͡uguyedei.
31 Kege tobo͡umo͡u kelegeno͡u, Yesuha̱ dobogo͡u susuguo Pita tolo͡umo͡u tobou, ne̱ damale̱yodeibe huyadefe̱i. Na̱ kageimo͡u fi̱ bolo̱u̱ ma̱i dala?
32 Kegemo͡u, dilie mosole foudu fologoumo͡u, wi ke̱ mei degei.
33 O mosole foudu duweguei kedia̱ ke̱ duguomo͡u, e̱moko͡u yubu sugulo fiya duwoguali, na̱me damale̱do Godiha̱ Dihiyode tobolo͡u i.

Yesuha̱ sa Genesaretko͡u do o sasa̱i su̱do bologuo̱u̱mo͡u bolo̱ degele i
(Mak 6:53-56)

34 Yesubo͡u dia̱ ohue̱iyai dama sa Genesaretko͡u fologai.
35 Fologoumo͡u, sa ke̱ tie o kedia̱ Yesuha̱ midiho̱ duguo tawale hobogou. Tawale hobogo͡umo͡u, ta̱ dogogueimo͡u, sa sa hafe̱i dege dalagua o sasa̱i kedia̱ die do o sasa̱i mo͡uma haguasie fele̱gai.
36 Fele̱gamo͡u, e̱moko͡u ta̱ nele̱do dege ko͡ugue tobolo͡u i, na̱ ne̱ yukuei ke̱ seseguba, do o kedia̱ ne̱ yukuei fe̱ koko͡uno͡u kugugueiba, bolo̱ degele ileyodele i. Kegeimo͡u, dia̱ Yesuha̱ yukuei fe̱ koko͡uno͡u kugugueimo͡u, olo͡ufe̱i bolo̱ degele i.

15

Godiha̱ ta̱ kaha̱ge di ko͡uguai egei ke̱me gabama feleido dala
(Mak 7:1-13)

1 Kegemou, Farisi obou, Mosesha kuolou yo dulo i obou
kedia sa Jerusalem toufogou yamou, Yesukou fologa yodu,
2 ne dabai degedi o kediame di kouguai egei ke sesele idiyo
mei keme kageimou degele idiya? Dia kageimou dobogo□u
bigili mei nale nala idiya? de yodulo i.
3 Kegemou, e sima tobou, ni Godiha ta, ni dumabeedei
keme kageimou sima muguomou, niou ni kouguai midiho
kenou sesega idiya?
4 Godiha kougue tobou,
Aye adiou diliemokoube midiho bolofei kenou
hehegieyedei. *Kisim Bek 20:12*
Haba kouguene tobou,
O koyoha e aye adiou diliemokou ta kasagai dege toboubabe,
o keme wouba tolo ileyodei. *Kisim Bek 21:17*
5 Kenousi nige kougue toboudi, o koyoha bi ta e aye
adiou diliemokou nele sagai ke haba Godikou neleyodema
makoubabe,
6 nige o kahage e aye adiou diliemokoube midiho bolofei ke
hegidayede tobolou idi. Kegei kaha nime Godiha ta huyafei
degema, niou ni kouguai o kedia egei kenou tobolou idi.
7 Nime taenou tobolou idi o. Aisaiaha habage tama degele
ke toboube, e nimokounou kougue tobolloumou nalai,
8 O sasai ko□udiage ma hube taenou hebele fogulo idi,
kenousi die fibe ahudo dalagua. Amokou ta dala mei.
9 Dia hehegiedibe, oe kuolou mai kenou hehegile idi. Kuolou
ta ko□ume Godiha tayodema, amokou mou yo□uwa
kege koumou hohobolou idi. *Aisaia 29:13*

Yesuha o duo sibigi degedi kaha ta ke tobou
(Mak 7:14-23)

10 Kegemou, Yesuha o sasai haguisoumou, haguasie ke-
fegumou tobou, ni ma ta duloba tawamabeedei.
11 Nale di nala idi kahage di duobe ta sibigi degediyo mei.
Ta kasagai di tobolou idi kahanousi o di duo sibigi degedi.
12 Kegemou, e dabai degedi o kedia emokou haguasie
yodulo i, Farisi o kedia ne ta ke dulomou dafa ili keme na
de tewe?
13 Yesuha tobou, ma Aye hebenitou duwo kaha e hebe hai
sa dala. Nale hou e segeli mei oloufei keme yo□u tefeboude
teigima hebesele.
14 Ni Farisi o kedia toufogou fogou ima. O kedia o sasai
hehegilibe, diame o diho du degei o sa degei. Diho du degei

o tahạ yogo dihọ du degei o ta wolou ibabe, diliebe diliioufa uloudu fiyasigile.

15 Kegemou, Pitahạ tobou, tạ makai nạ tobou kahạ sibigẹ
kẹ eimokou hehegie tobouyedei.
16 Ẹ sima tobou, nịme kageimou fị totou degele iya?
17 Nalẹ oloufẹi di nalạ idi kẹme guamedunou muloọmou,
habage tamạkou felẹdi.
18 Tạ kasagạị toboudi kẹsi, o fimạị duge felị kahạ, o duo
sibigi degedi.
19 Ạ toboloube, midihọ kasagạị milougadi oloufẹi o fimạị
duge tamạ degedi kouguei kẹ tobolou, fị kasagạị mạdi
midihọ, o wodi midihọ, sasạị hiyoubou, o hiyoubou degedi
midihọ, bi hiyou mo□udi midihọ, gulokou toboloumou tạ
sadi midihọ, yogo susuga toboudi midihọ.
20 Midihọ kegeiyenou o duo kuhe sibigi degedi. O
dobogo□u bigili mei nalẹ nạdi kahạge ẹ duobe ta sibigi
degediyo mei.

Hụti Kenan sasạị tahạ Yesukou damalẹyodei
(Mak 7:24-30)

21 Kegemou, Yesuhạ sa kẹ toufogou ilemou, sa Tairbou sa
Saidonbou keleya kẹ siei.
22 Sumou, sa kile sasạị, ẹ hụtibe Kenan, ẹ hagua haguisa
tobou, Hiye O, nạme Devithạ hụti. Nạ ạmokou soloudo dege.
Mạ sasạị dihi duo kasagạiye tou dala. Ẹ hagị hiyedo dugulu.
23 Kẹnousi Yesuhạ ẹ tạ ta sima tobouli mei kahạ, ẹ dabai
degedi o kediạ ẹmokou haguasie tạ nelẹdo dege, nạ sasạị
kẹ tobouba fogou ile. Ẹ di habage haguisa toboumou
haguluyodele i.
24 Kegemou, Yesuhạ sima kougue tobou, Godihạ ạ
toboumou hagueibe, Israel o sasạị kediạnou dogougulamou
haguei. O sasạị kediạme wai sipsip fogou sagạị kẹnou tefei.
25 Kẹnousi sasạị kahạ hagua hafẹi dege yubu sugulo fiya
duwoli, Hiye O, nạ ạ dogouguyede tobou.
26 Yesuhạ sima tobou, kegeligi di sisigọ nalẹ kẹ mo□uma,
so kediạmokou hebeseiye.
27 Sasạị kahạ tobou, Hiye O, nạ damalẹdo tobolouye,
kẹnousi so kediạge nalẹ fi die ayehạ fafai hayedu fiyasigili
kẹ nalạ idi.
28 Yesuhạ tobou, soboude, nẹ damalẹyodeibe hiyedo. Nạ
yodu kẹme ạ duyodeimou, ẹ sasạị dihi kẹ bolọ degei.

Yesuhạ do o sasại sụdo bologuọụmo͡u bolọ degele i

29 Kegemo͡u, Yesu ẹ sa kẹ to͡ufogo͡umo͡u, ohueiyai Galili
koya kẹ iligi, bitọụko͡u folo duwei.
30 Duwomo͡u, o sasại sụdo haguasie kefele i. Ibigidio
tofigile ibo͡u, dihọ du degele ibo͡u, abogo□u dobogo□u
gulại degele ibo͡u, tạ mei degele ibo͡u, do o sasại sụdo
ilobo͡ude mo□uma haguasie felẹga, Yesuhạ abogo□u hafẹi
dege dogogule imo͡u, ẹ olo͡ufẹi bologuọụmo͡u, bolọ degele
hobogou.
31 O sasại kediạ dugube, tạ mei o kediạ tạ imo͡u, abogo□u
dobogo□u gulại degele i kediạ bolọ degele imo͡u, ibigidio
tofigile i kediạ tofo͡u tofo͡u youmo͡u, dihọ du degele i kediạne
baha imo͡u duguo kesigiemo͡u, Israel o kediạ Godihạ hụ
hebele fogulo i.

Yesuhạ o 4,000 kege kediạmoko͡u nalẹ nẹi
(Mak 8:1-10)

32 Kegemo͡u, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ haguisoumo͡u,
haguasieimo͡u ko͡ugue tobou, ạ o sasại kediạmoko͡u solo͡udo
degeli. Ạbo͡ude dalaguali, sawisiei kamadia kege mei
degeimo͡u, nalẹ mei degei. Ạ o kediạme mo͡u kege yam-
abeede tobolo͡ube dafa, diạ yolugi, ali hegieye tofigile sagại
degele iye.
33 Ẹ dabai degedi o kediạ sima tobou, sa kuoko͡ube hebe
mei mihịno͡u sa. Di o͡u sibe kilịya kele mamo□umaba, o sasại
sụdo ko͡uguei ko□u file?
34 Ẹ diạmoko͡u yodu, nị o͡u sibe kage dala? Diạ tobou, o͡u
si dioyosi kegebo͡u, miyẹ huyadefẹi ilo kelebo͡udeno͡u dala.
35 Kegemo͡u, Yesuhạ o sasại kediạmoko͡u, nị mihịko͡u
duwoguamabeede tobou.
36 Ẹ o͡u si dioyosi kege, miyẹbo͡ude malạ tolo͡umo͡u,
Godiko͡u bolofẹiyode tobo͡uma, nalẹ olo͡ufẹi kẹ bafigi-
mamo͡u, ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u nẹimo͡u, diạ o sasại
kediạmoko͡u fimo͡u i.
37 O sasại olo͡ufẹi kediạ nalẹ kẹ nalạ iligi guoko͡u degele
imo͡u, isimo fofo͡uguei kẹ kefema, tigi mosọ tegei dioyosi
kege kodu sa i.
38 O nalẹ nalạ i olo͡ufẹi kediạme 4,000 kege. Sasạibo͡u
sisigọbo͡udene ko͡u nalạ iye, haba diạbo͡u hụ so͡ulị mei.
39 Kegemo͡u, Yesuhạ o sasại kediạ tobo͡umo͡u fogo͡u
youmo͡u, ẹ mosole samo͡u sa Magadan hafẹi dege koko͡u i.

16

Diạ Yesukou̍ midihọ gehẹ ta milou̍ yedele i
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

1 Farisi obou̍, Sadyusi obou̍ kediạ Yesukou̍ haguasiemou̍,
ẹ tefele dugulamou̍ ẹmokou̍ midihọ gehẹ ta milou̍ yedele i.
Kegeiba, ei duguo tawale, nạme hebenitou̍ ge Godihạ tobou̍
mou̍ hagueidadele.
2 Ẹ diạmokou̍ tobou, nịge habi agudio wẹị degeimou̍
duguomou̍ be, idibabe sa bolọ degeleyode tobolou̍ idi.
3 Haba nịge sa biyoumou̍, mabi dosogọ degema agudio
wẹị degeimou̍ duguomou̍ be, ifibe wi hiyedo hagualeyode
tobolou̍ idi. Nị agudiletou̍ duguomou̍ be, sa bolọ degelebou̍,
kasagạị degelebou̍ kẹme kou̍ tawale idiye, kẹnou̍ si dabai ạ
kou̍ lege degegadi kahạ sibigẹbe nị ta tawale ili mei.
4 Ifi kou̍ bou̍ gebe o sasạị kediạ Godi tobekou̍ muguomou̍,
midihọ dọụdo mei kẹnou̍ milolou̍ dalagua. Diạge midihọ
gehẹ milou̍ ba dugulamou̍ degele iliye, kẹnou̍ si midihọ gehẹ
ta milou̍ ba dugulo ile mei. Midihọ gehẹ, o Jonahạ dugu
sagạị kẹnou̍ tefele dugulo ile. Yesu ẹ kege tobou̍ ma tou̍
fogou̍ i.

Tạ makaibe Farisi obou̍ Sadyusi obou̍ kediạ die ou̍ sidi
*mola kokou̍ mạ tobou**
(Mak 8:14-21)

5 Kegemou̍, Yesubou̍ ẹ dabai degedi obou̍ diạ mosole sama,
ohuẹịyai ilobou̍ ya fologamou̍ dugube, ou̍ si ta sali mei. Ẹ
dabai degedi o kediạ totou̍ dege fogou̍ yai.
6 Yesuhạ diạmokou̍ tạ makai kou̍ gue tobou, nịou̍
tawaibou̍. Farisi obou̍ Sadyusi obou̍ kediạ die ou̍ sidi mola
kẹme nị mọụye.
7 Ẹ dabai degedi o kediạ ẹ kege tobou̍ mou̍ dulomou̍,
dio□unou̍ tugulo tobolou̍ i, ẹge di ou̍ si sali mei kahạ
degemou̍ tobolou̍ yodele i.
8 Diạ tugulo tobolou̍ imou̍ Yesuhạ tawalemou̍ tobou, nị
damalẹyodeibe huyadefẹị. Nị kageimou̍ di ou̍ si mei kẹ
tugulo tobolou̍ iya?
9 Kageimou̍ nị toto tawale ili mei? Di ou̍ si houyosi kege
kẹ o 5,000 kege kediạmokou̍ fi kelegebe, nalẹ isimo fogoube
tigi mosọ tegei olou̍ fẹị kage sa ilou?

---

* **16:4 16:5-12** *Ou̍ sidi mola* kahạ sibigẹbe die midihọ kasagạị.

10 Haba di o͡u si dioyosi kege kẹ o 4,000 kege kediạmoko͡u
fi kelegebe, nalẹ isimo fogoube tigi mosọ tegei olo͡u fẹi kage
sa ilou?
11 Kageimo͡u ạ tobolo͡u be nị ta tawale iyo mei? Ạ o͡u sido
tobo͡u li mei. Ạ toboube nịme Farisi obo͡u Sadyusi obo͡u
kediạ die o͡u sidi mola kẹme nịo͡u tawaibo͡u yode tobou.
12 Kegemo͡u, diạ tạ kẹ dulo tawale i. Ẹ tobou kẹme o͡u sidi
molayode tobo͡u li meiye, Farisi obo͡u Sadyusi obo͡u kediạ
hehegiedi tạ kẹme nịo͡u tawaibo͡u yode tobou.

Pitahạ Yesube Godihạ makaiyode tobou
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Kegemo͡u, Yesubo͡u diạ ya, sa Sisaria Filipai hafẹi dege
koko͡u fologamo͡u, ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u ko͡u gue
yodu, o sasại kediạge O Kediạ Dihi kẹme koyodade tawale
iya?
14 Diạ tobou, o ilo kediạge nạme fafeleya degedi o Jonyode
tobolo͡u ili. Haba ilo kediạge Elaijayodele ili. Haba o ilo
kediạge nạme Jeremaiayodele imo͡u, haba iloyege habage-
degele-duguo-tobo͡u di-o tayodele ili.
15 Yesuhạ haba yodu, nịo͡u ge ạme koyoyode tawale iya?
16 Kegemo͡u, Saimon Pitahạ tobou, nạme Godihạ makai o
Kelesu, yo□u kegeno͡u daladi o kahạ, ẹ Dihiyodei.
17 Kegemo͡u, Yesuhạ tobou, Jonhạ dihi Saimon, nạ
hohọbolo͡u no͡u. Yobe, nạ tạ ko□u tobolo͡u kẹme nạmoko͡u
be o tae ta hegili mei, nạmoko͡u be mạ Aye hebenito͡u duwo
kahạno͡u hegi kahạ degemo͡u.
18 Pita,* ạ nạmoko͡u tobolo͡u kuhẹ, nạme bogo sạ degei,
nelẹ hiyedo. O sasại ạmoko͡u damalẹyodeibabe, diạ
nạmoko͡u haguasie kefeguo nelẹ dege dalaguale. Todi
kahạge diạme gabale sagại mei.
19 Hebeni Hiye Ohạ o sasại wolo͡u daladi sa kahạ a
so□udi ki kẹme ạ nạmoko͡u nelẹ. Nạ sa sibigẹ kuoko͡u
ge degedamabeede tobo͡u babe, Godihạ hebenito͡u gene
degedamabeede tobolo͡u. Haba nạ sa sibigẹ kuoko͡u ge
bolọyode tobo͡u babe, Godihạne hebenito͡u ge bolọyode
tobolo͡u.
20 Kegemo͡u, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u nelẹdo
dege tobou, nịge ạme Godihạ makai o Kelesuyode tobo͡u
damabeedei.

---

* **16:18 16:18** Hụ *Pita* kahạ sibigẹbe bogo.

Yesuhạ ẹ tolo hafẹị degeimo͡u, ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u midihọ yo͡u degedi sagạị kẹno͡u tefele degemabadomo͡u hehegiei

(Tạ Hiye 16:21–20:34)

Yesuhạ yufido ẹme tolo ileba, haguạ gehẹ degeleyodei (Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)

21 Kelege Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u yo͡umako͡u tamạ degele kẹ yoma hehegieibe, ẹ ko͡u gue tobou, ạ sa Jerusalemko͡u ile foloba, odo odobo͡u, mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u, Mosesḥạ kuolo͡u yo dulo i obo͡u olo͡u fẹị kediạ degeiye, ạme do hiyedo dugulo. Ạme wouba tolo ile, haba sawisiei kamadia kege mei degeiba, ạ haguạ gehẹ degele.

22 Kegemo͡u, Pitahạ Yesu wolo͡u teguo ilemo͡u, ẹmoko͡u gofo͡udo dege tobou, Hiye O nạme kegei kẹ dugulo mei. Kẹme ạ dafa.

23 Kẹno͡u si Yesuhạ boholo͡u mo͡u, Pitako͡u ko͡u gue tobou, Tamạ, nạ mạ tobeko͡u i. Nạge ạ degele kẹ akogulu. Nạme Godihạ fimạịbe tawaiyo mei. Nạme o kediạ fimạị kẹno͡u tawali.

24 Kegemo͡u, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u tobou, o koyohạ ạ seselababe, ẹ yo͡usie huyafẹị degeba, ạ hebe fufuguomạị hebele ile sagạị kẹno͡u tefele, ạ seseyede tobou.

25 O koyohạ yo͡u ẹ fịno͡u tolo͡u subabe, ẹ fị kẹme mei degeiba, tolo ile. Ha o koyohạ mạ habage sesele iligi toubasi, ẹ fịbe tofousogo tofousogo tofolo͡u kẹ molo͡u.

26 O tahạ sa sibigẹ kuoko͡u bimạị olo͡u fẹịdo ko͡u molo͡uye, haba ẹ fị gehẹ kẹ mo͡u lị mei dalali toubabe, bi olo͡u fẹị kahạge ẹ fịbe ta dogo͡u gulo mei. Ẹ bimạị kahạge fị tofousogo tofousogo tofolo͡u kẹme ta mamolo͡u sagạị mei.

27 Damalẹdo, O Kediạ Dihihạ ẹ Aye Godihạ hohọbo͡u de hagualebe, ẹ ẹsol o kediạbo͡u de haguale. Haguaba, hebe kẹ nelẹbe, midihọ obe yo͡u milo͡u gai sagạị kẹno͡u tefele nẹmo͡u ile, hebe kasagạịbo͡u, hebe bolọbo͡u de o sasạị kediạmoko͡u tano͡u tano͡u nẹmo͡u ile.

28 Ạ nịmoko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ. O ilo kuoko͡u tafalagua kediạ teli mei dalaguali, O Kediạ Dihi ẹme Hiye O dege haguaba, o sasạị wolo͡u dalalaba degeiba dugulo ile.

17

Yesuhạ tou̍ boholou̍ mou̍ gehẹ degeimou̍ dugulo i
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

1 Sawisiei walạiyosi kege mei degeimou̍, Yesuhạ Pitabou̍,
Jemsbou̍ ẹ malạ Jonbou̍ de bitọụ sasado kotou̍ wou̍ ma
folomou̍, dio□unou̍ deleiguei.
2 Diạ baha dalaguamou̍, Yesuhạ tou̍ boholou̍ mou̍ gehẹ
degei. Ẹ midihọbe asọ hohọgudi sagại kẹnou̍ tefele
hohọgumou̍ dugulo i. Ẹ yukueine fọ dege hohọguo dalamou̍
dugulo i.
3 Kelegenou̍, haba dugube, o Mosesbou̍ Elaijabou̍ * dilie
tamạ degemou̍, Yesubou̍ de tạ kolo imou̍ dugulo i.
4 Pitahạ kẹ duguomou̍, Yesukou̍ tobou, Hiye O, di kou̍
le tofolou̍ be bolọ. Nạ tagaibabe, ạ kou̍ le mosọ dihifẹi
kamadia kege togolo. Tabe nẹ mosọ, tabe Moseshạ mosọ,
tabe Elaijahạ mosọ.
5 Pitahạ kege tobolou̍ dalali dugube, mabi fọ degei kahạ
migile, diạ olou̍ fẹi gogumou̍ dugu. Mabi timị kilege tạ
uwo ta kou̍ gue tobou̍ mou̍ du, ko□ume mạ Dihi. Ạge ẹme
tagadido, ẹmokou̍ hohọ hiyedo degeli. Nịge ẹ tạ dumabeede
tobou̍ mou̍ du.
6 Kegemou̍, ẹ dabai degedi o kediạ tạ uwo kẹ dulo, guẹ
hiyedo degemou̍, yubu sugulo fiya, miye duweguei.
7 Miye duwoguamou̍, Yesuhạ hagua hafẹi degemou̍
kuguguema tobou, nị haguạma. Guẹ degedamabeedei.
8 Diạ haba dugube, Yesuhạ ẹsofẹi tafalamou̍ dugulo i. O
tabou̍ tafalamou̍ dugulo ili mei.
9 Kegemou̍, bitọụ kẹ tou̍ fogou̍ muguolugi, Yesuhạ
diạmokou̍ nelẹdo dege kou̍ gue tobou, nị dugu kẹme
omokou̍ hobou̍ ta tobou̍ dama. Dalali, O Kediạ Dihi ẹ tolo
ileba, Godihạ haguạgiba widai tou̍ fogou̍ iba, ise kelege kuhe
tobou̍ mabeẹedei.
10 Kegemou̍, dabai degedi o kediạ yodulo i, kageimou̍
Moseshạ kuolou̍ yo du o kediạge Elaijabe ẹbukou̍ haguayede
tobolou̍ iya?
11 Kegemou̍, Yesuhạ tobou, damalẹdo, Elaijabe ẹbukou̍
haguaba, bi olou̍ fẹi dọụsusulo.
12 Kẹnou̍ si ạ nịmokou̍ tobolou̍ kuhẹ, Elaijabe ẹbukou̍ kou̍
haguei. Hagumou̍, o kediạge ẹme ta duguo tawale ili mei.

---

* **17:3 17:3** *Mosesbou̍ Elaijabou̍* diliebe Juda o kediạ kou̍ guai o bolọụ, afudo kou̍ tofigile i.

Ẹmoko͡u dio͡u die fi̱ye tawagai sagai̱ kẹno͡u degele i. O Kediạ Dihibe, diạ degeiye, ẹne do dugulo.
13 Dabai degedi o kediạ tạ kẹ dulomo͡u, diạge ẹme fafeleya degedi o Jon toblo͡u dade tawale i.

Yesuhạ o dihi ta duo kasagai̱ye tou kẹ bologuọu̱mo͡u bolọ degei
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-42)

14 Yesubo͡u ẹ dabai degedi obo͡u diạ mugua, o sasai̱ sụdo dalagua koko͡u fologoumo͡u, o ta hagua, Yesuko͡u yubu sugulo fiyoumo͡u dugulo i.
15 Hiye O, nạ mạ o dihi ẹmoko͡u solo͡u do degeyede tobou. Ẹ fi̱ toto͡u dege dio koulugi fiya haguạ dedi, do hiyedo dugudi. Douluko͡u ne fiyadi, tạleko͡u ne fiyadi.
16 Ạ nẹ dabai degedi o kediạmoko͡u ko͡u malạ iye, kẹno͡u si diạ bologuọu̱mo͡u ta bolọ degeli mei.
17 Yesuhạ tạ kẹ dulomo͡u tobou, ifi ko͡u bo͡u gedo o sasai̱ ni̱me ta damalẹyodele iyo mei. Ni̱ fimai̱bo͡u, ni̱ midihọbo͡u be dọu̱do mei. Ạme ni̱bo͡u de hiyedo dalalebe dafa. Ạ ni̱ to͡u fogo͡u lamo͡u degeliye, kẹno͡u si dihi kẹme ạmoko͡u malạ haguama.
18 Dihi malạ hagumo͡u, Yesuhạ duo kasagai̱ koko͡u gofo͡u dege tobo͡u mo͡u, duo kasagai̱ kẹ fogo͡u imo͡u, dihi kẹ kelegeno͡u bolọ degei.
19 Kegemo͡u, ẹ dabai degedi o kediạ diesofẹi̱ ẹmoko͡u haguasiemo͡u, eige duo kasagai̱ kẹ igile mugulobe kagei kahạ hagi degei? de yodulo i.
20-21 Kegemo͡u, ẹ diạmoko͡u tobou, ni̱ Godiko͡u damalẹyodili mei kahạ. Ạ ni̱moko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ. Ni̱ damalẹyodeibe nalẹ mastet ho sagai̱ huyadefẹi̱ kegei dalali, bitọu̱ kuoko͡u, nạ kugule teguo ile dalayede tobo͡u babe, bitọu̱ ko͡umahạ awouba dugulo ile. Damalẹdo, ni̱ Godiko͡u damalẹyodema, kage kage degelaba degeibabe, ni̱ sasale degeleno͡u.

Yesuhạ haba tage ẹme tolo ileba, haguạ gehẹ degeleyodei
(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

22 Kegemo͡u, Yesubo͡u ẹ dabai degele idi obo͡u diạ sa Galili duo kodu kefeguomo͡u, ẹ diạmoko͡u tobou, O Kediạ Dihibe oe ho o kediạmoko͡u seseguba,

23 wouba tolo ile, haba sawisiei kamadia kege mei degeiba
Godiha̱ haguạgiba ẹ̱ gehẹ̱ degele. Ẹ̱ dabai degedi o kediạ tạ̱
kẹ̱ dulomo͡u, ẹ̱ sihou hiyedo degele i.

Yesuha̱ Godiha̱ mosọ̱ koko͡u sele kefema nẹ̱i

24 Yesubo͡u ẹ̱ dabai degedi obo͡u diạ ya, sa Kaperneamko͡u
fologamo͡u, Godiha̱ mosọ̱ko͡u nẹ̱di sele kefedi o kediạ
Pitako͡u hagua yodulo i, nị̱ tisaha̱ge Godiha̱ mosọ̱ko͡u nẹ̱di
sele kẹ̱me de nẹ̱di? Haba nẹ̱diyo mei?
25 Pitaha̱ge, ẹ̱ nẹ̱diyode tobou.

Kegemo͡u, Pitabe mosọ̱ko͡u folo, tạ̱ ta tobo͡u li mei
dalamo͡u, Yesuha̱ ẹ̱moko͡u yodu, Saimon, na̱ kage fimọ̱ụya?
Gamani sibidi sele kefedibe, sa sa hiye o kediạge o koyo diạ
sele kẹ̱ kefema nelẹ̱ idiya? Dio͡u die soso͡u diạ sele kefema
nẹ̱di? Haba o ilo kediạ nẹ̱di?
26 Pitaha̱ tobou, o ilo kediạno͡u nẹ̱di. Kegemo͡u Yesuha̱
tobou, damalẹ̱do, kegei kaha̱ degemo͡u dio͡u die soso͡u diạ
sele kefema nelẹ̱ idiyo mei.
27 Kegeligi Godiha̱ mosọ̱ sibidi sele kefedi o kediạ
damoko͡u gofo͡u degele iye. Kegei kaha̱, na̱ ile, ohuẹ̱iyai
koko͡u folo, miyẹ̱ bese. Miyẹ̱ yufido molo͡u kẹ̱me, na̱ ẹ̱ maga
guloba dugulobe, mogoudu sele dalaba dugulo. Na̱ sele
kẹ̱ malạ ile, Godiha̱ mosọ̱ sibidi sele kefedi o kediạmoko͡u
nelẹ̱ba, ko͡ume Yesu ele sele kefei nelị̱ kuhẹ̱yode tobou.

18

*Hebeni Hiye Oha̱ di wolo͡u dalale sa koko͡u gebe, o koyobe
hụ̱ hiyedo dalale?*
(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

1 Kelegebe, Yesuha̱ ẹ̱ dabai degedi o kediạ ẹ̱moko͡u
haguasie yodu, hebeni Hiye Oha̱ ei wolo͡u dalale sa koko͡u
gebe, o koyobe hebenito͡u hụ̱ hiyedo dalale?
2 Kegemo͡u, Yesuha̱ dihi huyadefẹ̱i ta haguisoumo͡u
hagumo͡u, die timị̱du tefegi.
3 Tefegiemo͡u tobou, a̱ nị̱moko͡u damalẹ̱do tobolo͡u kuhẹ̱.
Nị̱ fị̱ boholo͡u ba, dihi huyadefẹ̱i ko͡u saga̱i dege ho fogo͡u
babe, hebeni Hiye Oha̱ wolo͡u dalale sa koko͡u be nị̱ ta folo
meido.
4 Kegei kaha̱, o koyoha̱ yo͡usie huyafẹ̱i degeba, dihi ko͡u
sạ̱ degeibabe, hebeni Hiye Oha̱ wolo͡u daladi sa koko͡u be
ẹ̱me hụ̱ hiye dege dalale.

5 Kegeba, o koyohạ ạmoko͡u damalẹyodemaba, mạ hụya
kẹ dihi huyadefẹi ko͡u sagại ta dogo͡u gubabe, ạbo͡u de
dogo͡u gulu.

Midihọ kasagại kahạge damalẹyodei kẹ makodi
(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

6 Yesuhạ haba tobou, o tahạ degẹiye, dihi damalẹyodei
ko͡u sagại tae midihọ kasagại milo͡u babe, o kẹme oye igi
hiyedo ta, ẹ gabagiko͡u tigama, tọ ại hiyeko͡u hebele muguba
tolobe bolofẹi. Kẹme hebe hiye mei. Hebe Godihạ nelẹbe
hiyedo folodo.

7 Sa sibigẹ o diạma, nịme nịo͡u tawaibo͡u, yobe nị degeiye,
o sasại kediạ ya, midihọ kasagại milo͡u ga idi kahạ degemo͡u.
Damalẹdo, midihọ kasagại milo͡u ga idi kẹme nị ta akogulo
sagại meiye, kẹno͡u si o midihọ kasagại kẹ hehegiedi o nạme
no͡u tawaibo͡u.

8 Nẹ dobogo͡u, haba nẹ abogo͡u kahạ nạ wolo͡u ile
midihọ kasagại ta milo͡u babe, nạ kẹ diafolo͡u hebele
filạ. Kegema, nạ fị gehẹ kẹ mo͡ubasi, nạ dobogo͡ubo͡u,
abogo͡ubo͡u tano͡u fẹibe bolọ, tạbo͡u mei. Nạ dobogo͡ubo͡u
abogo͡ubo͡u bolọụ dalali, dou mei degediyo mei koko͡u
hebele muguye.

9 Nẹ dihọ kahạ nạ wolo͡u ile midihọ kasagại ta milo͡u babe,
nẹ dihọ kẹ tele filạ. Kegema, nạ Godihạ wolo͡u dalale sa
koko͡u foloubasi, nạ dihọ tano͡u fẹibe bolọ, tạbo͡u mei. Nạ
dihọ bolọụ kege dalali, dou sako͡u hebele muguye.

10-11 Kegemo͡u, Yesuhạ haba tobou, nịo͡u tawaibo͡u, nịge
sisigọ ko͡u tafalagua tano͡u ta mabo͡u yode tawadama.
Yobe, ạ nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ, ẹsol o sisigọ kẹ wo͡u
ma dalaguadi kediạme mạ Aye hebenito͡u duwo kahạ
midihọko͡u duwoguadi kahạ degemo͡u.

Tạ makaibe wai sipsip fogou koko͡u mạ tobou
(Luk 15:3-7)

12 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, nị ạ ko͡u gue tobolo͡u koko͡u
kage fimọụya? O tahạ wai sipsip olo͡u fẹi 100 kege dalaye,
tano͡u ta fogo͡u babe, o kahạ de ka siale? Damalẹdo, o kahạ
wai sipsip 99 kege bitọụ sa koko͡u dalagua kẹ to͡u fogo͡u ile,
wai sipsip tano͡u fẹi fogou kẹ ka siale.

13 Ạ nịmoko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ. O kahạ kolugi
duguo malạba, hohọ hiyedo degele. Wai sipsip olo͡u fẹi 99
kege fogo͡u li mei kediạmoko͡u be hohọ hiye degele mei.

14 Nebe, nḭ Aye hebenitõu duwo, ẹge ẹ sisigọ tanõu ta
fogolõu be dafai.

O nogohạ midihọ kasagạḭ milou kẹ dọṵsusudi midihọ

15 Yesuhạ haba tobou, nogohạ nạmokõu midihọ kasagạḭ
milõu babe, nạ ile ẹ duguoba, nolõu nõu duwoguali, midihọ
kasagạḭ ẹ milou kẹ dọṵsusu. Ẹ nẹ tạ kẹ dubabe, nelebe haba
mogo degele.

16 Haba ẹ nẹ tạ du ho fogõu babe, nạ o tanõu yo bolọṵyo
kege ta duguo wolõu ileba, kuhe dọṵsusu. Kegeibasi,

O bolọṵyo, kamadia kege kediạ hagḭ kẹ duguo tawaleba
dọṵsusulo. *Lo 19:15*

17 Nogohạ die tạ kẹne ta du ho fogõu babe, haba
damalẹyodele i o sasạḭ kediạmokõu tobõu yedei. Haba die
tạ kẹne ta du ho fogõu babe, nạge ẹme damalẹyodili mei o
sagạḭ, gamani sibidi sele kefedi o kasagạḭ sagạḭ kegeiyode
tawa.

18 Kegemõu, Yesuhạ haba tobou, ạ nḭmokõu damalẹdo
tobolõu kuhẹ. Nḭ sa sibigẹ kuokõu ge akogubabe, Godihạne
hebenitõu ge akogulo. Haba nḭ sa sibigẹ kuokõu ge bolọyode
tobõu babe, Godihạne hebenitõu ge bolọyode tobolõu.

19 Ạ haba nḭmokõu tobolõu kuhẹ, sa sibigẹ kuokõu ge nḭ
o bolọṵye fḭ tanõu degeba, bi ta molo□u sagạḭ degeiba dihọ
bagạ tobõu babe, mạ Aye hebenitõu duwo, ẹ nḭmokõu nelẹ.

20 Damalẹdo, o bolọṵyo, kamadiayo kegeye mạ hṵya kẹ
kefeguo dalababe, ạne hagua, diạbõu de kile dala.

Tạ makaibe dabai o taha yogohạ ẹ bi mọṵ kẹ ta duguo fogõu li mei kokõu mạ tobou

21 Kegemõu, Pitahạ Yesukõu hagua yodu, Hiye O, mạ
mogohạ ạmokõu hagḭ degemõu ibabe, ạge olõu fẹḭbe kage
gebe meiyodele? Dioyosi kegebe de bolọ?

22 Kegemõu, Yesuhạ sima tobou, dioyosi kegenõu mei.
Olõu fẹḭbe dioyosi kege kẹ huso□umõu folobe deba, 77*
kegeyode tobou.

23 Duma, hebeni Hiye Ohạ o sasạḭ wolõu daladi kẹme tạ
makai ko□u sạ degei, sa sibigẹ hiye o tahạ ẹ dabai degele idi
o haguisoumõu haguasieimõu, bi afu nẹmõu i kahạ hebe kẹ
mõu lạmõu degei.

---

* **18:22 18:22** 77 sagạḭ, 70x7 sagạḭ kege. Kẹnõu si sibigẹbe *sṵṵdo*yode tobou.

24 Yomogoube, o tae dabai degedi o ta ẹmokou wolou
hagua felẹi. O kahạ bi hiyedo kou mọụ, sele olou fẹibe 10
milion kege.
25 Ẹ sele hebe kẹ nelẹ sagại mei kahạ degemou, ẹ hiye ohạ
kou gue tobou, nạbou nẹ sasạibou nẹ sisigọbou nị olou fẹi
kege didiọ dabai degemabeedei. Haba nẹ bimại olou fẹi tiga
sele molo□u kẹne, ạmokou nẹyede tobou.
26 Dabai degedi o kahạ yubu sugulo fiyamou duwoli, tạ
nelẹdo dege tobou, nạ baha duwo, ạmokou dafada. Nẹ sele
ạ nại kẹme ạ olou fẹi boholou nelẹ.
27 Hiye o kahạ tạ kẹ dulomou, ẹ dabai degedi o kokou
solou do degemou, ạ sele hebe kẹme duguo fogolou yodei.
28 Kegemou, dabai degedi o kahạ mulọmou fogou ile
dugube dabai degedi o ta, ẹ mogo kẹ hagumou dugu. Yogo
kokou be ẹ sele huyadefẹi olou fẹi 10 kegenou kou nẹi.
Kẹnou si, ẹ mogo kokou gofo□u degemou, dobogo□uye ẹ
gabagidu tolou mou fifigiligi tobou, ạ nạmokou sele nẹi kẹ
ạmokou totodo nẹyedei.
29 Kegemou, yogohạ yubu sugulo fiyamou duwoli, tạ
nelẹdo dege tobou, nạ baha duwo, ạmokou dafada. Nẹ sele
ạ nại kẹme ạ olou fẹi boholou nelẹ.
30 Kẹnou si ẹ dafamou, ẹ mogo kẹ didiọ degei. Dalali, sele
kahạ hebe kẹme olou fẹi boholou nẹi.
31 Kegemou, dabai degele idi o ilo kediạ kegeli kẹ duguo
kesigiemou, hohọ degele ili mei. Diạ ya, die hiye okou,
nẹ dabai degedi o kahạ yogokou midihọ kasagại milouyode
tobolou i.
32 Hiye o kahạ diạ tobolou kẹ dulomou, ẹ dabai degedi o
kẹ haguisoumou hagua felẹimou tobou, nạme dabai degedi
o kasagại. Ạ mạ sele hiyedo, nạ nại hebe kẹme duguo
fogou, tạbou meiyodei, nạge ạmokou tạ nelẹ dege tobou
kahạ degemou.
33 Ạ nạ kou solou do degei. Kageimou, nạ nẹ mogo kou
solou do degeli mei?
34 Hiye o kahạ gofo□u degemou, ẹ dabai degedi o kẹ didiọ
mosọ dia daladi o kediạmokou sesegumou, womou iligi, sele
nại kahạ hebe kẹme olou fẹi boholou nẹi.
35 Kegemou, nị̀ge nogo diạ nị̀mokou hagị degei dalaba
gebe meiyode ho fogou babe, kẹnou tefei mạ Aye hebenitou
duwo, ẹne nị midihọ kasagại kẹ gebe meiyodele mei.

19

Yesuhạ obe sobou̍ hulomou̍ hiyafogou̍ di kahạ tạ kẹ tobou (Mak 10:1-12; Luk 16:18)

1 Yesuhạ tạ olou̍ fẹi kẹ tobou̍ ma mei degeimou̍, ẹ sa Galili tou̍ fogou̍, sa Judiakou̍ ile folomou̍, tọ Jordan ilobou̍ i.

2 O sasại sụdo ẹ sesega yai. Kokou̍ ge, Yesuhạ do o sasại bologuọụmou̍, die do olou̍ fẹi bolọ degele i.

3 Kegemou̍, Farisi o ilo kediạ Yesukou̍ haguasie, ẹ tefele dugulamou̍ yodulo i, Moseshạ kuolou̍ mạiyege, obe sobou̍ huloba, haba mou̍ de hiyafogolou̍ nou̍?

4 Kegemou̍, ẹ diạmokou̍ tobou, nịme Godihạ kuguokou̍ nalại dala kẹme husoụma duguo tawale ili mei sạ degei?
Yomogou kelegebe, bi olou̍ fẹi milou̍ gai o kahạge
Obou̍ sasạibou̍ de milou̍ gai. *Stat 1:27*

5 Milou̍ mamou̍ kou̍ gue tobou,
Kegei kahạ degemou̍, obe ẹ aye ẹ adiou̍ tou̍ fogou̍ ile, ẹ sasạibou̍ de dogou̍ gubabe, dilie tou̍ be tanou̍ fẹi dege dalale. *Stat 2:24*

6 Diliebe bolọụ mei, diliebe tanou̍ fẹido degei. Kegei kahạ degemou̍, Godihạ tigama fogou kẹme o tae ta kusiadayede tobou.

7 Kegemou̍, diạ ẹmokou̍ haba yodulo i, Moseshạge oe kuguo nalạma sobou̍ kokou̍ nelẹba kuhe hiyafogou̍ yedei kẹme kageimou̍ tobolou̍?

8 Kegemou̍, Yesuhạ tobou, Moseshạ obe sobou̍ hulomou̍ hiyafogolou̍ be tạbou̍ meiyodei, kẹme nị fịbe hilịgido dalaguamou̍, ẹ kege kuhe tobou. Kẹnou̍ si afu yomogou hagueibe, kege degele idiyo mei.

9 Ạ nịmokou̍ tobolou̍ kuhẹ, o koyohạ ẹ sobou̍, o hiyou ta degeli mei kẹ hiyafogou̍ ba, haba sobou̍ ta hubabe, o kẹme sobou̍ hiyou moloụ.

10 Kegemou̍, ẹ dabai degele idi o kediạ tobolou̍ i, sobou̍ huloba, hiyafogolou̍ kẹme hagị degei kahạ degemou̍, sobou̍ hu ho fogou̍ basi bolọyode tobolou̍ i.

11 Kegemou̍, Yesuhạ kou̍ gue tobou, ạ tobolou̍ kẹme o olou̍ fẹi dulo sagại meiye, o ilo Godihạ nelẹ nẹimou̍ dalagua kediạnou̍ si mạ tạ kẹ tawaleba tolou̍ ile.

12 Duma, o ilo kelebe sobou̍ huli mei o. Ilo kelebe kege mou̍ yoụwa daladibe, ẹ adiou̍ hạ bolọ mei kasagại degei malạ felẹmou̍ dalali, ifi dala kuhẹ. Ilo kelebe oe die tou̍ ilo kẹ diafou kahạ degemou̍, diạ dihi degele sagại mei. Ilo

kelenou̅ si hebeni Hiye Ohạ dabai degele kahạ degemou̅, diạ sobou̅ hulo meiyodele i. Nị o tahạ mạ tạ kẹ dulo sagạị degeibabe, nị tạ kẹ dumabeede tobou.

Yesuhạ sisigọbe ẹmokou̅ haguasiemabeede tobou
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

13 Kegemou̅, o sasạị kediạ die sisigọ mo̅uma, Yesuhạ ẹ dobogo̅u diạmokou̅ dogoguo, Godikou̅ dihọ bagạ tobou̅ yadomou̅ haguasiei. Kẹnou̅ si ẹ dabai degedi o kediạ kẹ duguomou̅ gofo̅u dege tobolou̅ i.

14 Yesuhạ tobou, nị̱ge sisigọ kediạme hobou̅ akogudama. Tou̅ fogou̅ ba, dio̅u ạmokou̅ haguamabeedei. Hebeni Hiye Ohạ wolou̅ daladi sa kẹme o sasạị sisigọ kẹ sagạị dalagua o sasạị kediạ bi.

15 Kege tobou̅ mamou̅, sisigọ kediạ widiletou̅ dobogo̅u dogogue imamou̅ fogou̅ i.

Bibou̅ o gisiai kaha Yesubou̅ de tạ kei
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 Kegemou̅, o tahạ Yesukou̅ hagua yodu, Tisa, ạ midihọ bolọ kagei kẹ milou̅ basi, ạme fị̱ tofousogo tofolou̅ kẹ molo̅u?

17 Kegemou̅, Yesuhạ sima tobou, nạ ạmokou̅ kageimou̅ midihọ bolofẹị kẹ yoduya? O tanou̅ tasi bolọdo. Nạ fị̱ tofousogo tofolou̅ kẹ molo̅u sagạị degeibabe, nạ Godihạ kuolou̅ tạ olou̅ fẹị̱do kẹ sesegayede tobou.

18 Kegemou̅, o kahạge, Godihạ kuolou̅ olou̅ fẹị kẹme nạge kagei kagei kẹ tobou̅ ya? de yodumou̅, Yesuhạ tobou,

O hobou̅ woda.
Sasạị hiyou degeda.
Hiyou hobou̅ mo̅uda.
Gulokou tobolou̅ ba hobou̅ tạ sada.

19 Aye adiou̅ diliemokou̅ be midihọ bolofẹị kẹnou̅ hehegieyedei. *Kisim Bek 20:12-16*

Haba tabe,
Nạ no̅usie tagadi sagạị kẹnou̅ tefele, nogo diạmokou̅ ne kegenou̅ tagayedei. *Wok Pris 19:18*

20 Kegemou̅, o gisiai kahạ tobou, ạge kuolou̅ mạị olou̅ fẹị kẹ dulo sesegamou̅ haguei. Ạ haba tabe kẹị degele?

21 Kegemou̅, Yesuhạge, nạme dọụdonou̅ dalale sagạị degeibabe, nạ ile, nẹ bimạị kẹ tiga, sele mo̅umaba, bi mei o kediạmokou̅ fimou̅ i. Nạ kege degeibasi, nẹ bi hebenitou̅

dala kẹ na̱ molo͡u. Kege degema, ma̱ habage seseyede tobou.

22 O gisiai kaha̱ ta̱ kẹ dulomo͡u, fi̱ hagi̱ degemo͡u fogo͡u i, ẹ bima̱i̱ hiyedo dala kaha̱ degemo͡u.

23 Kegemo͡u, Yesuha̱ ẹ dabai degedi o kedia̱moko͡u tobou, a̱ ni̱moko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ. Bibo͡u oyege hebeni Hiye Oha̱ wolo͡u daladi sa koko͡u ile folobe hagi̱ hiyedo.

24 A̱ haba ni̱moko͡u tobolo͡u kuhẹ, wai kamelyege yukuei gofo͡u di ayẹ kaha̱ aya kẹme folo saga̱i̱ mei, hagi̱ hiyedo. Kẹno͡u tefei, selebo͡u oe Godiha̱ wolo͡u daladi sa koko͡u folone hagi̱ hiyedo.

25 Kegemo͡u, dabai degedi o kedia̱ ta̱ kẹ dulomo͡u, dia̱ bo͡u basiado kesigiemo͡u, ẹmoko͡u yodulo i, kageibasi, o koyoha̱ fi̱ tofousogo tofousogo tofolo͡u kẹ molo͡u?

26 Kegemo͡u, Yesuha̱ dia̱moko͡u maselemo͡u tobou, oyege ta tawaga degele saga̱i̱ mei. Godiha̱ degelno͡u si hagi̱ ta dala meiyode tobou.

27 Kegemo͡u, Pitaha̱ tobou, na̱ du. Eibe bima̱i̱ olo͡u fẹi̱ to͡u fogo͡u mo͡u, na̱ sesele yolu kuhẹ. Ei kegei kaha̱ hebe bolọdo kẹme kẹi̱ bi molo͡u?

28 Kegemo͡u, Yesuha̱ dia̱moko͡u ko͡u gue tobou, a̱ ni̱moko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ. Sa sibigẹ ko͡umaha̱ bi olo͡u fẹi̱ kẹ gehẹ degelebe, O Kedia̱ Dihiha̱ yo͡u ẹ duwodi bolọdo koko͡u folo duwoba, ma̱ habage sesele idi o ni̱ne duwodi bolofẹi̱do olo͡u fẹi̱ 12 kege koko͡u duwoguali, Israel kedia̱ hụti olo͡u fẹi̱ 12 kege kẹ wo͡u ma dalaguale.

29 O koyoha̱ a̱moko͡u damalẹyodema, die mosọbo͡u, die eyẹ mala̱bo͡u, die owo͡u bobasibo͡u, die aye adio͡u bo͡u, die sisigọbo͡u, die hebe haibo͡u olo͡u fẹi̱ kẹ to͡u fogo͡u babe, hebe bolofẹi̱ o kedia̱ mala̱ ilebe, olo͡u fẹi̱ 100 kege mala̱ ile. Dia̱me fi̱ tofousogo tofousogo tofolo͡u kẹne mala̱ ile.

30 Kẹno͡u si o sụdo, ifi amulọ yolu kedia̱me habagako͡u do yale. Haba o sụdo, ifi habagako͡u do dalagua kedia̱me amulọ yale.

20

Ta̱ makaibe hebe hai dabai degele idi o kedia̱moko͡u ma̱ tobou

1 Yesuha̱ haba ko͡u gue tobou, hebeni Hiye Oha̱ o sasa̱i̱ wolo͡u daladi kẹme ko͡u guei, sa hiyedo tou o taha̱ gusugudo

ẹ hebe haiko͡u sele dabai degele o ilo kele kolugi dugu sagại̱ kegei.

2 Hebe hai obo͡u o kahạ ko͡u gue tobou, ifi dabai mei degeiba, nị̱ tano͡u tano͡u sele dio* tano͡u tano͡u mo͡umo͡u ileyode tobo͡u mo͡u, dabai degedi o kediạ bolọyodema ya, ẹ̱ hebe haimiko͡u fologamo͡u dabai degele i.

3 Sabiyamo͡u, 9 klok sagại̱ kelege, hebe hai obo͡u o kahạ haba ilemo͡u dugube, o ilo kelebe kefegudi sa koko͡u mo͡u tafalaguamo͡u dugu.

4 Ẹ̱ o kediạmoko͡u, nị̱ne mạ hebe haimiko͡u ya, dabai degema mei degeibasi, ạ nị̱moko͡u hebe dọụdo dabai nị̱ degei kẹ̱no͡u tefele nelẹyode tobou.

5 Ẹ̱ kege tobo͡u mo͡u, diạ ya, ẹ hebe haimiko͡u fologamo͡u dabai degele i. Habage, agali 12 klok kelegebo͡u, haba habi 3 klok kelegebo͡u, ẹ haba ile o tage mo͡uma haguamo͡u, ẹ̱ hebe haimiko͡u ya fologamo͡u dabai degele i.

6 Haba habi 5 klok sagại̱ kelegene, ẹ̱ ilemo͡u dugube, o ilo kelene mo͡u kege tafalaguamo͡u dugu. Kageiye, nị̱me gusugu kelege mo͡u no͡u tafalaguali, habi degeiya? de yodu.

7 Kegeimo͡u, diạge, o tae eimoko͡u dabai ta degemabeede tobo͡u li meiyode tobolo͡u i. Kegeimo͡u hiye o kahạge, nị̱ne mạ hebe haimiko͡u ya, dabai degemabeede tobou.

8 Kegemo͡u, hulią degela deimo͡u kelege, hebe hai obo͡u kahạ ẹ dabai dia daladi o koko͡u ko͡u gue tobou, dabai degele ili o olo͡u fẹ̱i kediạ haguisouba haguasieiba, nạ die dabai degei kahạ hebe kẹ nẹyedei. Nạ dabai kahạ hebe kẹ nẹmo͡u ilebe, nạ uwage yai o kediạmoko͡u buko͡u yomogo͡u fimaba, haba diạbuko͡u yai o kediạmoko͡u be uwagedo fiyede tobou.

9 O habi 5 klok kelege dabai yoma degele i o kediạ haguasie, diạ tano͡u tano͡u, sele dio tano͡u tano͡u malạ i.

10 Kegele iligi, o dabai diạbuko͡u do degele i o kediạ uwagedo haguasiemo͡u, diạme sele sụdo molo͡udade tawale iye, kẹ̱no͡u si diạne o tano͡u tano͡u, sele dio tano͡u tano͡u malạ i.

11 O kediạ dugube, diạne sele diobe tano͡u tano͡u mo͡umo͡u duguomo͡u, hebe hai obo͡u ko͡u gofo͡u dege tobolo͡u i,

---

* **20:2 20:2** Die tạe *sele* hụbe ‘denarius’. Sawisiei tano͡u kahạ dabai degei kahạ hebe kẹme sele ‘denarius’ dio tano͡u fẹ̱i nelẹ.

12 o uwagedo haguasie dabai degele ibe, diạ dabai huyafẹi degele iye, kẹnou si nạge diạmokou be dabai kahạ hebe eimokou nẹi sagại kẹnou tefele nẹi. Einou si agali difi hiyedo kẹbou de duguomou dabai hiyedo degemou hagulugi, huliạ degela deimou kelegenou dabai olou fẹi kuhe mei degei.

13 Kegemou, hebe hai obou o kahạge dabai degei o tanou tahạ tạ simamou kou gue tobou, mogo, ạ nạmokou midihọ kasagại ta milou li mei. Da kou fimại tanou fẹi degei kahạ degeimou, nạ dabai degei kahạ hebe kẹme sele dio tanou fẹi mọụ.

14 Nạ nẹ dabai degei kahạ hebe kou malạ fogou iyedei. Ạ o uwage dabai degei o kokou ne nạmokou nẹi sagại kẹnou tefele nelẹ.

15 Mạ selebe mạ binou. Ạ mạ seleye degele sagại kẹne mạ binou. Nạ kageiye, ạ mạ sele o kediạmokou nẹi kokou kona degeiya?

16 Kegemou, Yesuhạ tobou, kẹnou tefei, o sasại, ifi habagekou do dalagua kediạme amulọ yale. Ifi amulọ yolu kediạme habagekou do yale.

Yesuhạ uwagedo, ạme tolo ileba, haba haguạ gehẹ degeleyodei
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-33)

17 Sa Jerusalemkou yolugi, Yesubou ẹ dabai degedi o olou fẹi 12 kege kediạbou diounou kefeguomou, ẹ diạmokou tobou,

18 nị duma, di ifi sa Jerusalemkou ile fologaba, o tahạ O Kediạ Dihi kẹme mogou du dalaguadi hiye obou, Moseshạ kuolou yo dulo i obou kediạmokou seseguba, diạge woloyodema tạ samaba,

19 sa ta o kediạmokou sesegulo ile. Seseguba, diạge ẹmokou susuga tobolou yilọ ima, tigi dofou ye womaba, hebe fufuguomạikou ikoke degeiba tolo ile. Sawisiei kamadia kege mei degeiba, Godihạ haguạgiba, gehẹ degeleyode tobou.

Jemsbou Jonbou dilie hiye o degelamou degele i
(Mak 10:35-45)

20 Kegemou, Sebedihạ dihi bolọụ dilie adiou hạ ẹ dihi bolọụ kẹbou de ile, Yesukou folomou, yubu sugulo fiyamou duwoli, ạ yodu tạ dalayode tobou.

21 Yesuhạ yodu, nạ kẹi kẹ tagaiya? deimou, ẹ tobou, nạ o sasại wolou dalale kelegebe, nạge mạ dihi bolọụ kou ume,

ta nẹ dobogo͡u deleko͡u duwoba, haba tabe nẹ dobogo͡u fofo͡uko͡u duwoba deyede tobolo͡u kẹ tagali.

22 Kegemo͡u, Yesuha̱ diliemoko͡u sima tobou, nele a̱moko͡u ko͡u yodulu kaha̱ sibigẹbe nolo͡u ge defẹi ta tawaiyo mei. Nele a̱ seseibabe, do a̱ dugulo kẹme nelene de dugulo ile?* Ele kẹ sasale dugulono͡u yode tobolo͡u i.

23 Ẹ haba tobou, damalẹdo, nelene do a̱ dugulo sagai̱ kẹno͡u tefele ko͡u duguloye. Kẹno͡u si o koyobe ma̱ dobogo͡u deleko͡u duwoba, fofo͡uko͡u duwoba dele kẹme a̱ ta makale sagai̱ mei. Duwodi bolọu̱ kẹme ma̱ Ayeha̱ o bolọu̱ ta yo͡u ẹ tagaiya kẹ makama̱i̱ dalayode tobou.

24 Kegemo͡u, dabai degedi o ilo 10 kege kedia̱ ta̱ kẹ dulomo͡u, dia̱ Jemsbo͡u ẹ mala̱bo͡u diliemoko͡u gofo͡u degele i.

25 Kẹno͡u si Yesuha̱ dia̱ haguisoumo͡u, ẹmoko͡u haguasieimo͡u ko͡u gue tobou, ni̱ olo͡u fẹi̱ ko͡u tewe, sa ilo kelegebe hiye o kedia̱ o sasa̱i̱ nelẹdo dege wo͡u ma dalaguadi. Die hu̱bo͡u o kedia̱ge o sasa̱i̱ kedia̱moko͡u hagi̱ nelẹmo͡u, die ta̱no͡u sesegamabeede tobolo͡u idi.

26 Midiho̱ kegei kẹme ni̱ degedama. Ni̱ o koyoha̱ hiye o degelababe, o kẹ na̱me o ilo kedia̱ dabai degedi o degeyede tobou.

27 Damalẹdo, ni̱ o taha̱ hu̱bo͡u o degelababe, o kẹ na̱me nogo dia̱ fisimo͡u dabaino͡u degedi o degeyedei.

28 O Kedia̱ Dihi ẹ hagueine, o taha̱ ẹ dogo͡u guyadomo͡u hagueli mei. Ẹ hagueibe, o sasa̱i̱ dogo͡u gulamo͡u haguei. Ẹ yo͡uno͡u tolo ileba, o sasa̱i̱ su̱do mamo͡u la̱mo͡u kuhe haguei.

Yesuha̱ diho̱ du degei o bolọu̱ kege bologuọu̱mo͡u bolọ degele i

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

29 Yesubo͡u ẹ dabai degedi obo͡u dia̱ Jeriko to͡u fogo͡u imo͡u, o sasa̱i̱ su̱do kedia̱ sesega yai.

30 Yolugi dugube, diho̱ du degei o bolọu̱ kege a fẹko͡u duwoguamo͡u dugulo i. Dilie Yesu haguluyodeimo͡u dulomo͡u, hili̱gedo haguisa i, Hiye O, na̱me Devitha̱ hu̱ti, na̱ ele solo͡u do degeyedele i.

31 O kefeguo tefeleiguei kedia̱ gofo͡u degemo͡u, diliemoko͡u nele ta̱damabeede tobolo͡u i. Kẹno͡u si dilie haba hili̱gedo haguisamo͡u tobolo͡u i, Hiye O, na̱me Devitha̱ hu̱ti, na̱ ele solo͡u do dege.

---

* **20:22 20:22** Grik ta̱ege ‘kope’ kẹ nala̱i̱ kaha̱ sibigẹbe *do hiyedo dugulo.*

32 Kegemo͡u, Yesuha̱ iligi, ali duo kele tofolo͡u, dilie haguisa
yodu, nelege a̱ nelemoko͡u ke̱i degele ke̱ tagale iya?
33 Hiye O, ele dihǫbe bolǫdo degeiba bahale saga̱i degeliy-
ode tobolo͡u i.
34 Dilie kege tobo͡u mo͡u, e̱ solo͡u do dege, dilie dihǫ
koko͡u kugumo͡u, kelegeno͡u dilie dihǫ bolǫdo degeimo͡u,
dilie Yesuha̱ ili sesele yai.

Yesuha̱ sa Jerusalemko͡u ile folomo͡u, o sasa̱i kediąmoko͡u egei hehegiei

(Ta̱ Hiye 21–25)

21

Yesuha̱ sa Jerusalemko͡u feleibe, gamani hiye ono͡u tefele felei

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

1 Yesubo͡u dia̱ yolugi, sa Jerusalem hafe̱i degeimo͡u, sa
Betfage, bitǫu̱ Olivko͡u dala koko͡u fologamo͡u, e̱ dabai degedi
o bolǫu̱ ta ke̱diliemoko͡u tobou,
2 nele sa di dugulu koko͡u imabeedei. Nele ya fologaba
dugu, wai dǫki, e̱ dihi wilibo͡u de, obe bagą̱gie fogou tafalaba
dugulo. Wai dǫki bolǫu̱ ke̱ fiyolo͡u ba wolo͡u haguama.
3 O taha̱ nelemoko͡u yodubabe, Hiye Oha̱ dabai degele
dalayodema. Mei degeibabe, totodo wolo͡u haguasile.
4 Ko͡ume mo͡u yo͡uwa tama̱ degeli mei, Godiha̱ ta̱,
habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kaha̱ ko͡u nala̱i ke̱me
damale̱do tama̱ degeyadomo͡u kuhe degei.
5 Sa Saion* tie o sasa̱i kediąmoko͡u hehegiema, ni̱ duguma,
ni̱ Hiye O e̱me e̱ hu̱ hebele fogudiyo mei, e̱ ni̱moko͡u
wai dǫki tageto͡u folomo͡u hagulu kuhe̱, wai dǫki wili
kaha̱ tageto͡u folomo͡u haguluyodei. *Sekaraia 9:9*
6 Kegemo͡u, dabai degedi o dilie sa koko͡u ya fologa, Yesuha̱
ko͡u tobou saga̱i ke̱no͡u tefele degele i.
7 Dilie wai dǫki bolǫu̱, adio͡u bo͡u e̱ dihi wilibo͡u de
wolo͡u haguasie, Yesuko͡u fele̱gamo͡u, dilie yukuei sasado ke̱
digima, wai dǫki bolǫu̱ kaha̱ tageto͡u dogogumo͡u, Yesu e̱
koto͡u folo biyei.
8 Wai dǫki tageto͡u duwomo͡u imo͡u, o sǫu̱do die yukuei
sasado ke̱ digima, aba ke̱ mą̱mo͡u yai. O ilo kedia̱ hebe go
diafigima haguasiemo͡u, aba ke̱ mą̱mo͡u yai.

---

* **21:5 21:5** *Sa Saion* ke̱me sa Jerusalem.

9 O sụdo Yesuhạ ile amulọ aliya yolubou, habageya haguasilibou kediạ olou fẹịdo hiḷigedo kou gue tobolou i,
Devithạ hụti o, di ẹmokou hohọbou me.
Hiye Ohạ hụya kẹ hagulu o kẹme Godihạ dogou guyedeibasi.
Buk Song 118:26
Di Godikou hohọbolou ba, ẹ hụ hebele fogume.

10 Kegemou, Yesu ẹ iligi, sa Jerusalemkou foloumou, sa kẹ tie o sasạị olou fẹị kediạ duguo kesigie yodulo i, o ko□ume koyo?

11 O sasạị kefeguo dalagua kediạ tobou, ko□ume habage-degele-duguo-tobou di-o Yesu, sa Galili duo kodu sa Nasaret o.

O kediạ Godihạ mosọ kekaimidu makisi degele imou, Yesuhạ folo igisei
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

12 Kegemou, Yesuhạ Godihạ mosọ kekaimidu folomou dugube, o kediạ makisi degele imou duguomou igiseimou fogou yai. Sele tiga mo□udi o kediạ fafai kẹne biligisei. Sio kulu obou kediạ duwoguadi kẹne biligisei.

13 Ẹ diạmokou tobou, Godihạ kuguokou be
Mạ mosọbe dihọ bagạ tobolou idi mosọyode *Aisaia 56:7*
nalạị dala.
Kẹnou si nị degeiye,
Mạ mosọbe hiyou mo□udi o kediạ wọmogou di mosọ sagạị degeli. *Jeremaia 7:11*

14 Kegemou, Yesu ẹ Godihạ mosọ kodu tafalamou, o dihọ du degele ibou, ibigidio tofigile ibou kediạ haguasieimou, ẹ bologuọụmou bolọ degele i.

15 Kẹnou si mogou du dalaguadi hiye obou, Mosesḥạ kuolou yo dulo i obou kediạge ẹ midihọ gehẹ gehẹ milou goumou duguo kesigiemou gofo□u degele i. Gofo□u degele i kahạ yo tabe kou guei, sisigọ, Godihạ mosọ kekaimidu dalagua kediạne, hiḷigedo kou gue tobolou i, Devithạ hụti o, di ẹmokou hohọbou mebeede tobolou i kahạ.

16 Hiye o kediạ tạ kẹ dulomou, Yesukou be, sisigọ kediạ tobolou ili kẹme nạge de dulu? de yodulo i. Ehẹ, ạ kou duye, tạ kuguokou nalạị dala kẹme nị ta huso□uma tawale ili mei? Duma,
Nạ degeiye, sisigọ hiye degele ibou, sisigọ bisigofẹịbou kediạ nẹ hụ hebele fogulo idi. *Buk Song 8:2*

17 Ẹ kege tobou̍ ma, sa hiye Jerusalem tou̍ fogou̍ mou̍, sa Betanikou̍ fogou̍ ile tiei.

Yesuhạ tobou̍ mou̍, hebe kiyou fafagale fiyei
(Mak 11:12-14, 20-24)

18 Sabiyoumou̍, Yesu ẹ sa hiye kokou̍ boholou̍ mạ iligi hegie degei.
19 Iligi hebe kiyou ta a fẹkou̍ tafalamou̍ dugu. Ẹ ile hafẹi degemou̍ dugube, kiyou kẹme kolo ta malị mei. Guoyenou̍ dalaguamou̍ dugu. Kegeimou̍, ẹ hebe kiyou kokou̍ tobou, nạme haba kolo ta mạda. Kelegenou̍, hebe kẹ totodo fafagale fiyei.
20 Kegeimou̍ duguomou̍ dabai degedi o kediạ kesigiemou̍ tobolou̍ i, kageimou̍ hebe kiyou kou̍u totodo fafagale fiyouya?
21 Yesuhạ tobou, ạ nịmokou̍ damalẹdo tobolou̍ kuhẹ. Nị Godikou̍ damalẹyodema, fimại bolọụbou̍ mei debabe, nịge ạ hebe kiyou kuokou̍ degei sagại kẹnou̍ tefele degelenou̍. Hebe kiyou kokou̍ degei sagại kẹnou̍ degele mei, nị haba bitọụ kuokou̍, nạ haguạ, tạlekou̍ fogu fiyayedeiba, nị tobolou̍ kẹme tamạ degele.
22 Nị Godikou̍ damalẹyodema yodubabe, nị yodulu sagại kẹme ẹge nịmokou̍ nelẹ.

Hiye o kediạ Yesukou̍, nạme o koyohạ hụya kẹ dabai degediya? de yodulo i
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 Kegemou̍, Yesube Godihạ mosọ kekaimidu folomou̍, o sasại kediạmokou̍ egei hehegie tobolou̍ dalamou̍, mogou̍ du dalaguadi hiye obou̍, odo odobou̍ kediạ haguasiemou̍, ẹmokou̍ yodulo i, nạme dabai kou̍ume koyohạ hụya kẹ degediya? Nạme o koyohạ tobou̍ mou̍, dabai kou̍u kuhe degediya?
24 Ẹ o kediạmokou̍ tobou, ạne nịmokou̍ tạ ta yodulamou̍. Nị ạmokou̍ dọụdo dege tobou̍ basi, ạne nịmokou̍ o ạ tobou̍ mou̍ dabai degeli kẹme tobolou̍.
25 Mạ yodu tạbe kou̍ gue, Jonhạ fafeleya degedibe koyohạ dabai? O kediạ dabai? Haba hebenihạ dabai?

Kegemou̍, hiye o kediạ diou̍unou̍ tugulo tobolou̍ i, di hebenihạ biyode tobou̍ babe, ẹge nị Jonhạ tobou̍ di kẹme kageimou̍ damalẹyodili mei de yoduye.

26 Haba di obenou tawaga degediyode tobou bane, di
o kediąmokou guę degele ile. Yobe, o sasąi kediąge
Jonbe habage-degele-duguo-tobou di-odade tawale i kahą
degemou.
27 Kegeimou, o kedią Yesukou ei ta tewe meiyode tobolou
i. Yesuhąne tobou, ąne o koyohą ą tobou mou dabai ko□u
dege haguei kęme ą nimokou ta tobolou meiyodei.

Tą makaibe aye tanou kahą ę dihi bolǫu kokou mą tobou

28 Haba, Yesuhą hiye o kediąmokou kou gue tobou, ni kage
tawaiya? O tabe o dihi bolǫu dala. Ę ile, ę dihi wolo kokou
tobou, mą dihi, ną ifi ile, hebe haimikou dabai dege.
29 Dihi kahą kou dafayodeiye, habage ę fi boholou mou,
hebe haimikou i.
30 Haba ę dihi ta kokou ne yodumou, dihi kahą tobou, aye,
bolǫdo, ą ileyodeiye, kęnou si ili mei.
31 Dihi ko□uhąge ę ayehą tagai sągai kege degei? O kedią
tobou, dihi wolo kahąyodele i.
Kegemou, Yesuhą tobou, ą nimokou damalędo tobolou
kuhę. Ogou ga tobou ma gamani sibidi sele kefele idi obou,
o hiyou suluguadi sąibou kediąme Godihą wolou daladi
sa kokou be diąbukou fologale, nime habage fologale.
32 Yobe, Jon ę hagua, midihǫ dǫudo kę nimokou
hehegielamou kou degeiye, ni ę tobou kokou ta
damalęyodele ili mei. Haba ogou ga tobou ma gamani
sibidi sele kefele idi obou, o hiyou suluguadi sąibou
kediąnou si ęmokou damalęyodele imou, ni kou duguye,
kęnou si ni fi boholou mou, ę tobou kokou ta damalęyodele
ili mei.

Tą makaibe midihǫ kasągai milou ga idi o kedią hebe hai dia dalaguadi kokou mą tobou

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 Yesuhą hiye o kediąmokou haba kou gue tobou, ni tą
makai ta ko□une duma. Sa obou tahą ę hebe haimikou hebe
hou sogogama kekai. Kekama mei degeimou, mihi dama,
dugule bologuąi, dabai degedi o ilo kedią hebe kolo kodu
sama, tofou tofolou gagima, tigi kolo huęi gofo□udo kę kuhe
milou gamabadomou. Mihi dama mei degeimou, o kahą
mosǫne togoma tagetou haba fogolo tegei. Hiyou mǫuye
domou dia daladi o kęme kotou tafalayadomou. Dabai olou
fęi mei degeimou, hebe hai obou kahą o ilo kediąmokou ę

hebe hai kẹ̱ heliofẹ̱i nelẹ̱mo͡u, makisi degemabeede tobou. Ẹ̱ hebe kolo ilo kelebe ẹ̱ biyode tobo͡u ma, sa ahudo kuhe fogo͡u i.

34 Habage, hebe kolo kẹ̱ suwi degele hafẹ̱i degeimo͡u, hebe hai obo͡u kaha̱ ahudo dalali, ẹ̱ dabai o ilo kele ya, ẹ̱ hebe kolo kẹ̱ gama haguamabeede tobou.

35 Kẹ̱no͡u si, hebe hai dabai degele idi o kedia̱ o ilo kedia̱ haguasie felẹ̱goumo͡u duguomo͡u tolo͡u i. O tabe dia̱ tolo͡u ma̱ woma fogou. Tabe dia̱ woumo͡u tolo i. Tabe dia̱ igiye woma fogou.

36 Kegeimo͡u, hebe hai obo͡u kaha̱ o ilo sụdo tobo͡u mo͡u yai. Ẹ̱bukko͡u yai kedia̱me sụdo mei. Ya fologoumo͡u, hebe hai dabai degedi o kedia̱ haba dio͡u degei saga̱i kegeno͡u degele i.

37 Kegemo͡u, uwagedo hebe hai obo͡u kaha̱ ẹ̱ dihido kẹ̱ tobo͡u mo͡u, hebe haimiko͡u i. Ẹ̱ ayeha̱ tobou, dia̱ ma̱ dihiha̱ ta̱si dulo ile.

38 Dihi kẹ̱ ile foloumo͡u, hebe hai dabai degele idi o kedia̱ duguomo͡u, dio͡unono͡u tugulo tobolo͡u i, o ko͡ume, ẹ̱ aye toubabe, ẹ̱ ayeha̱ bi olo͡u fẹ̱ibe ẹ̱ molo͡u. Kegei degemo͡u, di dihi ko͡une wouba tolo iba, hebe hai ko͡u di mo͡umebeede tobolo͡u i.

39 Dia̱ kege tobo͡u mamo͡u, dihi kẹ̱ tolo͡u ma̱ mala̱ ya, hebe hai fẹ̱ko͡u ge woumo͡u tolo i.

40 Kegei kaha̱ degemo͡u, hebe hai obo͡u kaha̱ hagua felẹ̱babe, hebe hai dabai degele ili o kedia̱mako͡u be kage degele? de yodu.

41 Kegemo͡u, hiye o kedia̱ tobolo͡u i, o midiho̱ kasaga̱i degele i o kedia̱mako͡u be hebe kasaga̱i kẹ̱no͡u nẹ̱iba tofigile ile. Kegeiba, hebe hai obo͡u kaha̱ haba tobo͡u ba, o ilo kelege ẹ̱ hebe hai kẹ̱ heliofẹ̱i mala̱ ile. Hebe kolo kẹ̱ suwi degeiba, o kedia̱ makisi degeba, ilo kele ẹ̱mako͡u nelẹ̱yode tobolo͡u i.

42 Kegemo͡u, Yesuha̱ dia̱mako͡u tobou, ta̱ Godiha̱ kuguako͡u nala̱i dala kẹ̱me nịge huso͡uma tawale ili mei? Ta̱ kẹ̱me kuhẹ̱,

Mouti, moso̱ togodi o kedia̱ dugube kasaga̱i degeimo͡u ko͡u igile file̱i kẹ̱me ẹ̱ haba meleya mouti fogou. Hiye Oha̱ degeiyeno͡u bolo̱ degei dala kuhẹ̱. Ei dugulube, kẹ̱me bolofẹ̱ido, di tawaga tobolo͡u saga̱i mei. *Buk Song 118:22-23*

43 Kegei kaha̱, a̱ nịmako͡u tobolo͡u kuhẹ̱, Godiha̱ge nịme wolo͡u dalale saga̱i mei. Godiha̱ge sa ta o sasa̱i, ẹ̱ ta̱ duloba,

ẹ hebe hai kahạ hebe kolo kẹ ẹmokoõ nelẹ sagạị kediạnoõ woloõ dalale.
44 [O mouti kuokoõ kuwaba fiyoubabe, ẹ dio oloõ fẹị gobõ gile malẹ. Haba mouti kahạ o tagetõ fiya fọụbabe, ẹ dio oloõ fẹị gagile tuwelẹdo malẹ.]*
45 Kegemõ, mogõ du dalaguadi hiye obõ, Farisi obõ kediạge, Yesuhạ tạ makai kẹme diạmokoõ tobloõ dade tawale i.
46 Diạ Yesu koõ toloõ mạ tạ salamõ degeiye, kẹnõ si degeli mei, diạ o sasạị kediạmokoõ guẹ degemõ. Yobe, o sasạị kediạge Yesube habage-degele-duguo-tobõ di-odade tawale ili kahạ degemõ.

22

Tạ makaibe sasạị hulamõ nalẹ hiyedo kefeguomõ nalạ i kokõ mạ tobou
(Luk 14:16-24)
1 Kegemõ, Yesuhạ hiye o kediạmokoõ haba tạ makai ta koõ gue tobou,
2 hebeni Hiye Ohạ o sasạị woloõ daladi kẹme koõ guei, hiye o tahạ ẹ dihi o dihi kahạ sasạị hulamõ degeimõ, ẹ ayehạ ẹ dabai degedi o kediạmokoõ tobõ mõ, diạ nalẹ hiyedo kefele i.
3 Nalẹ oloõ fẹị kefeguomõ tobou, nị ya, o ạ afu koõ diguo fogou kediạ mạ o dihi ẹ sasạị hulo dowo kẹ nalẹ nạ haguamabeede tobõ mabeedei. Ẹ dabai degele idi o kediạ ya, kege koõ tobloõ iye, kẹnõ si o sasạị oloõ fẹị kediạ dafamõ, haguasili mei.
4 Haguasili mei kahạ degemõ, hiye o kahạ haba ẹ dabai degedi o ilo kediạmokoõ tobou, nị ya, o ạ koõ diguo fogou kediạmokoõ nalẹ kefeibe mei degeiyodema. Mạ wai bulumakou oyebõ, mạ bulumakou toõ bolofẹịdobõ oloõ fẹị wala i. Nalẹ oloõ fẹị kefegu dala. Nị haguasie, mạ o dihi ẹ sasạị hulo dowo nalẹ nalạ imabeede tobõ ma.
5 Kege koõ ya tobloõ iye, kẹnõ si o sasạị kediạ oloõ fẹị dafamõ fogõ yai. Ilo kelebe hebe haimikõ fogõ yai. O ilo kelebe sele dabai dege yai.
6 Haba ilo kediạge hiye o kahạ dabai degele idi o kediạ toõ gama woumõ tofigiei.

---

* **21:44 21:44** Tewe o kediạge tạ koõume Matyuhạ nalalị mei o tahạ nalạị sạ degeiyodele i.

7 Hiye o kahạ kẹ dulomou̅ gofo̅u hiyedo degei. Ẹ ami o
kediạmokou̅ tobou̅ mou̅ ya, o wala i o kediạ olou̅ fẹi̱ woma
mei degema, die mosọne olou̅ fẹi̱ douye sisama mei degei.

8 Kegemou̅, hiye o kahạ ẹ dabai degedi o kediạmokou̅
tobou, mạ dihihạ sasại̱ hulo dowo kẹ nalẹ kou̅ kefei mei
degeiye, kẹnou̅ si o ạ kou̅ didiguei kediạme o bolọ mei kahạ
degemou̅, diạ ta haguasili mei.

9 Ni̱ ya, a goya fologaba, o sasại̱ koyo ni̱ dugulu kẹme
diguma. Mạ o dihi ẹ sasại̱ hulo dowo kẹ nalẹ nạ haguam-
abeedema.

10 Kege tobou̅ mou̅, dabai degele idi o kediạ ya, a goya
kamou̅ suluguali, o ilo kele duguo wou̅ ma haguasie felẹgai.
Diạme midihọ bolọ milolou̅ idi o sasại̱bou̅, midihọ kasagại̱
milolou̅ idi o sasại̱bou̅ sụdo, hiye o kahạ mosọdu kefegu,
mosọ kẹ amạmại̱.

11 O sasại̱ kefeguo duwoguamou̅, hiye o kahạ felẹ dugube,
o tabe yukuei bolọdo kali̱ mei. Sasại̱ hulamou̅ yukuei kạdi
kẹme ta kali̱ mei duwomou̅ dugu.

12 Hiye o kahạ yodu, mogo, nạme yukuei bolọdo kali̱ mei
kẹme kageimou̅ felẹi̱? Kẹnou̅ si ẹ tạ ta figạ tobou̅ li mei.

13 Kegemou̅, hiye o kahạ ẹ dabai degele idi o kediạmokou̅
tobou, ni̱ o kẹ dobogo̅ubou̅ abogo̅ubou̅ tigigima, fẹkou̅
huliạ kele hebele filạma. Huliạ sa kokou̅ be, diạ gosoloba
die mẹ dou̅ gile ile.

14 Damalẹdo, Hiye Ohạ o sasại̱ sụdo kou̅ diguye, kẹnou̅ si
ilo kelenou̅ haguasie felẹgamabadomou̅ makai.

Obege gamani hiye o Sisarkou̅ be gamani sibidi sele de nelẹ, haba nelẹ sagại̱ mei?
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

15 Kegemou̅, Farisi o kediạ yamou̅, dio̅unou̅ tugulo
tobolou̅ i, tạ Yesuhạ tobou̅ gai kẹ tefele duguoba, tạ salamou̅
degele i.

16 Diạ kege fimạmou̅, dio̅u die dabai degele idi obou̅,
Herothạ ẹ dabai degele idi obou̅ kediạ tobou̅ mou̅ ya,
Yesukou̅ fologamou̅ tobolou̅ i, Tisa, ei kou̅ tewe, nạme
damalẹdo tạ tobou̅ di o. Nạ Godihạ midihọ hehegiedibe,
damalẹdo kẹnou̅ hehegiedi. Nạ omokou̅ ta guẹ degediyo
mei. Nạ tobou̅ dibe, o hụ dalabou̅, o hụ meibou̅ kediạmokou̅
tạ tanou̅ fẹi̱nou̅ tobou̅ di.

17 Kegei kahạ, ei yodu tạ huyadefẹi ta dala kuhẹ. Dige
sibidi sele kefema, gamani hiye o Sisarkou de nelẹ, ha nelẹ
sagại mei? Nạ kage tawaiya?
18 Kegemou, Yesuhạ diạ ẹ tạ salamou degele ilidade
tawalemou tobou, nịme tạenou tobolou idi o. Nị kageimou
ạ tefele dugulo iya?
19 Sele kefedi sele dio ta malạ hagua, ạmokou
hegimabeede tobou. Diạ sele dio ta malạ hagumou,
20 ẹ diạmokou yodu, figisa kou̱bou, hụ kou̱bou debe
koyohale?
21 Diạge Sisarhaleyodele i. Kegeimou, Yesuhạ diạmokou
tobou, damalẹdo, Sisarhạ bi debabe, Sisarkou nẹma. Godihạ
bi debabe, Godikou nẹmabeede tobou.
22 Diạ ẹ tạ kẹ dulomou kesigie ẹ tou fogou yai.

Sadyusi o kediạ Yesukou obe tolomou haguạ gehẹ degele idi kẹ yodulo i
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 Sawisiei kelegenou, Sadyusi o kediạ Yesukou yai. Diạge
o tofigieibe haguạ gehẹ degele ile meiyode tobolou idi. Diạ
ya fologamou, Yesukou kou gue yodulo i,
24 Tisa, Moseshạ kou gue tobou, o tahạ dihi ta degeli mei
toubabe, ẹ sosou mei degeiye deba, haba ẹ malạhạ kuei
sasại kẹ huloba dihi degeibabe, dihi kẹme ẹ eyẹhạ dihi
degele.*
25 Afudo, o eyẹ malạ dei olou fẹi dioyosi kege kou le
deleiguei. Wolo kẹme sobou hulomou, dihi ta degeli mei
tolo imou, haba ẹ malạhạ kuei sobou kẹnou hu.
26 Ẹne dihi ta degeli mei mou tolo imou, ẹ malạ tahạne
nebe kẹnou tefele degei. Kegenou degeligi, eyẹ malạ olou
fẹi dioyosi kege kẹme tofigile hobogou.
27 Habagedo sobou kẹne tolo i.
28 Kegeba, o tofigile i kediạ haguạ iba, sobou kẹne
haguọụba debabe, o dioyosi kege kediạge, sasại kẹme o
koyohạ sasại degele? Diạ olou fẹibe sobou tanou kẹnou hulo
iyode tobolou i.
29 Kegemou, Yesuhạ sima tobou, nịge Godihạ kuguokou
nalạgai dala kẹme ta tawale iyo mei. Godihạ nelẹne nị
ta tawale iyo mei. Kegei kahạ degemou, nị tạ gulại dege
tobolou ili.

---

* **22:24 22:24** Lo 25:5

30 O tofigiei kediąme gehę degeibabe, sobou hulo ile mei,
mou kege tofolou, hebeni ęsol o sagąi degele ile.
31 Haba o tofigiei o haguą gehę degeleyodili kęme, Godihą
kuguokou kou gue naląi dala, kęme nį huso uma tawale ili
mei? Godihą kou gue tobou,
32 Ąme Abrahamhą Godi, Aisakhą Godi, Jekophą Godi.* *Kisim Bek 3:6*
Ęme tofigiei o kedią Godi mei. Godibe o gehę dalagua kedią
Godiyode tobou.
33 O sasąi kele kefeguo tafalagua kedią Yesuhą hehegili kę
dulomou kesigile i.

Godihą tą hiyedo folodo
(Mak 12:28-31; Luk 10:25-28)

34 Farisi o kedią dube, Yesuhą Sadyusi o kedią tą sima
tobou mou, Sadyusi o kedią tą mei degele i kę dulomou, dią
haguasie, ę dala kokou kefele i.
35 Dią kile o tabe, Moseshą kuolou yo du o kahą degeimou,
ę Yesu tefele dugulamou kou gue yodu,
36 Tisa, Godihą tą, Moseshą nalągai olou fęi kelebe, tą
hiyedo tanou kahą olou fęi goguo tobou kęme kou?
37 Kegemou, Yesuhą tobou,
Nį Hiye O Godi tagalebe, nį solou bou nį duobou nį fimąibou
kahą olou fęido tagamabeedei. *Lo 6:5*
38 Tą kęme hiyedo folodo, tą taege tą kęme gabale sagąi mei.
39 Godihą tą hiye tabe kuhę,
Ną no usie tagadi sagąi kęnou tefele, nogo diąmokou ne
kegenou tagayedei. *Wok Pris 19:18*
40 Godihą tą bolǫu kęme sibigę hiyedo folodo dala. Mose-
shą kuolou tąbou, habage-degele-duguo-tobolou-idi-o kedią
tąbou olou fęi kahą sibigębe kehęyode tobou.

Yesuhą Farisi o kediąmokou Godihą makai o Kelesube koyo? de yodu
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 Farisi o kedią kefeguo tafalaguamou, Yesuhą diąmokou
yodu,
42 Godihą makai o Kelesube nį kage tawaiya? Ęme koyohą
dihi? Kegeimou diąge Devithą* dihiyode tobolou i.

---

* **22:32 22:32** O kediąme afu tofigile i, kęnou si Godihą ę dihile kokou be sosou dalaguayodei. * **22:42 22:42** *Devit* ęme Juda o sasąi kedią die kou guai hiye o.

43 Kegemo͡u, e̱ diạmoko͡u yodu, Duo Bolofe̱ihạ degeiye,
Devithạ o Kelesube e̱ Hiye Oyodeibe kageimo͡u tobolou?
Devithạ ko͡u gue tobou,
44 Hiye Ohạ mạ Hiye Oko͡u ko͡u gue tobou, nạ mạ dobogo͡u
delako͡u duwoba ibe deba, ạ ne̱ ho o kediạ mo͡umaba,
ne̱ abogo͡u hayedu kefeguloyodei. *Buk Song 110:1*
45 Devithạge Kelesube e̱ Hiye Oyodei debabe, ni̱ge kageimo͡u
o ke̱me Devithạ dihiyodele iya?

46 Kegemo͡u, diạ o tae Yesuhạ tạ ta sima tobo͡u li mei. Diạ
sawisiei kelege tofogo͡u mo͡u e̱moko͡u gue̱ degeimo͡u, haba
tage ta yodulo ili mei.

23

Yesuhạge Farisi obo͡u, kuolo͡u yo dulo i obo͡u kediạme
midiho̱ kasagại milo͡u ga idiyodei
(Mak 12:38-39; Luk 11:43, 46, 20:45-46)

1 Kegemo͡u, Yesuhạ o sasại kefeguo dalagua kediạbo͡u,
yo͡u e̱ dabai degele idi obo͡u kediạmoko͡u tobou,
2 kuolo͡u yo dulo i obo͡u, Farisi obo͡u kediạme Mosesha̱
degei midiho̱ ke̱no͡u milo͡u ga idi.
3 Kegei kaha̱ degemo͡u, diạ hehegile ili olo͡u fe̱i ke̱me
ni̱ dulo sesema. Haba, midiho̱ diạ milo͡u ga idi ke̱me ni̱
degedama. Yobe, midiho̱ diạ hehegie tobolo͡u idi ke̱me dio͡u
ta milo͡u ga idiyo mei kaha̱ degeimo͡u.
4 Diạge bi hagi̱ dege tigama, o sasại kediạmoko͡u mạdiye
ke̱no͡u si hagi̱ hebeli ke̱me dio͡une ta dogo͡u gulo idiyo mei.
5 Diạ degele idi olo͡u fe̱i ke̱me, o sasại kediạ duguyadomo͡u
no͡u degele idi. Godiha̱ tạ nalạgai sadi yukuei ke̱me hiyedo
ke̱no͡u kạma suluguadi. Yukuei sasado kaha̱ yosiko͡u tigi
sasado ke̱ gogomoguema ke̱no͡u kạma suluguadi.
6 Oe nale̱ hiyedo kefema digumo͡u, nalạ idi kelegene,
diạme duwodi bolofe̱ido kokо͡u duwogualeno͡u tagale idi.
Egei mosọko͡u ne fologamo͡u be, egei tobolo͡u o ke̱ hafe̱ido
dege duwogualeno͡u tagale idi, o sasại kediạge diạme hụbo͡u
odade tawamabadomo͡u.
7 Kefegudi sa kokо͡u suluguadine, oe diạ duguo agali
bolofe̱iyodele ile ke̱no͡u tagale idi. Oe diạme tisa hiyeyodele
ile ke̱ne diạ tagale idiyode tobou.

8 Ke̱no͡u si obege ni̱me hobo͡u tisa hiyeyodele idama. Yobe,
ni̱ Tisabe tano͡u fe̱i. Ni̱ olo͡u fe̱ibe eye̱ malạno͡u dege dalama.

9 Sa sibigẹ kuoko͡u o ta nị ayeyodedama. Nị Ayebe tano͡u
fẹị, hebenito͡u duwo kẹno͡u.
10 Haba tabe, obege nịme hiye oyodele idama. Nị Hiye
Obe tano͡u fẹị. Ẹme Godihạ makai o Kelesuno͡u.
11 Nị o tano͡u fẹị tae nị hiye o degeba, ẹ nị dogo͡u gulo.
12 Yobe, o koyohạ yo͡u ẹ hụ kẹno͡u hebele fogubabe,
Godihạge o kẹme huyafẹị degele. O koyohạ yo͡usie huyafẹị
degeibasi, Godihạge ẹ hụ kẹ hebele fogulo.

Yesuhạge kuolo͡u yo dulo i obo͡u, Farisi obo͡u kediạ midihọ kasagạị milo͡u ga idiyodei
(Mak 12:40; Luk 11:39-52, 20:47)

13-14 Kuolo͡u yo dulo i obo͡u, Farisi obo͡u nịme nịo͡u
tawaibo͡u. Nịme tạeno͡u tobolo͡u idi o. Hebeni Hiye
Ohạ wolo͡u daladi sa kahạ a kẹme nị tefegudi, o sasạị
fologalamo͡u degeimo͡u be nị akogudi. Nịme sa koko͡u
fologouyo mei, haba o fologalamo͡u degeimo͡u ne, nị akogulo
idi.
15 Kuolo͡u yo dulo i obo͡u, Farisi obo͡u nịme nịo͡u tawaibo͡u.
Nịme tạeno͡u tobolo͡u idi o. Nị suluguadibe, abogo͡u abo͡u,
mosoleye dawalayabo͡u de o kamo͡u suluguadi, o ilo kelege
nị egei dudi o degemabadomo͡u. O tahạ nị tạ dulo seseimo͡u
be, nị ẹmoko͡u hehegieimo͡u, ẹne dou sa kahạ a kẹno͡u sesedi.
Damalẹdo, midihọ kasagạị ẹ milo͡u gadibe nị milo͡u di kẹ
gabai dala.
16 Nịo͡u tawaibo͡u. Nị o sasạị hehegielamo͡u degele ilibe,
nịme dihọ du degei o sagạị. Yobe, nịge obe Godihạ mosọ
kahạ hụya kẹ ta degeleyodema maka dege tobo͡u babe,
tạbo͡u meiyode tobolo͡u idi. O tahạ Godihạ mosọ kahạ sele
igi gol kahạ hụya kẹ ta degeleyodema maka dege tobo͡u
babe, nịge ẹ tobolo͡u kẹme Hiye Ohạ dihịle koko͡u damalẹdo
degeyede tobolo͡u idi.
17 Nịme toto͡u degele i, dihọ du degei o sagạị. Godihạ
dugulube, sele igi gol ẹ mosọ kodu dala kẹme sibigẹbo͡u
mei dugulu. Sele igi gol kẹme Godihạ mosọ kodu dala mei
debabe, mabo͡u sạ degei dala. Godihạ mosọ kẹno͡u si hụbo͡u.
18 Haba tabe, nị tobolo͡u idibe, o koyohạ Godihạ gali sidi
igimạị kahạ hụya kẹ ta degeleyodema maka dege tobo͡u
babe, tạbo͡u meiyode tobolo͡u idi. O tahạ gali ẹ igimạị koko͡u
silamo͡u degeli kahạ hụya kẹ ta degeleyodema maka dege
tobo͡u babe, nịge ẹ tobolo͡u kẹme Hiye Ohạ dihịle koko͡u
damalẹdo degeyede tobolo͡u idi.

19 Nḭme dihọ du degei o sagaḭ. Godihạ dugulube, gali
igimaḭ kotọ̄u dala kẹme hụbọ̄u mei dugulu. Gali kẹme
Godihạ igimaḭ kotọ̄u sili mei debabe, mabọ̄u sạ degei
dugulu. Godihạ igimaḭ kẹnọ̄u si hụbọ̄u dala.
20 Kegei kahạ degemọ̄u, o koyohạ Godihạ gali sidi igimaḭ
kahạ hụya kẹ maka dege tobọ̄u babe, o kahạge igimaḭbọ̄u,
gali silamọ̄u degeli kẹbọ̄u olọ̄u feḭ kahạ hụya kẹ maka dege
tobọ̄u di.
21 Haba, o koyohạ Godihạ mosọ kahạ hụya kẹ maka dege
tobọ̄u babe, o kahạge mosọbọ̄u, mosọ obọ̄u mosọ kodu
daladi kẹbọ̄u olọ̄u feḭ kahạ hụya kẹ maka dege tobọ̄u di.
22 Haba, o koyohạ hebenihạ hụya kẹ maka dege tobọ̄u
babe, o kahạge Godibọ̄u, ẹ duwodibọ̄u olọ̄u feḭ kahạ hụya
kẹ maka dege tobọ̄u di.
23 Kuolọ̄u yo dulo i obọ̄u, Farisi obọ̄u nḭme nḭọ̄u
tawaibọ̄u. Nḭme tạenọ̄u tobolọ̄u idi o. Nḭ kasalabọ̄u,
segei daga dagabọ̄u de kefema dogoguemọ̄u i olọ̄u feḭ 10
kege dalaguamọ̄u be, tanọ̄u ta malạmọ̄u, Godikọ̄u nelẹ idi.
Kẹnọ̄u si midihọ bolọ ilo kele nḭ totọ̄u degele idibe, dọụdo
midihọbọ̄u, solọ̄u do degedi midihọbọ̄u, degeleyodei kẹ
degedi midihọbọ̄u olọ̄u feḭ kẹme nḭ totọ̄u degele idi. Midihọ
bolọdo olọ̄u feḭ kẹme defeḭdo kegenọ̄u degele dalamabeedei.
Midihọ bolọ nḭ kọ̄u degele idi kẹne tọ̄u fogọ̄u dama.
24 Nḭ o sasaḭ hehegielamọ̄u degele i kelegebe, nḭme dihọ
du degei o sagaḭ. Nḭge obe nalẹ saikọ̄u sosi dalaguamọ̄u
mo□uma hebesedi sagaḭ, kege degele idiye, kẹnọ̄u si wai
kamel hiyedo nalẹ saikọ̄u dala kẹme ta duguli mei, nạma
tọ̄u gudi.
25 Kuolọ̄u yo dulo i obọ̄u, Farisi obọ̄u nḭme nḭọ̄u tawaibọ̄u.
Nḭme tạenọ̄u tobolọ̄u idi o. Nḭge nḭ kopebọ̄u melekibọ̄u be
tagetọ̄u nọ̄u bigile idi. Duledube sibigi hiyedo dalaye, kẹnọ̄u
si nḭ ta bigile idiyo mei. Nebe, nḭ duledu sibigi dalabe, bimaḭ
duguo tagadi midihọbọ̄u, haba nḭọ̄u nḭ fimaḭnọ̄u sesele idi
midihọbọ̄u kẹ sụdo amạmaḭ dala.
26 Farisi o diạma, nḭme dihọ du degei o sagaḭ. Nḭ kope
duledu bigibabe, tagetọ̄u ne bolọnọ̄u dalale.
27 Kuolọ̄u yo dulo i obọ̄u, Farisi obọ̄u nḭme nḭọ̄u tawaibọ̄u.
Nḭme tạenọ̄u tobolọ̄u idi o. Nḭme tei widagai sa bologuạdo
similọ̄u gai kẹ sạ degei. Obe dugulube, fọ degei nebọ̄u do.
Kẹnọ̄u si duledube, tei kahạ diobọ̄u huḭbọ̄u tabale i dalagua
kẹ sạ degei.

28 Nḭme kẹnou̜ tefei. Obe dugulube, tagetou̜ be nḭme
dọụdo o. Haba duledube, nḭme kuolou̜ gobou̜ gidi
midihọbou̜, tạenou̜ tobolou̜ idi midihọbou̜ kẹ degedi o.

29 Kuolou̜ yo dulo i obou̜, Farisi obou̜ nḭme nḭou̜ tawaibou̜.
Nḭme tạenou̜ tobolou̜ idi o. Habage-degele-duguo-tobou̜ di-o
tofigile i kediạ widagai sa kokou̜ nḭ dabai degele idi. Dọụdo
o tofigile i kediạ widagai sa kẹne nḭ bologuạdo similolou̜ idi.

30 Nḭge, eibe kou̜ guai o kediạbou̜ de tofolou̜ i debabe,
eige diạ degele idi sagạḭ kẹme ta degele mei, habage-degele-
duguo-tobolou̜-idi-obe ta woumou̜ tofigieiyo meiyodele idi.

31 Nḭ kege tobou̜ di kahạ hegilibe, nḭme o, habage-degele-
duguo-tobolou̜-idi-o wala i o kediạ die sosou̜ yode tobolou̜
ili.

32 Midihọ kasagạḭ nḭou̜ milolou̜ idi kẹme hobou̜ dafadama.
Nḭou̜ nḭ kou̜ guai o kediạ degele idi sagạḭ kẹnou̜ tefema.

33 Nḭme bei kasagạḭ, hiyẹ bei sạ degei. Tạ sale kelegebe,
nḭme dou sakou̜ yale. Ta kama fosigile sagạḭ mei.

34 Kegei kahạ degemou̜, nḭ duma, ạ tobou̜ ba, habage-
degele-duguo-tobolou̜-idi-obou̜, tewe obou̜, kuolou̜ yo dulo
i obou̜ kediạ nḭmokou̜ haguasie hehegile ile. Kẹnou̜ si
ilo kediạme nḭ wala iba tofigile. Nḭge ilo kediạme hebe
fufuguomạḭkou̜ ikoke degele ile. Haba, ilo kediạme nḭ egei
mosọkou̜ ge tigi dofou̜ ye woma tou̜ fofou̜ gueiba, sa sa iloya
kusia fosige suluguale.

35 Hebe kasagạḭ nḭ molo□ube, dọụdo o, sa sibigẹ kuokou̜
deleiguei kẹ, nḭ kou̜ guai oe wala i kahạ hebe kẹ
molo□u. Damalẹdo, nḭ kou̜ guai oe dọụdo o Abel woumou̜
tolo i kelege tofogou̜ haguabe demou̜, o Berekiahạ dihi
Sekaraia, Godihạ mosọ ilokou̜ dalamou̜, gali sidi mosọ
ilokou̜ dalamou̜, duo kele wala imou̜ tolo i kokou̜.

36 Ạ nḭmokou̜ damalẹdo tobolou̜ kuhẹ. Midihọ kasagạḭ
afu kege degele i kahạ hebe kasagạḭ kẹme ifi dalagua o nḭ
molo□u.

Yesuhạ sa Jerusalem o sasạḭ kediạmokou̜ solou̜ do degei
(Luk 13:34-35, 19:41-44)

37 Yesuhạ haba kou̜ gue tobou, sa Jerusalem o sasạḭ, nḭge
habage-degele-duguo-tobou̜ di-o kediạ wala imou̜ tofigile i.
O Godihạ tobou̜ mou̜ nḭmokou̜ haguasiei kediạne, nḭ igiye
wala imou̜ tofigile iye, kẹnou̜ si ạ nḭmokou̜ solou̜ do hiyedo
degeli. Sio ayomou̜ osobou̜ kahạ ẹ dihi tifigiya hayedu

kefeguo duwodi sagại kẹnoũ tefele, ạge nịme koũ moũuma kefegulo tagadiye, kẹnoũ si nịge ta tagale idiyo mei.

38 Duguma, obe nị sa koũu makoma mei degeibabe, nịme bologuạ dalaguale mei.

39 Nị duma, ạ nịmokoũ tobolõũ kuhẹ, nịge ạme haba ta dugulo mei dalaguali, habage nị,

Hiye Ohạ hụya kẹ hagulu o kẹme Godihạ dogõũ guyedeibasi.

Buk Song 118:26

24

Yesuhạ Godihạ moso makolo kẹ tobou
(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

1 Yesuhạ Godihạ mosọ kẹ toũ fogõũ imõũ, ẹ dabai degedi o kediạ ẹmokoũ haguasiemõũ, nạ Godihạ mosọ olõũ fẹị kẹ* duguyede tobolõũ i.

2 Kege tobolõũ imõũ, Yesuhạ koũ gue tobou, ạ nịmokoũ damalẹdo tobolõũ kuhẹ. Nị ifi mosọ olõũ fẹị koũu dugulube, habagebe igi tahạ* igi yogohạ tagetõũ ta tilaba dugulo mei. Obe biyolugi, mosọ olõũ fẹị igisema mei degele ile.

Yesuhạ hagị sụdo habage tamạ degele kẹ tobou
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

3 Yesu ẹ bitọụ Olivkõũ duwomõũ, ẹ dabai degedi o kediạnõũ fologamõũ ẹmokõũ yodulo i, nạ tobolõũ kẹme koboge tamạ degele? Kẹị makaiye bukõũ tamạ degeiba, ei duguoba, uwage sawisiei nạ boholõũ mạ haguale, kẹme ise tamạ degeladidade kuhe tawale ile? Nạ eimokõũ tobõũ yede tobolõũ i.

4 Kegemõũ, Yesuhạ diạmokõũ tobou, nịõũ tawaibõũ, kegeligi o tahạ nị ogõũ gaiye.

5 Yobe, o sụdo haguasieba, mạ hụya kẹ ogõũ ga kõũ gue tobolõũ ile, ạme Godihạ makai o Kelesu. Kege ogõũ ga tobolõũ iba, o sasạị sụdo die tạ dulo ile.

6 Nị biyolu uwo duloye, kẹnõũ si guẹ degedama. Biyaleyodei dubane, nị hobõũ ta kesigidama. Kẹme kõũ tamạ degeleye, kẹnõũ si uwage sawisiei kẹme you.

7 Sa ta obiyei kediạ haguạmaba, sa ta o kediạbõũ de biya ile. Sa ta hiye o tahạ haguạba, sa ta hiye obõũ de biyale.

---

* **24:1 24:1** *Godihạ mosọ olõũ fẹị kẹ* - Sa Jerusalemkõũ be, Godihạ mosọ hiye delei. Mosọ kẹme tanõũ fẹị mei, mosọ sụdo hafẹị hafẹị dege biyomõũ ibe, kekai duledu delei. * **24:2 24:2** Juda o kediạme mosọ *igiyenõũ* togolo idi.

Haba sa ilo kelebe o sasa̱i hegie hiyedo dugulo ile. Sa sa iloyane gigima hiyedo haguale.

8 Kẹ tama̱ degele olo͡u fe̱i kẹme sasa̱iye dihi mo͡u la̱mo͡u do yomogo͡u dugudi saga̱i kẹno͡u tefele dugulo ile.

9 Yesuha̱ haba ko͡u gue tobou, kegeiba, oe nẹme o ilo kedia̱moko͡u seseguba makoloba do nẹma wouba tofigile ile. Sa sa obiyei olo͡u fe̱i kedia̱ nẹme dafa ile, yobe ni̱ a̱moko͡u damalẹyodele i kaha̱ degemo͡u.

10 Kelegebe, o sasa̱i sụdo a̱moko͡u damalẹyodele i kedia̱ a̱ to͡u fogo͡u yale. Dia̱ dio͡usie yogoko͡u dafouba dafouba dema, yogoha̱ yogo kẹ ho o kedia̱moko͡u sesegule ile.

11 Ogo͡u gai egei tobolo͡u idi o sụdo kedia̱ haguama ogo͡u gai egei tobolo͡u iba, o sasa̱i sụdo koko͡u damalẹyodele ile.

12 Godiha̱ ta̱ dudiyo mei midiho̱ kaha̱no͡u sa sa olo͡u fe̱i tefeiba, o sasa̱i sụdo kedia̱ dio͡usie yogoko͡u fi̱ tano͡u degedi midiho̱ kẹme mei degele.

13 Kẹno͡u si o koyoha̱ nelẹdo dege dalali, uwage sawisiei kẹ hagua kogubabe, o kẹme Godiha̱ mamolo͡u.

14 Godiha̱ o sasa̱i wolo͡u daladi kaha̱ ta̱ uwo bolofe̱i ko͡u sa sa olo͡u fe̱i dulo tefeiba, sa sa obiyei olo͡u fe̱i kedia̱moko͡u ne tobolo͡u siama tefeiba, ise uwage sawisiei kẹ kuhe tama̱ degele.

Midiho̱ kasaga̱i milo͡u gadi kaha̱ bi ta tama̱ degele (Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

15 Yesuha̱ haba ko͡u gue tobou, kegei kaha̱ degemo͡u, ni̱ midiho̱ kasaga̱i milo͡u gadi kaha̱ bi ta Godiha̱ moso̱ bolofe̱i kodu dogogu dalaba dugulo ile. Bi kẹme o habage-degele-duguo-tobo͡u di-o Danielha̱ ko͡u tobou.* O kẹ husolo͡u na̱ge defe̱ido huso͡uma tawa.

16 Bi kẹ dugubabe, sa Judia o sasa̱i kedia̱me bito̱ụko͡u kama fosige fologama.

17 Bi kasaga̱i kẹ dugulo kelegebe, o tae ẹ moso̱ meleyato͡u duwobabe, mulo̱ba, ẹ moso̱du bi ta mo͡u foloda.

18 O taha̱ ẹ hebe haimiko͡u dalababe, haba boholo͡u ma̱ ile, moso̱ko͡u ẹ yukuei sasado kẹ mo͡uda.

19 Sawisiei kelegebe, solo͡u do hiyedo, sasa̱i dihi guoko͡u bo͡u kedia̱bo͡u, sasa̱i dihigidio͡u bo͡u kedia̱me hagi̱ hiyedo degeiba dugulo ile.

20 Ni̱ kegeligi, kulio a̱bo͡u, misiholo duwodi sawisieibo͡u kelege kama fosige yaiye deba, diho̱ baga̱ tobo͡u ma.

---

* **24:15 24:15** Daniel 9:27, 11:31, 12:11

21 Yobe, kelegebe, hagi hiyedo dugulo kahą degeimou. Sa
sibigę kou ebeledo yomogou mou haguabe demou, ifine
hagi kegei ta duguyo mei kuhę. Habagene hagi kegei kęme
ta dugulo mei.
22 Godihą sawisiei kę sasa dege dogogubabe, o sasąi
olou fęi mei degele. Kęnou si o sasąi youmakou makai
kediąmokou solou do degeba, sawisiei kę kuhe tǫu dege
dogogulo.
23 Kegeiba, sawisiei kelege, o tahą nimokou kou gue
tobolou, duguma, Godihą makai o Kelesube kuhęyodeibabe
hobou dudama. Haba, o tahą, Kelesube kele dalayode tobou
babe, nige tą kęme hobou damalęyodedama.
24 Yobe, o ilo kelege haguasie, midihǫ gehę gehę kę hiyedo
milou gaba, ogou gaba, ąme Godihą makai o Kelesuyode
tobolou ile. Haba o ilo kelegene ogou gai egei tobolou ile.
O kedią nelędo degeiba, Godihą youmakou makai o sasąi
kediąne, haba diąmokou damalęyodemabeedemaba degele
ile.
25 Duma, ą nimokou habage tamą degele kęme kou tobou
ma mei degei.
26 Kegei kahą, o tahą nimokou kou gue tobolou, duguma,
Kelesube hebe mei mihinou sa kokou dalayodeibabe, ni
idama. Haba o tahą ęme mosǫ duledu dalayode tobou babe,
ni tą kę damalęyodedama.
27 O Kedią Dihihą hagubabe, o sasąi olou fęido ni dugulo
ile. Yobe, dibie asǫ hagulu kokou ge bila nǫumou be, asǫ
mulǫ mou gulegene olou fęi tefele dugulo idi. Nebe, O Kedią
Dihi ęne kęnou tefele haguba dugulo ile.
28 Kegemou, Yesuhą tobou, o tofigiei tilagua sa kelebe, sio
mou siye haguasie kefele idi.

Habage O Kedią Dihi haguale
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

29 Yesuhą haba kou gue tobou, hagi hiyedo kę mei degeiba,
kelegenou,
Asǫ gosougou ba hulią degele. Oguone gosougou ba
hohǫ degele mei. Kuidihǫne agudiletou ge fiyasigile.
Damalędo, bimąi olou fęi agudiletou dalagua kęme
awale hobogolou. *Aisaia 13:10, 34:4*
30 Kelegebe, O Kedią Dihihą haguala degeiba, sa sa o sasąi
olou fęi kedią ę maka kę agudiletou ge tamą degeiba duguo,

guẹ dege gosolo ile. O Kediạ Dihi ẹme nelẹbou͡, hohọ hiyedo
kẹbou͡ de mabiye malạ migiba dugulo ile.
31 Ẹ ẹ ẹsol o kediạ tobou͡ ba, kibiye hiḷigedo haguisaba, o
sasạḷi yo͡u ẹ biyode makai kẹ agudio tiligai isimokou͡ ge
mo͡umou͡ iligi isimokou͡ dele.

Nḷi hebe kiyou kẹ tawama
(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

32 Yesuhạ haba kou͡ gue tobou, nḷi hebe kiyou kẹ tawama. Ẹ
goya kẹ kou͡ ye folouba, guo gehẹ bisọụbabe, nḷige sa bolọdo
biyamou͡ iladidade tawale idi.
33 Nebe kẹnou͡ tefei, nḷi hagḷi olou͡ fẹḷi, ạ nḷimokou͡ kou͡ tobou
sagạḷi kẹ dugubabe, nḷige O Kediạ Dihi ẹme hagualadidade
tawama. Ẹ hagualebe hafẹḷido degei kehẹ.
34 Ạ nḷimokou͡ damalẹdo tobolou͡ kuhẹ. Ifi kou͡ bou͡ ge
dalagua o sasạḷibe tofigili mei dalaguaba, ạ ko͡u tobolou͡ kẹ
olou͡ fẹḷido tamạ degele.
35 Agudiobou͡ sa sibigẹbou͡ olou͡ fẹḷibe mei degele. Kẹnou͡
si mạ tạbe ta mei degele mei.

Hiye Ohạ haguale sawisiei kẹme o tahạ ta tewe mei
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

36 Yesuhạ haba kou͡ gue tobou, kegegai kẹ tamạ degele
sawisieibou͡ asọ dihọbou͡ kẹme o tahạ ta tewe meido. Hebeni
ẹsol o kediạne ta tewe mei. Godihạ Dihi ẹne ta tewe mei. Ẹ
Aye yo͡unou͡ si tewe.
37 Damalẹdo, o sasạḷibe Noahạ dalamou͡ degei sagạḷi kẹnou͡
tefele dalaguali, O Kediạ Dihi ẹ hagualadi kẹme ta tawale ile
mei.
38 Tọ gihọụ hiyedo kẹ hagueli mei kelegebe, o sasạḷi
nalẹbou͡ huẹḷibou͡ de nalạ i. Obe sasạḷine hulo i. Diạ kegega
degele iligi dugube, Noabe ẹ mosole foudu foloumou͡ dugulo
i.
39 Diạ ta tawale ili mei dalali, tọ hiyedo giho͡uma, o olou͡
fẹḷi woma mei degei. O Kediạ Dihi ẹ haguale kelegene, nebe
kẹnou͡ tefeiba dugulo ile.
40 Kelegebe, o bolọụye hebe hai dabai degele dalaguaba,
Godihạ tanou͡ molo͡ugi, tabe tou͡ fogolou͡.
41 Sasạḷi bolọụye ou͡ ga tafalaguaba, Godihạ tanou͡
molo͡ugi, tabe tou͡ fogolou͡.
42 Kegei degemou͡, nḷi defẹḷido dia dalama. Nḷi Hiye Ohạ
haguale sawisiei kẹme nḷi ta tewe mei.

43 Nḭ ko͡u tawama, mosọ obo͡u kahạge hiyou mo͡udi o
tahạ huliạme haguale kẹme ẹ ko͡u tewe debabe, ẹ ta tiale
mei, dia dalale. Hiyou mo͡udi o kahạ haguaba dugu, yo͡u
akoguo tafalababe, ta folo mei.
44 Kegei kahạ, nḭne defḭdo dia dalaguama. O Kediạ Dihi
ẹ hagualebe, nḭ ta tawali mei kelege, ẹ kuhe haguale.

Tạ makaibe dabai o bolọbo͡u kasagạibo͡u koko͡u mạ tobou (Luk 12:42-46)

45 O fimạḭ bolọdo, dabai defḭ bologuạno͡u degedi kẹme
hiye oyege ẹ dabai o ilo kediạ dia dalali, diạmoko͡u nalẹ
yo͡u makai kelegeno͡u fiyadeba makale.
46 Kegeba, hiye o kahạ ile, boholo͡u mạ hagua felẹba
dugu, dabai dia daladi o kahạ dabai bologuạ degele dalaba
dugubabe, dabai dia daladi o kẹme hohọ degeleno͡u.
47 Ạ nḭmoko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ. Hiye ohạge ẹ bimạḭ
olo͡u fḭbe o kegei kahạ dia dalayadeba makale.
48 Kẹno͡u si dabai dia daladi o kẹme dọụdo o mei, ẹge mạ
hiye obe toto haguale meidade tawaleba,
49 yogo diạ ẹbo͡u de dabai degele idi kẹ woma, tigi kolo
huḭ gofo͡udo nalạ idi o kediạbo͡u de huḭbo͡u nalẹbo͡u
hiyedo nọụbabe,
50 ẹ hiye ohạ hagualebe, sawisiei ẹ ta tawali mei, asọ dihọ
ẹ ta tawali mei kelege haguale.
51 Haguaba, dabai dia daladi o kẹ bo͡u basiado makoma,
tạeno͡u tobolo͡u idi o kediạ sako͡u dogo͡u guba, o kegele i o
kediạbo͡u de dalale. Sa koko͡u gebe, diạ gosoloba die mẹ do͡u
gile ile.

25

Tạ makaibe sasạḭ gisiai 10 kege koko͡u mạ tobou

1 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, O Kediạ Dihi ẹ haguba,
hebeni Hiye Ohạ o sasạḭ wolo͡u dalale kẹme, o sasạḭ ebele
hulamo͡u degeli kẹ haguala degeimo͡u, sasạḭ gisiai olo͡u fḭ
10 kege kediạ, die kamạḭ to͡u ma, o kẹ aliko͡u gelegulamo͡u
yai tạ makai kẹ sạ degei.
2 Sasạḭ houyosi kege kediạme toto͡u degei sasạḭ. Haba sasạḭ
houyosi kege ta kediạme tewe sasạḭ.
3 Toto͡u degei sasạḭ kediạ kamạḭ ko͡u to͡u ma yaiye, kẹno͡u
si diạ kamạḭ huḭbo͡u do͡u ma yali mei.
4 Tewe sasạḭ kediạsi die kamạḭ huḭ gehẹ do͡u ma, kẹbo͡u
de to͡u ma yai.

5 Sasa̱i̱ olo͡u fe̱i̱ kedia̱ yolugi, ali duo kele sasa̱i̱ hulamo͡u
degeli o ke̱ toto haguyo mei degemo͡u, dia̱ ali duo kele baha
duwoguali yogo͡u gua tiasigei.

6 Kegemo͡u, hulia̱me duo kelege, o tae haguisamo͡u tobou,
duma, o sasa̱i̱ ebele hulamo͡u degeli ke̱me hagulu kuhe̱yode
tobo͡u mamo͡u, ise di ya geleguoba, wo͡u ma imebeede tobou.

7 Kegemo͡u, sasa̱i̱ gisiai olo͡u fe̱i̱ kedia̱ tiei kesigiemo͡u, die
kama̱i̱ bologua̱ i.

8 Toto͡u degei sasa̱i̱ kedia̱ tewe sasa̱i̱ kedia̱moko͡u ni̱ kama̱i̱
hue̱i̱ eimoko͡u ta ne̱mabeedei. Ei kama̱i̱ doube hue̱i̱ mei
kaha̱ degeimo͡u gosolo͡umа̱ iliyode tobolo͡u i.

9 Ke̱no͡u si dia̱ tobou, ei ta nele̱ mei, ei kama̱i̱ hue̱i̱be ni̱bo͡u
eibo͡u olo͡u fe̱i̱ kege tefeli mei. Ni̱ ya, kama̱i̱ hue̱i̱ seleye gehe̱
do͡u mabeede tobolo͡u i.

10 Toto͡u degei sasa̱i̱ kedia̱ kama̱i̱ hue̱i̱ do͡u lamo͡u youmo͡u,
sasa̱i̱ hulamo͡u degeli o ke̱ hagua fele̱i̱. Fele̱imo͡u, sasa̱i̱
kama̱i̱ hue̱i̱ ko͡u dala kedia̱no͡u si o ke̱bo͡u de ya, sasa̱i̱ hulo
dowo ke̱ nale̱ kefegu kako͡u fologoumo͡u, o tae a tefegu.

11 Kegemo͡u, toto͡u degei sasa̱i̱ kedia̱ne habage hagua
fele̱ga tobou, hiye o, hiye o, eibe a so͡ugo͡u yede tobolo͡u
i.

12 Ke̱no͡u si, hiye o kaha̱ sima tobou, a̱ ni̱moko͡u damale̱do
tobolo͡u kuhe̱. A̱ ni̱ tewe mei.

13 Kegei degemo͡u, Yesuha̱ e̱ dabai degedi o kedia̱moko͡u,
ni̱ defe̱i̱do dia dalama, Hiye Oha̱ haguale sawisieibo͡u aso̱
diho̱bo͡u ke̱me ni̱ ta tewe mei kaha̱ degemo͡u.

Ta̱ makaibe dabai o kedia̱ sele heliofe̱i̱ mala̱ i kako͡u ma̱ tobou
(Luk 19:11-27)

14 Yesuha̱ haba ko͡u gue tobou, hebeni Hiye Oha̱ o sasa̱i̱
wolo͡u daladi ke̱me ta̱ makai ko͡u sa̱ degei, o taha̱ sa ahudo
ilamo͡u, e̱ dabai degele idi o kedia̱ haguisoumo͡u haguasie
fele̱goumo͡u, e̱ bima̱i̱ olo͡u fe̱i̱ die dobogo͡u tagetо͡u dogogu.

15 Hiye o kaha̱ge e̱ dabai degele idi o kedia̱ midiho̱ olo͡u fe̱i̱
ke̱ ko͡u duguomo͡u, o ta koko͡u be e̱ sele 5,000 kina heliofe̱i̱
ne̱i̱. Haba o tako͡u be sele 2,000 kina heliofe̱i̱ ne̱i̱. O tako͡u be
sele 1,000 kina heliofe̱i̱ ne̱i̱. Hiye o kaha̱ sele olo͡u fe̱i̱ kege
ne̱ma fogo͡u mo͡u, e̱ sa ahudo fogo͡u i.

16 Hiye o ke̱ fogo͡u imo͡u, o sele 5,000 kina mo̱u̱ kaha̱ge toto
ile, sele dabai degeligi, haba sele 5,000 kina ta mo̱u̱.

17 O sele 2,000 kina mǫu̱ kahạne nebe kẹnou̍ tefele, haba
sele 2,000 kina ta mǫu̱.
18 Kẹnou̍ si, o sele 1,000 kina mǫu̱ kahạge ile, mihi̱
damamou̍, sele kẹme mogogou dogogu.
19 Kegemou̍, habagedo, hiye kahạ boholou̍ mạ hagua
felẹmou̍, diạmokou̍, sele ạ ni̱mokou̍ nẹi̱ kẹme kagele ilou?
de yodu.
20 O sele 5,000 kina mǫu̱ kahạge, ẹ sele 5,000 kina tabou̍
de malạ hagua felẹmou̍ tobou, hiye o, nạ sele ạmokou̍ nẹi̱be
5,000 kina nẹi̱. Kẹnou̍ si nạ dugu, ạ sele kahạ dabai degeligi,
sele 5,000 kina haba ta mǫu̱ kuhẹyode tobou.
21 Hiye ohạ tobou, nạme dabai degedi o bolofẹi̱do. Nạme
bi huyadefẹi̱ bologuạdo dia delei kahạ degeimou̍, ạge nạme
bi hiye olou̍ fẹi̱ kẹne nạ wolou̍ dalayede tobolou̍. Ạme nẹ
hiye o, nạ haguba, da hohǫ degeme.
22 Kegemou̍, o sele 2,000 kina mǫu̱ kahạne hagua felẹmou̍
tobou, hiye o, nạ sele ạmokou̍ nẹi̱be 2,000 kina nẹi̱. Nạ
dugu, ạ sele kahạ dabai degeligi, haba sele 2,000 kina ta
mǫu̱ kuhẹyode tobou.
23 Hiye ohạ tobou, nạme dabai degedi o bolofẹi̱do. Nạme
dabai bologuạdo degei. Nạme bi huyadefẹi̱ bologuạdo dia
delei kahạ degeimou̍, ạge nạme bi hiye olou̍ fẹi̱ kẹne nạ
wolou̍ dalayede tobolou̍. Ạme nẹ hiye o, nạ haguba, da hohǫ
degeme.
24 Kegemou̍, o sele 1,000 kina mǫu̱ kahạne hagua felẹmou̍
tobou, hiye o, ạ tewe, nạme o kotido. Nalẹ o tae sogogai
kẹne nạ kou̍ mo□udi. Nalẹ hou o tae hebesei, hebe haimikou̍
fologa mạ i kẹne nạ kou̍ gadi.
25 Kegei kahạ ạ guẹ degeimou̍ ile, mihi̱ dama, nẹ sele
mogogou̍ dogoguo fogou kẹme ạ malạ hagulu kuhẹ. No□u
dugu.
26 Kegeimou̍, hiye ohạ sima tobou, nạme dabai degele
dafadi o kasagại̱do. Nạge ạme nalẹ o tahạ sogogai kẹnou̍
mo□udiyode tawai. Damalẹdo, nạge ạme nalẹ hou hebe
haimikou̍ o tahạ hebeseimou̍, fologa mạ i kẹnou̍ gadiyode
tawai.
27 Nạ kege kou̍ tawaiye, haba nạ mạ selebe, sele habagie
dogogudi timou̍ * kokou̍ kageimou̍ dogoguli mei? Kege
kou̍ dogogu debabe, ạ boholou̍ mạ hagua, mayo□u mạ sele
kẹbou̍, haba sele ilo kele tagetou̍ dogou̍ guomou̍ mǫu̱yode
tobou.

---

* **25:27 25:27** Bou̍ tạe *bank.*

28 Kegeimo͡u, hiye ohạ o ilo kediạmoko͡u tobou, nị o kahạ
sele 1,000 kina kẹ malạ ileba, o sele 10,000 kina mọụ koko͡u
nẹmabeedei.
29 Damalẹdo, o tahạ bi dalababe, Godihạ bi tage dogo͡u
guoba, hiyedo degele. Ta mei degele mei. O ta bi hiye
mei debabe, ẹ bi huyadefẹị dala kẹme Godihạ molo͡uyode
tobou.
30 O ko͡ume dabai degedi o bolọ mei. Huliạko͡u hele
muguma. Dio͡u sa koko͡u ge gosoloba die mẹ do͡u gile ile.

O Kediạ Dihihạ o sasạị olo͡u fẹị figaba tạ sale

31 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, O Kediạ Dihihạ ẹ hohọbo͡u
nelẹbo͡u Godihạ ẹsol o kediạbo͡u de migigaba, yo͡u duwodi
koto͡u duwoli, hebeni nelẹyeno͡u o sasạị olo͡u fẹị kẹ wolo͡u
dalale.
32 Sa sa o sasạị olo͡u fẹị ẹmoko͡u haguasie kefeguba, ẹge
wai sipsip dia daladi o kahạ wai sipsipbo͡u wai memebo͡u
de figadi sagạị kẹno͡u tefele o sasạịne kegeno͡u figale.
33 Wai sipsip kediạme ẹ dobogo͡u deleko͡u kefema, wai
meme kediạme ẹ dobogo͡u fofo͡ukoko͡u kefema dele.
34 Kegeiba, Hiye Ohạ ẹ dobogo͡u deleko͡u tafalagua
kediạmoko͡u ko͡u gue tobolo͡u, mạ Ayehạ nịmoko͡u midihọ
bolọdo ko͡u hegi, nị haguama, ẹ nịmoko͡u sa nelị kuhẹ. Sa
sibigẹ milou kelegebe, ẹge yo͡u ẹ sa bolọdo nị wolo͡u dalale
kẹne milou.
35 Yobe, ạ hegie degeimo͡u, nị ạmoko͡u nalẹ nẹị kahạ
degemo͡u. Ạ huẹị nalẹ sagạị degeimo͡u ne, nị ạmoko͡u huẹị
do͡u la nẹị. Ạ aso͡u sako͡u ile foloumo͡u ne, nị ạ wolo͡u mosọdu
felei.
36 Ạ yukuei mei degeimo͡u, nị yukuei nẹị. Ạ do degeimo͡u,
nị ạ wolo͡u delei. Ạ didiọ mosọko͡u duwomo͡u, nị ạ dugu
haguasiei.

37 Kege tobo͡u ba, dọụdo o sasạị kediạ ko͡u gue yodulo
ile, Hiye O, eige nạ koboge hegie degeimo͡u, nạmoko͡u
nalẹ nelọụ? Eige nạme koboge huẹị nalẹ sagạị degeimo͡u,
nạmoko͡u huẹị do͡u la nelọụ?
38 Eige nạ aso͡u sako͡u be koboge ile foloumo͡u, ei nạ
wolo͡u mosọdu fologalou? Eige nạme koboge yukuei mei
degeimo͡u, nạmoko͡u yukuei nelọụ?
39 Eige nạme koboge do degeimo͡u, nạ wolo͡u delei? Eige
nạme koboge didiọ mosọko͡u duwomo͡u, nạ dugu yalou?

40 Kegeiba, Hiye Ohạ kou gue tobolou, ạ nịmokou
damalẹdo tobolou kuhẹ. Nị mạ malạ hụbou mei kẹ dogou
gudibe, nị ạ dogou gudi.

41 Haba, Hiye Ohạ ẹ dobogo□u fofo□ukou dalagua ke-
diạmokou kou gue tobolou, Godihạ nị makoloyodei kahạ,
nị ạ tou fogou ba, dou mei degediyo mei, Godihạ Tamạbou
ẹ ẹsol o kediạbou de makolamou milou kokou fogou
imabeedele.

42 Yobe, ạ hegie degeimou, nị ạmokou nalẹ ta nelẹ idiyo
mei kahạ degemou. Ạ huẹị nalẹ sagạị degeimou ne, nị
ạmokou huẹị ta dou la nelị mei kahạ.

43 Ạ asou sabekou ile foloumou be, nị ạ mosọdu ta wolou
feli mei. Ạ yukuei mei degeimou be, nị ạmokou yukuei ta
nelẹ idiyo mei. Ạ do degeimou, nị ạ wolou deleli mei. Ạ
didiọ mosọkou duwomou, nị ạ dugu yali mei.

44 Kege tobou ba, o sasạị kediạne kou gue yodulo ile,
Hiye O, eige nạ koboge hegie degeimou duguomou dogou
guli mei? Eige nạme koboge huẹị nalẹ sagạị degeimou
duguomou dogou guli mei? Eige nạ koboge asou sabekou
ile, haba yukuei mei degeimou, haba do degeimou, haba
didiọ mosọ duwomou duguomou dogou guli mei?

45 Kegeiba, Hiye Ohạ kou gue tobolou, ạ nịmokou
damalẹdo tobolou kuhẹ. Nị o hụbou mei ta dogou guli mei
debabe, nị ạne ta dogou guli mei.

46 Kege tobou ba, midihọ kasagạị milolou idi o sasạị kediạ
ẹ tou fogou fogou ya, die midihọ kasagạị kahạ hebe kasagạị
kẹ malạ ile, do hiyedo, yo□u kegenou dalale kẹ dugulo
ile. Dọụdo o sasạị kediạnou si fị gehẹ malạba tofousogo
tofousogo tofolou ile.

Yesu ẹ do hiyedo duguomou, tolo ilemou haguạ gehẹ degei

(Tạ Hiye 26–28)

26

Hiye o kediạ Yesu wouba, toloyodema dọụsusulo i
(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

1 Yesuhạ tạ olou fẹị kẹ tobou ma mei degemou, haba ẹ
dabai degedi o kediạmokou kou gue tobou,

2 Gabama I Sawisiei* hiye kaha̱ nale̱ kefeguo na̱di ke̱me
o͡u daba kege, ke̱me ni̱ ko͡u tewe. Kelegebe, o tae O Kedia̱
Dihibe hiye o kedia̱moko͡u seseguba, hebe fufuguoma̱i̱ko͡u
ikoke degele ile.

3 Kegemo͡u, mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u, odo odobo͡u
kedia̱ mogo͡u du daladi hiye o, e̱ hu̱ Kaiafasha̱ mosǫko͡u
kefegulo i.

4 Kefeguomo͡u, Yesube amafe̱i̱ tolo͡u ma̱ ta̱ sama wouba
tolo ileyodema dǫu̱susulo i.

5 Ke̱no͡u si di Gabama I Sawisiei ko͡u lege hobo͡u degedame,
o sasa̱i̱ kedia̱ duguoba, gofo□u dege biya iye domo͡u.

Sasa̱i̱ taha̱ hue̱i̱ hǫbo͡u ke̱ Yesuha̱ widileto͡u so͡u gu
(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

6 Yesu e̱ sa Betaniko͡u o Saimonha̱ mosǫko͡u delei. O ke̱me
dobo do ko͡u to͡u ye bolǫ degei.

7 E̱ nale̱ nala̱ duwomo͡u, sasa̱i̱ taha̱ botole igiye milou kodu
hǫbo͡u hue̱i̱ dou ke̱ tolo͡u fele̱mo͡u, Yesuha̱ widileto͡u so͡u gu.
Hue̱i̱ hǫbo͡u ke̱me bolofe̱i̱do, di tawaga tobolo͡u sagai̱ mei,
afu sele hiyedoye mamǫu̱.

8 Kegeimo͡u, e̱ dabai degedi o kedia̱ ke̱ duguomo͡u, gofo□u
dege tobolo͡u i, kageimo͡u mo͡u makouya?

9 Di hue̱i̱ hǫbo͡u ke̱ makisi degemaba, sele hiyedo mala̱ba,
bi mei o kedia̱moko͡u nele̱i̱ debabe bolǫ.

10 Yesuha̱ dia̱ tobolo͡u ili ke̱ tawalemo͡u, dia̱moko͡u ko͡u gue
tobou, kageimo͡u ni̱ sasa̱i̱ kuoko͡u hagi̱ nele̱ iya? E̱ge a̱moko͡u
midihǫ bolofe̱i̱do ke̱ hegili.

11 O bi mei o kedia̱me ni̱bo͡u de hiyedo dalaguale. A̱no͡u
si ni̱bo͡u de hiyedo dalale mei, a̱me toto fogo͡u ile.

12 A̱ teli mei ko͡u bo͡u ge, sasa̱i̱ ko□umaha̱ hue̱i̱ hǫbo͡u ke̱
ma̱ to͡u guebo͡u ko□u so͡u gulube, a̱ touba widalamo͡u degeli.

13 A̱ ni̱moko͡u damale̱do tobolo͡u kuhe̱. Sa sa olo͡u fe̱i̱,
oe ma̱ ta̱ uwo bolofe̱i̱ ko□u tobo͡u mo͡u suluguali, sasa̱i̱
ko□umaha̱ degeli ke̱ne tobolo͡u ile. Kegeiba, o sasa̱iye e̱me
ta toto͡u degele ile mei.

---

* **26:2 26:2** *Gabama I Sawisiei,* ‘Pasoba’ ta̱ kaha̱ sibige̱be ko͡u gue: A̱fu Godiha̱
sa Isip sisigǫ wolo ke̱ woumo͡u tofigiei, kelegebe Israel sisigǫ kedia̱no͡u si ta weli
mei, mo͡u gabama i. Kegei kaha̱ e̱ tobou, ni̱ *Gabama I Sawisiei* ke̱ hohǫbolo͡u ba,
nale̱ kefema na̱ demabeede tobou. Kege tobo͡u mo͡u, Israel o kedia̱ sa Isip to͡u
fogo͡u, die sabeko͡u fogo͡u yai (Kisim Bek 12:1-42).

Judashą Yesu Juda hiye o kediąmoko͡u seseguloyodema makai
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

14 O ta ẹme Yesuhą dabai degedi o olo͡u fẹi̱ 12 kege
kahą duo kile daladi o, ẹ hu̱be Judas Iskariothą mogo͡u du
dalaguadi hiye o kediąmoko͡u i.
15 Folomo͡u, diąmoko͡u yodu, ą Yesu ni̱moko͡u sesegubabe,
ni̱ge ąmoko͡u be kẹi̱ nelẹ ile? Kege yodumo͡u, dią sele dio hu̱
solo□u ile olo͡u fẹi̱be 30 kege ẹmoko͡u nẹi̱.
16 Ẹ sele kẹ maląmo͡u, kelegeno͡u Yesube kageligi tolo͡u ba
hiye o kediąmoko͡u sesegulo domo͡u fi̱ hiyedo mą delei.

Yesubo͡u ẹ dabai degedi obo͡u dią nalẹ nalą i
(Mak 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)

17 O͡u mola mei sidi sawisiei sasafẹi̱ kelege, Yesuhą dabai
degedi o kedią ẹmoko͡u ya yodulo i, nąge eibe Gabama
I Sawisiei kahą dowo kẹ nalẹbe kili̱ya kele kefema nalẹ
tagaiya?
18 Ẹ tobou, sa Jerusalemko͡u ya fologaba, o ta kẹ duguoba,
ẹmoko͡u ko͡u gue tobo͡u ma, ele Tisahąge, ą hagi̱ dugulo kẹme
hafẹi̱ degeladi. Ą mą dabai degedi obo͡u ei nẹ mosọko͡u ya
fologaba, Gabama I Sawisiei kahą dowo kẹ kefema nalẹ nalą
ileyode tobo͡u mabeedei.
19 Kege tobo͡u mo͡u, dią ya fologamo͡u, Yesuhą tobou sagąi̱
kegeno͡u Gabama I Sawisiei kahą dowo kẹ nalẹ olo͡u fẹi̱
kefema dogogulo i.
20 Sa nugumo͡u, nalẹ naląmo͡u, Yesu duwomo͡u, ẹ dabai
degedi o olo͡u fẹi̱ 12 kegene duweguei.
21 Nalẹ nalą duwoguali, Yesuhą diąmoko͡u ko͡u gue tobou,
ą ni̱moko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ. Ni̱ o tahąge ąme ho o
kediąmoko͡u sesegulo.
22 O kedią tą kẹ dulomo͡u, fi̱ hagi̱ hiyedo degele i. O tano͡u
tano͡u kedią yoma ẹmoko͡u yodugamo͡u i, Hiye O, nąge ą
tobolo͡u dei?
23 Ẹ tobou, o ąbo͡u de o͡u si nalẹ si huẹi̱ melekidu masa
nolu̱ kahą ą ho o kediąmoko͡u sesegulo.
24 Damalẹdo, O Kedią Dihi ẹme tolo ile, Godihą kuguoko͡u
naląi̱ dala sagąi̱ kegeno͡u degele. Kẹno͡u si O Kedią Dihi ho
oko͡u sesegulo o nąme no□u tawaibo͡u. Nẹ adio͡u hąge nąme
malą felẹi̱ mei fogo͡u homo͡u.

25 O Yesu ho o kediąmoko͡u sesegulamo͡u degeli o Judas ę̱ne yodu, Tisa Hiye, nąge ą̱ tobolo͡u dei? Deimo͡u Yesuhą̱ tobou, ehę̱, kę̱me nądo degeleyode tobou.

Yesuhą̱ o͡u sibo͡u, tigi kolo huę̱i gofo͡udo kę̱bo͡u de ę̱ dabai degele idi o kediąmoko͡u nę̱i
(Mak 14:22-26; Luk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

26 Yesubo͡u dią nalę̱ nalą duwoguali, Yesuhą̱ o͡u si ta malą tolo͡u mo͡u, Godiko͡u bolofę̱iyode tobo͡u mamo͡u, o͡u si kę̱ bafigima, ę̱ dabai degele idi o kediąmoko͡u nę̱mamo͡u, nę̱i mo͡uma nąma. Ko͡ume mą̱ to͡u yode tobou.
27 Ę̱ haba huę̱i kopeko͡u so͡u guo mą̱i kę̱ malą tolo͡u mo͡u, Godiko͡u bolofę̱iyode tobo͡u mamo͡u, diąmoko͡u nelę̱mo͡u, nę̱i olo͡u fę̱i huę̱i kę̱ nąmabeede tobou.
28 Ko͡ume mą kafei. Mą kafei ko͡umahąge Godibo͡u de mogo degedi midihọ ebele kę̱ hegili, o sasą̱i sụdo dogo͡u guba, Godihą̱ midihọ kasagą̱i dią milo͡u ga idi kę̱ gebe meiyodeyadomo͡u.
29 Ą̱ nę̱imoko͡u tobolo͡u kuhę̱. Sa kuoko͡u be, ąge tigi kolo huę̱i gofo͡udo kę̱me haba ta nalę̱ mei ibe deba, mą Ayehą̱ wolo͡u daladi sa koko͡u ge, ą̱ haba nę̱ibo͡u de tigi kolo huę̱i gofo͡udo kę̱ kuhe nalę̱.
30 Kegeimo͡u, dią dię̱ tano͡u ta fema mei degeimo͡u, bitọụ Olivko͡u fogo͡u yai.

Yesuhą̱ ko͡u gue tobou, Pitahą̱ ę̱ tobeko͡u muguloyodei tobou
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

31 Kegemo͡u, Yesuhą̱ ę̱ dabai degedi o kediąmoko͡u ko͡u gue tobou, ifi huliąme, nę̱ige ą̱moko͡u hagę̱i hiyedo haguba duguoba, nę̱i olo͡u fę̱i ą̱ tobeko͡u mugulo ile. Yobe, Godihą̱ kuguoko͡u ko͡u gue nalą̱i dala kahą,
Ą̱ wai sipsip dia daladi o kę̱ wouba tolo iba, ę̱ sipsip kefeguo dalagua kę̱ olo͡u fę̱i kusia fosigile. *Sekaraia 13:7*
32 Kę̱no͡u si ą̱ haguą̱ gehę̱ degeibabe, sa Galiliko͡u be, nę̱i you yale dalaba, ą̱buko͡u ile.
33 Pitahą̱ ę̱moko͡u tobou, o ilo kediąge ną̱ hagę̱i hiyedo duguba ną̱ tobeko͡u mugulo ibabe, ąge nąme tobeko͡u mugulo meido.
34 Yesuhą̱ tobou, ą̱ nąmoko͡u damalę̱do tobolo͡u kuhę̱. Ifi huliąme, sio ayomo͡u taḻi mei dalaba, kelege kamadia kegedo nąge ąme tewe meiyode tobolo͡u.

35 Kẹnou̅ si Pitahạ tobou, ạme nạbou̅ de tolo debane, ạge
nạme tewe meiyode tobolou̅ mei. Yesuhạ dabai degele idi o
olou̅ fẹi̱ kediạne kegenou̅ tobolou̅ i.

Yesuhạ hebe hai sa Getsemanikou̅ ge Godikou̅ dihọ bagạ tobou
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

36 Kegemou̅, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạbou̅ de sa
Getsemaniyodele idi kokou̅ ya fologamou̅, ẹ diạmokou̅
tobou, nẹ̱me kuokou̅ duwoma. Ạme kugule ileba, Godikou̅
dihọ bagạ tobou̅ lamou̅.

37 Ẹ̱ wou̅ ma ibe, Pitabou̅ Sebedihạ dihi bolọụbou̅ de wou̅
ma i. Kegemou̅, ẹ hagi̱ hiyedo degei.

38 Ẹ̱ hagi̱ hiyedo degeimou̅, diạmokou̅ tobou, ạme hagi̱
hiyedo dugulu kahạ tolo sagại̱ degeli. Ni̱ ạbou̅ de kuokou̅
baha dalaguame.

39 Ẹ̱ tafẹi̱ ile, yubu sugulo fiyamou̅, miye duwoli, kou̅
gue dihọ bagạ tobou, mạ Aye, nạ bolọyodeibabe, ạ hagi̱ kẹ̱
dugulobe dafa. Kẹnou̅ si ạ tagali sagại̱ kẹ degeda. No□u
tagali sagại̱ kẹnou̅ dege.

40 Kegemou̅, Yesu ẹ dihọ bagạ tobou̅ ma mei degeimou̅,
bholou̅ mạ haguamou̅ dugube, o kamadia kediạme yogou̅
gua tiasigei dugu. Ẹ̱ Pita tiliguomou̅ yodu, ni̱ ạbou̅ de baha
duwoguali, asọ dihọ tanou̅ ta mei degeli mei, ni̱ kageimou̅
tiasigelou?

41 Ni̱ kou̅ le ạ diaba, Godikou̅ dihọ bagạ tobolou̅ dalama.
Tefele dugu ta haguba, ni̱ fiyasigeiye. Damalẹdo, fi̱yege kou̅
nelẹdo dalaye, kẹnou̅ si tou̅ be nelẹ̱ meiyode tobou.

42 Haba ẹ tage ile kou̅ gue dihọ bagạ tobou, mạ Aye, hagi̱
kahạ ạme dohou̅ golou̅ sagại̱ mei debabe, no□u tawali sagại̱
kẹ milou̅ gayede tobou.

43 Haba bholou̅ mạ haguamou̅ dugube, ẹ dabai o ke-
diạme tiasigei dugu, yogou̅ gua hiyedo degeimou̅.

44 Ẹ̱ diạ tou̅ fogou̅, haba tage ilemou̅, dihọ bagạ toboube,
yo□u kou̅ tobou sagại̱ kegenou̅ haba tobou.

45 Kegemamou̅, boholou̅ mạ hagua, ẹ dabai degedi o
kediạmokou̅ kou̅ gue tobou, nẹ̱me younou̅ misiholo tilagua?
Duma, o ilo kelege O Kediạ Dihi tolou̅ ba, midihọ kasagại̱
milou̅ ga idi o kediạmokou̅ sesegulobe ifi hafẹi̱ degei kuhẹ̱.

46 Ni̱ haguạma, di yame. Duguma, o ạ tolou̅ ba, ho o
kediạmokou̅ sesegulo o kẹme hagulu kuhẹ̱.

Judashą Yesu tolou mou ho o kediąmokou sesegu
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

47 Yesuhą kege tobolou tafalali dugube, Judas hagumou dugu. Judas ẹme Yesuhą dabai o olou fęi 12 kege kahą duo kile daladi ta. O sụụdo ẹbou de aweki mẹ bolọụ kẹbou, dou wou bou de tou ma haguasie felẹgai. O kediąme mogou du dalaguadi hiye obou, odo odobou kedią tobou mou kuhe haguasie felẹgoumou dugu.

48 Judashą hiye o kediąmokou kou tobou, ą o ta nogou goubabe, Yesube kehẹ. Nị o kẹ tou mabeede tobou.

49 Kegemou, Judashą Yesukou toto folo, Tisa Hiye, huliąme bolofęiyode tobou mamou, tolou mą nogou gai.

50 Yesuhą ẹmokou kou gue tobou, mogo, dabai ną degelamou hagulu kẹme toto dege. Ẹ kege tobou mou, o kedią Yesu hilịge tolou mąmou, tą salamou degele i.

51 Kegemou, o ta, Yesubou de tafala kahą ẹ aweki mẹ bolọụ yukuei foudu sai kẹ telemou, mogou du daladi hiye ohą dabai degedi o kẹ fąi, kehẹ tagą mugu mihịkou fiyei.

52 Yesuhą ẹmokou tobou, nẹ aweki kẹ boholou sagi. O tahą awekiye biyoubabe, ẹme awekiye wouba tolo.

53 Nąge ą mą Ayekou yoduba, ẹ ẹsol o sụụdo* kediąmokou toto tobou ba haguasie, ą dogou gulo ile meiyode tawali?

54 Kelegenou, ą kege yodubabe, Godihą kuguokou ą hagị duguloyode nalągai dala kẹme damalẹdo ta tamą degele mei.

55 Kegemou, Yesuhą o kefeguo dala kediąmokou tobou, nị kadegeimou awekibou dou wou bou tou ma haguasie, ą hilịgedo tolou iya? Ąme hiyou mo□udi o mei, biyadi o mei. Sawisiei olou fęi ą Godihą mosọ kekaimidu duwoli, o sasąị kediąmokou egei hehegiediye, nị ą ta tolou ili mei.

56 Kẹnou si tą, habage-degele-duguo-tobolou-idi-o kedią kuguokou nalągai dala kẹme damalẹdo tamą degeyadomou, ą hagị ko□u kuhe dugulu.

Kegemou, ẹ dabai degedi o olou fęi kedią Yesu tou fogou kama fosigei.

Dią Yesu tą sa i
(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

---

* **26:53 26:53** *sụụdo* - Grik tą kahą sibigẹbe kou gue, ami *sụụdo*be ami olou fẹibe 12 kege dohou gou gabama i. Ami tanou tanou kahą duo kilebe ami o olou fẹibe 6,000 kege.

57 O kediạ Yesu tolou mạmou, mogou du daladi hiye o
Kaiafashạ mosọ duwokou wolou ya fologai. Fologoumou,
Moseshạ kuolou yo dulo i obou, odo odobou kediạ kele kou
haguasie kefeguo deleiguei.
58 Yesu tolou youmou, Pita ẹne ahu dege sesele ile,
mogou du daladi hiye ohạ mosọ kekaimidu folo, kasamane
o kediạbou de duwoli, Yesube kagele iba dugulo domou
amafẹi baha duwei.

59 Mogou du dalaguadi hiye obou, kansole obou olou fẹi
kediạ o tahạ ogou gai tạ Yesuhạ degeli mei kagei kẹ tobou
ma, kahạsi ẹme wouba tolo sagại domou kẹ tugulo tobolou
i.
60 O sụdo kediạ ogou ganou hiyedo tobolou iye, kẹnou si
diạ midihọ kasagại ẹ milou ta dugulo ili meido. Habagedo
o bolọụ ta haguasie felẹga
61 tobolou i, o ko□umahạge Godihạ mosọ igimaba, sawisiei
kamadia kege mei degeiba, ẹ haba mosọ kẹ ebele togoma
mei degeiba duwoloyode tobou mou dulo iyode tobolou i.

62 Kegemou, mogou du daladi hiye ohạ haguạ tofolou
mou Yesukou yodu, nạ die tạ sima tobolou be dafa? Tạ o
ko□udilie tobolou ilibe, de damalẹ, ha gulokou?
63 Kẹnou si Yesuhạ tạ ta sima tobou li mei dalamou, mogou
du daladi hiye ohạ ẹmokou yodu, Godihạ Dihi, yo□u makai
o Kelesube nạ? Godibe yo□u kegenou daladi kahạ degemou,
nạ ẹ hụya eimokou damalẹdonou tobou.

64 Kegeimou, Yesuhạ tobou, nạ tobolou kẹme damalẹdo.
Kẹnou si, ạ nịmokou tobolou kuhẹ. Nị habage O Kediạ Dihi
ẹme O Nelẹdo kahạ dobogo□u delekou duwo dema, haba
agudiletou ge mabiye malạ migiba dugulo ile.
65 Mogou du daladi hiye ohạ tạ kẹ dulo kesigiemou, gofo□u
hiyedo degemou, yo□u ẹ yukuei kẹ tolou dulagimamou, o
ko□ume ogou ga tobolou yode tobou. Tạbe kehefẹi. Nịge
o ko□ume Hiye Ohạ timou kẹ mou lạmou tobolou ko□u de
dulo ili?
66 Nị kage tawale iya? O kediạge Yesube midihọ kasagại
dala kahạ degemou wouba tolo ileyode tobolou i.

67 Kegemou, diạ ẹ midihọkou koso hesema dobogo□u
mo□ugou ma wala i. O ilo kediạ dobogo□u boye wala i.

68 Wala iligi, nạme Godihạ makai o Kelesu degeimo͡u, o nạ folụ kẹme koyode yoduga i?*

Pitahạ Yesube ẹ tewe meiyode tobou
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

69 Pita ẹme mogo͡u du daladi hiye ohạ mosọ kekaimidu duwomo͡u, kele dabai degedi sasại tahạ ẹmoko͡u haguamo͡u, nạne sa Galili o Yesubo͡u de deleiyode tobou.

70 O kele duweguei kediạ dihịle koko͡u ge Pitahạ tobou, nạ tạ ko͡u tobolo͡u be ạ ta tawaiyo meido.

71 Ẹ kege tobo͡u ma fogo͡u ile, kekai adi fẹko͡u tafalamo͡u, sasại tahạ duguomo͡u, o sasại kele tefeleiguei kediạmoko͡u, o ko͡ume sa Nasaret o Yesubo͡u de deleiyode tobou.

72 Kẹno͡u si, Pitahạ haba Godihạ hụya nelẹdo dege, o kẹme ạ tewe meiyode tobou.

73 Habage huyadefẹi dala demamo͡u, o kele tefeleiguei kediạ haguasie, Pitako͡u, damalẹdo, nạne die o ta. Ei dulube, nạne diạ tạ tobo͡u di sagại kegeno͡u tobo͡u mo͡u duluyodei.

74 Kegeimo͡u, ẹ haba tạ nelẹdo dege ko͡u gue tobou, damalẹdo, o kẹme ạ tewe meido. Ạ ogo͡u ga tobo͡u babe, Godihạ ạ makolo. Ẹ kege tobo͡u ma mei degeimo͡u, kelegeno͡u sio ayomo͡u tại.

75 Sio ayomo͡u tọụmo͡u, Pita ẹ Yesuhạ sio ayomo͡u you talẹ dala kelege, nạ kamadia kege ạ Yesu tewe meiyode tobolo͡u yodei kẹ tawalemo͡u, tamạko͡u fogo͡u mulọ, hiịgedo gesei.

27

O kediạ Yesu o Pailatko͡u wolo͡u yai
(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

1 Sabiyoumo͡u, mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u, odo odobo͡u olo͡u fẹi kediạ Yesu wouba toloyodema dọụsusulo imamo͡u,

2 dobogo͡u tabe tigama, gamani hiye o Pailatko͡u wolo͡u yai.

Judas ẹ tolo i
(Dabai 1:18-19)

3 Kegemo͡u, Yesu ho o kediạmoko͡u sesegu o Judashạ dugube, Yesube tạ saiye to͡u mo͡u, ẹ fị boholo͡u mo͡u solo͡u do degei. Solo͡u do degeimo͡u, sele dio olo͡u fẹi 30 kege kẹ

* **26:68 26:68** Mak 14:65 koko͡u o kediạ yukuei kaiye Yesuhạ dihọ dio͡u guo tiga i kahạ degemo͡u, ẹ ta duguli mei kẹ nalại dala.

boholou͡ mạ malạ ile, mogou͡ du dalaguadi hiye obou͡, odo odobou͡ kediạmokou͡ nelạmou͡ degei.

4 Ẹ diạmokou͡ kou͡ gue tobou, ạme midihọ kasagại milou, o ạ nịmokou͡ sesegu kẹme ẹ midihọ kasagại ta milou͡ li meiye, nị ẹ woba tolo ile. Kẹnou͡ si diạge kẹme ei bi mei, kẹme no□u dugulu keleyode tobolou͡ i.

5 Kege tobolou͡ imou͡, Judashạ sele dio kẹ Godihạ mosọ kekaimidu hebele filạ fogou͡ i. Ilemou͡, tigiye yo□u ẹ gabagikou͡ tigama fogu fiyamou͡ tolo i.

6 Kegemou͡, mogou͡ du daladi hiye o kediạ sele dio kẹ olou͡ fẹi kefemamou͡ tobou, sele ko□ume o wouba tolo ile kahạ hebe sele. Dige Godihạ mosọhạ selebou͡ de geleguo dogogudame.

7 Kegeimou͡, sele kahạge diạ asou͡ kolo ta mamou͡ lạmou͡ tạ dọụsusulo i. Sa kẹme mihị bilika milou͡ gadi o tahạ sạ. Sa ạikou͡ tie o kediạne hagua dalaguali tofigieibabe kelenou͡ widagaleyodema dọụsusulo i.

8 Kegei kahạ, ifi kou͡ bou͡ gene obe sa kẹme Kafei Mụ Sayodele idi.

9 Diạ kẹ degeibe damalẹdo, habage-degele-duguo-tobou͡ di-o Jeremaiahạ afu kou͡ tobou sagại kẹnou͡ degele i,
Diạ sele dio 30 kege mọụ. Sele kẹme Israel o sasại kediạge
o kẹ mamolou͡ yodema tugulo tobolou͡ i sele kẹ.

10 Tugulo tobolou͡ imamou͡, sele kẹ malạ ya, mihị bilika milou͡ gadi o kahạ sa kẹ mamalạ i. Diạ kẹ degeibe Hiye Ohạ ạ degeyede tobou sagại kẹnou͡ degele i. *Jeremaia 19:1-13*

Nạme Juda o kediạ hiye o?
(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)

11 Kegemou͡, diạ Yesu gamani hiye o Pailathạ dihịle kokou͡ tefegimou͡, ẹ Yesukou͡ yodu, Juda o kediạ hiye obe nạ? deimou͡, Yesuhạ tobou, nạ tobolou͡ be damalẹdo.

12 Mogou͡ du dalaguadi hiye obou͡, odo odobou͡ kediạ ẹmokou͡ tạe biya imou͡, ẹ tạ ta sima tobou͡ li mei.

13 Pailathạge, nạ o ko□udiạ tạ ko□u tobou͡ mou͡ dulube de damalẹ, haba gulokou? de yodu.

14 Kẹnou͡ si Yesuhạ tạ ta sima tobou͡ li meido. Kegeimou͡, gamani hiye o kahạ kẹ duguo kesigiemou͡, fị hiyedo mại.

Pailathạ Yesu hebe fufuguomạikou͡ ikoke degemabeedei
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:38–19:16)

15 Sadebe olou̍ fe̱i̱, Gabama I Sawisiei tou̍ mou̍ be,
gamani hiye o kaha̱ge didio̱ o tanou̍ fe̱i̱ telema̱di. O sasa̱i̱
kedio̱unou̍ o ta huso̱umou̍ be, gamani o kaha̱ o ke̱nou̍
telema̱di.
16 Kelegebe, o ta e̱ hu̱ Jisas Barabas, e̱me didio̱ moso̱kou̍
duwei. O ke̱me o sasa̱i̱ kedia̱ tawale ibe, e̱me midiho̱ kasaga̱i̱
milou̍ gadi o.
17 Kegemou̍, o sasa̱i̱ kefei kedia̱mokou̍ Pailatha̱ yodu, ni̱
tagalibe, a̱ge o koyo telema̱yede tawale iya? Jisas Barabas?
Haba Yesu Kelesuyodele ili ke̱?
18 E̱ ke̱ yodu kaha̱ sibige̱be kou̍ gue, hiye o kedia̱ Yesukou̍
kona degemou̍ kuhe tolou̍ haguasieidade tawalemou̍.
19 Pailatbe ta̱ sai filamou̍ duwodi kokou̍ duwomou̍, e̱
sasa̱iha̱, na̱ge do̱u̱do o ke̱me hobou̍ ta̱ sadayedei. Yobe, a̱
ifi tieimi o ke̱ duguomou̍, a̱ hagi̱ hiyedo degeiyode tobou̍
ma ta̱ dogogu.
20 Ke̱nou̍ si mogou̍ du dalaguadi hiye obou̍, odo
odobou̍ kedia̱ge o sasa̱i̱ kefegu kedia̱mokou̍ fufuguemou̍,
ni̱ Pailatkou̍ tobou̍ ba, Barabas telema̱ba, Yesube wouba
toloyode tobou̍ mabeede tobolou̍ i.
21 Gamani hiye o kaha̱ yodu, o bolo̱u̱ ke̱diliebe, ni̱ tagalibe,
a̱ge o koyo telemo̱u̱ba, ni̱mokou̍ ile? Barabasyode tobolou̍ i.
22 Kege tobou̍ mou̍, Pailatha̱ haba yodu, a̱ge o Yesu, ni̱ to-
bolou̍ gi Kelesuyodele ili ke̱me kagele? Hebe fufuguoma̱i̱kou̍
ikoke degeyede tobolou̍ i.
23 Pailatha̱ dia̱mokou̍ yodu, kageimou̍? E̱ midiho̱ kasaga̱i̱
kagei ke̱ milou̍ lou? Ke̱nou̍ si o sasa̱i̱ kedia̱ haba hili̱gedo
tobolou̍ i, hebe fufuguoma̱i̱kou̍ ikoke degeyedele i.
24 Kegemou̍, Pailatha̱ dugube, o sasa̱i̱ kedia̱ e̱ ta̱ ke̱ dulo ile
saga̱i̱ mei. Dia̱ gofo̱u dege biyaleyodeimou̍ duguomou̍, e̱
hue̱i̱ dou̍ lamou̍, die dihi̱le kokou̍ e̱ dobogo̱u bigiligi tobou,
o ko̱u wouba tolo ile kaha̱ hebe ke̱me ma̱ bi mei. Ni̱ou̍ ni̱
binou̍.
25 O sasa̱i̱ olou̍ fe̱i̱ kedia̱ tobou, o ke̱ wouba tolo ile kaha̱
hebe ke̱me eibou̍, ei sisigo̱bou̍ ei biyode tobolou̍ i.
26 Kegemou̍, Pailatha̱ didio̱ o Barabas telema̱i̱. Ke̱nou̍
si, Yesube ami o kedia̱mokou̍ sesegumou̍, tigi dofou̍ ye
wala i. Wala imou̍, Pailatha̱ hebe fufuguoma̱i̱kou̍ ikoke
degemabeede tobou.

Ami o kedia̱ Yesu susuga tobolou̍ i
(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

27 Kegemo͡u, gamani o kaha̱ e̱ ami o kedia̱ Yesu wolo͡u
ya, gamani moso̱ kekaimidu fologamo͡u, ami o olo͡u fe̱ido
kefeguo, Yesu sile̱ma̱ tefeleiguei.
28 E̱ duledu tafalamo͡u, dia̱ e̱ yukuei telemo͡u, yukuei we̱i
degei sasado ke̱ ka̱gile i.
29 Kegemamo͡u, tigi aye̱bo͡u ta mala̱mo͡u, hiye o kedia̱ heti
saga̱i kege milo͡u gamamo͡u, e̱ widileto͡u mugulo i. Dia̱ biya
ta mala̱mo͡u, e̱ dobogo□u deleko͡u to͡u giemo͡u, yubu sugulo
fiya duwoguali, e̱moko͡u susuga tobolo͡u yilo̱ i, Juda o kedia̱
hiye o na̱ gusugu bolofe̱iyodele i.
30 Dia̱ e̱moko͡u koso heseligi, biya e̱ tou ke̱ mala̱mo͡u, e̱
widileto͡u hile̱igedo wala i.
31 Susuga tobolo͡u yilo̱ imamo͡u, yukuei ka̱gi ke̱ telemo͡u,
haba yo□u e̱ yukuei ke̱ ka̱giemo͡u, wolo͡u yai, hebe
fufuguoma̱iko͡u ikoke degele ilamo͡u.

Dia̱ Yesu hebe fufuguoma̱iko͡u ikoke degele i
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

32 Ami o kedia̱ Yesu wolo͡u yolugi, sa Sailini o ta hagumo͡u
dugulo i. E̱ hu̱be Saimon. Geleguomo͡u, hebe fufuguoma̱i ke̱
hebele iyedema fisile imo͡u, o kaha̱ hebele i.
33 Yolugi, bito̱u̱ huyadefe̱i ta, e̱ hu̱ Golgotako͡u fologai. Hu̱
kaha̱ e̱ sibige̱be O Widio Dio Sa.
34 Fologamo͡u, o kedia̱ Yesuko͡u tigi kolo hue̱i gofo□udobo͡u,
mola afi hiyedo ke̱bo͡u de ne̱imo͡u, e̱ nala̱ dugu, afi
degeimo͡u, nale̱i mei.
35 Ami o kedia̱ e̱ hebe fufuguoma̱iko͡u ikoke degemamo͡u,
e̱ yukuei tano͡u tano͡u mala̱ ilamo͡u igi saga̱i ke̱ hebese
yale̱ i. O koyoha̱ ya̱iye bolo̱ degeibabe, e̱ yukuei ta
molo□uyodemamo͡u.
36 Ya̱ma mei degeimo͡u, dia̱ kelano͡u kege e̱no͡u baha
duweguei.
37 Hebe fufuguoma̱i, Yesuha̱ widio tageto͡u be ko͡u gue
nala̱ma dio͡u golo͡u i,

O KO͡UME YESU,
JUDA O KEDIA̱ HIYE O.

Kaha̱ yoyeno͡u e̱ kuhe woumo͡u tolo i.
38 Hiyou mo□udi o bolo̱une Yesuha̱ figiya ke̱ hebe
fufuguoma̱iko͡u ikoke degele i. Tabe dobogo□u deleko͡u, tabe
dobogo□u fofo□uko͡u.
39 O sasa̱i su̱do ima haguama dele iligi, Yesuko͡u susuga
tobolo͡u i. Widio bogolo͡u iligi ko͡u gue tobolo͡u i,

40 nạ Godihạ mosọ igile filạba, haba ebeledo sawisiei
kamadiano͡u kelege togoma mei degeleyode tobo͡u mo͡u ei
dulo i. Nạme Godihạ Dihi debabe, nạ no͡usie dogo͡u guoba,
hebe fufuguomại̱ to͡u fogo͡u migiyede tobolo͡u i.
41 Mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u, Moseshạ kuolo͡u yo
dulo i obo͡u, odo odobo͡u kediạne haguasie, Yesuko͡u susuga
tobolo͡u yilọ i.
42 Ẹge o ilo kelebe ko͡u dogo͡u gudiye, kẹno͡u si yo͡usiebe
ta dogo͡u guyo mei. O ko͡ume Israel o kediạ hiye o, ẹ hebe
fufuguomại̱ to͡u fogo͡u migibasi, di duguoba damalẹyodele
ile.
43 Ẹ Godiko͡u damalẹyodema, ạme Godihạ Dihiyode tobou
kahạ degeimo͡u, Godihạ tagaibabe, ẹ dogo͡u gulo sagại̱yode
tobolo͡u i.
44 Kẹno͡u tefei, hiyou mo͡udi o bolọụ hebe fufuguomại̱ko͡u
tafalagua kẹdiliene Yesu susuga tobolo͡u i.

Yesu tolo i
(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

45 Kegemo͡u, agali duo kelege, sa olo͡u fẹi̱ huliạ degemo͡u
dalali, habi 3 klok degei.
46 Habi 3 klok sagại̱ kege degeimo͡u, Yesuhạ yo͡u ẹ tạe
hiḷigedo ko͡u gue haguisa tobou,

Eli, Eli, lema sabaktani?
Tạ kahạ sibigẹbe ko͡u gue,

Mạ Godi, mạ Godi, kageimo͡u nạ ạ to͡u fogo͡u ya? *Buk Song 22:1*
47 O ilo kele tafalagua kediạ tạ kẹ dulomo͡u, o ko͡ume Elaija
haguisoluyode tobolo͡u i.
48 Kelegeno͡u, die o tahạ fọụkua ile, bi suo degei ta malạmo͡u,
hebe kolo huẹi̱ dou afido koko͡u muguomo͡u, hebeya ta
koko͡u tigama malạ hagua hebele fogu, Yesuhạ nạyadomo͡u.
49 Kẹno͡u si o ilo kelege tobou, you, di Elaijahạ de haguaba
dogo͡u guba dugulo deba dia dalame.
50 Kegemo͡u, Yesu ẹ haba hiḷigedo guạma tolo i.

51 Kelegeno͡u, yukuei hiyedo, Godihạ mosọko͡u duladi kẹ
sugụto͡u ge duoyado kẹ bafolo͡u mugu. Haba gigimane
hagulugi, igi hiyedo bafigisei.
52 Tofigiei widagai a so͡useimo͡u, Godihạ o sasại̱ afu
tofigiei sụdo kediạ haguạma,

53 widai sa tou̍ fogou̍ fogou̍ yai. Yesu ẹbukou̍ kou̍ haguạma imou̍, diạ Godihạ sa Jerusalemkou̍ fologoumou̍, o sasại̱
sụdoye diạme tofolou̍ imou̍ dugulo i.
54 Ami o kediạ hiye obou̍, ẹ ami o olou̍ fẹi̱bou̍ diạ Yesu dia
dalaguali, gigimabou̍, degegai olou̍ fẹi̱ kẹbou̍ de duguomou̍,
guẹ degemou̍, damalẹdo, o ko□ume Godihạ Dihiyodele i.
55 Sasại̱ sụdo kediạne ahu sagại̱ dege masele tefeleiguei.
Sasại̱ kediạme Yesu seselemou̍, sa Galili tou̍ fogou̍ mou̍, Yesu
dogou̍ gulamou̍ haguasiei.
56 Sasại̱ tabe ẹ hụbe Maria, sa Makdala sasại̱. Tabe Maria
ta, o Jemsbou̍ Josepbou̍ dilie adiou̍. Sasại̱ tabe Sebedihạ dihi
bolọụ kẹdilie duou̍.

Yesu tei malạ ile, ulou daimidu dogogu
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-55; Jon 19:38-42)

57 Habido degeimou̍, bibou̍ o ta Pailatkou̍ i. O kẹme sa
Arimatea tie o. Ẹ̱ hụbe Josep. Ẹ̱ne Yesuhạ dabai degedi o
dege delei.
58 Ẹ̱ Pailatkou̍ folo yodu, nạ bolọyodeba, ạ Yesu tei
molo□u? Josephạ kege yodumou̍, Pailathạ ami o ke-
diạmokou̍ Yesu tei kẹ malạba Josepkou̍ nẹmabeedei.
59 Kegeimou̍, Josephạ ile, Yesu tei malạ hebele migile,
yukuei fọ degei bolọdo kahạ tigama malạ ilemou̍,
60 ulou yo□u kou̍ dama fogou kodu dogogu. Dogoguomou̍,
igi hiyedo ta malạ wofegelemạ hagua, ulou dai a tefeguo
fogou̍ i.
61 Sa Makdala sasại̱ Mariabou̍, Maria tabou̍ dilie widai sa
kẹ hafẹi̱ dege masele duweguei.

Ami o kedia widai kẹ dia deleiguei

62 Misiholo duwodi sawisiei kahạ nalẹ kefele idi sawisiei
kẹ mei degemou̍, sabiyoumou̍, mogou̍ du dalaguadi hiye
obou̍, Farisi obou̍ kediạ Pailatkou̍ yamou̍ tobolou̍ i,
63 hiye o, eige ogou̍ gadi o kahạ tolo ili mei kelegebe, ẹ
kou̍ gue tobou̍ mou̍ du, sawisiei kamadia mei degeiba, ạ
haguạma ileyodei.
64 Kegei kahạ, nạ ami o kediạmokou̍ tobou̍ ba, diạ sawisiei
kamadia kege tei widai sa kẹ defẹi̱do dia dalaguamabeede
tobou̍ yedele i, ẹ dabai degedi o kediạ tei kẹ hiyouye malạba,
o sasại̱ kediạmokou̍ ẹ tolomou̍ haguạ gehẹ degeiyode
tobolou̍ iye deba. Kegeligi, die ogou̍ gai tạ ebele kahạ ẹ ogou̍
gai tạ afu kẹ gabaiye.

65 Pailathą tobou, nị ile, ami o ilo kele tobou ba ya,
nịou kou tewe sagąị kegenou widai sa kẹ defẹido dia
dalamabeedẹ tobou mabeede tobou.
66 Kegemou, hiye o kedią ya, tei widai kokou fologamou,
widai a tefegu igi kokou maka dogoguomou, ami o widai kẹ
dia dalagualene dogogulo i.

28

Yesu ẹ haba haguą gehẹ degei
(Mak 16:1-10; Luk 24:1-10; Jon 20:1-18)

1 Misiholo duwodi sawisiei kẹ mei degeimou sabiyoumou,
sa Makdala sasąị Maria dilie, Maria ta dilie widai kẹ
dugulamou yai.
2 Yolugi gigima hiyedo hagumou dugu, Hiye Ohą ẹsol o
kahą hebenitou ge migilemou, Yesu widaikou ile, widai a
tefegu igi hiyedo kẹ kogolo ile figikou dogoguomou, ẹ igi
tage kotou duwomou kuhe degei.
3 Ẹ tou be dibie hohọ są degei dugu, ẹ yukueibe fọ degei.
4 Widai kẹ dia dalagua o kedią ẹsol o kẹ duguo guẹ
degemou, dio kolo iligi, mihịkou fiyasigemou, tofigiei sagąị
degele i.
5 Kegemou, ẹsol o kahą sasąị kẹdiliemokou tobou, nele
hobou guẹ degedama. Ą tawalibe, nelebe Yesu, hebe
fufuguomąịkou ikoke degele i kẹ ka haguasili.
6 Ẹme kou le dala mei, afu yo□u kou tobou sagąị kẹnou
tefele gehẹ dege haguąma i. Nele fologaba, ẹ tilei kokou
duguma.
7 Kegei kahą, nị toto ya, ẹ dabai degedi o kediąmokou
Yesube haguą gehẹ degemou, sa Galilikou ẹbukou iyode
tobou ma. Dią habage ya fologaba, ẹme kele dalaba dugulo
ileyode tobou ma. Mą tą kẹnou fẹị.
8 Kegemou, sasąị kẹdilie widai tou fogou toto yai. Dilie
guẹ degeiye, kẹnou si hohọ hiyedo degele i. Dilie Yesuhą
dabai degedi o kediąmokou tobou lamou fọụkua yai.
9 Youmou, Yesuhą ali duo kele geleguomou, gusugu
bolofẹiyodeimou, dilie dulomou ya hafẹị degemou, yubu
sugulo fiyasige duwoguali, ẹ abogo□ukou tolou mou,
ẹmokou dihọ bagą tobolou i.
10 Yubu sugulo fiya duwoguamou, ẹ diliemokou tobou, guẹ
degedama. Nele ile, mą mogo diąmokou sa Galilikou nou
yamabeede tobou ma. Dią ąme kelege dugulo ile.

Ami o kediạ ogou gai tạ

11 Sasại kẹdilie aba you youmou, ami o ilo, widai dia
deleiguei kediạ, sa hiyekou toto ya fologa, mogou du
dalaguadi hiye o kediạmokou degegoumou dugulo i kẹ olou
fẹi susulo i.
12 Mogou du dalaguadi hiye o kediạ tạ kẹ dulomou,
odo odo kediạ kefema dọụsususuma, ami o kediạmokou sele
hiyedo nelẹmou,
13 kou gue tobolou i, nị kou gue tobou ma, huliạme, ei
tiasigeimou, ẹ dabai degedi o kediạ haguasie, die hiye o tei
kẹ hiyouye malạ yaiyode tobou mabeede tobolou i.
14 Gamani hiye o kahạ tạ kẹ duba, ei ẹbou de
dọụsususubabe, nịme hagị ta dugulo ile mei.
15 Ami o kediạ sele kẹ mo□uma ya, mogou du dalaguadi
hiye o kediạ tạ diạmokou tobou sagại kegenou susulo i.
Kegei kahạ degemou, gulokou tạ kẹme Juda o kediạ sa olou
fẹi tefele tobou mou hagulugi, ifine kegenou dala.

Yesuhạ ẹ dabai o kediạmokou dabai diạ degele kẹ tobou
(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

16 Kegemou, Yesuhạ ẹ dabai o olou fẹi 11 kege kediạ sa
Galilikou ya fologa, bitọụ Yesuhạ imabeedei kokou yai.
17 Fologa, Yesu duguomou, yubu sugulo fiyasige du-
woguali, ẹmokou dihọ bagạ tobolou iye, kẹnou si ilo kediạge
fimại sụdo degele i.
18 Yesuhạ diạmokou hagua hafẹi degemou kou gue tobou,
Godihạ ạmokou hụ hiyedo kẹ nẹi dala. Hebenihạ bibou, sa
sibigẹ ko□umahạ bibou olou fẹibe mạ hayedu dalagua.
19 Kegei kahạ degemou, nị ya, sa sa obiyei olou fẹi
kediạme mạ dabai degedi o degemabadeba hehegieiba, diạ
damalẹyodele iba, nịge diạme mạ Ayebou, ẹ Dihibou, Duo
Bolofẹibou die hụ tageya kẹ fafeleya degema.
20 Tạ ạ nịmokou tobou di kẹme nịge diạmokou ne hehegie
tobou ma, diạ dulo sesemabadeba. Nị duma, ạme nịbou de
dalali, uwage sawisiei kuhe hagua kogulo.

Tạ Uwo Bolofẹi
Makhạ Nalại

Tawale Tạ

O Mak ẹ hụ tabe Jon Mak. Makbe o olou fẹi 12 kege kediạ o ta meiye, kẹnou si Pitabou Polbou dogou gudi o. Makhạ kuguo kou nalạma, Rom o kediạmokou nẹi.

Makhạ yomogou nalạibe, kou gue nalại, kou me tạ uwo bolofẹido, Godihạ Dihi Yesu Kelesuhạ degei kahạ tạ. Haba nalạibe, Yesu ẹme o Jonhạ fafeleya degei. Fafeleya degeimou, Tamạhạ ẹ tefele dugu kẹ nalại. Tạ kuguo kuokou di dugulube, Yesuhạ Godihạ hụya kẹ dabai gehẹ gehẹ degeimou dugulo ili. Damalẹdo, Yesuhạ ẹ nelẹbe hiyedo, Godihạ hụya kẹ o sasại kediạmokou hehegiedi. Duo kasagại igisedi. Haba do o sasại bologuọụmou bolọ degeimou be, midihọ kasagại degele idi kahạ hebe kẹne igile mugudi. You usie tobou dibe, ạme O Kediạ Dihiyodedi. Ẹ o sasại sụdo kẹ mamou lạmou kuhe tolo i.

Kuguo Mak kou umahạ tạ sibigẹ tanou tanou olou fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1:1–3:6

Yesuhạ o sasại kediạmokou be Godihạ diạ wolou dalale kahạ tạ kẹ tobou lamou haguei.

Tạ Hiye 3:7–6:6

Yesuhạ ẹ nelẹ kẹ kou hehegieiye, kẹnou si mosọmạ o kediạ damalẹyodele ili mei.

Tạ Hiye 6:6–8:21

Yesuhạ ẹ nelẹ kẹ kou hehegieiye, kẹnou si ẹ dabai degedi o kediạ defẹi ta tawale ili mei.

Tạ Hiye 8:22–10:52

Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou hehegie tobou di.

Tạ Hiye 11–16

Yesu ẹ do hiyedo duguomou, tolo ilemou haguạ gehẹ degei.

Yesuhạ o sasại kediạmokou be Godihạ diạ wolou dalale kahạ tạ kẹ tobou lamou haguei

(Tạ Hiye 1:1–3:6)

Fafeleya degedi o Jonha̱ egei tobou
(Matyu 3:1-12; Luk 3:1-9, 15-17; Jon 1:19-28)

1 Ko͡ũme ta̱ uwo bolofe̱ido, Godiha̱ Dihi Yesu Kelesuha̱
degei kaha̱ ta̱.

Ta̱ ke̱me kou gue yomogolou,

2 o ta, habage-degele-duguo-tobou di-o Aisaiaha̱ Godiha̱ ta̱
ke̱ nala̱ibe,

Na̱ du. A̱ ma̱ ta̱ tobou di o ta tobou ba e̱bukou ile dalali, ne̱
a milolou yodei ke̱.* *Malakai 3:1*

3 Haba kou gue nala̱i,

Hebe mei mihinou sa kelege Hiye Oha̱ e̱ a milou ma
do̱u̱sususugumabeede haguisa tobou ba dulo ile. *Aisaia 40:3*

4 Kegemou, o fafeleya degedi o Jon e̱ ile, hebe mei
mihinou sa kokou kuhe felei. Folomou, o sasa̱i kedia̱mokou
egei hehegiedibe, ni̱ fi̱ boholou ba fafeleya tofou ma.
Kegeibasi, Godiha̱ midiho̱ kasaga̱i, ni̱ milou ga idi ke̱ gebe
meiyodeleyode tobou di.

5 E̱ kege tobolou tafalamou, sa Judia o sasa̱ibou sa
Jerusalem o sasa̱ibou olou fe̱i kedia̱ ya fologamou, e̱ egei
tobou mou dulomou, die midiho̱ kasaga̱i milou ga idi ke̱
kusigile tobolou imamou, e̱ o sasa̱i kedia̱ to̱ Jordankou
fafeleya degei.

6 Jon e̱ yukuei ka̱dibe, wai kamel towe dai ke̱ fiyatiye
tufo̱guo ka̱di. Nale̱ e̱ na̱dibe ka̱bubou, kule hue̱ibou denou
fe̱i na̱di.

7 E̱ egei kou gue tobou di, o ta ma̱ habage haguale kaha̱
e̱ nele̱be hiyedo, ma̱ nele̱ saga̱i mei. E̱ hu̱be folodo dala
kaha̱ degemou, e̱ hagubabe, e̱ abogo͡ũ mose̱ ka̱i ke̱me a̱
bale̱ mulo̱ba ta tegile saga̱i mei.

8 A̱ge ni̱me ta̱lekou nou fafeleya degedi, ha e̱nou si Duo
Bolofe̱iha̱ nele̱ya ke̱ ni̱ fafeleya degeleyode tobou di.

Jonha̱ Yesu fafeleya degei
(Matyu 3:13-17; Luk 3:21-22)

9 Kelege Yesu e̱ sa Nasaret sa Galili duo ke̱ tou fogou ile
foloumou, e̱me Jonha̱ to̱ Jordankou fafeleya degei.

10 Fafeleya degema, bidiletou foloumou, hebeni a so͡ũgou
mou dugu, Duo Bolofe̱iha̱ sio isusu baga e̱mokou fulou
migimou dugu.

---

* **1:2 1:2** Afu Godiha̱ e̱ Dihikou kege degeleyodema makai.

11 Haba, hebenitou̅ ge tạ uwo ta kou̅ gue haguisạ tobou̅ mou̅ du, nạme mạ Dihi. Ạge nạme tagalido, nạmokou̅ hohọ̱ hiyedo degeli.

Tamạhạ Yesu tefele dugu
(Matyu 4:1-11; Luk 4:1-13)

12 Ha kelegenou̅ Duo Bolofẹ̱ihạ Yesu tobou̅ mou̅ iligi, hebe mei mihị̱nou̅ sa kokou̅ felei.
13 Hebe mei mihị̱nou̅ sa kokou̅ deleibe, sawisiei olou̅ fẹ̱i 40 kege delei. Kelege, Tamạhạ Yesu ẹ̱ tefele duguga i. Gali kediạ ẹ̱bou̅ de dalamou̅, ẹ̱sol o kediạne ẹ̱ dogou̅ guo delei.

Yesuhạ sa Galilikou̅ ge dabai yomogou̅ degei
(Matyu 4:12-17; Luk 4:14-15)

14 Oe Jon didiọ degeimou̅, Yesu ẹ̱ ile, sa Galilikou̅ folomou̅, Godihạ tạ uwo bolofẹ̱i kẹ̱ o kediạmokou̅ tobou̅ mou̅ siadi.
15 Sulugi kou̅ gue tobou, sawisiei Godihạ makamạ̱i kẹ̱me ifi hafẹ̱i degeli, Godihạ nị̱ wolou̅ dalalebe. Hafẹ̱i degeiba, nị̱ fị̱ boholou̅ ba, tạ uwo bolofẹ̱i kẹ̱nou̅ damalẹ̱yodemabeede tobou̅ di.

Yesuhạ o dosou̅ dia kege haguisoumou̅, diạ ẹ̱ sesele yai
(Matyu 4:18-22; Luk 5:1-11)

16 Yesu ẹ̱ ohuẹ̱iyai Galili koya kẹ̱ sulugi dugube, Saimonbou̅ ẹ̱ malạ Andrubou̅ de dugu. O bolọ̱ụ dilie ohuẹ̱iyai kokou̅ neke mou̅ soumou̅ dugu. Diliebe miyẹ̱ mo□udi o.
17 Yesuhạ diliemokou̅ nele ạ sesele haguamabeede tobou. Ạ nelemokou̅ o sasạ̱i mo□udi kẹ̱ hehegielamou̅, obe miyẹ̱ mo□udi kẹ̱ sạ degeiyode tobou.
18 Dilie kẹ̱ dulomou̅, totonou̅ neke olou̅ fẹ̱i kokou̅ magama fogou̅ mou̅, ẹ̱ sesele yai.
19 Kegemou̅, Yesuhạ tafẹ̱i ilemou̅ dugube, Sebedihạ dihi Jemsbou̅ ẹ̱ malạ Jonbou̅ de dugu. Mosole tagetou̅ duwoguali, neke dọ̱ụsusulo imou̅ dugu.
20 Yesuhạ dilie duguomou̅, totonou̅ haguisa tobou̅ mou̅, dilie dilie ayebou̅ dabai o kediạbou̅ de mosole foudu duwoguamou̅ tou̅ fogou̅ fogou̅, Yesu sesele yai.

Yesuhạ duo kasagạ̱i ta igile mugu
(Luk 4:31-37)

21 Yesubou̅ diạ ya, sa Kaperneamkou̅ fologai. Fologamou̅ dalali, misiholo duwodi sawisiei kelege Yesuhạ ile, egei mosọ̱kou̅ folomou̅, o sasạ̱i kediạmokou̅ egei tobou̅ mou̅,

22 diạ tạ kẹ dulomou kesigile i. Yobe, ẹ hehegilibe,
Moseshạ kuolou yo du o kediạ hehegiedi sagai kegei mei.
Ẹ tewebe ẹsofei, hiyedo folodo.
23 Kẹnou si egei mosọ kodu o ta duwei, duo kasagaiye tou.
O kahạ guạmou kou gue tobou,
24 sa Nasaret o Yesu, nạ hagua eimokou kẹi degelamou
degeiya? Nạge ei makolamou hagulu? Ạge nạme kou tewe.
Nạme o bolọdo, Godihạ tobou mou hagueiyode tobou.
25 Kẹnou si Yesuhạ gofo□udo dege, duo kasagai kokou be,
nạ tạda. Nạ o ko□u tou fogou fogou iyede tobou.
26 Duo kasagai kahạ tạ gofou kẹ dulomou, o kẹ tolou
fifigima, hiligedo tobou ma tou fogou fogou i.
27 Tou fogou imou, o sasai olou fei kesigiemou, dio□unou
kou gue tugulo tobolou i, ko□ume kei? O ko□umahạ tạ gehẹ
ko□u tobolou be, sibigẹ hiyedo, nelẹbou de tạ tobolou. Duo
kasagai kediạne ẹ tạ dulo iyode tobolou i.
28 Kege tobolou imou, Yesuhạ kẹ degei tạ uwo kahạge sa
Galili kileya kẹ olou fei totonou tefei.

Yesu ẹ Pitahạ ẹ sasaihạ ẹ adiou kẹ do bologuọụmou bolọ degei
(Matyu 8:14-15; Luk 4:38-39)

29 Yesubou diạ egei mosọ tou fogou mou, Jemsbou Jonbou
de sesele yai. Toto ya, Saimonbou Andrubou dilie mosọkou
fologai.
30 Fologamou, Saimonhạ ẹ sasaihạ ẹ adiou be suguai
tilamou duguomou, Yesukou sasai ko□ume doyode tobolou
i.
31 Kege tobou mou, Yesuhạ ile hafei degemou, sasai kahạ
dobogo□u tolou haguạgimou, suguai mei degei. Suguai kẹ
mei degeimou, haguạ, nalẹ milou ma, o kediạmokou nei.

Yesuhạ do o sasai sụdo bologuọụmou bolọ degele i
(Matyu 8:16-17; Luk 4:40-41)

32 Sawisiei kahạ habi, asọ mụmou, o kediạ do o sasai olou
fei mo□uma, Yesukou haguasiei. Duo kasagaiye tolou i o
sasaine mo□uma haguasiei.
33 Sa kẹ tie o sasai olou fei haguasie, mosọ adi hafei dege
kefegulo i.
34 Kefegulo imou, Yesuhạ do daga daga o sasai sụdo
bologuọụmou bolọ degele i. Haba duo kasagaiye tolou i one

duo kasagai igiseimou bolo degele i. Duo kasagai kediạ ẹme kou tewe kahạ degemou, ẹ diạ tạdamabeedei.

Yesuhạ sa Galiliya kẹ siei
(Luk 4:42-44)

35 Gusugudo huliạmekou Yesu ẹ haguạma ile, sa o mei kokou folomou duwoli dihọ bagạ tobou.
36 Fogou imou, Saimonhạ ẹ yogo diạbou de Yesu ka yai.
37 Yolugi duguomou, ẹmokou tobolou i, o sasai kediạ nạ ka iliyode tobou.
38 Yesuhạ tobou, gebe mei, di ile, sa sa hafei dala keleya kẹ siamebeede tobou. Ạ o sasai kediạmokou ne egei tobou lamou. Yobe, ạme dabai kẹ degelamou hagueiyode tobou.
39 Ẹ kege tobou ma ile, sa Galiliya kẹ olou fei siei. Ẹ die egei mosọya egei tobou mou sulugi, o sasai duo kasagaiye tolou ine duo kasagai igisemou siei.

Yesuhạ dobo doye tou o ta bologuọụmou bolọ degei
(Matyu 8:1-4; Luk 5:12-16)

40 O ta, dobo doye tou o kahạ Yesukou ile folomou, yubu sugulo fiyamou duwoli, nelẹdo dege kou gue tobou, nạ tagaibabe, nạ ạ bologuọụba bolọ degeleyodei.
41 Yesuhạ o kahạ tạ kẹ dulomou, solou do hiyedo degemou, ẹ dobogo□u susuguo kuguomou, ạge nạme bolọ degele kẹ tagaliyode tobou.
42 Kege tobou mou, kelegenou dobo doye tou o kẹ bolọ degei.
43 Bolọ degeimou, Yesuhạ nạ iyede tobou. Ilamou degeimou, ẹ nelẹdo dege kou gue tobou,
44 ạ nạ bologuai kẹ o takou hobou tobou da. Haba nạ Godihạ mosọkou ile, nẹ tou bolọ degei kẹ mogou du daladi o* kokou hegiba, ẹge Mosesha tobou kẹnou seseleba, gali* sile Godikou nelẹ, nạ bolọ degei kahạ degeimou. Kegeiba, o sasai kediạ nẹ do mei degei kẹ tawale ileyode tobou.
45 Kẹnou si o kahạge tạ kẹme duli mei, ẹ ile o sasai kediạmokou tobou mou siei. Kegemou, Yesu ẹ o sasai dihile, sa sa hafei kele ta siale sagai mei,* ẹ ile figikou nou delei. Dalali dugube, sa sa o sasai kediạ ẹmokou nou haguasieimou dugu.

---

* **1:44 1:44a** *Mogou du daladi o* kẹme ('pris') Godihạ mosọ kodu dabai degedi. Dabai degeimou be, Godibe tagetou dalamou, ha o sasai kediạ hayedu dalamou, yo□uge mogou du daladi. * **1:44 1:44b** Wok Pris 14:4 * **1:45 1:45** Yobe, o sasai sụdo kefegu kahạ degemou.

2

Yesuhạ o ta ibigidiobo͡u dobogo͡udiobo͡u tofigiei kẹ bologuọụmo͡u bolọ degei
(Matyu 9:1-8; Luk 5:17-26)

1 Sawisiei ilo kele mei degeimo͡u, Yesu ẹ boholo͡u mạ ile, sa Kaperneamko͡u foloumo͡u, o sasạị kediạ ẹme mosọko͡u duwoyodeimo͡u dulo i.

2 Dulomo͡u, haguasiemo͡u, mosọ koko͡u no͡u kefeligi, mosọ kẹme fegegu. Mosọ duwo koko͡u bo͡u adiyabo͡u olo͡u fẹị fegegu. Fegegumo͡u, Yesuhạ o sasạị kediạmoko͡u egei tobou.

3 Kegeimo͡u, o ilo kediạ do o ta malạ haguasiei. O kẹme ibigidiobo͡u dobogo͡udiobo͡u olo͡u fẹị tofigiei. O bolọụ bolọụ kege kediạ do o kẹ malạ hebele haguasiei.

4 Haguasiemo͡u dugu, mosọ fegegu degeimo͡u, do o kẹ Yesuko͡u malạ fologale sagạị mei degemo͡u, diạ mosọ tageto͡u malạ fologa, mosọ igiguo, do o kẹ botegei tageto͡u tilamo͡u, tigiko͡u gogomoguema, amafẹị to͡u fofo͡u guesạ mulọ, Yesuhạ tafala kele hafẹịdo dege dogogulo i.

5 Yesuhạ die damalẹyodei kẹ duguomo͡u, ẹ do o koko͡u ko͡u gue tobou, mogo dihi, ạge midihọ kasagạị nạ milo͡u gadi kẹ gebe meiyodili.

6 Kẹno͡u si Moseshạ kuolo͡u yo du o ilo kediạ mosọ koko͡u duwoguali ko͡u gue fimạ i,

7 o ko͡umahạge ẹme Godihạ timo͡u kẹ mo͡u lạdiyodilibe kageimo͡u tobo͡u ya? O taege midihọ kasagạị, obe milo͡u gadi kẹme ta gebe meiyodele sagạị mei. Kẹme Godihạno͡u si degeleyode tawale i.

8 O kediạ kege fimạ imo͡u, kelegeno͡u Yesuhạ die fimạị kẹ tawalemo͡u yodu, nị kageimo͡u kege fimạ iya?

9 Ạge do o kuoko͡u kage tobolo͡u? Midihọ kasagạị, do o kahạ milo͡u gadi kẹ gebe meiyodili kahạ, nịge ạme ogo͡u ga tobo͡u di oyodele ili. Haba, ạge do o kuoko͡u, nạ haguạma, nẹ botegei kẹ malạ hebele iyedilibe, nịge kageimo͡u ạ ogo͡u ga tobolo͡u yode tawale iya?

10 O Kediạ Dihi ẹme sa sibigẹ kuko͡u be hụ hiyedo dala. Ẹge midihọ kasagạị obe milo͡u gadi kẹ gebe meiyodele sagạịyode tobou. Yesu ẹ yo͡usie kege tobou, o kediạ tạ ẹ tobolo͡u kẹme sibigẹbo͡u dade tawamabadomo͡u . Kege tobo͡u mamo͡u, ẹ do o koko͡u ko͡u gue tobou,

11 a̱ na̱moko͡u tobolo͡u kuhe̱, na̱ haguа̱, ne̱ botegei ke̱ malа̱ba, ne̱ mosǫko͡u iyedei.
12 Kege tobo͡u mo͡u, o kaha̱ haguа̱, o kediа̱ dihi̱le koko͡u e̱ botegei ke̱ toto malа̱ hebele imo͡u, o sasa̱i̱ olo͡u fe̱i̱ kediа̱ ke̱ duguo kesigiemo͡u, Godiha̱ hu̱ hebele foguomo͡u, afu ei midihǫ ko͡u guei ta duguli meiyode tobolo͡u i.

Yesuha̱ o Livai haguisai
(Matyu 9:9-13; Luk 5:27-32)

13 Kegemo͡u, Yesu e̱ ohue̱i̱yai Galili biya̱ya ke̱ haba iligi, o sasa̱i̱ su̱do e̱moko͡u haguasieimo͡u duguomo͡u, o kediа̱moko͡u Godiha̱ ta̱ hehegiei.
14 Iligi dugube, gamani sibidi sele kefedi mosǫ koko͡u Alfiusha̱ dihi Livai koko͡u duwomo͡u duguomo͡u, na̱ haguа̱ba, da imebeede tobo͡u mo͡u, e̱ haguа̱ Yesu sesele i.
15 Kegemo͡u, Yesuha̱ ile Livaiha̱ mosǫko͡u folomo͡u, nale̱ nala̱ duwomo͡u, ogo͡u ga tobo͡u ma gamani sibidi sele kefedi obo͡u, midihǫ kasaga̱i̱ milo͡u di obo͡u su̱do kediа̱ Yesubo͡u e̱ dabai degedi obo͡u de duwoguali nale̱ nala̱ i, o kegele ine su̱do e̱bo͡u de suluguadi kaha̱ degemo͡u .
16 Kuolo͡u yo dulo i o ilo kediа̱me Farisi o. O kediа̱ge Yesu e̱ o midihǫ kasaga̱i̱ milolo͡u idi obo͡u, gamani sibidi sele kefele idi obo͡u de duwoli nale̱ nǫu̱mo͡u duguomo͡u, e̱ dabai degedi o kediа̱moko͡u ko͡u gue yodulo i, kageimo͡u e̱ gamani sibidi sele kefele idi obo͡u, midihǫ kasaga̱i̱ milolo͡u idi obo͡u de duwoli nale̱ nǫu̱ya?
17 Yesu e̱ ta̱ ke̱ dulomo͡u, e̱ ko͡u gue tobou, o do meiyege mola mosǫko͡u be idiyo mei. Do oyeno͡u si mola mosǫko͡u yadi. A̱ hagueibe, dǫu̱do o kediа̱no͡u haguisalamo͡u hagueli mei. A̱ hagueibe, o sasa̱i̱ midihǫ kasaga̱i̱ milolo͡u idi kediа̱ haguisalamo͡u kuhe haguei.

Yesuha̱ nale̱ kuolo͡u dogogudi kaha̱ ta̱ ke̱ tobou
(Matyu 9:14-17; Luk 5:33-39)

18 Sawisiei ta, Jonha̱ e̱ dabai degele idi obo͡u, Farisi obo͡u kediа̱ nale̱ kuolo͡u dogogulo i. Kuolo͡u dogogumo͡u, o ilo kelege Yesuko͡u ya, ko͡u gue yodulo i, Jonha̱ dabai degele idi obo͡u, Farisi o kediа̱ dabai degele idi obo͡u kediа̱ nale̱ kuolo͡u dogogulo i. Kageimo͡u ne̱ dabai degedi o kediа̱ge nale̱ na̱di koko͡u kuolo͡u ta dogoguyo mei?
19 Yesuha̱ sima ko͡u gue tobou, o taha̱ sobo͡u hulaba, nale̱ hiyedo kefeguoba, e̱ mogo diа̱ diguba, haguasie fele̱gababe,

nalẹ ta kuolo͡u dogogulo sagai mei. Yobe, sobo͡u hulo o kẹme diạbo͡u de dala kahạ degemo͡u.

20 Kẹno͡u si o ilo kele die mogo malạ fogo͡u iba kelege, nalẹ kuhe kuolo͡u dogogulo ileyode tobou.

21 Kegemo͡u, Yesuhạ haba tobou, o tae yukuei ebele do͡u lai kẹ yukuei afuko͡u kako͡u dogoguo gofo͡u diyo mei. Kege degeiba, yukuei kẹ bigibabe, yukuei kai gehẹ dogoguo gofou kẹme huyafẹi degeiba, yukuei ko͡u kẹme dolodo do͡u laleyode tobou.

22 Tigi kolo huẹi gofo͡ udo, ebele milou kẹne wai meme kolo, oe afu ko͡u milou kodu so͡u gudiyo mei. Kege degeibabe, tigi kolo huẹi gofo͡ udo kahạ wai meme kolo kẹ do͡u lama ile. Kegeiba, tigi kolo huẹi gofo͡ udo kẹbo͡u, wai meme kolobo͡u olo͡u fẹi makolo hobogolo͡u. Tigi kolo huẹi gofo͡ udo ebele kẹme wai meme kolo ebele kodunо͡u so͡u gubasi bolọyode tobou.

Yesuhạ misiholo duwodi sawisiei kelege dabai degele kuolo͡u dogogu kahạ tạ
(Matyu 12:1-8; Luk 6:1-5)

23 Misiholo duwodi sawisiei ta kelege, Yesubo͡u diạ hebe hai sa duoya kẹ yai. Ẹ dabai degedi o kediạ nalẹ fi kẹ gama nalạmo͡u yai.

24 Farisi o kediạ kẹ duguomo͡u, Yesuko͡u ko͡u gue yodulo i, nạ dugu, o kediạme misiholo duwodi sawisiei kahạ kuolo͡u kẹme kageimo͡u gobolo͡u iya?

25 Kegeimo͡u, Yesuhạ die tạ sima tobou, Devithạ degei kahạ tạ kuguoko͡u nalại dala kẹme nịge huso͡ uma tawale ili mei sạ degei.* Devitbo͡u ẹ mogo diạbo͡u kediạ hagi hiyedo, nalẹ nalị mei, hegie degele i kẹ ạ nịmoko͡u tobo͡u lamo͡u.

26 Afudo, o Abiatarbe mogo͡u du daladi hiye o delei kelegebe, Devit ẹ Godihạ falai mosọko͡u folomo͡u, o͡u si Godihạ dihịle koko͡u dogogu daladi kẹ nại. O͡u si kẹme kuolo͡u, mogo͡u du dalaguadi o kediạno͡u nalạ idiye, kẹno͡u si Devit ẹ nolụgi, ẹ mogo diạmoko͡u ne nẹiyode tobou.

27 Kegemo͡u, Yesuhạ o kediạmoko͡u haba tobou, misiholo duwodi sawisiei kẹ degeli mei kelegebe, Godihạ o milou. Milo͡u mamo͡u ise, misiholo duwodi sawisiei kẹ makamại, o sasại di dogo͡u gulamo͡u.

28 Kegemo͡u, O Kediạ Dihi ẹme misiholo duwodi sawisiei kẹne dia daladi oyode tobou.

---

* **2:25 2:25** 1 Samuel 21:6

3

Misiholo duwodi sawisiei kelege, Yesuhạ o dobogo͡u kasagại ta bologuại
(Matyu 12:9-14; Luk 6:6-11)

1 Kegemo͡u, Yesuhạ egei mosọko͡u haba felei. Folomo͡u dugube, o ta ẹ dobogo͡u tei kẹme duwomo͡u dugu.
2 O ilo kediạ Yesuhạ degeladi kẹ defẹịdo baha duweguei. Yobe, Yesu ẹ misiholo duwodi sawisiei kelege do o kẹme bologuọụba bolọ degeibabe, o kediạge ẹ tạ saleyodema fimạ i.
3 Kegemo͡u, Yesuhạ o dobogo͡u tei koko͡u, nạ haguạba, o dihịle kuoko͡u tafalayede tobou.
4 Do o koko͡u kege tobo͡u mamo͡u, o duwogua kediạmoko͡u ko͡u gue yodu, di misiholo duwodi sawisiei kelegebe, di midihọ kasagại de milolo͡u? Ha midihọ bolọno͡u milolo͡u? Di o de wouba tofigile? Haba o de bologuọụba bolọ degelno͡u? Moseshạ kuolo͡u tạege kage tobolo͡u? Kẹno͡u si o kediạ tạ ta tobo͡u li mei.
5 Yesuhạ o kediạmoko͡u kege tobo͡u ma maseligi dugube, die fịbe hilịgile imo͡u duguomo͡u, ẹne gofo͡ubo͡u hagịbo͡u degemo͡u, dobogo͡u tei o koko͡u tobou, nẹ dobogo͡u dọụsususuguyedeimo͡u, o kahạ ẹ dobogo͡u dọụsususugumo͡u, kuhe bolọ degei.
6 O kẹ bolọ degeimo͡u, Farisi o kediạ mosọ kẹ to͡u fogo͡u, mihịko͡u muguai. Muguamo͡u, Herothạ dabai degedi o kediạbo͡u de toto kefeguomo͡u, Yesube kage wolo domo͡u tugulo tobolo͡u i.

Yesuhạ ẹ nelẹ kẹ ko͡u hehegieiye, kẹno͡u si mosọmạ o kediạ damalẹyodele ili mei

(Tạ Hiye 3:7–6:6)

O sụdo ya, ohuẹiyai hafẹi dege kefegulo i
(Luk 6:17-19)

7 Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạbo͡u de sa kẹ to͡u fogo͡u, ohuẹiyai Galiliko͡u fogo͡u youmo͡u, sa Galili tie o sasại sụdo ẹ imo͡u sesele yai.
8 Sa sa o sasại sụụdo Yesuhạ degedi kahạ tạ uwo kẹ dulomo͡u, diạne dugulamo͡u yai. Damalẹdo, sa Judiabo͡u, sa Jerusalembo͡u, sa Idumeabo͡u, tọ Jordan ilobo͡u, sa Tair hafẹi sabo͡u, sa Saidon hafẹi tie obo͡u olo͡u fẹi Yesu dugulamo͡u ya fologa kefegulo i.

9 O sasa̱i̱ su̱do fologoumou͡, Yesuha̱ e̱ dabai degedi o kediа̱mokou͡ tobou, o su̱do kefegulugi, a̱ ta̱lekou͡ ka muguye, ni̱ mosole ta mala̱ hagua, hafe̱i̱ kou͡ le dogoguma. O sasa̱i̱ su̱do hagubabe, a̱ mosole kokou͡ foloyode tobou.

10 Ta̱ kaha̱ yobe kou͡ gue, afu Yesuha̱ do o sasa̱i̱ su̱do bologua̱di kaha̱ degemou͡, do o sasa̱i̱ ilo kelene e̱mokou͡ haguasiei. Dia̱ fufumou͡ haguasie, hafe̱i̱ dege tafalaguali, die dobogo□uye e̱ kugulamou͡ degele i.

11 Duo kasaga̱i̱ye tolou͡ i o kediа̱ne e̱ duguomou͡, yubu sugulo fiyamou͡, ta̱ digio degema, na̱me Godiha̱ Dihiyode tobolou͡ i̱di.

12 Ke̱nou͡ si Yesuha̱ o kediа̱mokou͡ nele̱do dege tobou, ni̱ge a̱me o ke̱yode tobou͡ dama.

Yesuha̱ ta̱-bolofe̱i̱-mala̱-suluguadi-o olou͡ fe̱i̱ 12 kege makai (Matyu 10:1-4; Luk 6:12-16)

13 Yesuha̱ bito̱u̱kou͡ folomou͡, e̱bou͡ de dalaguale o kediа̱ maka degelamou͡ haguisoumou͡, dia̱ e̱mokou͡ haguasiei.

14 Haguasieimou͡, e̱ o olou͡ fe̱i̱ 12 kege, ni̱me ma̱ ta̱-bolofe̱i̱-mala̱-suluguadi-oyodema maka degei, e̱bou͡ de dalaguali, egei tobolou͡ suluguamabadomou͡.

15 O kediа̱mokou͡ duo kasaga̱i̱ne igisemabadomou͡ nele̱ ne̱i̱.

16 O olou͡ fe̱i̱ 12 kege makama̱i̱be kuhe̱, o ta e̱ hu̱be Saimon. Yesuha̱ e̱ hu̱ gehe̱ tibe Pita.

17 Haba tabe Sebediha̱ dihi Jemsbou͡, e̱ mala̱ Jonbou͡ de makai. E̱ dilie hu̱ ta tibe Boanerges. Hu̱ kaha̱ sibige̱be dibie baga ta̱di o.

18 Haba Andrubou͡ Filipbou͡ Bartolomyubou͡ Matyubou͡, Tomasbou͡, Alfiusha̱ dihi Jemsbou͡, Tadiusbou͡ de maka degei. Haba Saimon ta, e̱ hu̱ tabe Selot, makai.

19 Haba tabe Judas Iskariot. O ke̱me Yesu ho o kediа̱mokou͡ sesegulo o.

Dia̱ Yesube Belsebulbou͡ de dabai degediyode tobolou͡ i (Matyu 12:24-32; Luk 11:14-23, 12:10)*

20 Yesu e̱ mose̱kou͡ foloumou͡, o sasa̱i̱ su̱do haba haguasie kefegu. Kefegumou͡, e̱bou͡ e̱ dabai degedi obou͡ dia̱ nale̱ nale̱ saga̱i̱ mei.

21 Yesuha̱ degeli ke̱ tobolou͡ imou͡ dulomou͡, e̱ sosou͡ dia̱ e̱ dogou͡ gulamou͡ haguasiei. E̱me fi̱ totou͡ degei de fima̱ i.

---

* **3:19 3:20** *Belsebul* e̱ hu̱ tabe Tama̱.

22 Kegemou͡, Moseshạ kuolou͡ yo du o ilo kediạ sa
Jerusalem tou͡ fogou͡ haguasie tobolou͡ i, o ko͡ume Belse-
bulye tou o. Duo kasagại kediạ hiye ohạ nelẹyenou͡ o
ko͡umahạ duo kasagại igisediyode tobolou͡ i.
23 Kege tobolou͡ imou͡, Yesuhạ o kediạ haguisoumou͡,
haguasieimou͡, tạ makai ta kou͡ gue tobou, Tamạhạge haba
Tamạ yo͡usiebe ta igile filalẹ sagại meiyode tobou.
24 Sa ta obiyei kediạ dio͡usie fileba biyoubabe, sa kele
obiyei kẹme bologuạ dalale mei.
25 O sosou͡ tanou͡ yene dio͡usie fileba biyoubabe, sosou͡
kẹme ta bologuạ dalale mei.
26 Tamạhạ yo͡usie biyoubane, ẹ sosou͡ fiba, ẹ bologuạ ta
dalale mei, olou͡ fẹi mei degeleyode tobou.
27 Kegemou͡, Yesuhạ haba tobou, o tahạ nelẹdo o tahạ
mosọkou͡ foloba, bi hiyou ta molo͡u sagại mei. Nelẹdo o kẹ
tigama dogoguobasi, bimại ẹ mosọdu dalagua kẹ molo͡u.
28 Haba tobou, ạge nịmokou͡ damalẹdo tobolou͡ kuhẹ.
Godihạge obe midihọ kasagại milou͡ gadi kẹbou͡, tạ kasagại
tobou͡ di kẹbou͡ de olou͡ fẹi kou͡ gebe meiyodelenou͡.
29 Kẹnou͡ si o tahạ ta Duo Bolofẹi huyafẹi degeibabe,
Godihạge midihọ kẹme ta gebe meiyodele meido. Ifibou͡
sabitabou͡ yo͡u kegenou͡ dalaleyode tobou.
30 O kediạge Yesu ẹme duo kasagại dalayodei kahạ
degemou͡ kuhe kege tobou.

Koyobe Yesuhạ ẹ adiou͡ bou͡ ẹ malạ diạbou͡?
(Matyu 12:46-50; Luk 8:19-21)

31 Kegeimou͡, Yesuhạ ẹ adiou͡ bou͡ ẹ malạ diạbou͡ ẹmokou͡
haguasiei, mihịkou͡ tafalaguali, o takou͡ tobou, Yesu tobou͡
ba eimokou͡ migiyede tobou.
32 Mosọdube, o sasại sụdo Yesu silẹmạ duwoguali, ẹmokou͡
tobou, nẹ adiou͡ bou͡ nẹ malạ diạbou͡ nạ ka haguasiei,
mihịkou͡ tafalaguayode tobolou͡ i.
33 Kegemou͡ ẹ sima tobou, koyobe mạ adiou͡ bou͡ mạ malạ
diạbou͡?
34 O sasại yo͡u ẹ silẹmạ biyei kediạmokou͡ maselemou͡
tobou, duguma, o sasại ko͡udiạsi mạ adiou͡ bou͡, mạ
malạbou͡ be kuhẹ.
35 O sasại Godihạ tagaliya kẹ sulugua kediạnou͡ si mạ
malạbou͡, mạ bobasibou͡, mạ adiou͡ bou͡ diạme kehẹ.

4

Tą makaibe nalę hou hebe haimikou hebesei kokou mą tobou
(Matyu 13:1-9; Luk 8:4-8)

1 Ohuęiyai kokou ge Yesuhą o sasąi kediąmokou haba
hehegiei. Hehegieimou, o sasąi sụdo haguasie kefegumou,
ę mosole ta tilamou kokou folo duwomou, mosole ąikou
huyadefęi tegumou, o sasąi olou fęi tọ biyąkou tefeleiguei.
2 Tafalaguamou, ę kelege tą makai sụdo tobou mou i.
Ę tabe kou gue tobou,
3 nị duma. O tahą ę hebe haimikou nalę hou hebeselamou
i.
4 Nalę hou hebeseibe, ilo kelebe alikou fiyasigeimou, sio
kedią haguasie mo□uma nalą i.
5 Nalę hou ilo kelebe mihị igibou kokou fiyasigei. Mihị
hiye mei kahą degemou, nalę hou toto kou fua feleiye,
6 kẹnou si asọ hohọgumou, difi hiyedo degeimou, nalę hou
olou fęi tofigiei, tefebou mei kahą degemou.
7 Nalę ho ilo kelebe ayę ti yo kodu fiyasigei. Nalę hou
foloumou, ayę ti kahąne folomou, nalę hou kę gogu. Segei
sibigę ta malị mei.
8 Nalę hou ilo kelebe mihị bolofęi kokou fiyasigei.
Fiyasigemou, nalę hou fua folomou, sibigę hiyedo mą i. Ilo
kelebe 30 kege mą i, ilo kelebe 60 kege mą i, ilo kelebe 100
kege mą iyodei.
9 Yesuhą haba tobou, o koyo ną, kihiyọụ dalababe, tą ko□u
defęido du.

Yesuhą tą makai hehegie tobou di kahą sibigę kę tobou
(Matyu 13:10-17; Luk 8:9-10)

10 Kegemou, o sasąi olou fęi ile hobogou mou, Yesuhą ę
dabai degedi o olou fęi 12 kege kediąbou, haba ębou de
daladi o kediąbou de ęmokou tą makai olou fęi kahą sibigę
kę yoduga i.
11 Yesuhą o kediąmokou tobou, Godihą o sasąi wolou
daladi kahą sibigę kęme nị tawamabadomou yo□u nịmokou
kou hegi, mogogou ta dala mei. O damalęyodele ili mei
kediąnou si tą makainou dudi, tą sibigę ta dudiyo meiyode
tobou.
12 Kegemou, afu o tahą kou gue naląi dala,
Kou duguloye, kẹnou si sibigę ta dugulo ile mei.
Kou duloye, kẹnou si sibigę ta tawale ile mei.

Kegeligi, fi̱ boholo͡u iba, Godiha̱ midiho̱ kasaga̱i̱ dia̱ milolo͡u
idi ke̱ gebe meiyodeiye domo͡u. *Aisaia 6:9-10*

Nale̱ hou hebesei ta̱ makai kaha̱ sibige̱
(Matyu 13:18-23; Luk 8:11-15)

13 Kegemo͡u, Yesuha̱ e̱ dabai degedi o kedia̱moko͡u tobou,
ni̱ ta̱ ko͡umaha̱ sibige̱be tawaiyo mei kaha̱ degemo͡u, ta̱
makai ilo kele tobolo͡u ke̱ne ni̱ ta tawale saga̱i̱ mei.
14 O nale̱ hou hebesei ke̱me Godiha̱ ta̱ ke̱ hebesei.
15 Nale̱ hou aliko͡u fiyasigei kaha̱ sibige̱be ko͡u gue, o
sasa̱i̱ ilo kele Godiha̱ ta̱ dumo͡u be, Tama̱ha̱ge totodo hagua,
Godiha̱ ta̱ die duledu segei ke̱me igisedi.
16 Nale̱ hou mihi̱ igibo͡u koko͡u hebesei kaha̱ sibige̱be ko͡u
gue, o sasa̱i̱ ilo kelebe Godiha̱ ta̱ dulo, toto tawalemo͡u hoho̱
degediye,
17 ke̱no͡u si o ke̱me tefebo͡u mei kaha̱, Godiha̱ ta̱be hiyefe̱i̱
daladiyo mei. Godiha̱ ta̱ sesele ilamo͡u degeligi, hagi̱ gehe̱
gehe̱bo͡u, haba oe dia̱ makolamo͡u degele imo͡u duguomo͡u
be, die damale̱yodei ke̱me totono͡u to͡u fogo͡u le idi.
18 Nale̱ hou aye̱ ti yoko͡u hebesei kaha̱ sibige̱be ko͡u gue, o
sasa̱i̱ ilo kele Godiha̱ ta̱ ko͡u dulo idiye,
19 ke̱no͡u si sa sibige̱ kaha̱ hagi̱ su̱do ke̱no͡u fima̱mo͡u, sele
hiyedo molo͡u saga̱ibo͡u, bi daga daga ke̱ molo͡u saga̱i̱
fima̱i̱ kaha̱ge Godiha̱ ta̱ ke̱ akogumo͡u be, sibige̱ ta ma̱diyo
mei.
20 Ke̱no͡u si nale̱ hou mihi̱ bolofe̱i̱ koko͡u hebesei
kaha̱ sibige̱be ko͡u gue, o sasa̱i̱ kedia̱ Godiha̱ ta̱ dulo,
damale̱yodele i. O sasa̱i̱ kedia̱me segei folo sibige̱ hiyedo
ma̱di ke̱ sa̱ degei. Ilo kele 30 kege ma̱di, ilo kelebe 60 kege
ma̱di, ilo kelebe 100 kege ma̱diyode tobou.

Obe kama̱i̱ dou migiemo͡u be, bilika hayedu dogogudiyo mei
(Luk 8:16-18)

21 Yesuha̱ e̱ dabai degedi o kedia̱moko͡u tobou, obe
kama̱i̱ migie mala̱ haguamo͡u be, bilika hayedu dogogudiyo
mei. Fafai hayedune ta dogogudiyo mei, moso̱ tama̱ kele
dogogudi.
22 Bi olo͡u fe̱i̱ mogogou dala ke̱me habage tama̱ degele. Bi
olo͡u fe̱i̱ oe gogogu dala ke̱ne habage ko͡u tama̱ degele dala.
23 O koyoha̱ kihiyo̱u̱ dalababe, ta̱ ko͡u duyede tobou.

24 Tạ nị dulu ko□ume defẹịdo fimạma. Nị o tako͡u nẹdi
kẹme, Godihạne kẹno͡u tefele nịmoko͡u nelẹ. Haba dogo͡u
guoba, hiyedo dege nelẹyode tobou.
25 O tahạ bi ilo kele dalababe, Godihạge tage dogo͡u guba,
bi sụdo degele. O tahạ ta ẹ bi hiyefẹị mei debabe, ẹ bi
huyadefẹị dala kẹme Godihạ molo□uyode tobou.

Segei hou fua felei tạ makai

26 Yesuhạ haba tobou, Godihạ o sasạị wolo͡u daladi midihọ
kẹme ko͡u guei, o tahạ mihịko͡u segei hou sogoma fogo͡u i
sagạị kẹno͡u tefei.
27 O kahạ huliạme tiadi, agali siadi kelege, segei hou kahạ
kage folo hiye degelibe, ẹge ta tewe mei.
28 Mihịyeno͡u degeiye, segei kuhe folodi. Begẹ buko͡u
foulugi, ise so͡u degema kuhe mạdi.
29 Nalẹ sibigẹ mọụmo͡u be, o kahạ ile diafigidi. Yobe, segei
kẹme ise suwi degei degemo͡u mo□udiyode tobou.

Tạ makaibe nalẹ mastet ho koko͡u mạ tobou*
(Matyu 13:31-32; Luk 13:18-19)

30 Yesuhạ haba tobou, Godihạ o sasạị wolo͡u daladi
midihọbe kagei? Tạ makaibe di kagei koko͡u toblo͡u?
31 Godihạ o sasạị wolo͡u daladi midihọ kẹme nalẹ mastet
ho sagạị kegei. Mastet ho kẹme nalẹ ilo kediạ ho sagạị kegei
mei. Huyadefẹịdo kẹ mihịko͡u sogolo idi.
32 Sogoma fogo͡u mo͡u, nalẹ mastet hou kahạ folomo͡u hiye
degedi, segei ilo kelebe ẹ hiye degedi sagạị kege degediyo
mei. Ẹme hebe sạ degei, go hiyedo degeimo͡u, sio kediạ
haguasie, ẹ guo hayedu bi togolo idiyode tobou.

Yesuhạ egeibe tạ makaiyano͡u tobo͡u di
(Matyu 13:34-35)

33 Yesu ẹ Godihạ tạ kẹ o sasạị kediạmoko͡u tobo͡u dibe, ẹ
tạ makai ko͡u tobo͡u di sagạị kẹno͡u haba tobo͡u di. O sasạị
kediạ tawale i ho fogo͡u mo͡u be, ẹ mo͡u hiyafogo͡u di.
34 O sasạị kediạmoko͡u be ẹ tạ sibigẹbo͡u de ta tobo͡u diyo
mei. Tạ makaino͡u tobo͡u di. Ẹ dabai degedi o kediạbo͡u
deno͡u dalalisi, tạ sibigẹ olo͡u fẹị kẹ tobo͡u di.

Yesuhạ tobo͡u mo͡u, wi hiyedo mei degei
(Matyu 8:23-27; Luk 8:22-25)

35 Sawisiei kelege, habido degeimo͡u, Yesuhạ ẹ dabai
degedi o kediạmoko͡u di ohuẹịyai ilobo͡u imebeede tobou.

---

* **4:29 4:30** Obe nalẹ nalạmo͡u, nalẹ *mastet* mugu sebe sagạị kegei.

36 Imebeedemamou͡, diạ o sasại͡ kefei kẹ̱ tou͡ fogou͡ mou͡,
mosole Yesuhạ duwo kẹ̱ sama yai. Mosole ilo kelene sesele
yai.
37 Yolugi, wi hiyedo hagua, tọ̱ bobouye mosole foudu
gobou͡ gi sama, huẹi͡ amạmalạmou͡ degei.
38 Ẹ̱me mosole siowo͡ukou͡ woma dogoguo tiei tilamou͡
tile haguạgie tobou, Tisa, nạge dibe huẹi͡ye woladi kẹ̱
tawaiyo meiyode tobolou͡ i.
39 Kege tobou͡ mou͡, Yesuhạ haguạ, wi hiye kẹ̱ akoguo, tọ̱
bobou kokou͡ tobou, uwo degeli kẹ̱ fogou͡ yedeimou͡, wi hiye
kẹbou͡ tọ̱ bobou kẹbou͡ olou͡ fẹi͡ mei degei.
40 Mei degeimou͡, ẹ̱ diạmokou͡ kou͡ gue yodu, nị̱ kageimou͡
guẹ̱ degele iya? Nị̱ ạmokou͡ be damalẹyodeiyo mei?
41 Diạ guẹ̱ hiyedo degemou͡, dio͡unou͡ tugulo tobolou͡ i, o
ko͡ume koyodo? Wibou͡ tọ̱ boboubou͡ kahạne ẹ̱ tạ dulomou͡,
mei degeliyode tobolou͡ i.

5

Yesuhạ duo kasagại͡, fị̱ totou͡ degei o takou͡ dala kẹ̱ igile mugu
(Matyu 8:28-34; Luk 8:26-39)

1 Yesuhạ ẹ̱ dabai degedi obou͡ de mosole sama, ohuẹi͡yai
Galili dama, ilobou͡ sa Gerasakou͡ ile fologai.
2 Yesuhạ mosole dogoguo fogou͡ imou͡, duo kasagại͡ye tou
o ta ẹ̱ tofigiei widagai saya kẹ̱ sia dema hagumou͡ gelegu.
3 Ẹ̱me tei widagai sakou͡ tiadi o. O tae tigale sagại͡ mei.
Tigi nelẹdoyene tigale sagại͡ mei.
4 Oe ẹ̱me dobogo͡ubou͡ abogo͡ubou͡ tigi nelẹdoye tiga
idiye, kẹ̱nou͡ si ẹ̱ tigi kẹ̱ kagile filạ kama fodi. Ẹ̱me nelẹ̱
hiyedo, oe ẹ̱ tolou͡ sagại͡ mei.
5 Sawisiei olou͡ fẹi͡, agalibou͡ huliạbou͡ debe ẹ̱me tei
widagaiyabou͡ bitọ̱ụyabou͡ denou͡ siadi. Ẹ̱ gou͡ guạma sulugi,
yo͡usie ẹ̱ kolo igiye kagisedi.
6 O kahạge Yesu ahudo tafalamou͡ duguomou͡, ẹ̱ fọ̱ụkua
hagua, Yesuhạ tafala hafẹi͡ dege yubu sugulo fiyamou͡
duwoli,
7 ẹ̱ tạ nelẹbou͡ do tobou, Yesu, nạme damalẹdo Godihạ
Dihi. Nạ ạmokou͡ kẹi͡ degelamou͡? Ạ̱ nạmokou͡ Godihạ hụya
kẹ̱ ạme makodayede tobou.
8 Yobe, Yesuhạ kou͡ tobou, duo kasagại͡, nạ o ko͡u tou͡
fogou͡ fogou͡ iyede tobou kahạ degemou͡.

9 Kegemo͡u, Yesuha̱ e̱moko͡u ne̱ hu̱be koyo? de yodu. Ma̱ hu̱be Ami, eibe su̱do dalaguayode tobou.

10 Kege tobo͡u ma haba tobo͡u mo͡u iligi, na̱ duo kasaga̱i su̱do ma̱ duledu dala ke̱me sa ahudo sa koko͡u hobo͡u igisedayede tobou.

11 Sa kelegebe, bito̱u̱ huyadefe̱i ta hafe̱i koko͡u be, wai su̱do biye̱ nala̱ deleiguei.

12 Duo kasaga̱i kedia̱ Yesuko͡u nele̱do dege ko͡u gue tobolo͡u i, na̱ ei tobo͡u ba ya, wai duledu fologalebe de bolo̱?

13 Yesuha̱ ni̱ imabeedeimo͡u, duo kasaga̱i kedia̱ o ke̱ to͡u fogo͡u ya, wai kedia̱ duledu fologai. Fologoumo͡u, wai kedia̱ fo̱u̱kua ya, tia̱haiya ke̱ ohue̱iyai koko͡u fogu fiyasigemo͡u, hue̱iye olo͡u fe̱i woumo͡u tofigile hobogou. Wai olo͡u fe̱ibe 2,000 kege sa̱ degei.

14 Wai su̱do ke̱ dia dalaguadi o kedia̱ ke̱ duguomo͡u, kama fosige ya, sa hiye kileyabo͡u, sa sa hafe̱iya ke̱bo͡u olo͡u fe̱i ta̱ ke̱ susulo tobo͡u mo͡u suluguei. O sasa̱i kedia̱ ta̱ uwo ke̱ dulomo͡u, kage degeiye degei domo͡u dugulamo͡u haguasiei.

15 Yesuko͡u haguasiemo͡u dugube, duo kasaga̱iye ko͡u tou o ke̱me duwomo͡u dugulo i. Fi̱ toto͡u degei ke̱me mei degeimo͡u, fima̱i bolofe̱ido degeimo͡u, yukuei ka̱ma duwei. Dia̱ ke̱ duguomo͡u, gue̱ degele i.

16 Yesuha̱ degeimo͡u dugulo i o kedia̱ge dia̱moko͡u ke̱ susulo tobolo͡u i. O duo kasaga̱iye tou ke̱ igile mugu ke̱bo͡u, haba wai tofigiei ke̱bo͡u de susulo tobolo͡u i.

17 Dia̱ ke̱ tobolo͡u imo͡u dulomo͡u, Yesuko͡u ta̱ nele̱do dege, na̱ ei sa ko□u to͡u fogo͡u ba, sa ta fogo͡u iyede tobolo͡u i.

18 Kegemo͡u, Yesuha̱ mosole foudu fala degeimo͡u, duo kasaga̱iye ko͡u tou o kaha̱ e̱moko͡u nele̱do dege yodu, na̱ bolo̱yodeiba, a̱ na̱bo͡u de ile?

19 Ke̱no͡u si Yesuha̱ dafamo͡u akoguo tobou, na̱me moso̱ko͡u ile, Hiye Oha̱ na̱moko͡u solo͡u do degemo͡u degegai ke̱ ne̱ soso͡u dia̱moko͡u tobo͡u yedei.

20 Kegemo͡u, o kaha̱ge fogo͡u ile, sa Dekapolisya ke̱ sulugi, Yesuha̱ e̱moko͡u degegai kaha̱ ta̱ ke̱ tobo͡u mo͡u siei. Sa ke̱ tie o sasa̱i kedia̱ ta̱ ke̱ dulomo͡u be, fi̱ hiyedo ma̱ i.

Yesuha̱ sasa̱i dihi tei ta hagua̱gi, haba sasa̱i taha̱ e̱ yukueiko͡u kugumo͡u bolo̱ degei
(Matyu 9:18-26; Luk 8:40-56)

21 Kegemou, Yesu ẹ boholou mạ ile, ohuẹiyai Galili
mosoleye dama, ilobou folomou dugube, o sasại sụdo hagua
kefegulo imou dugu. Kefeguo dalaguamou, ẹ ohuẹiyai
biyạkou tefelei.
22 Tafalamou, egei mosọ dia daladi o ta haguei. Ẹ hụbe
Jairus. Hagua, Yesuhạ tafala kokou hafẹi dege yubu sugulo
fiyamou duwoli,
23 nelẹdo dege kou gue tobou, mạ sasại dihibe tolo iladi.
Kẹnou si nạ ile, nẹ dobogou dogoguo bolọ degeyedeiba, ẹ
haguạ gehẹ degeleyode tobou.
24 Kege tobou mou, Yesu ẹ o Jairusbou de i.

O sasại sụdo dilie sesele yolugi, dilie tou golou mạ i.
25 Ali duo kokou be, sasại tane tefelei. Sasại kẹme sadebe
olou fẹido 12 kegebe tiaibou nou delei.
26 Ẹme dokta sụdo kou dugumou iye, kẹnou si donou nelẹ
idi. Ẹ sele sụdo sibidiye, kẹnou si ẹ do huyadefẹi ta bolọ
degeli mei. Do kahạ dolo hiyenou degei.
27 Sasại kahạge Yesuhạ degedi tạ uwo kẹ dulomou hagua,
o sasại sụdo tafalaguamou, ẹne kele tefelei. Yesu ẹ tobeya
kẹ amafẹi hagua, ẹ yukuei sasado kokou kugu.
28 Yobe, ẹ Yesuhạ yukueinou fẹi kugubabe, ẹ bolọ
degeledade tawalemou.
29 Ẹ Yesuhạ yukuei kokou kugumou, kelegenou ẹ tiai kẹ
totodo mei degei. Ẹ tou hemelẹ fiyoumou duguomou, ẹ dobe
mei degelidade tawai.
30 Do mei degeimou, kelegenou Yesuhạ yo□u ẹ nelẹ ilo
kẹ mei degeimou tawalemou boholou mou, mạ yukueikou
koyohạ kugulou? de yodu.
31 Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ ẹmokou tobou, nạ dugu, o
sasại sụdo nạ tou golou mạ dalayode tobolou i. Nạ kageimou
koyohạ mạ yukueikou kugulou de yoduya?
32 Kẹnou si Yesuhạge koyohạ ẹ kugu domou haba o sasại
kediạmokou defẹido masei.
33 Sasại kahạge ẹmokou kẹ tamạ degeli kẹ tawalemou,
guẹ degemou dio keibou haguamou, Yesu hafẹi dege yubu
sugulo fiyamou duwoli, yo□umakou degei sagại kẹ olou
fẹido Yesukou tobou.
34 Yesuhạ sasại kokou tobou, mogo dihi, nạ ạmokou
damalẹyodei kahạ bolọ degei dala kuhẹ. Nẹ do mei degei.
Nạ ile, bologuạdo dalayede tobou.

35 Yesube tạ tobolou tafalamou, egei mosọ dia daladi o
Jairushạ ẹ dabai degedi o kediạ haguasiemou, Jairuskou
tobou, nẹ dihibe tolo iyodei. Nạ Tisakou hagị degedayede
tobou.
36 Kẹnou si Yesuhạ tạ kẹ tobolou ili dulobe tagali mei,
ẹ Jairuskou tobou, nạ hobou guẹ degeda. Nạ mou
damalẹyodeyede tobou.
37 Ẹ o sasạị kediạ akoguo, nị ạbou idamabeedemamou be,
Pitabou, Jemsbou, Jemshạ ẹ malạ Jonbou kediạmokou nou
di imebeede tobou.
38 Yolugi, egei mosọ dia daladi o kahạ mosọ hafẹị degemou
dube, mosọkou be, dihi kahạ sihou gosolo ile uwo hiyedo
degele imou dulo i.
39 Fologamou, Yesuhạ ile folo, o sasạị kediạmokou tobou,
nị kageimou gosolo uwo hiye kou degeiya? Dihi kou me
teli mei, ẹme tiei tilayode tobou.
40 Kẹnou si o kediạ ẹmokou yilọ i. Yilọ imou, ẹ diạ mihịkou
muguamabeedemamou, dihi ẹ ayebou ẹ adiou bou, you ẹ
dabai degedi o kamadia kediạbou denou wou ma, dihi tei
tila mosọ kodu fologai.
41 Sasạị dihi tei kẹ dobogou tolou mou tobou, talita kum.
Tạ kahạ sibigẹbe kou gue, sasạị dihi, ạ nạmokou haguạyede
tobolou.
42 Kege tobou mou, kelegenou sasạị dihi kahạ haguạma
siei. Haguạma sumou, o mosọdu tafalagua kediạ
duguomou, hiyedo kesigile i. Sasạị dihi kahạ ẹ sadebe olou
fẹịbe 12 kege.
43 Yesuhạ tạ nelẹdo dege tobou, kou degeli kou me nị
omokou tobou damabeedei. Ẹ kege tobou ma, sasạị dihi
kẹme nalẹ ta nẹmabeede tobou.

6

Sa Nasaret o sasạị kediạ Yesuhạ tạ dulo ili mei
(Matyu 13:53-58; Luk 4:16-30)

1 Yesuhạ sa kẹ tou fogou, you ẹ sabekou i. Ẹ dabai degedi
o kediạne ẹbou de fogou yai.
2 Fologamou, misiholo duwodi sawisiei kelege, ẹ egei
mosọdu folomou, Godihạ tạ hehegiei. Hehegieimou, o sasạị
sụdo dulo kesigiemou tobolou i, o kou me tạ kẹme koyohạ
tobou mou ẹ dulomou kuhe tobou ya? Tewe ẹ dalabe, tewe
kẹme kagei? Midihọ bolọ gehẹ gehẹ kou degelibe, ẹ kage
degeiya?

3 O ko͡ume mosọ̱ togodi oyode tobolo͡u i. Ẹ̱me Mariahạ̱ dihi, Jemsbo͡u Josepbo͡u Judasbo͡u Saimonbo͡u kediạ̱ die eyẹ̱. Ẹ̱ bobasi diạ̱ne dibo͡u de ko͡u le dalagua. Mosọ̱mạ̱ o sasạ̱i kediạ̱ kege tobolo͡u mo͡u Yesu dafa i.

4 Kege tobolo͡u imo͡u, Yesuhạ̱ ko͡u gue tobou, habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kediạ̱ hụ̱ne sa sa olo͡u fẹ̱i o sasạ̱iye hebele fogulo idi, ha kẹ̱no͡u si mosọ̱mạ̱ o sasạ̱ibo͡u, dio͡u die soso͡u bo͡u kediạ̱ge die tạ̱ ta dulo idiyo mei. Dio͡u die mosọ̱do kako͡u be die hụ̱be meidoyode tobou.

5 Sa kilebe ẹ̱ midihọ̱ gehẹ̱ ta degeli mei. Do o tano͡u tano͡u diạ̱mako͡u no͡u ẹ̱ dobogo͡u dogoguo bologuọ̱ụ̱mo͡u bolọ̱ degele i.

6 Ẹ̱ ẹ̱ mosọ̱mạ̱ o sasạ̱i kediạ̱ damalẹ̱yodele ili mei kako͡u fị̱ hiyedo mạ̱i.

Yesuhạ̱ ẹ̱ nelẹ̱ kẹ̱ ko͡u hehegieiye, kẹ̱no͡u si ẹ̱ dabai degedi o kediạ̱ defẹ̱i ta tawale ili mei

(Tạ̱ Hiye 6:6–8:21)

Yesuhạ̱ o olo͡u fẹ̱i 12 kege kediạ̱mako͡u dabai nẹ̱i (Matyu 10:5-15; Luk 9:1-6)

Kegemo͡u, Yesuhạ̱ ilemo͡u, sa kahạ̱ duo kileya sa sa huyadele ifẹ̱iya kẹ̱ hehegiemo͡u siei.

7 Sulugi, o olo͡u fẹ̱i 12 kege kediạ̱ haguisoumo͡u, diạ̱ haguasieimo͡u tobou, nị̱ o bolọ̱ụ̱ sa ta iba, o bolọ̱ụ̱ sa ta iba demabeedemamo͡u, ẹ̱ yo͡u ẹ̱ hụ̱ya kẹ̱ diạ̱ duo kasagạ̱i igisemabadomo͡u nelẹ̱ nẹ̱mo͡u i.

8 Ẹ̱ diạ̱mako͡u ko͡u gue tobou, nị̱ ilababe, nalẹ̱ sadama, ye ko͡udama, sele sadama, bulukaino͡u to͡u ma ima.

9 Abogo͡u mosọ̱ kẹ̱ kạ̱mababe, yukuei to͡u mugu bolọ̱ụ̱ kạ̱dama.

10 Nị̱ sa ta ile, mosọ̱ ta foloubabe, mosọ̱ kako͡u no͡u dalali, sa kẹ̱ kuhe to͡u fogo͡u ya degama.

11 Nị̱ sa ta folouba, sa kẹ̱ tie o kediạ̱ nị̱ die mosọ̱ko͡u wolo͡u folo ho fogo͡u, haba nị̱ tobolo͡u kẹ̱ne ta du ho fogo͡u babe, sa kẹ̱ to͡u fogo͡u fogo͡u ima. Nị̱ ilababe, abogo͡uko͡u duotelẹ̱ dala kẹ̱ igile filạ̱ba kuhe fogo͡u ima. O kediạ̱ge nị̱ kege degeli kẹ̱ duguobabe, die midihọ̱ kasagạ̱i kahạ̱ hebebe molo͡u daladade tawale ileyode tobou.

12 Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou tạ kẹ tobou mou,
diạ ya, o sasại kediạmokou be, nị fị bohou mabeede tobou
mou suluguei.
13 Suluguali, duo kasagại sụdo igisemou, haba do o sụdone
gusege huẹi humou, bolọ degele i.

O Herothạ Yesube fafeleya degedi o Jonyadei
(Matyu 14:1-12; Luk 3:19-20, 9:7-9)

14 Yesuhạ ẹ hụ sa sa olou fẹi tefeimou, hiye o Herothạ o
sasạiye tobolou imou du. O ilo kelege Yesu ẹme fafeleya
degedi o Jon kou tolo i kahạ haba haguạ gehẹ degeiyode
tobolou i. Kegei kahạnou ẹ midihọ gehẹ gehẹ kẹ kuhe milou
gadiyade tawale i.
15 Haba ilo kelegebe Yesu ẹme Elaijayode tobolou i.
Haba ilo kelegebe ẹme habage-degele-duguo-tobou di-o, afu
tofolou i kẹ sạ degeiyode tobolou i.
16 Herothạge tạ kẹ dulomou tobou, o Jonbe ạ gabagi kou
kaiye, haba gehẹ dege haguại kuhẹ dei de tobou.
17-18 Herothạ tạ kẹ tobou kahạ yobe kou gue, Jon ẹme teli
mei kelege, Herothạ ẹ eyẹ Filiphạ sobou Herodias figọụmou,
Jonhạ nạ nẹ eyẹhạ sobou kẹ figạ hube dọụdo meiyode tobou.
Kegei kahạ, Herothạ o ta tobou mou, Jon tolou mạ, didiọ
mosọkou tigi nelẹdo kahạ tigama dogogu.
19 Jonhạ tạ kẹ tobou kahạ dowoye, sasại Herodiashạ Jonbe
dafamou walamou fimại. Kẹnou si wolo sagại mei.
20 Yobe, Herothạ Jonbe defẹido dia delei kahạ. Herot ẹ
Jonkou guẹ degemou, Jonbe Godihạ dihị̣le kokou be dọụdo
odade tawai. Kegei kahạ degemou, Jonhạ egei tobolou kẹ
dulo fimạmamou kou hagị degeiye, kẹnou si Jonhạ haba
tobou ba dulo sagại degei.
21 Ise sawisiei ta, sasại Herodiashạ Jon wolo a dugu.
Kelegebe, Herothạ adiou hạ ẹ malạ felẹi sawisiei kẹ
hohọbolou nalẹ hiyedo kefemamou, gamani obou, ami
hiye obou, sa Galili hiye obou kediạ digumou, haguasie
kefeguomou, nalẹ kẹ nalạ duweguei.
22 Nalẹ nalạ duwoguamou, Herodiashạ sasại dihi mabigi
kahạ felẹ siou gou mou, Herotbou o olou fẹi kediạ tagale
i. Tagale imou, hiye o Herothạge sasại dihi kokou kou gue
yodu, ạge nạmokou be kẹi nelẹ? Bi nạ tagali kẹ ạmokou
tobou ba, ạ nạmokou nelẹyode tobou.

23 Ẹ damalẹdo maka dege kou gue tobou, nạ bi kagei
ta ạmokou yodulu kẹme ạ dọụdo nạmokou nelẹyodema
makai. Mạ sa kẹne nạ molo̱ u sagại degeibabe, ạ ta diafolou,
nạmokou nelẹyode tobou.

24 Kegemou, sasại mabigi kahạ mulọmou, ẹ adiou kou
yodu, ạ kẹi bi nẹyede tobolou? de yodu. Ẹ adiou hạ kou gue
tobou, Jon fafeleya degedi o kahạ widio ka nẹyede tobou
yedei.

25 Ẹ adiou hạ kẹ tobou mou, sasại mabigi kahạ totodo
boholou mạ folomou, hiye o kokou tobou, nạ kou bou
genou Jon fafeleya degedi o kahạ widio ka, melekikou sagie
ạmokou nẹyede tobou.

26 Hiye o Herot ẹ tạ kẹ dulomou, hagi hiyedo degeiye,
kẹnou si o nalẹ nalạ duwogua kediạ dihịle kokou ẹ
damalẹdo kou degeleyode tobou kahạ sidifi degele sagại
degeimou, tạ ẹ sasại gisiai kokou kou tobou kẹme ta fogolou
sagại mei.

27 Kelegenou, totodo haguạ, ẹ ami o ta tobou mou, didiọ
mosọkou ile, Jonhạ widio diafou.

28 Diafolou mou, melekikou sagiemou, malạ hagua, sasại
mabigi kokou nẹimou, sasại kahạ malạ ile, ẹ adiou kou nẹi.

29 Kegemou, Jonhạ ẹ dabai degedi o kediạ hiye o Herothạ
degei kahạ tạ uwo kẹ dulomou haguasie, Jon tei malạ ile
widai.

Yesuhạ o 5,000 kege kediạmokou nalẹ nẹi
(Matyu 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13)

30 Kegemou, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ boholou
mạ haguasie, Yesuhạ dalakou kefeguomou, dabai diạ kou
degele i kẹbou, Godihạ tạ diạ kou hehegie tobolou i kẹbou
de susulọ tobolou i.

31 Kẹnou si o sasại sụdo ima haguama dele ili kahạ, nalẹbe
nalẹ sagại mei. Yesuhạ diạmokou tobou, dinou ime. O mei
sa kokou ile, nị huyadefẹi misihomabeede tobou.

32 Kege tobou mamou, dio̱ unou mosole sama, ohuẹiyai
ilobou, o mei sa kokou yai.

33 Kẹnou si o sasại sụdo kediạge diạme youmou, die
midihọ kou duguo tawale hobogou, tạ uwo kẹ sa sa olou fẹi
tefeimou, o sasại sụdo ohuẹiyai koya kẹ abogo̱ uya fọụkua
yolugi, Yesuhạ ili sa kokou diạbukou fologai.

34 Yesuhạ ohuẹiyai ilobou̍ folomou̍ dugube, o sasại sụdo
kefema dalamou̍ duguomou̍, solou̍ do hiyedo degei. Yobe,
diạme wai sipsip, wolou̍ daladi obou̍ mei sagại kegei.
Dalaguamou̍ duguomou̍, ẹ tạ yomogou̍ hehegie tobou̍ mou̍
i.
35 Hehegie tobou̍ mou̍ ibe demou̍, habi degeimou̍, ẹ dabai
degedi o kediạ haguasiemou̍ tobou, kou̍ lebe mosọ mei, haba
huliạne degeli kahạ degemou̍,
36 nạ o sasại kefegu kẹ tobou̍ ba ya, sa sa hafẹi kokou̍ ya
kẹ diou̍ seleye nalẹ mou̍uma nalạ ile.
37 Kẹnou̍ si ẹ diạmokou̍ sima tobou, nalẹbe nị diạmokou̍
nẹma. Diạ yodu, nạ ei sele 200 kege* malạ ya, ou̍ si mou̍uma
hagua, o sasại kediạmokou̍ nẹyedema tobolou̍? de yodulo i.
38 Kẹnou̍ si ẹ kou̍ gue yodu, ou̍ si olou̍ fẹi kage dala? Nị
ya, yodugamabeedei. Diạ ya yodugama haguasiemou̍, ou̍
si olou̍ fẹi houyosi kegebou̍, haba miyẹ bolọụ kegenou̍ fẹi
dalayode tobolou̍ i.
39 Kegemou̍, Yesuhạ diạmokou̍ tobou, nịge o sasại olou̍ fẹi
diọ sụ kele kefeguo duwomabeedema.
40 Kege tobou̍ mou̍, bilo ibe, ilo kele 100 kege kefeguo bilo
i, ilo kelebe 50 kege kefeguo bilo i.
41 Duwoguamou̍, Yesuhạ ou̍ si houyosi kege kẹbou̍, miyẹ
bolọụ kẹbou̍ de malạ tolou̍, hebenitou̍ daladuguomou̍,
Godikou̍ bolofẹiyode tobou. Tobou̍ mamou̍, ou̍ si kẹ
bafigima, ẹ dabai degedi o kediạmokou̍ nẹimou̍, diạ
mou̍umamou̍, o sasại kediạmokou̍ fimou̍ i. Haba miyẹ bolọụ
kẹne bafigima, o sasại kediạmokou̍ fimou̍ i.
42 Fimou̍, o sasại olou̍ fẹi kediạ nalẹ nalạ iligi guokou̍
degele i.
43 Ou̍bou̍ miyẹbou̍ kẹ nalạ iligi, olou̍ fẹi mei degele ili mei.
Isimo fogou kẹ tigi mosọ tegei olou̍ fẹi 12 kege kodu saga i.
44 O nalẹ nalạ i olou̍ fẹi kediạme 5,000 kege.*

Yesuhạ ohuẹiyai tageya tofou̍ tofou̍ i
(Matyu 14:22-33; Jon 6:16-21)

45 Kelegenou̍, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou̍ tobou,
nị totodo mosole foudu fologaba, nịbukou̍ ohuẹiyai ilobou̍
sa Betsaidakou̍ ima. Ạme o sasại kediạmokou̍ imabeedeiba
diạ youba, hobou̍ ạ nị habage kuhe ile.

---

* **6:37 6:37** Die tạe *sele* hụbe ‘denarius’. Sawisiei tanou̍ kahạ dabai degei kahạ hebe kẹme sele ‘denarius’ tanou̍ fẹi. * **6:44 6:44** Kẹme o kediạnou̍. Haba sasạibou̍ sisigọbou̍ olou̍ fẹi kage nalạ i kẹme di ta tewe mei.

46 Ẹ yawo de tobou̍ ma fogou̍, dihọ bagạ tobou̍ lamou̍ bitọụkou̍ felei.
47 Habido, mosole ohuẹiyai dulekou̍ tilamou̍, Yesu ẹme ẹsofẹi ohuẹiyai biyạkou̍ tefelei.
48 Ohuẹiyai biyạkou̍ tafalali dugube, wi hiyedo hagumou̍, ẹ dabai degedi o kediạme mosole malạ ili kahạ hagi hiyedo degele imou̍ dugu. Kẹnou̍ si mosolebe ile sagại mei. Sabiyale hafẹi degeimou̍, ẹ ohuẹiyai tageya kẹ tofou̍ tofou̍ diạmokou̍ i, mosole dohou̍ gou̍ fogou̍ ilamou̍ degei.
49 Kẹnou̍ si Yesuhạ dabai degedi o kediạ ẹ ohuẹiyai tageya kẹ tofou̍ tofou̍ hagumou̍ duguomou̍ be, duo kasagạiye haguluyade tawalemou̍, gou̍ guạ i.
50 Yobe, diạ olou̍ fẹi ẹ hagumou̍ duguomou̍, guẹ hiyedo degele i. Guẹ degele imou̍ duguomou̍, ẹ kelegenou̍ totodo tobou, nị hobou̍ guẹ degedama. Ko□ume ạnou̍. Nị fị nelẹdo dege dalama.
51 Mosole foudu folo, diạbou̍ de dalamou̍, wi kẹ mei degei. Mei degeimou̍, diạ kesigiemou̍, fị fofou̍ gule i.
52 Yobe, ou̍ si, Yesuhạ o sasại sụdo kediạmokou̍ kou̍ fi kahạ sibigẹbe, diạ ta tawale ili mei kahạ degeimou̍. Die fị be hilị gido dalagua.

Yesuhạ sa Genesaretkou̍ do o sasại sụdo bologuọụmou̍ bolọ degele i
(Matyu 14:34-36)

53 Yesubou̍ diạ ohuẹiyai dama sa Genesaretkou̍ fologamou̍, mosole gomogu.
54 Mosole dogogumou̍, sa kẹ tie o sasại kediạ Yesuhạ midihọ duguo tawale hobogou.
55 Tawale hobogou̍ mou̍, sa kilị ya kẹ olou̍ fẹi tạ kẹ tobou̍ mou̍ suluguamou̍, sa kẹ tie o kediạ do o sasại botogogai tagetou̍ dogoguema hebema, Yesube kele dalayodeimou̍ dulomou̍, kele hebema yai.
56 Sa sa kilị ya olou̍ fẹi Yesu ẹ sumou̍ be, oe do o mo□uma haguasiemou̍, kefegudi sa kokou̍ dogoguedi. Dogoguemamou̍ be, Yesu baha duwoguali, hagumou̍, tạ nelẹdo dege kou̍ gue tobolou̍ i, nạ nẹ yukuei kẹ seseguba, do o kediạ nẹ yukuei fẹ kokou̍ nou̍ kugugueiba, bolọ degele ileyodele i. Kegeimou̍, diạ Yesuhạ yukuei fẹ kokou̍ nou̍ kugugueimou̍, olou̍ fẹi bolọ degele i.

7

Godihą tą kahąge di kou guai egei kęme gabama feleido dala
(Matyu 15:1-9)

1 Moseshą kuolou yo du o ilo kedią sa Jerusalem tou fogou
ya, Farisi o kedią geleguomou, Yesubou de kefegulo i.
2 Kefeguomou dugube, Yesu ę dabai degedi o ilo kelebe
dobogo□u bigili mei nalę nalą imou dugulo i.
3 Farisi obou Juda obou olou fęi kediąge die kou guai
egeinou sesedi. Die dobogo□u defęido bigili meibe, nalę
nalą idiyo mei.
4 O kedią makisikou yamou, boholou mą haguasiemou be,
tǫ teli meibe, nalę nalą idiyo mei. Midihǫ sudone, die kou
guaiye afu degedi kęme diąne sesedi, kopebou bilikabou
melekibou de defęido bigile idi kę sagąi.
5 Kegemou, Farisi obou Moseshą kuolou yo dulo i obou
kedią Yesukou haguasiei, kageimou nę dabai degedi o kedią
di kou guai egei kę sesele iyo mei? Die dobogo□ube
sibigibou kege nalę nalą ili.
6 Yesuhą sima tobou, nįme tąenou tobolou idi o. Aisaiahą
habage tamą degele kę toboube, ę nįmokou nou kou gue
tobolou mou naląi,

O sasąi ko□udiąge mą hube tąenou hebele fogulo idi, kęnou
si die fįbe ahudo dalagua. Ąmokou ta dala mei.

7 Dią hehegiedibe, oe kuolou mąi kęnou hehegile idi. Kuolou
tą ko□ume Godihą tąyodema, ąmokou mou yo□uwa
kege kou mou hohǫbolou idi. *Aisaia 29:13*

8 Nįme Godihą tą nį dumabeedei kę tobekou muguomou, oe
hehegiedi midihǫ kęnou sesega iliyode tobou.

9 Kegemou, Yesuhą diąmokou haba tobou, nįge Godihą
egei kę tobekou mugulo hobogou, nįou hehegiedi midihǫ
kęnou sesega ili kahą degemou. Kę degelibe bolǫ sagąi, ha
bolǫ mei sagąi?
10 Moseshą kou tobou,

Aye adiou diliemokou be midihǫ bolofęi kęnou
hehegieyedei. *Kisim Bek 20:12*

Haba kou guene tobou,

O koyohą ę aye adiou diliemokou tą kasagąi dege tobou
babe, o kęme wouba tolo ileyodei. *Kisim Bek 21:17*

11 Kẹnou si nịge kou gue tobou di, o koyohạ bi ta ẹ aye
adiou diliemokou nelẹ sagạị kẹ haba Godikou nelẹyodema
makoubabe,
12 nịge bi kẹme ẹ aye adiou diliemokou be hobou nẹdayede
tobolou idi.
13 Kegei kahạ nịme Godihạ tạ huyafẹị degele idi. Nị kou guai
o kediạ hehegiemou hagumou nịne dulo i kẹnou tobolou idi.
Haba, nịme kou guai egei sụdo kegele i kẹ sesele ili.

Yesuhạ o duo sibigi degedi kahạ tạ kẹ tobou
(Matyu 15:10-20)

14 Kegemou, Yesuhạ haba o sasạị haguisoumou, haguasie
kefegumou tobou, nị olou fẹị mạ tạ kou duloba tawam-
abeedei.
15-16 Nalẹ di nalạ idi kahạge di duobe ta sibigi degediyo
mei. Ha di fimạma tamạkou degedi kahạnou si o di duo
sibigi degedi.

17 Kegemou, Yesuhạ o sasạị kediạ tou fogou mou, mosọkou
fogou ile foloumou, ẹ dabai degedi o kediạ ẹmokou tobou,
tạ makai, nạ tobou kahạ sibigẹbe tobou yede tobolou i.
18 Ẹ sima tobou, nịme kageimou fị totou degele iya? Nalẹ
olou fẹị di nalạ idi kahạge di duo ta sibigi degediyo mei kẹ
tawama.
19 Yobe, nalẹ olou fẹị di nalạ idi kẹme guamedunou mụdi.
Habage tamạkou felẹdi. Nalẹbe di fị du mụdiyo mei. Yesuhạ
kẹ tobou kahạ sibigẹbe nalẹ olou fẹibe nalẹnou yode tobou.
Kuolou ta dala mei.
20 Yesuhạ haba tobou, obe fimạma tamạkou degedi
kahạnou you ẹ duo sibigi degedi.
21 Ạ tobolou be, midihọ kasagạị milou gadi olou fẹị o fimạị
tamạ degedi kou guei kẹ tobolou, fị kasagạị mạdi midihọ,
sasạị hiyoubou, o hiyoubou siadi midihọ, bi hiyou mou di
midihọ, o wodi midihọ,
22 sasạị hiyoubou, o hiyoubou mou di midihọ, bimạị
duguo tagadi midihọ, midihọ kasagạị omokou milou gadi
midihọ, ogou ga tobou di midihọ, tou e tagadi midihọ gehẹ
gehẹ, kona degedi midihọ, yogo susuga tobou di midihọ, du
ho fogou di midihọ, totou dege milou di midihọ.
23 Kege degegadi midihọ kasagạị olou fẹibe o duledu
dalaguali, tamạ dege milou goumou be, o duo kuhe sibigi
degediyode tobou.

Sa Fonisia sasa̱i̱ taha̱ Yesukou̱ damale̱yodei
(Matyu 15:21-28)

24 Yesu e̱ sa ke̱ tou̱ fogou̱ mou̱ sa Tairkou̱ fogou̱ ile felei.
Folomou̱, mosọ ta folọ duwei. E̱ o tae e̱ kile duwo ke̱
tawalebe dafaiye, ke̱nou̱ si ta mogogolou̱ saga̱i̱ mei.
25 Kegeimou̱, sasa̱i̱ ta, e̱ dihi sasa̱i̱ dihibe duo kasaga̱i̱ye
tou. Sasa̱i̱ kaha̱ Yesube mosọ kodu dalayodele imou̱
dulomou̱, toto hagua, Yesuha̱ abogo□u hafe̱i̱ dege yubu
sugulo fiyamou̱ duwei.
26 Sasa̱i̱ ke̱me hụti ta sasa̱i̱, sa Fonisia sasa̱i̱, e̱ sadobe
Siria. Sasa̱i̱ kaha̱ Yesukou̱ nele̱do dege kou̱ gue tobou, na̱
duo kasaga̱i̱, ma̱ dihi tou dala ke̱ igile muguyede tobou.
27 Yesuha̱ sima tobou, di sisigọ kediạbukou̱ nale̱ ne̱me. Di
sisigọ nale̱ ke̱ mo□uma, so kediạmokou̱ hebeseiye.
28 Sasa̱i̱ kaha̱ tobou, Hiye O, na̱ damale̱do tobouye, ke̱nou̱
si nale̱ nala̱ imou̱ be, so kediạ fafai hayedu tilaguali, sisigọ
kediạ nale̱ fi fiyasigili ke̱ mo□uma nala̱ idiyode tobou.
29 Kegemou̱, Yesuha̱ sasa̱i̱ kokou̱ tobou, na̱ kege tobolou̱
degeimou̱ na̱ boholou̱ ma̱ i. Ne̱ dihibe duo kasaga̱i̱ye tou̱
fogou̱ fogou̱ iyode tobou.
30 Kege tobou̱ mou̱, sasa̱i̱ kaha̱ ile, mosọkou̱ folo dugube,
dihi ke̱me e̱ tiadi kotou̱ tilamou̱ dugu. Duo kasaga̱i̱ye e̱ tou̱
fogou̱ mou̱, bolọ degei dugu.

Yesuha̱ o ta kihiyọụ tefegai, ta̱ mei ke̱ bologuọụmou̱ bolọ
degei

31 Kegemou̱, Yesu e̱ sa Tair tou̱ fogou̱ mou̱, sa Saidon duoya
ke̱ iligi tou̱ fogou̱ mou̱, haba sa Dekapolisya ke̱ iligi, ohue̱i̱yai
Galilikou̱ mụ.
32 Mụmou̱, sa ke̱ tie o kediạ o ta e̱mokou̱ wolou̱ haguasiei.
O ke̱me kihiyọụ tefegai. Ta̱ne bologua̱ tobou̱ diyo mei. O
kediạ Yesukou̱, na̱ ne̱ dobogo□u dogoguba, o ko□ume bolọ
degeleyode tobolou̱ i.
33 Yesuha̱ o ke̱ wolou̱ ilemou̱, o sasa̱i̱ tou̱ fogou̱, tafe̱i̱
ile, diliesofe̱i̱ dalali, e̱ dobogo□u bolọụye o kaha̱ kihiyọụdu
muguomou̱, haba e̱ dobogo□ukou̱ koso helema̱mou̱, o kaha̱
ikou̱ kugu.
34 Hebenitou̱ daladuguo, molọ hiyedo holo fila̱mou̱, ta̱
mei o kokou̱ efata-yode tobou. Ta̱ kaha̱ sibige̱be kou̱ gue,
so□useyede tobou.

35 Kege tobou mou, o kaha kihiyou sou usei. Ta mei degei kene bolo degeimou, bologuado tai.
36 Bolo degeimou, Yesuha e degeli ke tobou damabadomou kuolou dogogu. Kuolou kou dogoguye, kenou si o sasai kedia e degei ke hiyedo tobolou suluguei.
37 O sasai ta ke dulo kesigiemou tobolou i, e degegolu olou feibe bolonou. E degeiyege, kihiyou tefeiyene ta dulo ili. Ta meiyene ta iliyode tobolou i.

8

Yesuha o 4,000 kege kediamokou nale neei
(Matyu 15:32-39)

1 Kelegebe, o sasai sudo haba haguasie, Yesukou kefegulo i. Dalaguali, nale mei degeimou dugumou, Yesuha e dabai degedi o kedia haguisoumou haguasieimou kou gue tobou,
2 a o sasai kediamokou solou do degeli. Abou de dalaguali, sawisiei kamadia kege mei degeimou, nale mei degei.
3 A o kediame die sabekou mou kege yamabeede tobou ba yolugi, ali hegieye tofigile sagai degele iye domou . O ilo kelebe sa ahudo o sasaiyode tobou.
4 E dabai degedi o kedia sima tobou, sa kuokou be hebe mei mihinou sa. Di ou sibe kiliya kele mamo umaba, o sasai kediamokou nele?
5 E diamokou yodu, ni ou sibe kage dala? Ou sibe dioyosi kegenou dalayode tobolou i.
6 Kegemou, Yesuha o sasai kediamokou, ni mihikou duwoguamabeede tobou. E ou si dioyosi kege ke mala tolou mou, Godikou bolofeiyode tobou ma, ou si ke bafigimamou, e dabai degedi o kediamokou neimou, dia mo umamou, o sasai kediamokou fimou i.
7 Miye huyadefei ilo kelene delei. Yesuha Godikou bolofeiyode tobou mamou, miye kene fimabeede tobou.
8 O sasai kedia nale ke nala iligi guokou degele imou, isimo fofou guei ke kefema, tigi moso tegei dioyosi kege kodu sa i.
9 O olou feibe 4,000 sagai kege.
Kegemou, Yesuha o sasai olou fei tobou mou fogou yai.
10 Youmou, ene e dabai degedi obou de mosole sama yolugi, sa Dalmanutakou fologai.

Dia Yesukou midiho gehe ta milou yedele i
(Matyu 16:1-4)

11 Farisi o kediạ haguasiemo͡u, Yesuko͡u tạe biya iligi, ẹ
tefele dugulamo͡u ko͡u gue tobolo͡u i, nạ midihọ gehẹ ta
milo͡u ba dugubasi, eige nạme Godihạ tobo͡u mo͡u, hebenito͡u
ge hagueidade tawaleyode tobolo͡u i.
12 Yesu ẹ molọ hiyedo holo filạmo͡u tobou, kageimo͡u
ifi ko͡u bo͡u gedo o sasại kediạge midihọ gehẹ hegiba
dugulamo͡u yodulo iya? Ạ nịmoko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ.
Ifi midihọ gehẹ ta milo͡u ba dugulo ile meiyode tobou.
13 Yesuhạ kege tobo͡u ma fogo͡u mo͡u, o sasại kediạ to͡u
fogo͡u mo͡u, mosoleye ohuẹiyai dama, ilobo͡u felei.

*Tạ makaibe Farisi o kediạbo͡u o Herotbo͡u diạ die o͡u sidi mola koko͡u mạ tobou**
(Matyu 16:5-12)

14 Yesubo͡u diạ mosole sama ohuẹiyaiya yolugi dugube,
o͡u sibe sali mei. Dabai degedi o kediạ toto͡u dege fogo͡u
haguasiei. O͡u si tano͡u fẹido sa haguasiei dugu.
15 Kegemo͡u, Yesuhạ nelẹdo dege tobou, nịo͡u tawaibo͡u.
Farisi o kediạbo͡u Herotbo͡u die o͡u sidi mola kẹme nị mọụye.
16 Ẹ dabai degedi o kediạ ẹ kege tobo͡u mo͡u dulomo͡u,
dio□uno͡u tugulo tobolo͡u i, ẹge di o͡u si mei kahạ degemo͡u
tobolo͡u yodei.
17 Diạ tugulo tobolo͡u imo͡u Yesuhạ tawalemo͡u tobou, nị
kageimo͡u di o͡u si mei kẹ tugulo tobolo͡u iya? Kageimo͡u nị
toto tawale ili mei. Nị fịbe hiligido dalagua.
18 Nịme ko͡u dihọbo͡u ye, kẹno͡u si ta dugulo iyo mei.
Kihiyọụne ko͡u dalaye, kẹno͡u si ta dulo iyo mei. Kageimo͡u
nị toto͡u degele iya?
19 Ạ o͡u si houyosi kege kẹ bafigimamo͡u, o 5,000 kege
kediạmoko͡u fi kelegebe, nalẹ isimo fogoube tigi mosọ tegei
olo͡u fẹi kage sa ilou? Olo͡u fẹi 12 kegeyode tobolo͡u i.
20 Haba ạ o͡u si dioyosi kege kẹ bafigimamo͡u, o 4,000 kege
kediạmoko͡u fi kelegebe, nalẹ isimo fogoube tigi mosọ tegei
olo͡u fẹi kage sa ilou? Olo͡u fẹi dioyosi kegeyode tobolo͡u i.
21 Ẹ diạmoko͡u tobou, kageimo͡u ạ ko͡u degegai kẹ nị ta
tawale iyo mei?

Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u hehegie tobo͡u di

(Tạ Hiye 8:22–10:52)

---

* **8:13 8:14** *O͡u sidi mola* kahạ sibigẹbe die midihọ kasagại.

Sa Betsaida o ta dihọ du degei kẹ Yesuhạ bologuọụmo͡u bolọ degei

22 Yesubo͡u dią sa Betsaidako͡u ya fologoumo͡u, o ilo kedią dihọ du degei o ta Yesuko͡u wolo͡u haguasiemo͡u, nạ o dihọ du degei ko͡u kuguyede tobolo͡u i.

23 Yesuhạ o dihọ du degei o kahạ dobogo͡u tolo͡u aliko͡u tafẹi ilemo͡u, o kahạ dihọ koko͡u koso helemạmo͡u, dobogo͡u o koko͡u dogoguomo͡u yodu, nạ bi ta de dugulu?

24 O kahạ masele dala demamo͡u tobou, ạ o ilo kele youmo͡u ko͡u duguluye, kẹno͡u si hebe sạ degei kahạ youmo͡u duguluyode tobou.

25 Haba ẹ dobogo͡u o kahạ dihọ koko͡u dogoguomo͡u, bologuọụmo͡u, ẹ dihọ bolọdo degei, bi olo͡u fẹi tamạno͡u dugu.

26 Yesuhạ o koko͡u be, nạ o dihịle hobo͡u siada. Nẹ mosọko͡u no͡u iyedei.

Pitahạ Yesube Godihạ makaiyode tobou
(Matyu 16:13-20; Luk 9:18-21)

27 Yesuhạ ẹ dabai degedi obo͡u de ya, sa sa huyadefẹi, sa Sisaria Filipai hafẹi dege dalaguaya kẹ suluguali, dią̣mako͡u ko͡u gue yodu, o sasại kedią̣ge ạme koyodade tawale iya?

28 Dią tobou, o ilo kedią̣ge nạme fafeleya degedi o Jonyode tobolo͡u ili. Haba ilo kedią̣ge Elaijayodele ili. Haba iloyege habage-degele-duguo-tobo͡u di-o tayodele ili.

29 Yesuhạ haba yodu, nịo͡u ge ạme koyoyode tawale iya? Pitahạ tobou, nạme Godihạ makai o Kelesuyodei.*

30 Kegemo͡u, ẹ dią̣mako͡u nelẹdo dege tobou, nịge ạme o kẹyode tobo͡u damabeedei.

Yesuhạ yufido ẹme tolo ileba, haguạ gehẹ degeleyodei
(Matyu 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 Kegemo͡u, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kedią̣mako͡u yo͡umako͡u tamạ degele kẹ yoma hehegie tobou, O Kedią Dihi ẹme do hiyedo duguba, odo odobo͡u, mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u, Mosesha̱ kuolo͡u yo dulo i obo͡u olo͡u fẹi kedią ẹ tobeko͡u mugulo. Ẹme wouba tolo ile, sawisiei kamadia kege mei degeiba, haba haguạ gehẹ degeleyodei.

32 Tạ kẹ tamạdo tobo͡u mo͡u, Pitahạ Yesu wolo͡u teguo ilemo͡u, ẹmako͡u gofo͡udo dege tobou.

---

* **8:29 8:29** *Kelesu*be Godihạ di mamo͡uyadomo͡u makai o.

33 Kẹnoõ si Yesuhạ boholoõ moõ, ẹ dabai degedi o
kediạmokoõ maselemoõ, Pitakoõ gofo□u dege tobou, Tamạ,
nạ mạ tobekoõ i. Nạme Godihạ fimạibe tawaiyo mei. Nạme
o kediạ fimại kẹnoõ tawali.
34 Kegemoõ, Yesuhạ o sasạiboõ, ẹ dabai degele idi oboõ
oloõ fẹi kediạ haguisoumoõ, haguasieimoõ tobou, o koyohạ
ạ seselababe, ẹ yo□usie huyafẹi degeba, ạ hebe fufuguomại
hebele ile sagại kẹnoõ tefele, ạ seseyede tobou.
35 O koyohạ yo□u ẹ fịnoõ toloõ subabe, ẹ fị kẹme mei
degeiba tolo ile. Ha o koyohạ tạ uwo bolofẹi kẹ toloõ ba, mạ
habage sesele iligi toubasi, o kẹme fị tofousogo tofousogo
tofoloõ kẹ molo□u.
36 O tahạ sa sibigẹ kuokoõ bimại oloõ fẹido koõ molo□uye,
haba ẹ fị gehẹ kẹ moõ lị mei dalali toubabe, bi oloõ fẹi
kahạge ẹ fịbe ta dogoõ gulo mei.
37 Ẹ bimại kahạge fị tofousogo tofousogo tofoloõ kẹme ta
mamolo□u sagại mei.
38 Ifi koõ boõ gebe o sasại kediạge Godi tobekoõ
muguomoõ, midihọ kasagại daga daga kẹnoõ miloloõ
dalagua. O koyohạ ạboõ mạ tạboõ de tobekoõ muguoba,
ạmokoõ sidifi nẹibabe, sawisiei ta kelege, O Kediạ Dihi ẹge
Aye Godihạ hohọya kẹ ẹ ẹsol o kediạboõ de haguaba, ẹ o
kẹne tobekoõ muguba, sidifi hiyedo degeleyode tobou.

9

1 Yesuhạ haba koõ gue tobou, ạ nịmokoõ damalẹdo
toboloõ kuhẹ. O ilo kuokoõ tafalagua kediạ teli mei
dalaguali, Godihạ o sasại woloõ dalale kẹ nelẹdo dege tamạ
degeiba dugulo ile.

Yesuhạ toõ boholoõ moõ gehẹ degeimoõ dugulo i
(Matyu 17:1-13; Luk 9:28-36)

2 Sawisiei walạiyosi kege mei degeimoõ, Yesuhạ Pitaboõ
Jemsboõ Jonboõ de bitọụ sasado kotoõ woõ ma folomoõ,
dio□unoõ deleiguei. Diạ baha dalaguamoõ, Yesuhạ toõ
boholoõ moõ gehẹ degei.
3 Ẹ yukueibe fọ degema hohọ hiyedo dugulo i. Sa sibigẹ
kuokoõ ge ẹ yukuei fọ degei kẹ sagại ta dala mei.
4 Diạ kẹ duguomoõ, haba dugube, o Elaijaboõ Mosesboõ
dilie tamạ degemoõ, Yesuboõ de tạ kolo imoõ dugulo i.

5 Pitaha̱ ke̱ duguomo͡u, Yesuko͡u tobou, Tisa Hiye, di ko͡u le
tofolo͡u be bolo̱. Ei moso̱ dihife̱i kamadia kege ko͡u le togolo.
Tabe ne̱ moso̱, tabe Moseshа̱ moso̱, tabe Elaijaha̱ moso̱yodei.
6 Pitaha̱ toto͡u dege mo͡u no͡u kege tobou, dia̱ gue̱ hiyedo
degei kaha̱ degemo͡u.
7 Dalaguali dugu, mabi ta migile, dia̱ olo͡u fe̱i gogu. Mabi
timi̱ kilege ta̱ uwo ta ko͡u gue tobo͡u mo͡u du, ko͡ume ma̱
Dihi. A̱ge e̱me tagadido. Ni̱ e̱ ta̱ dumabeedeimo͡u du.
8 Kelegeno͡u masele iligi dugube, Yesu e̱no͡u dia̱bo͡u
tafalamo͡u dugulo i. O tabo͡u tafalamo͡u dugulo ili mei.
9 Kegemo͡u, bito̱u̱ ke̱ to͡u fogo͡u muguolugi, Yesuha̱
dia̱moko͡u nele̱do dege ko͡u gue tobou, ni̱ dugu ke̱me
omoko͡u hobo͡u ta tobo͡u dama. Dalali, O Kedia̱ Dihi e̱ tolo
ileba, widai to͡u fogo͡u hagua̱giba, ise kelege kuhe tobo͡u
mabeedei.
10 Dia̱ ta̱ ke̱ tama̱ dege tobo͡u li mei, dio͡uno͡u tuguga
tobolo͡u i, widai to͡u fogo͡u hagua̱ma ileyodei kaha̱ sibige̱be
kage?
11 Kegemo͡u, dia̱ Yesuko͡u yodulo i, kageimo͡u Moseshа̱
kuolo͡u yo du o kedia̱ge Elaijabe e̱buko͡u haguayede tobolo͡u
iya?
12 Yesuha̱ tobou, damale̱do, Elaijabe e̱buko͡u ko͡u haguaba,
bi olo͡u fe̱i do̱u̱susuloye, ke̱no͡u si kageimo͡u Godiha̱
kuguoko͡u ko͡u gue tobou, O Kedia̱ Dihi e̱me do hiyedo
duguba, oe e̱me kasaga̱i baga ileyodei?
13 Ke̱no͡u si a̱ ni̱moko͡u tobolo͡u kuhe̱, Elaijabe e̱buko͡u ko͡u
haguei. Hagumo͡u, o kedia̱ge e̱moko͡u dio͡u die fi̱ye tawagai
saga̱i ke̱no͡u degele i. Godiha̱ kuguoko͡u ko͡u nala̱i saga̱i
ke̱no͡u tefele degele iyode tobou.

Yesuha̱ o dihi ta duo kasaga̱iye tou ke̱ bologuo̱u̱mo͡u bolo̱ degei
(Matyu 17:14-21; Luk 9:37-43)

14 Yesubo͡u e̱ dabai degedi o kamadia kegebo͡u dia̱ boholo͡u
ma̱ mugua, yogo dia̱moko͡u geleguomo͡u dugube, o sasa̱i
su̱do dia̱ sile̱ma̱ dalaguamo͡u, Moseshа̱ kuolo͡u yo du o kedia̱
dia̱moko͡u ta̱e biya imo͡u dugu.
15 O sasa̱i kedia̱ Yesu hagumo͡u duguomo͡u kesigiemo͡u,
totodo e̱moko͡u fo̱u̱kua yamo͡u, habi bolofe̱iyode tobolo͡u i.
16 Yesuha̱ e̱ dabai degedi o kedia̱moko͡u yodu, ni̱ o
kedia̱bo͡u de ke̱i tobolo͡u mo͡u biya iya?

17 O ta, o sasa̱i duo kile delei kaha̱ tobou, Tisa, a̱ ma̱ o dihi,
duo kasaga̱iye tou, ta̱ mei degei ke̱ na̱moko͡u mala̱ haguei.
18 Duo kasaga̱i kaha̱ dihi ke̱ hili̱gedo tolo͡u mo͡u be,
mihi̱ko͡u hebele mugudi. Mogouya tuo fele̱di. Me̱ tiligama,
e̱ to͡u ne dalalema̱di. A̱ ne̱ dabai degedi o kedia̱ duo kasaga̱i
ke̱ igile muguyedeiye, ha dia̱ ta igile mugulo saga̱i meiyode
tobol͡o͡u i.
19 Yesuha̱ ta̱ ke̱ dulom͡o͡u tobou, ifi k͡o͡u b͡o͡u gedo o sasa̱i
ni̱me ta damale̱yodele iyo mei. A̱ ni̱b͡o͡u de hiyedo dalalebe
dafa. A̱ ni̱ t͡o͡u fog͡o͡u lam͡o͡u degeliye, ke̱n͡o͡u si dihi ke̱me
a̱mok͡o͡u mala̱ haguamabeedei.
20 O kedia̱ dihi ke̱ e̱mok͡o͡u mala̱ haguasieim͡o͡u, duo
kasaga̱i kaha̱ Yesu duguom͡o͡u, kelegen͡o͡u dihi ke̱ fifigim͡o͡u,
mihi̱k͡o͡u fiyam͡o͡u, kakolo tilali, mogouya tuo fele̱i.

21 Kegeim͡o͡u, dihi kaha̱ e̱ ayek͡o͡u Yesuha̱ yodu, sawisiei
ol͡o͡u fe̱i kage kege degediya? E̱ ayeha̱ tobou, dihi huyadefe̱i
kelege yomog͡o͡u hagulugi, ifine kegen͡o͡u dala kuhe̱yode
tobou.
22 Duo kasaga̱iye dihi ko͡u douluk͡o͡u b͡o͡u ta̱lek͡o͡u b͡o͡u
hebele muguom͡o͡u be, dolo wolam͡o͡u degedi. Na̱ eimok͡o͡u
sol͡o͡u do dege dihi de bologua̱le?
23 Yesuha̱ yodu, na̱ kageim͡o͡u dihi de bologuale̱ de
yoduya? O koyoha̱ damale̱yodebasi, ol͡o͡u fe̱i ke̱me e̱ sasale
degeleyode tobou.
24 Kelegen͡o͡u, dihi kaha̱ e̱ ayeha̱ hili̱gedo tobou, a̱me k͡o͡u
damale̱yodeiye, ke̱n͡o͡u si ma̱ damale̱yodeibe huyadefe̱in͡o͡u.
Na̱ a̱ dog͡o͡u guyede tobou.
25 Dihi kaha̱ e̱ ayeha̱ kege tob͡o͡u m͡o͡u, Yesuha̱ dugube, o
sasa̱i su̱do fo̱u̱kua haguasieim͡o͡u duguom͡o͡u, duo kasaga̱i
kok͡o͡u gofo͡u dege tobou, duo kasaga̱i na̱me ta̱ mei, kihiyo̱u̱
tefegai, na̱ dihi ko͡u t͡o͡u fog͡o͡u fog͡o͡u i. Haba ta hagua t͡o͡u
dayede tobou.
26 Duo kasaga̱i kaha̱ ta̱ digio degema, dihi ke̱ hili̱gedo tol͡o͡u
fifigima t͡o͡u fog͡o͡u fog͡o͡u im͡o͡u, dihi ke̱me tei saga̱i tilam͡o͡u
o kedia̱ tolo iyade tawale i.
27 Ke̱n͡o͡u si Yesuha̱ dihi kaha̱ dobogo͡u tol͡o͡u haguа̱gim͡o͡u,
e̱ haguа̱ tofou.

28 Kegem͡o͡u, Yesuha̱ ile moso̱k͡o͡u foloum͡o͡u, e̱ dabai degedi
o kedia̱n͡o͡u dalaguali, eige duo kasaga̱i ke̱ igile mugulobe
kagei kaha̱ hagi̱ degei? de yodulo i.

29 Ẹ tobou, di dihọ bagạ tobo͡u di kahạno͡u si, duo kasagạ̱i kegei kẹ igile mugulo. Abe ta dala meiyode tobou.

Yesuhạ haba tage ẹme tolo ileba, haguạ gehẹ degeleyodei
(Matyu 17:22-23; Luk 9:43-45)

30 Yesubo͡u diạ sa kẹ to͡u fogo͡u ya, sa Galili duo kileya sulugualibe, Yesuhạ o tae ẹme kele suludade tawalebe ta tagali mei.

31 Yobe, ẹge ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u hehegiei. Ko͡u gue hehegie tobou, O Kediạ Dihibe oe ho o kediạmoko͡u seseguba, wouba tolo ile, haba sawisiei kamadia kege mei degeiba haguạ gehẹ degeleyode tobou.

32 Kẹno͡u si tạ kahạ sibigẹbe diạ ta tawale ili mei. Diạ guẹ degeimo͡u, tạ kahạ sibigẹ ẹmoko͡u ta yodulo ili mei.

O koyobe hiye o?
(Matyu 18:1-5; Luk 9:46-48)

33 Kegemo͡u, Yesubo͡u diạ sa Kaperneamko͡u ile fologai. Mosọko͡u fologamo͡u, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u yodu, di haguasiligi, aliko͡u gebe nịme kẹ̱i tạ tobolo͡u ilou?

34 Kẹno͡u si diạ ta tobo͡u li mei. Yobe, aliko͡u ge dio͡usie o koyobe hiye o degele domo͡u kahạ tạ tobolo͡u mo͡u tạe biya i kahạ degemo͡u.

35 Ẹ duwoli, ẹ dabai degedi o olo͡u fẹ̱i 12 kege kediạ haguisoumo͡u, diạ haguasieimo͡u tobou, o koyohạ hiye o degelababe, ẹme mabo͡u o sagạ̱i dege dalali, o olo͡u fẹ̱i kediạ dogo͡u gu dabai degeyede tobou.

36 Ẹ kege tobo͡u ma, dihi huyadefẹ̱i ta malạ, o timịdu tefegi. Tefegiemo͡u, dihi kẹ hebele tolo͡u mo͡u, diạmoko͡u tobou,

37 o koyohạ ạmoko͡u damalẹyodemaba, mạ hụya kẹ dihi huyadefẹ̱i ko͡u sagạ̱i ta dogo͡u gubabe, ạbo͡u de dogo͡u gulu. O koyohạ ạ dogo͡u gubabe, ạno͡u dogo͡u guyo mei, mạ Aye ạ tobo͡u mo͡u haguei, ẹbo͡u dene dogo͡u gulu kehẹyode tobou.

O dimoko͡u ho degeiyo mei kẹme di mogodo
(Luk 9:49-50)

38 Jonhạ Yesuko͡u ko͡u gue tobou, Tisa, ẹi dugube, o tahạ nẹ hụya kẹ duo kasagạ̱iye tolo͡u i kẹ igisemo͡u sumo͡u dugulo i. Kẹno͡u si o kẹme dibo͡u siadiyo mei kahạ, ei ẹ akogulo iyode tobou.

39 Yesuhạ tobou, nịge hobo͡u akogudama. O koyohạ mạ hụya kẹ midihọ gehẹ gehẹ milo͡u babe, ẹge ạmoko͡u be toto tạ kasagạ̱i dege ta tobolo͡u sagạ̱i mei.

40 O dimokou ho degeiyo mei kẹme di mogodo.

41 Ạ nịmokou damalẹdo tobolou kuhẹ. O koyohạ nịme
Kelesuhạ odade tawaleba, mạ hụya kẹ nịmokou huẹị dou
ma nẹịbabe, o kẹme hebe bolofẹị kẹ molo□u.

Midihọ kasagạị kahạge damalẹyodei kẹ makodi
(Matyu 18:6-9; Luk 17:1-2)

42 Yesuhạ haba tobou, o tahạ degeiye, dihi damalẹyodei
ko□u sagạị tae midihọ kasagạị milou babe, o kẹme oye
igi hiyedo ta, ẹ gabagikou tigama, tạlekou hebele muguba
tolobe bolofẹị. Kẹme hebe hiye mei. Hebe Godihạ nelẹbe
hiyedo folodo.

43-44 Nẹ dobogo□u kahạ nạ wolou ile midihọ kasagạị
ta milou babe, nạ nẹ dobogo□u kẹ diafolou hebele filạ.
Kegema, nạ fị gehẹ kẹ mo□ubasi, nạ dobogo□u tanou fẹịbe
bolọ, tạbou mei. Nạ dobogo□u bolọụ dalali, dou mei
degediyo mei kokou iye.

45-46 Nẹ abogo□u kahạ nạ wolou ile midihọ kasagạị ta
milou babe, nạ nẹ abogo□u kẹ diafolou hebele filạ. Kegema,
nạ fị gehẹ kẹ mo□ubasi, nạ abogo□u tanou fẹịbe bolọ, tạbou
mei. Nạ abogo□u bolọụ dalali, dou sakou hebele muguye.

47 Nẹ dihọ kahạ nạ wolou ile midihọ kasagạị ta milou
babe, nẹ dihọ kẹ tele filạ. Kegema, nạ Godihạ wolou dalale
sa kokou foloubasi, nạ dihọ tanou fẹịbe bolọ, tạbou mei. Nạ
dihọ bolọụ kege dalali, dou sakou hebele muguye.

48 Dou sa kokou be
Sẹyene o tou nalạ idi kẹme ta mei degele mei. Douyene nalạ
dalale, kẹnou si ta mei degele mei. *Aisaia 66:24*

49 Gali sole dogogubabe tabale mei, nebe kẹnou tefei, one
doulukou muguba, sibigi olou fẹị mei degeleyode tobou.*

50 Solebe bolọdo, kẹnou si sebe mei degeibabe, kage
degeiye haba sebe degele? Nịme sole sebe dugudi sagạị
kegenou dalaguali, mogo dege dalaguamabeede tobou.

10

Yesuhạ obe sobou hulomou hiyafogou di kahạ tạ kẹ tobou
(Matyu 19:1-12; Luk 16:18)

1 Yesuhạ sa kẹ tou fogou, sa Judiakou ile folomou, tọ
Jordan ilobou i. Kelegene o sasạị sụdo ẹmokou haguasiemou

* **9:49 9:49** Nạ Wok Pris 2:13 dugu.

kefegulo i. Kefegumo͡u, ẹ Godiha̱ ta̱ ko͡u hehegiedi saga̱i̱ kegeno͡u hehegiei.

2 Kegemo͡u, Farisi o ilo kedia̱ Yesuko͡u haguasiei, ẹ tefele dugulamo͡u, ẹmoko͡u yodu, di kuolo͡u ma̱i̱yege obe sobo͡u huloba haba de hiyafogolo͡u no͡u?

3 Moseshạge ni̱moko͡u kuolo͡u be kage dogogulou? de yodu.

4 O kedia̱ tobolo͡u i, Moseshạge oe kuguo nala̱ma sobo͡u koko͡u nelẹba kuhe hiyafogolo͡u be ta̱bo͡u meiyodeiyode tobolo͡u i.

5 Kẹno͡u si Yesuha̱ tobou, ni̱ fi̱be hili̱gido dalagua kaha̱ degemo͡u, Moseshạ egei kẹ kuhe nala̱mamo͡u ni̱moko͡u ne̱i̱yode tobou.

6 Moseshạ kẹ nalali̱ mei kelege, yomogou kelegebe, bi olo͡u fẹi̱ milo͡u gai o kaha̱ge,

Obo͡u sasa̱i̱bo͡u de milo͡u gai. *Stat 1:27*

7 Kegei kaha̱ degemo͡u, obe ẹ aye ẹ adio͡u to͡u fogo͡u ile, ẹ sasa̱i̱bo͡u de dogo͡u gubabe,

8 dilie to͡u be tano͡u fẹi̱ dege dalale. *Stat 2:24*

Diliebe bolọu̱ mei, diliebe tano͡u fẹi̱do degei.

9 Kegei kaha̱ degemo͡u, Godiha̱ tigama fogou kẹme o tae ta kusiadayede tobou.

10 Kegemo͡u, Yesuha̱ ẹ dabai degedi o kedia̱bo͡u de mosọko͡u fologamo͡u, dia̱ ẹmoko͡u sobo͡u hiyafogo͡u di kẹ haba yodulo i.

11 Ẹ tobou, o koyoha̱ ẹ sobo͡u hiyafogo͡u ba, haba sobo͡u ta hubabe, o kẹme sasa̱i̱ ẹbuko͡u hu kẹ makoulu. Midihọ kege degeli kẹme sasa̱i̱ hiyou mo͡udi midihọ.

12 Sasa̱i̱ taha̱ ẹ ma̱ hiyafogo͡u ile, o ta hubane, ẹme o hiyou mo͡udi sasa̱i̱.

Yesuha̱ sisigọbe ẹmoko͡u haguasiemabeede tobou
(Matyu 19:13-15; Luk 18:15-17)

13 O sasa̱i̱ kedia̱ die sisigọ mo͡uma, Yesuha̱ kugugueyadomo͡u haguasiei. Kẹno͡u si ẹ dabai degedi o kedia̱ kẹ duguomo͡u gofo͡u dege tobolo͡u i.

14 Yesuha̱ kẹ duguomo͡u be, hohọ degeli mei, hagi̱ degemo͡u, ẹ dabai degedi o kedia̱moko͡u tobou, ni̱ge sisigọ kedia̱me hobo͡u akogudama. To͡u fogo͡u ba, dio͡u a̱moko͡u haguamabeedei. O sasa̱i̱ kedia̱me sisigọ kẹno͡u tefeimo͡u be, Godiha̱ dia̱ wolo͡u dalayode tobou.

15 A̱ ṉimoko͡u damale̱do tobolo͡u kuhe̱. O koyo na̱ Godiha̱ wolo͡u dalale sa koko͡u be dihi huyadefe̱i baga folo ho fogo͡u babe, na̱ ta folo meiyode tobou.
16 Kege tobo͡u mamo͡u, sisigo̱ kedia̱ kefeguo tolo͡u mo͡u, die widileto͡u dobogo□u dogoguemo͡u, Godiha̱ dia̱moko͡u midiho̱ bolofe̱i ke̱ hehegieyadomo͡u yodu.

Bibo͡u o kaha̱ Yesubo͡u de ta̱ kei
(Matyu 19:16-30; Luk 18:18-30)

17 Yesu e̱ to͡u fogo͡u fogo͡u ilamo͡u degeligi dugube, o ta e̱moko͡u fo̱u̱kua haguamo͡u, yubu sugulo fiyamo͡u duwoli yodu, Tisa bolofe̱ido, a̱me kage degeibasi, fi̱ tofousogo tofolo͡u ke̱ molo͡□u?
18 Yesuha̱ sima tobou, na̱ a̱moko͡u kageimo͡u bolofe̱iyodeiya? O olo͡u fe̱ibe bolo̱ ta dala mei, Godi e̱no͡u si bolo̱do.
19 Na̱ Godiha̱ kuolo͡u olo͡u fe̱i ke̱ ko͡u tawale hobogou.

O hobo͡u woda.
Sasa̱i hiyou degeda.

Hiyou hobo͡u mo͡□uda.

Gulokou tobolo͡u ba hobo͡u ta̱ sada.

Ogo͡u gama o bi hiyou hobo͡u mo͡□uda.

Aye adio͡u diliemoko͡u be midiho̱ bolofe̱i ke̱no͡u hehegieyedei. *Kisim Bek 20:12-16*

20 O kaha̱ e̱moko͡u tobou, Tisa, a̱me kuolo͡u ma̱i olo͡u fe̱i ke̱ dihife̱i kelege dulo sesegamo͡u hagulugi, ifine kuhe̱yode tobou.
21 Yesuha̱ o koko͡u maselemo͡u solo͡u do degemo͡u tobou, tano͡u fe̱i ta na̱ degeli mei dala. Na̱ ile, ne̱ bima̱i olo͡u fe̱i ke̱ tiga, sele mo͡□umaba, bi mei o kedia̱moko͡u fimo͡u i. Na̱ kege degeibasi, ne̱ bi hebenito͡u dala ke̱ na̱ molo͡□u. Kege degema, ma̱ habage seseyede tobou.
22 O kaha̱ ta̱ ke̱ dulomo͡u, fi̱ ko̱go͡u, hagi̱ degemo͡u fogo͡u i, e̱ bima̱i hiyedo dala kaha̱ degemo͡u.

23 Kegeimo͡u, Yesuha̱ e̱ dabai degedi o kedia̱moko͡u maselemo͡u tobou, bibo͡u oyege Godiha̱ wolo͡u daladi sa koko͡u ile folobe hagi̱ hiyedo.
24 E̱ dabai degedi o kedia̱ ta̱ ke̱ dulomo͡u kesigile i. Ke̱no͡u si Yesuha̱ haba tobou, mogo dia̱ma, Godiha̱ wolo͡u daladi sa koko͡u ile folobe hagi̱ hiyedo.

25 Wai kamelyege yukuei gofou̯ di ayẹ aya kẹme folo sagai̯
mei, hagi̯ hiyedo. Kẹnou̯ tefei, selebou̯ oe Godihạ wolou̯
daladi sa kokou̯ folone hagi̯ hiyedo folodo.
26 Dabai degedi o kediạ tạ kẹ dulomou̯, bou̯ basiado
kesigiemou̯, dio□unou̯ tugulo tobolou̯ i, kageibasi, o koyohạ
fi̯ tofousogo tofousogo tofolou̯ kẹ molo□u?
27 Yesuhạ diạmokou̯ maselemou̯ tobou, oyege ta tawaga
degele sagai̯ mei. Godihạ degelenou̯ si hagi̯ ta dala meiyode
tobou.
28 Kegemou̯, Pitahạ tobou, nạ du. Eibe bimai̯ olou̯ fei̯ tou̯
fogou̯ mou̯, nạ sesele yolu kuhẹyode tobou.
29 Yesuhạ tobou, ạ nimokou̯ damalẹdo tobolou̯ kuhẹ. O
koyohạ ạmokou̯ damalẹyodema, tạ uwo bolofei̯ kẹ dulo
seselaba, ẹ mosọ tou̯ fogou̯ babe, o kẹme mou̯ duwolo mei.
Haba, eyẹ malạ, owou̯ bobasi, adiou̯ aye, dihi, hebe hai olou̯
fei̯ kẹne tou̯ fogou̯ babe,
30 o kahạge ẹ molo□ube, haba 100 kege molo□u. Sa kou̯ le
tafalaba, bi Godihạ ẹmokou̯ nelẹbe, bi ẹ afu mo□udi kẹme
gabale. Ẹ mosọ, eyẹ malạ, owou̯ bobasi, adiou̯, dihi, hebe
hai olou̯ fei̯ kegele i kẹ sụdo molo□u. Haba tabe, o ilo kelege
ẹ makolaba degele ile. Habagesi, sawisiei ta, ẹ fi̯ tofousogo
tofousogo tofolou̯ kẹ molo□u.
31 Kẹnou̯ si o sụdo, ifi amulọ yolu kediạme habagekou̯ do
yale. Ifi habagekou̯ do dalagua kediạme amulọ yale.

*Yesuhạ uwagedo, ạme tolo ileba, haba haguạ gehẹ dege-
leyodei*
(Matyu 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 Yesubou̯ diạ sa Jerusalemkou̯ yadi aba kẹ yolugi, Yesu
amulọ imou̯, ẹ dabai degedi o kediạ fimai̯ hiyedo degele
i. O sasai̯ die habage yolu kediạne guẹ degele i. Yolugi, ẹ
dabai degedi o olou̯ fei̯ 12 kege kediạmokou̯ haguamabeede
tobou̯ mamou̯, dio□unou̯ kefeguo dalamou̯, ẹ yo□umakou̯
tamạ degeladi kẹ diạmokou̯ haba hehegie tobou.
33 Ni̯ duma, di ifi sa Jerusalemkou̯ ile fologaba, o tahạ
O Kediạ Dihi ẹ mogou̯ du dalaguadi hiye obou̯, Mosesha̱
kuolou̯ yo dulo i obou̯ kediạmokou̯ seseguba, tạ sama
wouba, tolo ileyodemaba, sa ta o kediạmokou̯ sesegulo ile.
34 Seseguba, diạge ẹmokou̯ susuga tobolou̯ yilọ ima, koso
hesema, tigi dofou̯ ye woma, dodo wala iba tolo ile. Sawisiei
kamadia kege mei degeiba, ẹ haguạ gehẹ degeleyode tobou.

Jemsbo͡u Jonbo͡u dilie hiye o degelamo͡u degele i
(Matyu 20:20-28)

35 Kegemo͡u, Sebedihạ dihi bolọụ dilie hụbe Jemsbo͡u
Jonbo͡u dilie Yesuko͡u ya tobou, Tisa, nạ ele ko͡u degelamo͡u
degeli kẹme nạmoko͡u yoduba, nạ bolọyode tobo͡u yede
tobolo͡u i.
36 Yesuhạ diliemoko͡u yodu, nelege ạ nelemoko͡u kẹị
degeyedeiya?
37 Dilie ko͡u gue tobolo͡u i, nạ nẹ hohọ koko͡u hiye o
degeba dalaba, sawisiei kahạge ele ta nẹ dobogo͡u deleko͡u
duwoba, haba tabe nẹ dobogo͡u fofo͡uko͡u duwoba dele
sagạị degeliyode tobolo͡u i.
38 Kẹno͡u si Yesuhạ diliemoko͡u sima tobou, nele ạmoko͡u
ko͡u yodulu kahạ sibigẹbe nolo͡u ge defẹị ta tawaiyo mei.
Nele ạ seseibabe, dobo͡u hagịbo͡u ạ dugulo kẹme nelene de
dugulo ile?*
39 Ele kẹ sasale dugulono͡u yode tobolo͡u i.
Ẹ haba tobou, nelebe do ạ dugulo sagạị kẹno͡u tefele ko͡u
duguloye. Hagị ạ dugulo sagạị kẹme nelene dugulo ile.
40 Kẹno͡u si o koyobe mạ dobogo͡u deleko͡u duwoba,
fofo͡uko͡u duwoba dele kẹme ạ ta makale sagạị mei.
Duwodi bolọụ kẹme Godihạ o bolọụ ta yo͡u ẹ tagaiya kẹ
makamạị dalayode tobou.
41 Kegemo͡u, dabai degedi o ilo 10 kege kediạ tạ kẹ
dulomo͡u, diạ Jemsbo͡u Jonbo͡u diliemoko͡u gofo͡u degele i.
42 Gofo͡u degele imo͡u, Yesuhạ diạ haguisoumo͡u, ẹmoko͡u
haguasieimo͡u ko͡u gue tobou, nị olo͡u fẹị ko͡u tewe, sa ilo
kelegebe die hiye o kediạ o sasạị wo͡u ma dalaguadibe, dabai
olo͡u fẹibe tạye fọụmo͡u degele idi. Die hụbo͡u o kediạge o
sasạị kediạmoko͡u hagị nelẹmo͡u, die tạno͡u sesegamabeede
tobolo͡u idi.
43 Midihọ kegei kẹme nị degedama. Nị o koyohạ hiye o
degelababe, o kẹ nạme o ilo kediạ dabai degedi o degeyede
tobou.
44 Damalẹdo, nị o tahạ hụbo͡u o degelababe, o kẹ nạme
o sasạị olo͡u fẹị kediạ fisimo͡u dabai degedi o sagạị dege
dalayedei.
45 Yobe, O Kediạ Dihi ẹ hagueine, o tahạ ẹ dogo͡u
guyadomo͡u hagueli mei. Ẹ hagueibe, ẹ o sasạị dogo͡u

---

* **10:38 10:38** Grik tạe ‘kope’ bo͡u ‘fafeleya’ bo͡u de nalạị kahạ sibigẹbe *dobo͡u hagịbo͡u hiyedo dugulo.*

gulamou͡ haguei. Ẹ yo͡unou͡ tolo ileba, o sasa̱i sụdo mamou͡ la̱mou͡ kuhe hagueiyode tobou.

Yesuha̱ dihọ du degei o ta bologuọụmou͡ bolọ degei
(Matyu 20:29-34; Luk 18:35-43)

46 Yesubou͡ dia̱ ya, sa Jerikokou͡ fologai. Sa kẹ tou͡ fogou͡ youmou͡, o sasa̱i sụdo dia̱bou͡ de yai. O ta, ẹ hụbe Bartimeus, ẹme o Timeusha̱ dihi, ẹ a fẹkou͡ duwei. Ẹme dihọ du degei, o sasa̱i kedia̱mokou͡ sele hawaga duwodi.
47 Ẹ sa Nasaret o Yesube haguluyodeimou͡ dulomou͡, nelẹdo dege haguisai, Yesu, Devitha̱ hụti, na̱ a̱ solou͡ do degeyede tobou.
48 O sụdo gofo͡u degemou͡, ẹmokou͡ na̱ ta̱dayede tobolou͡ i. Kẹnou͡ si ẹ haba haguisama, hilị̱gedo tobou, na̱me Devitha̱ hụti, na̱ a̱ solou͡ do degeyedei.
49 Yesuha̱ iligi ali duo kele tofolou͡, o sasa̱i kedia̱mokou͡ dihọ du degei o kẹ haguayede tobou͡ mabeedeimou͡, dia̱ haguisamou͡ tobolou͡ i, na̱ guẹ degeda. Hagua̱, Yesuha̱ na̱ haguayede tobolou͡ yodele i.
50 Ẹ ta̱ kẹ dulomou͡, ẹ yukuei sasado kẹ dile fila̱, totodo hagua̱ma Yesukou͡ i.
51 Geleguomou͡, Yesuha̱ ẹmokou͡ yodu, na̱me a̱ na̱mokou͡ kẹi̱ degele kẹ tagaiya? Tisa Hiye, a̱me ma̱ dihọ bolọ degele saga̱i degeliyode tobou.
52 Yesuha̱ tobou, na̱ i. Nẹ damalẹyodei kaha̱nou͡ nẹ dihọ kẹ bologuọụmou͡ bolọ degeli kuhẹyode tobou͡ mou͡, kelegenou͡ ẹ dihọ bolọdo degeimou͡, Yesu diliou͡ fa aba yai.

Yesu ẹ do hiyedo duguomou͡, tolo ilemou͡ hagua̱ gehẹ degei

(Ta̱ Hiye 11–16)

11

Yesuha̱ sa Jerusalemkou͡ feleibe, gamani hiye onou͡ tefele felei
(Matyu 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

1 Yesubou͡ dia̱ yolugi, sa Jerusalem hafẹi̱ degeimou͡, bitọụ Oliv kokou͡ ge sa Betfagebou͡, sa Betanibou͡ kokou͡ fologai. Fologamou͡, ẹ dabai degedi o bolọụ ta kẹdiliemokou͡ tobou,
2 nele sa di dugulu kokou͡ imabeedei. Nele ya fologaba dugu, wai dọki wili ta obe bagạgie fogou tafalaba dugulo. O

tae wai dǫki kahą̱ tagetou͡ ta biyeli mei. Wai dǫki kę̱ fiyolou͡
ba wolou͡ haguama.
3 O tae nelemokou͡ kagelamou͡ degeiya? de yodubabe, nele
Hiye Ohą̱ dabai degele dalayodema. Mei degeba, totodo
boholou͡ mą̱ wolou͡ hagualeyode tobou͡ mabeede tobou.
4 Kege tobou͡ mou͡, dilie ya fologamou͡ dugube, wai dǫki
wili ta alikou͡ tafalamou͡ dugu. Obe wai dǫki kę̱ mosǫ tahą̱
adikou͡ bagą̱gie fogou tafalamou͡ dugu. O bolǫṵ kę̱dilie dǫki
kę̱ fiyou͡ mou͡,
5 o hafę̱i kele tafalagua kedią̱ diliemokou͡ yodulo i, nele
kagelamou͡ wai dǫki bagą̱gi ko□u fiyou͡ ya?
6 Dilie Yesuhą̱ kou͡ tobou sagą̱i kę̱nou͡ tefele tobou͡ mou͡, o
kedią bolǫyodeimou͡, dilie dǫki kę̱ wolou͡ haguasiei.
7 Dǫki wolou͡ haguasie, Yesukou͡ felę̱gamou͡, dilie yukuei
sasado kę̱ digima, wai dǫki tagetou͡ dogogumou͡, Yesu ę̱
kotou͡ folo biyei.
8 Wai dǫki tageya imou͡, o sṵdo die yukuei sasado digima,
aba kę̱ mą̱mou͡ yai. O ilo kele hebe haimikou͡ yamou͡, hebe
go diafigima haguasiemou͡, aba kę̱ mą̱mou͡ yai.
9 O ilo kele Yesuhą̱ ile amulǫ aliya yolubou͡, habageya
haguasilibou͡ kedią̱ olou͡ fę̱i do hilę̱gedo kou͡ gue tobolou͡ i,
Di hohǫbou͡ me.
Hiye Ohą̱ hṵya kę̱ hagulu o kę̱me Godihą̱ dogou͡ guyedeibasi.
Buk Song 118:26
10 Godihą̱ dogou͡ guyenou͡ Devithą̱ hṵti o ko□umahą̱ di wolou͡
dalalamou͡ hagulu kuhę̱.
Di Godikou͡ hohǫbolou͡ ba, ę̱ hṵ hebele fogume.
11 Kegemou͡, Yesuhą̱ iligi, sa Jerusalemkou͡ folomou͡ ile,
Godihą̱ mosǫkou͡ folomou͡, bi olou͡ fę̱i defę̱ido taye dugulo
hobogou. Ile, ę̱ dabai degedi o olou͡ fę̱i 12 kege kediąbou͡ de
sa Betanikou͡ fogou͡ yai, asǫ mulṵ kahą̱ degemou͡.

Yesuhą̱ hebe kiyou kę̱ kolo mą̱dayede tobou
(Matyu 21:18-19)

12 Sabiyoumou͡, Yesubou͡ dią̱ sa Betani tou͡ fogou͡ mou͡
yolugi, Yesu ę̱ hegie degei.
13 Yolugi, ę̱ hebe kiyou ta guo hiyedo ahu dege tafalamou͡
dugu. Ile, kiyou yelekou͡ ge kiyou kolo ta de dala domou͡
defę̱ido dugube, kiyou kę̱me kolo ta malę̱i mei. Guoyenou͡
dalaguamou͡ dugu. Yobe, kiyou kolo ą̱ mei kahą̱ degeimou͡.

14 Mo͡u dalamo͡u duguomo͡u, ẹ̱ge hebe kiyou koko͡u ko͡u
gue tobou, kegeligi kolo ta haba mọu̱ba, obe ta na̱iye. Ẹ̱
dabai degedi o kedia̱ ẹ̱ kege tobo͡u mo͡u dulo i.

O kedia̱ Godiha̱ mosọ kekaimidu makisi degele imo͡u, Yesuha̱ folo igisei
(Matyu 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

15 Yesubo͡u dia̱ sa Jerusalemko͡u boholo͡u ma̱ ya folog-
amo͡u, ẹ̱ Godiha̱ mosọ kekaimidu folomo͡u dugube, o kedia̱
makisi degele imo͡u duguomo͡u igiseimo͡u fogo͡u yai. Sele
tiga mo͡udi o kedia̱ fafai kẹ̱ne ẹ̱ biligisei. Sio kulu obo͡u
kedia̱ duwoguadi kẹ̱ne biligisei.

16 Godiha̱ mosọ kekaimidube, bi ta mo͡uma
felẹ̱gadamabeede tobolo͡u mo͡u akogu.

17 Kegei degemo͡u, ẹ̱ o kedia̱moko͡u hehegie tobou, Godiha̱
kuguoko͡u be

Ma̱ mosọbe sa sa o olo͡u fẹ̱i kedia̱ dihọ baga̱ tobolo͡u idi
mosọyode *Aisaia 56:7*
nala̱i dala.
Kẹ̱no͡u si ni̱ degeiye,

Ma̱ mosọbe hiyou mo͡udi o kedia̱ wọmogo͡u di mosọ saga̱i
degeli. *Jeremaia 7:11*

18 Kegemo͡u, Yesuha̱ Godiha̱ mosọ kekaimidu tobolo͡u
tafalamo͡u, mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u, Moseshạ kuolo͡u
yo dulo i obo͡u kedia̱ ta̱ uwo kẹ̱ dulomo͡u, Yesube kage wouba
tolo domo͡u tugulo tobolo͡u i. Yobe, hiye o kedia̱ ẹ̱moko͡u gue̱
degeimo͡u, o sasa̱i olo͡u fẹ̱i ẹ̱ ta̱ kẹ̱ dulomo͡u kesigile idi kaha̱
degeimo͡u.

19 Habi degeimo͡u, Yesubo͡u dia̱ sa Jerusalem to͡u fogo͡u
mo͡u yai.

O taha̱ damalẹ̱yodemaba, dihọ baga̱ tobo͡u babe, ẹ̱ yodulu
saga̱i kẹ̱me molo͡u
(Matyu 21:20-22)

20 Sabiyoumo͡u, Yesubo͡u dia̱ aba yolugi, hebe kiyou kẹ̱me
fafagale fiyei dugu. Guobo͡u tefebo͡u olo͡u fẹ̱ido kege fafagale
fiyei.

21 Pitaha̱ duguomo͡u, Yesuha̱ i degei kẹ̱ tawalemo͡u tobou,
Tisa Hiye, na̱ dugu. Hebe kiyou, i na̱ kolo haba ta ma̱dayedei
ko͡u fafagale fiyei kuhẹ̱yode tobou.

22 Yesuha̱ sima tobou, ni̱ Godiko͡u damalẹ̱yodemabeedei.

23 Ạ nị̱moko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ̱. O koyohạ̱ bitọ̱ụ
kuoko͡u, nạ̱ haguạ̱, tạ̱leko͡u fogu fiyayedema, fima̱i̱ bolọ̱ụbo͡u
mei, ẹ̱ tobolo͡u sagạ̱i̱ kẹ̱me damalẹdo degeledade tawaibabe,
ẹ̱ tobolo͡u kẹ̱me tamạ̱ degeiba dugulo.
24 Kegei degemo͡u, ạ̱ nị̱moko͡u tobolo͡u kuhẹ̱. Nị̱ Godiko͡u bi
ta molo͡uyodemaba, damalẹdo molo͡udade tawaleba dihọ̱
bagạ̱ tobo͡u babe, bi kẹ̱me molo͡uyode tobou.

25-26 Kegemo͡u, Yesuhạ̱ haba tobou, nị̱ haguạ̱, dihọ̱ bagạ̱
tobo͡u lababe, nị̱ o tako͡u hagị̱ degei ta dalababe, kẹ̱ gebe
meiyodemaba kuhe dihọ̱ bagạ̱ tobo͡u ma. Kegeibasi, nị̱ Aye
hebenito͡u duwo, ẹ̱ge midihọ̱ kasagạ̱i̱ nị̱ milo͡u ga i kẹ̱ gebe
meiyodele.

Hiye o kediạ̱ Yesuko͡u, nạ̱me o koyohạ̱ hụ̱ya kẹ̱ dabai degediya? de yodulo i
(Matyu 21:23-27; Luk 20:1-8)

27 Kegemo͡u, Yesubo͡u diạ̱ sa Jerusalemko͡u haba ya folog-
amo͡u, ẹ̱ Godihạ̱ mosọ̱ kekaimidu folo siei. Sumo͡u, mogo͡u
du dalaguadi hiye obo͡u, Moseshạ̱ kuolo͡u yo dulo i obo͡u,
odo odobo͡u kediạ̱ haguasiemo͡u,
28 ẹ̱moko͡u yodulo i, nạ̱me dabai ko͡ume koyohạ̱ hụ̱ya kẹ̱
degediya? Nạ̱me o koyohạ̱ tobo͡u mo͡u, dabai ko͡u kuhe
degediya?

29 Ẹ̱ o kediạ̱moko͡u tobou, ạ̱ne nị̱moko͡u tạ̱ ta yodulamo͡u.
Nị̱ ạ̱moko͡u dọ̱ụdo dege tobo͡u basi, ạ̱ne nị̱moko͡u o ạ̱ tobo͡u
mo͡u dabai degeli kẹ̱me tobolo͡u.
30 Jonhạ̱ fafeleya degedibe o kediạ̱ dabai? Ha hebenihạ̱
dabai? Nị̱ ạ̱moko͡u tobo͡u mabeede tobou.

31 Kegemo͡u, hiye o kediạ̱ dio͡uno͡u tugulo tobolo͡u i, di
hebenihạ̱ biyode tobo͡u babe, ẹ̱ge nị̱ Jonhạ̱ tobo͡u di kẹ̱me
kagemo͡u damalẹyodili mei de yoduye.
32 Haba di obeno͡u tawaga degediyode tobo͡u bane, di tạ̱
kege tobolo͡u ne bolọ̱ meiyodele i. Hiye o kediạ̱ o sasạ̱i̱
kediạ̱moko͡u guẹ̱ degemo͡u kege ko͡u tobolo͡u i. Yobe o sasạ̱i̱
olo͡u fẹ̱i̱ kediạ̱ge Jonbe habage-degele-duguo-tobo͡u di-odade
tawale i kahạ̱ degemo͡u.
33 Kegeimo͡u, o kediạ̱ Yesuko͡u ei ta tewe meiyode tobolo͡u
i. Yesuhạ̱ne tobou, ạ̱ne o koyohạ̱ ạ̱ tobo͡u mo͡u dabai ko͡u
dege haguei kẹ̱me ạ̱ nị̱moko͡u ta tobolo͡u meiyodei.

12

Tą makaibe midihǫ kasagąi milõu ga idi o kedią hebe hai dia dalaguadi kokõu mą tobou
(Matyu 21:33-46; Luk 20:9-19)

1 Kegemõu, Yesuhą Juda hiye o kediąmokõu tą makainõu kõu gue yoma tobõu mõu i, o tahą ę hebe haimikõu hebe hou sogogama kekai. Kekama mei degeimõu, mihį dama, dugule bologuąi, dabai degedi o ilo kedią hebe kolo kodu sama, tofõu tofolõu gagima, tigi kolo huęi gofo□udo kę kuhe milõu gamabadomõu. Mihį dama mei degeimõu, o kahą mosǫne togoma tagetõu haba fogolo tegei. Hiyou mǫuye domõu dia daladi o kęme kotõu tafalayadomõu. Dabai olõu fęi mei degeimõu, hebe hai obõu kahą o ilo kediąmokõu ę hebe hai kę heliofęi nelęmõu, makisi degemabeede tobou. Ę hebe kolo ilo kelebe ę biyode tobõu ma, sa ahudo kuhe fogõu i.

2 Habage, hebe kolo kę suwi degeimõu, hebe hai obõu kahą ahudo dalali, ę dabai o ta ile, hebe kolo ilo kele gama haguayede tobou.

3 Kęnõu si hebe hai dabai degele idi o kediąge dabai o kę hagua felęimõu duguomõu, dią ę tolõu mą womamõu, nąme mõu fogõu iyede tobolõu i.

4 Kegeimõu, haba hebe hai obõu kahą ę dabai o ta tobõu mõu imõu, dią o kęne tolõu mą, widiokõu woma, bõu basiado makoma fogõu mõu, o kęne fogõu i.

5 Kegei degemõu, hebe hai obõu kahą haba ę dabai o ta tobõu mõu i. Hebe haimikõu foloumõu, dią o kę dolodo woumõu tolo i. Kegeimõu, hebe hai obõu kahą haba ę dabai o sǫdo tobõu mõu tanõu tanõu yai. Kęnõu si hebe haimikõu fologoumõu, hebe hai dabai degele idi o kedią ilo kele woma tõu fofõu gueimõu fogõu yai, haba ilo kelebe woumõu tofigile i.

6 O tanõu do ta delei, kęme hebe hai obõu kahą yo□u ę dihido, yo□u hohǫ degedido. Kęnõu si uwagedo, ę dihi kęne tobõu mõu hebe haimikõu i. Ę ayehą yo□usie tobou, dią mą dihihą tąsi dulo ileyodei.

7 Dihi kę ile foloumõu, hebe hai dabai degele idi o kedią ę duguomõu, dio□unõu tugulo tobolõu i, o ko□ume, ę aye toubabe, ę ayehą bi olõu fęibe ę molo□u. Kegei degemõu, di

dihi ko͡une wouba tolo iba, hebe hai ko͡u di mo͡umebeede tobolo͡u i.

8 Diạ kege tobo͡u ma, dihi kẹ tolo͡u mạ walamạmo͡u, hebe hai hagulẹko͡u hebele fileiyode tobou.

9 Kegemo͡u, Yesuhạ haba yodu, hebe hai obo͡u kahạge kagele? Ẹ ile, o hebe hai dabai degele ili kediạ wouba tofigieiba, ẹ hebe hai kẹ o ilo kediạmoko͡u nelẹyode tobou.

10 Yesuhạ haba tobou, tạ Godihạ kuguoko͡u nalai dala kẹme nige huso͡uma tawale ili mei? Tạ kẹme kuhẹ,

Mouti, mosọ togodi o kediạ dugube kasagai degeimo͡u ko͡u igile filei kẹme ẹ haba meleya mouti fogou.

11 Hiye Ohạ degeiyeno͡u bolọ degei dala kuhẹ. Ei dugulube, kẹme bolofeido, di tawaga tobolo͡u sagai mei. *Buk Song 118:22-23*

12 Kegemo͡u, hiye o kediạ Yesuhạ tạ makai kẹme diạmoko͡u no͡u tobolo͡u dade tawalemo͡u, Yesube tolo͡u mạ tạ salamo͡u ko͡u degeiye, kẹno͡u si degeli mei, diạ o sasai kediạmoko͡u guẹ degemo͡u, mo͡u fogo͡u yai.

Obege gamani hiye o Sisarko͡u be gamani sibidi sele de nelẹ, haba nelẹ sagai mei?
(Matyu 22:15-22; Luk 20:20-26)

13 Hiye o kediạ Yesuhạ tobo͡u gai kẹ tefele dugulamo͡u tạ saleyodemamo͡u degele iligi, Farisi o ilobo͡u, Herothạ dabai degele idi o ilobo͡u kediạ tobo͡u mo͡u yai.

14 Diạ Yesuko͡u fologamo͡u tobolo͡u i, Tisa, ei ko͡u tewe, nạme damalẹdo tạ tobo͡u di o. Nạ omoko͡u ta guẹ degediyo mei. Nạ tobo͡u dibe, o hụ dalabo͡u, o hụ meibo͡u kediạmoko͡u tạ tano͡u feino͡u tobo͡u di. Nạ Godihạ midihọ hehegiedibe, damalẹdo kẹno͡u hehegiedi. Ei yodu tạ huyadefei ta dala. Dige sibidi sele kefema, gamani hiye o Sisarko͡u de nelẹ, ha nelẹ sagai mei?

15 Kegemo͡u, Yesuhạge o kediạ tạeno͡u tobolo͡u dade tawalemo͡u, ẹ diạmoko͡u tobou, ni kageimo͡u ạ tefele dugulo iya? Sele dio ta malạ haguama. Ạ dugulo.

16 Diạ sele dio ta malạ hagumo͡u, ẹ diạmoko͡u yodu, figisa ko͡ubo͡u, hụ ko͡ubo͡u debe koyohale? Diạge Sisarhaleyodele i.

17 Kegemo͡u, Yesuhạ diạmoko͡u tobou, Sisarhạ bi debabe, Sisarko͡u nẹma. Godihạ bi debabe, Godiko͡u nẹmabeedei. Diạ ẹ tạ kẹ dulomo͡u kesigile i.

Sadyusi o kediạ Yesuko͡u obe tolomo͡u haguạ gehẹ degele idi kẹ yodulo i
(Matyu 22:23-33; Luk 20:27-40)

18 Kegemo͡u, Sadyusi o kediạ Yesuko͡u yai. Diạge o tofigieibe haguạ gehẹ degele ile meiyode tobolo͡u idi. Diạ ya fologamo͡u, Yesuko͡u ko͡u gue yodulo i,
19 Tisa, Moseshạ dimoko͡u tạ ta ko͡u gue nalại, o tahạ sobo͡u huloba dihi ta degeli mei toubabe, ẹ soso͡u mei degeiye deba, haba ẹ malạhạ kuei sasại kẹ huloba dihi degeibabe, dihi kẹme ẹ eyẹhạ dihi degele.*
20 Afudo, o eyẹ malạ dei olo͡u fẹibe dioyosi kege. Wolo kahạ sobo͡u huye, dihi degeli mei tolo i.
21 Tolo imo͡u, ha ẹ malạhạne sobo͡u kẹno͡u hu. Kẹne tolo i, dihi degeli mei. Ha ẹ malạ tahạne nebe kẹno͡u tefei.
22 Kẹno͡u tefele kegega iligi olo͡u fẹi dioyosi kege tofigiema mei degei. Dihi ta degeli mei. Uwagedo sobo͡u kẹne tolo i.
23 Habage, o tofigile i kediạ haguạ iba, sobo͡u kẹne haguọụbabe, sasại kẹme o koyohạ sasại? O dioyosi kege kediạ sobo͡u kẹ ko͡u humo͡u iyode tobolo͡u i.
24 Kegemo͡u, Yesuhạ sima tobou, Godihạ kuguoko͡u nalạgai dala kẹme nị ta tawale iyo mei. Godihạ nelẹne nị ta tawale iyo mei. Kegei kahạ degemo͡u, nị tạ gulại dege tobolo͡u ili kuhẹ.
25 O tofigiei kediạme haguạ gehẹ degemababe, sobo͡u hulo mei, mo͡u kege tofolo͡u, hebeni ẹsol o sagại degele ileyode tobou.
26 Kẹno͡u si o tofigiei kediạme haguạ gehẹ degele ileyodili kẹme, Moseshạ kuguoko͡u ko͡u gue nalại dala ko͡ume nị huso͡uma tawale ili mei? Moseshạge hebe ta douye nọụmo͡u masele tafalamo͡u, Godihạ ẹmoko͡u tobou,
Ạme Abrahamhạ Godi, Aisakhạ Godi, Jekophạ Godi.* *Kisim Bek 3:6*
27 Ẹme tofigiei o kediạ Godi mei. Godibe o gehẹ dalagua kediạ die Godi. Tạ nị kẹ tobolo͡u be gulạidoyode tobou.

Godihạ tạ hiyedo folodo
(Matyu 22:34-40; Luk 10:25-28)

28 Sadyusi o kediạ Yesubo͡u de tạe biya imo͡u, Moseshạ kuolo͡u yo du o tahạ foloumo͡u, Yesuhạ o kediạmoko͡u

---

* **12:19 12:19** Lo 25:5 * **12:26 12:26** O kediạme afu tofigile i, kẹno͡u si Godihạ ẹ dihị̀le koko͡u be sosou dalaguayodei.

bologuạdo sima tobou̍ mou̍ dulomou̍, Yesukou̍ kou̍ gue yodu, Godihạ tạ olou̍ fẹi kelebe, tạ sibigẹdobe kou?

29 Yesuhạ tobou, Godihạ tạ sibigẹdo kẹme kou̍ gue,
Israel o diạma, nị defẹido duma. Di Hiye O Godibe tanou̍ fẹido.
30 Nị Hiye O Godi ẹnou̍ tagama. Nị solou̍ bou̍ nị duobou̍ nị fimạibou̍ nị nelẹbou̍ olou̍ fẹi kegeye ẹ tagamabeedei. *Lo 6:4-5*
31 Godihạ tạ hiye tabe kuhẹ,
Nạ no□usie tagadi sagại kẹnou̍ tefele, nogo diạmokou̍ ne kegenou̍ tagayedei. *Wok Pris 19:18*
Tạ taege tạ bolọụ kẹme gabale sagại meiyode tobou.

32 Moseshạ kuolou̍ yo du o kahạ Yesukou̍ tobou, Tisa, nạ tobolou̍ be bolofẹi. Damalẹdo, Hiye O Godibe tanou̍ fẹinou̍ dala. Godibe tabou̍ mei.

33 Di Godi ẹnou̍ tagalebe, nị solou̍ bou̍ nị fimạibou̍ nị nelẹbou̍ olou̍ fẹi kegeye ẹ tagaleba, haba di mogo diạmokou̍ ne solou̍ do degelebe, di o tae yo□usie solou̍ do degedi sagại kẹnou̍ tefele degeibasi, midihọ kẹme sibigẹ hiyedo. Midihọ kahạge gali doulukou̍ sile Godikou̍ nẹdi kẹme gabaiyode tobou.

34 Yesuhạge kuolou̍ yo du o kahạ bologuạ tobou̍ mou̍ dulomou̍ tobou, nạme Godihạ wolou̍ daladi sa kẹme ahu dege dala meiyode tobou.

Kegemou̍, o sasại kediạ tạ kẹ dulomou̍, diạ ẹmokou̍ guẹ degemou̍ be, haba tage ta yodulo ili mei.

Yesuhạ o sasại kediạmokou̍ Godihạ makai o Kelesube koyo? de yodu
(Matyu 22:41-46; Luk 20:41-44)

35 Yesuhạ Godihạ mosọ kekaimidu folomou̍, o sasại kediạmokou̍ hehegiligi kou̍ gue yodu, kadegemou̍ Moseshạ kuolou̍ yo du o kediạ Godihạ makai o Kelesube Devithạ* dihiyode tobolou̍ iya?

36 Duo Bolofẹihạ degeiye, Devithạ kou̍ gue tobou kẹme di kou̍ tewe,
Hiye Ohạ mạ Hiye Okou̍ kou̍ gue tobou, nạ mạ dobogo□u delekou̍ duwoba ibe deba, ạ nẹ ho o kediạ mo□umaba, nẹ abogo□u hayedu kefeguloyodei. *Buk Song 110:1*
37 Devithạnou̍ o Kelesube ẹ Hiye Oyodei debabe, nịge kageimou̍ o kẹme Devithạ dihiyodele iya?

---

* **12:35 12:35** *Devit* ẹme Juda o sasại kediạ die kou̍ guai hiye o.

Yesuhạge kuolou yo dulo i o kediạme midihọ kasagại milou ga idiyodei
(Matyu 23:1-36; Luk 11:37-54, 20:45-47)

Yesuhạ hehegie tobou mou be, o sasại sụdo dulomou hohọ degele i.

38 Hehegiligi, o sasại kediạmokou kou gue tobou, kuolou yo du o kediạmokou be nịou tawaibou. O kediạge yukuei sasado kẹ kạma suluguadibe, kefegudi sa kokou ge oe diạ duguo agali bolofẹiyodele idi kẹ tagale idi.

39 Egei mosọkou ne fologamou be, egei tobolou o kẹ hafẹido dege duwogualenou tagale idi, o sasại kediạ diạme hụbou odade tawamabadomou. Oe nalẹ hiyedo kefema digumou, nalạ idi kelegene, diạme duwodi bolofẹido kokou duwogualenou tagale idi.

40 Diạ kuei sobou kediạmokou ogou gama, die bimại olou fẹi kẹ hiyou malạ idi. Dihọ bagạ tobou dine, diạ tạenou sasado dege tobolou idi. Habage Godihạ tạ sale kelegebe diạme hebe kasagại molo□uyode tobou.

Kuei sasại tahạ Godikou tei sele dio nẹi
(Luk 21:1-4)

41 Yesuhạ Godihạ mosọ kekaimidu sele sadi bokisi hafẹi dege duwoli dugube, o sasại sụdo sele mo□uma haguasie sa imou dugu. Selebou o kediạne sele sụdo sa imou dugu.

42 Kuei sasại, ẹme bibou mei, ẹ tei sele dio bolọụnou fẹi kẹ malạ hagua, sele sadi kodu sagimou dugu.

43 Yesuhạ kẹ duguomou, ẹ dabai degedi o kediạ haguisoumou haguasieimou tobou, ạ nịmokou damalẹdo tobolou kuhẹ. Kuei sobou bibou mei ko□umahạ ẹ sele nẹibe hiyedo. O kediạ nelẹ i kẹ olou fẹi gabai.

44 Selebou o kediạ sele sa ibe, die bi hiye kou dalamou, huyadefẹinou sa i. Kẹnou si kuei sasại ko□ume ẹ nalẹ mo□udi sele uwagefẹi kẹ olou fẹido sagiyode tobou.

13

Yesuhạ Godihạ mosọ makolo kẹ tobou
(Matyu 24:1-2; Luk 21:5-6)

1 Yesu ẹ Godihạ mosọ kẹ tou̍ fogou̍ imou̍, ẹ dabai degedi o
tahạ ẹmokou̍ tobou, Tisa, nạ dugu. Nạ mosọ igi hiyedoyenou̍
togogai* bolofẹido kẹ dugugayede tobou.
2 Kege tobou̍ mou̍, Yesuhạ kou̍ gue tobou, nạ ifi mosọ hiye
sụdo kou̍ dugulube, habagebe igi tahạ igi yogohạ tagetou̍
ta tilaba dugulo mei. Obe biyolugi, mosọ olou̍ fẹi igisema
mei degele ileyode tobou.

Yesuhạ hagi sụdo habage tamạ degele kẹ tobou
(Matyu 24:3-14; Luk 21:7-19)

3 Yesu ẹ bitọụ Olivkou̍ duwoli, Godihạ mosọ buguli
duwomou̍ dugumou̍, Pitabou̍ Jemsbou̍ Jonbou̍ Andrubou̍
diạnou̍ fologamou̍, ẹmokou̍ yodulo i,
4 nạ tobolou̍ kẹme koboge tamạ degele? Kẹi makaiye
bukou̍ tamạ degeiba, ei duguoba ise nạ tobou kẹme tamạ
degeladidade kuhe tawale ile? Nạ eimokou̍ tobou̍ yede
tobolou̍ i.
5 Kegemou̍, Yesuhạ diạmokou̍ tobou, nịou̍ tawaibou̍,
kegeligi o tahạ nị ogou̍ gaiye.
6 O sụdo haguasieba, mạ hụya kẹ ogou̍ ga kou̍ gue tobolou̍
ile, ạme Godihạ makai o. Kege ogou̍ ga tobolou̍ iba, o sasại
sụdo dulo ile.
7 Yesuhạ haba tobou, nị biyolu uwo dubabe, guẹ
degedama. Biyaleyodei dubane, nị hobou̍ ta kesigidama.
Kẹme kou̍ tamạ degeleye, kẹnou̍ si uwage sawisiei kẹme
you.
8 Sa ta obiyei kahạ haguasieba, sa ta o kediạbou̍ de biya ile.
Sa ta hiye o tahạ ile, sa ta hiye obou̍ de biyale. Haba tabe, sa
sa keleya olou̍ fẹi gigima haguale. O sasại hegie hiyedone
dugulo ile. Kẹ bukou̍ tamạ degele kẹme sasạiye dihi mou̍
lạmou̍ do yomogou̍ dugudi sagại kẹnou̍ tefele dugulo ile.
9 Kelegebe nịou̍ tawaibou̍. Diạ nị die kansole kediạmokou̍
wou̍ ma ile, tạ salene dala. Egei mosọkou̍ gene o ilo kele
nị dofou̍ ye wala ile. Nị ạmokou̍ damalẹyodeibabe, nịme
gamani o kediạbou̍, hiye o ilo kediạbou̍ die dihịle kokou̍
tefegieba tạ sa ile. Tạ soubabe, nịge diạmokou̍ be tạ uwo
bolofẹi kẹnou̍ hehegie tobou̍ ma.

---

* **13:1 13:1** Godihạ *mosọ igi hiyedoyenou̍ togogai* - Juda o kediạme mosọ *igiyenou̍* togolo idi. Haba tabe, sa Jerusalemkou̍ be, Godihạ mosọ hiye delei. Mosọ kẹme tanou̍ fẹi mei, mosọ sụdo hafẹi hafẹi dege biyomou̍ ibe, kekai duledu delei.

10 Tą uwo bolofęi kę oe sa sa o sasąi olou fęi kediąmokou
tobou ba tefele dulo mei degeibabe, uwage sawisiei kuhe
tamą degele.
11 Oe nį tą soubabe, nį hobou guę degedama. Tą nį tobolou
be fį hiyedo mądama. Godihą nįmokou tobou ba duloba nį
kęnou tobolou ile. Kęme nįou nou tawaga tobolou ile mei.
Duo Bolofęihą tobou ba, nį kęnou kuhe tobolou ile.
12 Kegeba, ę eyęhą ę malą tą sama wouba toloyode tobolou
. Haba aye diąne die sisigǫ diąmokou ne nebe kęnou tefele
degele ile. Sisigǫyene aye adiou diąmokou dafaba, wouba
tofigiemabeede tobolou ile.
13 O olou fęi kediąge nįme dafa ile, yobe nį ąmokou
damalęyodei kahą degemou. Kęnou si o koyohą nelędo
dege dalababe, uwage sawisiei kelegebe Godihąge o kęme
mamolo□u.

Midihǫ kasagąi milou gadi kahą bi ta tamą degele
(Matyu 24:15-28; Luk 21:20-24)

14 Yesuhą haba kou gue tobou, nįge midihǫ kasagąi milou
gadi kahą bi ta Godihą kuolou mosǫ kodu o tae dogogu
dalaba dugulo ile.* O ko□u husolo□u nąge defęido fimąma
tawayedei. Bi kę dugubabe, sa Judia o sasąi kedią kama
fosige ya, bitǫu kokou fologamabeedei.
15 Bi kasagąi kę dugulo kelegebe, o tae ę mosǫ meleyatou
duwobabe, mulǫba, ę mosǫdu bi ta mo□u foloda.
16 O tahą ę hebe haimikou dalababe, haba boholou mą ile,
mosǫkou ę yukuei sasado kę mo□uda.
17 Sawisiei kelegebe, solou do hiyedo, sasąi dihi guokou
bou kediąbou, sasąi dihigidiou bou kediąme hagį hiyedo
degeiba dugulo ile.
18 Kulio ą kelege kasagąi degele kę tamą degeiye deba, nį
dihǫ bagą tobou ma.
19 Yobe, kelegebe hagį hiyedo dugulo kahą degemou.
Godihą sa sibigę ko□u milou mamou haguabe demou, ifine
kuhę, hagį kegei ta dugudiyo mei. Habagene kegei kę ta
dugulo mei.
20 Hiye Ohą sawisiei kę sasa dege dogogubabe, o sasąi
olou fęi mei degele. Kęnou si o sasąi yo□umakou makai
kediąmokou solou do degeba, sawisiei kę kuhe tǫu dege
dogogulo.

---

* **13:14 13:14** Daniel 9:27, 11:31, 12:11

21 Yesuhạ haba tobou, kegeiba o tahạ nịmoko͡u ko͡u gue
tobolo͡u, duguma, Godihạ makai o Kelesube kuhẹyodeibabe
hobo͡u dudama. Haba o tahạ, nị duguma, Kele-
sube kele dalayode tobo͡u babe, nịge tạ kẹme hobo͡u
damalẹyodedama.
22 Yobe, o ilo kelege haguasie, midihọ gehẹ gehẹ milo͡u
gaba, ogo͡u gaba, ạme Godihạ makai o Kelesuyode tobolo͡u
ile. Haba o ilo kelegene ogo͡u gai egei tobolo͡u ile. O kedịạ
nelẹdo degeiba, Godihạ yo͡umako͡u makai o sasạị kedịạge
haba dịạmoko͡u damalẹyodemabeedemaba degele ile.
23 Kegei kahạ degemo͡u, nịo͡u tawaibo͡u. Ạ nịmoko͡u
habage tamạ degele kẹme olo͡u fẹị ko͡u tobo͡u ma mei
degeiyode tobou.

Habage O Kedịạ Dihi haguale
(Matyu 24:29-31; Luk 21:25-28)

24 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, hagị hiyedo kẹ mei degele
kelegebe,
Asọ goso͡ugo͡u ba hulịạ degele. Oguone goso͡ugo͡u ba hohọ
degele mei.
25 Kuidihọne agudileto͡u ge fiyasigile. Damalẹdo, bimạị olo͡u
fẹị agudileto͡u dalagua kẹme awale hobogolo͡u. *Aisaia*
13:10, 34:4
26 Kegeiba, o sasạị kedịạ dugulobe, O Kedịạ Dihi ẹme nelẹ
hiyedo kẹbo͡u, hohọbo͡u de mabiye to͡u go͡u ma migiba
dugulo ile.
27 Ẹge ẹ ẹsol o kedịạ tobo͡u ba, o sasạị yo͡u ẹ biyode makai
kẹ aso͡u kolobo͡u agudio tiligai isimoko͡u ge mo͡umo͡u iligi
isimoko͡u dele.

Nị hebe kiyou kẹ tawama
(Matyu 24:32-35; Luk 21:29-33)

28 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, nị hebe kiyou kẹ tawama.
Ẹ goya ko͡u ye foloumo͡u, guo gehẹ bisọụmo͡u be, nịge sa
bolọdo biyamo͡u iladidade tawale idi.
29 Nebe kẹno͡u tefei, nị hagị ạ nịmoko͡u ko͡u tobou sagạị kẹ
dugubabe, nịge O Kedịạ Dihi ẹme hagualadidade tawama.
Ẹ hagualebe hafẹịdo degei kehẹ.
30 Ạ nịmoko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ. Ifi ko͡u bo͡u ge
dalagua o sasạịbe tofigili mei dalaguaba, ạ ko͡u tobolo͡u kẹ
olo͡u fẹịdo tamạ degele.
31 Agudiobo͡u sa sibigẹbo͡u olo͡u fẹịbe mei degele. Kẹno͡u
si mạ tạbe ta mei degele mei.

Hiye Oha haguale sawisiei kẹme o sasai di ta tewe mei
(Matyu 24:36-44)

32 Yesuha haba kou gue tobou, kegegai kẹ tama degele
sawisieibou asọ dihọbou kẹme o taha ta tewe meido. Hebeni
ẹsol o kediane ta tewe mei. Godiha Dihi ẹne ta tewe mei. Ẹ
Aye yo□unou si tewe.
33 Yesuha haba tobou, niou tawaibou. Ni defeido dia
dalama, ni sawisiei kẹ ta tewe mei kaha degemou.
34 A tobolou kẹme ko□u sa degei, o taha ẹ mosọ tou fogou,
sa ta ilamou. Ẹ dabai degele idi o kediamokou tobou, ni
ma mosọ dia dalamabeede tobou ma, o tanou tanou dabai
nẹmou i. Ẹ o adi dia daladi kokou tobou, na defeido dia
dalayede tobou ma fogou i.
35 Kegei degemou, ni defeido dia dalama. Mosọ obou kaha
hagua felẹbe ni ta tewe mei. Habi felẹ deba, huliame felẹ
deba, sio ayomou tọuba felẹ deba, gusugu felẹ deba, kẹme
ni ta tewe mei.
36 Hiye o kaha totodo hagua felẹba, ni tiasigei duguye.
37 A nimokou tobolou kẹme, a o sasai olou fei kediamokou
ne tobolou. Ni defeido dia dalamabeede tobou.

14

Hiye o kedia Yesu wouba toloyodema dọususulo i
(Matyu 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

1 Gabama I Sawisiei* hiye kaha nalẹ kefeguo nadi kẹme
ou daba kege domou. Sawisiei hiye ta, ou mola mei sidi
sawisiei kẹne hafei degei. Kelegebe, mogou du dalaguadi
hiye obou, Mosesha kuolou yo dulo i obou kedia kefema
tugulo tobolou i, di Yesube amafei kage tolou ma, ta sama
wouba tolo ile?
2 Kẹnou si di Gabama I Sawisiei kou lege hobou degedame,
o sasai kedia duguoba, gofo□u dege biya iye domou.

Sasai taha huei họbou kẹ Yesuha widiletou sou gu
(Matyu 26:6-13; Jon 12:1-8)

3 Yesu ẹ sa Betanikou ile, o Saimonha mosọkou folo
duwei. O kẹme dobo do kou tou ye bolọ degei. Nalẹ nala
duwoguamou, sasai taha botole igiye milou kodu họbou

---

* **14:1 14:1** *Gabama I Sawisiei,* 'Pasoba' ta kaha sibigẹbe kou gue: Afu Godiha sa Isip sisigọ wolo kẹ woumou tofigiei, kelegebe Israel sisigọ kediạnou si ta weli mei, mou gabama i. Kegei kaha ẹ tobou, ni *Gabama I Sawisiei* kẹ hohọbolou ba, nalẹ kefema na demabeede tobou. Kege tobou mou, Israel o kedia sa Isip tou fogou, die sabekou fogou yai (Kisim Bek 12:1-42).

hue̱i̱ dou kẹ tolo͡u felẹ si̱mamo͡u, hue̱i̱ họbo͡u bolọdo kẹ Yesuha̱ widileto͡u so͡u gu. Hue̱i̱ họbo͡u kẹme bolofe̱i̱do, di tawaga tobolo͡u saga̱i̱ mei, afu sele hiyedoye mamọu̱.

4 Kẹno͡u si o ilo kedia̱ duwoguali, kẹ duguo dafamo͡u, dio□uno͡u tugulo tobolo͡u i, kageimo͡u hue̱i̱ họbo͡u bolọdo ko□u mo͡u so͡u guo mei degeiya?

5 Di makisi degemaba, sele 300 gabama folo saga̱i̱ malạba, bi mei o kedia̱mokoo͡u nelị debabe bolọyode tobo͡u mamo͡u, sasa̱i̱ kokoo͡u gofo□u dege tobolo͡u i.

6 Kẹno͡u si Yesuha̱ tobou, gofo□u degedama. Kageimo͡u nị sasa̱i̱ kuokoo͡u hagị nelẹ iya? Ẹge a̱mokoo͡u be midihọ bolofe̱i̱do kẹ hegili.

7 O bi mei o kedia̱me nị̱bo͡u de hiyedo dalaguale. Nị̱ o kedia̱me dogoo͡u gulo tagaibabe nị dogoo͡u gulono͡u . A̱no͡u si nị̱bo͡u de hiyedo dalale mei, a̱me toto fogoo͡u ile.

8 Sasa̱i̱ ko□umaha̱ a̱ dogoo͡u gulo saga̱i̱be, yo□u ifi dogoo͡u gulu kuhẹ, ta̱bo͡u mei. A̱ touba widalaba degele saga̱i̱ kẹme, a̱ teli mei koo͡u boo͡u gedo ẹ hue̱i̱ họbo͡u kẹ ma̱ too͡u guebo͡u soo͡u gulu kuhẹ.

9 A̱ nị̱mokoo͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ. Sa sa olo͡u fe̱i̱, oe ma̱ ta̱ uwo bolofe̱i̱ kẹ tobo͡u mo͡u suluguali, sasa̱i̱ ko□umaha̱ degeli kẹne tobolo͡u ile. Kegeiba, o sasa̱i̱ye ẹme ta toto͡u degele ile meiyode tobou.

Judasha̱ Yesube Juda hiye o kedia̱mokoo͡u seseguloyodema makai
(Matyu 26:14-16; Luk 22:3-6)

10 O Judas Iskariot ẹme Yesuha̱ dabai degedi o olo͡u fe̱i̱ 12 kege kaha̱ duo kile daladi o, ẹge mogoo͡u du dalaguadi hiye o kedia̱mokoo͡u ile, Yesube ẹ tolo͡u ma̱ o kedia̱mokoo͡u seseguloyode tobou.

11 Hiye o kedia̱ ta̱ kẹ dulomo͡u, hohọ degemo͡u, ẹmokoo͡u sele damalẹdo nelẹyode tobolo͡u i. E̱ Yesube kageligi tolo͡u ba hiye o kedia̱mokoo͡u sesegulo domo͡u fị̱ hiyedo ma̱ delei.

Yesubo͡u ẹ dabai degedi obo͡u dia̱ nalẹ nala̱ i
(Matyu 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)

12 O͡u mola mei sidi sawisiei sasafe̱i̱ kelege, o kedia̱ Gabama I Sawisiei kaha̱ dowo kẹ wai sipsip wili woma sidi. Kegeimo͡u, Yesuha̱ dabai degedi o kedia̱ ẹmokoo͡u yodulo i, na̱ eibe ile, Gabama I Sawisiei kaha̱ dowo kẹ nalẹbe kilị̱ya kele kefema nalẹ tagaiya?

13 Kegeimo͡u, Yesuhạ ẹ dabai degedi o bolọ̱ụ̱ kẹdilie tobo͡u mo͡u, yala degeimo͡u, diliemoko͡u tobou, nele sa Jerusalemko͡u ya fologaba dugu, o ta bilika hue̱i̱ dou tolo͡u iba kẹno͡u sesele ima.
14 Mosọ̱ o kahạ foulu koko͡u nelene fologaba, mosọ̱ obo͡u koko͡u ko͡u gue yoduma, ele Tisahạge kili̱ya kele ẹ dabai degedi obo͡u ei Gabama I Sawisiei kahạ dowo kẹ̱ nalẹ̱ kefema nalạ ile? de yodumabeedei.
15 Nele kege yodubabe, o kahạ fo͡u gou mosọ̱ hiyedo koto͡u dala kẹ̱ hegiba, fafaibo͡u duwodibo͡u olo͡u fẹ̱i̱ koto͡u dalaba dugulo. Nele koto͡u no͡u di nalẹ̱ kefema dogogumabeede tobou.
16 Kege tobo͡u mo͡u, dilie ya, sa Jerusalemko͡u fologamo͡u dugube, bi olo͡u fẹ̱i̱ Yesuhạ tobou sagạ̱i̱ kẹme dalaguamo͡u dugu. Duguomo͡u, dilie Gabama I Sawisiei kahạ dowo kẹ̱ nalẹ̱ olo͡u fẹ̱i̱ kefema dogogulo i.
17 Sa nugumo͡u, Yesuhạ ẹ dabai degedi o olo͡u fẹ̱i̱ 12 kege kẹ̱ sosogo͡u felei.
18 Nalẹ̱ nalạ duwoguali, ẹ diạmoko͡u ko͡u gue tobou, ạ̱ nị̱moko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ̱. Nị̱ o tahạge ạme ho o kediạmoko͡u sesegulo. O kẹme ko͡u le ạbo͡u de nalẹ̱ nolụyode tobou.
19 O kediạ tạ kẹ̱ dulomo͡u, fị̱ hagị̱ degele i. O tano͡u tano͡u ko͡u gue yodugamo͡u i, nạge ạ̱ tobolo͡u dei?
20 Yesuhạ diạmoko͡u tobou, o ạ̱ tobolo͡u kẹme nị̱ o olo͡u fẹ̱i̱ 12 kege kahạ duo kile daladi o. O kẹme ạbo͡u de o͡u si nalẹ̱ si hue̱i̱ melekidu masa nolụ.
21 Damalẹdo, O Kediạ Dihi ẹme tolo ile, Godihạ kuguoko͡u ko͡u nalạ̱i̱ dala sagạ̱i̱ kẹno͡u tefele. Kẹno͡u si O Kediạ Dihi ho oko͡u sesegulo o nạme no͡u tawaibo͡u. Nẹ̱ adio͡u hạge nạ̱ malạ felị̱ mei fogo͡u homo͡u de tobou.

Yesuhạ o͡u sibo͡u, tigị̱ kolo hue̱i̱ gofo͡udo kẹbo͡u de ẹ dabai degele idi o kediạmoko͡u nẹ̱i̱
(Matyu 26:26-30; Luk 22:15-20; 1 Korin 11:23-25)

22 Yesubo͡u diạ nalẹ̱ nalạ duwoguali, Yesuhạ o͡u si ta malạ tolo͡u mo͡u, Godiko͡u bolofẹ̱i̱yode tobo͡u mamo͡u, o͡u si kẹ̱ bafigima, ẹ dabai degele idi o kediạmoko͡u nẹmamo͡u, nị̱ mo͡umabeedei. Ko͡ume mạ̱ to͡u yode tobou.
23 Ẹ̱ haba hue̱i̱ kopeko͡u so͡u guo mạ̱i̱ kẹ̱ malạ tolo͡u mo͡u, Godiko͡u bolofẹ̱i̱yode tobo͡u mamo͡u, diạmoko͡u nẹ̱i̱mo͡u, diạ olo͡u fẹ̱i̱ nalạ i.

24 Nalạ imamou͡, Yesuhạ kou͡ gue tobou, ko͡ume mạ kafei.
Mạ kafei ko͡umahạge Godibou͡ de mogo degedi midihọ
ebele kẹ hegili, o sasại̱ sụdo dogou͡ gulamou͡.
25 Ạ nị̱mokou͡ damalẹdo tobolou͡ kuhẹ. Sa kuokou͡ be
ạ tigi kolo hueị̱ gofo͡udobe haba ta nalẹ mei ibe deba,
Godihạ wolou͡ daladi sa kokou͡ genou͡, ạ haba tigi kolo hueị̱
gofo͡udobe kuhe nalẹyode tobou.
26 Kẹgemou͡, diạ diẹ tanou͡ ta fema fogou͡ mou͡, bitọụ
Olivkou͡ fogou͡ yai.

Yesuhạ kou͡ gue tobou, Pitahạ ạme tobekou͡ muguloyode tobou
(Matyu 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

27 Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou͡ kou͡ gue tobou, nị̱
olou͡ feị̱ ạ tobekou͡ mugulo ile. Yobe, Godihạ kuguokou͡ kou͡
gue nalại̱ dala kahạ,
Ạ wai sipsip dia daladi o kẹ wouba tolo iba, ẹ sipsip kefeguo
dalagua kẹ olou͡ feị̱ kusia fosigile. *Sekaraia 13:7*
28 Kẹnou͡ si ạ haguạ gehẹ degeibabe, ạ sa Galilikou͡ be, nị̱
you ile dalaba, ạbukou͡ ileyode tobou.
29 Pitahạ ẹmokou͡ tobou, o ilo kediạ nạ tobekou͡ mugulo
ibabe, ạge nạme ta tou͡ fogolou͡ meiyode tobou.
30 Yesuhạ tobou, ạ nạmokou͡ damalẹdo tobolou͡ kuhẹ. Ifi
huliạme, sio ayomou͡ ye bolọụ kege you talẹ dalaba, nạge
kamadia kege ạ Yesu tewe meiyode tobolou͡.
31 Kẹnou͡ si Pitahạ tạ nelẹdo dege kou͡ gue tobou, ạme nạbou͡
de tolo ileye, kẹnou͡ si ạ nạ tewe meiyode ta tobolou͡ mei.
Yesuhạ dabai degedi o olou͡ feị̱ kediạne kegenou͡ tobolou͡ i.

Yesuhạ hebe hai sa Getsemanikou͡ ge Godikou͡ dihọ bagạ tobou
(Matyu 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 Yesubou͡ diạ sa ẹ hụ Getsemanikou͡ ya fologamou͡,
diạmokou͡ nị̱me kuokou͡ duwoma. Ạ tafeị̱ ile, Godikou͡ dihọ
bagạ tobou͡ lamou͡ yode tobou.
33 Ẹ wou͡ ma ibe, Pitabou͡ Jemsbou͡ Jonbou͡ de wou͡ ma i.
Dalali, ẹ fị̱ hagị̱ hiyedo degemou͡,
34 diạmokou͡ tobou, ạme hagị̱ hiyedo degeli kahạ tolo
sagại̱yodei. Nị̱ kuokou͡ baha dalamabeede tobou.
35 Ẹ tafeị̱ ile, mihị̱kou͡ yubu sugulo fiyamou͡ duwoli, kou͡
gue dihọ bagạ tobou, nạ bolọyodeibabe, ạ hagị̱ hiyedo
ko͡ume ta dugulo sagại̱ meiyodei.

36 Ẹ haba dihọ bagạ tobou, Aye,* mạ Aye, nạnou si olou
fẹi sasalenou degele sagại. Ạ hagi kẹ dugulo dafa. Kẹnou si
ạ tagai sagại kẹ degeda. Nou tagai sagại kẹnou degeyede
tobou.
37 Kegemou, Yesu ẹ dihọ bagạ tobou ma, boholou mạ
haguamou dugube, o kamadia kediạme yogou gua tiasigei
dugu. Ẹ Pita tile haguạgiemou yodu, Saimon, nạme yogou
gua tila? Nạ baha dalali, asọ dihọ tanou ta mei degele sagại
mei?
38 Nị kou le ạ diaba, Godikou dihọ bagạ tobolou dalama.
Tefele dugu ta haguba, nị fiyasigeiye. Damalẹdo, fiyege kou
nelẹdo dalaye, kẹnou si tou be nelẹ meiyode tobou.
39 Haba ẹ tafẹi ile, dihọ bagạ tobou sagại kegenou haba
tage tobou.
40 Haba boholou mạ haguamou dugube, ẹ dabai o ke-
diạme tiasigei dugu, yogou gua hiyedo degeimou. Tilimou
haguạmou, diạ ẹmokou tobolou kẹ ta tawale ili mei.
41 Kegemou, Yesuhạ haba tage ile, dihọ bagạ tobou ma,
boholou mạ hagua, ẹ dabai o kediạmokou kou gue tobou,
nịme younou misiholo tilagua? Kege fogou ma. Duma, o ilo
kelege O Kediạ Dihi tolou ba, midihọ kasagại milou ga idi o
kediạmokou sesegulobe ise kuhẹyode tobou.
42 Nị haguạma, di yame. Duguma, o ạ tolou ba, ho o
kediạmokou sesegulo o kẹme hagulu kuhẹ.

Judashạ Yesu tolou mou ho o kediạmokou sesegu
(Matyu 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

43 Yesuhạ kege tobolou tafalali, Judas felẹimou dugu.
Judas ẹme Yesuhạ dabai o olou fẹi 12 kege kahạ duo kile
daladi ta. O sụdo ẹbou de aweki mẹ bolọụ kẹbou, dou
wou bou de tou ma haguasie felẹgai. O kediạme mogou du
dalaguadi hiye obou, Moseshạ kuolou yo dulo i obou, odo
odobou kediạ tobou mou kuhe haguasie felẹgoumou dugu.
44 Judashạ hiye o kediạmokou kou tobou, ạ o ta nogou
goubabe, o kẹme Yesu. Nị o kẹ tolou mạ defẹido malạ
imabeedei.
45 Kegemou, Judashạ Yesukou toto folo, Tisa Hiye de tobou
mamou, tolou mạ nogou.
46 Kege tobou mou, o kediạ Yesu hiịge tolou mạmou, tạ
salamou degele i.

---

* **14:36 14:36** Yesuhạ tạege *Aba* dilibe, mạ ‘aye’ dili.

47 Kegemoõ, o ta, o sasạị timịdu tafala kahạ ẹ aweki mẹ
bolọụ yukuei foudu sai kẹ telemoõ, mogoõ du daladi hiye
ohạ dabai degedi o kẹ fạị, kehẹ tagạ mugu mihịkoõ fiyei.
48 Yesuhạ o kediạmokoõ tobou, kadegeimoõ nị awekiboõ
biyaboõ de toõ ma haguasie, ạ hilịgedo toloõ iya? Ạme
hiyou mo□udi o mei, biyadi o mei.
49 Sawisiei oloõ fẹị ạ Godihạ mosọ kekaimidu nịboõ de
dalali, o sasạị kediạmokoõ egei hehegiediye, ha nị ạ ta toloõ
ili mei. Kẹnoõ si Godihạ tạ, kuguokoõ nalạị dala kẹme
damalẹdo tamạ degeli kuhẹyode tobou.
50 Kegeimoõ, ẹ dabai degedi o oloõ fẹị kediạ Yesu toõ fogoõ
kama fosigei.

O gisiai ta kama fou

51 O gisiai ta kahạ Yesu sesega ile tefeleibe, ẹ toõ gueboõ
yukuei fọ degei muguomoõ tefelei. Tafalamoõ, o kediạ o
kẹme toõ lamoõ degele i,
52 kẹnoõ si ẹ yukuei fọ degei kẹ dile filạ fogoõ, bese kama
fou.

O kediạ kansole dihịle kokoõ Yesu tạ sa i
(Matyu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

53 O kediạ Yesu toloõ mạmoõ, mogoõ du daladi hiye ohạ
mosọ duwokoõ woloõ ya fologai. Fologoumoõ, mogoõ du
dalaguadi hiye oboõ, haba odo odoboõ, Moseshạ kuoloõ yo
dulo i oboõ oloõ fẹị kediạ kele kefegulo i.
54 Yesu toloõ youmoõ, Pita ẹne ahu dege sesele ile,
mogoõ du daladi hiye ohạ mosọ kekaimidu felei. Folomoõ,
kasamane o kediạ dou ha duwoguamoõ, ẹne kele dou ha
duwei.
55 Mogoõ du dalaguadi hiye oboõ, kansole oboõ oloõ fẹị
kediạ o tahạ ogoõ gai tạ Yesuhạ degeli mei kagei kẹ toboõ
ma, kahạsi ẹme wouba tolo sagạị domoõ kẹ tugulo toboloõ
i. Kẹnoõ si diạ midihọ kasagạị Yesuhạ milou ta dugulo ili
meido.
56 O sụdo kediạ ẹ degeli mei ogoõ ga toboloõ i kẹme diạ
fimạị tanoõ dege toboloõ ili mei, oloõ fẹibe gulokou tạnoõ.
57 O ilo kediạne tafalaguali, ogoõ ga koõ gue toboloõ i,
58 ei dube, o ko□umahạge Godihạ mosọ, o kediạ tegei
kẹme igimaba, sawisiei kamadia kege mei degeiba, ẹ haba
mosọ ebele ta togoma mei degei kẹ duwoloyodei. Kẹnoõ si ẹ
dobogo□uye togolo meiyode toboõ moõ dulo iyode toboloõ
i.

59 Kẹnou si tạ kẹ̱ tobolou ine, diạ olou fẹ̱i fimạ̱i tanou dege tobolou ili mei, ogou ganou tobolou i.

60 Kegemou, mogou du daladi hiye ohạ kansole o kediạ dihḭle kokou haguạ tafalali, Yesukou yodu, nạ die tạ sima tobolou be dafa? Tạ o ko□udiạ tobolou ilibe, de damalẹ̱, ha gulokou?

61 Kẹnou si Yesuhạ tạ ta sima tobou li meido.

Kegeimou, mogou du daladi hiye ohạ haba yodu, Hiye Ohạ makai o Kelesube nạ? Di ẹ̱ hụ hebele fogulo idi kahạ ẹ̱ Dihibe nạ?

62 Kegeimou, Yesuhạ tobou, kẹ̱me ạnou. Nḭ O Kediạ Dihi ẹ̱me O Nelẹ̱do kahạ dobogo□u delekou duwo dema, haba agudiletou ge mabiye malạ migiba dugulo ileyode tobou.

63 Mogou du daladi hiye ohạ tạ kẹ̱ dulo kesigiemou, gofo□u hiyedo degemou, yo□u ẹ̱ yukuei kẹ̱ tolou dulagimamou, tạbe kehefẹ̱i de tobou.

64 Nḭge o ko□ume Hiye Ohạ timou kẹ̱ mou lạmou tobolou ko□u de dulo ili? Nḭ kage tawale iya? de yodu. O olou fẹ̱i kediạ kou gue tobolou i, o kẹ̱me midihọ̱ kasagạ̱i dala kahạ wouba tolo ile.

65 Kegemou, o ilo kediạ Yesukou koso hesema, ẹ̱ dihọ̱ yukuei kaiye diou guo tigamamou, dobogo□uye wala i. Wala iligi, o koyohạ nạ fọ̱uya? de yoduga i. Kasamane kediạne tolou mạ, dobogo□uye wala i.

Pitahạ Yesube ẹ̱ tewe meiyode tobou
(Matyu 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

66 Pita ẹ̱me mogou du daladi hiye ohạ mosọ̱ kekaimidu dalamou, hiye o kahạ dabai degedi sasạ̱i tahạ migilemou,

67 Pita dou ha duwomou duguomou, ẹ̱mokou maselemou tobou, nạne sa Nasaret o Yesubou de deleiyode tobou.

68 Kẹnou si Pitahạ tobou, kegeli mei, nạ tạ ko□u tobolou be, ạ tawaiyo meiyode tobou ma fogou ile, kekai adi fẹ̱kou tafalamou, [sio ayomou tạ̱i.]

69 Dabai degedi sasạ̱i kahạ ẹ̱ kokou tafalamou duguomou, o hafẹ̱i tafalagua kediạmokou haba tobou, o ko□ume die o tayode tobou.

70 Kẹnou si ẹ̱ haba tobou, kege meiyode tobou.

Haba o hafẹ̱i dege tafalagua kediạ Pitakou tobou, damalẹ̱do, nạne die o ta, nạme sa Galili tie oyode tobolou i.

71 Kegeimo͡u, ẹ tạ nelẹdo dege ko͡u gue tobou, damalẹdo,
o nị̱ tobolo͡u ili kẹme ạ tewe meido. Ạ̱ ogo͡u ga tobo͡u babe,
Godihạ ạ makoloyode tobou.
72 Ẹ̱ kege tobo͡u ma mei degeimo͡u, kelegeno͡u sio ayomo͡u
haba tage tạị̱. Sio ayomo͡u tọ̱ọ̱mo͡u, ẹ Yesuhạ ko͡u gue ko͡u
tobou, sio ayomo͡u ye bolọ̱ọ̱ kege you talẹ dalaba, nạge
kamadia kege ạ Yesu tewe meiyode tobolo͡u yode tobou kẹ̱
tawalemo͡u hilị̱gedo gesei.

15

O kediạ Yesu o Pailatko͡u wolo͡u yai
(Matyu 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38)

1 Sabiyoumo͡u, mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u, odo
odobo͡u, Moseshạ kuolo͡u yo dulo i obo͡u, kansole obo͡u olo͡u
fẹị̱ kediạ dọ̱ọ̱susulo imamo͡u, Yesu dobogo͡u tabe tigama,
gamani hiye o Pailatko͡u wolo͡u yai.
2 Pailathạ Yesuko͡u yodu, Juda o kediạ hiye obe nạ? Yesuhạ
tobou, nạ tobolo͡u be damalẹdo.
3 Mogo͡u du dalaguadi hiye o kediạ Yesu ẹ degediyo mei
gulokou tạ hiyedo tobolo͡u i.
4 Pailathạ ẹ haba yodu, kagemo͡u nạ sima tobo͡u yo mei?
O ko͡udiạ nạ degegai kẹ tobolo͡u ili kẹme de damalẹdo?
5 Kẹno͡u si Yesuhạ tạ ta sima tobo͡u ho fogo͡u mo͡u, Pailathạ
kẹ duguo kesigiemo͡u, fị̱ hiyedo mạị̱.

Pailathạ Yesu hebe fufuguomạị̱ko͡u ikoke degemabeedei
(Matyu 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:38–19:16)

6 Sadebe olo͡u fẹị̱, Gabama I Sawisiei to͡u mo͡u be, gamani
o kediạ didiọ o tano͡u telemạ idi. O sasạị̱ kedio͡uno͡u o ta
maka degeimo͡u be, gamani o kediạ o kẹno͡u telemạ idi.
7 Kelegebe, o ta, ẹ hụbe Barabas, ẹme yogo diạbo͡u de didiọ
degei delei. Afu diạ gamani kediạmoko͡u biyolugi, o ilo kele
woumo͡u tofigiei.
8 Kegemo͡u, o sasạị̱ kediạ ya, Pailatko͡u, nạ afu degedi sagạị̱
kege, didiọ o ta telemạyede tobolo͡u i.
9 Pailathạ yodu, nị̱ tagalibe, ạge Juda o nị̱ hiye o ko͡ume
telemọ̱ọ̱ba nị̱moko͡u ile?
10 Ẹ̱ kẹ yodu kahạ sibigẹbe ko͡u gue, mogo͡u du dalaguadi
hiye o kediạ Yesuko͡u kona degemo͡u kuhe tolo͡u haguasiei-
dade tawai.

11 Kẹnou̍ si mogou̍ du dalaguadi hiye o kediạ degeiye,
o sasại kediạ Yesukou̍ gofo□u degemou̍, Pailatkou̍ be
Barabasnou̍ telemạyede tobolou̍ i.
12 Kege tobou̍ mou̍, Pailathạ haba yodu, ạ o nị Juda o kediạ
hiye oyodele ili kẹme kagele?
13 O sasại kediạ tạ hiḷigedo, hebe fufuguomạikou̍ ikoke
degeyede tobolou̍ i.
14 Pailathạ diạmokou̍ yodu, kageimou̍? Ẹ midihọ kasagại
kagei kẹ milou̍ lou? Kẹnou̍ si o sasại kediạ haba dolo
hiḷigedo tobolou̍ i, hebe fufuguomạikou̍ ikoke degeyedele
i.
15 Kegemou̍, Pailathạ o sasại kediạ hohọ degemabadomou̍
didiọ o Barabas telemại. Haba Yesu ẹme ami o kediạmokou̍
sesegumou̍, tigi dofou̍ ye wala i. Wala imou̍, Pailathạ hebe
fufuguomạikou̍ ikoke degemabeede tobou.

Ami o kediạ Yesu susuga tobolou̍ i
(Matyu 27:27-31; Jon 19:2-3)

16 Ami o kediạ Yesu wolou̍ ya, gamani o kahạ mosọ
kekaimidu fologamou̍, yogo diạ haguisoumou̍, ami o olou̍
fẹido migigai.
17 Migigamou̍, yukuei wẹi degei sasado kẹ Yesukou̍
kạgiemou̍, tigi ayẹbou̍ ta malạmou̍, hiye o kediạ heti sagại
kege milou̍ gamamou̍, ẹ widiletou̍ mugulo i.
18 Kege muguomou̍, susuga tobolou̍ i, Juda o kediạ hiye o
nạ gusugu bolofẹiyodele i.
19 Biya ta malạmou̍, ẹ widiletou̍ hiḷigedo woulugi, ẹmokou̍
koso hesema, yubu sugulo fiya duwoguali, ogou̍ gamou̍ ẹ hụ
hebele fogulo i.
20 Susuga tobolou̍ yilọ imamou̍, yukuei wẹi degei kạgi kẹ
telemou̍, haba yo□u ẹ yukuei kẹ kạgiemou̍, tamạkou̍ wolou̍
yai, hebe fufuguomạikou̍ ikoke degele ilamou̍.

Diạ Yesu hebe fufuguomạikou̍ ikoke degele i
(Matyu 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

21 Ami o kediạ Yesu wolou̍ yolugi, sa Sailini o ta hagumou̍
dugulo i. Ẹ hụbe Saimon. Ẹme o Aleksanderbou̍, o Rufusbou̍
dilie aye. Ami o kediạ ẹ hagumou̍ geleguomou̍, Yesuhạ hebe
fufuguomại kẹ hebele iyedema fisile imou̍, ẹ hebelemou̍ i.
22 Kegemou̍, Yesu wolou̍ mou̍ yolugi, bitọụ huyadefẹi ta,
ẹ hụbe Golgotakou̍ fologai. Hụ kahạ ẹ sibigẹbe O Widio Dio
Sa.

23 Fologamou, o kediạ Yesukou tigi kolo hueị gofo̱udobou
mola* tabou de neịmou, kẹnou si ẹ ta nalị mei.
24 Haba ami o kediạ ẹ hebe fufuguomạikou ikoke degele
i. Ikoke degemamou, Yesuhạ yukuei malạ ilamou igi sagại
degei kẹ hebese yalẹ i. Yạiye bolọ degeimou be, yukuei
neịmou dele i.
25 Gusugu 9 klok kelege o kediạ Yesu hebe fufuguomạikou
ikoke degele i.
26 Hebe fufuguomại kotou be kou gue nalại delei,

JUDA O KEDIẠ HIYE O.

Kahạ yoyenou ẹ kuhe woumou tei.
27-28 Kelegenou, hiyou mo̱udi o bolọụne Yesuhạ figiya
kẹ hebe fufuguomạikou ikoke degele i. Tabe dobogo̱u
delekou, tabe dobogo̱u fofo̱ukou.
29 Kegemou, o sasại sụdo ima haguama dele iligi, Yesukou
susuga tobolou i. Widio bogolou iligi kou gue tobolou i,
ehẹ, nạ Godihạ mosọ igile filạba, sawisiei kamadia kege mei
degeiba, ebele ta togoma mei degeleyode tobou mou ei dulo
i.
30 Ifi nạ no̱usie dogou guoba, hebe fufuguomại ko̱u tou
fogou migiyede tobolou i.
31 Mogou du dalaguadi hiye obou, Moseshạ kuolou yo dulo
i obou kediạne dio̱unou kefema, Yesukou susuga tobolou
yilọ i, ẹge o ilo kelebe kou dogou gudiye, kẹnou si yo̱usiebe
ta dogou guyo mei.
32 O ko̱ume Israel o kediạ hiye o Kelesu debabe,
ẹ hebe fufuguomại tou fogou migiba duguoba di kuhe
damalẹyodele ime. O bolọụ hebe fufuguomạikou tafalagua
kẹdiliene Yesu susuga tobolou i.

Yesu tolo i
(Matyu 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

33 Kegemou, agali duo kelege sa olou feị hulią degemou
dalali, habi 3 klok degei.
34 Habi 3 klok degeimou, Yesuhạ yo̱u ẹ tạe hilịgedo kou
gue haguisai,
Eloi, Eloi, lama sabaktani?
Tạ kahạ sibigẹbe kou gue,
Mạ Godi, mạ Godi, kageimou nạ ạ tou fogou ya? *Buk Song 22:1*

* **15:23 15:23** Do mei degele *mola* sạ degei.

35 O ilo kele hafẹi dege tafalagua kediạ tạ kẹ dulomou
tobolou i, nị duma, o kou̇me Elaija haguisoluyode tobolou
i.
36 O tahạ fọụkua ile, bi suo degei ta malạ, hebe kolo huẹi
dou afido kokou muguomou, hebeya ta kokou tigama malạ
hagua hebele fogu, Yesuhạ nạyadomou. O kahạ tobou,
you, di Elaijahạ de haguaba malạ migiba dugulo deba dia
dalame.
37 Kegemou, Yesu ẹ hiḷigedo guạma tolo i.

38 Kegemou, yukuei hiyedo, Godihạ mosọkou duladi kẹ
sugụtou ge duoyado kẹ bafolou mugu.
39 Ami o kediạ dia daladi o, Yesu hafẹi dege tafala kahạ
Yesu ẹ guạma tolo imou duguomou tobou, damalẹdo, o
kou̇me Godihạ Dihiyodei.

40 Sasại ilo kediạne ahu sagại dege masele tefeleiguei.
Sasại ta ẹ hụbe Maria, sa Makdala sasại. Maria tabe o gisiai
Jemsbou o Josepbou dilie adiou. Sasại tabe Salome.

41 Yesuhạ sa Galilikou siei kelegebe, sasại kediạne ẹ dogou
guo suluguadi. Haba sasại ilo kelegene sa Jerusalemkou ẹ
sesele kou haguasiei. Sasại kegele i sụdo kediạ kele masele
tefeleiguei.

Yesu tei malạ ile, ulou daimidu dogogu
(Matyu 27:57-61; Luk 23:50-55; Jon 19:38-42)

42 Nalẹ kefele idi sawisiei kelege, Yesu ẹ tolo i. Misiholo
duwodi sawisiei kẹme idiba kege kahạ degeimou, habido
degeimou,
43 sa Arimatea o ta, ẹ hụbe Josep, ẹ o Pailatkou i. Ẹme
kansole hiye o, o bolofẹido. Ẹne Godihạ hagua o sasại wolou
dalale kẹ dia daladi. Ẹ ta guẹ degeli mei ile, Pailatkou folo
yodu, nạ bolọyodeba, ạ Yesu tei molou̇u?
44 Josephạ kege yodumou, Pailathạ kesigiemou, ami o
kediạ dia daladi o kẹ haguisoumou, hagumou, Yesube kou
tei? de yodu.
45 Kou tolo iyode tobou mou, Pailathạ Josepkou nạ ile, o
tei kẹ mou̇uyede tobou.
46 Kegeimou, Josephạ ile, yukuei fọ degei sasado ta seleye
mamalạmou ile, Yesu tei malạ hebele migile, yukuei fọ degei
kahạ tigama malạ ilemou, ulou kou dai ta kodu dogogu.
Dogoguo fogou mou, igi hiye ta malạ wofegelemạ hagua,
ulou dai a tefegu.

47 Sa Makdala sasa̱i Mariabo͡u, Maria ta Josepha̱ e̱ adio͡u bo͡u dilie masele tafalaguali, ulou daiko͡u dogogumo͡u dugulo i.

16

Yesu e̱ haba hagua̱ gehe̱ degei
(Matyu 28:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

1 Misiholo duwodi sawisiei ke̱ mei degeimo͡u, sa Makdala sasa̱i Mariabo͡u, Jemsha̱ e̱ adio͡u Maria tabo͡u, sasa̱i Salomebo͡u dia̱ Yesu tei kaha̱ to͡u guebo͡u huloyodema, bi ho̱ bolofe̱ibo͡u gusege hue̱ibo͡u de seleye mamala̱ i.

2 Misiholo duwodi sawisiei ke̱ mei degemo͡u sabiyoumo͡u, aso̱ fogumo͡u, sasa̱i kedia̱ widaiko͡u yai.

3 Yolugi, dio͡uno͡u tugulo tobolo͡u i, o koyoha̱ di dogo͡u guoba ulou dai a tefegu igi ke̱ kogolo ile?

4 Ke̱no͡u si widai hafe̱i degeimo͡u dugube, igi hiyedo ke̱me ko͡u kogolo ile figiko͡u dogogu dalamo͡u dugulo i.

5 Dia̱ ulou dai kodu muguamo͡u dugube, o gisiai ta yukuei fo̱ degei sasado ke̱ ka̱i dobogo͡u delako͡u duwomo͡u duguo kesigile i.

6 Kegemo͡u, o kaha̱ sasa̱i kedia̱moko͡u tobou, ni̱ hobo͡u kesigidama. A̱ tawalibe, ni̱me sa Nasaret o Yesu, hebe fufuguoma̱iko͡u ikoke degele i ke̱ ka haguasili kuhe̱. E̱me gehe̱ dege hagua̱ma i. Ko͡u le dala mei. E̱ tilei koko͡u duguma.

7 Ke̱no͡u si, ni̱ ya, e̱ dabai degele idi obo͡u, o Pitabo͡u dia̱moko͡u, Yesube sa Galilико͡u e̱buko͡u ileyode tobo͡u ma. Dia̱ habage ya fologaba, e̱me kele dalaba dugulo ile, yo͡u ko͡u tobou saga̱i ke̱no͡u tefeleyode tobo͡u mabeede tobou.

8 Kege tobo͡u mo͡u, sasa̱i kedia̱ kesigiemo͡u, ulou dai to͡u fogo͡u fele̱gamo͡u kama fosigei. Dia̱me gue̱bo͡u dio keibo͡u degemo͡u, omoko͡u ta tobolo͡u ili mei.

[Sa Makdala sasa̱i Mariaha̱ Yesu dugu
(Matyu 28:9-10; Jon 20:11-18)

9 Misiholo duwodi sawisiei ke̱ mei degeimo͡u sabiyei, Yesuha̱ hagua̱ gehe̱ dege ilemo͡u, sa Makdala sasa̱i Mariako͡u buko͡u tama̱ degei. Sasa̱i koko͡u be, Yesuha̱ duo kasaga̱i olo͡u fe̱i dioyosi kege ko͡u igisei.

10 Yesuha̱ sasa̱i koko͡u tama̱ degeimo͡u, sasa̱i kaha̱ge ile, Yesubo͡u suluguadi o kedia̱moko͡u Yesuha̱ tama̱ degei ke̱

tobou. O kediąme Yesuhą sihou kou gosolo imou, ę kuhe tobou.
11 O kedią ę Yesu gehę degei duguyode tobou mou dulo iye, ha ta damalęyodele ili mei.

Yesuhą dabai degedi o bolǫu kędilie ęme alikou dugulo i
(Luk 24:13-35)

12 Kegemou, Yesuhą dabai degedi o bolǫu kędilie sa hiye kę tou fogou youmou, Yesuhą ę tou boholou mąmou, alikou tamą degeimou dugulo i.
13 Kegeimou dilie boholou mą haguasie, dabai degedi o ilo kediąmokou tawayadomou tobolou iye, kęnou si diąne dilie tąbe ta damalęyodele ili mei.

Yesuhą ę dabai degedi o kediąmokou dabai dią degele kę tobou
(Matyu 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

14 Kegemou, Yesuhą ę dabai degedi o olou fęi 11 kege kedią nalę nalą duwoguamou, ę diąmokou ne tamą degei. Tamą degemou tafalali, diąmokou gofo□u degei. Yobe, o sasąi ilo kedią ęme haguą gehę dege dalayode tobolou ili kęme dią ta damalęyodele ili mei, die fębe hilęgido dalagua kahą degemou.
15 Ę haba diąmokou kou gue tobou, nę ya, sa sa olou fęi suluguali, tą uwo bolofęi ko□u o sasąi olou fęi kediąmokou tobou mou suluguamabeede tobou.
16 O koyohą ąmokou damalęyodema, fafeleya tofou babe, o kęme Godihą mamolo□u. Kęnou si o koyohą damalęyode ho fogou babe, o kęme tą samaba hebe kasagąi kę molo□u.
17 O sasąi dihęle kokou damalęyodei o sasąi kediąge midihǫ gehę gehę milou ga ile. Dią mą hǫya kę o sasąi, duo kasagąiye tolou ine duo kasagąi igisele ile. Tabe, tą gehę gehę tąene tobolou ile.
18 Bei dobogo□uye tolou ibane, ta galale mei. Todi huęi nǫǫbane, ta tofigile mei. Dią do o kediąmokou dobogo□u dogogubane, do bolǫ degele ileyode tobou.

Godihą Yesu malą, hebenitou fogou i
(Luk 24:50-53; Dabai 1:9-11)

19 Hiye O Yesuhą o kediąmokou tą tobou ma mei degeimou, Godihą ę malą, hebenitou fogou ilemou, Godihą dobogo□u delekou biei.

20 Kegemo͡u, ẹ dabai degedi o kediạ ya, sa sa olo͡u fẹi̱ egei
tobolo͡u suluguei. Suluguamo͡u, Hiye Ohạ dogo͡u gumo͡u,
o sasại̱ dihi̱le koko͡u diạ midihọ gehẹ gehẹ milo͡u ga i.
Midihọ gehẹ gehẹ milo͡u goumo͡u, o sasại̱ kediạ duguomo͡u,
tạ ko͡ume damalẹdodade tawale i.]*

* **16:20 16:9-20** Tewe o sụdo kediạ tawale ilibe, tạ maka ko͡u guei kahạ [...] mogo͡u du dala tạ ko͡ume Makhạ nalali̱ mei, kẹno͡u si o tahạ habage nalại̱dade tawale ili.

Tạ Uwo Bolofẹi
Lukhạ Nalại

Tawale Tạ

O Lukbe Yesuhạ o olou fẹi 12 kege kahạ o ta meiye, kẹnou si ẹme Pol dogou guo siadi o. Haba ẹme Juda o mei, ẹme Grik o sạ degei, medigo dabai degedi o.

Kuguo kou̱me *Tạ Uwo Bolofẹi Lukhạ Nalại* kẹ di huso̱uma dugulobe, Yesuhạ Israel o kediạbou, haba sa sa o sasại olou fẹi kediạbou de mamolo̱uyode nalại dugulo. Ẹ dabai yoma degelamou degei kelegebe, ẹ o sasại kediạmokou kou gue tobou, Duo Bolofẹihạ ạ maka degeibe, Godihạ tạ uwo bolofẹi kẹ o bi mei kediạmokou hehegie tobou yadomou. Damalẹdo, kuguo Lukhạ nalại kuokou be, Yesuhạ o sasại hagi dugulo i kediạmokou solou do dege dogou gudi kahạ tạ kẹ nalại.

Haba Lukhạ nalại tabe, ẹ dihọ bagạ tobou di kahạ tạbou, haba Duo Bolofẹihạ degedi kahạ tạne hiyedo nalại. Tạ ta ẹ nalạibe, Godikou damalẹyodei kediạme hebe kasagạibe ta molo̱u meiyode nalại. Haba tabe, sasạiye degele idi tạne nalại.

Lukhạ haba kuguo ta nalại. Kuguo kẹme*Tạ-Bolofẹi-Malạ-Suluguadi-O Kediạ Dabai Degele I* kahạ kou gue kẹ. Dabai kuguokou ẹ Yesuhạ hebenitou fogou imou, ẹ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ dabai degele i kahạ tạ kẹ dimokou hehegielamou nalại.

Kuguo Luk ko̱umahạ tạ sibigẹ tanou tanou olou fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1:5–2:52

Elisabethạ dihi Jon fafeleya degedi o kẹ malạ felẹimou, haba Mariahạne dihi Yesu malạ felẹi.

Tạ Hiye 3:1–4:13

Yesuhạ dabai degele a kẹ dọụsusu kahạ tạ.

Tạ Hiye 4:14–9:50

Yesuhạ sa Galilikou ilemou, Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹ dabai yoma degei.

Tạ Hiye 9:51–19:28

Yesubou ẹ dabai degedi obou diạ sa Jerusalemkou yolugi, ali titiamou yai.

Tạ Hiye 19:29–21:38

Yesuhạ sa Jerusalemkou ile, Godihạ mosọkou folomou, o sasại kediạmokou egei hehegiei.

Tạ Hiye 22–24

Yesu ẹ do hiyedo duguomou, tolo ilemou haguạ gehẹ degei.

Lukhạ tạ kou nalạma, o Tiofiluskou nẹi

1 Mạ hiye o Tiofilus, o sụdo kediạge Godihạ degegaiye eimokou tamạ degei kahạ tạ kẹ nalạga i.

2 Tạ kẹ nalạga ibe, yomogou tamạ degeimou, Godihạ tạ tolou i o ilo kediạ dihọye dugumou haguei kẹ eimokou hehegile idi kẹnou sesega nalạga i.

3 Kegemou, ạ tạ uwo kẹme nalạma, nạmokou nelạmou. Tamạ degei kẹ ạ defẹido yodugaibe, yomogou hagua dumụ kahạ sibigẹ kẹ defẹi tawalamou kuhe degei. Ifibe ạ dọụdo dege tawalemou nạmokou nalolụ kuhẹ.

4 Nạ husoùmaba, afu tạ nạ kou du sagại kẹme damalẹdo tạdade tawayadomou, ạ nạmokou kuguo kou nalolụ kuhẹ.

Elisabethạ dihi Jon fafeleya degedi o kẹ malạ felẹimou, haba Mariahạne dihi Yesu malạ felẹi

(Tạ Hiye 1:5–2:52)

Ẹsol o kahạ Sekaraiakou, nẹ sasạihạ dihi Jon malạ felẹyode tobou

5 Hiye o Herothạ sa Judia dia delei kelegebe, Godihạ dabai degedi o ta ẹ hụ Sekaraiabe kele delei. Ẹme mogou du daladi o,* Abiyahạ mogo diạ kile ta. Ẹ sasạibe Aronhạ hụti. Sasại kahạ hụbe Elisabet.

6 Diliebe Godihạ dihịle kokou dọụdo dege dalaguali, ẹ kuolou tạ olou fẹi sesele idi. Godihạ dihịle midihọ kasagại ta milolou idiyo mei.

7 Kẹnou si diliebe dihi ta mou lị mei, yobe, Elisabet ẹme dihi moloùu sagại mei kahạ degemou. Dalaguali, diliebe odo sobou de degele i.

8 Kegemou, sawisiei ta Sekaraiabou ẹ mogo diạbou de Godihạ dabai degelamou i. Fologamou, Sekaraia ẹ Godihạ dihịle dabai degele delei.

---

* **1:5 1:5** *Mogou du daladi o* kẹme ('pris') Godihạ mosọ kodu dabai degedi. Dabai degeimou be, Godibe tagetou dalamou, ha o sasại kediạ hayedu dalamou, youge mogou du daladi.

9 Dalamou͡, mogou͡ du dalaguadi o kediạ dabai ta tawale
maka degelamou͡, diạ dio͡u degedi midihọ kẹ sesele milolou͡
i, igi mo͡uma yalẹ iligi, Sekaraiahạ yạiye bolọ degeimou͡
dugulo i. Ẹ yạiye bolọ degeimou͡, diạ ẹ maka degele i, Hiye
O Godihạ ẹ mosọkou͡ folo, họ bolọdo mola siba, họ gofo͡udo
kahạ folouba, Godihạ dulo, hohọ degeyadomou͡.

10 Maka degele imou͡, Sekaraiahạ Godihạ mosọdu folo,
họ bolọdo mola kẹ simou͡, o sasại sụdo mihịkou͡ kefeguo
duwoguali, dihọ bagạ tobolou͡ i.

11 Kege degeimou͡, mosọ duledu, họ bolọdo mola kẹ sidi
dou mosọ kokou͡, Hiye Ohạ ẹsol o ta dobogo͡u delekou͡ tamạ
dege tefelei. Tafalamou͡, Sekaraiahạ duguo,

12 kesigie guẹ hiyedo degei.

13 Kẹnou͡ si ẹsol o kahạ Sekaraiakou͡ kou͡ gue tobou, nạ guẹ
degeda. Nẹ dihọ bagạ toboube, Godihạ kou͡ duyode tobou.
Nẹ sasại Elisabethạ o dihi ta malạ felẹ. Nạ ẹ hụbe Jonyode
ti.

14 Nạ nẹ dihi kẹ duguoba, nẹ duoyene hohọ degele. O sasại
sụdo kediạne dihi kẹ malạ felẹiba hohọ degele ile.

15 Yobe, ẹme Hiye Ohạ dihịle kokou͡ hụ hiyedo dege dalale
kahạ degemou͡. Ẹ tigi kolo huẹi gofo͡udo kẹ ta nalẹ mei.
Ẹme ẹ adiou͡ hạ guamedu dala kelegebe, Duo Bolofẹiye tou
dalale.

16 Dihi kahạ degeiye, Israel o sasại sụdo boholou͡ ba, die
Hiye O Godikou͡ yale.

17 Nelẹ ẹ molo͡ube, Elaijahạ degedi midihọbou͡ nelẹbou͡
de malạba, ẹme ẹbukou͡ ile, Hiye O you ile dalaba. Ẹ degeiye,
sisigọbou͡ die ayebou͡ fị tanou͡ degele ile. O dudiyo mei o
kediạ fimạine dọụsususba, haba dọụdo o kediạ fimại sagại
kege dọụdo o degele ile. Ẹ o sasại kege dọụsususba, diạ Hiye
Ohạ haguale kẹ ama duwogualeyode tobou.

18 Kegemou͡, Sekaraiahạ ẹsol o kokou͡ kou͡ gue yodu, ạ kage
nẹ tạ ko͡u damalẹyode tawale? Ạme odo degei. Mạ sasạine
sobou͡ dedo degeiyode tobou.

19 Kegemou͡, ẹsol o kahạ sima tobou, ạme Gebriel. Ạme
Godihạ midihọkou͡ tafaladi. Godi yo͡u tobou͡ mou͡, ạ tạ uwo
bolofẹi ko͡u nạmokou͡ tobou͡ lamou͡ haguei.

20 Nạ du. Nạ mạ tạ ko͡u damalẹyodili mei kahạ degemou͡,
nạme talẹ mei dalali, tạ ạ tobou kẹ damalẹdo tamạ degeiba
dugulo. Sawisiei Godihạ makai kelegebe, damalẹdo tamạ
degeiba, nạ duguloyode tobou.

21 Kegeimou͡, Sekaraiabe Godiha̱ mosọ duledu dalamou͡,
o sasa̱i sụdo mihi̱kou͡ dia dalaguamou͡ be, ẹ toto ta migili
mei. Fima̱i hiyedo degele i. Sekaraiabe kageimou͡ migile
hagueiyade tugulo tobolou͡ i.
22 Dia̱ dalaguali dugube, ẹ ise migimou͡ dugulo iye, ẹ ta̱
ta tobolou͡ saga̱i degeli mei. Kegeimou͡, dia̱ge ẹme Godiha̱
mosọ koduge midihọ gehẹ ta dugudade tawale i. Ẹ ta̱ tobou͡
li mei, o sasa̱i kedia̱mokou͡ dobogo͡uyenou͡ hehegiei.
23 Habage, Sekaraia ẹ Godiha̱ dabai degei kẹ mei
degeimou͡, ẹ sabekou͡ fogou͡ i.
24 Dalali, habage, ẹ sasa̱i Elisabet ẹ dihi guokou͡ degei.
Kegeimou͡, ẹ mogogou duwoli, oguo houyosi kege mei degei.
Dihi guokou͡ degemou͡ duwoli, kou͡ gue tobou,
25 Hiye Oha̱ a̱mokou͡ solou͡ do degei. Ẹ degeiye, a̱me dihi
guokou͡ degeli kuhẹ, a̱ o sasa̱i dihi̱le sidifi degeiyo meiyode
tobou.

Ẹsol o kaha̱ Mariakou͡, dihi Yesu mala̱ felẹyode tobou

26 Kegemou͡, Elisabetha̱ dihi guokou͡ deleibe, oguo
wala̱iyosi kege mei degeimou͡, Godiha̱ ẹ ẹsol o Gebrielkou͡
tobou͡ mou͡, sa hụ Nasaret sa Galili duo kokou͡ ile,
27 sasa̱i gisiai kokou͡ felei. Sasa̱i kẹme o ta, hiye o Devitha̱
ẹ sosou͡ o, ẹ hụbe Josepkou͡ nelẹyodemamou͡ maka degele i.
Sasa̱i gisiai kamaha̱ ẹ hụbe Maria.
28 Ẹsol o Gebrielha̱ folomou͡ kou͡ gue tobou, gusugu bolofẹi.
Hiye Obe na̱bou͡ de dala. Ẹ na̱ habaguguegueomou͡, na̱mokou͡
bolọdo degeiyodei.
29 Mariaha̱ kẹ dulo kesigiemou͡, fi̱ hiyedo ma̱i, ko͡ume kẹi
ta̱ tobou͡ ya? de tawai.
30 Kegemou͡, ẹsol o kaha̱ tobou, Maria, na̱ hobou͡ guẹ
degeda. Na̱me Godiha̱ habaguguegu dala.
31 Na̱ du. Na̱ dihi guokou͡ degeba, o dihi ta molo͡u. Na̱ ẹ
hụbe Yesuyode ti.
32 Dihi kẹme hiye degeibabe, ẹme hiyedo o dalale. Ẹ hụbe
Damalẹdo Godiha̱ Dihiyodele ile. Hiye O Godiha̱ ẹ Dihi kaha̱
o sasa̱i olou͡ fẹi wolou͡ dalayedema makai, ni̱ kou͡ guai hiye
o Devitha̱ wolou͡ delei saga̱i kẹnou͡ tefele wolou͡ dalale.
33 Ẹ hiye o degema, Jekopha̱* sosou͡ dia̱ tofousogo to-
fousogo wolou͡ dalale. Ẹ wolou͡ dalale kẹme ta mei degele
mei, tofousogo tofousogo kegenou͡ wolou͡ dalaleyode tobou.

---

* **1:33 1:33** *Jekop* ẹ hụ tabe ‘Israel’. *Jekopha̱ sosou͡* kẹme Israel o sasa̱i olou͡ fẹi.

34 Kegeimo͡u, Mariaha̱ e̱sol o koko͡u yodu, a̱ dihi guoko͡u
kage degele? A̱me gisiai sasa̱i, o huli meiyode tobou.
35 Kegeimo͡u, e̱sol o kaha̱ sima tobou, Duo Bolofe̱iha̱
na̱moko͡u migiba, Damale̱do Godiha̱ e̱ nele̱ kaha̱no͡u na̱
dogo͡u guba dihi guoko͡u degele. Kegeiba, dihi ke̱me bolo̱do
do̱u̱do o degele. E̱ hu̱ Godiha̱ Dihiyodele ile.
36 Na̱ du, ne̱ kiya Elisabet e̱me sobo͡u de degeiye, ke̱no͡u
si e̱ne dihi guoko͡u degei, e̱me o dihi molo͡u. Sasa̱i ke̱me,
dihi molo͡u saga̱i meiyode tobolo͡u idiye, e̱me dihi guoko͡u
degei. E̱ dihi guoko͡u deleibe, oguo wala̱iyosi kege mei degei.
37 Godiha̱no͡u si milolo͡u saga̱i. E̱ milolo͡u saga̱i meibe, ta
dala meiyode tobou.
38 Kegeimo͡u, Maria e̱ ko͡u gue tobou, a̱me Hiye Oha̱ dabai
degedi sasa̱i. Hiye Oha̱ a̱moko͡u na̱ tobolo͡u saga̱i ke̱no͡u
tefele degele ke̱me ta̱bo͡u meiyode tobo͡u mo͡u, e̱sol o ke̱
fogo͡u i.

Mariaha̱ Elisabet dugu i

39 Kelegeno͡u, Mariaha̱ toto ile, sa Judia bito̱u̱ saya ke̱ iligi,
sa tako͡u felei.
40 Iligi, Sekaraiaha̱ moso̱ko͡u folomo͡u, e̱ Elisabet
tafalamo͡u duguomo͡u, habi bolofe̱iyode tobou.
41 Mariaha̱ habi bolofe̱iyodeimo͡u Elisabetha̱ dulomo͡u,
dihi e̱ guamedu dala kaha̱ge foguo foloma fiyei. Dihi foguo
foloma fiyoumo͡u, dihi adio͡u e̱ Duo Bolofe̱iye to͡u mo͡u,
42 e̱ Mariako͡u hili̱gedo ko͡u gue tobou, Godiha̱ e̱ midiho̱
bolofe̱ido na̱moko͡u hegili. E̱ na̱moko͡u hegili kaha̱ge sasa̱i
ilo kediа̱moko͡u hehegiei ke̱me olo͡u fe̱i gabai. Dihi ne̱
duledu dala e̱moko͡u ne Godiha̱ midiho̱ bolo̱do ke̱ ko͡u hegi
dala.
43 A̱me hu̱bo͡u sasa̱i mei. Kadegeiye, ma̱ Hiye Oha̱ adio͡u
ha̱ a̱moko͡u haguya?
44 A̱ na̱ a̱moko͡u habi bolofe̱iyode tobo͡u mo͡u dulomo͡u,
dihi ma̱ guamedu dala ko͡umaha̱ hoho̱ degemo͡u foguo
foloma fiyei.
45 Hiye Oha̱ na̱moko͡u tama̱ degeleyodei ke̱me na̱
damale̱yodei kaha̱ degemo͡u, na̱ hoho̱ hiyedo degeyede
tobou.

Mariaha̱ die̱

46 Mariaha̱ ko͡u gue tobou,
Ma̱ duoye Hiye Oha̱ hu̱ hebele fogulu.

47 Godiha̱ a̱ mamolo͡uyodeimo͡u dulomo͡u, ma̱ duoye
e̱moko͡u hoho̱ hiyedo degeli.
48 A̱me Godiha̱ dabai degedi sasa̱i. A̱me mabo͡u sa̱ degeiye,
ke̱no͡u si e̱ a̱ duguomo͡u, a̱moko͡u solo͡u do degei.
Ifibo͡u, habagebo͡u o sasa̱i olo͡u fe̱i kedia̱ Godiha̱ a̱moko͡u
midiho̱ bolo̱do hegiyode tobolo͡u ile.
49 Godibe nele̱ hiyedo. E̱ a̱ dogo͡u guomo͡u, midiho̱ bolofe̱ido
a̱moko͡u hegi.
E̱ hu̱be Godi, hu̱ bolofe̱i folodo.
50 O sasa̱i e̱ hayedu dalaguadi kedia̱moko͡u solo͡u do degedi.
E̱ solo͡u do degedibe, o ifi dalaguabo͡u, habage dalaguale
kedia̱moko͡u bo͡u de tofousogo kegeno͡u ile.
51 Yo͡u e̱ dobogo͡uyeno͡u dabai gofo͡udo ke̱ degegai.
O dio͡usie bolofe̱idoyodema, dio͡u die hu̱ hebele fogulo
idibe Godiha̱ igisedi.
52 Godiha̱ge hiye o kedia̱ huyafe̱i degema, o hu̱ mei kedia̱ hu̱
ke̱ hebele fogudi.
53 O hegie kedia̱moko͡u be, e̱ nale̱ hiyedo ne̱imo͡u, na̱ma
guoko͡u degele idi.
Ke̱no͡u si, o bi su̱do dala kedia̱me to͡u fogo͡u mo͡u, mo͡u
yo͡uwa fogo͡u yai.
54 Godiha̱ Israel o, e̱ dabai degedi kedia̱ dogo͡u guo daladi.
E̱ ta toto͡u degediyo mei, solo͡u do degeno͡u daladi,
55 ta̱ damale̱do di ko͡u guai o kedia̱moko͡u ko͡u tobou kaha̱
degemo͡u.
Damale̱do, e̱ Abrahamko͡u solo͡u do degei ke̱no͡u tefei, haba
e̱ soso͡u habage tama̱ degele kedia̱moko͡u ne kegeno͡u
solo͡u do degeleyode tobou.
56 Kegemo͡u, Mariaha̱ oguo kamadia saga̱i kege Elisabetbo͡u
de dala dema, e̱ sabeko͡u boholo͡u ma̱ fogo͡u i.

Elisabetha̱ dihi Jon mala̱ fele̱i

57 Elisabetha̱ dihi mala̱ fele̱ibe, o dihi mala̱ fele̱i.
58 E̱ sa tano͡u tie obo͡u, e̱ hu̱tibo͡u olo͡u fe̱i dia̱ge Hiye Oha̱
e̱moko͡u solo͡u do degeiyode tobolo͡u imo͡u dulomo͡u, e̱moko͡u
hoho̱ hiyedo degele i.
59 Kegemo͡u, sawisiei dimayosi kege mei degeimo͡u, dia̱
dihi kaha̱ kolo diafo͡u lamo͡u * yai. Fologamo͡u, dia̱ dihi ke̱me
e̱ aye Sekaraiaha̱ hu̱ ke̱no͡u tilamo͡u fima̱ i.

---

* **1:59 1:59** Juda o kedia̱ die o sisigo̱ *kolo diafigidi.* Midiho̱ ke̱me Godiha̱ biyodema makadi midiho̱.

60 Kẹnou si dihi kahạ adiou hạ kegele meiyode tobou. Di
ẹ hụbe Jonyode timebeedei.
61 Diạ sima tobou, nẹ hụti o hụbe kegei ta dala meiyodele
i.
62 Diạ dihi kahạ ẹ ayekou dobogo□uyenou dihi ẹ hụbe
kagei tile? de yodulo i.
63 Nalạdi bi ta malạ haguayedemamou, ẹ kou gue nalại, ẹ
hụbe Jon de nalọụmou, fị hiyedo mạ i.
64 Kege degeli kelegenou be, Sekaraia ẹ tạ fuamou, Godihạ
hụ hebele foguo hiye degei.
65 Sa tanou tie o kediạ kẹ duguomou, guẹ hiyedo degele i.
Kegeimou, tạ uwo kẹ bitọụ sa Judia olou fẹi tefele siei.
66 O sasại olou fẹi tạ uwo kẹ dulomou, fị hiyedo mạ i. Dihi
kahạ hiye dege tofolou babe, kage degeiba dugulo de tugulo
tobolou i. Hiye Ohạ nelẹbe ẹbou de daladade tawale i.

Sekaraiahạ habage tamạ degele tạ hehegie tobou

67 Dihi Jonhạ ẹ aye Sekaraia Duo Bolofẹiye tou mou, ẹ
habage tamạ degele kẹ kou gue tobou,
68 Hiye O ẹme Israel o kediạ Godi. Di ẹ hụ hebele foguo hiye
degeme. Yobe, ẹ hagueibe, yo□u ẹ o sasại di dogou
guoba, boholou mamolo□u kahạ degemou.
69 Ẹ degeiye, ẹ dabai degedi o Devithạ sosou o nelẹdo ta
makamại, di mamo□uyadomou.
70 Afudo Godihạ tạ kẹme yo□u ẹ habage-degele-duguo-tobou
di-o kediạ mogouya kẹ kou tobolou i.
71 Godihạ di mamolo□ube, ho oye tou dala kẹ yo□u molo□u.
Dimokou dafa idi o kediạ dobogo□u tagetou dala kẹne
ẹ figạ molo□u.
72 Godihạ di kou guai o kediạmokou solou do degemou, ẹbou
de mogo degedi midihọ, ẹ diạmokou nẹi kẹme ẹ totou
degeiyo mei.
73 Damalẹdo, Godihạ di kou guai o Abrahamkou damalẹdo
kou gue maka dege tobou, ạge nạme dogou guloyo-
dema makai. Tạ kẹme dimokou ne kou degele dala
kẹ makai.
74 Ẹ di molo□ube, ho o kediạ dobogo□u tagetou dalagua
kẹ figạ molo□u. Kegeiba, dibe guẹ degele mei, ẹ
dabainou degele ile.
75 Kege degeiba, di teli mei, sosou dege dalali, Godihạ dihịle
kokou dọụdo kẹnou suluguali, midihọ ẹ tagali sagại
keleyanou suluguale.

76 Mą dihi, nąmoko͡u be o sasąiyege nąme Damalędo
Godihą tą tobo͡u di o, habage-degele-duguo-tobo͡u di-
o tayodele ile. Yobe, Hiye Obe habage haguale kahą
degeimo͡u, ną nąbuko͡u ile, ę a kę dǫususulo.

77 Ną o sasąi kediąmoko͡u hehegie tobolo͡u be, Godihąge
midihǫ kasagąi o sasąi kedią milo͡u gadi kęme
gebe meiyodemaba mamolo͡udade tawamabeede to-
bolo͡u.

78 Di Godihąge di mamolo͡u, ę dimoko͡u solo͡u do hiyedo
degedi kahą degemo͡u. Hebeniko͡u ge tobo͡u ba, hohǫ
gehędo kę dimoko͡u migileba,

79 hulią timįdu dalagua o kediąmoko͡u hohǫgulo. Hohǫ kahą
tofigieladi o kediąmoko͡u hohǫguoba, di mogo tano͡u dege,
bologuądo dalale kę hehegileyode tobou.

80 Kegemo͡u, dihi Jon ę hiye degeimo͡u, ę fimąine nelędo
degei. Hiye degemo͡u, hebe mei mihįno͡u sa koko͡u ile,
titiamo͡u sulugi, Israel o sasąi kedią dihįle kele tamą
degeimo͡u dugulo i.

2

Mariahą dihi Yesu malą feleį
(Matyu 1:18-25)

1 Sawisiei kelegebe, sa Rom gamani hiye o, ę hǫ
Sisar Ogastushąge gamani o kedią o sasąi olo͡u feį hǫ
so͡umabeede tobou.

2 Hǫ sǫǫ kęme dagado hǫ sǫǫ. Kelegebe, gamani o ta, ę
hǫbe Kwirinius ęme sa Siria olo͡u feį kę dia dalamo͡u, gamani
kedią hǫ solo͡u kę kuhe naląga i.

3 Kegemo͡u, o sasąi olo͡u feį die sabeko͡u yai, gamani o
kedią die hǫ so͡uyadomo͡u.

4 Josep ęne i. Ęme hiye o Devithą hǫti. Ę sa Galili duo
kele sa Nasaret to͡u fogo͡u iligi, sa Judia duo kele Devithą sa
Betlehemko͡u fogo͡u i.

5 Ęme ęmoko͡u tileyodema maka i sasąi Mariabo͡u de i,
gamani o kedią dilie hǫne so͡uyadomo͡u yai. Kelegebe,
Maria ęme dihi guko͡u delei.

6 Sa Betlehemko͡u fologa duwoguali, Maria ę dihi molo͡u
hafeį degeimo͡u dugu.

7 Kelege, Mariahą dihi malą feleįbe, o dihi wolo malą feleį.
Malą felęmo͡u, ę dihi yukueiye tigamamo͡u, wai bulumakou

kediạ nalẹ nạdi bokisi kodu dogogu, gabale tiadi mosọbe o sụdo fegegu kahạ degemou.

Ẹsol o tahạ wai sipsip dia dalaguadi o kediạmokou tawale tạ tobou

8 Kelegebe, wai sipsip dia dalaguadi o ilo kediạme sa Betlehem figikou dalaguadi. Huliạme diạ wai sipsip dia dalaguamou,

9 Hiye Ohạ ẹsol o kahạ diạmokou tamạ degeimou, Hiye Ohạ hohọ kahạ diạ silẹmọụmou, diạ guẹ hiyedo degele i.

10 Kẹnou si ẹsol o kahạ diạmokou tobou, nị hobou guẹ degedama. Duma. Ạ tạ uwo bolofẹi ta nịmokou tobou lamou hagulu. O sasại olou fẹido duloba, hohọ hiyedo degele ile.

11 Ifi sasại tahạ dihi ta malạ felẹi, Devithạ sa Betlehemkou ge malạ felẹi. Dihi kẹme Hiye O, Godihạ makai o Kelesu, nị mamo□uyadomou.

12 Nị ya dugulobe, dihi diẹ ta yukueiye tigamamou, wai bulumakou kediạ nalẹ nạdi bokisi kodu dogogu tilaba dugulo ile. Nị ya duguoba, damalẹdade kuhe tawale ileyode tobou.

13 Ẹsol o kahạ kege tobou ma mei degeimou, kelegenou, hebeni ẹsol o sụdo kediạ migiga geleguomou, Godihạ hụ hebele fogulo iligi, kou gue tobolou i,

14 Godikou hohọbou me. Ẹ hụbe folodo, hiyedo dala. Sa sibigẹ kuokou be, o sasại Godihạ hohọ degei kediạme mogo tanou dege, bologuạdo dalagualeyode tobolou i.

Wai sipsip dia daladi o kediạ dihi Yesu dugulamou yai

15 Kegemou, ẹsol o kediạ fogou, hebenikou youmou, wai sipsip dia dalaguadi o kediạ dio□unou tugulo tobolou i, di sa Betlehemkou ileba, Hiye Ohạ tobou kẹ di dugumebeede tobolou i.

16 Kege tobou mamou, totodo yamou ka iligi dugube, Maria dilie Josep dilie duwoguamou dugu. Dihibe wai bulumakou kediạ nalẹ nạdi bokisi kodu tilamou dugulo i.

17 Duguomou, diạ dihi kahạ tạ, ẹsol o kahạ tobou mou du sagại kẹnou tefele tobolou i.

18 Wai sipsip dia dalaguadi o kediạ tạ kẹ tobou mou, o sasại kediạ dulo kesigile i.

19 Kẹnou si, Mariahạge tạ diạ tobolou ili kẹme ẹ duledu sagiemou fidi.

20 Wai sipsip dia dalaguadi o kediạ dihi Yesu dugulo imamo͡u, boholo͡u mạ yolugi, Godihạ hụ hebele foguomo͡u, hohọbolo͡u i. Ẹsol o kahạ ko͡u tobo͡u mo͡u dulo i kẹno͡u tefele dugu kahạ diạ hohọbolo͡u i.

Dihi Yesube hụ tile i

21 Dihi kẹ malạ felẹmo͡u dalali, sawisiei dimayosi kege mei degeimo͡u, diạ ẹ kolo diafo͡u lamo͡u kefegulo i. Kefeguomo͡u, ẹ hụbe Yesuyode tile i. Ẹ adio͡u hạ guamedu deleli mei, kelege ẹsol o kahạ ẹ hụbe kege ko͡u ti.

Odo Simeon dilie sobo͡u de Ana dilie Godihạ mosọ kodu dihi Yesu dugulo i

22 Tiai mosọko͡u baha duwei mei degeimo͡u, Josep dilie Maria dilie dihi Yesu malạ ile, sa Jerusalemko͡u fologai, dihi Godiko͡u hegilamo͡u. Yobe, dilie Moseshạ kuolo͡u tạ seseiba, Godihạ dihịle bolọdo degeyadomo͡u.

23 Tạ kẹme Hiye Ohạ kuolo͡u tạ kuguoko͡u be ko͡u gue nalạị dala,

O dihi wolo malạ felẹịbabe, dihi kẹme nị Hiye Ohạ biyodema makamabeedei. *Kisim Bek 13:2, 12*

24 Tabe, dilie sio bolọụ sile, Godiko͡u nelạmo͡u degele i. Yobe, Hiye Ohạ kuolo͡u tạe ko͡u gue ko͡u nalạị dala,

Sio kulu bolọụ nẹ de, ha, sio isusu dihino͡u bolọụ kege nẹ de deyedei. *Wok Pris 12:8*

25 Sa Jerusalemko͡u be o ta delei. Ẹ hụbe Simeon. Ẹme dọụdo, egei dudi o. Ẹ baha duweibe, sa Israel o sasạị kediạ hagị olo͡u fẹị kẹ igile muguba dugulamo͡u baha duwei. Duo Bolofẹịbe ẹbo͡u delei.

26 Duo Bolofẹịhạ ẹmoko͡u ko͡u gue ko͡u tobou, nạme toto ta tolo mei. Nạme Hiye Ohạ makai o Kelesu haguba duguoba kuhe tolo ileyodei.

27 Kegeimo͡u, Duo Bolofẹịhạ Simeonko͡u tobo͡u mo͡u, Godihạ mosọ kekaimidu felei. Folo tafalali dugube, dihi Yesube ẹ aye dilie ẹ adio͡u dilie malạ felẹgoumo͡u dugu. Dilie Moseshạ kuolo͡u tạe ko͡u tobou sagạị kẹno͡u tefele degelamo͡u felẹgoumo͡u dugu.

28 Felẹgoumo͡u, Simeonhạ dihi Yesu dobogo□uye hebele tolo͡u mo͡u, Godihạ hụ hebele fogulugi ko͡u gue tobou,

29 Wolo͡u Daladi Hiye O, nạ tamạ degeleyodema makaibe tamạ degei kahạ degemo͡u, nạ ise nẹ dabai degedi o ạ to͡u fogo͡u ba, ạ ileba bologuạdo dalale.

30 Yobe, nạ ei mamou̍ lạmou̍ degeibe mạ dihọye kou̍ dugu
kahạ.
31 Damalẹdo, nạ kẹ degeibe, sa sa obiyei olou̍ fẹi kediạ
dihịlenou̍ degei.
32 Dihi kẹme hohọ hiyedo sạ degei, o sa sa tie kediạmokou̍
hohọguba, diạge nẹ Israel o sasại eimokou̍ hohọbolou̍
ileyode tobou.

33 Kegemou̍, Yesuhạ ẹ adiou̍ dilie ẹ aye dilie Simeonhạ tạ
kẹ dulomou̍, fị hiyedo mạ i.

34 Fimạ imou̍, Simeonhạ diliemokou̍ tobou, Godihạ
nịmokou̍ midihọ bolofẹi hehegileyodei. Haba Dihi adiou̍
Mariakou̍ kou̍ gue tobou, nạ du, Godihạ dihi ko□u makai
ko□umahạ degeiye, Israel o sụdo mihịkou̍ fiyouba, haba ilo
kediạ haguọụba dele ile. Ẹme o sasại dihịle kele maka ta
dogogu sagại dalaba, o sụdo kediạ ẹ makoloyode tobolou̍
ile.
35 Kegeiba, o sụdo die fimại wọmoguei kẹ tamạ degele ile.
Nạne hagi hiyedo tabe awekiye nẹ duledu fogulo sagại kegei
kẹ duguloyode tobou.

36 Godihạ mosọkou̍ be, habage-degele-duguo-tobou̍ di-
sasại tane delei. Ẹ hụbe Ana. Ẹme o Fanuelhạ dihi, o Aserhạ
sosou̍ sasại. Ẹme sobou̍ dedo. Ẹ afudo o kou̍ huye, kẹnou̍ si
sadebe olou̍ fẹi dioyosi kegenou̍ ẹ mạbou̍ delei.

37 Ẹ mạ tolo imou̍, kuei sasại dalali, ẹ sadebe olou̍ fẹi 84
kege mei degei. Ẹme Godihạ mosọ tou̍ fogou̍ diyo mei. Ẹ
Godihạ dabai agalibou̍ huliạmebou̍ de degele dalali, nalẹ
kuolou̍ dogoguomou̍, dihọ bagạ tobolou̍ delei.

38 Kegemou̍, kelegenou̍, Ana ẹ diliemokou̍ hafẹi dege
hagua, dihi kẹ duguomou̍, Godikou̍ bolofẹiyode tobou.
Habage, ẹ sa Jerusalem o sasại, Godihạ diạ mamolo□u kẹ
dia dalagua kediạmokou̍ dihi kahạ tạ kẹ tobou̍ di.

Josepbou̍ diạ sa Nasaretkou̍ boholou̍ mạ yai

39 Maria dilie Josep dilie Hiye Ohạ kuolou̍ tạe tobou kege
degema mei degeimou̍, boholou̍ mạ ya, dilie sa Nasaret sa
Galili duo kokou̍ fologai.

40 Kegemou̍, dihi Yesube hiye degeimou̍, ẹ nelẹbou̍
tewebou̍ de hiye degei. Godihạ habagugueibe ẹbou̍ de delei.

O gisiai Yesuhạ Godihạ mosọkou̍ i

41 Sadebe olou fei Yesuha aye adiou dilie sa Jerusalemkou
yadibe, Gabama I Sawisiei* ke kefeguo nadi sawisiei
kelegenou idi.
42 Kegemou, Yesube sadebe olou fei 12 kege mei degeimou,
Gabama I Sawisiei kelegebe, ebou, e aye adiou bou dia Israel
o kedia degedi ke sesele, sa Jerusalemkou yai.
43 Kefeguo nai mei degeimou, dilie dilie sabekou boholou
ma yai. Youmou, o gisiai Yesu eme Jerusalemkou nou delei,
kenou si e aye adiou dilie ta tawale ili mei.
44 Diliege wa, eme o ilo kelebou de haguluyade tawale i.
Kegeimou, dilie yolugi, sawisiei tanou ta mei degei. Habage
dilie sosou bou, dilie mogobou dia dalaguaya ka i.
45 Kenou si ta dugulo ili mei. Kegeimou, dilie dihi ka sa
Jerusalemkou boholou ma yai.
46 Fologa, ka iligi, sawisiei kamadia kege mei degeimou
dugube, Yesube Godiha moso kekaimidu duwomou dugulo
i. Eme tisa kediabou de duwoli, tisa kedia tobolou ili ke
dusuamou, diamokou yoduga duwomou dugulo i.
47 O kele dalagua kediage e tewebou, ta e tobolou bou ke
olou fei duguomou kesigile i.
48 Dilie Yesu duguomou, kesigiemou, e adiou ha tobou,
dihi, na elemokou kageimou kegeiya? Ne aye ele na solou
do degemou koluyode tobou.
49 Kenou si e sima tobou, kageimou nele a ka iya? Nelege
tawale iyo mei sa degei? Ame ma Ayeha mosokou nou
dalabasiyode tobou.
50 Kenou si diliege ta e tobolou kaha sibigebe ta tawale ili
mei.
51 Kegemou, e dilieb ou de sa Nasaretkou boholou ma ile
felei. Dilieb ou de dalali, dilie ta tob ou mou dulo milolou
delei. Kenou si e adiou hage e dugugai olou fei keme e
duledu sagiemou fimai.
52 Yesu hiye degeimou, e tewene hiyedo degei. Godiha
emokou hoho degeimou, haba o kediane e tagale idi.

Yesuha dabai degele a ke doususu kaha ta

* **2:41 2:41***Gabama I Sawisiei*, ‘Pasoba’ ta kaha sibigebe kou gue: Afu Godiha sa Isip sisigo wolo ke woumou tofigieimou, e Israel sisigo kedianou si ta weli mei, mou gabama i. Kegei degemou, e tobou, ni *Gabama I Sawisiei* kaha dowo ke nale kefema na demabeede tobou. Kege tob ou mou, Israel o kedia sa Isip tou fogou, die sabekou fogou kogolo yai (Kisim Bek 12:1-42).

(Tạ Hiye 3:1–4:13)

3

Fafeleya degedi o Jonhạ egei tobou
(Matyu 3:1-12; Mak 1:2-8; Jon 1:19-28)

1 Sisar Taiberiushạ sa Romkou gamani hiye o dalali,
sadebe olou fẹi 15 kege mei degeimou, o Pontius Pailathạ
sa Judia wolou dalamou, o Herothạ sa Galili dia dalamou, ẹ
eyẹ Filiphạ sa Ituriabou sa Trakonitisbou de dia dalamou, o
Lisaniashạ sa Abilene dia delei.

2 Kelegebe, o Anas dilie o Kaiafas diliebe mogou du daladi
hiye o degele imou, Sekaraiahạ dihi Jon ẹ hebe mei mihịnou
sa kokou delei. Dalamou, Godihạ ẹ tạ kẹ Jonkou hehegiei.

3 Kegemou, Jonhạ ile, tọ Jordan hafẹi dege dala saya kẹ
sulugi, o sasại kediạmokou egei hehegiedibe, nị fị boholou
ba fafeleya tofou ma. Kegeibasi, Godihạ midihọ kasagại, nị
milou ga idi kẹ gebe meiyodeleyode tobou di.

4 Kou degeli kẹme habage-degele-duguo-tobou di-o Aisa-
iahạ kuguokou kou gue nalại dala,
Hebe mei mihịnou sa kelege Hiye Ohạ ẹ a milou ma
dọụsususugumabeede haguisa tobou ba dulo ile.

5 Bitọụ degei dalaba gobou gileba, bologualẹ. Ulou dalabane,
mihị sama, bologualẹ. A gulại degeine, bologuạ dọụsususulo.
A kasagại dalaba olou fẹi bologualẹ.

6 Kegeiba, sa sibigẹ o sasại olou fẹi Godihạ mamou uba
dugulo ileyodei. *Aisaia 40:3-5*

7 Kegemou, o sasại sụdo Jonhạ fafeleya degeyadomou
haguasie felẹgai. Felẹgoumou, Jonhạ kou gue tobou, nịme
hiyẹ bei sisigọ. Godihạ gofou u degeba, nịmokou hebe
kasagại kẹ nelẹ. O koyohạ tobou mou, nị fosigelamou degele
iya? Nịge Godihạ gofou ube de gabale sagại?

8 Nị fị bohou babe, midihọ nị milolou kahạ hehegilebe,
nịme damalẹdo fị kou boholou idadele kẹnou hehegiema.
Abraham ẹme ei kou guai oyode tobou dama. Yobe, ạ
nịmokou tobolou kuhẹ, Godihạnou degeiye, igi kou udiạne
boholou ba, Abrahamhạ sosou sạ dege dalaguale.

9 Heibe hebe yelebou kou dogogu dala. Hebe olou fẹi
kolo bologuạ mạ idiyo mei kẹme oe hagima, doulukou
hebesaleyode tobou.

10 Kegeimou, o sasại kediạ Jonhạ tạ kẹ dulomou, ẹmokou
yodulo i, ei kageibasi?

11 Jonhạ kou gue tobou, o koyohạ yukuei bolọụ dalababe,
tabe o ta yukuei mei kokou nẹyedei. O koyohạ nalẹ
dalabane, nebe kẹnou tefele degeyede tobou.
12 Gamani sibidi sele kefedi o kediạne Jonhạ diạ fafeleya
degeyadomou haguasie felẹgamou, kou gue yodulo i, Tisa,
eibe kage degele?
13 Nị gamani sibidi sele kefelebe, gamani kediạ tobou
sagạị kẹnou tefele mo□uma. Nịou tagai sagạibou de hiyouye
mo□udamabeede tobou.
14 Ami o kediạne ẹmokou yodulo i, haba eibe kagele? Ẹ
diạmokou tobou, nị o woma, die bi hiyouye mo□udama. Nị
o gulokou tạ sama, die sele hiyouye mo□udama. Dabai nị
degeli kahạ hebe molo□u kẹme kehefẹiyode tobou.
15 Kegeimou, o sasạị kediạ kegeli kẹ duguo kesigie baha
duwoli tawale ibe, Jonbe Godihạ makai o Kelesuyade tawale
i.
16 Kẹnou si, Jonhạ o olou fẹi kediạmokou tobou, ạge nịme
tạlekou nou fafeleya degedi. Kẹnou si o ta mạ habage
haguale kahạ ẹ nelẹbe hiyedo, mạ nelẹ sagạị mei. Ẹ hụbe
folodo dala kahạ degemou, ẹ hagubabe, ạge ẹ abogo□u mosọ
kạịbe ta tegile sagạị mei. Ẹge nịme Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹ
fafeleya degele, haba douyene fafeleya degeleyode tobou.
17 Ẹ hagualebe, o sepolo touye haguadi sagạị kege nalẹ
segei kẹ mo□u haguale. Sẹpolo tolou ba, ko kasagạị olou fẹi
igisema, nalẹ sibigẹ kẹnou mo□uma ile, mosọdu dogogulo.
Kegema, ko olou fẹi kẹme dou mei degediyo mei kokou
hebesaleyode tobou.
18 Jonhạ kege tobolou gibe, o sasạị kediạmokou dum-
abadomou egei hehegiemou i. Ẹ tạ uwo bolofẹi kẹne
diạmokou tobou.

Herothạ Jon didiọ degei

19 Gamani hiye o Herothạ yo□u ẹ eyẹhạ sobou Herodias
figạ hu kahạ degemou, Jonhạ ẹmokou gofo□u degei. Yobe,
ẹge midihọ kasagạị ilo kelene kou milou gadi kahạ degemou,
Jonhạ ẹmokou kuhe gofo□u dege tobou.
20 Jonhạ ẹmokou tạ gofo□u dege tobou ma fogou mou be,
ẹge haba midihọ kasagạị tage milou mamou, Jon didiọ degei.

Jonhạ Yesu fafeleya degei
(Matyu 3:13-17; Mak 1:9-11)

21 Jon didiọ degeli mei kelegebe, ẹge o sasạị sụdo fafeleya
degedi. Yesune hagumou, Jonhạ fafeleya degei. Fafeleya

degeimo͡u be, Yesu ẹ̱ dihọ̱ bagạ̱ tobolo͡u tafalamo͡u, hebeni a so͡ugo͡u mo͡u dugulo i.

22 Duo Bolofẹ̱ihạ̱ ẹ̱moko͡u migibe, sio isusu baga fulo͡u migile, ẹ̱moko͡u biyei. Migimo͡u, hebenito͡u ge ko͡u gue haguisa tobo͡u mo͡u dulo i, nạ̱me mạ̱ Dihi. Ạ̱ge nạ̱me tagalido, nạ̱moko͡u hohọ̱ hiyedo degeliyode tobo͡u mo͡u dulo i.

Yesuhạ̱ ẹ̱ ko͡u guai o kediạ̱ hụ̱
(Matyu 1:1-17)

23 Yesube sadebe olo͡u fẹ̱i̱ 30 sagạ̱i̱ kege mei degeimo͡u, ẹ̱ dabai kuhe yomogou. O sasạ̱i̱ kediạ̱ge ẹ̱me Josephạ̱ dihiyade tawale i.
Josepbe Helihạ̱ dihi.
24 Helibe Matathạ̱ dihi.
Matatbe Livaihạ̱ dihi.
Livaibe Melkihạ̱ dihi.
Melkibe Janaihạ̱ dihi.
Janaibe Josephạ̱ dihi.
25 Josepbe Matatiashạ̱ dihi.
Matatiasbe Amoshạ̱ dihi.
Amosbe Nahumhạ̱ dihi.
Nahumbe Eslihạ̱ dihi.
Eslibe Nagaihạ̱ dihi.
26 Nagaibe Mathạ̱ dihi.
Matbe Matatiashạ̱ dihi.
Matatiasbe Semenhạ̱ dihi.
Semenbe Josekhạ̱ dihi.
Josekbe Jodahạ̱ dihi.
27 Jodabe Joananhạ̱ dihi.
Joananbe Resahạ̱ dihi.
Resabe Serubabelhạ̱ dihi.
Serubabelbe Sealtielhạ̱ dihi.
Sealtielbe Nerihạ̱ dihi.
28 Neribe Melkihạ̱ dihi.
Melkibe Adihạ̱ dihi.
Adibe Kosamhạ̱ dihi.
Kosambe Elmadamhạ̱ dihi.
Elmadambe Erhạ̱ dihi.
29 Erbe Josuahạ̱ dihi.
Josuabe Elieserhạ̱ dihi.
Elieserbe Jorimhạ̱ dihi.
Jorimbe Matathạ̱ dihi.
Matatbe Livaihạ̱ dihi.
30 Livaibe Simeonhạ̱ dihi.
Simeonbe Judahạ̱ dihi.
Judabe Josephạ̱ dihi.

Josepbe Jonamhą dihi.
Jonambe Eliakimhą dihi.
31 Eliakimbe Meleahą dihi.
Meleabe Menahą dihi.
Menabe Matatahą dihi.
Matatabe Natanhą dihi.
Natanbe Devithą dihi.
32 Devitbe Jesihą dihi.
Jesibe Obethą dihi.
Obetbe Boashą dihi.
Boasbe Salmonhą dihi.
Salmonbe Nasonhą dihi.
33 Nasonbe Aminadaphą dihi.
Aminadapbe Atminhą dihi.
Atminbe Arnihą dihi.
Arnibe Hesronhą dihi.
Hesronbe Pereshą dihi.
Peresbe Judahą dihi.
34 Judabe Jekophą dihi.
Jekopbe Aisakhą dihi.
Aisakbe Abrahamhą dihi.
Abrahambe Terahą dihi.
Terabe Nahorhą dihi.
35 Nahorbe Serukhą dihi.
Serukbe Reuhą dihi.
Reube Pelekhą dihi.
Pelekbe Eberhą dihi.
Eberbe Selahą dihi.
36 Selabe Kainanhą dihi.
Kainanbe Arpaksathą dihi.
Arpaksatbe Siemhą dihi.
Siembe Noahą dihi.
Noabe Lamekhą dihi.
37 Lamekbe Metuselahą dihi.
Metuselabe Enokhą dihi.
Enokbe Jarethą dihi.
Jaretbe Mahalalelhą dihi.
Mahalalelbe Kenanhą dihi.
38 Kenanbe Enoshą dihi.
Enosbe Sethą dihi.
Setbe Adamhą dihi.
Adambe Godihą dihi.

4

Tamąhą Yesu tefele dugu
(Matyu 4:1-11; Mak 1:12-13)

1 Yesu ẹ Duo Bolofẹiye tou̍ mou̍, tọ Jordan tou̍ fogou̍
boholou̍ mạ i, Duo Bolofẹihạ wolou̍ mou̍, hebe mei mihịnou̍
sa kokou̍ i.
2 Sa mihịnou̍ sa kokou̍ be, sawisiei olou̍ fẹi 40 kege mei
degei kahạ duo kelegebe, Tamạhạ Yesu tefele duguga i.
Kelegebe, ẹme nalẹ nalị mei dalali, ẹ hegie degei.
3 Hegie degeimou̍, Tamạhạ ẹmokou̍ tobou, nạme
damalẹdo Godihạ Dihi debabe, nạ tobou̍ ba, igi ko□u dala
kuokou̍ tobou̍ ba boholou̍ ba, ou̍ si degeiba nạyedei.
4 Yesuhạ sima tobou, Godihạ kuguokou̍ be kou̍ gue nalạị
dala,
Nalẹ nạdi kahạnou̍ be, o sasạị fị gehẹ tofousogo tofolou̍ kẹ
molo□u meiyodei. *Lo 8:3*
5 Kegemou̍, Tamạhạ Yesu bitọụ sa kotou̍ wolou̍ folomou̍,
sa sa olou̍ fẹi hiye o kediạ dia dalagua kẹ Yesukou̍ toto
hehegiemamou̍ tobou,
6 ạ nạmokou̍ nelẹ hiyedo nẹiba, sa sa olou̍ fẹi ko□u nạ dia
dalale. Nạ hụ hiyedo folodo molo□u. Sa sa olou̍ fẹi ạ dia
dala kẹme ạ o takou̍ nelạbabe, ạ nelẹnou̍.
7 Nạ yubu sugulo fiyaba, ạmokou̍ dihọ bagạ tobou̍ babe,
ạge sa sa olou̍ fẹi ko□ume nạmokou̍ nelẹyodei.
8 Yesuhạ ẹ tạ sima tobou, Godihạ kuguokou̍ be kou̍ gue
nalạị dala,
Nạ nẹ Hiye O Godikou̍ nou̍ yubu sugulo fiya, dihọ bagạ
tobolou̍ ba, ẹ dabainou̍ degeyedei. *Lo 6:13*
9 Kegemou̍, Tamạhạ Yesu sa Jerusalemkou̍ wolou̍ ile, Hiye
Ohạ mosọ tagetou̍ do wolou̍ folo tefegiemou̍ tobou, nạme
Godihạ Dihi debabe, nạ mihịkou̍ mou̍ gule fogu fiyayedei.
10 Yobe, Godihạ kuguokou̍ be kou̍ gue nalạị dala,
Ẹ tobou̍ ba, ẹ ẹsol o kediạ nạ bologuạdo dia dalagualeyodei.
11 Nạ fogu fiyoubabe, diạ nạ hebele tou̍ ba, nẹ abogo□u igiye
ta wolo meiyodei. *Buk Song 91:11-12*
12 Kegemou̍, Yesuhạ sima tobou, Godihạ tạege kou̍ gue
tobou,
Nạ nẹ Hiye O Godihạ nelẹ kẹ hobou̍ tefele dugudayedei. *Lo 6:16*
13 Tamạhạ Yesu tefele dugugai mei degeimou̍, ẹ haba
habage tefele duguloyodema kege fogou̍ delei.

Yesuhạ sa Galilikou̍ ilemou̍, Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹ dabai yoma degei

(Tạ Hiye 4:14–9:50)

Yesuhạ sa Galiliko͡u ge dabai yomogo͡u degei
(Matyu 4:12-17; Mak 1:14-15)

14 Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹno͡u Yesu ẹ boholo͡u mạ, sa Galiliko͡u ile felei. Foloumo͡u, sa kẹ tie o sasại olo͡u fẹi kediạ Yesube feleiyodeimo͡u dulo i.

15 Ẹ die egei mosọya kẹ hehegiemo͡u siadi. O sasại olo͡u fẹi ẹ hụ hebele fogulo idi.

Sa Nasaret o sasại kediạ Yesuko͡u gofo□u degele i
(Matyu 13:53-58; Mak 6:1-6)

16 Yesu ẹ sa Nasaretko͡u i. Ẹ dihifẹi kelegebe, sa koko͡u dalali hiye degei. Folomo͡u, misiholo duwodi sawisiei kelegebe, yo□u ko͡u degedi sagại kẹno͡u tefele, egei mosọko͡u folo duwei. Duwo dema, ẹ Godihạ tạ huso͡u lạmo͡u haguại.

17 Haguọụmo͡u, o tae habage-degele-duguo-tobo͡u di-o Aisaiahạ nalại kuguo kẹ ẹmoko͡u nẹimo͡u, ẹ kẹ haguạmo͡u dugube, tạ ilo kele ko͡u gue nalại dalamo͡u dugu,

18 Hiye Ohạ ẹ Duo Bolofẹibe hagua ạbo͡u dala, yobe Hiye Ohạ ạ maka degei, tạ uwo bolofẹi kẹ o bi mei o kediạmoko͡u hehegie tobo͡u yadomo͡u.

Ẹ tobo͡u mo͡u ạ hagueibe, ạ o didiọ degei dalagua kediạmoko͡u tobo͡u ba, didiọ degei kẹ to͡u fogo͡u fogo͡u yamabadomo͡u.

Ẹ tobo͡u mo͡u ạ hagueibe, ạ o dihọ du degele i o kediạmoko͡u tobo͡u ba, die dihọ bolọ degeiba dugumabadomo͡u.

O hagi dugulo ili kediạ hagi kẹne fogo͡u mabadomo͡u ạ kuhe haguei.

19 Ẹ tobo͡u mo͡u ạ hagueibe, sadebe gehẹ bolọdo kelege, Hiye O Godihạ o sasại kediạmoko͡u midihọ bolofẹi hehegile kẹ tobo͡u lamo͡u kuhe hagueiyodei. *Aisaia 61:1-2*

20 Kegemo͡u, Yesuhạ kuguo husọụ mei degeimo͡u, kuguo kẹ komuguo, egei mosọ dia daladi o koko͡u nelẹmo͡u biyei. Duwomo͡u, egei mosọdu duwogua o olo͡u fẹi ẹmoko͡u masele i.

21 Kegeimo͡u, ẹ diạmoko͡u tobou, Godihạ kuguoko͡u nalại dala, ifi nị dulo ili kẹme damalẹdo tamạ degeli kuhẹyode tobou.

22 O kele deleiguei kediạ ẹ hụ hebele foguomo͡u, tạ bolofẹi ẹ hehegiei koko͡u fị hiyedo mạ i. Kẹno͡u si diạ tobou, o ko□ume Josephạ dihi. Kageimo͡u ẹ tạ ko͡u guei hehegie tobo͡u ya?

23 Kegeimo͡u, Yesuhạ diạmoko͡u ko͡u gue tobou, ạ tawalibe,
obe tobo͡u di sagại̱ kegeno͡u nịge ạmoko͡u ne ko͡u gue tobolo͡u
ile sagại̱,
Medigo, nạ no͡usie bologuọụba bolọ degeyedele.
Ei nạ sa Kaperneamko͡u ge degeiyode tobo͡u mo͡u dulo i
sagại̱ kẹno͡u tefele no͡une sabe kuoko͡u ne degeiba,
ei duguo tawale ileyode tobolo͡u ile sagại̱ degei.
24 Ạ nịmoko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ. Mosọmạ o tahạ
ẹ sabeko͡u ge habage tamạ degele kẹ hehegieimo͡u be, o
sasại̱yege ta hohọ degele idiyo mei.
25 Ạ nịmoko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ, o Elaijahạ
delei kelegebe, Israelko͡u be kuei sasại̱ sụdo deleiguei.
Dalaguamo͡u, huẹi̱ teli mei dalali, sadebe kamadia,
oguo walại̱yosi kege mei degeimo͡u, nalẹ segei olo͡u fẹi̱
fafagalemo͡u mei degei. Sa Israel olo͡u fẹi̱do hegie hiyedo
degele iye,
26 kẹno͡u si Godihạ Elaijabe sa Israel kuei sasại̱ tako͡u ta
iyedili mei. Ẹme sa Sarefat kuei sasại̱ ta, sa Saidon duo
koko͡u iyede tobou.*
27 Haba o Elisa, habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kahạ delei
kelegene, sa Israelko͡u dobo doye tolo͡u i o sụdo deleigueiye,
kẹno͡u si o tano͡u ta bologuọụmo͡u bolọ degeli mei. Haba
sa ta Siria tie o Namanno͡u si bologuọụmo͡u bolọ degeiyode
tobou.*
28 O olo͡u fẹi̱ egei mosọko͡u duweguei kediạ Yesuhạ tạ kẹ
tobo͡u mo͡u dulomo͡u, diạ gofo͡u hiyedo degele i.
29 Kegeimo͡u diạ Yesu wolo͡u, sa kahạ figiko͡u yai. Sa
kẹme bitọụ sa tigahaibo͡u kahạ, diạ tigahai komo͡u bila
mugulamo͡u degele i.
30 Kẹno͡u si, ẹ o kefei sụdo kahạ timịya kẹ fogo͡u i.

Yesuhạ duo kasagại̱ ta igile mugu
(Mak 1:21-28)

31 Kegemo͡u, Yesu ẹ ile mulọ, sa Kaperneamko͡u felei. Sa
kẹme sa Galili duo koko͡u delei. Folomo͡u, misiholo duwodi
sawisiei kelege, ẹ o sasại̱ kediạmoko͡u egei tobo͡u mo͡u,
32 diạ ẹ tạ kẹ dulomo͡u kesigile i. Yobe ẹ hehegilibe ẹsofẹi̱,
hiyedo folodo.
33 Egei mosọko͡u o ta duwei, duo kasagạiye tou. O kahạ
guạmo͡u hiḷigedo ko͡u gue tobou,

---

* **4:26 4:25-26** 1 King 17 * **4:27 4:27** 2 King 5:1-14

34 sa Nasaret o Yesu, nạ hagua eimoko͡u kẹi degelamo͡u
degeiya? Nạge ei makolamo͡u hagulu? Ạge nạme ko͡u tewe.
Nạme o bolọdo, Godihạ tobo͡u mo͡u hagueiyode tobou.
35 Kẹno͡u si Yesuhạ gofo͡udo dege, duo kasagại koko͡u be,
nạ tạda. Nạ o ko͡u to͡u fogo͡u fogo͡u iyede tobo͡u mo͡u, duo
kasagại kahạ degeiye, o kẹ die dihịle kele mihịko͡u fiyei.
Fiyoumo͡u, duo kasagại kahạ o kẹ to͡u fogo͡u fogo͡u i, kẹno͡u
si o kẹ ta makeli mei.
36 To͡u fogo͡u imo͡u, o sasại olo͡u fẹi kesigiemo͡u, dio͡uno͡u
ko͡u gue tugulo tobolo͡u i, ko͡ume kẹi? O ko͡umahạ tạ gehẹ
ko͡u tobolo͡u be, sibigẹ hiyedo, nelẹbo͡u de tạ tobolo͡u. Duo
kasagại kediạne ẹ tạ dulomo͡u fosigediyode tobolo͡u i.
37 Kege tobolo͡u imo͡u, Yesuhạ kẹ degei kahạ tạ uwo kẹme
sa sa hafẹi olo͡u fẹi keleya kẹ tefei.

Yesu ẹ Pitahạ sasạihạ ẹ adio͡u hạ do bologuọụmo͡u bolọ degei
(Matyu 8:14-15; Mak 1:29-31)

38 Yesu ẹ haguạ, egei mosọ kẹ to͡u fogo͡u ile, Saimonhạ
mosọko͡u felei. Folomo͡u dugube, Saimonhạ ẹ sasạihạ
ẹ adio͡u be suguai hiyedo degeimo͡u, nạ sasại ko͡u bo-
loguạyede tobolo͡u i.
39 Kege tobo͡u mo͡u, Yesuhạ teguo ile, sasại kẹ
gaduguomo͡u, tạ nelẹdo dege tobo͡u mo͡u, suguai kẹ mei
degeimo͡u, toto haguạ, nalẹ milo͡u ma, o kediạmoko͡u nẹi.

Yesuhạ do o sasại sụdo bologuọụmo͡u bolọ degele i
(Matyu 8:16-17; Mak 1:32-34)

40 Asọ mulạ degeimo͡u, o ilo kediạ o sasại do daga daga
tolo͡u i mo͡uma, Yesuko͡u haguasiei. Haguasiemo͡u, ẹ
dobogo͡u dogogueimo͡u, bolọ degele i.
41 Haba o duo kasagạiye tolo͡u i o sụdone duo kasagại
igisei. Igiseimo͡u, duo kasagại kediạ to͡u fogolo͡u gi, nạme
Godihạ Dihiyode haguisa tobolo͡u i. Kẹno͡u si, ẹ kuolo͡u
dogogube, nị tạdamabeede tobou, ẹme Godihạ makai o
Kelesu kẹme dio͡u ko͡u tewe kahạ degemo͡u.

Yesuhạ sa sa keleya kẹ siei
(Mak 1:35-39)

42 Sabiyoumo͡u, Yesu ẹ sa o mei sa koko͡u i. Imo͡u, o
sasại kediạ ẹ kamo͡u haguasiligi duguomo͡u, diạ ẹ idayedema
akogulamo͡u degele i.

43 Kẹnou̍ si, ẹ kou̍ gue tobou, ạ Godihạ tạ uwo bolofẹi kẹ sa sa iloyane tobou̍ lamou̍. Godihạ ạmokou̍ tobou̍ mou̍ hagueibe, ẹ o sasại wolou̍ dalale kahạ tạ kẹ hehegieyedei.

44 Kege tobou̍ mamou̍ ile, sa Judia duo kileya kẹ egei mosọya egei tobou̍ mou̍ siadi.

5

Yesuhạ tobou̍ mou̍, Pitahạ miyẹ sụdo mọụ
(Matyu 4:18-22; Mak 1:16-20)

1 Sawisiei ta Yesu ẹ ohueiyai Genesaret* biyạkou̍ tafalamou̍, o sasại sụdo kefeguo ẹ silẹmạ dalaguali, ẹ Godihạ tạ tobou̍ mou̍ dulo i.

2 Ẹ tafalali dugube, mosole bolọụ ohueiyai biyạkou̍ tilamou̍ dugu. Mosole kẹme miyẹ mo□udi o kediạ dogogue-mamou̍, neke bigile imou̍ dugu.

3 Duguomou̍, ẹ mosole ta kahạ tagetou̍ foguo felei. Mosole kẹme Saimonhale. Ẹ Saimonkou̍, nạ felẹba, mosole huyadefẹi fuguo ile, tọ biyạ hafẹi dege fogou̍ yede tobou. Kegeimou̍, ẹ mosole tagetou̍ duwoli, o sasại kediạmokou̍ hehegiei.

4 Hehegiema mei degeimou̍ be, Saimon, nạ tọ ạimikou̍ fuguo ileba, kele neke hebele muguyede tobou.

5 Saimonhạ ẹ sima tobou, Hiye O, huliạme ei dabai hiyedo degeligi, sabiyeiye, ei miyẹ ta mou̍ lị mei. Kẹnou̍ si, nạ tobolou̍ kahạ degeimou̍, ạ neke haba hebele muguo dugulamou̍.

6 Kegemou̍, ẹ neke haba hebele muguomou̍ dugube, miyẹ sụdo tou dugu, neke bafou̍ lamou̍ degeimou̍ dugulo i.

7 Miyẹ sụdo tou kẹ duguomou̍, dilie mogo, mosole takou̍ dalagua kediạ haguisai, hagua dogou̍ gumabadomou̍. Diạ haguasieimou̍, mosole bolọụ kokou̍ miyẹ mo□uma sa iligi, amạmạmou̍, mosole bolọụ kẹ molou̍ gou̍ lamou̍ degeimou̍ dugulo i.

8 Saimon Pitahạ kẹ duguomou̍, Yesu hafẹi dege yubu sugulo fiya tobou, Hiye O, nạ ạmokou̍ hafẹi degeda, ạme midihọ kasagại milou̍ di o kahạ degemou̍.

9 Ẹ kẹ tobolou̍ kahạ yobe, diạ miyẹ sụdo mo□umou̍ kou̍ duguo kesigile i kahạ degemou̍.

10 Ẹ mogo bolọụ, Sebedihạ sisigọ Jems dilie Jon diliene kẹ duguomou̍ kesigile i. Yesuhạ Saimonkou̍ tobou, nạ hobou̍

* **5:1 5:1** Ohueiyai kahạ hụ tabe Galiliyodele idi.

guę degeda. Ifi yoma kugule ilebe, nạ miyę mo͡ udi sagại kęnou tefele nạ ạmokou o sasại mo͡ uma haguayede tobou.
11 Kegemou, diạ mosole fufulo ile, tọ biyạkou dogoguomou, die bimạine olou fęi kokou nou dogoguema fogou mou, Yesu sesele yai.

Yesuhạ dobo doye tou o ta bologuọụmou bolọ degei
(Matyu 8:1-4; Mak 1:40-45)

12 Sawisiei ta Yesu sa ta kokou dalamou, o ta haguei. O kahạ ę tou olou fęibe dobo doye tou. Ę Yesu duguomou, yubu sugulo fiya, miye duwoli, nelędo dege kou gue tobou, Hiye O, nạ tagaibabe, nạ ạ bologuọụba bolọ degeleyodei.
13 Yesuhạ o kahạ tạ kę dulomou, ę dobogo͡ u susuguo kuguomou, ạge nạme bolọ degele kę tagaliyode tobou. Kege tobou mou kelegenou dobo doye tou o kę bolọ degei.
14 Yesuhạ ęmokou nelędo dege tobou, ạ nạ bologuạibe hobou omokou tobou da. Haba nạ Godihạ mosọkou ile, nę tou bolọ degei kę mogou du daladi o kokou hegiba, ęge Moseshạ tobou kęnou seseleba, gali* sile Godikou nelę, nạ bolọ degei kahạ degeimou. Kegeiba, o kediạ nę do mei degei kę tawale ileyode tobou.
15 Kęnou si Yesuhạ degedi kahạ tạ uwo kęme sa sa keleya kę olou fęi tefele silęmọụmou be, o sasại sụdo haguasie kefeguo dalaguadi, ę egei tobolou kę dulamou. Haba do o kediạne diạ bologuọụba bolọ degeyadomou haguasiedi.
16 Kęnou si sawisiei ilo kelegebe, ę o sasại kefegu kę fogou, sa o mei sa kokou dihọ bagạ tobou lamou idi.

Yesuhạ o ta ibigidiobou dobogo͡ udiobou tofigiei kę bologuọụmou bolọ degei
(Matyu 9:1-8; Mak 2:1-12)

17 Sawisiei ta Yesuhạ o sasại kediạmokou hehegie tobou mou, Farisi o kediạbou, Moseshạ kuolou yo dulo i obou kediạne olou fęi dulo duweguei. Diạ sa Jerusalembou, sa Judiabou, sa Galilibou de tou fofou guema haguasie duwoguamou, Hiye Ohạ nelęya kę ę do o sasại bologuọụmou, bolọ degele i.
18 Ę kege degega dalamou, o ilo kediạ do o ta malạ haguasiei. O kęme ibigidiobou dobogo͡ udiobou olou fęi tofigiei. Diạ do o kę botegei tagetou tilamou malạ hebele felę, Yesukou hafęi dege dogogulamou degei.

* **5:14 5:14** Wok Pris 14:4

19 Kẹnou si mosọ fegegu kahạ degeimou, diạ do o kẹ malạ
hebele fologale sagại mei. Kegeimou, diạ mosọ tagetou malạ
fologa, mosọ igiguomou, do o kẹ botegei tagetou tilamou, tigi
gogomoguema, amafẹi tou fofou guesạ mulọ, o sasại kediạ
dala duo mogou kile, Yesuhạ tafala hafẹido dege dogogulo
i.
20 Yesuhạ die damalẹyodei kẹ duguomou, ẹ do o kokou
kou gue tobou, mogo, ạge midihọ kasagại nạ milou gadi kẹ
gebe meiyodili.
21 Mosesḥạ kuolou yo dulo i obou, Farisi o kediạbou, diạ
kẹ dulomou, kou gue fimạ i, o Godihạ timou kẹ mou lạdi
kẹme koyo? O taege midihọ kasagại obe milou gadi kẹme ta
gebe meiyodele sagại mei. Kẹme Godihạnou si degeleyode
tawale i.
22 O kediạ kege fimạ imou, Yesuhạ tawalemou, nị
kageimou kege fimạ iya?
23 Ạge kage tobolou? Midihọ kasagại, do o kahạ milou
gadi kẹ gebe meiyodili kahạ, nịge ạme ogou ga tobou di
oyodele ili. Haba, ạge do o kuokou, nạ haguạma iyedilibe,
nịge kageimou ạ ogou ga tobolou yode tawale iya?
24 O Kediạ Dihi ẹme sa sibigẹ kuokou be hụ hiyedo dala.
Ẹge midihọ kasagại obe milou gadi kẹ gebe meiyodele
sagạiyode tobou. Yesu ẹ yo usie kege tobou, o kediạ tạ ẹ
tobolou kẹme sibigẹbou dade tawamabadomou. Kege tobou
mamou, ẹ do o kokou, ạ nạmokou tobolou kuhẹ, nạ haguạ,
nẹ botegei kẹ malạba, nẹ mosọkou iyedei.
25 Kege tobou mou, kelegenou o kahạ haguạ, o kediạ dihịle
kokou ẹ botegei kẹ malạ hebele, mosọkou fogou ma iligi,
Hiye Ohạ hụ hebele foguomou i.
26 O sasại kediạ kẹ duguomou kesigie guẹ degemou,
Godihạ hụ hebele fogulo i. Ifi di midihọ gehẹ gehẹ tamạ
degeimou dugulo ili kuhẹyode tobolou i.

Yesuhạ o Livai haguisai
(Matyu 9:9-13; Mak 2:13-17)

27 Habage, Yesuhạ iligi dugube, gamani sibidi sele kefedi
mosọ kokou o ta, ẹ hụ Livaibe kokou duwomou dugu. Ẹme
gamani sibidi sele kefedi o. Yesuhạ ẹmokou nạ haguạba, da
imebeede tobou mou,
28 ẹ haguạ, bimại olou fẹi tou fogou mou, Yesu sesele i.

29 Kegemo͡u, Livaiha̱ e̱ mosọko͡u ge Yesuha̱ nale̱ hiyedo
milo͡u mamo͡u, gamani sibidi sele kefele idi obo͡u, o sụdo ilo
kediạbo͡u kefeguomo͡u, dilieb͡o de duwoguali nale̱ nala̱ i.
30 Farisi o kediạbo͡u, die mogo kuolo͡u yo dulo i o ilo
kediạbo͡u, dia̱ Yesuha̱ dabai degedi o kediạmoko͡u gofo͡u
dege tugulo tobolo͡u i, ni̱ gamani sibidi sele kefele idi
obo͡u, midiho̱ kasaga̱i milolo͡u idi o kediạbo͡u de duwoguali
nale̱bo͡u hue̱ib͡o de kageimo͡u nala̱ iya?
31 Kegeimo͡u, Yesuha̱ sima ko͡u gue tobou, o do meiyege
mola mosọko͡u be idiyo mei. Do oyeno͡u si mola mosọko͡u
yadi.
32 A̱ hagueibe, dọụdo o kedia̱ haguisouba fi̱ boho͡u
mabadomo͡u hagueli mei. A̱ hagueibe, o sasa̱i midiho̱
kasaga̱i milolo͡u idi kedia̱ haguisouba fi̱ boholo͡u ba a̱moko͡u
haguasiemabadomo͡u kuhe haguei.

Yesuha̱ nale̱ kuolo͡u dogogudi kaha̱ ta̱ ke̱ tobou
(Matyu 9:14-17; Mak 2:18-22)

33 Kegemo͡u, Juda hiye o kedia̱ Yesuko͡u haba tobolo͡u i,
Jonha̱ dabai degedi o kediạge nale̱ kuolo͡u dogoguomo͡u diho̱
baga̱ tobolo͡u idi. Farisi o kedia̱ die dabai degedi o kediạne
kege degele idi. Ke̱no͡u si ne̱ dabai degedi o kediạge nale̱bo͡u
hue̱ib͡o nala̱ ili.
34 Yesuha̱ sima ko͡u gue tobou, o taha̱ sob͡o hulaba,
e̱ mogo dia̱ diguba, haguasie fele̱gababe, nale̱ ta kuolo͡u
dogogulo saga̱i mei. Yobe, sob͡o hulo o ke̱me diạbo͡u de
dala kaha̱ degemo͡u.
35 Ke̱no͡u si, o ilo kele die mogo mala̱ fogo͡u iba kelege, nale̱
kuhe kuolo͡u dogogulo ileyode tobou.
36 Kegemo͡u, Yesuha̱ haba ta̱ makai ta diạmoko͡u tobou,
yukuei afuko͡u be, a ta dalababe, di yukuei ebele ta mala̱
bafolo͡u ba, yukuei afuko͡u koko͡u dogoguoba gofolo͡u mei.
Kege degeibabe, yukuei ebele ke̱me makolo, haba yukuei
afuko͡u ke̱ne bolọ degeiba dugulo meiyodei.
37 Haba tabe, tigi kolo hue̱i gofo͡udo, ebele milou ke̱ne
wai meme kolo, oe afu ko͡u milou kodu so͡u gudiyo mei.*
Kege degeibabe, tigi kolo hue̱i gofo͡udo kaha̱ wai meme
kolo ke̱ do͡u lama ile. Kegeiba, tigi kolo hue̱i gofo͡udo ke̱ ile
hobogo͡u ba, wai meme kolo ke̱ne makolo.

---

* **5:37 5:37** Yesu e̱ sa sibige̱ kuoko͡u delei kelegebe, Juda o kedia̱ die hue̱ina̱be di hue̱ina̱ saga̱i mei. Dia̱ wai meme kolo gofo͡u mamo͡u hue̱ibe koko͡u do͡u ma nala̱ idi.

38 Kegei kahą degemou͡, hebe kolo hueḭ ebele kẹme yo͡u
wai meme kolo ebele kodunou͡ sou͡ gubasi bolọyode tobou.
39 O hueḭ afukou͡ kẹ nądi kahąge hueḭ ebele kẹme ta nalẹ
sagąḭ degediyo mei. Ẹge hueḭ afukou͡ kẹme bolofẹḭyode
tobou͡ di.

6

Yesuhą misiholo duwodi sawisiei kelege dabai degele kuolou͡ dogogu kahą tą
(Matyu 12:1-8; Mak 2:23-28)

1 Misiholo duwodi sawisiei ta kelege, Yesubou͡ dią hebe
hai sa duoya kẹ yai. Ẹ dabai degedi o kedią nalẹ fi kẹ gama,
dobogo͡uye dosou͡ guema, ho kẹ naląmou͡ yai.
2 Kẹnou͡ si Farisi o ilo kedią kẹ duguomou͡, Yesukou͡ kou͡
gue yodulo i, nḭme misiholo duwodi sawisiei kahą kuolou͡
kẹme kageimou͡ gobolou͡ iya?
3 Kegeimou͡, Yesuhą die tą sima tobou, Devithą degei kahą
tą kuguokou͡ naląḭ dala kẹme nḭge huso͡uma tawale ili mei
są degei.* Devitbou͡ ẹ mogo dąbou͡ kedią nalẹ nalḭ mei,
hegie degele i kẹ ą nḭmokou͡ tobou͡ lamou͡.
4 Hegie degele imou͡, Devithą Godihą falai mosọkou͡
folomou͡, ou͡ si Godihą dihḭle kokou͡ dogogu daladi kẹ
mo͡uma nąḭ. Ou͡ si kẹme kuolou͡, mogou͡ du dalaguadi
o kedąnou͡ nalą idiye, kẹnou͡ si Devit ẹ nolụgi, ẹ mogo
dąmokou͡ ne nẹḭyode tobou.
5 Ẹ haba dąmokou͡ tobou, O Kedią Dihi ẹme misiholo
duwodi sawisiei kẹ dia daladi oyode tobou.

Misiholo duwodi sawisiei kelege, Yesuhą o dobogo͡u kasagąḭ degei ta bologuąḭ
(Matyu 12:9-14; Mak 3:1-6)

6 Misiholo duwodi sawisiei ta kelege, Yesuhą egei
mosọkou͡ folomou͡, o sasąḭ kedąmokou͡ Godihą tą hehegiei.
O ta ẹ dobogo͡u dele tei kẹne kodu duwei.
7 Farisi o kedąbou͡, Moseshą kuolou͡ yo dulo i o kedąbou͡
de Yesuhą degeladi kẹ defẹḭdo baha duweguei. Yobe, Yesu
ẹ misiholo duwodi sawisiei kelege do o kẹme bologuọụba
bolọ degeibabe, o kedąge ẹ tą saleyodema fimą i.
8 Yesuhą o kedią kege fimą imou͡ tawalemou͡, o dobogo͡u
tei kokou͡, ną haguąba, o dihḭle kuokou͡ tafalayedeimou͡ ẹge
o dihḭle kokou͡ haguą tefei.

---

* **6:3 6:3** 1 Samuel 21:6

9 Tafalamou͡, Yesuhạ o duwogua kediạmokou͡ kou͡ gue
yodu, di misiholọ duwodi sawisiei kelegebe, di midihọ
kasagại de milolou͡? Ha midihọ bolọnou͡ milolou͡? Di o
de wouba tofigịle? Haba o de bologuọụba bolọ degelenou͡?
Moseshạ kuolou͡ tạege kage tobolou͡?
10 Kege tobou͡ mamou͡, ẹ o olou͡ fẹi kediạmokou͡
maseligi, dobogo□u tei o kokou͡ tobou, nẹ dobogo□u
dọụsususuguyedeimou͡, o kahạ dobogo□u dọụsususgumou͡,
kuhe bolọ degei.
11 Kẹnou͡ si hiye o kediạ hohọ degeli mei, gofo□u hiyedo
degemou͡, dio□unou͡ Yesube kage degele de tugulo tobolou͡ i.

Yesuhạ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o olou͡ fẹi 12 kege makai
(Matyu 10:1-4; Mak 3:13-19)

12 Sawisiei ta, Yesuhạ ile, bitọụ ta kokou͡ felei, dihọ bagạ
tobou͡ lamou͡. Folo, huliạme Godikou͡ dihọ bagạ tobolou͡ gi,
sabiyei.
13 Sabiyoumou͡, ẹ dabai degedi o kediạ haguisoumou͡, diạ
haguasieimou͡, ẹ dabai degele ile o olou͡ fẹi 12 kege makai.
Nịme mạ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-oyode tobou.
14 O ta ẹ hụbe Saimon. Yesuhạ ẹ hụ gehẹ tibe Pita. Ẹ
malạbou͡ de, ẹ hụbe Andru. Haba Jemsbou͡ Jonbou͡ Filipbou͡
Bartolomyubou͡ de.
15 Haba Matyubou͡, Tomasbou͡, Alfiushạ dihi Jemsbou͡.
Tabe Saimon, ẹ hụ tabe Selot.
16 Haba Jemshạ dihi Judas. Tabe Judas Iskariot, Yesu ho o
kediạmokou͡ sesegulo o kẹ.

Yesuhạ do o sụdo bologuọụmou͡ bolọ degele i
(Matyu 4:24-25; Mak 3:7-12)

17 Kegemou͡, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ mugua, imị
sabekou͡ tafalaguali dugube, ẹ dabai degele idi o ilobou͡,
sa Jerusalem o sasạibou͡, haba sa Judia kile o sasạibou͡
sụdo kediạ kefeguo dalaguamou͡ dugulo i. Tọ biyạ hafẹi
sa Tairbou͡, sa Saidonbou͡ tie o sasại sụdone kefeguo
dalaguamou͡ dugulo i.
18 O kediạ mou͡ haguasili mei, Yesuhạ egei hehegieiba
dulamou͡ haguasiei, haba ẹ die do kagei kageine bo-
loguạyadomou͡ kuhe haguasiei. Damalẹdo, duo kasagạiye
tolou͡ i kediạne haguasieimou͡, Yesuhạ bologuọụmou͡ bolọ
degele i.

19 O sasa̱i olo͡u fe̱i kediạ Yesu duguomo͡u, kugulamo͡u
degele i, ẹme nelẹ hiyedo kaha̱ degeimo͡u, do o koyoha̱, ẹ
dobogo͡uye Yesu kugumo͡u be, do bolọ degei.

Yesuha̱ o ilo kediạmoko͡u hohọbo͡u mabeedei, haba o ilo kediạmoko͡u be ni̱o͡u tawaibo͡u yode tobou
(Matyu 5:1-12)

20 Kegemo͡u, Yesuha̱ ẹ dabai degele idi o kediạmoko͡u
maselemo͡u ko͡u gue tobou,
Bi mei o diạma, ni̱ hohọbo͡u ma, Godiha̱ ẹ sa kẹme ni̱ biyodei
kaha̱ degeimo͡u. Godiha̱ge ni̱ wolo͡u dalayode tobou.
21 Hegie dege dalagua o diạma, ni̱ hohọbo͡u ma, habage ni̱
nalẹ nạma guoko͡u degele ile kaha̱ degeimo͡u.
O diạma, ni̱ ifi gosolo iliye, kẹno͡u si hohọbo͡u ma, habage ni̱
hohọ dege yilọ kaha̱ degeimo͡u.
22 O sasa̱i diạma, ni̱me oe dafa iliye, kẹno͡u si ni̱ hohọbo͡u
ma. Ni̱ O Kediạ Dihi kẹ sesele ili kaha̱ degeimo͡u, ni̱me
oe igile filạba, susuga tobolo͡u ba, ni̱ hụbe kasaga̱ino͡u
degeiba dugubabe, ni̱ hohọbo͡u mabeedei.
23 Diạ kege degeibabe, ni̱ hohọbolo͡u, hobo͡u ga siama, ni̱
hebe bolọdo kẹme hebenito͡u ko͡u dala kaha̱ degeimo͡u.
Ko͡u guai o kediạ midihọ kasaga̱i ko͡u milolo͡u idibe,
habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kediạmoko͡u ne kẹno͡u
tefele milolo͡u idi.
24 Selebo͡u o diạma, ni̱o͡u tawaibo͡u, ni̱ hebe bolọ ta molo͡u
mei. Yobe, ni̱me bi olo͡u fe̱i ko͡u mo͡umamo͡u, ni̱ ko͡u
le hohọ degele ili kaha̱ degemo͡u.
25 O diạma, ni̱ nalẹ nạma guoko͡u dege dalaguaye, ni̱o͡u
tawaibo͡u, ni̱me habagebe hegie degele ile kaha̱
degemo͡u.
O yilọ ili o diạma, ni̱o͡u tawaibo͡u, ni̱ gosoulugi, gesei mei
degele mei kaha̱ degemo͡u.
26 O diạma, oe ni̱ hụ̱ hebele fogulo iliye, kẹno͡u si ni̱o͡u
tawaibo͡u. Ni̱ ko͡u guai o kediạge ogo͡u gai egei tobo͡u
di o kediạ hụ̱ne hebele fogulo i deiyode tobou.

Yesuha̱ge ni̱ ho o tagamabeedei
(Matyu 5:38-48)

27 Yesuha̱ haba ko͡u gue tobou, ma̱ ta̱ dudi o diạma, a̱
ni̱moko͡u tobolo͡u kuhẹ. Ni̱ ho o kediạ tagama. O ni̱moko͡u
dafadi o kediạmoko͡u ne midihọ bolofe̱i kẹno͡u hehegiema.

28 O koyohą tą kasagąi nįmokoõu tobõu babe, nįge Godihą
ę̱mokoõu midihǫ̱ bolofę̱i kę̱noõu hehegieyede tobõu ma. O
koyohą nįi wala deibabe, nįge Godihą o kokoõu soloõu do
degeyedema dihǫ̱ bagą tobõu ma.
29 O koyohą nę̱ hamogou ilokoõu fǫ̱ubabe, ną haba
hamogou ilone seseguyedei. O koyohą nę̱ yukuei hiyouye
moõubabe, haba ną nę̱ yukuei ta kę̱ne ę̱mokoõu nę̱yedei.
30 O koyohą nąmokoõu bi ta moloõuyodema yodubabe, ną
moõu nelę̱noõu. Haba o tahą nę̱ bi ta hiyouye moõubabe,
ę̱mokoõu hobõu boholõu nę̱yede tobõu da.
31 Nįge o ilo kedią nįmokoõu kage degele tagale ili kę̱me, nįi
diąmokoõu ne kę̱ sagąinoõu tefele degemabeedei.
32 Nįge o nįi tagadi kediąnoõu tagaibabe, nįi hǫ̱be hiye degele
mei. O midihǫ̱ kasagąi degedi o kediąne o dią tagali o
kediąmokoõu ne hohǫ degele idi.
33 Nįge nįmokoõu midihǫ̱ bolǫ̱do hehegili o kokoõu noõu
midihǫ̱ bolǫ̱do hehegieibabe, nįi hǫ̱be hiye degele mei. O
midihǫ̱ kasagąi degedi o kediąne kę̱noõu tefele degele idi
kahą degemoõu.
34 Nįge nįi bi heliofę̱i nelę̱ i kę̱ haba boholõu moloõuyode
tawaibabe, nįi hǫ̱be hiye degele sagąi mei. Yobe, midihǫ̱
kasagąi degedi o kediąne die mogo diąmokoõu bi heliofę̱i
nelę̱ i kę̱ boholõu moloõuyode tawale idi.
35 Nįi ho o kedią tagama. Diąmokoõu midihǫ̱ bolofę̱i
kę̱noõu hehegiema. Nįi diąmokoõu bi nelę̱, haba boholõu
moloõuyode tawadama. Kegeibasi, nįi hebe bolǫ̱do kę̱
maląba, nįme damalę̱do Godihą sisigǫ degele. Damalę̱do,
nįge nįmokoõu ho degedi o tagama. Yobe, Godihąge o
ę̱mokoõu bolofę̱iyode tobolõu idiyo mei o kediąmokoõu be
midihǫ̱ bolǫ̱do kę̱noõu hehegiedi. Midihǫ̱ kasagąi degedi
kediąmokoõu ne kę̱noõu tefele hehegiedi.
36 Nįi Aye Godihą nįmokoõu soloõu do degedi. Nįne kę̱noõu
tefele omokoõu soloõu do degemabeede tobou.

Midihǫ̱ o tae degeli kę̱ fidama
(Matyu 7:1-5)

37 Yesuhą haba koõu gue tobou, midihǫ̱ o tae degeli
kę̱ fidama, Godihą nįmokoõu ne kę̱noõu tefele degeiye
deba. Midihǫ̱ nogohą milolõu kę̱ hobõu fidama. O tae
hagįi nįmokoõu ta degeibabe, moõu duguo fogõu mabeedei.

Kegeibasi, Godihạne midihọ kasagại ni milolou idi kẹne gebe meiyodele.

38 Ni bi ta o kediạmokou neibabe, Godihạne nimokou bi ta nelẹ. Ẹge bologuạ fileba, amạmại kẹ nimokou nelẹ. Damalẹdo, ẹ fileba hiyedo folodo amạmạido kẹ ni molo□u. Yobe, ni o takou nẹdi kẹme, Godihạne kẹnou tefele nimokou nelẹyode tobou.

39 Kegemou, Yesuhạ tạ makai ta kou gue tobou, dihọ du degei o tahạ yogo dihọ du degei o ta wolou ilebe de bolọ? Ạge diliebe uloudu fiyasigiledadili.

40 Sokou lou dihiyege ẹ tisabe gabama feli mei. Sokou lou dihi kahạ tewe mo□ubasi, ẹ tisa tefele.

41 Nạ no□u nẹ dihọkou hebe siei hiyedo kẹ dala kẹme ta duguli meibe, kofai nẹ mogohạ dihọkou dala kẹme kageimou duguo tobou ya?

42 Nạ hebe siei hiyedo nẹ dihọkou dala kẹ ta duguli meibe, nạge kofai nẹ mogohạ dihiledu dala kẹme kageimou malạ filalạmou yode tobou ya? Nạme tạenou tobou di o. Nạ hebe siei hiye, nẹ dihiledu dala kẹbukou tele filạba, nẹ dihọ bolofei degeiba duguoba, hobou kofai nogohạ dihiledu dala kẹ kuhe malạ filạ.

Hebe kasagạiyege kolo kasagại mạdi
(Matyu 7:16-20, 12:33-35)

43 Yesuhạ haba kou gue tobou, hebe bolofeiyege kolo kasagại degei ta malẹ mei. Nebe kẹnou tefei, hebe kasagạiyene kolo bolofei ta malẹ mei.

44 Oyege hebeye kolo molụ kokou duguomou, hebe kẹme bolofeida, ha, kasagạidade kuhe tawale idi. Oye kiyou ga idibe, ayẹ yoya kẹ ga idiyo mei. Goho kolo ga idibe, hebe ayẹbou kokou ga idiyo mei.

45 O bolofei ẹ duledube fimại bolofeiyenou daladi. Kegei kahạ ẹge midihọ bolofei kẹnou degedi. O dọụdo mei, ẹ duledube fimại kasagạiyenou daladi. Kegei kahạ ẹge midihọ kasagạinou degedi. O ẹ duledu fimại kagei kagei amạma dalamou be, ẹ mogouyene tạ yo□u fiye molụ kẹnou tefele tobou di.

Mosọ togodi midihọ bolọụ
(Matyu 7:24-27)

46 Yesuhạ haba kou gue tobou, kageimou ni ạmokou Hiye O, Hiye O dele idiye, kẹnou si ni mạ tạ ta sesediyo mei?

47 O koyohą ą̱mokou̍ hagua, mą tą kę dulo seseibabe, ą̱ge
o kegei kahą midihǫ kę̱me nı̱mokou̍ hegilamou̍.
48 O kę̱me mosǫ togodi o są degei. Yomogoube, o kahą
asou̍ mou̍ gulido dege damamou̍, mouti gofo□udo kę̱nou̍
fofoguei. Moutimamou̍, kotou̍ mosǫ tegei. Tǫ hiyedo
giho□uma, mosǫ kę kou̍ bilalamou̍ degeiye, kę̱nou̍ si bileli
mei. Yobe, ę̱ mosǫ kę bologuą̱do tegei kahą degemou̍.
49 O koyohą mą tą kę dulo sese ho fogou̍ babe, ę̱me totou̍
degei o, ę̱ mosǫbe mihı̱kou̍ do tegei kę są degei. Mihı̱
damamou̍ moutili mei. Habage, tǫ giho□uye haguamou̍,
mosǫ kę̱ totonou̍ bila filą̱mou̍ makoma mei degei.

7

Yesuhą ami hiye o kahą dabai degedi o bologuǫ̱ǫ̱mou̍ bolǫ degei
(Matyu 8:5-13)

1 Yesuhą o sasą̱ı̱ kediąmokou̍ tą tobou̍ ma mei degeimou̍,
ę̱ sa Kaperneamkou̍ felei.
2 Sa kokou̍ be, ami hiye o tahą ę̱ dabai degedi o ta do
degemou̍ tolo ile hafę̱ı̱ degei. Ami hiye o kahą ę̱ dabai degedi
o kokou̍ solou̍ do hiyedo degei.
3 Ę̱ Yesu dalayode tobolou̍ imou̍ dulomou̍, ę̱ Juda odo
odo ilo kedią tobou̍ mou̍ yai, Yesuhą haguaba, do o kę̱
bologuą̱yede tobou̍ yadomou̍.
4 Dią ya, Yesukou̍ fologamou̍, tą nelę̱do dege tobolou̍ i,
ami hiye o kę̱me midihǫ bolǫnou̍ milou̍ gadi o. Ną ę̱ dogou̍
guyedei.
5 Yobe, ę̱ Juda o dimokou̍ solou̍ do degemou̍, di egei mosǫ
kou̍ tegei kahą degemou̍ yode tobolou̍ i.
6 Kegemou̍, Yesu ę̱ diąbou̍ de hagulugi, mosǫ kę̱ hafę̱ı̱
degeimou̍, ami hiye o kahą ę̱ mogo dią tobou̍ mou̍ yolugi,
Yesu alikou̍ hagumou̍ duguo tobolou̍ i, ei mogo ę̱ kou̍ gue
tobou̍ ma dogogu, Hiye O, ną hobou̍ dabai hiye degeda. Ą̱me
o bolofę̱ı̱ mei kahą, ną mą mosǫkou̍ felę sagą̱ı̱ mei.
7 Kegei kahą degemou̍, ą̱ge nąmokou̍ be ile mei. Ną mou̍
tąenou̍ tobou̍ ba, mą dabai degedi o ę̱ bolǫ degele.
8 Ą̱ tobolou̍ kahą yobe kou̍ guei, ą̱ne hiye o tahą hayedu
dala. Mą hayedune ami o ilo kele dalagua. Ą̱ ami o takou̍ ną
iyedeimou̍ be, ę̱ idi. Haba ami o takou̍ ną haguayedeimou̍

be, ẹ haguadi. Ạ mạ dabai degedi o takou̍ nạ dabai degeyedeimou̍ be, ẹ dabai degedi.

9 Yesuhạ o kahạ tạ kẹ dulomou̍, hiyedo fimạma, boholou̍ mou̍, o sasại̱ ẹ sesele haguasili kediạmokou̍ tobou, ạ nị̱mokou̍ tobolou̍ kuhẹ. Ạge Israel o olou̍ fẹi̱ kediạme ami o ko□umahạ damalẹyodei nelẹdo ko□u sagại̱ kou̍ gueibe ta duguli mei.

10 O ami o kahạ tobou̍ mou̍ yai kediạ boholou̍ mạ haguasie, mosọkou̍ felẹgamou̍ dugube, do o kẹme kou̍ bolọ degei dugulo i.

Yesuhạ sa Nainkou̍ ge o gisiai tei kẹ haguạgimou̍ gehẹ degei

11 Habage, Yesuhạ ẹ dabai degedi obou̍, o sasại̱ sụdo kediạbou̍ de sa Nainkou̍ yai.

12 Ile, sa kahạ kekai adi hafẹi̱ degeimou̍ dugube, o ilo kediạ o tei ta hebele haguasieimou̍ dugu. O kẹ tei kahạ ẹ adiou̍ be kuei sasại̱, ẹ dihi o dihi tanou̍ fẹi̱ kẹ tolo i. Sa kẹ tie o sasại̱ sụdo sasại̱ kẹbou̍ de haguasieimou̍ dugu.

13 Hiye O Yesuhạ sasại̱ kẹ duguo, solou̍ do hiyedo degemou̍ tobou, nạ hobou̍ gosodayedei.

14 Ẹ teguo ile, botegei kẹ kugumou̍, o tei kẹ hebema haguasili kediạ tafalaguamou̍ tobou, o gisiai, ạ nạmokou̍ tobolou̍ kuhẹ, nạ haguạ.

15 Kege tobou̍ mou̍, o tei kahạ haguạ bilo tọụmou̍, dihi kẹ ẹ adiou̍ kou̍ boholou̍ nẹi̱.

16 O sasại̱ olou̍ fẹi̱ kediạ kẹ duguo kesigiemou̍, Godihạ hụ hebele foguo tobolou̍ i, habage-degele-duguo-tobou̍ di-o ta ifi dimokou̍ tamạ degeli kuhẹ. Godibe ẹ o sasại̱ di dogou̍ gulamou̍ haguei kuhẹyode tobolou̍ i.

17 Yesuhạ kẹ degei tạ uwo kahạge sa Judia kileya kẹbou̍, haba sa sa hafẹi̱ dege dalagua keleya kẹbou̍ de olou̍ fẹi̱ tefei.

Fafeleya degedi o Jonhạ ẹ dabai degedi o bolọụ kege tobou̍ mou̍, Yesukou̍ yai

(Matyu 11:2-19)

18 Kegeimou̍, Jonhạ ẹ dabai degedi o kediạ Yesuhạ degegadi kẹ ẹmokou̍ tobolou̍ i.

19 Ẹmokou̍ tobolou̍ imou̍, ẹ o bolọụ kege haguisoumou̍, haguasiei, dilie ileba Hiye Okou̍ kou̍ gue yodumabadomou̍, nạme de o hagualeyodele idi kahạ haguei? Haba you haguale dala?

20 O bolọụ kẹdilie ya, Yesukọ̀u fologa tobou, fafeleya
degedi o Jonhạ̀ tobọ̀u mọ̀u ele nạmokọ̀u kọ̀u gue yodulamọ̀u
kuhe haguasili, nạme de o hagualeyodele idi kahạ̀ haguei?
Haba you haguale dala?

21 Dilie hagulu kelegenọ̀u be, Yesuhạ do o kagei kagei sụdo
bologuạ̀i. Duo kasagạ̀iye tolọ̀u ine duo kasagạ̀i igiseimọ̀u
bolọ degele i. Haba o dihọ du degele i kediạne bologuọụmọ̀u
baha i.

22 Kegeimọ̀u, Yesuhạ Jonhạ̀ dabai degedi o bolọụ
kẹdiliemokọ̀u tobou, nele boholọ̀u mạ yaba, Jonkọ̀u ạ
degeimọ̀u nele dulubọ̀u, nele dugulubọ̀u ko□u tobọ̀u
mabeedei. Nele dugulube, ạ o dihọ du degei kediạne
bologuọụmọ̀u bolọ dege masele imọ̀u dugulu. O ibigidio
tofigiei kediạne tofọ̀u tofọ̀u youmọ̀u, dobo doye tou o
kediạne bolọ degele imọ̀u, kihiyọụ tefegai kediạne tạ dulo
imọ̀u, tofigiei kediạne haguạ gehẹ degele imọ̀u nele dugulo
ili. Haba ạ bi mei o kediạmokọ̀u ne tạ uwo bolofẹ̀i ko□u
tobọ̀u mọ̀u nele dulo ili.

23 O koyohạ ạ duguoba damalẹyodema, fimạ̀i tabọ̀u mei
debabe, o kẹme hohọbọ̀u yedei.

24 Kegeimọ̀u, o bolọụ Jonhạ̀ tobọ̀u mọ̀u haguasiei kẹdilie
fogọ̀u youmọ̀u, Yesuhạ o sasạ̀i kediạmokọ̀u Jonhạ̀ kọ̀u degei
sagạ̀i kẹnọ̀u kọ̀u gue tobou, nị̀ hebe mei mihịnọ̀u sa kokọ̀u
yaibe kẹ̀i dugulamọ̀u yalou? Nị̀ wiye hiyẹ ta tilemọ̀u ima
haguama deimọ̀u kẹ dugu yai?

25 Kegeli mei debabe, nị̀ o koyo dugu yalou? Nị̀ o ta
yukuei bolọ bolọ kạ̀i kẹ dugu yai? Kegeli mei. O yukuei
sele hiyedoye mamọụ kẹ kạma similolọ̀u idi oyenọ̀u si hiye
o kediạ mosọdu dalagua.

26 Kẹnọ̀u si nị̀ koyo dugu yalou? Nị̀ habage-degele-duguo-
tobọ̀u di-o ta dugu yai? Damalẹdo, ạ nịmokọ̀u tobolọ̀u kuhẹ,
o kahạge habage-degele-duguo-tobọ̀u di-o olọ̀u fẹ̀i kediạme
gabai.

27 O kẹme Godihạ kuguokọ̀u be kọ̀u gue nalạ̀i dala, nị̀
duma,

Ạ mạ tạ tobọ̀u di o ta tobọ̀u ba ẹbukọ̀u ile dalali, nẹ a milolọ̀u
yodei kẹ. *Malakai 3:1*

28 Ạ nịmokọ̀u tobolọ̀u kuhẹ, fafeleya degedi o Jon ẹ hagua
felẹ̀ibe, ẹ sa sibigẹ o olọ̀u fẹ̀i gabaiye, kẹnọ̀u si Godihạ o
sasạ̀i wolọ̀u daladi sa kokọ̀u be, o hụ mei o tahạ Jon gabai
dala.

29 Kegeimou͡, o sasa̱i̱bou͡, gamani sibidi sele kefele idi obou͡ kediạ Yesuha̱ tạ kẹ̱ tobolou͡ dulomou͡, Godiha̱ midihọ̱be
dọ̱ụ̱doyode tobolou͡ i, diạme Jonha̱ kou͡ fafeleya degei kaha̱
degemou͡.
30 Kẹ̱nou͡ si Farisi obou͡, Moseshạ kuolou͡ yo dulo i obou͡
kediạge midihọ̱ bolofẹ̱i̱, Godiha̱ hegi kẹ̱me tobekou͡ mugulo
i, diạme Jonha̱ fafeleya degeli mei kaha̱ degemou͡.
31 Yesuhạ haba tobou, kegeimou͡, ifi kou͡ bou͡ ge dalagua o
sasa̱i̱ kediạme kadegei o? A̱ tạ makaibe midihọ̱ diạ milolou͡
idi kokou͡ mạ tobolou͡ kuhẹ̱.
32 O kediạme sisigọ̱ sạ degei. Yobe, sisigọ̱ kediạme
kefegudi sakou͡ duwoguali, die mogo diạ haguisa idi,
Eige ni̱ hobou͡ gaba diẹ̱ femabadomou͡ kibi kou͡ haguisa iye,
kẹ̱nou͡ si ni̱ hobou͡ ga diẹ̱ feilebe tagale ili mei. Ei solou͡
do degedi diẹ̱ne kou͡ feile iye, kẹ̱nou͡ si ni̱ge ta solou͡
do dege gosolo ili mei.
33 Ifi kou͡ bou͡ gebe o sasa̱i̱yene sisigọ̱ kediạ degele idi kẹ̱nou͡
tefele degele idi. Yobe, Jonha̱ hagua sieibe, ou͡ bou͡, tigi
kolo hue̱i̱ gofo͡udobou͡ debe nạdiyo mei kaha̱, ni̱ge ẹ̱me duo
kasaga̱i̱ye touyode tobolou͡ idi.
34 O Kediạ Dihi ẹ̱ hagua sulube, nalẹ̱bou͡ hue̱i̱bou͡ nạdi kaha̱,
ni̱ kou͡ gue tobolou͡ idi, o ko͡ume nalẹ̱ hiyedo nạdi. Haba
tigi kolo hue̱i̱ gofo͡udo kẹ̱ne hiyedo nạdi. Ẹ̱ mogo diạme
gamani sibidi sele kefele idi obou͡, o midihọ̱ kasaga̱i̱ milolou͡
idi obou͡ de.
35 Kege tobolou͡ idiye, kẹ̱nou͡ si o sasa̱i̱ Godiha̱ tewe kẹ̱ tolou͡
hehegiedibe, ẹ̱ tewebe damalẹ̱do dugulo idi.

Sasa̱i̱ taha̱ Yesuha̱ abogo͡u tagetou͡ hue̱i̱ họ̱bou͡ bolọ̱do kẹ̱
sou͡ gu

36 Farisi o taha̱ Yesukou͡ tobou, na̱ hagua mạ mosọ̱kou͡
a̱bou͡ de nalẹ̱ nạmebeedemou͡, Yesuha̱ o kaha̱ mosọ̱kou͡ ile
folo duwoli, nalẹ̱ nalạmou͡ degei.
37 Sasa̱i̱ ta, ẹ̱me midihọ̱ kasaga̱i̱ milou͡ di sasa̱i̱, ẹ̱ne sa kile
tie. Yesube Farisi o kaha̱ mosọ̱kou͡ nalẹ̱ nolụ̱yode tobolou͡
imou͡ du. Dulomou͡, ẹ̱ botole igiye milou kodu họ̱bou͡ hue̱i̱
dou bolọ̱do kẹ̱ tolou͡ haguei.
38 Felẹ̱, Yesuha̱ tobeya haguamou͡, ẹ̱ abogo͡u hafẹ̱i̱ dege
gosolo tefelei. Gosoulugi, dihọ̱ hue̱i̱ kaha̱ Yesuha̱ abogo͡u
tagetou͡ fiyasigei. Fiyasigeimou͡, sasa̱i̱ kaha̱ yo͡u ẹ̱ widio

towe sasado kahą tǫguema nogoũ gama, hueị hǫboũ bolǫdo kẹ ẹ abogoũ tagetoũ soũ gu.

39 Farisi o Yesu digu kahąge sasąị kahą degeli kẹ duguomoũ, ẹ koũ gue fimąị, o koũme damalẹdo habage-degele-duguo-toboũ di-o debabe, ẹge sasąị ẹmokoũ kugulu koũme midihǫ kasągị miloũ di sasąịdade tawali.

40 Kegemoũ, Yesuhą ẹmokoũ koũ gue tobou, Saimon, ą nąmokoũ tą ta toboũ lamoũ. Tisa, tą ną toboũ lamoũ degeli kẹme ąmokoũ toboũ yedeimoũ,

41 Yesuhą tą makai koũ gue tobou, o bolǫụ ta ya, selebõũ o ta kokoũ fologa, sele heliofẹị malą i. Tabe sele 100 kege mǫụ. Tabe sele 10 kege mǫụ.

42 Dilie sele heliofẹị mǫụye, kẹnoũ si sele oloũ fẹị nąị mei degei. Nąị mei degele imoũ, sele oboũ kahą diliemokoũ tobou, nele mą sele nąị kẹme tąboũ mei, ą gebe meiyodiliyode tobou. Kegei kahą degemoũ, o koyohąnoũ si sele oboũ kokoũ hohǫ hiyedo degeiya?

43 Kegemoũ, Saimonhąge koũ gue tobou, ą tawalibe, o sele 100 kege mǫụ kẹyodeimoũ, Yesuhą tobou, nẹ fimąịbe dǫụdoyodei.

44 Kegemoũ, Yesuhą boholoũ, sasąị kokoũ masemamoũ, Saimonkoũ yodu, ną sasąị koũ de dugulu? Ą nẹ mosǫkoũ felẹịmoũ, ną hueị doũ ma, mą abogoũ bigili mei. Sasąị koũumahą ẹ dihǫ hueịyenoũ mą abogoũ bigima, ẹ widio towe sasa kahą tǫguei.

45 Ą nẹ mosǫkoũ felẹịmoũ be, ną ą ta nogoũ li mei. Sasąị koũumahąnoũ si ą felẹịmoũ mą abogoũukoũ nogoũ be kegenoũ nogoũ ga dala kuhẹ.

46 Ną ąmokoũ hohǫ degema, mą widiletoũ gusege hueị ta soũ guli mei,* sasąị koũumahąnoũ si mą abogoũ tagetoũ hueị hǫboũ bolǫdo kẹ koũ soũ gu.

47 Kegei degemoũ, ą nąmokoũ tobolõũ kuhẹ, sasąị koũumahąsi ąmokoũ hohǫ hiyedo degeimoũ dugulu. Kegei kahą, da duguo tawalebe, Godihą ẹ midihǫ kasągị milõũ gadi kẹme gebe mei yodeidade tawame. O ta, Godihą ẹ midihǫ kasągị huyadefẹị kẹ gebe meiyodeibabe, o kahą Godikoũ hohǫ huyadefẹịnoũ degeleyode tobou.

48 Yesuhą sasąị kokoũ tobou, ą nẹ midihǫ kasągị milõũ gadi kẹme gebe meiyodiliyode tobou.

---

* **7:46 7:46** O ẹ widiletoũ gusege hueị soũ gudi midihǫ kẹme o kokoũ hohǫboũ di.

49 Kege tobou mou, o ẹbou de duwogua kediạ dio̱unou
tugulo tobolou i, o ko̱ume koyo? Midihọ kasagai milou di
kẹme kageimou gebe meiyodeiya?
50 Yesuhạ sasai kokou tobou, nạ ạmokou damalẹyodei
kahạ degeimou, nạme Godihạ kou mamọu. Nạ ile, bo-
loguạdo dalayede tobou.

8

Sasai ilo kele Yesu sesele idi

1 Habage, Yesuhạ sa sa olou fei kileya kẹ Godihạ wolou
daladi sa kahạ tạ uwo bolofei kẹ hehegiemou siei. O olou
fei 12 kege kediạ ẹbou de suluguei.
2 Sasai ilo kelene Yesubou de suluguei. Sasai ilobe duo
kasagaiye tou, ilo kele doye tou, kegele i kẹ Yesuhạ kou
bologuai. Sasai tabe Maria, sa Makdala tie sasaiyodele idi.
Ẹme duo kasagaiye olou fei dioyosi kegeye tou kẹ Yesuhạ
igiseimou bolọ degei.
3 Sasai tabe Joana, ẹme Herothạ mosọ dia daladi o Kusahạ
ẹ sasai. Tabe Susana. Sasai kediạbou, sasai sụdo ilo kelene
Yesubou de suluguali, die seleye nalẹ mo̱uma, Yesubou
diạmokou milou ma nelẹ suluguei.

Tạ makaibe nalẹ hou hebe haimikou hebesei kokou mạ tobou
(Matyu 13:1-9; Mak 4:1-9)

4 Sa sa o sasai sụdo Yesukou haguasie felẹga kefeguo
dalaguamou, ẹ diạmokou tạ makai kou gue tobou,
5 o tahạ ẹ hebe haimikou nalẹ hou hebeselamou i. Nalẹ
hou hebeseibe, ilo kelebe alikou fiyasigeimou, o kediạ
abogo̱uye tofou tofolou i. Haba ilo kelebe sio kediạ
haguasie mo̱uma nalạ i.
6 Nalẹ hou ilo kelebe mihi igibou kokou fiyasigei. Nalẹ
hou kou fua feleiye, kẹnou si olou fei tofigiei, mihibe huei
mei kahạ degemou.
7 Nalẹ ho ilo kelebe ayẹ ti yo kodu fiyasigei. Nalẹ hou
foloumou, ayẹ ti kahạne folomou, nalẹ hou kẹ gogu.
8 Nalẹ hou ilo kelebe mihi bolofei kokou fiyasigei.
Fiyasigemou, nalẹ hou fua folomou, sibigẹ hiyedo mạ i, 100
kege mạ iyodei. Yesuhạ kege tobou mamou, haba kou gue
haguisa tobou, o koyo nạ, kihiyọu dalababe, tạ ko̱u defeido
du.

Yesuhạ tạ makai hehegie tobou̍ di kahạ sibigẹ kẹ tobou
(Matyu 13:10-17; Mak 4:10-12)

9 Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ tạ makai ẹ toboudi kamahạ sibigẹ kẹ tawalamou̍ yodulo i.

10 Ẹ diạmokou̍ kou̍ gue tobou, Godihạ o sasại wolou̍ daladi kahạ sibigẹ kẹme nị tawamabadomou̍ yo□ù nịmokou̍ kou̍ hegi, mogogou ta dala mei. O damalẹyodele ili mei kediạnou̍ si tạ makainou̍ dudi, tạ sibigẹ ta dudiyo mei. Kẹme kou̍ gue nalại dala,

Kegeligi, dihọye duguoba, tawale iye domou̍. Tạ duloba, tạ kahạ sibigẹ ta tawale iye domou̍. *Aisaia 6:9*

Nalẹ hou hebesei tạ makai kahạ sibigẹ
(Matyu 13:18-23; Mak 4:13-20)

11 Kegemou̍, Yesuhạ haba kou̍ gue tobou, tạ makai kahạ sibigẹbe kou̍ gue, nalẹ hou hebesei kẹme Godihạ tạ kẹ hebesei.

12 Nalẹ hou alikou̍ fiyasigei kahạ sibigẹbe kou̍ gue, o sasại ilo kele Godihạ tạ dumou̍ be, Tamạhạ hagua, Godihạ tạ die duledu dala kẹ igisedi, diạ damalẹyodele iba, Godihạ diạ mamọụye domou̍.

13 Nalẹ hou mihị igibou̍ kokou̍ hebesei kahạ sibigẹbe kou̍ gue, o sasại ilo kelebe Godihạ tạ dulo, hohọ degele idiye, kẹnou̍ si diạ tefebou̍ mei kahạ, Godihạ tạbe hiyefẹi dulo idiyo mei. Tefele duguye hagumou̍ be, die damalẹyodeibe tou̍ fogou̍ le idi.

14 Nalẹ hou ayẹ ti yokou̍ hebesei kahạ sibigẹbe kou̍ gue, o sasại diạ Godihạ tạ kou̍ dulo idiye, kẹnou̍ si sa sibigẹ kahạ hagị kagei kagei kokou̍ fimạibou̍, sele hiyedo molo□ù sagại fimạibou̍, fịye tagai daga dagabou̍ olou̍ fẹi kahạge Godihạ tạ kẹ akoguomou̍, sibigẹ ta mạ idiyo mei.

15 Kẹnou̍ si nalẹ hou mihị bolofẹi kokou̍ hebesei kahạ sibigẹbe kou̍ gue, o sasại kediạ Godihạ tạ dulo defẹido tolou̍ mou̍ damalẹyodema sesele ili. Die fimạibe dọụdo, bolọnou̍ dalagua. Nelẹdo dege dala kahạ degemou̍, diạme nalẹ sibigẹ mại kẹ sagại dalagua.

Obe kamại dou migiemou̍ be, bilika hayedu dogogudiyo mei
(Mak 4:21-25)

16 Yesuhạ haba kou̍ gue tobou, obe kamại dou migiemou̍ be, bilika hayedu dogogudiyo mei. Fafai hayedune ta

dogogudiyo mei, mosǫ tamą kele dogogudi, o mosǫkou felịye, kamąị hohǫ kẹ dugumabadomou.

17 Bi olou fẹị wǫmogou dalagua kẹme habage tamą degele ile. Bi olou fẹị oye gogu dalagua kẹne habage tamą degegouba, oye kuhe duguo tawale ile.

18 Kegemou, nị tą ta dulobe, defẹido duma. O tahą bi ilo kele dalababe, Godihąge tage dogou guba, bi sụdo degele. O tahą ẹ bi hiyefẹị mei debabe, ẹ bi huyadefẹị ẹ fị̄ye daladadili kẹme Godihą molo uyode tobou.

Koyobe Yesuhą ẹ adiou bou ẹ malą diąbou?
(Matyu 12:46-50; Mak 3:31-35)

19 Kegemou, Yesuhą ẹ adiou bou ẹ malą diąbou de ẹ dugulamou kou haguasieiye, o sasąị kefei sụdo kahą diou gu kahą degemou, dią felẹ dugulo sagąị mei.

20 O tae Yesukou tobou, nẹ adiou bou nẹ malą diąbou haguasie, mihịkou tafalaguali, ną dugulamou degele ili.

21 Kẹnou si ẹ sima kou gue tobou, Godihą tą dulo damalẹyodema seseli o sasąị kediąme mą adiou bou mą malą diąbou debe kehẹ.

Yesuhą tobou mou, wi hiyedo kẹ mei degei
(Matyu 8:23-27; Mak 4:35-41)

22 Sawisiei ta, Yesuhą, ẹ dabai degedi o kediąbou de mosole ta tila kokou fologamou, di ohuẹịyai ilobou imebeede tobou.

23 Mosole imou, Yesu ẹ yogou gua tiei. Tilamou, wi hiyedo haguei. Tǫ bobouye mosole foudu huẹị hiyedo gobou gi solugi, amąmąmou, dią makolo hafẹị degei.

24 Kegeimou, dią Yesu tile haguągiemou, Hiye O, Hiye O, dibe makoladiyode tobolou i. Dią kege tobou mou, Yesuhą haguą, wibou tǫ boboubou kẹ akogumou, olou fẹị mei degei.

25 Mei degeimou, ẹ diąmokou yodu, nị kadegemou ąmokou damalẹyodele iyo mei? Dią kesigie, guẹ hiyedo degemou, dio unou tugulo tobolou i, o ko ume koyodo? Wibou tǫ boboubou kahąne ẹ tą dulomou, mei degeliyode tobolou i.

Yesuhą duo kasągị, o takou dala kẹ igile mugu
(Matyu 8:28-34; Mak 5:1-20)

26 Kegemou, Yesubou ẹ dabai degedi obou kedią mosoleye sa Gerasakou ile fologai. Sa Galilikou ge sa Gerasabe ohuẹịyai ilobou dala.

27 Mosole dogoguo fogou imou, duo kasagaiye tou o ta
hagua, Yesu gelegu. O kẹme yukuei kạdiyo mei, yo□u kege
siadi. Mosọkou tiadiyo mei. Ẹme tei widaiya tiadi.
28 O kahạ Yesu duguomou hagua, Yesuhạ tafala hafei
dege yubu sugulo fiyamou duwoli, tạ dedẹido dege haguisa
tobou, Yesu, nạme damalẹdo Godihạ Dihi. Nạ ạmokou
kagelamou? Nạ ạ hobou makodayedei.
29 Yobe, Yesuhạ duo kasagai kokou tạ nelẹdo dege, nạ o
ko□u tou fogou fogou iyede kou tobou kahạ degemou. O
kẹme afudo duo kasagaiye tou yo□u kege daladi. Oyege
ẹ dobogo□ubou abogo□ubou tigi nelẹdoye kou tiga idiye,
kẹnou si ẹ tigi kẹ kagisemamou kama fodi. Duo kasagai
kahạge ẹ wolou mou, sa o meiya kẹ siadi.
30 Kegemou, Yesuhạ ẹmokou nẹ hụbe koyo? de yodu. Mạ
hụbe Amiyode tobou. Yobe, duo kasagaibe sụdo ẹ duledu
fologai kahạ.
31 Kege tobou mou, duo kasagai kediạ Yesukou tạ nelẹdo
dege, nạge eibe igisouba, ulou sasado kodu fiyasigilebe
dafayode tobolou i.
32 Sa kelege, bitọụ huyadefei ta hafei dege dala kokou
be, wai sụdo biyẹ nalạ deleiguei. Kegemou, Duo kasagai
kediạ Yesukou nelẹdo dege kou gue tobolou i, nạ ei tobou
ba, ei yaba, wai kediạ duledu fologalebe de bolọ? Yesuhạ ni
imabeedeimou,
33 duo kasagai kediạ o kẹ tou fogou ya, wai kediạ duledu
fologai. Fologoumou, wai kediạ fọụkua ya, tiạhaiya kẹ
ohuẹiyai kokou fogu fiyasigeimou, tọye togolou hobogou.
34 Kegemou, wai sụdo kẹ dia dalaguadi o kediạ kẹ
duguomou, kama fosige ya, sa hiye kileyabou, sa sa hafẹiya
kẹbou olou fẹi tạ kẹ susulo tobou mou suluguei.
35 Tobou mou suluguamou, o sasai kediạ kage degeiye
degei domou dugulamou haguasie, Yesukou felẹga dugube,
duo kasagaiye tou fogou mou bolọ degei o kẹme Yesuhạ
abogo□u hafẹi dege duwomou dugulo i. Fi totou degei kẹme
mei degei. Ẹ yukuei kạma duwomou, diạ kẹ duguomou, guẹ
degele i.
36 O die dihọye Yesuhạ kẹ degeimou dugulo i kediạge o
kediạmokou o duo kasagaiye tou kẹ bolọ degei kahạ tạ kẹ
susulo tobolou i.
37 Sa Gerasa tie o sasai kediạ tạ kẹ dulomou, Yesukou tạ
nelẹdo dege, nạ ei sa ko□u tou fogou ba, sa ta fogou iyede

tobolou̅ i. Yobe, diạ guẹ hiyedo degele i kahạ. Kege tobolou̅ imou̅, ẹ mosole foudu folomou̅ boholou̅ mạ ila degeimou̅,
38 o duo kasagạiye tou bolọ degei kahạ ẹmokou̅ nelẹdo
dege yodu, nạ bolọyodeiba ạ nạbou̅ de de ile? Kẹnou̅ si
Yesuhạ tobou, nạ fogou̅ i.
39 Nạ nẹ mosọkou̅ ileba, Godihạ nạ dogou̅ gulamou̅
degegai olou̅ fẹi kẹ diạmokou̅ tobou̅ yedei. Kegemou̅, o kahạ
fogou̅ ile, sa kileya kẹ Yesuhạ ẹmokou̅ degegai kahạ tạ kẹ
tobou̅ mou̅ siei.

Yesuhạ sasại dihi tei ta haguạgi, haba do sasại tane ẹ yukueikou̅ kugumou̅ bologuọuọmou̅ bolọ degei
(Matyu 9:18-26; Mak 5:21-43)

40 Kegemou̅, Yesu ẹ boholou̅ mạ ile, ohuẹiyai ilobou̅
foloumou̅, o sasại sụdo kediạ hohọ hiyedo degele i, diạge
ẹme toto haguayadomou̅ dia dalagua kahạ degemou̅.
41 Foloumou̅, o ta haguei. Ẹ hụbe Jairus. Ẹme egei mosọ
dia daladi o. Ẹ hagua, Yesuhạ tafala kokou̅ hafẹi dege yubu
sugulo fiyamou̅ duwoli, nạ mạ mosọkou̅ iyede tobou.
42 Yobe, ẹ sasại dihi tanou̅ fẹibe tolo iladi. Sasại dihi kahạ
ẹ sadebe olou̅ fẹibe 12 sagại kege.

Kegemou̅, Yesuhạ o kẹbou̅ de imou̅, o sasại sụdo kediạne
ẹ silẹmạmou̅ susuguo muguo yai.
43 Ali duo kokou̅ be, sasại ta tefelei. Sasại kẹme tiai duguo
deleibe, sadebe olou̅ fẹi 12 kege mei degei. Kẹnou̅ si o tae ẹ
do kẹ milou̅ mou̅ be, ta bolọ degediyo mei.
44 Sasại kahạ Yesuhạ tobeya kẹ amafẹi hagua, ẹ yukuei
sasado kahạ figi kokou̅ kugu. Yukueikou̅ kugumou̅,
kelegenou̅ ẹ tiai kẹ totodo mei degei.
45 Kegemou̅, Yesuhạ kou̅ gue yodu, koyohạ ạ kugulou? Diạ
olou̅ fẹi, ạ mei, ạ mei de tobolou̅ i. Pitahạ tobou, Hiye O,
o sasại sụdo nạ silẹmạmou̅, tou̅ golou̅ mạ dala kuhẹyode
tobou.
46 Kẹnou̅ si Yesuhạge, o tahạ ạ kuguyodei. Mạ nelẹ ilo kele
ạ tou̅ fogou̅ mou̅ duguluyode tobou
47 Sasại kahạ ẹ ta mogogolou̅ sagại meidade tawai.
Kegemou̅, ẹ dio kolomạ hagua Yesuhạ tafala hafẹi dege
yubu sugulo fiyamou̅ duwoli, o sasại dihịle kele yo□u degei
kẹ tobou, ạ nẹ yukueikou̅ kugumou̅, mạ dobe totodo bolọ
degeiyode tobou.

48 Kege tobou̅ mou̅, Yesuha̱ ẹmokou̅ tobou, mogo dihi,
na̱ a̱mokou̅ damalẹyodei kaha̱ bolọ degei kehẹ. Na̱ ile,
bologua̱do dalayede tobou.
49 Yesu ta̱ tobolou̅ tafalamou̅, egei mosọ dia daladi o
Jairusha̱ ẹ dabai degedi o ta kaha̱ hagua, Jairuskou̅, nẹ
dihibe tolo i kaha̱ degemou̅, Tisakou̅ delei degedayede
tobou.
50 O kaha̱ kẹ tobolou̅ kẹ dumou̅ be, Yesuha̱ Jairuskou̅, na̱
hobou̅ guẹ degeda. Na̱ damalẹyodeibasi, nẹ dihibe bolọ
degeleyode tobou.
51 Ẹ ile, Jairusha̱ mosọkou̅ falamou̅, o sasa̱i̱ ilo kelebe
folodamabeedei. Ẹ Pitabou̅ Jonbou̅ Jemsbou̅, dihi kaha̱ ẹ
ayebou̅ ẹ adiou̅ bou̅ dinou̅ fologamebeede tobou.
52 Fologamou̅ dugube, o sasa̱i̱ kedia̱ dihi kaha̱ sihou gosolo
imou̅, ẹ kou̅ gue akoguo tobou, ni̱ hobou̅ gosodama. Dihi
ko□ume teli mei, ẹme yogou̅ gua tiei tilayodei.
53 Kege tobou̅ mou̅, dia̱ ẹmokou̅ yilọ i. Yobe, dia̱ge dihi
kẹme damalẹdo teidade tawale i kaha̱ degemou̅.
54 Kẹnou̅ si Yesuha̱ sasa̱i̱ dihi tei kẹ dobogo□ukou̅ tolou̅
tobou, sasa̱i̱ dihi, na̱ hagua̱yede tobou.
55 Sasa̱i̱ dihi kaha̱ ẹ fi̱ kẹme boholou̅ ma̱ ile folo, toto gehẹ
dege hagua̱i̱. Hagua̱ọ̱mou̅, Yesuha̱ dihi kaha̱ ẹ adiou̅ bou̅ ẹ
ayebou̅ diliemokou̅ be, dihikou̅ nalẹ nẹmabeede tobou.
56 Sasa̱i̱ dihi kaha̱ ẹ ayebou̅ ẹ adiou̅ bou̅ diliege kesigile
imou̅, Yesuha̱ tobou, ko□u degelibe omokou̅ tobou̅ dam-
abeedei.

9

Yesuha̱ o olou̅ fẹi̱ 12 kege kedia̱mokou̅ dabai nẹi̱
(Matyu 10:5-15; Mak 6:7-13)

1 Yesuha̱ o olou̅ fẹi̱ 12 kege kedia̱ haguisoumou̅, dia̱
haguasieimou̅, ẹ yo□u ẹ hu̱ya kẹ dia̱mokou̅ nelẹ nẹmou̅
i. Kẹ nẹi̱be, duo kasaga̱i̱ igiselebou̅, haba do kagei kagei
bologua̱lebou̅ kaha̱ nelẹ kẹ nẹmou̅ i.
2 Ẹ dia̱ tobou̅ mou̅ yai, Godiha̱ wolou̅ daladi ta̱ kẹ
hehegieba, haba do o sasa̱i̱ne bologua̱mabadomou̅.
3 You yale dalamou̅, ẹ dia̱mokou̅ kou̅ gue tobou, ni̱ dabai
dege ilababe, bulukai tou̅ dama, ye ko□udama, nalẹ sadama,
sele sadama, yukuei tou̅ mugune bolọu̱ ka̱damabeedei.
4 Ni̱ sa ta ile, mosọ ta foloubabe, mosọ kokou̅ nou̅ dalali,
sa kẹ kuhe tou̅ fogou̅ ya degama.

5 Sa kẹ̱ tie o kediạ̱ nị̱ die mosọ̱kou̍ wolou̍ folo ho fogou̍
babe, sa kẹ̱ tou̍ fogou̍ fogou̍ ima. Nị̱ ilababe, abogo□ukou̍
duotelẹ̱ dala kẹ̱ igile filạ̱ba kuhe fogou̍ ima. O kediạ̱ge nị̱
kege degeli kẹ̱ duguobabe, die midihọ̱ kasagạ̱i kahạ̱ hebebe
molo□u daladade tawale ileyode tobou.
6 Yesuhạ̱ kege tobou̍ mou̍, ẹ̱ dabai degele idi o kediạ̱ ya, sa
sa keleya suluguali, Godihạ̱ tạ̱ uwo bolofẹ̱i kẹ̱ hehegiei. Do
o sasạ̱ine bologuọ̱ụmou̍, bolọ̱ degele i.

O Herothạ̱ Yesube koyo de tawalamou̍ degei
(Matyu 14:1-2; Mak 6:14-16)

7 Kelegebe, sa Galili dia daladi o Herothạ̱ o sasạ̱iye Yesuhạ̱
dabai degegadi kẹ̱ tobolou̍ imou̍ dulomou̍, ẹ̱ fị̱ hiyedo mạ̱i.
Yobe, o ilo kelege Yesu ẹ̱me fafeleya degedi o Jon kou̍ tolo i
kahạ̱ haba haguạ̱ gehẹ̱ degeiyode tobolou̍ i.
8 Haba o ilo kelegebe o Elaijahạ̱ tamạ̱ degeiyode tobolou̍
i. Haba ilo kelegebe habage-degele-duguo-tobou̍ di-o ta, afu
tolo i kahạ̱ haguạ̱ gehẹ̱ degeiyode tobolou̍ i.
9 Kẹ̱nou̍ si Herothạ̱ tobou, Jonbe ạ̱ kou̍ gabagi diafou̍
mou̍ tolo i. Kẹ̱nou̍ si midihọ̱ gehẹ̱ gehẹ̱ degemou̍ siadi o
ko□u tobolou̍ imou̍ dulu kẹ̱me koyo? Ạ̱ o kẹ̱ dugulo sagạ̱i
degeliyode tobou.

Yesuhạ̱ o 5,000 kege kediạ̱mokou̍ nalẹ̱ nẹ̱i
(Matyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-13)

10 Tạ̱-bolofẹ̱i-malạ̱-suluguadi-o kediạ̱ boholou̍ mạ̱
haguasie felẹ̱gamou̍, diạ̱ dabai degemou̍ suluguei kẹ̱
Yesukou̍ susulo i. Susulo ima mei degeimou̍, ẹ̱ diạ̱nou̍
sosogou̍ mou̍, sa hụ̱ Betsaidakou̍ yai.
11 Youmou̍, sa kẹ̱ tie o sasạ̱i kediạ̱ Yesuhạ̱ ili kẹ̱ obe
tobolou̍ imou̍ dulomou̍, sesele yai. Kegemou̍, Yesuhạ̱ diạ̱
ẹ̱ sesega haguasieimou̍ duguomou̍ hohọ̱ degei. Ẹ̱ Godihạ̱
wolou̍ daladi sa kahạ̱ tạ̱ kẹ̱ diạ̱mokou̍ hehegiei. Do o sasạ̱ine
bologuọ̱ụmou̍ bolọ̱ degele i.
12 Habido degeimou̍, ẹ̱ dabai o olou̍ fẹ̱i 12 kege kediạ̱
haguasiemou̍ tobou, nạ̱ o sasạ̱i kefegu kẹ̱ tobou̍ ba ya,
sa sa hafẹ̱i kokou̍ ya kẹ̱ nalẹ̱bou̍ tiale mosọ̱bou̍ de ka
yamabeedeiba, dio□u yale. Sa di dala kuokou̍ be mosọ̱
meiyodele i.
13 Kẹ̱nou̍ si ẹ̱ diạ̱mokou̍ sima tobou, nalẹ̱be nị̱ diạ̱mokou̍
nalẹ̱ nẹ̱ma. Diạ̱ tobou, eibe ou̍ si olou̍ fẹ̱i houyosi kegebou̍,

haba miyẹ bolọụ kegenọ̀ụ fẹ̱i dalayode tobolọ̀ụ i. Nạ tagalibe, o sasạ̱i sụdo kọ̀ụdiạ nalẹ ei seleye mamọ̀ụyedili?
14 O olọ̀ụ fẹ̱ibe 5,000 sagạ̱i kege.

Kegemọ̀ụ, Yesuhạ diạmokọ̀ụ, o sasạ̱i olọ̀ụ fẹ̱i nị̱ 50 sagạ̱i kege kefeguo biyo, 50 sagạ̱i kege kefeguo biyo demabeede tobou.
15 Ẹ̱ dabai degedi o kediạ kege tobọ̀ụ mọ̀ụ, o sasạ̱i olọ̀ụ fẹ̱i kediạ kege duweguei.
16 Duwoguamọ̀ụ, Yesuhạ ọ̀ụ si houyosi kege kẹ̱bọ̀ụ, miyẹ bolọụ kẹ̱bọ̀ụ de malạ tolọ̀ụ, hebenitọ̀ụ daladuguomọ̀ụ, Godikọ̀ụ bolofẹ̱iyode tobou. Tobọ̀ụ mamọ̀ụ, ọ̀ụ si kẹ̱bọ̀ụ, miyẹ kẹ̱bọ̀ụ de bafigima, ẹ dabai degedi o kediạmokọ̀ụ nẹ̱imọ̀ụ, nị̱ o sasạ̱i kediạmokọ̀ụ fimabeede tobou.
17 Fimọ̀ụ, o sasạ̱i olọ̀ụ fẹ̱i kediạ nalẹ nalạ iligi guokọ̀ụ degele i, nalẹ kẹ olọ̀ụ fẹ̱i mei degele ili mei. Isimo fogou kẹ tigi mosọ tegei olọ̀ụ fẹ̱i 12 kege kodu saga i.

Pitahạ Yesube Godihạ makaiyode tobou
(Matyu 16:13-19; Mak 8:27-29)

18 Sawisiei ta kelege, Yesuhạ ẹsofẹ̱i dihọ bagạ tobolọ̀ụ duwomọ̀ụ, ẹ dabai degedi o kediạ ẹbọ̀ụ de deleiguei. Dalaguali, ẹ diạmokọ̀ụ kọ̀ụ gue yodu, o sasạ̱i kediạge ạme koyodade tawale iya?
19 Diạ ẹmokọ̀ụ kọ̀ụ gue tobou, o ilo kediạge nạme fafeleya degedi o Jonyode tobolọ̀ụ ili. Haba ilo kediạge Elaijayodele ili. Haba iloyege habage-degele-duguo-tobọ̀ụ di-o tanọ̀ụ ta afu kọ̀ụ le tofou kahạ haguạ gehẹ degeiyode tobolọ̀ụ iliyodei.
20 Yesuhạ tage yodu, haba nị̱ọ̀ụ ge ạme koyoyode tawale iya? Pitahạ tobou, nạme Godihạ makai o Kelesuyodei.

Yesuhạ yufido ẹme tolo ileba, haguạ gehẹ degeleyodei
(Matyu 16:20-28; Mak 8:30–9:1)

21 Kegemọ̀ụ, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokọ̀ụ nelẹdo dege tobou, nị̱ge ạme o kẹyode tobọ̀ụ damabeedei.
22 Ẹ̱ haba tobou, O Kediạ Dihi ẹme do hiyedo duguba, odo odobọ̀ụ, mogọ̀ụ du dalaguadi hiye obọ̀ụ, Moseshạ kuolọ̀ụ yo dulo i obọ̀ụ olọ̀ụ fẹ̱i kediạ ẹ tobekọ̀ụ mugulo. Ẹ̱me wouba tolo ile, sawisiei kamadia kege mei degeiba, haba haguạ gehẹ degeleyodei.
23 Kegemọ̀ụ, ẹ diạmokọ̀ụ tobou, o koyohạ ạ seselababe, ẹ yọ̀usie huyafẹ̱i degeba, yọ̀u ẹ hebe fufuguomạ̱i hebeleba, sawisiei olọ̀ụ fẹ̱i ạ seseyede tobou.

24 O koyohą yo͡u ę fi̱nou̅ tolou̅ subabe, ę fi̱ kęme mei
degeiba, tolo ile. Ha o koyohą mą habage sesele iligi toubasi,
o kęme fi̱ tofousogo tofolou̅ kę molo͡u.
25 O tahą sa sibigę kuokou̅ bimą̱i olou̅ fę̱ido kou̅ molo͡uye,
haba ę fi̱ gehę kę mou̅ li̱ mei dalali toubabe, bi olou̅ fę̱i
kahąge ę fi̱be ta dogou̅ gulo mei.
26 O koyohą ą̱bou̅ mą tąbou̅ de tobekou̅ mugubabe,
sawisiei ta, O Kedią Dihihą yo͡u ę hohǫbou̅, ę Aye Godihą
hohǫbou̅, ę Ayehą ę̱sol o kedią die hohǫbou̅ de haguale
kelegebe, ę o kę̱ne tobekou̅ muguba, sidifi hiyedo degele.
27 Ą̱ ni̱mokou̅ damalędo tobolou̅ kuhę. O ilo kuokou̅
tafalagua kedią teli mei dalaguali, Godihą o sasą̱i wolou̅
dalale kę kuhe tamą degeiba dugulo ile.

Yesuhą tou̅ boholou̅ mou̅ gehę degeimou̅ dugulo i
(Matyu 17:1-13; Mak 9:2-13)

28 Yesuhą kege tobou̅ mamou̅ dalali, sawisiei dimayosi
sagą̱i kege mei degeimou̅, ę Pitabou̅ Jonbou̅ Jemsbou̅ de
bitǫu̱ kotou̅ dihǫ bagą tobou̅ lamou̅ wou̅ ma i.
29 Ę̱ dihǫ bagą tobolou̅ duwoli, ę midihǫ boholou̅ mou̅
gehę degemou̅, ę yukueine fǫdo degema hohǫ hiyedo
degeimou̅ dugulo i.
30 Hohǫ hiyedo degeimou̅ kelege dugube, o bolǫu̱,
Mosesbou̅ Elaijabou̅ * dilie Yesubou̅ de tą kolo imou̅ dugulo
i.
31 O kędilie Godihą hohǫbou̅ de tamą degemou̅, Yesubou̅
de tą kolo i. Godihą ę tobou̅ mou̅ haguei kahą, diliege ę sa
Jerusalemkou̅ ileba tolo ile kahą tą kę tą kolo i.
32 Pitabou̅ ę yogo diąbou̅ debe yogou̅ gua tiasigei. Tiei
kesigiemou̅ dugube, hohǫ kahą Yesu silę̱mą dalamou̅ dugu.
O bolǫu̱ Yesubou̅ de tafalaguamou̅ dugulo i.
33 O kędilie Yesu tou̅ fogou̅ yala deimou̅, Pitahą Yesukou̅
tobou, Hiye O, di kou̅ le tofolou̅ be bolǫ. Ei mosǫ dihifę̱i
kamadia kege kou̅ le togolo. Tabe nę mosǫ, tabe Mosesha̱
mosǫ, tabe Elaijahą mosǫyodei. Tą ę tobolou̅ kęme yo͡uge
ta tawali mei.
34 Pitahą kege tobolou̅ tafalamou̅, mabiye migilemou̅, dią
olou̅ fę̱i gogumou̅, dią guę hiyedo degele i.

---

* **9:30 9:30** *Mosesbou̅ Elaijabou̅* diliebe Juda o kedią kou̅ guai o bolǫu̱, afudo
kou̅ tofigiei.

35 Mabi timi̱ kilege tą uwo ta kou gue tobou mou du,
koume mą Dihi. Ą mą dabai degeyadomou makai. Ni̱ ę
tą dumabeedeimou dulo i.
36 Tą uwo kę tobou mei degeimou dugube, Yesuhąnou
tafalamou dugulo i. Kęnou si dią kę dugube, dią̱ge omokou
ta tobolou ili mei.

Yesuhą o dihi ta duo kasagą̱iye tou kę bologuǫǫ̱mou bolǫ degei
(Matyu 17:14-21; Mak 9:14-29)

37 Tiei sabiyamou, Yesubou ę yogo dią̱bou dią bitǫǫ̱ kę tou
fogou muguoumou, o sasą̱i sǫ̱do haguasiemou, Yesu alikou
gelegulo i.
38 O ta, o sasą̱i timi̱ kile delei kahą tobou, Tisa, ną mą dihi
kou dugu. Ę̱me mą dihi tanou do.
39 Duo kasagą̱i tahą mą dihi tou mou be, ę kesigie gou
guąmou, dio koulugi, mogouya tuo felędi. Duo kasagą̱i kahą
mą dihi duledu folomou, ę tou kę makoumou be, toto tou
fogou fogou idiyo mei.
40 Ą nę dabai degedi o kediąmokou duo kasagą̱i kę igile
muguyedeiye, kęnou si dią ta igile mugulo sagą̱i mei.
41 Yesuhą tą kę dulomou tobou, ifi kou bou gebe o sasą̱i
ni̱me ta damalęyodele iyo mei. Ni̱ fimą̱ibou, ni̱ midihǫbou
debe dǫǫ̱do mei. Ą ni̱bou de hiyedo dalalebe dafa. Ą ni̱ kou
tou fogou lamou degeliye, kęnou si nę dihi kę̱me ą̱mokou
malą hagua.
42 Dihi malą hagumou, duo kasagą̱i kahą degeiye, dihi kę
mihi̱kou fiyamou, dio kolo tilei. Kegeimou, Yesuhą gofou
dege tobou, ną dihi kę tou fogou fogou iyedeimou, dihi kę
bolǫ degei. Bolǫ degeimou, Yesuhą dihi kę ę ayekou boholou
ne̱i̱.
43 Kegemou, o sasą̱i olou fę̱i̱ kedią Godihą nelę hiyedo kę
duguomou kesigile i.

Yesuhą haba tage ę̱me tolo ileba, hagua gehę degeleyodei
(Matyu 17:22-23; Mak 9:30-32)

O sasą̱i kedią Yesuhą dabai degegai olou fę̱i̱ kokou fi̱
hiyedo mą imou, ę you ę dabai degedi o kediąmokou kou
gue tobou,
44 ni̱ tą ą tobou ladi kou defę̱i̱do duma. O Kedią Dihibe
oe ho o kediąmokou sesegulo ileyodei.

45 Kẹno͡u si tạ kahạ sibigẹbe mogogou delei kahạ, diạ ta tawale ili mei. Diạ tạ kahạ sibigẹ kẹ ẹmoko͡u yodulobe guẹ degele i.

O koyobe hiye o?
(Matyu 18:1-5; Mak 9:33-37)

46 Kegemo͡u, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ, o koyobe hiye o degele domo͡u dio͡usie tạe biya i.

47 Yesuhạ die fimại kẹ tawalemo͡u, ẹ dihi huyadefẹi ta malạ hagua, hafẹido kele tefegi.

48 Tafalamo͡u, ẹ diạmoko͡u tobou, o koyohạ ạmoko͡u damalẹyodemaba, dihi ko͡u dogo͡u gubabe, o kahạge ạbo͡u de dogo͡u gulu. O koyohạ ạ dogo͡u gubabe, o kahạge mạ Aye, ạ tobo͡u mo͡u haguei kẹne dogo͡u gulu kehẹ. Yobe, nị kile o ta hụ mei mabo͡u sạ degei dala kẹme, Godihạ dihịle koko͡u be ẹme hiye dege dala kahạ degemo͡u.

O nịmoko͡u ho degeiyo mei kẹme nị mogodo
(Mak 9:38-40)

49 Kegemo͡u, Jonhạ Yesuko͡u ko͡u gue tobou, Hiye O, ei dugube, o tahạ nẹ hụya kẹ duo kasagại, o sasại duledu fologai kẹ igisemo͡u sumo͡u dugulo i. Kẹno͡u si o kẹme dibo͡u siadiyo mei kahạ, ei ẹ akogulamo͡u degele i.

50 Yesuhạ tobou, nịge hobo͡u akogudama. O nịmoko͡u ho degeiyo mei kẹme nị mogodo.

Yesubo͡u ẹ dabai degedi obo͡u diạ sa Jerusalemko͡u yolugi, ali titiamo͡u yai

(Tạ Hiye 9:51–19:28)

Sa Samaria o kediạge Yesube diạmoko͡u hagueiye domo͡u akogulo i

51 Godihạ Yesu malạ hebenito͡u ile sawisiei hafẹi degeimo͡u, Yesuhạ sa Jerusalemko͡u ileyodema fị nelẹdo degei.

52 Ẹ ilamo͡u, o ilo kediạmoko͡u, nịme nịbuko͡u yamabeedei. Kegemo͡u, diạ ya, sa Samaria kile sa ta koko͡u fologamo͡u, ẹ haguale kẹ dọụsusulamo͡u degele i.

53 Kẹno͡u si sa kẹ tie o sasại kediạ Yesu die mosọko͡u wolo͡u folobe dafa i, ẹme sa Jerusalemko͡u ilamo͡u ili kahạ degemo͡u.

54 Ẹ dabai degedi o bolọụ, Jems dilie Jon dilie kẹ
duguomou͡, Yesukou͡ yodu, Hiye O, nạ tagaibabe, ele heben-
itou͡ haguisa tobou͡ ba, douye migileba, sa kẹ tie o sasạị
douye nalẹ?
55 Kẹnou͡ si Yesuhạ boholou͡ mou͡, diliemokou͡ gofo͡u
degei.
56 Kegemou͡, diạ fogou͡ ma sa takou͡ yai.

Yesuhạ obe ẹ habage sesele ile midihọ kẹ tobou
(Matyu 8:19-22)

57 Kegemou͡, Yesubou͡ diạ aba yolugi, o tahạ ẹmokou͡, nạ
sa kiḷiya ibabe, ạ seseganou͡ sialeyode tobou.
58 Yesuhạ sima tobou, sị sobe ẹ tiadi ulou mosọ dala. Haba
sione die tiadi timou͡ dalagua. O Kediạ Dihi ẹnou͡ si tiadi
mosọ ta dala meiyodei.
59 Ẹ iligi, o takou͡, nạ mạ habage sesega haguayede tobou.
Kẹnou͡ si o kahạ kou͡ gue tobou, Hiye O, nạ ạ tou͡ fogou͡ ba ạ
ile, mạ aye tei widamaba hobou͡ haguale.
60 Yesuhạ ẹmokou͡ tobou, gebe mei. O kou͡ tofigiei kediạ
dio͡u die o dio͡u widaga ile. Nạme ile, Godihạ wolou͡ daladi
tạ kẹ hehegieyedei.
61 Youmou͡, o tahạne Yesukou͡ tobou, Hiye O, ạge nạme kou͡
seseleye, kẹnou͡ si kou͡ bou͡ gefẹịbe nạ ạ tou͡ fogou͡ ba ạ ile,
mạ sosou͡ diạ egema fogou͡ ba hobou͡ haguale.
62 Yesuhạ sima kou͡ gue tobou, o koyohạ widio dege iligi,
haba boholou͡ habagekou͡ dugubabe, ẹme Godihạ wolou͡
daladi ko͡umahạ dabaibe ta degele sagạị mei.

10

Yesuhạ o 72 kege tobou͡ mou͡ ya, ẹ dabai degele i

1 Kegemou͡, Hiye O Yesuhạ haba o 72 kege maka dege-
mamou͡, o bolọụ sa ta imou͡, o bolọụ sa ta imou͡ dele i. Ẹ
diạmokou͡ tobou͡ mou͡ yaibe, sa olou͡ fẹị yo͡u habage kou͡
ileya kokou͡ nou͡ yai.
2 Yala degeimou͡ be, ẹ diạmokou͡ kou͡ gue tobou, nalẹ segei
sụdo hebe haimikou͡ suwi degeiye, kẹnou͡ si segei mo͡udi
obe sụdo mei. Kegei kahạ, nịge hebe hai obou͡ kokou͡ dihọ
bagạ tobou͡ basi, ẹge ẹ dabai o kediạmokou͡ tobou͡ ba diạ ya,
nalẹ suwi degei kẹ mo͡uma hagua kefegulo ile.
3 Nị ima. Duma, ạ nịmokou͡ tobou͡ ba yalebe, nịme wai
sipsip dihi sị so timịya kile suluguale kẹ sagạị kẹnou͡ tefele
suluguale.

4 Nḭ yalababe, sele sadi malạ idama, ye ko͡ udama,
tamakane kạdama. Nḭ aliko͡u o ta gelegubabe, agali
bolofẹḭyode tobo͡u dama. Totono͡u imabeedei.
5 Yolugi, mosọ tako͡u foloubabe, nḭ mosọ obo͡u koko͡u
bologuạdo dalayede tobo͡u ma.
6 Mosọ obo͡u kẹme ẹ fḭ bologuạdo dalababe, ẹ bo-
loguạdono͡u dalale. O tano͡u ta ẹ fḭ bologuạdo dala mei
debabe, nḭo͡u no͡u si bologuạdo dalaguale.
7 Nḭme mosọ koko͡u foloubabe, mosọ koko͡u no͡u dalama.
Nḭ nalẹbo͡u hueḭbo͡u diạ nelḭ kẹno͡u feḭ nạ dema. Yobe, dabai
degedi o kẹme ẹ dabai degedi kahạ hebe ko͡u molo͡ u dala
kahạ degemo͡u. Mosọ mosọ titiamo͡u suluguadamabeede
tobou.
8 Nḭ ya, sa ta folouba, o kediạ nḭ wo͡u ma ya, die mosọko͡u
foloba, nḭmoko͡u nalẹ ta neḭbabe, nḭ nalẹno͡u.
9 Sa koko͡u be, do o sasạḭ bologuọụba, bolọ degele iba,
diạmoko͡u be, Godihạ nḭ wolo͡u dalalebe hafẹḭ degeliyode
tobo͡u ma.
10 Nḭ sa ta folouba, o kediạ nḭme die mosọko͡u wo͡u ma folo
ho fogo͡u babe, nḭ mulọ, sa kahạ aliko͡u tafalaguali ko͡u gue
tobo͡u ma,
11 nḭ sa ko͡ umahạ duotelẹ, ei abogo͡ u kuoko͡u dala kẹme
ei igile filạba, hobo͡u fogo͡u ile, nḭ midihọ kasagạḭ milolo͡u
kahạ degemo͡u. Nḭo͡u tawaibo͡u, Godihạ o sasạḭ wolo͡u
dalalebe hafẹḭ degeliyode tobo͡u ma.
12 Ạ nḭmoko͡u toblo͡u kuhẹ, uwage sawisiei kelegebe, sa
koko͡u be hagḭ dugulo, sa Sodomko͡u dugu sagạḭ kegei dugulo
mei. Hagḭ, sa kẹ tie o sasạḭ kediạ dugulo ile kẹme hagḭ
hiyedo folodo.

O sasạḭ damalẹyodele ili mei kediạmoko͡u be solo͡u do hiyedo
(Matyu 11:20-24)

13 Yesuhạ haba tobou, sa Korasinbo͡u, sa Betsaidabo͡u kele
tie o sasạḭ diạma, nḭo͡u tawaibo͡u. Ạ sa Tairbo͡u sa Saidonbo͡u
koko͡u ile, midihọ gehẹ gehẹ, nḭ dihḭle koko͡u milo͡u gai sagạḭ
kẹno͡u tefele milo͡u gai debabe, diạ fḭ boho͡u ma, midihọ
kasagạḭ degele idi kẹ solo͡u do degeliyodema hegibe, yukuei
kasagạḭ kạma, dou kugulọko͡u duweguei.
14 Kegei kahạ, Godihạ tạ sale sawisiei kelege, hagḭ
nḭmoko͡u hagua kogulobe, sa Tairbo͡u sa Saidonbo͡u kediạ

dugulo sagai kegei mei, hagi ni dugulobe hiyedo folodo dugulo ile.

15 Sa Kaperneam o sasai diąma, ni nioũ sie hebele foguoba, hebenikoũ de fologale? Kegele mei, nime muguaba, o sasai tofigiedi sa kokoũ dalaguale.

16 Kegemoũ, Yesuhą ę dabai degedi o kediąmokoũ haba tobou, o koyohą ni tą dubabe, ęme mą tąne dulu. O koyohą ni tobekoũ mugubabe, ęme ąne tobekoũ mugulu. O koyohą ą tobekoũ mugubabe, ęme Godi, ą tobõũ moũ haguei o kęne tobekoũ muguluyode tobou.

O oloũ fei 72 kege kedią boholoũ mą haguasiei

17 Kegemoũ, o oloũ fei 72 kege, Yesuhą tobõũ moũ yai kedią sulugua dema, boholoũ mą haguasie felęga, hohǫ dege tobolõũ i, Hiye O, nę huya kę duo kasagai kediąne ei tą dulo idiyode tobolõũ i.

18 Yesuhą diąmokoũ tobou, ąge Tamąbe hebeni toũ fogoũ, mihikoũ fiyoumoũ dugube, dibie bila nai są degeimoũ duguyodei.

19 Duma, ą nelę hiyedo nimokoũ nei kahą, nige beibõũ hǫmogubõũ sasale abogo□uye tofoũ tofoũ makolonoũ Nelę hiyedo kahąge gofo□u degedi o Tamąhą nelę kęne nige sasale gabalenoũ. Ni ta makolo mei.

20 Ni nelę hiyedo kębõũ dalali, duo kasagai kedią ni tą dulo idi kokoũ hohǫ degedama. Godihą ni hu hebeni kuguo kokoũ nalągai dala kęnoũ hohǫ degemabeede tobou.

Yesuhą hohǫ degemoũ, ę Aye Godikoũ bolofeiyode tobou (Matyu 11:25-27, 13:16-17)

21 Kelegebe, Duo Bolofeihą degeiye, Yesuhą hohǫ hiyedo degemoũ koũ gue tobou, mą Aye, nąme agudiobõũ sa sibigębõũ oloũ fei kahą Hiye O. Ą nąmokoũ bolofeiyode tobolõũ. Yobe, nę nelę kęme ną tewe o kediąmokoũ hehegili mei, haba o sasai, dio□usie sisigǫ sagai dege dalagua kediąmokoũ noũ hehegiei kahą degemoũ. Damalędo, mą Aye, no□u tagai sagai kęnoũ tefele degei.

22 Yesuhą haba koũ gue tobou, Aye Godihąge bi oloũ feibe mą dobogo□u tagetoũ koũ dogogu dala. Ę Dihibe o tae ta tewe mei. Ę Dihibe Aye Godi yo□unoũ si koũ tewe. Aye Godine o tae ta tewe mei. Ę Dihi yo□ubõũ, haba o sasai, ę Dihihą ę Aye koũ hehegiei kediąnoũ si Aye Godibe koũ tewe.

23 Kegemo͡u, Yesuha̱ boholo͡u mo͡u, e̱ dabai degedi o
kediа̱moko͡u no͡u ko͡u gue tobou, ni̱ dugudi saga̱i̱ ke̱ o ilo
kediа̱ dugubabe, diа̱ hoho̱ degelenо͡u.
24 Kegei kaha̱, а̱ ni̱mokо͡u tobolo͡u kuhe̱. Afu ko͡u guai
o kediа̱ deleiguei kelegebe, habage-degele-duguo-tobo͡u di-
obo͡u, hiye obo͡u su̱do kediа̱ge ifi ni̱ dugulo ili ko͡ume, diа̱ne
dugulo saga̱i̱ degele idi. Ke̱no͡u si diа̱ ta dugulo ili mei. Ni̱
dulo ili ko͡ume diа̱ne dulo saga̱i̱ degele i. Ke̱no͡u si diа̱ ta
dulo ili mei.

Yesuha̱ ta̱ makaibe sa Samaria o taha̱ Juda o ta dogo͡u gu kokо͡u ma̱ tobou

25 Kegemo͡u, sawisiei ta Moseshа̱ kuolo͡u yo du o taha̱
hagua̱, Yesu tefele dugulamo͡u yodu, Tisa, а̱me kageibasi,
fi̱ tofousogo tofolo͡u ke̱ molo͡u?
26 Ke̱no͡u si Yesuha̱ e̱mokо͡u yodu, Moseshа̱ kuolo͡u ta̱
kaha̱ge kage tobolo͡u? Na̱ ta̱ ke̱ husо̱u̱be, kage tobou
dugulou?
27 O kaha̱ Yesukо͡u tobou,
Ni̱ Hiye O Godi tagalebe, ni̱ solo͡u bo͡u ni̱ duobo͡u ni̱ fima̱i̱bo͡u
kaha̱ olo͡u fe̱i̱do tagamabeedei. *Lo 6:5*
Na̱ no͡usie tagadi saga̱i̱ ke̱no͡u tefele, nogo diа̱mokо͡u ne
kegenо͡u tagayedei. *Wok Pris 19:18*
28 Yesuha̱ e̱mokо͡u tobou, na̱ ta̱ do̱u̱do tobolo͡u ke̱mehe̱. Na̱
kege degeibasi, na̱ fi̱ tofousogo tofolo͡u ke̱ molo͡u.
29 Kegemo͡u, kuolo͡u yo du o kaha̱ge yo͡u e̱ fima̱i̱be
do̱u̱doyodema Yesukо͡u hegilamo͡u ko͡u gue yodu, ma̱ mogo
e̱me koyo?
30 Kegemo͡u, Yesuha̱ ta̱ makai ta ko͡u gue tobou, o ta
sa Jerusalem to͡u fogo͡u mo͡u, sa Jerikokо͡u fogo͡u i. Imo͡u,
hiyou mo͡udi o kediа̱ alikо͡u mogogo͡u dalaguali duguomo͡u
tolo͡u ma̱ wala i. Diа̱ e̱ yukuei olo͡u fe̱i̱ digisema, hili̱gedo
womamo͡u, e̱ tolono͡u do alikо͡u kele tilamo͡u, diа̱ fogo͡u yai.
31 Tilamo͡u, mogo͡u du daladi o taha̱ a keleya hagulugi
dugube, o ke̱ tilamo͡u duguo fogo͡u mo͡u mobolo͡u fiya fogo͡u
i.
32 Ke̱no͡u tefei, o hu̱ti Livai o tahа̱ne keleya hagulugi
dugube, o ke̱ tilamo͡u duguomo͡u, e̱ne mobolo͡u fiya fogo͡u
i.
33 Kegemo͡u, sa Samaria o taha̱ aba ke̱ hagulugi dugube, o
woma fogo͡u ke̱ tilamo͡u duguomo͡u, e̱ solo͡u do hiyedo degei.

34 Ẹ hagua, hafẹi dege bilo fiya duwoli, gusege huẹibou, tigi kolo huẹi gofo̱udobou kẹ do kokou sosou guema tigigi. Tigigimamou, ẹ wai dọki tagetou dogoguomou malạ ile, gabale tiadi mosọ kodu felei. Folomou, ẹ do o kẹ bologuạdo wolou delei.
35 Sabiyamou, ẹ sele bolọu tamou, mosọ obou kokou nelẹmou tobou, nạ sele ko̱u malạba, do o ko̱u bologuạdo wolou dalayedei. Ạ ile haguaba dugu, nạ sele kage mei degei debabe, ạ kẹnou tefele nạmokou boholou nelẹyode tobou.
36 Kegemou, Yesuhạ Moseshạ kuolou yo du o kokou yodu, nạ kage tawaiya? O kamadia kege aba haguasiei kediạme koyohạge o, hiyou mo̱udi o kediạ woma fogou yai kẹbou de mogo degelou?
37 Kuolou yo du o kahạ tobou, o solou do dege dogou gu kahạyodei. Kegemou, Yesuhạge, nạne ile, midihọ kẹnou tefele degeyede tobou.

Yesuhạ Martabou Mariabou dilie mosọkou ile duwei

38 Yesubou ẹ dabai degedi obou diạ yolugi, Yesu ẹ sa ta kokou felei. Sa kẹ tie sasại ta, ẹ hụbe Marta, ẹ Yesu wolou ilemou, ẹ sosou diạ mosọkou felei.
39 Martahạ ẹ malạsại ta delei, ẹ hụbe Maria. Maria ẹ hagua, Hiye O Yesuhạ abogo̱u hafẹido dege duwoli, ẹ tạ tobolou kẹ dusuạ duwei.
40 Martahạ ẹsofẹi nalẹ dabai hiyedo degeligi, ẹ fị hiyedo mạmou, Yesukou hagua, Hiye O, mạ malạsại ẹme dabai tou fogou mou, nalẹ dabaibe ạ mạsofẹi degeli. Nạ kẹme tawaiyo mei? Nạge ẹ ạ dogou guyede tobou.
41 Hiye O Yesuhạ ẹ tạ sima tobou, Marta, Marta, nạme hagi kagei kagei kokou fị hiyedo molụ.
42 Kẹnou si nạme fị tanou fẹi mạyedei. Bi Mariahạ mou lạmou degeli kẹme bolofẹido. Kegei degemou, dage kẹme hobou akogudamebeede tobou.

11

Yesuhạ dihọ bagạ tobou di midihọ kẹ hegi
(Matyu 6:9-15, 7:7-11)

1 Sawisiei ta, Yesuhạ sa ta kokou dihọ bagạ tobolou duwei. Ẹ dihọ bagạ tobou mei degeimou, ẹ dabai degedi o tahạ ẹmokou kou gue tobou, Hiye O, nạ ei dihọ bagạ tobou di hegi, afu Jonhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou hehegiei sagại kege.

2 Kegemou͡, Yesuhạ diạmokou͡ kou͡ gue tobou, nị Godikou͡ dihọ bagạ tobolou͡ be, kou͡ gue tobou͡ ma,

Aye, nẹ hụbe Godi, ei nẹ hụ bolọdo kẹ hebele fogulamou͡.

Nạ hagua, ei wolou͡ dala.

3 Nạ sawisiei olou͡ fẹị eimokou͡ nalẹ nẹ.

4 Ei midihọ kasagạị o ilo kediạ eimokou͡ milou͡ di kẹ gebe meiyodedi kahạ degemou͡, nạge midihọ kasagạị ei milou͡ ga idi kẹ gebe meiyode.

Tefele dugu ta eimokou͡ hagubabe, nạ akogogue.

5 Kegemou͡, Yesuhạ diạmokou͡ haba tạ makai ta kou͡ gue tobou, nị o tahạ huliạmedo ile, ẹ mogo tahạ mosọkou͡ foloba, mogo, nạ ạ ou͡ si kamadia kege nẹ,

6 mạ mogo ta ẹ ahukou͡ gedo hagua, mạ mosọkou͡ feleiye, ạ nalẹ nelẹ meiyode tobolou͡.

7 Kegeiba, o mosọdu tila kahạ sima tobolou͡, nạ ạmokou͡ dabai hiyedo nẹda. Ạbou͡ mạ sisigọbou͡ eibe a tefema kou͡ tiasigei kahạ. Ạ haguạba, nạmokou͡ nalẹ nelẹ sagạị mei.

8 Ạ nịmokou͡ tobolou͡ kuhẹ, mosọ obou͡ kahạ kou͡ dafaleye, kẹnou͡ si ẹ haguạba, bi kagei, ẹ mogohạ tagali kẹme ẹ nelẹ. Yobe, ẹge kou͡ nelẹ dafaiye, kẹnou͡ si ẹ mogohạ hiḷigedo haguisamou͡ tobou kahạ degemou͡, ẹ kuhe nelẹ.

9 Kegei degemou͡, ạ nịmokou͡ tobolou͡ kuhẹ, nị bi ta mou͡ lạba, Godikou͡ dihọ bagạ tobou͡ babe, ẹ nị yodulu kẹme nịmokou͡ nelẹ. Nị koubabe, nị dugulo. Nị adikou͡ kogoubabe, ẹge a tefei kẹ nịmokou͡ so□ugolou͡.

10 O koyohạ Godikou͡ dihọ bagạ tobolou͡ yodumou͡ be, ẹ mo□udi. O koyohạ koumou͡ be, ẹ dugudi. O koyohạ adikou͡ kogoumou͡ be, Godihạge ẹmokou͡ a tefei so□ugou͡ diyode tobou.

11 Aye diạma, nị kile o tae ẹ dihihạ ẹ ayekou͡ miyẹ ta nẹyedema yodubabe, ẹ ayehạge bei kasagạị ta de malạ nelẹ? Kegele meido.

12 Haba dihi kahạ ẹ ayekou͡ sio ho nẹyede yodubabe, ẹ ayehạge họmogu de malạ nelẹ? Kẹne kegele meidoyode tobou.

13 Sisigọ aye diạma, nịme midihọ kasagạịnou͡ kou͡ milou͡ ga idiye, kẹnou͡ si nị sisigọkou͡ be nalẹ bolofẹịnou͡ nelẹ idi. Kegemou͡, nị tewe, nị o tahạ nị Aye hebenikou͡ duwo kokou͡ Duo Bolofẹị kẹ nẹyedema yodubabe, nị Ayehạge hohọ hiyedo dege, o kokou͡ nelẹdade tawale ile.

O ilo kelege Yesube Belsebulbo͡u de * *dabai degediyode tobolo͡u i*
(Matyu 12:22-30; Mak 3:20-27)

14 Kegemo͡u, Yesuhạ duo kasagại̱, tạ mei degei o kahạ duledu dala kẹ igile muguomo͡u, duo kasagại̱ kẹ fogo͡u i. Fogo͡u imo͡u, o kẹ tạ fua tobo͡u mo͡u dulo kesigile i.
15 O ilo kediạge Yesuhạ duo kasagại̱ igiseli kẹme duo kasagại̱ kediạ hiye o Belsebulhạ nelẹyeno͡u degeliyode tobolo͡u i.
16 Haba o ilo kediạ Yesu tefele dugulamo͡u ko͡u gue tobolo͡u i, nạ midihọ gehẹ ta milo͡u ba dugubasi, eige nạme Godihạ tobo͡u mo͡u, hebenito͡u ge hagueidade tawaleyode tobolo͡u i.
17 Kẹno͡u si Yesuhạ die fimại̱ olo͡u fẹi̱ kẹ tawalemo͡u, diạmoko͡u tobou, sa ta obiyei kediạ dio͡usie fileba biyoubabe, sa kele obiyei kẹme makolo. O soso͡u tano͡u yene dio͡usie fileba biyoubabe, soso͡u kẹme dio͡usieno͡u makoloyode tobou.
18 Kẹno͡u tefei, Tamạhạ ẹ obiyei fileba, diạme bologuạ ta dalaguale mei. Nị̱ge ạme Belsebulhạ nelẹyeno͡u duo kasagại̱ igiseliyodili kahạ degemo͡u, ạ kuhe tobolo͡u.
19 Ạ duo kasagại̱ igiseli kẹme damalẹ Belsebulhạ nelẹyeno͡u igiseli debabe, haba nị̱ mogo diạme koyohạ nelẹye duo kasagại̱ igisele i̱ya? Nị̱ yaba, diạmoko͡u kege yodubabe, diạge tạ nị̱ tobolo͡u kẹme dọụdo meiyode tobolo͡u ile.
20 Kẹno͡u si Godihạ nelẹya kẹ, ạ duo kasagại̱ igiseibabe, nị̱ ko͡u gue tawama, Godihạ wolo͡u daladi kẹme nị̱moko͡u ko͡u haguei daladade tawama.

21 O nelẹdo tahạ aweki gofo͡udo ta tolo͡u ba, ẹ mosọ dia dalababe, ẹ bimại̱ mosọdu dala kẹme o tae ta hiyou molo͡u mei.
22 Kẹno͡u si o ta, ẹ nelẹbe hiyedo kahạ hagua felẹ biyama mei degeiba, mosọ obo͡u kahạ awekibo͡u, biyadi bi olo͡u fẹi̱ kẹ hiyouye mo͡uma fogo͡u ileba, ẹ mogo diạmoko͡u fima mei degeiba, mosọ obo͡u kẹme nelẹ dege biyadi bi olo͡u fẹi̱ mei degele.

23 Yesuhạ haba tobou, o mạ mogo mei kẹme ạmoko͡u ho mại̱ o. O koyohạ ạ dogo͡u guo o sasại̱ kefeiyo mei, kẹme o sasại̱ atiladi o.

---

* **11:13 11:14** *Belsebul* ẹ hụ tabe Tamạ.

Duo kasagai ẹ haba boholou mạ haguei
(Matyu 12:43-45)

24 Yesuhạ haba kou gue tobou, duo kasagai tahạ o ta tou
fogou fogou ilemou, fafagai sa kokou misiholo timou ka
sieiye, kẹnou si ẹ mosọ ta duguli mei. Kegemou, ẹ kou gue
tobou, ạ boholou mạ ile, mosọ mayo□u hiyafogou haguei
kokou ile foloyode tobou.
25 Boholou mạ hagua, ẹ mosọkou folomou dugube, mosọ
kẹme kofai tigima similou dalamou dugu.
26 Kegeimou, ẹ haba ile, duo kasagai dolo kasagaido olou
fẹi dioyosi kege wou ma haguamou, mosọ kokou fologa
deleiguei. Kegemou, o kẹme yo□u yufi kasagai dege delei
kẹ fogou mou, ifibe dolo kasagaido degei dala.

O kadegei o kediạ hohọ hiyedo degeiya?

27 Yesuhạ kege tobolou tafalamou, o sasai kefei kilege sasai
tahạ ẹmokou kou gue haguisa tobou, sasai nạ malạ felẹmou,
bu nẹi kahạge hohọ degeyedei.
28 Kẹnou si Yesuhạ kou gue tobou, o sasai Godihạ tạ dulo
seselibe, hohọ degemabeedei.

O ilo kediạge Yesuhạ midihọ gehẹ ta milou yedele i
(Matyu 12:38-42; Mak 8:12)

29 Yesuhạ egei tobolou dalamou, o ilo kelene haguasie
kefeguomou, sụụdo degeimou, ẹ diạmokou kou gue tobou,
ifi kou bou gebe o sasai kediạ midihọ dọụdo mei kẹnou
milolou dalagua. Diạge midihọ gehẹ milou ba dugulamou
degele iliye, kẹnou si midihọ gehẹ ta milou ba dugulo ile
mei. Midihọ gehẹ, o Jonahạ dugu sagai kẹnou tefele dugulo
ile.
30 Yobe, afu Jonahạ sa Ninive o sasai kediạmokou hegibe,
Godihạ ẹ tobou mou haguei kẹ hegi. Kẹnou tefele, O Kediạ
Dihihạ ifi kou bou ge dalagua o sasai kediạmokou hegilebe,
ẹme Godihạ tobou mou haguei kẹ hehegile.
31 Haba sawisiei Godihạ tạ sale kelegebe, sa asọ mulụ figi
ilo kẹ wolou daladi sasai* ẹne tạ sale kokou tafalali, ẹge ifi
kou bou ge dalagua o kediạ tạ sale. Yobe, ẹme sa ahudo, asọ
mulụ kahạ figi ilo kokou daladi sasaiye, hiye o Solomonhạ
tewe bolofẹi kẹ du haguei. Kẹnou si o ta ifi nịbou de dala,
ẹme Solomon gabai.

---

* **11:31 11:31** 1 King 10:1-10

32 Sawisiei Godiha̱ o sasa̱i̱ ta̱ sale kelegebe, Ninive* o sasa̱i̱
kedia̱ ta̱ sale koko͡u tafalaguali, dia̱ge ifi ko͡u bo͡u ge dalagua
o sasa̱i̱ ke̱ ta̱ sa ile. Yobe, Ninive o kedia̱me Jonaha̱ egei
tobo͡u mo͡u dulomo͡u, fi̱ boholo͡u i kaha̱ degemo͡u. Ke̱no͡u si
o ta ifi ni̱bo͡u de dala, e̱me Jona gabai.

Dihọbe to͡u ha̱ kama̱i̱
(Matyu 5:15, 6:22-23)

33 Yesuha̱ haba ko͡u gue tobou, obe kama̱i̱ dou migiemo͡u
be, mala̱ wọmogo͡u diyo mei. Bilika hayedu dogogudiyo mei,
mosọ tama̱ kele dogogudi, o mosọko͡u fei̱ye, kama̱i̱ hohọ ke̱
dugumabadomo͡u.
34 Ne̱ dihọbe ne̱ to͡u ha̱ kama̱i̱. Ne̱ dihọ bolọ dalabasi, ne̱
to͡u olo͡u fe̱ibe hohọyeno͡u dalaba dugulo. Haba ne̱ dihọ
kasaga̱i̱ degeibabe, ne̱ to͡u ne olo͡u fe̱i̱ hulia̱ degei dalaba
dugulo.
35 Kegei degemo͡u, no□͡u tawaibo͡u, kegeligi hohọ ne̱
duledu dala ke̱me somo□͡uba hulia̱ degeiye.
36 Ne̱ to͡u be hulia̱ degei ta dala mei, hohọyeno͡u dalabasi,
ne̱ duledube hohọ hiyedo, kama̱i̱ douye hohọgudi sa̱ degei
kaha̱ dalaba dugulo.

Yesuha̱ge Farisi obo͡u, kuolo͡u yo dulo i obo͡u kedia̱me
midihọ kasaga̱i̱ milo͡u ga idiyodei
(Matyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47)

37 Yesuha̱ egei tobo͡u ma mei degeimo͡u, Farisi o taha̱
e̱moko͡u, na̱ a̱bo͡u de ma̱ mosọko͡u nale̱ na̱ de ile? de yodu.
Kegemo͡u, Yesuha̱ o kaha̱ mosọko͡u ile folo, nale̱ nala̱ duwei.
38 Nala̱ duwoguali, Farisi o kaha̱ dugube, Yesube
dobogo□͡u bigili mei nale̱ nala̱ duwomo͡u duguomo͡u e̱ fi̱
hiyedo ma̱i̱.
39 Ke̱no͡u si, Hiye Oha̱ e̱moko͡u tobou, Farisi o dia̱ma, ni̱me
ni̱ kopebo͡u melekibo͡u be tageto͡u no͡u bigile idi. Duledube
sibigi hiyedo dalaye, ke̱no͡u si ni̱ ta bigile idiyo mei. Nebe,
ni̱ duledune sibigi dala. Ke̱me ko͡u gue, bima̱i̱ duguo
tagadi midihọbo͡u, haba midihọ kasaga̱i̱ gehe̱ gehe̱bo͡u sụdo
ama̱ma̱i̱ dala.
40 Toto͡u degele i o dia̱ma, o bima̱i̱ tageto͡u milo͡u gai o
kaha̱ge, haba duledu milo͡u gaiyode tobou.
41 Ke̱no͡u si meleki foudu dala ke̱me o bi mei kedia̱moko͡u
solo͡u do ne̱ma. Ni̱ kege degeibasi, ni̱me Godiha̱ dihi̱le kele
sibigi ta dalale meiyode tobou.

---

* **11:32 11:32** Jona 3:5

42 Farisi o diąma, nio͡u tawaibo͡u. Yobe, ni kasalabo͡u, so͡u
bo͡u, segei daga dagabo͡u olo͡u fei kę kefema dogoguemo͡u i
olo͡u fei 10 kege dalaguamo͡u be, tano͡u ta maląmo͡u, Godiko͡u
nelę idi. Ha, midihǫ bolǫ ilo kelebe ni toto͡u degele idi.
Kęme dǫudo midihǫbo͡u, Godiko͡u hohǫ degedi midihǫbo͡u
de. Midihǫ bolǫu kęne defeido degema. Midihǫ bolǫ, ni
ko͡u degele idi kęne to͡u fogo͡u dama.

43 Farisi o diąma, nio͡u tawaibo͡u. Yobe, nime egei
mosǫko͡u fologamo͡u be, egei tobolo͡u o kę hafeido dege
duwogualeno͡u tagale idi, o sasąi kediąge nime hubo͡u odade
tawamabadomo͡u. Kefegudi sa koko͡u suluguadine, oe ni
duguo agali bolofeiyodele ile kę tagale idiyode tobou.

44 Nio͡u tawaibo͡u. Nime tei ko͡u widama wǫmogo͡u fogou
kę są degei. Obe tageya ko͡u ima haguama dele idiye, kęno͡u
si sa kęme tei widagai sadade tawale idiyo meiyodei.

45 Moseshą kuolo͡u yo du o tahąge tą kę dulomo͡u, ko͡u gue
tobou, Tisa, ną tą kegei kę Farisi o kediąmoko͡u tobolo͡u be,
ną eimoko͡u ne bo͡u basia tobolo͡u kehęyodei.

46 Yesuhą tobou, kuolo͡u yo dulo i o diąma, nio͡u ne
tawaibo͡u. Ni bi hagi dege tigama, o sasąi kediąmoko͡u mądi*
kęme dią hebele sagąi meiye, kęno͡u si dią hagi kę hebeli
kęme nio͡u ge ta dogo͡u gulo idiyo mei.

47 Nio͡u tawaibo͡u. Ni ko͡u guai o kediąge habage-degele-
duguo-tobo͡u di-o woumo͡u tofigieimo͡u, widagai sa kęme ni
similolo͡u idi.

48 Ni kege degedi kahą hegilibe, afu ko͡u guai o kedią
degedi kęme nine bolǫyodele ili. Yobe, diąge habage-degele-
duguo-tobo͡u di-o kedią woumo͡u tofigile iye, kęno͡u si ifibe
nige widagai sa kelebe similolo͡u idiyode tobou.

49 Kegei kahą degemo͡u, tewe hiyedo o Godihą ko͡u gue ko͡u
tobou, ą tobo͡u ba, habage-degele-duguo-tobolo͡u-idi-obo͡u,
tą-bolofei-malą-suluguadi-obo͡u kedią o sasąi kediąmoko͡u
ya, egei tobolo͡u ile. Kęno͡u si o kediąge diąme ilo kele
makoma wouba tofigile.

50 Kegemo͡u, ifi ko͡u bo͡u ge dalagua o sasąi kedią hebe
kasagąi molo͡ube, habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kedią
woumo͡u tofigiei kahą hebe kasagąi kę molo͡u. Yobe,
Godihą sa sibigę ko͡u milo͡u kelege yomogo͡u mo͡u, obe

---

* **11:46 11:46** *Bi hagi* kęme kuolo͡u, o kedią o sasąiye sesemabeedema mą idi kę tobou.

Godiha̱ dabai degedi o kedia̱ woumõ̃ tofigiemõ̃ hagulugi ifi kuhẹ̱.

51 Woumõ̃ tofigiemõ̃ hagueibe, yomogõ̃ dia̱ Abel woumõ̃ tolo i kelege tofogõ̃ haguabe demõ̃, Sekaraia ẹ̱ wala imõ̃ tolo i. Sekaraia, ẹ̱ wala imõ̃ tolo ibe, gali sidi mosọ̱ ilokõ̃ dalamõ̃, ha Godiha̱ mosọ̱ ilokõ̃ dalamõ̃, duo kele wala imõ̃ tolo i. A̱ ni̱mokõ̃ tobolõ̃ kuhẹ̱. Ifi kõ̃ bõ̃ ge dalagua o sasa̱i̱ kedia̱me midihọ̱ kegei kaha̱ hebe kasaga̱i̱ kẹ̱ molo□uyode tobou.

52 Kuolõ̃ yo dulo i o dia̱ma, ni̱õ̃ tawaibõ̃. Yobe, Godiha̱ ta̱ tawalamõ̃ fologadi mosọ̱ kaha̱ abe ni̱õ̃ tefegu dala. Ni̱me mosọ̱ kodu ta fologadiyo mei, haba oye fologala deimõ̃ be, ni̱ge akogulo idiyode tobou.

53 Yesuha̱ kege tobõ̃ ma mei degemõ̃, mosọ̱ kẹ̱ tõ̃ fogõ̃ imõ̃, Farisi o kedia̱bõ̃, kuolõ̃ yo dulo i obõ̃ kedia̱ gofo□u hiyedo degemõ̃, ẹ̱mokõ̃ ta̱e biyamõ̃, ta̱ kagei kagei ẹ̱mokõ̃ yoduga i.

54 Dia̱ ta̱ ẹ̱ tobolõ̃ kẹ̱ tefele duguoba, ẹ̱ kuhe ta̱ sa ilamõ̃ degele i.

12

Farisi o kedia̱ die ogõ̃ gadi midihọ̱ kokõ̃ be ni̱õ̃ tawaibõ̃
(Matyu 10:26-27)

1 Yesuha̱ kele dalamõ̃, o sụụdo haguasie kefeguomõ̃, o yogo dia̱ kati tageyane tofõ̃ tofolõ̃ i. Kegemõ̃, ẹ̱ yo□u ẹ̱ dabai degedi o kedia̱mokõ̃ boholõ̃ mõ̃ tobou, Farisi o kedia̱ die õ̃ sidi mola* kẹ̱me ni̱ mọụye. Kẹ̱me dia̱ ta̱enõ̃ bolofẹ̱i̱ degega suluguadi kẹ̱ tobolõ̃.

2 Bi olõ̃ fẹ̱i̱ mogogou dala kẹ̱me habage kõ̃ tama̱ degele. Ta̱ olõ̃ fẹ̱i̱ mogogou dala kẹ̱ne habage tama̱ degeiba, o kedia̱ kõ̃ duloba̱ tawale ile.

3 Kegemõ̃, ta̱ ni̱ hulia̱me tobolõ̃ i kẹ̱me, o sasa̱i̱ kedia̱ge agali kõ̃ dulo ile. Ta̱ ni̱ mosọ̱duge amafẹ̱i̱nõ̃ tobolõ̃ i kẹ̱me, o kedia̱ge mosọ̱ tagetõ̃ tafalaguali hili̱gedo kõ̃ tobolõ̃ ile.

Obege Godikõ̃ nõ̃ gue̱ degema
(Matyu 10:28-31)

---

* **12:1 12:1** *Õ̃ sidi mola* kẹ̱me Tok Pisin ta̱ege ‘yis’. Õ̃ saga̱i̱be *mola* kẹ̱bõ̃ de simõ̃, hiye degedi.

4 Yesuhạ kou gue tobou, mạ mogo diạma, ạ nịmokou
kou gue tobolou, o tae nị wouba tolo kokou be hobou guẹ
degedama. Kẹme tou nou makoma, habage diạ degelebe ta
dala meị.
5 Kẹnou si o nị guẹ degelebe ạ nịmokou tobolou kuhẹ,
nị Godikou nou guẹ degema. Ẹnou si o walaba doulukou
hebele filalẹ nelẹ hiyedo dala. Damalẹdo, ạ nịmokou
tobolou, Godikou nou guẹ degema.

6 Nị tewe, obege dibie sio houyosi kegebe, tei sele dio
bolọụye mamo udiye, kẹnou si Godihạge sio huyadefẹị
kediạme tanou fẹị ta totou degediyo meido.
7 Kẹnou tefei, Godihạge nị widio towe tanou tanou olou
fẹịdo kẹme kou huso umamou, nị tanou tanou defẹịdo kou
tewe dala. Nị hobou guẹ degedama. Nịme sibigẹ hiyedo, sio
sisigefẹị kẹ gabama felei dala.

Dige dibe Yesuhạ sosou dalayode tobolou be, hobou guẹ degedame
(Matyu 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

8 Yesuhạ kou gue tobou, ạ nịmokou tobolou kuhẹ, o
koyohạ o sasạị dihịle kokou, ạme Yesuhạ sosou yode tobou
babe, O Kediạ Dihihạne Godihạ ẹsol o kediạmokou, o
ko ume mạ biyode tobolou.
9 Kẹnou si o koyohạ o sasạị dihịle ạme Yesuhạ sosou
meiyodeibabe, O Kediạ Dihihạne Godihạ ẹsol o kediạmokou,
o kẹme mạ bi meiyodele.

10 O tahạ O Kediạ Dihi ẹmokou tạ kasagạị dege tobou
babe, Godihạge gebe meiyodele. Kẹnou si o koyohạ Duo
Bolofẹị huyafẹị degeibabe, Godihạge midihọ kẹme ta gebe
meiyodele mei.

11 O kediạ nị wou ma hagua, egei mosọduge nịmokou
yodugoubabe, hobou guẹ degedama. Gamani obou, hụbou
obou kediạ dihịle kokou tefegieba tạ salaba degeibane,
hobou guẹ degedama. Haba, nịge, ei kage sima tobolou deba
fị hiyedo mạdama.
12 Yobe, sawisiei kelegebe, tạ nị kage tobolou kẹme Duo
Bolofẹịhạ nịmokou kou hehegile kahạ degemou.

Tạ makaibe selebou o kahạ totou degei midihọ milou
kokou mạ tobou

13 O sasa̱i̱ su̱do kefei kilege, o taha̱ Yesukou̍ kou̍ gue tobou,
Tisa, na̱ ma̱ eye̱kou̍ tobou̍ ba, ele aye teiha̱ bima̱i̱ fileba, ilo
kele a̱mokou̍ ne̱yede tobou.
14 Ke̱nou̍ si Yesuha̱ e̱mokou̍ yodu, kagelou? Koyoha̱ge a̱me
nele ta̱ sai fidi oyodema makalou? Nele aye teiha̱ bima̱i̱ ke̱
file ke̱me ma̱ dabai meiyode tobou.
15 Kege tobou̍ mamou̍, e̱ o sasa̱i̱ kedia̱mokou̍ tobou, ni̱ou̍
tawaibou̍, bima̱i̱ kagei kagei duguo tagadamabeedei. Bima̱i̱
kaha̱ge ni̱ fi̱ tofousogo tofolou̍ ke̱ ta molo□u meiyode tobou.
16 Kegemou̍, Yesuha̱ dia̱mokou̍ ta̱ makai ta tobou, selebou̍
o taha̱ e̱ hebe hai segei folo sibige̱ hiyedo ma̱iyodei.
17 Sibige̱ hiyedo mo̱u̱mou̍, o kaha̱ duguo fima̱i̱, a̱ kagele?
A̱me segei dogogulo moso̱be ta mei.
18 Fima̱mou̍ tobou, a̱ kou̍ gue degele, a̱ ma̱ nale̱ segei
dogogudi moso̱ olou̍ fe̱i̱ igisemaba, haba moso̱ hiye gehe̱
togogale. Togogamaba, ma̱ segeibou̍, ma̱ bima̱i̱bou̍ olou̍ fe̱i̱
ke̱me ma̱ moso̱ ke̱ togogai kodu kefema dogogule.
19 Mei degeba, a̱ mayo□usie kou̍ gue tobolou̍, a̱ degeiye
bolo̱nou̍ degei. Ma̱ nale̱ segeibou̍, ma̱ bima̱i̱bou̍ olou̍
fe̱i̱ kaha̱ bolo̱do dalalebe, sadebe su̱do mei degele kaha̱,
a̱me misiholo duwoli, nale̱bou̍ hue̱i̱bou̍ hiyedo nala̱ba,
hoho̱bolou̍ duwolo.
20 E̱ kege fimo̱u̱mou̍, Godiha̱ o kokou̍ tobou, na̱me totou̍
degei o. Ifi huli̱amebe na̱me tolo ile. Ne̱ nale̱bou̍ ne̱
bima̱i̱bou̍ olou̍ fe̱i̱ ke̱ kefei dalabe, o koyoha̱ molo□u? de
yodu.
21 Yesuha̱ haba tobou, bima̱i̱ hiyedo yo□unou̍ kefedi o
kokou̍ ke̱ saga̱i̱nou̍ hagua kogulo. O kegei ke̱me Godiha̱
dihi̱le kele mabou̍ sa̱ degei dala.

Di hagi̱ duguoba, fi̱ hiyedo ma̱dame
(Matyu 6:25-34)

22 Ta̱ makai ke̱ tobou̍ ma mei degeimou̍, Yesuha̱ e̱ dabai
degedi o kedia̱mokou̍ kou̍ gue tobou, a̱ ni̱mokou̍ tobolou̍
kuhe̱, ni̱ sa sibige̱ kuokou̍ dalalibe, eibe nale̱ kagei nale̱ deba
fi̱ hiyedo ma̱dama. Ni̱ou̍ ni̱ tou̍ guebou̍ ne, eibe yukuei kagei
mala̱ kale̱ deba fi̱ hiyedo ma̱dama.
23 Ni̱ fi̱bou̍ ni̱ tou̍ bou̍ debe sibige̱ hiyedo. Bologua̱do
daladibe, nale̱ nala̱ idi ke̱nou̍ mei. Haba ni̱ tou̍ ye bolo̱
degedibe, yukuei ka̱di ke̱nou̍ mei.
24 Ni̱ sio kedia̱me tawama. Dia̱me segei sogoma kefegulo
idiyo mei. Dia̱ nale̱ dogogudi moso̱ meiye, ke̱nou̍ si Godiha̱

diąmoko͡u nalę nędi. O ni̱me sibigę hiyedo, sio gabama folodo dalagua.

25 O koyo ną sa sibigę kuoko͡u tofolo͡u koko͡u fi̱ hiyedo mǫu̱babe, ną de sasado dege tofolo͡u? Kegele meido.

26 Ni̱me sa sibigę kuoko͡u ta tofousogo tofolo͡u meiye, haba kagemo͡u ni̱ sa sibigę bima̱i̱ koko͡u fi̱ hiyedo mą idiya? Kegedama.

27 Ni̱ hebe fi kę defę̱i̱do duguma. Hebe fi kahąge kage folodiya? Dią dabai hiyedo degediyo mei. Yukueine milo͡u diyo mei. Kę̱no͡u si ą nimoko͡u toblo͡u kuhę, afudo, hiye o Solomonhąge yukuei bolofę̱i̱do kę̱no͡u kądiye, kę̱no͡u si hebe fiyege Solomonhą similou kę̱me gabai dala.

28 Hebe fi Godihą similou kę̱me ifi ko͡u dalaguaye, idiba o tahą diafigima, douluko͡u sile. Ni̱ damalę̱yodeibe kageimo͡u huyadefę̱i̱ dala? Ni̱me hebe fibe gabai dala kahą degemo͡u, Godihąge nimoko͡u yukuei nelę.

29 Ni̱ge, eibe nalę̱bo͡u huę̱i̱bo͡u debe kagei kę nalę deba fi̱ hiyedo mądama.

30 Sa ta o kedią bi olo͡u fę̱i̱ kegei ko͡u molo͡uyodema ka idi. Ni̱ Ayehąge ni̱ bi kegei kę olo͡u fę̱i̱ malą̱ba, bologuądo dalale kę̱me ę ko͡u tewe.

31 Kegemo͡u, ni̱ge ni̱ Ayeko͡u, ną ei wolo͡u dalayede tobo͡u basi, ę̱ge bi kegei kę̱ne ni̱moko͡u nelę̱yode tobou.

Bi bolofę̱i̱ kefedi midihǫ
(Matyu 6:19-21)

32 Yesuhą ę dabai degedi o kediąmoko͡u haba ko͡u gue tobou, o diąma, ni̱me wai sipsip są degei, sǫdo mei. Ni̱ gue degedama, ni̱ Ayehą ko͡u gue ko͡u tobou, ą o sasą̱i̱ wolo͡u dalalebe, ni̱ne wolo͡u dalaleyodei kahą degemo͡u.

33 Ni̱ bima̱i̱ kuoko͡u dala kę sele tiga mo͡umaba, sele kę o bi mei o kediąmoko͡u fima. Ni̱ ye, toto kasaga̱i̱ degediyo mei kę mo͡umaba, bi bolǫ bolǫ hebenito͡u dala kę, ye koko͡u sama. Hebenito͡u be, bi ta mei degediyo mei. Hiyou mo͡udi oe ta folo mo͡udiyo mei. Matayene ta nalę mei.

34 Ni̱ne sa bi bolǫ bolǫ dala koko͡u no͡u dalaguale saga̱i̱ degele ile.

Dabai o bolǫdo kedią ama dalaguadi
(Matyu 24:42-44)

35 Yesuhą ę dabai degedi o kediąmoko͡u haba ko͡u gue tobou, ni̱ yukuei ka̱i̱be tǫu̱ dege bolo͡u mą fiyatiye hili̱geba, kama̱i̱ dou migie ama dalaguama.

36 Nṯime hiye o tahạ ẹ dabai degedi o sạ degei. Die hiye o kẹme ẹ mogo ta sasạṯi hulo kahạ dowo nalẹ nalạ ili kokou i. Fogou imou, ẹ dabai degedi o kediạ die hiye o kẹ boholou mạ hagualedademou, ama dalagua sagạṯi, nṯine kẹnou tefeleba ama dalaguama. Hiye o kahạ haguaba, adikou kogoubabe, diạ a totodo so̱ugolou ile.

37 Hiye o kahạ haguaba, ẹ dabai degedi o kediạ yogou gua tieli mei, baha duwoguaba dugubabe, dabai o kediạme hohọ hiyedo degelenou. Ạ nṯimokou damalẹdo tobolou kuhẹ. Hiye o kahạ ẹ yukuei kạṯi tọu dege bolou mạ fiyatiye hiḷigeba, diạmokou be, nṯi duwoguaba, ạ mayo̱unou nṯimokou nalẹ nelẹyode tobolou.

38 Hiye o kahạ huliạmedo hagua de, ha, sabiyala degeiba hagua felẹ de deiye, ẹ dabai degedi o kediạ yogou gua tieli mei baha duwoguaba dugubabe, diạme hohọ hiyedo degelenou.

39 Nṯi kou gue tawama, mosọ obou kahạge hiyou mo̱udi o tahạ haguale kẹme kou tewe debabe, yo̱u akoguo tafalaba, hiyou mo̱udi o ta felẹ mei.

40 Nṯine defẹṯido ama dalaguama. O Kediạ Dihi ẹ hagualebe, nṯi ta tawaiyo mei kelege, ẹ kuhe hagualeyode tobou.

Tạ makaibe dabai o bolọbou kasagạṯibou kokou mạ tobou (Matyu 24:45-51)

41 Pitahạ tạ makai kẹ dulomou, Yesukou kou gue yodu, Hiye O, nạ tạ makai kẹ tobolou be, eimokou nou tobolou? Haba, o sasạṯi olou fẹṯido tobolou? de yodu.

42 Hiye O Yesuhạ tobou, o fimạṯi bolọdo, dabai defẹṯi bologuạnou degedi kẹme hiye oyege ẹ dabai o kediạ dia dalali, diạmokou nalẹ yo̱u makai kelegenou fiyadeba makale.

43 Kegeba, hiye o kahạ ile, boholou mạ hagua felẹba dugu, dabai dia daladi o kahạ dabai bologuạ degele dalaba dugubabe, dabai dia daladi o kẹme hohọ degelenou.

44 Ạ nṯimokou damalẹdo tobolou kuhẹ. Hiye ohạge ẹ bimạṯi olou fẹṯibe o kegei kahạ dia dalayadeba makale.

45 Kẹnou si, dabai dia daladi o kahạge ẹ hiye obe toto haguale meidade tawaleba, dabai obou, dabai sasạṯibou kediạ woma, nalẹ hiyedo nalạba, tigi kolo huẹṯi gofo̱udobou de nolụgi, fṯi totou degeibabe,

46 ẹ hiye ohạ hagualebe, sawisiei ẹ ta tawali mei, asọ dihọ
ẹ ta tawali mei kelege haguale. Haguaba, dabai dia daladi o
kẹ bou basiado makoma, damalẹyodele ili mei o kediạ sakou
dogou guba, o kegele i o kediạbou de dalale.
47 Damalẹdo, dabai o ta ẹ hiye ohạ tagaibe ẹ kou teweye,
kẹnou si ẹme dabai totonou degeiyo mei debabe, o kegeli
kẹme, ẹ hiye ohạge tigi dofou ye hiyedo wolo.
48 Dabai o tanou ta ẹ hiye ohạ tagai kẹme ta tewe mei,
o kahạ midihọ kasagại milou babe, ẹ hiye ohạge ẹme tigi
dofou ye huyadefẹi wolo. Damalẹdo, o koyohạ bi sụdo mọụ
debabe, ẹ bi boholou sụdo nelẹ. Hiye Ohạ o takou bi hiyedo
nẹi debabe, o kahạge o sasại hiyedo dogou gulo nelẹ.

Yesuhạ hagua degeiye, o sasại fị tanou mei, fileba bolọụ degele
(Matyu 10:34-36)

49 Yesuhạ haba kou gue tobou, ạ hagueibe, sa sibigẹ
kuokou dou malạ haguei. Ạ tagalibe, dou kẹme toto fuaba
wobolou dalale kẹ tagali.
50 Kẹnou si kẹme you, ạme ạbukou kou tolo ileba hobou.
Ạ tolo kẹme ạ fafeleya degele kẹ sạ degeinou. Ạ kẹ dia dalali,
hagị hiyedo dugulu.
51 Nịge ạ sa sibigẹ kuokou hagueibe, biyadi kẹ akogulamou
hagueiyade tawale ili? Kege mei. Ạ nịmokou tobolou kuhẹ.
Ạ hagueibe, o sasại fị tanou mei, fileba bolọụ degelamou
haguei.
52 Ifi yoma kẹ ilebe, mosọ tanou kahạ sosou olou fẹi
houyosi kege kediạ diousie fileba, ho malẹ. Kegeiba
kamadia kediạ bolọụ kokou ho mọụba, haba bolọụ kẹdiliene
kamadia kediạmokou ho mọụba dele ile.
53 Diạ duo kile filebe, oe ẹ o dihikou ho mọụba, haba
ẹ dihihạne ẹ ayekou ho malẹ. Sasạiye ẹ sasại dihikou ho
mọụba, haba ẹ dihihạne ẹ adiou kou ho malẹ. Sobou deye
ẹ o dihihạ sasạikou ho mọụba, haba ẹ o dihihạ sasạihạne ẹ
mạhạ adiou kou ho malẹ.

Yesuhạ degegadi kahạ yo kẹme o sasại kediạ ta tawale ili mei
(Matyu 16:2-3)

54 Yesuhạ o sasại sụdo kediạmokou kou gue tobou, mabi
kahạ asọ mulụya kẹ felẹimou duguomou be, kelegenou nịge
huẹibe taladiyode tobolou imou, damalẹdo huẹibe toulu.

55 Haba nḭ wi nelẹdo kahạ asọ mulụ figiya kẹ hagumo͡u
duguomo͡u be, ifibe asọ difi gofo͡udo degeleyode tobolo͡u
imo͡u, damalẹdo asọ difi hiyedo degeli.
56 Nḭme tạeno͡u tobolo͡u idi o. Nḭ mihḭbo͡u agudiobo͡u
koko͡u dugulo idibe, sa bolọ degele sagạḭ, sa kasagạḭ degele
sagạḭ kẹ ko͡u tawale ili. Kageiye, dabai ạ ko͡u lege degegadi
kahạ sibigẹ kẹme nḭ toto͡u degele iya? de yodu.

O tahạ nạ tạ salaba degeibabe, nạ ẹbo͡u de hagḭ kẹ dọụsusu (Matyu 5:25-26)

57 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, kageimo͡u nḭge midihọ nḭo͡u
milo͡u ladi kẹme bolọ, ha, kasagạḭ de fimạ iyo mei?
58 O tahạ nạ tạ salaba wolo͡u ibabe, nạ aba iligi, toto ẹbo͡u
de hagḭ kẹ dọụsusuyede tobo͡u. Kege ho fogo͡u babe, o kahạ
nạ wolo͡u ile, tạ sai fidi o koko͡u folouba, haba tạ sai fidi o
kahạ nạ wolo͡u ile, kasamane o koko͡u folouba, nạme didiọ
degele.
59 Ạ nḭmoko͡u tobolo͡u kuhẹ, nạ didiọ degeibabe toto to͡u
fogo͡u fogo͡u ile sagạḭ mei. No͡u kege dalali, didiọ degei kẹ
telemalẹ kahạ dowo kẹ olo͡u fẹḭ sibima mei degeibasi telemạ
ile.

13

O koyohạ fḭ boho͡u ho fogo͡u babe, ẹme makoma mei degele

1 Yesuhạ tobo͡u ma mei degeimo͡u, o ilo kelege ẹmoko͡u
tobolo͡u i, sa Galili o ilo kediạ gali sile, Godiko͡u nẹḭmo͡u,
Pailathạ ẹ ami o kediạmoko͡u tobo͡u mo͡u, o kediạ woumo͡u
tofigile i. Woumo͡u tofigieimo͡u, die kafeibe gali si tageto͡u
so͡u guyode tobolo͡u i.
2 Tạ kẹ susulo imo͡u, Yesuhạ diạmoko͡u ko͡u gue yodu, nḭ
tawalibe, sa Galili o kediạme midihọ kasagạḭdo kẹ milolo͡u
idi kahạ degemo͡u, diạ kuhe tofigile i? Nḭ tawalibe, Galili o
ilo kelebe midihọ kasagạḭ milolo͡u idiyo mei?
3 Kege meido. Ạ nḭmoko͡u tạ dọụdo tobo͡u ladi, nḭ fḭ boho͡u
ho fogo͡u babe, nḭne diạ makei sagạḭ kẹno͡u tefele makolo.
4 Nebe, huẹḭ hiẹḭ Siloam hafẹḭ dege mosọ fogoga togomo͡u
felei sasado kẹ gobolo͡u mạ fiyamo͡u, o olo͡u fẹḭ 18 kege
woumo͡u tofigile i. Nḭ tawalibe, o kediạ, midihọ kasagạḭ diạ
milolo͡u idi kahạge sa Jerusalem o ilo kelebe gabai dala?
5 Kege meido. Ạ nḭmoko͡u tạ dọụdo tobo͡u ladi, nḭ fḭ boho͡u
ho fogo͡u babe, nḭne diạ makei sagạḭ kẹno͡u tefele makolo.

Tą makaibe hebe kolo mądiyo mei kokou mą tobou

6 Yesuhą tą makai ta kou gue tobou, o tahą kiyou hou ę
hebe haimikou sogoma fogou ile dala dema, boholou mą
hagua felę dugube, hebe kiyoube kou feleiye, ka dugube,
sibigę ta malį mei dugu.
7 Duguomou, ę yo□u ę dabai degedi o kokou tobou, ną
dugu, ą kiyou kolo ka haguadibe, sadebe kamadia kege
mei degeimou ka haguadiye, sibigę ta malį meinou dugudi.
Kegei degemou, ną hebe kiyou ko□u ha muguyedei, mihį
kolo gusege kę mou yo□uwa mei degeiye domou.
8 Dabai degedi o kahą sima kou gue tobou, hiye o, yo□u
kege tafalali, sadebe tanou ta kahą duo kelege ą hebe
kiyou kahą yelemou mihį dama bologuąma, wai bulumakou
guabou de tiagewoma fogolou.
9 Ą fimolubę, sadebe ta kahą sibigę mǫubabe bolǫ. Sibigę
mą ho fogou ba hobou, ną kuhe ha muguyede tobou.

Misiholo duwodi sawisiei kelege, Yesuhą sobou de ta sągi do kę bologuǫumou bolǫ degei

10 Misiholo duwodi sawisiei kelege, Yesu ę egei mosǫ ta
kokou ile folomou, o sasąi kediąmokou Godihą tą hehegiei.
11 Kokou be, sobou de ta, ę sągi balęmąnou siadi sobou
de, ęne kele delei. Duo kasagąiye tolou deleibe, sadebe olou
fęi 18 kege mei degei, ę balęmąnou siadi.
12 Yesuhą sobou de kę duguo haguisoumou hagumou,
ęmokou kou gue tobou, sobou de, nę sągi dobe ą bo-
loguǫumou, nąme bolǫ degeli kuhę.
13 Kege tobou mamou, sobou de kahą widiletou dobogo□u
dogogumou, kelegenou sobou de kahą haguą dǫu dege
tofolou mou, Godihą hu hebele fogu.
14 Kęnou si, egei mosǫ dia daladi o kahą gofo□u degei,
Yesuhą sobou de kę misiholo duwodi sawisiei kelege bo-
loguǫumou, bolǫ degei kahą degemou. O kahą gofo□u
degemou, o sasąi kediąmokou kou gue tobou, sawisiei
waląiyosi kege kelegenou dabai degedi. Nį do bologualę
tagaibabe, nį kelegenou haguasiema. Misiholo duwodi
sawisieibe do bologualę sawisiei meiyode tobou.
15 Kegemou, Hiye O Yesuhą sima kou gue tobou, nįme
tąenou tobolou idi o. Misiholo duwodi sawisiei kelegebe, nį
olou fęi wai mosǫkou ya, wai bulumakoubou, wai dǫkibou
fifiyou guema wou ma yamou, dią huęi nalą idi.

16 Sasa̱i̱ ko͡ũno͡u si, e̱me Abrahamha̱ e̱ hu̱ti, e̱me Tama̱ha̱ tolo͡u deleibe, sadebe olo͡u fe̱i̱ 18 kege mei degei. A̱ge e̱me misiholo duwodi sawisiei kelege bologualẹno͡u, ta̱bo͡u mei.

17 E̱ kege tobo͡u mo͡u, o gofo͡ũ degeli kedia̱ sidifi degele i̱. O sasa̱i̱ kedia̱no͡u si hoho̱ degele i, e̱ midiho̱ bolofe̱i̱ ke̱ milo͡u golu kaha̱ degemo͡u.

Ta̱ makaibe nale̱ mastet ho koko͡u ma̱ tobou*
(Matyu 13:31-32; Mak 4:30-32)

18 Yesuha̱ ko͡u gue yodu, Godiha̱ o sasa̱i̱ wolo͡u daladi midiho̱be kagei? Ta̱ makaibe a̱ge kagei koko͡u ma̱ tobolo͡u?

19 Godiha̱ o sasa̱i̱ wolo͡u daladi midiho̱ ke̱me nale̱ mastet ho saga̱i̱ kegei, o taha̱ to͡u ma ile sogoma fogo͡u i saga̱i̱ ke̱no͡u tefei. Nale̱ mastet hou kaha̱ folomo͡u hiye degemo͡u, hebe sa̱ degei tafalamo͡u be, sio kedia̱ haguasie, hebe kaha̱ go koko͡u bi togolo idiyode tobou.

Ta̱ makaibe o͡u sidi mola koko͡u ma̱ tobou
(Matyu 13:33)

20 Yesuha̱ haba ko͡u gue yodu, Godiha̱ o sasa̱i̱ wolo͡u daladi midiho̱ kaha̱ ta̱ makaibe a̱ge kagei koko͡u ma̱ tobolo͡u?

21 Godiha̱ o sasa̱i̱ wolo͡u daladibe, o͡u sidi mola sa̱ degei, sasa̱i̱ tae mola ke̱ mala̱, o͡u saga̱i̱ ke̱bo͡u de tiagewoma fogo͡u mo͡u dalali, yo͡ũno͡u fofamo͡u hiye degedi saga̱i̱ ke̱no͡u tefei.

Ni̱ ya, a huyadefe̱i̱ koduno͡u fologama
(Matyu 7:13-14, 21-23)

22 Yesuha̱ sa Jerusalemko͡u idi aya ke̱ iligi, sa tano͡u tano͡u a figiya dala keleya ke̱ egei hehegiemo͡u i.

23 A̱ba imo͡u, o taha̱ e̱moko͡u yodu, Hiye O, Godiha̱ge o ilono͡u mamolo͡ũ? E̱ dia̱moko͡u tobou,

24 ni̱ nele̱do dege ka iligi, a huyadefe̱i̱ koduno͡u fologama. A̱ ni̱moko͡u tobolo͡u kuhe̱, o su̱do a huyadefe̱i̱ kodu ko͡u falamo͡u degele iliye, ke̱no͡u si dia̱ ta folo saga̱i̱ mei.

25 Moso̱ obo͡u kaha̱ a ko͡u tefegu dalaba, ni̱ hagua bobotigiko͡u tafalaguali, adiko͡u kogaba tobolo͡u, hiye o, eibe a so͡ũgo͡u yede tobolo͡u ile. Ke̱no͡u si moso̱ obo͡u kaha̱ sima tobolo͡u, ni̱me kili̱ya tie o? A̱ ni̱ tewe meiyode tobolo͡u.

26 Kege tobo͡u ba, ni̱ge e̱moko͡u tobolo͡u, eibe na̱bo͡u de nale̱bo͡u hue̱i̱bo͡u nala̱ ima, na̱ ei sa kileya ke̱ eimoko͡u ko͡u hehegie tobou.

---

* **13:17 13:18** Obe nale̱ nala̱mo͡u be, nale̱ *mastet* muguomo͡u, sebe degeimo͡u kuhe na̱di.

27 Kẹnou si ẹ nịmokou sima tobolou, ạ nị tewe mei. Nịme
kilịya tie o? Nịme midihọ kasagạị milolou idi o. Nị olou
fẹịdo fogou imabeede tobolou.
28 Kelegebe, nịge Abrahambou, Aisakbou, Jekopbou,
habage-degele-duguo-tobou di-obou kediạme Godihạ wolou
daladi sa kotou dalaguaba dugulo ile. Kẹnou si, o tae nị
felẹdayedema akoguo hele muguoba, nị gosoloba nị mẹ dou
gile ile.
29 Kegeiba, o sasạị asọ haguluyabou, asọ mulụyabou,
figi iloyabou figi iloyabou de olou fẹị haguasie geleguoba,
Godihạ wolou daladi sa kotou fologa kefeguo duwoguale.
Duwoguali, nalẹ nalạ ile.
30 Nị duma, o ifi habagekou dalagua kediạme diạbukou
amulọ yale. Haba o ifi diạbukou amulọ tafalagua kediạme
habagekou yaleyode tobou.

Yesuhạ sa Jerusalem o sasạị kediạmokou solou do degei (Matyu 23:37-39)

31 Kelegenou, Farisi o ilo kediạ Yesukou haguasie kou gue
tobou, nạ sa kou tou fogou, sa ta fogou i, hiye o Herothạge
nạme wouba toloyodili.
32 Yesuhạ diạmokou sima kou gue tobou, nị ya, sị so kokou
kou gue tobou ma, nạ du, ifibou idibabou ạ duo kasagạị
igisema, do o sasạị bologuọụba bolọ degele ile. Oudababe
dabai ạ degeli kẹme mei degele.
33 Kẹnou si ạ sa Jerusalemkou ilebe, ifibou idibabou ou
dababou ile. Yobe, habage-degele-duguo-tobou di-obe sa
takou ge tolo mei. O kegei kẹme sa Jerusalemkou genou
tolo ile.
34 Sa Jerusalem o sasạị, nịme o wodi o. Nịge habage-
degele-duguo-tobou di-o kediạme wala imou tofigile i. O
Godihạ tobou mou nịmokou haguasiei kediạne, nị igiye wala
imou kou tofigile iye, kẹnou si ạ nịmokou solou do hiyedo
degeli. Sio ayomou osobou kahạ ẹ dihi tifigiya hayedu
kefeguo duwodi sagạị kẹnou tefele, ạge nịme kou mou uma
kefegulo tagadiye, kẹnou si nịge ta tagale idiyo mei.
35 Duguma, obe nị sa kou u makoma mei degeiba, mou
you uwa kege dalale kẹme nịou nị binou. Nị duma, ạ
nịmokou tobolou kuhẹ, nịge ạme haba ta dugulo mei dalali,
habage ạ boholou mạ hagubasi, nị ạ duguoba kou gue
tobolou ile,

Hiye Oha huya ke hagulu o keme Godiha dogou guyedeibasi.
Buk Song 118:26

14

Yesuha o ta e tou fofagai ke bologuoumou bolo degei

1 Misiholo duwodi sawisiei ta kelege, Yesu e Farisi kedia hiye o ta kaha mosokou nale na i. Folo duwomou, dia defeido diho fogou deleiguei.

2 Yesuha duwoli dugube, o ta e tou fofagai ke hafei kele duwomou dugu.

3 Duguomou, e Farisi o kediabou, kuolou yo dulo i obou kediamokou kou gue yodu, misiholo duwodi sawisiei kelegebe, Moseshа kuolou kou maiye, di o kou bologuouba bolo degelebe de bolofei?

4 Kenou si dia ta tali mei. Kegemou, Yesuha o ke tou mou, e do bolo degeimou tobou mou, fogou i.

5 Fogou imou, Yesuha diamokou yodu, ni o dihi sagai, wai bulumakou sagai kegei ta misiholo duwodi sawisiei kelege ulou dai huei kile fiyoubabe, nige kage degele? Nige toto de mala felegale?

6 Kenou si diage ta keme ta sima tobolou ili mei.

Yesuha obege youusie huyafei degeyedei

7 Yesuha dalali dugube, o ilo kele haguasiemou, duwodi bolofeido kokou nou duwogualamou degele imou dugu. Duguomou, e ta makai ta diamokou tobou,

8 o taha sasai hulo kaha dowo ke nale kefeguo na diguba ile folobabe, duwodi bolofei kokou biyodayedei, duwodi bolofei keme o hubou o taha duwoyedema makai deleiye deba.

9 Kegeligi, o na digu kaha namokou, duwodi bolodo kouume, o hubou kuokou neyede tobou ba, na sidifi dege ile, tobekou do duweiye deba.

10 Kegei kaha, o taha nale kefeguo nalaba, na digubabe, na ile foloba, tobekou do duwo. Na kege degeibabe, o na digu kaha duguoba tobolou, mogo, na hagua, duwodi bolofei kuokou duwoyede tobolou. E kege tobou babe, o nale nalamou kefei kedia dihile kokou ne hu hiye degeiba dugulo ile.

11 Yobe, o koyoha youu e hunou hebele fogubabe, Godiha o keme huyafei degele. O koyoha youusie huyafei degeibasi, Godihage e hu hebele foguloyode tobou.

O dimoko͡u hebe bolǫ ta nelẹ sagai̱ mei kediąmoko͡u be, dige bologuądo degeme

12 Kegemo͡u, Yesuhą ẹ digu o koko͡u ko͡u gue tobou, ną nalẹ kefeguo naląbabe, nẹ mogo dią diguda. Nẹ eyẹ malą kediąne diguda. Nẹ hu̱ti obo͡u, selebo͡u o, ni̱ sa tano͡u kediąne hobo͡u diguda, kegeligi diąne habage nalẹ hiyedo kefeguoba, ną diguba, ną hebe bolǫ kẹ boholo͡u mǫu̱ye deba.

13 Ną nalẹ hiyedo kefeguobabe, bi mei obo͡u, abogo□u dobogo□u gulai̱ degei obo͡u, ibigidio tofigile i obo͡u, dihǫ du degei obo͡u kediąno͡u diguyedei.

14 O kegei kedią nalẹ, ną nẹi̱ kahą hebe kẹ nąmoko͡u ta boholo͡u nelẹ sagai̱ mei debabe, ną hohǫbolo͡u no͡u. Yobe, sawisiei ta, dǫu̱do o sasai̱ tofigiei kedią widaimiko͡u ge haguą gehẹ degele iba, kelege, Godihą hebe bolǫdo kẹ nąmoko͡u nelẹyode tobou.

Tą makaibe nalẹ hiyedo kefeguomo͡u nalą i koko͡u mą tobou
(Matyu 22:1-10)

15 Yesubo͡u de nalẹ nalą ili o tahą, tą Yesuhą tobolo͡u kẹ dulomo͡u tobou, o sasai̱ Godihą wolo͡u daladi sa koto͡u ge nalẹ kefeguo nalą ile kediąme hohǫbolo͡u no͡u.

16 Kẹno͡u si Yesuhą tą makai ta ko͡u gue tobou, o tahą nalẹ hiyedo kefeguo naląmo͡u, o su̱do didiguei.

17 Nalẹ kefeguomo͡u, ẹ dabai degedi o koko͡u tobou, ną ile, o ą afu ko͡u diguo fogou kediąmoko͡u, nalẹ olo͡u fẹi̱ kefei dumu̱yode tobo͡u ba, dią haguamabeedei.

18 Kẹno͡u si, o kedią tą kẹ dulomo͡u, dią tą gehẹ gehẹ tobolo͡u i. O ẹbuko͡u ko͡u gue tobou, ą hebe hai sa ta seleye ko͡u mamǫu̱, kẹ dugu ilamo͡u. Kegei kahą ąme nąbo͡u de ta ile meido.

19 O tahąne tobou, ą wai bulumakou 10 kege seleye ko͡u mamǫu̱. Ą dią hebe hai dabai de degele sagai̱ domo͡u wo͡u ma ilamo͡u degeli. Kegei kahą ąme nąbo͡u de ta ile meido.

20 Haba o tahąne tobou, ąme sobo͡u ebeleno͡u hu kahą ile mei.

21 Kegemo͡u, dabai degedi o kahą boholo͡u mą hagua felẹ, ẹ hiye o koko͡u dią tobolo͡u i kẹ tobo͡u mo͡u, ẹ gofo□u hiyedo degei. Gofo□u degemo͡u, ẹ dabai degedi o koko͡u tobou, ną totodo o ka i. Ną a fisigofẹiya kẹbo͡u, hiyeya kẹbo͡u ile ka sulugi, bi mei obo͡u, abogo□u dobogo□u gulai̱ degele i obo͡u, dihǫ du degei obo͡u, ibigidio tofigiei obo͡u olo͡u fẹi̱

kediąmoko͡u nalẹ nalą imabeedema, wo͡u ma haguayede tobou.

22 Kegemo͡u, dabai o kahą ile, o sasąi kedią sosogo͡u hagua felẹmo͡u tobou, hiye o, ną tobou sągąi kẹme ą ko͡u degei. Dią ko͡u hagueiye, kẹno͡u si mosọ fegeguli meiyode tobou.

23 Kegemo͡u, hiye o kahą ẹ dabai degedi o koko͡u haba tobou, ną sa ko͡u lege tofogo͡u, a hiyeya kẹbo͡u, hebe hai sako͡u idi aya kẹbo͡u olo͡u fẹi keleya kẹ, o sasąi kamo͡u sulugi duguba, nelẹdo dege tobo͡u ma, wo͡u ma hagua. Ą tagalibe, mą mosọ ko͡ume o sasąiye fegeguba dugulo kẹ tagali.

24 Ą nịmoko͡u toboo͡u kuhẹ, o ą diąbuko͡u ko͡u digu kediąme mą nalẹbe ta nalą ile mei.

O koyo ną Yesu seselababe, defẹido fimąmaba seseyedei (Matyu 10:37-38)

25 Yesu ẹ aba i, o sasąi sụdo ẹ habage sesele youmo͡u, ẹ boholo͡u mo͡u, diąmoko͡u tobou,

26 o koyohą ąmoko͡u hagulugi, ẹ aye ẹ adio͡u to͡u fogo͡u ho fogo͡u babe, o kẹme mą dabai degedi o degele sągąi mei. Nebe, o koyohą ẹ sasąibo͡u, ẹ dihibo͡u, ẹ eyẹbo͡u, ẹ maląbo͡u, ẹ owo͡u bo͡u, ẹ bobasibo͡u olo͡u fẹi kẹ to͡u fogo͡u ho fogo͡u babe, ẹme mą dabai degedi o degele sągąi mei. Tabe, yo͡u ẹ fimąine to͡u fogo͡u ho fogo͡u babe, ẹme mą dabai degedi o degele sągąi mei.

27 O koyohą ẹ hebe fufuguomąi hebeleba, ą sese ho fogo͡u babe, o kẹme mą dabai degedi o degele sągąi meiyode tobou.

28 Nị o tahą mosọ fogoga sasado dege tagalababe, ẹ mosọ togolo kahą sele kayedei. Sele huyadefẹi dugubabe, mosọ togolo sągąi mei. Haba sele hiyedo dugubasi, mosọ togolono͡u.

29 Ẹ kege ta degeli mei debabe, ẹ ko͡u moutileye, kẹno͡u si mosọ tegei mei degeli mei fogo͡u ba, o sụdoye duguoba, ko͡u gue susuga tobolo͡u ba yilọ ile,

30 o ko͡umahą mosọ ko͡u yomogo͡u tegeiye, kẹno͡u si ta togoulugi mei degeli meiyode tobolo͡u ile.

31 Nebe, hiye o tahą ile, hiye o tabo͡u de biyalababe, ẹ fị defẹido mąyedei. Ẹ ami o olo͡u fẹibe 10,000 kege, ha, hiye o tahą hagualebe, ẹ ami o olo͡u fẹi 20,000 kege wo͡u ma haguale. Kegei kahą degemo͡u, ẹ defẹido ko͡u gue tawaleba, ẹbo͡u ẹ ami obo͡u kedią biyouba bolọ degele, ha, biyolugi, ho o igisele sągąi mei kẹ defẹido tawayedei.

32 E̱ fimą dugu, biyouba bolo̱ degele sagą̱i mei debabe, ho
o ahudo dalaguaba, e̱ yo͡u e̱ ami o ilo kele tobo͡u ba ya, tą
do̱ṵsusumaba, biyolu ke̱ akoguyedei.
33 Nebe, ni̱ o tahą yo͡u e̱ bi olo͡u fe̱i ke̱ to͡u fogo͡u ho fogo͡u
babe, o ke̱me mą dabai degedi o degele sagą̱i meiyode tobou.

Yesuhą tą makaibe sole kasagą̱i degei koko͡u mą tobou
(Matyu 5:13; Mak 9:50)

34 Yesuhą haba ko͡u gue tobou, solebe bolo̱do, ke̱no͡u si
sebe mei degeibabe, haba kage degeiye sebe degele?
35 Sole kegei ke̱me kasagą̱i. Mihi̱ bologuąma boho͡u
gueibane, segei hou bologuą fologale sagą̱i mei. Wai
bulumakou guabo͡u de boho͡u gueibane, segei hou fologaba,
sibige̱ male̱ sagą̱i mei. Sole kegei ke̱me di mo͡u hebesedi. O
koyo ną, kihiyo̱ṵ dalababe, tą ko͡u defe̱ido duyede tobou.

15

Tą makaibe wai sipsip fogou koko͡u mą tobou
(Matyu 18:12-14)

1 Gamani sibidi sele kefele idi obo͡u, midiho̱ kasagą̱i
milolo͡u idi obo͡u kedią Yesuhą tą tobolo͡u ke̱ dulamo͡u
haguasie kefegulo i.
2 O sasą̱i kedią Yesu sile̱mą tafalaguamo͡u, Farisi o ke-
diąbo͡u, kuolo͡u yo dulo i obo͡u kediąge gofo͡u degemo͡u ko͡u
gue tobolo͡u i, o ko͡umahąge midiho̱ kasagą̱i milo͡u ga idi o
kedią mogo degema, diąbo͡u de nale̱ nądiyodele i.
3 Kegemo͡u, Yesuhą tą makai ko͡u diąmoko͡u tobou,
4 ni̱ o tahą wai sipsip olo͡u fe̱i 100 kege dalaye, tano͡u ta
fogo͡u babe, o kahą wai sipsip 99 kege dio̱ nalą iba fogo͡u ile,
wai sipsip tano͡u fe̱i fogou ke̱ molo͡uyodema ka siale.
5 Wai sipsip ke̱ duguo tolo͡u mą hebele hagulugi, hoho̱
hiyedo degele.
6 Hagua, moso̱ko͡u foloba, e̱ mogo diąbo͡u, sa ke̱ tie obo͡u
kedią haguisouba, haguasie fele̱ga kefeguba, diąmoko͡u
tobolo͡u, ni̱ ąbo͡u de hoho̱bo͡u me. Mą wai sipsip ta fogo͡u
mo͡u ile kolugi duguomo͡u, malą boholo͡u mą haguei kahą
dowoyode tobolo͡u.
7 Nebe, ą nimoko͡u tobolo͡u kuhe̱, o midiho̱ kasagą̱i milo͡u
di o tahą fi̱ boho͡u babe, hebenito͡u ge hiyedo hoho̱bolo͡u
ile. Midiho̱ do̱ṵdo degedi o olo͡u fe̱i 99 kege dalagua kedią
dowo, hebenito͡u ge hoho̱bo͡u dibe huyadefe̱ino͡u. O midiho̱

kasagai milou di o tanou taha fi boholou ba, Godikou damaleyodeibasi, hoho hiyedo degele ile.

Ta makaibe sele dio ta fogou kokou ma tobou

8 Yesuha haba kou gue tobou, sasai taha e sele dio olou fei
10 kegeye, tanou ta fogou babe, e kagele? Sasai kaha kamai
migieba, kofai tigile kolugi duguoba malabasi fogolou.
9 Sele dio ke dugubabe, e mogo diabou, sa ke tie o
sasai kediabou de haguisouba haguasie felega kefeguba,
diamokou be, ni abou de hohobou mabeedele, ma sele dio
ta kolugi dugu kaha dowoyodele.
10 Nebe, a nimokou tobolou kuhe, o midiho kasagai milou
di o tanou taha fi boholou ba, Godikou damaleyodeibasi,
esol o kediа hoho hiyedo degele ile.

Ta makaibe o ta e o dihi bolou dala kokou ma tobou

11 Yesuha haba kou gue tobou, o ta e o dihi bolou dala.
12 Dihi huguli kaha e ayekou kou gue tobou, aye, na you
tolo dala kou legebe, bimai na amokou nele sagai keme
amokou toto neyedei. Kege tobou mou, e ayeha e bimai
ke kefema, ilo kele dihi hugulifei kokou file nele, haba ilo
kelebe dihi wolo kokou nei.
13 Hiyefei tieli mei, dihi hugulifei kaha e bimai ke kefema
mo□uma, o ilo kediamokou sele tiga mo□umamou, e sele
ke tolou, sa ahudo takou fogou i. Ile, sa kokou folo dalali,
midiho kasagai gehe gehe olou fei degegamou iligi, sele olou
fei nai mei degei.
14 E sele mei degeimou, sa kele tie o olou fei hegie hiyedo
degele i. E bi olou feido mei degei.
15 Bi mei degeimou, e imou, sa ke tie o taha emokou wai
dia daladi dabai nei.
16 Wai dia dalali dugube, wai kediа giyoli kolo nala imou
duguomou, ene nale sagai degei. Kenou si o tae emokou
nale ta neli mei.
17 Kegemou, e fi bologua kou gue mai, ma ayeha dabai
degedi o kediame nale nama tiasigeimou, anou si bou basia
tioludade tawai.
18 A dafa, ifi kou lege a sa ko□u tou fogou, ma ayekou
fogou ileba, emokou kou gue tobolou, aye, a midiho kasagai
milou gaibe, Godikou bou namokou bou de milou gai keme
kasagai.

19 Ạ̱me o dọ̱ụdo mei kahạ degeimo͡u, nạge ạ̱me nẹ̱ dihiyodeda. Ạ̱me nẹ̱ dabai degedi o degeyede tobo͡u lamo͡u fimạ̱i.

20 Ẹ̱ kege fimạmo͡u, ẹ̱ ayeko͡u boholo͡u mạ haguei.

Kegemo͡u, ẹ̱ ayehạ ẹ̱ dihi kẹ̱ aba ahuyado hagumo͡u duguo, solo͡u do hiyedo degeimo͡u, fọ̱ụkua ile, ẹ̱ dihi tolo͡u mạ nogo͡u gai.

21 Nogo͡u go͡u mo͡u, dihi kahạ ẹ̱ ayeko͡u tobou, aye, ạ̱ midihọ̱ kasagạ̱i milo͡u gaibe, Godiko͡u bo͡u nạmoko͡u bo͡u de milo͡u gai kẹ̱me kasagạ̱i. Ạ̱me o dọ̱ụdo mei kahạ degeimo͡u, nạge ạ̱me nẹ̱ dihiyodedayede tobou.

22 Kẹ̱no͡u si, ẹ̱ ayehạ ẹ̱ dabai degedi o kediạ haguisoumo͡u, haguasieimo͡u tobou, nị̱ mosọ̱ko͡u ile, mạ yukuei bolọ̱ sasado kẹ̱ toto malạ haguaba, mạ dihiko͡u kạgima. Dobogo͡u makane ẹ̱ dobogo͡uko͡u kạgieba, tamakane ẹ̱ abogo͡uko͡u kạgimabeedei.

23 Wai bulumakou wili dalạ̱ido kẹ̱ne wolo͡u hagua walaba, di olo͡u fẹ̱i nalạba hohọ̱bo͡u mebeede tobou.

24 Yobe, mạ dihi ko͡ume ko͡u tolo iye, kẹ̱no͡u si ifi ẹ̱me gehẹ̱ dege hagua felẹ̱imo͡u dugulu. Ẹ̱me ko͡u fogouye, kẹ̱no͡u si ifi di ẹ̱ boholo͡u mạ hagumo͡u dugulo iliyode tobou. Kege tobo͡u mamo͡u, diạ nalẹ̱ hiyedo milo͡u ma nalạmo͡u hohọ̱bolo͡u i.

25 Kegeimo͡u, wolo dihi kahạ hebe haimiko͡u dabai degema fogo͡u hagulugi, mosọ̱ hafẹ̱i degeimo͡u dube, diẹ̱ feilemo͡u hobolo͡u uwo degele imo͡u du.

26 Ẹ̱ kẹ̱ dulomo͡u, dabai degedi o ta haguisamo͡u ko͡u gue yodu, diạme kẹ̱i degele iya? dei.

27 Dabai degedi o kahạ tobou, nẹ̱ malạbe boholo͡u mạ hagua felẹ̱imo͡u, nẹ̱ ayehạ wai bulumakou wili dalạ̱ido kẹ̱ wei, nẹ̱ malạbe bolọno͡u dala dema hagua felẹ̱i kahạ degemo͡u.

28 Wolo dihi kahạ tạ kẹ̱ dulomo͡u, ẹ̱ gofo͡u hiyedo degemo͡u, mosọ̱du folobe dafai. Dafoumo͡u, ẹ̱ ayehạ migilemo͡u, himị̱mamo͡u, nạ gofo͡u degedayede tobou.

29 Kẹ̱no͡u si, ẹ̱ ẹ̱ ayeko͡u sima tobou, ạ̱ sadebe sụ̱ụdo nẹ̱ dabai mo͡u yo͡uwa degedi. Ạ̱ nẹ̱ tạ ta gobo͡u diyo mei. Kẹ̱no͡u si nạ ạmoko͡u be wai meme wili ta wala nẹ̱imo͡u, ạ̱ mạ mogo diạbo͡u de hohọ̱bolo͡u nalạ idiyo mei.

30 Nẹ̱ dihi kamahạge o hiyou suluguadi sasạ̱i kediạbo͡u de dalali, nẹ̱ sele olo͡u fẹ̱i nạma mei degei. Kẹ̱no͡u si ẹ̱ boholo͡u mạ hagua felẹ̱imo͡u be, nạ nẹ̱ wai bulumakou wili dalạ̱ido

kẹ wala nẹimo͡u nalạmo͡u hohọbolo͡u ili kahạ ạ dafouluyode tobou.

31 Kegemo͡u, ẹ ayehạ dihi wolo koko͡u tobou, mạ dihi, nạme sawisiei olo͡u fẹi ạbo͡u deno͡u dala. Kegei degemo͡u, mạ bimại olo͡u fẹi ko͡ume nẹ bino͡u.

32 Ifisi, da hohọbo͡u mebeedei. Yobe, nẹ malạ ko͡ume ko͡u tolo iye, kẹno͡u si ifi ẹ gehẹ dege hagua feleimo͡u da dugulu kuhẹ. Ẹme ko͡u fogouye, ifisi ẹ boholo͡u mạ hagua feleiyode tobou.

16

Tạ makaibe dabai dia daladi o kahạ bi ulu malạ i kẹ dọụsusu koko͡u mạ tobou

1 Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u ko͡u gue tobou, selebo͡u o tahạ, ẹ bimại olo͡u fẹi kẹme ẹ dabai degedi o ta kahạ dia daladi. Dia dalamo͡u, o ilo kelege selebo͡u o koko͡u haguasiemo͡u, nẹ dabai dia daladi o kahạge nẹ bimạibo͡u nẹ selebo͡u olo͡u fẹi kẹ hiyouye nolụyode tobolo͡u i.

2 Kegemo͡u, selebo͡u o kahạ ẹ dabai dia daladi o kẹ haguisoumo͡u, hagumo͡u, ko͡u gue yodu, ạ nạ degedi tạ uwo kẹ dulube kage? Nạ ile, mạ bimại nạ dia dala kẹ huso͡umaba nalạgayedei. Huso͡uma nalạgama mei degeibabe, nạme mạ dabai dia daladi o kegeno͡u dalale meiyode tobou.

3 Kegemo͡u, dabai dia daladi o kahạ yo͡usie ko͡u gue yodu, ạme kage degele? Mạ hiye ohạ ạ dabai tele filalạmo͡u degeli. Dabai ta degelebe, ạme nelẹ mei kahạ, mihi dale sagại mei. Haba sele hawaga sialebe, ạ sidifi degeliyode tobou.

4 Ạ degelebe ise tawali. Kegeibasi, hiye o kahạ ạ tele filọụba, o ilo kediạ ạ die mosọko͡u wolo͡u fologaba, ạmoko͡u nalẹ nelẹ ileyode tawai.

5 Kegemo͡u, o kahạ sele ulu malạ i kediạ olo͡u fẹi haguisoumo͡u, o tahạ ẹbuko͡u hagua feleẹi. Feleẹimo͡u, dabai dia daladi o kahạ ẹmoko͡u yodu, nạ mạ hiye ohạ bi ulu mọụbe olo͡u fẹi kage molọụ?

6 Ẹ tobou, ạ gusege huẹi dou sai olo͡u fẹibe 100 kege mọụyodei. Kegemo͡u, dabai dia daladi o kahạ ẹmoko͡u tobou, nạ bi ulu mo͡udi kuguo ko͡u malạba duwoli, 50 kegeno͡u toto nalạyede tobou.

7 Haba o ta hagua feleẹimo͡u, ẹmoko͡u ne yodu, nạ bimại ulu mọụbe olo͡u fẹi kage molọụ? Ẹ tobou, ạ nalẹ segei sai olo͡u fẹibe 100 kege mọụyodei. Kegemo͡u, dabai dia daladi

o kaha̱ ẹmokou̍ tobou, na̱ bi ulu mo͡ udi kuguo kẹ̱ malạba, 80 kege kẹnou̍ nalạyede tobou.

8 Kegemou̍, selebou̍ hiye o kaha̱ ẹ̱ dabai dia daladi o kasaga̱i kokou̍ tobou, bolọdo, na̱me fi̱ gofo͡ udo o, no͡ usie dogou̍ gudi teweyodei. Damalẹdo, sa sibigẹ̱ ko͡ umaha̱ midihọ̱ kẹ̱ sesele yadi kedia̱me dio͡ u die fi̱ gofo͡ uya kẹ̱ dio͡ usie dogou̍ gule idi. Hiye Oha̱ hohọya kẹ̱ sesele yadi kedia̱me dio͡ u die fi̱ gofo͡ uya kẹ̱ dio͡ usie ta dogou̍ gule idiyo meiyode tobou.

9 A̱ ni̱mokou̍ tobolou̍ kuhẹ̱, sa sibigẹ̱ kaha̱ seleye ni̱ o sasa̱i olou̍ fẹ̱i mogo degemabeedei.* Kegeba, seleye wolou̍ daladi kẹ̱ mei degeibasi, Godiha̱ ni̱ wou̍ ma ileba, ẹ̱ mosọ̱ tofousogo tofou̍ di kokou̍ fologaleyode tobou.

10 O koyoha̱ bima̱i huyadefẹ̱i dia daladi kẹ̱ hiyouye mo͡ ubabe, bi hiyene nebe kege degele. Haba, o koyoha̱ bima̱i huyadefẹ̱i kẹ̱ defẹ̱ido dia dalababe, bi hiyene ẹ̱ bologua̱do dia dalale.

11 Ni̱ sa sibigẹ̱ ko͡ umaha̱ sele kẹ̱me defẹ̱ido ta dia daladiyo mei debabe, o taege ni̱mokou̍, ni̱ Godiha̱ bi bolọdo kẹ̱ dia dalayedele saga̱i mei.

12 Ni̱ o taha̱ bima̱i kẹ̱ defẹ̱ido dia dala ho fogou̍ babe, o koyohage ni̱ou̍ ni̱ biyodema ni̱mokou̍ nelẹ?

13 Dabai degedi o tanou̍ ẹ̱ge hiye o bolọu̱ye dabaibe degele saga̱i mei. Kege degeibabe, hiye o ta kẹ̱ dafama, ta kokou̍ nou̍ hohọ̱ degele. Hiye o ta kaha̱ tobolou̍ be ta dulo milou̍ diyo mei, hiye o ta kaha̱ tobolou̍ nou̍ dulo milou̍ di. Nebe, ni̱me Godiha̱ hayedubou̍, sele hayedubou̍ de dalale saga̱i mei.

Yesuha̱ Mosesha̱ kuolou̍ ta̱bou̍, Godiha̱ wolou̍ dalale kaha̱ ta̱bou̍ de hehegiei

14 Farisi o kedia̱me sele tagale idi kaha̱ degemou̍, dia̱ Yesuha̱ tobolou̍ kẹ̱ dulomou̍, susuga tobolou̍ i.

15 Kegemou̍, ẹ̱ dia̱mokou̍ tobou, ni̱ge o sasa̱iye ni̱me midihọ̱ dọu̱donou̍ milou̍ di oyode tawale ile kẹ̱ tagale iliye, Godiha̱ge ni̱ duledu dala kẹ̱me ẹ̱ tewe. O sasa̱iye duguo bolofẹ̱iyodili kẹ̱me Godiha̱ dugulube bolofẹ̱i mei, kasaga̱i dugulu.

16 Mosesha̱ kuolou̍ ta̱bou̍, habage-degele-duguo-tobou̍ di-o kedia̱ ta̱bou̍ kẹ̱me obe hehegie tobou̍ mou̍ haguabe demou̍,

* **16:9 16:9** Tewe o ilo kedia̱ tawale ilibe, Yesuha̱ kẹ̱ tobou kaha̱ sibigẹ̱be kou̍ gue, ni̱ge bi mei o sasa̱i kedia̱me seleye dogou̍ gumabeedei.

Jon fafeleya degedi o ẹ tamạ degei. Tamạ degemamou̍, kelege tạ uwo bolofẹi̱, Godihạ o sasại̱ wolou̍ daladi tạ kamahạ sa sa olou̍ fẹi̱ tefemou̍ haguabe demou̍, ifine kegenou̍ dala. O olou̍ fẹi̱be Godihạ wolou̍ daladi sa kodu fologaleyodema nelẹ hiyedo degele ili.

17 Agudiobou̍ sa sibigẹbou̍ kẹme olou̍ fẹi̱ mei degele. Kẹnou̍ si Godihạ kuolou̍ tạbe huyadefẹi̱ne ta mei degele mei. Ẹ̱ nalạgai olou̍ fẹi̱ kẹme yo□u kegenou̍ dalale.

Yesuhạ obe sobou̍ hulomou̍ hiyafogou̍ di kahạ tạ kẹ tobou (Matyu 5:31-32, 19:9; Mak 10:11-12)

18 Yesuhạ haba kou̍ gue tobou, o koyohạ ẹ sobou̍ hiyafogou̍ ba, haba sobou̍ ta hubabe, ẹme sobou̍ hiyouye molo□u. Haba sobou̍, oe hulomou̍ hiyafogou kẹne o tahạ hubabe, ẹne hiyouye molo□u.

Yesuhạ selebou̍ obou̍, Lasarusbou̍ dilie degei kahạ tạ kẹ susulo tobou

19 Yesuhạ haba kou̍ gue tobou, afudo selebou̍ o ta delei. Sawisiei olou̍ fẹi̱be ẹ yukuei bolọdo, wẹi̱ degeibou̍, fọ degeibou̍ de kạdi. Ẹ̱me nalẹ bolọdonou̍ nạdi.

20 Haba selebou̍ o kahạ mosọ adikou̍ be bi mei o tahạ tiladi. Ẹ̱ hụbe Lasarus. Ẹ̱ tou̍ olou̍ fẹi̱be do sosou̍ nou̍.

21 Do o kahạ tilalibe, selebou̍ o kahạ nalẹ nolụgi, fi fiyasigeiba nalẹyode fimại̱. Fimạ tilamou̍ be, soye haguasie, ẹ do fiyạ idi.

22 Kegemou̍, Lasarus ẹ tolo imou̍, Godihạ ẹsol o kediạ haguasie, ẹ malạ ya, Abrahamhạ duwo kokou̍ dogogulo i. Selebou̍ o kẹne tolo imou̍, oe wida i.

23 Wida imou̍, o tofigiei kediạ sabekou̍ mulọ tafalali, do hiyedo dugu. Ẹ̱ tafalali daladugube, Abraham ahudo tafalamou̍ dugu. Lasarus ẹne Abrahambou̍ de dalamou̍ dugu.

24 Abraham dalamou̍ duguomou̍, selebou̍ o kahạ haguisamou̍ kou̍ gue tobou, aye Abraham, nạge ạme solou̍ do degeba, Lasarus tobou̍ ba, ẹ dobogo□u huẹi̱likou̍ muguoba hagua, mạ ikou̍ kuguba, kulio degeleyodei. Ạme douye nọụmou̍ do hiye folodo dugulu.

25 Abrahamhạ ẹ tạ sima tobou, dihi, nạ sa sibigẹkou̍ sosou dalalibe, bi bolofẹi̱ olou̍ fẹi̱ kẹme nạnou̍ mo□udi kẹ fimạba tawayedei. Lasarus ẹme bou̍ basianou̍ deleiye, ifibe ẹme hemẹguo dala kuhẹ. Haba nạnou̍ si do hiye dugulu.

26 Haba tabe kou gue, eimokou bou, nimokou bou duo
kelebe, Godiha ulou sasado kaha akogu dala. Kegei kaha
degemou, o kuokou tafalagua eige nimokou ile sagai mei.
Haba ni o tane eimokou haguale sagai meiyode tobou.
27 Kegemou, selebou o kaha tobou, aye, na Lasaruskou
tobou ba, ma ayeha mosokou iyede tobou,
28 ma mala dia olou feibe houyosi kege dala kaha
degemou. Na Lasarus tobou ba ile, diamokou egei tobou
ba, dia dulo damaleyodele ile. Kegeligi, diane haguasie, sa
kuokou do hiyedo a dugulu sagai ke duguye deba.
29 Abrahamha e ta sima tobou, diame Moseshа kuolou ta
kebou, habage-degele-duguo-tobolou-idi-o kedia ta kebou de
dala. Diame dio□u ke duloba sesele ile.
30 Selebou o kaha tobou, aye Abraham, kege meido. Kenou
si o ta kou tolo i kaha haguama ile foloba tobou basi, dia fi
boholou ba, damaleyodele ileyode tobou.
31 Haba Abrahamha tobou, diame Moseshа tabou, habage-
degele-duguo-tobolou-idi-o kedia tabou de dulo i ho fogou
babe, o kou tolo i kaha haguama ile tobou bane, dia ta dulo
ile meiyode tobou.

17

Midiho kasagai kahage damaleyodei ke makodi
(Matyu 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

1 Yesuha e dabai degedi o kediamokou tobou, sa sibige
midiho kasagai gehe gehe, o sasai tefele duguba fiyasigile
keme ni ta akogulo sagai meiye, kenou si o midiho kasagai
ke hehegiedi enou si tawaibou.
2 O kaha degeiye, Godiha dihi ta ile, midiho kasagai milou
babe, o keme oye igi hiyedo ta, e gabagikou tigama, talekou
hebele muguba tolobe bolofei. Keme hebe hiye mei. Hebe
Godiha nelebe hiyedo folodo. Kegei degemou, nioou ne
tawaibou.
3 Na dugu, ne mogo taha midiho kasagai milou babe,
emokou egei tobou yedei. Haba e fi bohou babe, nage
midiho kasagai e milou di keme gebe meiyode tobou yedei.
4 Sawisiei tanou fei duo kelege, e namokou midiho kasagai
olou fei dioyosi kege milou maba, haba dioyosi kege hagua
tobolou, a fi bohouyode tobou babe, nage midiho kasagai e
milou gai keme gebe meiyode tobou yedei.

Godikou damaleyodedi midiho ke Yesuha tobou

5 Kegemo͡u, tạ-bolofẹ̱i-malạ-suluguadi-o kediạge Hiye Oko͡u ko͡u gue tobolo͡u i, nạge ei nạmoko͡u damalẹyodei kẹ̱ hiye degeyedele i.

6 Ẹ̱ diạmoko͡u tobou, nị̱ damalẹyodeibe nalẹ mastet ho sagạị̱ huyadefẹ̱i kegei dalali, nị̱ hebe ko͡u tafala kẹ̱ tobo͡u ba, ẹ̱ duloba, ẹ̱ tefe tegilemạ felẹ ile, tọ̱ hiye kahạ duledu tafalaba duguloyode tobou.

Yesuhạge midihọ̱, dabai degedi oe degele kẹ̱ tobou

7 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, nị̱ kile hiye o tahạ ẹ̱ dabai degedi o ta dala, hebe hai dabai degedi o sagạị̱, wai sipsip dabai degedi o sagạị̱ kegei. Hiye o kahạ ẹmoko͡u tobo͡u ba ile, dabai degeligi, habi kelege fogo͡u hagua, mosọko͡u felẹ̱ibabe, hiye o kahạge ẹmoko͡u be, hagua duwoli nalẹ̱ nạyede tobolo͡u mei.

8 Ạ̱ tawalibe, hiye o kahạge ẹ̱ dabai degedi o koko͡u be ko͡u gue tobolo͡u, nạ mạ nalẹ milo͡u ma nẹyedele. Ạ̱ nalẹbo͡u huẹ̱ibo͡u nạma mei degeiba, ise no͡une nalẹ kuhe nạyede tobolo͡u.

9 Dabai o kahạ ẹ̱ hiye ohạ tạ kẹ̱ dulo milo͡u gama fogo͡u babe, ẹ̱ hiye ohạge ẹmoko͡u ta bolofẹ̱iyode tobolo͡u mei.

10 Nebe, nị̱ne kẹnoo͡u tefele. Godihạ nị̱moko͡u ẹ̱ dabai degemabeedeiba, dabai kẹ̱ degema mei degeibabe, nị̱ ko͡u gue tobo͡u ma, eibe dabai o bolọ̱ mei. Eige dabai nạ tobou kẹnoo͡u degele iyode tobo͡u mabeedei.

Yesuhạ dobo doye tou o olo͡u fẹ̱i 10 kege bologuọ̱ụmo͡u bolọ̱ degele i

11 Kegemo͡u, Yesu ẹ̱ sa Jerusalemko͡u iligi, sa Samariabo͡u Galilibo͡u weleiya kẹ̱ i.

12 Iligi, sa huyadefẹ̱i ta falamo͡u degeligi dugube, o dobo doye tou olo͡u fẹ̱i 10 kege haguasieimo͡u dugu. Diạ haguasie ahu sagạị̱ dege tefeleiguei.

13 Tafalaguali, hilị̱gedo ko͡u gue haguisa tobolo͡u i, Hiye O Yesu, nạge eibe solo͡u do degeyedele i.

14 Yesuhạ diạ duguomo͡u ko͡u gue tobou, nị̱ yaba, nị̱ to͡u be mogo͡u du daladi o kediạmoko͡u hehegiemo͡u imabeede tobo͡u mo͡u, diạ yolugi, ali duo die do bolọ̱ degele i.

15 O tano͡u ta kahạ ẹ̱ to͡u bolọ̱do degeimo͡u duguomo͡u, ẹ̱ boholo͡u mạ hagulugi, hohọ̱bolo͡u mo͡u, Godihạ hụ hilị̱gedo hebele foguo tobo͡u mo͡u haguei.

16 Ẹ hagua, Yesukou felẹ hafẹi degemou, yubu sugulo
fiya, miye duwoli, ẹmokou bolofẹiyode tobou. O kẹme sa
Samaria o.
17 Yesuhạ tobou, ạgẹ o olou fẹi 10 kege nịme bolọ
degeidade tawali. Kẹnou si o deseyosi kege kediạme kilịya
dala?
18 O ilo kediạme kadegeimou boholou mạ hagua, Godihạ
hụ hebele foguyo mei? O sa ạikou tie ko□umahạnou si
boholou mạ hagua, Godikou bolofẹiyodili kuhẹ.
19 Ẹ o kokou tobou, nạ haguạba fogou i. Nạ damalẹyodei
kahạnou be nẹ do bolofẹi degei kehẹ.

O Kediạ Dihi ạme tamạkou tafalaba dugulo ile
(Matyu 24:23-28, 37-41)

20 Farisi o kediạ Yesukou yodu, Godihạ o sasại wolou
dalale kẹme dige koboge dugulo ile? Yesuhạ die tạ kẹ sima
tobou, Godihạ o sasại wolou dalale kẹme nị ta duguo tawale
sagại mei.
21 Obege Godihạ o sasại wolou daladi kẹme kou le dala
kuhẹyode ta tobolou ile sagại mei. Haba kugule dala
kugehẹyode ta tobolou ile sagại mei. Yobe, Godihạ o sasại
wolou daladi kẹme nịou makou dala kahạ degemou.
22 Kegemou, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou tobou,
habagebe nịge O Kediạ Dihi ẹ dugulo sagại degele ileye,
kẹnou si nị ta dugulo ile mei.
23 Kegeiba, o ilo kelege tobolou gi, duguma, ẹme kou
le dalayodeiba, ha, ilo kelege ẹme kugule dalayodeibabe,
hobou ta dulo sesega idamabeedei.
24 Yobe, O Kediạ Dihi ẹ hagubabe, o sasại olou fẹido dugulo
ile. Damalẹdo, dibie bila nọụmou be, sa sa olou fẹi dugulo
idi sagại kegei, O Kediạ Dihi ẹ hagualene, kẹnou tefeiba
dugulo ile.
25 Kẹnou si kẹme habage. Ẹbukou be, Godihạ ẹmokou
tobou ba ile, do hiyedo duguba, ifi kou bou ge dalagua o
sasại kediạ ẹ tobekou mugumabadomou.
26 Kegeba, o sasạibe Noahạ dalamou degei sagại kẹnou
tefele dalaguali, O Kediạ Dihi ẹ hagualadi kẹme ta tawale
ile mei.
27 Noahạ tefelei kelegebe,* o sasạiye nalẹbou huẹibou nalạ
idi. Obene sasại hulo idi. Diạ kegega degele iligi dugube,
Noabe mosole foudu foloumou dugulo i. Kelegenou, tọ

* **17:27 17:27** Stat 7

giho̱u̱ hiyedo kaha̱ haguamo͡u, o sasa̱i̱ olo͡u fe̱i̱ woma mei degei.

28 Ke̱no͡u tefeibe, Lot e̱ tefelei kelegene,* o sasa̱iye nale̱bo͡u hue̱ibo͡u nala̱, bi tiga mala̱, hebe hai segei hou sogoga, moso̱ togoga dele i.

29 Ke̱no͡u si Lot e̱ sa Sodom to͡u fogo͡u mo͡u fogo͡u i kelegeno͡u be, doubo͡u, kasele igi difi hiyedo ke̱bo͡u de agudileto͡u ge hue̱i̱ baga tolo migilemo͡u, o sasa̱i̱ olo͡u fe̱i̱ douye no̱u̱mo͡u, tofigile hobogou.

30 Kegemo͡u, O Kedia̱ Dihi e̱ haguale kelegene, nebe ke̱no͡u tefeiba dugulo ile.

31 Sawisiei, O Kedia̱ Dihi e̱ haguale kelegebe, o ta e̱ moso̱ meleyato͡u duwobabe, mulo̱ba, e̱ moso̱du bi ta mo͡u foloda. Nebe, o ta e̱ hebe haimiko͡u dalabane, o kaha̱ge haba boholo͡u ma̱ ile, moso̱ko͡u e̱ bi ta mo͡u ile mei.

32 Ni̱ge Lotha̱ sasa̱i̱ha̱ degei ke̱ fima̱ba tawama.*

33 O koyoha̱ e̱ fi̱ ke̱ yo͡uno͡u tolo͡u subabe, e̱ fi̱ ke̱me mei degeiba, tolo ile. Ha o koyoha̱ yo͡u e̱ fima̱i̱ ke̱no͡u tolo͡u sia ho fogo͡u basi, e̱ iligi toubabe, o ke̱me fi̱ tofousogo tofolo͡u ke̱ molo͡u.

34 A̱ ni̱moko͡u tobolo͡u kuhe̱, O Kedia̱ Dihi e̱ haguale kelegebe, huliame, moso̱ ta koko͡u o bolo̱u̱ye tiei dalababe, Godiha̱ge tano͡u molo͡ugi, tabe fogolo͡u.

35-36 Sasa̱i̱ bolo̱u̱ye o͡u ga tafalaguababe, Godiha̱ge tano͡u molo͡ugi, tabe fogolo͡u yode tobou.

37 Yesuha̱ dabai degedi o kedia̱ ta̱ ke̱ dulomo͡u ko͡u gue yodulo i, Hiye O, ke̱ tama̱ degelebe kili̱ya? E̱ tobou, o tofigiei tilagua sa kelebe, sio mo͡u siye haguasie kefele ileyodei.

18

Ta̱ makaibe kuei sasa̱i̱ taha̱ ta̱ sai fidi o kaha̱ e̱ dogo͡u guyadomo͡u yodugai koko͡u ma̱ tobou

1 Kegemo͡u, Yesuha̱ e̱ dabai degedi o kedia̱moko͡u ta̱ makai ta toboube, dia̱ sawisiei olo͡u fe̱i̱ diho̱ baga̱ tobolo͡u no͡u dalagualibe, diho̱ baga̱ tobolo͡u hobo͡u dafa idamabadomo͡u.

2 E̱ ko͡u gue tobou, sa ta koko͡u be, ta̱ sai fidi o ta dala. E̱me Godiha̱ hayedu daladiyo mei. Haba o sasa̱i̱ kedia̱moko͡u ne ta solo͡u do degediyo mei.

---

* **17:28 17:28** Stat 19 * **17:32 17:32** Stat 19:26

3 Sa kilebe kuei sasa̱i ta dala. E̱ hagua, ta̱ sai fidi o kokou̅ be, o a̱moko̅u̅ hagi̱ degei ke̱me na̱ge ta̱ sayede tobo̅u̅ di.

4 Yomogoube, ta̱ sai fidi o kaha̱ge sasa̱i ke̱ dogo̅u̅ gulobe dafadi. Kegemo̅u̅, ta sawisiei, e̱ yo͡u̅sie tobou, a̱me Godiha̱ hayedu ta daladiyo mei, haba o sasa̱ine solo̅u̅ do degediyo meiye,

5 ke̱no̅u̅ si kuei sasa̱i kaha̱ge a̱moko̅u̅ hiyedo hagua yodudi kaha̱ degemo̅u̅, a̱ e̱ dogo̅u̅ guoba, e̱ hagi̱ ke̱ ta̱ saiko̅u̅ do̱u̱susuma mei degele. Kegeligi, e̱ sawisiei olo̅u̅ fe̱i e̱ hagi̱ ta̱ ke̱ a̱moko̅u̅ hagua tobo̅u̅ ye deba.

6 Hiye O Yesuha̱ kege tobo̅u̅ mamo̅u̅, dia̱moko̅u̅ tobou, ni̱ge ta̱ sai fidi o kasaga̱i kaha̱ tobou ke̱me tawamabeedei.

7 Nebe, o sasa̱i Godiha̱ yo͡u̅ e̱ bi makai kedia̱ e̱moko̅u̅ diho̱ baga̱ tobo̅u̅ babe, e̱ge dia̱ dogo̅u̅ guoba, die hagi̱ ke̱ do̱u̱susulo. Dia̱ agalibo̅u̅ hulia̱mebo̅u̅ olo̅u̅ fe̱i diho̱ baga̱ tobolo̅u̅ no̅u̅ dalababe, e̱ dia dalale mei, totono̅u̅ dogo̅u̅ gulo.

8 A̱ ni̱moko̅u̅ tobolo̅u̅ kuhe̱, e̱ge dia̱me toto dogo̅u̅ guoba, die hagi̱ ke̱ do̱u̱susulo. Ke̱no̅u̅ si, O Kedia̱ Dihi e̱ hagua dugulobe, o sasa̱i kedia̱me e̱moko̅u̅ de damale̱yodei dugulo? Ha, damale̱yodili mei dugulo? de yodu.

Ta̱ makaibe o bolo̱u̱ dilie Godiko̅u̅ diho̱ baga̱ tobolo̅u̅ i kokou̅ ma̱ tobou

9 O ilo kedia̱ge dio͡u̅ dia̱me do̱u̱do o, haba o ilo kelebe bolofe̱i meiyode tawale idi. O kegele i kedia̱moko̅u̅ Yesuha̱ ta̱ makai ta ko̅u̅ gue tobou,

10 o bolo̱u̱ dilie diho̱ baga̱ tobo̅u̅ lamo̅u̅, Godiha̱ mosoko̅u̅ yai. Tabe Farisi o. Tabe gamani sibidi sele kefedi o.

11 Farisi o e̱ folomo̅u̅, fiyeno̅u̅ ko̅u̅ gue diho̱ baga̱ tobou, Godi, a̱me o ilo kedia̱ sa̱ degei mei kaha̱ degemo̅u̅, a̱ na̱moko̅u̅ bolofe̱iyodili. Dia̱me hiyou mo͡u̅di o, midiho̱ do̱u̱do mei milo̅u̅ ga idi o. Haba ilo kelebe sasa̱i hiyouye mala̱ idi. A̱no̅u̅ si kege degediyo mei. Gamani sibidi sele kefedi o ko͡u̅ne, a̱me e̱ saga̱i mei, a̱ sele hiyouye mo͡u̅diyo mei kaha̱ degemo̅u̅.

12 Fula olo̅u̅ fe̱i kaha̱ duo kelege a̱ sawisiei bolo̱u̱ makamo̅u̅ be, nale̱ kuolo̅u̅ dogoguomo̅u̅, diho̱ baga̱ tobo̅u̅ di. Bi olo̅u̅ fe̱i a̱ mo͡u̅dibe kefema dogoguemo̅u̅ i olo̅u̅ fe̱i 10 kege dalaguamo̅u̅ be, tano̅u̅ ta mala̱mo̅u̅, na̱moko̅u̅ ne̱diyode tobou.

13 Kẹnou̍ si o gamani sibidi sele kefedi ẹme ahu dege
tafalali, sidifi dege wo suguạma fiyamou̍, biliẹkou̍ fafạmou̍
Godikou̍ kou̍ gue dihọ bagạ tobou, Godi, ạme midihọ kasagại
degedi o. Nạ ạ habaguguegueyede tobou.
14 Ạ nịmokou̍ tobolou̍ kuhẹ, gamani sibidi sele kefedi o
kẹ mosọkou̍ imou̍, Godihạ dugube, ẹme dọụdo o dalamou̍
dugu. Ha, o tabe ta dọụdo dalamou̍ duguli mei. Yobe,
o koyohạ yo□u ẹ hụ kẹnou̍ hebele fogubabe, Godihạge o
kẹme huyafẹi degele. O koyohạ yo□usie huyafẹi degeibasi,
Godihạge ẹ hụ hebele fogulo.

Yesuhạge sisigọbe ẹmokou̍ haguasiemabeede tobou
(Matyu 19:13-15; Mak 10:13-16)

15 O sasại kediạ die dihi sisigefẹi kẹne Yesuhạ
kugugueyadomou̍ mo□uma haguasiei. Kẹnou̍ si ẹ dabai
degedi o kediạ kẹ duguomou̍ gofo□u dege tobolou̍ i.
16 Kegemou̍, Yesuhạ sisigọ kediạ haguisoumou̍,
haguasieimou̍, ẹ dabai degedi o kediạmokou̍ tobou, nịge
sisigọ kediạme hobou̍ akogudama. Tou̍ fogou̍ ba, dio□u
ạmokou̍ haguamabeedei. O sasại koyobe sisigọ ko□u sạ
degei dala kẹme Godihạ wolou̍ dalayode tobou.
17 Ạ nịmokou̍ damalẹdo tobolou̍ kuhẹ. O koyo nạ dihi
huyadefẹi kẹ baga ho fogou̍ babe, Godihạ wolou̍ dalale sa
kokou̍ be nạ ta folo meiyode tobou.

Hiye o bibou̍ kahạ Yesubou̍ de tạ kei
(Matyu 19:16-30; Mak 10:17-31)

18 Kegemou̍, hiye o ta kahạ Yesukou̍ kou̍ gue yodu,
Tisa bolofẹido, ạme kage degeibasi, fị tofousogo tofolou̍ kẹ
molo□u?
19 Yesuhạ sima tobou, nạge kageimou̍ ạmokou̍ tisa
bolofẹiyodeiya? O olou̍ fẹibe bolọ ta dala mei, Godi ẹnou̍
si bolọdo.
20 Nạge Godihạ kuolou̍ olou̍ fẹi kẹme kou̍ tewe.
Sasại hiyou degeda.
O hobou̍ wọda.
Hiyou hobou̍ mo□uda.
Gulokou tobolou̍ ba hobou̍ tạ sada.
Aye adiou̍ diliemokou̍ be midihọ bolofẹi kẹnou̍
hehegieyedei. *Kisim Bek 20:12-16*
21 O kahạ ẹmokou̍ tobou, ạme kuolou̍ tạ olou̍ fẹi kẹme dihifẹi
kelege dulo sesegamou̍ haguabe demou̍, ifine dala kuhẹyode
tobou.

22 Yesuhạ tạ kẹ dulomou, ẹmokou tobou, nạ degeli meibe
tanou fẹi ta dala. Nạ ileba, nẹ bimại olou fẹi kẹ tiga,
sele mo̱ùmaba, bi mei o kediạmokou fimou i. Nạ kege
degeibasi, nẹ bi bolọdo hebenitou dala kẹme nạ molo̱u.
Kege degema, mạ habage seseyede tobou.
23 O kahạ tạ kẹ dulomou, hagi degei, ẹ bimại hiyedo dala
kahạ degemou.

24 Kegemou, Yesuhạ dugube, hiye o kẹme fi hagi degeimou
duguomou, ẹ tobou, bibou oyege Godihạ wolou daladi sa
kokou ile folobe hagi hiyedo.
25 Damalẹdo, wai kamelyege yukuei gofou di ayẹ kahạ aya
kẹme folo sagại mei, hagi hiyedo. Kẹnou tefei, selebou oe
Godihạ wolou daladi sa kokou folone hagi hiyedo folodo.
26 O kediạ tạ kẹ dulomou yodulo i, o koyohạge kageibasi
ẹ fi tofousogo tofolou kẹ molo̱u?
27 Yesuhạ tobou, obe ta tawaga degele sagại mei kẹme
Godihạnou si sisibenou degeleyode tobou.

28 Kegemou, Pitahạ tobou, nạ du. Eibe bimại olou fẹi tou
fogou mou, nạ sesele yolu kuhẹyodei.
29 Yesuhạ tobou, ạ nimokou damalẹdo tobolou kuhẹ. O
koyohạ Godihạ wolou daladi sa kokou fimạba, ẹ mosọ tou
fogou babe, o kẹme mou dalale mei. Nebe, sasại, eyẹ malạ,
aye adiou, dihi olou fẹi kẹne tou fogou babe,
30 o kahạge ẹ molo̱ùbe, haba hiyedo molo̱u. Sa kou le
tafalaba, bi Godihạ ẹmokou nelẹ kahạ, bi ẹ afu mo̱ùdi kẹme
gabale. Habagesi, ẹ fi tofousogo tofolou kẹne molo̱u.

Yesuhạ uwagedo, ạme tolo ileba, haba haguạ gehẹ dege-
leyodei
(Matyu 20:17-19; Mak 10:32-34)

31 Yesuhạ ẹ dabai degedi o olou fẹi 12 kege ke-
diạmokou haguamabeede tobou mamou, dio̱unou kefema
dalaguamou, ẹ tobou, ni duma, di sa Jerusalemkou ile
folouba, tạ olou fẹi habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ
kou nalạga i kẹme damalẹdo tamạ degele. Kẹme hagi olou
fẹi, O Kediạ Dihi ẹ dugulo kẹ nalạga i.
32 Di sa Jerusalemkou fologouba, oyege ẹme sa ta o
kediạmokou sesegulo ile. Seseguba, diạge ẹmokou susuga
tobolou yilọ ima, tạ kasagại tobolou, koso hesema,

33 tigi dofou ye womaba, haba dodo wala iba tolo
ile. Sawisiei kamadia kege mei degeiba, ẹ haguạ gehẹ
degeleyode tobou.
34 Kẹnou si ẹ dabai degedi o kediạge ẹ tobolou kahạ yobe
ta tawale ili mei. Tạ kẹ tobou kahạ sibigẹ kẹme diạmokou
mogogou.

Yesuhạ dihọ du degei o ta bologuọụmou bolọ degei
(Matyu 20:29-34; Mak 10:46-52)

35 Kegemou, Yesu ẹ iligi, sa Jerikokou hafẹi degeimou
dugube, o dihọ du degei ta a fẹkou sele hawaga duwomou
dugu.
36 O kahạ duwoli, o sasại sụdo haguasile uwo kẹ dulomou,
diạmokou kadegeiya? de yodu.
37 Sa Nasaret o Yesu haguluyode tobolou i.
38 Tobolou imou, dihọ du degei o kahạ haguisa tobou,
Yesu, Devithạ hụti, nạ ạ solou do degeyedei.
39 O ilo diạbukou yolu kediạ gofo□u degemou, nạ tạdayede
tobolou i. Kẹnou si ẹ haba hiligedo haguisamou tobou,
nạme Devithạ hụti, nạ ạ solou do degeyedei.
40 Kegemou, Yesuhạ iligi ali duo kele tofolou, o ke-
diạmokou tobou, o kẹ ạmokou wolou haguamabeedei. Dihọ
du degei o kẹ hagua hafẹi degeimou, Yesuhạ ẹmokou yodu,
41 nạge ạ nạmokou kẹi degele kẹ tagaiya? Hiye O, ạme mạ
dihọ bolọ degele sagại degeliyodei.
42 Kegemou, Yesuhạ ẹmokou tobou, nẹ damalẹyodei
kahạnou, nẹ dihọ kẹ bologuọụmou bolọ degeli kuhẹyodei.
43 Kelegenou ẹ dihọ bolọdo degeimou, Yesu sesele iligi,
Godihạ hụ hebele fogumou i. O ilo kediạne kẹ degeli kẹ
duguomou, Godihạ hụ hebele fogulo i.

19

Yesuhạ o Sakiushạ mosọkou ile felei

1 Yesu ẹ sa Jerikokou folo i.
2 O ta sa kile daladi, ẹ hụbe Sakius. O kẹme gamani sibidi
sele kefedi hiye o. Ẹme biboụ o.
3 Ẹ Yesube kagei o deimou dugulamou degeiye, o sụdo
haguasiei kahạ, ẹ ta dugulo sagại mei, ẹme tọụ degei kahạ
degemou.
4 Ta dugulo sagại mei degemou, ẹbukou fọụkua ile,
hebe kiyou sugụtou folomou gaduguomou, Yesu dugulamou
degei, Yesube a keleya haguale kahạ degemou.

5 Hebe sugụtou duwomou, Yesuhạ hagulugi daladuguomou ẹmokou tobou, Sakius, nạ toto migileba, da nẹ mosọkou ya duwoguamebeedei.

6 Tạ kẹ dulomou, Sakiushạ totodo migile, hohọ degemou, Yesu wolou, ẹ mosọkou ile felei.

7 O sasạiye kẹ duguomou, gofo□u dege tobolou i, o ko□ume midihọ kasagại milou di o kahạ ẹ mosọkou wolou ile feleiyode tobolou i.

8 Dilie mosọ kodu duwoli, Sakiushạ haguạ tofolou, Yesukou tobou, Hiye O, nạ du, ifi ạ mạ bimại olou fẹi kẹ filemou, ilobe bi mei o kediạmokou nelị kuhẹ. Haba ạ o ilo kele die sele hiyouye mọụ kẹ ạ sele haba dosou dia kege dogou guoba, dio□umakou boholou nẹmou ilamou degeliyode tobou.

9 Ẹ kege tobou mou, Yesuhạ tobou, ifi Godihạ nạbou nẹ sosou bou de mamolo□u kuhẹ. Yobe, nạme Abrahamhạ hụti kahạ degemou.

10 O Kediạ Dihi ẹ hagueibe, o ilo fofou guei dalagua kẹ kama mamou lạmou haguei.

Tạ makaibe dabai o 10 kege kediạ sele heliofẹi malạ i kokou mạ tobou
(Matyu 25:14-30)

11 O sasại kediạ Yesuhạ tạ kẹ tobou mou dulo dalaguamou, ẹ tạ makai ta diạmokou tobou. Yobe, ẹ ile, sa Jerusalem hafẹi dege dalamou, o sasại kediạ tawale ibe, Godihạ wolou daladi sabe wa, kelegenou tamạ degeleyade tawale i kahạ degemou.

12 Yesuhạ tạ makaibe kou gue tobou, hụbou o tahạ ẹ sa ahudo fogou ile felei, sa ta tie kediạ ẹme hiye o maka degemabadomou. Ạ hiye o degema, boholou mạ hagua felẹ, nị wolou dalaleyode tobou.

13 Ẹ ilamou be, ẹ dabai degedi o 10 kege haguisoumou haguasie felẹgoumou, diạmokou sele 20 kege o tanou tanou fimou i. Ẹ kou gue tobou, nị sele ko□u malạba fofolou dalali, ạ hagua felẹiba kuhe fogou mabeedei.

14 Kẹnou si o sasại kediạ ẹ dafa i. Ẹ fogou imou, diạge o ko□ume ei hiye o degelebe ei dafayodema tạ tobou ma dogogumou malạ ya tobou migile i.

15 Kẹnou si sa ahudo tie oe ẹme hiye o degeyedema makai. Maka imou, boholou mạ hagua felẹmou tobou, o ạ sele

fimo͡u i kediạ haguasie felẹmabeedei. Die selebe de hiye degei domo͡u dugulamo͡u degei.

16 Kegemo͡u, o ta ẹbuko͡u hagua felẹmo͡u tobou, hiye o, ạ nẹ sele 20 kege mọụbe fofolo͡u gi, haba 200 kege dalayode tobou.

17 Hiye o kahạ tobou, nạme dabai degedi o bolofẹịdo. Nạme bi huyadefẹị bologuạdo dia delei kahạ degeimo͡u, ạ ifi nạmoko͡u be, nạ sa olo͡u fẹị 10 kege dia dalayedili.

18 Haba o ta hagua felẹmo͡u tobou, hiye o, ạ nẹ sele 20 kege mọụbe fofolo͡u gi, haba 100 kege dalayode tobou.

19 Hiye o kahạ ẹmoko͡u tobou, ạge ifi nạme sa olo͡u fẹị 5 kege dia dalayedili.

20 Haba o tane hagua felẹmo͡u tobou, hiye o, ạ nẹ sele 20 kege mọụbe dala kuhẹ. Ạ yukuei kaiye tigama dogoguo deleiyodei.

21 Yobe, ạ nạmoko͡u guẹ degelibe, nạme o kotido, habaguguediyo mei. O tae dogoguo fogou kẹne nạ ko͡u mo͡udi. Nalẹ o tae sogogai kẹne nạ ko͡u mo͡udiyode tobou.

22 Hiye o kahạ tạ kẹ dulomo͡u, ẹ dabai o kako͡u ko͡u gue tobou, nạme dabai o kasagạịdo. Tạ, no͡u tobouya kẹ ạ nạ tạ sale. Yobe, nạge ạme kotido o, o sasạị habaguguediyo meiyodei. Nạ tawaibe, bi, o tae dogogu kẹ ạ mo͡udi, haba nalẹ o tae segei kẹne ạ mo͡ududidade tawai.

23 Nạ kege ko͡u tawaiye, ha kadegeimo͡u nạ mạ selebe, sele habagie dogogudi timo͡u * kako͡u dogoguli mei? Kege ko͡u dogogu debabe, ạ boholo͡u mạ hagua, mayo͡u mạ sele kẹbo͡u, haba sele ilo kele tageto͡u dogo͡u guomo͡u mọụyode tobou.

24 Kegemo͡u, hiye o kahạ o hafẹị tafalagua kediạmoko͡u tobou, nị o kahạ sele 20 kege kẹ malạba, o sele 200 kege dala kako͡u nẹmabeedei.

25 O kediạ tobou, Hiye o, o kẹme sele 200 kege ko͡u dalayodele i.

26 Hiye o kahạ sima tobou, ạ nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ, o tahạ bi dalababe, Godihạ bi tage dogo͡u guoba, hiyedo degele. O ta bi hiye mei debabe, ẹ bi huyadefẹị dala kẹme Godihạ molo͡uyode tobou.

27 Kẹno͡u si ho o, ạ die hiye o degelebe dafa i kediạme, nịge wo͡u ma haguaba, mạ dihịle kako͡u ge wouba tofigile ileyode tobou.

---

* **19:23 19:23** Bo͡u tạe ‘bank’.

28 Yesuhą tą makai kę tobou̅ ma mei degeimou̅, ę sa
Jerusalemkou̅ fogou̅ i.

Yesuhą sa Jerusalemkou̅ ile, Godihą mosǫkou̅ folomou̅, o sasąi kediąmokou̅ egei hehegiei

(Tą Hiye 19:29–21:38)

Yesuhą sa Jerusalemkou̅ feleibe, gamani hiye onou̅ tefele felei

(Matyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

29 Yesuhą bitǫu̧ ta Olivyodele idi kę hafęi dege, sa
Betfagebou̅ sa Betanibou̅ de kokou̅ ile falamou̅, ę dabai
degedi o bolǫu̧ ta kędiliemokou̅ tobou,
30 nele sa di dugulu kokou̅ imabeedei. Nele ya fologaba
dugu, wai dǫki wili ta obe bagągie fogou tafalaba dugulo. O
tae wai dǫki kahą tagetou̅ ta biyeli mei. Wai dǫki kę fiyolou̅
ba wolou̅ haguama.
31 O tae nelemokou̅ kagelamou̅ wai dǫki kę fiyou̅ ya? de
yodubabe, nelege, Hiye Ohą dabai degele dalayodema.
32 Kege tobou̅ mou̅, o bolǫu̧ dilie ya folomou̅ dugube,
Yesuhą tobou sagąi kęme dalamou̅ dugulo i.
33 Dilie wai dǫki kę fiyou̅ mou̅, wai obou̅ kedią diliemokou̅
yodulo i, nele wai dǫki bagągi ko□u kagelamou̅ fiyou̅ ya?
34 Diliege, Hiye Ohą dabai degele dalayode tobolou̅ i.
35 Kegemou̅, dilie wai dǫki fiyolou̅ mou̅, wolou̅ haguasie,
Yesukou̅ felęgamou̅, dilie yukuei sasado kę digima, wai
dǫki tagetou̅ dogoguomou̅, Yesu hebele foguomou̅, wai dǫki
tagetou̅ bigile i.
36 Wai dǫki tagetou̅ bilo imou̅, o sǫdo die yukuei sasado
digima, ę amulǫ aliya kę mąmou̅ yai.
37 Dią yolugi, a bitǫu̧ Olivya kę mǫdi kę hafęi degeimou̅,
ę dabai degele idi o sǫdo kedią ębou̅ de yolugi hohǫbolou̅
i. Midihǫ gehę gehę milou̅ goumou̅ kou̅ dugulo i kahą
degemou̅, dią Godihą hǫ hilǫgedo hebele foguo hohǫbolou̅
mou̅ yai.
38 Hiye Ohą hǫya kę hagulu o kęme Godihą dogou̅
guyedeibasi. *Buk Song 118:26*
Hebenitou̅ di mogo tanou̅ fęi dege, amafęinou̅ dalale. Di
damalędo Godikou̅ hohǫbou̅ me.

39 Kegemou͡, Farisi o ilo kelene o sasa̱i̱ kefei kodu deleiguei.
Dia̱ge Yesukou͡ tobou, Tisa, ne̱ dabai degedi o kedia̱me
akoguba, dia̱ ta̱ fogolou͡ yode tobolou͡ i.
40 E̱ sima tobou, a̱ ni̱mokou͡ tobolou͡ kuhe̱, dia̱ ta̱ i ho fogou͡
babe, igiye Godiha̱ hu̱ hili̱gedo hebele fogulo ileyode tobou.

Yesuha̱ sa Jerusalem tie o sasa̱i̱ kedia̱mokou͡ solou͡ do dege gesei

41 Kegemou͡, Yesu e̱ iligi, sa Jerusalem hafe̱i̱ degemou͡, sa
ke̱ duguomou͡, e̱ solou͡ do dege gesei.
42 Gosoulugi tobou, Jerusalem, a̱ tagalibe, ni̱me ifi kou͡ bou͡
ge amafe̱i̱nou͡ dalale kaha̱ yo ke̱ tawamabadomou͡. Ke̱nou͡ si
sibige̱ ke̱me ni̱mokou͡ mogogou dala. Ni̱ dugulo saga̱i̱ mei.
43 Damale̱do, habagebe ho o kedia̱ haguasieba, ni̱ sa ko͡u
mihi̱ dai ma̱mou͡ felei kaha̱nou͡ sile̱ma̱ fogou͡ ba, ni̱me kama
fosigile saga̱i̱ dugulo mei. Figi ilo figi ilo mihi̱yenou͡ sile̱ma̱
fogou͡ ba,
44 dia̱ fologaba, ni̱bou͡ ni̱ sisigo̱bou͡ de wouba̱, mihi̱kou͡
fiyasigile. Ni̱ igi moso̱ olou͡ fe̱i̱ne, igi yogoha̱ tagetou͡ ta dalale
mei. Biyolugi, moso̱ igisema mei degele ile. Yobe, Godiha̱
hagua, ni̱ dogou͡ gulamou͡ degelibe, ni̱ ta tawaiyo mei kaha̱
degemou͡ yode tobou.

O kedia̱ Godiha̱ moso̱ kekaimidu makisi degele imou͡, Yesuha̱ folo igisei

(Matyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

45 Kegemou͡, Yesubou͡ dia̱ sa Jerusalemkou͡ ya fologamou͡,
e̱ Godiha̱ moso̱ kekaimidu folomou͡ dugube, o kedia̱ makisi
degele imou͡ duguomou͡ igiseimou͡ fogou͡ yai.
46 E̱ dia̱mokou͡ tobou, Godiha̱ kuguokou͡ be kou͡ gue nala̱i̱
dala,
Ma̱ moso̱be diho̱ baga̱ tobolou͡ idi moso̱. *Aisaia 56:7*
Ke̱nou͡ si ni̱ degeiye,
Ma̱ moso̱be hiyou mo͡udi o kedia̱ wo̱mogou͡ di moso̱ saga̱i̱
degeli. *Jeremaia 7:11*
47 Kegemou͡, sawisiei olou͡ fe̱i̱ Yesuha̱ ile, Godiha̱ moso̱
kekaimidu egei hehegie tobou͡ di. E̱ kege degeimou͡ be,
mogou͡ du dalaguadi hiye obou͡, Mosesha̱ kuolou͡ yo dulo
i obou͡, kansole obou͡ kedia̱ e̱ walamou͡ degele i.
48 O sasa̱i̱ kedia̱nou͡ si egei Yesuha̱ hehegie tobou͡ di ke̱
dulo tagale i. Kegei kaha̱ degemou͡, hiye o kedia̱ge Yesube
toto ta wolo saga̱i̱ duguli mei.

20

Hiye o kediạ Yesukou͡, nạme koyohạ hụya kẹ dabai degediya? de yodulo i
(Matyu 21:23-27; Mak 11:27-33)

1 Sawisiei ta, Yesu ẹ Godihạ mosọ kekaimidu egei
hehegieibe, tạ uwo bolofẹi kẹ o sasại kediạmokou͡ tobolou͡
dalamou͡, mogou͡ du dalaguadi hiye obou͡, Moseshạ kuolou͡
yo dulo i obou͡, odo odobou͡ kediạ haguasiemou͡, ẹmokou͡
yodulo i,
2 nạ eimokou͡ tobou͡, nạme dabai ko̱ume koyohạ hụya
kẹ degediya? Nạme o koyohạ tobou͡ mou͡, dabai ko̱u kuhe
degediya?
3 Ẹ o kediạmokou͡ tobou, ạne nị̄mokou͡ tạ ta yodulamou͡.
Nị̄ ạmokou͡ dọụdo dege tobou͡ ma,
4 Jonhạ fafeleya degedibe o kediạ dabai? Ha hebenihạ
dabai?
5 Kegemou͡, hiye o kediạ dio̱unou͡ tugulo tobolou͡ i, di
hebenihạ biyode tobou͡ babe, ẹge, nị̄ Jonhạ tobou͡ di kẹme
kagemou͡ damalẹyodili mei? de yoduye.
6 Haba di obenou͡ tawaga degediyode tobou͡ bane, o
kediạ di igiye wouba tofigile ile. Yobe, o sasại kediạge
Jonbe habage-degele-duguo-tobou͡ di-odade tawale i kahạ
degemou͡.
7 Kegemou͡, o kediạ Yesukou͡ tobolou͡ i, Jonbe o koyohạ
tobou͡ mou͡ haguei kẹme ei ta tewe meiyode tobolou͡ i.
8 Yesuhạne tobou, ạne o koyohạ ạ tobou͡ mou͡ dabai ko̱u
dege haguei kẹme ạ nị̄mokou͡ ta tobolou͡ meiyodei.

Tạ makaibe midihọ kasagại milou͡ ga idi o kediạ hebe hai dia dalaguadi kokou͡ mạ tobou
(Matyu 21:33-46; Mak 12:1-12)

9 Yesuhạ o sasại kediạmokou͡ tạ makai kou͡ gue tobou, o
tahạ ẹ hebe haimikou͡ hebe hou sogogama, o ilo kediạmokou͡
ẹ hebe hai kẹ heliofẹi nelẹmou͡, makisi degemabeede tobou.
Ẹ hebe kolo ilo kelebe ẹ biyode tobou͡ ma, sa ahudo kuhe
fogou͡ i. Folomou͡, sa kele hiyedo delei.
10 Habage, hebe kolo suwi degeimou͡, hebe hai obou͡ kahạ
ahudo dalali, hebe kolo ilo kele mo̱uma hagua yo̱umakou͡
nẹmabadomou͡, ẹ dabai o ta tobou͡ mou͡ i. Kẹnou͡ si hebe
hai dabai degele idi o kediạge dabai o kẹ hagua felẹimou͡

duguomo͡u, dia̱ e̱ tolo͡u ma̱ womamo͡u, na̱me mo͡u fogo͡u iyede tobolo͡u i.

11 Kegeimo͡u, hebe hai obo͡u kaha̱ haba o ta tobo͡u mo͡u imo͡u, dia̱ o ke̱ne tolo͡u ma̱, bo͡u basiado womamo͡u, na̱ne mo͡u fogo͡u iyede tobolo͡u i.

12 Kegemo͡u, e̱ o haba ta tobo͡u mo͡u i. Ile foloumo͡u, o ke̱ne dia̱ woma hebele mugu.

13 Kegemo͡u, hebe hai obo͡u kaha̱ tobou, a̱ kagele? A̱ tawali, a̱ ma̱ o dihi, mayo͡u tagalido koko͡u tobo͡u ba, e̱ ibasi, dia̱ e̱ ta̱ dulo ileyodei.

14 Dihi ke̱ ile foloumo͡u, hebe hai dabai degele idi o kedia̱ e̱ duguomo͡u, dio͡unno͡u tugulo tobolo͡u i, o ko͡ume, e̱ aye toubabe, e̱ ayeha̱ bi olo͡u fe̱ibe e̱ molo͡u. Kegei degemo͡u, di dihi ko͡une wouba tolo iba, hebe hai ko͡u di mo͡umebeede tobolo͡u i.

15 Dia̱ kege tobo͡u ma, dihi ke̱ tolo͡u ma̱ mala̱ ya, hebe hai hagule̱ko͡u ge woumo͡u tolo iyodei.

Kegemo͡u, Yesuha̱ haba yodu, hebe hai obo͡u kaha̱ge dia̱moko͡u be kagele?

16 Hebe hai obo͡u kaha̱ge ile, o hebe hai dabai degele ili kedia̱ wouba tofigieiba, e̱ hebe hai ke̱ o ilo kedia̱moko͡u nele̱yode tobou. O kedia̱ ta̱ ke̱ dulomo͡u tobolo͡u i, kegebe ta degeda.

17 Ke̱no͡u si, Yesuha̱ dia̱moko͡u maselemo͡u yodu, ta̱ Godiha̱ kuguoko͡u nala̱i dala ko͡umaha̱ sibige̱ kagei?

Mouti, mose̱ togodi o kedia̱ dugube kasaga̱i degeimo͡u ko͡u igile file̱i ke̱me e̱ haba meleya mouti fogou. *Buk Song 118:22*

18 O kedia̱ mouti kaha̱ tageto͡u fiya fo̱u̱babe, die dio olo͡u fe̱i gobo͡u gile male̱. Mouti kaha̱ o tageto͡u fiya fo̱u̱babe, die dio olo͡u fe̱ibe gagile tuwele̱do male̱yode tobou.

19 Kegemo͡u, Mosesha̱ kuolo͡u yo dulo i obo͡u, mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u kedia̱ Yesuha̱ ta̱ makai ke̱me dia̱moko͡u no͡u ma̱ tobolo͡u dade tawalemo͡u, Yesube toto tolo͡u ma̱ ta̱ salamo͡u ko͡u degele iye, ke̱no͡u si dia̱ o sasa̱i kedia̱moko͡u gue̱ degemo͡u kege ta degeli mei.

Obege gamani hiye o Sisarko͡u be gamani sibidi sele de nele̱, haba nele̱ saga̱i mei?
(Matyu 22:15-22; Mak 12:13-17)

20 Kegemo͡u, mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u, Mosesha̱ kuolo͡u yo dulo i obo͡u kedia̱ Yesu diho̱ ebele dalaguali, die

dabai degedi o kediąmoko͡u tobo͡u mo͡u, dią amafeͤi, Yesuhą tą kage tobolo͡u kę dulamo͡u yai. Hiye o kediąge tą ę tobolo͡u koko͡u ge hobo͡u ę tolo͡u ba, gamani hiye o koko͡u neͤiba, gamani hiye o kahą ę kuhe tą sayadomo͡u degele i.

21 Hiye o kedią die dabai degedi o kedią Yesuko͡u ya fologa ko͡u gue tobolo͡u i, Tisa, ei ko͡u tewe, ną eimoko͡u tą doͤudono͡u hehegie tobo͡u di. Nąge o huͤ dalabo͡u, o huͤ meibo͡u kediąmoko͡u tą tano͡u feͤino͡u tobo͡u di. Ną Godihą midihǫ hehegiedibe, damalędo kęno͡u hehegiedi.

22 Ei yodu tą huyadefeͤi ta dala. Dige sibidi sele kefema, gamani hiye o Sisarko͡u de nelę, ha nelę sagąͤi mei?

23 Kęno͡u si Yesuhąge diąme tąeno͡u tobolo͡u dade tawai. Ę diąmoko͡u tobou,

24 sele dio ta malą hagua, ąmoko͡u hegimabeedei. Figisa ko□ubo͡u, huͤ ko□ubo͡u debe koyohale? Diąge Sisarhaleyodele i.

25 Yesuhą diąmoko͡u tobou, damalędo, Sisarhą bi debabe, Sisarko͡u nęma. Godihą bi debabe, Godiko͡u nęmabeedei.

26 Yesuhą o sasąͤi dihͤile koko͡u ge kegeno͡u tobou. Ę tą kasagąͤi ta tobo͡u mo͡u dulo ili mei. Tą kęme dią ta sima tobolo͡u ili mei. Kesigiemo͡u, tą mei degele i.

Sadyusi o kedią Yesuko͡u be, o toubabe de haguą gehę degele? de yodulo i
(Matyu 22:23-33; Mak 12:18-27)

27 Kegemo͡u, Sadyusi o kedią Yesuko͡u yai. Diąge o tofigieibe haguą gehę degele ile meiyode tobolo͡u idi. Dią ya fologamo͡u, Yesuko͡u ko͡u gue yodulo i,

28 Tisa, Moseshą dimoko͡u tą ta ko͡u gue naląͤi, o tahą sobo͡u huloba dihi degeli mei toubabe, ę soso͡u mei degeiye deba, haba ę maląhą kuei sasąͤi kę huloba dihi degeibabe, dihi kęme ę eyęhą dihi degele.*

29 Afudo, o eyę malą olo͡u feͤibe dioyosi kege. Wolo kahą sobo͡u huye, dihi degeli mei tolo i.

30 Tolo imo͡u, ha ę maląhąne sobo͡u kęno͡u hu.

31 Kęne tolo i, dihi degeli mei. Ha ę malą tahąne nebe kęno͡u tefei. Kęno͡u tefele kegega iligi olo͡u feͤi dioyosi kege tofigiema mei degei. Dihi ta degele ili mei.

32 Habagedo sobo͡u kęne tolo i.

---

* **20:28 20:28** Lo 25:5

33 Kegeba, o tofigile i kediạ haguạ iba, sobou kẹne
haguọụbabe, sobou kẹme o koyohạ sasại? O dioyosi kege
kediạ sobou kẹ kou humou iyode tobolou i.

34 Kegemou, Yesuhạ diạmokou kou gue tobou, ifi kou bou
gebe, oye sasại hudi, sasạiyene o hudi.

35 Kẹnou si habagebe, Godihạ tobou ba, o tofigiei ke-
diạme haguạ gehẹ degemababe, sobou hulo mei, mou kege
tafalaguale.

36 Yobe, diạ haba tofigile mei, ẹsol o sagại degele ile.
Diạme Godihạ sisigọ, widaimikou ge haguạgieimou, gehẹ
degele i kahạ degemou.

37 Moseshạne o tofigiei kediạ hagualẹ kẹ kou hehegiei. Ẹge
hebe ta douye nọụmou dugu kahạ tạ kẹ kuguokou nalại dala
kuhẹ,

Hiye O ẹme Abrahamhạ Godi, Aisakhạ Godi, Jekophạ Godi.*
Kisim Bek 3:6

38 Ẹme tofigiei o kediạ Godi mei. Godibe o gehẹ dalagua
kediạ die Godi. Ẹ dihịle kelebe o sasại olou fẹi sosou
dalayode tobou.

39 Kuolou yo dulo i o ilo kele tạ, Yesuhạ tobolou kẹ
dulomou tobolou i, Tisa, nẹ tạbe bolofẹidoyodele i.

40 Kegemou, Sadyusi o kediạ ẹmokou guẹ degemou be,
haba tage ta yodulo ili mei.

Yesuhạ o sasại kediạmokou be, Godihạ makai o Kelesube koyo? de yodu
(Matyu 22:41-46; Mak 12:35-37)

41 Kegemou, Yesuhạ o sasại kediạmokou kou gue yodu,
kadegemou diạge Godihạ makai o Kelesube Devithạ* dihiy-
ode tobolou iya? dei.

42 Diẹ Fedi Kuguokou be, di dugulube, Devithạnou tobou,

Hiye Ohạ mạ Hiye Okou kou gue tobou, nạ mạ dobogo□u
delekou duwoba ibe deba,

43 ạ nẹ ho o kediạ mo□umaba, nẹ abogo□u hayedu kefegu-
loyodei. *Buk Song 110:1*

44 Devithạge Kelesube ẹ Hiye Oyodei debabe, nịge kageimou
o kẹme Devithạ dihiyodele iya?

---

* **20:37 20:37** O kediạme afudo tofigile i, kẹnou si Godihạ dihịle kokou be sosou dalaguayodei. * **20:41 20:41** *Devit*be Juda o sasại kediạ die kou guai hiye o.

Yesuhạge kuolou yo dulo i o kediạme midihọ kasagại milou ga idiyodei
(Matyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 11:37-54)

45 O sasại kediạ Yesuhạ tạ tobolou kẹ dulo dalaguamou, ẹ
yo□u ẹ dabai degedi o kediạmokou tobou,
46 kuolou yo dulo i o kediạmokou be nịou tawaibou. O
kediạge yukuei sasado kẹ kạma suluguadibe, kefegudi sa
kokou ge oe diạ duguo agali bolofẹiyodele idi kẹ tagale
idi. Egei mosọkou ne fologamou be, egei tobolou o kẹ
hafẹido dege duwogualenou tagale idi, o sasại kediạ diạme
hụbou odade tawamabadomou. Oe nalẹ hiyedo kefema
digumou, nalạ idi kelegene, diạme duwodi bolofẹido kokou
duwogualenou tagale idi.
47 Diạ kuei sobou kediạmokou ogou ga idibe, die mosọkou
fologa, ogou ga tobou ma, bi hiyouye mo□uma idi. Haba
tabe, dihọ bagạ tobolou idine, diạ tạenou sasado dege
tobolou idi. O kegele idi kediạme Godihạ hebe kasagại hiye
folodo nelẹyode tobou.

21

Kuei sasại tahạ Godikou tei sele dio nẹi
(Mak 12:41-44)

1 Yesuhạ masele dalali dugube, selebou o kediạ sele
mo□uma haguasie, Godihạ mosọ kekaimidu sele sadi bokisi
kokou sa imou dugu.
2 Kuei sasại ta, ẹme bibou mei, ẹne tei sele dio bolọụnou
fẹi kẹ sele sadi kodu sagimou dugu.
3 Yesuhạ kẹ duguomou tobou, ạ nịmokou damalẹdo
tobolou kuhẹ. Sele, kuei sobou bibou mei ko□umahạ nẹibe
hiyedo. O kediạ nelẹ i kẹ olou fẹi gabai.
4 Selebou o kediạ sele sa ibe, die bi hiye kou dalamou,
huyadefẹinou sa i. Kẹnou si kuei sasại ko□umahạge ẹ nalẹ
molo□u sele uwagefẹi kẹ sagiyode tobou.

Yesuhạ Godihạ mosọ makolo kẹ tobou
(Matyu 24:1-2; Mak 13:1-2)

5 Kegemou, o ilo kediạ tobolou ibe, Godihạ mosọbe igi
nebou do kẹbou, bimại bolọdo oye Godikou nelẹ i kẹbou
de bologuạdo togoga* iyode tobolou i. Haba Yesuhạ tobou,

* **21:5 21:5** *Mosọ togoga i* - Sa Jerusalemkou be, Godihạ mosọ hiye ta delei. Mosọ kẹme tanou fẹi mei, mosọ sụdo kekai duledu hafẹi hafẹi dege biyomou i delei.

6 nḭ ifi mosọ olo͡u fẹḭ ko͡u dugulube, habagebe igi tahạ igi yogohạ tageto͡u ta tilaba dugulo mei. Obe biyolugi mosọ igisema mei degele ileyode tobou.*

Yesuhạ hagḭ sụdo habage tamạ degele kẹ tobou
(Matyu 24:3-14; Mak 13:3-13)

7 Kegemo͡u, diạ Yesuko͡u yodu, Tisa, nạ tobolo͡u kẹme koboge tamạ degele? Kẹḭ makaiye buko͡u tamạ degeiba, ei duguoba ise nạ tobou kẹme tamạ degeladidade kuhe tawale ile?

8 Ẹ tobou, nḭo͡u tawaibo͡u, kegeligi o ilo kediạ nḭ ogo͡u gaiye. Yobe, o sụdo haguasieba, mạ hụya kẹ ogo͡u ga ko͡u gue tobolo͡u ile, ạme Godihạ makai o, uwage sawisieibe hafẹḭ degeiyode tobolo͡u ibabe, nḭ die tạ duloba sesedama.

9 Nḭ biyolu uwo dubabe, hobo͡u guẹ degedama. Hagḭ gehẹ gehẹ degeli uwo dubane, nḭ hobo͡u ta kesigidama. Kẹme ẹbuko͡u tamạ degemaba, ise uwage sawisieibe habage kuhe hagua koguloyode tobou.

10 Yesuhạ diạmoko͡u haba tobou, sa ta obiyei kediạ yaba, sa ta obiyeibo͡u de biya ile. Sa ta hiye o tahạ ile, sa ta hiye obo͡u de biyale.

11 Haba sa sa iloyane gigima hiyedo haguale. O sasạḭye hegiebo͡u, dobo͡u de hiyedo dugulo ile. Haba, agudileto͡u gene, midihọ gehẹ gehẹ tamạ degegouba duguo guẹ degele ile.

12 Kẹno͡u si, hagḭ olo͡u fẹḭ kẹ tamạ degeiyo mei kelegebe, o ilo kediạge nḭme tolo͡u mạ makolo imaba ile, egei mosọ koko͡u tạ sama didiọ masa ile. Nḭ ạmoko͡u damalẹyodeibabe, oe nḭme hiye o kediạbo͡u, gamani o ilo kediạbo͡u die dihḭle koko͡u tefegieba tạ sa ile.

13 Tạ soubabe, nḭge diạmoko͡u be tạ uwo bolofẹḭ kẹno͡u hehegie tobo͡u ma.

14 Tạbe nḭ kage tobolo͡u deba, fḭ hiyedo mạba, guẹ degedama.

15 Yobe, ạ tawagai tạ kẹ nḭmoko͡u tobo͡u ba, nḭge tạ saiko͡u foloba kẹno͡u tobo͡u babe, diạge nḭ tạbe ta sima tobolo͡u ile mei, mo͡u dulo fogo͡u le ile.

16 Aye adio͡u bo͡u, eyẹ malạ diạbo͡u, soso͡u tano͡u diạbo͡u, mogo diạbo͡u, diạne nḭ tolo͡u mạ, ho o kediạmoko͡u sesegulo ile. Seseguba, nḭ ilo kelebe diạge wouba tofigile.

---

* **21:6 21:6** Juda o kediạme *igiyeno͡u* mosọ togolo idi.

17 O olou̜ fe̱i̱ kediạge ni̱me dafa ile, yobe ni̱ ạmokou̜
damalẹyodei kahạ degemou̜.
18 Kẹnou̜ si, fi̱ hiyedo mạdama. Ni̱ widio towe kẹ ta mei
degele mei.
19 Ni̱ nelẹdo dege dalaba iligi, fi̱ gehẹ tolou̜ ba, tofousogo
tofolou̜ ile.

Yesuhạ sa Jerusalembe makoloye dalayode tobou
(Matyu 24:15-21; Mak 13:14-19)

20 Yesuhạ haba kou̜ gue tobou, ni̱ge ami o kediạ haguasie,
sa Jerusalem silẹmọụba dugubabe, sa kou̜ume ise makola-
didade tawamabeedei.
21 Kegeiba duguobabe, sa Judia o sasại̱ kediạme kama
fosige ya, bitọụ kotou̜ fologamabeedei. Sa Jerusalem o
sasại̱ kediạne die sa hiye kẹ tou̜ fogou̜, sa ta kokou̜ fogou̜
yamabeedei. Figikou̜ dalaguadi o sasại̱ kediạne sa hiyekou̜
hobou̜ fologadamabeede tobou.
22 Yobe, sawisiei kelege, Godihạ hebe kasagại̱ olou̜ fe̱i̱
nelẹbe, kuguokou̜ kou̜ nalạga i kẹ damalẹdo tamạ degele.
23 Sawisiei kelegebe, solou̜ do hiyedo, sasại̱ dihi guokou̜
bou̜ kediạbou̜, sasại̱ dihigidiou̜ bou̜ kediạme hagi̱ hiyedo
degeiba dugulo ile. Yobe, sa kuokou̜ hagi̱ hiyedo degeiba
dugulobe, Godihạ gofou̜u ẹ obiyei kokou̜ degeiba dugulo.*
24 Kegeiba, ho o kediạ haguasie, Juda obiyei kẹ aweki
mẹ bolọụ kahạ wouba tofigile. O ilo kelebe didiọ dege
wou̜ ma, sa ta iba sa ta iba dele ile. Haba, sa ta
o kediạge sa Jerusalemkou̜ haguasie felẹgaba dalaguali,
Godihạ diạmokou̜ tobou̜ ba fogou̜ yaleyode tobou.

Habage O Kediạ Dihi ẹ haguale
(Matyu 24:29-31; Mak 13:24-27)

25 Yesuhạ haba kou̜ gue tobou, O Kediạ Dihi ẹ hagualadi
kelegebe, asọbou̜, oguobou̜, kuidihọbou̜ kokou̜ be midihọ
gehẹ gehẹ tamạ degegouba dugulo. Sa sibigẹ kuokou̜ be, o
sasại̱ kediạ fi̱ fofou̜ guele ile. Haba tọ hiye kahạ fufuale uwo
hiyedo kẹne duloba guẹ degele ile.
26 O sasại̱ kediạ fi̱ hiyedo mạ ilebe, sa sibigẹ kuokou̜
be kẹi̱ye tamạ degelamou̜ degeiya de fimạ ile. Guẹ
degeba, dihọ hebemaga ile, yobe Godihạ nelẹyenou̜ agudio
tatabai degeiba, bimại̱ olou̜ fe̱i̱ kotou̜ dalagua kẹme awale
hobogolou̜.

---

* **21:23 21:23** Tạ kou̜ume Yesuhạ Juda o sasại̱ kediạmokou̜ tobou.

27 Kelegenou͡, dia̱ dugulobe, O Kedia̱ Dihi e̱me nele̱bou͡,
hoho̱ hiyedo ke̱bou͡ de mabiye tou͡ gou͡ ma migiba dugulo
ile.
28 Midiho̱ kegei ke̱ yoma tama̱ degeibabe, ni̱ hagua̱
agudiletou͡ daladuguo masele hobogolou͡, Godiha̱ ni̱
mamolo□u ke̱me hafe̱i̱ degei kaha̱ degemou͡.

Ni̱ hebe kiyou ke̱ tawama
(Matyu 24:32-35; Mak 13:28-31)

29 Yesuha̱ ta̱ makai ta dia̱mokou͡ tobou, ni̱ hebe kiyou ke̱
duguoba, haba hebe ilo kelene dugumabeedei.
30 Ni̱ dugube, guo gehe̱ biso̱u̱mou͡ be, sa bolo̱do biyamou͡
iladidade tawale idi.
31 Nebe ke̱nou͡ tefei, ni̱ hagi̱ a̱ ni̱mokou͡ kou͡ tobou sagai̱ ke̱
dugubabe, ni̱ge Godiha̱ wolou͡ dalale ke̱me hagualadidade
tawamabeede tobou.
32 A̱ ni̱mokou͡ damale̱do tobolou͡ kuhe̱. Ifi kou͡ bou͡ ge
dalagua o sasai̱be tofigili mei dalaguaba, a̱ ko□u tobolou͡ ke̱
olou͡ fe̱i̱do tama̱ degele.
33 Agudiobou͡ sa sibige̱bou͡ olou͡ fe̱i̱be mei degele. Ke̱nou͡
si ma̱ ta̱be ta mei degele mei.

Yesuha̱ dabai degedi o kedia̱me defe̱i̱do tawaibou͡

34 Yesuha̱ haba kou͡ gue tobou, ni̱ou͡ tawaibou͡, ni̱ tigi
kolo hue̱i̱ gofo□udo ke̱ nala̱ba totou͡ dege, sa sibige̱ kaha̱
hagi̱ kokou͡ nou͡ fi̱ hiyedo ma̱dama. Kegeligi, Hiye Oha̱ toto
haguba,
35 ni̱me sale̱ma̱i̱ye tou sagai̱ degeiye deba. Yobe, sawisiei
ke̱me, sa sibige̱ kuokou͡ ge, o sasai̱ olou͡ fe̱i̱ kedia̱ dugulo
ileyodei.
36 Ni̱ defe̱i̱do duwoli, Godikou͡ diho̱ baga̱ tobou͡ ba, e̱
ni̱mokou͡ nele̱ ne̱i̱ba, midiho̱ kasagai̱ ke̱ gaboubabe, O Kedia̱
Dihi e̱ haguba, ni̱me e̱ dihi̱le kokou͡ do̱u̱donou͡ tofolou͡
ileyode tobou.
37 Sawisiei olou͡ fe̱i̱be, Yesu e̱ Godiha̱ moso̱ kekaimidu
haguamou͡, o sasai̱ kedia̱mokou͡ egei hehegiedi. Huliamebe,
e̱ ilemou͡, bito̱u̱ Olivyodele idi kotou͡ folo tiadi.
38 Sabiyoumou͡ be, o sasai̱ kedia̱ haguasie, Godiha̱ moso̱
kekaimidu Yesuha̱ tobolou͡ ke̱ dulamou͡ fele̱ga kefele idi.

Yesu e̱ do hiyedo duguomou͡, tolo ilemou͡ haguа̱ gehe̱ degei

(Ta̱ Hiye 22–24)

22

Judashą Yesube Juda hiye o kediąmoko͡u seseguloyodema makai
(Matyu 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Jon 11:45-53)

1 O͡u mola mei sidi sawisiei kahą dowo kę nalę kefema nądi kę hafe̱i degei. Kę̱me Gabama I Sawisieiyodele idi*.

2 Gabama I Sawisiei kę hafe̱i degeimo͡u, mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u, Moseshą kuolo͡u yo dulo i obo͡u kedią dio□uno͡u amafe̱i kefema, Yesu gabale walamo͡u dǫ̱ususulo i, yobe dią o sasą̱i kediąmoko͡u gue degemo͡u.

3 Kegemo͡u, Tamąhą Judas ę̱ duledu felei. Judas ę̱me Iskariotyodele idi. O kę̱me Yesuhą o olo͡u fe̱i 12 kege kahą duo kile daladi o.

4 O kahą ile folomo͡u, mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u, Godihą mosǫ̱ dia daladi hiye obo͡u de tą keibe, ę̱ Yesu tolo͡u mą diąmoko͡u sesegulo kahą tą kę̱ dǫ̱ususulo i.

5 Hiye o kedią tą kę̱ dulomo͡u, hohǫ degemo͡u, ę̱moko͡u sele nelę̱yodeimo͡u,

6 ę̱ge bolǫyode tobo͡u mamo͡u, Yesube kageligi tolo͡u ba hiye o kediąmoko͡u sesegulo domo͡u fi̱ hiyedo mą delei. O sasą̱i sǫ̱do kefeli mei kelege sesegulamo͡u degei.

Dabai degedi o bolǫ̱ǫ̱ kę̱dilie nalę̱ kefei
(Matyu 26:17-25; Mak 14:12-21; Jon 13:21-30)

7 O͡u mola mei sidi kahą sawisiei kelegebe, Gabama I Sawisiei kahą dowo kę wai sipsip wili woma sidi.

8 Kegeimo͡u, Yesuhą Pita dilie Jon diliemoko͡u tobou, Gabama I Sawisiei kahą dowo kę̱ nalę̱ olo͡u fe̱i kefema dogogu imabeedei.

9 Dilie ę̱moko͡u yodu, nąge ele nalę̱ kę̱me kili̱ya kele kefema dogogulo kę̱ tagaiya?

10 Ę̱ ko͡u gue tobou, nele sa Jerusalemko͡u ya fologaba dugu, o ta bilika hue̱i dou tolo͡u iba kę̱no͡u sesele ima. Mosǫ̱ o kahą foulu koko͡u nelene fologaba,

11 mosǫ̱ obo͡u koko͡u ko͡u gue yoduma, ele Tisabo͡u eibe Gabama I Sawisiei kahą dowo kę̱ nalę̱be kili̱ya kelege kefema nalą ile?

---

* **22:1 22:1** *Gabama I Sawisiei,* ‘Pasoba’ tą kahą sibigębe ko͡u gue: Afu Godihą sa Isip sisigǫ wolo kę woumo͡u tofigiei, kelegebe Israel sisigǫ kediąno͡u si ta weli mei, mo͡u gabama i. Kegei kahą ę̱ tobou, ni̱ *Gabama I Sawisiei* kę̱ hohǫbolo͡u ba, nalę̱ kefema ną demabeede tobou. Kege tobo͡u mo͡u, Israel o kedią sa Isip to͡u fogo͡u, die sabeko͡u fogo͡u yai (Kisim Bek 12:1-42).

12 Nele kege yodubabe, o kahạ fo͡u gou mosọ hiyedo koto͡u
dala kẹ hegiba, fafaibo͡u, duwodibo͡u olo͡u fẹi kото͡u dalaba
dugulo. Nele di nalẹbe kefema koto͡u no͡u dogogumabeede
tobou.
13 Kege tobo͡u mo͡u, dilie ya fologamo͡u dugube, bi olo͡u fẹi
Yesuhạ tobou sagại kẹme dalaguamo͡u dugu. Duguomo͡u,
dilie Gabama I Sawisiei kahạ dowo kẹ nalẹ olo͡u fẹi kefema
dogogulo i.

Yesuhạ o͡u sibo͡u, tigi kolo huẹi gofo͡udo kẹbo͡u de ẹ dabai degele idi o kediạmoko͡u nẹi
(Matyu 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Korin 11:23-25)

14 Habi degeimo͡u, Yesu ẹ nalẹ nalạmo͡u baha duwomo͡u,
ẹ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạne duweguei.
15 Duwoguali, ẹ diạmoko͡u tobou, ạ nịbo͡u de duwoli,
Gabama I Sawisiei ko͡umahạ dowo kẹ nalẹ nalạmo͡u degeli
ko͡ume ạ tagalido. Nạma mei degeiba, ạme do hiyedo
dugulo.
16 Ạ nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ, ạ nalẹ haba ta nalẹ mei dalali,
Godihạ wolo͡u daladi sa koko͡u ge Gabama I Sawisiei kahạ
dowo damalẹdo kẹ kuhe nalẹyode tobou.
17 Kegemo͡u, ẹ kopeko͡u tigi kolo huẹi gofo͡udo dou
kẹ malạ tolo͡u mo͡u, Godiko͡u bolofẹiyode tobo͡u mamo͡u,
diạmoko͡u tobou, nị ko͡u malạba file nạma.
18 Yobe, ạ nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ, sa kuoko͡u be ạ tigi kolo
huẹi gofo͡udo haba ta nalẹ mei ibe deba, Godihạ wolo͡u
dalale kẹ kuhe sawisialeyode tobou.
19 Kegemo͡u, ẹ o͡u si ta malạ tolo͡u mo͡u, Godiko͡u
bolofẹiyode tobo͡u mamo͡u, o͡u si kẹ bafigima, ẹ dabai degele
idi o kediạmoko͡u nelẹmo͡u ko͡u gue tobou, ko͡ume mạ
to͡u, ạ nị dowoye nelị kuhẹ. Nị ko͡u nolụgibe, ạmoko͡u
fimạmabeedei.
20 O͡u si nạma mei degeimo͡u, ẹ huẹi kopeko͡u so͡u guo
mại kẹ malạ tolo͡u mo͡u tobou, ko͡ume mạ kafei. Mạ kafei
ko͡umahạge o sasại nị Godibo͡u de mogo degedi midihọ
ebele kẹ hegili kuhẹ.
21 Kẹno͡u si duguma, o ta, ạ ho o kediạmoko͡u sesegulo
kẹme ạbo͡u de duwoli, nalẹ nolụ kuhẹ.
22 Damalẹdo, O Kediạ Dihi ẹ tolo ilebe, Godihạ ko͡u makai
sagại kẹno͡u tefele tolo ileye, kẹno͡u si O Kediạ Dihi ho o
kediạmoko͡u sesegulo o nạme no͡u tawaibo͡u.

23 Yesuhạ kege tobou̅ mou̅, ẹ dabai degedi o kediạ dio͡usie, di dala kou̅ lebe koyohạ kegela degeimou̅ tobou̅ ya? de yoduga i.

Hụ hiyedo obe koyohạ degele domou̅ tạe biya i

24 Kegemou̅, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ dio͡unou̅ kile hụ hiyedo obe koyo degele domou̅ tạe biya i.

25 Tạe biya imou̅, Yesuhạ diạmokou̅ kou̅ gue tobou, sa ilo kelegebe hiye o kediạ o sasại̱ nelẹdo dege dia dalaguadi. Die hụbou̅ o kediạge o sasại̱ kediạmokou̅ hagi̱ nelẹmou̅ be, dio͡usie diạme o sasại̱ dogou̅ gulo idi oyodele idi.

26 Kẹnou̅ si nị̱me kege degedama. Widio o nị̱bou̅ de kile dala ẹme haba o hugulidofẹi̱ kahạ degedi sagại̱ kẹnou̅ tefele degeyedei. Nị̱ dia daladi obe nị̱bou̅ de dabai degedi o sạ dege.

27 Nị̱ fimạma, o koyobe hụbou̅ o? O nalẹ milou̅ ma fidi kẹ haba, o duwoli nalẹ nạdi kẹ? Ạ tawalibe, nalẹ nolụ kẹme hụbou̅ o. Kẹnou̅ si ạme nị̱bou̅ de dalali, nị̱ dogou̅ gulamou̅ dabai degeli kuhẹ.

28 Hagi̱ye ạmokou̅ kou̅ hagua kogudiye, nị̱ ạbou̅ de delei.

29 Mạ Ayehạ ạmokou̅ be o sasại̱ wolou̅ dalayede tobou. Haba kẹnou̅ tefei, ạge nị̱mokou̅ o sasại̱ wolou̅ dalamabeede tobolou̅ kuhẹ.

30 Godihạ wolou̅ daladi sa kokou̅ gebe, nị̱ ạbou̅ de duwoguali, nalẹbou̅ huẹi̱bou̅ nalạ ile. Nị̱me hiye o degeba, duwodi bolọdo kotou̅ duwoguali, Israel kediạ hụti olou̅ fẹi̱ 12 kege kẹ dia dalagualeyode tobou.

Yesuhạ kou̅ gue tobou, Pitahạ ạme tobekou̅ muguloyode tobou
(Matyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38)

31 Kegemou̅, Yesuhạ tobou, Saimon, Saimon, nạ du. Oe nalẹ segei kefedibe, kofai olou̅ fẹi̱ hebesemamou̅, sibigẹnou̅ kefedi sagại̱ kẹnou̅ tefei, Tamạhạge nị̱ ạmokou̅ damalẹyodei kẹ tefele dugulamou̅ kege degeliyodei.

32 Kẹnou̅ si ạ Godikou̅ kou̅ dihọ bagạ tobou, nẹ damalẹyodei kẹme mihị̱kou̅ fiyeiye domou̅. Kegeiba, nạ boholou̅ mạ haguaba, nẹ mogo diạmokou̅ dedẹi̱ sasagieyede tobou.

33 Pitahạ ẹmokou̅ tobou, Hiye O, ạme nạbou̅ de ile, oe nạ kou̅ didiọ degeleye, kẹnou̅ si ạ nạ tou̅ fogolou̅ mei. Ạ nạbou̅ de tolo ilamou̅ yode tobou.

34 Yesuha̱ tobou, Pita, a̱ na̱moko͡u tobolo͡u kuhe̱. Sabiyale
hafe̱i kelege, sio ayomo͡u you tale̱ dalaba, na̱ kamadia kege
ko͡u gue tobolo͡u, a̱ Yesu tewe meiyodele.

Yesuha̱ge e̱ dabai degedi o kediа̱me sele sadibo͡u, yebo͡u,
awekibo͡u de to͡u ma imabeedei

35 Kegemo͡u, Yesuha̱ e̱ dabai degedi o kediа̱moko͡u ko͡u
gue yodu, afu, a̱ ni̱moko͡u sele sadibo͡u, yebo͡u, abogo□u
mosо̱bo͡u de hobo͡u mo□uma idamabeede tobo͡u mo͡u yai
kelegebe, ni̱me bi mei yaibe de hagi̱ dugu? Kegeli mei, ei
hagi̱ ta duguli meiyode tobolo͡u i.

36 Haba e̱ diа̱moko͡u tobou, ifino͡u si o koyoha̱ sele sadi
dalababe mo□u. Ye dalaba ke̱ne mo□u. Haba o koyoha̱ e̱me
aweki dala mei debabe, e̱ yukuei sasado ke̱ tiga, sele mala̱ba,
aweki me̱ bolо̱u̱ ke̱ mo□uyedei.

37 Godiha̱ kuguoko͡u be ko͡u gue nala̱i̱ dala,
O sasa̱iyege, e̱me Godiha̱ kuolo͡u ta̱ dudiyo mei oyodele i.
Aisa̱ia 53:12
A̱ ni̱moko͡u tobolo͡u kuhe̱, ko͡u le dalaguadi o sasa̱i̱ kediа̱ge
a̱me o kegei ke̱yodele ile. Yobe, Godiha̱ kuguoko͡u nala̱i̱
ke̱me damale̱do tama̱ degeladi kuhe̱yode tobou.

38 Dia̱ tobou, Hiye O, na̱ dugu, eibe aweki bolо̱u̱ ko͡u le
dalayode tobolo͡u i. E̱ge ke̱no͡u fe̱iyode tobou.

Yesuha̱ bito̱u̱ Olivko͡u ge Godiko͡u diho̱ baga̱ tobou
(Matyu 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 Kegemo͡u, Yesuha̱ yo□u degedi saga̱i̱ ke̱no͡u tefele, sa
Jerusalem to͡u fogo͡u, bito̱u̱ Olivko͡u i. E̱ dabai degedi o
kediа̱ne e̱ sesele yai.

40 E̱ koko͡u ile folomo͡u, diа̱moko͡u tobou, ni̱ diho̱ baga̱
tobo͡u ma, kegeligi tefele dugu ta haguba, ni̱ fiyasigeiye.

41 E̱ kege tobo͡u mamo͡u, tafe̱i teguo ibe, ahube obe igi
hebele file̱i fiyadi saga̱i̱ kege ilemo͡u koko͡u yubu sugulo
fiyamo͡u duwoli, ko͡u gue diho̱ baga̱ tobou,

42 Aye, na̱ tagaibabe na̱ akoguba, a̱ hagi̱ ke̱ dugulo mei.
Ke̱no͡u si a̱ tagai saga̱i̱ ke̱me hobo͡u degeda. Na̱ no□u tagai
saga̱i̱ ke̱no͡u degeyede tobou.

43 Kegemo͡u, e̱sol o taha̱ hebenito͡u ge migilemo͡u, e̱moko͡u
dede̱i̱ sagi.

44 Hagi̱ hiyedo duguomo͡u dalali, haba diho̱ baga̱ hili̱gedo
tobo͡u mo͡u, e̱ due̱i̱ fuamo͡u mihi̱ko͡u fiyasigeibe, kafei saga̱i̱
kaha̱ fiyasigei.

45 Dihǫ bagą tobou mei degemo͡u, haguą, boholo͡u mą
haguamo͡u dugube, ę dabai degedi o kediąme yogo͡u gua
tiasigei dugu. Hagi hiyedo kahą die to͡u tatabai degeimo͡u,
dią kuhe tiasigei.
46 Ę yodu, ni kagemo͡u tiasigei dalagua? Haguąba,
Godiko͡u dihǫ bagą tobo͡u ma, kegeligi, tefele duguye
haguba, ni fiyasigeiye.

Judashą Yesu tolo͡u mo͡u ho o kediąmoko͡u sesegu
(Matyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-11)

47 Yesuhą kege tobolo͡u tafalali dugube, o sudo
haguasieimo͡u dugu. O ę hu Judasbe amulǫ hagumo͡u
dugu. O kęne Yesuhą dabai degedi o olo͡u fei 12 kege kahą
duo kile daladi ta. Ę Yesuhą tafala koko͡u haguamo͡u, Yesu
nogo͡u lamo͡u degei.
48 Kęno͡u si Yesuhą ęmoko͡u yodu, Judas, nąge O Kedią
Dihibe nogo͡u maba, ho o kediąmoko͡u kuhe sesegulamo͡u
degeli? de yodu.
49 Kegeimo͡u, Yesubo͡u de suluguadi o kediąge kę degeladi
kę duguomo͡u yodulo i, Hiye O, ei diąme awekiye wolo de
bolofei?
50 Kege tobo͡u mo͡u, dio□u kile o tano͡u tahą awekiye
mogo͡u du daladi hiye ohą dabai degedi o kę fai, kehę dele
kę tagą mugu.
51 Kehę kę tagą mugumo͡u, Yesuhą kege fogo͡u mabeede
tobo͡u mamo͡u, ę o kihiyǫu kę kugumo͡u bolǫ degei.
52 Mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u, Godihą mosǫ dia
dalaguadi hiye obo͡u, odo odobo͡u diąme kele tafalaguamo͡u,
Yesuhą diąmoko͡u ko͡u gue tobou, ni kageimo͡u awekibo͡u
biyabo͡u de to͡u ma haguasie, ą tolo͡u iya? Ąme hiyou
mo□udi o mei, biyadi o mei.
53 Sawisiei olo͡u fei ąme Godihą mosǫ kekaimidu nibo͡u de
ko͡u daladiye, kęno͡u si nige ąme ta tolo͡u ili mei. Ha ifibe
ni sawisiei kuhę. Hulią ko□umahąge hohǫ kę gabama iyode
tobou.

Pitahą Yesube ę tewe meiyode tobou
(Matyu 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27)

54 O kedią Yesu tolo͡u mąmo͡u, mogo͡u du daladi hiye ohą
mosǫ kekaimidu wolo͡u ya fologai. Pita ęne ahu dege sesele
i.

55 Mosọ kekaimidu kilebe, o kediạ dou ha duwoguamou,
Pita ẹne folomou, diạbou de dou kẹ ha duwei.
56 Pita ẹ dou ha duwomou, dabai degedi sasại tahạ
duguomou, ẹmokou maselemou tobou, o kẹme Yesubou de
daladiyode tobou.
57 Kẹnou si Pitahạge, o kẹme ạ tewe meiyode tobou.
58 Haba tafẹi dala dema, o tahạne Pita duguomou tobou,
nạne die o tayode tobou. Kẹnou si Pitahạge, ạme ẹ dabai
degedi o meiyodei.
59 Asọ dihọ tanou sagại kege ta mei degeimou, o tahạne tạ
nelẹdo dege tobou, damalẹdo, o kẹne ẹbou de daladi. Ẹme
sa Galili tie oyodei.
60 Kẹnou si Pitahạ tobou, nạ kẹ tobolou be ạge ta tawaiyo
mei. Ẹ kege tobolou tafalamou, sio ayomou tại.
61 Sio ayomou tọụmou, Hiye Ohạ boholou mou, Pitakou
masele dalamou, ẹge Hiye Ohạ kou gue kou tobou, sio
ayomou you talẹ dala kelege, nạ kamadia kege ạ Yesu tewe
meiyode tobolou yode tobou kẹ tawalemou,
62 tamạkou fogou mulọmou, hiḷigedo gesei.

Diạ Yesukou susuga tobolou yilọmou wala i
(Matyu 26:67-68; Mak 14:65)

63 O Yesu dia dalagua kediạ susuga tobolou yilọmou ẹ wala
i.
64 Woulugi, ẹ dihọ yukuei kaiye diou guo tigamamou,
yilọmou kou gue tobolou i, habage-degele-duguo-tobou di-o,
nạme o koyohạ fọụya? de yoduga i.
65 Diạ kege degele iligi, tạ kasagạine ẹmokou hiyedo
tobolou i.

O kediạ kansole kediạ dihḷile kokou Yesu tạ sa i
(Matyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24)

66 Sabiyoumou, odo odo kediạ kansole haguasie kefele ibe,
mogou du dalaguadi hiye obou, Moseshạ kuolou yo dulo
i obou olou fẹi kediạ haguasie kefeguo dalaguamou, o tae
Yesu wolou hagua felẹimou, diạ ẹmokou kou gue yodu,
67 nạ eimokou tobou, Hiye Ohạ makai o Kelesube nạ? Ẹ
tobou, ạ nịmokou tobou babe, nịge ta damalẹyodele ile mei.
68 Haba ạ nịmokou tạ ta yodubabe, nịge ạmokou ta
tobolou sagại mei.

69 Kẹnou si ifi yoma ibe deba habage kelegebe, O Kediạ
Dihibe Godihạ dobogo□u delekou duwolo. Godihạ nelẹbe
hiyedoyode tobou.
70 Kegemou, o olou fẹi kediạ ẹmokou yodu, nạme Godihạ
dihi? Ẹ tobou, nịou tobolou ili kẹme damalẹdo, ạme
kuhẹyode tobou.
71 Kege tobou mou, diạ tobolou i, tạbe kehefẹi. Yo□u ẹ
mogouye tobou mou di kou dulo hobogou kehẹ.

23

O kediạ Yesu gamani o Pailathạ dihịle tạ sa i
(Matyu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38)

1 Kegemou, hiye o olou fẹi kediạ haguạma, Yesu tolou mạ,
gamani hiye o Pailatkou wolou yai.
2 Fologamou, diạ ẹmokou yoma tạe biyamou tobolou ibe,
o ko□umahạge Juda obiyei eimokou be midihọ dọụdo mei
kẹ milou mabeede tobou mou dulo idi. Ẹge ei sibidi sele
kefema, hiye o Sisarkou nẹdamabeede tobou di. Haba, yo□u
ẹme ei wolou daladi hiye o Kelesuyode tobou mou dulo
idiyode tobolou i.
3 Kege tobolou imou, Pailathạ Yesukou, Juda o kediạ hiye
obe nạ? de yodu. Yesuhạge, nạ tobolou be damalẹdo-yode
tobou.
4 Kege tobou mou, Pailathạge mogou du dalaguadi hiye
obou, o kele kefele ibou kediạmokou tobou, ạ o ko□umahạ
midihọ kasagại miloube ta duguyo meiyodei.
5 Kẹnou si diạ tạ nelẹdo dege kou gue tobolou i, ẹ sa
Judia o sasại kediạmokou tạ gehẹ gehẹ hehegiemou siadi.
Sa Galilikou ge yoma hehegiemou hagulugi, di sa kuokou
felẹ, ẹ tạ kẹ hehegiemou sulu kuhẹyodele i.

O kediạ Yesube hiye o Herothạ dihịle tạ sa i

6 Pailathạ Yesube sa Galili tou fogou hagueiyodeimou
dulomou, ẹ diạmokou be, o ko□ume sa Galili o? de yodu.
7 Ẹ Yesube sa Galili odade tawalemou tobou mou, diạ
Yesu Herotkou wolou yai. Yobe, Herot ẹme sa Galili dia
daladi o, ẹne sa Jerusalemkou hagua felẹmou tafẹi delei
kahạ degemou.
8 Kegemou, Herothạ Yesu felẹimou duguo, hohọ hiyedo
degei. Yobe afudo hagulugi ifine, ẹ Yesu dugulo sagại hiyedo
degedi. Yesuhạ midihọ gehẹ gehẹ milou goluyode tobolou

imo͡u ta̱ uwo dudi kaha̱ degemo͡u, midiho̱ gehe̱ ta milo͡u ba
e̱ne dugulo sagai̱ degei.
9 Yesu hagua fele̱imo͡u, Herotha̱ e̱moko͡u yodugaiye, ke̱no͡u
si e̱ge ta tobo͡u li mei.
10 Mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u, kuolo͡u yo dulo i obo͡u
kedia̱ haguasie fele̱ga tafalaguali, e̱moko͡u ta̱e biya tobolo͡u
i.
11 Ta̱e biya tobolo͡u imo͡u, Herotha̱ e̱ ami o dia̱bo͡u
de Yesuko͡u yilo̱mo͡u susuga tobolo͡u gi, yukuei bolo̱do ta
ka̱giemo͡u tobo͡u mo͡u, dia̱ Yesu Pailatko͡u boholo͡u ma̱ wolo͡u
yai.
12 Sawisiei kelege, Herot dilie Pailat dilie mogo degele i.
Afuge diliebe kege ta mogo degediyo mei.

Pailatha̱ Yesu hebe fufuguoma̱iko͡u ikoke degemabeedei
(Matyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:38–19:16)

13 Kegemo͡u, Pailatha̱ mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u,
gamani o kedia̱bo͡u, o sasa̱ibo͡u olo͡u fei̱ kedia̱ haguisoumo͡u,
haguasie kefele i.
14 Kefeguo dalaguamo͡u, e̱ dia̱moko͡u tobou, ni̱ge o
ko͡ume a̱moko͡u ko͡u wolo͡u haguasie ko͡u gue tobolo͡u i,
o ko͡umaha̱ge o sasa̱i kedia̱ midiho̱ bolo̱ mei hehegiliyo-
dei. Kegei kaha̱ degemo͡u, a̱ ni̱ dihi̱le kuoko͡u ge defei̱do
yodugama mei degemo͡u dugumo͡u be, e̱me midiho̱ kasagai̱
ta milo͡u li mei. Ni̱ge e̱me mo͡u ta̱ salamo͡u degele iliyode
tobou.
15 Herotha̱ fima̱ine kegeino͡u dala. E̱ o kuoko͡u tobo͡u mo͡u,
dimoko͡u boholo͡u ma̱ kuhe hagua fele̱i̱. Ni̱o͡u tawali kehe̱, o
ko͡ume midiho̱ kasagai̱ ta degeiye tolo ile meiyodei.
16-17 Kegei kaha̱ degemo͡u, a̱ge e̱me dofo͡u yeno͡u woma to͡u
fogo͡u ba kuhe fogo͡u ileyode tobou.
18 Ke̱no͡u si o sasa̱i kele tafalagua kedia̱ hili̱gedo tobou, o
ko͡ume wouba tolo ile. O Barabasbe telema̱yede tobolo͡u i.
19 Barabas e̱me afu sa hiye koko͡u ge gamani kedia̱bo͡u
de biyolugi, gamani o ta woumo͡u tolo i kaha̱ dowoye didio̱
degei daladi.
20 Pailatha̱ haba tage o sasa̱i kedia̱moko͡u, Yesube
telemo̱u̱ba fogo͡u ileyode tobouye,
21 ke̱no͡u si dia̱ Pailatko͡u hili̱gedo tobolo͡u i, na̱ e̱me hebe
fufuguoma̱iko͡u ikoke dege. Hebe fufuguoma̱iko͡u ikoke
degeyede tobolo͡u i.

22 Haba tage yodu, kadegemou? Ẹge midihọ kasagai kagei
kẹ milou lou? Ạge midihọ kasagai ẹ miloube ta duguli mei
kahạ, ạge ẹme toe debe ta tobolou sagai mei. Ạ tobou ba, o
tae dofou yenou woma fogou ba yo□u fogou ileyode tobou.
23 Kẹnou si diạ haba hiligedo tobolou ibe, hebe
fufuguomaikou ikoke degeyedele i. Tạ uwo hiyedo kahạge
Pailathạ tạbe huyafei degei.
24 Diạ ẹ tạ duli mei kahạ degemou, ẹ diạ tobolou ili sagai
kẹnou degei.
25 Gamani kediạbou de biyolugi, gamani o ta woumou,
didiọ degei o kẹme, o sasai kediạge Pailatkou telemạyede
tobolou imou telemai. Haba, Yesube, o sasai kediạ tobou
sagai kẹnou tefele, ami o kediạmokou sesegumou wolou yai.

Diạ Yesu hebe fufuguomaikou ikoke degele i
(Matyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

26 Ami o kediạ Yesu wolou yolugi, sa Sailini o ta hagumou
dugulo i. Ẹ hụbe Saimon. Duguomou, o kẹ tolou mạmou,
hebe fufuguomai kẹ ẹ ilitou dogogumou, o kahạ hebelemou,
Yesuhạ habage sesele i.
27 Youmou, o sasai sụdo sesele yaibe, sasai ilo kediạme ẹ
sihou gosolomạ yai.
28 Gosoga youmou, Yesuhạ boholou mou diạmokou tobou,
sa Jerusalem tie sasai, ni mạ sihou gosodama. Ni niou ni
sihoubou, ni sisigọ diạ sihoubou denou gosomabeedei.
29 Yobe, sawisiei ta kelege, o sasaiye hagi hiyedo ta
duguoba kou gue tobolou ile, dihi molo□u sagai mei sasai
ni hohọ degema. Dihi mo□udiyo meibou, dihi bu nẹdiyo
meibou sasai ni hohọ degemabeede tobolou ile.
30 Sawisiei kelegebe,
Diạ bitọụkou be kou gue tobolou ile, nige ei diou guoba
wọmogou dalamabeede tobolou ile. *Hosea 10:8*
31 Ạme hebe gehẹ sạ degei kẹ makolo ile. Haba nime hebe
fafagai sạ degei kẹme kagele ile? Damalẹdo, nine bou
basiado makolo ileyode tobou.
32 Kege yaibe, ami o kediạ o bolọụ tane wou ma yai,
Yesubou de wouba tofigile imabadomou. O bolọụ kẹdiliebe
midihọ kasagai milolou idi o.
33 Yolugi, bitọụ huyadefei ta, O Widio Dio Sayodele
idi kokou fologamou, diạ Yesu hebe fufuguomaikou ikoke
degele i. Midihọ kasagai milolou idi o bolọụ kẹne Yesuhạ figi

koko͡u, tabe dobogo͡u deleko͡u, tabe dobogo͡u fofo͡uko͡u, kege ikoke degele i.

34 Hebe fufuguoma͡iko͡u ikoke degeimo͡u, Yesuhạ Godiko͡u tobou, mạ Aye, nạ die midihọ kasaga͡i ko͡ume gebe meiyode. Dio͡uge diạ degeli ko͡ume ta tawale iyo meiyode tobou. Ami o kediạ ẹ yukuei tano͡u tano͡u malạ ilamo͡u igi saga͡i degei kẹ hebese yalẹ i. O koyohạ ya͡iye bolọ degeimo͡u be, yukuei tano͡u ta malạ dega yalẹ i.

35 Kegeimo͡u, o sasa͡i kediạ masele tafalaguamo͡u, Juda hiye o kediạ Yesuko͡u ko͡u gue susuga tobolo͡u i, ẹge o ilo kelebe dogo͡u gudi. O ko͡ume Godihạ makai o Kelesu damalẹdo debabe, ẹ yo͡usiene dogo͡u guyede tobolo͡u i.

36 Ami o kediạne haguasie, ẹmoko͡u yilọmo͡u susuga tobolo͡u gi, hebe kolo hue͡i afido kẹ ẹmoko͡u nelạmo͡u

37 tobolo͡u i, nạme Juda o kediạ hiye o debabe, nạ no͡usie dogo͡u guyedele i.

38 Hebe fufuguoma͡i tageto͡u, Yesuhạ widio hebe tage koto͡u be ko͡u gue nala͡iye delei,

O KO͡UME JUDA O KEDIẠ HIYE O.

39 Kegemo͡u, midihọ kasaga͡i milo͡u di o tano͡u ta hebe fufuguoma͡iko͡u tafala kahạne Yesuko͡u ko͡u gue susuga tobou, nạme Godihạ makai o Kelesuyodeibe de damalẹ? Kegei debabe, nạ no͡usiebo͡u elebo͡u de dogo͡u guyede tobou.

40 Kẹno͡u si midihọ kasaga͡i milo͡u di o ta kahạ o koko͡u gofo͡u dege tobou, hagi o ko͡umahạ dugulu kẹme nạne dugulu kahạ degemo͡u, nạ Godiko͡u guẹ degeyedei.

41 Da midihọ kasaga͡i milolo͡u idi kahạ hebe kẹme dugulu kuhẹ. Kẹme tạbo͡u mei. O ko͡uno͡u si midihọ kasaga͡i ta milo͡u li meiyode tobou.

42 Kege tobo͡u mamo͡u, ẹ haba Yesuko͡u tobou, nạ hiye o degeibabe, nạ ạ toto͡u degeda.

43 Yesuhạ tobou, ạ nạmoko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ, ifibe nạme hebeniko͡u folo, ạbo͡u de dalaleyode tobou.

Yesu tolo i
(Matyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

44 Kegemo͡u, agali duo kelege sa olo͡u fe͡i huliạ degemo͡u dalali, habi 3 klok degei,

45 asọ hohọgudibe mei degei. Huliạ degeimo͡u, yukuei hiyedo, Godihạ kuolo͡u mosọ adiko͡u dio͡u gou duladi kẹme yo͡uno͡u duoya bafolo͡u mo͡u, ilo imo͡u ilo imo͡u dei.

46 Kegemou, Yesu ẹ hiḷigedo haguisa tobou, Aye, ạ mạ fịbe
nẹ dobogo□u tagetou dogogulu kuhẹ. Ẹ kege tobou ma fogou
mou tolo i.
47 Ami o kediạ dia daladi o ẹ olou fẹị kẹ degegai kẹ
duguomou, ẹ Godihạ hụ hebele foguomou kou gue tobou,
damalẹdo, o ko□ume dọụdo oyode tobou.

48 O sasạị kefeguomou masele dalagua kediạne kẹ dege-
golu kẹ duguomou, diạ solou do hiyedo degemou dio□usie
die biliẹkou fafạmou fogou yai.

49 Yesuhạ ẹ mogo diạne ahu sagạị dege masele tefeleiguei.
Sasạị, sa Galili tou fogou mou, Yesu ẹ habage haguasiei
kediạne kele tafalaguali, degegolu kẹ masele i.

Yesu tei malạ ile, ulou daimidu dogogu
(Matyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

50 O ta delei, ẹ hụbe Josep. Ẹme sa Arimatea o. Sa kẹme
sa Judia duo kile. O kẹme kansole o, bolofẹịdo dọụdo o.
51 Kansole o olou fẹịdo kediạ Yesu woloyadomou
dọụsususulo imou be, Josep ẹge ta bolọyodili mei. Ẹne Godihạ
haguaba o sasạị wolou dalale kẹ dia daladi o.
52 Ẹ Pailatkou folo yodu, ạ Yesu tei molo□ube de bolọ?
Pailathạ bolọyodeimou, ẹ ile,
53 Yesu tei malạ hebele migile, yukuei fọ degei kahạ
tigama malạ ilemou, ulou ta kou dama fogou kodu dogogu.
Ulou kodube tei ta dogogulo ili mei.
54 Josephạ Yesu tei toto malạ i kahạ yobe kou gue, sawisiei
kẹme nalẹ kefele idi sawisiei, misiholo duwodi sawisiei kẹ
hafẹị degeli kahạ degemou.

55 Sasạị, sa Galili tou fogou mou, Yesubou de fogou
haguasiei kediạnou be Josep sesele yamou, ẹ Yesu tei kẹ ulou
daikou dogogumou dugulo i.
56 Diạ duguo fogou mou, boholou mạ ya, mosọkou
fologamou, bi họ bolofẹị ilo kelebou, huẹị họbou bou kẹnou
kefema milou ga ima mạ fogou mou be, misiholo duwodi
sawisiei kelegebe, kuolou dogogu kẹ seselemou, diạ dabai
ta degeli mei.

24

Yesu ẹ haba haguạ gehẹ degei
(Matyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10)

1 Misiholo duwodi sawisiei kẹ mei degeimou͡, haba sabiy-
oumou͡, sasa̱i̱ kedia̱ ulou daikou͡ yaibe, dia̱ bi ho̱ bolofe̱i̱
diou͡ kou͡ milou͡ gama ma̱i̱ kẹ kefema tou͡ ma yai.
2 Yolugi dugube, ulou dai a tefegu igi hiyedo kẹme kogolo
ilemou͡ figikou͡ dogogu dalamou͡ dugulo i.
3 Kẹnou͡ si ulou dai kodu muguamou͡ dugube, Hiye O Yesu
teibe mei dugulo i.
4 Fi̱ hiyedo maga dalaguali dugube, o bolo̱u̱ dilie hafe̱i̱
dege tafalaguamou͡ dugu. Dilie yukuei ka̱i̱be fo̱ degei hoho̱
hiyedo dugu.
5 Sasa̱i̱ kedia̱ o bolo̱u̱ kẹdilie duguomou͡, guẹ degemou͡,
yubu sugulo fiya, miye duwoguamou͡, o bolo̱u̱ kẹdilie
dia̱mokou͡ yodu, ni̱me o gehẹ dege kou͡ haguạma i kẹme
kagemou͡ o tei wida i sa kuokou͡ dugulamou͡ hagua ka iya?
6 Ẹme kou͡ le dala mei. Ẹ gehẹ dege haguạma i. Afu, ẹ sa
Galilikou͡ dalali, ni̱mokou͡ kou͡ gue tobou,
7 O Kedia̱ Dihi ẹme o ilo kedia̱ge midiho̱ kasaga̱i̱ milou͡ di o
kedia̱mokou͡ seseguba, hebe fufuguoma̱i̱kou͡ ikoke degeiba,
tolo ileba, sawisiei kamadia kege mei degeiba, ẹ gehẹ dege
haguạma ileyodei kẹ fima̱ba tawamabeede tobolou͡ i.
8 Kegemou͡, sasa̱i̱ kedia̱ ta̱ Yesuha̱ afu kou͡ tobou͡ mou͡ du
kẹ fima̱mou͡ tawale i.
9 Dia̱ ulou dai tou͡ fogou͡ mou͡ boholou͡ ma̱ hagua felẹga, ẹ
dabai degedi o 11 kege kedia̱mokou͡ tobou͡ mamou͡, haba o
sasa̱i̱ olou͡ fe̱i̱ kedia̱mokou͡ ne dia̱ dugugai kẹ olou͡ fe̱i̱ tobolou͡
i.
10 Sa Makdala sasa̱i̱ Mariabou͡, sasa̱i̱ ta Joanabou͡, Jemsha̱
adiou͡ Mariabou͡, sasa̱i̱ ilo dia̱bou͡ de deleigueibou͡ dia̱ge ta̱
kẹ ta̱-bolofe̱i̱-mala̱-suluguadi-o kedia̱mokou͡ tobolou͡ i.
11 O kedia̱ ta̱ kẹ kou͡ dulo iye, ha ta damalẹyodele ili mei,
totou͡ degei ta̱yodele i.
12 Pita ẹnou͡ si toto haguạ, ulou daikou͡ fo̱u̱kua ile
folomou͡, ulou daimidu dugube, yukueiyenou͡ tilamou͡ dugu.
Kegemou͡, ẹ boholou͡ ma̱ hagulugi, kẹ degei kokou͡ fi̱ hiyedo
mạmou͡ haguei.

O bolo̱u̱ dilie Yesube sa Emeuskou͡ idi alikou͡ dugulo i (Mak 16:12-13)

13 Sasa̱i̱ kedia̱ tei ulou daikou͡ dugu yai sawisiei kelegenou͡
be, Yesuha̱ dabai degedi o bolo̱u̱ diliene sa ta Emeusyodele
idi kokou͡ yai. Sa Jerusalemkou͡ ge sa kokou͡ be ahube
kilomita olou͡ fe̱i̱be 11 saga̱i̱ kege.

14 Dilie yolugibe, degegoumo͡u dugulo i kahạ tạ kẹ̱
susumo͡u yai.
15 Dilie kẹ̱ susumo͡u tugulo tobo͡u mo͡u yolugi dugube, Yesu
habageya hagumo͡u duguo geleguomo͡u, dio͡ufẹ̱i yai.
16 Kẹ̱no͡u si dilie duguomo͡u be, ẹ̱me Yesudade ta tawale
ili mei.
17 Kegemo͡u, ẹ̱ diliemoko͡u, nelebe kẹ̱i tạ totobo͡u mo͡u
haguasieiya? de yodumo͡u, dilie kesigiemo͡u dio͡ugo͡u
tafalaguali, solo͡u do hiyedo degele i.
18 O bolọ̱ụ, tano͡u tahạ ẹ̱ hụ̱be Kliopas, o kahạ ẹ̱moko͡u
be, nạme sa Jerusalem ko͡u to͡u fogo͡u haguluye, kẹ̱no͡u si
sa kilege we tamạ degei kẹ̱me nạge tewe mei? de yodu. Ạ̱
tawali, nạno͡u si tewe mei, o ilo kediạme olo͡u fẹ̱i ko͡u tewe
degele hobogou.
19 Yesuhạge kẹ̱iye tamạ degelou? de yodu.

Kegemo͡u, dilie ẹ̱moko͡u tobou, elege sa Nasaret o Yesu
tobolo͡u ili. Ẹ̱me habage-degele-duguo-tobo͡u di-o. Godihạ
dihị̱lebo͡u, o sasạ̱i kediạ dihị̱lebo͡u koko͡u ẹ̱me dabai
nelẹ̱done degegadi, haba tạ nelẹ̱done tobo͡u di.
20 Kegemo͡u, mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u, ei gamani
obo͡u kediạ ẹ̱me gamani hiye oko͡u sesegumo͡u, tạ sa
imamo͡u, hebe fufuguomạ̱iko͡u ikoke degele iyode tobolo͡u
i.
21 Ẹ̱ tolo ili mei kelegebe, eige ẹ̱me sa Israel o ei mamo͡u
lạ̱mo͡u haguei oyade tawale i.

Tạ tabe, kẹ̱ tamạ degei kelege tofogo͡u haguamo͡u, ifibe
komạ sawisiei.
22 Haba tabe, ifi gusugudobe, damalẹ̱yodei sasạ̱i ilo kediạ
widai koko͡u ya, boholo͡u mạ haguasie, tạ ta tobo͡u mo͡u ei
dulo kesigile i.
23 Kẹ̱me ko͡u gue, sasạ̱i kediạ ya fologamo͡u dugube, Yesu
teibe mei dugulo i. Kegemo͡u, diạ boholo͡u mạ haguasie
felẹ̱gamo͡u, eimoko͡u ko͡u gue tobolo͡u i, ei midihọ̱ gehẹ̱ ta
dugube, ẹ̱sol o bolọ̱ụ dugulo i. Diliege eimoko͡u be, ẹ̱me
haguạ gehẹ̱ degeiyode tobo͡u mo͡u dulo i.
24 Ei sasạ̱i kediạ tạ kẹ̱ dulomo͡u, ei mogo ilo kediạne
widaimiko͡u yamo͡u dugube, sasạ̱i kediạ tobolo͡u imo͡u du
sagạ̱i kegeino͡u dalamo͡u dugu. Kẹ̱no͡u si diạge Yesu teibe ta
duguli meiyode tobolo͡u i.
25 Kegemo͡u, Yesuhạ diliemoko͡u tobou, nelebe toto͡u degei
o. Habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kediạ tobolo͡u i kẹ̱me

nele ta dulo damalẹyodele ili mei.

26 Nelebe Godihạ makai o Kelesube kadegeimo͡u tawale
iyo mei? Ẹ do hiyedo duguma mei degeiba, Godihạ ẹ hiye
o degema, ẹmoko͡u hohọbolo͡u kẹ nalạgai dala kẹme nele
tawamabeede tobou.

27 Kegemo͡u, ẹ diliemoko͡u, Moseshạ Kelesu ẹ habage
degele kẹ nalạgai kẹbuko͡u hehegiema mei degeimo͡u, haba,
habage-degele-duguo-tobo͡u di-o olo͡u fẹi kediạ ẹ degele kẹ
nalạga i kẹ hehegiemo͡u i. Damalẹdo, Godihạ kuguoko͡u
yo□u degele kẹ nalạgai kẹ olo͡u fẹi diliemoko͡u hehegiei.

28 Diạ yolugi, sa dilie yolu kẹ hafẹi degeimo͡u dugube,
Yesube fogo͡u ila deimo͡u dugu.

29 Kẹno͡u si dilie ẹ fogo͡u ilebe dafamo͡u tobou, asọ mulụ,
sa nuguladi kahạ degeimo͡u, nạ elebo͡u de imebeede tobou.
Ẹ dilie tobolo͡u kẹ dulomo͡u, mosọko͡u ile folomo͡u, dilieb͡ou
de duwei.

30 Dilie Yesub͡ou de nalẹ nalạ ilamo͡u, ẹ o͡u si ta malạ tolo͡u
mo͡u, Godiko͡u bolofẹiyode tob͡ou ma, o͡u si kẹ bafigima,
diliemoko͡u nẹi.

31 O͡u si kẹ nẹimo͡u, dilie dihọ kusiamo͡u, Yesuhạ ẹ midihọ
kuhe duguo tawale i. Kẹno͡u si ẹ kelege susuafogoube, dilie
haba ta duguli mei.

32 Dilie dilo͡u sie tobolo͡u i, damalẹdo, da ibigi haguasiligi,
ẹ Godihạ kuguoko͡u nalạgai kahạ sibigẹ kẹ damoko͡u hehegie
tob͡ou mo͡u du, kelegebe da solo͡u kesigile i, hele?

33 Kegemo͡u, dilie sa Jerusalemko͡u toto boholo͡u mạ ya
fologamo͡u dugube, ẹ dabai degedi o 11 kege kediạb͡ou, die
mogo ilo kelebo͡u diạ kefema dalaguamo͡u dugu.

34 Fologoumo͡u, o kediạ diliemoko͡u tobolo͡u i, damalẹdo,
Hiye Obe haguạ gehẹ degei. Haguạ gehẹ degema, Sai-
monko͡u tamạ degeimo͡u dugu.

35 Diliemoko͡u kege tobolo͡u imo͡u, diliene dilo͡u aliko͡u
dugu kẹ tobolo͡u i. Diliege, ẹ o͡u si bafigi kelege dilie ẹ midihọ
kuhe duguo tawale iyode tobolo͡u i.

Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u tamạ degei
(Matyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23)

36 Ẹ dabai degedi o kediạ tạ tobolo͡u tafalaguamo͡u,
Yesuhạ diạ tafalagua kilegeno͡u tamạ degemo͡u tafalali, nẹi
bologuạdo dalaguamabeedei.

37 Ẹ tafalamo͡u, diạ duguomo͡u be, kesigie guẹ dege,
ko□ume tei boboyade tawale i.

38 Kegeimo͡u, ẹ ko͡u gue tobou, kadegeimo͡u nị kesigile iya?
Ha kadegeimo͡u nị fị sụdo maga iya?
39 Mạ dobogo͡ubo͡u, mạ abogo͡ubo͡u duguma. Ạno͡u dala.
Ạ kuguoba tawama, ạme huịbo͡u dala. Ạme tei bobo debabe,
nịge ạme huịbo͡u ko͡u gue dalaba ta dugulo mei, dono͡u
dalaba dugulo.
40 Ẹ kege tobo͡u mamo͡u, ẹ dobogo͡ubo͡u ẹ abogo͡ubo͡u
diạmoko͡u hehegiei.
41 Hehegieimo͡u, diạ ko͡u hohọ degele iye, kẹno͡u si diạ fị
hiyedo magamo͡u be, ta damalẹyodele ili mei. Fị hiyedo
maga imo͡u, ẹ diạmoko͡u be, nịme nalẹ ko͡u lege nalẹ ta de
dala? de yodu.
42 Kege yodumo͡u, diạ ẹmoko͡u miyẹ si bafou kẹ neị.
43 Ẹ miyẹ kẹ malạ nọụmo͡u dugulo i.
44 Kegemo͡u, ẹ diạmoko͡u tobou, ạ nịbo͡u de dalali ko͡u
gue ko͡u tobou, Mosesha kuolo͡u tạ nalạgai kẹbo͡u, habage-
degele-duguo-tobo͡u di-o kediạ nalạga i kẹbo͡u, Dịẹ Fedi
kuguobo͡u koko͡u be, tạ olo͡u feị ạ degele kẹ tobolo͡u i kẹme
damalẹdo tamạ degeleyode tobou.
45 Ẹ kege toboube, ẹge die fimạịyege tạ Godihạ kuguoko͡u
nalạgai dala kẹ defẹịdo tawale imabadomo͡u tobou.
46 Ẹ haba diạmoko͡u tobou, Godihạ kuguo kahạge ko͡u gue
tobou, Godihạ makai o Kelesu ẹme do hiyedo duguoba, saw-
isiei kamadia kege mei degeiba, ẹ haguạ gehẹ degeleyodei.
47 Yo͡u ẹ hụya kẹ oe sa sa obiyei olo͡u feị kediạmoko͡u
hehegieiba, diạge fị boho͡u babe, Godihạ die midihọ kasagạị
milolo͡u idi kẹme gebe meiyode tobolo͡u. Ẹ hụya kẹ oe sa
Jerusalem ko͡u lege tofogo͡u ba kuhe hehegiemo͡u imabeedei.
48 Nịo͡u dugugai kẹbo͡u du kẹbo͡u de hehegie tobo͡u
mabeede tobou.
49 Duma, Duo Bolofẹịbe, mạ Ayehạ nịmoko͡u nelẹyodema
ko͡u makamạị, kẹme ạ tobo͡u ba nịmoko͡u migile. Nị sa
kuoko͡u no͡u dalaguaba, hebeni dedẹị kahạno͡u migileba, nị
kuhe wolo͡u dalaleyode tobou.

Godihạ Yesu malạ, hebenito͡u boholo͡u mạ felei
(Mak 16:19-20; Dabai 1:9-12)

50 Kegemo͡u, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ sosogo͡u
ile, sa Betani figiko͡u fologai. Fologamo͡u, ẹ dobogo͡u
hebele foguomo͡u, Godihạ diạmoko͡u midihọ bolofẹị
hehegieyadomo͡u yodu.

51 Ḛ tobolo͡u dalali, diạ to͡u fogo͡u mo͡u, Godihạ ẹ malạ,
hebenito͡u fogo͡u i.
52 Fogo͡u imo͡u, diạ yubu sugulo fiya duwoguali, ẹmoko͡u
dihọ bagạ tobolo͡u i. Hohọbolo͡u mạ, sa Jerusalemko͡u
boholo͡u mạ fogo͡u yai.
53 Ya fologamo͡u, diạ Godihạ mosọko͡u duwoli, sawisiei
olo͡u fẹị ẹ hụ hebele fogulo idi.

Tą Uwo Bolofẹi
Jonhą Nalą̱i

Tawale Tą

O Jon ẹme Yesuhą dabai degedi o ta.* Ẹge yo͡u ẹ hụdo Jonbe nalądiyo mei. Ẹme Yesuhą mogoyodenou nalągadi.

Godihą tą kuguo olou fẹi Jonhą nalągaibe kuhẹ:

Tą Uwo Bolofẹi Jonhą Nalą̱i
Egei Sasafẹi Jonhą Naląma Nẹi
Egei Sasama Jonhą Naląma Nẹi
Egei Komą Jonhą Naląma Nẹi
Mogogou Tą Yesu Kelesuhą Jonkou Hegi

Jon ẹme gisiai kelegebe, Yesu sesele sulugi, odo degeimou be, ẹ kuguo sụdo nalągai.

Tą Uwo Bolofẹi Jonhą Nalą̱i kuguo kuokou be, ẹge Yesube Tą Bolọdo kẹyode nalą̱i. Tą Bolọdo kahą o bagama hagua, o sasą̱i dibou de delei. Jonhą o sasą̱i olou fẹi Godihą Dihi Yesukou damalẹyodemabadomou, Yesube Kelesu, Godihą maka dege tobou mou, di mamo͡uyadomou hagueiyode nalą̱i. O koyohą Yesukou damalẹyodebabe, o kẹme fi̱ tofousogo tofousogo tofolou kẹ molo͡uyode nalą̱i.

Haba tabe Jonhągе tą makai sụdo Yesuhą hehegiei kẹ nalągai. Sa sibigẹ ko͡umahą bi sụdo kuokou tą makai kẹ tobou dibe, Yesuhą damalẹyodele kahą midihọ kẹ dimokou hehegiedi. Kegei degemou, tą makai kuguo kuokou nalą̱ibe wibou, hue̱ibou, ou bou, hohọbou, tigi kolo hue̱i gofo͡udobou, wai sipsip dia daladi obou olou fẹi kokou mą tobou kẹ nalągai.

Kuguo Jon ko͡umahą tą sibigẹ tanou tanou olou fẹibe kuhẹ:

Tą Hiye 1

Tą Bolọdo kahą o baga haguamou o sasą̱ibou de delei.

Tą Hiye 2-4

Yesuhą ẹ hụbou ẹ nelẹbou hiyedo kẹ dimokou hegil-amou midihọ gehẹ gehẹ yoma milou gai.

Tą Hiye 5-10

---

* **: (Tawale Tą)** Jon, kuguo ko͡u nalą̱i kẹme fafeleya degedi o Jon mei. Yesuhą ẹ dabai o ta.

Yesuhạ ẹ dabai degeligibe, misiholo duwodi saw-isieibo͡u, Godihạ sawisiei hiye kẹbo͡u olo͡u fẹi̱ hehegiedi.

Tạ Hiye 11-12

Yesu ẹ sa Judiabo͡u Jerusalembo͡u kele ile folo sumo͡u, hiye o kediạ ẹ walamo͡u dọụsusulo i

Tạ Hiye 13-17

Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u, ạme nị̱ to͡u fogo͡u, mạ Ayeko͡u boholo͡u mạ ileyode tobou.

Tạ Hiye 18-20

Yesu ẹ do duguo tolomo͡u, haba haguạ gehẹ degei.

Tạ Hiye 21

Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u haba tage tamạ degei.

Tạ Bolọdo kahạ o baga haguamo͡u o sasại̱bo͡u de delei

(Tạ Hiye 1)

Tạ yo͡u kegeno͡u dalale tạ kahạ o bagai

1 Afudo, Godihạ bi ta milo͡u li mei kelegebe, Tạ Bolọdo kẹme yo͡u kegeno͡u delei. Tạ kẹme Godibo͡u de delei. Haba Tạ kẹno͡u be ẹme Godi.

2 Afudobe, Tạ Bolọdo kẹme Godibo͡u de delei.

3 Godihạ degeiye, Tạ Bolọdo kahạ bi olo͡u fẹi̱ milo͡u gai. Haba Tạ Bolọdo kẹme ta deleli mei debabe, bi olo͡u fẹi̱ ta tamạ degeli mei.

4 Tạ Bolọdo kẹme fị̱ gehẹ yo͡u kegeno͡u dalale kẹ nẹdi o. O sasại̱ye ẹ dugumo͡u be, hohọ hiyedo kẹ dugulo idi.

5 Hohọ hiyedo kahạ huliạ koko͡u hohọgumo͡u be, huliạ kahạge hohọ kẹme ta somo͡udiyo mei.

6 Kegemo͡u, Godihạ o ta tobo͡u mo͡u haguei, ẹ hụbe Jon.

7 Jon ẹ hagueibe, hohọ hiyedo kẹ hehegielamo͡u haguei, o sasại̱ olo͡u fẹi̱ damalẹyodemabadomo͡u.

8 Ẹme hohọ hiyedo kẹ mei. Ẹ hagueibe, hohọ hiyedo kẹno͡u hehegielamo͡u kuhe haguei.

9 Hohọ kẹme damalẹdo hohọ. O sasại̱ olo͡u fẹi̱ dimoko͡u hohọgudi kahạ hagualadi.

10 Godihạ degeiye, Tạ Bolọdo kahạ sa sibigẹ olo͡u fẹi̱ ko͡u ko͡u milouye, kẹno͡u si ẹ sa sibigẹ kuoko͡u migile dalamo͡u be, sa sibigẹ o sasại̱ kediạge ẹme ta tawale ili mei.

11 Ẹme yo͡u ẹ sabeko͡u hagua feleiye, kẹno͡u si yo͡u ẹ obiyei kediạge ẹmoko͡u hohọ degele ili mei.
12 O sasại ẹmoko͡u hohọ degemo͡u, damalẹyodele imo͡u be, ẹ degeiye diạme Godihạ sisigọ degele i.
13 Godihạ sisigọ degei kẹme aye adio͡u kediạ bi mei, to͡u hạ bi mei, o ta ẹ bi meido. Godihạ sisigọ degei kẹme Godihạ yo͡u ẹ bino͡u.
14 Tạ Bolọdo kahạ o baga hagua felẹmo͡u, o dibo͡u de delei. Di dugube, ẹ hụbo͡u, ẹ nelẹ hiyedo kẹbo͡u de dalamo͡u dugu. Aye Godihạ yo͡u ẹ hụya ẹ Dihido kẹ tobo͡u mo͡u hagua dalali, di habaguguemo͡u, ẹ Ayehạ tạ damalẹdo kẹ dimoko͡u hehegiei.
15 Jonhạ o kahạ degele kẹ hehegiedibe, ẹ tạ hiligedo, o mạ habage haguale o kahạge ạme gaba feleido. Yobe, ạ deleli mei kelegebe, ẹme yo͡u kegeno͡u delei kahạ.
16 Ẹme o habaguguedi o kahạ degemo͡u, ẹ di hiyedo habaguguemo͡u idi.
17 Godihạ Moses tobo͡u mo͡u, ko͡u guai o kediạmoko͡u ẹ kuolo͡u tạ kẹ ko͡u nei. Kẹno͡u si Godihạ haba tobo͡u mo͡u, Yesu Kelesuhạ hagua, di habaguguegueomo͡u, ẹ tạ damalẹdo kẹ dimoko͡u hegi.
18 Godibe o tae ta duguli meido. Godihạ ẹ Dihi diliebe boloụ mei, tano͡u feido, yo͡u ẹ Dihido, ẹ Ayehạ duwo koko͡u duwo, ẹno͡u si ẹ Aye duguomo͡u, dimoko͡u ko͡u hegi.

Fafeleya degedi o Jonhạ egei tobou
(Matyu 3:1-12; Mak 1:7-8; Luk 3:15-17)

19 Juda hiye o, sa Jerusalem tie kediạge mogo͡u du dalaguadi obo͡u,* Livaihạ hụti obo͡u kediạ tobo͡u mo͡u ya, Jonko͡u nạme koyo? de yodulo i.
20 Kege yodulo imo͡u, ẹ ta ogo͡u gali mei, tamạ dege, ạme Godihạ makai o Kelesu* meiyodei.
21 Diạ yodulo i, hababe nạme koyo? Nạme Elaija? Kẹ mei, ạme Elaija mei. Nạme habage-degele-duguo-tobo͡u di-o ei ẹ haguale kẹ baha duwogua o kẹ? Kẹ mei, ạme o kẹ meido.
22 Diạ ẹmoko͡u haba yodulo i, nạme koyo? O eimoko͡u tobo͡u mo͡u haguasiei kediạmoko͡u be, eige kage tobolo͡u? Nạge no͡usiebe kage tobo͡u ya?

---

* **1:19 1:19** *Mogo͡u du daladi o* kẹme ('pris') Godihạ mosọ kodu dabai degedi. Godibe tageto͡u dalamo͡u, ha o sasại kediạ hayedu dalamo͡u, ẹme mogo͡u du daladi. * **1:20 1:20** *Kelesu*be Godihạ di mamo͡uyadomo͡u makai o.

23 Ẹ̱ habage-degele-duguo-tobo͡u di-o Aisaiaha̱ ko͡u tobou
sagai̱ kegeno͡u,
Hebe mei mihi̱no͡u sa kelege Hiye Oha̱ ẹ̱ a do̱usu̱sumabeede
tobolo͡u ta̱ uwo ke̱, *Aisaia 40:3*
ke̱me a̱no͡u.
24 Juda hiye o kedia̱ tobo͡u mo͡u haguasiei, o ilo kelebe
Farisi o.
25 O kedia̱ne Jonko͡u ko͡u gue yodulo i, na̱me Godiha̱ makai
o Kelesu mei, na̱me Elaija mei, na̱me habage-degele-duguo-
tobo͡u di-o ke̱ mei debabe, kageimo͡u na̱ o sasai̱ fafeleya
degeiya?
26 Jonha̱ ko͡u gue tobou, a̱ge ta̱leko͡u no͡u fafeleya degedi.
Ke̱no͡u si o tabe ni̱bo͡u de kile ko͡u dalaye, ni̱ge ta tawale iyo
mei.
27 O ke̱me ma̱ habage haguale. Ẹ̱ hu̱be folodo dala kaha̱
degemo͡u, ẹ̱ hagubabe, a̱ge ẹ̱ abogo͡u mosọ̱ kai̱ ke̱me ta
tegile sagai̱ mei.
28 Jonha̱ ta̱ olo͡u fei̱ ke̱ toboube, sa Betanico͡u ge tobou. Sa
ke̱me tọ̱ Jordan ilobo͡u dala. Koko͡u ge Jon ẹ̱ o sasai̱ fafeleya
degedi.

Yesube Godiha̱ wai sipsip wili

29 Sabiyoumo͡u, Jonha̱ Yesu ẹ̱mako͡u hagumo͡u duguomo͡u
tobou, duguma, Godiha̱ wai sipsip wili ẹ̱me hagulu kuhẹ̱.
Ẹ̱me sa sibige̱ o sasai̱ di midihọ̱ kasagai̱ ke̱ igile mugulamo͡u
hagulu.
30 O ko͡ume, a̱ o ma̱ habage haguale o taha̱ge a̱me gaba
feleido. Yobe, a̱ deleli mei kelegebe, ẹ̱me yo͡u kegeno͡u
deleiyodeibe kuhẹ̱.
31 A̱ne ẹ̱me defei̱do o ke̱dade tawali meiye, ke̱no͡u si Israel
o sasai̱ ni̱ ẹ̱ tawamabadomo͡u, a̱ ni̱ kuhe ta̱leko͡u fafeleya
degega dala.
32 Kegemo͡u, Jonha̱ ẹ̱ dugu ke̱ ko͡u gue hehegiei, Duo
Bolofei̱ha̱ hebenito͡u ge sio isusu baga fulo͡u migile ẹ̱mako͡u
biyoumo͡u duguyodei.
33 A̱ne ẹ̱me defei̱do tawali meiye, ke̱no͡u si o a̱mako͡u
tobo͡u mo͡u, ta̱leko͡u fafeleya degeli kaha̱ a̱mako͡u ko͡u gue
ko͡u tobou, na̱ dugulobe, Duo Bolofei̱ha̱ o ta koko͡u migile
duwoba dugubabe, ke̱me o ẹ̱ Duo Bolofei̱ha̱ nele̱yeno͡u o
sasai̱ fafeleya degeleyodeibe kehẹ̱.
34 A̱ duguo tawalemo͡u, ni̱mako͡u ko͡u gue ko͡u tobou, o
ko͡ume damale̱do Godiha̱ Dihiyodei.

O kamadia kege Yesuhạ dabai degedi o degele i

35 Sabiyoumo͡u, Jon ẹ haba ẹ dabai degedi o bolọụbo͡u de kele tefeleiguei.

36 Tafalaguali dugube, Yesu hagua doho͡u go͡u imo͡u, Jonhạ tobou, nị duguma, Godihạ wai sipsip wilibe ili kuhẹ.

37 Dabai degedi o bolọụ kẹdilie tạ kẹ dulomo͡u, diliene Yesu sesele yai.

38 Youmo͡u, Yesuhạ boholo͡u mo͡u dilie duguomo͡u, yodu, nele kẹị tagaiya? Dilie yodulo i, Rabai, nạme kilịya tiadiya? Tạ Rabai kahạ sibigẹbe Tisa Hiye.

39 Yesuhạ tobou, nele dugu haguama. Dilie habi degeimo͡u ya fologamo͡u, ẹ tiadi mosọ kẹ duguo, ẹbo͡u de kele dalaguali, huliạ degei.

40 O bolọụ, Jonhạ tobo͡u mo͡u, Yesu sesele yai tabe Andru, Saimon Pitahạ ẹ malạ.

41 Andru ẹ toto ile, ẹ eyẹ Saimon duguomo͡u, Mesaiabe ele duguyodei. Hụ kahạ sibigẹbe Grik tạege Godihạ makai o Kelesu.

42 Kegemo͡u, Andruhạ ẹ eyẹ Simon Yesuko͡u wolo͡u i. Yesuhạ ẹmoko͡u masemamo͡u tobou, nạme Saimon, Jonhạ dihi. Kẹno͡u si nẹ hụ tabe Sifasyodele ile. Grik tạege Pita. *

Yesuhạ o Filipbo͡u o Natanielbo͡u haguisai

43 Sabiyoumo͡u, Yesu ẹ sa Galilико͡u fogo͡u ilamo͡u degei. Ẹ o Filip geleguomo͡u, ẹmoko͡u tobou, nạ ạ sesele hagua.

44 Filip ẹme sa Betsaida o. Andrubo͡u Pitabo͡u diạ sa tano͡u.

45 Kegemo͡u, Filiphạ o Nataniel geleguomo͡u tobou, Moseshạ ẹ kuolo͡u tạ nalạgai koko͡u,* o ta hagualeyodei kẹme hagumo͡u, ei ko͡u dugulo i. Habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kediạne o kahạ degele kẹ ko͡u nalạga i.* Ẹme sa Nasaret o Yesu, o Josephạ dihi.

46 Natanielhạ kesigiemo͡u yodu, sa Nasaret o? Sa Nasaretko͡u ge bi bolọ ta de tamạ degele? Filiphạ tobou, nạ ile dugu.

47 Kegemo͡u, Yesuhạ Nataniel hagumo͡u duguomo͡u tobou, o kẹme Israel o bolọdo. Ẹme ogo͡u gai tạ tobo͡u diyo mei.

48 Natanielhạ Yesuko͡u yodu, nạge ạme kage duguo tawai? Yesuhạ tobou, Filiphạ nạ haguisali mei kelegedo, ạge nạme hebe kiyou yoko͡u duwomo͡u dugu.

49 Ẹ tobou, Tisa Hiye, nạme Godihạ Dihi. Nạme Israel o sasạị ei Hiye O.

---

* **1:42 1:42** Hụ bolọụ kahạ sibigẹbe Bogo. * **1:45 1:45a** Stat 3:15, 49:10 * **1:45 1:45b** Aisaia 7:14; Jeremaia 23:5

50 Natanielhạ kege tobou̯ mou̯, Yesuhạ kou̯ gue sima tobou, ạge nạme hebe kiyou yokou̯ duwomou̯ duguyode tobou kahạnou̯, nạ ạmokou̯ kuhe damalẹyodei. Habagesi, ạ midihọ gehẹ hiyedo milou̯ ba nạ dugulo.

51 Yesuhạ haba tobou, ạ nịmokou̯ damalẹdo tobolou̯ kuhẹ, habage hebeni a so□ugou dalaba nị dugulobe, Godihạ ẹsol o kediạge O Kediạ Dihi ẹ tageya foloma mụma dele iba dugulo ile.

Yesuhạ ẹ hụbou̯ ẹ nelẹbou̯ hiyedo kẹ dimokou̯ hegilamou̯ midihọ gehẹ gehẹ yoma milou̯ gai

(Tạ Hiye 2–4)

2

Sa Kanakou̯ o tahạ sasạị hu yoti

1 Sawisiei bolọụ mei degemou̯, sa Galili o tahạ sasạị hulo yoti. Sa Galili duo kile sa ta delei, ẹ hụbe Kana. Sa kokou̯ be, o sasạị ilo kele ya fologa, o kahạ sasạị hulo yotilamou̯ degei. Yesuhạ adiou̯ ẹne ile kele delei.

2 Yesubou̯ ẹ dabai degedi obou̯ diạne digumou̯, kele ya deleiguei.

3 Tigi kolo huẹị gofo□udo kẹ nalạ iligi olou̯ fẹị mei degeimou̯, Yesuhạ ẹ adiou̯ hạ ẹmokou̯ kou̯ gue tobou, ei tigi kolo huẹị gofo□udobe mei degei.

4 Ẹ sima tobou, adiou̯, kẹme nẹ bi. Mạ bi mei. Dabai ạ degelebe you.

5 Kegemou̯, ẹ adiou̯ hạ mosọ kodu dabai o sasạị kediạmokou̯ kou̯ gue tobou, ẹ nịmokou̯ tạ ta tobou̯ babe, nịge defẹịdo milou̯ ma.

6 Mosọ kokou̯ be, igiye milou̯ gai huẹịnạ hiyedo olou̯ fẹị walạịyosi kege delei. Mou̯ yo□uwa ta deleli mei, Juda o dio□u diạbou̯, die nalẹ milou̯ di bibou̯ olou̯ fẹị bigile idi, diạme Godihạ dihịle kokou̯ bolodoyodemamou̯. Huẹịnạ olou̯ fẹị kẹme hiyedo, tanou̯ tanou̯ ẹ makabe 100 lita kege.

7 Kegemou̯, Yesuhạ mosọ kahạ dabai degedi o sasạị kediạmokou̯ kou̯ gue tobou, nị huẹịnạ olou̯ fẹị kokou̯ huẹị sosou̯ gueligi, amạgamabeedeimou̯, diạ kege sosou̯ gule iligi, huẹịnạ hiyedo kẹ olou̯ fẹị amạga i.

8 Hue̱ina̱ ke̱ olou̍ fe̱i amaga imou̍, Yesuha̱ dia̱mokou̍ tobou,
hue̱i huyadefe̱i dou̍ laba, nale̱ kefei dia daladi o kokou̍ mala̱
ya ne̱yedeimou̍, dia̱ kege degele i.
9 Hue̱i ke̱me kou̍ tigi kolo hue̱i gofo͡udo ke̱ bagai kaha̱
nale̱ kefei dia daladi o kaha̱ hue̱i ke̱ na̱i. Ke̱nou̍ si tigi kolo
hue̱i gofo͡udo ke̱me kili̱ya kele dou̍ la i ke̱me e̱ ta tawali
mei. Mose̱ kaha̱ dabai degedi o sasa̱i kedia̱nou̍ si kou̍ tewe.
O kaha̱ sasa̱i hu o ke̱ haguisai,
10 hagumou̍ e̱mokou̍ tobou, tigi kolo hue̱i gofo͡udo
ko͡ume sebedo. Kagemou̍, na̱ tigi kolo hue̱i gofo͡udo ko͡u
habagie dalali, o sasa̱i kedia̱mokou̍ nela̱mou̍ degeiya? O ilo
kele yotile idibe, tigi kolo hue̱i gofo͡udo sebedo ke̱bukou̍
ne̱imou̍ nala̱ idi. Habage, tigi kolo hue̱i gofo͡u kaha̱ o
totou̍ degele imou̍ be, tigi kolo hue̱i gofo͡u sebe mei ke̱ o
kedia̱mokou̍ kuhe ne̱di. Na̱nou̍ si kegeiyo meiyode tobou.
11 Midiho̱ gehe̱, Yesuha̱ sa Galili duo kile sa Kanakou̍ ge
milou ke̱me midiho̱ gehe̱do. E̱ milou̍ ma hegibe, yo͡u e̱
hu̱bou̍, e̱ nele̱ hiyedo ke̱bou̍ de hegimou̍, e̱ dabai degedi o
kedia̱ duguomou̍, e̱mokou̍ damale̱yodele i.
12 Kegemou̍, e̱ bito̱u̱ sa ke̱ tou̍ fogou̍ mou̍, e̱ adiou̍
bou̍, e̱ mala̱ dia̱bou̍, e̱ dabai degedi o kedia̱bou̍ de sa
Kaperneamkou̍ muguai. Muguamou̍, sawisiei ilo kele kokou̍
deleiguei.

O kedia̱ Godiha̱ mose̱ kekaimidu makisi degele imou̍,
Yesuha̱ folo igisei
(Matyu 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

13 Juda o kedia̱ Gabama I Sawisiei* hiye kaha̱ nale̱ kefeguo
na̱di ke̱ hafe̱i degeimou̍, Yesu e̱ sa Jerusalemkou̍ ile felei.
14 Godiha̱ mose̱ kekaimidu folomou̍ dugube, o kedia̱ mak-
isi degele imou̍ dugu. Wai bulumakoubou̍, wai sipsipbou̍,
sio kulubou̍ de makisi degele imou̍ dugu. Sele tiga mo͡udi
o ilo kelene duwoguamou̍ dugu.
15 Makisi degele imou̍ duguomou̍, e̱ tigi dofou̍ ta mala̱
milou̍ mamou̍, obou̍, wai sipsipbou̍, wai bulumakoubou̍
olou̍ fe̱i ke̱ igiseimou̍ fogou̍ yai. Sele tiga mo͡udi o kedia̱
selene bohou̍ sema, die fafai biligisei.

---

* **2:13 2:13** *Gabama I Sawisiei*, ‘Pasoba’ ta̱ kaha̱ sibige̱be kou̍ gue: Afu Godiha̱ sa Isip o sisige̱ wolo ke̱ woumou̍ tofigieimou̍, e̱ Israel sisige̱ kedia̱nou̍ si ta weli mei, mou̍ gabama i. Kegei degemou̍, e̱ tobou, ni̱ *Gabama I Sawisiei* kaha̱ dowo ke̱ nale̱ kefema na̱ demabeedei. Kege tobou̍ mou̍, Israel o kedia̱ sa Isip tou̍ fogou̍, die sabekou̍ fogou̍ yai (Kisim Bek 12:1-42).

16 Sio kulu makisi degeli o kediąmokou kou gue tobou, nị
sio olou fẹị mo□uma fogou ima. Mą Ayehą mosọbe makisi
degedi mosọ degedama.
17 Ẹ dabai degedi o kedią ẹ degeli kẹ duguomou, Godihą
kuguokou tą kou gue naląị dala kẹ tawale i,
Ą nẹ mosọbe tagalido kahą, mosọ kẹme bologuądo
dalayadomou, ą dabai hiyedo degeli. *Buk Song 69:9*
18 Kegemou, Juda o kedią ẹmokou kou gue tobolou i, ną
kegeli kahą, ną midihọ gehẹ kagei kẹ milou ba ei duguoba,
nąme Godihą tobou mou kuhe hagueidade tawale ile?
19 Yesuhą die tą sima tobou, nị Godihą mosọ ko□u igile
muguba, sawisiei kamadia kege mei degeiba, ą haba togoma
mei degele.
20 Juda o kedią tobolou i, o kedią mosọ ko□u togomou
hagueibe, sadebe olou fẹịbe 46 kege meị degei. Igile
mugubabe, haba nąge sawisiei kamadianou mei degeiba
haba togoma mei degele?
21 Kẹnou si Godihą mosọ Yesuhą tobou kẹme yo□u ẹ tou
kẹ.
22 Habage, ẹ tolo imou, Godihą haguągimou, gehẹ
degeimou, ẹ dabai degedi o kedią ẹ tobou kẹ tawalemou,
tą Godihą kuguokou nalągai dalabou, tą Yesuhą tobouboubou
kokou damalẹyodele i.

Yesuhąge o sasąị olou fẹị midihọbe kou tewenou

23 Jerusalemkou ge Gabama I Sawisiei kahą kefegu
kelegebe, Yesuhą midihọ gehẹ gehẹ milou goumou, o
sasąị sụdo duguomou, ẹme damalẹdo Godihą tobou mou
hagueidademou, ẹ hụya kẹ damalẹyodele i.
24 Diąge ẹmokou be kou damalẹyodele iye, kẹnou si ẹge
diąge ta dọụdo damalẹyodele ilidadili mei, yobe ẹ o sasąị
die midihọbe olou fẹị kou tewe kahą degemou.
25 Midihọ o sasąị kedią duledu dala kẹme o tae ẹmokou ta
tobolou sągąị mei, ẹge die midihọbe yo□u olou fẹị kou tewe
kahą degeimou.

3

Yesuhą o Nikodemusbou de tą kei

1 Farisi o ta ẹ hụbe Nikodemus. Ẹme Juda o kedią kansole
hiye o.
2 Ẹ huliąme Yesukou ilemou tobou, Tisa Hiye, ei tewe
nąme hehegiedi o, Godihą tobou mou haguei. Yobe, Godihą

nạbou̅ de dala mei debabe, midihọ gehẹ gehẹ nạ milou̅ gadi kẹme nạ ta milou̅ diyo mei.

3 Kegemou̅, Yesuhạ ẹmokou̅ tobou, ạ nạmokou̅ damalẹdo tobolou̅ kuhẹ, o koyo nạme fị boholou̅ ba, haba dihi baga malạ felẹ gehẹ dege dala mei debabe, Godihạ wolou̅ dalale sa kẹme nạge ta dugulo mei.

4 Nikodemushạ ẹmokou̅ yodu, o eibe kou̅ odo degei kẹme haba kage dihi baga malạ felẹ gehẹ degele? Eibe ei adiou̅ hạ guamedu foloba, ei adiou̅ hạ haba dihi baga ta malạ felẹ sagạị mei.

5 Kegemou̅, Yesuhạ ẹmokou̅ sima tobou, ạ nạmokou̅ damalẹdo tobolou̅ kuhẹ, o koyobe, Duo Bolofẹịbou̅ huẹịbou̅ kahạ ẹ fị boholou̅, dihi baga malạ felẹ gehẹ degeli mei debabe, ẹme Godihạ wolou̅ dalale sa kokou̅ be folo mei.

6 Tou̅ hạ malạ felị kẹme tou̅ hạ bi. Haba Duo Bolofẹịhạ malạ felị kẹme fịhạ bi.

7 Ạ odo nị, nị fị boholou̅ ba dihi baga malạ felẹ gehẹ degemabeede tobolou̅ kẹ duloba, nạ hobou̅ kesigida.

8 Wiyege yo□u tagali sagạịya kẹnou̅ ima haguama dedi. Obege wi uwobe kou̅ dudiye, kẹnou̅ si wi kahạ kilịyage haguya, haba kilịya iya kẹme obe ta tawadiyo mei. Nebe, Duo Bolofẹịhạne yo□u tagali sagạịya kẹnou̅ o sasạị ilo kelebe ẹ nelẹ kahạ gehẹ dege dalagua.*

9 Kegemou̅, Nikodemushạ kou̅ gue yodu, nạ tobou kẹme kage degele?

10 Yesuhạ tobou, nạme Israel o sasạị kediạ tisaye, kẹnou̅ si nạge ạ tobou kẹme kageimou̅ totou̅ degeiya?

11 Ạ nạmokou̅ damalẹdo tobolou̅ kuhẹ, eige ei kou̅ tewebou̅, ei kou̅ dugubou̅, kẹnou̅ nịmokou̅ hehegie tobolou̅ iliye, kẹnou̅ si ei tạbe nịge dafa ili.

12 Ạ nịmokou̅ kou̅ tobou kẹme sa sibigẹ bi kẹnou̅ tobouye, kẹnou̅ si nị ta damalẹyodele iyo mei. Ạ hebeni bi kẹne tobou̅ babe, nị ta damalẹyodele ile mei.

13 O tahạ ta hebenitou̅ feli meido. O Kediạ Dihi ẹnou̅ si hebeni tou̅ fogou̅ mou̅ migi, haba boholou̅ mạ folo dala.

14 Hebe mei mihịnou̅ sa kelege, Moseshạ bei kẹ hebele fogu* sagạị kẹnou̅ tefele, o ilo kelege O Kediạ Dihi ẹ hebele

---

* **3:8 3:8** *Wi*bou̅, *duo*bou̅, *fi*bou̅ olou̅ fẹịbe Grik tạege tanou̅ fẹị 'pneuma'-yodedi.

* **3:14 3:14** Namba 21:9 - Moseshạ igiye *bei* milou̅ mamou̅, hebe sasado kokou̅ sịgama hebele ile mihịkou̅ fogou̅ fogou̅ mou̅, yo□u kege tefelei. O ta damalẹdo beiye galoumou̅ be, ẹ igi bei kotou̅ daladugumou̅ bolọ degedi.

fogulo ile.

15 Kegeiba, o sasa̱i koyoha̱ e̱mokou̱ damale̱yodebabe, fi̱ tofousogo tofousogo tofolou̱ ke̱ molo□u.

16 Godiha̱ sa sibige̱ o sasa̱i olou̱ fe̱i solou̱ do hiyedo degemou̱, yo□u e̱ Dihi tanou̱ fe̱i ke̱ dimokou̱ ne̱i. O koyoha̱ e̱mokou̱ damale̱yodebabe, o ke̱me makolo mei, fi̱ tofousogo tofousogo tofolou̱ ke̱ molo□u.

17 Godiha̱ e̱ Dihi tobou̱ mou̱ migibe, sa sibige̱ o sasa̱i di ta̱ salamou̱ migili mei. Di mamou̱ la̱mou̱ migi.

18 O koyoha̱ Godiha̱ Dihikou̱ damale̱yode ho fogou̱ babe, o ke̱me ta̱ saiye tou dala, Godiha̱ Dihiha̱ hu̱ya ke̱ ta damale̱yodili mei kaha̱ degemou̱. O koyoha̱ e̱ Dihikou̱ damale̱yodebasi, o ke̱me ta̱ saiye tolou̱ mei.

19 Ta̱ sale kaha̱ yobe kou̱ gue, sa sibige̱ kuokou̱ hoho̱ kou̱ migiye, ke̱nou̱ si o sasa̱i kedia̱ hoho̱ ke̱ dafamamou̱, hulia̱nou̱ tagamou̱, midiho̱ kasaga̱inou̱ milolou̱ idi kaha̱ degeimou̱.

20 Midiho̱ kasaga̱i milolou̱ idi kedia̱ge hoho̱ ke̱me dafa idi. Dia̱ die midiho̱ kasaga̱i ke̱ tama̱ degeiye domou̱, hoho̱ kokou̱ haguasile kuhe dafa idi.

21 Ke̱nou̱ si o damale̱do midiho̱ ke̱nou̱ milolou̱ kaha̱ge hoho̱ kokou̱ haguadi. Obe e̱me Godiha̱ nele̱ya ke̱nou̱ dabai degeidade defe̱i duguo tawamabadomou̱.

Fafeleya degedi o Jonha̱ Yesube Godiha̱ makai oyode tama̱ dege tobou

22 Kegemou̱, Yesubou̱ e̱ dabai degedi obou̱ dia̱ sa Jerusalem tou̱ fogou̱, sa Judia duo kodu yamou̱ dia̱bou̱ de kele dalali, o sasa̱i fafeleya degegai.

23 Sa Ainon, sa Salim hafe̱i kokou̱ ge Jon e̱ne o sasa̱i fafeleya degegai. To̱ ke̱me hiyedo kaha̱, o sasa̱i su̱do kedia̱ Jonha̱ fafeleya degeyadomou̱ haguasiei.

24 Kelegebe, Jon e̱me o Herotha̱ didio̱ degeli mei delei.

25 Kegemou̱, Jonha̱ dabai degedi o ilo kedia̱bou̱, Juda o tabou̱ de Godiha̱ dihi̱le kokou̱ do̱u̱do o degelamou̱ to̱ todi midiho̱ kaha̱ ta̱ ke̱ tobolou̱ mou̱ ta̱e biya i.

26 Ta̱e biya iligi, Jonkou̱ ya kou̱ gue tobolou̱ i, Tisa Hiye, o na̱bou̱ de to̱ Jordan ilobou̱ dalamou̱, na̱ e̱ degele kaha̱ ta̱ tobou o kaha̱ o sasa̱i fafeleya degeimou̱ be, o olou̱ fe̱ibe e̱mokou̱ yolu.

27 Jonhạ diạmokou tobou, hebeni Hiye Ohạ o takou makali
mei debabe, o kahạge dabai ta degele mei.
28 Ạge ạme Godihạ makai o Kelesu mei, ạme Godihạ tobou
mou mạbukou hagua dalayode tobou kẹme nịou kou dulo i.
29 Sasại o tahạ hu kẹme, o ẹ hụ kahạ bi. Sasại kẹ hu
o kahạ tạ tobou mou, ẹ mogo tahạ ẹ tạ uwo kẹ dulomou,
hohọ hiyedo degedi. Ạme sasại hu o kahạ mogo kẹ sạ degei.
Kẹnou tefei, hohọ kẹme mạ bi, mạ duledu amạmại dala.
30 Ạme hiye o mei. Mạ mogo ẹ hụnou si sibigẹ hiyedo
degeiba, mạ hụbe sibigẹ mei degele.
31 O hebenitou ge migi kẹme hiyedo folodo. Sa sibigẹ obe,
sa sibigẹ onou. Sa sibigẹ kahạ tạnou tobou di. O hebenitou
ge migi o ẹnou si hiyedo folodo.
32 O hebenitou ge migi kahạ hehegiedibe, yo□u dugudibou
dudibou kẹnou hehegiediye, kẹnou si o sasại kediạge ta
dulomou damalẹyodele idiyo mei.
33 Kẹnou si, ẹ tạ kẹ dulomou tolou sulu o kahạge ẹme
Godihạ tạbe damalẹdo-yodema, Godi ẹme damalẹdo tạ
tobou diyodedi.
34 Yobe, o Godihạ tobou mou migi o, ẹge Godihạ tạnou
tobou di, Duo Bolofẹibe ẹ duledu hiyedo dala, Godihạ
ẹmokou nẹi kahạ degeimou.
35 Aye Godihạ ẹ Dihikou hohọ hiyedo degemou, bi olou fẹi
kẹ ẹ Dihihạ dobogo□u tagetou nou dogogu.
36 O koyohạ Godihạ Dihikou damalẹyodeibabe, ẹme fị
tofousogo tofousogo tofolou kẹ molo□u. Haba o koyohạ
Godihạ Dihi tobekou mugubabe, ẹme fị gehẹ dege tofousogo
tofolou mei, Godihạ gofo□ube o kẹbou de dala.

4

Yesuhạ sa Samaria sasại tabou de tạ kei

1 Farisi o kediạ, Yesuhạ o sasại fafeleya degeimou, ẹ dabai
degedi o sụdo degeliyodemou dulo i. Haba Jonhạ fafeleya
degei obe hiyefẹi meiyode tobolou imou dulo i.
2 Kẹnou si Yesuhạge o ta fafeleya degediyo mei. Ẹ dabai
degedi o kediạnou o sasại fafeleya degele idi.
3 Hiye O Yesuhạ o kediạ kege tobolou imou dulomou, sa
Judia tou fogou mou, sa Galilikou haba fogou i.
4 Ẹ ile, sa Samaria duo kileya kẹ i.
5 Kegemou, ẹ iligi, sa Samaria duo kile sa ta, ẹ hụ Sikarkou
felei. Sa kẹme, sa Jekophạ ẹ dihi Josepkou nẹi kẹ hafẹido.

6 Sa koko͡u be ulou dai hue͡i ta delei, ko͡u guai o Jekophạ
hue͡i do͡u lamo͡u dai. Agali duo kelege, Yesuhạ ilemo͡u, ulou
hue͡i dai fẹ koko͡u misiholo duwei.

7 Duwoli dugube, sa Samaria sasạ͡i ta hue͡i do͡u hagumo͡u
duguomo͡u, ạmoko͡u hue͡i ta do͡u la nẹyedei.
8 Ẹ kẹ yodu kahạ yobe, ẹ dabai degedi o kediạme olo͡u fe͡i
ẹ to͡u fogo͡u, sa hiye koko͡u seleye nalẹ mo͡u yai kahạ.
9 Yesuhạ ạmoko͡u hue͡i do͡u la nẹyede tobo͡u mo͡u, Samaria
sasạ͡i kahạ kesigiemo͡u tobou, nạme Juda o, ạme Samaria
sasạ͡i, kegei kẹme ạge nạmoko͡u be kage hue͡i do͡u la nelẹ?
Yodu kahạ yobe, Juda o sasạ͡i kediạge sa Samaria o sasạ͡i
kediạbo͡u de ta mogo dege daladiyo mei kahạ degeimo͡u.
10 Yesuhạ tobou, bi Godihạ nạmoko͡u nelạmo͡u degeli kẹme
nạge ta tewe mei. Haba o hue͡i do͡u la nẹyede tobou o kẹme
nạ tewe debasi, nạ ẹmoko͡u yoduba, ẹ fi̱ nẹdi hue͡i kẹ do͡u la
nelẹ.
11 Hiye O, nạme hue͡inạ ta mei. Ulou dai hue͡i ko͡ume
mo͡u gulido. Nạ fi̱ nẹdi hue͡i kẹme kiḷiya dolo͡u?
12 Sasạ͡i kahạ haba tobou, ulou dai hue͡i kẹme di ko͡u guai
o Jekophạ eimoko͡u ne͡i. Yo͡u ẹbo͡u, ẹ sisigọbo͡u, ẹ wai
bulumakoubo͡u, sipsipbo͡u olo͡u fe͡i kediạne hue͡i ko͡uno͡u
nalạ idi. Jekopbe nạ gabai dala?
13 Yesuhạ tobou, o koyohạ hue͡ido ko͡u nọụbabe, ẹ haba
hue͡i nalẹ sagạ͡i degele.
14 Kẹno͡u si o koyohạ hue͡i ạ ẹmoko͡u nelạmo͡u degeli
kẹ nọụbabe, ẹme haba hue͡i nalẹ sagạ͡i degele mei. Hue͡i
kamahạ ẹ duledu tọ souno͡u tefele, felẹno͡u dalaba, ẹme fi̱
tofousogo tofousogo kegeno͡u tofolo͡u.
15 Sasạ͡i kahạ tobou, Hiye O, nạ hue͡i kẹ ạmoko͡u do͡u la nẹ,
ạ hue͡i nalẹ sagạ͡i degeiba, haba hue͡i do͡u hagueiye deba.

16 Kegemo͡u, Yesuhạ sasạ͡i koko͡u tobou, nạ ile, nẹ mạ
duguoba, ẹbo͡u de boholo͡u mạ hagua.
17 Sasạ͡i kahạ ko͡u gue tobou, ạme obo͡u mei. Kege tobo͡u
mo͡u, Yesuhạ ẹmoko͡u, nạge nạme obo͡u meiyode tobolo͡u
kẹme damalẹdo.
18 Yobe, afuge nạme o olo͡u fe͡i houyosi kege ko͡u huye
fogo͡u mo͡u, o gehẹ hu ifi nạbo͡u de dala kẹme nạ hiyouye
mọụ. Nạ tobou kẹme damalẹdo.
19 Sasạ͡i kahạ tobou, Hiye O, ạ tawali, nạme habage-degele-
duguo-tobo͡u di-o.

20 Ei kou guai o kediage bitou kuokou ge* Godikou diho
baga tobou haguasiedi. Kenou si Juda o nige eibe sa
Jerusalemkou nou ya, Godikou diho baga tobou mabeede
tobolou idi.
21 Kegemou, Yesuha kou gue tobou, sobou de, na ma ta
du. Sawisiei ta, ni bitou kotou ge Aye Godikou diho baga
tobolou bou, sa Jerusalemkou ge diho baga tobolou bou ke
mei degelebe hagua koguladi.
22 Sa Samaria o sasai nige o ni tewe mei kokou diho baga
tobolou idi. Haba Juda o sasai eige o ei kou tewe kokou diho
baga tobolou idi. Yobe, Godihage o sasai mamolo uyodema,
e Juda o ta kou tobou mou haguei kaha degeimou.
23 Sawisiei ta kelege, damaleyodei o sasai kedia Aye
Godikou diho baga tobolou ilebe, dia Duo Bolofeiha nelеya
kenou diho baga tobolou ile. Mou diho baga tobolou ile mei,
damaleyodema diho baga tobolou ile. Ifi kou bou gene, o
sasai ilo kele kege degele ili. Aye Godihage o kegele i kedia
emokou damaleyodema, diho baga tobolou ile ke tagali.
24 Godibe duonou. O sasai kedia Aye Godikou be Duo
Bolofeiha nelеya kenou diho baga tobou ma. Mou diho baga
tobou dama. Godikou damaleyodema diho baga tobou ma.
25 Sasai kaha Yesukou tobou, o Mesaia, Godiha makai o
Kelesuha hagualebe a kou tewe. Haguaba, dimokou sibige
olou fei ko u hehegileyodei.
26 Kege tobou mou, Yesuha emokou tobou, o keme anou,
nabou de ta kolu kuhe.
27 Kelegenou, Yesuha e dabai degedi o kedia boholou ma
haguasiemou dugube, eme sasai tabou de ta koumou duguo
kesigile i, kenou si dia Yesukou na kei tagaiya? de ta yodulo
ili mei. Haba na kagemou sasai kebou de ta kouya? dene ta
yodulo ili mei.
28 Kegemou, sasai kaha e hueina ke kele dogoguo fogou
ile, sa hiyekou folomou, o sasai kediamokou tobou,
29 ni a sesele yaba, o ta duwo ke duguma. Midiho a
milou gai keme e olou fei kou tewenou, amokou kou kusigile
tobou. Age o keme Godiha makai o Kelesuyade tawali.
30 Kege tobou mou, o sasai kedia sa hiye ke tou fogou mou,
Yesukou haguasiei.
31 Haguasieimou, e dabai degedi o kedia Yesukou tobou,
Tisa Hiye, na nale na.

---

* **4:20 4:20** *Bitou* kaha e hube Gerisim.

32 Kẹnou si ẹ tobou, nalẹ ạ dala kou̍me nị ta tewe mei.
33 Kege tobou mou, dịạ diou̍sie yoduga i, o tae ẹmokou nalẹ ta kou nẹị?
34 Yesuhạ dịạmokou kou gue tobou, ạme Godihạ tobou mou haguei kahạ, ẹ tagali sagạị kẹ seseleba, ẹ dabai degega iligi mei degele kẹme mạ nalẹ sạ degei.
35 Nị tobou dibe, oguo bolọụ bolọụ kege mei degeiba, nalẹ segei kuhe suwi degeleyodele idi. Kou kegeiye, ạ nịmokou tobolou kuhẹ, hebe haibe nalẹ olou fẹị kou suwi degei molou̍nou dala.
36 Nalẹ segei mou̍udi o kahạ ẹ dabai kahạ hebe bolọdo kẹme nalẹ segei ẹ molou̍ube, ta mei degele mei, you̍u kegenou dalale. Kegeba, nalẹ hou sogodi obou, nalẹ segei mou̍udi obou dilie hohọ degele ile.
37 Kegeimou, o sasạịyege
o tahạ nalẹ hou sogoumou, haba o tahạge hagua, nalẹ segei
kẹ mou̍udiyodele idi
kẹme damalẹdo tạ.
38 Ạ tobou mou, hebe hai, nị ta dabai degeli mei, o ilo kelegenou dabai degei kokou nị ya, die segei diạ nelẹ kusiei kẹnou malạ i.
39 Kegemou, sa Samaria duo kile sa hiye Sikar tie o sasạị sụdo kediạ Yesukou damalẹyodele i. Yobe, sasạị kahạge midihọ olou fẹị ẹ kou milou gai kẹme Yesuhạ ẹmokou kusia tobouyodei kahạ.
40 Samaria o sasạị kediạ Yesukou damalẹyodema haguasiemou, nạ eibou de dalayede tobolou imou, ẹ sa hiye kokou sawisiei bolọụ kege diạbou de delei.
41 Ẹ kele dalali, Godihạ tạ hehegie tobou mou, o sasạị sụụdo ilo kediạne ẹmokou damalẹyodele i.
42 Diạ Yesukou damalẹyodema, sasạị kokou kou gue tobolou i, ei Yesukou damalẹyodele ilibe, tạ nạ tobou kahạnou mei. Ẹ tạ hehegieimou, eiyou dulo ilibe, o kou̍ume sa sa o sasạị di mamolou̍u odade tawale ili kahạ.

Yesuhạ gamani o tahạ dihi bologuọụmou bolọ degei

43 Yesu ẹ sa Samariakou diạbou de sawisiei bolọụ kege dala dema, sa Galilikou fogou i.
44 Yesu you̍u kou gue kou tobou, habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ hụbe mosọmạ oyege ta hebele fogulo idiyo mei.

45 Kegemo͡u, ẹ ile sa Galiliko͡u foloumo͡u, sa kele tie o sasa̱i̱ kedia̱ ẹ duguomo͡u hoho̱ degele i. Yobe, Gabama I Sawisiei kelegebe dia̱ne sa Jerusalemko͡u dalaguali, midiho̱ daga daga ẹ milo͡u gai olo͡u fẹi̱ kẹ ko͡u dugulo i kaha̱.

46 Kegemo͡u, ẹ sulugi, sa Galili duo kile sa Kanako͡u haba felei. Sa koko͡u gebe, ẹ huẹi̱do kẹ boholo͡u mo͡u, tigi kolo huẹi̱ gofo□udo kẹ degeimo͡u dia̱ ko͡u dugulo i. Kelegebe sa hiye Kaperneamko͡u gamani o ta delei. O kaha̱ ẹ o dihi do degei.

47 Dihi do tilamo͡u, ẹ ayeha̱ dube, Yesube sa Judiako͡u ge, sa Galiliko͡u boholo͡u ma̱ hagueiyodeimo͡u dulomo͡u, ẹ Yesuko͡u ilemo͡u, ma̱ dihibe tolo iladi, na̱ mulo̱ba, ma̱ dihi bologua̱yedei.

48 Yesuha̱ o koko͡u tobou, o sasa̱i̱ ni̱ge a̱ midiho̱ gehẹ gehẹ ta milo͡u goumo͡u dugulo ili mei debabe, ni̱ a̱moko͡u kege ta damalẹyodele iyo mei.

49 Gamani o kaha̱ tobou, Hiye O, na̱ totodo a̱bo͡u de ime, kegeligi ma̱ dihi tolo iye.

50 Yesuha̱ tobou, na̱ i. Nẹ dihibe tolo mei, ẹme bolo̱ dege dalaleyode tobo͡u mo͡u, o kaha̱ ta̱ kẹme damalẹyodemamo͡u fogo͡u i.

51 Kegemo͡u, gamani o kaha̱ iligi, ali duo kelege ẹ dabai degedi o kedia̱ haguasie geleguomo͡u, nẹ dihibe tolo ili mei, bolo̱ degeyodei.

52 Ẹ̱ dia̱moko͡u yodu, dihibe koboge bolo̱ degelou? Dia̱ tobou, i agali kelege, suguai do kẹ meido degei.

53 Kege tobo͡u mo͡u, dihi aye kaha̱ge, i agali kelegeno͡u Yesuha̱ nẹ dihi tolo mei, bolo̱ dege dalaleyode tobou kẹ tawai. Kegei kaha̱ degemo͡u, ẹbo͡u ẹ soso͡u bo͡u olo͡u fẹi̱ Yesuko͡u damalẹyodele i.

54 Midiho̱ gehẹ, Yesuha̱ sa Galiliko͡u ge milou kẹme midiho̱ gehẹ tage milou. Yesu ẹ sa Judia to͡u fogo͡u hagua felẹmo͡u, ẹ midiho̱ gehẹ kẹ milou, kẹme o sasa̱i̱ kedia̱ ẹme Godiha̱ tobo͡u mo͡u hagueidade tawale imabadomo͡u milou.

Yesuha̱ ẹ dabai degeligibe, misiholo duwodi sawisieibo͡u, Godiha̱ sawisiei hiye kẹbo͡u olo͡u fẹi̱ hehegiedi

(Ta̱ Hiye 5–10)

5

Yesuhạ hue̱i hie̱i Betesdako͡u ge do o ta bologuọụmo͡u bolọ degei

1 Sawisiei ilo kele mei degeimo͡u, Yesu ẹ sa Jerusalemko͡u
i, Juda o kediạ kefegulo sawisiei hiye kẹ hafe̱i degeimo͡u.
2 Sa Jerusalem kekai kahạ adi ta kahạ hụbe Wai Sipsip
Kediạ Ayodele idi. Adi kẹ hafe̱i dege koko͡u be hue̱i hie̱i
ta dala. Hibru tạege Betesda-yodele idi. Hue̱i hie̱i kẹme
kefegudi mosọ olo͡u fe̱i houyosi kege silẹmạ togolo i.
3 Kefegudi mosọ olo͡u fe̱i koko͡u be, do o sasạ̱i sụdo
tilaguadi. Dihọ du degele i obo͡u, ibigidio tofigile i obo͡u,
abogo□u dobogo□u olo͡u fe̱i tofigile i obo͡u olo͡u fe̱i kediạ
[hue̱i kahạ uwo degeiba dulamo͡u kele dia tilaguadi.
4 Yobe, Hiye Ohạ ẹsol o tahạ migile hue̱i hie̱i koko͡u uwo
degeiba, do o tahạ ẹbuko͡u hue̱i hie̱i koko͡u solo□u mụmo͡u
be, do olo͡u fe̱i ẹ dala kẹme mei degedi kahạ.]
5 O tano͡u ta ẹ kele do tilei. Ẹ do tileibe, sadebe olo͡u fe̱i 38
kege mei degei.
6 O kẹ tilamo͡u Yesuhạ dugube, ẹme afudo do tilei degemo͡u
ẹ tawalemo͡u yodu, nạme de bolọ degele sagạ̱i degeli?
7 Kegemo͡u, do o kahạ Yesuko͡u tobou, Hiye O, hue̱i hie̱i
kahạ uwo degeimo͡u be, o tae ạ kodu malạ mụdiyo mei.
Mayo□uno͡u mulạmo͡u degeimo͡u, o tae toto ẹbuko͡u mụdi.
8 Do o kahạ kege tobou mo͡u, Yesuhạ tobou, haguạ nẹ
botegei kẹ malạba fogo͡u i.
9 Kelegeno͡u do o kẹ bolọdo degeimo͡u, ẹ haguạ, ẹ botegei
malạ fogo͡u i.
Sawisiei kẹme misiholo duwodi sawisiei.
10 Kegemo͡u, Juda o kediạ o koko͡u, ifibe misiholo duwodi
sawisiei, Juda o di kuolo͡u be nạ ifi kege nẹ botegei hebele
siadayedei.
11 O kahạ sima tobou, o ạ bologuạ̱i kahạ ạmoko͡u, nẹ
botegei kẹ malạba fogo͡u iyedei.
12 Kege tobou mo͡u, diạ ẹmoko͡u ko͡u gue yodulo i, o
nạmoko͡u nẹ botegei kẹ malạ iyedei o kẹme koyo?
13 Kẹno͡u si o do bolọ degei kahạge, o ẹ bologuạ̱i o kẹme ta
tawali mei, Yesuhạ o sasạ̱i sụdo kefei kiliya kẹ amafe̱i fogo͡u
i kahạ degeimo͡u.
14 Kegemo͡u, Yesuhạ ile, Godihạ mosọ kekaimidu folomo͡u
dugube, o do bolọ degei kẹme kele tafalamo͡u tobou, nạ du,
nạme bolọ degei. Nạ midihọ kasagạ̱i haba ta milo͡u gada, nạ
hag̱i hiyedo ta duguye domo͡u.

15 Yesuhạ kege tobou̍ mou̍, o kahạ Juda o kediạmokou̍ ilemou̍, o ạ bologuạibe Yesuyode tobou.

16 Kegemou̍, Juda o kediạ Yesu makolamou̍ degele i, ẹ misiholo duwodi sawisiei kelegebe kegenou̍ degedi kahạ degeimou̍.

17 Yesuhạ ẹ makolamou̍ degele imou̍ duguomou̍, diạmokou̍ kou̍ gue tobou, mạ Ayehạ ẹ dabai degega hagulugi, ifi kuhẹ. Ạne dabai degedi.

18 Juda o kediạ ẹ kege tobou̍ mou̍ dulomou̍, diạ ẹ woloyodema fị hiyedo mạ i. Yobe, ẹge misiholo duwodi sawisiei kahạ kuolou̍ kẹnou̍ gobou̍ li mei, ẹge Godibe yo□u ẹ Ayeyodemou̍ Godibou̍ diliebe tanou̍ fẹiyodedi kahạ degeimou̍.

Godihạ Dihibe ẹ Ayehạ hụya kẹ haguei, ẹ dabai degeyadomou̍

19 Kegemou̍, Yesuhạ Juda o kediạ tạ kẹ sima tobou, ạ nịmokou̍ damalẹdo tobolou̍ kuhẹ, dihi yo□unou̍ be dabai ta degele sagại mei. Dabai olou̍ fẹibe ẹ Ayehạ degeimou̍ dugudi sagại kẹnou̍ degedi.

20 Ẹ Ayehạ ẹ Dihikou̍ hohọ hiyedo degemou̍, dabai yo□u degedi olou̍ fẹi kẹ ẹ Dihikou̍ hehegiedi. Nị kesigimabeedemaba, Ayehạ midihọ gehẹ gehẹ ilo kele, yo□u degegai kẹ gaba folodo kẹne ẹ Dihikou̍ hehegile.

21 Ẹ Ayehạ tofigiei o sasại haguạgiema, fị gehẹ kẹ nẹdi sagại kẹnou̍ tefele, ẹ Dihihạne yo□u tagaiya kẹ fị gehẹ kẹ nẹdi.

22 Haba tabe, Aye Godi ẹge o sasại tạ sadi dabai kẹ tou̍ fogou̍ mou̍, dabai kẹ ẹ Dihikou̍ nẹi.

23 Ẹ kẹ degei kahạ yobe, o sasại kediạ Aye Godihạ hụ hebele fogulo idi sagại kẹnou̍ tefele, ẹ Dihihạ hụne hebele fogumabadomou̍ kuhe degei. O koyohạ Dihi kahạ hụ hebele fogu ho fogou̍ babe, Dihi kẹ tobou̍ mou̍ haguei o kahạ hụne ta hebele foguyo mei.

24 Ạ nịmokou̍ damalẹdo tobolou̍ kuhẹ, o koyohạ mạ tạ duloba, ạ tobou̍ mou̍ haguei o kokou̍ damalẹyodebabe, o kẹme tofousogo tofousogo tofolou̍. Tạ saiye tolou̍ mei. O kẹme todi kẹ kou̍ tou̍ fogou̍ mou̍, fị gehẹ yo□u kegenou̍ dalale kẹ mọụ dala.

25 Ạ nịmokou̍ damalẹdo tobolou̍ kuhẹ, sawisiei ta kelege, ifi sawisiei ko□umahạ, o tofigiei kediạ Godihạ Dihihạ tạ uwo

dulo ile. O sasa̱i̱ dulu kediạme fi̱ tofousogo kegenou̍ tofolou̍ kẹ̱ molo□u.

26 Yobe, Aye Godibe tofousogo tafaladi kaha̱ obou̍ kaha̱ degemou̍, ẹ degeiye ẹ Dihiha̱ne fi̱ tofousogo tofolou̍ kẹ̱ nẹ̱di.

27 Ẹ̱me O Kediạ Dihi kaha̱ degeimou̍, ẹ Ayeha̱ ẹ hụ hiyedo kẹ̱ ẹmokou̍ nelẹ̱mou̍, na̱ o sasa̱i̱ ta̱ sayedei.

28 Ni̱ge a̱ tobolou̍ kokou̍ fi̱ hiyedo mạdama. Yobe, sawisiei ta kelege o tofigieimou̍ wida i kediạme Godiha̱ Dihiha̱ ta̱ uwo duloba,

29 haguạgilema̱ fologaba, midiho̱ bolofẹ̱i̱ milou̍ di o kediạme fi̱ tofousogo tofolou̍ ile. Haba o midiho̱ kasaga̱i̱ milou̍ di kediạme ta̱ saiye tolou̍ ba, diạme makolo.

O ilo kelegene Yesube Godiha̱ makai oyode tobolou̍ i

30 Yesuha̱ haba kou̍ gue tobou, a̱ mayo□u ma̱ fima̱i̱yenou̍ dabai ta degele saga̱i̱ mei. A̱ o sasa̱i̱ ta̱ sadibe, ma̱ Ayeha̱ tobou̍ mou̍ du saga̱i̱ kẹ̱nou̍ sesele ta̱ sadi. A̱ge o sasa̱i̱be dọ̱ụ̱donou̍ ta̱ sadi. Yobe mayo□u tagai saga̱i̱ya kẹ̱ ta̱ sadiyo mei. O a̱ tobou̍ mou̍ haguei kaha̱ tagaliya kẹ̱nou̍ ta̱ sadi kaha̱.

31 A̱ ma̱ midiho̱ kẹ̱ tama̱ dege tobou̍ babe, a̱ tobolou̍ kẹ̱me obe ta dulo damalẹ̱yodele ile saga̱i̱ mei.

32 O ta dala,* ẹ̱nou̍ si ma̱ midiho̱ kẹ̱ tama̱ dege tobolou̍ saga̱i̱, a̱ tewe, ta̱ ẹ tobolou̍ kẹ̱me damalẹ̱do.

33 Ni̱ge o ilo kele tobou̍ mou̍, Jonkou̍ ya yodumou̍, ẹ̱ ni̱mokou̍ ta̱ damalẹ̱do kou̍ tobou.*

34 A̱ tawalibe, o tae a̱ dogou̍ guo tobou kẹ̱me mabou̍ sa̱ degei, kẹ̱nou̍ si Jonha̱ tobou kẹ̱me a̱ ni̱mokou̍ tobolou̍ kuhẹ̱, yobe ni̱ ẹ ta̱ kẹ̱ dulo damalẹ̱yodeibasi, Godiha̱ ni̱ mamolo□uyodei kaha̱.

35 Jon ẹ̱me kama̱i̱ sa̱ degei kaha̱ hohọ̱guo dalamou̍, ni̱ ẹ hohọ̱ kẹ̱ duguomou̍, ẹ̱mokou̍ huyadefẹ̱i̱ hohọ̱ degele i.

36 Kẹ̱nou̍ si, dabai a̱ degeli kaha̱ge ta̱ Jonha̱ tobou kẹ̱me gabai. A̱me Aye Godiha̱ ẹ dabai kẹ̱ degema mei degeyede tobou̍ mou̍ kuhe haguei. Ni̱ a̱ dabai kẹ̱ degeimou̍, a̱me ẹ tobou̍ mou̍ hagueidade duguo tawale ili kuhẹ̱.

37 Aye Godi, a̱ tobou̍ mou̍ migi kaha̱ne a̱ degedi kẹ̱ tama̱ dege tobou. Kẹ̱nou̍ si ni̱ge ẹ ta̱ uwobe ta dulo idiyo mei. Ẹ̱ midiho̱ne ta dugulo idiyo mei.

---

* **5:32 5:32** Yesuha̱ o tayode tobou kẹ̱me Godi. * **5:33 5:33** Jon 1:19-23

38 Ḛ tạne nị ta tolo͡u ili mei, yobe nị o ẹ tobo͡u mo͡u haguei
koko͡u ta damalẹyodele ili mei kahạ.
39 Nịge Godihạ tạ ẹ kuguoko͡u dala kẹ husolo͡u kahạge,
nịme tofousogo tofolo͡u ileyode tawalemo͡u defẹịdo hu-
solo͡u idi. Kẹno͡u si tạ kẹme midihọ ạ degedi kẹno͡u ye,
40 nị ạmoko͡u haguasie, fị gehẹ yo͡u kegeno͡u dalale kẹ
molo͡ube dafa idi.
41 Ạ tạ ko͡u tobolo͡u kahạ yobe nị mạ hụ hebele fogum-
abadomo͡u tobo͡u yo mei.
42 Kẹno͡u si nịme ạge ko͡u tewe. Nịge Godibe tagale iyo
mei.
43 Ạme mạ Ayehạ hụya kẹ hagueiye, kẹno͡u si nịge mạ tạ
ta dudiyo mei. O tahạ yo͡u ẹ hụya kẹ hagubabe, nị ẹ tạ kẹ
dulo ile.
44 Nịme nịo͡u sie yogohạ hụ kẹno͡u hebele fogumo͡u
fogumo͡u delesi tagale idi kahạ degemo͡u, nị ạmoko͡u kage
damalẹyodele? Godihạ nị hụ hebele fogulobe nị ta tagale
idiyo mei.
45 Nịge ạ mạ Ayehạ dihịle koko͡u nị tạ saleyode tawale
idama. Moseshạsi nị tạ sale. Nịge ẹ nị dogo͡u guloyode
tawale iliye, kẹno͡u si ẹge nịme ta dogo͡u gulo mei.
46 Nị ẹ tạ koko͡u damalẹyodei debabe, nị ạmoko͡u ne
damalẹyodele i, yobe ẹ ạ degele kẹ nalạgai kahạ degeimo͡u.
47 Kẹno͡u si nị tạ ẹ nalạgai koko͡u ta damalẹyodeiyo mei
kahạ degemo͡u, tạ ạ tobolo͡u ne nị ta damalẹyodele ile mei.

6

Yesuhạ o 5,000 kege kediạmoko͡u nalẹ nẹị
(Matyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

1 Kegemo͡u, Yesubo͡u diạ mosole samo͡u, ohuẹịyai Galili
dama, ilobo͡u fologai. Ohuẹịyai kahạ hụ tabe Taiberias.
2 O sasạị sụdo kediạne sesele yai. Yobe, diạge ẹ midihọ
gehẹ gehẹ milo͡u gamo͡u, do o sasạị bologuọụmo͡u bolọ
degeimo͡u ko͡u dugulo i kahạ degemo͡u.
3 Fologamo͡u, Yesubo͡u ẹ dabai degedi o kediạbo͡u de diạme
bitọụ ta fologa duweguei.
4 Juda o kediạ Gabama I Sawisiei kẹme hafẹị dege dala.
5 Duwoguali, Yesuhạ dugube, o sasạị sụdo haguasieimo͡u
duguomo͡u, ẹ Filipko͡u yodu, dige o͡u sibe kilịya mamalạba,
o sasạị kediạmoko͡u nẹịba nalạ ile?

6 Ẹ tạ kẹ yodube, Filip tefele dugulamou̍ yodu. Ẹ degele
kẹme yo̍u̍ kou̍ tawalemou̍.
7 Kegemou̍, Filiphạ sima tobou, di sele 200 kege* dala
debane ya, ou̍ si mamalạba bafigima fibane, o sasại̱ kediạme
olou̍ fẹi̱ tefele nalạ ile sagại̱ mei.
8 Ẹ dabai degedi o ta, ẹ hụbe Andru, ẹme Saimon Pitahạ ẹ
malạ, ẹ dalali tobou,
9 dihi ta kou̍ le tafala, ẹ ou̍ si hụ baliyodele idi kẹ olou̍
fẹi̱ houyosi kegebou̍, haba miyẹ bolọụnou̍ kege tolou̍ dala.
Ko̍unou̍ fẹi̱be o tefele sagại̱ meiyode tobou.
10 Yesuhạ o sasại̱ kediạme tobou̍ ba duwoguamabeedei.
Sa kelebe diọ sụnou̍. Kegemou̍, o sasại̱ kediạ duweguei. O
kele duwegueibe olou̍ fẹi̱ 5,000 sagại̱ kege.
11 Kegemou̍, Yesuhạ ou̍ si kẹ malạ tolou̍ mou̍, Godikou̍
bolofẹi̱yode tobou̍ ma, o sasại̱ duwogua kediạmokou̍ ou̍ si
kẹ fimou̍ i. Fibe, o sasại̱ kediạ tagale sagại̱ kegenou̍ fimou̍ i.
Miyẹne kẹnou̍ tefele fimou̍ i.
12 Nalạ iligi guokou̍ degele imou̍, Yesuhạ ẹ dabai degedi o
kediạmokou̍ tobou, nalẹ ilo kele fogouye deba isimo fogou
kẹ mo̍uma kefema.
13 Kege tobou̍ mou̍, diạge ou̍ si baliyodele idi olou̍ fẹi̱
houyosi kege kahạ isimo, o kediạ fogou kẹ tigi mosọ tegei
olou̍ fẹi̱ 12 kege kodu saga i.
14 Kegemou̍, o sasại̱ kediạ midihọ gehẹ gehẹ ẹ milou̍ goulu
kẹ duguomou̍ kou̍ gue tobolou̍ i, o ko̍ume habage-degele-
duguo-tobou̍ di-o ta, sa sibigẹ kuokou̍ hagualeyodele idi
kẹme ifi hagua felẹi̱ kuhẹyode tobolou̍ i.
15 Kege tobolou̍ imou̍ du, diạge Yesu ẹme tolou̍ ba, die
gamani hiye o degeleyodema degele imou̍ tawalemou̍, ẹ sa
kẹ tou̍ fogou̍, haba ẹsofẹi̱ bitọụ takou̍ fogou̍ i.

Yesuhạ ohuẹi̱yai tageya tofou̍ tofou̍ i
(Matyu 14:22-33; Mak 6:45-52)

16 Habi degeimou̍, Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạ ohuẹi̱yai
biyạkou̍ muguamou̍,
17 ohuẹi̱yai ilobou̍ mosole sama sa Kaperneamkou̍ bo-
holou̍ mạ yai. Huliạ degeimou̍ be, Yesube diạbou̍ de geleguli
mei, you.

---

* **6:7 6:7** Die tạe *sele* hụbe ‘denarius’. Sawisiei tanou̍ kahạ dabai degei hebe
kẹme sele ‘denarius’ tanou̍ fẹi̱ mo̍udi.

18 Mosoleye youlugi, wibou̅ tọ̱ boboubou̅ hiyedo hagumou̅
dugulo i.
19 Wibou̅ tọ̱ boboubou̅ hiyedo degeimou̅, dia̱ bala dege
youlugi, huyadefe̱i ahu dege kilomita olou̅ fe̱i 5 saga̱i, 6
saga̱i kege dohou̅ gou̅ mou̅ dugube, Yesube ohue̱iyai tageya
kẹ̱ tofou̅ tofou̅ hagulugi, mosole hafe̱i degeimou̅ duguo gue̱
hiyedo degele i.
20 Kẹ̱nou̅ si ẹ̱ dia̱mokou̅, ni̱ hobou̅ gue̱ degedama. Ko̱ume
a̱nou̅ yode tobou.
21 Kege tobou̅ mou̅ dulomou̅, dia̱ hohọ̱ degele ima, Yesu
dobogo̱ukou̅ tolou̅ mou̅, mosole foudu sagile i. Kege-
mamou̅, dia̱ youlugi sa dio̱u fologalamou̅ yolu kokou̅
fologai.

O sasa̱i kedia̱ Yesu dugulamou̅ ka i

22 Sabiyamou̅, o sasa̱i ohue̱iyai ilobou̅ kefema deleiguei
kedia̱ tawale ibe, mosole tanou̅ fe̱ibe i kege kou̅ fogou̅ i.
Yesube mosole foudu ta foloumou̅ dugulo ili mei, ẹ̱ dabai
degedi o kedia̱nou̅ mosole sama youmou̅ dugulo i.
23 O sasa̱i mou̅ yo̱uwa dalaguamou̅, sa Taiberias o kedia̱
mosole ilo kelene haguasie felẹ̱gai. Sa kelebe, Hiye Oha̱
Godikou̅ bolofe̱iyodemamou̅, o sasa̱i kedia̱ ou̅ si nala̱ i.
24 O sasa̱i sụ̱do kedia̱ge Yesubou̅ ẹ̱ dabai degedi obou̅
kedia̱me sa kokou̅ dalaguamou̅ dugulo ili mei. Kegemou̅,
dia̱ mosole samamou̅, sa Kaperneamkou̅ Yesu ka yai.

Yesu ẹ̱me fi̱ha̱ ou̅

25 Kegemou̅, o sasa̱i kedia̱ mosoleya ya, ohue̱iyai ilobou̅
fologa, Yesu ka iligi duguomou̅, ẹ̱mokou̅, Tisa Hiye, na̱me
kou̅ lebe koboge hagua felọ̱ụ̱? de yodulo i.
26 Yesuha̱ tobou, a̱ ni̱mokou̅ damalẹ̱do tobolou̅ kuhẹ̱.
Godiha̱ a̱ makoumou̅, a̱ ni̱mokou̅ midihọ̱ gehẹ̱ gehẹ̱ kẹ̱ milou̅
gai kaha̱ a̱ kuhe ka haguasieiyo mei. Ou̅ si na̱ma guokou̅
degele i kaha̱ degemou̅, ni̱ a̱ kuhe ka haguasili.
27 Ni̱ge nalẹ̱ tabale kẹ̱ molo̱u kaha̱ dabai kẹ̱ degedama.
Nalẹ̱ tabale mei kẹ̱ molo̱u kaha̱ dabai kẹ̱nou̅ degema. Nalẹ̱
kẹ̱ mo̱ubabe, O Kedia̱ Dihi ẹ̱ge ni̱mokou̅ fi̱ tofousogo tofolou̅
kẹ̱ nelẹ̱. Aye Godiha̱ge ẹ̱ Dihibe kege degeyadomou̅ tobou̅
mou̅ hagua dala kuhẹ̱.
28 Kegemou̅, o sasa̱i kedia̱ Yesukou̅ kou̅ gue yodulo i,
Godiha̱ ei ẹ̱ dabai kẹ̱ degeyedeibabe, eige kage degele?

29 Yesuhạ tobou, Godihạ dabai kẹme kou gue, nịge yo□u
tobou mou haguei o kokou nou damalẹyodema.
30 Kegemou, dịạ ẹmokou yodu, eige nạ midihọ gehẹ kagei
kẹ milou ba, ei duguoba, nạ tobou kẹme damalẹdade tawale
ile?
31 Di kou guai o kedịạ hebe mei mihịnou sa keleya
suluguali, ou mana fiyasigeimou nalạ idi. Kẹme Godihạ
kuguokou be,
Ẹ hebeni ou kẹ dịạmokou nẹịmou nalạ idiyode nalạị dala.
Kisim Bek 16:4
32 Yesuhạ dịạmokou tobou, ạ nịmokou damalẹdo tobolou
kuhẹ, Moseshạge hebeni ou be nịmokou ta nelị mei.
Damalẹdo mạ Ayehạnou si hebenitou ge migi ou kẹ nịmokou
nelị kuhẹ.
33 Godihạ nẹdi ou kẹme, o Godi yo□u tobou mou migile, sa
sibigẹ o sasạị kedịạmokou fị tofousogo tofolou kẹ nelị kuhẹ.
34 O sasạị kedịạ kou gue tobolou i, Hiye O, nạ sawisiei olou
fẹịdo ou kẹme eimokou nelẹnou dalayede tobolou i.
35 Yesuhạ kou gue tobou, ạme fị nẹdi ou. O koyohạ ạmokou
hagubabe, ẹme hegie degele mei. O koyo nạ, ạmokou
damalẹyodeibabe, nạme huẹị nalẹ sagạị degele meiyode
tobou.
36 Yesuhạ haba tobou, ạ nịmokou kou gue tobou, nịge ạme
kou duguye, kẹnou si nị ạmokou ta damalẹyodele iyo mei.
37 Aye Godihạ ạmokou makai o sasạị kedịạme ạmokou
haguasile. O koyohạ ạmokou hagubabe, ạge o kẹme ta igile
mugulo mei.
38 Yobe, ạme mayo□u mạ tagai sagạị kẹ degelamou migili
mei. Ạme o ta kahạ yo□u ẹ tagali sagạị kẹnou degeyedema
tobou mou kuhe migi.
39 Ạ tobou mou haguei o kahạge yo□u ạmokou makai o
sasạị kedịạme, tanou ta fogou dayede tagali. Kẹnou si uwage
sawisiei kelegebe, dịạme olou fẹị haguạgieiba haguạma
gehẹ degele ileyode tobou.
40 Yobe, mạ Ayehạ tagalibe, o sasạị koyohạ ẹ Dihi duguoba
damalẹyodili kẹme, ẹme fị tofousogo tofolou kẹ molo□u.
Uwage sawisiale kelegebe, o kẹme ạ haguạgiba, gehẹ degele.
41 Kegemou, Juda o kedịạ gofo□u degele i, Yesuhạge ạme
hebenitou ge migi ou kẹyodei kahạ degeimou.
42 Dịạge o Yesu ko□ume, o Josephạ ẹ dihiyodele i. Dige
ẹ ayebou ẹ adiou bou be di kou tewe. Ẹge haba kageimou
ạme hebenitou ge migiyode tobou ya? de yodulo i.

43 Yesuhą tobou, nįou nou gofo□u dege tugulo tobou dama.
44 O tahą yo□u ę tagaiyenou ąmokou haguale sagąį mei.
Mą Aye, ą tobou mou migi kahąnou si o kahą fį kodu tobou
ba, o kęme ąmokou kuhe haguale. Uwage sawisiale kelegesi,
o kęme ą haguągiba gehę degeleyode tobou.
45 Habage-degele-duguo-tobou di-o kedią kou gue naląga
i,
O sasąį kediąme Godihąnou hehegile. *Aisaia 54:13*
O sasąį, Aye Godihą tobolou kę duloba tolou ile kediąme
ąmokou haguasileyode tobou.
46 Yesuhą haba tobou, o taege Aye Godibe ta duguli mei,
Godihą tobou mou migi o kahąnou si ę Aye kou dugu.
47 Ą nįmokou damalędo tobolou kuhę, o sasąį koyohą
ąmokou damalęyodebabe, ęme fį tofousogo tofolou kę
molo□u.
48 Ąme fįhą ou.
49 Nį kou guai o kedią hebe mei mihįnou sa keleya
suluguali, ou mana fiyasigeimou mo□uma nalą idi. Kęnou
si diąme olou fęį tofigile i.
50 O koyohą hebenitou ge migi ou ko□u nǫubabe, ęme tolo
ile mei.
51 Ąme fįhą ou, hebenitou ge migi. O koyohą ou ko□u
nǫubabe, ęme tofousogo tofolou. Ou ko□ume mą tou, ą sa
sibigę o sasąį nįmokou nęįba, nįme fį tofousogo tofolou kę
malą ile.
52 Kegemou, Juda o kedią dio□unou tąe biya i. O
ko□umahą ę tou kęme di kage nąyedema nelęyode tobou
ya? de yodulo i.
53 Kegemou, Yesuhą kou gue tobou, ą nįmokou damalędo
tobolou kuhę, O Kedią Dihihą ę tou kę nį ną ho fogou babe,
nį tofousogo tofolou mei. Ę kafei kęne nį ną ho fogou babe,
nįme fį tofousogo tofolou kęme ta malą ile mei.
54 O koyohą mą tou bou mą kafeibou kę nǫubabe, ęme
fį tofousogo tofolou kę molo□u. Uwage sawisiale kelege, o
kęme ą haguągiba, gehę degele.
55 Yobe, mą tou be damalędo nalę, haba mą kafeine
damalędo huęį.
56 O koyohą mą tou bou mą kafeibou kę nǫubabe, o kęme
ąbou de dalale, haba ąne ębou de dalale.
57 Aye Godi, ęme yo□u kegenou daladi, ę ą tobou mou
migile, yo□u ę nelęya kę ąne yo□u kegenou dala. Nebe

kẹnou̍ tefei, o koyohạ mạ tou̍ nọụbabe, ẹme mạ nelẹya kẹ tofousogo tofousogo tofolou̍.

58 Ou̍ kọ̄ume hebenitou̍ ge migi. Nị kou̍ guai kediạ ou̍ mana kẹ nalạ imamou̍ be, diạme olou̍ fẹị tofigile i. Kẹnou̍ si o koyohạ ou̍ kọ̄u nọụbabe, ẹme tofousogo tofousogo tofolou̍.

59 Yesuhạ sa Kaperneamkou̍ dalali, die egei mosọduge hehegie tobou̍ di kelegebe, ẹ tạ kẹ hehegie tobolou̍ delei.

Tạ Yesuhạ tobolou̍ kẹme fị tofousogo tofolou̍ kahạ tạ

60 Yesuhạ ẹ tou̍ bou̍ ẹ kafeibou̍ kahạ tạ kẹ tobou̍ mou̍, ẹ dabai degele idi o sasạị sụdo kediạ dulomou̍, ẹ egei tobolou̍ kẹme hagịdo duguluyode tobolou̍ i. Di ta dulo sagạị meiyode tobolou̍ i.

61 Gofọ̄u dege tobolou̍ imou̍, Yesuhạ tawalemou̍, diạmokou̍ kou̍ gue yodu, ạ tạ kẹ tobou kahạge nị ạmokou̍ damalẹyodei kẹ dafa ili?

62 O Kediạ Dihi kẹme yọ̄u delei sa kokou̍ haba boholou̍ mạ folouba duguobabe, nịge kage tawale ile?

63 Duo Bolofẹịhạ nelẹ kahạge nị fị tofousogo tofolou̍ kẹ molọ̄u. Nị tou̍ hạ nelẹ kahạge nịme mou̍ yọ̄uwanou̍ dala. Tạ ạ tobolou̍ kẹme nị dulo tou̍ babe, Duo Bolofẹịhạ nelẹ kahạge nị tofousogo tofousogo tofolou̍ ile.

64 Kẹnou̍ si nị o ilo kelebe damalẹyodele iyo mei. Tạ ẹ tobou kahạ ẹ sibigẹbe kou̍ gue, o damalẹyodele ili mei kediạbou̍, haba o ẹ tolou̍ ba, ho o kediạmokou̍ sesegulo o kẹbou̍ olou̍ fẹị kẹme afu kugulege yọ̄u kou̍ tawalemou̍ haguei.

65 Kegemou̍, ẹ haba tobou, kegei kahạ degemou̍ ạ nịmokou̍ kou̍ gue kou̍ tobou, Aye Godihạ o takou̍ tobou̍ li mei debabe, o kẹme ạmokou̍ ta haguale sagạị mei.

66 Kegemou̍, Yesuhạ ẹ dabai degele idi o sasạị sụdo kediạ tạ ẹ tobolou̍ kẹ dulomou̍, ẹ tobekou̍ muguomou̍, ẹ sesele yalebe dafa i.

67 Dafa imou̍, Yesuhạ ẹ dabai degedi o olou̍ fẹị 12 kege kediạmokou̍, nịne ạ tou̍ fogou̍ yalamou̍ degele ili? de yodu.

68 Kegemou̍, Saimon Pitahạ kou̍ gue tobou, Hiye O, eige o koyokou̍ yale? Eibe nẹ tạ kẹnou̍ dubasi, ei fị tofousogo tofolou̍ kẹ molọ̄u.

69 Eige nạme o bolọdo, Godihạ tobou̍ mou̍ hagueidade tawale ili.

70 Kegemo͡u, Yesuha̱ tobou, damale̱do, ni̱me ma̱ dabai degedi o olo͡u fe̱i 12 kege. A̱ge ni̱me ko͡u makaiye, ke̱no͡u si ni̱ o tano͡u tabe Tama̱ha̱ dihi.

71 Ta̱ Yesuha̱ tobou ke̱me Saimon Iskariotha̱ dihi Judas tobou. Judasha̱ge e̱me ho o kedia̱moko͡u sesegulo ke̱ yo͡u ko͡u tawale delei.

7

Yesu e̱ ba mosọ togoga imamo͡u kefegulu koko͡u i

1 Kegemo͡u, Yesube sa Galiliya ke̱no͡u siei. E̱ sa Judiako͡u ilebe dafai, yobe Juda o kedia̱ e̱ wala ila domo͡u.

2 Sa Galiliya ke̱ sumo͡u be, Juda o kedia̱ ba mosọ togogama kefegudi sawisiei hiye ke̱me hafe̱i degei.

3 Kefegulo ke̱ hafe̱ido degeimo͡u, Yesuha̱ e̱ mala̱ dia̱ e̱moko͡u tobou, na̱me sa ko͡u to͡u fogo͡u ba, Judiako͡u iba, ne̱ dabai degele idi o kedia̱ge na̱ midihọ gehe̱ gehe̱ milo͡u gouba duguloyode tobolo͡u i.

4 O taha̱ dabai e̱ degedi ke̱me o sasa̱i sụdo kedia̱ tawamabadomo͡u be, e̱ mogogou degediyo mei. Na̱ ileba, midihọ daga daga na̱ milo͡u gadi ke̱ sa sa o olo͡u fe̱i kedia̱ dihi̱le koko͡u ge milo͡u gayede tobolo͡u i.

5 E̱ mala̱ dia̱ne e̱moko͡u ta damale̱yodele ili meido.

6 Kegemo͡u, Yesuha̱ dia̱moko͡u tobou, dabai a̱ degele kaha̱ sawisiei ke̱me you dala. Ni̱me ni̱buko͡u ile deba, haba habage ile deba ke̱ne ta̱bo͡u mei.

7 Sa sibige̱ o sasa̱i kedia̱ge ni̱bo͡u dafa iyo mei, a̱no͡u dafa ili, yobe a̱ die midihọ kasaga̱i ke̱ tama̱ dege tobolo͡u kaha̱ degeimo͡u.

8 Ni̱me kefegulu koko͡u yama. A̱me habage ile. Yobe, dabai a̱ degele kaha̱ sawisiei ke̱me you dala kaha̱ degeimo͡u.

9 E̱ kege tobo͡u mamo͡u be, sa Galiliko͡u no͡u delei, ta ili mei.

10 Kegemo͡u, e̱ mala̱ dia̱ kefegulu koko͡u dia̱buko͡u youmo͡u, e̱ne habage amafe̱i wọmo͡u gue ibe, o sasa̱i kedia̱ ta tawale ili mei.

11 Kegeimo͡u, Juda o kedia̱ kefeguo dalaguali, e̱ dugulamo͡u ka isemo͡u, o ke̱me kou? de yodulo i.

12 O sasa̱i kedia̱ne amafe̱ino͡u, e̱me o bolọdoyodele i. Haba ilo kedia̱ge, e̱me ogo͡u gai ta̱ tobo͡u di oyodele i.

13 Kẹnou si diạ Juda hiye o kediạmokou guẹ degeimou,
Yesuhạ degeli kẹme tamạ dege tobolou ili mei, amafẹinou
tobolou i.
14 Kegemou, kefegudi sawisiei kelege kefeguo dalaguali,
duo tofou mou, Yesu ẹ Godihạ mosọ kekaimidu folomou,
egei yomogou hehegiei.
15 Ẹ Godihạ tạ hehegie tobolou dalamou, Juda o kediạ
kesigiemou, o ko□ume tewebe kilịya kele molọu? Kuolou
yo dulo i o kediạge ẹmokou be ta hehegili meiyode tobolou
i.
16 Yesuhạ kou gue tobou, tạ ạ hehegie tobou di kẹme
mayo□u mạ tạ mei. O ạ tobou mou migi o kahạ, ẹ tạyode
tobou.
17 O koyohạ Godihạ tagali sagại kẹ sesele tagaibabe, ẹnou
si tạ ạ tobolou kẹme damalẹdo Godihạ tạdade tawale.
18 O koyohạ tạ yo□u tagali sagại kẹnou tobou babe, o
kẹme yo□u ẹ hụnou hebele foguomou tobolou. Dabai degedi
o koyohạ o ẹ tobou mou haguei o kahạ hụ kẹnou hebele
foguobasi, o kẹme damalẹdo tạ tobou di o, ogou gai tạ ta
tobou diyo mei.
19 Yesuhạ haba tobou, Moseshạge nịmokou kuolou tạ kou
mạịye, kẹnou si nị o tahạ ta kuolou tạ kẹ sesele idiyo mei.
Nị kageimou ạ walamou degele iya? de yodu.
20 Diạ tobolou i, nạme duo kasagạiye tou o. O koyo diạ nạ
walamou degele iya?
21 Kegemou ẹ sima tobou, nịge ạ misiholo duwodi sawisiei
kelege midihọ gehẹ tanou fẹị kẹ milou kokou nou fị mạ ili.
22 Moseshạge nịme o sisigọ kediạ kolo diafigile idi kẹ*
hegi. Kẹnou si nị kou guai o kediạge, Moseshạ kuolou tạ
kẹ malị mei kelege kou yomogolou i. Kegei kahạ degemou,
misiholo duwodi sawisiei kelegene, nịge nị o sisigọ kediạ
kolo diafigile idi.
23 Misiholo duwodi sawisiei kelege, nị o sisigọ kediạ
kolo diafigile idi kẹme Moseshạ kuolou tạ gobou diyo
mei debabe, misiholo duwodi sawisiei kahạ ạ do o milou
goumou bolọ degei kẹme, kageimou gofo□u degele iya?
24 Midihọ ta obe milou gouba, nị dugubabe, nị mou figa
tobou dama. Midihọ ẹ milou ga i kẹ figa tobou lababe, nịge

* **7:22 7:22** Juda o kediạ die o sisigọ kediạ *kolo diafigidi* kẹme Godihạge diạme yo□u ẹ biyodema makadi. Stat 17:12 kokou Godihạ Abrahamkou, nị o dihi malạ felẹba, die sawisiei olou fẹị dimayosi kege mei degeibabe, die kolo diafigimabeede tobou.

dǫu̱donou̍ tobou̍ ma.

O sasa̱i̱ kediạge Yesu ẹme koyo domou̍ defẹi̱do tawalamou̍ degele i

25 Sa Jerusalem o sasa̱i̱ ilo kediạ Yesuha̱ degegolu kẹ̱ duguomou̍, hiye o kediạ walamou̍ degele i obe kuhẹ? dema dio̱usie yoduga i.

26 Ẹ̱ tamạkou̍ tafalali, ẹ̱ tạ kẹ̱ hehegie tobou̍ mou̍ be, o tae ta ẹ̱ akoguyo mei. Di hiye o kediạge ẹme damalẹdo Godiha̱ makai o Kelesudade de tawale ilidei?

27 Kẹnou̍ si o ko̱ume dige ẹ̱ sabe kou̍ tewe. Godiha̱ makai o Kelesuha̱ hagubasi, o taege ẹ̱ sabe ta tawale meiyode tobolou̍ i.

28 Kegemou̍, ẹ̱ Godiha̱ mosǫ̱ kekaimidu egei hehegie tobolou̍ gi, hilị̱gedo yodu, nị̱ tawalibe nị̱ge ạme kou̍ teweyodele ili? Haba mạ sane nị̱ kou̍ teweyodele ili? Ạme mayo̱u mạ tagaiya kẹ̱ hagueli mei. Damalẹdo tạnou̍ tobou̍ di o kaha̱ tobou̍ mou̍, ạ kuhe haguei. O kẹme nị̱ ta tewe mei.

29 Ạnou̍ si ẹme kou̍ tewe. Yobe ạme ẹbou̍ de dalali, ẹ̱ ạ tobou̍ mou̍ kuhe migi kaha̱ degemou̍.

30 Kege tobou kaha̱ dowoye, o kediạ ẹ̱ tou̍ lamou̍ degele i. Kẹnou̍ si ta tolou̍ ili mei, yobe sawisiei Godiha̱ o kediạ ẹ̱ tolou̍ ile kẹ̱ makai kẹme you dala kaha̱ degeimou̍.

31 O sasa̱i̱ kefegu kilegebe, o sụdo ẹmokou̍ damalẹyodema, kou̍ gue tobolou̍ i, Godiha̱ makai o Kelesu ẹ̱ hagubabe, midihǫ gehẹ̱ gehẹ̱ ẹ̱ milou̍ gale kahạge o ko̱umaha̱ milou̍ golu kẹme gabale saga̱i̱ meiyodele i.

Juda hiye o kediạ die kasamane o tobou̍ mou̍ Yesu didiǫ degelamou̍ haguasiei

32 O sasa̱i̱ kediạ Yesuha̱ degeli kẹ̱ amafẹi̱nou̍ tobolou̍ imou̍, Farisi o kediạ dulomou̍, diạbou̍ mogou̍ du dalaguadi hiye obou̍ kediạ die kasamane o kediạ tobou̍ mou̍, Yesu tolou̍ ba tạ salamou̍ haguasiei.

33 Kegemou̍ Yesuha̱ diạmokou̍ tobou, ạme nị̱bou̍ de huyadefẹi̱nou̍ dala demaba, o ạ tobou̍ mou̍ haguei o kokou̍ haba boholou̍ mạ ile.

34 Ạ fogou̍ ibabe, nị̱ ạ kouba ta dugulo mei. Ạ ileba dalale kokou̍ be nị̱ge ta ile saga̱i̱ mei.

35 Kege tobou̍ mou̍ dulomou̍, Juda o kediạ dio̱usie yoduga i, o ko̱umaha̱ di ẹ̱ kouba ta dugulo meiyode tobolou̍ kẹme ẹ̱ kilị̱ya ilamou̍? Ẹme Juda o sasa̱i̱ ilo kele, Grik

sabekou dalagua kediamokou ilamou? Haba Grik o sasai kediamokou egei hehegie ilamou? de tobolou i.

36 E fogou ibabe, ni a kouba ta dugulo meiyodei. Haba e ileba dalale kokou be nige ta ile sagai meiyode tobou kaha e sibige be kagei? de yodulo i.

Yesuha ta makaibe fi nedi huei kokou ma tobou

37 Kefegudi kaha uwage sawisiei keme sawisiei hiyedo. Sawisiei hiye kelege, Yesuha haguа tafalali, hiligedo kou gue tobou, o koyoha huei nale sagai degeibabe, amokou haguaba, huei kou nayede tobou.

38 Godiha kuguokou nalai dala keme kou gue, o amokou damaleyodili o keme e duledube fi nedi huei kaha folo amamouba ilenou dalaleyode tobou.

39 Yesuha fi nedi huei ke tobou kaha sibige be Duo Bolofei. Habage damaleyodele i o sasai kedia tou yedema, Godiha Duo Bolofei tobou ba migile. Yesuha ta ke tobou kelegebe Duo Bolofei keme neli mei, yobe Godihage Yesuha hube solo umou hebele foguli mei, you kelege e ta ke kuhe tobou.

O sasai filemou sosou bolou degei

40 O sasai kedia Yesuha kege tobou mou dulomou, ilo kediage, o ko ume habage-degele-duguo-tobou di-o di e haguale ke dia dalaguabe kuheyode tobolou i.

41 O ilo kediage o ko ume Godiha makai o Kelesuyode tobolou i. Ilo kelege tobolou ibe, Yesu eme Godiha makai o Kelesu mei. Yobe, Kelesuha hagubabe, eme sa Galilikou ge tofogou haguale meiyodele i.

42 Godiha kuguokou be kou gue nalai dala, Godiha makai o Kelesube hiye o Devitha huti. Kegei kaha degemou, eme Devitha sa Betlehemkou ge mala feleyode tobolou i.

43 Kege tobolou iligibe, o ilo kele Yesukou damaleyodele i, haba ilo kediame dafa i. Fi tanou degele ili mei.

44 O ilo kedia e tolou ba didio degelamou degele iye, kenou si eme o taha ta tou li mei.

Juda hiye o kedia Yesukou damaleyodele ili mei

45 Kegemou, kasamane o kedia boholou ma yai. Mogou du dalaguadi hiye obou, Farisi obou kediamokou ya fologoumou, diage ni kageimou o ke tolou ma wolou haguasieiyo mei? de tobolou i.

46 Kasamane o kediạ tobou, tạ o kahạ tobou̍ di kẹme daga.
O tae tạ ẹ tobou̍ di sagại kege ta tobou̍ diyo meiyode tobolou̍
i.
47 Farisi o kediạge, nịne ẹ tobolou̍ kokou̍ damalẹyodele ili?
de yodulo i.
48 Nị dugulube, gamani obou̍, Farisi obou̍ olou̍ fẹi
eige ẹmokou̍ de damalẹyodele imou̍ dugulo ili? Ei ta
damalẹyodele iyo mei.
49 O sasại kuolou̍ tạ ta tawale ili mei kediạnou̍ si ẹmokou̍
damalẹyodele i. O sasại kediạme Godihạ toboube, diạme
habage makoloyode tobolou̍ i.
50 Farisi o ta Nikodemus ẹne kokou̍ duwei, ẹme Yesukou̍
kou̍ i o. O kahạ yogo diạmokou̍ yodu,
51 di kuolou̍ tạege, o tabe mou̍ de tạ sa idi? Di kege ta
degediyo mei. O ta tạ salamou̍ be, o kahạ yo□u degegai kẹ
tobou̍ mou̍, di defẹido dulomou̍ kuhe tạ sa idiyode tobou.
52 Yogo diạ Nikodemuskou̍ kou̍ gue tobolou̍ i, nạne
sa Galili o sạ degei. Nạ ile, Godihạ kuguokou̍ habage-
degele-duguo-tobou̍ di-o sa Galilikou̍ ge ta de haguei deba
huso□uma duguye de tobolou̍ i.

*[O kediạ midihọ kasagại milou sasại kẹ wolou̍ haguasie,
Yesukou̍ felẹgai*

53 Kegemou̍, o kediạ die mosọkou̍ fogou̍ yai.

8

1 Yesu ẹ bitọu̍ Olivkou̍ ile felei.
2 Sabiyoumou̍, ẹ boholou̍ mạ ile, Godihạ mosọ kekaimidu
foloumou̍, o sasại sụdo haguasie kefeguo silẹmạ
dalaguamou̍, ẹ duwoli, egei hehegiei.
3 Egei tobolou̍ duwomou̍, Moseshạ kuolou̍ yo dulo i obou̍,
Farisi obou̍ kediạ sasại ta, o hiyou degei kẹ tolou̍ haguasie,
o sasại kediạ dihịle kokou̍ tefegile i, ẹ midihọ kasagại milou̍
mou̍ kou̍ dugulo i kahạ degeimou̍.
4 Sasại kẹ tafalamou̍, diạ Yesukou̍ kou̍ gue tobolou̍ i, Tisa,
eige sasại ko□ume o tahạ hiyouye wolou̍ sumou̍ dugulo i.
5 Moseshạ kuolou̍ tạege sasại kegeli kẹme igiye wouba tolo
iyedei. Nạge kage tawaiya?
6 Diạ kẹ yodulo ibe, mou̍ yo□uwa yodulo ili mei. Yesu ẹ tạ
ta tobou̍ ba diạ tefele duloba, ẹ kuhe tạ salamou̍ degele i.
Kẹnou̍ si ẹ balẹ mulọmou̍, dobogo□uye mihịkou̍ nalạgai.

7 Kegemou̅, diạ haba yoduga imou̅, ẹ haguạmou̅ tobou, nị kile o koyohạ midihọ kasagạị ta milou̅ li mei debabe, sasạị kẹme o kahạ ẹbukou̅ do igi malạ fạyede tobou.
8 Ẹ kege tobou̅ ma, haba balẹ fiyamou̅ dobogo̅uye mihịkou̅ nalạga duwei.
9 Dịạ Yesuhạ tạ kẹ tobou̅ mou̅ dulomou̅, diạ tanou̅ tanou̅ fogou̅ ma yolugi mei degei. Odo kediạ diạbukou̅ youmou̅, o ilo kediạme habage yai. Kelebe Yesuhạ ẹsofẹị dalamou̅, sasạị kẹnou̅ si kele tefelei.
10 Kegemou̅, Yesuhạ haguạmou̅, sasạị kokou̅ yodu, o kediạme kilịya yolou? O tae nạmokou̅ nẹ midihọ kasagạị kahạ hebe kẹme nelị mei?
11 Hiye o, kegeli mei, diạ ạmokou̅ mạ midihọ kasagạị kahạ hebe kẹme ta nelị meiyode tobou. Yesuhạ ẹmokou̅ kou̅ gue tobou, ạne nạmokou̅ hebe kasagạị kẹ ta nelị mei. Nạ ileba, midihọ kasagạị haba ta milou̅ dayede tobou.]*

Yesube sa sibigẹ ko̅umahạ hohọ hiyedo

12 Kegemou̅, Yesuhạ o sasạị kediạmokou̅ haba kou̅ gue tobou, ạme sa sibigẹ ko̅umahạ hohọ hiyedo. O koyohạ ạ sesele ibabe, ẹ huliạya ta siale mei, ẹme fịhạ hohọ hiyedo kẹ molo̅u.
13 Kege tobou̅ mou̅, Farisi o kediạge, nạ no̅u degedi ko̅u tobolou̅ kahạge, o eige nẹ tạ kẹme ta dulo damalẹyodele sagạị meiyode tobolou̅ i.
14 Yesuhạ sima tobou, ạ mayo̅u degedi kẹ kou̅ tobolou̅ ye, kẹnou̅ si nịge mạ tạ duloba damalẹyodema. Yobe, sa ạ dala dema haguei kẹbou̅, ạ ile sabou̅ kẹme mayo̅u kou̅ tewe kahạ degeimou̅. Nịnou̅ si sa ạ dala dema haguei kẹme nị ta tewe mei. Haba ạ ile sa kẹne nị ta tewe mei.
15 Nịme sa sibigẹ ko̅umahạ midihọya kẹnou̅ figa tạ sa idi. Ạnou̅ si tạ sadibe dafaiye,
16 kẹnou̅ si ạ figa tạ soubabe, ạ damalẹdo kẹnou̅ tobolou̅. Yobe ạme mạsofẹị dala mei kahạ degemou̅. Ạme mạ Aye ạ tobou̅ mou̅ haguei o kẹbou̅ de dala.
17 Nịou̅ nị kuolou̅ tạ kuguo kokou̅ be kou̅ gue nalạị dala, o bolọụye tạ tanou̅ fẹị tobou̅ babe, tạ kẹme damalẹdo tobolou̅ yode tobou.

---

* **8:11 7:53–8:11** Tewe o ilo kediạ tawale ibe, maka [...] ko̅umahạ mogou̅ du dala tạ ko̅ume Jonhạ nalalị mei, kẹnou̅ si o tae habage nalạịdade tawale i.

18 Kegemo͡u, ạ mayo͡u degedi kẹ tobolo͡u kuhẹ. Haba,
mạ Aye Godi, ẹ ạ tobo͡u mo͡u haguei o kahạne ạ degedi kẹ
tobolo͡u.
19 Kegemo͡u, Farisi o kediạ ẹmoko͡u nẹ ayebe kou? de
yodulo i.
Ẹ tobou, nịge ạme tewe mei. Mạ Ayene nịge ta tewe mei.
Nị ạ tawali debabe, nịge mạ Ayene tawaliyode tobou.
20 Yesuhạ tạ kẹ tobou kelegebe, ẹme Godihạ mosọ
kekaimiduge sele sa idi kẹ hafẹị dege tafalali, egei hehegie
tefelei. Kẹno͡u si o tae ẹ ta to͡u li mei, yobe sawisiei Godihạ
makai kẹme you dala kahạ degeimo͡u.

Yesuhạ sa ẹ ile koko͡u be o sasạị kediạ ta yale sagạị meiyode tobou

21 Yesuhạ haba o sasạị kediạmoko͡u tobou, ạ fogo͡u ibabe,
nịge ạ ka ile. Ạ ile koko͡u be nị ta ile sagạị mei, nịme midihọ
kasagạị milo͡u ga idi kahạ degemo͡u, nịme tofigile ile.
22 Ẹ kege tobo͡u mo͡u dulomo͡u, Juda o kediạ dio͡usie ko͡u
gue tobolo͡u i, ẹme yo͡usie wouba tolo ilamo͡u tobolo͡u dei?
Kegei kahạ ạ ile koko͡u be nị ta ile sagạị meiyode kuhe
tobouyode tobolo͡u i.
23 Kegemo͡u Yesuhạ diạmoko͡u tobou, nịme hayemo͡u o.
Ạme tageto͡u o. Nịme sa sibigẹ ko͡umahạ o, ạme sa sibigẹ
ko͡umahạ o mei.
24 Ạge nịme midihọ kasagạị milo͡u ga idi kahạ degemo͡u,
nịme tofigileno͡u yode tobou. Ạme Yo͡u Kegeno͡u Daladi
O,* nị ạmoko͡u damalẹyode ho fogo͡u babe, nịme tofigile ile,
midihọ kasagạị milo͡u ga idi kahạ degemo͡u.
25 Kegemo͡u, diạ ẹmoko͡u nạme koyo? de yodulo i.
Kegemo͡u ẹ ko͡u gue tobou, afu ạ tobo͡u mo͡u nị͡ou ko͡u dulo i
o ạno͡u be kuhẹ.
26 Tạ ạ nịmoko͡u tobo͡u lamo͡u degeli ko͡ume nị midihọ
kasagạị milo͡u ga i kahạ hebe kahạ tạ kẹ tobo͡u lamo͡u degeli.
Kẹno͡u si o ẹ ạ tobo͡u mo͡u haguei o kẹme damalẹdo tạno͡u
tobo͡u di o. Ẹ ạmoko͡u tobo͡u mo͡u du kẹno͡u be ạge haba sa
sibigẹ o sasạị nịmoko͡u tobo͡u di.
27 Kege ko͡u tobouye, kẹno͡u si diạge ẹme ẹ Ayehạ tạ
tobolo͡u dade ta tawale ili mei.
28 Kegeimo͡u, Yesuhạ diạmoko͡u tobou, nị O Kediạ Dihi kẹ
sugụto͡u hebele fogubabe, nịge ạme Yo͡u Kegeno͡u Daladi

* **8:24 8:24** Yesuhạ hụ tabe *Yo͡u Kegeno͡u Daladi O.* Godihạ hụne *Yo͡u Kegeno͡u Daladi O.* Dilie hụbe tano͡u fẹị.

Odade tawale ile. Kegeibasi, nịge ạme mayo͡u mạ tagaiya kẹ degediyo meidade tawale ile. Ạge mạ Ayehạ ạmoko͡u tobo͡u mo͡u du kẹno͡u tobo͡u mo͡u ili.

29 O ẹ ạ tobo͡u mo͡u haguei o kahạge ạme dogo͡u guono͡u dala. Ẹ ạ to͡u fogo͡u li mei, ạge ẹ hohọ degedi kẹno͡u degegadi kahạ degeimo͡u.

30 Ẹ kege tobo͡u mo͡u, o sasại̱ sụdo kediạ dulomo͡u, ẹmoko͡u damalẹyodele i.

Damalẹdo tạ kahạge o sasại̱ di kofo͡u ga degele dala

31 Kegemo͡u, Yesuhạ Juda o sasại̱ ẹmoko͡u damalẹyodele i kediạmoko͡u, nị mạ tạ kẹ dulo defẹi̱do to͡u babe, nịme mạ dabai degedi o bolọdoyode tobou.

32 Nị mạ tạ damalẹdo kẹ tawale ibabe, nịme kofo͡u ga degele ile.

33 Kegeimo͡u diạ ko͡u gue sima tobolo͡u i, eibe Abrahamhạ hụti, eibe sa ta o kediạ hayedu ta deleli mei. Fisimo͡u dabai degele idi kẹme ei ta degele idiyo mei. Nạge eibe habage kageimo͡u kofo͡u ga degele ileyode tobo͡u ya? de yodulo i.

34 Kegemo͡u, Yesuhạ diạmoko͡u tobou, ạ nịmoko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ, midihọ kasagại̱ milo͡u di o kẹme kofo͡u ga dege ta daladiyo mei, ẹme midihọ kasagại̱ kahạ dabaino͡u degele daladi.

35 Midihọ kasagại̱ kahạ dabai degele idi o kediạme Godihạ soso͡u bo͡u de ta tofousogo tofolo͡u ile mei. Godi yo͡u ẹ sisigọ kediạno͡u si tofousogo tofousogo tofolo͡u ile.

36 Godihạ ẹ Dihihạ degeiyeno͡u, nị kofo͡u ga degele ile kẹme damalẹdo kofo͡u ga dege yo͡u kegeno͡u kuhe dalale.

37 Ạ tewe, nịme ko͡u Abrahamhạ hụtiye, kẹno͡u si nịge ạme wouba tolo ileyodema ama dalagua kahạ degemo͡u, mạ tạ ko͡ume nịge ta dulomo͡u tolo͡u ili mei.

38 Ạge nịmoko͡u be mạ Ayehạ ạmoko͡u hegi kẹ tobo͡u di. Nịne nị ayehạ nịmoko͡u tobou kẹno͡u degele idi.

39 Kegemo͡u, diạge Abraham ẹme ei ko͡u guai oyode tobolo͡u i. Yesuhạ sima tobou, Abrahambe nị ko͡u guai o debabe, nịne midihọ ẹ milo͡u gadi sagại̱ kẹno͡u milo͡u ga idi.

40 Damalẹdo tạ Godihạ ạmoko͡u tobou kẹme ạ nịmoko͡u ko͡u tobouye, kẹno͡u si nị ạ wouba toloyode tobolo͡u ili kuhẹ. Midihọ kẹme Abrahamhạge kege ta degeli mei.

41 Nịme nịo͡u nị ayehạ degegadi sagại̱, nịne kẹno͡u degele iliyode tobou. Kegeimo͡u, diạ sima tobou, eibe sasại̱ hiyou

mo͡ʋudi o kediạ sisigọ mei. Ei Ayedobe Godino͡u yode tobolo͡u i.

42 Yesuhạ diạmoko͡u ko͡u gue tobou, Godibe nị Aye debabe,
nị ạmoko͡u hohọ degele ili. Yobe ạme Godiko͡u ge hagua
dala kahạ degeimo͡u. Ạme mayo͡ʋuno͡u tawaga hagueli mei.
Godihạ tobo͡u mo͡u ạ kuhe haguei.

43 Ạ tobolo͡u kẹme nị kageimo͡u tawale iyo mei? Yobe, nị
mạ tạ dulo dafa idi kahạ degemo͡u.

44 Nịme nị aye Tamạhạ sisigọ. Nị ayehạ tagali kẹno͡u
degelamo͡u degele ili. Nị aye ẹme afudo o womo͡u tofigie
haguabe demo͡u, ifine kegeno͡u dala kuhẹ. Ẹme tạ damalẹdo
ta tobo͡u diyo mei, damalẹdo tạ kẹme ẹ to͡u li mei kahạ
degemo͡u. Ẹ ogo͡u gai tạ tobo͡u dibe yo͡ʋu ẹ tạeno͡u tobo͡u
di. Yobe ẹme ogo͡u ga tobo͡u di o, ogo͡u gadi midihọ kahạ ẹ
obo͡u kahạ degemo͡u.

45 Ạno͡u si damalẹdo tạno͡u tobo͡u diye, nị mạ tạ
damalẹyodele iyo mei.

46 Nịge ạ midihọ kasagạị milou ta de tawale ili? Kegei
ta tawaibabe, nị toto tamạ dege tobo͡u ma. Ạge damalẹdo
tạbe ko͡u hehegiediye, nịge mạ tạbe kagei kahạ degeimo͡u
damalẹyodele iyo mei?

47 O sasạị Godihạ ẹ sisigọ kediạme Godihạ tạ dulo sesele
idi. Nịme Godihạ sisigọ mei kahạ degemo͡u, nịge mạ tạ dulo
ile mei.

Yesuhạge Abrahambe ẹ adio͡u hạ malạ felị mei kelege, ạme mayo͡ʋu kege deleiyode tobou

48 Kegemo͡u, Juda o kediạ Yesuhạ tạ simamo͡u, nạme
Samaria o, duo kasagạiye toudei? de tobolo͡u i.

49 Kege susuga tobolo͡u imo͡u, Yesuhạ ko͡u gue tobou, ạme
duo kasagạiye tou o mei. Ạme mạ Ayehạ hụno͡u hebele
fogudi. Kẹno͡u si nịge mạ hụ huyafẹị degele ili.

50 Ạme mayo͡ʋu mạ hụ hebele fogulamo͡u degeiyo mei. O
tahạsi mạ hụ hebele fogulamo͡u degeli. O kẹme tạ sai fidi
Hiye O.

51 Ạ nịmoko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ, o koyohạ mạ tạ kẹ
duloba defẹịdo to͡u babe, o kẹme tolo ile mei.

52 Kegemo͡u, Juda o kediạ ẹmoko͡u, eige nạme duo
kasagạiye toudade tawale iliyode tobolo͡u i. Abrahambe
tolo i. Habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kediạne tofigile
hobogouye, kẹno͡u si nạge o koyohạ mạ tạ duloba defẹịdo
to͡u babe, ẹme tolo ile meiyode tobolo͡u.

53 Nạge ei kou guai o Abrahambe huyafẹi degema nạnou si hiyedo o dala dale? Ẹme tolo i. Habage-degele-duguo-tobou di-o kediạne kou tofigile hobogou. No□uge nạme koyoyode tawaiya?

54 Yesuhạ sima tobou, ạ mayo□usie hohọbou babe kẹme mou yo□uwa degeli. Mạ Aye, nịge nị Godiyode tobolou idi kahạnou si mạ hụ hebele fogudi.

55 Nịge ẹme tewe mei, ạnou si ẹme kou tewe. Ạge ẹme tewe meiyode tobou babe, ạme ogou gai tạ tobou di o, nị sạ degei dala. Kẹnou si ạge mạ Ayebe kou tewe, ẹ tạbe ạ dulomou tolou daladi.

56 Nị kou guai o Abrahamhạge ạ migile kẹ duguloyodema hohọ dege dalali, ạ migimou duguomou hohọ hiyedo degei.

57 Juda o kediạ ẹmokou tobolou i, nạme nẹ sadebebe olou fẹi 50 kege degeli mei, you dalaye, kẹnou si nạge Abrahambe kou dugu dale?

58 Yesuhạ tobou, ạ nịmokou damalẹdo tobolou kuhẹ, Abraham ẹ deleli mei kelege, ạme Mayo□u Kegenou kuhe Delei.*

59 Ẹ kege tobou mou, Juda o kediạ igi mo□uma, ẹ walamou kou degele iye, kẹnou si ẹ Godihạ mosọ kekai kẹ tou fogou, amafẹi fogou i.

9

Dihọ du degei o kahạ tạ

1 Yesuhạ sulugi dugube, dihọ du degei o ta duwomou dugu. O kẹme ẹ adiou hạ dihọ du degei kegei kuhe malạ felẹi.

2 Yesuhạ o kẹ dugumou, ẹ dabai degedi o kediạ ẹmokou yodulo i, Tisa Hiye, o ko□ume ẹ adiou hạ malạ felẹmou dugube, ẹ dihọ du degei dugu kẹme kageimou degei? O ko□umahạ yo□u ẹ midihọ kasagạiye degei? Haba, ẹ aye ẹ adiou dilie midihọ kasagạiye degei?

3 Kegemou, Yesuhạ tobou, kegeli mei, o ko□ume midihọ kasagại ta milou kahạ hebeye degeli mei. Ẹ ayebou ẹ adiou bou diliene midihọ kasagại ta milou li mei. Kẹme Godihạ ẹ nelẹye o ko□u bologuọụba bolọ degeiba nị dugulo ile kahạ degeimou, ẹ dihọ kuhe du degei.

---

* **8:58 8:58** Tạ Yesuhạ tobou kahạ sibigẹbe ạme Godiyode tobou. *O Yo□u Kegenou Daladi O* kẹme Godihạ yo□u ẹ hụ ta.

4 Ifi sabiyei dala kou̍ bou̍ ge, o ẹ ạ tobou̍ mou̍ haguei o
kahạ ẹ dabai kẹme di degeme. Huliạ degeibabe, o tae ta
dabai degele sagại mei.
5 Ạ sa sibigẹ kuokou̍ dala kou̍ legebe, ạme sa sibigẹ kuokou̍
hohọgudi hohọ sạ degei.
6 Kege tobou̍ ma, Yesuhạ koso mihịkou̍ hele muguo,
kosobou̍ mihịbou̍ tiagewoma, dihọ du degei o kahạ dihọ
kokou̍ dogoguomou̍,
7 nạ ile, huẹi hiẹi Siloamkou̍ tọ toyede tobou. Tạ Siloam
kahạ ẹ sibigẹbe kou̍ gue, o tahạ o ta tobou̍ mou̍ i. Yesuhạ
dihọ du degei o kẹ tobou̍ mou̍ ile, tọ toma, boholou̍ mạ
hagulugi, ẹ dihọ bolọ degeimou̍ ẹ bimại olou̍ fẹi bologuạ
dugu.
8 Kegemou̍, dihọ du degei o kẹme, ẹ mosọmạ diạbou̍, haba
afu ẹ sele hawagoumou̍ kou̍ dugulo idi o kediạbou̍ diạge
ẹ dihọ bolọ degei kẹ duguomou̍ yoduga i, o ko□ume sele
hawaga duwodi obe kuhẹ? dele i.
9 O ilo kediạge, damalẹdo, ẹme kuhẹyodele i. Haba o ilo
kelege tobolou̍ ibe, kegeli mei, ẹme o ta, ẹ midihọbe sele
hawaga duwodi o kahạ midihọ sạ degei. Kegeimou̍, o kahạ
yo□u tobou, o kẹme ạnou̍ kuhẹyode tobou.
10 Kegemou̍, o kediạ ẹmokou̍, nẹ dihọbe kageiye bolọ
degelou? de yodulo imou̍,
11 ẹ tobou, o ta ẹ hụbe Yesuyodele idi kahạ mihị kosobou̍
de tiagewoma, mạ dihọkou̍ dogoguomou̍, ạmokou̍ nạ ile,
huẹi hiẹi Siloamkou̍ tọ toyedeimou̍, ạ ile tọ tomamou̍, ạ kuhe
bologuạ duguluyode tobou.
12 Diạge o kẹme kou? de yodulo imou̍, ẹge ạ tewe meiyode
tobou.
13 Kegemou̍, diạ o ẹ dihọ bolọ degei o kẹ Farisi o
kediạmokou̍ wolou̍ yai.
14 Sawisiei Yesuhạ kosobou̍ mihịbou̍ tiagewoma, dihọ du
degei o kẹ bologuại sawisiei kẹme misiholo duwodi sawisiei.
15 Kegei kahạ degemou̍, Farisi o kediạne o ẹmokou̍, nẹ
dihọbe kageiye bolọ degei? de yodulo i. Ẹge, o kahạ kosobou̍
mihịbou̍ tiagewoma, mạ dihọkou̍ dogogumou̍, ạ tọ toma,
dihọ bolọ degeimou̍ bologuạ duguluyode tobou.
16 Kege tobou̍ mou̍, Farisi o ilo kediạge, o dihọ du degei
o bologuại o kẹme Godihạ tobou̍ mou̍ hagueli meiyode
tobolou̍ i. Yobe, ẹme misiholo duwodi sawisiei kahạ kuolou̍
kẹ sesediyo mei kahạ degeimou̍. Haba o ilo kelege kou̍

gue tobolou̍ i, ẹ̱me Godihạ̱ tobou̍ mou̍ hagueli mei debabe, ẹ̱ge midihọ̱ gehẹ̱ gehẹ̱ kẹ̱ ta milou̍ gadiyo mei. Midihọ̱ kasagạ̱i degedi oyege kege degediyo meiyode tobolou̍ i. Kege tobolou̍ imamou̍, diạ̱ fị̱ tanou̍ degele ili mei, filemou̍ sosou̍ bolọ̱ụ̱ degei.

17 Kegemou̍, diạ̱ o ẹ̱ dihọ̱ bolọ̱ degei o kokou̍ haba yodulo i, o nẹ̱ dihọ̱ bologuạ̱i o kẹ̱me nạ̱ge kagei oyode tawaiya? O kahạ̱ge, o kẹ̱me habage-degele-duguo-tobou̍ di-oyode tobou.

18 Kẹ̱nou̍ si Juda o kediạ̱ge o dihọ̱ du degei kẹ̱ bologuọ̱ụ̱mou̍ bolọ̱ degei kẹ̱me ta damalẹ̱yodele ili mei. Diạ̱ o ta tobou̍ mou̍ ile, o dihọ̱ du degei kẹ̱ bolọ̱ degei kahạ̱ ẹ̱ ayebou̍ ẹ̱ adiou̍ bou̍ wou̍ ma hagumou̍,

19 diliemokou̍ yoduga i, o ko̍ụme de nele dihi? Nelege o ko̍ụme ẹ̱ adiou̍ hạ̱ malạ̱ felẹ̱ị̱mou̍ dugube, de dihọ̱ du degei dugulo i? Ẹ̱ ifibe kageiye dihọ̱ bolọ̱ dege duguomou̍ suya? de yoduga i.

20 Ẹ̱ aye dilie ẹ̱ adiou̍ diliege, o ko̍ụme ele dihido. Ẹ̱ adiou̍ hạ̱ malạ̱ felẹ̱ị̱mou̍ dugube, dihọ̱ du degei kẹ̱me yo̍ụ kegei kuhe dugulo iyode tobolou̍ i.

21 Kẹ̱nou̍ si, ẹ̱ kageiye bolọ̱ dege duguo sulu kẹ̱me ele ta tawaiyo mei. O ele dihi ẹ̱ dihọ̱ bologuạ̱i o kẹ̱me koyo kẹ̱ne ele ta tawaiyo mei. Ele dihibe hiye degei kahạ̱, nị̱ yo̍ụmakou̍ nou̍ yoduba, yo̍ụ tobolou̍ kẹ̱ duma.

22 Ẹ̱ aye dilie ẹ̱ adiou̍ diliege Juda o kediạ̱mokou̍ guẹ̱ degemou̍ kege kuhe tobolou̍ i. Yobe, Juda o kediạ̱ge o koyohạ̱ Yesube Godihạ̱ makai o Kelesuyode tobou̍ mou̍ be, o kẹ̱me egei mosọ̱kou̍ folodayede tobolou̍ idi kahạ̱ degeimou̍.

23 Juda o kediạ̱ kuolou̍ kẹ̱ mạ̱ i kahạ̱ degeimou̍, o ẹ̱ dihọ̱ bolọ̱ degei kahạ̱ ẹ̱ aye dilie ẹ̱ adiou̍ dilie, ele dihibe hiye degei kahạ̱ degeimou̍, nị̱ yo̍ụmakou̍ yodumabeede kuhe tobolou̍ i.

24 Kegemou̍, Juda o kediạ̱ o ẹ̱ dihọ̱ bolọ̱ degei kẹ̱ haba haguisoumou̍ hagumou̍ tobolou̍ i, nạ̱ Godihạ̱ hụ̱ya kẹ̱ damalẹ̱do tạ̱nou̍ tobou̍ yedele i. Ẹi tawalibe, o nạ̱bou̍ de tạ̱ kei o kẹ̱me midihọ̱ kasagạ̱i milou̍ di odadele ili.

25 O kahạ̱ tobou, o kẹ̱me midihọ̱ kasagạ̱i milou̍ di o sagạ̱i, haba kegediyo mei sagạ̱i, kẹ̱ne ạ̱ ta tewe mei. Tanou̍ fẹ̱i ạ̱ tawalibe, ạ̱me kou̍ dihọ̱ du degei oye, ifibe ạ̱me bologuạ̱ duguomou̍ sulu kuhẹ̱.

26 Kegemou̍, diạ̱ ẹ̱mokou̍, o kahạ̱ge nạ̱mokou̍ kage degelou? Nẹ̱ dihọ̱be ẹ̱ kage degeiye bolọ̱ degelou? de yoduga

i.
27 E̱ diạ̱moko͡u tobou, ạ̱ge nị̱moko͡u ko͡u tobouye, nị̱ ta dulo
ili mei. Nị̱ge haba kadegeimo͡u dulamo͡u degele iya? Nị̱ne e̱
dabai degedi o degelamo͡u degele ili?
28 Kegemo͡u, diạ̱ e̱ susugamo͡u be, nạ̱no͡u si o kahạ̱ e̱ dabai
degedi o. Haba eibe Moseshạ̱ dabai degele idi oyodele i.
29 Tạ̱ Godihạ̱ Mosesko͡u tobou ke̱me ei ko͡u tewe. Haba ne̱
diho̱ bologuạ̱ị̱ o kahạ̱ sa e̱ tofogo͡u mo͡u haguei ke̱me ei ta
tewe mei.
30 O afu diho̱ du degei o kahạ̱ tobou, nị̱me toto͡u degemo͡u
tobolo͡u ili. Nị̱ge e̱ tofogo͡u haguei sa ke̱me tewe meiye,
ke̱no͡u si e̱ mạ̱ diho̱ bologuo̱u̱mo͡u bolo̱ degei.
31 Di tewe, o sasạ̱ị̱ midiho̱ kasagạ̱ị̱ milolo͡u idi kediạ̱ diho̱
bagạ̱ tobo͡u mo͡u be, Godihạ̱ge die diho̱ bagạ̱ tobolo͡u ke̱me
dudiyo mei. Godiko͡u hoho̱bo͡u di o sasạ̱ị̱, Godihạ̱ tagali
ke̱no͡u degele idi kediạ̱ diho̱ bagạ̱ tobo͡u mo͡u si, Godihạ̱ die
tạ̱ dudi.
32 O e̱ adio͡u hạ̱ diho̱ du degei kegei kuhe malạ̱ fele̱ị̱ ke̱
bologuo̱u̱mo͡u bolo̱ degei kahạ̱ tạ̱be di afu ta dulo idiyo mei.
33 O ke̱me Godihạ̱ tobo͡u mo͡u hagueli mei debabe, e̱ge
dabai kege ta degele mei.
34 Kegemo͡u, Farisi o kediạ̱ gofo□u degemo͡u, o e̱ diho̱ bolo̱
degei koko͡u, nạ̱me ne̱ adio͡u hạ̱ nạ̱ malạ̱ fele̱ị̱mo͡u kelege, nạ̱
midiho̱ kasagạ̱ị̱ yomogo͡u milo͡u gamo͡u hagulugi ifine kuhe̱.
Nạ̱ eimoko͡u egei tobo͡u dayedele ima, hele mugulo i.

Damale̱yodili mei o kediạ̱me diho̱ du degei o sạ̱ degei

35 Yesu dube, hiye o kediạ̱ o e̱ diho̱ bolo̱ degei o ke̱ hele
muguyode tobolo͡u imo͡u dulomo͡u, e̱ o ke̱ kolugi duguomo͡u,
o koko͡u, nạ̱ge O Kediạ̱ Dihi koko͡u be de damale̱yodili? de
yodu.
36 O kahạ̱ yodu, Hiye O, O Kediạ̱ Dihi ke̱me koyo? Nạ̱
ạ̱moko͡u tobo͡u ba, ạ̱ne tawaleba e̱moko͡u damale̱yodeleyode
tobou.
37 Yesuhạ̱ tobou, nạ̱ge o ke̱me ko͡u dugu. E̱me nạ̱bo͡u de tạ̱
kolu kuhe̱yode tobou.
38 Hiye O, ạ̱me ifi nạ̱moko͡u damale̱yodili kuhe̱yode tobo͡u
ma, yubu sugulo fiya duwoli, Yesuko͡u diho̱ bagạ̱ tobou.
39 Kegemo͡u, Yesuhạ̱ tobou, ạ̱ sa sibige̱ kuoko͡u hagueibe,
o sasạ̱ị̱ figalamo͡u haguei. Kegeiba, o diho̱ du degele i kediạ̱
diho̱ bolo̱ degeiba, haba o diho̱ bolo̱ kediạ̱me diho̱ du degele
ileyode tobou.

40 Farisi o ilo, ẹbou deleiguei kediạ tạ kẹ dulomou, nạge
eine dihọ du degei dugulu? de yodulo i.
41 Yesuhạ tobou, nị dihọ du degele iyodele i debabe, nịme
midihọ kasagạị kahạ hebe ta molo̍u dala mei. Kẹnou si nị
nịou sie nịme dihọ bolọyode tobolou i kahạ degemou, nịme
midihọ kasagạị kahạ hebe kẹme molo̍u dala.

10

Yesube wai sipsip dia daladi o bolofẹido

1 Yesuhạ kou gue tobou, ạ nịmokou damalẹdo tobolou
kuhẹ, o koyohạ wai sipsip kekaimidu folobe, folodi a kou
dalaba, kekai tageya gabama fiyoubabe, o kẹme wai sipsip
hiyou mo̍udi o.
2 O kekai aya kẹnou solo̍umạ folodi o kẹme damalẹdo
wai sipsip dia daladi o.
3 Wai sipsip dia daladi o kahạ falamou be, kekai kahạ adi
dia daladi o kahạ a tefei so̍ugou mou, ẹ folo tọụmou be,
wai sipsip kediạ ẹ tạ kẹ dulo idi. Die hụ tanou tanou solo̍u
haguisoumou dulo imou be, ẹ sosogou tamạkou fogou idi.
4 Sosogou tamạkou folomou, ẹme ẹbukou imou be, ẹ wai
sipsip kediạge ẹ habage yadi, yobe diạ ẹ tạ kou tewe kahạ
degeimou.
5 O tae ibabe ta sesele yale mei. Diạ mou kama fosigile,
yobe o kahạ tạbe diạ ta tewe mei kahạ degeimou.
6 Yesuhạ o kediạmokou tạ makai kẹ tobou mou be, o
kediạge sibigẹ ta tawale ili mei.
7 Kegemou, Yesuhạ haba kou gue tobou, ạ nịmokou
damalẹdo tobolou kuhẹ, mayo̍u ạme wai sipsip kekaimidu
folodi a.
8 Ạ hagueli mei kelegebe, o ilo kediạbukou haguasiemou,
gule wai sipsip dia daladi oyodele idi. Kẹnou si o kediạme
wai sipsip hiyou malạ idi o. Diạ tobolou be, wai sipsip
kediạge ta dulo idiyo mei.
9 Ạme wai sipsip kekaimidu folodi a. O koyohạ a keleya kẹ
felẹịbabe, ạ o kẹ mamolo̍u. Kegeiba, o kẹme mụma felẹma
dega dalalibe, hegie ta degele mei.
10 Hiyou mo̍udi o kediạge haguasie, wai sipsip hiyouye
mo̍uma, ilo kele woumou tofigile idi, haba ilo kelebe
makolo idi. Ạnou si, diạme tofousogo tofousogo tofolou kẹ
malạ iyadomou kuhe haguei.

11 Ạme wai sipsip dia daladi o bolọdo. Wai sipsip dia daladi o bolọyege wai sipsip kahạ dowoye, tolo ilebe tạbou mei.
12 Sele dabainou degedi o wai sipsip dia daladi o kẹme, wai sipsip kediạ obou mei. Sị soye haguba duguba, wai sipsip kediạ tou fogou kama folo. Kama fouba, sị soye folo, wai sipsip ilo kele wouba, ilo kele kama fosigile.
13 O kegei kahạge ẹme kama fodi, ẹme sele dabainou degedi kahạ degemou. Wai sipsip kediạmokou be ẹ ta solou do degele mei.
14 Ạme wai sipsip dia daladi o bolọdo. Ạge mạ wai sipsip kediạme olou fẹido tewe. Diạne ạme defẹido tewe.
15 Aye Godihạ ạ tewe. Ạne mạ Aye Godibe tewe, nebe kẹnou tefeibe, mạ wai sipsip kediạne ạme tewe. Ạme mạ wai sipsip kediạ dowoye tolo ile
16 Mạ wai sipsip ilo kele kekai ta kokou dalagua kẹne ạ ile, wou ma haguale. Mạ tạbe diou kou tewe kahạ degemou, diạ mạ tạ duloba, mạ wai sipsip kou le dalagua kẹbou de geleguo tanou degele. Wai sipsip olou fẹi kẹ dia dalale obe tanou fẹi.
17 Mạ Ayehạ ạmokou hohọ degeli kahạ yobe, ạge oe ạ wouba tolo ilebe tạbou mei kahạ degeimou. Wouba tolo ileba, haba haguạ gehẹ degele.
18 Ạme o tahạ tagaiya kẹ tolo ile mei. Ạ mayou mạ tagaiya kẹnou tolo ile. Ạme mayou tagaiya kẹnou toloba, haba haguạ gehẹ degele. Mạ Ayehạ ạmokou kege degeyede tobou kahạ degeimou.
19 Yesuhạ kege tobou mou dulomou, Juda o kediạ diousie fị tanou degele ili mei, haba filemou sosou bolọụ degele i.
20 O sụdo kediạ kou gue tobolou i, o kouume duo kasagạiye touye, fị totou dege tobou mou sulu. Di ẹ tạ dudamebeede tobolou i.
21 Haba o ilo kediạge kou gue tobolou i, duo kasagạiye tou oyege kege ta tobou diyo mei. Duo kasagạiyege dihọ du degei obe ta bologuạdiyo mei.

Juda o kediạ Yesukou tạe biyamou tobolou i

22 Kegemou, Juda o sasại kediạ Godihạ mosọ kahạ dowo hohọbou di kẹ kefegulo i. Kẹme kulio ạ kelege.
23 Kelegebe, Yesu ẹme Godihạ mosọ kekaimidu dalali, kefegudi mosọ, obe Solomonhạ mosọyodele idi kodu siei.

24 Sumou̅, Juda o kediạ haguasie silẹmạ dalaguali yodulo i,
nạme o kẹyodebe kou̅ bou̅ ge tobolou̅? Nạme Godihạ makai
o Kelesu deba, haba o kẹ mei deba eimokou̅ totodo tobou̅
yede tobolou̅ i.
25 Kegemou̅, Yesuhạ tobou, ạ nịmokou̅ kou̅ tobouye, kẹnou̅
si nị mạ tạ kẹ ta damalẹyodele ili mei. Midihọ gehẹ gehẹ
ạ mạ Ayehạ hụya kẹ milou̅ gadi kahạge nịmokou̅ ạme mạ
Ayehạ tobou̅ mou̅ hagueiyodema hegidi.
26 Kẹnou̅ si nị ta damalẹyodele ili mei, yobe nịme mạ wai
sipsip mei kahạ degemou̅.
27 Mạ wai sipsip kediạge mạ tạ uwo kẹ dulo idi. Ạge diạme
tewe, kegei kahạ degemou̅ diạ ạ sesele yadi.
28 Mạ wai sipsip kediạmokou̅ be ạ fị tofousogo tofousogo
tofolou̅ kẹ nẹị kahạ degeimou̅, diạme makolo ile mei. O
sasạị mạ dobogo□u tagetou̅ dalagua kediạme o tae ta igile
mugulo mei.
29 Mạ Ayehạ o sasạị kediạme ạmokou̅ nẹị. Mạ Aye ẹme
nelẹ hiyedo folodo. Mạ Ayehạ ẹ dobogo□u tagetou̅ dalagua
kediạme o tahạ ta igile mugulo mei.
30 Ạbou̅ mạ Ayebou̅ elebe tanou̅ fẹị.
31 Haba, Juda o kediạ igi mo□uma, ẹ igiye wouba
toloyodema degele i.
32 Kẹnou̅ si Yesuhạ diạmokou̅ tobou, Aye Godihạ ạ tobou̅
mou̅ hagua dalali, midihọ gehẹ gehẹ sụdo nịmokou̅ kou̅
hehegiedi. Kelege ạ midihọ gehẹ kou degei kahạge, nị dafale
sagạị degeimou̅, nị ạ kuhe igiye walamou̅ degele iya?
33 Kegemou̅, Juda o kediạ sima tobou, midihọ gehẹ gehẹ
milou̅ gai kẹme tạbou̅ mei. Nạ Godi huyafẹị degei kahạ
degeimou̅, ei nạ igiye kuhe walamou̅ degele ili. Yobe, nạme
sa sibigẹ oye, kẹnou̅ si nạge nạme Godiyode tobou̅ di.
34 Kegemou̅, Yesuhạ die tạ simamou̅ tobou, nị kuolou̅ tạ
kokou̅ be Godihạ,
Ạge nịme godiyode tobou̅. *Buk Song 82:6*
Kẹ nalạị dala.
35 Godihạge nịou̅ nị kou̅ guai o kediạme godiyode tobou.
Yo□u ẹ tạ kẹ nalạị kuguo diạmokou̅ nẹị kẹme yo□u kegenou̅
dalale, di ta igile sagạị mei.
36 Kẹnou̅ si ạme Aye Godihạ yo□u ẹ biyode makamạ tobou̅
mou̅ sa sibigẹ kuokou̅ kuhe haguei. Ạ mayo□usie ạme
Godihạ Dihiyode tobou kẹme, nịge kageimou̅ ạme Godi
huyafẹị degeiyode tobolou̅ iya?

37 Ạ̱ mạ̱ Ayehạ̱ dabai ta dege ho fogo͡u babe, nị̱ mạ̱ tạ̱ kuoko͡u ta damalẹ̱yodedama.
38 Ạ̱ tobo͡u di kẹ̱me nị̱ge ta damalẹ̱yodele ili meiye, kẹ̱no͡u si ạ̱ mạ̱ Ayehạ̱ dabai degelemo͡u, midihọ̱ gehẹ̱ gehẹ̱ ạ̱ milo͡u gadi koko͡u be nị̱ damalẹ̱yodema. Kegeiba, nị̱ tawalebe, Aye Godibe ạ̱bo͡u de dogo͡u guo dala, haba ạ̱ne ẹ̱bo͡u de dogo͡u guo daladade tawale ile.
39 Kegemo͡u, Juda o kediạ̱ haba ẹ̱ to͡u lamo͡u degele iye, kẹ̱no͡u si ẹ̱ doho͡u go͡u imo͡u diạ̱ tou defega i.
40 Kegemo͡u, Yesuhạ̱ boholo͡u mạ̱ i, tọ̱ Jordan dama ilemo͡u, Jonhạ̱ afu fafeleya degedi sa koko͡u folo delei.
41 Dalamo͡u, o sasạ̱i̱ sụ̱do ẹ̱moko͡u haguasie felẹ̱gamo͡u, dio͡uno͡u tugulomo͡u, Jonhạ̱ge midihọ̱ gehẹ̱ ta milo͡u li meiye, kẹ̱no͡u si ẹ̱ o ko͡u tobo͡u di kẹ̱me damalẹ̱do tamạ̱ degei kuhẹ̱yode tobolo͡u i.
42 Sa kele tie o sasạ̱i̱ sụ̱do Yesuko͡u damalẹ̱yodele i.

Yesu ẹ̱ sa Judiabo͡u Jerusalembo͡u kele ile folo sumo͡u, hiye o kediạ̱ ẹ̱ walamo͡u dọ̱ụ̱sụ̱sụ̱lọ i

(Tạ̱ Hiye 11–12)

11

Lasarus ẹ̱ tolo i

1 O ta, ẹ̱ hụ̱ Lasarus kẹ̱me do degei. Ẹ̱ sabe Betani. Sasạ̱i̱ bolọ̱ụ̱ Mariabo͡u ẹ̱ owo͡u Martabo͡u diliene sa Betanico͡u deleiguei.*
2 Sasạ̱i̱ Maria kẹ̱me sasạ̱i̱, Hiye O Yesuhạ̱ abogo͡u koko͡u huẹ̱i̱ họ̱bo͡u kẹ̱ so͡u guomo͡u, ẹ̱ widio towe sasado kahạ̱ tọ̱guei sasạ̱i̱ kẹ̱.* Do o Lasarus ẹ̱me Mariabo͡u Martabo͡u dilie malạ̱.
3 Lasarus ẹ̱ do tilamo͡u, ẹ̱ owo͡u bolọ̱ụ̱ dilie Yesuko͡u, Hiye O, nẹ̱ mogo ẹ̱me do dalayode tobo͡u ma dogogulo i.
4 Yesuhạ̱ tạ̱ kẹ̱ dulomo͡u tobou, do kẹ̱me tolo do tila mei. O kahạ̱ do kẹ̱ tilabe, o sasạ̱i̱ kediạ̱ Godihạ̱ nelẹ̱ kẹ̱ duguoba, Godihạ̱ Dihi ẹ̱ hụ̱ hebele fogulo iyadomo͡u kuhe do tila.
5 Yesuhạ̱ Martabo͡u, ẹ̱ malạ̱sạ̱i̱ Mariabo͡u, haba dilie malạ̱ Lasarusbo͡u kediạ̱moko͡u solo͡u do degei.
6 Kẹ̱no͡u si Lasarusbe do tilayode tobo͡u mo͡u dulomo͡u, ẹ̱ toto ta ili mei, sawisiei bolọ̱ụ̱ kege tiamo͡u,

---

* **11:1 11:1** Luk 10:38-42 * **11:2 11:2** Tạ̱ kẹ̱me nạ̱ Jon 12:3 koko͡u dugu.

7 ise ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u, di sa Judiako͡u boholo͡u
mạ imebeede tobou.
8 Dabai degedi o kediạ tobolo͡u i, Tisa Hiye, wefẹi Juda o
kediạge nạme igiye walamo͡u degele i kẹme nạge haba toto
kageimo͡u boholo͡u mạ ilamo͡u degeiya?
9 Yesuhạ die tạ simamo͡u, ẹ tạ makai ko͡u gue tobou,
sabiyei hohọbe gusugu asọ felẹmo͡u iligi asọ mụmo͡u kuhẹ
huliạ degedi. Obe sabiyei sumo͡u be, fiyadiyo mei, yobe ẹme
sabiyei sulu kahạ degemo͡u.
10 O koyohạ huliạme subabe, o kẹme fiyale, yobe, hohọ ta
mei kahạ degeimo͡u.
11 Ẹ kege tobo͡u mamo͡u, ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u
haba ko͡u gue tobou, di mogo Lasarusbe tiei tila. Tiei kahạ
degeimo͡u, ạ ile tiliguba, ẹ haguạle.
12 Diạ sima tobolo͡u i, Hiye O, ẹme tiei tilababe, ẹ dobe mei
degeladiyode tobolo͡u i.
13 Yesuhạ Lasarusbe tolo iyode tobolo͡u kẹme diạge ta
tawale ili mei. Diạ tawaibe Lasarusbe yogo͡u gua tiei tobolo͡u
yade tawale i.
14 Ẹ tobou kahạ sibigẹ kẹ tawale ili mei kahạ degeimo͡u, ẹ
diạmoko͡u tamạ dege, Lasarusbe tolo iyode tobou.
15 Ạme ẹ tolo i koko͡u be deleli meiye, kẹno͡u si ạ nị mạ nelẹ
kẹ duguoba, damalẹyodele kahạ degeimo͡u ạ hohọ degeli. Di
ẹmoko͡u ime.
16 Kegemo͡u, Tomashạ, ẹ hụ tabe Didimus*, ẹ yogo
diạmoko͡u be, dine ime, di yolugi, di Tisabo͡u de tofigieme-
beede tobou.

Yesuhạge ẹme tofigiei haguạgiedi o, haba ẹno͡u be fị nẹdi oyode tobou

17 Kegemo͡u, Yesuhạ ile, sa Betaniko͡u folomo͡u, o sasại
kediạ tobolo͡u imo͡u dube, Lasarusbe toumo͡u widaimiko͡u
dogogube, sawisiei bolọụ bolọụ kege mei degeiyode tobolo͡u
imo͡u du.
18 Betanibe sa Jerusalem hafẹido, kilomitabe 3 kegeno͡u.
19 Kegei kahạ degemo͡u, Juda o sasạine sụdo haguasie,
Martabo͡u Mariabo͡u dilie dogo͡u guomo͡u, dilie malạ
Lasarushạ sihou gosolo deleiguei.

---

* **11:16 11:16** Hụ Didimus kahạ sibigẹbe ko͡u gue, sawisiei tano͡u kelege, ẹ adio͡u hạ dihi bolọụ malạ felẹi.

20 Kegemo͡u, Martabe o kediạ Yesu haguluyodele imo͡u
dulomo͡u, Yesu gelegulamo͡u a kaga i. Mariabe mosọko͡u
duwei.
21 Martahạ Yesu geleguomo͡u tobou, nạ ko͡u le delei
debabe, mạ malạbe tolo ili mei.
22 Kẹno͡u si ạ tawali, nạ ifi Godiko͡u dihọ bagạ tobo͡u babe,
ẹge nạ yodulu kẹme nạmoko͡u nelẹyode tobou.
23 Kegemo͡u, Yesuhạ Martako͡u, nẹ malạbe haba haguạ
gehẹ degeleyode tobou.
24 Martahạ tobou, ạ tewe, uwage sawisiei kelege, tofigiei
olo͡u fẹi haguạ iba, mạ malạ ẹne haguạ gehẹ degele.
25 Kegemo͡u, Yesuhạ ẹmoko͡u tobou, ạme o tofigiei
haguạgiedi o. Haba fị nẹdi one ạno͡u. O koyohạ ạmoko͡u
damalẹyodema, tolo ibane, ẹ fị tofousogo tofousogo tofolo͡u.
26 O koyohạ fị tofousogo tofousogo tofolo͡u kẹ mo͡u lạbabe,
ạmoko͡u damalẹyodebasi, ẹme haba ta tolo meiyode tobo͡u
mamo͡u, Martako͡u, nạge ạ tobolo͡u kẹme de damalẹyodili?
de yodu.
27 Kegemo͡u, ẹge Yesuko͡u, Hiye O, damalẹdo, ạge nạme
Godihạ Dihidade tawali. Ạge nạme Godihạ makai o
Kelesu, sa sibigẹ kuoko͡u hagualeyodele idi kahạ hagueidade
tawaliyode tobou.

Yesuhạ Lasarus solo͡u do degeimo͡u, ẹ sihou gesei

28 Martahạ kege tobo͡u ma fogo͡u, boholo͡u mạ ilemo͡u, ẹ
malạsạiko͡u amafẹi kihiyọụdu, Tisahạ hagua dalali, nạ iyede
tobolo͡u yodei.
29 Mariahạ tạ kẹ dulomo͡u, Yesu duguloyodema toto
haguạma i.
30 Yesube mosọko͡u feli mei, haguleko͡u Martahạ ile gelegu
sa koko͡u no͡u delei.
31 Mosọko͡u be, Juda o sasại kediạ Maria dogo͡u guo
gosolo duwoguali dugube, ẹme totono͡u haguạma mụmo͡u
duguomo͡u, diạge wa, ẹ malạ tei widaimiko͡u gasalamo͡u
iliyademo͡u, diạne sesele yai.
32 Mariahạ ile, Yesuhạ tafala koko͡u folomo͡u, Yesuko͡u
yubu sugulo fiya duwoli, Hiye O, nạ ko͡u le delei debabe,
mạ malạ ẹme tolo ili meiyode tobou.
33 Kegemo͡u, Yesuhạ dugube, Mariabo͡u, o sasại ẹ sesele
haguasiei kediạbo͡u de gosolo imo͡u duguomo͡u, ẹne gosolo
sagại degei.

34 Nḭ ẹ teibe kiḭya dogogulou? de yodu. Hiye O, di ile
dugumebeede tobolou i.
35 Yolugi, Yesu ẹ gesei.
36 Gosoumou, Juda o sasạḭ kediạge, Lasarusbe ẹ mogodo
kahạ degeimou, ẹne solou do degeimou gosolu kehẹyode
tobolou i.
37 Kẹnou si o ilo kediạge, o kou umahạge dihọ du degei o
bologuọụmou kou bolọ degei. Ẹge Lasarushạ tolo i kẹme
kageimou akoguli mei de tobolou i.

Yesuhạ Lasarus tei haguạgimou gehẹ degei

38 Kegemou, Yesube solou do hiyedo degeimou, ẹ ile tei
dogogu ulou kokou folo, hafẹḭ dege tefelei. Tei kẹme uloudu
dogoguomou, igi hiyedo kahạ ulou adi kẹ goguo fogou le i.
39 Ẹ diạmokou tobou, igi kẹ kogolo imabeedei. Kege tobou
mou, o tei kahạ ẹ owou Martahạge, Hiye O, o tei uloukou
deleibe, sawisiei bolọụ bolọụ kege mei degei. Huẹ kasagạḭ
hiyedo duguloyode tobou.
40 Yesuhạ ẹ tạ simamou, ạge nạmokou be, nạ
damalẹyodeibasi, Godihạ nelẹ hiyedo kẹme nạ duguloyode
kou tobou.
41 Kege tobou mou, diạ igi hiye kẹ kogolo i. Igi kogolo
imou, Yesuhạ hebenitou daladuguomou kou gue tobou, Aye,
nạ mạ tạ du kahạ degeimou, ạ nạmokou bolofẹḭyodili.
42 Ạ nạmokou dihọ bagạ tobou mou, nạ mạ tạ dudi kẹme ạ
kou tewe. Kẹnou si ạge o sasạḭ kou le dalagua kediạge ạme
nạ tobou mou hagueidade tawamabadomou, ạ nạmokou
kuhe dihọ bagạ tobou.
43 Yesuhạ kege tobou ma, hiḭgedo haguisamou, Lasarus,
nạ tamạkou felẹyede tobou.
44 Yesuhạ kege tobou mou, o tei kẹ haguạma tamạkou
felẹḭ. Ẹ dobogo ubou, ẹ abogo ubou ẹ midihọbou olou fẹḭ
yukueiye tigei kẹbou de felẹḭ. Yesuhạ diạmokou tobou, nḭ
yukueiye tigei kẹ kusiouba yo u fogou ile.

Hiye o kediạ Yesu wouba toloyodema dọụsusulo i
(Matyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

45 Kegemou, Juda o sasạḭ sụdo kediạ Yesukou
damalẹyodele i. Yobe, diạ Maria dogou guo solou do
degelamou haguasieiye dugulo ibe, Yesuhạ o tei kẹ
haguạgimou dugulo i kahạ degemou.

46 Kẹnou si o ilo kediạ Farisi o kediạmokou ya fologamou,
Yesuhạ degei kẹ tobolou i.
47 Kege tobolou imou, mogou du dalaguadi hiye obou,
Farisi obou kediạ kansole o olou fẹi haguisoumou, haguasie
kefeguomou, diọunou tugulo tobolou i. Di kage degele?
O koụmahạge midihọ gehẹ gehẹ sụdo milou goluyode
tobolou i.
48 Di akogu ho fogou babe, o sasại olou fẹi kediạge ẹme
Godihạ tobou mou hagueiyodema ẹmokou damalẹyodele
ile. Kegeiba, sa Rom hiye o kediạ kẹ duloba, die ami o tobou
ba haguasie, Godihạ mosọbou Juda o sasại dibou olou fẹi
makolo ile.
49 Hiye o tanou ta, ẹ hụbe Kaiafas. Ẹme Yesu wei
sadebe kilegenou, mogou du daladi hiye o degei. Ẹge yogo
diạmokou be, nịme ta tawale iyo meidoyode tobou.
50 Sa Rom o kediạ haguasie, Juda o di woma mei degeiye
deba, o tanou fẹiye di dogou guyadeba tolo ilebe bolọ, kẹme
nịge tawale iyo mei.
51 Kaiafashạ habage degele tạ kẹ toboube, ẹ yoụ ẹ
fimạiyenou tobou li mei. Ẹme Yesu wei sadebe kilegenou,
mogou du daladi hiye o degei kahạ, ẹge Yesuhạ Juda o sasại
dogou gulaba tolo ileyodema kuhe tobou.
52 Haba, Juda o sasại kediạnou mei, Yesuhạ teibe, Godihạ
sisigọ sa tanou tanou dalagua olou fẹi kefeguo sosou tanou
fẹi degeleyodema kuhe tolo i.
53 Kaiafashạ kege tobou mou kelegenou, Juda o kediạ Yesu
wouba toloyodema, diọunou amafẹi tugulo tobolou i.
54 Kegeimou, Yesube o sasại kediạ dihịle keleya sieli mei.
Sa kẹ tou fogou mou, sa ta, hebe mei mihịnou sa hafẹi dege
dala kokou fogou i. Sa kahạ hụbe Efraimyodele idi. Ẹ ẹ
dabai degedi o kediạbou de sa kokou delei.
55 Juda o kediạ Gabama I Sawisiei kẹ hafẹi degeimou, o
sasại sụdo die sa tou fofou guema, sa Jerusalemkou yai.
Gabama I Sawisiei kelege, Godihạ dihịle kokou bologuạdo
dalagualeyodema diọu die tou bigile ilamou yai.
56 Fologamou, diạ Godihạ mosọ kekaimidu fologa kefema,
diọusie yoduga i, nị kage fimạ iya? Ẹ di kefegulu kuokou
be de haguale sagại, haba haguale sagại mei? de yoduga i.
57 Kẹnou si, mogou du dalaguadi hiye obou, Farisi obou
kediạ tạ kou gue tobolou i, o koyo nạ Yesuhạ dala kẹ

tawaibabe, nạ hagua eimoko͡u tobo͡u ba, ei ẹ tolo͡u ba didiọ degele ileyode tobo͡u ma deleiguei.

12

Mariahạ huẹi họbo͡u kẹ Yesuhạ abogo͡uko͡u so͡u gu (Matyu 26:6-13; Mak 14:3-9)

1 Gabama I Sawisiei kẹ hagua hafẹi degeimo͡u, sawisiei walạiyosi kegeno͡u dalamo͡u, Yesube sa Betaniko͡u ile felei. Sa kẹme o Lasarushạ sa, o tolo imo͡u, Yesuhạ haguạgimo͡u gehẹ degei o kahạ sa.

2 Sa koko͡u be, diạme Yesuko͡u hohọbolo͡u mo͡u nalẹ kefeguo nalạ i. Martabe nalẹ fimo͡u, Lasarusne o Yesubo͡u de nalẹ nalạ ili kediạbo͡u de duwei.

3 Kegemo͡u, Mariahạ họbo͡u huẹi dou bolọdo kẹ tolo͡u felei. Huẹi họbo͡u kẹme bolofẹido, di tawaga tobolo͡u sagại mei, afu sele hiyedoye mamọụ. Ẹ Yesuhạ abogo͡u tageto͡u huẹi họbo͡u kẹ olo͡u fẹi so͡u guomo͡u, yo͡u ẹ widio towe sasado kahạ tọgueimo͡u, o sasại mosọdu duwogua kediạ họ bolọdo kẹ dulo i.

4 Kẹno͡u si, Yesuhạ dabai degedi o ta, Judas Iskariot, habage Yesu tolo͡u ba ho o kediạmoko͡u sesegulo o kahạ huẹi họbo͡u bolọdo kẹ so͡u gumo͡u duguomo͡u ẹ dafamo͡u tobou,

5 di makisi degemaba, sele 300 kege malạba, bi mei o kediạmoko͡u nelị debabe bolọ.

6 Judas ẹge bi mei o sasại kediạmoko͡u ta solo͡u do degemo͡u tobo͡u li mei. Ẹme Yesubo͡u diạ sele sai dia daladi oye, kẹno͡u si sele sa imo͡u be, ẹ ilo kele hiyouye nạdi.

7 Kegemo͡u, Yesuhạ Judasko͡u tobou, sasại kuoko͡u gofo͡u degeda. Ẹ huẹi họbo͡u dou kẹ yo͡u kege dogoguo dalali, habage ạ touba widalaba mạ to͡u guebo͡u so͡u guloyode tobou.

8 O bi mei o kediạme nịbo͡u de hiyedo dalaguale. Ạno͡u si nịbo͡u de hiyedo dalale mei, ạme toto fogo͡u ile.

Mogo͡u du daladi hiye o kediạ Lasarus wouba toloyode tobolo͡u i

9 Juda o sụdo kediạge Yesube sa Betaniko͡u dalayode tobolo͡u imo͡u dulomo͡u, Yesubo͡u, haba o ko͡u teiye Yesuhạ haguạgi o Lasarusbo͡u de dugulamo͡u haguasiei.

10 Kegei kahạ degemo͡u, mogo͡u du daladi hiye o kediạge Lasarus ẹne wouba toloyode tobolo͡u i.

11 Yobe, Yesuhą Lasarus tei haguągimo͡u, Juda o sasą͡i sụdo
kedią mogo͡u du dalaguadi hiye o kedią tą dulo idi kẹ to͡u
fogo͡u mo͡u, Yesuko͡u damalẹyodele i kahą degeimo͡u.

Yesuhą sa Jerusalemko͡u feleibe, gamani hiye ono͡u tefele felei
(Matyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

12 Gabama I Sawisiei kẹ hafẹ͡i degei kahą degeimo͡u, o
sasą͡i sụdo sa Jerusalemko͡u ya fologa kefeguo tiei sabiyei
dalaguali dube, Yesube sa Jerusalemko͡u haguluyode to-
bolo͡u imo͡u dulo i.
13 Dulomo͡u ya, fagai guo sagą͡i kẹ diafigima to͡u mamo͡u,
Yesu gelegulamo͡u aba yai. Yolugi hiḷigedo ko͡u gue totobo͡u
mo͡u yai,
Di hohọbo͡u me.
Hiye Ohą hụya kẹ hagulu o kẹme Godihą dogo͡u guyedeibasi.
Buk Song 118:26
Ẹme Israel o sasą͡i di Hiye O.
14 Kegemo͡u, o tae wai dọki ta wolo͡u hagumo͡u, Yesuhą
koto͡u folo bilomo͡u i. Wai dọki tageto͡u bilomo͡u i kẹme
Godihą kuguoko͡u ko͡u gue nalą͡i dala,
15 Sa Saion* tie o sasą͡i nḭ hobo͡u guẹ degedama. Duguma,
nḭ Hiye Obe wai dọki wili kahą tageto͡u folomo͡u
haguluyode tobou. *Sekaraia 9:9*
16 Kẹno͡u si, Yesuhą ẹ dabai degedi o kediągе ẹme wai dọki
tageto͡u folo duwomo͡u duguomo͡u be, diągе kahą sibigẹbe
ta tawale ili mei. Habage, Godihą Yesu ẹ hụ damalẹdo kẹ
solo͡umo͡u hebele fogumo͡u, kelegesi diągе oe kuguoko͡u
habage tamą degele kẹ nalągai kẹme Yesuko͡u kege kuhe
tamą degeidade tawale i.
17 O sasą͡i sụdo Yesubo͡u de dalaguali, ẹ Lasarus tei widai
koko͡u ile, haguisamo͡u, tei haguągimo͡u, tamąko͡u feleḭmo͡u
dugulo i o sasą͡i kedią tą kẹ totobo͡u mo͡u suluguei.
18 O sasą͡i sụdo kedią midihọ gehẹ, Yesuhą milou kahą tą
kẹ dulo i kahą degemo͡u, dią ẹ gelegulamo͡u yai.
19 O sasą͡i kedią Yesu aliko͡u ge gelegulo imo͡u, Farisi o
kedią dio͡uno͡u tobolo͡u i, dugume, di degelamo͡u degeli
kẹme di ta degele sagą͡i mei. O sasą͡i olo͡u fẹ͡ibe ẹno͡u sesele
yolu.

Sa Grik o ilo kediąne haguasie, Yesu dugulamo͡u degele i

---

* **12:15 12:15** *Sa Saion* kẹme sa Jerusalem.

20 Gabama I Sawisiei kẹ kefegulo i kelebe, sa Grik o ilo
kediạne haguasie, Godikou dihọ bagạ tobou lamou degele i.
21 Haguasie felẹgamou, Filipkou yai. Filipbe sa Galili
duo kodu o, ẹ sabe Betsaida. Sa Grik o kediạ ya, Filipkou
fologamou, hiye o, eibe Yesu dugulamou yode tobolou i.
22 Kege yodulo imou, Filiphạ ile, Andru tobou ma, dilie ya,
Yesukou tobolou i.
23 Yesuhạ diliemokou be, sawisiei Godihạ makai kẹme
hafẹi degei. O Kediạ Dihi ẹ hụ damalẹdo kẹme Godihạ
solo ̱uba hebele foguloyode tobou.
24 Ạ nịmokou damalẹdo tobolou kuhẹ, nalẹ hou mihịkou
fiya, mihị kolo dulemou tabali mei debabe, nalẹ hou kẹme
tanou fẹịnou kege dalale, ta sụdo degele mei. Nalẹ hou
fiyaba, mihị kolo dulemou tabaibasi, nalẹ hou kahạge
foloba, haba hou sụdo degele.
25 O koyohạ yo ̱u ẹ fị kẹnou tagaibabe, ẹ fị kẹme mei
degeiba tolo ile. Haba o koyohạ sa sibigẹ kuokou tofolou kẹ
dafoubabe, ẹme ẹ fị kẹ tolou ba, tofousogo tofousogo tofolou.
26 O koyo nạ mạ dabai degeibabe, nạme mạ habage sesele
i. Ạ dala kokou be, mạ dabai degedi one dalale. Mạ Ayehạ
mạ dabai degedi o kahạ hụbe hebele fogulo.

O Kediạ Dihihạ ẹ tolo ile kẹ tobou

27 Yesuhạ haba kou gue tobou, ạme hagị hiyedo dugulu
kẹme. Ạge kẹịyode tobolou? Aye, nạge hagị ạmokou
hagualadi kẹme nạ akogulobe de bolofẹị? Kege mei, kẹme
bolọ mei. Mạ Ayehạ ạme hagua, hagị kou gue duguyede
tobou mou, ạ kuhe haguei.
28 Aye, nạge nẹ nelẹ hiyedo kẹ hegiba, o sasạị kediạ nẹ
hụ hebele foguyede tobou. Yesuhạ kege tobou mou, tạ uwo
ta hebenitou ge kou gue tobou, ạ kou hegi kẹ, haba tage
hegileyode tobou mou dulo i.
29 O sasạị kele tefeleiguei kediạ tạ uwo kẹ dulomou, kẹme
dibieye tolụyode tobolou i. Ilo kelege tobolou ibe, ẹsol o
tahạ ẹbou de tạ koluyode tobolou i.
30 Kegemou, Yesuhạge, tạ uwo kẹme ạ dogou gulamou
tobou yo mei. Nị dogou gulamou tobolou yode tobou.
31 Ifibe Godihạ sa sibigẹ o sasạị kediạ midihọ bolọbou
midihọ kasagạịbou kẹ file asọ dihọ. Ifibe sa sibigẹ kahạ hiye
one Godihạ igile mugulo.
32 Ạme ifi sa sibigẹ kuokou dala, kẹnou si o kediạ ạ hebele
fogulo ibabe, ạ degeiye, o sasạị olou fẹị ạmokou haguasile.

33 Ẹ̱ kege tobou kahạ ẹ sibigẹbe, ẹ do hiyedo duguoba tolo
ile kokou mạ tobou.
34 Kegemou, o sasại̱ kediạ tobolou i, Moseshạ kuolou tạ
kuguo kokou toboube, Godihạ makai o Kelesube haguaba
you kegenou dalaleyode tobou dulo idi. Kẹnou si nạ
tobolou be, O Kediạ Dihi ẹme o kediạ hebele fogulo
ileyodili,* nạge kageimou kege tobou ya? O Kediạ Dihi ẹme
koyo? de yodulo i.
35 Kegemou, Yesuhạ diạmokou tobou, hohọbe nị̱bou de
huyadefẹi̱nou dalale. Hohọ dala kou bou gebe nị̱me hohọya
kẹnou suluguama, kegeligi huliạ kahạ hagua nị̱ goguye. O
koyohạ huliạme subabe, ẹme ẹ̱ ili kẹme ta tawalemou iyo
mei.
36 Hohọ kou dala kou bou gebe, nị̱ hohọ kokou
damalẹyodebasi, nị̱me hohọ kahạ binou degele.

Juda o sasại̱ sụdo Yesukou damalẹyodele ili mei

Yesuhạ kege tobou ma mei degeimou, ẹ o sasại̱ tou fogou,
ile amafẹi̱ mogogou.
37 O sasại̱ dihị̱le kokou ẹ midihọ gehẹ gehẹ sụdo kou
milou gadiye, kẹnou si ẹme damalẹdo Godihạ tobou mou
hagueidade tawale ili mei.
38 Kẹme kou gue, Godihạ tạ, habage-degele-duguo-tobou
di-o Aisaiahạ nalại̱ kẹme damalẹdo tamạ degeli. Yobe,
Aisaiahạ kou gue tobou,

Hiye O, o koyohạge egei ei tobou di kẹ dulomou damalẹyode
iya?

Haba o koyohạge Hiye Ohạ dabai hiyedo ifi degeli sagại̱
kegei kẹ degemou dugulou? Kegeli mei, o tae ta duguo
tawaiyo mei. *Aisaia 53:1*

39 Diạ Yesukou ta damalẹyodele ili mei. Kegei kẹme
Aisaiahạ haba kou gue nalại̱,

40 Godihạ degeiye, diạme dihọ du degei, die fị̱be hilị̱gido
dalagua. Kegeligi, die dihọye duguo, sibigẹ tawaleba,
fị̱ boholou ạmokou haguasieiba, ạ bologuọụba, bolọ
degele iye domou. *Aisaia 6:10*

41 Aisaiahạ kege tobou kẹme, ẹ mou you uwa tobou li mei.
Ẹ̱ Yesu migili mei kelege, Yesuhạ nelẹbou hohọbou kẹ kou
duguomou tobou.

---

* **12:34 12:34** *Hebele fogulo ile* kahạ sibigẹbe hebe fufuguomại̱tou hebele fogulo ile.

42 Kansole o sụdo kediạne Yesuko͡u ko͡u damalẹyodele iye,
kẹno͡u si diạ Farisi o kediạmoko͡u guẹ degemo͡u, ta tamạ dege
tobolo͡u ili mei. Yobe, Farisi o kediạge, o koyohạ Yesuko͡u
damalẹyodeibabe, o kẹme egei mosọko͡u folodayede tobolo͡u
i kahạ degeimo͡u.
43 Yesuko͡u damalẹyodele i kansole kediạge obe die hụ
hebele fogulo kẹno͡u tagale idi. Haba Godihạ die hụ hebele
fogulo kẹme ta tagale idiyo mei.

Tạ Yesuhạ tobo͡u di kahạge o sasại fileba, midihọ dio͡u
milo͡u ga idi kahạ hebe kẹno͡u nẹmo͡u ile

44 Kegemo͡u, Yesuhạ hiḷigedo ko͡u gue tobou, o
tahạ ạmoko͡u damalẹyodeibabe, ẹme ạmoko͡u no͡u
damalẹyodeiyo mei, o ẹ ạ tobo͡u mo͡u haguei o koko͡u
ne damalẹyodili.
45 Ạmoko͡u damalẹyodei o kahạ ạ dugulu kẹme, ẹge o ẹ ạ
tobo͡u mo͡u haguei o kẹne dugulu.
46 Ạ sa sibigẹ kuoko͡u hagueibe, hohọ sạ degeiye haguei.
O koyohạ ạmoko͡u damalẹyodei kẹme, ẹme huliạ koko͡u ta
dalale mei.
47 O koyohạ mạ tạ duloba, sese ho fogo͡u babe, ạge ẹme ta
tạ sale mei. Yobe, ạ hagueibe, sa sibigẹ o sasại tạ salamo͡u
hagueli mei. Ạ hagueibe, sa sibigẹ o sasại mamo͡u lạmo͡u
haguei.
48 O koyohạ ạ tobeko͡u muguoba, mạ tạne mo͡u dulo fogo͡u
babe, ẹme uwage sawisiei kelege hebe kasagại kẹ molo͡u.
Tạ ạ hehegie tobo͡u di kahạge, ẹme tạ sale.
49 Yobe, ạ mayo͡u mạ tagaiya kẹ tobo͡u diyo mei. Aye Godi
ẹ ạ tobo͡u mo͡u haguei o kahạ ạmoko͡u nạ mạ tạ kẹ o sasại
kediạmoko͡u tobo͡u yede tobo͡u mo͡u, ạ kuhe tobo͡u di.
50 Ạ tewe, o sasại koyohạ Godihạ tạ dubabe, ẹme fị
tofousogo tofousogo tofolo͡u kẹ molo͡u. Tạ olo͡u fẹi ạ
hehegie tobo͡u di kẹme Aye Godi yo͡u ạmoko͡u tobou sagại
kẹno͡u tobo͡u di.

Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u, ạme nị to͡u fogo͡u, mạ Ayeko͡u boholo͡u mạ ilamo͡u yode tobou

(Tạ Hiye 13–17)

13

Yesuhą ę dabai degedi o kedią abogo͡u bigi

1 Gabama I Sawisiei kę hafęi degeimo͡u, Yesuhąge ęme sa sibigę ko͡u to͡u fogo͡u, ę Aye Godiko͡u fogo͡u faladidade tawai. Ę yo͡u ę o sasąi sa sibigę kuko͡u dalagua kediąmko͡u solo͡u do degemo͡u dalali, ę kuhe fogo͡u i.

2 Hulią degeladi kelege, Yesubo͡u dią nalę nalą duweguei. Tamąhąge Saimonhą ę dihi Judas Iskariotko͡u be, Yesu tolo͡u ba ho o kediąmko͡u seseguyadomo͡u fimąibe agaliko͡u ko͡u nęi.

3 Yesuhą tawai, Aye Godihąge bi olo͡u fęi kęme ę dobogo͡u tageto͡u dogogu daladade tawai. Ęme Godiko͡u ge hagua dalali, haba Godi yo͡umako͡u boholo͡u mą iladidade tawai.

4 Kegemo͡u, Yesu ę nalę nąi hiyafogo͡u mo͡u, haguą, ę yukuei sasado kę telemąmo͡u, towole malą silęmą kąi.

5 Towole silęmą kąmo͡u, dilise ta malą kako͡u huęi so͡u guomo͡u, ę dabai degedi o kedią abogo͡u kę bigima, towole silęmą kąi kahą toguema dega iligi,

6 Saimon Pitahą abogo͡u bigilamo͡u degeimo͡u, ęge Hiye O, nąme mą abogo͡u bigilamo͡u degeli? de yodu.

7 Kegeimo͡u, Yesuhąge ifi ą degeli kęme ną ta tawaiyo mei, habagesi ną tawaleyode tobou.

8 Kęno͡u si Pitahąge mą abogo͡ube bigidayede tobou. Kegeimo͡u, Yesuhąge ą nę abogo͡u bigi ho fogo͡u babe, nąme ąbo͡u de dalale meiyode tobou.

9 Pitahą tobou, Hiye O, kegeibabe, mą abogo͡uno͡u bigima fogo͡u da, mą dobogo͡ubo͡u, mą widiobo͡u kęne olo͡u fęido bigiyede tobou.

10 Yesuhą ę tą simamo͡u, tą makai ko͡u gue tobou, o tǫ toma mei degei kęme sibigi ta dala mei. Ę abogo͡uno͡u bigibabe kęme bolǫ. Nįme tǫ toma mei degei, sibigi ta dala mei. Kęno͡u si nį o tabe kege ta degeli mei.

11 Ę tobou kahą yobe ko͡u gue, o kahąge ęme ho o kediąmko͡u seseguloyode tawai. Kegei kahą degemo͡u, ęge nį o tabe sibigibo͡u dalayode kuhe tobou.

12 Die abogo͡u bigima mei degeimo͡u, ę yukuei sasado dile mąi kę malą kąmo͡u, ę yo͡u duwodi koko͡u bilo fiya duwolige, diąmko͡u, ą ko͡u degeli kahą sibigę kęme nį de tawali? de yodu.

13 Nị ạmokọ͡u tobolọ͡u idibe, Tisayo, haba Hiye Oyodele idi.
Nị ạmokọ͡u Tisayo, Hiye Oyodele idi kẹme dọụdo tobolọ͡u idi.
14 Damalẹdo, ạme nị Hiye O, nị Tisa ạ nị abogo͡u bigi
kahạ degeimọ͡u, nịne nịọ͡u sie yogohạ abogo͡u bigiba bigiba
dema.
15 Ạ ifi midihọ bolọ nịmokọ͡u hegi kẹme nịne kẹnọ͡u tefele
degemọ͡u ima.
16 Ạ nịmokọ͡u damalẹdo tobolọ͡u kuhẹ, dabai degedi oyene,
ẹ hiye obe gabama feli mei. O tahạ o ta tobọ͡u ba ile, sa takọ͡u
dabai degeibabe, ẹmokọ͡u dabai nẹị o kẹme dabai o kahạge
ta gaba feli mei.
17 Midihọ ạ nịmokọ͡u hegi kahạ sibigẹ kẹme nị kọ͡u tawale
i. Nị defẹịdo seseibabe, nịme hohọbọ͡u ma.
18 Ạge nị olọ͡u fẹịdo tobọ͡u yo mei. O ạ makamạ fogou
kediạme ạ tewe. Kẹnọ͡u si Godihạ kuguokọ͡u nalạị dala kẹme
damalẹdo tamạ degele. Tạ kẹme kọ͡u gue,
Nị o ta abọ͡u de ọ͡u nalạ duwo kahạge mạ widiletọ͡u ẹ
abogo͡utiye tofogọ͡u ba makolo. *Buk Song 41:9*
19 Kẹ tamạ degeli mei, you kelege, ạ nịmokọ͡u tobolọ͡u kuhẹ.
Habage ạ tobolọ͡u kẹ tamạ degeibabe, nịge duguoba, ạme
Yo͡u Kegenọ͡u Daladi Odade tawale ile.
20 Ạ nịmokọ͡u damalẹdo tobolọ͡u kuhẹ, o koyohạ o ạ ẹ tobọ͡u
mọ͡u haguei o kẹ duguo hohọ degeibabe, ẹme ạmokọ͡u hohọ
degeli. O koyohạ ạmokọ͡u hohọ degeibabe, ẹme o ẹ ạ tobọ͡u
mọ͡u haguei o kokọ͡u hohọ degeli.

Judashạ Yesube ho o kediạmokọ͡u sesegulo
(Matyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

21 Yesuhạ kege tobọ͡u mamọ͡u, hagị hiyedo degeimọ͡u
tobou, ạ nịmokọ͡u damalẹdo tobolọ͡u kuhẹ. Nị o tahạge ạme
ho o kediạmokọ͡u sesegulo.
22 Kege tobọ͡u mọ͡u, ẹ dabai degedi o kediạ dio͡usie masele
i. Diạge o kẹme kehẹdade ta tawale ili mei.
23 Die o tabe, Yesuhạ ẹ mogodo,* ẹme Yesu hafẹị dege
duwei.
24 O ẹ mogo hafẹị dege duwo kokọ͡u, Saimon Pitahạ
widioyenọ͡u hegiemọ͡u, o koyo deba nạge yoduyedei.
25 Ẹ boholọ͡u mọ͡u Yesuhạ kihiyọụdu, nạge o koyo tobọ͡u
ya? de amafẹị yodu.

---

* **13:23 13:23** *Yesuhạ ẹ mogodo*be Jon, ẹ kuguo ko͡u nalạị.

26 Yesuhạ tobou, ạ ou si nalẹ si huẹi melekidu muguoba, o
ạ tobolou kokou nelẹyode tobou ma, ẹ ou si nalẹ si huẹikou
muguomou, Saimon Iskariothạ dihi Judaskou nẹi.
27 Judashạ ou si kẹ malạ nọụmou, Tamạhạ ẹ duledu
foloumou, Yesuhạ ẹmokou tobou, nạ degeladi kẹme totodo
degeyede tobou.
28 Ẹ kege tobou mou o kediạ kou dulo iye, kẹnou si diạge
Yesuhạ ẹmokou tạ kẹ tobou kahạ sibigẹ kẹme ta tawale ili
mei.
29 Judasbe sele sai dia daladi o kahạ degeimou, o ilo
kediạge Yesuhạ ẹmokou Gabama I Sawisiei kelege nalẹ nalẹ
mamo uyadomou tobolou, haba bi mei o kediạmokou sele
nẹyadomou tobolou de tawale i.
30 Judashạ ou si kẹ malạ nạma mei degeimou, ẹ mihịkou
fogou mụmou, sa huliạ degei.

Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmokou egei gehẹ hehegiei

31 Judas fogou imou, Yesuhạ tobou, ifi kou bou gebe O
Kediạ Dihi ẹ hụ damalẹdo kẹme solo uba hebele fogulo
iladi. Ẹ Godihạ nelẹ hiyedo kẹ hehegile kahạ degeimou, o
sasại kediạ ẹ Ayehạ hụne hebele fogulo ile.
32 Godihạ ẹ Dihihạ degeiye, diạ Godihạ hụ damalẹdo
kẹ solo uba hebele fogulo ibabe, ẹne ẹ Dihihạ hụ hebele
fogulo. Ẹ Dihihạ hụbe totonou do hebele fogulo.
33 Mạ sisigọ diạma, ạ nịbou de huyadefẹinou dalale. Ạ
fogou ibabe, nị ạ hiyedo ka ile. Ạ Juda o kediạmokou tobou
sagại kẹnou haba nịmokou ne tobolou kuhẹ, ạ ili sa kokou
be nịge ta haguale sagại mei.
34 Ạ egei gehẹ nị dumabeede kou gue tobolou, nị o
yogokou solou do degema. Ạ nịmokou solou do degei sagại
kẹnou tefele nịne nịou sie yogokou solou do degeiba solou
do degeiba dema.
35 Nị mogo degenou dalababe, o sasại kediạ kẹ duguoba,
nịme mạ dabai degedi odade tawale ile.

Yesuhạ kou gue tobou, Pitahạ ạme tobekou muguloyode tobou
(Matyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

36 Saimon Pitahạ Yesukou kou gue yodu, Hiye O, nạme
kilịya ile? Yesuhạ tobou, ạ ile kokou be, nạ toto sesele ile
sagại mei, habagesi nạ mạ habage hagualeyode tobou.

37 Pitaha̱ e̱moko͡u yodu, Hiye O, ifibe kageimo͡u a̱ na̱ sesele
sagai̱ meiyode tobo͡u ya? A̱ na̱ dogo͡u guba, o kediа̱ a̱bo͡u de
wolone ta̱bo͡u meiyode tobou.
38 Kegemo͡u, Yesuha̱ e̱moko͡u yodu, na̱ge a̱ dogo͡u guba dia̱
na̱ne wolone ta̱bo͡u meiyodili dale? A̱ na̱moko͡u damale̱do
toblo͡u kuhe̱, sio ayomo͡u tali̱ mei dalaba, na̱ge kamadia
kege a̱ Yesu tewe meiyode toblo͡u.

14

Yesu e̱me Aye Godiko͡u idi a

1 Yesuha̱ haba ko͡u gue tobou, ni̱ hobo͡u hagi̱ degedama.
Godiko͡u damale̱yodemaba, a̱moko͡u ne damale̱yodema.
2 Ma̱ Ayeha̱ mosǫdube fo͡u gou mosǫ sǫdo dala. Kegemo͡u,
a̱me ni̱ timo͡u milo͡u ga ili. Kegei ta dala mei debabe, a̱
ni̱moko͡u ta̱ kege ta tobo͡u yo mei.
3 A̱ a̱buko͡u ile folo, ni̱ timo͡u bologua̱ milo͡u ma mei
degeiba, haba boholo͡u ma̱ migile, ni̱ wo͡u ma foloba, ni̱ne a̱
dala koko͡u dalaguale.
4 Sa a̱ iladi koko͡u idi abe ni̱ ko͡u tewe degele i.
5 Kegemo͡u, Tomasha̱ tobou, Hiye O, sa na̱ ile ke̱me ei ta
tewe mei. Sa koko͡u idi a ke̱me ei kage tawale? de yodu.
6 Yesuha̱ tobou, a̱me a, a̱me damale̱do ta̱ kaha̱ yo, haba
a̱me fi̱ gehe̱ ne̱di o. Aye Godiko͡u yale abe ta dala mei.
Godiko͡u yale abe tano͡u fe̱i, a̱no͡u.
7 Ni̱ge a̱me tawai debabe, ma̱ Ayene ni̱ge tewe degele i.
Ifi ko͡u bo͡u gesi ni̱ge e̱me tawale ili, ni̱ge e̱me ko͡u dugulo i
kaha̱ degemo͡u.
8 Kegemo͡u, Filipha̱ tobou, Hiye O, na̱ge Aye Godi eimoko͡u
hegibabe, kaha̱ge eibe tefele fogolo͡u.
9 Yesuha̱ tobou, a̱me afudo hagua, ni̱bo͡u de deleibe,
kegeno͡u dala ke̱me, Filip na̱ge a̱me kageimo͡u tewe meiyo-
deiya? O koyoha̱ a̱ dugu debabe, e̱ge ma̱ Ayene dugu. Na̱ge
Aye Godibe eimoko͡u kageimo͡u hegiyede tobo͡u ya?
10 A̱me Aye Godibo͡u de dogo͡u guo dala, haba e̱ne a̱bo͡u de
dogo͡u guo dala ke̱me na̱ge kageimo͡u damale̱yodeiyo mei?
Ta̱ a̱ ni̱moko͡u toblo͡u ke̱me mayo□u ma̱ ta̱ mei. Aye Godi,
a̱bo͡u de dogo͡u guo dala kaha̱, yo□u e̱ dabai degeli.
11 A̱ ni̱moko͡u a̱me Aye Godibo͡u de dogo͡u guo dalamo͡u,
haba e̱ne a̱bo͡u de dogo͡u guo dalayode toblo͡u koko͡u ni̱
damale̱yodema. Haba, ma̱ ta̱ toto damale̱yode ho fogo͡u

babe, midihọ gehẹ gehẹ ạ milo͡u golu kẹ duguoba, koko͡u ge nị kuhe damalẹyodema.

12 Ạ nịmoko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ, o sasạị koyohạ ạmoko͡u damalẹyodeibabe, ẹne dabai ạ degedi sagạị kẹno͡u tefele degele. Dabai ẹ degele kahạge ạ degei kẹme gabama folodo degele. Yobe, ạme Aye Godiko͡u ili kahạ degeimo͡u.

13 Nị mạ hụya kẹ dihọ bagạ ạmoko͡u yodubabe, ạge nị yodulu kẹme degele. Kegeiba, Aye Godihạ hụ damalẹdo kẹme ẹ Dihihạ degeiye, o sasạị kediạ solo͡uba hebele fogulo ile.

14 Bi olo͡u fẹịdo nị mạ hụya kẹ ạmoko͡u dihọ bagạ yodubabe, nị tagali kẹme, ạ milo͡u gale.

Yesuhạ Duo Bolofẹị tobo͡u ba migileyode tobou

15 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, nị ạ tagaibabe, tạ ạ tobolo͡u kẹme nị defẹịdo sesele yale.

16 Ạ Aye Godiko͡u yoduba, ẹge nị dogo͡u gulo o ta tobo͡u ba migile. O kẹme nịbo͡u de dolodo kegeno͡u dalale.

17 Nịbo͡u de dogo͡u guo dalale obe Duo Bolofẹị, ẹge nịmoko͡u damalẹdo Godi kẹ hehegile. Sa sibigẹ o sasạị kediạge ẹme migiba tolo͡u ile sagạị mei, yobe ẹme duguo tawale sagạị mei kahạ degemo͡u. Kẹno͡u si nịge ẹme ko͡u tewe, ẹ nịbo͡u de dala, haba hagua, nị duledu dalale.

18 Ạ nị to͡u fogo͡u ba, nịme gube dihi dege dalaguale mei. Ạme haba nịmoko͡u boholo͡u mạ haguale.

19 Huyadefẹị dala demaba, sa sibigẹ o sasạị kediạge ạme ta dugulo ile mei. Nịno͡u si ạ dugulo, ạme haba gehẹ degele kahạ degeimo͡u, nịne gehẹ dege tafalaguale.

20 Sawisiei kelegebe, nị tawalebe, ạme mạ Ayebo͡u de dalamo͡u, nịne ạbo͡u de dalamo͡u, haba ạme nịbo͡u de dalamo͡u dilidade tawale ile.

21 O koyohạ mạ tạ defẹịdo dulo sesele ibabe, ẹge ạme tagaido. O ạ tagali kẹme mạ Ayehạne ẹme tagali. Ạne ẹ tagaiba, ạ mayo͡usie ẹmoko͡u tamạ degele.

22 Kegemo͡u, Judas ta, ẹme Iskariot mei, kahạ Yesuko͡u yodu, Hiye O, nạ eimoko͡u tamạ degele kelegebe, haba sa sibigẹ o sasạị kediạmoko͡u be kageimo͡u tamạ degele meiyode tobo͡u ya?

23 Yesuhạ tobou, o koyohạ ạ tagaibabe, ẹge tạ ạ hehegieili kẹme defẹịdo sesele. Mạ Ayehạ ẹ tagaiba, ele ẹmoko͡u hagua, ẹbo͡u de tofousogo kegeno͡u dalaguale.

24 O koyohạ ạ taga ho fogou̅ babe, ẹme egei ạ hehegiedi
kẹme ta dudiyo mei. Tạ ạ tobolou̅ ko̅ume mayo̅u mạ tạ
mei, o ẹ ạ tobou̅ mou̅ haguei o kahạ tạ.
25 Ạ nịbou̅ de dalali, nịmokou̅ olou̅ fẹị kẹ tobolou̅ kehẹ.
26 Kẹnou̅ si, nịbou̅ de dogou̅ guo dalale o ta, Aye Godihạ mạ
hụya kẹ tobou̅ ba haguale kẹme Duo Bolofẹị. Ẹge haguaba,
nịmokou̅ egei ạ kou̅ hehegiei kẹ olou̅ fẹị haba hehegie
tobolou̅. Ẹ degeiye, afu ạ nịmokou̅ hehegieimou̅ kou̅ dulo
iye haba totou̅ degele i olou̅ fẹịbe nị haba tawale ile.
27 Ạ nị tou̅ fogou̅ fogou̅ ilamou̅, nịmokou̅ fị hemelẹ fiyadi
kẹ nịbou̅ de dalayadomou̅ nịmokou̅ nelị. Ạ fị hemelẹ fiyadi
kẹ nelịbe, sa sibigẹ o sasạị kediạ nẹdi sagạị kegei mei. Nị
hagị degeba, fị hiyedo mạba, guẹ degedama.
28 Nịge ạ nị tou̅ fogou̅ fogou̅ ileba, haba nịmokou̅ boholou̅
mạ hagualeyode tobou̅ mou̅ kou̅ dulo i. Nị ạ tagale i debabe,
nịme hohọ degele ile, ạme Aye Godikou̅ ili kahạ degeimou̅.
Yobe ạme hiye o mei, Aye Godinou̅ si hiye o folodo.
29 Ạ you ile dala kelege nịmokou̅ kou̅ tobou kehẹ. Habage,
ạ fogou̅ ibabe, nị damalẹyodele ile.
30 Mạ tạbe sasado dege ta tobolou̅ mei, yobe sa sibigẹ hiye
o kẹme hagulu kahạ degeimou̅. O kahạ ạme tolou̅ sagạị
meiye,
31 kẹnou̅ si sa sibigẹ o sasạị kediạge ạ mạ Ayebe tagai
hiyedo kahạ, ạge ẹ tobolou̅ kẹnou̅ dulo milou̅ gadidade
tawamabadomou̅. Nị haguạma, di ime.

15

Yesu ẹme hebe bolọdo

1 Yesuhạ haba tạ makai kou̅ gue tobou, ạme hebe bolọdo,
hebe haimikou̅ tafala. Mạ Aye ẹme hebe hai obou̅.
2 Hebe go, sibigẹ mạdiyo mei kẹme mạ Ayehạ diafigima
hebesedi. Hebe go sibigẹ mạdi kẹme huyadefẹị kasagạị
degei ta dugumou̅ be bologuạma fogou̅ di, sibigẹ hiyedo
mạyadomou̅.
3 Tạ ạ nịmokou̅ tobou̅ di kahạge, nịme hebe go bo-
loguọụmou̅ bolọ degele i kẹnou̅ tefei dalagua.
4 Nị ạbou̅ de dogou̅ guo dalaba, ạne nịbou̅ de dogou̅ guo
dalale. Hebe gobe yo̅unou̅ dalamou̅ be, sibigẹ mạdiyo mei.
Hebe gobe yo̅u ẹ tou̅ guebou̅ asou̅ gie dalamou̅ si, sibigẹ
mạdi. Nebe kẹnou̅ tefei, nịne ạmokou̅ asou̅ gie dala mei

debabe, nḭ sibigẹ ta mạ ile mei. Ạmoko͡u aso͡u gie dalabasi, nḭ sibigẹ mạ ile.

5 Ạme hebe to͡u, nḭme hebe go. O koyo nạ, ạbo͡u de dogo͡u guo dalaba, ạne nạbo͡u de dogo͡u guo dalaba debabe, nạ sibigẹ hiyedo malẹ. Nạ ạ to͡u fogo͡u, nẹsofẹḭ dalababe, nạ sibigẹ ta malẹ mei.

6 O ta ạbo͡u de dogo͡u guo dala ho fogo͡u babe, o kẹme hebe gono͡u tefei, o tae diafolo͡u muguba fafagale fiyale. Kegele i kẹme, mo͡uma, douluko͡u hebesoumo͡u, douye wobolo͡u fiyadi.

7 Nḭ ạbo͡u de dogo͡u guo dalaba, mạ tạne nḭbo͡u de dalababe, nḭ bi ta tagaiba ạmoko͡u yodubabe, ạge nḭ yodulu kẹme nelẹ.

8 Nḭ sibigẹ hiyedo mọụba, o sasạḭ kediạ nḭme mạ dabai degele idi odade tawale ibabe, mạ Ayehạ hụ damalẹdo kẹ diạ solo͡uba hebele fogulo ile.

9 Aye Godihạ ạmoko͡u hohọ degedi sagạḭ kẹno͡u tefele ạne nḭmoko͡u hohọ degedi. Nḭ ạbo͡u de dalababe, di mogo dege dalame.

10 Ạ mạ Ayehạ nạ duyedei kẹ dulo seseimo͡u, ele mogo degeno͡u daladi. Nebe kẹno͡u tefei, nḭne ạ nḭ dumabeedei kẹ dulo seseibabe, di mogo dege dalaguale.

11 Ạ nḭmoko͡u kẹ tobolo͡u kahạ yobe ko͡u gue, ạ hohọ degedi sagạḭ nḭne kẹno͡u tefele hohọ degemabadomo͡u tobolo͡u. Kegeibasi, hohọ nḭ dugulo kẹme hiyedo, nḭ duledu amạmalẹ.

12 Ạ nḭ dulo ko͡u gue tobolo͡u kuhẹ. Ạ nḭmoko͡u solo͡u do degedi sagạḭ kẹno͡u tefele nḭne nḭo͡u sie yogoko͡u solo͡u do degeiba solo͡u do degeiba dema.

13 O tahạ ẹ mogo diạmoko͡u solo͡u do dege dogo͡u guba, o tae ẹ wouba tolo ilebe tạbo͡u mei. O kamahạ ẹ solo͡u do degedi midihọ kahạge solo͡u do degedi midihọ ilo kẹme gabama folodo dala.

14 Nḭ ạ tobou kẹ dulo seseibabe, nḭme mạ mogo diạ.

15 Ifi ko͡u bo͡u gebe ạge nḭme dabai degedi oyode tobolo͡u mei. Yobe, dabai degedi oege dabai nẹdi o kahạ degedi olo͡u fẹḭ kẹme tewe mei kahạ degeimo͡u. Mạ Ayehạ ạmoko͡u hehegiei olo͡u fẹḭ kẹme ạ nḭmoko͡u ko͡u hehegiei kahạ degemo͡u, ạge nḭme mạ mogo diạno͡u yode tobou.

16 Nḭge ạme nḭ bi degeleyodema makali mei. Nḭno͡u si kolo mạmabadomo͡u, ạge nḭme mạ bi degeleyodema makai. Kolo nḭ mạ ile kẹme tabale mei, yo͡u kegeno͡u dalale. Kegeiba,

nḭ mạ hụya kẹ Aye Godiko͡u dihọ bagạ tobo͡u babe, ẹge nḭ yodulu kẹme nḭmoko͡u nelẹ.

17 Ạ nḭ dulo ko͡u gue tobolo͡u kuhẹ. Nḭ nḭo͡u sie yogoko͡u solo͡u do degeiba solo͡u do degeiba dema.

Sa sibigẹ o sasạḭ kediạ Yesuhạ ẹ dabai degedi o kediạmoko͡u dafa ile

18 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, sa sibigẹ o kediạ nḭmoko͡u dafa ibabe, toto͡u degedama, ạmoko͡u dafa i sagạḭ kẹno͡u tefele nḭmoko͡u ne dafa ilidade tawama.

19 Nḭme sa sibigẹ o sasạḭ sagạḭ dalagua debabe, diạge nḭbo͡u de mogono͡u dala. Kẹno͡u si nḭme diạ sagạḭ dala mei. Ạ nḭ makamọụmo͡u, nḭ sa sibigẹ o sasạḭ kediạ to͡u fogo͡u, ạmoko͡u haguasiei kahạ degeimo͡u, diạge nḭmoko͡u kuhe dafa ili.

20 Ạ nḭmoko͡u ko͡u gue tobou kẹme, nḭ defẹḭdo tawama, dabai degedi oyene, ẹ hiye obe gabama feli mei.*
O ạ makolo i kediạge nḭne makolo ile. Haba mạ tạ dulo i kediạge nḭ tạne dulo ile.

21 Nḭ ạmoko͡u damalẹyodele i kahạ degeimo͡u, diạ nḭmoko͡u bo͡u basiado degele ile. Yobe, o ẹ ạ tobo͡u mo͡u haguei o kẹme diạ tewe mei kahạ degemo͡u.

22 Ạ hagua o kediạmoko͡u tobo͡u li mei debabe, o sasạḭ kediạ midihọ kasagạḭ milo͡u gadi kahạ hebe kẹ ta molo□u dala mei. Kẹno͡u si ạ hagua, egei hehegiei kahạ degeimo͡u, diạ midihọ kasagạḭ milo͡u gadi kahạ hebe kẹme to͡u fogolo͡u sagạḭ mei.

23 O koyohạ ạ dafolu kẹme, ẹme mạ Ayene dafolu.

24 Ạ o sasạḭ dihḭle koko͡u dabai, o tae ta degeli mei kẹ degemo͡u ili mei debabe, o sasạḭ olo͡u fẹḭ midihọ kasagạḭ kahạ hebe ta molo□u dalayodili mei. Kẹno͡u si diạ midihọ gehẹ gehẹ ạ milo͡u gadi kẹ ko͡u dugulo idiye, haba mạ Ayebo͡u elemoko͡u dafa idi kahạ degemo͡u, diạ midihọ kasagạḭ kahạ hebe kẹ malạ ile dala.

25 Midihọ diạ milo͡u ga i kẹme die kuolo͡u tạe ko͡u gue tobou kẹno͡u tefele degele idi.
Diạ ạmoko͡u be mo͡u dafa i. *Buk Song 35:19*

26 Duo Bolofẹḭ, nḭbo͡u de dogo͡u guo dalale o ẹme Aye Godibo͡u de dala. Ạ ẹ tobo͡u ba hagua, damalẹdo Godibe nḭmoko͡u hehegiemo͡u ile. Ẹme mạ Aye Godiko͡u ge haguaba, nḭmoko͡u mạ midihọbo͡u ạ degedibo͡u olo͡u fẹḭ kẹ hehegile.

---

* **15:20 15:20** Jon 13:16

27 Nɨ̱ne o sasa̱ɨ̱ kediạmoko͡u ạ degedi kẹ̱ hehegie tobo͡u ma.
Yobe, nɨ̱me ạbo͡u de yoma dabai degemo͡u haguabe demo͡u,
ifine kegeno͡u dala kaha̱ degemo͡u.

16

1 Yesuha̱ haba ko͡u gue tobou, ta̱ olo͡u fẹ̱ɨ̱ ạ nɨ̱moko͡u ko͡u
hehegieibe, nɨ̱ damalẹ̱yodei kẹ̱ to͡u fogouye domo͡u kuhe
tobou.
2 Hiye o kediạ nɨ̱me egei mosọ̱ko͡u folodamabeede akogulo
ile. Haba sawisiei ta kelege, o iloye nɨ̱ wouba tofigieiba,
diạge kẹ̱me Godiha̱ dabai bolọ̱do degeliyade tawale ile.
3 Diạ midiho̱ kegei kẹ̱ degele ile kaha̱ yobe, diạme Aye
Godibo͡u ạbo͡u debe defẹ̱ɨ̱ ta tawale iyo mei kaha̱.
4 Ạ ko͡u tobolo͡u kaha̱ yobe, habage nɨ̱ hagɨ̱ olo͡u fẹ̱ɨ̱ ko͡u
duguba, egei ạ nɨ̱moko͡u tobou ko͡u tawamabadomo͡u kuhe
tobolo͡u.

Yesuha̱, Duo Bolofẹ̱ɨ̱ha̱ dabai degele kẹ̱ tobou

Yesuha̱ haba ko͡u gue tobou, afuge ta̱ ko͡ume ạge
nɨ̱moko͡u tobo͡u li mei, yobe ạme nɨ̱bo͡u de delei kaha̱.
5 Ạ̱me o ạ tobo͡u mo͡u haguei koko͡u boholo͡u ma̱ ilamo͡u.
Kẹ̱no͡u si, nɨ̱ o taha̱ ạmoko͡u, na̱me kilɨ̱ya iya? de ta yodulo
iyo mei.
6 Ạ̱ ta̱ ko͡u tobolo͡u kahạge nɨ̱ hagɨ̱ hiyedo degeli.
7 Ạ̱ nɨ̱moko͡u damalẹ̱do tobolo͡u kuhẹ̱. Ạ̱me nɨ̱ dogo͡u
gulamo͡u fogo͡u iladi. Ạ̱ nɨ̱ to͡u fogo͡u fogo͡u i ho fogo͡u babe,
nɨ̱ dogo͡u guo dalale obe nɨ̱moko͡u haguale mei. Ạ̱ ibasi, ạ
tobo͡u ba, ẹ̱ nɨ̱moko͡u haguale.
8 Ẹ̱ migileba, sa sibigẹ̱ o sasa̱ɨ̱ kediạmoko͡u, midiho̱ kasaga̱ɨ̱
kaha̱ sibigẹ̱bo͡u, midiho̱ bolọ̱do kaha̱ sibigẹ̱bo͡u, Godiha̱ ta̱
sale kaha̱ sibigẹ̱bo͡u olo͡u fẹ̱ɨ̱ kẹ̱ hehegieiba, diạ defẹ̱ɨ̱do
tawale ile.
9 Midiho̱ kasaga̱ɨ̱ kaha̱ sibigẹ̱be, o sasa̱ɨ̱ kediạ ạmoko͡u
damalẹ̱yodele iyo mei kẹ̱.
10 Midiho̱ bolọ̱do kaha̱ sibigẹ̱be, ạ Aye Godiko͡u ibabe, nɨ̱
ạ haba ta dugulo mei.*

---

* **16:10 16:10** Juda o kediạge Yesube midiho̱ kasaga̱ɨ̱ milo͡u di oyade tawale i. Kẹ̱no͡u si Godiha̱ ẹ̱ hebenito͡u mala̱ felei kaha̱ hegibe, ẹ̱me midiho̱ bolọ̱do milo͡u di oyodei.

11 Godihạ tạ sale kahạ sibigẹbe, sa sibigẹ kahạ hiye o ẹme
tạ saiye tolou yode tobou.*
12 Ạ nịmokou tạ hiyedo kou tobolou dalaye, kẹnou si nị
toto dulo tawale mei.
13 Duo Bolofẹị ẹ hagubasi, ẹge Godihạ tạ damalẹdo kẹnou
hehegile. Ẹ you ẹ tạ ta tobolou mei. Godihạ tobou mou
du sagạị kẹnou tobolou. Ẹge nịmokou habage degele kẹnou
hehegile.
14 Ẹ nịmokou mạ tạ kẹnou malạ hehegieiba, mạ hụbou mạ
nelẹbou hiyedo degele.
15 Aye Godihạ bi olou fẹịbe mạ binou kahạ degeimou, ạ
nịmokou kou gue kuhe tobou, Duo Bolofẹịhạge mạ tạnou
malạba nịmokou hehegileyodei.

Hagị duguo mei degeiba, haba hohọbolou ile

16 Yesuhạ haba kou gue tobou, huyadefẹị dala demababe,
nị ạ dugulo mei. Haba habage huyadefẹị dala demaba, nị ạ
dugulo ile.
17 Ẹ dabai degedi o ilo kediạ dio usie kou gue yoduga i, ẹ
huyadefẹị dala demababe, nị ạ dugulo mei. Haba huyadefẹị
dala demaba, nị ạ duguloyode toboubou, haba tabe, yobe
ạme Aye Godikou ileyode tobouboụ kahạ sibigẹbe kẹị?
18 Haba dio usie kegenou yoduga i, huyadefẹị dalaleyodei
kahạ sibigẹbe kẹị? Ẹ tạ kẹ tobou kahạ yobe di ta tewe mei.
19 Diạ ẹmokou yodulamou degele imou Yesuhạ
tawalemou, diạmokou kou gue tobou, nị ạ huyadefẹị
dala demababe, nị ạ dugulo mei. Haba huyadefẹị dala
demaba, nị ạ duguloyode tobou kahạ sibigẹbe tawale iyo
mei kahạ degemou, nị ạmokou yodulamou degele ili.
20 Ạ nịmokou damalẹdo tobolou kuhẹ, nịge mạ sihou
gosolo ile, kẹnou si sa sibigẹ o sasạị kediạme hohọbolou
ile. Nị hagị duguo dalagua dema mei degeiba, nị haba
hohọbolou ile.
21 Sasạịye dihi mou lạmou be, ẹ do hiyedo dugudi. Kẹnou
si dihi malạ felẹmou be, ẹ do dugu kẹ ta fimạdiyo mei, ẹ
dihi kokou nou hohọbou di.
22 Nebe kẹnou tefei, nịne hagị duguluye, kẹnou si ạ haba
nị dugubabe nị hohọbolou ile. Nị kẹ hohọbolou ile kẹme o
tae ta igile mugulo sagạị mei.

---

* **16:11 16:11** Yesu ẹ hebe fufuguomạịkou tolo i kelegebe, o sasạị kediạge ẹme
you ẹ midihọ kasagạị kahạ hebe kẹ molo uyade tawale i. Kẹnou si kege degeli
mei. Ẹ sa sibigẹ o sasạị di dogou gulamou tolomou haguạ gehẹ degei. Yesuhạ
tei kẹme, Godihạ Tamạ tạ sama abogo utiye tofogou.

23 Sawisiei kelegebe, nị ạmoko͡u ta yodulo ile mei. Ạ
nịmoko͡u damalẹdo tobolo͡u kuhẹ, nị mạ hụya mạ Ayeko͡u
bi ta yodubabe, bi nị yodulu kẹme ẹ nịmoko͡u nelẹ.
24 Afudo tofogo͡u haguabe demo͡u ifine, nị mạ hụya bi ta
yodulo idiyo mei. Nị mạ hụya kẹ yoduma, kegeibabe nị bi
kẹ malạba hohọbolo͡u be hiyedo folodo.

Yesu ẹge sa sibigẹ kahạ nelẹ kẹ gabai dala

25 Yesuhạ haba ko͡u gue tobou, ạge nịmoko͡u be tạ
makaino͡u tobo͡u di. Sawisiei tabe ạ nịmoko͡u tạ makai
ta tobolo͡u mei, ạge nịmoko͡u mạ Ayehạ degelebe tamạdo
tobolo͡u.
26 Sawisiei kelegebe, nị nịo͡u no͡u mạ hụya kẹ Aye Godiko͡u
dihọ bagạ tobolo͡u ile. Ạge nịmoko͡u be ạ Aye Godiko͡u nị
dogo͡u guyedema dihọ bagạ tobolo͡u yodeiyo mei.
27 Damalẹdo, Aye Godihạge nịmoko͡u hohọ degeli, yobe nị
ạmoko͡u hohọ degemo͡u, ạme Godibo͡u de dalali hagueidade
damalẹyodele ili kahạ degeimo͡u.
28 Ạme Aye Godibo͡u de dalali, sa sibigẹ kuoko͡u kuhe migi.
Ạme haba sa sibigẹ ko□u to͡u fogo͡u, Aye Godiko͡u boholo͡u
mạ iladi.
29 Kegemo͡u, ẹ dabai degedi o kediạ ẹmoko͡u ko͡u gue
tobolo͡u i, tạ nạ ifi tobolo͡u be, tạ makai ta tobo͡u yo mei.
Nạ tamạno͡u tobolo͡u.
30 Ise ei tawale ili, nạ olo͡u fẹị ko͡u tewe kahạ, obe nạmoko͡u
you yoduladi kẹme nạ ko͡u tawale dalamo͡u habage kuhe
yodudi. Kegei kahạ degemo͡u, ei nạme Godibo͡u de dalali
hagueidade damalẹyodele ili.
31 Kegemo͡u, Yesuhạ tobou, ise nị damalẹyodele ili?
32 Nị duma, sawisiei ta mei, ifi degeladi, nị ạ to͡u fogo͡u,
nịo͡u nị sabeko͡u kusia fosigeiba, ạ mạsofẹị dalale. Kẹno͡u si,
mạsofẹị dalale mei, mạ Aye ẹ ạbo͡u de dalale.
33 Ạ tagalibe nị ạbo͡u de dogo͡u guoba, himị dege dalam-
abadomo͡u, ạ nịmoko͡u tạ ko□u kuhe tobolo͡u. Sa sibigẹ
kuko͡u be, nịme hagị dugumo͡u ile, kẹno͡u si nị nelẹdo dege
tafalama. Sa sibigẹ kahạ nelẹ kẹme ạ ko͡u gabai dala.

17

*Yesuhạ Godihạ ẹ dogo͡u guyadomo͡u dihọ bagạ tobou**

* **17: (17:0 widio tạ)** Kalạị tạ kuguo Tạ Hiye 17 kuko͡u be *widio tạ*kamadia dala. Pisin tạ kuguko͡u be tano͡u fẹị dala.

1 Yesuhą ę dabai degedi o kediąmokou tą kę hehegiema
mei degeimou, ę hebenitou daladuguomou dihǫ bagą tobou,
Aye, sawisiei ną makaibe kuhę. Ną nę Dihihą hụ hebele
fogu. Kegeiba nę Dihihąne nę hụ hebele fogulo.
2 Yobe, ną nę Dihikou hụ hiyedo nelęmou migile, sa sa o
sasąi kedią die hiye o dege dalali, o sasąi ną ęmokou makai
kediąmokou fị tofousogo tofousogo tofolou kę nęyadomou.
3 Fị tofousogo tofousogo tofolou kęme kou gue, o sasąi
fị gehę kę malą i kediąge nąme damalędo Godi tanou do,
gehę ta dala meiyode tawale ili. Yesu Kelesu, ną tobou mou
haguei, ęne dią tawale ili.
4 Ą dabai ną ąmokou degeyedei kę degema mei degei
kahąge, nę hụbou nę nelębou hiyedo kę sa sibigę o sasąi
kediąmokou hegi.
5 Aye, ną sa sibigę ko□u milou li mei kelegebe, ą nąbou
de hụ hiyedo kegenou delei. Ifi ną haba hụ hiye kę ąmokou
nęiba, ą nąbou de dalale.

Yesuhą Godihą ę dabai degedi o sasąi, ębou de suluguei kedią dogou guyedema dihǫ bagą tobou

6 Yesuhą haba kou gue dihǫ bagą tobou,
Ąge nę hụbe sa sibigę o sasąi ną ąmokou nęi ke-
diąmokou kou hehegiei. Diąme nę o, ną ąmokou nęimou,
dią nę tą defęido dulo sesele i.
7 Ifi dią tawale ili, bi olou fęido ną ąmokou nęi kęme
nąmokou genou hagueidade tawale ili.
8 Tą olou fęi ną ąmokou hehegiei kęme ą diąmokou ne
hehegieimou, dią defęido dulo damalęyodema, ąme nąbou
de kou deleiye, ną tobou mou ą kuhe migidade tawale ili.
9 Ąge ną mą o sasąi kediąnou dogou guyadomou
dihǫ bagą tobolou. Sa sibigę o sasąi olou fęido dogou
guyadomou dihǫ bagą tobou yo mei. O sasąi ną ąmokou
makai kediąnou dogou guyadomou, ą nąmokou kuhe dihǫ
bagą tobolou, diąme nę bi degei dalagua kahą degeimou.
10 Mą o sasąi olou fęibe nę bi. Haba nę o sasąi olou fęibe
mą bi. Sa sibigę o sasąi kedią da bi kedią dugulo ilibe, dią
mą hụbou mą nelębou hiyedo kę dugulo ili.
11 Ąme sa sibigę kuokou hiyedo dalale mei, nąmokou
iladi. Kęnou si mą o sasąi kediąme sa sibigę kuokou
dalaguale. Aye, nąme damalędo Godi, ną sagąibe ta dala
meido. Nąge diąme nę hụ ąmokou nęi kahą nelęyenou

dia dala. Da fi̱ tanou dala sagai̱ kẹnou tefei diạne kegenou dalamabadeba.

12 Ạ diạbou de dala kou legebe, ạge diạme hụ nạ ạmokou
nei̱ kahạ dia daladi. Tanou ta fogou li mei. O tanou si ạ tou
fogou mou, ẹ yo̱usie makoloyadomou fogou i. Yobe, Godihạ
kuguokou nalai̱ dala kẹme damalẹdo tamạ degeyadomou.*

13 Ạme nạmokou fogou iladi. Iyo mei, sa sibigẹ kuokou
you dala kou lege, ạ hohọbou di mạ duledu dala sagai̱
kẹnou tefele diạne kege hohọbou mabadomou kuhe dihọ
bagạ tobolou.

14 Ạ nẹ tạ kẹ mạ dabai degedi o sasai̱ kediạmokou
hehegieimou be, haba sa sibigẹ o sasai̱ kediạge diạmokou
dafa idi. Yobe, mạ o sasai̱ kediạme sa sibigẹ o kediạ bi
mei, ạne sa sibigẹ o kediạ bi mei kahạ degeimou.

15 Ạge nạ mạ o sasai̱, sa sibigẹ kuokou dala kẹ toto
mo̱uma iyedema dihọ bagạ tobou yo mei. Ạge Tamạhạ diạ
makeiye domou, nạ diạ dia dalayadomou kuhe dihọ bagạ
tobolou.

16 Ạme sa sibigẹ ko̱umahạ o mei, diạne sa sibigẹ
ko̱umahạ o mei.

17 Nẹ tạbe damalẹdo. Ạ tagalibe, nạ nẹ tạ kahạ degeiye,
die duledu dabai degeligi, diạme no̱u nẹ sosou do dege.

18 Nạ tobou mou, ạ migile, sa sibigẹ o sasai̱bou de dala
sagai̱ kẹnou tefei, ạge diạme ya, sa sibigẹ o sasai̱bou de
dalaguamabeedei.

19 Ạ mạ o sasai̱ dogou gulamou, mayo̱usie nạmokou
nei̱ kuhẹ, diạne no̱u nẹ sosou bolọdo degemabadomou.

Yesuhạ Godihạ damalẹyodei o sasai̱ olou fei̱ kediạ dogou guyadomou dihọ bagạ tobou

20 Yesuhạ haba kou gue dihọ bagạ tobou,
Ạge nạ mạ dabai degedi o sasai̱ kediạnou dogou
guyadomou dihọ bagạ tobou yo mei. O sasai̱ olou fei̱
die tạ duloba ạmokou damalẹyodele ile kediạne dogou
guyedema dihọ bagạ tobolou,

21 fi̱ tanou degemabadomou. Aye, nạ ạbou de dala,
haba ạne nạbou de dala sagai̱ kẹnou tefele, diạne dabou de
dalamabadomou. Sa sibigẹ o kediạge kegeiba duguobabe,
ạme nạ tobou mou migidade tawale ile.

---

* **17:12 17:12** Buk Song 41:9

22 Mą hụbou mą nelẹbou hiyedo, ną ą̱mokou nẹi kẹme,
ą̱ge diąmokou ne nẹi, diąme fị tanou fẹi dege, da dala sagąi
kẹnou tefele dalamabadomou.
23 Ą̱me diąbou de dalamou, haba nąne ą̱bou de dalamou
dei kahą degeimou, diąne fị tanou fẹi degemabadomou ą
kuhe dihọ bagą tobolou. Kegeibasi, sa sibigẹ o sasąi kediąge,
ą̱me ną tobou mou migi, haba ną ą̱mokou hohọ degeli sagąi
kẹnou tefele ną diąmokou ne hohọ degelidade tawale ile.
24 Aye, o sasąi ną ą̱mokou nẹi kediąme, ą̱ge ą̱bou de
ą dalakou dalali, mą hohọbou mą nelẹbou hiyedo ną
ą̱mokou sa sibigẹ kou milou li mei kelege nẹi kẹme diąne
dugulo kẹ tagali.
25 Aye, nąme dọụdo o, sa sibigẹ o sasąi kediąge nąme
tewe meiye, nąme ą tewe kahą degeimou, o sasąi ą̱mokou
damalẹyodele i kediąge ą̱me ną tobou mou migidade tawale
ili.
26 Ą̱ diąmokou hehegieimou, dią ną tewe degei. Ą̱ haba
hehegile, ną ą tagadi sagąi kẹnou tefele, diąne diousie yogo
tagaiba tagaiba deiba, ą̱ne diąbou de dalale.

Yesu ẹ do duguo tolomou, haba haguą gehẹ degei

(Tą Hiye 18–20)

18

Judashą Yesu tolou mou ho o kediąmokou sesegu
(Matyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

1 Dihọ bagą tobou ma mei degeimou, Yesuhą ẹ dabai
degedi o kediąbou de tọ Kidron dama yai. Tọ kahą ilobou
be hebe hai ta delei. Dią yamou, hebe hai kokou fologai.
2 Yesu ho o kediąmokou sesegulo o Judas, ẹne hebe hai
kẹ kou tewe, Yesubou ẹ dabai degedi obou dią kokou kou
kefegulo idi kahą.
3 Kegemou, Judas ẹ ami o kedią sosogou haguei. Mogou
du dalaguadi hiye obou, Farisi obou kedią kasamane o ilo
kelene tobou mou, Judasbou de kamą̱ibou, disio mibou,
biyadi bibou de tou ma haguasiei.
4 Haguasieimou, Yesu ẹ hągi youmakou haguale kẹme
you kou tewe kahą, ẹ ilemou diąmokou yodu, nịme koyo
ka haguasieiya?

5 Kege yodumo͡u, o kediạ tobou, eibe sa Nasaret o Yesu ka
haguasili. Yesuhạ tobou, o kẹme ạ. Judas ẹne ho o kediạbo͡u
de tefelei.
6 Yesuhạ o kẹme ạyode tobo͡u mo͡u, o kediạ dulo ke-
sigiemo͡u tegulo iye, mihịko͡u fiyasigei.
7 Kegemo͡u, Yesuhạ haba yodu, nịme koyo ka haguasieiya?
Kege yodumo͡u, diạ tobolo͡u i, eibe sa Nasaret o Yesu ka
haguasili.
8 Ạ nịmoko͡u ko͡u tobou, o kẹme ạno͡u. Nị ạ ka haguasili
debabe, o ạbo͡u de dalagua ko□udiạme to͡u fogo͡u ba dio□u
yale.
9 Ẹ kege tobou kahạ yobe, afu ẹ o nạ ạmoko͡u makai
kediạme, ạge tano͡u ta to͡u fogo͡u li meiyode tobou.*
Kẹme damalẹdo tamạ degeyadomo͡u kuhe tobou.
10 Kegemo͡u, Saimon Pitahạ ẹ aweki mẹ bolọụ, yukuei
foudu sai kẹ telemo͡u, mogo͡u du daladi hiye o kahạ dabai o
kẹ fạị, kehẹ dele kẹ tagạ mugu mihịko͡u fiyei. Dabai o kahạ
hụbe Malkus.
11 Kehẹ kẹ mihịko͡u fiyoumo͡u, Yesuhạ Pitako͡u tobou, nẹ
aweki kẹ boholo͡u sagi. Hagị mạ Aye Godihạ ạ duguyedei
kẹme, nạge ạ hagị kẹ dugulobe dafoluyode tawali?*

Diạ Yesu o Anasko͡u malạ yai

12 Kegemo͡u, ami o kediạbo͡u, die hiye obo͡u, haba Juda o
kediạ kasamane o kediạbo͡u de Yesu tolo͡u tigama,
13 o Anasko͡u malạ yai. O kẹme Kaiafashạ ẹ kei. Kaiafasbe
sadebe diạ Yesu woumo͡u tolo i kelegebe mogo͡u du daladi
hiye o delei.
14 O kẹme, afu, Juda o kediạmoko͡u, o olo͡u fẹị dowobe o
tano͡u ye tolosi bolofẹịyode tobou kẹ.*

Pitahạ Yesube ẹ tewe meiyode tobou
(Matyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

15 Kegemo͡u, o kediạ Yesu tolo͡u tigama malạ youmo͡u,
Saimon Pitabo͡u, Yesuhạ dabai o tabo͡u dilie Yesu sesele yai.
Yesuhạ dabai o ta kẹme mogo͡u du daladi hiye o kahạge ko͡u
tewe kahạ degeimo͡u, ẹ Yesu sesele, mogo͡u du daladi hiye o
kahạ mosọ kekaimidu felei.
16 Kẹno͡u si Pita ẹme feli mei, kekai adi hafẹị dege tefelei.
Tafalamo͡u, Yesuhạ dabai o, mogo͡u du daladi hiye ohạ ko͡u

---

* **18:9 18:9** Jon 6:39 * **18:11 18:11** Pisin tạege tạ makaino͡u tobou. Kalạị tạege tạ sibigẹ kẹno͡u nalạị. * **18:14 18:14** Jon 11:50

tewe kahạ̱ boholo͡u mạ̱ hagua, kekai adi dia daladi sasạ̱i koko͡u tobo͡u ma, Pita kuhe wolo͡u felei.

17 Pita foloumo͡u, kekai adi dia daladi sasạ̱i kahạ̱ duguomo͡u yodu, didiọ degei o kahạ̱ dabai o tabe nạ̱? Ẹ̱ sima tobou, kege mei, ạ̱me o kahạ̱ dabai o meido.

18 Folomo͡u dugube, mogo͡u du daladi hiye ohạ̱ dabai obo͡u, kasamane obo͡u kediạ̱ sa kulio degeimo͡u, dou to͡u ma ha tafalaguamo͡u, Pita ẹ̱ne diạ̱bo͡u de dou kẹ̱ ha tefelei.

Mogo͡u du daladi hiye ohạ̱ Yesu tạ̱ sai
(Matyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

19 Kelege, mogo͡u du daladi hiye ohạ̱ Yesuko͡u ẹ̱ dabai o kediạ̱bo͡u, egei ẹ̱ hehegiedi kẹ̱bo͡u de tawalamo͡u yodugai.

20 Yesuhạ̱ sima tobou, ạ̱ge tamạ̱ko͡u geno͡u o sasạ̱i kediạ̱moko͡u hehegiedi. Ạ̱ge Juda o sasạ̱i di kefegudi egei mosọ̱dugebo͡u Godihạ̱ mosọ̱ kekaimidugebo͡u deno͡u egei hehegiedi, mogogo͡u ta hehegiediyo mei.

21 Nạ̱ ạ̱moko͡u kageimo͡u yodugouya? Nạ̱ o sasạ̱i mạ̱ tạ̱ dulo idi kediạ̱moko͡u yoduga, tạ̱ ạ̱ toboudibe diạ̱ tewe.

22 Yesuhạ̱ kege tobo͡u mo͡u, kasamane o hafẹ̱i dege tafala kahạ̱ ẹ̱ midihọ̱ko͡u fạ̱mo͡u tobou, kageimo͡u nạ̱ mogo͡u du daladi hiye o koko͡u kege sima tobo͡u ya?

23 Yesuhạ̱ tobou, ạ̱ tạ̱ kasagạ̱i tobou debabe, nạ̱ ạ̱moko͡u defẹ̱ido tobo͡u. Haba ạ̱ tạ̱ bolọdo tobou debabe, nạ̱ kageimo͡u ạ̱ fọ̱uya?

24 Kegemo͡u, Anashạ̱ tobo͡u mo͡u, haba Yesu wo͡u ma, mogo͡u du daladi hiye o Kaiafasko͡u yai. Tigiye tigei kẹ̱ kusieli mei, kege dalamo͡u.

Pitahạ̱ haba Yesube ẹ̱ tewe meiyode tobou
(Matyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

25 Saimon Pita ẹ̱ dou ha tafalamo͡u, o kediạ̱ ẹ̱moko͡u yodu, nạ̱ne didiọ degei o kahạ̱ dabai o ta? Ẹ̱ haba sima tobou, kege mei, ạ̱me o kahạ̱ dabai o mei.

26 Kegemo͡u, mogo͡u du daladi hiye ohạ̱ dabai o Malkushạ̱* soso͡u tahạ̱ Pitako͡u ko͡u gue tobou, ạ̱ge nạ̱me didiọ degei o kẹ̱bo͡u de hebe haiko͡u tafalamo͡u dugu.

27 Pitahạ̱ haba, kegeli meiyode tobo͡u mo͡u, kelegeno͡u sio ayomo͡u tạ̱i.

---

* **18:26 18:26** O Malkusbe Pitahạ̱ fạ̱i kehẹ̱ dele tagạ̱ mugu o kẹ̱ (Jon 18:10).

O kediạ Yesu o Pailatko͡u wolo͡u yai
(Matyu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

28 Sabiyoumo͡u, Juda o kediạ Kaiafashạ mosọ to͡u fogo͡u mo͡u, Yesu gamani hiye o koko͡u wolo͡u yai. Kẹno͡u si diạme Gabama I Sawisiei kahạ dowo kẹ wai sipsip nalạ ilamo͡u degele ili kahạ degemo͡u, diạ gamani o kahạ mosọdu fologali mei, adiko͡u no͡u tefeleiguei. Kegeligi, diạ Godihạ dihḭle koko͡u sibigi degeiye domo͡u.*

29 Adiko͡u tafalaguamo͡u, Pailathạ migilemo͡u, diạmoko͡u yodu, nḭge o ko□ume keḭ dowoye tạ salamo͡u degele iya?

30 Diạ toblo͡u i, o ko□ume midihọ kasagạḭ milo͡u gadiyo mei debabe, ei nạmoko͡u ta wolo͡u haguasieiyo mei.

31 Kegemo͡u, Pailathạ Juda o kediạmoko͡u ko͡u gue tobou, nḭ o kẹ wolo͡u ya, nḭo͡u nḭ kulo͡u sesele tạ sama. Pailathạ kege toboumo͡u, Juda o kediạge, eibe o ta wouba tolo ilebe kulo͡u yodele i.*

32 Juda o kediạ kege toblo͡u i kahạ yobe, afu Yesuhạ ẹme obe wouba tolo ileyodei kẹme damalẹdo tamạ degeli kehẹdadomo͡u kuhe toblo͡u i.

33 Kegemo͡u, Pailathạ mosọko͡u boholo͡u mạ folomo͡u, Yesu haguisoumo͡u foloumo͡u yodu, Juda o kediạ hiye obe nạ?

34 Yesuhạ sima tobou, nạ no□uno͡u tawaga ạmoko͡u yodulu? Haba o tae ạ degegai kẹ tobo͡u mo͡u dulomo͡u kuhe yodulu?

35 Pailathạ sima tobou, ạme Juda o mei. No□u nẹ soso͡u bo͡u, mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u kediạ nạ ạmoko͡u sesegulo ili. Nạ keḭ degeiye diạ nạ ạmoko͡u wolo͡u haguasilou?

36 Kegemo͡u, Yesuhạ tobou, ạme sa sibigẹ o sasạḭ kediạ hiye o mei. Ạ sa sibigẹ o sasạḭ wolo͡u dala debabe, mạ o diạ biyouba, ạme o tahạ Juda o kediạmoko͡u sesegulo sagạḭ mei. Kẹno͡u si mạ sabe sa sibigẹ kuoko͡u mei.

37 Kege tobo͡u mo͡u, Pailathạ yodu, nạme damalẹdo o sasạḭ kediạ hiye o? Yesuhạ sima tobou, nạge ạme o sasạḭ kediạ hiye oyodilibe no□uno͡u toblo͡u. Mạ adio͡u hạ ạ sa sibigẹ kuoko͡u malạ feleḭbe, ạ dabai tano͡u feḭ damalẹdo tạ

---

* **18:28 18:28** Gamani o kẹme Pailat. Pailat ẹme Juda o mei, ẹme sa Rom o. Juda o kediạ kulo͡u yege, diạ sa ta o tahạ mosọdu fologaba, diạ Godihạ dihḭle kele sibigibo͡u dalali, Gabama I Sawisiei kahạ dowo kẹ wai sipsip nalạ ilebe kulo͡u hiyedo. * **18:31 18:31** Sa Rom o kediạ Juda o kediạmoko͡u o tạ sama wodamabeedema kulo͡u dogogulo i. O tạ sama hebe fufuguomạḭko͡u ikoke degedi midihọbe sa Rom o kediạ midihọ.

kẹnou hehegielamou. O olou fẹi tạ damalẹdo kẹ dulo seseli kediạme mạ tạ dulo idi.
38 Pailathạ yodu, tạ damalẹdo kẹme kẹi?

Pailathạ Yesu hebe fufuguomạikou ikoke degemabeedei (Matyu 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pailathạ kege tobou ma fogou, haba mihịkou mulọmou, Juda o kediạmokou tobou, ạge o ko□ume midihọ kasagại milou ta duguli mei.
39 Kẹnou si ạge sadebe olou fẹi, Gabama I Sawisiei tou mou be, didiọ o tanou telemạdi. Nị tagalibe, ạge Juda o nị hiye o ko□ume telemalẹ?
40 Kẹnou si, o kediạ tạ digio degemou, o kẹ mei, o Barabas telemạyedele i. Barabas ẹme sa Rom gamanibou de biyoumou kuhe didiọ degei.

19

1 Kegemou, Pailathạ tobou mou, ami o ilo kediạ Yesu tigi dofou ye woma,
2 tigi ayẹbou ta malạmou, hiye o kediạ heti sagại kege milou gamamou, Yesuhạ widiletou mugulo i. Yukuei wẹi degei sasado ta kẹne ẹmokou kạgile i.
3 Ẹ midihọya kẹ ima haguama dele iligi susuga tobolou i, Juda o kediạ hiye o nạ gusugu bolofẹiyodele imou, ẹ midihọkou fạ i.
4 Kegemou, Pailathạ haba tamạkou migile, Juda o kediạmokou tobou, ạ o kẹ nịmokou wolou migiba, nị tawama, ạge ẹme midihọ kasagại ta milou li mei dugulu.
5 Kege tobou mamou, Yesu telemọụmou tamạkou migimou dugulo ibe, tigi ayẹbou heti baga milou kẹ widiletou mugu kẹbou, yukuei wẹi degei sasado kẹbou de kại kahạ migimou dugulo i. Pailathạ tobou, duguma, o ko□ume kuhẹ.
6 Kegemou, mogou du daladi hiye obou, kasamane obou kediạ Yesu duguomou, tạ digio dege, hebe fufuguomạikou ikoke dege. Hebe fufuguomạikou ikoke degeyede tobolou i. Pailathạ sima tobou, nịou wolou ya, ikoke degema. Ạge ẹme midihọ kasagại ta milou li mei dugu.
7 Kẹnou si Juda o kediạ kou gue sima tobolou i, ei kuolou tạ dala, kuolou kahạge o ko□ume toyedei, yobe ẹ yo□usie ẹme Godihạ Dihiyode tobou di kahạ.
8 Kege tobolou imou, Pailathạ dulomou, guẹ hiyedo degei.

9 Ẹ mosọdu boholo͡u mạ folomo͡u, Yesuko͡u yodu, nẹ sabe
kiḷiya? Kẹno͡u si Yesuhạ tạ ta sima tobo͡u li meido.
10 Kegeimo͡u, Pailathạ yodu, nạ ạmoko͡u tạ tobolo͡u dafa?
Nạge ạme hiye o kẹ de tawali? Ạ ikoke degemabeede
tobo͡u babe, diạ nạ ikoke degele ile. Haba ạ nạ to͡u fogo͡u
mabeedeibabe, diạ nạ to͡u fogo͡u le ile.
11 Kegemo͡u, Yesuhạ Pailatko͡u tobou, o hebenito͡u duwo
kahạ nạmoko͡u hụ hiye kẹ neḷi mei debabe, nạme nelẹbo͡u
mei, nạ ạ huyafẹi degele sagại mei. Kegeimo͡u, midihọ
kasagại nạ milolo͡u kẹme huyadefẹi. O ạ wolo͡u hagua,
nạmoko͡u sesegu o kẹsi ẹ midihọ kasagại hiyedo folodo.
12 Pailat ẹ Yesuhạ kege tobo͡u mo͡u dulomo͡u, ẹ Yesube kage
to͡u fogolo͡u domo͡u fimạ delei. Kẹno͡u si Juda o kediạ tạ
digio dege tobolo͡u i, nạ o ko□u to͡u fogo͡u babe, nạme hiye o
Sisarhạ mogo mei. O koyohạ yo□usiebe o sasại wolo͡u daladi
hiye oyode tobo͡u babe, o kẹme Sisarhạ ho o.
13 Kege tobolo͡u imo͡u dulomo͡u, Pailathạ Yesu mihịko͡u
wolo͡u mulọ, Igiye Fafai Sa koko͡u yamo͡u, Pailat ẹ tạ sai fidi
o kahạ duwodi koto͡u duwei. Igiye Fafai Sa kẹme Hibru tạe
Gabata-yodele idi.
14 Sawisiei kẹme Gabama I Sawisiei kahạ nalẹ kefele
idi sawisiei. Agali degeimo͡u, Pailathạ Juda o kediạmoko͡u
tobou, duguma, o ko□ume nị hiye o.
15 Kẹno͡u si o kediạ tạ digio dege tobolo͡u i, malạ ile, hebe
fufuguomạiko͡u ikoke degeyedele i. Pailathạ yodu, ạ nị hiye
o ko□u de ikoke degele? Mogo͡u du dalaguadi hiye o kediạ
ko͡u gue tobolo͡u i, ei hiye obe ta dala mei, tano͡u fẹi sa Rom
o Sisarno͡u.
16 Kegemo͡u, Pailathạ ise Yesu hebe fufuguomạiko͡u ikoke
degemabadomo͡u, ami o kediạmoko͡u sesegumo͡u, wolo͡u yai.

Diạ Yesu hebe fufuguomạiko͡u ikoke degele i
(Matyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

17 Yesuhạ yo□u ẹ hebe fufuguomại kẹ hebele iligi, O Widio
Dio Sako͡u fologai. Hibru tạege Golgotayodele idi.
18 Fologamo͡u, o kediạ ẹ hebe fufuguomạiko͡u ikoke degele
i. O bolọụne Yesubo͡u de ikoke degele i. Ta iloko͡u, ta iloko͡u.
Yesube duo kile.
19 Kegemo͡u, Pailathạ tobo͡u mo͡u, diạ tạ ta nalạmamo͡u,
Yesuhạ widio hebe koto͡u dio͡u golo͡u i. Nalại kẹme ko͡u gue:

Sa Nasaret o Yesu,
Juda o kediạ hiye o.

20 Nalai kẹme Hibru tạbou, Rom tạbou, Grik tạbou de
nalạga i. Yesu hebe fufuguomaikou ikoke degele i sa kẹme
Jerusalem hafei kahạ, Juda o sasai sụdo kediạ haguasie
nalạgai kẹ husolo□u i.
21 Kegemou, mogou du daladi hiye o kediạ nalai kẹ
huso□uma, Pailatkou tobou, nạ Juda o kediạ hiye oyode
nalạda, o kahạge, ạme Juda o kediạ hiye oyode tobouyode
nalạ.
22 Kegemou, Pailathạ sima tobou, ạ kage nalai kẹme
kehefei.
23 Ami o kediạ Yesu hebe fufuguomaikou ikoke degema
fogou mou, ẹ yukuei kẹ dosou yosi kege kefema mạmamou,
diạ mai tanou tanou malạ i. Ẹ tou mugu sasado kẹme sasai
kediạ gofolou ili mei, yukuei tanou feiye milou gai dugulo i.
24 Kegeimou, diạ tobolou i, tou mugu ko□ume diafou
dame. Di yạme. O koyohạ yaiye bolọ degeibabe, yukuei
kẹme ẹ molo□u. Diạ kẹ degele i kẹme Godihạ kuguokou,
Diạ mạ yukuei fimamou, mạ tou mugube diạ yạma, o tahạ
yai bolọ degeimou, ẹ mọụyodei *Buk Song 22:18*
kẹ damalẹdo tamạ degei.
25 Yesuhạ ẹ adiou bou, ẹ adiou tabou, Klopashạ sasai Mari-
abou, sa Makdala sasai Maria tabou diạ hebe fufuguomai
hafei dege tefeleiguei.
26 Tafalaguamou, Yesuhạ dugube, ẹ adiou bou, ẹ dabai o
ta, ẹ mogodo, kẹbou dilie hafei dege tafalaguamou, ẹ adiou
kou tobou, adiou, o ko□ume nẹ dihi.
27 Haba ẹ dabai o kokou tobou, sasai ko□ume nẹ adiou.
Kelege tofogou mou, o kahạ Yesuhạ adiou ẹ mosọkou wolou
ile delei.

Yesu tolo i
(Matyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

28 Yesuhạ ise ẹ dabaibe olou fei mei degeidade tawalemou,
ạ huei nalẹ sagai degeliyodei. Tạ kẹ tobou kahạge, tạ ta
Godihạ kuguokou nalai dala kẹ* damalẹdo tamạ degeiyo-
demou tobou.
29 Ami o kediạ kẹ dulomou, hebe kolo huei dou afido ta
kele dala kodu bi suo degei kẹ muguomou, hebeya ta kokou
tigama, hebele foguomou, Yesuhạ mogoukou elegulo i.
30 Yesuhạ hebe kolo huei kẹ nạmamou, mei degeliyode
tobou ma, ẹ widio suguạma fiyamou tolo i.

---

* **19:28 19:28** Buk Song 69:21

Ami o tahą Yesuhą figiko͡u malaye ti

31 Sawisiei, o kedią Yesu ikoke degele i kelegebe, misi-
holo duwodi sawisiei hiye kahą nalẹ kefedi sawisiei kahą
degeimo͡u, Juda o kedią o ikoke degei kediąme kege
dalaguale dafoumo͡u, Pailatko͡u die ibigidio gobo͡u giba, toto
tofigieiba, oe mo□uma yamabadomo͡u tobolo͡u i.

32 Pailathą tą kẹ dulomo͡u, ami o ilo kele tobo͡u mo͡u ya,
Yesubo͡u de ikoke degele i o bolọụ kedią ibigidio gobo͡u gile
i.

33 Kẹno͡u si Yesube ko͡u tolo i degeimo͡u, ẹ ibigidio ta gobo͡u
gile ili mei.

34 Haba ami o tahą malaye Yesuhą figiko͡u timo͡u,
kelegeno͡u kafeibo͡u hueibo͡u de migimo͡u dugu.

35 O kẹ dugu kahą tą damalẹdo tobolo͡u kuhẹ.* O
kahąge tą ẹ tobolo͡u ko□ume damalẹdadili. Nine
damalẹyodemabadomo͡u kuhe nalolụ.

36 Midihọ olo͡u fei kẹ hagua kogu kẹme mo͡u yo□uwa tamą
degeli mei. Godihą kuguoko͡u nalągai kẹ damalẹdo tamą
degeyadomo͡u kuhe tamą degei. Nalai ta kẹme ko͡u gue
nalai,
Dią ẹ dio ta gobolo͡u ile mei. *Kisim Bek 12:46*

37 Nalai ta kẹme ko͡u gue nalai,
O figiko͡u malaye ti kẹme dią dugulo ile. *Sekaraia 12:10*

Yesu tei malą ya, ulou ebele dai ta kodu dogogulo i
(Matyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

38 Sa Arimatea o, ẹ hụ Josep, ẹne Yesuhą dabai oye,
kẹno͡u si ẹ Juda o kediąmoko͡u guẹ degeimo͡u, ẹ damalẹyodei
tamą degeli mei. Kegemo͡u, Josephą Yesu tei malą ilamo͡u,
Pailatko͡u ile yodumo͡u, Pailathą deyodemo͡u, ẹ ile Yesu tei
malą i.

39 Yesu tei mo□u ibe, o ta ẹ hụ Nikodemushą Josepbo͡u de i.
Nikodemushą hebe kolo mola họ bolọdo tei hudi kẹ hiyedo
30 kilo sagai kege malą i. Nikodemusbe o huliąme ta kelege
Yesubo͡u de tą kei o kẹ.*

40 Dilie Yesuhą to͡u koko͡u mola họ bolọdo kẹ humamo͡u,
yukuei fọ degei kahą tiga i. Kẹme Juda o kedią tei
widalamo͡u degedi sagai kẹno͡u tefele degele i.

41 Yesu hebe fufuguomąiko͡u ikoke degele i sa kelebe, hebe
hai sa ta hafei kele delei. Hebe hai sa koko͡u be, obe ulou

---

* **19:35 19:35** O kẹme kuguo ko□u nalai o Jon są degei. * **19:39 19:39** Jon 3:1-21

ebele dama fogou ta delei. Ulou kodube tei ta dogogulo ili mei.
42 Sawisiei kẹme Juda kediạ nalẹ kefele idi sawisiei kelege
kahạ degeimo͡u, dilie Yesu tei toto malạ ya, ulou dai kodu
dogogulo i, ulou dai kẹme hafẹi̱do dala kahạ.

20

Yesu ẹ haba haguạ gehẹ degei
(Matyu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

1 Misiholo duwodi sawisiei kẹ mei degeimo͡u, sa you
biyoumo͡u, sa Makdala sasại̱ Mariahạ Yesu widaiko͡u ile
dugube, ulou a tefei igi hiyedo kẹme kogolo i figiko͡u dogogu
dalamo͡u dugu.
2 Duguomo͡u, boholo͡u mạ fọụkua hagua, Saimon Pitabo͡u,
Yesuhạ ẹ mogodo, ẹ dabai o kẹbo͡u diliemoko͡u tobou, di Hiye
O tei widai kẹme oe malạ ya, dogogulo i sa kẹme ei ta tewe
mei.
3 Kegemo͡u, Pitabo͡u, dabai o ta kẹbo͡u dilie haguạmo͡u, toto
widaiko͡u yai.
4 Dilie fọụkua yaibe, o ta kahạ Pita gabamo͡u, widaiko͡u
ẹbuko͡u ile felei.
5 Folomo͡u, adiko͡u geno͡u ulou daimidu dugube,
yukueiyeno͡u tilamo͡u dugu, kẹno͡u si ẹ dugule feli mei.
6 Adiko͡u no͡u tafalamo͡u, Saimon Pitahạ habage
haguamo͡u, uloududo folomo͡u dugube, Yesu tigei yukuei
kahạno͡u dalamo͡u dugu.
7 Haba ẹ widio tigei yukuei kẹme defẹi̱ bologuạdo tigama
ẹsofẹi̱ dogogu dalamo͡u dugu.
8 Ise, dabai o, ulou dai koko͡u ẹbuko͡u ile felei, ẹne uloudu
folomo͡u, Yesu tei tila mei kẹ duguomo͡u damalẹyodei.
9 Kelegebe Godihạ kuguoko͡u Yesube toloba haguạ gehẹ
degeleyodei kẹme,* dilie ta tawale ili mei.
10 Kegemo͡u, dilie boholo͡u mạ mosọko͡u yai.

Sa Makdala sasại̱ Mariahạ Yesu dugu
(Matyu 28:9-10; Mak 16:9-11)

11 Kegemo͡u, Maria ẹ ulou dai adi koko͡u gosolo tafalali,
ulou daimidu dugube,
12 ẹsol o yukuei fọ degei kại̱ bolọụ Yesu tei dogogu koko͡u
duwoguamo͡u dugu, tabe widio hebeko͡u, tabe kati hebeko͡u.

---

* **20:9 20:9** Buk Song 16:10

13 Ẹsol o bolọụ kẹdilie yodu, sasại, nạ kageimọ͡u gosouya?
Ẹ tobou, o kediạ mạ Hiye O tei malạ yai, diạ dogogu sabe ạ
tawaiyo mei kahạ kuhe gosoulu.
14 Kege tobọ͡u ma, boholọ͡u mọ͡u dugube, Yesu tafalamọ͡u
dugu, kẹnọ͡u si ẹge o kẹme Yesudade tawali mei.
15 Kegemọ͡u, Yesuhạ Mariakọ͡u yodu, nạ kageimọ͡u
gosouya? Nạ koyo ka haguei? Maria ẹ tawaibe, o kẹme
hebe hai sa kẹ dia daladi oyademọ͡u, o kokọ͡u, tei ko□ume
nạ malạ i debabe, nạ dogogu sa kẹ ạmokọ͡u tobọ͡u ba, ạ ile
molo□uyode tobou.
16 Kege tobọ͡u mọ͡u, Yesuhạ ẹ hụ sọụ, Maria deimọ͡u, ẹ haba
boholọ͡u mọ͡u Hibru tạe Rabonai de tobou. Tạ kahạ sibigẹbe
Tisa Hiye.
17 Yesuhạ tobou, nạ ạ tọ͡u da, yobe ạme Aye Godikọ͡u ili
mei, you dala kahạ. Kẹnọ͡u si nạ mạ mogo diạmokọ͡u ileba,
ạme mạ Aye, nị Ayekọ͡u iliyode, mạ Godi, nị Godikọ͡u iliyode
tobou.
18 Kegemọ͡u, sa Makdala sasại Maria ẹ ile, Yesuhạ ẹ dabai
degedi o kediạmokọ͡u, ạge di Hiye Obe kọ͡u duguyodema,
Yesuhạ ẹmokọ͡u tobou kẹ olọ͡u fẹị diạmokọ͡u tobou.

Yesuhạ ẹ dabai o kediạmokọ͡u tamạ degei
(Matyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

19 Misiholo duwodi sawisiei kẹ mei degeimọ͡u, sawisiei
ta kahạ huliạ degeimọ͡u, Yesuhạ dabai o kediạ Juda o ke-
diạmokọ͡u guẹ degeimọ͡u, mosọkọ͡u kefema, a tefegama du-
woguamọ͡u, Yesuhạ diạ duwogua kilegenọ͡u tamạ degemọ͡u
tafalali, nị bologuạdo dalaguamabeede tobou.
20 Kege tobọ͡u mamọ͡u, ẹ dobogo□ubọ͡u, ẹ figikọ͡u bọ͡u
malaye ti kẹ diạmokọ͡u hehegiei. Diạ Hiye O duguomọ͡u,
hohọ hiyedo degele i.
21 Hohọ hiyedo degele imọ͡u, Yesuhạ haba tage nịme
bologuạdo dalamabeede tobou. Aye Godihạ ạ tobọ͡u mọ͡u
haguei sagại kẹnọ͡u tefele ạne nị tobọ͡u ba yaleyode tobou.
22 Kegemamọ͡u, ẹ diạmokọ͡u mogouye haguiguomọ͡u, nị
Duo Bolofẹị mo□umabeede tobou.
23 Nị o tahạ midihọ kasagại milou kẹ gebe mei ho fogọ͡u
babe, o kẹme hebe kasagại molo□u. Nị o tahạ midihọ
kasagại milou kẹ gebe meiyodeibasi, Godihạne o kahạ
midihọ kasagại kẹme gebe meiyodeiba mei degele.

Yesuhạ Tomaskọ͡u tamạ degei

24 Yesuhą ẹ dabai degedi o kediąmoko͡u tamą degei
kelegebe, o olo͡u fẹi 12 kege suluguadi o ta Tomas, ẹ hụ tabe
Didimus, ẹme koko͡u deleli mei.
25 Kegemo͡u, dabai degedi o ilo kedią ẹmoko͡u be, eige di
Hiye Obe ko͡u dugulo iyode toblo͡u i. Kẹno͡u si ẹ tobou,
ikoke degele i a, ẹ dobogo͡uko͡u dala koko͡u, ą mą dobogo͡u
doso͡u muguo dugu ho fogo͡u babe, ąge ta damalẹyodele mei.
Ẹ figiko͡u malaye ti a koko͡u ne ą dobogo͡u mugu ho fogo͡u
babe, ąge damalẹyodele mei.
26 Fula ta mei degeimo͡u, Yesuhą ẹ dabai degedi o kedią
haba mosọko͡u kefema duwoguamo͡u, Tomas ẹne duwei. A
tefega ima duwoguamo͡u, Yesuhą dią duwogua kilegeno͡u
haba tamą degema tafalali, nị bologuądo dalamabeede
tobou.
27 Kele tafalali, Tomasko͡u tobou, ną hagua, mą
dobogo͡uko͡u nẹ dobogo͡u doso͡u ye muguo dugu. Haba,
nẹ dobogo͡uye mą figiko͡u ne muguo dugu. Ną hobo͡u fị
bolọụ degeda, ąmoko͡u no͡u damalẹyode.
28 Kege tobo͡u mo͡u, Tomashąge nąme mą Hiye O, mą
Godiyode tobou.
29 Kegemo͡u, Yesuhą ẹmoko͡u, nąme ą duguomo͡u kuhe
damalẹyodili. Kẹno͡u si o ą duguli mei damalẹyodele i
kediąme hohọbo͡u mabeede tobou.

Kuguo ko͡umahą ẹ sibigẹdo

30 Yesuhą ẹ dabai degedi o kedią dihịle koko͡u midihọ
gehẹ gehẹ sụdo milo͡u gai. Kuguo kuoko͡u be olo͡u fẹi kẹme
nalągali mei.
31 Midihọ gehẹ gehẹ milo͡u gai kẹ nalągai kahą yobe ko͡u
gue, nịge Yesu ẹme Godihą Dihi, Godihą makai o Kelesudade
tawamabadomo͡u . Nị ẹmoko͡u damalẹyodebabe, ẹ hụya kẹ
fị tofousogo tofousogo kegeno͡u tofolo͡u kẹ molo͡u.

Yesuhą ẹ dabai degedi o kediąmoko͡u haba tage tamą degei

(Tą Hiye 21)

21

Dabai degedi o dioyosi kege kedią Yesu dugulo i

1 Kegemou̅, Yesuha̱ e̱ dabai degedi o kediąmokou̅ haba
ta tama̱ degeibe, e̱ ohue̱iyai Taiberias* biya̱kou̅ ge kou̅ gue
tama̱ degei.
2 Saimon Pitabou̅, Tomas, e̱ hu̱ tabe Didimusbou̅, haba sa
Galili duo kile sa Kana o ta Natanielbou̅, haba o Sebediha̱
dihi bolo̱u̱ kegebou̅, haba Yesuha̱ e̱ dabai degedi o bolo̱u̱
tabou̅ de dio̅ufe̱i kele kefema deleiguei.
3 Kele kefema dalaguali, Saimon Pitaha̱, a̱me neke ma̱
ilamou̅ degeliyode tobou̅ mou̅, o ilo kediąne, di dio̅ufe̱i
imebeede tobolou̅ i. Dią mosole sama ya, hulią sogo dabai
hiyedo kou̅ degele iye, ke̱nou̅ si miye̱ ta mala̱ ili mei.
4 Neke maga iligi sabiyoumou̅ dugube, Yesube ohue̱iyai
biya̱kou̅ tafalamou̅ dugulo i. Dią̱ge o ke̱me Yesudade tawale
ili mei.
5 E̱ tafalali dią̱mokou̅ haguisa yodu, mogo dią̱ma, ni̱ miye̱
ta de mala̱ i? Eibe miye̱ mo̅uyo meiyode tobolou̅ i.
6 Kege tobolou̅ imou̅, e̱ dią̱mokou̅ tobou, neke mosole figi
deleya hebele muguoba, miye̱ mo̅umabeede tobou̅ mou̅,
dią ke̱ dulomou̅ neke deleya ke̱ hebele muguomou̅ dugube,
nekebe miye̱ su̱u̱do sai ama̱ma̱i dugu. Mosole foudu mala̱
folo saga̱i duguli mei.
7 Kegemou̅, dabai degedi o Yesuha̱ e̱ mogodo kaha̱ Pitakou̅
tobou, o ke̱me di Hiye Oyodei. Saimon Pitaha̱ ke̱ dulomou̅
e̱ yukuei sasado digima ma̱i ke̱ ka̱mou̅, ohue̱iyaikou̅ fogu
fiyamou̅ i, Yesuha̱ tafala kokou̅ felei.
8 E̱ fogu fiya imou̅, dabai degedi o ilo kediąne mosoleye e̱
habage sesele yai. Ohue̱iyai biya̱ ahu mei, mita olou̅ fe̱i 100
saga̱i kegenou̅ fe̱i kaha̱ degeimou̅, neke foudu miye̱ sai kege
dalamou̅, ohue̱iyai biya̱kou̅ gisigama yai.
9 Ohue̱iyai biya̱kou̅ ya fologamou̅, dou wobolou̅ kokou̅
dugube, miye̱bou̅ ou̅ bou̅ de si dalamou̅ dugulo i.
10 Yesuha̱ dią fologoumou̅ duguomou̅ tobou, miye̱ ni̱ mala̱
i ke̱me ilo kelebe a̱mokou̅ mala̱ haguama.
11 Kege tobou̅ mou̅, Saimon Pitaha̱ mosole foudu folomou̅,
neke gisigama biya̱kou̅ felei. Neke ke̱me miye̱ sai ama̱ma̱i.
Miye̱be hiye hiyedo olou̅ fe̱i 153 kege mo̱u̱ye, ke̱nou̅ si
nekebe dulali mei, yo̅u bolo̱do kegenou̅ delei.
12 Kegemou̅, Yesuha̱ dią̱mokou̅, ni̱ hagua, nale̱ na̱mabeede
tobou. Die o taha̱ ta na̱me koyo? de yodulo ili mei. Gue̱ kou̅
degele iye, ke̱nou̅ si o ke̱me die Hiye Odade tawale i.

* **21:1 21:1** Ohue̱iyai kaha̱ hu̱ tabe Galiliyodele idi.

13 Fologoumou͡, Yesuhạ doulukou͡ ou͡ si kẹ mo͡uma,
diạmokou͡ nẹi̱. Miyẹne mo͡uma nẹi̱.
14 Yesuhạ tolomou͡ haguạ gehẹ degemou͡, ẹ dabai degedi
o kediạmokou͡ tamạ degeibe, ohuẹi̱yai biyạkou͡ kẹme komạ
tamạ degei.

Yesuhạ Pitakou͡, nạme mạ wai sipsip wou͡ ma dalayede tobou

15 Kegemou͡, nalẹ nalạ ima mei degeimou͡, Yesuhạ Saimon
Pitakou͡ yodu, Jonhạ dihi Saimon, nạge ạme tagai hiyedo
kahạ degeimou͡, o ilo ko͡udiạ ạ tagai kẹme nạge de gabai?
Pitahạ tobou, Hiye O, nạ tewe, ạ nạ tagai kẹme nạ kou͡
tewe. Kegeimou͡, Yesuhạge, nạme mạ wai sipsip sisigefẹi̱
kẹ dabayede tobou.
16 Kegemou͡, Yesuhạ Saimon Pitakou͡ haba yodu, Jonhạ
dihi Saimon, nạ ạ tagaibe de hiyedo? de yodu. Pitahạ
tobou, Hiye O, nạ tewe, ạ nạ tagali kẹme nạ kou͡ tewe.
Kegeimou͡, Yesuhạge, nạme mạ wai sipsip kediạ wou͡ ma
dalayede tobou.
17 Kegemou͡, Yesuhạ Saimon Pitakou͡ haba tage yodu,
Jonhạ dihi Saimon, nạge ạme de tagali? Tage kege yodumou͡
dulomou͡, Pitahạ yo͡usie solou͡ do dege fimạmou͡ tobou,
Hiye O, nạ olou͡ fẹi̱ tewe. Ạ nạ tagali kẹne nạ kou͡ tewe.
Kegeimou͡, Yesuhạge, nạ mạ wai sipsip olou͡ fẹi̱ kẹ dabayede
tobou.
18 Kegemou͡, Yesuhạ Pitakou͡ tobou, ạ nạmokou͡ damalẹdo
tobolou͡ kuhẹ, nạme gisiai kelegebe, nạ yukuei no͡unou͡
mou͡ sama, no͡u tagali sagại̱ kele siadi. Nạ odo degeibabe,
nạ dobogo͡udio dọụsususuguba, o tae nạ yukuei mou͡ samaba,
sa nạ ile tagali mei kokou͡ wolou͡ ile.
19 Yesuhạ tạ kẹ tobou kahạ sibigẹbe kou͡ gue, Pitabe kagei
toubasi, o sasại̱ kediạ Godikou͡ hohọbolou͡ domou͡ kege kuhe
tobou. Yesuhạ kege tobou͡ mamou͡, Pitakou͡ da imebeede
tobou.

Dabai degedi o, Yesuhạ ẹ mogodo kahạ degele tạ

20 Kegemou͡, Pitahạ boholou͡ mou͡ dugube, dabai degedi
o Yesuhạ ẹ mogodo kahạ, dilie sesele hagumou͡ dugu. Afu
nalẹ nalạ i kelege, o kahạge Yesuhạ kihiyọụdu amafẹi̱, Hiye
O, nạme o koyohạdo ho o kediạmokou͡ sesegulo? de yodu.
21 O kẹ hagumou͡ duguomou͡, Pitahạ Yesukou͡ yodu, Hiye
O, o kẹme kagele? de yodu.

22 Yesuhạ Pitakou̍ tobou, ạge o kẹme yo͡u kegenou̍ dalaba
ibe deba, ạ boholou̍ mạ haguale kẹ tagali. Ạ ẹmokou̍ degele
kẹme nẹ biyodema tobolou̍? Nạme ạnou̍ sesele haguayede
tobou.
23 Yesuhạ tạ kege tobou uwo kẹme damalẹyodele i o sasại̱
kediạ dulomou̍ tawale ibe, dabai degedi o kẹme damalẹdo
tolo meiyade tawale i. Kẹnou̍ si Yesuhạge o kẹme tolo ile
meiyode tobou̍ li mei. Ẹge kou̍ gue tobou, ạge o kẹme yo͡u
kegenou̍ dalaba ibe deba, ạ boholou̍ mạ haguale kẹ tagali.
Ạ ẹmokou̍ degele kẹme nẹ biyodema tobolou̍? de tobou.
24 Dabai degedi o kahạge olou̍ fẹi̱ kẹ nị̱mokou̍ hehegiemou̍
nalạgai kuhẹ. Di tewe, tạ ẹ hehegili ko͡ume damalẹdo tạ.
25 Yesuhạ dabai sụ̱do ilo kelene kou̍ degegadiye, kẹnou̍
si dabai tanou̍ tanou̍ olou̍ fẹi̱ ẹ degegai kẹme oe kuguokou̍
olou̍ fẹi̱ nalạga i debabe, dige kuguo sụ̱ụ̱do olou̍ fẹi̱ kẹ kilị̱ya
maga ile? Di sa sa olou̍ fẹ̱ibe kuguo sụ̱ụ̱do kẹ magalebe
timou̍ mei degele, mou̍ fegegulo.

Tạ-Bolofẹi-Malạ-Suluguadi-O Kediạ
Dabai
Degele I

Tawale Tạ

Kuguo ko͡ume o Lukhạ nalại. Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ dabai degele i kahạ tạ kẹ nalại. Ẹ kuguo tane ko͡u nalại. Kuguo kẹme Yesuhạ degei kahạ tạ, di *Tạ Uwo Bolofẹi Lukhạ Nalại*yodele ili.

Kuguo ko͡ume ẹ nalạma, o Tiofiluskou͡ nẹi. O kẹme Juda o mei. Kuguo kẹ nalạma nẹi kahạge dine o kediạ dabai gehẹ gehẹ degele idi kẹ tawamabadomou͡ kuhe nalạma nẹi dala.

Kuguo ko͡umahạ tạ sibigẹbe kou͡ gue: Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹnou͡ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ sa sa o sasại kediạmokou͡ Yesuhạ tạ hehegiemou͡ suluguei.

Tạ hiye 1 ile 12 kẹme Pitahạ dabai degei kahạ tạ. Tạ Hiye 13 ile 28 kẹme Polhạ dabai degei kahạ tạ. Sawisiei ilo kelegebe Luk ẹ Polhạ sulu sesele siei.

Luk ẹme medigo dabai degedi o sạ degei. Kolosi 4:14 kokou͡ duguma.

Dabai kuguo ko͡umahạ tạ sibigẹ tanou͡ tanou͡ olou͡ fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1:1–8:3

Sa Jerusalemkou͡ ge, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ hehegile i.

Tạ Hiye 8:4–12:25

Sa Judiabou͡, sa Samariabou͡ keleya kẹ, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ hehegiemou͡ suluguei.

Tạ Hiye 13:1–21:14

Polhạ sa sa sụdo keleya kẹ Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ hehegiemou͡ siei.

Tạ Hiye 21:15–26:32

Sa Judiakou͡ ge, o kediạ Pol ẹ didiọ degemamou͡, tạ sa i.

Tạ Hiye 27–28

Ami o kediạ Pol sa Romkou͡ tolou͡ yai.

Sa Jerusalemkou͡ ge, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ hehegile i

(Tạ Hiye 1:1–8:3)

Yesuhạ Duo Bolofẹi tobou ba hagualeyodema makai

1 Mogo Tiofilus, tạ dagado ạ nạmokou nalạma nẹi kokou
be, Yesuhạ degegai kẹbou, tạ ẹ hehegiei kẹbou olou fẹi nalại.
2 Yesuhạ dabai degega haguabe demou, Godihạ ẹ heben-
itou malạ felei kẹme ạ kou nalại. Godihạ ẹ malạ ili
mei kelege, Yesuhạ ẹ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o, ẹ kou
makagai kediạmokou tamạ degemou, Duo Bolofẹihạ nelẹya
kẹ diạmokou egei tobou.
3 Ẹ tolo ilemou haguạ gehẹ dege dalali, diạmokou tamạ
degemou, ẹme gehẹ dege dalayodemamou hehegiemou siei.
Sawisiei olou fẹi 40 kege diạbou de dalali, Godihạ o sasại
wolou dalaleyode tobolou delei.
4 Sawisiei ta, Yesuhạ diạbou de nalẹ nalạ duwoli, egei kou
gue tobou, nị sa Jerusalem tou fogou dama. Ạ nịmokou mạ
Ayehạ bi ta nelẹyodeiyode tobou mou du kẹ dia dalama.
5 Jonhạge huẹilikou fafeleya degedi. Kẹnou si sawisiei
hiyefẹi tieli mei, nịme Duo Bolofẹihạ fafeleya degeleyode
tobou.
6 Kegemou, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ
kefeguomou, ẹmokou yodulo i, Hiye O, ifi nạ di sa Israel
hiyedo degemaba, di hiye o tahạ di sa haba de wolou
dalale?
7 Ẹ sima tobou, kẹme nị bi mei. Sawisiei kẹme Aye Godi
yo□unou makaiyode tobou.
8 Kẹnou si habage, Duo Bolofẹihạ migileba, nịmokou nelẹ
hiyedo nẹiba, nị mạ tạ sa Jerusalembou, sa Judiabou, sa
Samariabou olou fẹi kokou hehegiemaba, habage sa sa olou
fẹi kẹne tefele hehegiemou sulugualeyode tobou.

Yesu hebenitou fogou i
(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)

9 Yesuhạ tạ kẹ tobou mei degeimou, o kediạ dugube,
Godihạ nelẹye ẹ malạ foulugi, mabi tahạ ẹ gogumou, diạ
ẹ dugulo ili mei.
10 Fogou imou, diạ agudiletou baha tafalaguamou, o bolọụ
ta toto tamạ degemou, diạbou de tefeleiguei. O bolọụ kẹdilie
yukueibe fọ degele i dugulo i.
11 Dilie tobou, Galili o diạma, nị kageimou agudiletou baha
tafalagua? Ifi Yesube nị tou fogou mou, Godihạ hebenitou

malạ i. Habagesi, nị ẹ imo͡u dugu sagạị kẹno͡u tefele boholo͡u mạ hagualeyode tobolo͡u i.

O kediạ Judashạ timo͡u molo͡u o ta makai

12 Kegemo͡u, tạ-bolofẹị-malạ-suluguadi-o kediạ bitọụ Oliv to͡u fogo͡u, sa Jerusalemko͡u boholo͡u mạ yai. Ahu mei, hafẹịdo.

13 Sa Jerusalemko͡u fologamo͡u, fo͡u gou mosọ dio͡u duwoguadi koto͡u fologai. O kediạ, die hụbe olo͡u fẹị kuhẹ, Pita, Jon, Jems, Andru, Filip, Tomas, Bartolomyu, Matyu, Alfiushạ dihi Jems, Saimon ẹ hụ tabe Selot, Jemshạ dihi Judas.

14 O kediạme fị tano͡u dege kefeguo duwoguali, dihọ bagạ tobolo͡u idi. Sasạị ilo kelebo͡u, Yesuhạ ẹ adio͡u Mariabo͡u, ẹ malạ diạbo͡u olo͡u fẹịne, o kediạbo͡u de duwoguali dihọ bagạ tobolo͡u idi.

15 Kelegebe, damalẹyodei o sasạị olo͡u fẹịbe 120 sagạị kege delei. Kegemo͡u, Pitahạ duo kile haguạ tafalali tobou,

16 mogo diạma, Judashạ degei kahạ tạ, o Devithạ Duo Bolofẹịhạ nelẹya kẹ ko͡u tobou kẹme Godihạ kuguoko͡u nalạị dala.* Kegemo͡u, Judashạ Yesu o kediạmoko͡u sesegumo͡u kuhe tolo͡u mạ tạ sa i kahạ degemo͡u, tạ Devithạ toboube damalẹdo tamạ degei kehẹ.

17 Judas ẹme eibo͡u de ko͡u dalali, dabai tano͡u degediyode tobou.

18 Kegemo͡u, Judashạ midihọ kasagạị milou kahạ hebe kẹ sele malạmo͡u, aso͡u kolo ta mamọụ. Aso͡u kolo kẹ mamọụ koko͡u ge ẹme mihịko͡u fiyamo͡u, gua olo͡u fẹị tigile mugumo͡u, ẹ tolo i.

19 Sa Jerusalem o kediạ ẹ degei tạ kẹ dulomo͡u, die tạe aso͡u kolo kahạ hụbe Akeldamayodele idi. Hụ kamahạ ẹ sibigẹbe Kafeibo͡u Sa.

20 Kegemo͡u, Pitahạ haba tobou, kẹ degei kẹme Diẹ Fedi Kuguoko͡u be ko͡u gue nalạị dala,

Sa ẹ tiadi kẹme yo͡u mo͡u kege dalale. Kelebe o ta daladayedei. *Buk Song 69:25*

Tabe ko͡u gue,

O tahạ ẹ timo͡u kẹ mo͡ubane bolọ. *Buk Song 109:8*

21 Kegei kahạ degemo͡u, di o ta makame. Hiye O Yesuhạ dibo͡u de sumo͡u, o ilo dibo͡u de suluguei o kele ta makame.

---

* **1:16 1:16** Buk Song 41:9

22 Jonhą Yesu ę fafeleya degei kelege haguabe demou̅, Godihą ę hebenitou̅ malą imou̅ dugu o kele ta makame. O kegei kamahą dibou̅ de dabai degeleba, Yesube tolo ilemou̅ haguą gehę degeiyode tobou̅ mou̅ sialeyode tobou.

23 Kegemou̅, o kedią o bolǫu̱ ta maka degele i. O ta ę hu̱be Josep, ę hu̱ tabe Barsabasyodele idi. Ę hu̱nou̅ tabe Jastus. O tabe ę hu̱be Matias.

24 O kedią o bolǫu̱ kege maka degemamou̅, dihǫ bagą tobolou̅ i, Hiye O, o fi̱ olou̅ fe̱idobe ną tewe. Ną o koyo maka degeiya, ną eimokou̅ hegiyedele i.

25 Judas ę̱me di dabai kę tou̅ fogou̅, sa yo□u dalale sagai̱ kokou̅ fogou̅ i. O koyohą ę timou̅ kę malą̱ba, tą-bolofei̱-malą-siadi-o degele kę eimokou̅ hegiyedema dihǫ bagą tobolou̅ i.

26 Dihǫ bagą tobou̅ mamou̅, igi yalę iligi, Matiashą ę hu̱ tamą degeimou̅ duguomou̅, ę̱me tą-bolofei̱-malą-siadi-o ta degemamou̅, o kegele i 11 kege kediąmokou̅ geleguomou̅, olou̅ fe̱ibe 12 kege degei.

2

Duo Bolofei̱hą migi

1 Misiholo duwodi sawisiei Pentikos* tou̅ mou̅, damalę̱yodei o sasai̱ kedią kefeguo duwei.

2 Duwoguali, agudiletou̅ ge uwo ta toto degeimou̅ dulo i. Uwo kę̱me wi hiyedo uwo są degei kahą mosǫ dią duwogua kodu olou̅ fe̱i̱ tefei.

3 Uwo kę dulomou̅ dugube haba dou i sagai̱ kegei kahą o olou̅ fe̱i̱ tolou̅ hobogou dalamou̅ dugulo i.

4 Dou i sagai̱ kę dugumou̅, Duo Bolofe̱ihą dią tolou̅ hobogou̅ mou̅, kelege dią tą daga daga tąenou̅ yoma tobolou̅ i. Kę̱me Duo Bolofe̱ihą degeiyenou̅ dią tą daga daga kę kuhe tobolou̅ hobogou.

5 Kelegebe, sa sa tie o sasai̱ sǫdo sa Jerusalemkou̅ kou̅ haguasie fele̱ga deleiguei. O sasai̱ kediąme die hu̱tibe Juda, egei dudi o.

6 Uwo kę hagumou̅ dulomou̅, sa sa o sasai̱ kedią kesigiemou̅ kefegulo i. Yobe, Yesukou̅ damalę̱yodele i o sasai̱ kedią die Galili tąe tobolou̅ ili mei, kę̱nou̅ si sa sa o sasai̱ dio□u die tąenou̅ tobolou̅ imou̅ dulo i.

---

* **2:1 2:1** ‘Ista’ sawisiei mei degeimou̅, sawisiei olou̅ fe̱i̱ 50 kege mei degeimou̅ be, *Pentikos* sawisiei kę kuhe tou̅ di. *Pentikos* sawisiei dagado kelege, Kelesuhą Duo Bolofe̱i̱ tobou̅ mou̅ migi.

7 Kege dulo kesigiemo͡u tobolo͡u i, tạ ko͡u tobolo͡u ili o
olo͡u fẹi kediạme Galili o sasạino͡u.
8 Kageiye tạ diạ tobolo͡u ilibe, di diyo͡u di tạeno͡u tobolo͡u
imo͡u dulo iya?
9 Di ko͡u hagua kefeguo dalagua o sasại di sa sa hụ olo͡u
fẹibe Partia, Midia, Elam, Mesopotemia, Judia, Kapadosia,
Pontus, Esia,
10 Frigia, Pamfilia, Isip. Di ilo kelebe sa Libia tie o, sa
Sairini hafẹi dege dalaguadi o. Di o ilo kelebe sa Rom tie o.
11 Di o ilo kelebe damalẹdo Juda o. Di o ilo kelebe Juda
o kediạ egei dudi o. Tọ tibi sa Krit obo͡u, sa Arebia obo͡u,
di olo͡u fẹibe Godihạ dabai nelẹdo dege degedi kahạ tạ kẹ
diyo͡u di tạeno͡u tobolo͡u imo͡u dulo ili kuhẹyode tobolo͡u i.
12 Diạ dio͡u die tạe tobolo͡u imo͡u dulo kesigiemo͡u, fị
hiyedo mạ imamo͡u, dio͡uno͡u tugulo tobolo͡u i, ko͡ume
kẹiyedo tamạ degeiya?
13 Kẹno͡u si o ilo kelege susuga tobo͡u mo͡u iligi, o kediạ
tigi kolo huẹi gofo͡udo kẹ nại kahạ degemo͡u, fị toto͡u degele
iyode tobolo͡u i.

Pitahạ egei tobou

14 Kegemo͡u, Pitahạ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o 11 kege
kediạbo͡u de dogo͡u guo tafalali, o sasại kediạmoko͡u tạ
nelẹdo dege ko͡u gue tobou, mạ mogo diạma, hụti Juda o
nịbo͡u, sa Jerusalem tie o nịbo͡u olo͡u fẹi, tạ ạ ko͡u tobo͡u
lamo͡u degeli ko͡ume nị olo͡u fẹi defẹido duma. Nị ko͡u
dugulu kahạ sibigẹ kẹme nị tawayadomo͡u ạ tobo͡u ladi
kuhẹ.
15 Nịge wa, o ko͡udiạme tigi kolo huẹi gofo͡udo kẹ nạma
fị toto͡u degele iliyade tawale ili. Kege meido. Ko͡u bo͡u gebe
gusugudo dala. Gusugu ko͡u bo͡u ge obege tigi kolo huẹi
gofo͡udo nạma fị toto͡u degele idiyo mei.
16 Ko͡u degelibe, o Joelhạ ko͡u tobou sagại kẹno͡u tefele
degeli. O habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kahạ tobou kẹme
kuguoko͡u nalại dala kuhẹ,
17 Godihạ ko͡u gue tobou, uwage sawisiei kelege, ạ mạ Duo
Bolofẹi tobo͡u ba mulọ, o sasại olo͡u fẹi to͡u ba, nị o
sisigọbo͡u nị sasại sisigọbo͡u kediạ mạ tạ, habage tamạ
degele kahạ tạ kẹ hehegie tobolo͡u ile. O gisiai kediạ
dihọ boholo͡u mạba, tawale hobogolo͡u. Odo kediạ
tieimi dugulone, damalẹdo kẹno͡u dugulo ile.

18 Damalẹdo, sawisiei kelegebe, ạ mạ Duo Bolofẹi̱ tobo͡u ba
mulọ, mạ dabai degele idi obo͡u, mạ dabai degele idi
sasại̱bo͡u kediạ to͡u ba, diạ habage tamạ degele kẹ
tobolo͡u ile.
19 Ạ degeiye, agudiletọ͡u ge midihọ gehẹ gehẹ kẹ tamạ
degegouba oe duguoba hiyedo kesigile ile. Haba aso͡u
be ko͡une ạ midihọ gehẹ gehẹ hehegile. Kafeibo͡u,
doubo͡u, dou dahại̱bo͡u de hiyedo tamạ degeleyode
tobou.
20 Asọne huliạ degele, oguone duhị̱do kafei sagại̱ degele.
Kegeibabe, Hiye Ohạ haguale sawisieibe hafẹi̱ degeli
kehẹ. Sawisiei kẹme Hiye Ohạ ẹ nelẹbo͡u ẹ hohọbo͡u
kẹ hegile sawisiei.
21 Kegeba, o koyohạ Hiye Ohạ hụya kẹ ạ dogo͡u guyedema
dihọ bagạ tobo͡u babe, o kẹme Godihạ mamolo͡u. *Joel
2:28-32*
22 Israel o diạma, nị̱ mạ tạ duma. Sa Nasaret o Yesu ẹme
Godihạ tobo͡u mo͡u hagua, nị̱o͡u nị̱ dihị̱le kokọ͡u midihọ gehẹ
gehẹ kẹ milọ͡u gamọ͡u sumọ͡u nị̱ duguomọ͡u hiyedo kesigile i
kẹme nị̱ olọ͡u fẹi̱ kọ͡u tewe. Godihạ nị̱ge o kẹme yo͡u tobo͡u
mo͡u hagueidade tawamabadomọ͡u ẹ kuhe degei.
23 Godihạ Yesube nị̱mokọ͡u seseguloyodema fogou, habage
degele kẹ ẹ kọ͡u tewe. Kegemọ͡u, habage, Godihạ Yesube
nị̱mokọ͡u sesegumọ͡u, nị̱ge Godihạ tạ dudiyo mei o ke-
diạmokọ͡u sesegumọ͡u, hebe fufuguomại̱kọ͡u ikoke degele
imọ͡u, kuhe tolo i.
24 Kẹnọ͡u si Godihạ Yesu ẹ todi kahạ do degeli kẹ mọ͡u
duguo fogọ͡u li mei, haguạgimọ͡u gehẹ degei dala. Yobe, todi
kahạge ẹme ta tolọ͡u dalale sagại̱ mei.
25 Afu Devithạne ẹ degei kẹ kọ͡u gue tobou,
Hiye Ohạ ạ hafẹi̱ dege dalamọ͡u dugudi. Ẹ mạ dobogo͡u
delekọ͡u duwo kahạ degemọ͡u, ạme nelẹdo dege dala
kuhẹ. Guẹ ta degediyo mei.
26 Kegei degemọ͡u, mạ fị̱be bolofẹi̱do, hohọnọ͡u. Ạ tạ tobolọ͡u
ne, hohọ dege tobolọ͡u. Ạme Godihạ ạmokọ͡u midihọ
bolọdo degele kẹ dia dala.
27 Nạge ạ ta to͡u fogọ͡u ba, tofigiei sa kokọ͡u dalale mei. Nạ
no͡u nẹ biyodema makai o bolọdo kẹme widaimikọ͡u
be ta tạbale mei.
28 Nạ ạmokọ͡u tofousogo tofousogo tofolọ͡u kahạ midihọ kẹ
kọ͡u hegi. Ạ nạbọ͡u de dalaba, nạ degeiye ạ hohọ
hiyedo degeleyode tobou. *Buk Song 16:8-11*

29 Mogo diąma, ą nimokou damalędo tobolou kuhę, di kou guai o Devit ęme kege naląmamou tolo imou, oe ę wida i. Widai kęme ifi kou bou gene dibou de dala.

30 Kęnou si Devit ęme habage-degele-duguo-tobou di-o kahą degemou, Godihą yo□u ę huya kęnou makamąmou kou gue tobou kęme ę kou tewe,

Habage ą nę huti o ta makamąba, ę hiye o dege nebe no□u
ną sagai kege dalaleyode tobou. *Buk Song 132:11*

31 Devithą kę toboube, ę Godihą habage degele kę kou duguomou, Godihą makai o Kelesube* haguą gehę degeleyodei. Godihą ęme o tofigiei sa kokou ta dalaba duguo fogolou mei. Widaimikou ne ta tabale meiyode tobou.

32 O kęme Yesu. O Yesu ęme Godihą haguągimou, gehę degei dala. Ei olou fęi ęme kou dugulo i. Kegemou, eige ei dugulo i kahą tą kę tobolou idi.

33 Ęme haguą gehę degeimou, Godihą tobou mou hebenitou folomou, ę Godihą dobogo□u delekou duwoli, Duo Bolofęi ę Ayehą nelęyode tobou kę mou. Ę Duo Bolofęi maląmou tobou mou migimou, nę Duo Bolofęihą dabai degeli kę duguomou dulo ili kuhę.

34 Devit ę Yesuhą hebenitou felei sagai kęnou tefele feli mei, kęnou si ę kou gue tobou,

Hiye Ohą mą Hiye Okou kou gue tobou, ną mą dobogo□u
delekou duwoba ibe deba,

35 ą nę ho o kedią mo□umaba, nę abogo□u hayedu kefeguloyodei. *Buk Song 110:1*

36 Israel o diąma, kegei degemou, nę defęido tawama. Yesu, nę hebe fufuguomąitou ikoke degele i kęme Kelesu, Godihą makoumou, ęme Hiye O degei, o sasąi olou fęi mamolo□uyodei.

O sasąi sudo fi boholou mou, fafeleya tofolou i

37 O sasąi kedią Pitahą tą kę dulomou kesigie guę degemou, Pitabou ę mogo diąmokou bou de yodulo i, mogo diąma, eibe kagele?

38 Kegemou, Pitahą diąmokou tobou, nę olou fęido fi boholou ba, Yesu Kelesuhą huya kę fafeleya tofolou ibasi, midihọ kasagąi, nę milou ga idi kę Godihą gebe meiyodemaba, ę Duo Bolofęine nimokou nelę.

---

* **2:31 2:31***Kelesu*be Godihą di mamo□uyadomou makai o.

39 Godiha̱ Duo Bolofe̱i nele̱yode tobou ke̱me ni̱ sisigo̱ dia̱mokou̍ bou̍, o sasa̱i olou̍ fe̱i, ahuya dalagua kedia̱mokou̍ bou̍ de nele̱. Damale̱do, o sasa̱i, di Hiye O Godiha̱ yo̍umakou̍ haguamabadomou̍ haguisalamou̍ degeli, o sasa̱i kedia̱mokou̍ be Godiha̱ e̱ Duo Bolofe̱i nele̱yode tobou.

40 Pitaha̱ egei ilo kele tobou̍ mou̍ iligi, ta̱ nele̱do dege kou̍ gue tobou, ni̱ou̍ tawaibou̍, ni̱me o midiho̱ kasaga̱i milou̍ ga idi kedia̱bou̍ de makeiye.

41 Ta̱ ke̱ tobou̍ mou̍, o sasa̱i su̱do dulomou̍ fafeleya tofolou̍ i. Sawisiei kelegebe, o sasa̱i 3,000 saga̱i kege kedia̱ Yesukou̍ kou̍ damale̱yodei kedia̱bou̍ de geleguo su̱do degei.

Damale̱yodei o sasa̱i kedia̱ fi̱ tanou̍ dege delei

42 Damale̱yodei o sasa̱i kedia̱ ta̱-bolofe̱i-mala̱-suluguadi-o kedia̱ hehegili ke̱ dulomou̍, dio̍usie yogo dogou̍ gumou̍ dogou̍ gumou̍ dele idi. Haba kefeguomou̍ be, nale̱ nala̱mou̍, diho̱ baga̱ tobolou̍ idi.

43 Godiha̱nou̍ degeiye, e̱ ta̱-bolofe̱i-mala̱-suluguadi-o kedia̱ midiho̱ gehe̱ gehe̱ ke̱ milou̍ ga idibe, o sasa̱i kedia̱ dihi̱le kokou̍ milou̍ goumou̍ duguomou̍ kesigie gue̱ degele idi.

44 Damale̱yodei o sasa̱i olou̍ fe̱i kedia̱ge fi̱ tanou̍ dege kefeguomou̍, dio̍unou̍ bima̱i ne̱imou̍ ne̱imou̍ dele idi.

45 Dia̱ die asou̍ kolobou̍, die bima̱ibou̍ olou̍ fe̱i ke̱ tiga ne̱mamou̍ be, sele ke̱ mo̍umamou̍, o bi mei obou̍, nale̱ mei obou̍ kedia̱mokou̍ file idi.

46 Sawisiei olou̍ fe̱ibe, dia̱ Godiha̱ moso̱ kekaimidu fologa kefegulo idi. Haba die moso̱ tanou̍ tanou̍ yane nale̱ nala̱mou̍ suluguadi. Fima̱i tanou̍ dege, hiyedo hoho̱bolou̍ nale̱ nala̱ idi.

47 Dia̱ Godiha̱ hu̱nou̍ hebele fogulo imou̍ be, o sasa̱i damale̱yodili mei kedia̱ne dia̱mokou̍ hoho̱ degele idi. Sawisiei olou̍ fe̱ibe Hiye Oha̱ o sasa̱i ilo kele mamo̍umou̍ be, o e̱bukou̍ damale̱yodei kedia̱bou̍ de geleguo su̱do degedi.

3

O ta ibigidio tofigiei ke̱ bolo̱ degei

1 Sawisiei olou̍ fe̱i, Juda o kedia̱ diho̱ baga̱ tobou̍ dibe, habi 3 klok kelege tobou̍ di. Sawisiei ta Pitabou̍ Jonbou̍ diliene diho̱ baga̱ tobou̍ lamou̍, Godiha̱ moso̱kou̍ yai.

2 Dilie fologoumou̍, o ilo kelege o ta, e̱ ibigidio tofigiei ke̱ hebele haguasiei. O ke̱me e̱ ibigidiobe e̱ adiou̍ ha̱ tofigiei

kegei kuhe malạ feleị. Sawisiei olou̍ feịbe, o kediạ o kẹ hebema haguasiemou̍, Godihạ mosọ kahạ kekai adi ta kokou̍ dogogulo idi. Adi kahạ hụbe Nebou̍ do Adiyodele idi. O sasạị Godihạ mosọ kekaimidu fologoumou̍ be, ẹ sele hawaga duwodi.

3 Ẹ Pitabou̍ Jonbou̍ dilie Godihạ mosọkou̍ fologoumou̍ duguomou̍, ẹ diliemokou̍ sele ta nẹyadomou̍ hawai.

4 Pita dilie Jon dilie ẹmokou̍ hiliịgedo masemamou̍, Pitahạ tobou, nạ elemokou̍ dugu.

5 Dilie ẹmokou̍ sele ta nelẹyademou̍ ẹ diliemokou̍ masele duwei.

6 Kẹnou̍ si Pitahạ tobou, ạme selebou̍ mei. Bi ạ dala kẹme nạmokou̍ nelạmou̍. Nasaret o Yesu Kelesuhạ hụya kẹ nạ haguạma iyede tobou.

7 Kege tobou̍ mamou̍, Pitahạ o kahạ dobogo□u̍ delekou̍ tolou̍ haguạgimou̍, kelegenou̍ ibigidio tofigiei o kẹ bolọ degei.

8 Ẹ foguo folo fiya tofogou̍ mou̍ tofou̍ tofou̍ i. Dio□u̍feị Godihạ mosọ kekaimidu fologai. Ẹ hobou̍ ga sulugi, Godihạ hụnou̍ hebele foguo, hohọbolou̍ mou̍ hobou̍ ga siei.

9 O sasạị kediạ dugube, ẹme sulugi, Godihạ hụ hebele fogumou̍ dugulo i.

10 Diạ ẹ midihọ duguo tawale i, ẹme Nebou̍ do Adi kokou̍ duwoli, sele hawagadi odadele i. Ẹme bolọ degei duguomou̍, diạ kesigie, fị mei degele i.

Pitahạ Godihạ mosọdu egei tobou

11 Sa kẹ tie o sasạị kediạge kẹ degei kẹ dulomou̍, kesigie, Godihạ mosọkou̍ fọụkua ya, kefegudi mosọ, diạ Solomonhạ mosọyodele idi kokou̍ fologa dugube, hawagadi o kahạ Pitabou̍ Jonbou̍ dilie tolou̍ mạ tafalamou̍ dugu.

12 Pitahạ diạ haguasieimou̍ duguomou̍, diạmokou̍ tobou, Israel o diạma, kageimou̍ nị ko□u̍ duguo kesigile iya? Kageimou̍, nị elemokou̍ masele iya? Nị tawalibe, ele nelẹyenou̍ degeiye o ko□u̍ kou̍ gue haguạma sulu, he, elebe Godihạ dihịle bologuạdo daladi kahạ o ko□u̍ kuhe haguạma suluyode tawale ili? Kege mei.

13 Kẹme Godihạ nelẹya kẹnou̍ Yesuhạ degei. Di kou̍ guai o Abrahambou̍ Aisakbou̍ Jekopbou̍ die Godihạnou̍ si ẹ dabai degedi o Yesukou̍ be hụ hiyedo kou̍ neị. O kẹnou̍ be nị ho o kediạmokou̍ seseguomou̍, Pailatkou̍ woyede tobolou̍

i. Kẹnou̍ si Pailathạge tou̍ fogou̍ ba yo□u ileyodeiye, haba nịge kegelebe dafamou̍, tou̍ fogou̍ dayede tobolou̍ i.

14 Ẹme Godihale, Midihọ Dọụdo kẹnou̍ Degedi O. Kẹnou̍ si, nịge ẹme dafamou̍, Pailatkou̍ o wodi o ta kẹ tou̍ fogou̍ ba, nịmokou̍ haguayede tobolou̍ i.

15 O fị nẹdi o ẹme nị wala imou̍ tolo i. Kẹnou̍ si Godihạ ẹme widaikou̍ haguạgimou̍, haguạ gehẹ degeimou̍ ele duguomou̍ kuhe tobolou̍ ili.

16 Yesukou̍ damalẹyodei kahạnou̍, o kasagạị, nị kou̍ dugudi tewe kahạ ibigidio kẹ kuhe nelẹ degei dala. Nị o kẹme Yesuhạ hụya kẹ damalẹyodema, bolọ degeimou̍ dugulo ili kuhẹyode tobou.

17 Mogo diạma, ạ tawali, nị Yesu woumou̍ tolo ibe, nị defẹị ta tawale ili mei. Nebe, nị hiye o kediạne kẹnou̍ tefei.

18 Kẹnou̍ si habage-degele-duguo-tobou̍ di-o kediạ Godihạ o makai Kelesube do duguloyode tobolou̍ ibe, diạ nị degele i kẹ tobolou̍ i. Kegemou̍, die tạ kẹme olou̍ fẹị damalẹdo tamạ degeiyodei.

19 Kegei kahạ degemou̍, nị fị boholou̍ ba, Godikou̍ damalẹyodema. Kegeibasi, Godihạ nị midihọ kasagạị milou̍ di kahạ hebe kẹme tọgule mugulo.

20 Damalẹdo, nị fị bohou̍ babe, Hiye Ohạ degeiye nị misiholo duwolo. Kegeibasi, Godihạ yo□u makai o Kelesu tobou̍ ba hagua nị dogou̍ gulo. O ạ tobolou̍ kẹme Yesu.

21 Ifibe, ẹme hebenitou̍ dalali, Godihạ bimạị olou̍ fẹị gehẹ degeleyode tobou kẹ dia dala. Godihạ afudo tạ kẹme yo□u ẹ habage-degele-duguo-tobou̍ di-o kediạmokou̍ kou̍ tobou̍ mou̍ dulomou̍ tobolou̍ iyode tobou.

22 Moseshạne kou̍ gue kou̍ tobou,

Nị Hiye O Godihạ o ta makalebe, ẹ nị o habage hagualẹ ta makale. O kẹme nebe ạnou̍ tefei, habage-degele-duguo-tobou̍ di-o degele. Tạ ẹ tobou̍ babe, nịge defẹịdo duloba sesegama.

23 Habage-degele-duguo-tobou̍ di-o kẹ haguba, o koyohạ ẹ tạ kẹ ta du ho fogou̍ babe, o kẹme Godihạ sosou̍ o kediạbou̍ de ta tofousogo dalale meiyode tobou. *Lo 18:15, 18-19*

24 Habage-degele-duguo-tobou̍ di-o olou̍ fẹị kediạ ko□u tamạ degei kẹme kou̍ tobolou̍ i. Yomogoube, o Samuelhạ tobou̍ mou̍ haguabe demou̍, o ilo kele tanou̍ tanou̍ tobou̍ mou̍ haguasiebe demou̍, ifine kuhẹyode tobou.

25 Nḭme habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ sosou degei. Afudo, Godihạge nḭ kou guai o kediạmokou ẹbou de mogo degedi midihọ kẹ ẹ milolou yodema hegibe, ẹ Abrahamkou kou gue tobou,
Nẹ habage hagualẹ o kahạ degeiyege, Godihạ sa sa o sasạḭ olou fẹḭ kediạmokou midihọ bolofẹḭ hehegileyode tobou. *Stat 22:18*
26 Damalẹdo, Godihạ ẹ dabai degedi o kẹ haguạgie tobou mou, nḭmokou bukou hagua felẹḭ, midihọ bolofẹḭ kẹ hehegieiba, nḭ tanou tanou midihọ kasagạḭ kẹ tou fofou guemabadomou.

4

Hiye o kediạ Pitabou Jonbou didiọ mugulo i

1 Pita dilie Jon dilie o sasạḭ kediạmokou tạ tobolou imou, mogou du dalaguadi o kediạbou, Godihạ mosọ dia daladi hiye obou, Sadyusi* o kediạbou de haguasiei.
2 O kediạ gofo□u degele i, dilie o sasạḭ kediạmokou tobou mou iligi, Yesu ẹ tolo ilemou haguạ gehẹ degei kahạ degemou, tofigile i o sasạḭ kediạne haguạ gehẹ degele ileyode tobou mou dulomou diạ gofo□u degele i.
3 Diạ dilie tolou mou, tạ salamou degei, sa nugumou, idiba kege tạ saleyodemamou, didiọnou mugulo i.
4 Kẹnou si, o sasạḭ sụdo egei kẹ dulomou, damalẹyodele i. Ebele damalẹyodeibou, ẹbukou damalẹyodeibou geleguo olou fẹḭbe folodo, 5,000 sagạḭ kege.

Hiye o kediạ Pitabou Jonbou kansole o kediạ dihḭle kokou tạ sa i

5 Sabiyoumou, Juda hiye o kediạbou, haba odo odobou, Moseshạ kuolou yo dulo i obou kediạ sa Jerusalemkou kefegulo i.
6 Mogou du daladi hiye o Anasbou, o Kaiafasbou, o Jonbou, o Aleksanderbou, haba mogou du dalaguadi hiye o ilo kediạbou de kefegulo i. Mogou du daladi hiye o kediạme sosou tanou fẹḭ.
7 O kediạ kefeguomou, dilie tefegiemou, kou gue yodulo i, nele dabai ko□u degeibe, o koyohạ nelẹya kẹ degelou? Koyohạ hụya kẹ degelou de yodulo i?

---

* **4:1 4:1** *Sadyusi*be sa hụ mei, egei hụ ta sạ degei. *Sadyusi* o kediạge o tofigiei kediạme ta haguạ gehẹ degele meiyade tawale idi.

8 Kegemo͡u, Pita ẹ Duo Bolofẹ̱iha̱ to͡u mo͡u, o kediạmoko͡u
tobou, Israel hiye o diạma, odo odo diạma,
9 ele o ibigidio kasaga̱i kẹ dogo͡u gu kaha̱ degemo͡u, ni̱
ele kuhe ta̱ solu. Ni̱ o kẹ kage degeiye bolọ degei domo͡u
tawalamo͡u degele ili.
10 Kegei kaha̱ degemo͡u, ni̱bo͡u Israel obo͡u, ni̱ olo͡u fẹ̱i
ko͡uno͡u tawama, sa Nasaret o Yesu Kelesu, ni̱ hebe
fufuguoma̱iko͡u ikoke degeimo͡u, Godiha̱ haguạgimo͡u gehẹ
degei o kaha̱, ẹ hụya kẹno͡u o ibigidio kasaga̱i kẹ kuhe bolọ
dege tafalamo͡u ni̱ dugulo ili kuhẹ.
11 Yesuha̱ degei kẹme o taha̱ Godiha̱ kuguoko͡u ko͡u gue
nala̱i,
Mouti, mosọ togodi o ni̱ dugube kasaga̱i degeimo͡u igile file̱i
kẹme ẹ haba meleya mouti fogou. *Buk Song 118:22*
12 O taha̱ di mamolo͡u saga̱i ta dala mei. Yesuha̱ hụya
kẹno͡u si o sasa̱i di bolofẹ̱i dege dalale. Ẹno͡u si Godiha̱ di
mamo͡uyadomo͡u makaiyode tobou.
13 Pitaha̱ ta̱ tobo͡u mo͡u be, hiye o kediạge fi̱ hiyedo ma̱
i. Diạ ko͡u tewe, Pita dilie Jon diliebe soko͡u lo͡u hiyedo
duwegueli mei, mo͡u yo͡uwa o. Kẹno͡u si diạ dugube diliebe
guẹ degeiyo mei, ta̱ dilie tobolo͡u be nelẹdo. Kegeimo͡u, diạge
diliebe Yesubo͡u de ko͡u deleiyode tawale i.
14 O ẹ ibigidio bolofẹ̱i degei kẹme dilieb o͡u de tafalamo͡u
duguomo͡u, diliemoko͡u ta̱ ta sima tobo͡u li mei.
15 Kegemo͡u, hiye o kediạ diliemoko͡u kansole kediạ mosọ
kẹ to͡u fogo͡u mugua, mihi̱ko͡u tafalaguamabeedeimo͡u, dilie
muguoumo͡u, dio͡uno͡u tugulo tobolo͡u i.
16 Di o bolọụ kẹme kage degele? Midihọ gehẹ, dilie milou
kẹme sa Jerusalem tie o sasa̱i olo͡u fẹ̱i ko͡u tawale i. Dige ta
gale saga̱i mei.
17 Kegei kaha̱ degemo͡u, di o bolọụ kẹdiliemoko͡u be o kaha̱
hụya kẹ hobo͡u ta̱ ta tobo͡u damabeedeme. Kegeligi, ta̱ ko͡u
sa sa o sasa̱i olo͡u fẹ̱i tefele duye.
18 Hiye o kediạ dio͡uno͡u tugulo tobo͡u ma mei degemo͡u,
dilie haguisoumo͡u, felẹgoumo͡u, nele Yesuha̱ hụya kẹ hobo͡u
ta̱ tobolo͡u ba hehegiedamabeede tobolo͡u i.
19 Kẹno͡u si Pita dilie Jon dilie die ta̱ simamo͡u, ko͡u gue
tobolo͡u i, Godiha̱ dihi̱le koko͡u be, midihọ kage degeibasi
dọụdo? Elege ni̱ ta̱ sesele, ha, Godiha̱ ta̱ sesele kẹ dọụdo?
Ni̱o͡u no͡u file duguma.

20 Kẹnou̅ si ele tạ kou̅u tobolou̅ be ta fogolou̅ mei.
Ele dihọye dugu kẹbou̅ kihiyọụye du kẹbou̅ de ele
hehegielamou̅ yode tobolou̅ i.

21 Kẹgemou̅, kansole kediạ diliemokou̅ tạ nelẹdo dege
tobolou̅ ima, diliebe fogou̅ imabeedele i. Yobe, o sasại olou̅
fẹi kediạ kẹ degei kẹ kou̅ duguomou̅, Godihạ hụ hebele
fogulo i kahạ degemou̅, hiye o kediạ diliemokou̅ hebe
kasagại nelẹbe guẹ degele i.

22 Yobe, midihọ gehẹ kẹ milouye bologuọụmou̅ bolọ degei
o kahạ ẹ sadebe olou̅ fẹibe 40 kege gabama i.

Damalẹyodei o sasại kediạ ẹgei tobou̅ di kahạ nelẹ kẹ molou̅uyodema dihọ bagạ tobolou̅ i

23 Kansole o kediạ Pitabou̅ Jonbou̅ dilie tou̅ fogou̅ mou̅,
dilie boholou̅ mạ, dilie mogo diạmokou̅ fogou̅ yai. Ya
fologamou̅, tạ olou̅ fẹi mogou̅ du dalaguadi hiye obou̅, odo
odobou̅ kediạ diliemokou̅ tobolou̅ i kẹ, diliene dilie mogo
diạmokou̅ tobolou̅ i.

24 Dilie mogo diạ tạ kẹ dulomou̅, fị tanou̅ dege, Godikou̅
kou̅ gue dihọ bagạ tobolou̅ i, ei Wolou̅ Daladi Hiye O, nạme
agudiobou̅ mihịbou̅ tọ dawalabou̅, bimại olou̅ fẹi du dala
kou̅u milou̅ gai o.

25 Afudo, nạ kou̅ tobou̅ mou̅ Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹ, ei
kou̅ guai o, nẹ dabai degedi o Devithạ kou̅ gue tobou,

Kagemou̅ sa sa o olou̅ fẹi gofou̅u degele iya? Kagemou̅
o sasại kediạ midihọ kasagại milou̅ lamou̅ tugulo
tobolou̅ iya?

26 Sa sa olou̅ fẹi dia daladi o kediạ biyalamou̅ dọụsusulo ili.
Hiye o kediạ kefeguomou̅, Hiye O Godibou̅, ẹ makai o
Kelesubou̅ de huyafẹi degemebeede tobolou̅ ili. *Buk
Song 2:1-2*

27 Damalẹdo, ei sa kuokou̅ be, Herotbou̅, Pontius
Pailatbou̅, haba sa ta o ilo kelebou̅, Israel o kediạbou̅
de kefeguomou̅, nẹ dabai degedi o Yesu, nou̅u nẹ dabai
degeyadomou̅ makai kẹ huyafẹi degele ileyodema tugulo
tobolou̅ i.

28 O kediạ kẹ degeibe, nẹ nelẹyenou̅ nạ kou̅ degeleyode
tobou sagại kẹnou̅ kuhe degele i.*

---

* **4:28 4:28** Kẹnou̅ si o kediạ diou̅unou̅ tawaga degele iliyade tawale i.

29 Hiye O, nạ dugu, o kediạ eimoko͡u tạe biyamo͡u tobolo͡u ili. Kẹno͡u si nạ nẹ dabai degedi o ei dogo͡u guba, ei nẹ tạ kuhe tobo͡u mo͡u suluguale, ei ta guẹ degele ile mei.

30 Nạ do o kediạmoko͡u nẹ dobogo□u dogoguoba bologuạ. Haba o sasại kediạ dihịle koko͡u be, nẹ dabai degedi o Yesuhạ hụya kẹ midihọ gehẹ gehẹ kẹ milo͡u ba, diạ olo͡u fẹi duguoba kesigile ileyodema dihọ bagạ tobolo͡u i.

31 Damalẹyodei o sasại kediạ dihọ bagạ tobo͡u ma mei degeimo͡u, mosọ duwo kẹ fifigimo͡u dugulo i. Mosọ duwo kẹ fifigile dalamo͡u, Duo Bolofẹihạ diạ tolo͡u hobogo͡u mo͡u, diạ Godihạ tạ yomogo͡u tobolo͡u i. Diạ ta guẹ degele ili mei, hiḷigedo egei tobolo͡u i.

Damalẹyodei o sasại olo͡u fẹi kediạ dio□usie yogo dogo͡u gumo͡u dogo͡u gumo͡u dele idi

32 Yesuko͡u damalẹyodei o sasại olo͡u fẹi kediạ mogo tano͡u degemo͡u, die fimạine tano͡u fẹi degele i. Die bimạibe mạ bidoyodele idiyo mei, dio□usie yogoko͡u nẹimo͡u nẹimo͡u dele idi.

33 Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ egei nelẹdo dege tobo͡u mo͡u sulugualibe, ei Hiye O Yesube tolo ilemo͡u haguạ gehẹ degeimo͡u duguomo͡u, ei kuhe hehegiemo͡u suluguayode tobolo͡u idi. Hehegiemo͡u suluguamo͡u, Godihạ damalẹyodei o sasại olo͡u fẹi kediạ habaguguei.

34 Diạ nalẹbo͡u, bimạibo͡u ta mei degediyo mei. Yobe, die o tahạ aso͡u kolo sagại, mosọ sagại kegei ta dalamo͡u be, o kahạ kẹ tiga sele malạmo͡u ile,

35 tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạmoko͡u nẹimo͡u, o kediạge damalẹyodei o bibo͡u nalẹbo͡u mei kediạmoko͡u file idi.

36 Kegeimo͡u, o ta delei, ẹ hụbe Josep. Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ ẹ hụ ta tibe Barnabasyodei. Hụ kahạ sibigẹbe Dedẹi Sagidi O. O kẹme ẹ hụtibe Livai. Ẹ sabe tọ tibi sa Saiprus.

37 O kahạ ẹ aso͡u kolo ta tiga sele malạ ile, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạmoko͡u nẹi.

5

Ananaias dilie Safaira dilie Godi ogo͡u galamo͡u degele i

1 O ta delei, ẹ hụbe Ananaias. Ẹ sasạihạ hụbe Safaira. Diliene dilie aso͡u kolo ta tiga sele malạ i.

2 Sele kẹ̱ malạ̱mo͡u, ilo kele Ananaiashạ̱ yo͡u ẹ̱ bi
degeleyodema, mogogo͡u dogogu. Ẹ̱ sasạ̱ihạ̱ge kẹ̱ degeibe
ko͡u tewe. Sele ilo kele mogogo͡u dogoguomo͡u, ilo kẹ̱no͡u
malạ̱ ile, tạ̱-bolofẹ̱i-malạ̱-suluguadi-o kediạ̱moko͡u folo nẹ̱i.
3 Kegeimo͡u, Pitahạ̱ tobou, Ananaias, nạ̱ kageimo͡u Tamạ̱hạ̱
nẹ̱ duledu dabai degeiya? Nạ̱ nẹ̱ aso͡u kolo tigei sele
ilo kelebe no͡u mogogo͡u dogoguo fogo͡u mo͡u, nạ̱me Duo
Bolofẹ̱i ogo͡u galamo͡u degeli.
4 Nẹ̱ aso͡u kolobe tiga sele mo͡u lị̱ mei kelegebe, no͡u
nẹ̱ aso͡u kolo. Aso͡u kolo dowo sele kẹ̱ne no͡u nẹ̱ sele.
Kageimo͡u nạ̱ sele ilo kẹ̱ mogogo͡u mo͡u, eimoko͡u sele olo͡u fẹ̱i
nelị̱yode tobo͡u ya? Nạ̱ o eino͡u ogo͡u gouyo mei, nạ̱ Godine
ogo͡u goluyode tobou.
5 Ananaias ẹ̱ tạ̱ kẹ̱ dulomo͡u, tolo fiyei. O sasạ̱i kediạ̱ tạ̱
uwo kẹ̱ dulomo͡u, guẹ̱ hiyedo degele i.
6 Kegemo͡u, o gisiai kediạ̱ haguasiemo͡u, ẹ̱ to͡u kẹ̱ yukueiye
tigama, hebema yamo͡u wida i.
7 Asọ̱ dihọ̱ kamadia sagạ̱i kege mei degeimo͡u, kelege
Ananaiashạ̱ ẹ̱ sasạ̱i hagua felẹ̱i. Ẹ̱ mạ̱hạ̱ tolo i kẹ̱me ẹ̱ ta
tawali mei.
8 Pitahạ̱ ẹ̱moko͡u tobou, nạ̱ dugu, nele aso͡u kolo dowo
sele mọ̱ube ko͡unoo͡u fẹ̱i? Sasạ̱i kahạ̱ tobou, damalẹ̱do, nạ̱
tobolo͡u be dọ̱ụdoyode tobou.
9 Pitahạ̱ haba tobou, kageimo͡u, nele Hiye Ohạ̱ Duo Bolofẹ̱i
ogo͡u gamebeedema ogo͡u ga ilou? Nạ̱ du, nẹ̱ mạ̱ wida i o
kediạ̱me haguasie, adiko͡u felẹ̱galadido. Haba nạ̱ne hebema
yaleyode tobou.
10 Pitahạ̱ tạ̱ kẹ̱ tobolo͡u kelegeno͡u ẹ̱ne Pitahạ̱ abogo͡u
hafẹ̱i dege kele tolo fiyei. Tolo imo͡u, o gisiai kediạ̱ haguasie
felẹ̱gamo͡u dugu, sasạ̱i kẹ̱ne tei tilamo͡u duguomo͡u, ẹ̱ to͡u
kẹ̱ne hebema yamo͡u, ẹ̱ mạ̱ widai hafẹ̱i kele wida i.
11 Kegemo͡u, damalẹ̱yodei o sasạ̱i kediạ̱bo͡u, haba o sasạ̱i
ilo, tạ̱ uwo kẹ̱ dulo i kediạ̱bo͡u olo͡u fẹ̱i guẹ̱ hiyedo degele i.

Midihọ̱ gehẹ̱ gehẹ̱ tamạ̱ degeimo͡u dugulo i

12 Tạ̱-bolofẹ̱i-malạ̱-suluguadi-o kediạ̱ o sasạ̱i kediạ̱ dihị̱le
koko͡u midihọ̱ gehẹ̱ gehẹ̱ kẹ̱ milo͡u goumo͡u duguomo͡u
hiyedo kesigile i. Damalẹ̱yodele i kediạ̱ne mogo tano͡u
degemo͡u, kefegudi mosọ̱, Solomonhạ̱ mosọ̱yodele idi koko͡u
fologamo͡u kefegulo idi.

13 O sasa̱i̱ damale̱yodili mei kediạge damale̱yodei o sasa̱i̱
kediạmokoo͡u hoho̱bolo͡u idiye, ke̱no͡u si diạbo͡u de kefegulo
idiyo mei, diạ gue̱ degele idi.
14 Ke̱no͡u si o sasa̱i̱ su̱do Hiye Oko͡u damale̱yodemamo͡u
o e̱bukoo͡u damale̱yodei kediạbo͡u de geleguomo͡u, olo͡u fe̱i̱
su̱do degei.
15 Kegei kaha̱ degemo͡u, o sasa̱i̱ kediạ do o mo͡uma
haguasiemo͡u, a Pitaha̱ ileya kaha̱ fe̱ya ke̱ fafai tageya
dogogule i. Yobe, Pitaha̱ haguba, e̱ taye kaha̱ do o ilo
kediạmokoo͡u dio͡u guyadomo͡u degele i.
16 O sasa̱i̱, sa Jerusalem hafe̱i̱ dege tie kediạne do o
sasa̱i̱bo͡u, duo kasaga̱iye tolo͡u i o sasa̱i̱bo͡u de mo͡uma
haguasie dogogueimo͡u, olo͡u fe̱i̱ bologuo̱u̱mo͡u bolo̱ degele
i.

E̱sol o kaha̱ ta̱-bolofe̱i̱-mala̱-suluguadi-o kediạ dogo͡u gumo͡u, didio̱ moso̱ ke̱ to͡u fogo͡u fogo͡u yai

17 Kegemo͡u, ta̱-bolofe̱i̱-mala̱-suluguadi-o kediạ dabai
degeimo͡u, mogo͡u du daladi hiye obo͡u, e̱ mogo Sadyusi o
kediạbo͡u de duguomo͡u, gofo͡u degemo͡u, kona degele i.
18 Gofo͡u degemo͡u, ta̱-bolofe̱i̱-mala̱-suluguadi-o kediạme
to͡u gama, didio̱ degeimo͡u, midiho̱ kasaga̱i̱ degele idi o
kediạbo͡u de deleiguei.
19 Ke̱no͡u si huliạme Hiye Oha̱ e̱sol o taha̱ hagua, didio̱
moso̱ a so͡ugo͡u mo͡u, dio͡ufe̱i̱ tamạko͡u muguamo͡u tobou,
20 ni̱ ya, Godiha̱ moso̱ kekaimidu fologaba, o sasa̱i̱
kediạmoko͡u fi̱ gehe̱ ko͡umaha̱ midiho̱ ko͡u dugulu ko͡u
olo͡u fe̱i̱ hehegie tobo͡u mabeede tobou.
21 E̱sol o kaha̱ kege tobo͡u mo͡u, diạ dulo i. Sabiyoumo͡u
diạ ya, Godiha̱ moso̱ kekaimidu fologa, o sasa̱i̱ kediạmoko͡u
yomogo͡u hehegie tobolo͡u i.

Kegemo͡u, mogo͡u du daladi hiye oha̱ e̱ mogo diạbo͡u de
haguasie kefegulo i. Kefeguomo͡u, hiye o kediạge kansole
o kediạbo͡u, Israel odo odo kediạbo͡u olo͡u fe̱i̱ haguisoumo͡u,
haguasie kefegulo i. Olo͡u fe̱i̱ kefeguomo͡u, die dabai degedi
o kediạ tobo͡u mo͡u, didio̱ moso̱ko͡u yai, ta̱-bolofe̱i̱-mala̱-
suluguadi-o kediạ wo͡u ma haguasiemabadomo͡u.
22 Ke̱no͡u si dabai degedi o kediạ didio̱ moso̱ko͡u fologamo͡u
dugube, diạme didio̱ moso̱du mei dugu. Mei duguomo͡u,
boholo͡u ma̱ haguasiemo͡u, hiye o kediạmoko͡u ko͡u gue
tobou,

23 ei dugube, didiọ mosọ a tefeibe hiḷigedo tefegu dugu. Adi dia dalaguadi one kou tafalaguamou dugu. Kẹnou si ei a tefei solo̱umou dugube, didiọ o olou fẹḭbe mei duguyode tobolou i.

24 Godihạ mosọ dia daladi hiye obou, mogou du dalaguadi hiye obou kediạ tạ kẹ dulomou, fḭ hiyedo mạ imamou tobou, o kediạme kage kama fosigelou?

25 Fimạ imou, o tahạ hagua, hiye o kediạmokou kou gue tobou, duma, o nḭ didiọ masai kediạme kou bou gebe Godihạ mosọ kekaimidu tafalaguali, Godihạ tạ o sasạḭ kediạmokou hehegie tobolou iliyode tobou.

26 Tạ kẹ dulomou, Godihạ mosọ dia daladi hiye obou, ẹ dabai degele idi obou kediạ yamou, tạ-bolofẹḭ-malạ-suluguadi-o kediạ wou ma haguasiei. Kẹnou si hiye o kediạge diạ ta makolo ili mei. Yobe, diạ o sasạḭ kediạmokou guẹ degele i, o sasạḭ kediạ diạ igiye wala iye domou.

Tạ-bolofẹḭ-malạ-suluguadi-o kediạ kansole kediạmokou tạ tobolou be ta guẹ degele ili mei

27 Godihạ mosọ dia dalaguadi o kediạ tạ-bolofẹḭ-malạ-suluguadi-o kediạ wou ma haguasie, kansole kediạ dihḭle kokou tofou giesạma fogou mou, mogou du daladi hiye ohạ diạmokou kou gue tobou,

28 eige nḭmokou o kahạ hụya hobou hehegie tobou damabeedema kou kuolou mạ i. Kẹnou si nḭ ta dulo ili mei, sa Jerusalem kou lebe nḭ tạ kẹme olou fẹḭ kou tefei. Nḭ eimokou o kẹ woumou tolo i kahạ hebe kasagạḭ kẹ nelạmou degeli kuhẹ.

29 Kẹnou si Pitabou diạ sima kou gue tobou, eige Godihạ tạ kẹnou sesele, o tahạ tạ ta sesele meiyode tobou.

30 Nḭge Yesube hebe fufuguomạḭkou ikoke degeimou kou tolo iye, kẹnou si di kou guai o kediạ Godihạ ẹ haguạgimou haguạ gehẹ degei.

31 Ẹme Godihạ malạ hebenitou folomou, Godihạ dobogo̱u delekou dogogumou duwo. Yobe, ẹme Hiye Ohạ Dihi, ẹ dimokou a hegieba, di mamou lạmou. Ẹ Israel o di dogou guo dala, di fḭ bohou ba, midihọ kasagạḭ, di milou ga idi kẹ Godihạ gebe meiyodeyadomou.

32 Eige Godihạ degeli olou fẹḭ kẹ kou duguomou kuhe tobolou ili. Duo Bolofẹḭ, Godihạ ẹ tạ dulo idi o sasạḭ

kediąmoko͡u ne͡i, ẹne kẹ ko͡u duguomo͡u tobolo͡u dalayode tobou.

Kansole o Gamalielhą tą-bolofe͡i-malą-suluguadi-o kediąmoko͡u hebe kasaga͡i ta nẹdamebeede tobou

33 Kansole o kedią Pitahą tą kẹ dulomo͡u gofo͡u degemo͡u, tą-bolofe͡i-malą-suluguadi-o kediąme wouba tofigileyode tobolo͡u i.
34 Kẹno͡u si kansole o ta, ẹme Farisi* o, ẹ hụbe Gamaliel, Moseshą kuolo͡u yo du o. O sasa͡i olo͡u fe͡i ẹ hụ hebele fogulo idi. O kahą haguąmo͡u tobou, didiọ o kedią mosọ to͡u fogo͡u mulọ, mihi͡ko͡u baha tafalamabeede tobou.
35 Mihi͡ko͡u muguoumo͡u, Gamalielhą kansole o ilo kediąmoko͡u ko͡u gue tobou, Israel o diąma, ni͡ o kediąmoko͡u hebe kasaga͡i neląbabe, ni͡ defe͡ido fimąmaba hobo͡u yode tobou.
36 Ni͡ tewe, sadebe sụdo mei degeli mei, kelege o Teudas ẹ hagua, ąme hiye o, ąno͡u be hụbo͡u yode tobou. Kege tobo͡u mo͡u, o 400 saga͡i kege kedią ẹmoko͡u damalẹyodele i. Kẹno͡u si o tae ẹ woumo͡u tolo i. Tolo imo͡u, o ẹmoko͡u damalẹyodele i kediąne kama fosigei. Dabai ẹ degelamo͡u degeibe, mo͡u mei degei.
37 Habage kelege, gamani o kedią o sasa͡i hụ solo͡u imo͡u, Galili o Judas ẹ haguą tobo͡u mo͡u, o sasa͡i kedią ẹ tą dulo sesele i. Dią ẹ sesele ya biyama, gamani o kedią igile mugulamo͡u degele i. Kẹno͡u si o kẹne o tae woumo͡u tolo i. O ẹmoko͡u damalẹyodele i o kediąne kama fosigei.
38 Kegei kahą degemo͡u, ą ifi ni͡moko͡u tobolo͡u kuhẹ, ni͡ o ko͡udiąme to͡u fogo͡u ba fogo͡u imabeedili. Yobe, dią dabai kẹ degelibe dio͡u die fi͡yeno͡u degeibabe, dabai kẹme ile kasaga͡i degele.
39 Kẹno͡u si dabai kẹme Godi yo͡u tobo͡u mo͡u degeli debabe, ni͡ge diąme ta akogulo saga͡i mei. Kegeligi, ni͡ Godiko͡u biya iye.

Gamalielhą tą kẹ tobo͡u mo͡u, kansole o kedią kẹ dulomo͡u,
40 tą-bolofe͡i-malą-suluguadi-o kedią haguisoumo͡u, haguasieimo͡u, dofo͡u ye wala i. Dofo͡u ye wala imamo͡u, kuolo͡u mą i, ni͡ Yesuhą hụya kẹ hehegie tobo͡u damabeedema, to͡u fofo͡u gueimo͡u, dią fogo͡u yai.

---

* **5:34 5:34** *Farisi* hụbe sa hụ mei, egei hụ ta są degei. *Farisi* o kedią tawaibe, o tofigiei kediąme haguą, gehẹ degele iledade tawale i.

41 Tą-bolofe̱i-malą-suluguadi-o kedią kansole kedią mosǫ
kę̱ tou̍ fogou̍ fogou̍ yamou̍ hohǫ degele i. Yobe, Godihąge
kou̍ tawai, diąme Yesuhą dowoye hagi̱ maląba, nelę̱do dege
tafalagualebe tefeidadei.
42 Sawisiei olou̍ fe̱i, dią Godihą tą hehegile idibe, Godihą
mosǫ kekaimidu fologa hehegile idi. Haba ya, o sasą̱i
kedią mosǫ tanou̍ tanou̍ yane tą uwo bolofe̱i kę̱ tobou̍ mou̍
suluguadi. Dią hehegile idi ta fogou̍ le ili mei, Yesu ę̱me
Godihą makai o Kelesuyode tobolou̍ mou̍ hehegile idi.

6

Damalę̱yodei o kedią o olou̍ fe̱i dioyosi kege maka degei,
tą-bolofe̱i-malą-suluguadi-o kedią dogou̍ gumabadomou̍
1 Kelegebe, Yesuhą dabai degedi o kediąme sụdo degei.
Dią olou̍ fe̱ibe o hụti Juda oye, kę̱nou̍ si o ilo kelebe Grik
tąe tobolou̍ idi, haba ilo kelebe Hibru tąe* tobolou̍ idi.
Kegemou̍, o Grik tąe tobolou̍ idi o kediąge o Hibru tąe
tobolou̍ idi o kediąmokou̍ be dafamou̍ kou̍ gue tobolou̍ i,
nị̱ge nalę̱ mei o kediąme kou̍ dogou̍ gulo idiye, kę̱nou̍ si ei
kuei sobou̍ kediąme nị̱ge ta dogou̍ gulo idiyo mei.
2 Kegei kahą degemou̍, tą-bolofe̱i-malą-suluguadi-o olou̍
fe̱i 12 kege kedią Yesuhą dabai degedi o olou̍ fe̱i
haguisoumou̍, haguasieimou̍, diąmokou̍ tobou, eibe Godihą
tą hehegiedi kę̱ fogou̍ ba, nalę̱ fidi dabai kę̱ degeibabe,
dǫụdo mei.
3 Mogo diąma, nị̱ o dioyosi kege nị̱ dala duo kile kama. O
koyobe o sasą̱i dihị̱le kokou̍ dǫụdo o, Duo Bolofe̱ihą ę̱ tou̍
mou̍, ę̱ tawagai dǫụdo dala, o kegele i kediąnou̍ nalę̱ fidi
dabai kę̱ degemabeedema maka degema.
4 Eiyou̍ ge sawisiei olou̍ fe̱i dihǫ bagą tobolou̍ ba, Godihą
tą hehegielamou̍ yode tobou.
5 Damalę̱yodei o sasą̱i kedią tą kę̱ dulomou̍, hohǫbolou̍
i. O dioyosi kege makamą̱ibe, dią o Stivenbukou̍ makamą̱i.
Ę̱me nelę̱do dege damalę̱yodei o, Duo Bolofe̱ihą ę̱ tou dala.
Tabe o Filipbou̍, o Prokorusbou̍, o Nikanorbou̍, o Timonbou̍,
o Parmenasbou̍, o Nikolasbou̍. O Nikolas ę̱ sabe Antiok. O
kę̱me Juda o meiye, kę̱nou̍ si ę̱me Juda o kedią egei dudi o.
6 O kediąme damalę̱yodei o sasą̱i kedią tą-bolofe̱i-malą-
suluguadi-o kediąmokou̍ wou̍ ma youmou̍, dią die widiletou̍

* **6:1 6:1** Tą *Hibru* sagą̱i, tą Aram sagą̱i kegei tobolou̍ idi.

dobogo͡u dogoguomo͡u, dihọ̱ bagạ̱ tobolo͡u i, o kediạ̱me nalẹ̱ file dabai kẹ̱ degemabadomo͡u.

7 Kegemo͡u, Godihạ̱ tạ̱be sa Jerusalem kilebe olo͡u fẹ̱i tefei. Sa kẹ̱ tie o sasạ̱i sụ̱do Yesuhạ̱ dabai degedi o degele hobogo͡u mo͡u, olo͡u fẹ̱i sụ̱do degei. Mogo͡u du daladi o sụ̱do kediạ̱ne Godihạ̱ tạ̱ dulomo͡u, damalẹ̱yodele i.

Juda o kediạ̱ o Stiven tạ̱ sa i

8 O Stiven ẹ̱me Godihạ̱ habaguguegu o, nelẹ̱ nẹ̱imo͡u, o sasạ̱i dihị̱le koko͡u midihọ̱ gehẹ̱ gehẹ̱ kẹ̱ milo͡u goumo͡u duguo kesigile i.

9 Kẹ̱no͡u si o ilo kediạ̱ haguasiemo͡u, ẹ̱moko͡u tạ̱e biya i. O kediạ̱me afu fisimo͡u dabai degedi kẹ̱ to͡u fogo͡u mo͡u, bologuạ̱do dalaguali, dio͡unno͡u diesofẹ̱i egei gehẹ̱ dudi. O kediạ̱me Juda oye, kẹ̱no͡u si die sa hiyedobe sa Sairinibo͡u sa Aleksandriabo͡u. Haba ilo kelebẹ̱ sa Silisia duo kile sa sabo͡u, haba sa Esia duo kile sa sabo͡u kele tie o.

10 O kediạ̱ Stivenko͡u tạ̱e biya imo͡u, Duo Bolofẹ̱ihạ̱ degeiye, Stiven ẹ̱ tawagai dọ̱ụ̱do kahạ̱ degeimo͡u, o kediạ̱ ẹ̱me gabali mei.

11 Kegemo͡u, diạ̱ o ilo kediạ̱mako͡u amafẹ̱i wọ̱mogo͡u mo͡u, nị̱ge ko͡u gue tobo͡u mabeedei, eige Stivenhạ̱ge Mosesbo͡u Godibo͡u dilie huyafẹ̱i degelamo͡u tobo͡u mo͡u dulo iyo-demabeede tobolo͡u i.

12 O ilo kediạ̱ tạ̱ kẹ̱ dulomo͡u, Stivenhạ̱ degeli mei kẹ̱ o sasạ̱i kediạ̱mako͡u ogo͡u ga tobolo͡u i. Haba odo odobo͡u, Mosesha̱ kuolo͡u yo dulo i obo͡u kediạ̱ne ogo͡u gai tạ̱ kẹ̱ dulomo͡u, gofo͡u degemo͡u, ẹ̱ tolo͡u mạ̱mo͡u, kansole o kediạ̱mako͡u tolo͡u ya fologai.

13 Ẹ̱ tolo͡u fologamo͡u, diạ̱ o ilo kele makamạ̱mo͡u, tạ̱ sai kako͡u ge ẹ̱ degeli mei kẹ̱ tạ̱e ogo͡u gano͡u tobo͡u mabeedele i. Tạ̱ kẹ̱ dulomo͡u, o kediạ̱ ko͡u gue tobou, sawisiei olo͡u fẹ̱i ei dudibe, o kahạ̱ge Godihạ̱ mosọ̱bo͡u, Mosesha̱ kuolo͡u tạ̱bo͡u kako͡u bo͡u basia tobo͡u mo͡u dulo idiyode tobolo͡u i.

14 Damalẹ̱do, eige ẹ̱ sa Nasaret o Yesuhạ̱ge Godihạ̱ mosọ̱ ko͡u makomaba, haba Mosesha̱ kuolo͡u tạ̱ dimako͡u nẹ̱i kẹ̱ne igile muguoba, tạ̱ gehẹ̱ kẹ̱ hehegileyode tobo͡u mo͡u dulo i.

15 Ogo͡u gai tạ̱ kẹ̱ tobo͡u mo͡u, kansole o olo͡u fẹ̱i kele duwogua kediạ̱ ẹ̱mako͡u masele iligi dugube, ẹ̱ midihọ̱be hohọ̱ hiyedo, ẹ̱sol o midihọ̱ sagạ̱i degeimo͡u dugulo i.

7

Stivenhą kansole o kediąmokoū egei tobou

1 Kegemoū, mogoū du daladi hiye ohą Stivenkoū yodu, o
kedią tą koū tobolоū ilibe de damalę, ha gulokou?
2 Stivenhą tobou,* mogo diąma, aye diąma, nį duma.
Afu kelege, di koū guai o Abraham ę sa Mesopotemiakoū
duwei, sa Harankoū ili mei, you kelegebe, Godi, ę hohǫboū
ę nelębоū hiyedo, ę hagua tamą degemamoū,
3 Abrahamkoū koū gue tobou,
Ną nę saboū nę hutiboū de toū fogoū ba, sa ą nąmokoū
hegile kokoū fogoū iyede tobou. *Stat 12:1*
4 Kegemoū, Abrahamhą sa Kaldia* o sasąi kedią toū fogoū
moū, ę aye dilie sa Harankoū fogoū yai. Fologa dalaguali, ę
aye tolo imoū, Godihą haguayede toboū moū, ę hagua, sa nį
dalagua kuokoū felęi.
5 Felęimoū, Godihą ęmokoū asoū kolo ta ka nelį mei, ęme
asoū kolo meido. Kęnoū si Godihą sa koū ume oloū fęido
ęmokoū nelęyodema makamąmoū koū gue tobou,
Ą sa koū ume nąboū, nę sosoū boū, nę habage haguą ileboū
nįmokoū nęiba, nį sa kuokoū haguasie tofoloū ileyode
tobou. *Stat 17:8*
Abraham ęme dihi mei kelege, Godihą tą kę kuhe tobou.
6 Godihą Abrahamkoū be koū gue tobou,
Nę sosoū, nę habage haguą ile kediąme asoū sabekoū ya
dalaguali, fisiba dabai degele ile. Fisiba dabai degele
iba, sa oboū kedią dią makomoū iligi, sadebe oloū fęi
400 kege mei degele.
7 Kęnoū si nį fisiba dabai degele kahą hebe kasagąi kęme ą
sa oboū kediąmokoū nelęyode tobou. Kegeiba, nę habage
haguą ile kediąme asoū sa kę toū fogoū haguasie felęgaba,
sa kuokoū mą dabai degele ileyode tobou. *Stat 15:13-14*
8 Kegemoū, Godihą Abrahamkoū mogo degedi midihǫ ta
hegieba, nį o sisigǫ oloū fęi kolo diafigima, diąme mayoū
mą biyodema kege makamąmabeede tobou. Abrahamhą kę
dulomoū, ę sasąihą dihi Aisak malą felęimoū, sawisiei oloū
fęi dimayosi kege mei degeimoū, Abrahamhą dihi Aisakhą
kolo diafou. Kolo diafoū moū, habagedo, Aisakhą sasąi kahą
dihi Jekop mala felęi. Malą felęimoū, habage Jekophą sasąi

---

* **7:2 7:2** Tą sasado (7:2-53) Stivenhą koū tobou kęme 'Stat' kuguoboū, 'Kisim Bek' kuguoboū kele dagado nalągai dala. * **7:4 7:4** Sa kahą hu tabe 'Mesopotemia'.

diąne dihi olou fei 12 kege mo□uma felegai. O kediąme di huti yodo.

9 Kegemou, di kou guai o kedią die malą Josepkou kona degemou, o ilo kediąmokou sesegu, fisiba dabai degeyadomou. Sesegumou, o kedią Josep wolou, sa Isipkou yai. Kenou si Godihą Josep dogou guo delei.

10 Godihą dogou gumou, Josep e hagi olou fei mei degei. Godihą emokou tewe hiyedo neimou, e Isip kedią hiye o kebou de tą koumou, o kahą emokou hoho degemou, makamouumou, e gamani dabai degeligi, sa Isip kile bimai olou fei ke dia daladi.

11 Kegemou, sa Isipbou sa Kenanbou kile hegie hiyedo hagua kogumou, o sasai hagi hiyedo degele i. Di kou guai o kediąne nale olou fei mei degele i.

12 Kenou si o Jekop e sa Isipkou nale dalayode tobolou imou dulomou, e di kou guai o kediąmokou tobou mou, dagado yamou, nale mo□uma haguasiei.

13 Haba tage ya fologoumou, Josephą e eye diąmokou ąme Josepyode tobou. Isip o sasai kedią hiye o kahąne Josephą e sosou diąme dalayodele imou dulo tawai.

14 Ke dulomou, Josephą e aye Jekopbou, e sosou ilo kelebou olou fei 75 kege kedią haguamabeedemamou tą tobou ma dogogu.

15 Kegemou, Jekop e sa Isipkou ile dalali tolo i. E sisigo, di kou guai o kediąne olou fei tofigile hobogou.

16 Tofigile hobogou mou, habagedo, di kou guai o ilo kele tofigiei olou fei mo□uma haguasiemou, sa Sekemkou wida i. Widai sa keme, afudo Abrahamhą o Hamor huti kedią sa ke e seleye kou tiga mou.

17 Tą Godihą Abrahamkou kou tobou keme damaledo tamą degele hafei degeimou, kelege di Israel o sasaine sa Isipkou sudo degei.

18 Di Israel o sasai sudo degeimou, sa Isip hiye o ta haguą tofou. Hiye o kahąge Josepbe ta tewe mei.

19 Sa Isip hiye o kahą di kou guai o kedią ogou gama, o sasai makolamou, dihi diefei tofigieyadomou, aye adiou kediąmokou dihi die mo□uma hebesemabeeede tobou.

20 Kelegebe, Moseshą adiou hą dihi Moses malą felei. Godihą dugube, dihi keme bolofeido. Malą feleimou, e aye dilie dihi ke hebele fileli mei, dilou dilie mosokou fofolou dalali, oguo kamadia kege mei degei.

21 Oguo kamadia kege mei degeimou͡, dilie dihi kẹ a̱ikou͡ dogogu dalamou͡, sa Isip hiye o kaha̱ sasa̱i dihi kaha̱ sulugi dihi kẹ duguomou͡, ẹ mosọkou͡ mala̱ ile, fofolou͡ gi, hiye degei.

22 Moses ẹme sokou͡ lou͡ duwoli, Isip o kedia̱ tawagai kẹ ẹ olou͡ fẹi mọu̱. Ẹme ta̱ nelẹdo dege tobou͡ di o, dabaine nelẹdo dege degedi.

23 Kege dalali, Moseshạ ẹ sadebe olou͡ fẹi 40 kege mei degeimou͡, ẹ yo□u ẹ o Israel o kedia̱mokou͡ ileyodema i.

24 Ẹ ilemou͡ dugube, Isip o taha̱ Israel o ta woumou͡ duguomou͡, ẹ yogoha̱ dowoye Isip o kẹ woumou͡ tolo i.

25 Ẹ tawaibe, ẹ mogo dia̱ge Godiha̱ degeiye ẹ dia̱ dogou͡ guloyode tawale iliyade tawaiye, kẹnou͡ si dia̱ ta tawale ili mei.

26 Tiei sabiyoumou͡, ẹ iligi dugube, Israel o bolọu̱ ta biya imou͡ dugu. Duguomou͡, biyolu kẹ akogulamou͡ tobou, nelebe eyẹ mala̱. Kagemou͡ nele nolou͡ sie makolo iya? de yodu.

27 Kẹnou͡ si o ẹ yogo walamou͡ degeli kaha̱ Moses ka fila̱mou͡ tobou,

Na̱me o koyoha̱ makaiye, hiye o degemamou͡, ei ta̱ souya?

28 Na̱ i Isip o wei saga̱i kẹnou͡ tefele, na̱ a̱ne kege walamou͡ degeli? *Kisim Bek 2:14*

29 Moseshạ ta̱ kẹ dulomou͡, kama folo ile, sa ta o Midiankou͡ delei. Dalali, ẹ sasa̱i hulomou͡, o dihi bolọu̱ kege mọu̱.

30 Kegemou͡, Moses ẹ dalali, sadebe 40 kege mei degeimou͡, ilemou͡, sa hebe mei mihi̱nou͡ sa, bitọu̱ Sainai hafẹi dege dala kokou͡ ge, ẹsol o taha̱ ẹmokou͡ tama̱ degeimou͡ dugu. Ẹ tafalali dugube, hebe huyadefẹi taha̱ goya kẹ olou͡ fẹi dou wobolou͡ imou͡, ẹsol o kaha̱ dou i kaha̱ duo kile tafalamou͡ dugu.

31 Ẹ kẹ degeli kẹ duguomou͡, fi̱ hiyedo ma̱i. Ẹ ile, hafẹi dege dugulamou͡ degeimou͡, Hiye Oha̱ kou͡ gue tobou͡ mou͡ du,

32 A̱me nẹ kou͡ guai o kedia̱ Godi. Damalẹdo, a̱me Abrahamha̱ Godi, Aisakha̱ Godi, Jekopha̱ Godi. *Kisim Bek 3:6*

Moseshạ ta̱ kẹ dulomou͡, guẹ degemou͡ dio koulugi kokou͡ ta maseli mei.

33 Kegemou͡, Hiye Oha̱ ẹmokou͡ haba tobou,

Na̱ nẹ tamaka tigiga. Yobe, sa na̱ tafala ko□ume ma̱ sanou͡.

34 Ạ dugulube, Isip o kediạge mạ Israel o sasại makolo imou
dugulu. Ạ mạ o sasại kediạ gosolo uwo dulu kahạ degemou,
ạ diạ dogou gulamou migile dala kuhẹ. Kegei degemou, nạ
sa Isipkou iyede tobou. *Kisim Bek 3:5, 7-8, 10*

35 O kẹme Moses. Afu ẹ mogo diạ ẹme tobekou muguomou
kou gue yodulo i,
Nạme o koyohạ makaiye, hiye o degemamou, ei tạ souya?
Kisim Bek 2:14a
Moses ẹme Godihạ hiye o degeba, Israel o kediạ
mamo uyede tobou. Ẹsol o hebe douye wobolou kodu tamạ
degeimou dugu kelege Godihạ ẹmokou kege tobou.
36 Kege tobou mou, ẹ fogou hagua, Israel o sasại sosogou, sa
Isip tou fogou fogou haguasiei. Ẹ o sasại kediạ dihịle kokou
midihọ gehẹ gehẹ kẹ milou goumou duguomou kesigile
ibe, ẹ sa Isipbou, dawala Wẹi Degeibou,* haba hebe mei
mihịnou sabou kokou ẹ midihọ gehẹ gehẹ milou gamou
sulugi, sadebe olou fẹi 40 kege mei degei.
37 O kẹme Moses. Ẹ Israel o kediạmokou kou gue tobou,
Godihạ o ta makalebe, ẹ nị o habage hagualẹ ta makale. O
kẹme nebe ạnou tefei, habage-degele-duguo-tobou di-
o degeleyodei. *Lo 18:15*
38 Di kou guai o kediạ hebe mei mihịnou sa kokou dalaguali,
Moseshạ bitọụ Sainaikou felei. Foloumou, ẹsol o tạ kahạ
Godihạ tạ ẹmokou hehegie tobou. Tạ kẹnou be ẹ di kou guai
o kediạmokou ne hehegie tobou. Haba dimokou ne tobolou
dala kuhẹ. Tạ kẹme ta mei degele mei, yo u kegenou dalale.

39 Kẹnou si di kou guai o kediạge Moseshạ tạbe ta dulo ili
mei. Diạ ẹ tobekou muguomou, sa Isipkou boholou mạ ile
sagại degele i.

40 Diạ o Aronkou * kou gue tobolou i,
O Moses, sa Isipkou ge di wou ma haguei kẹme kagelou?
Eige ta tawaiyo mei. Kegei kahạ, nạ ei godi ilo kele
milou gamaba, ei sosogou ba iyede tobolou i. *Kisim Bek 32:1*
41 Kelege, diạ ogou gai godi ta wai bulumakou dihi sạ dege
igiye milou mamou, gali sile nelẹmou, die ogou gai godi
kahạ hụ hebele foguo, hohọbolou i.
42 Kẹnou si, Godihạ diạ tobekou mugumou, diạge asọbou
oguobou kuidihọbou kokou nou dihọ bagạ tobolou mou,

---

* **7:36 7:36** Tọ dawala kahạ hụ tabe Fefẹ Sụ. * **7:40 7:40** *Aron*be Moseshạ ẹ eyẹ.

die dabai kẹnou degele idi. Habage-degele-duguo-tobou di-o
kediạ kẹ tobolou idi kẹ die kuguo kokou kou gue nalại dala,
Israel o diạma, nịme hebe mei mihịnou sa kokou su-
lugualibe, sadebe olou fẹibe 40 kege kelege, nị wai
sipsipbou, gali ilo kelebou de woma sidibe, nị ạmokou
sima nelẹ idi? Kegeli mei, nị ạmokou sima nelẹ idiyo
mei.
43 Nị ogou gai godi Molekhạ falai mosọ kẹ hebema su-
luguadi. Ogou gai godi Refanhạ kuidihọ figisa kẹne nị
hebema suluguadi. Damalẹdo, nị ogou gai godi figisa kẹ
milou gamamou, yubu sugulo fiyamou, dihọ bagạ tobolou
idi. Kegei kahạ degemou, ạ nị igiseiba, nị nịou nị sa tou
fogou fogou ile, asou sa Babilon figi ilokou dalaleyode tobou.
Amos 5:25-27
44 Afudo, di kou guai o kediạ hebe mei mihịnou sa kokou
deleibe, diạ Godihạ falai mosọ kẹme diạbou de delei. Falai
mosọ kẹme Godihạ kuolou tạ dala kahạ mosọ. O kediạ mosọ
kẹ togolo ibe, Godihạ Moseskou tobou mou du sagại kẹnou
tefelemou togolo i. Damalẹdo, Godihạ Moseskou hegimou
dugu sagại kẹnou tefele togolo i.
45 Diạ Godihạ falai mosọ kẹ togoma, die sisigọ diạmokou
nẹmou haguasiligi, o Josuahạ di kou guai o kediạ sosogou
mou, diạ falai mosọ kẹ hebema haguasiei. Godihạ ho o kou
le afu deleiguei kẹ igiseimou, diạ sa ko□u malạmou, falai
mosọ kẹbou de malạ haguasie felẹgai. Felẹgoumou, falai
mosọ kẹ kou le kegenou dalali, Devithạ haguạ hiye o degei.
46 Devitbe Godihạ habaguguegu dala. Ẹ Jekophạ Godihạ
mosọ ta togoloyodema dihọ bagạ tobou.
47 Kẹnou si Devit ẹ Godihạ mosọ kẹ ta tegeli mei, ẹ dihi
Solomonhạ tegei.
48 Kẹnou si Damalẹdo Godi ẹme mosọ oe tegei kodu
daladiyo mei. Kegei kẹme habage-degele-duguo-tobou di-o
kahạge kou gue tobou,
49 Hiye Ohạ kou gue tobou, hebenibe ạ duwodi sa. Ạ kuokou
duwoli, nị wolou daladi. Sa sibigẹkou be ạ abogo□u
muguo tofogou duwo. Kegei kahạ nịge mạ mosọ kagei
kẹ tagalamou? Ạme kilịya misiholo duwolo?
50 Bi olou fẹi kẹme ạ mayo□unou milou gaiyode tobou.
Aisaia 66:1-2
51 Stivenhạ kansole o kediạmokou haba tobou, nịme dulo
idiyo mei o. Nịme asou sa o sạ degei, nị kihiyọụbe tefegai

dala. Nḭme Godiko͡u damalẹyodele ili mei o sạ degei, nḭ fḭne toto͡u degele ino͡u. Nḭme nḭo͡u nḭ ko͡u guai o kediạ degedi sagạḭ kẹno͡u tefeli, Duo Bolofẹḭhạ tạ dulo idiyo mei.

52 Nḭ ko͡u guai o kediạge habage-degele-duguo-tobo͡u di-
o olo͡u fẹḭ kediạme makolo idi. Damalẹdo, Midihọ̣ Dọ̣ụdo
kẹno͡u Degedi O hagualeyodele imo͡u, nḭ ko͡u guai o kediạ
diạ wala imo͡u tofigile idi. Habage, ẹ̣ hagumo͡u ne, nḭge ẹ̣me
ho o kediạmoko͡u sesegumo͡u, wala imo͡u tolo i.

53 Godihạ kuolo͡u tạ kẹ̣me ẹ̣sol o kediạ nḭmoko͡u ko͡u nẹḭye,
kẹno͡u si nḭge tạ kẹ̣me ta dulo sesele idiyo meiyode tobou.

O kediạ Stiven igiye wala imo͡u tolo i

54 Kansole o kediạ Stivenhạ tạ kẹ̣ dulomo͡u, gofo□u hiyedo
degemo͡u, mẹ̣ tiliga i.

55 Kẹno͡u si Stiven ẹ̣ Duo Bolofẹḭhạ to͡u mo͡u, agudileto͡u
daladugube, Godihạ hohọ̣ hebenito͡u dalamo͡u dugu. Ẹ̣
dugube, Yesube Godihạ dobogo□u deleko͡u tafalamo͡u dugu.

56 Ẹ̣ kẹ̣ duguomo͡u tobou, nḭ duguma. Hebeni a so□ugou
dalamo͡u, O Kediạ Dihi ẹ̣me Godihạ dobogo□u deleko͡u
tafalamo͡u ạ duguluyode tobou.

57 O kediạge Stivenhạ tạ kẹ̣ tobo͡u mo͡u dulomo͡u, hiḭgedo
tigẹ̣ fuamo͡u, die kihiyọ̣ụ tefele ima, ẹ̣moko͡u fọ̣ụkua yamo͡u,
ẹ̣ tolo͡u mạ i.

58 Diạ ẹ̣ tolo͡u mo͡u wolo͡u, sa kahạ figiko͡u yamo͡u, igiye
wala i. Ẹ̣ tạ sai o kediạ die yukuei sasado kẹ̣ digima, o
gisiai ta, ẹ̣ hụbe Sol, diạ Solhạ tafala hafẹḭ koko͡u yukuei
kẹ̣ dogogule i.

59 Igiye wala imo͡u, ẹ̣ ko͡u gue dihọ̣ bagạ tobou, Hiye O
Yesu, nạge mạ fḭ mo□uyedei.

60 Ẹ̣ yubu sugulo fiya duwoli, nelẹdo dege tobou, Hiye
O, midihọ̣ kasagạḭ ko□u milolo͡u ili kahạ hebe kẹ̣me, nạge
diạmoko͡u hobo͡u nẹdayede tobo͡u mamo͡u, ẹ̣ kuhe tolo i.

8

1 O Solhạ Stiven wala ibe dọ̣ụdoyode tawai.

Sol ẹ̣me damalẹyodei o sasạḭ makodi o

Sawisiei, o kediạ Stiven wala i kelegebe, sa Jerusalem tie
o kediạ damalẹyodele i o sasạḭ kediạ yomogo͡u makomo͡u
i. Makomo͡u imo͡u, damalẹyodele i kediạ kama fosige
ya, sa Judiabo͡u sa Samariabo͡u keleya kẹ̣ ya deleiguei.

O tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạno͡u si fosigili mei, sa Jerusalemko͡u kile deleiguei.

2 Hagi kẹ duguomo͡u, egei dudi o ilo kediạ Stiven tei widamamo͡u, ẹ sihou hiyedo gosolo i.

3 Kẹno͡u si Solhạne damalẹyodei o sasai makolamo͡u ile, die mosọ tano͡u tano͡u folo gisigima ile, didiọ degedi.

Sa Judiabo͡u, sa Samariabo͡u keleya kẹ, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ hehegiemo͡u suluguei

(Tạ Hiye 8:4–12:25)

O kediạ tạ uwo bolofẹi kẹ Samariako͡u tobolo͡u i

4 O sasai kama fosigei kediạ sa sa olo͡u fẹi yai. Yamo͡u, tạ uwo bolofẹi kẹ o sasai kediạmoko͡u tobo͡u mo͡u suluguei.

5 O Filip ẹne sa Samariako͡u ilemo͡u, sa kahạ duo kile sa ta ile felei. Folomo͡u, ẹ Godihạ makai o Kelesuhạ degei kẹ hehegiemo͡u siei.

6 Hehegiemo͡u sulugi, midihọ gehẹ gehẹ kẹne milo͡u goumo͡u, o sasai kediạ duguomo͡u, ẹ tạ tobo͡u mo͡u be diạge kihiyọụ dogoguo, defẹido dulo idi.

7 Yobe, Filiphạ duo kasagaiye tolo͡u i o sụdone duo kasagai igiseimo͡u, go͡u guạma fosigeimo͡u dugulo idi. O sụdo abogo□ubo͡u dobogo□ubo͡u kasagai degele i kẹne bologuọụmo͡u, bolọ degele imo͡u dugulo idi.

8 Sa kẹ tie o kediạ kegei kẹ duguomo͡u, hohọ hiyedo degele i.

9 Sa kelebe o ta delei, ẹ hụbe Saimon. Ẹme ho͡u milo͡u gadi o. Afudo kege milo͡u gamo͡u iligi, kegeno͡u delei. Sa Samaria o sasai kediạ kẹ duguomo͡u be, fị hiyedo mạ idi. Ẹ yo□usie hiye degemo͡u,

10 ho͡u kege milo͡u goumo͡u, o hụbo͡u obo͡u, o hụbo͡u mei obo͡u kediạ ẹ tạ dulomo͡u tobo͡u mo͡u iligi, Godihạ nelẹ, di Nelẹ Hiyedoyodele idi kẹme o ko□ubo͡u de dala kuhẹyode tobo͡u i.

11 Damalẹdọ, o kediạ ẹ tạ defẹido dulo idi. Yobe, afudo ho͡u kegeno͡u milo͡u goumo͡u duguo kesigile idi kahạ degeimo͡u.

12 Kẹno͡u si Filiphạ haguamo͡u, tạ uwo bolofẹi kẹ tobo͡u mo͡u, o sasai kediạ ẹ tạ kẹno͡u dulo i. Filiphạ Godihạ diạ wolo͡u dalaleyodema, Yesu Kelesuhạ hụya kẹ tobo͡u mo͡u, o

kediąbou haba sasąi kediąbou de damalęyodele imamou, fafeleya tofolou i.

13 Saimon ęne damalęyodemamou, fafeleya tofou. Ę Filipbou de sulugi, Filiphą midihǫ gehę gehę sǫdo milou goumou duguomou ę fi hiyedo mąi.

14 Kegemou, tą-bolofęi-malą-suluguadi-o kedią sa Jerusalemkou dalaguali dube, sa Samaria o sasąi kediąme Godihą tą dulomou damalęyodele iliyodeimou dulomou, Pitabou Jonbou tobou mou, dilie o sasąi kediąmokou yai.

15 Dilie ya fologamou, Godihą Duo Bolofęihą sa Samaria o sasąi kedią tou yadomou dihǫ bagą tobolou i.

16 Yobe, Duo Bolofęihąge o sasąi kediąme ta tou li mei delei kahą. Dią fafeleya tofolou ibe, Hiye O Yesuhą hǫya kęnou fafeleya tofolou i.

17 Kegemou, Pitabou Jonbou dilie dihǫ bagą tobou mamou, o sasąi kediąmokou dobogo□u dogogumou, Duo Bolofęihą dią tou mou i.

18 Kegemou, Saimonhą dilie dobogo□u dogogumou, Duo Bolofęihą o sasąi olou fęi tolou hobogou mou duguomou, ę sele ta diliemokou malą haguamou tobou,

19 nele dedęi kę ąmokou ne nęma. Kegeiba, ąne o takou dobogo□u dogoguba, o kęne Duo Bolofęihą tolou yode tobou.

20 Kęnou si Pitahą kou gue tobou, nąme nę selebou de makoloyodei. Nąge Godihą solou do nędi kęme seleye mamo□udiyade tawai, kęnou si kęme seleye mo□udi bi meido.

21 Godihą dihile kokou be nę fibe dǫǫdo mei kahą degemou, ele dabai ko□u degelibe, nąbou degele mei.

22 Ną fi boholou ba, nę midihǫ kasągąi kę tou fogou ba, Hiye Okou dihǫ bagą tobou basi, ę nę fimąi kasągąi kę gebe meiyodele sągąi.

23 Ą kege tobolou kahą yobe ąge nąme kona degeimou duguluyodei. Nę midihǫ kasągąi kahąge nąme didiǫ degei sągąi kęnou tefei dalamou duguluyode tobou.

24 Saimonhą tobou, nele Hiye Ohą ą habaguguegeyadeba dihǫ bagą tobou ma, nele tobou kahąge ąmokou hagua koguye domou.

25 Kegemou, dilie egei tobolou iligi, Hiye Ohą degeimou dugu kę hehegie tobolou i. Tobolou imamou, sa Jerusalemkou boholou mą haguasiei. Haguasiligi, tą uwo bolofęi kę sa Samaria duo kileya kę tobou mou haguasiei.

Filiphạ tạ uwo bolofẹi kẹ sa Itiopia o ta kokou hehegie tobou

26 Kegemou, Hiye Ohạ ẹsol o tahạ Filipkou kou gue tobou,
nạ kou le tou fogou ba dolou gi, sa Gasakou yadi a, sa
Jerusalemkou ge hebe mei mihịnou sa duoya kẹ idi kokou
folo.
27 Filiphạ tạ kẹ dulomou iligi, ali duo kelege sa Itiopia
o ta gelegu. O kẹme gamani o, sa Itiopia dia daladi sasại
Kandasihạ gamani hiye o, gamani sele olou fẹi kẹ dia daladi.
O kẹme sa Jerusalemkou hagua, dihọ bagạ tobou mamou,
boholou mạ imou dugu.
28 Sa Itiopia o kahạ ẹ sabekou boholou mạ ibe, kalou wai
hosye gisigama idiya kẹ i. Ẹ tagetou duwoli, kuguo habage-
degele-duguo-tobou di-o Aisaiahạ nalại kẹ husolo□u duwei.
29 O kẹ imou duguomou Duo Bolofẹihạ Filipkou tobou, nạ
ileba, kalou kẹ hafẹi dege iyedei.
30 Filiphạ tạ kẹ dulomou, fọụkua ile hafẹi degemou dube, o
kẹme habage-degele-duguo-tobou di-o Aisaiahạ kuguo nalại
kẹ huso□umou dulomou, ẹ kou gue yodu, tạ nạ husolo□u
kahạ sibigẹbe nạ de tawali?
31 O kahạ tobou, o tae ạmokou tobou ho fogou babe,
sibigẹbe ạ ta tawale meiyodei. Filipkou haba tobou, nạ
kalou tagetou felẹ duwoba da imebeede tobou.

32 Kuguo o kahạ husolo□u kẹme kou gue nalại dala,

Ẹme wai sipsip walamou malạ imou degedi sagại kẹnou
tefei, ẹ ta talị mei. Haba wai sipsip dihi, oe ẹ towe
kagimou ne, ẹ ta tạdiyo mei kẹ sagạinou tefei.
33 O kediạ ẹ mabou sagại dege tạ sa ibe, tạ dọụdo tạ sali mei.
Haba ẹme ẹ sosou bou mei o kahạ degemou, oe ẹ sosou diạ
degele idi kahạ tạ ta susulo tobolou sagại mei, oe ẹ wala
imou tolo i. Ẹme sa sibigẹ kuokou be ta dala mei. *Aisaia 53:7-8*

34 Kegemou, kuguo nalại kẹ huso□umamou, hiye o kahạge
Filipkou yodu, mogoya, habage-degele-duguo-tobou di-o
kahạge koyohạ degei kẹ tobolou mou nalại? Haba, ẹ yo□u
degei kẹ nalại, ha o tae degei kẹ nalại? de yodu.
35 Kege yodumou, Filiphạ ẹmokou kuguo kahạ tạ kokou
ge yomogou hehegie tobou mou iligi, Yesuhạ degei tạ uwo
bolofẹi kẹ olou fẹi tobou.

36-37 O bolo̱u̱ ke̱dilie kalou̱ ya ke̱ iligi, to̱ ta duguomou̱, sa Itiopia o kaha̱ge Filipkou̱ tobou, to̱ kou̱ dugu. Na̱ a̱ de fafeleya degele? de yodu.

38 Kegemou̱, e̱ kalou̱ mala̱ siadi o kokou̱ kalou̱ dogoguyede tobou. Dogogumou̱, dilie ta̱lekou̱ mulo̱mou̱, Filipẖa̱ e̱me fafeleya degei.

39 To̱ ke̱ tou̱ fogou̱ fologoumou̱, kelegenou̱ Hiye Oha̱ e̱ Duo Bolofe̱iẖa̱ Filip mala̱ fogou̱ imou̱, e̱ge Filip haba ta duguli mei. E̱ hoho̱ degemou̱, kalou̱ ya ke̱ fogou̱ i.

40 Filip you̱ dugube, e̱me sa Asdotkou̱ tafalamou̱ dugu. Ile, sa sa olou̱ fe̱i keleya ke̱ sieibe, e̱ ta̱ uwo bolofe̱i Yesuha̱ degei kaha̱ ta̱ ke̱ tobou̱ mou̱ iligi, sa Sisariakou̱ felei.

9

Solha̱ fi̱ bohou
(Dabai 22:4-16, 26:9-18)

1 Kelegebe, o Solha̱ gofo̱udo degemou̱, Hiye Oha̱ dabai degedi o sasa̱i olou̱ fe̱i woma mei degeleyode tobou̱ di. Kegei kaha̱ degemou̱, e̱ o mogou̱ du daladi hiye okou̱ ilemou̱,

2 kou̱ gue tobou, a̱ sa Damaskuskou̱ ile, sa ke̱ tie o sasa̱i, midiho̱ gehe̱ ke̱ sesele ili ke̱ dugubabe, didio̱ tou̱ ma haguaba, sa Jerusalem kuokou̱ ge ta̱ saleyodei. Na̱ tawale ta̱ kaha̱ kuguo ilo kele nala̱gama, a̱mokou̱ ne̱iba, a̱ mo̱uma ile, Juda o, egei moso̱ dia dalaguadi o kedia̱mokou̱ ne̱iba, dia̱ne a̱ degele ke̱ tawale ile.

3 Solha̱ kuguo olou̱ fe̱i ke̱ mo̱uma, sa Jerusalem tou̱ fogou̱, sa Damaskuskou̱ fogou̱ i. Iligi, sa Damaskus hafe̱i degeimou̱, hoho̱ ta agudiletou̱ ge toto migilemou̱, e̱ sile̱ma̱i.

4 Sile̱mo̱u̱mou̱, e̱ mihi̱kou̱ fiyamou̱ tilali, ta̱ uwo ta kou̱ gue tobou̱ mou̱ du, Sol, Sol, na̱ kageimou̱ a̱ makouya?

5 E̱ yodu, Hiye O, na̱me koyo? Kege yodumou̱, Hiye Oha̱, a̱me Yesu, na̱ a̱nou̱ makodiyode tobou.

6 Ke̱nou̱ si na̱ haguaba, sa Damaskuskou̱ folouba, o taha̱ na̱ degele ke̱ tobolou̱ yode tobou.

7 O Solbou̱ de yolu kedia̱ kesigiemou̱, ta tali̱ mei. Ta̱ uwo ke̱ kou̱ dulo iye, ke̱nou̱ si o ke̱ tolu̱ kaha̱ tou̱ be ta dugulo ili mei.

8 Tali̱ mei tafalaguamou̱, Sol e̱ haguа̱, diho̱ kusiamou̱ dugube, dugulo sagai̱ kegei duguli mei. Kegeimou̱, e̱ mogo dia̱ e̱ dobogo̱u tolou̱, sa Damaskuskou̱ fologai.

9 Dihǫ du dege deleibe, sawisiei kamadia kege delei. Ẹ̱
nalẹ nali̱ mei, haba huẹ̱ine ta nali̱ mei.
10 O ta, Hiye Ohạ dabai degedi o, ẹ hụbe Ananaias, ẹme sa
Damaskus tie o. Ẹ̱ dihǫ boholo͡u mạmo͡u dube, Hiye Ohạ ẹ̱
hụ Ananaias de solo͡u haguisoumo͡u du. Dulomo͡u ẹ̱ tobou,
Hiye O, ạme dala kuhẹ̱.
11 Hiye Ohạ ẹmoko͡u tobou, nạ haguạma ileba, a ẹ̱ hụbe A
Dǫụdo kẹ̱ ile, o Judashạ mosǫko͡u foloba, nạ o kediạmoko͡u
be sa Tarsus o Solbe ko͡u le de dala? de yodu. O kẹ̱me ko͡u
bo͡u gebe dihǫ bagạ tobolo͡u dala.
12 O kahạ ẹ̱ dihǫ du degei kẹ̱ kegeno͡u dalali, dihǫ boholo͡u
mạmo͡u dugube, o ta, ẹ̱ hụbe Ananaias hagua feleẹ̱imo͡u dugu.
O Ananaiashạ ẹmoko͡u haguamo͡u, ẹ̱ haba duguyadomo͡u ẹ̱
dihǫko͡u dobogo͡u dogogumo͡u dugu.
13 Kegemo͡u, Ananaiashạ sima tobou, Hiye O, ạ o sụdo
kediạ Solhạ nẹ̱ o sasạ̱i sa Jerusalem tie kediạmoko͡u midihǫ
kasagạ̱i milo͡u gamo͡u hiyedo makodi kẹ̱ tobolo͡u imo͡u du.
14 Ẹ̱me mogo͡u du dalaguadi hiye o kediạ tobo͡u mo͡u
hagua, o sasạ̱i nẹ̱ hụ hebele fogudi kediạ olo͡u fẹ̱i to͡u ma
ile, didiǫ masaleyode tobou.
15 Kẹ̱no͡u si Hiye Ohạ Ananaiasko͡u be nạ iyede tobou.
Ạ̱ge Solbe mạ dabai degeyadomo͡u ko͡u makai. Ẹ̱ ileba,
sa ta o sasạ̱ibo͡u, die hiye o olo͡u fẹ̱ibo͡u, Israel o sasạ̱ibo͡u
kediạmoko͡u mạ hụya kẹ̱ egei tobo͡u mo͡u siale.
16 Mạ dowoye ẹ̱ hagi̱ gehẹ̱ gehẹ̱ kẹ̱ dugulo kẹ̱ ạ̱ge ẹmoko͡u
ko͡u hehegie tobolo͡u yodei.
17 Kegemo͡u, Ananaiashạ ile, mosǫ Solhạ duwo kako͡u
folomo͡u, ẹ̱ dobogo͡u Solko͡u dogoguomo͡u tobou, mạ mogo
Sol, Hiye O Yesu, nạ aliko͡u gelegu kahạ tobo͡u mo͡u ạ̱ kuhe
hagulu, nẹ̱ dihǫ haba bolǫ degeiba duguba, Duo Bolofẹ̱ihạ
nạ to͡u yadomo͡u yode tobou.
18 Kege tobo͡u mo͡u, kelegeno͡u miyẹ̱ gebe sagạ̱i kahạ
dogoma deleiguei kẹ̱ gugusoumo͡u, Sol ẹ̱ dihǫ bologuǫụmo͡u
bolǫ degeimo͡u, ẹ̱ haguạma ile, fafeleya tofou.
19 Fafeleya tofou mei degemo͡u, ẹ̱ nalẹ̱ nạma nelẹ̱ degei.

Solhạ sa Damaskusko͡u tạ uwo bolofẹ̱i kẹ̱ hehegie tobou

Kegemo͡u, Sol ẹ̱ sa Damaskusko͡u huyadefẹ̱i deleibe, Hiye
Ohạ dabai degedi o kediạbo͡u de delei.
20 Ẹ̱ kele dalali, Juda o kediạ egei mosǫ tano͡u tano͡u ya
Yesube Godihạ Dihiyode tobo͡u mo͡u siei.

21 Sa kẹ̱ tie o sasa̱i kediạ ẹ̱ tạ̱ kẹ̱ dulo kesigiemo͡u, dio͡unno͡u
ko͡u gue tobolo͡u i, o ko͡ume Yesuha̱ hụ̱ hebele fogulo idi o
sasa̱i makodi oyodele i. Sa Jerusalemko͡u ko͡u kegema fogo͡u
hagua, haba ko͡u le o sasa̱i kegele i kediạne didiọ̱ to͡u ma sa
Jerusalemko͡u ile, mogo͡u du dalaguadi hiye o kediạmoko͡u
seseguba, tạ̱ salamo͡u degeli sagạiyode tobolo͡u i.
22 Kẹ̱no͡u si Sol ẹ̱ nelẹ̱be hiye degeligi, Yesu ẹ̱me Godiha̱
makai o Kelesuyodema tamạ̱do hehegie tobo͡u mo͡u, Juda o,
sa Damaskus tie kediạ dulo kesigiemo͡u, ta tạ̱ ili mei.

Juda o kediạ gofo͡u degele imo͡u, Sol ẹ̱ kama fou

23 Sol ẹ̱me sa Damaskusko͡u hiyedo dalali kelege, Juda o
kediạ kefeguomo͡u, ẹ̱ wouba tolo ileyodema dọ̱ụsusulo i.
24 Kẹ̱no͡u si Solha̱ o kediạ degelamo͡u degele ili kẹ̱ du.
Sa Damaskus kekai adi tano͡u tano͡u koko͡u be, oe agalibo͡u
huliạmebo͡u ama dalaguadiyode tobolo͡u imo͡u du.
25 Kẹ̱no͡u si huliạme ta kelege, ẹ̱ dabai degedi o kediạ
ẹ̱ kekai tageto͡u wolo͡u fologamo͡u, tigi mosọ̱ tegei kodu
sagiemo͡u, tino͡u to͡u fofo͡u guemo͡u mulụ̱gi, mihi̱ko͡u mulọ̱
kogu.

Sol ẹ̱ sa Jerusalemko͡u ile delei

26 Kegemo͡u, Sol ẹ̱ sa Jerusalemko͡u ile folomo͡u,
damalẹ̱yodei o sasa̱i kediạ gelegulamo͡u degeimo͡u, o sasa̱i
kediạge wa, ẹ̱me Yesuha̱ dabai degedi o degeli meiyade
tawalemo͡u, guẹ̱ degele i.
27 Kẹ̱no͡u si o Barnabasha̱ ẹ̱ wolo͡u mo͡u, tạ̱-bolofẹ̱i-malạ̱-
suluguadi-o kediạmoko͡u i. O kaha̱ o kediạmoko͡u susulo
toboube, Solbe Hiye O ali duo dugumo͡u, Hiye Oha̱ ẹ̱moko͡u
tobo͡u mo͡u, ẹ̱ sa Damaskusko͡u felei. Folomo͡u guẹ̱ degeli
mei, ẹ̱ Yesuha̱ hụya kẹ̱ egei tobo͡u mo͡u sieiyode tobou.
28 Kegemo͡u, Sol ẹ̱ o kediạbo͡u de dalali, sa Jerusalem
keleya kẹ̱ siei. Ẹ̱ ta guẹ̱ degeli mei, Hiye Oha̱ hụya kẹ̱ egei
tobo͡u mo͡u siei.
29 Juda o ilo kelebe Grik tạ̱eno͡u tobolo͡u idi. Ẹ̱ o kediạbo͡u
de tạ̱e biyadi, kẹ̱no͡u si o kediạ ẹ̱ walamo͡u degele i.
30 Ẹ̱ mogo diạ tạ̱ kẹ̱ dulomo͡u, diạ ẹ̱ wolo͡u mugua, sa
Sisariako͡u fologa ẹ̱moko͡u tobo͡u mo͡u, ẹ̱ sa Tarsusko͡u fogo͡u
i.
31 Kegemo͡u, damalẹ̱yodele i o kediạ sa Judiabo͡u, sa
Galilibo͡u, sa Samariabo͡u kile bologuạdo dalaguadi. Oe
ta makodiyo mei, die damalẹ̱yodei nelẹ̱do dege dalaguadi.

Hiye Ohạ hayedu dalaguamou͡, Duo Bolofẹihạ dedẹi sasagieimou͡, o sasại sụdo ebele damalẹyodemamou͡, olou͡ fẹi sụdo degei.

Pitahạ o Ainias bologuọụmou͡ bolọ degei

32 Pita ẹ sa sa keleya kẹ sulugi, sa ta Lidakou͡ ne folomou͡, Godihạ o sasại sa kele tie kediạbou͡ de delei.
33 Sa kokou͡ o ta, ẹ hụ Ainias, ẹme dobogo□ubou͡ abogo□ubou͡ olou͡ fẹi tofigiei dalamou͡ dugu. O kẹme hagualẹ sagại mei dalali, sadebe olou͡ fẹibe dimayosi kege mei degei.
34 Pitahạ o kokou͡ tobou, Ainias, nạme Yesu Kelesuhạ bologuọụmou͡ bolọ degeli kuhẹ. Nạ haguạba, nẹ tiadi bimại kẹ bologuạyede tobou͡ mou͡, kelegenou͡ o kahạ haguại.
35 Sa Lida o sasạibou͡, imị sa Saron o sasạibou͡ kediạ o kẹ bolọ degeimou͡ duguomou͡, fị boholou͡ mou͡, Hiye Okou͡ damalẹyodele i.

Pitahạ sasại Tabita kou͡ tolo i kẹ haguạgimou͡ gehẹ degei

36 Sa Jopakou͡ Yesuhạ dabai degedi sasại ta delei, ẹ hụbe Tabita, Grik tạege Dorkasyodele idi. Sasại kahạge o sasại kediạmokou͡ midihọ bolofẹi kẹnou͡ milou͡ gamou͡, haba bi mei o sasại kediạne dogou͡ gudi.
37 Sawisiei ta kelege, ẹ do duguomou͡, tolo i. Tolo imou͡, ẹ mogo diạ ẹ tou͡ kẹ bigimamou͡, fou͡ gou mosọ kotou͡ malạ fologa dogogulo i.
38 Sa Jopabe sa Lida hafẹi dege dala kahạ degemou͡, Yesuhạ dabai degedi o kediạ Pitabe sa Lidakou͡ dalayodeimou͡ dulomou͡, die o bolọụ ta tobou͡ mou͡ ya fologamou͡, Pitakou͡ nạ sa Jopakou͡ totodo iyede tobou.
39 Kegemou͡, Pita ẹ o bolọụ kẹdiliebou͡ de i. Yolugi, mosọkou͡ fologoumou͡, dilie ẹ wolou͡, fou͡ gou mosọ kotou͡ fologai. Fologoumou͡, kuei sasại kediạ kefeguo, ẹ silẹmạ gosolo i. Sasại kahạ gehẹ dalali, yukuei gofou͡ gai kẹ mo□uma, Pitakou͡ hehegiemou͡ gosolo i.
40 Yukuei kẹ hehegile imou͡, Pitahạ sasại kediạ tobou͡ mou͡, mihịkou͡ mugua hobogou͡ mou͡, ẹ yubu sugulo fiya duwoli, dihọ bagạ tobou͡ mou͡ iligi, sasại tei kokou͡ midihọ degemou͡ tobou, Tabita, nạ haguạyede tobou͡ mou͡, sasại kahạ dihọ kusiamou͡, ẹ duguomou͡, haguạ biyei.
41 Ẹ sasại kahạ dobogo□u tolou͡ haguạgimou͡, haguạ tefelei. Haguạ tafalamou͡, ẹ Godihạ o sasạibou͡, kuei sasạibou͡ olou͡

fẹi kediạ haguisoumo͡u, fologoumo͡u, ẹ Tabita tei gehẹ degei kẹ hegimo͡u dugulo i.

42 Pitahạ kẹ degei tạ kẹ sa Jopa tie o sasại olo͡u fẹi dulo tefemo͡u, o sasại sụdo Hiye Oko͡u damalẹyodele i.

43 Ẹ sa Jopako͡u hiyedo deleibe, o gali kolo dabai degedi o, ẹ hụ Saimonbo͡u de delei.

10

Ẹsol o tahạ Korniliusko͡u tamạ degemo͡u tobou

1 Sa Sisaria tie o ta, ẹ hụbe Kornilius, ẹme sa Itali ami o kediạ dia daladi o.*

2 Ẹbo͡u ẹ soso͡u bo͡u diạme olo͡u fẹi egei dulomo͡u, Godihạ hayedu dalaguadi o sasại. Ẹge Juda o sasại bibo͡u mei kediạ dogo͡u gudi. Godiko͡u ne dihọ bagạ tobo͡u di.

3 Sawisiei ta kelege, habi 3 klok sagại kege, ẹ dihọ boholo͡u mạmo͡u tamạdo dugube, Godihạ ẹsol o tahạ folomo͡u ko͡u gue tobou, Kornilius deimo͡u du.

4 Ẹ kẹ dulomo͡u, guẹ hiyedo degemo͡u yodu, Hiye O, nạ kageimo͡u ạmoko͡u tamạ degeiya?

Kegemo͡u, ẹsol o kahạ ẹmoko͡u ko͡u gue tobou, nạ Godiko͡u dihọ bagạ tobo͡u dibo͡u, haba bi mei o kediạmoko͡u bi nẹdibo͡u kẹme Godihạ ta toto͡u degeli mei, ẹ hohọ degediyode tobou.

5 Ifi nạ o ilo kele tobo͡u ba, sa Jopako͡u ile, o ta, ẹ hụbe Saimon, ẹ hụ tabe Pitayodele idi kẹ tobo͡u ba, nạmoko͡u haguayedei.

6 Pita ẹme o ta, ẹ hụbe Saimonbo͡u de dala, gali kolo dabai degedi o kahạ mosọko͡u. Mosọ kẹme tọ dawala ko koko͡u duwoyode tobou.

7 Kegemo͡u, ẹsol o kahạ Korniliusko͡u tạ kẹ tobo͡u ma fogo͡u imo͡u, Korniliushạ ẹ dabai degedi o bolọụbo͡u, haba ami o tabo͡u de haguisai. Ami o kẹne egei dudi o, Korniliusbo͡u de daladi.

8 O kamadia kediạ haguasieimo͡u, ẹ diạmoko͡u ẹ dugu kẹ olo͡u fẹi tobo͡u mamo͡u, nị sa Jopako͡u imabeede tobo͡u mo͡u, fogo͡u yai.

Pitahạ dihọ boholo͡u mạ dugu

* **10:1 10:1** Ẹ ami o olo͡u fẹibe 100 kege dia delei.

9 O Korniliushạ tobou̯ mou̯ yai kediạ yolugi ali tiasigei.
Sabiyoumou̯ yolugi, agali duo sa Jopa hafẹi degeimou̯ be,
Pita ẹme mosọ tagetou̯ * dihọ bagạ tobou̯ lamou̯ felei.
10 Ẹ duwoli, hegie degemou̯, nalẹ nalẹ sagại degei. O tae
nalẹ you sili kelege, ẹ dihọ boholou̯ mạ dugube,
11 agudio a solo͡umại. Yukuei ye sagại degei kẹ migimou̯
dugube, ti bolọụ bolọụ kahạ tolou̯ mou̯ tou̯ fofou̯ gue,
mihịkou̯ migimou̯ dugu.
12 Yukuei ye kodu gali sụdo dalamou̯ dugu, wai sagạibou̯,
sabi sagạibou̯, siobou̯ sụdo dalaguamou̯ dugu.
13 Ẹ kẹ maseligi, tạ uwo ta kou̯ gue tobou̯ mou̯ du, Pita, nạ
haguạba, gali ko͡u woma nạyedeimou̯ du.
14 Kẹnou̯ si Pitahạ tobou, Hiye O, ạ gali ko͡ume nalẹ
meido. Gali kuolou̯ mại dalamou̯ be ạ ta nạdiyo mei. Nẹ
dihịle kokou̯ gali ko͡u nọụbabe kasagạiyode tobou.
15 Tạ uwo kahạ ẹmokou̯ haba tage kou̯ gue tobou,
gali Godihạ nạyede tobou kẹme hobou̯ kasagạiyode tobou̯
dayede tobou̯ mou̯ du.
16 Yukuei ye kahạ kamadia kege tamạ degemamou̯,
kelegenou̯ boholou̯ mạ, agudiletou̯ malạ foloumou̯ dugu.
17 Kegemou̯, Pita ẹ yo͡u dugu kahạ sibigẹbe kage domou̯
fị hiyedo mạ duwomou̯, o Korniliushạ tobou̯ mou̯ haguasiei
o kediạ haguasiligi, omokou̯ Saimonhạ mosọbe kilịya duwo
de yodugamou̯ haguasiligi, mosọ adikou̯ felẹgai.
18 Felẹgamou̯ tafalaguali kou̯ gue haguisa tobou, o Saimon,
ẹ hụ tabe Pita, o kẹme kou̯ le de dala?
19 Pita ẹ yo͡u dugu kẹnou̯ fimạ duwomou̯, Duo Bolofẹihạ
ẹmokou̯ tobou, nạ du, o kamadia kege nạ ka haguasiliyodei.
20 Nạ haguạma mulọba, o kediạbou̯ de i. Nạ hobou̯ fị
hiyedo mạda. Diạme ạ tobou̯ mou̯, haguasieiyode tobou.
21 Kegemou̯, Pitahạ mulọ, o kediạ duguo tobou, o nị
dugulamou̯ kolube, ạ kuhẹ. Nịme kadegeimou̯ haguasieiya?
22 O kediạ tobou, eibe ami o kediạ dia daladi o Korniliushạ
tobou̯ mou̯, haguasili. Ẹme dọụdo o, Godihạ hayedu daladi.
Juda o olou̯ fẹi kediạne ẹme o bolọdoyode tobolou̯ idi.
Kegemou̯, ẹ tobou̯ mou̯, ei kuhe haguasili. Yobe, Godihạ
ẹsol o tahạ nạme ẹ mosọkou̯ ileba, egei tobou̯ ba ẹge duyede
tobou.

---

* **10:9 10:9** Die mosọbe meleyabou̯ mei, mou̯ bo degeinou̯.

23 Pitaha̱ ta̱ ke̱ dulomo͡u tobou, ni̱ ko͡u le tiamabeedei. Tiei sabiyoumo͡u, hagua̱, o kedia̱bo͡u de i. O ilo, damale̱yodei o sa Jopa tie o kedia̱ne yai.

Pita e̱ ile, Korniliusha̱ mosǫko͡u felei

24 Pitabo͡u dia̱ yolugi, ali tano͡u tiasigemo͡u, sa Sisariako͡u fologai. Kelegebe, Kornilius e̱me yo□u e̱ soso͡u bo͡u, e̱ mogodo dia̱bo͡u olo͡u fe̱i kedia̱ ko͡u haguisoumo͡u, e̱ mosǫko͡u kefeguo baha duwoguamo͡u, Pita kuhe felei.

25 Pitabo͡u dia̱ mosǫdu falamo͡u degeimo͡u, Korniliusha̱ mulǫmo͡u, Pitaha̱ e̱ abogo□u hafe̱i dege yubu sugulo fiyamo͡u duwei.

26 Ke̱no͡u si Pitaha̱ e̱ dobogo□u tolo͡u haguа̱giemo͡u, na̱ haguа̱yedei. A̱ne sa sibige̱ ono͡u yode tobou.

27 Dilie ta̱ komo͡u mosǫdu fologamo͡u, Pitaha̱ dugube, o sasa̱i sụdo kefeguo duwoguamo͡u dugu.

28 Kegemo͡u, Pitaha̱ o sasa̱i kedia̱moko͡u tobou, Juda o eibe sa ta obo͡u de geleguo duwolobe kuolo͡u hiyedo ke̱me ni̱o͡u ko͡u tewe. Mosesha̱ eimoko͡u be, ni̱ sa ta o kedia̱me gelegudamabeedema kuolo͡u dogogu. Ke̱no͡u si Godiha̱ a̱moko͡u hegibe, sa ta o kedia̱me Godiha̱ dihi̱le koko͡u ta kasaga̱iyodema, dia̱bo͡u gelegulo ke̱ ta kuolo͡u dogogudayede tobou.

29 Kegei kaha̱, ni̱ a̱moko͡u haguayede toboube, a̱ dulomo͡u hagulu kuhe̱. A̱ dafali mei. Haba a̱ ni̱moko͡u yodulube, kageimo͡u ni̱ a̱ haguayede tobolou?

30 Kegemo͡u, Korniliusha̱ tobou, sawisiei 4 kege you mei degele dalamo͡u kelege, habi 3 klok nebe ko͡u gueimo͡u, a̱ ma̱ mosǫko͡u duwoli, dihǫ baga̱ tobou. A̱ dihǫ baga̱ tobolo͡u duwoli dugube, o ta toto haguamo͡u, a̱moko͡u midihǫ dege tafalamo͡u dugube, e̱ yukueibe fǫ degei hohǫ hiyedo dugu.

31 E̱sol o kaha̱ a̱moko͡u ko͡u gue tobou, Kornilius, Godiha̱ge na̱ dihǫ baga̱ tobo͡u dibe ko͡u du. Haba na̱ o sasa̱i bi mei kedia̱moko͡u bibo͡u selebo͡u ne̱di ke̱ne e̱ ko͡u tewe.

32 Kegemo͡u, na̱ o ilo kele tobo͡u ba, sa Jopako͡u ile, o Saimon, e̱ hụ tabe Pitayodele idi ke̱ tobo͡u ba, haguayedei. O ke̱me o gali kolo dabai degedi o Saimonha̱ mosǫko͡u dala, mosǫ tǫ dawala ko koko͡u duwo ke̱.

33 E̱sol o kaha̱ ta̱ ke̱ tobo͡u mo͡u, kelegeno͡u a̱ o ilo kele totodo tobo͡u mo͡u yai, na̱ tobo͡u ba haguayadomo͡u. Ei na̱me haguei kaha̱ bolofe̱iyodili kuhe̱. Ifibe ei olo͡u fe̱i haguasie,

Godiha̱ dihi̱le kuokou̍ kefeguo duwogua kuhẹ, Hiye Oha̱ na̱mokou̍ tobou kẹ na̱ eimokou̍ hehegie tobou̍ ba, ei olou̍ fẹi̱ dulamou̍.

Pitaha̱ Korniliusha̱ mosọ kokou̍ ge egei tobou

34 Kegemou̍, Pitaha̱ kou̍ gue tobou, damalẹdo, ifibe a̱ tawali, Godiha̱ sa sibigẹ o sasa̱i̱ dibe ẹsofẹi̱ ẹsofẹi̱ dei mei, olou̍ fẹi̱ tefelenou̍ do dugulu.

35 Sa sa o sasa̱i̱ koyoha̱ Godiha̱ hayedu dalali, midihọ dọu̱do kẹnou̍ milou̍ mou̍ be, o kẹme Godiha̱ge tobekou̍ mugudiyo mei, o kokou̍ hohọ hiyedo degedi.

36 Ta̱, Godiha̱ Israel o sasa̱i̱ eimokou̍ nẹi̱ kẹme ni̱ kou̍ tewe. Ta̱ uwo bolofẹi̱ kẹme kou̍ gue, Yesu Kelesube o sasa̱i̱ olou̍ fẹi̱ di Hiye O. Ẹ degeiye, di Godibou̍ de mogo tanou̍ degei.

37 Sa Israel kokou̍ tama̱ degemou̍ ibe ni̱ kou̍ tewe. Kẹme sa Galilikou̍ ge yomogoube, Jonha̱ fafeleya tofou̍ mabeedei kelege yomogou.

38 Godiha̱ sa Nasaret o Yesu ẹmokou̍ Duo Bolofẹi̱bou̍, nelẹ hiyedobou̍ de nelẹmou̍, ẹbou̍ de dalamou̍, ẹ sa sa olou̍ fẹi̱ sulugi, midihọ bolofẹi̱ milou̍ gamou̍, o sasa̱i̱ Tama̱ha̱ tou̍ mou̍ suluguadi kedia̱ olou̍ fẹi̱ bologuọu̱mou̍, bolọ degele i.

39 Eibe ẹ sa Judabou̍ sa Jerusalembou̍ kokou̍ ge ẹ milou̍ ga sumou̍ dugu kẹ hehegie tobolou̍ idi. Ẹme o kedia̱ hebe fufuguoma̱itou̍ dogoguomou̍, ikoke degele imou̍ tolo i.

40 Kẹnou̍ si sawisiei kamadia kege mei degeimou̍, Godiha̱ ẹ haba hagua̱gimou̍, ẹ gehẹ dege hagua̱ma ilemou̍, o sasa̱i̱ dihi̱le kokou̍ sumou̍ dugulo i.

41 Ẹ tama̱ degeibe, ẹ Juda o olou̍ fẹi̱ kedia̱mokou̍ tama̱ degeli mei. Ẹ Godiha̱ makai o eimokou̍ nou̍ tama̱ degei. Ẹ widaikou̍ ge hagua̱ma hagua felẹmou̍, eibou̍ de duwoli, nalẹbou̍ huẹi̱bou̍ de nala̱ duwei.

42 Ẹ eimokou̍ be o sasa̱i̱ kedia̱mokou̍ egei tobolou̍ ba, haba Godiha̱ ẹme o sasa̱i̱ tofigili meibou̍ tofigieibou̍ olou̍ fẹi̱ kedia̱ ta̱ sai fidi oyodema makama̱iyode tobou̍ mabeede tobou.

43 Habage-degele-duguo-tobou̍ di-o olou̍ fẹi̱ kedia̱ ẹ habage degele kẹ kou̍ gue tobolou̍ idi, o sasa̱i̱ olou̍ fẹi̱be ẹ hu̱ya kẹ damalẹyodeibasi, die midihọ kasaga̱i̱ milou̍ gadi kẹme Godiha̱ gebe meiyodele.

Duo Bolofẹiha̱ sa ta o kedia̱ tolou̍ hobogou

44 Pitaha̱ egei kẹ tobolou̍ dalamou̍, o sasa̱i̱ ta̱ kẹ dulo ili kẹ Duo Bolofẹi̱ha̱ tolou̍ hobogou.

45 Juda o damalẹyodele i, Pitabou de haguasiei kediạ kẹ
duguo kesigiemou tobolou i, Godihạ ẹ Duo Bolofẹi tobou
mou migimou, sa ta o sasại kediạmokou ne solou do
nelẹiyode tobolou i.
46 Kege tobolou i kahạ yobe kou gue, sa ta o sasại kediạme
tạ gehẹ gehẹ tạe tobolou mou, Godihạ hụ hebele foguo
tobolou imou dulo i kahạ degemou. Pitahạ kẹ dulomou, kou
gue tobou,
47 Godihạ eimokou be Duo Bolofẹi kou nẹi sagại kẹnou
tefei, ẹge sa ta kediạmokou ne nelẹi kuhẹ. Kegei kahạ
degemou, o sasại kediạ huẹilikou fafeleya tofolou kẹme obe
akogulo sagại meiyode tobou.
48 Pitahạ haba o sasại kediạmokou, nẹi Yesu Kelesuhạ hụya
kẹ fafeleya tofou mabeede tobou. Fafeleya tofou mamou,
diạ Pitakou diạbou de huyadefẹi dalayede tobolou i.

11

*Pitahạ sa Jerusalemkou boholou mạ ile folomou, sa ta
kokou tamạ degei kahạ tạ kẹ susu*

1 Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-obou, damalẹyodele i o sa
Judiakou dalaguabou olou fẹi kediạ sa ta tie o sasại kediạ
Godihạ tạ dulo iliyodeimou dulo i.
2 Kegemou, Pita ẹ sa Jerusalemkou ile foloumou, Juda o
damalẹyodei o, kolo diafigidi o kediạge ẹmokou gofo□u dege
tobolou i.
3 Gofo□u dege kou gue tobolou i, nạme kageimou o kolo
diafigidiyo mei o kediạ mosọkou folo duwoli, o kediạbou de
nalẹ nạdiya?
4 Kegemou, Pitahạ midihọ ẹmokou tamạ degei kẹ olou fẹi
susulo tobolou gi,
5 ạ sa Jopakou dihọ bagạ tobolou dalali, dihọ boholou
mạmou, ạ yukuei ye sagại degei kẹ migimou dugube, ti
bolọụ bolọụ kahạ tolou mou tou fofou gue, ạ dalakou
migimou dugu.
6 Ạ defẹido tawalamou dugube, yukuei ye kodube gali
sụdo dalamou dugu. Dabai wai sagạibou, fia wai sagạibou,
sabi sagạibou, siobou sụdo dalaguamou dugu.
7 Ạ kẹ masele dalali, tạ uwo ta kou gue tobou mou du,
Pita, nạ haguạba gali ko□u woma nạyedeimou du.

8 Kẹnou si ạ tobou, Hiye O, ạ gali kou̍me nalẹ meido. Gali
kuolou maị dalamou be, ạ ta nạdiyo mei. Nẹ dihị̱le kokou
gali kou̍u nọụbabe kasagạiyode tobou.
9 Tạ uwo kahạ hebenitou ge haba tage kou gue tobou,
gali bolọdo Godihạ nạyede tobou kẹme hobou kasagạiyode
tobou dayede tobou mou du.
10 Yukuei ye kahạ kamadia kege tamạ degemamou, haba
bimạị kẹ boholou mạ, agudiletou malạ foloumou dugu.
11 Kegemou kelegenou, o kamadia kege ta sa Sisaria o tahạ
tobou mou haguasiei kediạ mosọ ạ dala kokou felẹgai.
12 Felẹgoumou, Duo Bolofẹihạ ạmokou kou gue tobou, nạ
o kediạbou de ilebe, fị̱ hiyedo mạdayedei. Kege tobou mou,
ạ i. Damalẹyodei o olou fẹị walạiyosi kege kou̍udiạne ạbou
de yolugi, o kahạ mosọkou fologai.
13 Fologoumou, o kahạ eimokou toboube, ẹsol o tahạ ẹ
mosọkou tamạ degema, ẹmokou kou gue tobou, nạ o ilo kele
tobou ba, sa Jopakou ya, o Saimon, ẹ hụ tabe Pitayodele idi
kẹ tobou ba, haguayede tobou kẹ tobou mou dulo i.
14 Nạ o kahạ egei tobolou kẹ dubabe, Godihạ nạbou nẹ
sosou bou olou fẹị kege mamolou̍uyode tobou.
15 Ẹ ạmokou kege tobou ma mei degeimou, ạ egei tobolou
gi, Duo Bolofẹihạ o kediạmokou migimou dugu. Diạmokou
migine, afu dimokou migi sagạị kẹnou tefele migi.
16 Ạ kẹ duguomou, Hiye Ohạ kou gue kou tobou kẹ tawai,
Jonhạge o sasạibe huẹilikou fafeleya degedi. Kẹnou si nị̱me
Duo Bolofẹihạ fafeleya degeleyodei kẹ tawai.
17 Dibe Hiye O Yesu Kelesukou damalẹyodeimou, Godihạ
ẹ Duo Bolofẹị dimokou solou do nẹị. Nebe kẹnou tefei, ẹ
o sasạị kediạmokou ne solou do nẹị. Kegei kahạ degemou,
ạge Godihạ dabai kẹme ta akogulo sagạị meiyode tobou.
18 Juda o damalẹyodei kediạ Pitahạ tạ kẹ dulomou, tạbou
meiyode tobolou i. Diạ Godihạ hụnou hebele foguomou
tobolou iligi, ifi Godihạ sa ta o sasạị kediạne fị̱ boholou ba,
fị̱ gehẹ kẹ malạ iyadomou dogou guluyode tobolou i.

Sa Antiok o sasạị kediạ Kristen degei

19 Stiven wala imou tolo i kelege, Yesukou damalẹyodei
o sasạị ilo kediạne makolo imou, o ilo kele kama fosigei.
Kama fosige ya, ilo kele sa Fonisiakou youmou, ilo kele tọ
tibi sa Saipruskou youmou, ilo kele sa Antiokkou youmou

dei. O sasa̱i̱ olo͡u fe̱i̱ kediạ Yesuha̱ degei ta̱ ke̱me Juda o kediạmoko͡u no͡u hehegie tobolo͡u i.

20 Ke̱no͡u si o ilo kelebe, to̱ tibi sa Saiprusbo͡u sa Sairinibo͡u kele tie o kediạ sa Antiokko͡u ya fologa, Hiye O Yesuha̱ degei ta̱ uwo bolofe̱i̱ ke̱ Grik ta̱ tobo͡u di o sasa̱i̱ kediạmoko͡u ne tobolo͡u i.

21 Hehegie tobolo͡u deleigueibe, Hiye Oha̱ dede̱i̱ ke̱ o kediạbo͡u de dalamo͡u, o sasa̱i̱ su̱do fi̱ boholo͡u mo͡u, Hiye Oko͡u damale̱yodele i.

22 Damale̱yodei o, sa Jerusalem tie kediạ sa Antiokko͡u ge degeli ke̱ dulomo͡u, o Barnabas tobo͡u mo͡u, e̱ sa Antiokko͡u i.

23 E̱ ile folomo͡u dugube, Godiha̱ habaguguei midiho̱ ke̱ duguomo͡u, e̱ hoho̱ hiyedo degei. E̱ hoho̱ hiyedo degemo͡u diạmoko͡u Hiye Oha̱ ta̱ defe̱i̱do sesemabeedema dede̱i̱ sasagiei.

24 Barnabas e̱me o bolo̱do, Duo Bolofe̱i̱ha̱ tou dalali, nele̱do dege damale̱yodei o. O sasa̱i̱ su̱do kediạne Hiye Oko͡u damale̱yodema haguasiei.

25 Kegemo͡u, Barnabas e̱ sa Tarusko͡u o Sol ka i.

26 E̱ Sol duguomo͡u, sa Antiokko͡u wolo͡u haguei. Sadebe tano͡u ta dilie damale̱yodei o sasa̱i̱ kediạbo͡u de dalali, Hiye Oha̱ ta̱ ke̱ o sasa̱i̱ su̱do kediạmoko͡u hehegie tobolo͡u i. Hu̱ Kristen ke̱me sa Antiokko͡u ge yoma hu̱ tile i.

27 Kelege, habage-degele-duguo-tobo͡u di-o ilo kele sa Jerusalem to͡u fogo͡u mo͡u, sa Antiokko͡u haguasie fele̱gai.

28 Die o ta e̱ hu̱be Agabus, e̱ Duo Bolofe̱i̱ha̱ nele̱ya ke̱ tafalali, sa sa olo͡u fe̱i̱be hegie hiyedo tama̱ degeleyode tobou. Habage, Sisar Klodiusha̱ sa sa dia delei kelege, hegie hiyedo ke̱ damale̱do kuhe tama̱ degei.

29 Yesuha̱ dabai degedi o sasa̱i̱ kediạge Agabusha̱ ta̱ ke̱ dulomo͡u, ta̱ do̱u̱sususuma, sele diạ dala saga̱i̱ ke̱ kefema, damale̱yodele i o sasa̱i̱, sa Judiako͡u dalagua kediạmoko͡u nelạmo͡u degele i.

30 Sele kefema, Barnabasbo͡u Solbo͡u diliemoko͡u ne̱i̱mo͡u, dilie malạ ya, damale̱yodei o sasa̱i̱ wolo͡u daladi o kediạmoko͡u ne̱i̱.

12

Herotha̱ Jems woumo͡u tolo imo͡u, haba Pita didio̱ mugu

1 Kelege, hiye o Herotha̱ damale̱yodei o sasa̱i̱ ilo kele makomo͡u i.

2 Ḕ o ilo kele tobo͡u mo͡u, aweki mẹ bolọ̱u kahạ Jems walamo͡u tolo i. Jemsbe Jonhạ ẹ eyẹ.
3 Juda o kediạ ẹ kẹ degei kako͡u hohọ degele imo͡u duguomo͡u, ẹ haba Pitane tou, didiọ mugulamo͡u. O mola mei o͡u sidi sawisiei hiye kelege ẹ kẹ degei.
4 Ḕ Pita tolo͡u mo͡u, wolo͡u ile, didiọ muguomo͡u, ami hiye oko͡u ẹ ami o olo͡u fẹ̱i 16 kege Pita dia dalaguamabeedei, doso͡u dia doso͡u dia kegega degemo͡u ileba, Gabama I Sawisiei* tolo͡u kelege, Herothạ Pita telemạba, o dihḭle koko͡u tạ salamo͡u degei.
5 Kegemo͡u, ami o kediạge Pitabe didiọ mosọko͡u dalamo͡u dia deleiguei. Kẹno͡u si damalẹyodei o sasạḭ kediạ Godihạ Pita dogo͡u guyedema hiyedo dihọ bagạ tobolo͡u i.

Ẹsol o tahạ Pita dogo͡u gumo͡u, didiọ mosọ to͡u fogo͡u fogo͡u i

6 Kegemo͡u, sawisiei Herothạ Pita tạ saleyodema maka degeibe idiba kege domo͡u. Huliạ kahạge ami o ta iloko͡u haba ta iloko͡u dema, Pita ẹme mogo͡u du tiei. Ḕme tigi nelẹdo bolọ̱uye tigei, haba ami o ilo kelene adiko͡u dia deleiguei.
7 Kelegeno͡u, Hiye Ohạ ẹsol o tahạ didiọ mosọ kodu totono͡u tamạ degeimo͡u, hohọ hiyedo hohọgu. Pita tilamo͡u ẹsol o kahạ ẹ figiko͡u kuguo tiliguomo͡u, nạ toto haguạyede tobo͡u mo͡u, tigi nelẹdo, ẹ dobogo͡u tigei kẹ kusiama, mihḭko͡u fiyasigei.
8 Ḕsol o kahạ ẹmoko͡u nẹ yukueibo͡u nẹ tamakabo͡u kạyede tobou. Pita ẹ kẹno͡u tefele degeimo͡u, ẹsol o kahạ haba tobou, nẹ yukuei sasado kẹ kạba, ạ sesele haguayedei.
9 Kege tobo͡u mo͡u, Pitahạ didiọ mosọ ẹ tiei kẹ to͡u fogo͡u, ẹsol o kẹ sesele i. Kẹno͡u si ẹge ẹsol o kahạ kẹ degelibe damalẹdade tawali mei, ẹge wa, tieimi duguluyade tawai.
10 Dilie ya, ami o bolọ̱u adiko͡u tafalaguamo͡u doho͡u go͡u fogo͡u yamo͡u, haba ami o ilo kelene doho͡u gue yolugi, kekai adi nelẹdo dege tefei koko͡u fologai. A kẹ solo͡umạ muguamo͡u be sa hiyeko͡u yadi. Dilie kodu tafalaguali dugube, a kẹ yo͡uno͡u solo͡umọ̱umo͡u dilie

* **12:4 12:4** *Gabama I Sawisiei,* ‘Pasoba’ tạ kahạ sibigẹbe ko͡u gue: Afu Godihạ sa Isip sisigọ wolo kẹ woumo͡u tofigieimo͡u, ẹ Israel sisigọ kediạno͡u si ta weli mei, mo͡u gabama i. Kegei degemo͡u, ẹ tobou, nḭ *Gabama I Sawisiei* kahạ dowo kẹ nalẹ kefema nạ demabeede tobou. Kege tobo͡u mo͡u, Israel o kediạ sa Isip to͡u fogo͡u, die sabeko͡u fogo͡u kogolo yai (Kisim Bek 12:1-42).

telemą, tamąkou muguai. Aba huyadefei yamou, kelegenou
ęsol o kahą Pita toto tou fogou fogou i.

11 Kegemou, Pitahą ise kęme damalędade tawai. Herotbou
Juda obou kedią ą bou basia makolamou degeimou, Hiye
Ohą ę ęsol o tobou mou hagua, ą kuhe dogou guludade
tawai.

12 Ę damalędade tawalemou, Mariahą mosǫkou i. Sasąi
kęme Jonhą ę adiou. Jon ę hu tabe Mak. O sasąi sudo sasąi
kahą mosǫkou kefeguomou, dihǫ bagą tobolou duweguei.

13 Pitahą ile falamou, mosǫ adikou koga tafalamou, dabai
degedi sasąi ta, ę hu Rodahą a tefei sou ląmou haguei.

14 Kęnou si ę Pitahą tą uwo kę dulo tawalemou, hohǫ
hiyedo degeiye, kęnou si a tefei sou lį mei, toto boholou
mą mosǫdu folomou, Pitabe hagua felę, adikou tafalayode
tobou.

15 O sasąi kediąge ęmokou be, gulokou, ną fį totou dege
tobolou yode tobolou i. Kęnou si ę damalędo damalę, Pitahą
tafalayode tobou mou be, haba diąge nąme Pitahą ę ęsol*
duguyode tobolou i.

16 Kęnou si Pita ę adikou koganou dalamou, dią a tefei
solo□umou dugube, damalędo ę tafalamou duguo kesigile i.

17 Ę dobogo□uye tądamabadomou akoguomou, diąmokou,
Hiye Ohą degeiye, ę didiǫ degei kę tou fogou kę susulo tobou
mamou, nįge Jemsbou, damalęyodei o sasąi ilo diąmokou
bou, ą nįmokou tobolou kę tobou mabeede tobou. Ę kege
tobou mamou, sa ta fogou i.

18 Sabiyoumou, ami o kedią dugube, Pitabe mei degeimou,
dią kesigiemou, guę hiyedo degemou, dio□usie Pitabe
kagelou? de yoduga i.

19 Pita didiǫ mosǫkou meiyode tobolou imou dulomou,
Herothą ę ami o kedią tobou mou ya, Pita ka sulugueiye,
kęnou si dugulo ili mei kahą degemou, Herothą ę ami o, Pita
dia deleiguei kedią kefemamou yodugoumou, Pitabe dią
dugulo ili meiyode tobolou imou, ę gofo□u hiyedo degemou,
ami o kediąme wouba tofigileyode tobou. Kege tobou ma,
sa Judia tou fogou, sa Sisariakou fogou ile tefelei.

Herot ę tolo i

---

* **12:15 12:15** Ęsol kęme Godihą ęsol mei. Afudo Juda o ilo kediąge ęsol sagąi o tanou tanou dogou guo suluguadi kedią midihǫbe o sasąi midihǫ sagąiyode tawale idi.

20 Hiye o Herothạ sa Tair o sasạibou̅, sa Saidon o sasạibou̅ kediạmokou̅ gofo□u hiyedo degeimou̅, o kediạ kefemamou̅, ẹ dugu yai. Yobe, o sasại kediạme asou̅ kolo mei. Ẹ asou̅ kolo kokou̅ nou̅ nalẹ malạ idi kahạ degemou̅. Ya fologamou̅, ẹ tiadi mosọdu dabai degedi o Blastusbou̅ tạ dọụsusumamou̅, Herot ẹmokou̅ ya, nạ ei solou̅ do degeba, gofo□u degeli kẹ fogou̅ yede tobolou̅ i.

21 Kegemou̅, sawisiei yo□u kou̅ makai kelege, Herothạ yo□u ẹ yukuei bolọdo kẹ kạma, yo□u duwodi bolọdo kotou̅ duwoli, o kediạmokou̅ tạ hiyedo tobou.

22 O sasại kediạ ẹ tạ tobolou̅ kẹ dulomou̅, hiḷigedo kou̅ gue tobolou̅ i, ko□ume obe tobou̅ yo mei, godi tahạ tobolou̅ yode tobolou̅ i.

23 Herothạ tạ kẹ dulomou̅, Godihạ hụ hebele foguli mei. Kegeimou̅, kelegenou̅ Hiye Ohạ ẹsol o tahạ ẹ woumou̅, do hiyedo ẹmokou̅ hagua kogumou̅, diabeye ẹ duledu nalạ iligi tolo i.

24 Kẹnou̅ si Godihạ tạbe nelẹdo degemou̅, sa sa olou̅ fẹi tefele siei.

25 Kegemou̅, Barnabasbou̅ Solbou̅ dilie sa Jerusalemkou̅ sele kẹ nelẹ fogou. Dilie sa Antiokkou̅ boholou̅ mạ yalamou̅ be, o Jon Makbou̅ de wolou̅ yai.

Polhạ sa sạdo keleya kẹ Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ hehegiemou̅ siei

(Tạ Hiye 13:1–21:14)

13

Damalẹyodei o kediạ Barnabasbou̅ Solbou̅ dilie Godihạ dabai degemabadomou̅ makamại

1 Sa Antiokkou̅, damalẹyodele ili o sasại kediạ dalagua kilebe habage-degele-duguo-tobou̅ di-obou̅, Godihạ tạ hehegiedi obou̅ ilo kelene deleiguei. O kegei tabe o Barnabas. Tabe o Simeon, ẹ hụ tạbe Niger.* Tabe o Lusius, o kẹme sa Sairini tie o. O ta ẹ hụbe Manain, o kẹme gamani hiye o Herothạ ẹ mogo. Haba o ta ẹme Sol.

2 Damalẹyodei o kediạ Hiye Ohạ dabai degelemou̅, nalẹ nalạ iyo mei kelege, Duo Bolofẹihạ o kediạmokou̅ kou̅ gue tobou, nị Barnabasbou̅ Solbou̅ dilie mạ dabai, ạ dilie degemabeedei kẹ degele kẹ maka degemabeede tobou.

---

* **13:1 13:1** *Niger* - O dosogọ degeiyodele idi.

3 Tạ kẹ dulomou͡, o kediạ nalẹ nalị mei dihọ bagạ tobolou͡ iligi, diliemokou͡ dobogo͡u dogoguemamou͡, nele Godihạ tạ tolou͡ fogou͡ imabeede tobolou͡ i.

Barnabas dilie Sol dilie tạ uwo bolofẹị kẹ tọ tibi sa Saipruskou͡ tobolou͡ i

4 Duo Bolofẹịhạ tobou͡ mou͡, dilie sa Selusiakou͡ yai. Sa Selusia tou͡ fogou͡ mou͡, mosoleye tọ tibi sa Saipruskou͡ yai.

5 Yolugi, dilie sa Salamiskou͡ fologai. Fologamou͡, Juda o kediạ egei mosọ tanou͡ tanou͡ ya Godihạ tạ hehegiemou͡ suluguei. Jon Mak ẹne dilie dogou͡ guo siei.

6 Dilie tọ tibi sa Saiprus kileya kẹ olou͡ fẹị tefele hehegiemou͡ suluguali, sa Pafoskou͡ fologamou͡, Juda o ta, ẹ hụbe Barjisas ẹ duwomou͡ dugulo i. Ẹme hou͡ milou͡ gadi o, ogou͡ gai egei kẹ tobou͡ di.

7 Ẹ gamani hiye o tabou͡ de daladi. Hiye o kahạ ẹ hụbe Sergius Paulus, fị gofo͡udo degei o. O kahạ Barnabasbou͡ Solbou͡ de haguamabeede tobou, Godihạ tạ dulo sagạị degemou͡.

8 Hou͡ milou͡ gadi o, Grik tạege Elimasyodele idi, ẹge dilie dabai degeli kẹ akogulamou͡ degei, gamani hiye o kẹme Yesukou͡ damalẹyodeiba dugulobe dafamou͡.

9 Kẹnou͡ si Sol, ẹ hụ tabe Pol, ẹme Duo Bolofẹịhạ tou͡ mou͡, Elimaskou͡ maselemou͡ tobou,

10 nạme Tamạhạ dihi. Nạme midihọ bolofẹị kẹ dafadi o. Ogou͡ gadi midihọbou͡, midihọ kasagạịbou͡ olou͡ fẹị kegele i kẹme nẹ duledu amạmạị dala. Nạ Hiye Ohạ a dọụdo kẹ gulạị degelamou͡ degedi midihọ kẹme ta tou͡ fogolou͡ sagạị mei?

11 Nạ du. Ifi Hiye Ohạ dobogo͡uye nạ wouba, nẹ dihọ du degele. Sawisiei huyadefẹị tiamou͡ ilebe, nạ asọ ta dugulo meiyode tobou. Polhạ kege tobou͡ mou͡, kelegenou͡, mabi huliạ degei kahạ Elimashạ dihọ gogumou͡, ẹ dihọ du degeimou͡ ẹ dobogo͡u tolou͡ ile o ta ka siei.

12 Gamani hiye o kahạ kẹ degei kẹ duguomou͡ ẹ damalẹyodei. Yobe, Polbou͡ Barnabasbou͡ dilie Hiye O Yesuhạ degei tạ kẹ hehegie tobou͡ mou͡ dulo kesigi kahạ degemou͡.

Barnabasbou͡ Polbou͡ dilie sa Pisidia duo kodu sa hiye Antiokkou͡ egei tobolou͡ i

13 Polbou͡ diạ sa Pafos tou͡ fogou͡ mou͡, mosoleye sa Pamfilia duo kodu sa hiye Pergakou͡ ya fologai. Kẹnou͡ si Jon

Makbe dilie tou fogou mou, haba sa Jerusalemkou boholou
ma i.
14 Dilie sa Perga tou fogou mou, sa Pisidia duo kodu sa
hiye Antiokkou ya fologai. Misiholo duwodi sawisiei kelege
dilie Juda kediạ egei mosọdu fologa duweguei.
15 Dilie duwoguamou, o ilo kediạ Mosesha kuolou tạbou,
habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ tạbou de husolo□u
imou dulo i. Husolo□u imamou, egei mosọ dia daladi o kediạ
o ta tobou mou, diliemokou kou gue tobou, mogo dilie, nele
eimokou dedei sasagile tạ ta dalababe, tobou mabeedei.
16 Kegemou, Polha haguạmou, dobogo□uye
tạdamabadomou akoguomou tobou, Israel obou, haba
sa ta o, Godiha hayedu dalaguadi obou, ni olou fei duma.
17 Israel o sasai ei Godiha ei kou guai o kediạme
makamọụmou, yo□u ẹ sosou degei. Diạ die sa tou fogou
mou, sa Isipkou fogou ya dalaguali, Godiha degeiye diạ sụdo
degeimou, Godiha yo□u ẹ nelẹyenou sosogou boholou ma
haguei.
18 Hebe mei mihinou sa kokou suluguamou be, Godiha
die midiho kasagai milolou kẹ duguomou hagi dege deleibe,
sadebe olou fei 40 sagai kege mei degei.
19 Sa Kenankou be, Godiha tobou mou, diạ obiyei olou fei
dioyosi kege woma mei degemamou, sa kẹme Godiha Israel
o sasai kediạmokou nei, die sa degeyadomou.
20 Kegegamou iligi, sadebe olou feibe 450 sagai kege
mei degei. Kegemou, Godiha die tạ sai fidi o tanou
tanou makamạmou hagulugi, habage-degele-duguo-tobou
di-o Samuel kuhe haguạ tofou.
21 Samuelbe Godiha dabai degedi o dalamou, diạ hiye o
ta mou lạmou yodumou, Godiha o ta makamai, ẹ hụbe Sol.
O kaha hiye o degema dia deleibe, sadebe olou fei 40 kege
delei. O kẹme Kisha dihi, Benjaminha hụti.
22 Kẹnou si habage Godiha Sol igile muguomou, ẹ Devit
die hiye o maka degei. Maka degemou, kou gue tobou,
Ạ dugube, Jesiha dihi Devit ẹme mạ fimaiya kẹ dabai
degeimou dugu. Ẹge ạ tagali sagai kẹnou seseleyode
tobou. *1 Samuel 13:14; Buk Song 89:20*
23 Godiha yo□u kou tobou sagai kẹnou tefelemou, ẹ
Devitha hụti o Yesu Israel o sasai eimokou nei, ei*
mamo□uyadomou.

---

* **13:23 13:23** Nạ Dabai 13:26 dugu.

24 Yesu ẹ dabai yomogo͡u li mei kelege, Jonhạ Israel o eimoko͡u tobou, nị fị boholo͡u, fafeleya tofo͡u mabeedei.

25 Jonhạ ẹ dabai degedi kẹ fogo͡u lamo͡u kelege, ẹ o kediạmoko͡u ko͡u gue yodu, nịge ạme koyoyode tawale iya? Ạme o nị baha duwogua kẹ mei. Kẹno͡u si nị duma, habage o ta haguale. O kahạ tamaka kạị kẹme ạge ta tegile sagạị mei, ạme o bolọ mei kahạ degemo͡u.

26 Mogo diạma, Abrahamhạ hụti obo͡u, sa ta o, Godihạ hayedu dalaguadibo͡u, nị olo͡u fẹị duma. Godihạ o sasạị mamolo uyode tobou tạ kẹme dimoko͡u tobou. Tạ kẹme ifi dibo͡u de dala.

27 Jerusalem o sasạibo͡u, die hiye o olo͡u fẹibo͡u kediạge Yesube defẹị ta tawale ili mei. Misiholo duwodi sawisiei olo͡u fẹibe diạ Godihạ tạ ko͡u dulo idiye, kẹno͡u si diạ ta tawale idiyo mei. Diạ Yesube wouba tolo ileyodei kelege, tạ habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kediạ ko͡u tobolo͡u i sagạị kẹno͡u tefele damalẹdo tamạ degei.

28 Diạ Yesu tạ samamo͡u dugube, ẹ midihọ kasagạị miloube ta dugulo ili meiye, kẹno͡u si diạge ẹme wouba tolo ileyodema Pailatko͡u sesegulo i.

29 Habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kediạ oe ẹmoko͡u degele ko͡u tobolo͡u i sagạị kẹ olo͡u fẹị tefele degemamo͡u, diạ Yesu hebe fufuguomạịto͡u delei kẹ malạ migilemo͡u wida i.

30 Kẹno͡u si ẹme Godihạ haba haguạgimo͡u, gehẹ degei.

31 Ẹ gehẹ dege haguạma ilemo͡u, o sasạị, sa Galiliko͡u ge ẹ sesele ya sa Jerusalemko͡u fologai kediạmoko͡u sụdo tamạ degegai. Ko͡u bo͡u gebe, o sasạị kediạme Juda o eimoko͡u Yesuhạ haguạ gehẹ degei kẹ hehegiemo͡u suluguadiyode tobou.

32 Godihạ ei ko͡u guai o kediạmoko͡u tobou kẹme tạ uwo bolofẹị ele nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ.

33 Ifi die sisigọ ei dihịle tạ kẹme damalẹdo tamạ degei. Godihạ Yesu haguạgimo͡u, gehẹ degei dala. Kẹme Diẹ Fedi Kuguo tạ hiye 2 koko͡u ko͡u gue nalạị dala,

Nạme mayo u mạ Dihi. Ifibe ạme nẹ Aye degei. *Buk Song 2:7*

34 Godihạ Yesu tei haguạgimo͡u gehẹ degei kahạ, ẹ widaiko͡u ta tabale mei kẹne kuguoko͡u nalạị dala,

Ạ nị hiye o Devitko͡u midihọ bolofẹị hegileyodei kẹme ạ nịmoko͡u ne hehegile. Damalẹdo, nịge mayo u tobou

sagai̱ kẹnou̜ tefele tamą degeiba dugulo ile. *Aisaia 55:3*

35 Haba Godihą kuguokou̜ tą ta kou̜ gue nalai̱ dala,

Ną nou̜ nẹ biyodema makai o bolọdo kẹme widaimikou̜ be ta tabale mei. *Buk Song 16:10*

36 Di tewe, hiye o Devit ẹme sa sibigẹ kuokou̜ Godihą tą sesele iligi tolo i. Tolo imou̜, o ilo kelege you̜ ẹ kou̜ guai o wida idi kokou̜ nou̜ wida imou̜ tabale fiyei.

37 Kẹnou̜ si Godihą haguągimou̜, gehẹ degei o ẹme ta tabali mei.

38 Mogo diąma, kegei kahą ele ni̱ tawayadomou̜ tobolou̜ be, Yesuhą hagua, midihọ kasagai̱, ni̱ milou̜ ga idi kẹme gebe meiyodelamou̜ haguei kẹ tobolou̜ kuhẹ.

39 Ni̱me Moseshą kuolou̜ tą seselebe tefei mei kahą, Godihąge ni̱me dọu̜do o sasai̱yode tobolou̜ mei. O sasai̱ koyohą Yesukou̜ nou̜ damalẹyodeibasi, ẹme Godihą dihi̱le kokou̜ dọu̜do o degele.

40 Kegei kahą degemou̜, ni̱ou̜ tawaibou̜, habage-degele-duguo-tobou̜ di-o kedią tobou kẹ ni̱mokou̜ tamą degeiye. Kou̜ gue nalai̱ dala,

41 Susuga tobou̜ di o ni̱me makouba ni̱ou̜ duguo kesigile ile. Ni̱ dalagua kile ą degele kẹme ni̱ ta damalẹyodele ile mei. Haba o tahą ni̱mokou̜ tobou̜ bane, ni̱ ta damalẹyodele ile mei. *Habakuk 1:5*

42 Polhą tą kẹ tobou̜ mamou̜, Barnabas dilie egei mosọ tou̜ fogou̜ fogou̜ yala degeimou̜, o kedią tobou, nele misiholo duwodi sawisiei ta kamahą haba haguasieba, tą kegei kẹ hehegiemabeedele i.

43 Dią olou̜ fẹi̱ egei mosọ tou̜ fogou̜ youmou̜, Juda obou̜, die egei dudi obou̜ sụdo kedią dilie sesele yai. Sesele youmou̜, dilie o sasai̱ kediąmokou̜ egei tobou̜ mou̜ yolugi, kou̜ gue tobolou̜ i, Godihą habaguguei kẹme ni̱bou̜ de dalabanou̜ suluguamabeedei.

44 Kegemou̜, misiholo duwodi sawisiei ta kahąge sa kẹ tie o sasai̱ sụdo Hiye Ohą tą du yai.

45 Juda o kedią o sasai̱ sụdo kefegulo i kẹ duguomou̜, kona degemou̜, Polhą tobolou̜ kẹ huyafẹi̱ degelamou̜ susuga tobolou̜ i.

46 Kẹnou̜ si Pol dilie Barnabas dilie guẹ degele ili mei, die tą simamou̜ tobou, ele Godihą tą Juda o sasai̱ ni̱mokou̜ bukou̜ tobolou̜ sagai̱ye, kẹnou̜ si ni̱ dafamamou̜, ni̱ou̜

degeiye, fi̱ gehe̱ ke̱ molo͐ube ta tefei mei kaha̱, ele ni̱ to͡u
fogo͡u ileba, sa ta o sasa̱i̱ kediа̱moko͡u hehegielamo͡u.
47 Yobe, Hiye Oha̱ elemoko͡u ko͡u gue tobou,
A̱ge na̱me sa ta o sasa̱i̱ kediа̱moko͡u hoho̱ saga̱i̱
degeyadomo͡u makama̱i̱.
Kegeiba, na̱ sa sa olo͡u fe̱i̱ ma̱ dabai degemo͡u suba, sa sa o
sasa̱i̱ kediа̱me mayo͐u mamolo͐uyode tobou. *Aisaia 49:6*
48 Ke̱gemo͡u, sa ta o sasa̱i̱ kediа̱ Polha̱ kege tobo͡u mo͡u
dulomo͡u hoho̱bolo͡u i. Hoho̱bolo͡u mo͡u, Hiye Oha̱ ta̱ ke̱me
bolofe̱i̱doyodele i. Kegeimo͡u, o sasa̱i̱ olo͡u fe̱i̱, Godiha̱
tofousogo tofousogo tofolo͡u yodema makama̱i̱ kediа̱me
damale̱yodele i.
49 Hiye Oha̱ ta̱ ke̱me sa koko͡u olo͡u fe̱i̱ tefei.
50 Ke̱no͡u si Juda o kediа̱ degeiye, hu̱bo͡u sasa̱i̱, Juda kediа̱
egei dulo idibo͡u, sa ke̱ dia dalaguadi obo͡u kediа̱ Polbo͡u
Barnabasbo͡u diliemoko͡u gofo͐u degeimo͡u, sa ke̱ tie o sasa̱i̱
olo͡u fe̱i̱ kediа̱ne gofo͐u degemo͡u dilie hele mugulo i.
51 Hele mugumo͡u, dilie fogo͡u yalamo͡u be, dilie
abogo͐uko͡u duotele̱ dala ke̱ igile file̱i̱, sa ke̱ tie o sasa̱i̱ kediа̱
dio͐u die midiho̱ kasaga̱i̱ ke̱ tawamabadomo͡u. Duotele̱ ke̱
igile filа̱mo͡u, dilie sa Antiok to͡u fogo͡u mo͡u, sa Aikoniamko͡u
fogo͡u yai.
52 Ke̱no͡u si Yesuha̱ dabai degele idi o sasa̱i̱, sa Antiok tie
kediа̱me Duo Bolofe̱i̱ha̱ to͡u mo͡u, hoho̱bolo͡u idi.

14

Barnabasbo͡u Polbo͡u dilie sa Aikoniamko͡u egei tobolo͡u i

1 Sa Aikoniamko͡u fologamo͡u, Polbo͡u Barnabasbo͡u dilie
nebe dilo͡u degei saga̱i̱ ke̱no͡u tefele, Juda o sasa̱i̱ kediа̱ egei
mosо̱du fologa, egei tobolo͡u i. Dilie ta̱ bolо̱do ke̱ tobolo͡u
imo͡u Juda o sasa̱i̱bo͡u, Grik o sasa̱i̱bo͡u su̱do kediа̱ dulomo͡u
damale̱yodele i.
2 Ke̱no͡u si Juda o ilo kediа̱ge egei ke̱ dulomo͡u be, ta
damale̱yodele ili mei, gofo͐uno͡u degele i. Diа̱ degeiye, sa
ta o kediа̱ne Yesuko͡u damale̱yodele i o sasa̱i̱ kediа̱moko͡u
gofo͐u degele i.
3 Polbo͡u Barnabasbo͡u dilie sa Aikoniamko͡u hiyedo
dalaguali, damale̱yodele i o sasa̱i̱ kediа̱moko͡u egei tobolo͡u
ta gue̱ degele ili mei. Hiye Oha̱ habaguguei kaha̱ ta̱ ke̱
hehegiemo͡u iligi, Hiye Oha̱ nele̱ya ke̱ midiho̱ gehe̱ gehe̱ o

sasa͡i kediạ dihi͡le koko͡u milo͡u goumo͡u duguomo͡u kesigile i. Kegei kahạ degemo͡u, Hiye Ohạge tạ dilie tobolo͡u ili kẹme damalẹdo kuhe hehegiedi.

4 Kẹno͡u si sa kẹ tie o kediạ dio͡usie filemo͡u, ilo kediạme Juda o kediạbo͡u de fi͡ tano͡u degele i. Haba ilo kediạme Pol dilie Barnabas diliebo͡u de fi͡ tano͡u degele i.

5 Fi͡ tano͡u degele ili mei, Juda o ilobo͡u, sa ta o ilobo͡u, haba die hiye obo͡u diạge diliebe makoma, igiye wouba tofigileyodele i.

Barnabasbo͡u Polbo͡u dilie sa Likonia duo kodu egei tobo͡u mo͡u suluguei

6 Dilie walamo͡u degele ili tạ uwo kẹ dulomo͡u, dilie kama fosige ya, sa Likoniako͡u fologai. Fologamo͡u, sa kahạ duo kile suluguali, sa Listrabo͡u, sa Derbebo͡u, sa huyadefe͡ibo͡u kileya kẹ suluguei.

7 Dilie sa kileya tạ uwo bolofe͡i kẹ tobo͡u mo͡u suluguei.

8 Sa Listra kelebe o ta delei. O kẹme ibigidio tofigiei. Ẹ adio͡u hạ kegei kuhe malạ fele͡i, ta siadiyo mei.

9 Ẹ Polhạ hehegili kẹ dulo duwomo͡u, Polhạ ẹmoko͡u masele dugube, ẹme yo͡u ẹ damalẹyodei kahạ bolofe͡i degele saga͡i dugu.

10 Polhạ kẹ duguomo͡u, hili͡gedo tobou, nạ haguạyedeimo͡u, o kahạ foguo folo tofogo͡u mo͡u tofo͡u tofo͡u siei.

11 Kegemo͡u, o sasa͡i sụdo kediạ Polhạ kẹ degeli kẹ duguomo͡u, sa Likonia tạe ko͡u gue tobolo͡u i, godi bolọ͡u kẹdilie o bagamamo͡u, dimoko͡u migiyodele i.

12 O sasa͡i kediạ Barnabashạ hụbe Susyodele i. Haba Polhạ hụbe Hermesyodele i,* Pol ẹme tạ tobo͡u di o kahạ degemo͡u.

13 Ogo͡u gai godi Susko͡u gali sidi mosọ͡be sa hiye kahạ figiko͡u duwei. Mosọ kẹ dia daladi hiye o kahạ wai bulumakou oye bolọ͡ụbo͡u, haba hebe fibo͡u guobo͡u tigiye fạgai kẹbo͡u mo͡uma, sa hiye kahạ kekai adiko͡u haguei. Hagumo͡u, o sasa͡i kefeguomo͡u, diliemoko͡u wai bulumakou sima nelạmo͡u degele i.

14 Kegemo͡u, tạ-bolofe͡i-malạ-suluguadi-o Polbo͡u Barnabasbo͡u diliege o kediạ kege degele iladi kẹ dulo kesigiemo͡u, dilo͡u dilie yukuei ka͡i kẹ dulagile i. Dilie fọ͡ụkua

---

* **14:12 14:12** *Susbo͡u Hermesbo͡u* diliebe Likonia kediạ ko͡u guai o kediạ ogo͡u gai godi bolọ͡ụ.

yamou, o sasai kefei sudo kodu fologamou kou gue tobolou i,

15 mogo diama, ni kageimou kege degele iya? Elebe o nebe ni sagai degei. Ele hagua, ta uwo bolofei kou nimokou tobolou be, ni ogou gai godi, sibige ta dala mei ke tou fogou ba, you kegenou daladi Godikou haguamabadomou. Damaledo Godi eme agudiobou, sa sibigebou, to dawalabou, bi olou fei kodu dalagua kebou de milou gai Godi.

16 Damaledo, afudo, kou guai o kedia deleiguei kelegebe, obiyei olou fei kedia diou tagai sagai degele imou, e mou duguo fogou di.

17 Kenou si Godibe ni duguye domou, mogogou daladiyo mei. Sawisiei olou feibe Godiha nimokou midiho bolofeinou milou di. E degeiye, agudiletou ge huei toumou be, segei mouudi a kelege ni segei mouudi. Damaledo, Godiha nimokou nale hiyedo neimou, ni hoho hiyedo degele idiyode tobolou i.

18 Dilie kege tobolou iye, kenou si o sasai kedia diliemokou wai sile neleyodema nele degele i. Nele degele imou, diliene neledo dege akogulamou degele i.

19 Kegemou, Juda o Antiokbou Aikoniambou kile dalagua kedia haguasiemou, sa Listra o sasai kedia fimai ke bohou mou, o kediane dilie dafamou, Pol igiye wala i. Walamou, diage eme teiyademou, e tou ke gisigama ya, sa hiye kaha figikou mamou fogou yai.

20 Kenou si Yesuha dabai degele idi kedia haguasie, e silema tafalaguamou, e haguamou, sa hiye kodu felei. E folo tiei sabiyoumou, Barnabas dilie sa Derbekou yai.

Barnabasbou Polbou dilie Yesukou damaleyodele i o sasai kediamokou dedei sasagiei

21 Dilie ta uwo bolofei ke sa Derbekou tobou mou, o sasai sudo Yesukou damaleyodele i. Kegemou, dilie haba boholou ma sa Listrabou, sa Aikoniambou keleya ke titiamou yolugi, sa Antiokkou fologai.

22 Dilie yolugi, Yesuha dabai degedi o sasai kedia dedei sasagiemou, kou gue tobou mou yai, ni Yesukou damaleyodeibe neledo dege dalama. Godiha e sa di wolou dalale kokou fologalababe, di hagi hiyedo kebukou dugumou iligi kuhe fologaleyode tobolou i.

23 Dilie yolugi, sosi tanou̍ tanou̍, damalẹyodele i o sasa̱i wolou̍ dalale o maka degegamou̍ yai. Maka degegamou̍, nalẹ nali̱ mei dihọ bagạ tobou̍ mou̍ yolugi, o damalẹyodele i kediạme Hiye Ohạ dobogo□u̍ tagetou̍ dogoguemou̍ yai.

Barnabasbou̍ Polbou̍ dilie sa Siria duo kodu sa hiye Antiokkou̍ boholou̍ mạ ya fologai

24 Barnabasbou̍ Polbou̍ dilie sa Pisidia duo kileya yolugi, haba sa Pamfiliakou̍ fologai.

25 Fologamou̍, sa kileya suluguali, sa hiye Perga tie o sasa̱i kediạmokou̍ egei hehegiemamou̍ fogou̍ yolugi, sa hiye Ataliakou̍ muguai.

26 Dilie sa Atalia tou̍ fogou̍ mou̍, mosoleye sa Antiokkou̍ boholou̍ mạ yai. Afu, sa kelegebe damalẹyodei o kediạge diliebe Godihạ dobogo□u̍ tagetou̍ kou̍ dogoguomou̍, Godihạ habagugueiya kẹ dabai degemabeede tobolou̍ i. Dabai kẹ mei degeimou̍, kelege dilie sa Antiokkou̍ boholou̍ mạ ya fologai.

27 Dilie fologamou̍, damalẹyodei o sasa̱i haguasiemabeede tobou̍ mou̍, haguasie kefegulo imou̍, midihọ Godihạ degei olou̍ fẹi̱ dilie dugulo i kẹ susulo tobolou̍ i. Godihạge sa ta o sasa̱i kediạ Yesukou̍ damalẹyodele ile abe solo□umại̱ dalayode tobolou̍ i.

28 Kẹ olou̍ fẹi̱ susulo tobou̍ mamou̍, dilie Yesuhạ dabai degedi o kediạbou̍ de sa Antiokkou̍ hiyedo deleiguei.

15

Sosikou̍ dabai degele idi o kediạ sa Jerusalemkou̍ kefegulo i

1 Kegemou̍, sa Judia tie o ilo kediạ sa Antiokkou̍ ya fologamou̍, damalẹyodei o kediạmokou̍ kou̍ gue hehegie tobolou̍ i, ni̱ Moseshạ kuolou̍ tạ kẹ seseleba, kolo diafigi ho fogou̍ babe, ni̱me Godihạge ta mamolo□u̍ meiyodele i.

2 Pol dilie Barnabas dilie tạ kẹ dulomou̍, o kediạbou̍ de tạe biya imou̍, damalẹyodele i o kediạ dilieb̍ou̍, o ilo kelebou̍ de maka degegamamou̍, ni̱ sa Jerusalemkou̍ ya, tạ-bolofẹi̱-malạ-suluguadi-o kediạbou̍, damalẹyodei o sasa̱i wolou̍ daladi o kediạbou̍ de hagi̱ ko□u̍ dọu̱sususumabeede tobolou̍ i.

3 Kegemou̍, damalẹyodei o kediạ Polbou̍ diạ tobou̍ mou̍, sa Jerusalemkou̍ yai. Diạ sa Fonisiabou̍ sa Samariabou̍ duoya

kẹ yolugi, sa ta o sasa̱i kediạ fi̱ boholo͡u i kẹ totobo͡u mo͡u yai. Sa sa kẹ tie o sasa̱i, Yesuko͡u damalẹyodele i kediạ tạ kẹ dulomo͡u, hohọ hiyedo degele i.

4 Polbo͡u diạ yolugi, sa Jerusalemko͡u fologoumo͡u, damalẹyodei o sasa̱ibo͡u, die wolo͡u daladi obo͡u, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-obo͡u olo͡u fẹi kediạ diạmoko͡u agali bolofẹiyodele i. Kegemo͡u, dilie diạmoko͡u midihọ Godihạ degei olo͡u fẹi dilie dugulo i kẹ tobolo͡u i.

5 Kẹno͡u si Farisi* o ilo kelebe Yesuko͡u damalẹyodele i o. O kediạ haguạmo͡u ko͡u gue tobolo͡u i, sa ta damalẹyodele i o kediạme kolo diafigimaba, Moseshạ kuolo͡u tạ kẹne defẹido sesele imabeede tobolo͡u i.

6 Kegemo͡u, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạbo͡u, damalẹyodei o sasa̱i wolo͡u daladi o kediạbo͡u olo͡u fẹi kefeguomo͡u, hagi̱ kẹ dọụsusulo i.

7 Hagi̱ kahạ tạ kẹ hiyedo tugulo tobolo͡u imamo͡u, Pitahạ haguạmo͡u ko͡u gue tobou, mogo diạma, afu, Godihạ dimoko͡u dabai nẹmo͡u ibe, ạme sa ta tie o kediạmoko͡u tạ uwo bolofẹi tobolo͡u kẹ makama̱i,* o sasa̱i kediạ kẹ duloba, damalẹyodemabadomo͡u.

8 Godihạge o sasa̱i di duo olo͡u fẹi ko͡u tewe, ẹ Duo Bolofẹibe sa ta o sasa̱i kediạmoko͡u nẹi, afu dimoko͡u nẹi sagại̱ kẹno͡u tefele nẹi. Godihạ kẹ degei kahạge dimoko͡u hegilibe, ẹ sa ta o kediạme ta tobeko͡u muguyo mei, diạmoko͡u ne hohọ degeli kẹ hegili kuhẹ.

9 Godihạge dimoko͡u midihọ ẹsofẹi ta degema, haba sa ta o kediạmoko͡u midihọ ẹsofẹi ta degema dediyo mei. Sa ta o sasa̱i diạne damalẹyodei kahạ degemo͡u, Godihạge die midihọ kasagại̱ milo͡u gadi kahạ hebe kẹ tọgule muguomo͡u, yo□u ẹ dihi̱le koko͡u sibigibo͡u mei dalagua.

10 Kegei degemo͡u, ni̱ kageimo͡u Godi tefele dugulo iya? Damalẹyodele i o sasa̱i kediạmoko͡u be hagi̱ nẹdamabeedei. Afu di ko͡u guai o kediạbo͡u, ifi dine hagi̱ kẹme ta tolo͡u sagại̱ mei.

11 Di Hiye O Yesuhạ habaguguei kahạno͡u si Godihạ di mamọụdadele i. Nebe, Godihạ di mamọụ sagại̱ kẹno͡u tefele, sa ta o sasa̱i kediạne kegeno͡u mamọụyode tobou.

12 Pitahạ tạ kẹ tobo͡u mo͡u, o kefei dala kediạ tạ ta tobo͡u li mei. Barnabasbo͡u Polbo͡u dilie Godihạ nelẹya kẹ sa ta o

* **15:5 15:5** *Farisi* o kediạ Moseshạ kuolo͡u tạ kẹ hiḷigedo tolo͡u dalaguadi.
* **15:7 15:7** Nạ Dabai 10 dugu.

sasai kediạ dihile kokou midihọ gehẹ gehẹ milou goumou diạ duguo kesigile i kẹ tobolou imou dusuạ duweguei.

13 Dilie tạ kẹ tobou ma mei degeimou, Jemshạ kou gue tobou, mogo diạma, ni ạ tobolou kou duma.

14 Saimonhạ* Godihạ sa ta o sasai kediạmokou dagado solou do degemou, ilo kele mamouma, youu ẹ biyodema makai kẹ kou susulo tobou.

15 Tạ ẹ tobou kẹme habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ tobolou i sagai kẹnou tefei, Godihạ kuguokou be kou gue nalai dala,

16 Devithạ hụti o kediạme mosọ bilama i sagai dala. Hiye O ạ habage boholou mạ mulọba, mosọ gehẹ ta togolo.

Mosọ kasagai bilama i kẹme ạ haba togouba, gehẹ dege duwolo.

17 Kegeba, o ilo kediạge Hiye O ạme ka suluguale.

Sa ta o sasai olou fẹi mayouu mạ biyode kou makamai kediạ ạ ka sulugualeyode tobou.

Tạ, Hiye Ohạ kou tobou, kẹme habage damalẹdo tamạ degele. *Amos 9:11-12*

18 Afudo, Hiye Ohạ tobou kẹme o sasai kediạ dumou hagulugi, ifine kegenou dulo ili kuhẹ.

19 Kegei kahạ, mạ fimạibe kou gue, sa ta o kediạme die fi Godikou bohou degemou, dige hagi ta nẹdame.

20 Di kuguo ta diạmokou nalạma nẹibasi de. Di nalalẹbe, kou gue nalạme, nime ogou gai godikou wai si kasagai kẹme nạdama, sasai hiyoubou, o hiyoubou de siadama, gali oe gabagidu tigamamou wei kẹme nạdama,* haba kafeine nạdamabeede tobolou ba nalạme.

21 Di tewe, sa sa kiliya olou fẹibe obe Moseshạ tạ kẹ hehegiemou hagulugi ifine kuhẹ. Misiholo duwodi sawisiei olou fẹi kelege, ẹ tạ kẹ obe husolou tobolou idiyode tobou.

O kediạ sa ta o sasai damalẹyodele i kediạmokou kuguo nalạma nelẹ i

22 Kegemou, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-obou, damalẹyodei o sasai wolou dalaguadi obou, damalẹyodele i obou olou fẹi kediạ hagi kẹ dọụsusumamou, diouu die o bolọụ ta makamai. O tabe Judas, ẹ hụ tabe Barsabas. Haba o tabe Sailas. O kẹdiliebe damalẹyodele i kediạ wolou

---

* **15:14 15:14** O *Saimon* ẹ hụ tabe Pita.

* **15:20 15:20** *Kafei* du dala kahạ degemou.

dalaguadi o. Kegei degemou͡, dia̱ Judasbou͡ Sailasbou͡ diliebe
Polbou͡ Barnabasbou͡ de sa Antiokkou͡ imabeede tobolou͡ i.
23 Dia̱ kuguokou͡ ta̱ kou͡ gue nala̱i ke̱, diliemokou͡ ne̱imou͡
mala̱ yai.

Ta̱-bolofe̱i-mala̱-suluguadi-o eibou͡, haba damale̱yodei o
sasa̱i wolou͡ dalaguadi o eibou͡, eibe ni̱ mogodo. Ei
kuguo ko□u sa ta o sasa̱i ni̱mokou͡ nalolu̱be, ei sa
Antiok tie o sasa̱ibou͡, haba sa Siriabou͡ sa Silisiabou͡
duo kile sa sa tie o sasa̱ibou͡ olou͡ fe̱i ni̱mokou͡ agali
bolofe̱iyodili kuhe̱.
24 Ei o ilo kedia̱ ni̱mokou͡ ya fologamou͡, ta̱ dia̱ tobou ke̱me
ni̱ dulomou͡ hagi̱ degele iyodeimou͡ du. Ke̱nou͡ si dia̱me ei
imabeedeimou͡ yali mei.
25 Kegei kaha̱ degemou͡, ei tugulo tobolou͡ ima, fi̱ tanou͡
degemou͡, o bolo̱u̱ ta makama̱i, ni̱mokou͡ yamabadomou͡. O
ke̱diliege ei mogodo Barnabasbou͡ Polbou͡ dilie sesele yale.
26 Diliebe oe kou͡ wala ile saga̱iye, ke̱nou͡ si dilie ta gue̱ degele
ili mei, di Hiye O Yesu Kelesuha̱ hu̱ya ke̱ egei tobou͡ mou͡
suluguadi.
27 Kegei kaha̱ degemou͡, ei Judas dilie Sailas dilie tobou͡ ba,
ni̱mokou͡ ile foloba, ta̱ ei nala̱i saga̱i ke̱nou͡ dilie mogouye
tobou͡ ba, ni̱ duma.
28 Duo Bolofe̱ibe eibou͡ dala kaha̱ ei fi̱ tanou͡ dege, ni̱mokou͡
hagi̱ ta nele̱ saga̱i mei. Kegei kaha̱ degemou͡, eige ni̱mokou͡
kuolou͡ male̱be, dosou͡ yosi kege male̱ ke̱nou͡ do sesemabeed-
ili kuhe̱.
29 Ogou͡ gai godikou͡ gali si ke̱me na̱dama, kafei na̱dama,
gali oe gabagidu tigamamou͡ wei ke̱ne na̱dama, haba sasa̱i
hiyoubou͡, o hiyoubou͡ dene siadamabeedei. Ni̱ midiho̱
kasaga̱i olou͡ fe̱i ko□u dege ho fogou͡ babe, ke̱me bolofe̱ido.
Ei ta̱ ke̱nou͡ fe̱i. Ni̱ defe̱i dalama.

30 Dia̱ kuguo nala̱ma mei degemou͡, Polbou͡ dia̱mokou͡
tobou͡ mou͡, sa Antiokkou͡ mala̱ ya fologamou͡, damale̱yodele
i o sasa̱i kedia̱ haguasie kefegumabeede tobou͡ mou͡, ke-
fegumou͡, kuguo nala̱i ke̱ ne̱i.
31 Damale̱yodele i o sasa̱i kedia̱ huso□umamou͡, hoho̱
degele i, dede̱i sasagiei ta̱ bolofe̱i ke̱ mo̱u̱ kaha̱ degemou͡.
32 Judas dilie Sailas diliebe habage-degele-duguo-tobou͡ di-
o kaha̱ degemou͡, dilie damale̱yodei o kedia̱mokou͡ dede̱i
sasagiemou͡, egei hiyedo tobolou͡ i.

33-34 Sa Antiokkou dalaguali, damalẹyodele i o kediạ diliemokou, nele tobou mou haguasiei o kediạmokou bologuạdo boholou mạ imabeedeimou, dilie fogou yai.

35 Kẹnou si, Pol dilie Barnabas diliebe yali mei, sa Antiokkou kege dalaguali, sa kẹ tie o sụdo kediạbou de Hiye Ohạ tạ uwo bolofẹi kẹ tobolou deleiguei.

Pol dilie Barnabas dilie fi tanou degeli mei

36 Sawisiei ilo kele mei degeimou, Polhạ Barnabaskou tobou, sa sa, da Hiye Ohạ tạ hehegiemou i kokou be, da haba boholou mạ ya, da mogo diạme bologuạ dalagua, haba bou basia dalagua deba duguo tawamebeede tobou.

37 Kege tobou mou, Barnabashạge o Jon, ẹ hụ tabe Makbou de wolou ilamou degei.

38 Kẹnou si Polhạ dafamou kou gue tobou, afu, o kẹme sa Pamfiliakou ge da tou fogou mou, dabou de dabai degemou sialebe tagali mei. Dage o kẹme wolou idamebeedei.

39 Dilie dilou sie tạe biya imamou, yogo ẹsofẹi imou, yogone ẹsofẹi imou dele i. Barnabashạ Mak wolou ilemou, mosoleye tọ tibi sa Saipruskou yai.

40 Haba Polhạ Sailas wolou ilamou degeimou, damalẹyodei o kediạge Hiye Ohạ habagugueibe nelẹbou de dalayodema dihọ bagạ tobou ma fogou mou, dilie fogou yai.

41 Yolugi, sa Siriabou sa Silisiabou duoya kẹ o sasại damalẹyodele i kediạmokou dedẹi sasagiemou yai.

16

Polhạ o Timoti wolou i

1 Pol dilie Sailas dilie ya, sa Derbekou fologamou, haba sa Listrakou ya fologai. Sa kele Yesuhạ dabai degedi o ta delei, ẹ hụbe Timoti. Ẹ adiou be Juda sasại, Yesukou damalẹyodei. Haba ẹ ayebe sa Grik o.

2 Sa Listra damalẹyodei o sasạibou, sa Aikoniam damalẹyodei o sasạibou kediạge Timoti ẹme o bolofẹidoyodele idi.

3 Polhạ Timoti ẹ wolou ilamou, ẹ kolo diafou. Yobe, Juda o, sa kẹ tie kediạge Timotihạ ẹ ayebe sa Grik odade tawale i kahạ.*

---

* **16:3 16:3** *Sa Grik o* kediạ die o sisigọ kolo diafigidiyo mei.

4 Kolo diafolou̍ mou̍ ya, sa sa keleya kẹ kuolou̍ tạ, hiye
o kediạ* sa Jerusalemkou̍ ge mạ i kẹ o sasại kediạmokou̍
hehegiemou̍, nị tạ kẹ sesemabeede tobou̍ mou̍ suluguei.
5 Egei tobou̍ mou̍ suluguamou̍, sa sa o sasại damalẹyodele
i kediạ kẹ dulomou̍, nelẹdo dege damalẹyodele i. Haba
sawisiei olou̍ fẹido o sasại ilo kediạne damalẹyodemamou̍,
ẹbukou̍ damalẹyodei kediạbou̍ de geleguomou̍ olou̍ fẹi sụdo
degemou̍ i.

Polhạ sa Masedonia o ta dugu

6 Polbou̍ diạ sa Esia duo kileya kẹ Godihạ tạ hehegiemou̍
sulugualamou̍ degeimou̍, Duo Bolofẹihạ diạ akogu.
Akogumou̍, diạ haba sa Frigiabou̍, sa Galesiabou̍ duo
kileya suluguali,
7 sa Misiahạ figikou̍ fologai. Fologamou̍, haba sa Bitiniahạ
duo kodu fologalamou̍ degei, kẹnou̍ si Yesuhạ Duo Bolofẹihạ
haba akogu.
8 Kegeimou̍, diạ sa Misia duoya kẹ mou̍ yo□uwa yolugi, sa
hiye Troaskou̍ muguamou̍ kele tiasigei.
9 Huliạme Polhạ dihọ boholou̍ mạmou̍ dugube, sa Mase-
donia tie o ta tafalali, ẹmokou̍ kou̍ gue tobou, nạ mosole
saba, sa Masedoniakou̍ hagua, ei dogou̍ guyedeimou̍ du.
10 Polhạ ẹ dugu kẹ tobou̍ mou̍, ei* toto sa Masedoniakou̍
yalamou̍ a ka i. Godihạ tạ uwo bolofẹi kẹ ei o sasại
kediạmokou̍ tobou̍ yadomou̍ hegilidade tawale i.

Sasại Lidia, ẹ Kristen degei

11 Kegemou̍, ei sa Troas tou̍ fogou̍ mou̍, mosoleye sa
Samotreskou̍ ya fologai. Kele tiei sawisiei, ei haba mosole
sama, sa Neapoliskou̍ ya fologai.
12 Ei sa Neapolis tou̍ fogou̍ ile, sa Filipaikou̍ fologai. Kẹme
sa hiyedo, Rom o kediạ afu ya kokou̍ fologa deleiguei sa, sa
Masedonia duo tie o sasại die sa hiyedo. Ei sa hiye kokou̍
sawisiei ilo kelenou̍ deleiguei.
13 Misiholo duwodi sawisiei kelege, ei sa hiye kahạ kekai
aya kẹ telemạ ya, tọ ko kokou̍ muguai. Ei tọ ko kokou̍ be, obe
dihọ bagạ tobolou̍ idi sa daladadema yamou̍ dugube, sasại
ilo kediạ kele kefeguo duwoguamou̍ dugulo i. Ei geleguo
duwoguali, sasại kediạbou̍ de tạ kolo i.

---

* **16:4 16:4** Hiye o kediạme tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-obou̍, damalẹyodei o sasại wolou̍ dalaguadi obou̍ kediạ. * **16:10 16:10-17** Kuguo ko□u nalại o Lukhạge ẹ Polbou̍ de sulu kelegebe *ei*yode nalạdi.

14 Kẹ tạ kolo duweguei kilebe, sasại ta, ẹ hụbe Lidia, ẹne kile dusuạ duwei. Ẹme yukuei wẹi degei kahạ sele tiga mo͡udi sasại. Ẹ sadobe sa Taiataira. Ẹme Godiko͡u hohọbo͡u di sasại. Polhạ tạ tobo͡u mo͡u, Hiye Ohạ degeiye, ẹ fị boholo͡u mo͡u, tạ kẹ defẹido dulo duwei.

15 Defẹido dulo duwo dema, ẹbo͡u ẹ soso͡u bo͡u diạ fafeleya tofo͡u mamo͡u, ẹ eimoko͡u, nịge ạme Hiye Oko͡u damalẹyodei sasạidade tawaibabe, nị mạ mosọko͡u ile dalamabeede tobou. Ẹge eibe ẹ mosọko͡u dọụdo dege imabeede tobo͡u mo͡u, ei ẹbo͡u de yai.

Polbo͡u Sailasbo͡u dilie sa Filipaiko͡u didiọ degei

16 Sawisiei ta, ei dihọ bagạ tobo͡u di sa koko͡u yolugi, fisimo͡u dabai degedi sasại ta aliko͡u gelegu. Sasại kẹme duo kasagạiye to͡u mo͡u, habage tamạ degele kẹ duguo tobo͡u di. Sasại kahạ dabai kẹ degedi kahạ, ẹ bose diạme sele hiyedo malạ idi.

17 Sasại kẹ geleguomo͡u, ẹ Polbo͡u ei seselemo͡u, nelẹdo dege, o ko͡udiạme Damalẹdo Godihạ dabai degedi o, Godihạ nị mamolo͡u kahạ tạ kẹ hehegile idiyode tobo͡u mo͡u i.

18 Sawisiei sụdo kege degeimo͡u, kelege Polhạ dafamo͡u boholo͡u mo͡u, duo kasagại koko͡u, ạ Yesu Kelesuhạ hụya kẹ nạmoko͡u tobolo͡u kuhẹ, nạ sasại ko͡u to͡u fogo͡u fogo͡u iyede tobou. Ẹ kege tobo͡u mo͡u, duo kasagại kahạ sasại kẹ to͡u fogo͡u fogo͡u i.

19 Kegemo͡u, fisimo͡u dabai degedi sasại kahạ ẹ bose diạge sele mo͡udi kẹ mei degei kẹ tawalemo͡u, Polbo͡u Sailasbo͡u dilie tolo͡u dufolo͡u yamo͡u, gamani o, sa kefegudi sa koko͡u duwogua kediạmoko͡u fologai.

20 Dilie tạ sai fidi o kediạ dihịle koko͡u tefegiemo͡u ko͡u gue tobolo͡u i, o ko͡udiliebe Juda o. Dilie di sa kuko͡u hagị hiyedo mo͡uma felẹgai.

21 Felẹgamo͡u, sa Rom o di degediyo mei midihọ kẹme diliege di degemabeedele iliyode tobolo͡u i.

22 O sasại ilo kediạne dogo͡u guomo͡u, tạ kẹme damalẹyodemo͡u, diliemoko͡u tạe biya ibe demo͡u, tạ sai fidi o kediạ dilie yukuei tegisema, o ilo kediạmoko͡u tobo͡u mo͡u, tigiye wala i.

23 Dilie bo͡u basiado wala imamo͡u, didiọ masa i. Masamamo͡u, didiọ mosọ dia daladi o koko͡u defẹido dia dalayede tobolo͡u i.

24 O kahạge tạ kẹ dulomou̅, dilie didiọ̱ mosọ̱ duledudo wou̅ ma folomou̅ bibigei. Dilie abogo̅u hebe ko̅u bolọ̱uye hiḷigedo timogu kahạ, tele sagạḭ mei degema fogou.

25 Kegemou̅, huliạme duodo kelege, Polbou̅ Sailasbou̅ dilie Godikou̅ dihọ̱ bagạ tobou̅ de, dię fei de dega duwoguamou̅, didiọ̱ o olou̅ fẹḭ dusuạ duweguei.

26 Dusuạ duwoguamou̅, gigima hiyedo toto haguamou̅, mosọ̱ mouti kẹ olou̅ fẹḭ biligiselamou̅ degeligi a olou̅ fẹḭ so̅usei. Didiọ̱ o olou̅ fẹḭ kediạ tigigi ti kẹne olou̅ fẹḭ kusigise hobogou.

27 Didiọ̱ mosọ̱ dia daladi o kahạ tiei kesigiemou̅ dugube, a olou̅ fẹḭ so̅usei kẹ̱ duguomou̅, didiọ̱ o olou̅ fẹḭ kama fosigeiyade tawalemou̅, ẹ̱ aweki mẹ̱ bolọ̱ụ kẹ̱ telemou̅, yo̅usie walamou̅ degei.

28 Kẹnou̅ si Polhạ haguisama, nelẹdo dege tobou, nạ no̅usie woda. Eibe olou̅ fẹḭ dalayode tobou.

29 Ẹ̱ tạ kẹ dulomou̅, o ta tobou̅ mou̅, disio mile tolou̅ hagumou̅, ẹ malạmou̅, mosọ̱ Pol dilie Sailas dilie duwogua kodu fọ̱ụkua felei. Folomou̅, ẹ guẹ hiyedo degemou̅, dio koulugi, yubu sugulo fiyei.

30 Ẹ̱ haguạmou̅, dilie wou̅ ma, mihḭkou̅ mulọ̱mou̅ yodu, hiye o bolọ̱ụ dilie, ạme kageibasi, Godihạ ạ mamolo̅u?

31 Kegemou̅, dilie kou̅ gue tobolou̅ i, nạ Hiye O Yesukou̅ damalẹyodeibasi, Godihạ nạbou̅ nẹ sosou̅ bou̅ olou̅ fẹḭ mamolo̅uyodele i.

32 Kege tobou̅ mamou̅, dilie Hiye Ohạ tạ didiọ̱ mosọ̱ dia daladi obou̅, ẹ sosou̅ bou̅ olou̅ fẹḭ kediạmokou̅ hehegile i.

33 Huliạme kilegenou̅, o kahạ dilie wou̅ ma ile, hebe ko̅uye timogu do kẹ̱ huẹḭye bigimamou̅, kelegenou̅ ẹbou̅ ẹ̱ sosou̅ bou̅ olou̅ fẹḭ fafeleya tofolou̅ i.

34 Fafeleya tofou̅ mamou̅, ẹ̱ dilie wou̅ ma ile, ẹ̱ mosọ̱kou̅ fologamou̅, nalẹ̱ nẹḭmou̅ nalạ i. Ẹbou̅ ẹ̱ sosou̅ bou̅ diạ olou̅ fẹḭ Godikou̅ damalẹyodele i kahạ degemou̅ hohọ̱ hiyedo degele i.

35 Tiei sabiyoumou̅, tạ sai fidi o kediạge kasamane o kediạ tobou̅ mou̅ ya, didiọ̱ mosọ̱ dia daladi o kokou̅ tobolou̅ i, tạ sai fidi o kediạge o bolọ̱ụ kẹ̱ tou̅ fogou̅ ba yaleyodele i.

36 O kahạge tạ kẹ dulomou̅, Polkou̅ tạ sai fidi o kediạge nelebe tou̅ fogou̅ ba imabeedei. Kegemou̅, nele bologuạdo imabeedema egele tobou.

37 Kẹno͡u si Polhạ kasamane o kediạmoko͡u tobou, elebe
sa hiye Rom o. Kageimo͡u tạ sai fidi o kediạge ele tạ kẹ
defẹi duli mei fogolou? O sasại dihịle koko͡u diạ ele wala
imamo͡u, didiọ degei. Haba kageimo͡u diạ ele amafẹido tele
filọụba fogo͡u ile? Diạ kege degedama. Dio□uno͡u haguaba,
ele kuhe telemạmabeede tobou.
38 Kegemo͡u, kasamane o kediạ Polhạ tobou kẹ dulomo͡u,
boholo͡u mạ ya, tạ sai fidi o kediạmoko͡u, o ko□udiliebe Rom
oyode tobolo͡u i. Diạ kẹ dulomo͡u, guẹ hiyedo degele i.
39 Guẹ degemo͡u, diạ didiọ mosọko͡u ya fologamo͡u,
diliemoko͡u solo͡u do tạ tobo͡u mamo͡u, mihịko͡u wo͡u ma
muguamo͡u, nele ei sa to͡u fogo͡u fogo͡u imabeede tobolo͡u
i.
40 Dilie didiọ mosọ to͡u fogo͡u muguamo͡u, sasại Lidiahạ
mosọko͡u yai. Ya fologamo͡u dugube, damalẹyodele i o
kediạ duwoguamo͡u duguomo͡u, diạmoko͡u dedẹi sasagiedi
tạ tobo͡u mamo͡u fogo͡u yai.

17

Sa Tesalonaika o kediạ Polbo͡u Sailasbo͡u dilie walamo͡u degele i

1 Polbo͡u diạ sa Amfipolisbo͡u sa Apoloniabo͡u keleya kẹ
titiamo͡u yolugi, sa Tesalonaikako͡u fologai. Sa koko͡u be
Juda o kediạ egei mosọ ta duwei.
2 Pol ẹ yo□u degedi sagại kege egei mosọko͡u folo, misiholo
duwodi sawisiei kamadia kege, Godihạ tạ, kuguoko͡u nalại
dala kẹ o kediạbo͡u de dọụsusuga tobolo͡u deleiguei.
3 Ẹ Godihạ tạ kahạ sibigẹ kẹ tobo͡u mamo͡u, haba
diạmoko͡u ko͡u gue tobou, Godihạ makai o Kelesube do
hiyedo duguoba, tolo ile, haba haguạ gehẹ degele kahạ tạ
kẹne kuguoko͡u nalại dala. Ạ nịmoko͡u Yesu ẹme Godihạ
makai o Kelesuyode tobolo͡u kuhẹ.
4 Polhạ tạ kẹ dọụdo dege tobo͡u mo͡u, Juda o sasại ilo
kele tạ kẹ dulomo͡u damalẹyodema, Polbo͡u Sailasbo͡u dilie
sesega suluguei. Sa Grik o sasại, Godiko͡u hohọbolo͡u idi o ilo
kediạbo͡u, haba hụbo͡u sasại sụdo kediạne damalẹyodema,
dilie yolu kẹ sesega yai.
5 Kẹno͡u si Juda o kediạ dugube, o sasại kediạ dilie sesele
youmo͡u duguomo͡u, kona dege dafa i. Dafamo͡u, midihọ
kasagại degedi o, aliya mo͡u suluguadi ilo kediạbo͡u de
kefeguomo͡u, sa kẹ tie o sasại sụdo kediạ fufuguemamo͡u,

dio͡ufe̱i gofo͡u dege biyalamo͡u, fo̱u̱kua ya, o Jesonha̱ moso̱ adi ke̱ bafolo͡u mugulo i, Polbo͡u Sailasbo͡u duguoba, tolo͡u ma̱ o sasa̱i kedia̱moko͡u sesegulamo͡u degele i.

6 Ke̱no͡u si diliebe moso̱ kodube mei degemo͡u, dia̱ Jesonbo͡u, damale̱yodele i o ilo kelebo͡u deno͡u to͡u ma dufolo͡u ma̱ yai. Dufolo͡u ma̱ yolugi, sa ke̱ dia daladi hiye o kedia̱moko͡u fologamo͡u, hili̱gedo tobolo͡u i, o ko͡udia̱me sa sa olo͡u fe̱i hagi̱ ne̱mo͡u suluguadi o. Ifi ko͡u lene haguasie dalagua kuhe̱.

7 Dia̱me Jesonha̱ e̱ moso̱ko͡u wo͡u ma delei. Di hiye o Sisarha̱ kuolo͡u ta̱be dia̱ ta dulo idiyo mei, hiye o ta dala, e̱ hu̱be Yesuyode tobolo͡u idi.

8 Juda o kedia̱ kege tobolo͡u imo͡u, sa ke̱ tie o sasa̱ibo͡u, sa kaha̱ hiye obo͡u dia̱ dulo kesigiemo͡u, gofo͡u hiyedo degele i.

9 Kegemo͡u, sa kaha̱ hiye o kedia̱ tobo͡u mo͡u, Jesonbo͡u, damale̱yodele i obo͡u dia̱ ta̱ sai fidi o kako͡u sibimo͡u, dia̱ ni̱ fogo͡u yamabeede tobolo͡u i.

Pol dilie Sailas dilie sa Beriako͡u ya dabai degele i

10 Hulia̱ degeimo͡u, damale̱yodele i o kedia̱ Pol dilie Sailas dilie tobo͡u mo͡u, sa Beriako͡u yai. Dilie ya fologamo͡u, Juda o kedia̱ egei moso̱ko͡u yai.

11 Juda o sasa̱i, sa Beria tie kedia̱me bolo̱do. Die midiho̱be Juda o, sa Tesalonaika tie kedia̱ midiho̱ saga̱i kegei mei. Yobe, Polha̱ egei tobo͡u mo͡u dulomo͡u, hoho̱ hiyedo degele i kaha̱. Sawisiei olo͡u fe̱i Godiha̱ kuguo huso͡uma, Polha̱ ta̱ ke̱me gulokou, haba de damale̱do domo͡u file idi.

12 Juda o sasa̱i su̱do Yesuko͡u damale̱yodele i. Sa Grik sasa̱i hu̱ dala kedia̱bo͡u, sa Grik o su̱do kedia̱bo͡u de damale̱yodele i.

13 Ke̱no͡u si, Juda o, sa Tesalonaika tie kedia̱ Polha̱ Godiha̱ ta̱ sa Beriako͡u hehegie dalayodeimo͡u dulomo͡u, ya fologamo͡u, sa Beria tie o sasa̱i fufugue tobo͡u mo͡u, o kedia̱ne diliemoko͡u gofo͡u degele i.

14 Gofo͡u degele imo͡u, kelegeno͡u, damale̱yodei o kedia̱ Pol tobo͡u mo͡u, to̱ hiye kaha̱ ko kako͡u i. Sailas dilie Timoti dilieno͡u si yali mei, sa Beriako͡u kege deleiguei.

15 Damale̱yodele i o ilo kedia̱ Pol wolo͡u mo͡u, sa Atensko͡u ya fologai. Fologamo͡u, Pol kele dalamo͡u, dia̱ boholo͡u ma̱ yala degeimo͡u, Polha̱ Sailasbo͡u Timotibo͡u diliebe toto haguamabeedema ta̱ dogogu.

Polhạ sa Atenskou egei tobou

16 Polhạ sa Atenskou Sailasbou Timotibou dilie haguba dugulamou dia dalali dugube, ogou gai godi milou gai sụdo dalaguamou duguomou, ẹ hagị hiyedo degei.

17 Kegei kahạ degemou, ẹ ilemou, Juda o kediạ egei mosọkou folomou, Juda o kediạbou, sa ta o, Godikou hohọbou di kediạbou de dọụsusuga tobolou deleiguei. Haba ẹ kefegudi sa kokou ne ile folomou, o sasạị kefeguo dala kediạbou de dọụsusuga tobolou deleiguei.

18 Kefegudi sa kokou be, Epikurian tewe obou, Stoik tewe obou kediạne deleiguei. Dalaguali, diạ Polbou tạe biya i. Ilo kediạ kou gue tobolou i, tạ sebe degega siadi o kamahạge eimokou be kẹị tạ tobou lamou? Haba ilo kediạge ẹ sa ta godi kediạ tạ tobou lamou degeliyode tobolou i. Yobe, Pol ẹge Yesubou, ẹ haguạ gehẹ degeibou kahạ tạ uwo bolofẹị kẹnou hehegie tobou di kahạ.

19 Dọụsusuga tobolou mou, tewe o kediạ Pol wolou ya, die kansole o kediạ sa bitọụ Areopaguskou kefeguomou, Polkou kou gue tobolou i, tạ gehẹ, nạ o kediạmokou hehegie tobou di kẹme eine tawale sagạị degeli.

20 Ei dumou be, nẹ tạ kẹme ẹsofẹị kahạ, eige tạ kahạ sibigẹ kẹ tawalamou degeliyode tobolou i.

21 Sa Atens tie o kediạbou, sa ta o, sa Atenskou dalaguadi kediạbou olou fẹị dabai ta degele idiyo mei. Tạ uwo gehẹ kẹnou dulo sagạị degele idi. Tạ gehẹ ta dulomou be, dio□unou dọụsusuga tobolou idi.

22 Kegemou, kansole kediạ bitọụ Areopaguskou kefeguomou, Polhạ die dihịle kokou ge haguạmou tobou, sa Atens o diạma, ạge nịme godi sụdo kokou nou hohọbolou imou dugulu.

23 Ạ nị sa kuokou sulugi, nị godi milou gai dalaguamou dugu. Igi milou gai ta kokou be kou gue nalạị dala, Ko□ume godi ei ta tewe mei kahạ igiyodei dugu. Godi nị ta tewe mei, mou yo□uwa hohọbolou idi kẹme ạ ifi nịmokou hehegie tobou ladi kuhẹ.

24 Godi sa sibigẹ kou milou, ẹnou si damalẹdo Godi. Ẹme bimạị agudiletou dalaguabou, mihịkou dalaguabou olou fẹị kahạ Hiye O. Ẹme egei mosọ obe tegeikou be daladiyo mei.

25 Godi ẹ bi ta mei degele mei. O di dobogo□uye bi ta milou maba, ẹmokou nelẹ sagạị mei. Yo□unou si fịbou hohọbou,

bi olõu fẹi kẹ o sasại dimokõu nẹdi.

26 Godihạ o tanõu ta milõu ma dogogumõu kahạ
hụtigamõu hagueibe, ifi dine sa sa olõu fẹi dalagua kuhẹ. Ẹ
o di dalale asọ dihọ kẹ maka degema, haba sa di suluguale
kẹne maka degega i.

27 Yobe, Godihạge o sasại ẹ kolugi duguomõu ẹmokõu
haguasili kẹ tagadi. Kẹnõu si ẹme ahudo dala mei, ẹme di
tanõu tanõu hafẹi dege dala.

28 Godihạ degeiye, dibe fị̃bõu dalali, ẹ nelẹyenõu di
sulugua kuhẹ. Damalẹdo, afu, nị̃õu nị̃ tewe o kediạge dine
yo□u ẹ sisigọye dalaguayodele i.

29 Dibe Godihạ sisigọ kahạ degemõu, di Godibe sele igi
golye milouyode tawadame. Ẹme sele igi silvaye milõu
li mei. Igido igiye milõu li mei. Ẹme o tahạ fimạma
dobogo□uye milouyode tawadamebeede tobou.

30 Afu o kediạge Godibe ta tewe mei kelegebe, Godihạge
diạ midihọ kasagại milõu ga imõu be, ẹ mõu duguo fogõu
di. Kẹnõu si ifibe ẹ nelẹdo dege, sa sa olõu fẹi o sasại dibe
fị̃ bohõu mabeede tobolõu.

31 Yobe, ẹ sa sibigẹ o sasại di tạ sale sawisiei kẹme kõu
makamại kahạ degemõu. Sawisiei kelegebe, yo□u ẹ midihọ
dọụdo keleyanõu, tạ sai file o, ẹ kõu makai kahạ di midihọ
kẹ file. Tạ sai file o kẹme tolo imõu kõu widaiye, haba
haguạgimõu gehẹ degei kahạ, dige Godihạ tạ sai file dabai
kẹme o kokõu nõu nẹidade tawamebeede tobou.

32 Polhạ o tabe tolomõu haguạiyode tobolõu kẹ dulomõu,
o ilo kediạ ẹmokõu susuga tobolõu i. O ilo kediạnõu si nạ
tạ kẹ haba tobõu ba ei dulo sagại degeliyode tobolõu i.

33 Kege tobolõu imõu, Pol ẹ tewe o kediạ tõu fogõu fogõu
i.

34 Kẹnõu si o ilo kele ẹ tạ dulomõu damalẹyodele i. O ta,
ẹ hụbe Dionisius, o kẹme kansole o, bitọụ Areopaguskõu ẹ
yogo diạbõu de kefema dabai degedi. Sasại ta, ẹ hụ Damaris,
ẹne damalẹyodei. O sasại ilo kediạne damalẹyodele i.

18

Polhạ sa Korinkõu egei tobou

1 Kegemõu, Pol ẹ sa Atens tõu fogõu, sa Korinkõu i.

2 Folomõu, Juda o ta gelegu, ẹ hụbe Akwila, ẹ sadobe sa
Pontus duo kile delei. Ẹ sasại Prisila diliebe sa Itali tõu fogõu
ya, sa Korinkõu be ebelenõu fẹi fologai. Yobe, Hiye o Sisar

Klodiushạ Juda o sasại̱ olou̍ fẹi̱be sa Rom tou̍ fogou̍ fogou̍ yamabeedeimou̍. Kegemou̍, dilie sa Korinkou̍ dalaguamou̍, Polhạ dilie dugulamou̍ i.

3 Pol ẹ sele dabai degedibe falai mosọ togogadi, dilie dabai degedi sagại̱ kẹnou̍ degedi. Kegei kahạ degemou̍, ẹ diliebou̍ de dalali, dabai kẹ degele deleiguei.

4 Misiholo duwodi sawisiei olou̍ fẹi̱ kelegebe, ẹ Juda o kediạ egei mosọkou̍ folomou̍ be, o kediạbou̍ de tạ kolo duwodi. Tạ kolo duwoli, Juda obou̍ Grik obou̍ kediạmokou̍ dọụdo dege, nị Yesukou̍ damalẹyodemabeede tobou̍ di.

5 Kegemou̍, Sailasbou̍ Timotibou̍ dilie sa Masedonia tou̍ fogou̍, sa Polhạ dala kokou̍ ya fologai. Fologoumou̍ be, Pol ẹme sele dabai degedi fogou̍ mou̍, egeinou̍ tobolou̍ delei. Ẹ Juda o kediạmokou̍ Yesu ẹme Godihạ makai o Kelesube ạ kou̍ teweyode tobou̍ di.

6 Kẹnou̍ si Juda o kediạ ẹ tạ kẹ dafamou̍ susuga tobolou̍ imou̍, Pol ẹne dafamou̍, ẹ yukueikou̍ kofai kẹ fifigimamou̍, kou̍ gue tobou, nịme tou̍ fogou̍ babe, ạ mei, yobe nị̄ou̍ degeiyenou̍. Ifi ạ nị tou̍ fogou̍ ili, sa ta o sasại̱ kediạmokou̍ egei tobou̍ lamou̍.

7 Polhạ kege tobou̍ mamou̍, egei mosọ kẹ tou̍ fogou̍ ilemou̍, o ta ẹ hụbe Titius Jastushạ mosọkou̍ felei. O kẹme Godikou̍ hohọbou̍ di o. Ẹ mosọbe Juda o kediạ egei mosọ kẹ hafẹi̱ dege delei.

8 Kẹnou̍ si egei mosọ kẹ dia daladi o, ẹ hụ Krispusbou̍ ẹ sosou̍ bou̍ olou̍ fẹi̱ diạme Hiye O Yesukou̍ damalẹyodei. Sa Korin o sasại̱ sụdo kediạne Polhạ tobolou̍ kẹ dulomou̍, damalẹyodemamou̍, fafeleya tofolou̍ i.

9 Kegemou̍, huliạ ta kelege, Polhạ dihọ boholou̍ mạmou̍ dugube, Hiye Ohạ tamạ degemou̍, ẹmokou̍ tobou, nạ guẹ degeda. Nạ egei kegenou̍ tobou̍ mou̍ iyedei.

10 Ạme nạbou̍ de dala. O tahạ ta nạ makolo mei, yobe, sa kou̍ tie o sasại̱be mạ bi degele i sụdo dalagua kahạ degemou̍ yode tobou.

11 Pol ẹ tạ kẹ dulomou̍, sadebe tanou̍ oguo walại̱yosi kege kele dalali, o sasại̱ kediạmokou̍ Godihạ tạ hehegie delei.

12 Kẹnou̍ si, gamani o Galiohạ sa Akaia duo kile sa sa olou̍ fẹi̱ wolou̍ delei kelegebe, Juda o kediạ gofou̍ degemou̍, fimại̱ tanou̍ dege kefema, Pol tolou̍, tạ saikou̍ yamou̍, kou̍ gue tobolou̍ i,

13 o ko͡umahạge o sasại kediạmoko͡u be di kuolo͡u
be sesedamabeedema, haba egei ta, ẹ hehegiedi kẹno͡u
dumabeede tobo͡u diyode toblo͡u i.
14 Polhạ die tạ sima tobo͡u lamo͡u degeiye, kẹno͡u si Galiohạ
Juda o kediạmoko͡u tobou, Juda o diạma, o ko͡umahạ
kuolo͡u, gamani o ei mại kẹ gobolo͡u ba, midihọ kasagại
milou debasi, ạ nị tạ dulo.
15 Kẹno͡u si kegeli mei, nị tobolo͡u ili kẹme sibigẹ ta dala
mei. Nịo͡u sie tạe biya idi. Hụ gehẹ gehẹbo͡u, nịo͡u nị kuolo͡u
mại kẹbo͡u kẹme mạ bi mei. Nịo͡u no͡u dọụsusuga tobo͡u ma.
Ạge tạ sai filebe dafayode tobou.
16 Hiye ohạ kege tobo͡u ma, Juda o kediạme igiseimo͡u,
fogo͡u muguai.
17 Diạ olo͡u fẹi muguamo͡u, o Sostenes tolo͡u i. O kẹme egei
mosọ dia daladi o. Diạ o kẹ tạ sai fidi mosọ midọụ koko͡u
tolo͡u mạ wala imo͡u, Galiohạ mo͡u duguo fogou.

Pol ẹ sa Siria duo kodu sa hiye Antiokko͡u boholo͡u mạ i

18 Polhạ sa Korinko͡u hiyedo dala dema, damalẹyodele i
o kediạmoko͡u egema fogo͡u ile, sa Senkriako͡u felei. Kelege,
haba mosole foudu folomo͡u, sa Siriako͡u i. Sasại Prisila dilie
o Akwila diliene Polbo͡u de yai. Pol ẹ sa Senkria to͡u fogo͡u
li mei kelegebe, ẹ widio towe wại, Godihạ dihịle koko͡u ta
degeleyodema ko͡u makai kahạ degemo͡u.*
19 Mosoleye yolugi, sa Efesusko͡u fologamo͡u, Polhạ dilie
to͡u fogo͡u mo͡u, yo͡uno͡u ile, Juda o, sa kele tie kediạ egei
mosọdu folomo͡u, diạbo͡u de tạ kolo duwei.
20 Duwomo͡u, diạ ẹmoko͡u tobolo͡u i, nạme eibo͡u de ko͡u
le dalayedele imo͡u, ẹ sima tobo͡u, kegele mei, ạme ko͡u le
dalale meiyodei.
21 Egema fogo͡u ilamo͡u, ẹ haba tobou, Godihạ
bolọyodeibabe, ạme haba boholo͡u mạ hagualeyodema,
mosole foudu folomo͡u, sa Efesus to͡u fogo͡u fogo͡u i.
22 Ile, sa Sisariako͡u folomo͡u, Pol ẹ mosole to͡u fogo͡u mo͡u,
sa Jerusalemko͡u ilemo͡u, damalẹyodele i o kediạmoko͡u
folomo͡u, agali bolofẹiyode tobo͡u ma fogo͡u mo͡u, sa An-
tiokko͡u kuhe ile felei.
23 Sa Antiokko͡u folomo͡u, Pol ẹ sawisiei sụ sagại dala
demamo͡u, ẹ ile, sa Galesiabo͡u sa Frigiabo͡u duo keleya kẹ

* **18:18 18:18** Juda o kediạ midihọbe ko͡u gue, diạ Godihạ dihịle koko͡u ta degeleyodema makamạ dalali, degeleyodema makai kẹ degemamo͡u be, die widio towe wạ idi.

sulugi, o sasa̱i Yesuha̱ dabai degele idi kediạmoko͡ou dede̱i sasagiemo͡ou siei.

O Apolosha̱ sa Efesusko͡ou egei tobou

24 Kelegebe, Juda o ta, ẹ̱ hụbe Apolos, ẹ̱ sadobe Aleksandria, ẹ̱ ilemo͡ou, sa Efesusko͡ou delei. Ẹ̱me ta̱ bologuạdo tobo͡ou di o. Haba, Godiha̱ ta̱ kuguoko͡ou nalạgai dala kẹ̱ne ẹ̱ tewedo.

25 O ilo kelege ẹ̱moko͡ou Hiye Oha̱ midihọ̱ dọ̱ụdo kẹ̱ ko͡ou hehegiedi kaha̱ degemo͡ou, ẹ̱ egei nelẹ̱do dege tobo͡ou di. Yesuha̱ degei kẹ̱ defe̱ido hehegiediye, kẹ̱no͡ou si ẹ̱me Jonha̱ fafeleya degedi midihọ̱ kẹ̱no͡ou tewe.

26 Ẹ̱ ta guẹ̱ degeli mei, Juda o kediạ egei mosọ̱ko͡ou folomo͡ou, Godiha̱ ta̱ yomogo͡ou hehegiei. Prisilabo͡ou Akwilabo͡ou dilie ẹ̱ ta̱ kẹ̱ dulomo͡ou, ẹ̱ wolo͡ou yamo͡ou, dilie mosọ̱ko͡ou ge ẹ̱moko͡ou Godiha̱ midihọ̱ kẹ̱ defe̱ido tawayadomo͡ou hehegile i.

27 Hehegile imo͡ou, ẹ̱ sa Akaia duo kodu ilamo͡ou degeimo͡ou, damalẹ̱yodei o kediạ ẹ̱ dede̱i sagiemo͡ou, kuguo ta, Yesuha̱ dabai degedi o sasa̱i, sa kẹ̱ tie kediạ ẹ̱ wolo͡ou dalamabeedema nala̱i. Apolosha̱ kuguo kẹ̱ malạ ile, sa Akaia duo kodu folomo͡ou, ẹ̱ o sasa̱i, Godiha̱ habagugueimo͡ou, damalẹ̱yodele i kediạ hiyedo dogo͡ou guo delei.

28 Yobe, sa kẹ̱ tie o sasa̱i dihị̱le koko͡ou ẹ̱ Juda o kediạ ta̱ tobolo͡ou idi kẹ̱ dọ̱ụsusulomo͡ou, o kediạmoko͡ou tamạdo ko͡ou gue hehegie tobo͡ou di, Godiha̱ kuguoyege Yesu ẹ̱me Godiha̱ makai o Kelesuyodei kẹ̱ hehegie delei.

19

Polha̱ sa Efesusko͡ou egei tobou

1 Apolos ẹ̱ sa Korinko͡ou dalamo͡ou, Polha̱ bitọ̱ụ saya kẹ̱ iligi, sa Efesusko͡ou felei. Folomo͡ou, ẹ̱ Yesuha̱ dabai degedi o ilo kele geleguomo͡ou,

2 ẹ̱ o kediạmoko͡ou yodu, nị̱ ebeleno͡ou fe̱i damalẹ̱yodeimo͡ou be, Duo Bolofe̱ihạge nị̱me de tolo͡ou i? Kegeli mei, eige Duo Bolofe̱ibe ta dalayodeimo͡ou dulo idiyo meiyode tobolo͡ou i.

3 Ẹ̱ haba yodu, nị̱me kagega fafeleya tofolo͡ou ilou? Eibe Jonha̱ fafeleya degedi saga̱i kẹ̱no͡ou tefele tofolo͡ou iyode tobolo͡ou i.

4 Kegemo͡ou, Polha̱ tobou, Jonha̱ o sasa̱i fafeleya degeligibe, nị̱ fị̱ boholo͡ou ba, hobo͡ou fafeleya tofo͡ou mabeedei. O ta mạ habage haguale dala koko͡ou damalẹ̱yodemabeede tobou. Jonha̱ o ta ẹ̱ habage hagualeyodei kẹ̱me Yesu.

5 O kediąge tą kę dulomou, Hiye O Yesuhą huya kę fafeleya
tofolou i.
6 Polhą ę dobogou diąmokou dogogumou, Duo Bolofeihą
diąmokou migimou, tą gehę gehę tąe tobolou i. Haba
habage tamą degele kęne tobolou i.
7 O kediąme olou feibe 12 sagai kege.
8 Kegemou, Polhą Juda o kedią egei mosǫkou folomou,
egei yomogou tobou. Ę ta guę degeli mei, oguo olou feibe
kamadia kege, ę sa kę tie o sasai kediąbou de dalali, nelędo
dege Godihą di wolou dalayode tobolou delei.
9 Kęnou si Juda o ilo kelebe, die fimaiya kęnou suluguei,
damalęyodele dafa i. O sasai dihile kokou midihǫ gehę kęme
bou basiado tobolou i. Bou basiado tobolou imou, Polhą
o kedią tou fogou mou, Yesuhą dabai degedi o sasai wou
ma fogou ilemou, sawisiei olou fei o Tiranushą sokou lou
mosǫkou fologamou be, o kediąbou de tą kolo idi.
10 Ę egei hehegie dalali, sadebe bolǫu kege mei degei.
Kegemou, sa Esia duo kile, Juda o sasaibou Grik o sasaibou
olou fei Hiye Ohą tą dulo hobogou.

O Skevahą sisigǫ diąge o duo kasagaiye tolou i kę igiselamou degele i

11 Godihą degeiyege, Polhą midihǫ gehę gehę milou gadi.
12 Haba, yukuei kai, Polhą kou malą siadi kę, obe mouma
yamou, do o sasai kediąmokou dogogule imou be, bolǫ
degele idi. Haba duo kasagaiye tolou i o sasai kediąne bolǫ
degele idi.
13 Juda o ilo kediąne duo kasagaiye tolou i kę igisemou
suluguadi. Ilo kelebe Hiye O Yesuhą huya kę igiselamou,
kou gue tobolou idi, Yesu, Polhą hehegiedi kahą huya kę, ą
duo kasagai nime fogou imabeedele idi.
14 Juda o ta, mogou du daladi hiye o, ę hube Skeva, ę o
dihi olou feibe dioyosi kege. Diąne Yesuhą huya kę duo
kasagaiye tolou i kę igisemou suluguadi.
15 Sawisiei ta kelege, dią Yesuhą huya kę dabai degemou
suluguamou, duo kasagai tahą tobou, Yesubou Polbou
diliebe ą kou tewe. Kęnou si nime koyo?
16 Kege tobou mou, duo kasagaiye tou o kahą woulugi, die
yukuei dulagisema, kolo kagiseimou, dią mosǫ kę tou fogou
mou, bese kama fosigei.

17 Juda obou Grik obou, sa Efesuskou dalaguadi kediạ kẹ degei kẹ dulomou, guẹ degemou, Hiye O Yesuhạ hụ hebele fogulo i.

18 Damalẹyodele i o sụdo kediạ haguasiemou, o sasại dihịle kokou ge midihọ kasagại, dio̱u afu milou ga idi kẹ kusigile tobolou i.

19 Hagai wodi obou, hou milou gadi obou sụdo kediạne die midihọ milou gadi kẹ nalạgai kuguo olou fẹi kẹ dou tolou ibe, o sasại die dihịle kokou ge dou tolou i. Afu kuguo olou fẹi kẹ mamọụbe, sele 50,000 kegeye mamalạ i.

20 Hiye Ohạ nelẹ kahạge ẹ tạ kẹme sa kilebe olou fẹi tefeimou, one sụdo damalẹyodema nelẹdo dege deleiguei.

Sa Efesus o kediạ Polkou gofo̱u degele i

21 Olou fẹi kẹ degegamamou, Duo Bolofẹihạ degeiye, Pol ẹ sa Jerusalemkou ileyodema, sa Masedoniabou sa Akaiabou duo keleya kẹ iligi, sa Jerusalemkou kuhe foloyodei. Kele dala demababe, haba sa hiye Romkou ne ileyode tobou.

22 Kegeleyodemamou, yo̱u ẹ dabai degedi o bolọụ, Timoti dilie Erastus dilie sa Masedoniakou imabeede tobou mou, diliebukou yai. Pol yo̱uge sa Esiakou huyadefẹi delei.

23 Kelegebe, o ilo kediạ Hiye Ohạ midihọ gehẹ kẹ dafamou, gofo̱u dege, tạe biya i.

24 O ta, ẹ hụbe Demitrius, ẹme sele igi silvaye bi milou gadi o. Sele dabai kẹ degedibe, ẹ sele igi silvaye ogou gai sasại godi, ẹ hụ Artemishạ egei mosọ sagại kegei fisigofẹi dege togogadi. O ilo, ẹbou de dabai tanou degele idi kediạne sele hiyedo malạ idi.

25 Kegemou, Demitriushạ ẹ yogo diạbou, haba o bi gehẹ milou gadi o ilo kediạbou olou fẹi haguisoumou, ẹmokou haguasieimou tobou, dabai tanou degedi o diạma, di dabai kahạge di sele hiyedo mo̱udi kẹme nị kou tewe.

26 Nị dulomou dugube, tạ o Polhạ tobou mou, o sasại sụdo dulo kesigiemou, midihọ dọụdo mei sesele imou dugu. Ẹ kẹ degedibe, sa Efesuskou nou degediyo mei, sa Esia duo olou fẹi kileya kẹne tạ ẹ tobou di kahạ tefele siama mei degeladi. Di dobogo̱uye milou gama damalẹdo godiyodele idi kẹme ẹge damalẹdo meiyode tobou di.

27 Tạ, ẹ tobolou kahạge di sele dabai kahạ hụ kẹ huyafẹi degeiba, haba di sasại godi Artemishạ egei mosọ kẹne oe damalẹdo meiyode tobolou iye. Ifibe sa Esia tie o sasạibou,

sa sibigẹ o sasa̱ibou̍ olou̍ fẹi̱ kediạne sasa̱i̱ godi kokou̍ damalẹyodema, ẹ hụ hebele foguomou̍ hiye degele idi. Kẹnou̍ si o Polha̱ tạ kahạge di sasa̱i̱ godi kaha̱ hụ kẹme huyafẹi̱ degele sagạiyode tobou.

28 Kegemou̍, o kediạ tạ kẹ dulomou̍, gofo□u degemou̍, hiḷigedo kou̍ gue tobolou̍ i, di godi Efesus sasa̱i̱ Artemis, ẹme bolọdo.
29 Kege tobolou̍ mou̍, uwo hiyedo degemou̍, fima̱i̱ tanou̍ dege fọụkua yolugi, o bolọụ ta tolou̍ dufolou̍ ya, sa kefegudi sa kokou̍ fologai. O kẹdiliebe sa Masedonia o, Polbou̍ de suluguadi. Dilie hụbe Gaiusbou̍ Aristarkusbou̍.
30 Polha̱ biyolu kodu ilamou̍ degeiye, kẹnou̍ si Yesuha̱ dabai degedi o kediạ idayede sima tobolou̍ i.
31 Sa Esia duo kodu gamani o ilo kediạge, Polbe die mogodo kaha̱ degemou̍, kefegudi sa kokou̍ be hobou̍ idayedema tạ dogogulo i.

32 O sasa̱i̱ kele kefema deleiguei kediạ fḭ totou̍ degemou̍, tạ daga daga hiḷigedo tobolou̍ i. Kẹ kefele i kaha̱ yobe o sụdo kediạge ta tawale ili mei.
33 Juda o kediạ o Aleksander tolou̍ fugumou̍, ẹ ile, o sasa̱i̱ kediạ dihḭle kokou̍ tefelei. Tafalamou̍, o ilo kelege duguomou̍ be, ẹme hagḭ kaha̱ yobe ẹyade tawale i. Ẹ die tạ kẹ sima tobou̍ lamou̍, dobogo□uye tạdamabadomou̍ akogu.
34 Kẹnou̍ si o sasa̱i̱ kediạ ẹme Juda oyode tawalemou̍, tạ hiḷigedo tobolou̍ i, di godi Efesus sasa̱i̱ Artemis, ẹme bolọdo. Kegenou̍ tobolou̍ iligi, asọ dihọ bolọụ kege mei degei.

35 Kegemou̍, sa Efesuskou̍, die kuguo nalạgadi gamani o kaha̱ tạdamabeede tobou̍ mamou̍, ẹ haba kou̍ gue tobou, sa Efesus o diạma, nḭ duma. Sa Efesus o di sasa̱i̱ godi Artemisha̱ egei mosọ kẹ dia daladibe sa sa o sasa̱i̱ olou̍ fẹi̱ kediạ kou̍ tewe. Haba igi agudiletou̍ ge migi kẹ di dia daladi kẹne o sasa̱i̱ olou̍ fẹi̱ tawale i.
36 Di kẹ degedi kẹme o tae ta gulokouyode tobolou̍ sagại̱ mei. Kegemou̍, nḭ tạdama, toto hobou̍ gofo□u degeba kage ta degedama.
37 Nḭ o bolọụ ko□u kuokou̍ kou̍ wou̍ ma haguasieiye, kẹnou̍ si dilie ta kasagại̱ degeli mei. Dilie egei mosọdu bi ta hiyouye mou̍ lḭ mei. Haba sasa̱i̱ godi ko□umaha̱ hụne ta huyafẹi̱ dege tobolou̍ ili mei.

38 Demitriusbo͡u, dabai tano͡u degele idi o kediąbo͡u de
hagi̱ ta dalababe, tą sai fidi mosǫbe a tefeli mei dala. Hiye
o tą sai filamo͡u dia dalagua kediąno͡u dǫu̱sususuloyodei.
39 Haba ni̱ hagi̱ ilo kele dala debabe, gamani o ei tobo͡u
ba, kelegeno͡u di olo͡u fe̱i̱ kefemaba dǫu̱sususume.
40 Kegeiye, gamani hiye o kedią di ifi degeli ko͡u duloba,
tą sa iye. Tą soubabe, dige tą ta sima tobolo͡u ile sagą̱i̱ mei.
Gofo͡u dege biya ili kahą yobe ta dala meiyode tobou.
41 Sa Efesus gamani o kahą tą kę̱ tobo͡u ma mei degemo͡u,
ni̱ imabeede tobou.

20

*Polhą sa Masedoniabo͡u sa Grikbo͡u * kele i*

1 Gofo͡u dege biya i olo͡u fe̱i̱ kę̱ mei degeimo͡u, Pol
ę̱ Yesuhą dabai degedi o sasą̱i̱ kedią haguasieyede tobo͡u
mo͡u, haguasie kefegumo͡u, ę̱ o sasą̱i̱ kediąmoko͡u dede̱i̱
sasagiemamo͡u, egema fogo͡u, sa Masedonia duo kodu fogo͡u
i.
2 Iligi, sa sa keleya kę̱ damalę̱yodele i o sasą̱i̱ kediąmoko͡u
dede̱i̱ sasagiemo͡u, egei tobo͡u mo͡u i. Kege iligi, sa Grikko͡u
kuhe felei.
3 Folomo͡u dalali, oguo kamadia kege mei degeimo͡u, ę̱
sa Siriako͡u boholo͡u mą ilamo͡u fimą̱i̱. Mosoleye ilamo͡u
degeligi dube, Juda o kedią ę̱ woloyodei kę̱ du. Kegemo͡u,
ę̱ abogo͡u a sa Masedonia duo keleya kę̱ boholo͡u mą fogo͡u
i.
4 Boholo͡u mą fogo͡u imo͡u, o sǫdo ę̱bo͡u de yai. O ta, ę̱ hǫ̱be
Sopater, o kę̱me Pirushą dihi, ę̱ sadobe Beria. O bolǫ̱ǫ̱ tabe
sa Tesalonaika tie o, dilie hǫ̱be Aristarkusbo͡u Sekundusbo͡u.
O tabe Gaius, ę̱ sadobe Derbe. Tabe Timoti. O bolǫ̱ǫ̱ tabe sa
Esia tie o, dilie hǫ̱be Tikikusbo͡u Trofimusbo͡u.
5 O kedią diąbuko͡u yamo͡u, sa Troasko͡u fologamo͡u, ei
haguasieiba dugulamo͡u dia deleiguei.
6 O͡u mola mei sidi sawisiei kę̱ mei degeimo͡u, ei sa Filipai
to͡u fogo͡u yamo͡u, mosoleye yolugi, sawisiei houyosi kege
mei degeimo͡u, sa Troasko͡u fologai. Fologamo͡u, ei mogo
dią geleguomo͡u dalaguali, sawisiei dioyosi kege mei degei.

Polhą sa Troasko͡u ge o gisiai Yutikus tei kę̱ haguą̱gimo͡u gehę̱ degei

---

* **20: 20:0** Sa kahą hǫ̱ tabe ‘Akaia’.

7 Dalaguali, misiholo duwodi sawisiei kelege, ei ya kefeguomou̅, nalẹ̱ nalạ̱ imamou̅, Polhạ̱ damalẹ̱yodei o sasạ̱i̱ kediạ̱mokou̅ egei sasado tobolou̅ gi, huliạ̱ duo degei, ẹ̱ idiba kege fogou̅ ileyodei kahạ̱ degemou̅.

8 Fou̅ gou mosọ̱, ei kefegu kotou̅ be, kamạ̱i̱ mimigiei sụ̱do delei.

9 Fou̅ gou mosọ̱ sugụ̱tou̅ kahạ̱ akai kotou̅ be, o gisiai ta duwei, ẹ̱ hụ̱be Yutikus. Pol ẹ̱ tạ̱ sasado tobou̅ mou̅ imou̅, Yutikushạ̱ egei kẹ̱ dulo duwoli yogou̅ gua tieiye wilou̅ mạ̱ fiyei. Fiyoumou̅, ei mugua foguomou̅ dugube, kou̅ tolo i dugu.

10 Pol ẹ̱ne mulọ̱, o gisiai kahạ̱ tagetou̅ fiya tilali tolou̅ mou̅, o sasạ̱i̱ kediạ̱mokou̅ nị̱ hagị̱ degedama, ẹ̱ teli mei, sosou dalayode tobou.

11 Kege tobou̅ mamou̅, haba boholou̅ mạ̱ fologa, nalẹ̱ nalạ̱ imamou̅, ẹ̱ egei tobolou̅ gi, sabiyoumou̅, ẹ̱ fogou̅ i.

12 O gisiai kẹ̱me sosou dalamou̅, o ilo kediạ̱ ẹ̱ mosọ̱kou̅ wolou̅ yamou̅, hohọ̱ hiyedo degele i.

Polhạ̱ sa Troas tou̅ fogou̅ mou̅, sa Miletuskou̅ i

13 Ei Pol tou̅ fogou̅, eibukou̅ mosoleye sa Asoskou̅ ya fologamou̅, Pol abogo□u a hagulu kẹ̱ dia deleiguei. Yobe, Polhạ̱ge eibe eibukou̅ mosoleye kou̅ imabeedema, ẹ̱me abogo□u a ileyodei kahạ̱ degemou̅.

14 Kegemou̅, Pol sa Asoskou̅ felẹ̱imou̅, ei ẹ̱ wolou̅, mosole sama yolugi, sa Mitilinikou̅ fologai.

15 Ei sa Mitilini tou̅ fogou̅ mou̅, mosoleye yolugi, sabiyoumou̅ tọ̱ tibi sa Kios dohou̅ gou̅ yolugi, haba sabiyoumou̅ yolugi, sa Samoskou̅ fologai. Haba sabiyoumou̅ yolugi, sa Miletuskou̅ fologai.

16 Yobe, Polhạ̱ sa hiye Efesus dohou̅ golou̅ yodei kahạ̱, ei sa Miletuskou̅ toto ya fologai. Ẹ̱ sa Esia duo kodu hiye sialebe dafai. Sa Jerusalemkou̅ totodo ilamou̅ degei, misiholo duwodi sawisiei Pentikos* kelegebe, ẹ̱me sa Jerusalemkou̅ kou̅ folo duwobasi bolọ̱yodei kahạ̱ degemou̅.

Polhạ̱ sa Efesus damalẹ̱yodei o sasạ̱i̱ wolou̅ daladi hiye o kediạ̱mokou̅ egele tobou

---

* **20:16 20:16** *Pentikos* - Dabai 2:1 kokou̅ tawale tạ̱ dala. Nạ̱ dugu.

17 Ei sa Miletuskou fologamou, Polhạ sa Efesus
damalẹyodei o sasại wolou daladi o kediạ
haguasiemabeedema tạ dogogu.
18 O kediạ haguasieimou, ẹ kou gue tobou, ạ afu sa
Esia duo kodu dagado felẹmou, midihọ bolọnou degemou
hagulugi, ifine kegenou degeli kẹme nị kou tewe.
19 Juda o kediạ ạ makoloyodele imou be, ạ hagị hiyedo
duguomou gosodi. Kẹnou si ạ Hiye Ohạ dabai degele
dafadiyo mei, kegenou degedi. Ạ mayo□u mạ hụ hebele
fogudiyo mei kẹne olou fẹị nị kou tewe.
20 Ạ nị dogou gulamou egei olou fẹị tobou mou i kẹme
nị kou tewe. Ạ ta guẹ degediyo mei, o sasại kediạ
dihịle nịmokou hehegiedi, haba nị mosọ tanou tanou yane
hehegiemou siadi.
21 Ạ egei nelẹdo dege hehegiedibe, Juda o sasạibou Grik o
sasạibou olou fẹị kediạmokou hehegiedi. Ạge dibe Godikou
fị boholou ba, di Hiye O Yesukou damalẹyodemebeede
tobou di.
22 Mogo diạma, ifine nị duma. Duo Bolofẹihạnou degeiye,
ạ sa Jerusalemkou ile. Ạ iba, ạmokou midihọ kageiye tamạ
degele kẹme ạ ta tewe mei.
23 Ko□unou si ạ kou tewe, sa sa keleya ạ idibe, Duo
Bolofẹihạ ạme didiọbou, hagịbou hiyedo duguloyode tobou
di.
24 Kẹnou si o tae ạ wouba tolo kẹme ạ guẹ degeiyo mei.
Mạ fimại tanou fẹibe kou gue, ạ mạ dabai degema mei
degelamou. Damalẹdo, Hiye O Yesuhạ ạ ẹ dabai degeyede
tobou kahạ degemou, ạ Godihạ di habaguguei kahạ tạ uwo
bolofẹị kẹ kuhe hehegielamou yode tobou.
25 Mogo diạma, nị duma. Ạ nịbou de dalali, Godihạ di
wolou daladi kẹ hehegiemou siadi. Kẹnou si ifi ạ tawalibe,
ạ fogou ibabe, nị ạ haba ta dugulo mei.
26 Kẹgei kahạ degemou, ifi ạ tamạdo nịmokou kou gue
tobolou, nị mạ tạ, ạ afu tobou di kẹ sese ho fogou dalali
toubabe, yobe ạ mei, nịou nou.
27 Yobe, ạ nịmokou Godihạ fimại olou fẹị kou hehegiedi
kelegebe, ạ ta guẹ degediyo mei.
28 Nịou tawaibou, nịou sie defẹịdo dia dalama. Yesukou
damalẹyodei o sasại kediạne defẹịdo dia dalama. O sasại
kediạme Godihạ bi, ẹ Dihihạ kafeiyenou mamọụ. Duo

Bolofẹ̱ihạ̱ge nị̱ Godihạ̱ wai sipsip kẹ̱ dia dalamabadomo͡u makamạ̱i̱.
29 Ạ̱ nị̱ to͡u fogo͡u iba, sị̱ so gofo͡udoye nị̱moko͡u haguasieba, wai sipsip wala idi kẹ̱no͡u tefele nị̱ne wala ile kẹ̱ ạ̱ ko͡u tewe.
30 O ilo nị̱o͡u dalagua kilegene tạ̱ gulokou tobolo͡u ba, Yesuhạ̱ dabai degedi o sasạ̱i̱ sosogo͡u yaba, dio͡u degeli sagạ̱i̱ kẹ̱no͡u sesele imabeedema degele iba dugulo ile.
31 Kegei degemo͡u, nị̱o͡u tawaibo͡u. Sadebe olo͡u fẹ̱i̱ kamadia kege mei degei kahạ̱ duo kilegebe, agalibo͡u huliạ̱mebo͡u de, ạ̱ solo͡u do degemo͡u geseibo͡u, nị̱ tano͡u tano͡u nị̱moko͡u egei tobo͡u di. Nị̱ kẹ̱ toto͡u degedamabeede tobou.
32 Ifi ạ̱ge nị̱me Godihạ̱ dobogo͡u tageto͡u dogogulu, ẹ̱ge nị̱me ko͡u solo͡u do degeleyode tobou kahạ̱ degemo͡u. Godihạ̱ habaguguei kahạ̱no͡u, nị̱ fị̱ nelẹ̱do dege dalaguabasi, ẹ̱ yo͡u ẹ̱ biyodema makai o sasạ̱i̱ kediạ̱mokoo͡u nelẹ̱yodei bi bolọ̱do kẹ̱me nị̱moko͡u ne nelẹ̱yode tobou.
33 Ạ̱ge selebo͡u yukueibo͡u o tahạ̱ bi kẹ̱me ta tagadiyo mei.
34 Ạ̱ge mayo͡u mạ̱ dobogo͡uye sele dabai degedi kahạ̱no͡u nalẹ̱ mamo͡udi. Ạ̱bo͡u de dalaguadi o kediạ̱ne mayo͡uno͡u dogo͡u guo wolo͡u daladi kẹ̱me nị̱o͡u ko͡u tewe.
35 Midihọ̱ olo͡u fẹ̱i̱ ạ̱ milo͡u gadi kahạ̱ nị̱moko͡u hegibe, dabai hiyedo kegei koko͡u gebe, dige o sasạ̱i̱ dio͡usie dogo͡u gulo sagạ̱i̱ mei kediạ̱ dogo͡u gumebadomo͡u milo͡u gadi. Hiye O Yesuhạ̱ toboube, o bi mo͡udi o kẹ̱me hohọ̱ huyadefẹ̱i̱. O bi nẹ̱di o kẹ̱no͡u si hohọ̱ hiyedo folodo. Yo͡u tobou kẹ̱me di toto͡u degedamebeede tobou.
36 Polhạ̱ kege tobo͡u ma, yubu sugulo fiyamo͡u, o kediạ̱bo͡u de dihọ̱ bagạ̱ tobou.
37 Dihọ̱ bagạ̱ tobo͡u mamo͡u, o olo͡u fẹ̱i̱ kediạ̱ gosolomo͡u, ẹ̱ tolo͡u mạ̱ nogo͡u lo͡u i.
38 O kediạ̱ solo͡u do hiyedo degele i, nị̱ mạ̱ midihọ̱ haba ta dugulo meiyode tobou kahạ̱ degemo͡u. Kegemo͡u, o kediạ̱ ẹ̱ mosole dalako͡u wolo͡u yamo͡u, ẹ̱ mosole foudu felei.

21

Polhạ̱ mosoleye sa Jerusalemko͡u i

1 Ei sạ̱ Efesus o kediạ̱ to͡u fogo͡u mo͡u, mosole foudu fologamo͡u yolugi, tọ̱ tibi sa Kosbo͡u, tọ̱ tibi sa ta Rodesbo͡u keleya kẹ̱ titiamo͡u yolugi, sa Patarako͡u fologai.

2 Sa kelege ei mosole ta, sa Fonisiakou ilamou degeimou
duguomou, ei mosole kokou fologamou yolugi,
3 tọ tibi sa Saiprus dobogõ̱ù fofõ̱ùkou dalamou duguo
fogou yolugi, sa Siria duo kodu sa hiye Tairkou fologai.
Yobe, dabai degedi o kediạ mosole kodu bisai kẹme kele
talama dogogulo ile kahạ degemou.
4 O kediạ bisai tala dalaguamou, ei ya, Yesuhạ dabai
degedi o sasại ilo kele duguomou diạbou de dalaguali,
sawisiei dioyosi kege mei degei. Duo Bolofẹihạ degeiye, diạ
Pol ẹ sa Jerusalemkou idayede tobolou i.
5 Sawisiei dioyosi kege mei degeimou, ei sa kẹ tou fogou
fogou yala degeimou, diạ Polbou ei tọ biyạkou wou ma yai.
Die sasạibou, die sisigọbou olou fẹi kediạ ei sesele ya, tọ
biyạkou muguamou, yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạ
tobolou i.
6 Ei yogokou egeimou egeimou demamou, ei mosole foudu
fologoumou, o kediạ die mosọkou boholou mạ yai.

Sa Sisariakou ge habage-degele-duguo-tobou di-o Agabushạ Polkou egei tobou

7 Kegemou, ei sa Tair tou fogou mou, fogou yolugi, sa
Tolemeskou fologai. Fologamou, ei damalẹyodei o sasại
kediạmokou agali bolofẹiyode tobou mamou, die mosọkou
tiasigei.
8 Sabiyoumou, ei fogou yolugi, sa Sisariakou fologai.
Fologamou, ei o Filiphạ mosọkou deleiguei. O kẹme tạ uwo
bolofẹi kẹ hehegiedi o, tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ
dogou gudi, o dioyosi kege kahạ duo kile daladi o.*
9 O kahạ ẹ sasại dihi gisiai olou fẹibe bolọụ bolọụ kege
delei. Sasại gisiai kediạ egei tobolou idibe, habage tamạ
degele kẹ tobolou idi.
10 Kegemou, ei sa Sisariakou be sawisiei ilo kele
dalaguamou, habage-degele-duguo-tobou di-o ta, ẹ hụbe
Agabus, ẹ sa Judia tou fogou hagua felẹi.
11 Ẹ eimokou felẹ, Polhạ fiyati kẹ malạmou, yõ̱ù ẹ
dobogõ̱ùbou abogõ̱ùbou de tigamamou kou gue to-
bou, Duo Bolofẹihạ tobolou be, Juda o, sa Jerusalemkou
dalaguadi kediạ fiyati kõ̱umahạ ẹ obou be kõ̱unou tefele
tigamaba, sa ta o kediạmokou sesegulo ileyode tobou.

---

* **21:8 21:8** Nạ Dabai 6:5-6 kokou dugu.

12 Kegemo͡u, ei tạ kẹ̱ dulomo͡u, eibo͡u sa kẹ̱ tie o sasạ̱ibo͡u
ei Pol ẹ̱ sa Jerusalemko͡u idayedema nelẹ̱do dege tobolo͡u i.
13 Kẹ̱no͡u si Polhạ sima tobou, nị̱ kageimo͡u gosolo iya? Nị̱
gosolo ili kahạ ạ̱me hagị̱ hiyedo degeli. Ạ̱me Hiye O Yesuko͡u
damalẹ̱yodei kahạ degemo͡u, sa Jerusalemko͡u ile folouba, oe
ạ̱ didiọ̱ degeibane, wouba tolone tạbo͡u mei.
14 Ẹ̱ kege tobo͡u mo͡u be, eige haba tạ ta tobolo͡u ili mei.
Yobe, ẹ̱ge ei tạbe ta dulo sagạ̱i mei kahạ. Eige Hiye Ohạ
tagai sagạ̱i kẹ̱ yo͡u ẹ̱moko͡u tamạ degeleyodele i.

Sa Judiako͡u ge, o kediạ̱ Pol ẹ̱ didiọ̱ degemamo͡u, tạ̱ sa i

(Tạ Hiye 21:15–26:32)

Polhạ sa Jerusalemko͡u ile felei

15 Sawisiei ilo kele mei degeimo͡u, ei bi kefemamo͡u, sa
Jerusalemko͡u kuhe yai.
16 Sa Sisaria tie o ilo, Yesuhạ dabai degedi kediạ eibo͡u de
yai. Fologamo͡u be, o kediạ ei wo͡u ma, o Nasonhạ mosọ̱ko͡u
yamo͡u, ei kele deleiguei. O kẹ̱me tọ̱ tibi sa Saiprus tie o,
Yesuhạ dabaibe afudo degemo͡u haguei.
17 Ei sa Jerusalemko͡u fologoumo͡u be, damalẹ̱yodele i o
kediạ eimoko͡u bolofẹ̱iyode tobo͡u ma, hohọ̱bolo͡u i.
18 Sabiyoumo͡u, Polbo͡u ei Jems dugulamo͡u ya fologai.
Damalẹ̱yodei o sasạ̱i wolo͡u daladi o kediạ̱ne haguasie kefele
i.
19 Kefegumo͡u, Polhạ gusugu bolofẹ̱iyode tobo͡u ma, dabai
yo͡u degedi kahạ tạ̱ olo͡u fẹ̱i kẹ̱ susulo tobou. Godihạ̱
degeiye, ẹ̱ dabai degeimo͡u, sa ta o sasạ̱i kediạ̱ne fị̱ boholo͡u
mo͡u, Yesuko͡u damalẹ̱yodele i kẹ̱ susulo tobou.

Damalẹ̱yodei o sasạ̱i wolo͡u daladi hiye o kediạ̱ Pol tobo͡u mo͡u Godihạ̱ mosọ̱ko͡u i

20 Damalẹ̱yodei o sasạ̱i wolo͡u daladi hiye o kediạ Polhạ
tobou kẹ̱ dulomo͡u, Godihạ̱ hụ̱ hebele fogulo i. Kegemo͡u,
diạ Polko͡u ko͡u gue tobolo͡u i, mogo, sa Jerusalem kuoko͡u
Juda o sụ̱ụ̱do Yesuko͡u damalẹ̱yodei kẹ̱me nạ de dugulu?
Damalẹ̱yodemamo͡u, Moseshạ̱ kuolo͡u tạ kẹ̱ne dulo, defẹ̱ido
sesele ili.
21 Sesele iligi, gulokou tạ uwo ta, Juda o, aso͡u saya
dalaguadi kediạ̱moko͡u nạ̱ge Moseshạ̱ kuolo͡u tạ kẹ̱me
sesedamabeede tobo͡u diyodele i kẹ̱ dulo i. Kolo diafigidi

midihǫbou̅, haba ei kou̅ guai o kediạ midihǫ olou̅ fẹi̲ kẹbou̅ debe nạge sesedamabeede tobou̅ diyodele i kẹ dulomou̅ gofo□u̅ hiyedo degele i.

22 Diạ nạ hagueiyode tobou̅ ba dulo ile. Kegei kahạ degemou̅, di kagele?

23 Nạ ei tobou̅ ladi ko□u̅ du. Ei kou̅ lebe o bolǫụ̲ bolǫụ̲ kege kediạ Godihạ dihi̲le kokou̅ ta degeleyodema makamạ dalagua.

24 Nạ o bolǫụ̲ bolǫụ̲ kediạ wou̅ ma ileba, Godihạ dihi̲le kokou̅ sibigi igile mugudi midihǫ, di kou̅ guai o kediạ degedi kẹ degemaba, no□u̅ nẹ seleye wai sipsip ta mamalạba, Godikou̅ sile nelẹba, ni̲ widio towe wạma.* Ni̲ kege degeiba, o sasại̲ kediạ duguo tawalebe, tạ uwo kẹme damalẹdo mei, gulokoudade tawale ile. Nạne Moseshạ kuolou̅ tạ kou̅ sesedi odade tawale ile.

25 Kẹnou̅ si sa ta o sasại̲, Yesukou̅ damalẹyodele i kediạmokou̅ be, di kou̅ dǫụ̲susuma kou̅ gue nalại̲, ni̲me ogou̅ gai godikou̅ gali si kẹme nạdama, kafei nạdama, gali oe gabagidu tigamamou̅ wei kẹne nạdama, haba sasại̲ hiyoubou̅, o hiyoubou̅ dene siadamabeedema nalại̲yode tobolou̅ i.

26 Polhạ die tạ kẹ dulomou̅ tiei sabiyoumou̅ ile, o bolǫụ̲ bolǫụ̲ kediạ sosogou̅ ilemou̅, Godihạ dihi̲le kokou̅ sibigi igile mugudi midihǫ kẹ milolou̅ i. Milolou̅ imamou̅, Pol ẹ ile, Godihạ mosǫkou̅ folomou̅, mogou̅ du daladi o takou̅ kou̅ gue tobou, ei Godihạ dihi̲le kokou̅ sibigibe mei degemaba,* ise, ei tanou̅ tanou̅ gali kuhe sima, Godikou̅ nẹmou̅ ileyode tobou.

Juda o kediạ Pol Godihạ mosǫduge tolou̅ mạ i

27 Sawisiei dioyosi kege mei degela degeimou̅, Juda o, sa Esia duo kile tie kediạ haguasie, Pol ẹ Godihạ mosǫ kekaimidu tafalamou̅ dugulo i. Kodu tafalamou̅ duguomou̅, diạ o sasại̲ fufuguemamou̅, dio□ufẹi̲ Pol tolou̅ mại̲.

28 Diạ hili̲gedo kou̅ gue tobolou̅ i, Israel o diạma, ni̲ ei dogou̅ guma. O ko□umahạge sa sa olou̅ fẹi̲ sulugi, tạ gehẹ hehegiemou̅ be, Juda o sasại̲ di huyafẹi̲ degedi. Haba ẹ Moseshạ kuolou̅ tạbou̅, Godihạ mosǫ ko□ubou̅ dene huyafẹi̲ degedi. Haba tabe, ẹ Grik o ilo kediạ wou̅ ma haguamou̅,

---

* **21:24 21:24** *Widio towe wạdi* kahạ sibigẹbe, nạ Dabai 18:18 kahạ tawale tạ kokou̅ dugu. * **21:26 21:26** Sawisiei dioyosi kege mei degeimou̅ be, diạme Godihạ dihi̲le kokou̅ sibigi ta dala meiyode tawale i. Nạ Dabai 21:27 dugu.

Godiha̱ mosọ̱ kekaimidu felẹ̱gai. Kegei kaha̱, Godiha̱ mosọ̱ ko͡ume kasaga̱i degei dala kuhẹyode tobolo͡u i.

29 Kege tobolo͡u i kaha̱ yobe ko͡u gue, dia̱ sa Efesus o Trofimusbe, Polbo͡u de sa Jerusalem kodu ko͡u sumo͡u dugulo i kaha̱ degemo͡u, dia̱ge o kẹme Polha̱ wolo͡u, Godiha̱ mosọ̱ kekaimidu feleiyade tawalemo͡u kuhe tobolo͡u i.

30 Kegemo͡u, sa kẹ̱ tie o sasa̱i olo͡u fẹ̱i kedia̱ kesigie gofo͡u hiyedo degemo͡u, fọ̱ụkua haguasie kefeguomo͡u, Pol tolo͡u ma̱ gisigama muguoumo͡u, o ilo kedia̱ Godiha̱ mosọ̱ kekai a olo͡u fẹ̱i totono͡u tefega i.

Sa Rom ami o kedia̱ Pol tolo͡u ma̱ i

31 Sa kẹ̱ tie o kedia̱ Pol walamo͡u degele imo͡u, ami kedia̱ hiye oha̱ sa Jerusalem o olo͡u fẹ̱i kedia̱me gofo͡u dege biya iliyodeimo͡u du.

32 Ẹ̱ kẹ̱ dulomo͡u, ẹ̱ ami o kedia̱bo͡u, ami dia daladi o kedia̱bo͡u de totodo muguamo͡u fọ̱ụkua yamo͡u, o sasa̱i kefema dalagua kele fologai. O sasa̱i kedia̱ ami o kedia̱ haguasieimo͡u duguomo͡u, gue̱ degemo͡u, Pol wala ili kẹ̱ fogo͡u le i.

33 Ami kedia̱ hiye oha̱ ile hafẹ̱i degemo͡u, Pol tolo͡u ma̱mo͡u, ami o kedia̱moko͡u, o ko͡u tigi nelẹ̱do bolọ̱ụ kaha̱ tigamabeede tobo͡u mamo͡u yodu, o ko͡ume koyo? Ẹ̱ kẹ̱i degelou?

34 O sasa̱i sụdo dalagua kedia̱ hilị̱gedo ta̱mo͡u, ta̱ gehẹ̱ gehẹ̱ tobolo͡u i. Uwo hiyedo degele i kaha̱ ami kedia̱ hiye oha̱ ta̱ kaha̱ sibigẹ̱be ta tawali mei. Ami o kedia̱moko͡u be, nị̱ o ko͡u tolo͡u ile, di mosọ̱ko͡u wolo͡u folomebeede tobou.

35 Ami o kedia̱ Pol tolo͡u yamo͡u, die mosọ̱ kaha̱ boba yoko͡u fologamo͡u dugube, o sasa̱i kedia̱ biyei hiyedo degeimo͡u duguomo͡u, dia̱ Pol hebema fologai.

36 O sasa̱i sụdo kedia̱ habage haguasiligi, hilị̱gedo o kẹ̱me wouba toloyode tobo͡u mo͡u haguasiei.

Polha̱ Juda o kedia̱moko͡u yo͡u damalẹyodei kaha̱ sibigẹ̱ kẹ̱ tobou

37 Ami o kedia̱ Pol wolo͡u, die mosọ̱ko͡u falamo͡u degele imo͡u, Polha̱ ami kedia̱ hiye oko͡u Grik ta̱e, a̱ na̱mokoo͡u ta̱ ta de tobolo͡u de yodu? Kege yodumo͡u be, haba hiye o kaha̱ simamo͡u be, na̱me Grik ta̱be ko͡u tewe de yodu?

38 Ạ̱ge nạ̱me wa sa Isip o, gamani kediạ̱moko͡u biyalamo͡u,
we awekiye biyadi o olo͡u fẹ̱i 4,000 kege wo͡u ma, hebe mei
mihḭno͡u sa koko͡u i obe nạ̱yade tawai.
39 Kẹ̱no͡u si, Polhạ̱ge ạ̱me Juda oyodei. Ạ̱me sa Silisia duo
kodu sa hiye Tarsus tie o. Mạ̱ sa kẹ̱me hụ̱ hiyedo dala. Ạ̱ o
sasạ̱i kediạ̱moko͡u tạ̱ ta de tobolol͡u?
40 Kegemo͡u, ami kediạ̱ hiye ohạ̱ bolọyode tob͡u mo͡u,
Polhạ̱ bobageko͡u tafalali, dobogo□uye tạ̱damabadomo͡u
akogu. Die tạ̱ olo͡u fẹ̱i mei degeimo͡u, ẹ̱ o sasạ̱i kediạ̱moko͡u
Hibru tạ̱e tobou.

22

1 Mogo diạ̱ma, aye diạ̱ma, nḭ duma. Ạ̱me midihọ̱ kasagạ̱i
ta milo͡u li meiyode tobou.
2 O sasạ̱i kediạ̱ge Polhạ̱ dio□u die tạ̱ Hibru tạ̱e tob͡u mo͡u
dulomo͡u, tạ̱ mei degema, amafẹ̱ido duweguei.

Kegemo͡u, Polhạ̱ haba ko͡u gue tobou,
3 ạ̱me Juda o. Mạ̱ adio͡u hạ̱ ạ̱me sa Silisia duo kodu sa
hiye Tarsko͡u malạ̱ felẹ̱i. Kẹ̱no͡u si ei sa kẹ̱ to͡u fogo͡u
haguamo͡u, sa Jerusalem kuoko͡u dalali, ạ̱ kuhe hiye degei.
Ạ̱ dihifẹ̱i delei kelegebe, Farisi hiye o Gamalielbe mạ̱ tisa
dalali, ạ̱moko͡u di ko͡u guai o kediạ̱ kuolo͡u yo kẹ̱ bologuạ̱do
hehegiedi. Hehegieimo͡u, ạ̱ kuolo͡u Moseshạ̱ dogogu kẹ̱ olo͡u
fẹ̱i hiḭgedo to͡u lamo͡u degei. Ạ̱ Godihạ̱ tagai sagạ̱i kẹ̱
seselamo͡u dabai hiyedo degedi, ifi nḭ degeli sagạ̱i kẹ̱no͡u
tefele degedi.
4 Midihọ̱ gehẹ̱ kẹ̱ sesele ili o sasạ̱i kediạ̱me ạ̱ge makolamo͡u
degedi. Damalẹ̱do, ạ̱ge woloyodema, tigiye tigigimamo͡u,
didiọ̱ mosọ̱ko͡u mo□uma idi.
5 Ạ̱ kẹ̱ degegadibe, mogo͡u du daladi hiye ob͡u, kansole
o kediạ̱bo͡u de ko͡u tewe kahạ̱ degemo͡u, diạ̱ge nḭmoko͡u
tobolol͡u no͡u. Haba afune, o kediạ̱ kuguo nalạ̱gama ạ̱moko͡u
nẹ̱imo͡u, ạ̱ di mogo Juda o, sa Damaskus tie kediạ̱moko͡u
nelạ̱mo͡u malạ̱ i. Kuguo koko͡u be, ạ̱ge Yesuko͡u damalẹ̱yodei
o sasạ̱i, sa kẹ̱ tie kediạ̱ didiọ̱ to͡u ma, sa Jerusalemko͡u wo͡u
ma haguaba, tạ̱ sama, hebe kasagạ̱i kẹ̱ nelạ̱mo͡u degei kẹ̱
nalạ̱ga i.

Polhạ̱ ẹ̱ Kristen degei kẹ̱ susu
(Dabai 9:3-19, 26:12-18)

6 Polhạ haba tobou, ạ titiamou iligi, sawisiei ta agali
duodo kelege, sa Damaskus hafẹi degeimou, hohọ hiyedo
ta agudiletou ge toto migilemou, ạ silẹmại.
7 Silẹmọụmou, ạ mihịkou fiyamou tilali, tạ uwo ta kou gue
tobou mou du, Sol, Sol, nạ kageimou ạ makouya?
8 Ạ yodu, Hiye O, nạme koyo? Kege yodumou, Hiye Ohạ,
ạme sa Nasaret o Yesu, nạ ạnou makodiyode tobou.
9 O ạbou yolu kediạge hohọbe kou dugulo i, kẹnou si tạ
uwo ạmokou tobou kẹme ta dulo ili mei.
10 Kegemou ạ haba yodu, Hiye O, ạme kagele? Hiye
Ohạ ạmokou kou gue tobou, nạ haguạba, sa Damaskuskou
folouba, o tahạ nạmokou haguaba, dabai olou fẹi ạ
nạmokou makai kẹ tobolou yode tobou mou du.
11 Hohọ hiyedo kahạ mạ dihọ du degeimou, o ạbou yolu
kediạ ạ dobogo□u tolou, sa Damaskuskou fologai.
12 Kegemou, o ta ẹ hụ Ananaiashạ ạ dugu haguei. Ẹme
egei dudi o, Moseshạ kuolou tạ sesedi. Juda o sa Damaskus
tie o olou fẹi kediạge ẹme o bolọdoyodele idi.
13 Ẹ hagua felẹmou, ạmokou hafẹi dege tafalali tobou,
mogo Sol, nẹ dihọye duguyedeimou, kelegenou do mạ dihọ
bolọ degeimou, ạ ẹ dugu.
14 Ẹ haba tobou, di kou guai o kediạ die Godihạge nạme
yo□u tagali sagại kẹ tawayadomou makai. Kegemou, nạ
Midihọ Dọụdo kẹnou Degedi O kẹ duguoba, yo□u tobou ba
dulo.
15 Nạge nạ kou dugubou, nạ kou dubou, haba nạ habage
dugulobou dulobou kẹme olou fẹi o sasại kediạmokou
hehegiemou siayedei.
16 Nạ kageimou kegenou duwo? Nạ haguạ, fafeleya tofou
yedei. Nạ Hiye Ohạ hụ so□uba, ẹge nẹ midihọ kasagại kẹ
bigima mei degeleyode tobou.

Godihạ Pol ẹ sa ta o kediạmokou egei tobou mou siayede tobou

17 Polhạ haba tobou, ạ sa Jerusalemkou boholou mạ hagua
felẹmou, ạ Godihạ mosọkou ile folomou, dihọ bagạ tobolou
duwoli, dihọ boholou mạmou,
18 Hiye O dugu. Hiye Ohạge ạmokou kou gue tobou, nạ
totodo haguạba, sa Jerusalem tou fogou fogou iyedei. Nạge
mạ tạ kẹme sa kuokou hehegieibabe, o sasại kediạge ta dulo
ile mei, diạ dafa ileyode tobou mou duyodei.

19 Ạ tobou, Hiye O, o kediạge ạ egei mosọ tanou̅ tanou̅ ya
damalẹyodele i o sasại̱ didiọ degegamamou̅, tigi dofou̅ ye
womou̅ siadi kẹme diạge defẹi̱do kou̅ tewe.
20 Diạ nẹ tạ malạ siadi o Stiven wala i kelegebe, ạme hafẹi̱
dege tafalamou̅, mạ dihi̱le kele kẹ degeibe bolofẹi̱do dugu.
Ạ diạ Stiven wala ili kẹ maselemou̅, die yukuei mại̱ kẹ dia
tefelei.
21 Kẹnou̅ si Hiye Ohạ ạmokou̅ be nạ iyedei. Nạme ạ tobou̅
ba, o gehẹ sa sa ahudo dalagua kediạmokou̅ fogou̅ ileyode
tobou.

Polhạ ami o kediạmokou̅ ẹme sa hiye Rom oyode tobou

22 Juda o kediạ Pol ẹme sa ta o sasại̱ kediạmokou̅ fogou̅
ileyode tobou̅ mou̅ dulomou̅, dafa i. Dafamou̅, hili̱gedo o
kẹme wouba toloyodele i. O kegei kẹme eibou̅ de dalale
sagại̱ mei.
23 Gofo□u degemou̅ hili̱gedo kege tobolou̅ mou̅, yukuei
digimamou̅, mihi̱bou̅ de hebesele i.
24 Ami kediạ hiye ohạ gofo□u tạ uwo hiyedo kẹ dulomou̅,
ẹ ami o ilo kediạmokou̅, Pol tolou̅ ya, di mosọkou̅ fologaba,
tigi dofou̅ ye woulugi, ẹ midihọ kasagại̱ kage degei kẹ
yodugamabeede tobou. Ẹ o sasại̱ kediạ Polkou̅ gofo□u
degemou̅, hili̱gedo tobolou̅ ili kahạ sibigẹ kẹ tawalamou̅.
25 Ami o kediạ Pol wolou̅ fologamou̅, ẹ dobogo□ubou̅ ẹ
abogo□ubou̅ tigiye tigamamou̅, dofou̅ ye walamou̅ degele
imou̅, Polhạ ami o kediạ dia daladi o ta hafẹi̱ dege tafalamou̅
duguomou̅, o kokou̅ tobou, ni̱ge ạme tạ sali mei kẹme
kageimou̅ dofou̅ ye walamou̅ degele iya? Ạme sa Rom o.
Ni̱ou̅ ni̱ kuolou̅ mại̱ kokou̅ gebe Rom o dofou̅ ye wolobe de
bolọ, haba kasagại̱?
26 Kegemou̅, ami o kediạ dia daladi o kahạ kẹ dulomou̅
ilemou̅, ẹ hiye okou̅ tobou, nạ o ko□ume kagele? Ẹme sa
Rom oyode tobou.
27 Ami kediạ hiye ohạ tạ kẹ dulomou̅, Polkou̅ ile folomou̅
kou̅ gue yodu, nạme sa Rom oyodeibe damalẹ? Polhạ
damalẹyode tobou.
28 Kegemou̅, hiye o kahạ tobou, mạ sele hiyedoye kou̅ tiga
mamọu̱ kahạ degemou̅, ạme sa Rom o degeiyode tobou.
Haba Pol ẹ tobou, ạme mạ adiou̅ hạ kele malạ felẹi̱ kahạ
degemou̅, ạme sa Rom o degeiyode tobou.
29 Ami o kediạ tạ kẹ dulo kesigiemou̅, Polkou̅ yodugama
tobeye toto fogou̅ yai. Ami kediạ hiye ohạge Polbe sa Rom

oyode tawalemo͡u, ẹne guẹ degei, ẹ Pol ko͡u tigamabeede tobou kaha̱ degemo͡u.

Polha̱ Juda kansole o kediạmoko͡u ta̱ tobou

30 Ami kedia̱ hiye ohạge Juda o kedia̱ Polko͡u tạe biya ili kaha̱ sibigẹ kẹ tawalamo͡u, sabiyoumo͡u, ẹ Pol tiga i tigi kẹ kusia filẹi. Kusia filạmo͡u, ẹ mogo͡u du dalaguadi hiye obo͡u, kansole obo͡u olo͡u fẹi kedia̱ haguasiemabeede tobo͡u mo͡u, haguasie kefeguo dalaguamo͡u, ẹ Pol wolo͡u migilemo͡u, die dihi̱le koko͡u tefegi.

23

1 Kegemo͡u, Polha̱ kansole kediạmoko͡u maselemo͡u tobou, mogo diạma, ạme Godiha̱ dihọ tageyano͡u sulugi, ifine kegeno͡u sulu kuhẹ. Ma̱ duledube bolọno͡u dalayode tobou.

2 Mogo͡u du daladi hiye o Ananaiasha̱ kẹ dulomo͡u, Polko͡u hafẹi dege tafalagua kediạmoko͡u tobou, ni̱ge ẹ mogoudu fạmabeedei.

3 Kege tobo͡u mo͡u, Polha̱ hiye o koko͡u tobou, Godihạge no□u nạno͡u wolo. Nạme to͡u bo͡u midihọbo͡u ko͡u bolọye, kẹno͡u si nẹ duledube kasagại ta mogogou dala. Na̱ Mosesha̱ kuolo͡u ta̱ koko͡u tofogo͡u mo͡u, ạ ta̱ sai filamo͡u ko͡u hagua duwoye, kẹno͡u si na̱ o kediạmoko͡u ma̱ mogoudu fạmabeede tobolo͡u kahạge kuolo͡u ta̱ kẹme na̱ gobolo͡u kuhẹyode tobou.

4 Kegemo͡u, o hafẹi dege tafalagua kedia̱ ta̱ kẹ dulomo͡u, Polko͡u, Godiha̱ mogo͡u du daladi hiye o koko͡u be na̱ ta̱ bo͡u basia kege tobo͡u dayede tobolo͡u i.

5 Polha̱ sima tobou, mogo diạma, ạge o ko□ume mogo͡u du daladi hiye odade tawali mei. Ạ ko͡u tewe debabe, kege ta tobo͡u li mei. Yobe, Godiha̱ kuguoko͡u be ko͡u gue nalại dala, Ni̱ wolo͡u daladi hiye o koko͡u be ta̱ bo͡u basia ta tobo͡u damabeedei. *Kisim Bek 22:28*

6 Kegemo͡u, Polha̱ tafalali dugube, kansole o ilo kelebe Sadyusi o, ha ilo kelebe Farisi o dalaguamo͡u, ẹ kansole o kediạmoko͡u nelẹdo dege tobou, mogo diạma, ạme Farisi o taha̱ dihi. Ạne Farisi o. Ạ o sasại tofigile i kediạme haba haguạ, gehẹ degele iledade tawadi kaha̱ degeiyeno͡u, ạ ko͡u le tafalaba, ni̱ ạ ta̱ saladi kuhẹ.

7 Kegemo͡u, Farisi obo͡u, Sadyusi obo͡u kedia̱ Polha̱ ta̱ kẹ tobo͡u mo͡u dulomo͡u, tạe biya iligi, duoya filemo͡u, ilo kefegumo͡u ilo kefegumo͡u dei.

8 Yobe, Sadyusi o kediąge o tofigiei kediąme ta haguą ile meiyodele idi. Haba tabe, ęsol obou duo kasagąibou kęne ta dalagua meiyodele idi. Kęnou si Farisi o kedią olou fęi kokou damalęyodele idi.

9 Kegemou, o olou fęi kedią hiligedo tą i. Moseshą kuolou yo dulo i o ilo kelebe Farisi o. O kedią tafalaguali, tą hiligedo kou gue tobolou i, eige o ko□umahąge midihǫ kasagąi ta milou li mei dugulu. Tą ę tobou dibe damalędo są degei. Ęsol o tae sagąi, ha duo bolofęi tae sagąi kahą ęmokou kou migile tobou są degeiyode tobolou i.

10 Tąe hiyedo biya imou, ami kedią hiye ohą guę degei, Juda o kedią Pol wala iba teiye domou, ę ami o kediąmokou, nį Pol o kedią dobogo□u tagetou dala kę ka muguoba, wolou ile, mosǫkou folomabeede tobou.

11 Mosǫkou foloumou, huliąme, Hiye O Yesuhą hagua, Pol hafęi dege tafalali, kou gue tobou, ną guę degeda. Sa Jerusalem kuokou ge ną ą degei kahą tą kę hehegiedi sagąibe, haba sa Romkou ne kęnou tefele hehegie tobou yede tobou.

Juda o kedią Pol wouba toloyodema dǫusululo i

12 Sabiyoumou, Juda o kedią mogogou kefema, Pol wouba toloyodema, nelędo dege kou gue maka dege tobolou i, di nalębou huęibou ta nalę meido dalali, o Polbe wouba toloyodele i.

13 O kę degeleyodema mogogou dǫusululo i kediąme olou fęi 40 gabama folo kege.

14 Dǫusululo imamou ya, mogou du dalaguadi hiye obou, odo odobou kediąmokou fologamou, ei nalę ta nalę mei dalali, Polbe wouba tolo ileyodema dǫusululo iyode tobolou i.

15 Kegei kahą degemou, nįbou kansole obou, nį olou fęi ami kedią hiye o tobou ba, ę Pol wolou, nįmokou haguayede tobou ma. Nįge ęmokou ou ga kou gue tobou ma, ei Pol tą sai kahą sibigę kę tugulo tobou ma tawalamou yode tobou ma. Kegeiba, ę Pol wolou haguba, ei alikou ama duwoguali, Pol tolou mą wouba tolo ileyode tobolou i.

16 Kęnou si Polhą ę bobou siębą o kedią ama duwogualeyode tobolou ili kę dulomou, ę ile, ami o kedią mosǫkou folomou, tą ę du kę Polkou tobou.

17 Polhạ tạ kẹ dulomou, ami o kediạ dia daladi o ta haguisoumou hagumou tobou, nạ o gisiai kou wolou, ami kediạ hiye okou folouba, ẹ tạ ta tobolou yode tobou.

18 Ami o kahạ ẹ wolou ile, ami kediạ hiye okou folomou tobou, didiọ o Polhạ ạ haguisa toboube, o gisiai kou wolou iyedeimou, ạ kuhe wolou hagulu. Ẹ nạmokou tạ ta tobou lamou yode tobou.

19 Kegemou, ami kediạ hiye ohạ o gisiai kẹ dobogou tolou tafẹi ilemou kou gue yodu, nạ ạmokou kẹi tạ tobou lamou?

20 O gisiai kahạ tobou, Juda o kediạge nạ idiba mạ babou wolou, kansole o kediạ mosọkou mụba, diạ tạ sai kahạ sibigẹ kẹnou tawalamou yode tobolou ile. Kẹnou si tạ kẹme gulokou.

21 Nạ die tạ kẹ dulo seseda. Die o olou fẹibe 40 dohou gou folo kege alikou ama duwogualeyodele i. Diạ nalẹbou huẹibou nalẹ mei dalali, mạ babou wouba tolo ileyodema maka degei. Nạ bolọyode tobou ba, mạ babou aba wolou haguba dugulamou ama duwoguayode tobou.

22 Ami kediạ hiye ohạ tạ kẹ dulomou, ẹ o gisiai kokou tobou, nạ i. Nạ tạ ạmokou tobolou kou ume, o takou hobou kege tobou dayede tobou.

Ami o kediạ Pol gamani hiye o Felikskou wolou yai

23 Kegemou, ami kediạ hiye ohạ ẹ ami o dia daladi o bolọụ ta haguisoumou, haguasieimou, diliemokou kou gue tobou, nele ami o kediạmokou yale ama dalamabeede tobou ma. Ami o olou fẹi 200 kegebou, haba ami o, wai hos tagetou duwodi olou fẹi 70 kegebou, haba ami o mala tou di olou fẹi 200 kegebou olou fẹi kediạ tobou ba, ifi huliạme 9 klok kelege sa Sisariakou imabeedei.

24 Pol ẹne wai hos tagetou bigeba, gamani hiye o Felikskou kuhe defẹido wolou ima. Haba wai hos ilo kelene mo umaba, mou yo uwa wou ma imabeedei.

25 Ami kediạ hiye ohạ diliemokou kege tobou ma, kuguo ta kou gue nalại,

26 Ạme Klodius Lisias, ạ kuguo kou gamani hiye o Feliks nạmokou nalạma nelị. Agali bolofẹiyode tobolou kuhẹ.

27 Juda o kediạ o kou tolou mou walamou degele iye, kẹnou si ạ mạ ami o kediạbou de yamou, ka muguomou wolou

haguasiei. Yobe, ẹme sa Rom oyode tobou̅ mou̅ du kahạ degemou̅.
28 Ạge o kediạ ẹ tạ sai kahạ sibigẹ kẹ tawalamou̅, ạ ẹ wolou̅ ile, Juda kansole o kediạmokou̅ folomou̅, die dihi̱le kokou̅ tefegi.
29 O kediạ tobolou̅ ibe, ạ o ko̅umahạ dio̅u die kuolou̅ mại̱ kẹnou̅ gobou̅ giyode tobolou̅ imou̅ du. Diạ tạ sa iye, kẹnou̅ si ạge file dugube, ẹme wouba tolo ile sagại̱ midihọbou̅, didiọ degele sagại̱ midihọbou̅ de milou̅ gaibe ta duguli mei.
30 Ifi ạ o tahạ tobou̅ mou̅ dube, o ilo kediạ ẹ wouba tolo ileyodeimou̅ du kahạ degemou̅, ạ mạ ami o kediạmokou̅, ẹ wolou̅, nạmokou̅ totodo yamabeede tobou. Ẹ̱ tạ sale o kediạne, ạ nạmokou̅ imabeede tobou. Kegeba, nạge tạ sa ile kahạ sibigẹ kẹ duloba tawayadomou̅.

31 Kegemou̅, ami kediạ hiye ohạ kuguo kẹ nalạma, o takou̅ nẹi̱mou̅, ẹ ami o kediạ ẹ tạ kẹ dulo seselemou̅, huliạme kelege, Pol wolou̅ ya, sa Antipatriskou̅ fologai.
32 Tiasigei sabiyoumou̅, ami o, hos tagetou̅ duwoguadi kediạ Pol wolou̅, sa Sisariakou̅ youmou̅, haba ami o ilo kediạ boholou̅ mạ, sa Jerusalemkou̅ yamou̅, die mosọkou̅ fologai.
33 Wai hos tagetou̅ duwoguadi kediạ yamou̅, sa Sisariakou̅ fologai. Fologamou̅, kuguo nalại̱ kẹ gamani hiye o kokou̅ nelẹmou̅, haba Polne ẹ dobogo̅u tagetou̅ dogogulo i.
34 Gamani hiye o kahạ kuguo nalại̱ kẹ huso̅umamou̅, Polkou̅ yodu, nạme sa kilị̱ya tie o? Polhạge ạme sa Silisia tie oyode tobou.
35 Gamani hiye o kahạ tobou, o nạ tạ sa i o kediạ haguasieiba, ạ nẹ tạ kuhe duloyode tobou. Kegemou̅, ẹ ami o kediạmokou̅, nị̱ o ko̅ume gamani o Herothạ mosọkou̅ wolou̅ ya, didiọ degemabeede tobou.

24

Juda hiye o kediạ Pol tạ sa i

1 Sawisiei houyosi kege mei degeimou̅, mogou̅ du daladi hiye o Ananaiasbou̅, odo odo ilo kediạbou̅ de sa Sisariakou̅ muguai. O ta, sa Rom o kediạ kuolou̅ yo du o, ẹ hụbe Tertulus, ẹne diạbou̅ de mụ. Diạ gamani hiye o kahạ dihi̱le kokou̅ ge Pol tạ salamou̅ muguai.
2 Muguoumou̅, gamani hiye o kahạ Pol haguisoumou̅ hagua felẹi̱mou̅, Tertulushạ Pol tạ salamou̅, yomogou̅ kou̅

gue tobou, hiye o Feliks, nạ ei dogo͡u gumo͡u, ei bologuạdo deleibe, biyei ta duguli mei. Nẹ fimại̱ bolọdo kahạ degemo͡u, midihọ ei afu milo͡u gadi kẹme nạge dọụsusugai.

3 Hiye o Feliks, nạ ei olo͡u fẹi̱ dogo͡u gudi kẹ duguomo͡u, ei nạmoko͡u bolofẹi̱doyode tobolo͡u ili kuhẹ.

4 Kegeligi, ạ tạ sasado dege tobouye. Nạ eimoko͡u solo͡u do degeba, ei tạ tọụ degeifẹi̱ ko͡u du.

5 Ei dugudibe, o ko͡umahạge omoko͡u hagi̱ nẹmo͡u sulugi, Juda o, sa sa olo͡u fẹi̱ kile tie kediạmoko͡u biyamabeedema fufugue tobo͡u mo͡u sumo͡u dugudi. O sasại̱ ilo kelebe ei to͡u fogo͡u mo͡u, ẹbo͡u de geleguomo͡u, midihọ gehẹ ta sesele yadi. Diạme obege Nasaret o sasại̱iyodele idi. Ẹme die widio hiye o.

6-7 Ẹ Godihạ mosọdune midihọ kasagại̱ degelamo͡u ko͡u degeiye, kẹno͡u si ei ẹ tolo͡u mạmo͡u didiọ degei.

8 Kegei kahạ degemo͡u, nạge ẹmoko͡u yoduba, yo͡u ẹ mogouya tobolo͡u kẹ duloba ise, ei ẹ tạ sa i kahạ sibigẹ kẹ olo͡u fẹi̱ kuhe tawaleyode tobou.

9 Tertulushạ tạ kẹ tobo͡u mo͡u, Juda o kediạne tạ kẹme damalẹdo-yodemo͡u dogo͡u guo tobolo͡u i.

Polhạ o Feliksko͡u egei tobou

10 Kegemo͡u, gamani hiye o kahạ Polko͡u ise tạ tobo͡u yadomo͡u dobogo͡uye hegimo͡u, Polhạ ko͡u gue tobou, ạge nạme sa ko͡u tie o sasại̱ kediạ tạ sai fidi o degemo͡u hagueibe sadebe sụdo mei degei kẹme ko͡u tewe. Kegei kahạ degemo͡u, ạ Juda o kediạ tạ sima tobolo͡u be ta guẹ degeiyo mei, hohọdo degeli.

11 Sawisiei 12 kege you mei degele dalamo͡u kelege, ạ sa Jerusalemko͡u ilemo͡u, Godihạ mosọko͡u dihọ bagạ tobo͡u lamo͡u felei. Nạ o ko͡udiạmoko͡u yodubabe, ạ ko͡u tobolo͡u ko͡ume nạge defẹi̱do tawale.

12 Juda o kediạge ạ Godihạ mosọduge tạe ta biyoumo͡u dugulo ili mei. Haba egei mosọ tano͡u tano͡u yabo͡u, sa hiye koduboo͡u debe ạ ta fufuguemo͡u sumo͡u dugulo ili mei.

13 Ifi o ko͡udiạ ạ tạ sa ili ko͡ume damalẹ mei kahạ, tạ sai ko͡umahạ sibigẹbe nạmoko͡u be dọụdo ta hegile meiyode tobou.

14 Ạ midihọ gehẹ, obege ebele midihọ kasagại̱iyodele idi kẹ sesele ili kẹme ạ kusigile tobolo͡u kuhẹ. Kẹno͡u si ei ko͡u guai o kediạ Godine ạ ta to͡u fogo͡u li mei, ạ ẹ dabai kegeno͡u

degedi. Haba Moseshạ kuolo͡u tạbo͡u, habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kediạ kuguoko͡u nalạgai tạbo͡u olo͡u fẹi kako͡u ne ạ damalẹyodei dala.

15 Ạ Godihạ o sasại, dọụdobo͡u, dọụdo meibo͡u olo͡u fẹi tofigiei kẹ haguạgiba gehẹ degele ile kẹ dia dala. Nebe kẹno͡u tefei, Juda o ko͡u le dalagua kediạne Godihạ kẹ degele kẹno͡u dia dalagua.

16 Kegei kahạ degemo͡u, ạ mạ duledube bolọno͡u dege-lamo͡u degeli, Godibo͡u o sasại olo͡u fẹi kediạbo͡u die dihọ tageya ạmoko͡u kasagại ta deleiye domo͡u.

17 Ạ sa sa olo͡u fẹi sulugi, sadebe ilo kele mei degeimo͡u, boholo͡u mạ ile, mạ obiyeiko͡u felei. Ạ sele, sa ta o ilo kediạ kefei kẹ malạ ilemo͡u, bi mei o sasại kediạmoko͡u filamo͡u degei. Haba tabe, ạ Godihạ mosọdu gali silamo͡u degei.

18 Ạ Godihạ mosọ kekaimidu feleibe, ạ mo͡u feli mei. Ạ ei ko͡u guai o kediạ sibigi igile mugudi midihọ kẹ milo͡u mamo͡u, Godihạ dihịle kako͡u o bolọdo degemamo͡u kuhe foloumo͡u dugulo i. Ạ tafalamo͡u be, o sasại sụdo ta kefeguomo͡u, ạmoko͡u ta gofo□u dege biya ili mei.

19 Kẹno͡u si, ạ kele tafalamo͡u, Juda o, sa Esia tie ilo kediạ fologamo͡u, ạ tolo͡u mạ i. O kediạ ạ tạ salababe, dio□uno͡u ko͡u le hagua felẹgaba, hiye o Feliks nẹ dihịle ko͡u le tạ samabeedei.

20 Haguasie ho fogo͡u babe, Juda hiye o, ko͡u haguasie dalagua kediạme tobo͡u mabeedei. Die kansole dihịle kako͡u ge diạ ạ ko͡u tạ sai file imamo͡u, midihọ kasagại ạ kage degei kẹ dugu kẹme haba nạmoko͡u tobo͡u mabeedei.

21 Kẹno͡u si ạ die dihịle kele tafalali, hiịgedo ko͡u gue tobou, o sasại tofigile i kediạme haba haguạma gehẹ degele ile kako͡u ạ damalẹyodeiyode tobou. Ạ tawalibe, ạ kako͡u damalẹyodei kahạ tạ kẹ tobou kahạno͡u, ạ kuhe tạ sa iliyode tobou.

22 Kegemo͡u, Polhạ tạ tobo͡u ma mei degeimo͡u, gamani o Feliks, ẹ midihọ gehẹ kẹ ko͡u tawalemo͡u, sabiyei ta kelege kuhe tạ sama mei degeleyodei. Ami kediạ hiye o Lisias migiba, ạ kuhe tạ dọụsusuloyode tobou.

23 Ẹ ami o kediạ dia daladi o kako͡u Pol didiọ degeyede tobouye, kẹno͡u si didiọ hiyedo degedayedei. Polhạ ẹ mogo diạ ẹmoko͡u nalẹ dogo͡u gulo kẹ hobo͡u akogudayede tobou.

Feliksha Polbe didiọ mugumo͡u dalali, sadebe olo͡u fẹi bolọụ kege mei degei

24 Sawisiei ilo kele mei degeimou͡, Feliksbou͡, e̱ sasai̱
Drusila, Juda sasai̱ ke̱bou͡ dilie haguasie fele̱gamou͡, Pol
haguisoumou͡ haguei. E̱ Polha̱ Yesu Kelesukou͡ damale̱yodei
kaha̱ ta̱ ke̱ tobou͡ ba dulamou͡.
25 Polha̱ midiho̱ do̱u̱do degedi ke̱bou͡, haba tou͡ e tagadi
midiho̱ kasagai̱ ke̱ akogudi ke̱bou͡, Godiha̱ habage di ta̱
sale ke̱bou͡ de tobou͡ mou͡ dulomou͡, e̱ gue̱ hiyedo degemou͡,
Polkou͡ na̱ iyedei. Habage a̱ dabai ta mei deba hobou͡, na̱
haba kuhe haguayede tobolou͡.
26 E̱ ta fimai̱be, Polha̱ e̱mokou͡ sele ta nei̱ba, e̱ didio̱ degei
ke̱ telemo̱u̱ba fogou͡ ileyode tawai. Kege tawalemou͡, e̱
sawisiei su̱do Pol haguisoumou͡ hagumou͡, dilie ta̱ kolo idi.
27 Kegemou͡, sadebe bolo̱u̱ mei degeimou͡, gamani o ta,
Porsius Festusha̱ Feliks e̱ timou͡ mo̱u̱. Feliksha̱ Juda o kedia̱
hoho̱bou͡ mabadomou͡, e̱ Pol telemali̱ mei, didio̱ moso̱du
yo□u kegenou͡ delei.

25

Polha̱ sa Rom hiye o Sisarha̱ge e̱ ta̱ sai fiyede tobou

1 O Festus e̱me sa Judia o kedia̱ gamani hiye o degei. E̱
sawisiei kamadia kege kele dala dema, sa Sisaria tou͡ fogou͡,
sa Jerusalemkou͡ ile felei.
2 Foloumou͡, mogou͡ du dalaguadi hiye obou͡, Juda hiye
obou͡ olou͡ fei̱ kedia̱ e̱mokou͡ haguasiemou͡, Pol ta̱ sale ta̱
nele̱do dege kou͡ gue tobolou͡ i,
3 na̱ge ei dogou͡ guo, o ta tobou͡ ba ile, Pol sa Jerusalemkou͡
boholou͡ ma̱ wolou͡ haguale ke̱ tobou͡ yede tobolou͡ i. Ta̱ ke̱
tobolou͡ i kaha̱ yobe, Juda o kedia̱ alikou͡ ama duwoguali,
Pol haguba, wouba tolo ile ke̱ fima̱mou͡ kuhe tobolou͡ i.
4 Festusha̱ die ta̱ ke̱ dulomou͡ sima tobou, Polbe sa Sisari-
akou͡ didio̱ degei dala. Huyadefei̱ dala dema, mayo□unou͡ sa
kokou͡ ile.
5 Kelege, ni̱ hiye o ilo kedia̱ne a̱bou͡ de sa Sisariakou͡
muguaba dugu, e̱ midiho̱ kasagai̱ ta kou͡ milou debasi, dia̱ e̱
ta̱ sale bolo̱yode tobou.
6 Festusha̱ kege tobou͡ mamou͡, e̱ o kedia̱bou͡ de sawisiei
olou͡ fei̱ 8 sagai̱, haba 10 sagai̱ kege dala dema, sa Sisariakou͡
mulo̱ felei. Folomou͡, tiei sabiyoumou͡, e̱ ta̱ sai fidi moso̱du
folo duwoli, Pol wolou͡ haguamabeede tobou.
7 Pol e̱ hagua fele̱imou͡, Juda o, sa Jerusalemkou͡ ge migigai
kedia̱ e̱ sile̱ma̱ tafalaguali, e̱ degeli mei ta̱ tobolou͡ mou͡,

hiyedo tą sa i. Kẹnou si tą sai kaha sibigẹbe Festuskou be dọụdo ta hegili mei.

8 Dią tą sa ima mei degeimou, Polha die tą simamou kou gue tobou, ą̱ge Juda o ei kuolou tą kẹbou, sa Rom hiye o Sisarha tą kẹbou debe, ą ta gobou li mei. Haba Godiha mosọ kẹne ta huyafẹi degeli mei.

9 Kẹnou si Festusha Polha tą kẹ tobolou kẹ dulomou, ẹ Juda o kediąbou de mogo degelamou, ẹ Polkou kou gue yodu, da sa Jerusalemkou ileba, ą na kelege tą sai filebe de tagali?

10 Polha sima tobou, mosọ ą ifi tafala kou̱ume hiye o Sisarha tą sai fidi mosọ. Mosọ kuokou genou Sisarha dabai degedi o taha ą tą sai fiyedei. Ą Juda o kediąmokou midihọ kasagą̱i ta degeli mei kẹme na kou tewe.

11 Ą̱ge midihọ kasagą̱i, ą wouba tolo sagą̱i ta milou debasi, ą tolo ile kẹme tąbou mei. Kẹnou si Juda o kou̱udią ą tą sa ili kẹme damalẹdo mei kaha degemou, o tae ta ą̱me o kou̱udiąmokou sesegulo sagą̱i mei. Ą̱ tagalibe, sa Rom hiye o Sisarhąnou ą tą sai file sagą̱iyode tobou.

12 Festusha tą kẹ dulomou, ẹ kansole o kediąbou de tugulo tobolou imamou, ẹ Polkou kou gue tobou, na Sisarhąnou na tą sai fileyode tobolou kaha degemou, o tae na Sisarkou wolou ileyode tobou.

Festusha hiye o Agripakou Polbe kagele de yodu

13 Sawisiei ilo kele mei degeimou, hiye o Agripabou ẹ bobasi Bernaisibou dilie sa Sisariakou hagua felẹgamou, Festuskou agali bolofẹiyodemamou ẹbou de deleiguei.

14 Dilie sawisiei ilo kele kile dalaguamou, Festusha Pol didiọ degei kaha tą kẹ hiye okou kou gue tobou, o ta, Felikshą didiọ degei dalali, ifine you̱u kegenou dala.

15 Ą̱ sa Jerusalemkou imou, Juda o kedią die mogou du dalaguadi hiye obou, die odo odobou olou fẹi kedią didiọ o kẹ tą sa imamou, ą̱mokou be, na tą sai kẹ fimaba, hebe kasagą̱i o kokou nẹyede tobolou i.

16 Kẹnou si ą die tą simamou kou gue tobou, sa Rom o eige hebe kasagą̱ibe mou you̱uwa nẹdiyo mei. Ei o ta tą sai fimamou be, ẹmokou yodugama, ẹ tobolou kẹme ei defẹido dulo idiyode tobou.

17 Kegemou, ą sa Sisariakou boholou mą hagueibe, Juda o kediąne ą̱bou de haguasiei. Felẹgamou, ą mou you̱uwa

duweli mei, tiei sabiyoumou͡, ạ tạ sai fidi mosọkou͡ ile duwoli, didiọ o Pol ạmokou͡ haguayede tobou.

18 Hagumou͡, Juda o kediạ haguạ imou͡, ạ tawaibe, midihọ kasagại, Polhạ milou ta tobou͡ lamou͡ degele ileyade tawai. Kẹnou͡ si kegei ta tobolou͡ ili mei.

19 Diạ dio͡u die egei dudi midihọ kẹnou͡ tobolou͡ mou͡, ẹmokou͡ tạe biya i. Haba o ta tolo i kahạ ẹ hụbe Yesu, o kẹme Polhạge haguạ gehẹ degeiyode tobou͡ di kahạ degemou͡, diạ ẹmokou͡ tạe biyamou͡ kuhe tobolou͡ i.

20 Ạ tạ kahạ sibigẹ kẹ tawalamou͡ degeiye, kẹnou͡ si ta tawali mei. Kegemou͡, ạ Polkou͡ yodu, nạ sa Jerusalemkou͡ iba, sa kẹ tie hiye o kediạ nạ tạ sai filebe de tagali?

21 Kẹnou͡ si Polhạge ẹme didiọ degei kege duwoba, hiye o Sisarhạnou͡ tạ sai fiyede tobou. Kegemou͡, ạge ẹme didiọ mosọkou͡ kege duwoba, ạ ami o tae Sisarkou͡ kuhe wolou͡ iyede tobolou͡ yode tobou.

22 Hiye o Agripahạ tạ kẹ dulomou͡ tobou, ạ mayo͡unou͡ o kahạ tạ kẹ dulo sagại degeli. Kege tobou͡ mou͡, Festushạ, nạme idiba duyede tobou.

23 Tiei sabiyoumou͡, hiye o Agripabou͡, ẹ bobasi Bernaisibou͡ dilie bologuạdo momọụmamou͡, kefegudi mosọkou͡ yai. Yamou͡, ami kediạ hiye obou͡, sa kahạ hiye obou͡ olou͡ fẹi kefegudi mosọdu fologa duweguei. Duwoguali, Festushạ o ta tobou͡ mou͡, Pol wolou͡ haguei.

24 Wolou͡ hagumou͡, Festushạ kou͡ gue tobou, hiye o Agripabou͡, o eibou͡ de kou͡ le dalagua obou͡, nị olou͡ fẹi o ko͡u duguma. Juda o olou͡ fẹi, sa Jerusalembou͡, sa ko͡u tie obou͡ kediạ ạmokou͡ o ko͡u woyedema, eige ẹme sosou dalalebe dafayodele idi.

25 Ạnou͡ si ẹ wouba tolo ile sagại midihọbe ẹge ta milou duguli mei. Ẹge di hiye o Sisarhạnou͡ ẹ tạ sai fiyede tobou kahạ degemou͡, ạge ẹme Sisarkou͡ ile kẹme kou͡ dọụsusu dala.

26 Kẹnou͡ si ạ tạ sai kahạ sibigẹbe di hiye o Sisarkou͡ kage nalạma nelẹ, kẹme ạ defẹido ta tawaiyo mei. Hiye o Agripa, kegei kahạ degemou͡, ạ o ko͡ume nạbou͡, o ilobou͡ nịmokou͡ wolou͡ haguei. Di ẹ tạ tobou͡ ladi kahạ sibigẹ defẹido dulo tawaleba, ạ kuguokou͡ kuhe nalalạmou͡.

27 Ạ didiọ o ta tobou͡ ba mou͡ yo͡uwa ibabe, midihọ kẹme dọụdo mei. Ẹ tạ sai kahạ sibigẹ kẹ tawaleba tạ kẹ tolou͡ ibasi bolọ.

26

Polhạ hiye o Agripako͡u egei tobou

1 Kegemo͡u, hiye o Agripahạ Polko͡u nạ no□u nẹ tạ kẹ tobo͡u
yedeimo͡u, Polhạ dobogo□u foguomo͡u, ko͡u gue tobou,
2 hiye o Agripa, ạge Juda o kediạ ạ tạ sai kẹ boholo͡u tobo͡u
ba, nạ filebe ạ hohọ degeli.
3 Damalẹdo, ạ hohọ degelibe, nạge midihọ, Juda o ei milo͡u
ga idibo͡u, ei tạe biya idibo͡u olo͡u fẹi kẹme nạ ko͡u tewe kahạ
ạ hohọ degeli. Kegei kahạ degemo͡u, nạ duwoli, mạ tạ ko□u
defẹido du.
4 Juda o olo͡u fẹi kediạge ạ tofo͡u mo͡u haguei kẹme ko͡u
tewe. Damalẹdo, ạ dihifẹi kelegebe, mạ obiyeibo͡u de dala
demamo͡u, haba ile, sa Jerusalemko͡u delei kẹme diạ ko͡u
tewe.
5 Ạme gisiaifẹi kelege, Farisi o degeibe kegeno͡u dalali,
ifine kegeno͡u dala kuhẹ. Ạme Juda o ilo kediạ egei
dudiyo mei, Farisi o kediạ egeino͡u dulomo͡u, die kuolo͡u tạ
olo͡u fẹibe ạ defẹido sesele haguei kẹme diạge ko͡u tawale
hobogou kahạ degemo͡u, dio□u tobolo͡u be bolọ.
6 Juda o kediạ ạ tạ sai kẹ ifi nạ file kahạ yobe, ạ Godihạ ei
ko͡u guai o kediạmoko͡u tobou sagại kẹ degeiba dugulamo͡u
dia dala kuhẹ.
7 Juda o eibe hụti olo͡u fẹi 12 kege, ei Godiko͡u
damalẹyodema, agalibo͡u huliạmebo͡u ẹ dabai degeligi, yo□u
tobou kẹ damalẹdo degeiba dugulamo͡u dia dalagua. Hiye o
Agripa, nạ du. Ạne kẹno͡u dia dala kahạ degeimo͡u, Juda o
kediạ ạ kuhe tạ sa ili.
8 Kageimo͡u, nị o ilo kediạ Godihạ o tofigiei kẹ haguạgiba
gehẹ degele koko͡u damalẹyodele iyo mei?
9 Afudo, ạne sa Nasaret o Yesuhạ hụbe huyafẹi degeleyode
tawai.
10 Kegemo͡u, ạ sa Jerusalemko͡u gene midihọ kẹno͡u degedi.
Mogo͡u du dalaguadi hiye o kediạ tobo͡u mo͡u, ạge Hiye
O Yesuhạ o sasại sụdo didiọ masadi. Haba o ilo kelege
damalẹyodei o sasại womabeede tobolo͡u imo͡u be, ạne
bolofẹiyode tobo͡u di.
11 Haba tabe, ạ egei mosọ tano͡u tano͡u yane sulugibe, o
sasại to͡u ma ilemo͡u, tạ sama hebe kasagại nẹdi. Ạ Yesu
huyafẹi degemabeedemamo͡u ne fufuguedi. Damalẹdo, ạ
gofo□u hiyedo degemo͡u ile, sa sa ahudo o sasại kediạne
kamo͡u sulugi duguomo͡u makodi.

Polhą̱ yo͡u Kristen degei kę̱ susu
(Dabai 9:3-19, 22:6-16)

12 Polhą̱ haba ko͡u gue tobou, kegega sulugi, mogo͡u du dalaguadi hiye o kedią̱ tobo͡u mo͡u, ą̱ die hu̱ya kę̱ sa Damaskusko͡u i.
13 Hiye o Agripa, ą̱ agali duodo kelege, aba iligi dugube, hohǫ̱ hiyedo ta agudileto͡u ge migimo͡u dugu. Hohǫ̱ kę̱me hiyedo folodo, asǫ̱ hohǫ̱be gabai. Hohǫ̱ kahą̱ge ą̱bo͡u, o ą̱bo͡u yolu kę̱bo͡u olo͡u fę̱i silę̱mą̱i.
14 Silę̱mǫ̱u̱mo͡u, ei olo͡u fę̱ido mihi̱ko͡u fiyasigemo͡u, ą̱ tilali, tą̱ uwo ta ą̱moko͡u Hibru tą̱e ko͡u gue tobo͡u mo͡u du, Sol, Sol, ną̱ kageimo͡u ą̱ makouya? Ną̱ hebe tǫ̱u̱ do koko͡u abogo͡uye woulu kę̱me ną̱ no͡usieno͡u do nelę̱i.
15 Kegemo͡u, ą̱ yodu, Hiye O, nąme koyo? Kege yodumo͡u, Hiye Ohą̱, ą̱me Yesu, ną̱ ą̱no͡u makodiyode tobou.
16 Kę̱no͡u si ną̱ haguą̱ tofo͡u . Ą̱ ifi nąmoko͡u hagua, ną̱ mą̱ dabai tolo͡u ba degeyadomo͡u maka degeli kuhę̱. Kegeiba, ną̱ ifi dugulu kę̱bo͡u, ą̱ habage nąmoko͡u hehegile kę̱bo͡u olo͡u fę̱ido ną̱ o sasą̱i kediąmoko͡u hehegie tobo͡u mo͡u sia.
17 Kegeiba, no͡u nę̱ obiyeibo͡u, sa ta o sasą̱ibo͡u olo͡u fę̱i kedią̱ nąmoko͡u midihǫ̱ kasagą̱i milo͡u babe, ą̱ ną̱ dogo͡u guba, ną̱ makolo ile mei. Ą̱ ną̱ tobo͡u ba, o sasą̱i kediąmoko͡u ileba,
18 dihǫ̱ bagą̱i dalagua kę̱ kusigiba, die fi̱ boholo͡u ba, hulią̱ kę̱ to͡u fogo͡u ba, tamąko͡u felę̱gale. Damalę̱do, dią̱ Tamąhą̱ nelę̱ kę̱ to͡u fogo͡u ba, Godiko͡u haguasie felę̱gouba, Godihą̱ die midihǫ̱ kasagą̱i milo͡u gadi kę̱ gebe meiyodeiba, diąme Godihą̱ yo͡u makai o sasą̱i, ą̱moko͡u damalę̱yodei kediąbo͡u de geleguo dalagualeyode tobou.

Polhą̱ hiye o Agripako͡u ę̱ dabai degega siei kę̱ susu

19 Polhą̱ haba ko͡u gue tobou, hiye o Agripa, ą̱ hebenito͡u ge tobou kę̱ dulomo͡u, ą̱ ę̱ tą̱ ta gobo͡u li meido.
20 Ą̱ egei kę̱ sa Damaskus o sasą̱i kediąmoko͡u hehegiemamo͡u, haba sa Jerusalemko͡u ile, sa kę̱ tie o sasą̱i kediąmoko͡u hehegiei. Hehegiema fogo͡u mo͡u, sa Judia duo kileya kę̱ hehegiemo͡u siei. Sa ta o sasą̱i kediąmoko͡u ne ą̱ egei tobo͡u mo͡u siei. Ą̱ egei tobo͡u mo͡u sieibe, ko͡u guno͡u hehegiedi, ni̱ fi̱ boholo͡u ba, Godiko͡u damalę̱yodema, midihǫ̱ dǫ̱u̱do, oe ni̱me fi̱ bohou o sasą̱idade tawale sagą̱i kę̱no͡u milo͡u mabeede tobo͡u di.

21 Ạ egei kegei kẹ hehegiedi kahạ degemo͡u, Juda o kediạ
ạ Godihạ mosọ kekaimiduge tolo͡u mạ walamo͡u degele i.
22 Kẹno͡u si Godihạ ạ dogo͡u guo haguabe demo͡u ifine
kuhẹ. Kegei kahạ degemo͡u, ạ ko͡u le tafalali, o hụbo͡u bo͡u, o
hụbo͡u meibo͡u kediạmoko͡u tạ damalẹdo kẹno͡u hehegiedi.
Ạ tạ gehẹ ta tobo͡u yo mei, Mosesbo͡u, habage-degele-duguo-
tobo͡u di-obo͡u kediạ ko͡u tobolo͡u idi sagạị kẹno͡u tefele
tobolo͡u kuhẹ.
23 Diạ ko͡u gue ko͡u tobolo͡u deleiguei, Godihạ makai o
Kelesu ẹme do hiyedo duguoba, tolo ile, haba ẹbuko͡u haguạ
gehẹ dege dalali, Godihạ hohọya kẹ Israel obo͡u, sa ta obo͡u
kediạmoko͡u egei tobolo͡u.

Polhạ hiye o Agripa, nạme Yesuko͡u damalẹyodeyede tobou

24 Polhạ tolo ile, haguạ gehẹ degele kahạ tạ kẹ tobo͡u mo͡u,
Festushạ hiḷigedo tobou, Pol, nạme fị totọ͡u degei. Nạme
soko͡u lo͡u hiyedo duwoli tewe kahạno͡u degeiye, fị totọ͡u
degeiyode tobou.
25 Polhạ tobou, hiye o Festus, ạme fị totọ͡u degei mei. Ạge
damalẹdo ko͡u tawagamo͡u tobolo͡u.
26 Tạ ạ ko□u tobolo͡u be, hiye o Agripahạne ko͡u tewe.
Kegei kahạ degemo͡u, ạ ta guẹ degeiyo mei, ạ di hiye oko͡u
dọụdo kuhe tobolo͡u. Ạ tewe, olo͡u fẹị kẹ degegai kẹme ẹ ko͡u
tewe, ta mogogo͡u degeli mei.
27 Hiye o Agripa, nạge habage-degele-duguo-tobolo͡u-idi-
o kediạ tobolo͡u idi kẹme de damalẹyodei? Ạge nạ ko͡u
damalẹyodei dalayode tawali.

28 Polhạ kege tobo͡u mo͡u, hiye o Agripahạ yodu, nạge asọ
dihọ tọụ degeifẹị ko͡u bo͡u gebe, nẹ tạ ko□umahạno͡u degeiye,
ạme de Kristen degele sagạị tawali?
29 Polhạ ko͡u gue tobou, asọ dihọ sasa debane, tọụ debane
tạbo͡u mei. Ạge nạbo͡u, o sasạị mạ tạ dulo ili olo͡u fẹịbo͡u,
nịne ạ sagạị degele imabadomo͡u ạ Godiko͡u dihọ bagạ
tobolo͡u. Kẹno͡u si nị didiọ degele ile kẹme, ạge ta tagaiyo
meiyode tobou.

30 Kegemo͡u, Polhạ kege tobo͡u ma mei degeimo͡u, hiye
o Agripabo͡u, sasạị Bernaisibo͡u, gamani hiye o Festusbo͡u,
haba o ilo kele, diạbo͡u de dalaguabo͡u diạ olo͡u fẹị
haguạmamo͡u,

31 mosọ kẹ tọ͡u fogọ͡u mọ͡u, dio͡unọ͡u kọ͡u gue tobọ͡u mọ͡u yai, o ko͡ume wouba tolo ile sagại midihọbọ͡u, didiọ degele sagại midihọbọ͡u debe ta milọ͡u diyo meiyode tobolọ͡u i.

32 Hiye o Agripahạ Festuskọ͡u kọ͡u gue tobou, o kahạge di hiye o Sisarhạnọ͡u ẹ tạ sai fiyedili mei debabe, nạge ẹme didiọ degei kẹ tọ͡u fogọ͡u ba fogọ͡u ilebe bolọyode tobou.

Ami o kediạ Pol sa Romkọ͡u tolọ͡u yai

(Tạ Hiye 27–28)

27

Ami o kediạ Pol mosole foudu sagiemọ͡u sa Romkọ͡u yai

1 Gamani o kediạ dọụsususumamọ͡u, ei* mosoleye sa Italikọ͡u imabeedema, Polbọ͡u didiọ o ilo kelebọ͡u de ami o kediạ dia daladi o kahạ dobogo͡u tagetọ͡u dogogulo i. O kahạ ẹ hụbe Julius. Ẹme hiye o Sisarhạ ami dabai degedi o.

2 Ei sa Adramitium o kediạ mosole sama yai. Mosole kẹme sa Esia duo kodu sa sa, tọ dawala kahạ ko kokọ͡u dalagua keleya kẹ sialamọ͡u. O ta, ẹ hụbe Aristarkus, ẹ sabe Masedonia duo kodu sa hiye Tesalonaika, o kẹne eibọ͡u de i.

3 Yolugi sabiyoumọ͡u, ei sa Saidonkọ͡u fologai. Fologamọ͡u, Juliushạ midihọ bolofẹịdo kẹ Polkọ͡u hegiemọ͡u, nạ ile, nẹ mogo diạ duguba, diạ nạmokọ͡u nalẹ nẹịbabe bolọyode tobou.

4 Ẹ ile, boholọ͡u mạ hagumọ͡u, eiyọ͡u fẹị mosole foudu fologamọ͡u, sa Saidon kẹ tọ͡u fogọ͡u yolugi, wi kahạ dọụdo ile sagại mei degeimọ͡u, ei tọ tibi sa Saiprushạ figiya kẹ yai. Keleyabe wi kasagại kẹme ta hagueli mei.

5 Ei tọ dawala duoya kẹ dama, sa Silisiabọ͡u sa Pamfiliabọ͡u hafẹị dege dohọ͡u gọ͡u mọ͡u yolugi, sa Lisia duo kodu sa hiye Mairakọ͡u fologamọ͡u, mosole kẹ kele tọ͡u fogou.

6 Kelege, ami o kediạ dia daladi o kahạ sa Aleksandria o kediạ mosole ta, sa Italikọ͡u ilamọ͡u degeimọ͡u dugu. Duguomọ͡u, ẹ ei mosole kodu sagimọ͡u yai.

7 Ei amafẹị amafẹịnọ͡u yai, wi kasagạiye akogudi kahạ degemọ͡u. Mosole foudu dabai degedi o kediạ dabai hiyedo degele iligi, sa Nidus kuhe hafẹị degei. Kẹnọ͡u si wi kahạ haba akogumọ͡u, ei ile sagại mei degeimọ͡u, ei huyadefẹị boholọ͡u mọ͡u, tọ tibi sa Krit a taya kẹ yai. Yolugi, tọ tibi kahạ bitọụ Salmone buguli dalamọ͡u duguomọ͡u yolugi, tọ

* **27:1 27:1–28:16** Kuguo ko͡u nalại o Lukhạge ẹ Polbọ͡u de sulu kelegebe*e*iyode nalạdi.

tibi kaha̱ figiya ke̱ yai. Kelebe wi kasaga̱i ke̱me ta haguyo mei.
8 Mosole foudu dabai degedi o kedia̱ dabai hiyedo degele iligi, to̱ tibi sa Krithа̱ figiya ke̱ yolugi, sa ta kaha̱ hu̱be Mosole Gabou Bolofe̱iyodele idi kokou fologai. Sa ke̱me sa hiyedo Lasea hafe̱i dege dala.

9 Ei sawisiei su̱do kele dalaguamou, Juda o kedia̱ nale̱ nala̱ idiyo mei sawisiei hiye ke̱ne mei degei. Kelegebe, wi kasaga̱i hiyedo haguadi kaha̱nou, mosoleye ile saga̱i mei. Kegei kaha̱ degemou, Polha̱ kou gue tobou,
10 o dia̱ma, ni̱ duma. A̱ tawalibe, di ifi ibabe, di ta bologua̱ yale mei. Mosole makouba, bisai olou fe̱i mei degele. Haba, diyou dine makoloyode tobou.
11 Ke̱nou si ami o kedia̱ dia daladi o kaha̱ge Polha̱ ta̱be ta duli mei. Mosole tolou siadi o ke̱bou, mosole kaha̱ obou ke̱bou dilie ta̱nou dulo seselemou, di imebeede tobou.
12 Wi kasaga̱i haguadi kelegebe, mosole gabou ei delei ke̱me bolofe̱i mei, wiye mosole makolo saga̱i kaha̱ degemou. O su̱do kedia̱, di mosole gabou ta Finiksko̱u ileba, wi hiyedo hagulu ke̱ mei degele ke̱ dia dalaguamebeedei. Mosole gabou Finiksbe to̱ tibi sa Krit kaha̱ mosole gabou ta. Mosole gabou kokou ge tafalali dugube, to̱ hiyedo aso̱ mulu̱ kokou tilamou dugu. Haba dugube, figi iloya iloya olou fe̱ibe to̱yenou dalamou dugu.

Wi gofo□udobou to̱ boboubou kaha̱ mosole mo□uma hebeseimou siei

13 Ei baha duwoguamou, wi aso̱ mu̱di kokou ge figi ilo fofo□uya ke̱ hagumou dugulo i, ke̱nou si wi hiyefe̱i mei. Kegemou, hiye o kedia̱ mosole gabou Finiksko̱u sasale iledade ta̱wale i. Kege tawalemou, mosole ti gisigama fologamou, ei to̱ tibi sa Krit hafe̱iya ke̱ dohou gou yai.
14 Ke̱nou si youmou, wi kaha̱ge totonou boholou mou, to̱ tibi sa Krit kokou ge nele̱do dege haguei. Wi gofo□u kaha̱ hu̱be aso̱ haguadi kokou ge figi ilo fofo□u wi. Wi nele̱do kaha̱ haguamou,
15 mosole kokou tilemou mala̱ iligi, to̱ tibi sa ke̱ ahudo degei. Mosole foudu dabai degele idi o kedia̱ boholou ma̱ ilamou degeiye, ke̱nou si ile saga̱i mei, hagi̱ hiyedo degeimou dia̱ sesegumou, wi kaha̱ mosole mala̱, to̱ duokou do i.

16 Wi kahạ mosole tolo͡u iligi, tọ tibi huyadefẹi ta kahạ ẹ
hụbe Kaudayodele idi kẹ doho͡u go͡u mo͡u, tọ tibi sa kahạ
wi kẹ akogumo͡u, ei dabai hiyedo degele iligi, diou dalạguo
malạ hagua, mosole foudu folo dogogu.
17 Mosole foudu dabai degedi o kediạ diou kẹ mosole
foudu dogoguomo͡u bagạgiemo͡u, mosole hayeya tigiye
silẹmạ, hiḷigedo gomogulo i, mosole gagiye domo͡u. Yolugi,
sa Afrika hafẹi dege tọ duo kele welico͡u folo dogoguye
domo͡u guẹ degemo͡u, diạ falai sugụto͡u dio͡u golo͡u i* kẹ tulo
dogogumo͡u, wi kahạ mosoleko͡u no͡u timo͡u amafẹi kuhe i.
18 Wibo͡u tọ boboubo͡u kahạ mosole kẹ mo͡uma hebe-
seimo͡u sulugi, sabiyoumo͡u, diạ bisai ilo kele talama,
tạleko͡u hebesa i.
19 Haba sabiyoumo͡u, diạ fị hiyedo mạ iligi, mosole
falaibo͡u, falai dio͡u go͡u di hebebo͡u ilo kele mo͡uma,
tạleko͡u hebesa i.
20 Ei sawisiei sụdo yolugi, asọ hohọbo͡u kuidihọbo͡u ta
dugulo ili mei. Wi kasagại kahạ mosole timo͡u, eibe kama
folo mei, ei olo͡u fẹido tọye wolodade tawale i.
21 Ei nalẹ nalạ ili mei hiyedo dalaguali, Polhạ haguạ
tofolo͡u mo͡u ko͡u gue tobou, o diạma, nị mạ tạ dulo seseleba,
di tọ tibi sa Krit to͡u fogo͡u li mei debabe, hagị ko͡u ta dugulo
iyo mei, di bisaibe ta mei degeli mei.
22 Kẹno͡u si ạ ifi nịmoko͡u guẹ degedamabeede tobolo͡u
kuhẹ. Dibe tano͡u ta tolo mei. Mosolno͡u si makolo.
23 Ạme Godihạ bi, ẹ dabai degedi o. I huliạme Godihạ ẹsol
o kahạ hagua, ạ hafẹi dege tafalali, ko͡u gue tobo͡u mo͡u du,
24 Pol, nạ hobo͡u guẹ degeda. Nạ hiye o Sisarhạ dihḷle
koko͡u tafalayedei. Nạ du, Godihạ solo͡u do degeiba, o olo͡u
fẹi nạbo͡u de mosole kodu dalagua kẹme ta tofigile meiyode
tobou.
25 O diạma, ẹsol o kahạ kege tobou kahạ degeimo͡u, nị guẹ
degedama. Ạge Godihạ ạmoko͡u tobou sagại kẹme damalẹdo
kege degeledade tawali.
26 Kẹno͡u si, wi ko͡umahạ di mosole malạ ileba, tọ tibi sa
ta koko͡u tolo͡u malẹyode tobou.
27 Fula bolọụ mei degeimo͡u, wi kahạ timo͡u, mosolebe
dawala Mediterenianya kẹ iligi, huliạme duo kelege, mosole
foudu dabai degedi o kediạge mosolebe ise tọ biyạ ta hafẹi
degelidade tawale i.

---

* **27:17 27:17** *Falai sugụto͡u dio͡u golo͡u i* koko͡u wiye timo͡u, mosole kuhe totono͡u idi.

28 Kegemou͡, diạ tọ ại tefedi bi kẹ tọ dulemou͡ hebele
muguomou͡ dugube, tọ ại makabe 40 mita dalamou͡ dugulo
i. Kẹ duguomou͡, mosole tafẹi teguo ilemou͡, tọ ại tefedi bi
kẹ haba hebele muguomou͡ dugube, tọ ại makabe 30 mita
dalamou͡ dugulo i.

29 Diạ kegeligi, mosole kahạ ileba, bogo, tọ dulemou͡ dala
tagetou͡ foloba gagiye domou͡ guẹ degele i. Guẹ degemou͡,
diạ dio bimại hagido mosole tolou͡ mạ duwodi* dosou͡ yosi
kege kẹ mosole siowo□ukou͡ ge tọ dulemou͡ hebesa i, wiye
mosole malạ iye domou͡. Hebesamamou͡, toto sabiyayedema
dihọ bagạ tobolou͡ duweguei.

30 Sabiyoumou͡, mosole foudu dabai degedi o kediạ mosole
tou͡ fogou͡ kama fosigelamou͡ degele i. Diạ diou, mosole
foudu tila kẹ ti kokou͡ tolou͡ amafẹi tou͡ fofou͡ gue mulọ,
tạlekou͡ dogoguomou͡, ogou͡ ga kou͡ gue tobolou͡ i, ei dio bimại
hagido mosole tolou͡ mạ duwodi ilo kele mosole widiokou͡ ge
tọ dulemou͡ hebesalamou͡ yode tobolou͡ i.

31 Kẹnou͡ si Polhạ ami o kediạ dia daladi obou͡, ẹ ami
obou͡ olou͡ fẹi diạmokou͡ kou͡ gue tobou, mosole foudu dabai
degedi o ko□udiạ di tou͡ fogou͡ fogou͡ ibabe, nị olou͡ fẹibe
makolo sagạiyode tobou.

32 Polhạ kege tobou͡ mou͡, ami o kediạ diou ti kẹ di-
afigimou͡, diou kẹ tọye malạ i.

33 Sabiyala degeimou͡, Polhạ, nị olou͡ fẹi nalẹ nạmabeedei.
Nị fula bolọu kegebe hagi hiyedo kẹ duguomou͡ nalẹ nalạ ili
mei deleiguei kahạ.

34 Kegei kahạ degemou͡, nị nalẹ nạma. Duma, nịme tafẹi
makolo mei. Nị olou͡ fẹibe bolọnou͡ dalagualeyode tobou.

35 Ẹ kege tobou͡ mamou͡, ou͡ si ta malạ tolou͡, die dihịle
kokou͡ ge Godikou͡ bolofẹiyode tobou͡ ma kagimamou͡, ta
malạ nại.

36 Nọumou͡, o olou͡ fẹi kediạne hohọ degemou͡ nalẹ nalạ i.

37 Mosole foudu dala o eibe olou͡ fẹi 276 kege.

38 Nalẹ nalạ ima mei degeimou͡, alasi sagại* makisi
degelamou͡ sai kẹ talama, tạlekou͡ hebesoumou͡, mosole
howo degei.

Mosole makei

---

* **27:29 27:29** *Dio bimại hagido mosole tolou͡ mạ duwodi*be Tok Pisin tạege 'anka'. Dio bimại hagi hiyedo tigikou͡ bagạgi daladi kẹ tọ dulemou͡ hebele mugumou͡ mosole tolou͡ mạ duwodi. * **27:38 27:38** *Alasi sagại* - kẹme wit, di ou͡ sagại milou͡ ga idi kẹ.

39 Sabiyoumou͡, tọ dawalakou͡ ge, mosole foudu dabai degedi o kediạge tọ biyạ ta duguomou͡, sa kẹdade ta tawale ili mei. Kẹnou͡ si diạ dawala ko kẹme we bolọdo dalamou͡ duguo, mosole kahạ keleya ile bolofẹinou͡ dade tawale i.

40 Diạ dio bimại hagịdo mosole tolou͡ mạ duwodi ti kẹ tọ dulemou͡ diafigisai. Diafigisamamou͡, mosole malạ siadi bala tigei kẹ kusiei. Kusiamou͡, haba falai wiye timou͡ mosole kuhe idi kẹ tigikou͡ bagạgiemou͡ dalạgumou͡ tou͡ gule foloumou͡, wi kahạ mosole tọ biyạkou͡ malạ i.

41 Ilemou͡, mosole widio kahạ tọ duo kele welikou͡ folo dogogumou͡, tọ bobou kahạ mosole siowo□u kẹ hebele fofogueligi gagi.

42 Mosole yomogou͡ gagimou͡ be, ami o kediạge didiọ o olou͡ fẹi wouba tofigileyodele i, kegeligi tọ ilobou͡ suwa fologaba kama fosigeiye domou͡.

43 Kẹnou͡ si ami o kediạ dia daladi o kahạge Pol dogou͡ gulo fimạmou͡, didiọ o wouba tofigileyodele ili kẹ akogu. Ẹ o tọ suwadi tewe kẹ nịme nịbukou͡ fogu fiyasigeba, tọ suwa dasigemabeede tobou.

44 O ilo nịme hebe tofo□ubou͡, mosole bafigiseibou͡ kẹ mo□umaba kahạ tọ suwa damabeede tobou. Ei olou͡ fẹi tạ kẹ dulomou͡, tọ biyạkou͡ dama fologai, ei ta makeli mei.

28

Pol ẹ tọ tibi sa Maltakou͡ folo delei

1 Ei tọ biyạya kẹ dama fologamou͡, tọ tibi sa kahạ hụbe Maltayodele imou͡ dulo i.

2 O sa kẹ tie kediạge midihọ bolofẹinou͡ eimokou͡ hehegile i. Huẹi tou͡ mou͡, kulio degeimou͡ be, diạ ei wou͡ ma yamou͡, dou tou͡ ma fogou͡ mou͡, ei dou kẹ ha duweguei.

3 Polhạ dou kefema tou͡ lamou͡ degeimou͡, bei tahạ dou kefei kodu duwoli, dou nẹ degeimou͡, telemạ folomou͡, Polhạ dobogo□ukou͡ gala homogou͡ delei.

4 Sa kẹ tie o kediạ bei kahạ Polhạ dobogo□ukou͡ gala homogou͡ dalamou͡ duguomou͡, diạ dio□unou͡, o ko□ume o woumou͡ tofigiedi oyodele i. Ẹme tọye wala teli meiye, kẹnou͡ si sasại godi kahạ hebe kasagại nẹimou͡, beiye gololu kuhẹ, kegeligi ẹ sosou dege tofouye domou͡.

5 Kẹnou͡ si Polhạ ẹ dobogo□u fifigiligi bei kẹ ka mugu, doulukou͡ fiyei, ẹ do ta duguli meido.

6 O sasa̱i ilo kediạge ẹ dobogo͡ube fofaleyadele i. Haba
ilo kediạge ẹme kelegeno͡u tolo ileyade tawale i. Diạ baha
deleigueiye, kẹno͡u si ẹmoko͡u hagi̱ ta tamạ degeimo͡u dugulo
ili mei. Kegeimo͡u, diạge ẹme godi tayade tawale i.
7 Sa ei folo deleiguei kahạ hafẹi̱ kelebe, tọ tibi sa kẹ dia
dạladi o ẹ hụ Publiushạ aso͡u kolo. O kahạ ẹ mosọko͡u ei
wo͡u ma ile folomo͡u, sawisiei kamadia kege ei bologuạdo
wo͡u ma delei.
8 Publiushạ ẹ aye suguaibo͡u, guadobo͡u de do tilamo͡u,
Polhạ folomo͡u, dihọ bagạ tobo͡u mamo͡u, dobogo͡u do-
goguomo͡u, do kẹ bologuọụmo͡u, bolọ degei.
9 O kẹ bolọ degeimo͡u duguomo͡u, do o sasa̱i ilo, kile tie
kediạne Polko͡u youmo͡u, bologuọụmo͡u, bolọ degele i.
10 O sasa̱i kediạ eimoko͡u midihọ bolofẹi̱do kẹno͡u hehegile
i. Ei to͡u fogo͡u yalamo͡u degeimo͡u ne, diạ bi ei dala mei kẹ
eimoko͡u nelẹ i.

Polhạ sa Romko͡u ile felei

11 Ei tọ tibi sa Maltako͡u dalaguali, oguo kamadia kege
mei degeimo͡u, ei mosole ta koko͡u fologai. Mosole kẹme
wi hiyedo haguadi kelegebe tọ tibi sa koko͡u tiladi. Mosole
kẹme sa Aleksandria o kediạ mosole. Mosole kahạ widio
koko͡u be, ogo͡u gai godi Sushạ o sisigọ bolọụ kẹdilie
figisabo͡u. Ei mosole kahạ yai.
12 Yolugi, sa Sirakyusko͡u fologamo͡u, sawisiei kamadia
kege kele delei.
13 Sa Sirakyus to͡u fogo͡u mo͡u, mosoleye yolugi, sa
Regiumko͡u fologai. Kele tiei sabiyoumo͡u, wi asọ mụdi
koko͡u ge figi ilo fofo͡uya kẹ hagumo͡u duguomo͡u, ei sa
kẹ to͡u fogo͡u mo͡u mosoleye yai. Yolugi, sawisiei bolọụ mei
degeimo͡u, ei sa Puteoliko͡u fologai.
14 Sa koko͡u be ei damalẹyodele i o ilo kele gegelegule i. O
kediạ eimoko͡u diạbo͡u de dalamabeedema yodulo imo͡u, ei
sawisiei olo͡u fẹi̱ dioyosi kege diạbo͡u de deleiguei. Dalagua
dema, ei sa hiye Romko͡u abogo͡u a fogo͡u yai.
15 Sa Rom tie o, damalẹyodele i kediạ ei haguasiliyo-
dei kẹ dulomo͡u a kaga haguasieimo͡u, ilo kelebe makisi
sa Apiusko͡u ge gelegulo i. Haba ilo kelebe habage
haguasieimo͡u, Gabale Tiadi Mosọ Kamadia duwo kele
gelegulo i. Polhạ o kediạ duguo geleguomo͡u, Godiko͡u
bolofẹi̱yodei. Kegei kahạ ẹ fi̱be nelẹdo degei.

16 Kegemo͡u, ei sa Romko͡u ile fologoumo͡u, gamani o kaha̱
Polbe e̱sofe̱i mose̱o̱ tako͡u dalalebe bole̱yodei. Ami o tae e̱
kama fouye domo͡u dia delei.

Polha̱ ta̱ uwo bolofe̱i ke̱ sa Rom tie o sasa̱i kediamoko͡u hehegiei

17 Sawisiei kamadia kege mei degeimo͡u, Polha̱ Juda
hiye o kedia̱ haguasiemabeede tobou. Hagua kefeguo
dalaguamo͡u, e̱ o kedia̱moko͡u ko͡u gue tobou, mogo dia̱ma,
a̱ge di Juda o sasa̱i ta huyafe̱i degeli mei. A̱ di ko͡u guai o
kedia̱ degedi midiho̱ ke̱ne ta huyafe̱i degeli mei. Ke̱no͡u si sa
Jerusalem o kedia̱ a̱ tolo͡u mo͡u didio̱ degemamo͡u, sa Rom o
kedia̱moko͡u sesegulo iyodei.

18 Rom o kedia̱ a̱ ta̱ samamo͡u dugube, a̱me wouba tolo
ile saga̱i midiho̱ miloube ta dugulo ili mei kaha̱, a̱me
telemala̱mo͡u ko͡u degele iye,

19 ke̱no͡u si Juda o kedia̱ ta̱ ke̱ gobolo͡u mugulo imo͡u, a̱
hiye o Sisarha̱no͡u a̱ ta̱ sai fiyede tobou. Yo□u a̱ ta̱ sai fiyede
tobouye, ke̱no͡u si a̱ ma̱ obiyei ke̱ ta ta̱ salamo͡u degeli mei.

20 Kaha̱ yoyeno͡u, a̱ ni̱ duguoba, ni̱moko͡u ta̱ tobo͡u lamo͡u
haguisoumo͡u haguasiei kuhe̱. A̱me Israel o di dia dala̱gua
ke̱ damale̱do degeiba dugulamo͡u dia dala kaha̱ degemo͡u, a̱
ifi didio̱ degei dala kuhe̱yode tobou.

21 Kegemo͡u, Juda o, sa ke̱ tie o kedia̱ge ko͡u gue tobolo͡u
i, Judia o tae na̱ degei ta̱ ke̱ kuguoko͡u nala̱ma, eimoko͡u ta
mala̱ hagueli mei. Ei mogo dia̱ne haguamo͡u, na̱ midiho̱
kasaga̱i ta milou kaha̱ ta̱ susumo͡u, ei ta dulo ili meiyodele
i.

22 Ke̱no͡u si ei tagalibe, na̱ge no□u ne̱ fima̱i ke̱ susuyedele
i. Yobe, sa sa o sasa̱i olo͡u fe̱i kedia̱ midiho̱ gehe̱ ke̱me
kasaga̱iyodele ili ke̱me ei dulo tawale ili kaha̱ degemo͡u.

23 Kegemo͡u, sawisiei ta maka degemamo͡u kelege, o
su̱do haguasie, mose̱o̱, Pol e̱ duwo koko͡u kefegulo i. Ke-
feguo dalaguamo͡u, e̱ Godiha̱ wolo͡u dalale ta̱ ke̱ gusugu
yomogo͡u hehegiemo͡u iligi habi degei. E̱ Mosesha̱ kuolo͡u
ta̱ ke̱bo͡u, habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kedia̱ ta̱bo͡u de
hehegiemo͡u do̱u̱do dege, ni̱ Yesuko͡u damale̱yodemabeede
tobou.

24 O ilo kedia̱ge e̱ ta̱ ke̱ tobolo͡u be damale̱yodele i. Haba
o ilo kedia̱ge ta damale̱yodele ili mei.

25 Dio□uno͡u ta̱e biya i. Yalamo͡u degele imo͡u, Polha̱
haba tobou, Duo Bolofe̱iha̱ habage-degele-duguo-tobo͡u di-o

Aisaiahą mogouya kę di kou guai o kediąmokou damalędo kou gue tobou,
26 Ną ileba, nę Juda o kediąmokou kou gue tobou,
Nį kou duloye, kęnou si sibigę ta tawale ile mei.
Nį kou duguloye, kęnou si sibigę ta dugulo ile mei.
27 O sasąį kedią die fįbe hilįgido dalagua.
Die kihiyǫǫye dulobe dafa idi.
Die dihǫne bagą idi.
Kegeligi, die dihǫye duguo, kihiyǫǫye duloba, sibigę tawaleba, fį boholou ąmokou haguasieiba, ą bologuǫǫba, bolǫ degele iye domou. *Aisaia 6:9-10*

28-29 Kegemou, Polhą haba kou gue tobou, kegei kahą degemou, Godihą tobou mou, ei yo□u di mamolo□u kahą tą kę sa sa o sasąį olou fęį kediąmokou hehegiemou sulugua. O sasąį kediąge dulo ileyode tobou.

30 Kegemou, Polhą mosǫ kodu dalali, sadebe olou fęį bolǫǫ kege mei degei. Mosǫ kokou be ę heliofęį dalali, mosǫ obou kokou sele nędi. O ę mosǫkou haguasieimou duguomou be, ę hohǫ dege wou ma folodi.

31 Ę o sasąį kediąmokou be Godihą wolou dalale tą kębou, Hiye O Yesu Kelesuhą degei kahą tą kębou de hehegiedi. Ę ta guę degediyo mei. O tae ę ta akogudiyo mei.

Egei Polhạ̱
Sa Rom O Kediạ̱mokou͡
Nalạ̱ma Nẹ̱i̱

Tawale Tạ̱

Polhạ̱ sa Korinkou͡ dalali, kuguo ko͡u nalạ̱i̱. Tewe o ilo kediạ̱ge kuguo ko͡ume Polhạ̱ nalạ̱mamou͡, sasạ̱i̱ ta, ẹ̱ hụ̱ Fibikou͡ nẹ̱imou͡ ẹ̱ malạ̱ ile, sa Rom o sasạ̱i̱, Yesukou͡ damalẹ̱yodele i kediạ̱mokou͡ kuhe nẹ̱idade tawale i. Sa Romkou͡ be damalẹ̱yodele i o sasạ̱i̱ ilo kelebe Juda o, haba ilo kelebe Juda o mei.

Kuguo ko͡umahạ̱ tạ̱ sibigẹ̱ hiyedobe kou͡ gue, o sasạ̱i̱ di olou͡ fẹ̱ibe midihọ̱ kasagạ̱i̱ milolou͡ idi o. Di kuolou͡ tạ̱ olou͡ fẹ̱ibe sesegale sagạ̱i̱ mei. Di Yesu Kelesukou͡ damalẹ̱yodeibasi, Godihạ̱ di midihọ̱ kasagạ̱i̱ milou͡ di kahạ̱ hebe kẹ̱ igisema, ẹ̱ dihị̱le kokou͡ dibe dọ̱ụ̱do o sasạ̱i̱yodemaba, di kuhe mamolo͡u.

Sibigẹ̱ tabe, di Yesukou͡ damalẹ̱yodeiba, Yesuhạ̱ yo͡unou͡ dogou͡ guo dalaba suluguabasi, Duo Bolofẹ̱ihạ̱ dedẹ̱iya kẹ̱, di midihọ̱ bolofẹ̱inou͡ milolou͡ sagạ̱i̱.

Haba tabe, Juda o kediạ̱ge Godibe tobekou͡ kou͡ mugulo iye, kẹ̱nou͡ si habage Godihạ̱ge o sasạ̱i̱ kediạ̱ne mamolo͡u kẹ̱ nalạ̱i̱.

Kuguo Rom ko͡umahạ̱ tạ̱ sibigẹ̱ tanou͡ tanou͡ olou͡ fẹ̱ibe kuhẹ̱:

Tạ̱ Hiye 1–4
- Di damalẹ̱yodeibasi, Godihạ̱ dibe ẹ̱ dihị̱le kokou͡ dọ̱ụ̱do o sasạ̱i̱yode tobolou͡.

Tạ̱ Hiye 5–8
- Dibe Yesubou͡ de tolo ilemou͡, haba ẹ̱bou͡ de haguạ̱ gehẹ̱ dege dalagua.

Tạ̱ Hiye 9–11
- Polhạ̱ midihọ̱ Godihạ̱ Israel obiyei kediạ̱mokou͡ degeli kẹ̱ tobou.

Tạ̱ Hiye 12:1–15:13
- Polhạ̱ midihọ̱ Kelesukou͡ damalẹ̱yodei o sasạ̱i̱ kediạ̱ degele kẹ̱ tobou.

Tạ̱ Hiye 15:14–16:27
- Polhạ̱ dabai yo͡u degedi kahạ̱ tạ̱ kẹ̱bou͡, haba sa Rom o kediạ̱mokou͡ agali bolofẹ̱iyodene tobou.

Di damalẹyodeibasi, Godiha̱ dibe ẹ dihi̱le kokõu dọu̱do o sasa̱i̱yode tobolõu

(Ta̱ Hiye 1–4)

Polha̱ ẹ ta̱-bolofẹi̱-mala̱-siadi dabai degedi kẹ tobou

1 A̱me Pol, Yesu Kelesuha̱ dabai degedi o. Godiha̱ge a̱me ta̱-bolofẹi̱-mala̱-siadi-o degema, ẹ ta̱ uwo bolofẹi̱ kẹ tobõu yedema makai kaha̱ degemõu, a̱ kuhe tobolõu.

2 Ta̱ uwo bolofẹi̱ kẹme Godiha̱ afu ẹ habage-degele-duguo-tobõu di-o kedia̱mokõu kõu tobõu mõu dulomõu, Godiha̱ kuguokõu nala̱ga i dala kuhẹ.

3 Ta̱ uwo bolofẹi̱, o kedia̱ nala̱ga i kẹme Godiha̱ Dihi ẹ degele kaha̱ ta̱. E̱ hagua, o degemõu, hiye o Devitha̱ hu̱ti kele tofou.

4 Godiha̱ ẹ widaimikõu hagua̱gi kelegebe, Duo Bolofẹi̱ha̱ge dimokõu be ẹme Godiha̱ Dihi nelẹdoyodemõu hegi. E̱me di Hiye O Yesu Kelesu.

5 E̱ kẹ degei kaha̱nõu Godiha̱ ei habaguguemõu, ẹ hu̱ya kẹnõu eimokõu ta̱-bolofẹi̱-mala̱-suluguadi dabai koõu kuhe nẹi̱, sa sa o sasa̱i̱ olõu fẹi̱ kedia̱ ẹmokõu damalẹyodema, ẹ ta̱ kẹnõu dulo sesele imabadomõu.

6 Ni̱ne ẹ sosõu yenõu dalagua. Yobe, Godiha̱ ni̱me Yesu Kelesukõu haguamabeede tobõu mõu, ni̱ dulo i kaha̱ degemõu.

7 Sa Rom o dia̱ma, Godiha̱ge ni̱mokõu solõu do degemõu, ni̱ ẹmokõu haguamabeede tobou. Ni̱me ẹ sosõu do. Di Aye Godibõu, di Hiye O Yesu Kelesubõu dilie ni̱mokõu habagugueiba, ni̱me bologua̱do dalamabadomõu.

Polha̱ sa Rom o sasa̱i̱ dugulo saga̱i̱ degei

8 Yomogoube, a̱ ni̱mokõu kõu gue tobõu lamõu. Sa sa olõu fẹi̱ o sasa̱i̱ kedia̱ge ni̱ nelẹdo dege damalẹyodema dalagua kẹ tobolõu idi kaha̱, a̱ Yesu Kelesuha̱ hu̱ya kẹ ma̱ Godikõu bolofẹi̱yode tobolõu dala.

9 A̱ Godiha̱ dabai nelẹdo dege degedibe, ẹ Dihiha̱ degei kaha̱ ta̱ uwo bolofẹi̱ kẹ hehegiedi. A̱ ẹ ni̱ dogõu guyedema diho̱ baga̱ tobõu di kẹme yoõu kõu tewe.

10 Godi yoõu tagaiyanõu a̱mokõu a hegiba, a̱ ni̱mokõu totodo ileyodema diho̱ baga̱ tobõu di.

11 A̱me ni̱ dugulo saga̱i̱ degeli. A̱ Duo Bolofẹi̱ha̱ nelẹ daga daga kẹ ni̱mokõu solõu do nẹi̱ba, ni̱ nelẹdo dege dalaguamabadomõu.

12 Mą fimąibe kou gue, nį damalęyodei kahą ą dedęi
sagiba, mą damalęyodei kahą nį dedęi sasagieiba dema, di
olou fęi nelę dege dalaguale kę tagali.
13 Mogo diąma, ą nįmokou ile kou fimądi kę tawama.
Ile kę hiyedo fimądiye, kęnou si ą ili mei. Ą sa sa obiyei
kediąme dogou gue sumou, ilo kediąme kou damalęyodema
dalagua. Ą o sasąi nį dalagua duo kile kediąne Kelesukou
damalęyodemabadomou dogou gu ilamou degediye, kęnou
si hagiye felęgamou ą akogoguemou hagulugi, ifine kuhę.
14 Godihą dabai ko□u ąmokou nęibe, sa Grik obou, sa sa ilo
obou, haba tewe obou, tewe mei obou olou fęi kedią dogou
guyadomou kuhe nęi.
15 Kegei kahą degemou, ą sa Rom o sasąi nįmokou ne tą
uwo bolofęi kę tobolou sagąi degeli.

Tą uwo bolofęi kęme Godihą dedęi

16 Ą tą uwo bolofęi kę hehegilebe ta guę degediyo
mei, Godihą dedęibe tą uwo bolofęi kokou kou dala kahą
degemou. Dedęi kęme damalęyodei o sasąi mamolo□u
dedęi. Mamolo□ube, Juda o kediąbukou mamaląba, haba
sa sa o sasąi kedią kuhe mamolo□u.
17 Tą uwo bolofęi kokou gebe, Godihą dibe dǫudo o sasąi
degele ile kahą midihǫ kę hegili kuhę. Di damalęyodele iba,
ę dibe dǫudo o sasąiyode tobolou. Damalędo, Kelesukou
damalęyodei kahąnou si di Godihą dihįle kokou dǫudo o
sasąi degele. Kęme Godihą kuguokou be kou gue naląi dala,
O tahą damalęyodemaba, Godihą dihįle kokou dǫudo o
degeibabe, ęme yo□u kegenou dalale. *Habakuk 2:4*

O sasąi olou fęi Godi tobekou mugulo i

18 Godibe hebenikou duwoli, ę gofo□ube omokou tamą
degeli kuhę. O sasąi ę tobekou mugulo ili kediąmokou be
Godihą hebe kasagąi kę nelęyodei, dią midihǫ kasagąi milou
ga idi kahą dowoye. Die midihǫ kasagąi milolou idi kahąge
damalędo tą kęme huyafęi degeli.
19 O kediąge midihǫ olou fęi, Godihą milou gadibe kou
tewe. Godi yo□u diąmokou kou hehegile hobogou. Kęnou
si dią midihǫ kasagąi kegenou milou ga imou, Godihą hebe
kasagąi kę nelęyodei.
20 Godihą sa sibigę ko□u milou mamou, bimąi olou fęi
ę milou gai kęme o sasąiye dugumou haguabe demou, di
ifine dugulo ili kuhę. Kegeimou, di Godihą midihǫ di dugulo

sagai mei kębou, ę nelę hiyedo, yo□u kegenou dalale kębou, haba ęme Godidadene di sasale tawale ile sagai. Kegei kaha degemou, midihǫ kasagai milou ga idi o kediage Godibe ta dala meiyode tobolou ile sagai mei.

21 Dia Godi kou teweye, kęnou si ęme damalędo Godiyode tawale idiyo mei. Ę hu hebele fogulo idiyo mei, ęmokou bolofęiyodele idiyo mei. Die fibe totou degele i, sibigę ta tewe mei, die duledube huliа degei dalagua.

22 Dia dio□usie hiye degemou, eibe tewe oyodele idiye, kęnou si diame totou degele inou.

23 Dia Godi, yo□u kegenou dalale kaha hohǫ kę tobekou muguomou be, ę hu hebele fogulo idiyo mei. Ogou gai godi milou gamamou, o tofigiedi sagai kębou, sio sagai kębou, wai sagai kębou, beibou sabibou sagai kębou kegele i kokou nou damalęyodema, bimai kegele i kaha hunou hebele fogulo idi.

O sasai olou fęi midihǫ kasagai gehę gehę milou ga idi

24 O sasai kediа Godi tobekou mugulo imou, Godiha dia tou fogou mou, dio□u die fimai kasagai kęnou degelemou, kefema, dio□usie tou e tagadi midihǫ kasagai yogoha yogokou milou mou milou mou dele idi.

25 Kegele idi o sasai kediage Godiha ta damalędo kęme tou fogou mou, gulokou ta kęnou tolou idi. Dia bi olou fęi milou gai o kęme tou fogou mou, bimai ę milou gai kokou nou hohǫbolou mou, bimai kaha dabai kęnou degele idi. Kęnou si Godibe bimai olou fęi kaha ę obou do kaha degemou, di sawisiei olou fęibe ę hunou hebele foguo dalame. Damalędo.

26 Dia Godi tobekou mugulo i kaha, ęge diame dio□u die midihǫ kasagai milou gadi kokou tou fogou mou dalaguali, die sasaiyene o hulobe dafamamou, boholou sasai yogo hudi.

27 O diane kęnou tefei, sasai hulobe dafamamou, boholou o yogo hudi. O dio□usienou yogo tagaimou tagaimou dema, sidifi degedi midihǫ kę dio□usie yogoha yogokou milou mou milou mou dele idi. Kegei kaha, hebe kasagai kęme midihǫ kasagai dio□u milou ga idi sagai kęnou tefele molo□u dala kehę.

28 Diage Godibe kou teweye, kęnou si dia dafa idi. Kegei kaha degemou, Godiha dia tou fogou mou, dia dio□u die

fiye tagali kẹnoũ miloũ gamoũ be, midihọ dọụdo mei kẹnoũ degele idi.

29 Midihọ dọụdo mei, dią miloũ ga idibe koũ gue, midihọ kasagąi miloũ di midihọ, bimąi duguo tagadi midihọ, ho mądi midihọ, kona degedi midihọ, o woumoũ tofigiedi midihọ, tąe biyadi midihọ, ogoũ gadi midihọ, o ta kasagąiyodedi midihọboũ oloũ fẹi kẹ miloũ ga idi. Midihọ kasagąi kegele i kẹme omokoũ hiyedo dala. Haba tobe toboũ di midihọ,

30 yogo susuga toboũ di midihọ, Godi dafadi midihọ, tą kasagąi toboũ di midihọ, dio͡ũ die hụ hebele fogudi midihọ, dio͡usie hiye degedi midihọ, midihọ kasagąi gehẹ gehẹ miloũ gadi midihọ, aye adioũ tą dudiyo mei midihọboũ oloũ fẹi kẹ miloũ ga idi.

31 Die fimąibe totoũ degele i. Dią ta degeleyodema maka degele idiye, kẹnoũ si dią ta degele idiyo meido. Yogokoũ soloũ do degele idiyo mei, ta habaguguediyo mei.

32 Midihọ kegegai miloũ di o sasąi kedią̣ge Godiha̱ kuoloũ yege o kegele i kẹme tofigileyodei kẹme dio͡ũ koũ teweye, kẹnoũ si dią midihọ kegele i kẹnoũ miloũ gamoũ, die mogo tae midihọ kegei kẹ miloũ moũ be, dią̣ge bolọyode tobolõũ idi.

2

Godiha̱ dọụdo tą sale

1 Kegei degemoũ, o ta ną midihọ nogoha̱ miloloũ kẹ hoboũ fida. Yobe, midihọ nogoha̱ miloloũ sagąi kẹnoũ tefele nąne miloũ di kaha̱ degemoũ. Ną midihọ nogoha̱ miloloũ kẹ filababe, ną no͡usiene file dugulo. Kegeligi, nąne tą saiye touye deba.

2 Midihọ kegegai kẹ miloũ gadi kaha̱ hebe kasagąibe koũ nelẹ dalaye, kẹnoũ si dige Godiha̱ dọụdo tą salebe koũ tewe.

3 Ną midihọ nogo dią miloũ ga idi kẹ figaba, nąne midihọ dią miloũ gadi sagąi kẹnoũ tefele miloũ babe, ną tawalibe, Godiha̱ ną tą sale meiyode tawali? Kegele mei, Godiha̱ nąne habage tą sale dala.

4 Godiha̱ nąmokoũ midihọ bolofẹinoũ miloũ di. Hebe kasagąi toto nelẹbe soloũ do degedi. Ną fi̱ bohoũ yadomoũ ẹ dia daladi, dafadiyo mei. Kẹme ną tewe mei? Nąge kẹme maboũ są degei dugulu?

5 Nąme nę fi̱be hili̱gido dala kahą degemo͡u, ną fi̱ boho͡u
yo mei. Godihą gofo͡u degele kę̱me ną no͡usie kefemo͡u
ili. Sawisiei Godihą dǫǫdo tą sale kelege, ę gofo͡u kę̱ tamą
degeiba, ną hebe kasagą̱i kę̱ molo͡u.
6 Godihą hebe kę̱ nelę̱be,
Midihǫ di milo͡u ga idi kę̱ fileba, hebe kasagą̱ibo͡u, hebe
bolǫbo͡u de o sasą̱i tano͡u tano͡u dimoko͡u kuhe nę̱mo͡u
ile. *Buk Song 62:12*
7 O sasą̱i ilo kedią midihǫ bolofę̱i kę̱ defę̱ido milo͡u gamo͡u
iligi, hebeni hohǫ kę̱bo͡u, Godihą dihi̱le kele hǫ hiye kę̱bo͡u,
fi̱ gehę yo͡u kegeno͡u dalale kę̱bo͡u de mo͡u lą̨mo͡u degele ili
o sasą̱i kediąmoko͡u be Godihąge fi̱ gehę nę̱iba, tofousogo
tofousogo tofolo͡u ile.
8 Kę̱no͡u si, o sasą̱i ilo kedią gili degemo͡u, damalę̱do tą kę̱
tobeko͡u muguomo͡u, midihǫ dǫǫdo mei kę̱ milo͡u gamo͡u ili
o sasą̱i kediąme Godihą gofo͡u kę̱ duguoba, hebe kasagą̱i
kę̱ malą ile.
9 Midihǫ dǫǫdo mei kę̱ milo͡u ga idi o sasą̱i kediąme
habagebe hagi̱bo͡u dobo͡u ko͡u dugulo ileye dala. Hagi̱bo͡u
dobo͡u kę̱me Juda o kediąbuko͡u duguoba, haba sa sa o sasą̱i
kedią kuhe dugulo ile.
10 Kę̱no͡u si Godihąge midihǫ bolofę̱i kę̱ milo͡u ga idi o sasą̱i
kediąmoko͡u be hebeni hohǫbo͡u, hǫ hiye kę̱bo͡u de nę̱iba,
dią bologuądo dalaguale. Kę̱ nelę̱be, Juda o kediąmoko͡u
buko͡u nelę̱ba, haba sa sa o sasą̱i kediąmoko͡u kuhe nelę̱.
11 Godihą sa sibigę̱ o sasą̱i di fidi midihǫbe, ę̱sofę̱i ę̱sofę̱i
dege fidiyo mei, olo͡u fę̱i tefelno͡u do fidi.
12 Kegemo͡u, o sasą̱i Moseshą kuolo͡u tą tewe mei kedią
midihǫ kasagą̱i milo͡u babe, diąme makoloye dala. Haba
o kuolo͡u tą ko͡u tewe kediąne midihǫ kasagą̱i milo͡u babe,
Godihąge kuolo͡u tą kę̱no͡u sesegaba tą sale.
13 O sasą̱i kuolo͡u tą kę̱ mo͡u dulu kediąme Godihą dihi̱le
koko͡u be dǫǫdo mei. O sasą̱i kuolo͡u tą kę̱ dulomo͡u seseli
kediąno͡u si, Godihąge diąme dǫǫdo o sasą̱iyode tobolo͡u.
14 Kegemo͡u, sa sa o kediąme Moseshą kuolo͡u tą ta dala
mei, mo͡u kege dalaguaye, ha dio͡u die fimą̱iyeno͡u kuolo͡u
tą kahą midihǫ kę̱ seseibabe, die fimą̱ibe kuolo͡u tą sagą̱i
dala.
15 Midihǫ dią degegolu kahą dimoko͡u hegilibe, Godihą
kuolo͡u tą olo͡u fę̱ibe die duledu nalągai dala kehę̱. Die
duledugebe, dią midihǫ kasagą̱i milo͡u mamo͡u be, midihǫ

diạ milolo͡u kẹme kasagạ͡idade tawale idi. Haba diạ midihọ bolọ milo͡u mamo͡u ne, midihọ diạ milolo͡u kẹme bolọdade tawale idi.

16 Tạ sale sawisiei, Godihạ makai kelegebe, di kẹno͡u tefei dugulobe, Godihạ Yesu Kelesuko͡u tobo͡u ba, ẹ o sasạ͡i di tạ souba dugulo. Midihọ di milo͡u ma mogoguei dala kẹ olo͡u fẹ͡i tamạ degeba tạ sale. Tạ uwo bolofẹ͡i ạ tobo͡u di ko□umahạge olo͡u fẹ͡i kẹ tobolo͡u no͡u dala.

Juda o kediạge Mosesha kuolo͡u tạ kahạge diạme tạ sale koko͡u ge dogo͡u gulodade tawale idi

17 Juda o diạma, nị̄ fimạ͡ibe, Mosesha kuolo͡u tạ kahạge nị̄me tạ sale koko͡u ge dogo͡u gulodade tawale idi. Nị̄me nị̄o͡u sie hiye degemo͡u, eibe Godihạ soso͡u dade tawale idi.

18 Nị̄ kuolo͡u tạ tawale hobogou kahạ degemo͡u, Godihạ tagadibo͡u, midihọ bolofẹ͡ibo͡u olo͡u fẹ͡i kẹme nị̄ ko͡u teweyodele idi.

19 Kegemo͡u, nị̄ tawadibe, nị̄ge dihọ du degei kediạme sasale sosogo͡u idiyodema, haba huliạko͡u dalagua o kediạmoko͡u ne hohọ hohọgudiyode tawale idi.

20 Kẹno͡u tefei, nị̄ tawadibe, nị̄ge o sasạ͡i ta tawaiyo mei kediạ hehegiediyodema, sisigọ kediạ tisa dabai degediyode tawale idi. Yobe, nị̄ge Mosesha kuolo͡u tạ koko͡u gebe tewe kẹbo͡u, damalẹdo tạ kẹbo͡u olo͡u fẹ͡ibe nị̄ ko͡u tawale hobogou kehẹyade tawale idi kahạ degemo͡u.

21 Damalẹdo, nị̄ o sasạ͡i kediạmoko͡u hehegile idi. Haba kageimo͡u nị̄ nị̄o͡u sie hehegie ho fogo͡u ya? Nị̄ omoko͡u hiyou mo□udamabeede ko͡u tobolo͡u idiye, kẹno͡u si nị̄o͡u ne hiyou malạ idi.

22 Nị̄ sasạ͡i hiyou mo□udamabeede ko͡u tobolo͡u idiye, kẹno͡u si nị̄o͡u ge kege degele idi. Nị̄ ogo͡u gai godibe dafaiyodele idiye, kẹno͡u si nị̄ ogo͡u gai egei mosọko͡u fologa bi hiyou malạ idi.

23 Nị̄ge nị̄o͡u sie hiye degemo͡u, Mosesha kuolo͡u tạbe ko͡u teweyode tobolo͡u idiye, kẹno͡u si nị̄ge tạ kẹme gobo͡u gilemo͡u, Godi huyafẹ͡i degele idi.

24 Kẹme Godihạ kuguoko͡u be ko͡u gue nalạ͡i dala,

Nị̄ degeiyeno͡u, sa sa o sasạ͡i kediạ Godihạ hụbe huyafẹ͡i degele idi. *Aisaia 52:5*

Kolo diafigidi midihọ dọụdo

25 Juda o di Moseshạ kuolo͡u tạ kẹ dulo seseibabe, di kolo
diafigidi midihọ kẹne bolọdo.* Kẹno͡u si Juda o nạ kuolo͡u
tạ kẹ sese ho fogo͡u babe, nạme kolo diafigili mei o kediạ sạ
degei dala.
26 O kolo diafo͡u li mei tahạ Moseshạ kuolo͡u tạ kẹ dulo
seseibabe, o kẹme kolo diafou o sagại dalale.
27 Juda o dibe Moseshạ kuolo͡u tạ nalạgai kẹ ko͡u dalamo͡u,
di kolo kuhe diafigile hobogou. Kẹno͡u si Juda o ta nạ kuolo͡u
tạ kẹ gobo͡u babe, o gehẹ ta, kolo diafo͡u li meiye, haba kẹno͡u
si di kuolo͡u tạno͡u sesedi o kahạ nạ tạ sale.
28 O koyohạ hụyeno͡u Juda o dege dalababe, o kẹme
damalẹdo Juda o mei. Kolo diafigidi midihọ kẹme to͡u hạ
bino͡u mei.
29 O ẹ duledugedo Juda o dege dala kẹsi damalẹdo Juda
o. Kolo diafigidi midihọ kẹne ẹ duledugedo felẹibasi bolọ.
Midihọ kẹme kuolo͡u tạ kahạ ẹ duledu milo͡u li mei. Duo
Bolofẹihạ ẹ duledu dalali milou. O kegei koko͡u be oe
ta bolofẹiyode tobolo͡u sagại mei. Godihạno͡u bolofẹiyode
tobolo͡u.

3

Midihọ kasagại kahạge midihọ bolofẹi kẹ huyafẹi degele sagại mei

1 Kolo diafigidi midihọ kẹme to͡u hạ bino͡u mei debabe,
Juda o dige sa sa o sasại kediạme kage gabale? Di kolo
diafigidi midihọbe sibigẹ de dala?
2 Sibigẹ hiyedo dala, Juda o dibe mabo͡u sagại mei. Olo͡u
fẹi Godihạ dimoko͡u nẹi, sibigẹ hiyedobe ko͡u gue, Godihạ
yo□u ẹ tạ kẹ Juda o dimoko͡u nẹi, di dia dalayadomo͡u.
3 Damalẹdo, Juda o ilo kediạ Godihạ tạ koko͡u
damalẹyodele ili meiye, kẹno͡u si Godihạ tạbe damalẹdo, ẹ
degeleyodema degelno͡u.
4 Godihạ ẹ degeleyodei kẹme ẹ ta toto͡u degediyo mei. O
olo͡u fẹibe ogo͡u ga tobolo͡u idi, kẹno͡u si Godi ẹme damalẹdo
tạ kẹno͡u tobo͡u di. Kẹme ẹ kuguoko͡u be ko͡u gue nalại dala,
Godi, eige nạ tạ dọụdo kẹno͡u tobo͡u ba dulo ile.
Oe nạ ko͡u tạ saleye, tạ sai kahạge nạme ta tolo͡u mei. *Buk Song 51:4*
5 Ha kagele? Di midihọ kasagại kahạ Godihạ midihọ
dọụdo kẹ tamạ degeibabe, di kage tobolo͡u? Godihạ gofo□u

* **2:25 2:25** Juda o kediạ die o sisigọ *kolo diafigidi* kahạ sibigẹbe sisigọ kediạme Godihạ biyodemo͡u maka degele idi.

degeba, dimokou hebe kasagai kẹ neibabe, ẹ defega degeli?
Meido. Ẹ defega degeiyo mei. Fimai kegei kẹme o di
fimainou.
6 Godi ẹme dọụdo o mei? Kege meido. Godihạ midihọ
bolọ milolou mei debabe, ẹ sa sibigẹ o sasai di tạ sale sagai
mei.
7 Nebe kẹnou tefei, o tae yo usie kou gue tobolou sagai, ạ
ogou ga tobou di kahạge, Godihạ damalẹdo tạ tobou di kẹ
tamạ degeiba, o sasaiye Godikou hohọbou babe, kageiba, ẹ
ạ ogou gai midihọ kasagai milou di kahạ hebe kẹ ạmokou
nelẹyode tobolou?
8 Haba tabe, o ilo kelege ei kou gue tobolou idiyodele
idi, midihọ kasagai milou di kahạge, midihọ bolofei kẹnou
tamạ degele. Kẹnou si ei kege ta tobolou idiyo mei. Kẹme
gulokoudo. Godihạ tạ sale kelegebe, o kediạme die tạ
kasagai kẹ tobou di kahạ hebe kẹ malạ ile.

O tahạ ta midihọ dọụdo kẹ milou diyo mei

9 Di kage tobolou? Juda o dige sa sa o ilo kele gabai sạ
degei? Kege meido. Juda o sasaibou, Grik o sasaibou di
olou feibe midihọ kasagai milou dinou.
10 Kẹme Godihạ kuguokou be kou gue nalai dala,
Godihạ dihile kokou be dibe o dọụdo ta dala mei. O dọụdo
ta meido.
11 Midihọ dọụdo kẹme o tae ta tawaiyo mei. O tae ta Godi
kadiyo mei.
12 O sasai olou fei Godi tobekou mugulo i. Olou feidobe
midihọ kasagai milou gadi o. Midihọ bolofei milou di o
tanou ta dala mei. Meido. *Buk Song 14:1-3*
13 Die mogoube tei widai a solo umai dala kẹ sạ degei.
Gulokou tạ kasagai hiyedo tobolou idi. *Buk Song 5:9*
Die mogouyege o walamou dọụsusulo idi, hiyẹ bei mẹ kahạ
galadi sagai kẹnou tefei. *Buk Song 140:3*
14 Tạ kasagai o makoma, omokou hagi nelẹ tạ tobolou idi.
Buk Song 10:7
15 Toto ya, o woumou tofigiedi.
16 Suluguali, o sasai makolo imou, hagi hiyedo degele idi.
17 Mogo degedi midihọ ta tawale iyo mei. *Aisaia 59:7-8*
18 O kege degele idi kediạge Godikou guẹ degele idiyo mei.
Buk Song 36:1
19 Kuolou tạ kẹme Godihạ Juda o sasai dimokou nelẹmou,
ni mạ tạ dumabeede tobou, dibe kuolou tạ kahạ hayedu

dalaguamabadomou. Kẹnou si, Godihạ dihịle kokou be dibe
dọụdo o ta dala mei. O tae ta ẹme dọụdo oyode tobolou sagạị
mei. Godihạ sa sa o sasạị di olou fẹịdo kou tạ saleye dala.
20 Kegemou, o tae kuolou tạ kẹ seselaba degeibabe, o kẹme
Godihạ dihịle kokou be dọụdo o mei dalaba dugulo. Kuolou
tạ kahạsi dibe midihọ kasagạị milou di o sasạịyodemou
hehegiedi.

Yesu Kelesukou damalẹyodei obe Godihạ ẹ dihịle kokou dọụdo o degei

21 Kẹnou si ifi kou bou gebe, Godihạ o sasạị di ẹ dihịle
kokou dọụdo degele kahạ midihọ gehẹ kẹme dimokou kou
hegi dala kuhẹ. Midihọ kẹme kuolou tạ kẹ seselamou degedi
midihọ meiye, kẹnou si Mosesbou, habage-degele-duguo-
tobolou-idi-obou diạ kuguokou nalạị dala.
22 Midihọ gehẹ kẹme kou gue, o sasạị Yesu Kelesukou
damalẹyodei kediạme Godihạge dọụdo o sasạịyode tobou
di. Godihạ dihịle kele dọụdo degele kahạ midihọbe gehẹ ta
dala meido.
23 O sasạị di olou fẹịbe midihọ kasagạị milou di kahạ
degemou, dige Godihạ hohọ, hebenitou dala kẹme ta
molo□u sagạị mei.
24 Kẹnou si Godihạ di habaguguemou, Yesu Kelesu
dimokou solou do nẹị. Yesuhạ degeiye, Godihạ di
mamo□umou, nịme dọụdo o sasạị degei dalayode tobou.
25 Godihạ Yesu dimokou nẹịbe, ẹ toloba ẹ kafei kahạ o
sasạị ẹmokou damalẹyodei kediạ midihọ kasagạị milou gadi
kahạ hebe kẹ igile muguyadomou nẹị. Midihọ kẹme Godihạ
di dọụdo o degele kahạ midihọ kẹ hegi. Afuge Godihạge o
sasạịye midihọ kasagạị milou gadi kahạ hebe nelẹbe solou
do degedi.
26 Ifi kou bou gebe, Godihạge yo□u ẹnou si dọụdoyodemou
dimokou hegili. Haba, ẹ degeiye, o sasạị Yesukou
damalẹyodele i kediạne dọụdo o sasạịyodemou hegili.
27 Kegei kahạ degemou, o tahạ yo□u ẹ hụ hebele fogulobe
de bolọ? Bolọ meido. O tae Mosesha kuolou tạ olou fẹị kẹ
dulo sesedi debabe, o kahạ yo□u ẹ hụ kẹ hebele fogulobe
tạbou mei. Haba o tahạ Yesukou damalẹyodemabasi, yo□u
ẹ hụ hebele fogudayedei.
28 Yobe, di kou gue tawali, Mosesha kuolou tạ seselamou
degedi kahạge dibe Godihạ dihịle kokou dọụdo o sasạị

degele mei. Yesukou damalẹyodeibasi, Godihạ dibe dọụdo o sasạiyode tobolou.

29 Godibe Juda o sasại di Godinou? Sa sa ilo obiyei kediạbou Godi mei? Kege meido. Godibe Juda o sasạibou, sa sa o sasạibou olou fẹi di Godi.

30 Yobe, Godibe tanou fẹido. Ẹ o kolo kou diafigile hobogoubou, haba kolo diafigili mei obou olou fẹi Yesukou damalẹyodele imou duguomou, nịme mạ dihịle dọụdo oyode tobou.

31 Di Yesukou damalẹyodeibe sibigẹ hiyedoyode tobolou idi kahạge, kuolou tạ kẹme huyafẹi degele sagại? Kege meido. Dibe Mosesha kuolou tạ kẹme nelẹdo dege tou dalagua.

4

Godihạ Abrahambe dọụdo oyode tobou

1 Di kou guai o Abrahamkou be dige kẹiyode tobolou?

2 Abrahamhạ dabai yo□u degedi kahạ ẹme dọụdo o degei debabe, dabai ẹ kẹ degedi kokou ge ẹ yo□u ẹ hụ hebele fogulobe tạbou mei. Kẹnou si kegei debabe, Godihạ dihịle kokou be ẹme dọụdo mei.

3 Godihạ kuguokou be kage nalại dala?

Abraham ẹme Godikou damalẹyodei kahạ degemou,
Godihạge ẹme dọụdo oyode tobou. *Stat 15:6*

4 O tahạ dabai ta degeimou be, ẹ bosehạge dabai kẹ degei kahạ hebe kẹnou nẹdi. Solou do nẹdiyo mei, dabai kẹ degei kahạ hebe kẹnou nẹdi.

5 Kẹnou si o tahạ Godihạ dihịle kokou dọụdo o degelababe, ẹ kage degeiye dọụdo o degele? Ẹ dabai hiyedo degeligi, midihọ bolọdo kẹ milou laba dege ho fogou ba, Godikou damalẹyodeibasi, Godihạge o kẹme dọụdo oyode tobolou. Yobe, Godihạnou midihọ kasagại milou di obe dọụdo o degedi kahạ degemou.

6 Devit ẹne kegenou tobou, o midihọ bolọ ta milou deba, haba ta milou li mei deba, Godikou damalẹyodeibasi, Godihạ o kẹme dọụdo oyode tobolou. O kegele i kediạme hohọbou mabeedei.

7 Damalẹdo, Devithạ kou gue tobou,

O, Godihạge ẹ tạ dulo idiyo mei kẹ gebe meiyodei kediạme
hohọbou ma. Midihọ kasagại milou ga idi kahạ hebe
kasagại kẹ molo□u mei kahạ hohọ degema.

8 Hiye Ohạge die midihọ kasagại ta daladade tawaiyo mei
kahạ degemou, o sasại kediạme hohọ hiyedo degemabeedei.
Buk Song 32:1-2
9 O kolo diafigile hobogou kediạnou * hohọ degele ile?
Ha, o kolo diafigile ili mei kediạne de hohọ degele ile?
Abrahambe ẹ damalẹyodei kahạnou Godihạge ẹme dọụdo
oyode tobou.
10 Abraham ẹ kage dalamou, Godihạ ẹme dọụdo oyode
tobolou? Ẹme kolo kou diafou? Ha, diafou li mei, you?
Ạ nịmokou tobolou kuhẹ, ẹme kolo diafou li mei kelegebe,
Godihạ ẹme dọụdo oyode tobou.*
11 Ẹ kolo diafou li mei kelege, Godikou damalẹyodeimou,
Godihạge ẹme dọụdo oyode tobou. Godihạ ẹme dọụdo o
degeimou duguomou, kolo diafou yede tobou. Kolo diafou
kẹme Godihạ ẹme dọụdo degeiyodemou maka degei. Kegei
kahạ degemou, Abraham ẹme kolo diafigili mei o, Godikou
damalẹyodele i kediạ die kou guai o. Diạme kolo diafigili
meiye, kẹnou si Godihạ dihịle kokou be dọụdo o.
12 Kolo diafigile i o ilo kediạne, Abrahambe die kou guai o.
O kediạme mou yo□uwa kolo diafigili mei. Diạne Abraham ẹ
kolo diafou li mei kelege, Godikou damalẹyodei sagại kẹnou
tefele damalẹyodele i o.

Godihạ Abrahamkou nelẹyodema makai tạ kẹme damalẹyodele i o sasại dimokou bou de tobou

13 Godihạ Abrahambou, ẹ sosou bou diạmokou sa sa olou
fẹi nelẹyodema makai kẹme kuolou tạ sesedi kahạ mei.
Abraham ẹ Godikou damalẹyodei kahạ degeimou, Godihạ
kege kuhe tobou.
14 Godihạge kuolou tạ kẹ sesele idi o sasại kediạmokou sa
sa olou fẹi nelẹyode tobou debabe, Yesukou damalẹyodei
midihọ kẹme sibigẹbou mei, haba Godihạ nelẹyodema
makai kẹne mou yo□uwa hiyafogou.
15 Kuolou mại dalamou be, kuolou tạ kẹ gobou gile idi
kẹne dala. Kege degeli kẹme Godihạ gofo□u hiyedo degeli.
Kẹnou si kuolou tạ ta dala mei debabe, tạ ta gobou gile idiyo
mei.
16 Godikou damalẹyodeibe sibigẹbou. Nị duma, Godihạ
Abraham habaguguegu kẹme o habage haguạ ile kediạbou

---

* **4:9 4:9** O *kolo diafigidi* o kediạme Juda obiyei. O *kolo diafigili mei* o kediạme sa sa obiyei. * **4:10 4:10** Abraham ẹ Godikou damalẹyodema dalali, sadebe 14 kege mei degeimou, o tae *ẹ kolo kuhe diafou* (Stat 15:6, 16, 17:24-25).

de tanou̍ habaguguegu. Godihạ̱ habaguguemou̍, bi ta solou̍ do nelẹ̱yodeibe, kuolou̍ tạ̱ seseli o kediạ̱mokou̍ nou̍ nelẹ̱ tobou̍ li mei, Abrahamhạ̱ Godikou̍ damalẹ̱yodei sagạ̱i kẹ̱nou̍ tefele damalẹ̱yodele i o sasạ̱i kediạ̱mokou̍ ne tobou. Damalẹ̱, Abraham ẹ̱me di olou̍ fẹ̱i di kou̍ guai o.

17 Kẹ̱me Godihạ̱ kuguokou̍ be kou̍ gue nalạ̱i dala,
Ạ̱ degeiye, sa sa obiyei sụ̱do kediạ̱ge nạ̱me die kou̍ guai oyode tobolou̍ ile. *Stat 17:5*
Damalẹ̱do, Abrahamhạ̱ Godikou̍ damalẹ̱yodeimou̍, ẹ̱me Godihạ̱ dihịle kokou̍ di kou̍ guai o degei. Godi, Abrahamhạ̱ damalẹ̱yodei kẹ̱me tofigiei kediạ̱mokou̍ fị̱ gehẹ̱ nẹ̱di Godi. Haba ẹ̱ tạ̱enou̍ tobou̍ mou̍ ne, bi kegei ta deleli mei kẹ̱ne tamạ̱ degedi.

18 Abraham ẹ̱ Godihạ̱ ẹ̱mokou̍ solou̍ do nelẹ̱yodei kẹ̱me kage nelẹ̱ kẹ̱me ẹ̱ ta tawali meiye, kẹ̱nou̍ si ẹ̱ Godikou̍ damalẹ̱yodema dia dalali, Godihạ̱ degeiye, ẹ̱me sa sa obiyei sụ̱do die kou̍ guai o degei. Yobe, Godihạ̱ kou̍ gue kou̍ tobou kahạ̱,
Nạ̱me nạ̱bukou̍ tafalaba, o nẹ̱ habage haguạ̱ ile kediạ̱me sụ̱do degemou̍ ileyode tobou. *Stat 15:5*
19 Godihạ̱ Abraham ẹ̱mokou̍ kẹ̱ tobou kelegebe, ẹ̱ sadebebe olou̍ fẹ̱i 100 sagạ̱i kege. Ẹ̱ tou̍ be olou̍ fẹ̱i nelẹ̱ mei dege, tolo ile sagạ̱i delei. Ẹ̱ sasạ̱i Sarane, sobou̍ dedo degei, dihi ta molo□u sagạ̱i mei. Kẹ̱nou̍ si Abraham ẹ̱ Godikou̍ damalẹ̱yodeibe, nelẹ̱do dege delei.
20 Godihạ̱ ẹ̱mokou̍ kẹ̱ nelẹ̱yodeimou̍, ẹ̱ ta fị̱ bolọ̱ụ malị̱ mei, Godikou̍ nou̍ damalẹ̱yodei. Damalẹ̱yodema, nelẹ̱do dege dalali, Godikou̍ hohọ̱bou̍ di.
21 Ẹ̱ Godihạ̱ degeleyodema makai kẹ̱me damalẹ̱do kege degeledade tawai.
22 Kegei kahạ̱ degemou̍, Godihạ̱ge
ẹ̱me dọ̱ụdo oyode tobou. *Stat 15:6*

23 Godihạ̱ kuguokou̍ Abraham ẹ̱me dọ̱ụdo oyode nalạ̱gai dala kẹ̱me ẹ̱mokou̍ nou̍ tobou̍ li mei.

24 Dimokou̍ bou̍ de tobou, dine Godi, di Hiye O Yesu tei haguạ̱gi kokou̍ damalẹ̱yodei kahạ̱ degemou̍, ẹ̱ge dine dọ̱ụdo o sasạ̱iyode tobolou̍.

25 Damalẹ̱do, Godihạ̱ di midihọ̱ kasagạ̱i kahạ̱ hebe kẹ̱ igile mugulamou̍, ẹ̱ Yesu kuhe tou̍ fogou̍ mou̍, oe wala imou̍ tolo i. Haba, Godihạ̱ dibe dọ̱ụdo o sasạ̱iyodele domou̍, ẹ̱ Yesu kuhe widaimikou̍ ge haguạ̱gi.

Dibe Yesubo͡u de tolo ilemo͡u, haba e̱bo͡u de haguạ gehẹ̱ dege dalagua

(Tạ Hiye 5–8)

5

*Godihạ dibe dọ̱ụdo o sasạ̱iyode tobou**

1 Di Godiko͡u damalẹ̱yodei kahạ, Godihạge dibe dọ̱ụdo o sasạ̱iyodei. Kegei kahạ, di Hiye O Yesu Kelesuhạ degeiyeno͡u, dibe Godibo͡u de mogo tano͡u degei dala kuhẹ̱.

2 Di damalẹ̱yodei kahạ degemo͡u, Yesuhạ degeiye, dibe Godihạ habaguguei kodu fologa dalagua. Haba di Godihạ hohọ̱, hebeniko͡u dala koko͡u fologale kẹ̱ dia dalagua kahạ degemo͡u, di hohọ̱ hiyedo degele ili kuhẹ̱.

3 Di kẹ̱ degele koko͡u no͡u hohọ̱ hiyedo degediyo mei. Di hagị̱ dugumo͡u ne, hohọ̱ degele idi, di hagị̱ dugulu kahạge dibe nelẹ̱do dege tafalaguamabadomo͡u kuhe dugudi.

4 Di nelẹ̱do dege tafalaguali, tefele duguye tamạ degeibabe, di mihị̱ko͡u ta fiyale mei. Di mihị̱ko͡u fiyale mei, Godihạ dimoko͡u midihọ̱ bolọ̱do degele kẹ̱ dia dalaguale.

5 Di Godihạ̱ dimoko͡u midihọ̱ bolọ̱do degele kẹ̱ dia dalagualibe, di ta mo͡u yo□uwa dia dalaguadiyo mei. Yobe, Godihạge di solo͡u do degemo͡u, Duo Bolofẹ̱i dimoko͡u nẹ̱imo͡u, ẹ̱ solo͡u do degedi midihọ̱ kẹ̱ di duledu dala kahạ.

6 Di nelẹ̱ dege dalali mei, Godi tobeko͡u muguo dalaguamo͡u, Godihạ sawisiei ko͡u maka degei kelegeno͡u, Kelesu ẹ̱ di dowoye kuhe tolo i.

7 Dige dọ̱ụdo o tahạ dowoye di ta tolo ile sagạ̱i mei. O midihọ̱ bolofẹ̱ido milo͡u gadi o tahạ dowoye dige ẹ̱ dogo͡u gulabasi tolo ile sagạ̱i.

8 Kẹ̱no͡u si dibe midihọ̱ kasagạ̱i milo͡u di o sasạ̱i kegeno͡u dalamo͡u, Kelesu ẹ̱ di dowoye kuhe tolo i, di dogo͡u gulamo͡u. Midihọ̱ kẹ̱me Godihạ dimoko͡u solo͡u do hiyedo degedi midihọ̱.

9 Tolomo͡u, ẹ̱ kafeiye di hebe kasagạ̱i kẹ̱ tọ̱gule mugu kahạ degemo͡u, dibe ẹ̱ dihị̱le koko͡u dọ̱ụdo o sasạ̱i degele i. Kegei degemo͡u, di tewe, Godihạ midihọ̱ kasagạ̱i milo͡u gadi o sasạ̱i kediạmoko͡u gofo□u degeibabe, Kelesuhạ degeiye dibe bologuạ dalaguale.

10 Di Godibo͡u ho degei kegeno͡u dalamo͡u be, Godihạ ẹ̱ Dihi ẹ̱ teibe di ho degei midihọ̱ kẹ̱ mei degei. Ifi dibe Godibo͡u de

* **5: 5:0** Yesube di dowoye tolo i kahạ degemo͡u.

mogo tanõũ degei dala kahạ, di Godihạ di mamolo͡ũdade tawale ili, ẹ Dihibe haguạ gehẹ dege dala kahạ degemõũ.

11 Haba tabe, di Hiye O Yesu Kelesuhạ degeiyenõũ dibe Godibõũ de mogo tanõũ degei. Dibe Godibõũ de mogo tanõũ degemõũ, di ẹmokõũ hohọ hiyedo dege dala kuhẹ.

Adamhạ degeiye todi midihọ kẹ tamạ degei, kẹnõũ si Yesuhạ degeiye fi gehẹ degedi midihọ kẹ tamạ degei

12 O tanõũ fẹi kahạ midihọ kasagại milou kahạnõũ degeiye, midihọ kasagại sa sibigẹ kuokõũ tamạ degei. Midihọ kasagại kahạge todi midihọ kẹne hagua kogumõũ, sa sa o sasại dibe olõũ fẹi tofigile o sasạinõũ dala, midihọ kasagại milõũ gadi kahạ dowoye.

13 Moseshạ kuolõũ tạ ta malị mei kelegebe, sa sibigẹ kuokõũ be o sasạiye midihọ kasagại milõũ ga idi. Kẹnõũ si, kuolõũ tạ ta malị mei kahạ degemõũ, Godihạge midihọ kasagại olõũ fẹi kẹme mõũ duguo fofõũ guei, ta huso͡ũma nalạgali mei.

14 Kẹnõũ si Adamhạ tofogõũ mõũ, o sasại olõũ fẹi tofigiemõũ haguabe demõũ Moseshạ haguạmõũ delei. O ilo kediạge kuolõũ tạ, Adamhạ gobou sagại kẹnõũ tefele ta gobõũ li meiye, kẹnõũ si olõũ fẹi tofigiemõũ haguei.

Adambe habage haguale o kahạ maka sagại delei.

15 Kẹnõũ si midihọ kasagại milou obõũ, Godihạ solõũ do nẹi obõũ diliebe tefeinõũ mei. Dilie tanõũ tahạ Godihạ tạ gobou kahạnõũ be, o sasại olõũ fẹi tofigile idi. Kẹnõũ si, Godihạ Yesu Kelesu dimokõũ solõũ do nẹi kahạge ẹ habagugueibe o sasại olõũ fẹi dibõũ de hiyedo dala kuhẹ.

16 Haba nebe, solõũ do nẹi kẹbõũ, midihọ kasagại milou kẹbõũ diliene ta tefeinõũ mei. Midihọ kasagại, dilie tanõũ tahạ milou kahạge, o sasại olõũ fẹi tạ sale kelegebe hebe kasagại kẹ malạ ileyodei. Kẹnõũ si o sasại sụdo midihọ kasagại milõũ ga imõũ be, Godihạ habaguguemõũ, tạ saiye tolõũ ile meiyodei, Godihạ o sasại kediạme kõũ dọụdoyode tobou kahạ degemõũ.

17 Damalẹdo, o tanõũ kahạ Godihạ tạ kẹ gobolõũ mõũ, midihọ kasagại kẹ milou kahạnõũ be, todi midihọ kẹ tamạ dege hiye degemõũ, o sasại olõũ fẹi tofigile idi. Kẹnõũ si Godihạ habaguguei kahạge todi midihọ kẹ gabamõũ, hiyedo degemõũ ili. O koyohạ Godihạ solõũ do nẹi kẹ mo͡ũba, Godihạ o kẹme dọụdo oyode tobõũ babe, o kẹme fi gehẹ

malạba, tofousogo tofousogo tofolo͡u. Dabai kẹ̱ne Yesu Kelesuhạ degeiyeno͡u dalali, hiyedo degemo͡u ili kuhẹ̱.

18 Kegemo͡u, di defẹ̱ido fimạme. O tano͡u kahạ kuolo͡u kẹ̱ gobou kahạ degemo͡u, Godihạge o sasạ̱i di olo͡u fẹ̱ibe tạ saiye tolo͡u yode tobou. Kẹ̱no͡u si Yesu Kelesuhạ midihọ̱ dọ̱ụdo kẹ̱ milou kahạ, Godihạ o sasạ̱i dibe dọ̱ụdoyode tobou, tạ saiye di ta tolo͡u mei.

19 O tano͡u kahạ Godihạ tạ gobou kahạno͡u degeiye, o sasạ̱i olo͡u fẹ̱i kediạne midihọ̱ kasagạ̱i milo͡u ga idi. Kẹ̱no͡u si, Yesu Kelesuhạ Godihạ tạ kẹ̱ dulo sesedi kahạ degemo͡u, o sasạ̱i olo͡u fẹ̱i kediạme Godihạ dihị̱le koko͡u dọ̱ụdo o sasạ̱i dege dalaguale.

20 Godihạ ẹ̱ kuolo͡u tạ kẹ̱ mạ̱ibe, o sasạ̱i kediạ midihọ̱ kasagạ̱i milo͡u gale domo͡u kuhe mạ̱i. Midihọ̱ kasagạ̱i hiyedo milo͡u ga idiye, kẹ̱no͡u si Godihạ o sasạ̱i di habagugueibe hiye folodo dala kuhẹ̱.

21 Midihọ̱ kasagạ̱i milo͡u di kahạge todi midihọ̱ kẹ̱ tamạ degemo͡u, hiyedo degei. Kẹ̱no͡u si Godihạ habagugueimo͡u, di Hiye O Yesu Kelesuhạ degeiyeno͡u, dibe dọ̱ụdo o sasạ̱i degemo͡u, fị̱ gehẹ̱ mo□umaba, tofousogo tofousogo tofolo͡u ile.

6

Dibe Kelesubo͡u de tofigiei

1 Ha kagele? Di midihọ̱ kasagạ̱i sụ̱do milo͡u gadibe, Godihạ habaguguei midihọ̱ kẹ̱me de hiye degele domo͡u kuhe milo͡u gadi?

2 Kegele meido. Dibe tofigiei o sagạ̱i kahạ, di midihọ̱ kasagạ̱i kahạ nelẹ̱be olo͡u fẹ̱i mei degei. Kegei kahạ, dibe kageiba midihọ̱ kasagạ̱i kẹ̱ kegeno͡u milo͡u ga ile?

3 Dibe Yesu Kelesu yo□u ko͡u dogo͡u guomo͡u fafeleya tofolo͡u i kahạ degemo͡u, dibe ẹ̱bo͡u de tofigiei dalagua. Kẹ̱me nị̱ge ta tawale iyo mei?

4 Di fafeleya tofolo͡u ibe, dibe tofigiemo͡u Kelesubo͡u de widai dalagua, dibe Aye Godihạ nelẹ̱ hiyedo kahạno͡u Kelesu haguạgimo͡u gehẹ̱ degei sagạ̱i kẹ̱no͡u tefei, dine fị̱ gehẹ̱ kẹ̱ mo□umabadomo͡u.

Di Kelesubo͡u de fị̱ gehẹ̱ degele dala

5 Dibe Kelesubo͡u de dogo͡u guomo͡u, Kelesu ẹ̱ tei sagạ̱i kege dine tofigiei. Nebe kẹ̱no͡u tefele, ẹ̱ haguạmo͡u, fị̱ gehẹ̱ degei sagạ̱i kegeno͡u dine haguạ, fị̱ gehẹ̱ malạ ile.

6 Ẹ̱ hebe fufuguomạ̱i͡tou͡ tolo i kelegebe, dine ẹbo͡u de
dogo͡u guomo͡u, di to͡u kẹme ẹ tei sagạ̱i kẹno͡u tefele tolo i,
to͡u e tagadi midihọ kahạ di ta to͡u ba, midihọ kasagạ̱i kahạ
dabai degeiye domo͡u.
7 Yobe, o ta tolo imo͡u be, midihọ kasagạ̱i kahạ nelẹye o kẹ
ta dia daladiyo mei kahạ.
8 Damalẹdo, dibe Kelesubo͡u de tofigiei kahạ degemo͡u,
di ẹbo͡u de fị̱ gehẹ mo͡ùmaba tofousogo tofousogo tofolo͡u
koko͡u ne damalẹyodele idi.
9 Godihạ Kelesu ẹ tei ko͡u haguạgi kahạ degemo͡u, ẹ haba
ta tolo ile mei kẹme di ko͡u tewe. Ẹ̱me todi midihọ kahạge
ta gabale dala meido.
10 Ẹ̱ tano͡u fẹ̱i tolo i kelegeno͡u, midihọ kasagạ̱i kahạ nelẹbe
olo͡u fẹ̱i mei degei. Ẹ̱ haba ta tolo ile mei. Ifibe ẹme gehẹ
degei, Godibo͡u de dala.
11 Nebe kẹno͡u tefei, nị̱ne tofigiei sạ degei kahạ, nị̱ midihọ
kasagạ̱i kahạ nelẹbe olo͡u fẹ̱i mei degei. Yesu Kelesuhạ
yo͡uno͡u dogo͡u guo dalamo͡u, nị̱ fị̱ gehẹ degemo͡u, Godibo͡u
de sulugua kẹ tawama.
12 Nị̱ nị̱ to͡u ta seseguba, midihọ kasagạ̱i kahạ nị̱ to͡u dia
daladama. To͡u kẹme todino͡u. Kegeligi, midihọ kasagạ̱i
kahạ nị̱ to͡u ba, nị̱ kẹ seseiye.
13 Midihọ kasagạ̱i kahạ nị̱ dobogo͡ubo͡u, nị̱ abogo͡ubo͡u
nị̱ to͡u ilo kelebo͡u dia dalayedema sesegudama, nị̱ midihọ
kasagạ̱i milo͡u ye deba. Nị̱me tofigiei o, haguạ i kẹ sạ
degei kahạ degemo͡u, nị̱o͡u sie Godiko͡u nẹma. Midihọ bolọ
kahạno͡u nị̱ to͡u olo͡u fẹ̱i dia dalayedema seseguoba, nị̱
midihọ dọụdo kẹno͡u milo͡u ma.
14 Midihọ kasagạ̱i kahạge nị̱me haba ta dia dalale mei.
Yobe ifibe nị̱me Mosesha kuolo͡u tạ kahạ hayedu dala mei.
Nị̱me Godihạ habaguguei hayedu dalagua kahạ.

Dibe midihọ dọụdo kahạ dabai degedi o dalagua

15 Dibe Mosesha kuolo͡u tạ kahạ hayedu dalagua mei,
Godihạ habaguguei kahạ hayeduno͡u dalagua. Kegei kahạ
degemo͡u, di kage degele? Di midihọ kasagạ̱i milolo͡u de
bolofẹ̱i? Kege meido.
16 Nị̱me nị̱o͡u sie bose o tako͡u seseguoba, ẹ dabai kẹ
degeibabe, nị̱ ẹ tạ olo͡u fẹ̱i kẹno͡u dulo sesemabeedei. Kẹme
nị̱ge ta tawale iyo mei? Nebe kẹno͡u tefei, nị̱ midihọ kasagạ̱i
milo͡u dibe, nị̱me todi midihọ kahạ dabai degedi. Nị̱ Godihạ

tą duloba, ę dabai degeibasi, nįme dǫǫdo o sasąį degeiba dugulo.

17 Bolǫdo, afuge nįme midihǫ kasagąį kahą dabainõõ degediye, kęnõõ si tą Godihą nįmokõõ hehegiei kęme nįį tolõõ mõõ sesedi. Kegei kahą, di Godikõõ bolofęiyode tobõõ me.

18 Nįį midihǫ kasagąį milõõ di kelegebe, nįme didiǫ o sagąį deleiguei. Dalaguamõõ, Godihą nįį mamo□umõõ, nįį didiǫ degei kę tõõ fogõõ mõõ, midihǫ dǫǫdo kahą dabai degedi o degele i.

19 Nįį ą tobolõõ be olõõ fęį ta tawale iyo meį kahą degemõõ, ą haba oe tobõõ di sagąį kęnõõ tefele tobõõ ladi. Duma, afuge nįge midihǫ kasagąį kahą nįį dobogo□ubõõ, nįį abogo□ubõõ dia dalayedema seseguomõõ, midihǫ kasagąį sibigibõõ kę milõõ ga idi. Nįį Godihą tą tobekõõ muguomõõ, ę tą ta dulo idiyo mei. Ifibe nįį midihǫ kasagąį kę hiyafogõõ ma. Midihǫ dǫǫdo kahą nįį tõõ olõõ fęį dia dalayedema seseguoba, dabai kęnõõ degema. Kegeiba, Godihą dihįle kokõõ bolofęido degeiba, ę nįme yo□u ę biyode tobolõõ.

20 Nįį midihǫ kasagąį kahą dabai degele idi kelegebe, midihǫ dǫǫdo kahą dabaibe ta degele idiyo mei.

21 Nįį midihǫ, ifi nįõõ sidifi degeli sagąį kęnõõ milõõ ga idi kelegebe, nįį hebe bolofęį kę de mǫǫ? Mõõ lįį meido. Midihǫ kegei kahąge o di tofigilenõõ.

22 Ifi kõõ bõõ genõõ, Godihą degeiye, nįme midihǫ kasagąį kahą didiǫ degei kę tõõ fogõõ mõõ, Godihą dabai degedi o degele i. Kegei kahą degemõõ, nįį hebe bolofęį kęnõõ malą ile. Godihą nįme ę dihįle kokõõ bolofęido degele iba, nįme yo□u ę biyode tobolõõ. Uwagebe, nįį fįį gehę kęne malą ile.

23 Midihǫ kasagąį milõõ di kahą hebebe todinõõ. Kęnõõ si Godihą dimokõõ fįį gehę kę solõõ do nęįmõõ, di Hiye O Yesu Kelesuhą degeiye, di tofousogo tofousogo tofolõõ ile.

7

Ifi dibe fįį gehę kahą dabai kę degele ili

1 Mogo diąma, ą tą ko□u tobõõ ladibe, o Moseshą kuolõõ tą kę kõõ tewe nįmokõõ tobõõ ladi. O ta teli mei kelegebe, ęme kuolõõ tą kahą hayedu dala. Toubabe, ęme kuolõõ tą kahą hayedube haba ta dalale mei. Kęme nįge de tewe?

2 Sasąį tahą o hulomõõ, ę mą teli mei dalamõõ be, Moseshą kuolõõ mąįyege sasąį kahąge ę mąbõõ de dogõõ

gu dalayedei. Kẹnoũ si ẹ mạ toumoũ be, kuoloũ kẹme mei degeimoũ, ẹme moũ yo□uwa daladi.

3 Ẹ mạ teli mei kelege, o ta humoũ be, ẹme o hiyou mọụ sasạiyodele idi. Ẹ mạ tolo ibasi, kuoloũ ta dalale mei. Ẹ o daga hulobe, kasagại mei, bolofẹi.

4 Mogo diạma, nịne kẹnoũ tefei. Kelesu ẹ tolo i kelege, nịne ẹboũ de tofigile i. Kegei kahạ degemoũ, nịme Moseshạ kuoloũ tạ kahạ hayedu dala mei. Ifibe nịme o toumoũ widaimikoũ dogogumoũ, ẹ haba haguạ gehẹ degei o kahạ yo□u ẹ sosoũ degei, dibe Godihạ tagadi midihọ bolofẹido kẹnoũ miloloũ ile domoũ degei.

5 Di diyoũ di toũ e tagadi midihọ kasagại kahạ di dia delei kelegebe, kuoloũ kahạ degeiye, di midihọ kasagại miloũ galamoũ hiyedo degele idi. Midihọ kẹme tofigile midihọnoũ.

6 Kẹnoũ si midihọ kasagại, di didiọ degei kẹme Kelesuboũ de tolo i kahạ degemoũ, dibe Moseshạ kuoloũ kuguokoũ nalạgai kahạ hayedube ta dala meido. Ifi di dabai degelibe, di midihọ gehẹ, Duo Bolofẹihạ dimokoũ hegiya kẹnoũ dabai degele ili.

Midihọ kasagại kahạge di koũ makei

7 Ha kagele? Moseshạ kuoloũ tạ kahạ degeiye, di kuoloũ kẹ goboloũ ba, midihọ kasagại miloũ babe, di kage toboloũ? Kuoloũ be kasagại? Kege mei. Kuoloũ tạ dala mei debabe, ạ midihọ ilo kelebe kasagạidade tawadiyo mei. O tahạ bi kẹ hoboũ tagadayede* toboũ li mei debabe, ạge midihọ kegei kẹme kasagạidade tawadiyo mei.

8 Ạge kuoloũ tạ kahạ nị hoboũ degedamabeedei kẹ dulomoũ be, ạ midihọ kasagạinoũ miloũ galamoũ degedi. Tagadi midihọ kasagại daga daga kẹ mạ duledu hiyedo tamạ degegadi. Kuoloũ tạ kẹ dala mei debasi, midihọ kasagại ạ miloũ lamoũ degedi kẹme o tei sagại degei, nelẹ meido.

9 Afuge ạ Godihạ kuoloũ tạ ta tawali mei delei. Kẹnoũ si habage, ạ kuoloũ tạ kahạ nạ hoboũ degedayedei kẹ dulomoũ, midihọ kasagại miloũ lamoũ degeli midihọ kẹ mạ duledu tamạ degei.

10 Kegei kahạ degemoũ, ạme tei sagại delei. Moseshạ kuoloũ mại kahạ yobe o fị gehẹ kẹ mo□uyadomoũ mại. Kẹnoũ si ạ kuoloũ tạ kẹ dulo seselamoũ degeimoũ be, ạ fị

* **7:7 7:7** Kisim Bek 20:17

gehẹ kẹ ta mo͡u lị mei. Kuolo͡u tạ kahạ degeiye, ạme todi
koko͡u delei.
11 Ạ kuolo͡u tạ kahạ nị hobo͡u degedamabeedei kẹ du-
lomo͡u, ạ midihọ kasagạino͡u milo͡u galamo͡u degedi. Midihọ
kasagại kahạ kege ogo͡u gama, ạ woumo͡u tei sagại degei.
12 Dige Moseshạ kuolo͡u tạ kẹme kage tobolo͡u? Kuolo͡u
tạ kẹme Godihạ bi, Godi yo͡umako͡u geno͡u haguei. Haba,
tạ olo͡u fẹi kuolo͡u tạ kahạ duledu dala kẹne Godihạ yo͡u ẹ
bino͡u kahạ, Moseshạ kuolo͡u tạ kẹme dọụdo bolofẹido.
13 Kẹno͡u si kagele? Kuolo͡u tạ bolofẹi kahạge ạ de
woumo͡u tei sagại degei? Kege meido. Midihọ kasagại
kahạ ạ wei. Moseshạ kuolo͡u be bolofẹiye, kẹno͡u si midihọ
kasagại kahạge kuolo͡u tạ bolofẹi kẹbo͡u de geleguomo͡u, ạ
kuhe wei. Kegemo͡u, midihọ kasagại kẹme tamạdo felẹimo͡u,
di tawalibe, midihọ kasagại kẹme kasagạido. Midihọ kẹme
dolodo kasagạido gabama folodo.

*Di duledube fị kasagạibo͡u fị gehẹbo͡u dilie biya idi**

14 Di Moseshạ kuolo͡u tạbe Godi yo͡u mạiyode ko͡u teweye,
kẹno͡u si mạ to͡u e tagadi midihọ kahạ degeiye, ạ Godihạ tạ
kẹ dulo sesele sagại mei, ạme midihọ kasagại kahạ dabai
degedi o kahạ degemo͡u.
15 Midihọ ạ milo͡u gadi kahạ yobe ạ ta tawaiyo mei.
Midihọ ạ tagadi kẹme ạ milo͡u gadiyo mei. Kẹno͡u si midihọ
ạ tagadiyo mei kẹme ạ olo͡u fẹi milo͡u gadi.
16 Ạ mayo͡u tagadiyo mei kẹ milo͡u gadi kahạ hegilibe, ạ
Moseshạ kuolo͡u tạbe bolofẹidade tawali.
17 Kegei kahạ, midihọ ạ milo͡u gadi kẹme ạ mayo͡uno͡u
milo͡u gadiyo mei. Midihọ kasagại, mạ duledu dala kahạ
degeiyeno͡u milo͡u gadi.
18 Ạ tewe, mạ duledube bolofẹi ta dala mei. Ạ mạ to͡u
e tagadi kẹno͡u tobolo͡u. Damalẹdo, ạ midihọ bolofẹi ko͡u
milolo͡u sagạiye, kẹno͡u si ạ ta milo͡u diyo mei.
19 Midihọ bolofẹi, ạ tagadi kẹme ạ milo͡u gadiyo mei.
Kẹno͡u si midihọ kasagại, ạ tagadiyo mei kẹme ạ milo͡u gadi.
20 Damalẹdo, midihọ ạ tagadiyo mei kẹme ạ milo͡u gadi.
Kegei degemo͡u ạ tawali, ạ mayo͡uno͡u milo͡u gadiyo mei.
Midihọ kasagại, mạ duledu dala kahạ degeiyeno͡u milo͡u
gadi.

---

* **7:13 7:14 widio tạ** Good News Bible kahạ widio tạ.

21 Kegemou̅, ạ mạ duledube midihọ̱ kou̅ guei kahạ dalamou̅ dugulu, ạ midihọ̱ bolofẹ̱i milou̅ lamou̅ degeimou̅ be, midihọ̱ kasagạ̱i kahạge akogoguedi.

22 Mạ fimạ̱i kokou̅ gebe Godihạ kuolou̅ tạ kẹ̱nou̅ tagali.

23 Kẹ̱nou̅ si ạ midihọ̱ tahạ mạ tou̅ kẹ̱ dia dalamou̅ dugulu. Midihọ̱ kasagạ̱i kahạge midihọ̱ bolọ̱, mạ fimạ̱ikou̅ dala kẹ̱bou̅ de biyolugi, ạme didiọ̱ o sagạ̱i tolou̅ mou̅, mạ dobogo□ubou̅, mạ abogo□ubou̅ olou̅ fẹ̱i kẹ̱ dia dala.

24 Ạ̱me o kasagạ̱i, hagi hiyedo dugulu. Mạ tou̅ e degeiye ạ olou̅ fẹ̱i tolo ile sagạ̱i. O koyohạ ạ dogou̅ guba, ạ̱ todi midihọ̱ kẹ̱ tou̅ fogolou̅?

25 Bolofẹ̱ido. Ạ̱ Godikou̅ bolofẹ̱iyode tobolou̅. Di Hiye O Yesu Kelesuhạ degeiye, Godihạnou̅ si ạ dogou̅ gulo.

Kegemou̅, ạbou̅ mạ fi̱bou̅ olou̅ fẹ̱ibe Godihạ kuolou̅ tạ kahạ hayedu dalaye, kẹ̱nou̅ si mạ tou̅ e tagadi midihọ̱ kahạ degeiye, ạme midihọ̱ kasagạ̱i kahạ hayedu dala, kẹ̱nou̅ si ạ dogou̅ gulo o dala.

8

Yesu Kelesu ẹ̱ di midihọ̱ kasagạ̱i kahạ hebe kẹ̱ igile muguomou̅, haba Duo Bolofẹ̱i dimokou̅ nẹ̱i

1 Kegei kahạ degemou̅, o sasạ̱i di Yesu Kelesubou̅ de dogou̅ guo dalaguababe, dibe tạ saiye ta tolou̅ ile mei.

2 Yobe, dibe Yesu Kelesubou̅ de dogou̅ guomou̅, Duo Bolofẹ̱ihạ hayedu dalaguamou̅, ẹ̱ dimokou̅ be fi̱ gehẹ̱ nẹ̱i kahạ, di midihọ̱ kasagạ̱i kahạ didiọ degei kẹ̱me tou̅ fogou̅ mou̅, todi midihọ̱ kahạ hayedu ta dalagua mei kahạ degemou̅.

3 Moseshạ kuolou̅ tạ seselamou̅ degedi midihọ̱ kahạge di midihọ̱ kasagạ̱i kahạ hebe kẹ̱me ta igile muguli mei, yobe di tou̅ e tagadi midihọ̱ kasagạ̱i kahạ di kuolou̅ tạ kẹ̱ dulo seseli kẹ̱ akogudi kahạ degemou̅. Kuolou̅ tạ kahạ ta degeli mei, kẹ̱me Godihạnou̅ degei. Godihạ yo□u̅ ẹ̱ Dihi tobou̅ mou̅ migile, midihọ̱ kasagạ̱i milou̅ di o di baga malạ felẹ̱mou̅, di dowoye Godihạ ẹ̱me tạ saikou̅ dogogumou̅, ẹ̱ toumou̅, di midihọ̱ kasagạ̱i milou̅ gadi kahạ hebe kẹ̱me olou̅ fẹ̱i ẹ̱mokou̅ nẹ̱imou̅, mei degei.

4 Godihạ kẹ̱ degei kahạ yobe kou̅ gue, Moseshạ kuolou̅ tạbe dọ̱ụdoye, kẹ̱nou̅ si di seselamou̅ degele iye, Godihạ dihi̱le kokou̅ dibe ta dọ̱ụdo o sasạ̱i degele ili mei. Kegemou̅,

dibe Godiha̱ e̱ dihi̱le koko͡u do̱u̱do o sasa̱i̱ degemabadomo͡u, e̱ midiho̱ gehe̱ ke̱ dimoko͡u hegi. Midiho̱ ke̱me to͡u e tagadi midiho̱ mei, Duo Bolofe̱i̱ha̱ dogo͡u guo dalamo͡u suluguadi midiho̱ ke̱ hegi.

5 O sasa̱i̱, to͡u e tagadi midiho̱ sesega idi kedia̱ge die to͡u e tagadi koko͡u no͡u fima̱ idi. Ke̱no͡u si o sasa̱i̱, Duo Bolofe̱i̱ha̱ dia dalagua kedia̱ge Duo Bolofe̱i̱ha̱ tagai saga̱i̱ koko͡u no͡u fima̱ idi.

6 O sasa̱i̱ die to͡u e tagai koko͡u no͡u fima̱ idi kedia̱me tofigile ile. Ke̱no͡u si o sasa̱i̱, die fima̱i̱ Duo Bolofe̱i̱ha̱ dia daladi kedia̱me bologua̱do dalaguali, fi̱ gehe̱ tofousogo tofousogo tofolo͡u ke̱ mala̱ ile.

7 O e̱ to͡u e tagadi koko͡u no͡u fimo̱u̱babe, o ke̱me Godiko͡u be ho ma̱i̱ dala. O kegei ke̱me Godiha̱ kuolo͡u ta̱ kaha̱ hayedube dala mei. E̱ge kuolo͡u ta̱ ke̱me sesele saga̱i̱ meido.

8 To͡u e tagadi midiho̱ kasaga̱i̱ kaha̱ dia dalaguadi o sasa̱i̱ kedia̱ge Godiha̱ tagali ke̱me ta degele saga̱i̱ meido.

9 Ni̱me to͡u e tagadi midiho̱ya ke̱ sulugua mei. Ni̱me Godiha̱ Duo Bolofe̱i̱ha̱ yo□u dogo͡u guo dalamo͡u sulugua. O Kelesuha̱ e̱ Duo Bolofe̱i̱ dia̱bo͡u de dala mei kedia̱me Kelesuha̱ bi mei.

10 Midiho̱ kasaga̱i̱ kaha̱ge ni̱ to͡u be woumo͡u tofigiei dalagua. Ke̱no͡u si Kelesube ni̱ duledu dalababe, ni̱me fi̱ gehe̱ degei dalagua, Godiha̱ dihi̱le koko͡u ni̱me do̱u̱do o sasa̱i̱ degei kaha̱ degemo͡u.

11 Godiha̱ Yesu Kelesu tei hagua̱gimo͡u gehe̱ degei. Kegemo͡u, Godiha̱ Duo Bolofe̱i̱ ni̱ duledu dalabasi, ni̱ tofigieiba, haba hagua̱ gehe̱ degele ile.

Duo Bolofe̱i̱ha̱ degeiye, dibe Godiha̱ sisigo̱ degei

12 Mogo dia̱ma, a̱ge di midiho̱ tano͡u fe̱i̱ koko͡u yano͡u siamebeede tobolo͡u, ha di to͡u e tagadi midiho̱ya ke̱ ta siamebeede tobo͡u yo mei.

13 Yobe, ni̱ to͡u e tagadi midiho̱ kasaga̱i̱ koko͡u suluguababe tofigile ile. Ni̱ Duo Bolofe̱i̱ha̱ nele̱yeno͡u midiho̱ ke̱ tobeko͡u mugubasi, ni̱ fi̱ gehe̱ tofousogo tofousogo tofolo͡u ile.

14 Yobe, Godiha̱ Duo Bolofe̱i̱ha̱ dogo͡u gumo͡u suluguadi o sasa̱i̱ kedia̱me Godiha̱ sisigo̱ degei dalagua kaha̱ degemo͡u.

15 Duo Bolofe̱i̱, Godiha̱ ni̱moko͡u ne̱i̱ kaha̱ge ni̱me e̱ fisimo͡u dabai degedi o degemabeede tobo͡u li mei. Damale̱do, ni̱ haba ta gue̱ degele ile mei. Duo Bolofe̱i̱ha̱ degeiye,

nṯime Godihạ sisigọ degei dalagua. Dibe Godihạ sisigọ kahạ degemou͡, dige Aye,* mạ Aye de haguisa idi.

16 Duo Bolofẹihạ yo͡unou͡ di fimại dogou͡ guomou͡ tobolou͡ be, dibe Godihạ ẹ sisigọ degei dalaguayode tobolou͡.

17 Dibe Godihạ ẹ sisigọ degei dala kahạ degemou͡, di bi bolọdo Godihạ dimokou͡ nelẹyodema makai kẹ dia dalagua. Kẹme Kelesu di eyẹhạ kou͡ mọụ. Di hagi, Kelesu ẹ dugu sagại kẹ dine duguoba, di Godihạ sisigọ degei dalaguababe, di habage hebeni hohọ kẹ malạba, ẹbou͡ de dalaguale.

Habage di hebenikou͡ bologuạdo duwoguale kẹ malạ ile

18 Damalẹdo, ạ hagi di ifi ko͡u dugulo ili ko͡ume hiyefẹi meidade tawali. Di hebeni hohọ kẹ malạba, bologuạdo duwoguale kẹme bolọdo, di ta tawaga tobolou͡ sagại mei.

19 Bimại olou͡ fẹi Godihạ milou͡ gai kediạge yo͡u ẹ sisigọ di tamạ degeiba dugulamou͡ dia dalagua.

20 Yobe, ifi sa sibigẹ ko͡umahạ bi olou͡ fẹi, Godihạ milou͡ gai kediạme mou͡ dalagua. Kẹme dio͡u tagaiya kẹ dalagua mei. Godi yo͡u degeiye, kuhe kege dalagua. Dalaguali, midihọ bolofẹi diạmokou͡ tamạ degele kẹ dia dalagua.

21 Damalẹdo, ifi kou͡ bou͡ ge sa sibigẹ ko͡umahạ bimại olou͡ fẹibe makodi kẹme didiọ degei sagại dala. Habage, ẹ tou͡ fogou͡ basi, bimại olou͡ fẹi kediạme Godihạ sisigọ dibou͡ de bologuạdo dalaguale.

22 Bi olou͡ fẹi Godihạ milou͡ gai kediạme hagi dege dalali do hiyedo, sasạiye dihi mou͡ lạmou͡ dugudi sagại kẹnou͡ tefele duguomou͡ gosomou͡ hagulugi ifine kegenou͡ dala kẹme di kou͡ tewe.

23 Bimại olou͡ fẹi kediạnou͡ gosolo iyo mei, dine gosolo ili. Godihạ ẹ Duo Bolofẹi dimokou͡ kou͡ nẹi kẹme bi dagado ẹ dimokou͡ nẹi. Kẹnou͡ si dine hagi dege gosolo iligi, Godihạ dibe ẹ sisigọyode tobou͡ ba, di tou͡ be bolọdo, tawaga tobolou͡ sagại meido degele kẹ dia dalagua.

24 Godihạge dibe kou͡ mamọụ, kẹnou͡ si dige di dihọye ta duguli mei, you dala. Di ẹ midihọ bolọdo kẹ dimokou͡ hegiba dugulo kẹ dia dalagua. Damalẹdo, di kẹ olou͡ fẹi kou͡ dugulo i debabe, di kẹ ta dugulamou͡ dia dalagua mei.

25 Kẹnou͡ si di Godihạ midihọ bolọdo hegiba dugulamou͡ dia dalaguabe, di dedẹidо dege dia dalagua, di duguli mei, you kahạ degemou͡.

---

* **8:15 8:15** Yesuhạ tạege *Aba* dilibe, mạ ‘aye’ dili.

26 Haba, Duo Bolofeihạ o sasai di dedei mei degeimou
duguomou be, ẹ di dogou gudi. Di tawadiyo mei, mou
yo̍uwa dihọ bagạ tobolou imou be, ẹ Godikou di dogou
guyedema dihọ bagạ tobou di. Duo Bolofeihạ dihọ bagạ
tobou dibe, hilige tobou diyo mei, duledugenou wodi.
27 Kegemou, Godihạge o duledune dugudi, haba Duo
Bolofeihạ fimaine ẹ kou tewenou. Yobe Duo Bolofeihạge
Godi yo̍u tagaiya kẹnou ẹ o sasai di dogou guyadomou
ẹmokou dihọ bagạ tobou di kahạ degemou.
28 Godikou hohọ degele idi o sasai, Godihạ yo̍u tagai sagai
kẹnou degemabadomou makai kediạme Godihạ hiyedo
dogou gudi, kẹme di kou tewe.
29 Yobe, o sasai, Godihạ kou mamolo̍uyodema makai
kediạme yo̍u ẹ Dihi sagai kẹnou tefemabadomou, ẹ Dihido
kẹme ẹ sisigọ sụdo di eyẹdo degele domou kuhe makai.
30 O sasai, Godihạ kou makai kediạmokou be ẹge
haguisama haguamabeede tobou. O sasai yo̍u haguisai
kediạme ẹge dọụdo o sasaiyode tobou. Dọụdo o sasaiyode
tobou mamou, ẹ hohọbou ẹ nelẹbou kẹ diạmokou nei.

Godihạ di solou do degedi midihọ kẹme midihọ tae ta akogulo sagai meido

31 Ha kagele? Di Godihạ degei kuokou be kage tobolou?
Godihạ di dogou gubabe, o koyohạ dimokou ho malẹ?
32 Damalẹdo, Godihạ ẹ Dihido ta habali mei. Ẹ tobou mou
migile, di dogou gulamou tolo i. Kegei kahạ degemou, di
tewe, Godihạ dimokou bi bolọdo olou fei kẹne nelẹ.
33 Dibe Godihạ makai o sasai, yo̍u ẹ binou. Kegei kahạ,
o tae di tạ sale sagai meido. Godihạge dibe yo̍u ẹ dihile
kokou dọụdo o sasaiyode tobou.
34 O koyohạ tobouye, di hebe kasagai kẹ molo̍u? Ta
meido. Yobe, Yesu Kelesu ẹ tolo imou, Godihạ haguạgimou,
gehẹ degemou, ifibe Godihạ dobogo̍u delekou duwoli, di
dogou guyedema dihọ bagạ tobou di.
35 Kelesuhạge dimokou solou do hiyedo degedi kahạ
degemou, midihọ taege ẹ solou do degedi kẹme ta akogulo
meido. Di hagi dugubane, do dugubane, oe dimokou midihọ
kasagai hegibane, hegie degeibane, yukuei mei degeibane,
ho oe di makoubane, biyaba di woubane, kegegai olou fei
kahạge Kelesuhạ dimokou solou do degedi kẹme ta akogulo
meido.

36 Kẹme Godihạ kuguoko͡u be ko͡u gue nalại dala,
Eibe nẹ bi kahạ degemo͡u, ho o kediạ ei woumo͡u tofigile idi.
Eibe wai sipsip sagại degei duguomo͡u, di womebeede
tobolo͡u idi. *Buk Song 44:22*
37 Kelesuhạ dimoko͡u solo͡u do degedi kahạ degemo͡u, dige
hagi kegei kẹ duguomo͡u be gabama folodi.
38 Damalẹdo, Godihạ dimoko͡u solo͡u do hiyedo degedi kahạ
degemo͡u, ạ tawalibe, midihọ tae ẹ solo͡u do degedi kẹme ta
akogulo sagại mei. Todibo͡u, todiyo meibo͡u, ẹsol o kediạbo͡u,
duo kasagại kediạbo͡u, bi ifi dala kẹbo͡u, sabita dalale kẹbo͡u,
duo daga daga nelẹdo nelẹdo olo͡u fẹi kẹbo͡u,
39 duo sugụto͡u dalagua kẹbo͡u, mihị dulemo͡u dalagua
kẹbo͡u, Godihạ milo͡u gai kẹbo͡u olo͡u fẹi kediạge Godihạ
solo͡u do degedi kẹme ta akogulo sagại meido. Godihạ
di Hiye O Yesu Kelesu dimoko͡u nẹi kahạno͡u be, Godihạ
dimoko͡u solo͡u do degedi kẹ hegi dala kuhẹ.

Polhạ midihọ Godihạ Israel obiyei kediạmoko͡u degeli kẹ tobou

(Tạ Hiye 9–11)

9

Polhạ Israel obiyei kediạmoko͡u solo͡u do hiyedo degei

1 Ạme Kelesubo͡u de dogo͡u guo dala kahạ degemo͡u,
ạ gulokou tobo͡u yo mei. Duo Bolofẹihạ degeiye, ạ mạ
duleduge tawalibe, ạ damalẹdo tạno͡u tobolo͡u kuhẹ.
2 Ạ hagi hiyedo degemo͡u, fị hiyedo mạmo͡u, mạ duleduge
gosolomo͡u solo͡u do hiyedo degedi.
3 Ạge Godihạ mạ Israel obiyei kediạ mamolo͡u kẹ tagali.
Godihạ ạ Kelesubo͡u dala kẹ akoguoba, ạ makolo debabe, mạ
Israel obiyei kediạ mạ timo͡u molo͡une tạbo͡u mei.
4 Diạme Israel o sasại, Godihạge diạme yo͡u ẹ
sisigọyodemamo͡u, ẹ hohọbo͡u ẹ nelẹbo͡u kẹ diạmoko͡u hegi.
Ẹ mogo degedi midihọbo͡u, ẹ kuolo͡u tạbo͡u, ẹ egeibo͡u olo͡u
fẹi kẹ diạmoko͡u nẹi. Haba, ẹ midihọ bolọdo kẹne diạmoko͡u
degeleyodema makai.
5 Israel o die ko͡u guai o kediạme hụti hiye o. Diạ dihi
mo͡umo͡u haguasiligi, Kelesu ẹne haguại. Ẹme o degeiye,
kẹno͡u si ẹme Godi. Bi olo͡u fẹibe ẹ hayeduno͡u dala. Sawisiei
olo͡u fẹibe di ẹ hụno͡u hebele foguo dalame. Damalẹdo.

Polhą midihǫ Godihą Israel obiyei kediąmoko͡u degeli kę tobou

6 Midihǫ mą Israel obiyei kediąge milolo͡u idi kahą, ą hagi̱ hiyedo degeliye, kę̱no͡u si Godihą diąmoko͡u midihǫ bolǫ ta milolo͡u yodema makai kę̱me ą̱ge mabo͡u są degeiyode tobo͡u yo mei. Dią dihi mo͡umo͡u haguasilibe, ą tawali, ilo kelebe damalędo Israel o mei.

7 Nebe, Abrahamhą soso͡u ye, kę̱no͡u si olo͡u fe̱ibe ę sisigǫdoyode tobo͡u li mei. Di tewe, Godihą ę̱moko͡u ko͡u gue ko͡u tobou,

Nę̱ dihi Aisakhą dalali, ise habage nę̱ hu̱ti obe hiyedo dege kuhe biyomo͡u ileyodei. *Stat 21:12*

8 Tą ko͡umahą ę sibigę̱be ko͡u gue, sisigǫ, Abrahamhą degei ilo kelebe Godihą sisigǫ mei. Dihi, Godihą Abrahamko͡u nelę̱yodema ne̱i kahą ę sisigǫno͡u si ę hu̱tiyodei.

9 Godihą dihi nelę̱yodema ko͡u gue makai,

Ą̱ haguale makai kelege, ą boholo͡u mą hagua felę̱ba dugulobe, Sarabe o dihi ta malą̱ma̱i duguloyode tobou. *Stat 18:10, 14*

10 Nebe, di ko͡u guai o Aisakhą sasa̱i Rebeka ę̱ne dihi bolǫu̱ guoko͡u degei.

11 Dalali, dihi bolǫu̱ malą feḻi mei, you kelegebe, sisigǫ bolǫu̱ kędiliege midihǫ bolǫ, ha midihǫ kasaga̱i ta degele ili meiye, kę̱no͡u si Godihą midihǫ yo͡u degedi kę̱no͡u sesegamo͡u, yo͡u tagai saga̱iya kę̱ dihi tano͡u fe̱i ta maka degei.

12 Damalędo, Godihąge dabai obe degedi koko͡u ta fimądiyo mei, yo͡u tagai saga̱iya kę̱no͡u o maka degedi. Kegei kahą degemo͡u, dihi bolǫu̱ kę̱ malą feḻi mei kelegebe, Godihą dilie adio͡u ko͡u tobou,

Dihi ę̱bukko͡u malą felę̱ kę̱me ę malą, habage malą felę̱ kahą dabai degedi o degeleyodei. *Stat 25:23*

13 Kę̱me Godihą kuguko͡u be ko͡u gue nala̱i dala,

Ą̱ge Jekopsi tagaliye, kę̱no͡u si Isobe dafoulu. *Malakai 1:2-3*

14 Kegei kahą di kage tobolo͡u? Di Godihąge midihǫ dǫu̱do mei kę̱ milolo͡u yode tobolo͡u? Kege meido.

15 Godihą Moseskko͡u ko͡u gue tobou kę̱me di ko͡u tewe,

Ą̱ o tako͡u solo͡u do degelababe, ą solo͡u do degelenno͡u. Haba, ą o tako͡u habaguguegulababe, ą habaguguegulonno͡u. *Kisim Bek 33:19*

16 Kegei kahạ degemou̅, Godihạ o ta maka degedibe oe tagai
sagại̲ kokou̅ ge mei, haba oe dabai degedi kokou̅ ge mei,
Godihạ yo□u̅ ẹ̲ solou̅ do kokou̅ genou̅ o maka degedi.
17 Godihạ kuguoyege, Godihạ sa Isip o kediạ hiye okou̅ kou̅
gue tobou kẹ̲me di kou̅ tewe,

Ạ̲ degeiye, nạ hiye o degei, ạ mạ nelẹ̲be nạ̲mokou̅ heg-
iba, haba o sasại̲ sụ̲do mạ hụ̲ hebele foguoba, ạ
nạ̲mokou̅ degei kẹ̲ sa sa olou̅ fẹ̲i̲ tobou̅ mou̅ suluguam-
abadomou̅. *Kisim Bek 9:16*

18 Kegei kahạ degemou̅, di tewe, Godihạ o takou̅ solou̅ do
degelababe, ẹ̲ o kokou̅ solou̅ do degelenou̅. Nebe, ẹ̲ o tahạ
fị̲ hilị̲gilababe, ẹ̲ o kokou̅ kegelenou̅.

19 Kẹ̲nou̅ si ạ̲ tawalibe, nị̲ o tae ạ̲mokou̅ kou̅ gue tobolou̅,
Godi ẹ̲ kege degeibabe, kageiye ẹ̲ di midihọ̲ kasagại̲ kahạ
hebe kẹ̲ dimokou̅ nelẹ̲yode tobou̅ ya? Godihạ degele fimại̲
kẹ̲me oe ta igile mugulo sagại̲ meiyode tobolou̅.
20 O ta nạ̲ Godikou̅ hobou̅ gofo□u̅ dege tobou̅ da.

Bilika mihị̲ye milou kahạge o ẹ̲ milou kokou̅ be nạ̲ kageimou̅
ạ̲ milouye ạ̲ kou̅ gue dala de de yodulo? *Aisaia 29:16*
Kegebe ta yodulo meido.
21 O mihị̲ bilika milou̅ di kahạge mihị̲ malạ̲mou̅ be, yo□u̅
tagai sagại̲ kokou̅ nou̅ milou̅ di. Mihị̲ ilobe bilika bolofẹ̲i̲do
kẹ̲ milou̅ di, haba ilobe bilika kasagại̲ degei milou̅ di. Midihọ̲
kẹ̲me dọ̲ụ̲do mei? Ạ̲ge kẹ̲me midihọ̲ dọ̲ụ̲doyode tobolou̅
kuhẹ̲. Ẹ̲ yo□u̅ tagai sagại̲ kokou̅ nou̅ milou̅ di.

22 Godihạ̲ne kege degedi. O sasại̲ ilo kelebe mihị̲ bilika
kasagại̲ dege milou kẹ̲ sagại̲ kẹ̲nou̅ tefei dalaguamou̅, ẹ̲ mou̅
duguo fogou̅ dalaye, kẹ̲nou̅ si ẹ̲ gofo□u̅ degeba, o sasại̲ kegele
i kediạ makoloba, ẹ̲ nelẹ̲ kẹ̲ omokou̅ hehegileyodema dia
dala.
23 Haba nebe, o sasại̲ ilo kelebe Godihạ habagugueimou̅
mihị̲ bilika bolofẹ̲i̲ degei kẹ̲ sagại̲ kẹ̲nou̅ tefei dalagua.
Godihạ o sasại̲ kediạ̲mokou̅ ẹ̲ hohọ̲bou̅ ẹ̲ nelẹ̲bou̅ kẹ̲
hehegileyodemamou̅, ẹ̲ hebeni hohọ̲ kẹ̲bou̅, bologuạ duwodi
kẹ̲bou̅ de milou̅ ma tou̅ fogou̅ fogou, o sasại̲ kediạ̲mokou̅
habage nelạ̲mou̅ dia dala.
24 Mihị̲ bilika, Godihạ habaguguei kẹ̲me o sasại̲ Godihạ
kou̅ maka degei, di. Kẹ̲me Juda obiyei dinou̅ mei, sa sa ilo
obiyeibou̅ olou̅ fẹ̲i̲ Godihạ haguisai.

25 Habage-degele-duguo-tobou di-o Hosea ẹ Godihạ tobou
kẹ kuguokou kou gue kou nalại dala,
O sasại ilo kediạme mạ sosou meiye, ạ mạ sosou yode
tobolou. O sasại ilo kediạme ạ tagali meiye, habagesi
ạge mạ tagaidoyode tobolou. *Hosea 2:23*
26 Haba,
Sa, Godihạ nịme mạ o sasại meiyode tobou kokou ge, nịme
yo□u kegenou daladi Godihạ ẹ sisigọyodele. *Hosea 1:10*
27 Aisaia ẹne ẹ Israel obiyei kediạmokou fimạmou,
hiḷigedo kou gue tobou,
Israel o sasại kediạme sụụdo, tọ ko we sạ degeiye, kẹnou si
Godihạ ilo kelenou mamolo□u.
28 Hiye Ohạ sa sa o sasại olou fẹi tạ samaba, hebe kasagại
kẹ totonou nelẹ hobogolou. *Aisaia 10:22-23*
29 Kẹ tamạ degegalebe afu Aisaiahạ kou gue kou tobou,
Hiye O Godi ẹ nelẹbe hiyedo folodo kahạ di sosou do diạme
kefeguli mei dio□u kege dalagualeyodei debabe, di
olou fẹibe sa Sodombou Gomorabou makei sagại
kegenou kou makoma mei degeiyodei. *Aisaia 1:9*

Israel o sasại kediạme defẹido damalẹyodele ili mei kahạ degemou, diạme dọụdo o mei

30 Ha kegei kahạ di kage tobolou? Sa sa ilo obiyei
kediạge Godihạ dihịle kokou dọụdo o degelamou dabai
hiyedo degele ili meiye, kẹnou si diạ Yesukou damalẹyodele
i kahạnou be Godihạge diạme dọụdo o sasại yodei.
31 Kẹnou si Israel obiyei kediạ Mosesha kuolou tạ kẹ
seselamou degele i. Diạge kuolou tạ sesedi kahạge Godihạ
dihịle kokou dọụdo o sasại degeleyade tawale iye, kẹnou si
Mosesha kuolou tạ kahạge diạme ta dọụdo degele ili mei.
32 Yobe, diạme damalẹyodili mei. Kuolou tạ kẹ seselamou
dabai hiyedo degei kahạge diạme dọụdo o sasại degeiyade
tawale i. Die abogo□uye igi sạ degei kokou kuwamou,
mihịkou fiyasigei.*
33 Igi kẹme Godihạ kuguokou be kou gue nalại dala,
Nị duma, ạ bitọụ Saionkou igi ta dogogulu. Die abogo□uye
igi kokou kuwagaba fiyasigile. Damalẹdo, igi hiyedo
kokou be obe kuwagaba, mihịkou fiyasigile. *Aisaia 8:14*

---

* **9:32 9:32** *Igi* kẹme damalẹdo igi mei, kẹme Yesu. *Bitọụ Saion* (9:33) kẹme sa Jerusalem.

O taha̱ e̱mokou̍ damale̱yodebasi, o ke̱me habage ta sidifi degele mei. *Aisaia 28:16*

10

Israel obiyei kediage Godiha̱ midiho̱be tewe mei

1 Mogo diama, age Godiha̱ Israel obiyei kedia̱ mamolo̍u ke̱ tagalemou̍ diho̱ baga̱ tobou̍ di.

2 Israel o kediame a̱ tewe kaha̱ degemou̍, age diame midiho̱ Godiha̱ tagali ke̱ seselamou̍ dabai hiyedo degele ilidade tawali. Ke̱nou̍ si a̱ dugulube, Godiha̱ tagalido ke̱me diage defe̱ido ta tawale iyo mei dugulu.

3 Godiha̱ dihile kokou̍ do̱u̱do o sasa̱i degedi midiho̱ ke̱me dia̱ ta tawale idiyo mei. Mosesha̱ kuolou̍ ta̱ ke̱nou̍ sesele iligi dio̍unou̍ do̱u̱do o degelamou̍ degele idi. Godiha̱ge diame do̱u̱do o degele ke̱ tobekou̍ mugu. E̱ hayedu dalagua mei.

4 Kelesuha̱ hagueiye, Mosesha̱ kuolou̍ ta̱ ke̱ mei degei. Kelesukou̍ nou̍ damale̱yodebasi, Godiha̱ dihile kokou̍ dibe do̱u̱do o sasa̱i degele.

5 Kuolou̍ ta̱ sesedi kaha̱ do̱u̱do o degele ke̱me Mosesha̱ kou̍ gue nala̱i,

O koyoha̱ kuolou̍ ta̱ ke̱ olou̍ fe̱ido sesele ibasi, e̱me tofousogo tofousogo tofolou̍. *Wok Pris 18:5*

6 Godiha̱ kuguokou̍ ge damale̱yodei kaha̱ do̱u̱do o degele ke̱me kou̍ gue nala̱i dala,

Ni̱ ni̱ou̍ sie hebenitou̍ be o koyoha̱ ile de yodudama. *Lo 30:12*

Ta̱ kegei ke̱me ni̱ Kelesu wolou̍ migilamou̍ tobolou̍ ili saga̱i.

7 Haba,

Ni̱ ni̱ou̍ sie tofigiei kedia̱ sakou̍ be o koyoha̱ mulo̱ dene yodudama. *Lo 30:13*

Ta̱ kegei ke̱me ni̱ Kelesu widai sakou̍ ge tama̱kou̍ wolou̍ fela̱mou̍ tobolou̍ ili saga̱i.

8 Ta̱ kaha̱ sibige̱be kou̍ gue,

Godiha̱ ta̱be ni̱ hafe̱ido dege dala. Ni̱ duledune, haba ni̱ mogoudune dala. *Lo 30:14*

Ta̱ ke̱me Yesukou̍ damale̱yodele kaha̱ ta̱, ei hehegile idi ke̱.

9 Ta̱ ke̱me kou̍ gue, ni̱ Yesube Hiye Oyode tama̱ dege tobolou̍ ba, ni̱ duleduge Godiha̱ Yesu widaikou̍ ge hagua̱gi kokou̍ damale̱yodeibasi, Godiha̱ ni̱ mamolo̍u.

10 Di duledube damalẹyodei dala kahạ degemo͡u, Godihạge
dibe dọụdo o sasạ̱iyodele. Di mogouye damalẹyodei kẹ tamạ
dege tobo͡u di kahạ, Godihạ di mamolo͡u.

11 Kẹme Godihạ kuguoko͡u ko͡u gue nalạ̱i dala kẹme di ko͡u
tewe,

O koyohạ ẹmoko͡u damalẹyodebasi, o kẹme habage ta sidifi
degele mei. *Aisaia 28:16*

12 Juda obo͡u, Grik obo͡u kediạme Godihạ dihị̱le koko͡u be
tefeino͡u do dala. Die Hiye One tano͡u fẹ̱i, di olo͡u fẹ̱ido, di
Hiye O. O koyohạ Hiye Ohạ ạ dogo͡u guyedema dihọ bagạ
tobo͡u mo͡u be, Hiye Ohạge o koko͡u midihọ bolọno͡u hiyedo
hehegiedi.

13 Yobe,

O koyohạ Hiye Ohạ hụya kẹ ạ dogo͡u guyedema dihọ bagạ
tobo͡u babe, o kẹme Godihạ mamolo͡u kẹ nalạ̱i dala.
Joel 2:32

14 Kẹno͡u si, o sasạ̱i damalẹyodili mei kediạge Hiye Oko͡u
diạ dogo͡u guyedema ta yodulo ile sagạ̱i mei. Diạ Hiye
Ohạ tạ kẹ ta tobo͡u ba dulo ili mei debabe, ẹmoko͡u kage
damalẹyodele ile? Ha o tahạ egei tobo͡u ho fogo͡u babe, diạ
kage dulo ile?

15 Ha, o ilo kele egei tobo͡u di o ta iyede tobo͡u mo͡u iyo
mei debabe, egei ta tobolo͡u mei. Kẹme Godihạ kuguoko͡u
be ko͡u gue nalạ̱i dala,

O sasạ̱iye tạ uwo bolofẹ̱i hehegiedi o kediạ haguasieiba
duguoba, hohọ hiyedo degele ile. *Aisaia 52:7*

Israel obiyei kediạ tạ uwo bolofẹ̱i kẹ ko͡u dulo iye, ta tolo͡u ili mei

16 Kẹno͡u si Israel o sasạ̱i ilo kediạ tạ uwo bolofẹ̱i kẹ ko͡u
dulo iye, ta tolo͡u ili mei kahạ, Aisaiahạ ko͡u gue yodu,

Hiye O, o koyohạge egei ei tobo͡u di kẹ dulomo͡u damalẹyode
iya? *Aisaia 53:1*

17 Kegemo͡u, di egei dulo hobogou kahạge di damalẹyodei
dalagua kẹ tawali. Egei di dulo idi kẹme Kelesuhạ tạ.

18 Kẹno͡u si, ạ yodulube, Israel o kediạge egei kẹ ta dulo ili
mei? de yodulu. Kege mei, diạ ko͡u dulo i. Godihạ kuguoko͡u
ko͡u gue nalạ̱i dala kẹme di ko͡u tewe,

Tạ tobolo͡u idi kẹme sa sibigẹ o sasạ̱i olo͡u fẹ̱i kediạ ko͡u dulo
hobogou. Sa sa olo͡u fẹ̱i tefele dulo i. *Buk Song 19:4*

19 Haba, ạ yodulube, Israel o kediạge tạ kahạ sibigẹbe
ta tawaiyo mei? de yodulu. Kege mei, diạ ko͡u tewe.

Yomogoube, tạ Godihạ kou̍ tobou kẹme Moseshạ nalại dala kuhẹ,
Ạge hụbou̍ mei obiyeibou̍, haba totou̍ degele i o sasạibou̍ kediạnou̍ mamo̍ụba, nị kona degeba, gofo̍ụ degele ileyode tobou. *Lo 32:21*
20 Habage, Aisaia ẹ guẹ degeli mei, tạ Godihạ kou̍ tobou kẹme ẹ nalại dala kuhẹ,
O ạ ka ili mei kediạge ạme kou̍ dugulo i. Haba, o sasại, ạ dugulamou̍ yoduga ili mei kediạmokou̍ be ạ tamạ degeiyode tobou. *Aisaia 65:1*
21 Kẹnou̍ si Israel o kediạmokou̍ be ẹ kou̍ gue tobou,
Nịme fị hiḷigido o sasại, tạ dulo idiyo meiye, kẹnou̍ si sawisiei olou̍ fẹi ạ nịmokou̍ dobogo̍ụ eleguomou̍, nị mamou̍ lạmou̍ degeliyodei. *Aisaia 65:2*

11

Godihạ Israel o ilo kediạ habaguguegu

1 Ạ yodulube, Godihạge yo̍ụ ẹ Israel obiyei kediạme tobekou̍ mugu dala? de yodulu. Kegeli mei, tobekou̍ muguli mei. Ạne Israel o. Mạ kou̍ guai obe Abraham. Ạme Benjaminhạ hụti o.
2 Godihạ ẹ obiyei, yo̍ụ kou̍ makai kediạme tobekou̍ muguli meido. Elaijahạ degei kahạ tạ, Godihạ kuguokou̍ nalại dala kẹme nị kou̍ tewe. Elaijahạ Israel o kediạ tạ salamou̍, Godikou̍ nelẹdo dege kou̍ gue dihọ bagạ tobou,
3 Mạ Hiye O, o kediạge nẹ habage-degele-duguo-tobou̍ di-o kediạme woumou̍ tofigile i. Tofigieimou̍, nẹ gali sidi mosọ olou̍ fẹi kẹne igisei. Tanou̍ ạnou̍ si dala kuhẹye, diạ ạne walamou̍ degele iliyodei. *1 King 19:10, 14*
4 Kẹnou̍ si, Godihạge ẹmokou̍ be kage tobolou? Kou̍ gue tobou,
Ạ mạ o sasạibe olou̍ fẹi 7,000 kege dalaye, diạge ogou̍ gai godi Balkou̍ be ta yubu sugulo fiya dihọ bagạ tobolou̍ idiyo meiyodei. *1 King 19:18*
5 Ifine nebe kẹnou̍ tefei, Israel o ilo kediạme Godihạ habaguguegumou̍, yo̍ụ ẹ bi degei dala.
6 Die dabai degegadi kokou̍ be ẹ ta fimalị mei, ẹ diạ habaguguegumou̍ maka degei. Kegeli mei debabe, Godihạ habaguguegu kẹme sibigẹbou̍ mei.
7 Ha di kage tobolou̍? Israel obiyei kediạ mou̍ lạmou̍ degele i kẹme diạ tạ malạ ili mei. Diạ dabai hiyedo degele

iye, kẹnou si ta malạ ili mei. Israel o ilo, Godihạ yo͡umakou
makai o sasại kediạnou si malạ i. Kẹ ta mou lị mei kediạme
fị be hilị gido dalagua.

8 Kẹme Godihạ kuguokou be kou gue nalại dala,

Godihạ degeiye, o kediạme fị totou degei. Die dihọ du
degemou dugulo sagại mei. Die kihiyọụne tefegamou,
uwo dulo sagại mei. Kegenou haguabe demou, ifine
yo͡u kegenou dala kuhẹ. *Lo 29:4*

9 Devithạne kege kou tobou,

O kediạ nalẹ hiyedo kefema nolụ kelege, ạ tagalibe, diạme
salẹmạiye gali tou di sagại kẹnou tefele tou bane,
haba ulou dai sagại kodu fiyasigeibane bolọ. Haba
die abogo͡uye igi sạ degei kokou kuwaba fiyasigeba,
hebe kasagại kẹ malạ ibane bolọ.

10 Die dihọ du degeiba, haba ta dugulo sagại mei. Die sạgi do
degeibane, haba ta haguạ tofolou sagại mei, yo͡u kegenou
kuhe dalaleyode tobou. *Buk Song 69:22-23*

Godihạ sa sa ilo obiyei kediạ mamolo͡u

11 Kegemou, ạ yodulube, Israel obiyei kediạ igi kokou
abogo͡uye kuwamou fiyasigei kelegebe, diạ hagualẹ sagại
mei? de yodulu. Kegeli mei, diạme kou hagualẹye dalagua.
Kẹnou si diạ Godi tobekou mugulo i kahạ degemou,
Godihạ sa sa ilo obiyei kediạ mamou lạmou degeliyode
tobou. Kegeiba, yo͡u ẹ Israel obiyei kediạ duguoba, kona
degemabadomou.

12 Israel o kediạ Godi tobekou mugulo i kahạ degemou,
Godihạge boholou mou, sa sibigẹ o olou fẹi kediạ hiyedo
dogou guo dia dala. Damalẹdo, Israel o kediạme mihị kou
fiyasigei kahạ, Godihạge midihọ bolọdo kẹme sa sa ilo obiyei
kediạmokou nou hehegie dala. Haba, Israel obiyei olou
fẹi kediạ Godikou boholou mạ hagubabe, midihọ bolofẹido,
tawaga tobolou sagại mei kẹme dimokou tamạ degemou ile.

13 Ạ sa sa ilo obiyei nị mokou tobou ladi kuhẹ. Ạme Godihạ
tạ-bolofẹi-malạ-sị adi-o. Godihạ tobou mou ạ ile, ẹ tạ kẹ sa sa
sụdo hehegiemou siadi. Ạ dabai degedi kokou hohọ hiyedo
degeli.

14 Ạ Godihạ tạ sa sa keleya kẹ hehegiemou suba, mạ Israel
obiyei kediạge midihọ bolofẹi Godihạ nị mokou hehegili kẹ
duguo kesigieba, nị mokou kona degemabadomou. Midihọ

ạ kọ͡u degeli kahạge, mạ Israel obiyei ilo kelene fị boholo͡u
ile sagạị, Godihạ mamọ͡uyadomo͡u.
15 Godihạ Israel obiyei kediạ igile mugu kelegebe, ẹ
degeiye, sa sibigẹ o sasạị di olo͡u fẹịbe ẹbo͡u de mogo tano͡u
degei. Nebe, Godihạ Israel obiyei kediạ haba mamọ͡ubabe,
ạge yọ͡u degeiyeno͡u, o sasạị tofigieimo͡u ko͡u wida i
kediạme haba haguạ gehẹ degele iledade tawali.
16 O tae o͡u si ta huyadefẹị bafolo͡u ba, Godiko͡u nẹịbabe,
ilo olo͡u fẹị kẹne Godihạ bino͡u. Hebene nebe, tefe kẹme
Godihạ bi debabe, hebe go olo͡u fẹị kẹne Godihạ bino͡u.*
17 Israel obiyei kediạme hebe bolofẹị, haimiko͡u tafala kẹ
sạ degei. Tafalamo͡u, Godihạ hebe go ilo kele diafigisei. Sa
sa ilo obiyei nịme hebe dibiko͡u mo͡u yọ͡uwa tafalagua kẹ
sạ degei. Kegemo͡u, Godihạ dibi hebe go ilo kele diafigima
mọ͡uma hagua, hebe bolofẹị kokọ͡u asọ͡u gieimọ͡u, hebe
bolofẹị kahạ go diafigisei kahạ timọ͡u kẹ mọụ. Nị die timọ͡u
kẹ malạmọ͡u, hebe bolọ kahạ kọ͡u kẹ mọ͡udibe, yọ͡u ẹ goye
mọ͡udi sagạị kẹno͡u tefele mọ͡udi.
18 Kẹno͡u si nị hebe bolọ kahạ go afu delei kẹ huyafẹị
degeba, nịo͡u nị hụ hebele fogudama. Nị hebe tefe kokọ͡u
ta ko͡u nẹdiyo mei. Hebe tefe kahạge go nịmoko͡u ko͡u nẹdi
kẹ tawama.
19 Kẹno͡u si nị ko͡u gue tobolo͡u sagạị, Godihạ hebe go ilo
kele diafigisei kahạ yobe di die timọ͡u kẹ mọ͡uyadomọ͡u.
20 Damalẹdo, Godihạ kege degei. Kẹno͡u si kẹ degei kahạ
yobe ko͡u gue, Israel obiyei kediạme damalẹyodili mei kahạ
degemọ͡u, Godihạ diafigisei. Nịno͡u si damalẹyodei kahạ
degemọ͡u, nịme hebe bolọdo kokọ͡u asọ͡u giei dalagua. Nịo͡u
tawaibọ͡u, nị kegeligi, nịo͡u nị hụ hiye degele iye.
21 Yobe, hebe go afu delei kẹme Godihạ mọ͡u duguo fogọ͡u
li mei, diafigisei. Kẹno͡u tefele, nị damalẹyode ho fogọ͡u
babe, ẹge nịne mọ͡u ta duguo fogolọ͡u mei, diafigisele.
22 Kegemọ͡u, Godihạ midihọ bolofẹị kẹbọ͡u, midihọ
gofọ͡udo kẹbọ͡u de omokọ͡u hehegiedi kẹme nị tawama. O
koyohạ midihọ bolofẹị kẹ tọ͡u fogọ͡u babe, Godihạ o kokọ͡u
gofọ͡u degele. Nị damalẹyodema, midihọ bolofẹị kẹno͡u tọ͡u
basi, Godihạ ẹ midihọ bolọdo kẹ nịmoko͡u hegile. Nị kege
dege ho fogọ͡u babe, ẹge nịne diafigisele.

* **11:16 11:16** Namba 15:17-21. Tạ Polhạ kọ͡u tobou kahạ sibigẹbe ko͡u gue: Ifibe Israel o ilo kediạno͡u Yesuko͡u damalẹyodele i. Habagesi, Israel obiyei olo͡u fẹịdo damalẹyodele ile.

23 Nebe, hebe bolo̱ kaha̱ go, afu e̱ diafigisei kedia̱ haba
damale̱yodele ibabe, e̱ dia̱ boholo͡u mo͡uma aso͡u gile.
Damale̱do, Godi e̱ge hebe bolo̱ koko͡u haba aso͡u gileno͡u.
24 Yobe, sa sa ilo obiyei ni̱me hebe dibiko͡u tafalagua kaha̱
go sa̱ degele i, Godiha̱ ni̱ diafigimamo͡u, hebe bolofe̱i koko͡u
aso͡u giei. Hebe bolo̱do ke̱me ni̱ hebedo meiye, ke̱no͡u si
e̱ ni̱ koko͡u aso͡u giei. Di kegei ke̱ tewe kaha̱ degemo͡u, di
ko͡u guene tawali, Israel obiyei kedia̱me hebe bolofe̱i kaha̱
go diafigisei ke̱ sa̱ degei kaha̱, Godi yo͡u sasale boholo͡u
mo͡uma, dio͡u die timo͡u kokoo͡u no͡u haba aso͡u gile.

Godiha̱ e̱ habaguguei ke̱ o sasa̱i olo͡u fe̱i kedia̱moko͡u hehegielamo͡u degeli

25 Mogo dia̱ma, ni̱ge ni̱ tewebe hiyedoyode tawaiye
domo͡u, a̱ mogogou ta̱ ko͡u ni̱moko͡u kuhe tobo͡u ladi. Israel
obiyei ilo kedia̱ fi̱be hili̱gido, fi̱ boho͡u yo mei dalagua. Dia̱
kegeno͡u dalaguaba ibe deba, sa sa ilo obiyei, Godiha̱ ko͡u
makai kokoo͡u folo tefeibabe, haba Israel o sasa̱i kedia̱ olo͡u
fe̱ibe yo͡u e̱ bi degele ile.
26 Kegeba, Godiha̱ Israel o sasa̱ine olo͡u fe̱i mamolo͡u.
Ke̱me Godiha̱ kuguoko͡u be ko͡u gue nala̱i dala,

O sasa̱i dogo͡u gulo o kaha̱ bito̱u̱ Saion to͡u fogo͡u ile, Israel o
sasa̱i mamolo͡u. Jekopha̱ soso͡u dia̱me Godi tobeko͡u
muguo dalaguaye, ke̱no͡u si Hiye Oha̱ degeiye, dia̱
haba boholo͡u ba, Godiko͡u midiho̱ degele ile.*

27 Kelegebe, Godiha̱ ko͡u gue tobou, a̱ge a̱bo͡u de mogo degedi
midiho̱ ebele ke̱ dia̱moko͡u hegile. Midiho̱ kaha̱ sibige̱be ko͡u
gue, a̱ midiho̱ kasaga̱i dia̱ milo͡u gadi kaha̱ hebe ke̱me igile
muguloyode tobou. *Aisaia 59:20-21; 27:9*
28 Israel o kedia̱ ta̱ uwo bolofe̱i ke̱ tobeko͡u mugulo i
kaha̱ degemo͡u, dia̱me Godibo͡u ho ma̱i dala. Kegei kaha̱
degemo͡u, Godiha̱ge sa sa ilo o sasa̱i ni̱no͡u dogo͡u guo dala
kehe̱. Ke̱no͡u si Godiha̱ge Israel o sasa̱i kedia̱me yo͡u e̱
biyodema ko͡u makai kaha̱, e̱ o kedia̱moko͡u solo͡u do degedi
ke̱ ta fogo͡u li mei, die hu̱ti hiye o kedia̱moko͡u fima̱di kaha̱
degemo͡u.
29 Godiha̱ o ta haguisouba, haguba, bima̱i bolofe̱ido ke̱
nele̱babe, e̱ haba fi̱ ta boholo͡u meido.

---

* **11:26 11:26** *Bito̱u̱ Saion* ke̱me sa Jerusalem. *Jekopha̱ soso͡u* ke̱me Israel obiyei.

30 Afuge sa sa ilo obiyei nị Godihạ tạ dulobe dafa i.
Haba, ifibe Israel obiyei kediạ Godihạ tạ dulo dafa ili kahạ
degemo͡u, Godihạ habagugueibe nị mọụ.
31 Nebe, ifine Israel o kediạge Godihạ tạ dulobe dafa
ili kahạ, Godihạ habagugueibe sa sa ilo obiyei nị̱bo͡u de
dala. Godihạ nị̱ habaguguei sagạị̱ kẹno͡u tefei, Israel obiyei
kediạne Godihạ habaguguei kẹ malạ ile.
32 Godihạge ẹ tạ dulo dafadi midihọ kahạ o sasạị̱ kediạ
didiọ degeyedema mo͡u duguo fogou, yobe, ẹ habagenо͡u
olo͡u fẹị̱do habaguguelamo͡u.

Di Godihạ hụ hebele fogume

33 Damalẹdo, Godihạ ẹ midihọ bolofẹị̱do, ẹ tewebo͡u, ẹ
tawagaibo͡u hiyedo dala. Dalali, mihị̱ hayemo͡u bo͡u, agudio
tageto͡u bo͡u, haba figi ilo ilo olo͡u fẹị̱do dala. O sasạị̱ dige
Godihạ fimạị̱ olo͡u fẹị̱ kẹ ta tawale sagạị̱ mei. Ẹ̱ degegadi
olo͡u fẹị̱be di ta tawale ile sagạị̱ mei.
34 O tahạ Hiye Ohạ fimạị̱ kẹ tawaleba, Hiye Oko͡u de egei
tobolo͡u sagạị̱? O tahạ kege ta degele sagạị̱ meido.
Aisaia 40:13
35 Afu, o tae Godiko͡u bi ta de nelẹmo͡u, nạ haba ạmoko͡u bi
kahạ hebe ta de nẹyede tobou? O tahạ kege ta degeli
meido. *Jop 41:11*
36 Yobe, Godihạ bimạị̱ olo͡u fẹị̱do milo͡u gai kahạ degemo͡u, ẹ
nelẹya kẹno͡u dalagua. Ẹ̱me bimạị̱ kahạ ẹ obo͡u do. Sawisiei
olo͡u fẹị̱be di Godiko͡u hohọbo͡u me. Damalẹdo.

Polhạ̱ midihọ̱ Kelesuko͡u damalẹ̱yodei o sasạị̱ kediạ degele kẹ̱ tobou

(Tạ Hiye 12:1–15:13)

12

Diyo͡u di to͡u bo͡u fimạị̱bo͡u olo͡u fẹị̱ kẹme Godiko͡u nẹme

1 Mogo diạma, Godihạ di habaguguei kahạ degemo͡u, nị̱
nị̱o͡u sie Godiko͡u nẹma. Oe gali Godiko͡u sile nẹdi sagạị̱
kẹno͡u tefei, nị̱ne nị̱o͡u nị̱ to͡u bo͡u fimạị̱bo͡u olo͡u fẹị̱ kẹme
Godiko͡u nelẹba, Godi yo͡u ẹ bido degeba, ẹ tagai sagạị̱
dabai kẹno͡u degemo͡u ima.
2 Damalẹyodili mei o sasạị̱ kediạ, sa sibigẹ kuko͡u
suluguadi sagạị̱ kegebe hobo͡u suluguadama. Nị̱ nị̱o͡u sie
Godiko͡u seseguba, ẹ degeiye nị̱ fimạị̱ gehẹ degeiba, midihọ,
nị̱ milo͡u ga idi kẹne gehẹ degele. Kegeibasi, nị̱ midihọ olo͡u
fẹị̱ kẹ fileba, Godihạ midihọ bolofẹị̱ kẹbo͡u, midihọ yo͡u

hohọ degele sagại kẹbou, midihọ dọụdo kẹbou olou fẹibe tawale ile.

Dige solou do Godihạ dimokou nẹi kokou nou dabai degega ime

3 Godihạ ạ habaguguei sagạiya kẹ, ạ nị tanou tanou
nịmokou tobou ladi. Nịou tawaibou, nị hụ hebele fogu-
dama. Nịou nị fimại kẹ filebe, nị damalẹyodei kahạ makaya
kẹnou tefele fima.
4 O ẹ tou be tanou fẹiye, kẹnou si ẹ tou kou be abogo□ubou
dobogo□ubou dihọbou kihiyọụbou, haba ilo kelene sụdo
dala. Kediạge dabai tanou degediyo mei, dabai ẹsofẹi, ẹsofẹi
degele idi.
5 Nebe kẹnou tefei, dibe damalẹyodele i o sasại sụdo
dalaguaye, kẹnou si di Kelesubou de dogou guomou, dibe
tou tanou fẹi. Damalẹdo, dibe o ilo kediạbou de dogou
guomou tanou fẹi dege dalagua.
6 Godihạ solou do dimokou tewe ẹsofẹi ẹsofẹi kou nẹmou
i kahạ degemou, di ẹ dabai daga daga degele idi kuhẹ.
Godihạ nelẹya kẹ o tae habage-degele-duguo-tobou di-o
kediạ hehegiedi sagại kege hehegile tewe debabe, o kahạge
ẹ damalẹyodei kahạ makaya kẹnou kuhe egei hehegie tobou
yedei.
7 Godihạ nelẹya kẹ o tabe o sasại dogou guo dabai degedi
kẹ tewe debabe, o kahạge dabai kẹnou kuhe degeyedei.
Godihạ nelẹya kẹ o tabe tisa dabai degedi kẹ tewe debabe,
o kahạge Godihạ tạ kẹnou kuhe hehegie tobou yedei.
8 Godihạ nelẹya kẹ o koyobe dedẹi sasagiedi dabai kẹ tewe
debabe, o kahạge ẹ dabai kẹnou kuhe degeyedei. Ha, bi
mei o kediạmokou bi nẹdi dabai kẹ tewe debabe, o kahạge
hiyedo nẹyedei. Ha, Godihạ o sasại dia daladi dabai kẹ
tewe debabe, o kahạge defẹido dia dalayedei. Ha, o sasại
habaguguei dabai kẹ tewe debabe, o kahạge hohọ degeba,
yo□u ẹ dabai kẹ degeyedei.

Yesukou damalẹyodei o sasại di diyou sie yogokou solou do degeiba solou do degeiba deme

9 Solou do degedi midihọbe tạe tobou di midihọ kẹ mei.
Midihọ kasagại kẹme dafama. Midihọ bolofẹido kẹnou tou
ma.
10 Nị Yesukou damalẹyodei dala kahạ degemou, eyẹ malạ
dilou sie tagadi sagại kẹnou tefele, nị nịou sie yogokou solou

do degeiba solou do degeiba dema. Haba niou ni hu hebele fogudama. O ilo kedia hunou hebele foguma.

11 Dabai degelebe dafadama. Nime Duo Bolofeiha yo□unou dogou guo dalaba, Hiye Oha dabai degema.

12 Ni damaleyodema, Godiha nimokou midiho bolodo degele ke dia dalaguadi kaha degemou, ni hoho degema. Hagi dugubabe, neledo dege dalama. Sawisiei olou fei diho baga tobolou nou dalama.

13 Godiha o sasai ilo kele bi mei debabe, nige dogou guma. Haba sa ta tie o sasaiye ni sabekou ya fologoubane, bologuado dia dalaguama.

14 O ilo kelege ni makalaba degeibabe, nige Godiha diamokou midiho bolofei kenou hehegieyedema diho baga tobou ma. Damaledo, Godiha midiho bolodo hegiyedema diho baga tobou ma. Dia makoyedema hobou diho baga tobou dama.

15 Hoho degele ili o sasai kediabou de hoho degema. Haba, gosolo ili o sasai kedia dogou guo gosoma.

16 Nige o sasai ilo kediabou de midiho tefeinou milou ga ima. Niou sie nime hubou oyode tawadama. Ni o sasai mogo degele ilebe, hubou mei o kediabou de mogo degema. Ni niou sie nime tewe oyode tawadama.

17 Midiho kasagai ke nimokou milou babe, ni hobou muwou milou dama. Sawisiei olou feibe, nige o dihile kokou midiho bolofeinou milou galaba degemabeedei.

18 Ni no□usie gofo□u degeba biyadama. Ni mogo dege dalale sagai kenou milou gaba, o sasai olou fei ni fi tanou dege dalama.

19 Ma mogo diama, midiho kasagai nimokou milou ba, ni hobou muwou boholou milou dama. Di tewe, Godiha midiho kasagai kaha hebe ke nele dala. Yobe, ta Godiha kou tobou keme Moseshа nalai dala kuhe,

A muwou diamokou milolou . Damaledo, midiho kasagai milou gadi kaha hebe nele keme ma dabai. *Lo 32:35*

20 Kenou si,

Ne ho o taha hegie degeibabe, nage emokou nale neyedei. Huei nale sagai degeibane, huei dou la neyedei. Kege degeibasi, ege e midiho kasagai milou di ke tawaleba, sidifi degeleyode tobou. *Gutpela Sindaun 25:21-22*

21 Midihọ kasagai kahạ nạbou de deleiye. Midihọ bolofei
kẹnou milou basi, midihọ kasagai kẹme tou fogou mei
degele.

13

Di gamani o kediạ tạ kẹ duloba, die hayedu dalame

1 Gamani o kediạ tạ kẹme o sasai olou fei duloba die
hayedu dalamabeedei. Yobe, Godihạ maka degeli mei
debabe, gamani ta dala mei kahạ degemou. Gamani o kediạ
dabai Godihạ nei kẹ tolou mou kuhe dabai degele idi.

2 Kegei kahạ degemou, o koyohạ gamani o kediạ tạ kẹ du
ho fogou babe, o kahạge Godihạ makai o kediạ tạ kẹ tobekou
mugulu. Kegeli o kẹme hebe kasagai kẹ molo□u.

3 Midihọ bolofei milolou idi o kediạme gamani o ke-
diạmokou guẹ degediyo mei. Midihọ kasagai milolou idi
o kediạnou guẹ degele idi. Nạ guẹ degeiye debabe, midihọ
bolofeinou milou basi, gamani kediạge nạme bolofeiyode
tobolou ile.

4 Yobe, gamani o kediạme Godihạ dabai degedi o, nạ
dogou guba, nạme bologuạdo dalayadomou. Kẹnou si nạ
midihọ kasagai milou babe, nạ guẹ degeyedei. Yobe, gamani
o kediạge aweki mẹ bolọu sagai kẹ tolou idibe, mou yo□uwa
ta tolou idiyo mei, Godihạ gofo□u degeimou, diạge midihọ
kasagai milou gadi o kediạmokou hebe kasagai kẹ nelẹ idi.

5 Kegei kahạ degemou, di gamani o kediạ hayedu
dalaguame. Die tạ kẹme defeido dume, kegeligi diạ gofo□u
degeba, dimokou hebe kasagai kẹ nelẹ iye deba. Di
duledugene, di gamani kediạ tạ dudi midihọ kẹme bolọdade
tawame.

6 Kegei kahạ yoenou ni sibidi selene kefemamou, gamani
o kediạmokou kuhe nẹdi. O kediạme Godihạ dabai degedi
o kahạ degemou, ẹ dabai kẹ defeido dia dalaguadi.

7 Ni sibidi sele ta gamani o kediạmokou nelẹ sagai kẹme
dọụdo dege nẹma. Sibidi sele kagei kagei kẹ kefema, gamani
sibidi sele kefedi o kediạmokou nẹma. Haba, ni o tahạ
hayedu dalaguababe, ẹ tạ defeido duma. O tahạ hiye o
degeibabe, ni ẹ hụ hebele foguma.

Di o sasai kediạmokou solou do degeme

8 Ni bi ta yogokou nelẹ sagai kẹme toto nẹma. Haba, ni
niou sie yogokou solou do degeiba solou do degeiba dema.

Yobe, o ta yogokou mogo degeli kahage Moseshą kuolou tą olou fei kę dulo sesedi.

9 Kuolou be, kou gue nalai dala kęme ni kou tewe,
Sasai hiyoubou, o hiyoubou hobou mo□udama. *Kisim Bek 20:14*
O hobou wodama. *Kisim Bek 20:13*
Hiyou hobou mo□udama. *Kisim Bek 20:15*
O tahą bi kę hobou tagadama. *Kisim Bek 20:17*
Kuolou tą ko□ubou, ilo kelebou olou fei kahą ę sibigębe tanou fei kou gue dala,
Ną no□usie tagadi sagai kęnou tefele, nogo diąmokou ne kegenou tagayedei. *Wok Pris 19:18*

10 O koyohą o sasai kediąmokou solou do degedi midihǫ kę milou gadi kahąge, diąmokou be midihǫ kasagai ta milou diyo mei. Kegeli o kęme Moseshą kuolou tą olou feibe ę tolou dala.

Di midihǫ dǫudo kęnou seseme

11 Ą nimokou midihǫ olou fei kę milou gamabeedei. Yobe, ifi sabiyei ko□ume ni kou tewe. Ni yogou gua tiei kesigima. Di Kelesukou yomogou damalęyodele i kelege, Godihą di mamolo□u sawisiei kęme ahudo dege deleiye, kęnou si ifi hagua hafei degei.

12 Hulią, ko□ume mei degeladi. Haba sabiyale hafei degeladi. Kegei kahą degemou, di midihǫ huliąme milou gadi olou fei kęme tou fogou ba, hohǫ kelege biyadi bimai olou fei kęnou malą tou me.

13 Dige agali kelege suluguadi sagai kęnou tefele suluguame. Tigi kolo huei gofo□udo nąma fi totou degeba midihǫ kasagai ta milou gadame. Sasai hiyoubou, o hiyoubou de suluguali, tou e tagadi midihǫ kasagai kę ta milou gadame. Kona degeba, tąe biyadame.

14 Kęnou si, ni Hiye O Yesu Kelesukou damalęyodemaba, ę biyadi bimai kę sagai dege tolou dalama. Tou e tagadi midihǫ kasagai kę sesele fimądama.

14

Di damalęyodei o sasai kedią midihǫ kę fidame

1 O ta kou damalęyodeiye, kęnou si ę damalęyodei nelę mei debabe, ni o kę wolou folo dogou guma. Tą gehę gehę, o kahą tobolou kę ni file tąe biyaba tobou dama.

2 O tanou ta ẹ damalẹyodeibe nelẹdo kaha, ẹ nalẹ olou
fẹi nadi. Kẹnou si, o ta ẹ damalẹyodeibe nelẹ mei kaha
degemou, ẹ gali nadiyo mei.
3 Nalẹ olou fẹi nadi o kahage gali nadiyo mei midihọ kẹ ta
fileba, o kegei kẹ huyafẹi dege tobou da. O gali nadiyo mei
o kahage nalẹ olou fẹi nadi o kẹme midihọ kasagai milou di
oyode tobou da. O kẹne Godiha kou malamou wolou dala.
4 Na o taha dabai degedi o kaha midihọ kẹ hobou file
kasagaiyode tobou da. O kẹme nelẹ dege tafalale deba, haba
mihikou fiyale deba kẹme ẹ Hiye Oha binou. Kẹnou si ta
fiyale mei. Hiye Oha degeiye, ẹme nelẹdo dege tafalale.
5 O taha fimaibe, sabiyei tabe sibigẹ hiyedo, sabiyei ilo
kele gabama folodoyode tawadi. Haba, o ta kahage sabiyei
olou fẹibe tefeinou yode tawadi. O tanou tanou yo□u ẹ fimai
kẹ tawale dugu, dọudo debabe kẹnou seseyedei.
6 O taha ẹ fiye sabiyei tanou tabe folodoyode tawaibabe,
o kẹme Hiye Okou fimamou kege kuhe degeli. Nalẹ olou fẹi
nadi o kẹme Hiye Okou fimamou kege kuhe nadi. Yobe, o
kẹme Godikou bolofẹiyode tobou mamou kuhe nadi. Nalẹ
olou fẹi nadiyo mei o kẹne Hiye Okou fimamou, nalẹ ilo kele
nadiyo mei. O kahane Godikou bolofẹiyode tobou di.
7 Di o taha ta ẹ teli mei kelegebe, ẹ fibou ẹ tou bou kẹme
yo□unou ẹ bi mei. Tolo iba kelegene, ẹme yo□u ẹ bi mei.
8 Di sosou dalagua kou legebe, dibe Hiye Oha ẹ bi, ẹmokou
hohọbou me. Haba di toubane, dibe Hiye Oha ẹ binou
kaha degemou, di ẹmokou hohọbou me. Kegemou, di kou
le dalabane, haba toubane, dibe di Hiye Oha binou.
9 Kegei kaha, Kelesu ẹ tolo ilemou, haba gehẹ degeibe, o
sasai tofigili meibou, tofigiei o sasaibou kedia die Hiye O
degele domou kuhe degei.
10 Nage nẹ mogoha midihọ kẹ file, kasagaiyode tobou da.
Nogo kẹme huyafẹi degeda. Di olou fẹibe Godiha ẹ ta sale
kokou tafalaguale.
11 Yobe, Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

Ame Hiye O, mayo□u kegenou daladi o kaha degemou, a
damalẹdo tobolou kuhẹ, sa sa o sasai olou fẹi amokou
haguasieba, yubu sugulo fiyaba, tama dege name
damalẹdo Godiyode tobolou ile. *Aisaia 45:23*

12 Kegemou, di o tanou tanou midihọ di degele idi kẹ
Godikou kusigile tobolou ile.

Dige di mogo diạ midihọ kasagại kokọu fiyasigemabeedema ta degedame

13 Kegei kahạ degemọu, midihọ, mogo diạ milolọu kẹme di
hobọu file, kasagạiyode tobọu dame. Di di mogo diạ dogọu
gubasi bolọ. Haba, dige di mogo diạme midihọ kasagại
kokọu fiyasigemabeedema ta degedame.

14 Hiye O Yesuhạ degeiyenọu, mạ fị̱ye defẹ̱ido tawalibe,
Godihạ dihị̱le kokọu be nalẹ olọu fẹ̱i nạdi kẹme bolofẹ̱inọu,
kuolọu ta dala mei, nalẹnọu. Kẹnọu si o tahạ nalẹ tabe
kasagạiyode tawaibabe, nalẹ kẹme o kokọu nọu kasagại.

15 Kegei kahạ degemọu, nạge nalẹ ta nogohạ fị̱ye nalẹ
kẹme Godihạ kọu kuolọu mạiyode tawai kẹ nọụbabe, nạme
nogokọu solọu do degeiyo mei. Kelesube nogohạ dowoye
tolo i kahạ degemọu, nạ nalẹ kegei kahạ nogohạ fị̱ makoda.

16 Nị̱ degele ili nị̱ọu bolofẹ̱idade tawale ili kẹme haba o
iloye kasagạiyode tobouye.

17 Godihạ wolọu daladi kahạ sibigẹ kẹme nalẹbọu hueẹ̱ibọu
kahạ bi mei. Godihạ wolọu daladi midihọ kẹme midihọ
dọụdo kẹbọu, mogo degedi kẹbọu, hohọ degedi kẹbọu de
olọu fẹ̱i Duo Bolofẹ̱ihạ hehegieimọu tamạ degedi.

18 O tahạ midihọ kẹ seseligi, Kelesuhạ dabai degeibabe,
Godihạge o kokọu hohọ degeiba, o ilo kelegene ẹmokọu
hohọ degeba, bolọyode tobolọu ile.

19 Kegei kahạ degemọu, dige mogo degedi midihọ kẹ
sesegaba, haba diyọu sie di damalẹyodei kẹ yogokọu dedẹ̱i
sasagieiba sasagieiba deme.

20 Nị̱ nalẹ kele ta tobọu gaba, Godihạ dabai makodama.
Nalẹ olọu fẹ̱i kẹme bolọdo, nalẹnọu. Kẹnọu si nalẹ ta nạ
nolụ kahạ degeiye, nogo mihị̱kọu fiyoubabe, kẹme kasagại
hiyedo.

21 Nogohạ nạ galibọu tigi kolo huẹ̱i gofo□udo kẹbọu de
nọụba duguoba, ẹ damalẹyodei kẹme mihị̱kọu fiyoubabe,
nạ kẹ hobọu nạda. Nebe, midihọ ta kegei kẹne milọu da.

22 Nạ damalẹyodemamọu, nẹ fị̱ye kage mại̱ kẹme Godibọu
nolọu nọu tewe. O koyo nạ no□u degedi kẹme bolofẹ̱idade
tawaibabe, nẹ duledu hagi̱ ta dala mei, o kegei kẹ nạme
hohọ degeyedei.

23 Kẹnọu si o tahạ fimại̱ bolọụ kege dalali, gali nọụbabe,
o kẹme hebe kasagại kẹ molo□u, ẹge ta ẹ damalẹyodeiya
kẹ nọụyo mei kahạ degemọu. Haba di midihọ ta

di damalẹyodeiya kẹ milo͡u gadiyo mei kẹme midihọ kasagạino͡u.

15

Dige Yesu Kelesuhạ fimạibo͡u ẹ midihọbo͡u de seseme

1 Damalẹyodei nelẹdo dege dalagua o sasại dige nelẹ mei degele i kediạ hagi degeiba dogo͡u gume. Di hobo͡u diyo͡u sieno͡u dogo͡u gudame.

2 Di tano͡u tano͡u dige di mogo diạ dogo͡u gume, midihọ bolofẹi kẹno͡u milo͡u gamabeedema. Die damalẹyodei kẹ nelẹdo dege dalamabeedema, di dedẹi sasagieme.

3 Di tewe, Kelesuhạ yo͡usie ta dogo͡u gudiyo mei. Kẹme Godihạ kuguoko͡u be ko͡u gue nalại dala,

Oe nạmoko͡u sidifi nelẹ idi kẹme ạmoko͡u ne ko͡u nelẹ idi.

Buk Song 69:9

4 Tạ olo͡u fẹi, Godihạ kuguoko͡u nalạgai dala kahạge dimoko͡u hehegie dala. Damalẹdo, Godihạ tạ kahạge dimoko͡u dedẹi sasagieiba, di nelẹdo dege dalaguali, Godihạ dimoko͡u midihọ bolọdo degele kẹ dia dalamabeedema nalại dala kuhẹ.

5 Godihạ di dedẹi sasagiedibe, ẹ degeiyeno͡u di nelẹdo dege dalagua kahạ degemo͡u, ạ tagalibe, nịme yo͡uno͡u dogo͡u guo dalaba, Yesu Kelesuhạ tagaiya kẹ nị fị tano͡u dege dalaguale kẹ tagali.

6 Kegeiba, nị olo͡u fẹi fị tano͡u degeba, di Hiye O Yesu Kelesuhạ ẹ Aye Godihạ hụ kẹno͡u hebele fogumabadomo͡u.

Kelesuhạ Juda obiyeibo͡u, sa sa ilo obiyeibo͡u de dogo͡u gu

7 Kegei kahạ degemo͡u, nị damalẹyodele i o sasại kediạ wo͡u maba, hohọ dege dalamabeedei. Kelesuhạ nị wolo͡u dalali, nịmoko͡u hohọ degedi sagại kẹno͡u tefele, nịne nịo͡u sie yogoko͡u hohọ degeiba hohọ degeiba dema. O sasại kediạ nị midihọ kege degeiba duguobabe, Godihạ hụ hiye dege hebele fogulo ile.

8 Ạ nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ, Kelesu ẹ hagua, dabai degeibe, ẹme Juda obiyei kediạ* dogo͡u guo dabai degei. Ẹ kẹ degei kahạge Godihạ afu ko͡u tobou kẹme damalẹdo tạyodemo͡u hegi. Damalẹdo, Godihạ Juda o die ko͡u guai o kediạmoko͡u habage degeleyodema makaibe damalẹdo tamạ degei kehẹ.

9 Haba, Kelesu ẹ haguei kahạ yo tabe sa sa ilo obiyei kediạne Godihạ habaguguei kẹ duguoba, Godiko͡u hohọbo͡u

* **15:8 15:8** Grik tạege “kolo diafigidi o kediạ”-yodili.

mabadomõ kuhe haguei. Kẹme Godihạ kuguokõ be kõ gue nalạị dala,
Kegei kahạ degemõ, ạ sa sa o sasạị kediạ dihịle kokõ nạmokõ bolofẹiyode tobolõ ba, nẹ hụ hebele foguoba dịẹ feile. *2 Samuel 22:50*

10 Tạ tabe kõ gue nalạị dala,
Sa sa o sasạị nịne Godihạ o sasạị kediạbõ de dogõ guoba hohọbõ ma. *Lo 32:43*

11 Haba tạ tabe kuhẹ,
Sa sa o sasạị nị olõ fẹị Hiye Ohạ ẹ hụ hebele foguma. Sa sa obiyei olõ fẹị nị ẹmokõ bolofẹiyode tobõ ma. *Buk Song 117:1*

12 Tạ tabe Aisaiahạ kõ gue tobou,
Jesihạ sosõ * kokõ ge, wolõ daladi hiye o tahạ haguạ, sa sa obiyei olõ fẹị wolõ dalale. Sa sa o sasạị olõ fẹị kediạge o kahạ hagua, diạmokõ midihọ bolọdo degele kẹ dia dalaguayodei. *Aisaia 11:10*

13 Dibe Godihạ dimokõ bolọdo ta degeleyodema maka degei kẹ dugulamõ dia dalagua. Ạge nịme Godikõ damalẹyodema, hohọ hiyedo degeba bologuạdo dalaguale kẹ tagali. Kegeibasi, Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹ, nịme Godihạ bi bolọdo ta nelẹyodei kẹ mõ lạba, nelẹdo dege dia dalaguale.

Polhạ dabai yõu degedi kahạ tạ kẹbõ, haba sa Rom o kediạmokõ agali bolofẹiyodene tobou

(Tạ Hiye 15:14–16:27)

Polhạ dabai yõu degeli kokõ hohọ degei

14 Mạ mogo diạma, ạ damalẹdo tawalibe, nịme midihọ bolofẹị milõ gadi o sasạị, tewene hiyedo dala kahạ degemõ, nịge nịõ sie yogokõ hehegieiba hehegieiba delenõ.

15 Kuguo, ạ nịmokõ nalạma nelị kõume ilo kelebe huyadefẹị nelẹdo. Kẹnõ si ạ kõu nalạị kelegebe ạ ta guẹ degeli mei. Nị totõ degeiye domõ ạ kege kuhe nalạị. Yobe, Godihạ ạmokõ solõ do degemõ,

16 ẹ tobõ mõ, ạ Yesu Kelesuhạ dabai degedibe, sa sa obiyei kediạmokõ Godihạ tạ uwo bolofẹị kẹ hehegiemõ sulu. Ạme mogõ du daladi o sạ dege sulugi, sa sa ilo o

* **15:12 15:12** *Jesihạ sosõ* - O Jesibe hiye o Devithạ ẹ aye.

sasa̱i̱ mo͡꞉uma hagua, Godiko͡u nẹdi. Kegeiba, Duo Bolofẹi̱ha̱ degeiye, diạme Godiha̱ o sasa̱i̱ degeiba, yo͡꞉u wo͡u ma hohọbo͡u yadomo͡u.

17 Kegemo͡u, a̱ Yesu Kelesubo͡u de dogo͡u guo dalali, Godiha̱ dabai degeli kaha̱ degemo͡u, a̱ hohọ degeli kuhẹ.

18 A̱ge ta̱ hiye ta tobolo͡u saga̱i̱ mei, a̱ ko͡u gueno͡u tobo͡u ladi, Kelesuha̱ degeiye, a̱ dabai degedibe, sa sa obiyei kediạmoko͡u hehegie siadi. Kegeiba, o sasa̱i̱ kediạne Godiha̱ ta̱ kẹ duloba sesemabadomo͡u.

19 A̱ dabai kẹ degeimo͡u be, Duo Bolofẹi̱ha̱ nelẹya kẹ a̱ o sasa̱i̱ dihịle kako͡u midihọ gehẹ gehẹ kẹ milo͡u mo͡u siei. A̱ kege siadibe, a̱ sa Jerusalemko͡u ge yomogo͡u mo͡u, Kelesuha̱ degei kaha̱ ta̱ uwo bolofẹi̱ kẹ sa sa olo͡u fẹi̱ keleya kẹ tobo͡u mo͡u sulugi, sa Ilirikumko͡u felei.

20 A̱ ta̱ uwo bolofẹi̱ kẹ hehegiedi kelegebe, a̱ sa sa, o sasa̱i̱ Kelesuha̱ hu̱ tewe meiya kẹno͡u hehegie tobolo͡u saga̱i̱ degeli. Damalẹdo, o tae moutima fogo͡u ba kako͡u a̱ mosọ togolobe dafa.

21 Kẹno͡u si, a̱ge Godiha̱ kuguako͡u nala̱i̱ dala saga̱i̱ kẹno͡u tefele degelamo͡u,

O sasa̱i̱, yo͡꞉u degei kaha̱ ta̱ afu ta dulo ili mei kediạge ẹme dugulo ile. Ta̱ uwo bolofẹi̱ kẹ ta dulo ili mei kediạge defẹi̱do tawale ile. *Aisaia 52:15*

Polha̱ge sa Rom o kediạ duguo fogo͡u ba hobo͡u, ise sa Spenko͡u kuhe ile kẹ tagai

22 Dabai a̱ degedi kaha̱ge, a̱ akogudi kaha̱, a̱ nịmoko͡u toto ili mei.

23 Kẹno͡u si a̱ sa ko͡u leya dabai degega siadibe ifi mei degei. Sadebe sụdo mei degemo͡u haguei kelegebe, a̱ nị dugulo saga̱i̱ hiyedo degedi.

24 Kegemo͡u, a̱ sa Spenko͡u ilebe, a̱ ali duo kele sa Rom o nịbuko͡u duguoba, huyadefẹi̱ dogo͡u guo dalali, nị a̱ dogo͡u guba hobo͡u, ise sa Spenko͡u kuhe ile.

25 Kẹno͡u si a̱ ko͡u bo͡u gefẹi̱ sa Jerusalemko͡u ileba, Godiha̱ o sasa̱i̱, sa kẹ tie kediạ dogo͡u gulamo͡u.

26 Yobe, damalẹyodele i o sasa̱i̱, sa Masedoniabo͡u Akaiabo͡u duo kile dalagua kediạge bi mei o sasa̱i̱ kediạ dogo͡u gulamo͡u, sele kefema, Godiha̱ o sasa̱i̱ sa Jerusalem tie kediạmoko͡u nelẹyodele i.

27 Sa sa o kediạ dio͡꞉u die fima̱i̱yeno͡u sele kẹ kefema nelẹ ibe bolọdo. Yobe, afu Juda o kediạge Godiha̱ bi bolofẹi̱do

kẹ diạmoko͡u ko͡u nelẹ i kahạ degemo͡u, ạ tawalibe, sa sa o kediạge to͡u dogo͡u gudi bi bolọdo kẹ kefema, Juda o kediạmoko͡u kuhe nelạmo͡u degelibe bolọdo.

28 Ạ sele kẹ sa Jerusalem o sasại kediạmoko͡u nelẹ fogo͡u ileba, ali duo kele sa Rom o nịbuko͡u duguo fogo͡u ba, ise sa Spenko͡u kuhe ileyodei.

29 Ạ tewe, ạ nịmoko͡u ile folobe, ạ bi bolofẹi, Kelesuhạ ạmoko͡u nẹi kẹ tolo͡u foloba, nịmoko͡u hiyedo nẹmo͡u ile.

30 Mogo diạma, di Hiye O Yesu Kelesuko͡u damalẹyodeimo͡u, Duo Bolofẹihạ degeiye, di olo͡u fẹi mogo degei kahạ degemo͡u, nị Godihạ ạ dogo͡u guyedema nelẹdo dege dihọ bagạ tobo͡u ma.

31 Sa Judia o ilo, Yesuko͡u damalẹyodili mei kediạ ạ walamo͡u degele idi kahạ degemo͡u, nị Godihạ ạ dogo͡u guyedema dihọ bagạ tobo͡u ma. Haba tabe, Godihạ o sasại, sa Jerusalem tie kediạmoko͡u be ạ sele kẹ nẹiba duguoba, diạ hohọ degemabadeba dihọ bagạ tobo͡u ma.

32 Kegeiba, Godihạ tagaiya kẹ ạ hohọ dege ile, nị geleguoba, diyo͡u fẹi misiholo duwoguale.

33 Godi ẹme bologuạdo daladi kahạ obo͡u. Ẹ nịbo͡u de dogo͡u guo dalale. Damalẹdo.

16

Polhạ o sasại kediạmoko͡u agali bolofẹiyode tobou

1 Ạ damalẹyodei sasại, di mogo Fibi ẹme midihọ bolọdo milo͡u di sasạiyode toblo͡u kuhẹ. Sa Senkria koko͡u be, ẹme damalẹyodele i o sasại dogo͡u guo dabai degedi.

2 Ẹ nịmoko͡u foloubabe, nị Hiye Ohạ hụya kẹ bologuạdo wolo͡u dalamabeedei. Midihọ kẹme bolofẹi, Godihạge yo□u ẹ o sasại di milo͡u mabeedei. Ẹ hagị ta degeibabe, nị hiye dege dogo͡u guma. Yobe, ẹme o sasại sụdo dogo͡u gudi sasại, ạne ko͡u dogo͡u gudi kahạ degemo͡u.

3 Nị sasại Prisila dilie ẹ mạ Akwila diliemoko͡u agali bolofẹiyode tobo͡u ma. Diliebe Yesu Kelesuhạ dabai ei tano͡u degele idi.

4 Dilie ạ dogo͡u gulamo͡u degeligi, ko͡u tofigile sagại kẹ fogou. Kegemo͡u, ạ diliemoko͡u bolofẹiyode toblo͡u kuhẹ. Haba, damalẹyodei o sasại, sa sa tie kediạne bolofẹiyodele idi.

5 Damalẹyodele i o sasại, dilie mosọko͡u kefegulo idi kediạmoko͡u ne agali bolofẹiyode tobo͡u ma.

Haba mạ mogodo, o Epainetus ẹmoko͡u ne agali bolofẹiyode tobo͡u ma. Sa Esia duo kilebe ẹme ẹbuko͡u do Kelesuko͡u damalẹyodei o.

6 Haba sasại Maria* ẹmoko͡u ne agali bolofẹiyode tobo͡u ma. Ẹme nị dogo͡u gulamo͡u dabai hiyedo ko͡u degedi.

7 Haba o Andronikusbo͡u sasại Juniasbo͡u diliemoko͡u ne agali bolofẹiyode tobo͡u ma. Diliebe ei hụti tano͡u. Ạme didiọ mosọko͡u dalamo͡u be, diliene deleiguei. Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạ duo kilene dilie hụ dala. Ạ damalẹyodili mei kelege, dilie diliebuko͡u Kelesuko͡u damalẹyodele i.

8 Haba o Ampliatus ẹmoko͡u ne agali bolofẹiyode tobo͡u ma. Ẹme mạ mogodo, Hiye Obo͡u de dogo͡u guo dala kahạ degemo͡u.

9 Haba o Urbanus ẹmoko͡u ne agali bolofẹiyode tobo͡u ma. Ẹme Kelesuhạ dabai dibo͡u de degedi.

Mạ mogodo, o Stakis, ẹmoko͡u ne agali bolofẹiyode tobo͡u ma.

10 Haba o Apeles ẹmoko͡u ne agali bolofẹiyode tobo͡u ma. Di ẹme Kelesu sesele siadi oyodele idi.

Haba o Aristobulusbo͡u ẹ soso͡u diạmoko͡u ne agali bolofẹiyode tobo͡u ma.

11 Nị o Herodion ẹmoko͡u ne agali bolofẹiyode tobo͡u ma. Elebe hụti tano͡u.

Haba o Narsisusbo͡u ẹ soso͡u, Hiye Ohạ bi degele ibo͡u olo͡u fẹi diạmoko͡u ne agali bolofẹiyode tobo͡u ma.

12 Nị sasại Trifinabo͡u sasại Trifosabo͡u diliemoko͡u ne agali bolofẹiyode tobo͡u ma. Diliebe Hiye Ohạ dabai hiyedo degele idi.

Haba mạ mogo ta, sasại Persis ẹmoko͡u ne agali bolofẹiyode tobo͡u ma. Ẹne Hiye Ohạ dabai hiyedo ko͡u degedi.

13 Nị o Rufus ẹmoko͡u ne agali bolofẹiyode tobo͡u ma. Ẹme o bolofẹido, Hiye Ohạ makai. Haba ẹ adio͡u, mạ adio͡u sagại dege dala, ẹmoko͡u ne agali bolofẹiyode tobo͡u ma.

14 Nị o Asinkritusbo͡u, o Flegonbo͡u, o Hermesbo͡u, o Patrobasbo͡u, o Hermasbo͡u, haba damalẹyodele i o ilo diạbo͡u de dalaguabo͡u olo͡u fẹi diạmoko͡u agali bolofẹiyode tobo͡u ma.

---

* **16:6 16:6** Sasại kẹme *Maria* ta, Yesuhạ adio͡u mei.

15 Nḭ o Filologusbo͡u sasa̱ḭ Juliabo͡u, haba o Nerusbo͡u ẹ
bobasibo͡u, haba o Olimpasbo͡u, haba Godiha̱ o sasa̱ḭ dia̱bo͡u
de dalaguabo͡u olo͡u fẹḭ dia̱mokoo͡u agali bolofẹḭyode tobo͡u
ma.
16 Godiha̱ o sasa̱ḭ nḭge nḭo͡u sie yogo nogo͡u ba nogo͡u ba
dema.
Sa sa o sasa̱ḭ olo͡u fẹḭ, Kelesuko͡u damalẹyodele i kedia̱ge
nḭmokoo͡u agali bolofẹḭyode tobolo͡u ili kuhẹ.

O ilo kedia̱ degeiye, damalẹyodei o sasa̱ḭ kedia̱ duo kele file idi

17 Mogo dia̱ma, a̱ ta̱ nelẹdo dege nḭmoko͡u tobo͡u ladi.
Ogo͡u gai egei tobo͡u di o kedia̱mokoo͡u be nḭo͡u tawaibo͡u.
O kedia̱ di egei dudi kẹ to͡u fogo͡u ba, egei gehẹ dum-
abeedeibabe nḭ ta dudama. Nḭ ilo kele die ta̱ seseiye deba,
o kegele i kẹ ahu dege dalama.
18 Damalẹdo, o kegele idi kedia̱me di Hiye O Kelesuha̱
dabai degele idiyo mei. Dio□u die to͡u e tagaiya kẹno͡u dabai
degele idi. Ta̱ sebe degemo͡u, ogo͡u gai egei tobolo͡u idi kẹme
o sasa̱ḭ tewe mei kedia̱ge wa, damalẹyadele idi.
19 Kẹno͡u si nḭme Godiha̱ ta̱ dulo sesediyodele i kẹme sa sa
o sasa̱ḭ olo͡u fẹḭ ko͡u dulo i kaha̱ degemo͡u, a̱ nḭmoko͡u hoho̱
degeli. A̱ nḭme midiho̱ bolo̱ olo͡u fẹḭ kẹ tawamabadomo͡u
tagali. Ha, midiho̱ kasaga̱ḭ milo͡u gadi kẹme tawadam-
abadomo͡u tagali.
20 Godi ẹme bologua̱do daladi kaha̱ obo͡u. Ẹ degeiye, nḭ
Tama̱be tofogo͡u ba, tuẹma, mihḭ dulemo͡u ebeguladi.
Di Hiye O Yesuha̱ habagugueibe nḭbo͡u de dalale.

O ilo kedia̱ sa Rom o kedia̱mokoo͡u agali bolofẹḭyodele i kaha̱ ta̱

21 Ele dabai tano͡u degedi o Timotiha̱ nḭmoko͡u agali
bolofẹḭyode tobolo͡u. Haba ma̱ hụti o Lusiusbo͡u Jesonbo͡u
Sosipaterbo͡u, dia̱ne nḭmoko͡u agali bolofẹḭyodele ili kuhẹ.
22 A̱me o Tertius. A̱ Polha̱ tobo͡u mo͡u kuguo ko□u kuhe
nalolụ. A̱ Hiye Oha̱ hụya kẹ nḭmoko͡u agali bolofẹḭyode
tobolo͡u kuhẹ.
23-24 O Gaius ẹne nḭmoko͡u agali bolofẹḭyode tobolo͡u . Ẹge
a̱me ẹ mosọko͡u bologua̱do dia dala. Haba damalẹyodele i o
sasa̱ḭ, sa ko͡u le tiene olo͡u fẹḭ ẹ bologua̱do dia daladi.
Gamani sele dia daladi o Erastusbo͡u, o di mogo
Kwartusbo͡u diliene nḭmoko͡u agali bolofẹḭyode tobolo͡u ili
kuhẹ.

Di Godihą hu̱ hebele fogume

25 Godihą degeiyenou̱ si nu̱ damalẹyodeibe nelẹdo degele.
Tą uwo bolofẹi, ą tobou̱ di kahąge kegenou̱ hehegiedi. Yesu
Kelesuhą degei kahą tą kẹme afuge mogogou deleiye,
26 kẹnou̱ si ifi Godihą degeiye, tamą degei dala kuhẹ.
Godi yo□u kegenou̱ daladi, ẹ habage-degele-duguo-tobou̱ di-
o kediąmokou̱ tobou̱ mou̱ dią nalągai kẹnou̱ be, ifi ei hehegie
tobolou̱ ili kuhẹ, sa sa obiyei olou̱ fẹido damalẹyodema, ẹ tą
kẹ dulo sesemabadomou̱.
27 Damalẹdo, Godi ẹnou̱ si tewe hiyedo folodo. Di Yesu
Kelesuhą degei kẹnou̱ fimąba, sawisiei olou̱ fẹibe Godikou̱
nou̱ hohọbou̱ me. Damalẹdo.

Egei Sasafẹị Polhạ
Sa Korin O Kediạmokọ͡u
Nalạma Nẹị

Tawale Tạ

Sa hiye Korinbe sa Grik kile delei.

Pol ẹme sa Efesuskọ͡u dalali, damalẹyodei o sasạị, sa Korin tie kediạmokọ͡u nalạma nẹị. Afu, kuguo ko͡u nalalị mei kelege, Polhạ die sa kele kọ͡u ile dalali, Yesuhạ degegai kahạ tạ kẹ diạmokọ͡u hehegie tobou. (Dabai 18:1-17 kẹne dugu.) Hehegie tobọ͡u mọ͡u be, o sasạị ilo kele damalẹyodele i.

Kegemọ͡u, Pol ẹ tọ͡u fogọ͡u fogọ͡u imọ͡u, damalẹyodele i o sasạị kediạ hagị hiyedo dugulo i. Hagị hiyedo dugumọ͡u, o ilo kelege ile, Polkọ͡u tobolọ͡u i. Tobolọ͡u imọ͡u dulomọ͡u, kuguo ko͡u diạmokọ͡u egele tobolọ͡u mọ͡u kuhe nalạma nẹị.

1 Korin 13, Yesukọ͡u damalẹyodele i o sasạị sụdo kediạ nalạị kẹ tagale ili. Yobe, tạ kahạ sibigẹbe kọ͡u gue, di diyọ͡u sie yogokọ͡u solọ͡u do degeimọ͡u solọ͡u do degeimọ͡u dedi kẹme midihọ bolọdo Godihạ dimokọ͡u nẹị dala kehẹyodei.

Kuguo 1 Korin ko͡umahạ tạ sibigẹ tanọ͡u tanọ͡u olọ͡u fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1–4

Damalẹyodele i o kediạme tạe ta biyaba, dio͡u die hụ hebele fogudamabeedei.

Tạ Hiye 5–6

Midihọ kasagạị, damalẹyodele i o sasạị kediạbọ͡u de dala kẹme dio͡u dọụsusumabeedei.

Tạ Hiye 7

Polhạ obọ͡u sasạibọ͡u hulomọ͡u daladi kahạ tạ kẹ tobou.

Tạ Hiye 8–10

Damalẹyodei o sasạị kediạge gali, o tae ogọ͡u gai godikọ͡u nẹị kẹme de nalạ ile?

Tạ Hiye 11-14

Polhạge nelẹ, Duo Bolofẹihạ solọ͡u do nẹmọ͡u i kẹbọ͡u, haba sosi mosọkọ͡u kefeguo dabai degedi midihọ bolọdo kẹbọ͡u de hehegie tobou.

Tạ Hiye 15

Tofigile i o sasạị kediạ haguạ gehẹ degele ile.

Tạ Hiye 16

Polhạ dabai ẹ degeleyode tawai kẹ tobou.

Damalẹyodele i o kediạme tạe ta biyaba, dio͡u die hụ hebele fogudamabeedei

(Tạ Hiye 1–4)

1 Ạme Pol, Godihạ yo͡u tagaiyeno͡u ạ haguisamo͡u, ạme
Yesu Kelesuhạ tạ-bolofẹi-malạ-siadi-oyodema makai dala. O
Sostenes, di mogo, elege kuguo ko͡u nalolụ kuhẹ.
2 Sa Korin o sasại Godiko͡u damalẹyodei diạma, nịmoko͡u
ele kuguo ko͡u nalạma nelị kuhẹ. Yesu Kelesuhạ degeiye,
nịme Godihạ bi bolọdo degei dala. Nịbo͡u, haba sa sa o sasại,
di Hiye O Yesu Kelesuhạ hụ hebele fogulo idi kediạmoko͡u
bo͡u, Godihạge nịme mạ bi bolọdo degemabeede tobou. Yesu
Kelesube di Hiye O, haba sa sa o sasại diạne die Hiye O.
3 Di Aye Godibo͡u, di Hiye O Yesu Kelesubo͡u dilie nịmoko͡u
habagugueiba, nịme bologuạdo dalamabadomo͡u.

Polhạ Godiko͡u bolofẹiyode tobou

4 Ạ mạ Godiko͡u bolofẹiyode tobo͡u di, ẹge nị
habaguguemo͡u, Yesu Kelesu nẹị kahạ degemo͡u.
5 Yesu Kelesuhạ dogo͡u guyeno͡u, nịme Godihạ tạ hehegiedi
tewe. Haba ẹ tewe bolọ hiyedone nịbo͡u de dala.
6 Yobe, Kelesuhạ degei kahạ tạ ei nịmoko͡u hehegie tobou
kẹme nị ko͡u damalẹdo-yodema dalagua kehẹ.
7 Nị damalẹyodema, Hiye O Yesu Kelesuhạ tamạ degeiba
dugulo kẹ dia dalabe, Duo Bolofẹihạ nelẹ daga daga kẹme
nịme ta mei degeiyo mei dala kehẹ.
8 Di Hiye O Yesu Kelesuhạ nịmoko͡u dedẹị sagiba, nịme
nelẹdo dege ibe deba, sawisiei, ẹ boholo͡u mạ haguale
kelege, midihọ kasagại milo͡u ga idi kahạ hebe kẹme ẹ
nịmoko͡u ta nelẹ mei.
9 Godihạ yo͡u degeleyodei kẹme ẹ dọụdo degedi. Ẹ Dihi
Yesu Kelesu, ẹme di Hiye O, ẹge nịbo͡u de dogo͡u guomo͡u
dala kehẹ.

Damalẹyodele i o sasại kediạ fị tano͡u mei, filemo͡u bolọụ degei

10 Mogo diạma, ạ nịmoko͡u nelẹ dege tobolo͡u be, di Hiye O
Yesu Kelesuhạ hụya kẹ nịme fị tano͡u degemabeede tobolo͡u.
Fileba, bolọụ degedama. Fị tano͡u degeba, fị tano͡u fẹị mạma.
11 Mogo diạma, ạ o Kloehạ soso͡u diạge nịme tạe biya
idiyode tobolo͡u imo͡u du.

12 Ạ tobolo͡u kahạ yobe ko͡u gue, nị sa kile tie o ilo kelegebe
o Pol sesele iliyode tobolo͡u idi. Haba nị o ilo kelegebe o
Apolos sesele iliyode tobolo͡u idi. Haba o ilo kelegebe o Pita
sesele iliyodele idi. Haba ilo kelegebe Kelesu sesele iliyodele
idi.
13 Ạ nịmoko͡u yodugalamo͡u, Kelesuhạ ẹ to͡u be kagima fi
dala? Kegeli mei. Hebe fufuguomạịko͡u teibe, ạ nị dowoye
tolo i? Kegeli mei. Nị fafeleya tofolo͡u i kẹme, nị Pol mạ
hụya kẹ fafeleya tofolo͡u i? Kegeli mei.
14 Ạ o Krispusbo͡u o Gaiusbo͡u no͡u fafeleya degei. Nị o
sụdo ạ fafeleya degeli mei kẹme bolọ, kegei kahạ degemo͡u
ạ Godiko͡u bolofẹịyodili.
15 Kegeligi, nị kile o tahạ ạme Polhạ hụya kẹ fafeleya
tofouyode tobouye.
16 Ạ toto͡u degei. O Stefanasbo͡u, ẹ soso͡u bo͡u dene ạ
ko͡u fafeleya degei. Haba o ilo kelene ạ ko͡u fafeleya degei
debane, ạge tawaiyo mei.
17 Kelesuhạ ạ tobo͡u mo͡u hagueibe, ạ fafeleya degedi dabai
degeyede tobo͡u mo͡u hagueli mei. Ạme tạ uwo bolofẹị
kẹno͡u tobo͡u yedeimo͡u kuhe haguei. Kẹno͡u si, tạ kẹme
hehegie totobo͡u mo͡u siayedeimo͡u hagueibe, ạ sa sibigẹ
tewe o kediạ tobo͡u di sagạị kege tobo͡u diyo mei. Kegeligi,
Kelesuhạ hebe fufuguomạịko͡u tolo i kẹme sibigẹ mei sạ
degeiye domo͡u.

Kelesu ẹme Godihạ dedẹịno͡u

18 Damalẹdo, o makolo ile o kediạ tobolo͡u idibe, hebe
fufuguomạị kahạ tạbe sibigẹ ta meiyode tobolo͡u idi.
Kẹno͡u si, Godihạ mamolo͡u o sasạị diyo͡u no͡u si tewe,
hebe fufuguomạị kahạ tạ sibigẹ hiyedobe, Godihạ yo͡u ẹ
dedẹịno͡u dala.
19 Yobe, Godihạ kuguoko͡u be ko͡u gue nalạị dala,
Tewe o kediạ tawagai kẹme ạ makouba mei degele. Sa sibigẹ
fị gofo͡u o kediạ fị gofo͡u kẹne ạ hebele filọụba mei
degeleyodei. *Aisaia 29:14*
20 Sa sibigẹ kuko͡u * tewe o kediạme kou? Kuolo͡u yo du o
kediạme kou? Fị gofo͡u degele i o kediạme kou? O kegele i
obe meido. Godihạ sa sibigẹ kahạ tawagai kẹme sibigẹbo͡u
mei, toto͡u degele i o kediạ tạyodili.

---

* **1:20 1:20** 1 Korin kuguo kuko͡u be, Polhạ *sa sibigẹ* o sasạịyode tobo͡u dibe, tạ kahạ sibigẹbe Yesuko͡u damalẹyodele ili mei o sasạịyode tobo͡u di.

21 Godiha̱ e̱ tewebe hiyedo, sa sibige̱ tewe olo͡u fe̱ibe
gabama folodo. O sasa̱i kediа̱no͡u be Godi tawale saga̱i
mei. Tawale saga̱i mei kaha̱ degemo͡u, Godiha̱ a ta maka
degei, o sasa̱i mamo͡u la̱mo͡u. Eine a kaha̱ ta̱ ke̱ hehegiedi.
Damale̱yodele ili mei o kediа̱si ei ta̱ ke̱me toto͡u degei
ta̱yodele idi.
22 Juda o kediа̱ midiho̱ gehe̱ gehe̱ milo͡u gamabeede
tobolo͡u idi. Grik o kediа̱ge tewe ke̱bo͡u de ta̱no͡u hehegie
tobo͡u ma̱beedene tobolo͡u idi.
23 Eino͡u si* Kelesuha̱ hebe fufuguoma̱iko͡u tolo i kaha̱ ta̱
ke̱no͡u hehegie tobo͡u mo͡u be, Juda o kediа̱ dafa idi. Sa ta o
kediа̱ eimoko͡u ni̱me toto͡u degele i oyodele idi.
24 Godiha̱ makai o sasa̱i, Juda tiebo͡u Grik tiebo͡u dige
tewe, Godiha̱ Kelesu tobo͡u mo͡u hagueibe e̱ yo͡u e̱ nele̱bo͡u
tewebo͡u de hegi.
25 Sa sibige̱ ko͡u le o kediа̱ge Godiha̱ tewebe toto͡u
degeiyodele idiye, ke̱no͡u si Godiha̱ e̱ tewebe hiyedo folodo.
Sa sibige̱ o kediа̱ tawagaibe huyadefe̱i. Godiha̱ nele̱, oe
huyadefe̱iyodele idi, ke̱me nele̱ hiyedo. Sa sibige̱ o kediа̱
nele̱be huyadefe̱ino͡u.
26 Mogo diа̱ma, afu, Godiha̱ ni̱ haguisoumo͡u, yomogo͡u
damale̱yodele i kelegebe, ni̱me sa sibige̱ o sasa̱i kediа̱ dihi̱le
koko͡u tewe obe su̱do meidade tawama. Ni̱me nele̱bo͡u obe
su̱do mei. Hu̱bo͡u o sasa̱ine ta su̱do mei.
27 Sa sibige̱ o die dihi̱le koko͡u toto͡u degei o sasa̱i
kediа̱me Godiha̱ makai, sa sibige̱ tewe o kediа̱ sid-
ifi degemabadomo͡u. Sa sibige̱ o sasa̱iye nele̱ meiy-
odele idi ke̱me Godiha̱ makai, nele̱bo͡u o kediа̱ sidifi
degemabadomo͡u.
28 Hu̱bo͡u mei o sasa̱i, sa sibige̱ kuoko͡u oe mabo͡u no͡u
degele idi kediа̱me Godiha̱ makai. Haba hu̱bo͡u o sasa̱i
kediа̱me Godiha̱ makali mei, mo͡u yo͡uwa dalaguayodei, sa
sibige̱ ko͡umaha̱ nele̱ ke̱ mei degeiba dugumabadomo͡u.
29 Kegei kaha̱ degemo͡u, Godiha̱ dihi̱le koko͡u be o sasa̱i di
diyo͡u di hu̱ ke̱ hebele fogudame.
30 Godiha̱ degeiye, ni̱me Yesu Kelesubo͡u de dogo͡u guo
dala. Tewe, Godiha̱ dimoko͡u ne̱i kaha̱ e̱ yobe Kelesu
e̱no͡u. Kelesuha̱ degeiyeno͡u, dibe Godiha̱ yo͡u e̱ bi, e̱
dihi̱le koko͡u do̱u̱do o sasa̱i degei dalagua. Damale̱do,

* **1:23 1:23** Polha̱ *eiyodili*ke̱me yo͡ubo͡u, Godiha̱ dabai degedi o ilo kelebo͡u de. Tabe Sostenes sa̱ degei (1:1). Haba tabe Timoti sa̱ degei (4:17).

Kelesuhạ degeiyenou͡, Godihạ di mamọụ kahạ degemou͡,
midihọ kasagại kahạ hebe kẹme di ta molo͡u meido.
31 Kegemou͡, Godihạ kuguokou͡ be kou͡ gue nalại dala
kẹnou͡ seseme,
O tahạ yo͡usie hohọbou͡ lababe, ẹ yo͡u ẹ hụ kẹ hebele
foguda, Hiye Ohạ hụ kẹnou͡ hebele foguyedei. *Jeremaia 9:24*

2

Polhạ sa Korin o sasại kediạ Yesu Kelesukou͡ damalẹyodele i kẹ tobou

1 Mogo diạma, ạ afu ile, nịmokou͡ folomou͡, Godihạ
mogogou tạ kẹ hehegie tobou͡ dibe, ạ tewe o kediạ tạ gehẹ
gehẹ tobolou͡ idi sagại kege ta tobou͡ diyo mei.
2 Ạ nịbou͡ de deleibe, fịbe tanou͡ fẹi, Yesu Kelesuhạ degei
kẹnou͡ mạmou͡, ẹ hebe fufuguomạikou͡ tolo i kahạ tạ kẹnou͡
tobou͡ di.
3 Ạ nị dihịle kokou͡ tefeleibe, ạme nelẹ mei. Ạ guẹ
degemou͡, dio kolo tefelei.
4 Tafalalibe, ạ sa sibigẹ tewe o kediạ nị fị bohou͡ yadomou͡
tạ sebe degedi sagại kege ta hehegie tobou͡ diyo mei.
Ạge Duo Bolofẹihạ nelẹyanou͡ hehegie tobou͡ di, nị mạ tạ
damalẹyodemabadomou͡.
5 O di teweyenou͡ nị damalẹyodei kẹ tamạ degeli kẹme ạ
dafai. Godihạ dedẹiyenou͡ nị damalẹyodei kẹ tamạ degeli
kẹme ạ tagai.

Duo Bolofẹihạ dimokou͡ fimạibou͡ teweboụ͡ bolofẹi kẹ nẹi

6 Godihạ tewe kẹme eige fị hagua i o sasại kediạmokou͡
nou͡ hehegie tobolou͡ idi. Tewe kẹme sa sibigẹ tewe mei. Sa
sa hiye o kediạ, die tewe sagại kẹ ei ta tobou͡ diyo mei. O
tewe kegele i kediạme mei degeladi.
7 Ei hehegiedi kẹme Godihạ tewedo, afu oe ta tawali mei,
mogogou delei. Bi ta milou͡ li mei kelege, Godihạ yo͡unou͡
di wolou͡ foloba, ẹ hebeni hohọ kokou͡ dogoguloyode tawai.
8 Godihạ fimại kẹme sa sa hiye o kediạ ta tawale ili mei.
Tawale i debabe, hebeni hohọ kahạ ẹ obou͡ do, di Hiye O,
ẹme diạ hebe fufuguomạikou͡ ikoke degele ili mei.
9 Tạ ei hehegie tobou͡ di kẹme Godihạ kuguokou͡ be kou͡
gue nalại dala,
O tae ta dugudiyo mei, kihiyọụyene dudiyo mei, o fimạiyene
ta tawadiyo mei kẹme Godihạ afudo yo͡u kege kou͡

tawale fogo͡u dalali, o sasa̱i̱ e̱moko͡u hoho̱ degele idi
kediạmoko͡u nelạmo͡u degeliyodei. *Aisaia 64:4*
10 Tạ ke̱me Godihạ e̱ Duo Bolofe̱i̱ko͡u hegimo͡u, e̱ge eimoko͡u
hehegieimo͡u tawale ili kuhe̱. Yobe, Duo Bolofe̱i̱hạ mogogou
dala olo͡u fe̱i̱ ke̱ kolugi, Godihạ fima̱i̱ duledune dugudi.
11 O tae o tahạ fima̱i̱ ta tawaiyo mei. O yo͡u e̱ fima̱i̱ ke̱no͡u
si tewe. Nebe ke̱no͡u tefei, Godihạ Duo Bolofe̱i̱ yo͡uno͡u si
Godihạ fima̱i̱ ke̱ tewe.
12 Eibe sa sibige̱ kahạ duo ke̱ mo͡u li̱ mei. Godihạ yo͡u e̱ Duo
Bolofe̱i̱ ke̱ ne̱i̱, ei bi olo͡u fe̱i̱ Godihạ eimoko͡u solo͡u do ne̱i̱ ke̱
tawamabadomo͡u.
13 Godihạ ne̱i̱ kahạ tạ ke̱ tobolo͡u be, ei sa sibige̱ ko͡umahạ
teweya ke̱ tobo͡u diyo mei, Duo Bolofe̱i̱hạ eimoko͡u hehegiei
tạ damale̱do ke̱no͡u tobolo͡u idi.
14 Godihạ e̱ Duo Bolofe̱i̱bo͡u de dala mei o kediạge bi
Godihạ ne̱i̱ ke̱me dafa idi, diạge ke̱me toto͡u degeimo͡u, sibige̱
meiyade tawale idi. Diạ tawaiyo mei kahạ yobe ko͡u gue,
Duo Bolofe̱i̱hạ diạmoko͡u hehegieiyo mei kahạ degemo͡u
kuhe kege tawale idi.
15 Duo Bolofe̱i̱bo͡u de dala o kediạsi midiho̱ kasaga̱i̱bo͡u
bolo̱bo͡u de figadi ke̱ tewe. Ha ke̱no͡u si, Duo Bolofe̱i̱bo͡u o
kediạ midiho̱be o tae ta file saga̱i̱ mei.
16 Godihạ kuguoko͡u be ko͡u gue nala̱i̱ dala,
O tahạ Hiye Ohạ fima̱i̱ ke̱ tawagamaba, e̱ge Hiye Oko͡u de
hehegile saga̱i̱? O tahạ kege ta degele saga̱i̱ meido.
Aisaia 40:13
Dino͡u si Kelesuhạ fima̱i̱bo͡u de dala.

3

Sosiko͡u dabai degedi kediạme Godihạ dabai degedi o sasa̱i̱

1 Mogo diạma, afu, ạ ni̱moko͡u hehegiei kelegebe, ni̱me
Duo Bolofe̱i̱hạ midiho̱ ke̱ sesele ili mei. Ni̱me to͡u e tagadi
midiho̱ ke̱ sesele idi o sasa̱i̱ dalaguamo͡u, ạ ni̱moko͡u kuhe
hehegiei. Ni̱me dihi die̱ sạ degei, Kelesuhạ degei kahạ sibige̱
ke̱me ni̱ ta tawale ili mei.
2 Ạ ni̱moko͡u ko͡u hehegiei ke̱me ạ bu sạ degei ke̱no͡u ne̱i̱.
Nale̱ gofo͡u degei ke̱me ni̱ toto ta nale̱ saga̱i̱ mei delei. Ifine,
ni̱me nale̱ gofo͡u degei ta nale̱ saga̱i̱ meido dala.
3 Ni̱me ni̱ to͡u e tagadi midiho̱ kasaga̱i̱ ke̱me ta to͡u fogo͡u
li mei. Yobe, ni̱ ni̱o͡u sie yogoko͡u kona degeimo͡u kona
degeimo͡u dele idi. Haba tạene biya idi kahạ degemo͡u,

ą tawalibe, nį tou e tagadi midihǫ kasagąį kę sesele idi. Midihǫ damalęyodele ili mei o sasąį kedią milou ga idi kęme nįne milou ga idi.

4 Damalędo, nį kile tie o ilo kelege tobou dibe, eibe Pol sesele iliyodele idi. Haba nį kile tie o ilo kelebe ei Apolos sesele iliyodele idi. Midihǫ kegei kęme damalęyodele ili mei o sasąį kedią milolou idi.

5 Nį defęįdo tawale fimąma. Apolos ęme koyo? Pol ąme koyo? Elebe dabai degele idi onou. Hiye Ohą elemokou dedęį ęsofęį ęsofęį nęįmou ya, dabai ta, dabai ta de degele imou, nį Hiye O Yesukou damalęyodema dalagua kehę.

6 Ąme segei hou sogodi o kę są degei. Haba Apolos ęme segei huęį nędi o kę są degei. Kęnou si, Godihąnou degeiye, segei hou kęme folo hiye degeli.

7 Segei hou sogodi o kęme hǫbou mei. Huęį nędi o kęne hǫbou mei. Godi ęnou si hǫbou dala, yobe ę nelęyenou segei hou kę hiye degemou ili.

8 Segei hou sogodi o kębou, huęį nędi o kędilie dabai degele idibe, fį tanou fęį dege degele idiye, ha dabai kahą hebe kę molo□ube ęsofęį ęsofęįnou malą ile.

9 Elebe Godihą dabai degele idi o. Godibou de dabai degele idi. Nįme Godihą hebe hai sa są degei.

Sosikou dabai degedi obe mosǫ togodi o kę są degei

Nįme Godihą ę mosǫ, yo□u togoulu kehę.

10 Godihą ą habaguguegumou, ąme mosǫ togodi bose kę są degei, moutima fogou mou, o taha mosǫ mouti tagetou togoulu kehę. O koyo dią mosǫ togoubabe, defęįdo togoma.

11 Moutima fogou kę haba o ta ną igile muguoba, haba mouti gehę ta fogou da. Moutima fogou kęme Yesu Kelesu ęnou.

12 Mouti tagetou mosǫ togolo idibe, o ilo kediąme sele igi golye mosǫ togolo ili. Ilo kediąme sele igi silvaye togolo ili, ilo kediąme sele igi kuidihǫ fai degeiye togolo ili, ilo kediąme hebeye togolo ili, ilo kediąme diǫye togolo ili, ilo kediąme hiyę dioye togolo ili.

13 Kegei degemou, mosǫ olou fęį togogama mei degeiba, sawisiei Godihą o sasąį di tą sale kelege, dabai di degele i kęme Godihą douye tefega dugulo, dabai bolǫ, he kasagąį deba kę tefega duguoba file dala.

14 O ę mosǫ douye nalį mei kęme ę hebe bolǫ kę molo□u.

15 O ẹ mosọ douye olou feị naạma mei degei debabe, ẹme
dabainou degei. Hebe bolọdo ẹ ta molo□u mei. Ẹ dabai
makoma mei degele, ha kẹnou si yo□u ẹme makolo mei. O
kẹme mosọ douye nọụmou, o tae figạmou, figikou dogogu
kẹ sạ degei dalale, bibou mei.

Nịme Godi yo□u ẹ mosọ

16 Nịme Godi yo□u ẹ mosọ. Godihạ Duo Bolofẹịhạ nị
duledu dala kẹme nị tawaiyo mei?
17 O tahạ Godihạ mosọ kẹ makoubabe, Godihạ o kẹne
makolo. Yobe, mosọ kẹme Godi yo□u ẹ mosọ kahạ degemou.
Mosọ kẹme nị.

Sa sibigẹ o kediạ hụ hebele fogudame

18 Nị nịou sie ogou gadama. Nị kile o tahạ yo□usie ẹme
sa sibigẹ tewebe hiyedoyode tawaibabe, o kẹme fị bohou
yede. Ẹ fị boholou ba, damalẹyodili mei o sasạị kediạ dihịle
kokou be ẹme totou degei o sagạị dalaba dugulo. Kẹnou si
Godihạge ẹme tewe oyode tobolou.
19 Yobe, Godihạ dihịle kokou be sa sibigẹ tewe kẹme ta
hiye mei. Godihạge sa sibigẹ ko□uhạ tewebe totou degeinou
yode tawali. Damalẹdo, Godihạ kuguokou be kou gue nalạị
dala,

Tewe o kediạ ogou gadi midihọ kẹ milou goumou be,
Godihạge salẹmạịye tou di sagạị kẹnou tefele tou
lamou ama dala. *Jop 5:13*

20 Haba tabe,

Hiye Ohạ tawadibe, tewe o kediạ fimạ idi kẹme sibigẹ
meidade tawadi. *Buk Song 94:11*

21 Kegei degemou, nị sa sibigẹ o ei hụ kẹ hebele fogudama.
Damalẹdo, bi olou feịbe nị bi.
22 Damalẹdo, Pol ạ, Apolos, Pita eibe nị mogonou. Sa
sibigẹ kẹne nị binou. Fịbou dalagua kẹbou, tofigile i kẹbou,
ifi kou bou gebou, habage sawisiale kẹbou debe olou feị nịou
nị binou.
23 Nịnou sibe Kelesuhạ ẹ bi. Kelesube ẹme Godihạ bi.

4

Hiye O yo□unou ẹ dabai degele idi o sasạị kediạ figale

1 Kegei degemou, nịge eibe Kelesuhạ dabai degedi o,
Godihạ tạ mogogou kẹ dia dalaguadidade tawama.
2 Dabai degedi obege ẹ bosehạ tạ kẹ dulo seseyedei, ẹ
bosehạ ẹ dafaiye domou.

3 Kelesuhạ dabai, ạ degedi kẹme nị fileba, hebe kasagạị kẹ
ạmoko͡ou nelẹbe tạbo͡u mei. Tạ sai fidi hiye o tae ạ tạ salene
tạbo͡u mei. Ạ dabai degedi kẹ mayo□ùsie ta file mei.
4 Ạ tawalibe, ạ midihọ kasagạị ta milo͡u li meidade
tawaliye, kẹno͡u si sa sibigẹ kuoko͡u ge ạme dọụdo oyode
toblo͡u mei. Hiye O yo□uno͡u tawaga filesi bolọ.
5 Tạ sale hiyebe you kahạ degemo͡u, nị yogo toto ta file
tobo͡u dama. Hiye Ohạ haguale kẹno͡u baha duwoma. Hiye
Ohạ haguale kelegebe, huliạ kodu mogogou dala kẹme olo͡u
fẹị hohọ koko͡u tamạ degele. O sasạị kediạ fimạị kẹne tamạ
degele. Kelegeno͡u be, Godihạ die midihọ milo͡u gadi kahạ
hebe kẹ dimoko͡u nẹmo͡u ile.

Sa Korin o sasạị kediạ dio□u die hụno͡u hebele fogulo i

6 Mogo diạma, Apolos ele dabai degele idi kamahạ
tạ makai, ạ ko͡u hegi koko͡u defẹịdo fimạma, nị Godihạ
kuguoko͡u nalạgai kẹ ta gobo͡u dama. O tahạ hụ kẹno͡u
hebele foguoba, haba o tahạ hụ kẹ huyafẹị degedama.
7 Mogo tano͡u tano͡u diạma, o koyohạge nạme hiye o
degeyede tobolou? Nạme hiye o mei. Bi olo͡u fẹị nạ
dala kẹme Godihạ nạ solo͡u do degemo͡u nẹị. Nạ nẹ hụ
kadegeimo͡u hebele foguya?
8 Nịme guoko͡u hiyedo degeiyodele ili. Haba bi hiyedone
dalaguayodele ili. Nị nịo͡u sie nịme hiye o hụbo͡u yodele
ilibe de damalẹ, ha gulokou? Nịme hụbo͡u o bolọ debabe, di
olo͡u fẹịne hụbo͡u ono͡u dalame.
9 Ạ tawalibe, sa sibigẹ kuoko͡u be, Godihạge ẹ tạ-bolofẹị-
malạ-suluguadi-o eibe uwagedo dogogumo͡u dalaguadadili.
Eibe o ilo kelege tạ sama wouba tofigile ileyode maka degei
o sạ degei. Damalẹdo, eibe sa sibigẹ o sasạịbo͡u, ẹsol obo͡u
diạ dihịle koko͡u oe wala iba tofigile kẹno͡u baha duwogua.
10 Ei Kelesuhạ hụ hebele fogudi kahạ degemo͡u, eibe o
sasạị kediạ dihịle koko͡u be toto͡u degele i o sạ degei dalagua.
Nịge nịo͡u sie tewe oyodemo͡u, Kelesuko͡u damalẹyodei o
bolọdoyodele idi. Haba eibe nịge nelẹ meiyodele idi. Nị
nịo͡u sie nịme nelẹbo͡u yodele idi. Nịme o sasạị kediạ dihịle
koko͡u be hụbo͡u dalaguayodele idi. Eino͡u sibe nịge hụbo͡u
meiyodele idi.
11 Ei afu hegiebo͡u, huẹị nalẹ sagạịbo͡u degemo͡u hagulugi,
ifine kuhẹ. Eibe yukuei bolọ mei. O ilo kelegebe ei bo͡u
basiano͡u woma fofo͡u gule idi. Eibe mosọ mei.

12 Nalẹ̱ mo͡u lạmo͡u be, ei dobogo͡uye dabai hiyedone degele idi. O sasạ̱i ilo kediạ ei susuga tobolo͡u imo͡u be, eige Godihạ nị̱moko͡u midihọ̱ bolọ̱no͡u hehegieyedele idi. O kediạ ei makolamo͡u degele imo͡u be, ei gofo͡u degediyo mei, nelẹ̱do dege dalaguadi.

13 Eibe o kasagạ̱iyode tobolo͡u imo͡u be, eige tạ bolọ̱ kẹ̱no͡u tobolo͡u idi. Afune, sa sibigẹ̱ o sasạ̱i kediạge eibe mabo͡u kofai baga igiselamo͡u degemo͡u haguabe demo͡u, ifine kuhẹ̱.

Polhạge sa Korin o sasạ̱i kediạme ẹ̱ midihọ̱ kẹ̱no͡u sesele imabadomo͡u tagai

14 Ạ̱ nalạ̱i ko͡umahạ yobe nị̱ sidifi degemabadomo͡u nalọ̱ụyo mei. Nị̱me mạ sisigọ̱ sạ degei, ạ nị̱moko͡u solo͡u do degemo͡u kuhe egele tobolo͡u.

15 O sụ̱ụdo, 10,000 kege kediạ nị̱ wo͡u ma, Kelesuhạ tạ kẹ̱ hehegie dala debabe, o sụ̱do kediạme nị̱ ayedo mei. Ạ̱no͡u si nị̱ ayedo degei. Ạ̱buko͡u ile, Yesu Kelesuhạ tạ uwo bolofẹ̱i kẹ̱ nị̱moko͡u hehegie tobou kelege, ạme nị̱ aye dege dalali, ifine kuhẹ̱.

16 Kegei degemo͡u, ạ nị̱me midihọ̱ ạ milo͡u di sagạ̱i kẹ̱no͡u milo͡u mabeedili.

17 Nị̱me mạ tạ kẹ̱ dulo sesemabadomo͡u, ạ Timoti tobo͡u ba nị̱moko͡u ile. Timoti ẹ̱me mạ dihi sạ degei. Ạ̱ ẹ̱moko͡u hohọ̱ hiyedo degeli. Ẹ̱ Hiye Ohạ dabai degelebe ta dafadiyo mei, defẹ̱ido degedi. Kegei degemo͡u, Timoti ẹ̱ nị̱moko͡u ile foloba hehegile, midihọ̱, ạ Yesu Kelesu sesele idi kẹ̱ haba hehegile, afu ạ hehegiei kẹ̱ nị̱ toto͡u degeiye domo͡u. Tạ ẹ̱ hehegile kẹ̱me, ạne damalẹ̱yodele i o sasạ̱i, sa sa olo͡u fẹ̱i kediạmoko͡u hehegie totobo͡u mo͡u siadi.

18 Nị̱ o ilo kelege ạme nị̱moko͡u boholo͡u mạ haguale meiyode tawale ili kahạ degemo͡u, nị̱me tạ ạ ko͡u hehegie tobou kẹ̱ dafolu.

19 Kẹ̱no͡u si, Hiye Ohạ tagaibabe, ạ nị̱moko͡u ilebe hafẹ̱i degeli. Ạ̱ nị̱moko͡u folo dalali tawalebe, tạ dudiyo mei o kediạ tạeno͡u tobolo͡u ilidade tawale. O kediạ Godihạ nelẹ̱ye tobolo͡u ili? Damalẹ̱ he gulokou, ạ kẹ̱ tawalamo͡u degeli.

20 O sasạ̱i, Godihạ wolo͡u daladi kediạge tạeno͡u tobolo͡u idiyo mei. O sasạ̱i kediạme Godihạ nelẹ̱yeno͡u ẹ̱ tạ dulo sesele yadi.

21 Nị̱ ạ kage degele kẹ̱ tagaiya? Ạ̱ ile foloba, nị̱ egele wolo kẹ̱ tagali? He, ạ solo͡u do degeba, nị̱moko͡u tạ amafẹ̱i tobolo͡u kẹ̱ tagali?

Midiho̱ kasaga̱i̱, damale̱yodele i o sasa̱i̱ kediąbo͡u de dala ke̱me dio͡u do̱u̱sususumabeedei

(Ta̱ Hiye 5–6)

5

Damale̱yodele i o sasa̱i̱, sa Korin tie kilebe sasa̱i̱ hiyou mo̱u̱ o ta delei

1 A̱ dube, ni̱ kile o taha̱ sasa̱i̱ hiyou mala̱ dalayode tobolo͡u imo͡u du. Midiho̱ kasaga̱i̱ o kaha̱ milolo͡u ke̱me kasaga̱i̱ hiyedo. O kaha̱ e̱ ayeha̱ sasa̱i̱ ke̱ hiyou mala̱mo͡u, sasa̱i̱ ke̱bo͡u de dalayode tobolo͡u imo͡u du. Ke̱me midiho̱ kasaga̱i̱do, damale̱yodili mei o sasa̱i̱ kediąne midiho̱ kegei ke̱ ta milo͡u diyo mei.

2 Midiho̱ kegei ke̱me ni̱bo͡u de kile ko͡u dalaye, ke̱no͡u si ni̱ge ni̱o͡u ni̱ hu̱ hebele fogulo ili. Ni̱ solo͡u do dege gosoloba, midiho̱ kasaga̱i̱ milou o ke̱ igile muguba mo͡u yo͡uwa dalabasi bolo̱.

3 Damale̱do, a̱me ko͡u ahudo dalaye, ha ma̱ fi̱be ni̱bo͡u de dalali, a̱ file dugulube, midiho̱ ke̱me kasaga̱i̱do dugulu.

4 A̱ di Hiye O Yesuha̱ hu̱ya ke̱ tobo͡u lamo͡u. Ni̱ olo͡u fe̱i̱ kefeguoba, hagi̱ ke̱ do̱u̱sususuma. Ma̱ fi̱be ni̱bo͡u de dalaba, di Hiye O Yesuha̱ nele̱ kaha̱no͡u ni̱ dogo͡u guo dalale.

5 Kege kefeguoba, o kegei ke̱me Tama̱ko͡u seseguma. Seseguba, o kaha̱ to͡u ke̱me ko͡u makoloye, ke̱no͡u si uwage sawisiei, Hiye Oha̱ haguale kelegebe, o kaha̱ fi̱ ke̱me Godiha̱ mo͡uba, e̱ bologua̱ dalale.

Damale̱yodele i o sasa̱i̱, sa Korin tie kedia̱ o midiho̱ kasaga̱i̱ milou ke̱ igile mugumabeedei

6 Ni̱o͡u ni̱ hu̱ hebele fogudi midiho̱ ke̱me bolo̱ mei. O͡u sidi mola huyadefe̱i̱ ke̱ o͡u saga̱i̱ ke̱bo͡u de tiagewoma fogo͡u mo͡u be, yo͡unno͡u fofolugi hiye degedi. Ni̱ kegedi ke̱me ta tawaiyo mei?

7 O͡u sidi mola kasaga̱i̱ ta ni̱bo͡u de dala ke̱me hebele fila̱ma. Hebele fila̱ba, ni̱me o͡u ebele ke̱no͡u dalama. Ke̱no͡u si, a̱ tewe, ni̱me o͡u sidi mola ke̱ dala mei. Yobe, Kelesu e̱me o kedia̱ woumo͡u tolo i kaha̱ degeimo͡u. Damale̱do, o kediąge e̱me Gabama I Sawisiei* kaha̱ wai sipsip wili sa̱ dege woumo͡u tolo i.

---

* **5:7 5:7** *Gabama I Sawisiei*kelege, Juda o kediąge wai sipsipbo͡u, o͡u mola mei ke̱bo͡u de nala̱ idi. Na̱ Matyu 26:2 kaha̱ tawale ta̱ koko͡u dugu.

8 Kegei degemou͡, sawisiei hiye kaha̱ dowo ke̱me di o͡u molabou͡ mei o͡u si ke̱nou͡ na̱me. Oe o͡u sidi mola olou͡ fe̱i ke̱ igisedi ke̱nou͡ tefele, dine midiho̱ kasaga̱i milou͡ gadi ke̱ olou͡ fe̱i tou͡ fogou͡ fogou͡ ile, midiho̱ sibigi mei ke̱bou͡, ta̱ damale̱do tobou͡ di midiho̱ ke̱bou͡ denou͡ milou͡ game. Midiho̱ bolo̱do ke̱me ebele o͡u, molabou͡ mei ke̱ sa̱ degei.

9 A̱ kuguo ni̱mokou͡ nala̱ma ne̱i kokou͡ ge toboube, ni̱me sasa̱i hiyou siadi obou͡, haba o hiyou siadi sasa̱ibou͡ de dalaguadamabeedei.

10 A̱ ke̱ toboube, ke̱me sa sibige̱ kuokou͡ sasa̱i hiyou siadi obou͡, o hiyou siadi sasa̱ibou͡ olou͡ fe̱i kediа̱me ni̱ tou͡ fogou͡ mabeede ta tobou͡ li mei. O taha̱ bima̱i duguo tagadi obou͡, o womamou͡ bi hiyou mo□udi obou͡, ogou͡ gai godikou͡ diho̱ baga̱ tobou͡ di obou͡ olou͡ fe̱i kediа̱me ni̱ tou͡ fogou͡ mabeede ta tobou͡ li mei. A̱ kege tobou debabe, ni̱ge midiho̱ kasaga̱i milou͡ ga idi o sasa̱i olou͡ fe̱i kediа̱me tou͡ fogou͡ ba, sa sibige̱ ko□u olou͡ fe̱i tou͡ fogou͡ dolo fogou͡ yale.

11 Ke̱nou͡ si a̱ ko□u nala̱i kaha̱ sibige̱be kou͡ gue, damale̱yodei o ta, ni̱ mogoha̱ sasa̱i hiyou degeibabe, ni̱me o ke̱bou͡ de hobou͡ daladama. Nebe ke̱nou͡ tefele, o taha̱ bima̱i duguo tagadi midiho̱ ke̱bou͡, ogou͡ gai godikou͡ diho̱ baga̱ tobou͡ di midiho̱ ke̱bou͡, susuga tobou͡ di midiho̱ ke̱bou͡, tigi kolo hue̱i gofo□u degei hiyedo na̱di midiho̱ ke̱bou͡, o womamou͡ bi hiyou mo□udi midiho̱bou͡ olou͡ fe̱i ke̱, ni̱ kile o taha̱ midiho̱ kegei ke̱ milou͡ babe, o ke̱bou͡ de hobou͡ daladama. Haba tabe, o kegei ke̱bou͡ de hobou͡ geleguo nale̱ na̱dama.

12 Damale̱yodele ili mei o sasa̱i kediа̱ file ke̱me ma̱ bi mei. Ke̱nou͡ si damale̱yodele i o sasa̱i ni̱ hagi̱ ta dugubabe ni̱ou͡ sie filebe bolo̱.

13 Godiha̱ge damale̱yodele ili mei o kediа̱me ta̱ sale. Kuguokou͡ be kou͡ gue nala̱i dala,

Midiho̱ kasaga̱i milou͡ di o, ni̱bou͡ de kile dala ke̱me igile mugumabeedei. *Lo 17:7*

6

Damale̱yodei o sasa̱i dige diyou͡ sie yogo ta̱ souba ta̱ souba dedame

1 Damale̱yodei o sasa̱i ni̱ kile o bolo̱u̱ ta dilou͡ sie ta̱e biyaba, o tanou͡ taha̱ Godiha̱ o sasa̱i tobekou͡ muguo ile,

damalẹyodele ili mei o kediạ dihịle kokọ̀u ge yogo kẹ tạ soubabe, midihọ kẹme bolọ mei, kasagạịdo.

2 Uwage sawisiei kelege, Godihạ ẹ o sasạị kediạ sa sa o sasạị fileba, tạ sale kẹme nịge de tawale ili? Kegei degemọ̀u, ifi kọ̀u bọ̀u ge hagị huyadefẹị tạ salebe dabai hiyedo mei.

3 Dige ẹsol o kediạne fileba, tạ sale kẹme nị de tawale ili? Kegei degemọ̀u, sa sibigẹ kuokọ̀u ge tạe biya idi kẹ tạ salebe hiyefẹị mei.

4 Tạe biyoumọ̀u biyoumọ̀u demọ̀u be, nịge kageimọ̀u damalẹyodili mei o kediạ tạ samabeede tobolọ̀u idiya? O kediạme damalẹyodei o sasạị di dihịle kokọ̀u hụbọ̀u o mei.

5 Nị de sidifi degele ili? Damalẹyodele i o bolọụ dilọ̀u sie yogokọ̀u tạe biyouba biyouba debabe, nị tạ sai file obe de dala, ha mei?

6 Nị kọ̀u dalaye, kẹnọ̀u si nịge damalẹyodili mei o kediạ dihịle kokọ̀u ge nị nịọ̀u sie yogo tạ soumọ̀u tạ soumọ̀u dele idi. Kẹ degele idibe kasagạị hiyedo.

7 Tạ soumọ̀u tạ soumọ̀u dedi midihọ kahạ hegilibe, nịme Kelesuhạ midihọ kẹ sesega yadi kẹme tọ̀u fogọ̀u mọ̀u fiyasigei dala kuhẹ. Nị mogo tahạ nịmokọ̀u midihọ kasagạị ta milọ̀u babe, nịge hebe ta boholọ̀u nẹdama, mọ̀u duguo fogọ̀u ma. Haba nị mogo tahạ nị bimạị ta figọụbabe, tạbọ̀u meiyodelebe bolọ.

8 Kọ̀u kegeiye, kẹnọ̀u si nịge nịọ̀u sie yogokọ̀u midihọ kasagạị milọ̀u mọ̀u milọ̀u mọ̀u dedi. Nịọ̀u sie yogohạ bimạị figọụmọ̀u figọụmọ̀u dedi.

9 Midihọ kasagạị milolọ̀u idi kediạme Godihạ wolọ̀u daladi sa kokọ̀u fologale sagạị mei. Nịge kẹme de tawale ili? Kegei kahạ degemọ̀u, nịọ̀u sie ogọ̀u gadama. Nị kọ̀u tawama, sasạị hiyou siadi o kediạbọ̀u, o hiyou siadi sasạị kediạbọ̀u, ogọ̀u gai godikọ̀u dihọ bagạ tobọ̀u di o sasạịbọ̀u, o dilọ̀u sie hudibọ̀u, sasạị dilọ̀u sie hudibọ̀u, o sasạị kegele idi kediạme Godihạ wolọ̀u daladi sa kokọ̀u be ta fologale sagạị mei.

10 Hiyou mọ̀udi obọ̀u, o tahạ bimạị duguo tagadi obọ̀u, tigi kolo huẹị gofọ̀u degei hiyedo nạdi obọ̀u, yogo susuga tobọ̀u di obọ̀u, o woma bi hiyou mọ̀udi obọ̀u, o sasạị kegele idi kediạme Godihạ wolọ̀u daladi sa kokọ̀u be ta fologale sagạị mei.

11 Damalẹdo, nị ilo kelene kọ̀u kegele idiye, kẹnọ̀u si Godihạ nị duo tanọ̀u tanọ̀u olọ̀u fẹị bigimamọ̀u, nịme mạ biyodei. Hiye O Yesu Kelesuhạ hụya kẹ, di Godihạ ẹ Duo

Bolofẹ̱ihạ degeiye, nị̱me Godihạ o sasạ̱i dọụdo degele i dalagua kehẹ̱.

Di to͡u be Duo Bolofẹ̱ihạ ẹ mosọ

12 Nị̱ o ilo kelege tobolo͡u idibe, ạ ta degele fimọụbabe, ạ degelenọ͡u, kuolo͡u ta dala meiyode tobolo͡u idi. Tạ kẹ̱me ko͡u damalẹdoye, kẹ̱no͡u si midihọ̱ olo͡u fẹ̱i nị̱ milo͡u babe, nị̱ bologuạ ta dalale sagạ̱i mei. Damalẹdo, ạ kage degelababe, ạ ko͡u degelenọ͡u ye, kẹ̱no͡u si midihọ̱ kasagạ̱i tae ạ didiọ̱ degelebe, ạ dafa.

13 Nị̱ haba tobolo͡u idibe, nalẹ̱ olo͡u fẹ̱ibe gua kahạ bi. Gua ẹ̱me nalẹ̱ sadinọ͡u. Tạ kẹ̱ne ko͡u damalẹ̱ye, kẹ̱no͡u si Godihạ̱ge nalẹ̱bo͡u guabo͡u olo͡u fẹ̱i kẹ̱me makouba mei degele. Di to͡u kẹ̱no͡u sibe o hiyoubo͡u, sasạ̱i hiyoubo͡u de suluguadi kahạ bi mei. Di to͡u be Hiye Ohạ bi. Di Hiye O ẹ̱me di to͡u dia daladi o.

14 Hiye O tolo imo͡u, Godihạ haguạgi kahạ degemo͡u, haba ẹ̱ne yo□u ẹ nelẹ̱ hiyedo kahạ di haguạgile.

15 Kelesuhạ to͡u kẹ̱me nị̱no͡u . Nị̱ tano͡u tano͡u be Kelesuhạ to͡u bo͡u dala kẹ̱me nị̱ de tewe? Nị̱ to͡u kẹ̱ o hiyou siadi sasạ̱i kahạ to͡u bo͡u de gelegubabe de bolọ? Kẹ̱me bolọ mei.

16 O tahạ o hiyou siadi sasạ̱ibo͡u de dogo͡u guo dala kẹ̱me, diliebe to͡u tano͡u fẹ̱i degei. Nị̱ge kẹ̱me de tawale ili? Godihạ kuguoko͡u be tamạdo dege ko͡u gue nalạ̱i dala,

Dilie to͡u be tano͡u fẹ̱i dege dalale. *Stat 2:24*

17 Kẹ̱no͡u si o tahạ ta Hiye O Yesubo͡u de dogo͡u guo dalababe, diliebe fị̱ tano͡u fẹ̱i.

18 Sasạ̱i hiyou siadi midihọ̱bo͡u, o hiyou siadi midihọ̱bo͡u kẹ̱ olo͡u fẹ̱i to͡u fogo͡u babe, haba ta milo͡u gadama. Midihọ̱ kasagạ̱i ilo kahạge o to͡u be ta makolo mei. Kẹ̱no͡u si sasạ̱i hiyou siadi o kahạge yo□u ẹ to͡u no͡u makodi.

19 Duo Bolofẹ̱i, Godihạ nị̱mako͡u nẹ̱i, ẹ̱me nị̱ duledu dala. Nị̱ to͡u be ẹ mosọ kẹ̱me nị̱ge de tawale ili? Nị̱ to͡u be nị̱o͡u nị̱ bi meido.

20 Godihạ nị̱ mamọụbe, bi sibigẹ̱ hiyedoye mamọụ. Kegei kahạ degemo͡u, nị̱ to͡u hạge midihọ̱ bolọno͡u milolo͡u ba, Godihạ hụ hebele foguo ima.

Polhạ̱ obo͡u sasạ̱ibo͡u hulomo͡u daladi kahạ̱ tạ̱ kẹ̱ tobou

(Tạ̱ Hiye 7)

7

Polhạ obou sasạibou hulomou daladi kahạ tạ kẹ tobou

1 Yodu tạ, nị ạmokou kuguo nalạma nẹị kokou ge, ạ
nịmokou tawale tạbe kou gue tobou lamou. O nị sasạị hulo
mei dalalebe bolọ.
2 Kẹnou si, sasạị hiyoubou, o hiyoubou siadi midihọ kẹme
hiyedo milou ga ili kahạ degemou, o tanou tanou be yo□u ẹ
sasạibou denou dogou guo dalayedili. Haba sasạị kediạne,
dio□u die mạbou denou dogou guo dalamabeedili.
3 O ẹme sasạibou o debabe, ẹ tou be yo□u ẹ sasạihạ bi.
Haba sasạị ẹne obou sasạị debabe, ẹ tou be ẹ mạhạ bi. Dilie
dilou sie akogudama.
4 Obou sasạị, ẹ tou be ẹsofẹị bi mei, ẹ mạ diliou fa bi.
Sasạibou o ẹne, ẹ tou be ẹsofẹị bi mei, ẹ sasạị diliou fa bi.
5 Sasạibou obou hulo i, nele dogou guo sulugualebe, nele
nolou sie yogo tobekou muguoba, nele tou kẹ akogudama.
Kẹnou si, nele fị tanou degeba, Godikou defẹido dihọ bagạ
tobou laba, da tou fogou tafẹị dalamebeedema tou fogou ba,
ẹsofẹị ẹsofẹị dalalebe tạbou mei. Huyadefẹị kege dalagua
dema, haba boholou mạ ya, nolou fa dogou guo dalagualebe
bolọ. Kegeligi, Tamạhạ hagua tefele duguba, nele tou e
tagadi midihọ kasagạị kẹ milou ga iye.
6 Ạ tobolou kẹme kuolou tạ mei, mạ fimạiyenou tobolou,
nị dogou gulamou.
7 Ạ tagalibe, o sasạị olou fẹị gisiai, ạ sagạinou dege
dalalebe bolọ. Godihạ nelẹya kẹ ạme kegenou dala kuhẹ.
Kẹnou si, nelẹ Godihạ nẹmou ibe, o sasạị dimokou ẹsofẹị
ẹsofẹị de nẹmou i dalagua kuhẹ.
8 Gisiai o sasạibou, kuei sasạibou diạma, ạ nịmokou ne
tạ tobou lamou. Nị olou fẹịne ạ dege kẹ mou kegenou
dalagualebe bolọ.
9 Kẹnou si, nị tou e tagadi sagạị kẹme ta akogulo sagạị
mei debabe, nị ile hugalenou. Kegeligi, nị hiyouyenou
sulugueiye domou.
10 Sasạibou obou kou huga i diạma, ạ nịmokou kuolou
dogogulamou. Ko□ume mayo□u mạ fimạị mei. Hiye Ohạ tạ.
Kẹme kou gue, sasạiye ẹ mạ tou fogou idayede tobou.
11 Kẹnou si sasạị tae ẹ mạ tou fogou ibabe, ẹ haba o ta
hudayedili, mou yo□uwanou dalale. Kege ho fogou babe,

haba boholo͡u mą ileba, ę mąbo͡u de mogo dege. Haba oyene, ę sasą͡i hobo͡u hiyafogo͡u da.

12 O sasą͡i ilo diąma, ą nı̨moko͡u ne tą ta tobo͡u lamo͡u. Ko͡ùme Hiye Ohą ko͡u tobo͡u li meiye, ą mą fimą͡iyeno͡u tobo͡u lamo͡u. Damalę̱yodei o, ę sasą͡ibe Kelesuko͡u damalę̱yodili meiye, ha sasą͡i kahą ę mąbo͡u de dalale tagaibabe, o kahąge sasą͡i kegei kę̱me hobo͡u hiyafogo͡u da.
13 Haba damalę̱yodei sasą͡ine, ę mąbe damalę̱yodili meiye, ha o kahą ę sasą͡ibo͡u de dalale tagaibabe, sasą͡i kahą ę mą kegei kę̱me hobo͡u to͡u fogo͡u ida.
14 Yobe, damalę̱yodili mei o kę̱me ę sasą͡ibo͡u de dogo͡u guo dalamo͡u be, diliebe Godihą bi degei, sasą͡i kę̱me Kelesuko͡u damalę̱yodei kahą degemo͡u. Haba, damalę̱yodili mei sasą͡i kę̱ne ę mąbo͡u de dogo͡u guo dalamo͡u be, diliene Godihą bi degei, o kę̱me Kelesuko͡u damalę̱yodei kahą degemo͡u. Kegeli mei debabe, nı̨ sisigo̱ diąme Godihą dihı̨le koko͡u sibigibo͡u dalagua. Kę̱no͡u si nı̨ sisigo̱ olo͡u fę̱ibe Godihą ę bino͡u.
15 Kę̱no͡u si, damalę̱yodili mei o kahą ę sasą͡i damalę̱yodei kę̱ hiyafogo͡u laba degeibabe, nı̨ mo͡u duguo fogo͡u ma. Haba damalę̱yodili mei sasą͡i kahąne, ę mą damalę̱yodei o kę̱ to͡u fogo͡u ilaba degeibane, nı̨ hobo͡u akogudama. Damalę̱yodei o kę̱me haba gisiai bagalebe tąbo͡u mei. Damalę̱yodei sasą͡i kę̱ne haba gisiai baga siale kę̱me tąbo͡u mei. Yobe, Godihąge nı̨me mogo dege hemelę̱ fiya dalaguamabeedema ko͡u makai kahą degemo͡u.
16 Sasą͡i, ną nę̱ mą damalę̱yodili mei kę̱bo͡u de dogo͡u guono͡u dalababe, nę̱ mąhąne Kelesuko͡u yomogo͡u damalę̱yodele kę̱me ną ta tewe mei. Haba, o nąne nę̱ sasą͡i damalę̱yodili mei kę̱bo͡u de dogo͡u guono͡u dalababe, nę̱ sasą͡ihąne Kelesuko͡u yomogo͡u damalę̱yodele kę̱ne ną ta tewe mei.

Dibe Godihą yo͡u makai sagą͡i kegeno͡u dalaguame

17 Dibe Godihą yo͡u makai sagą͡i koko͡u no͡u kuhe dalame. Godihą di haguisai kelege diyo͡u delei sagą͡i, kegeno͡u kuhe dalame. Daladi olo͡u fę̱͡i kę̱me Hiye O Yesuhąge o tano͡u tano͡u olo͡u fę̱͡i dimoko͡u ko͡u nę̱mo͡u i. Damalę̱yodele i o sasą͡i, sa sa olo͡u fę̱͡i tie kediąmoko͡u ne ą kę̱no͡u totobo͡u mo͡u siadi.

18 Godiha̱ di haguisai kelegebe, o ilo ke̱lebe kolo diafigile i
delei debabe, o kediąme* dio͡u kegeno͡u dalaguama. Haba
o ilo ke̱lebe kolo diafigile ili mei debabe, diąne dio͡u
kegeno͡u dalaguama.
19 Kolo diafigidi midiho̱bo͡u, kolo diafigidiyo mei ke̱bo͡u
ke̱me sibige̱ ta dala mei. Godiha̱ ta̱ dulo sesedi midiho̱ ke̱no͡u
si sibige̱ hiyedo.
20 Ni̱me Godiha̱ ni̱ haguisai kelege, ni̱o͡u delei saga̱i
kegeno͡u kuhe dalama.
21 Godiha̱ na̱ haguisai kelegebe, na̱me fisimo͡u dabai
degedi ke̱ degele delei debabe, na̱ hagi̱ ta degeda. Ke̱no͡u
si fisimo͡u dabai degedi ke̱me to͡u fogo͡u yedeiba, na̱ ke̱ to͡u
fogo͡u basi bolo̱.*
22 O tabe fisimo͡u dabai degedi ke̱ degeimo͡u, Godiha̱
haguisai ke̱me Hiye O Yesuha̱ e̱ bi degema, e̱ dihi̱le koko͡u
fisimo͡u dabai degedi ke̱ fogo͡u mo͡u, mo͡u dalamo͡u dugu.
Ke̱no͡u si o tabe mo͡u dalamo͡u haguisai ke̱me Hiye O Yesuha̱
e̱ dabai degedi o degele.
23 Godiha̱ ni̱ mamo̱u̱be, bi sibige̱ hiyedoye mamo̱u̱. Kegei
kaha̱, ni̱ge sa sibige̱ o ilo kedią ni̱ fisileba egei gehe̱ ta
dumabeedeibabe, ni̱ die ta̱ ke̱ hobo͡u ta dudama.*
24 Mogo diąma, afu Godiha̱ ni̱ haguisai kelege, ni̱ kage ta
delei debabe, ifine ke̱no͡u tefele dalali, Godiha̱ yo͡uno͡u ni̱
dogo͡u guo dalaba suluguama.

Polha̱ gisiai o sasa̱i kediąmoko͡u tobou

25 Gisiai o sasa̱i diąma, ą Hiye Oha̱ ąmoko͡u tobou ke̱ tobo͡u
lamo͡u mei. Mayo͡u ma̱ fima̱iyeno͡u ni̱ egele tobo͡u lamo͡u.
Yobe, Hiye Oha̱ ąmoko͡u solo͡u do degemo͡u, e̱ degeiye, ąme
damale̱do ta̱ ke̱ hehegie tobo͡u di o degei.
26 Ifi ko͡u bo͡u gebe hagi̱ hiyedo hagulu kaha̱ degemo͡u,
ą tawalibe, ni̱me ni̱o͡u ifi gisiai dala saga̱i, kegeno͡u
dalaguama.
27 O na̱me ne̱ sasa̱ibo͡u, haba sasa̱i na̱ne ne̱ obo͡u debabe,
kegeno͡u kuhe dalaguama. O na̱, ne̱ sasa̱i hiyafogo͡u da.
Sasa̱i na̱ne, ne̱ ma̱ to͡u fogo͡u ida. Gisiai o debabe, sasa̱i
hulaba degeda. Gisiai sasa̱i debane, o hulaba degeda.

---

* **7:18 7:18** O kediąme Juda o. * **7:21 7:21** *Fisimo͡u dabai*degedi o ke̱me sele dabai degediyo mei. O kegei ke̱me o tae fisimo͡u dabai mo͡u yo͡uwa degedi.

* **7:23 7:23** Afu, Polha̱ delei kelegebe, selebo͡u o taha̱ e̱ dabai degele o ta molo͡u saga̱i degeimo͡u be, e̱ makisiko͡u ile, seleye fisiba dabai degele o ta mamo͡udi. Godiha̱si dibe seleye mamo͡u li̱ mei, Yesu e̱ kafei kaha̱no͡u di mamo̱u̱, di hebenito͡u bologuado dalamabadomo͡u.

28 Kẹnou si nạ sasại hulobe, kẹme midihọ kasagại mei.
Gisiai sasạiye o hulo kẹne midihọ kasagại mei. Kẹnou
si sa sibigẹ kuokou be, sasạibou obou huga ibabe, diạme
hagi hiyedo duguo dalaguale. Kegemou, ạge hagi kegei kẹ
nịmokou hagua koguba dugulo dafamou kuhe tobolou.
29 Mogo diạma, uwage sawisiei kelege hagi dugulobe hafẹi
degei. Kegei degemou, ifi kou bou ge yoma kugule ilebe
sasạibou o kediạme sasạibou mei o sạ dege dalama.
30 Gosolo idi o kediạme gosodiyo mei o sạ dege dalaguama.
Hohọbolou idi o kediạme hohọbou diyo mei o sạ dege
dalaguama. Bimại mamalạ idi o kediạme bi mei o sạ dege
dalaguama.
31 Sa sibigẹ ko□umahạ dabai degele idi o sasại ke-
diạmokou be dabai diạ degele idi kẹme sibigẹ ta dala
meidade tawamabeedili. Yobe, sa sibigẹ di ifi bou dalamou
dugulu ko□ume mei degeladi.
32 Ạ nịme sa sibigẹ kuokou ge hagi dugulo kẹme tagaiyo
mei. O gisiai ẹme Hiye Ohạ dabai kokou nou fimạmou,
midihọ Hiye Ohạ tagali sagại kẹnou milou lamou degedi.
33 Sasạibou o, ẹme sa sibigẹ bi kokou nou fimạmou,
midihọ ẹ sasạihạ tagali sagại kẹnou milou lamou degedi.
34 O kege fimạdi kahạ ẹ fimạibe bolọụ degei dala. Gisiai
sasạibou, gisiai baga suluguadi sasạibou kediạme Hiye Ohạ
dabainou degelamou fimạ idi. Sasại kegele i kediạge, diạme
Hiye Ohạ bi degeba, die tou bou die fịbou olou fẹi kẹme
bolọnou dalale kẹ tagale idi. Kẹnou si, sasại ẹ mạbou ẹme
sa sibigẹ bi kokou nou fimạmou, midihọ ẹ mạhạ tagali sagại
kẹnou milou lamou degedi.
35 Ạ kẹ tobolou kahạge nị dogou guba, nị bologuạdo
dalaguamabadomou kuhe tobolou. Ạ nị akoguyo mei. Ạge
nịme midihọ dọụdo kẹnou seseleba, sawisiei olou fẹi Hiye
Ohạ dabainou degele kẹ tagali.
36 O tahạ sasại ẹmokou tileyodema makai kẹ hulo sagại
hiyedo degeibabe tạbou mei, sasại kẹ hulonou. Sasại kẹme
mou kege dalaba, ẹ sasại kẹ hulo kẹme midihọ kasagại
degeiyo mei.
37 Kẹnou si, o tahạ sasại kẹ hu ho fogou bane tạbou
mei. O tae ẹme ta fisile mei, haba ẹ fimạiyene sasại hulo
meiyodema, ẹ tou bou ẹ fimạibou nelẹdo dege dalale kẹne
tạbou mei. Sasại kẹ hu ho fogou ba, dilie gisiai kegenou
dalababe, o kẹme midihọ kasagại degeiyo mei.

38 Oe sasa̱i e̱moko͡u tileyodema makai ke̱ hulo ke̱me ta̱bo͡u
mei. Haba, hu ho fogo͡u bane bolofe̱ido.
39 O hu sasa̱i ta, e̱ ma̱ teli mei dalababe, e̱ge e̱ ma̱bo͡u
deno͡u dogo͡u guo dalayede tobo͡u. Sasa̱i e̱ ma̱ ke̱ tolo ibabe,
e̱me kuei sasa̱i degele. Haba Hiye Oko͡u damale̱yodei o taha̱
sasa̱i kegei ke̱ hulobe ta̱bo͡u mei.
40 Ke̱no͡u si a̱ tawalibe, kuei sasa̱i kaha̱ o tage hu ho
fogo͡u babe, sasa̱i e̱me hoho̱bolo͡u ba bologua̱no͡u dalale.
O tae hubabe, hagi huyadefe̱i dugulo saga̱i tawali. A̱ ma̱
duledune Duo Bolofe̱i daladade tawalemo͡u, ta̱ olo͡u fe̱i ke̱
kuhe tobolo͡u.

Damale̱yodei o sasa̱i kedia̱ge gali, o tae ogo͡u gai godiko͡u ne̱i ke̱me de nala̱ ile?

(Ta̱ Hiye 8–10)

8

Polha̱ gali, ogo͡u gai godi kedia̱moko͡u sile ne̱di kaha̱ ta̱ ke̱ tobou

1 A̱ gali, ogo͡u gai godi kedia̱moko͡u sile nele̱mo͡u kuhe
nala̱ idi kaha̱ ta̱ ke̱ tobo͡u lamo͡u.* Ke̱me di olo͡u fe̱i ko͡u
teweyodele idi. Ke̱no͡u si di diyo͡u sie tewe oyode tobo͡u
babe, di diyo͡u di hu̱ ke̱no͡u hebele fogulu. Di solo͡u do degedi
midiho̱no͡u milo͡u basi, di nele̱do dege dalaguale.
2 O taha̱ e̱me tewe oyode ko͡u tawaliye, ke̱no͡u si e̱me defe̱i
ta tewe mei.
3 O koyoha̱ Godiko͡u hoho̱ degeli o ke̱me, Godiha̱ge tewedo.
4 Gali, ogo͡u gai godi kedia̱moko͡u sile nele̱ idi ke̱ nala̱ ilebe
ko͡u gue, di tewe, ogo͡u gai godibe mabo͡u no͡u, sibige̱ ta dala
mei, gulokouno͡u. Godibe gehe̱ ta dala mei. Tano͡u, e̱no͡u
dala.
5 Sa sibige̱ kuoko͡u godiyodele idibe su̱do. Agudileto͡u ne
dalagua. Haba hiye oyodele idi kedia̱ne su̱do ko͡u dalaguaye,
6 ke̱no͡u si di Godibe tano͡u fe̱ido, e̱me di Aye. Di Godi e̱me
bima̱i olo͡u fe̱i milo͡u gai kaha̱ e̱ yo. Dibe yo͡uno͡u dogo͡u
guo dalaba sulugualamo͡u degeli kuhe̱. Di Hiye O e̱ne tano͡u
fe̱ido, e̱me Yesu Kelesu. E̱ge bi olo͡u fe̱i milo͡u ga dalali, fi̱
gehe̱ ke̱ne dimoko͡u ne̱i.

---

* **8:1 8:1** Sa Korin koko͡u ge, Yesuko͡u damale̱yodili mei *o sasa̱i kedia̱ gali sile, ogo͡u gai godi kedia̱moko͡u nele̱ idi.*Gali si ke̱me makisiko͡u mo͡uma youmo͡u, o ilo kedia̱ seleye mamala̱ idi. Yesuko͡u damale̱yodei o kedia̱ Polko͡u ke̱ ko͡u yodulo i, *ei gali si ke̱ mo͡uma nale̱be de bolo̱?*

7 Kẹnou si Yesu Kelesukou damalẹyodei o sasai ilo kediạge
kẹme ta tewe mei, diạge wa, ogou gai godibe sibigẹbou
yade tawale idi. O kediạme ogou gai godi sesele idi kẹ
kou fogouye, ha gali sile nei kẹ nalạmou fimạ idibe, ogou
gai godibe sibigẹbou yode tawale idi. Kegei kahạ degemou,
diạme midihọ kasagai milolou yademou hagi degele idi, diạ
defeido tawaiyo mei kahạ degemou.

8 Kẹnou si nalẹ nọụbane, haba nạ ho fogou bane kẹme
Godikou ile a mei. Gali si kẹ nạdibe, sibigẹ ta dala mei. Nạ
ho fogou bane sibigẹ ta dala meinou.

9 Kẹnou si nịou tawaibou, nalẹ olou fei nị nalẹ tagali
kẹme kuolou ta dala meiye, ha nị kẹ nalạ ili kahạ degeiye,
damalẹyodei nelẹ mei degele i o kediạ mihịkou fiyasigeiye.

10 Tewe o ta nạ, ogou gai godi tahạ mosọkou folo, gali si
kẹ nọụba, defei tewe mei o tahạ kẹ duguoba, ẹne folo, gali
kẹ naiye.

11 Nạ kege degeibabe, nẹ mogo ẹ damalẹyodei nelẹ mei
degei, ẹ dowoye Yesu Kelesuhạ ẹ mamolo□uyodema tolo i
kẹme nạ tawaga kege degeli kahạge bou makoulu kehẹ.

12 Damalẹdo, nịge nị mogo, defei ta tewe mei o sasai
kediạmokou midihọ kasagai kege degeiba, diạ mihịkou
fiyasigeibabe, nịme Kelesukou midihọ kasagai bou degele
ili kehẹ.

13 Kegei kahạ degemou, ạ gali kegei kẹ naiye, mạ mogohạ
damalẹyodei kẹ fiyoubabe, ạge gali kegei kẹme haba ta nalẹ
mei.

9

Polhạ tạ-bolofei-malạ-siadi dabai ẹ degedi kahạ hebe kẹme sele ta mou lị mei kokou ẹ hohọbou

1 Midihọ ạ ko□u milou gadi kẹ nị duguo tawama. Tabe,
ạme kuolou mai ta dalamou kẹ sesediyo mei. Tabe, ạme tạ-
bolofei-malạ-siadi-o. Tabe, di Hiye O Yesube ạge kou dugu.
Haba tabe, ạ degeiye, nịme Yesukou damalẹyodele i dalagua
kehẹdade tawama.

2 O ilo kelegebe ạme tạ-bolofei-malạ-siadi-o meiyode
tawale iliye, kẹnou si nịge ạme dabai kẹ degedi odade tawale
i. Yobe, nị Hiye Okou damalẹyodei kahạ hegibe, ạme Hiye
Ohạ ẹ tạ-bolofei-malạ-siadi-o damalẹdo.

3 O ilo kele midihọ ạ milou di kẹ figa dugulo imamou
kasagaiyodele imou be, ạ diạmokou kou gue sima tobou di.

4 Ele* Hiye Oha dabai ke degedi kaha hebe keme, nige
elemokou nalebou hueibou de nele sagaiye, kenou si ni kege
ta degediyo mei.
5 Ele sasai damaleyodei ta dalaba, ele sasai kegele i kebou
wou ma dabai degemou sulugualebe nige kageimou akogulo
idiya? Hiye Oha e ta-bolofei-mala-suluguadi-o ilo kediabou,
haba e mala diabou, haba Pitabou dia kege degele idi keme
o tae ta akogudiyo mei.
6 Barnabas elenou si sele dabai degedi, mou ta dalale sagai
mei kaha degemou. Hiye Oha ta-bolofei-mala-suluguadi-o
ilo kediame kege degediyo mei, damaleyodele i o sasai kedia
dogou gulo idi kaha degemou.
7 Obe ami dabai degeimou be, dabai kaha hebe sele
mo□udi. Haba, obe hebe hai dabai degeimou be, segei sibige
nadi. Obe wai meme dia dalamou be, wai meme kaha bu
kou ke nadi.
8 A ta kegei ke tobolou be, a sa sibige kuokou o tae kou
tobou di sagai kenou sesega tobou yo mei. Kuolou ta,
kuguokou nalai kahane kenou tefele tobou dala.
9 Damaledo, Moseshа kuolou ta kahage kou gue nalai dala,

Nige wai bulumakou kedia alasi kolo tofou tofou gugulo
ibabe, kegeligi dia alasi nala iye deba, die mogou
hobou komuguo tigadama. *Lo 25:4*

Ni kage tawaiya? Godiha ke toboube, e damale wai
bulumakou tobou, ha kei tobolou?
10 Godiha ke toboube, e dimokou tobou. Nalai kaha yobe
kou gue, o taha hebe hai dabai hiyedo degeligibe, habage
nale segei ke e naledade tawadi. Alasi gama kolo gulu o ene
alasi ke ene naledade tawadi.
11 Oe segei hou sogodi sagai, kenou tefei, ele Duo Bolofeihа
ta ke ni solou fedu segei. Kegei kaha degemou, nige
elemokou tou dogou gudi bi nelebe de doudo? A nimokou
tobolou ko□u nele kenou si bolodo.
12 Bimaibou nalebou, ni o ilo kediamokou nele idi keme
elemokou ne hiyedo dege nelebe bolo.

Kenou si, ni bimai, ele molo□u sagai keme ele ta mou li
mei. Kegei kaha ele hagi hiyedo dugulo idi. Ele mou li mei
kaha yobe, Kelesuha ta uwo bolofei ke sa sa olou fei tefele
keme ele akogulo sagai mei.

---

* **9:4 9:4** *Polbou Barnabasbou* dilienou. Na 9:6 dugu.

13 Nị tewe, Godihạ mosọdu dabai degele idi o kediạme, die
nalẹbe Godihạ mosọkou ge malạ idi. Haba gali sile Godikou
nelẹ idi o kediạne huị ilo kelebe diạ nalạ idi.
14 Nebe kẹnou tefei, Hiye Ohạ dimokou kou gue tobou,
tạ uwo bolofeị tobolou idi o kediạmokou ne, diạ egei
hehegiedi dabai kahạ hebe kẹme o sasạị die tạ dulo idi
kediạ nẹmabeede tobou, Godihạ dabai degele idi o kediạ
mou tiasigeiye domou.
15 Kẹnou si nị bi, ạ molo□u sagạị kẹme ạ ta mo□udiyo mei.
Ifine, ạ nịmokou hawamou nalọụyo mei. Ạ hawolu debabe,
ạme sidifiye tolo ile sagạị degele. Hawadi midihọ kẹme ạ
tewe mei kahạ degeimou, ạ hohọ degeli. Midihọ, ạ sesedi
kẹ o tae akogulobe ạ dafolu.
16 Ạ tạ uwo bolofeị tobou dibe, mayo□u mạ hụ hebele
fogudiyo mei, dabai kẹme Hiye O yo□u degeyedei kahạ ạ
kuhe degedi. Ạ egei hehegie tobou ho fogou babe, kasagạị
hiyedo, ạme tawaibou siale sagạị.
17 Ạ mayo□u mạ tagaiya kẹnou dabai degeli debasi, ạ
dabai kahạ hebe kẹ kou molo□u. Ha, Godi yo□unou ạmokou
dabai kẹ degeyede tobou kahạ degemou, ạ dabai kahạ hebe
kẹ ta mo□udiyo mei.
18 Ạ Godihạ dabai degedi kahạ hebe kẹme kẹị molo□u?
Ạ nị bi kẹme kou molo□u sagạiye, haba ạ ta molo□u mei.
Hebe bolọ, ạ molo□ube, kẹme kou gue, ạge tạ uwo bolofeị kẹ
o sasạị kediạmokou hehegilebe hohọ hiyedo degedi. Dabai
kẹ degele hohọ hiyedo, ạ dugulu kẹme mạ dabai kahạ hebe
bolọdobe kehẹ.

Pol ẹme sa sa o sasạị olou feị kediạ die dabai degedi o

19 Ạme kuolou mạị ta dalamou kẹ sesediyo mei. Ạme
sa sibigẹ kuokou ge o tae fisimou dabai degediyo meiye,
kẹnou si mayo□u mạ tagaiya kẹnou, ạge o sasạị olou feị
Kelesukou damalẹyodema, dimokou gelegumabadomou die
dabai degedi o kuhe degei.
20 Ạme Juda o kediạbou de dalamou be, die midihọ kẹnou
sesedi, diạne Kelesukou damalẹyodema, dimokou gelegum-
abadomou. Ạme Moseshạ kuolou tạ dulo sesediyo meiye,
kẹnou si, kuolou tạ dulo sesedi o kediạbou de dalamou be,
ạne kuolou tạ dulo sesedi o sạ dege daladi, kegeiba diạne
Kelesukou damalẹyodema, dimokou gelegumabadomou.
21 Nebe kẹnou tefei, ạme sa ta o sasạị, Juda o ei
kuolou tạ dulo sesediyo mei kediạbou de dalamou be, ạne

kuolou̅ tạ dulo sesedi kẹ̱ fogou̅ mou̅, haba die midiho̱ kẹ̱nou̅ sesedi, diạ̱ne Kelesukou̅ damalẹ̱yodema, dimokou̅ gelegumabadomou̅. Kẹ̱nou̅ si ạ kege dalalibe, Kelesuhạ tạ, Godihạ ma̱i kẹ̱nou̅ dulo sesedi.

22 Nebe kẹ̱nou̅ tefei, ạ damalẹ̱yodei huyadefẹ̱i o sasạ̱i kediạbou̅ de dalalibe, ạme diạ dalagua sagạ̱i kẹ̱nou̅ tefele daladi, kegeiba diạ̱ne Kelesukou̅ defẹ̱ido damalẹ̱yodema, dimokou̅ gelegumabadomou̅. Damalẹ̱do, ạ sa sa olou̅ fẹ̱i o sasạ̱i kediạ midiho̱ kage degele imou̅ be, ạ̱ne diạ degeli sagạ̱i kẹ̱nou̅ sesedi, diạ ilo kele Kelesukou̅ damalẹ̱yodele iba, Godihạ mamo⃗uyadomou̅.

23 Ạ̱ tạ uwo bolofẹ̱i kẹ̱ hehegie tobou̅ lamou̅, dabai hiyedo degedi, bi Hiye Ohạ nelẹ̱yodema makai kẹ̱me ạ̱ne molo⃗u sagạ̱i degeimou̅.

Di nelẹ̱do dege fo̱u̱kua ileba, hebe bolo̱do kẹ̱ mo⃗ume

24 O su̱do kou̅ fo̱u̱kua idiye, ha o tanou̅ fẹ̱iyenou̅ si ẹ̱bukou̅ foloumou̅ be, hebe bolo̱do kẹ̱me ẹ̱ mo⃗udi. Hebe bolo̱do kẹ̱ mo̱u̱ o kahạ fo̱u̱kuai sagạ̱i kegenou̅ do kuhe fo̱u̱kua dema.

25 Obe fo̱u̱kuai ẹ̱bukou̅ folo sạ degeimou̅ be, tou̅ do̱u̱susu dabai hiyedo degele idi, hebe bolo̱do kẹ̱ mou̅ lạmou̅. Hebe bolo̱do, diạ molo⃗u kẹ̱me ta tofousogo dalale mei. Hebe bolo̱do, di molo⃗u kẹ̱si yo⃗u kegenou̅ kuhe dalale, ta mei degele mei.

26 Kegei kahạ degemou̅, ạ mou̅ yo⃗uwa fo̱u̱kuadi o sagạ̱i kege fo̱u̱kuadiyo mei. Ạ̱ dobogo⃗uye biyadi tewedo o kẹ̱ sagạ̱i dege degedi, dobogo⃗u mou̅ yo⃗uwa hebesediyo mei.

27 Ạ̱ mạ tou̅ do̱u̱susumou̅ be, mạ tou̅ ege mạ fima̱i bolo̱ kẹ̱nou̅ sesedi. Kegeligi, ạ egei tolou̅ sulugibe, mihi̱kou̅ fiyouba, ạ mạ dabai degeli kahạ hebe bolo̱do kẹ̱ ta mo⃗u ho fogouye domou̅.

10

Tefele duguye haguba, di fiyasigeiye

1 Mogo diạma, ạge ni̱me ạ tobou̅ ladi kẹ̱ tawale ile kẹ̱ tagali. Mosesha̱ delei kelege, ei kou̅ guai o olou̅ fẹ̱i kediạ mabi hayeya kẹ̱ to̱ dawala duoya kẹ̱ ilobou̅ dama yaibe, to̱ kamou̅ ile dalamou̅, mihi̱ fafagai degeiya kẹ̱ dasigei.*

* **10:1 10:1** Kisim Bek 14:15-22

2 Mabiye diạ wo͡u mamo͡u, dawala duoya kẹ ilobo͡u dama
yai kẹme fafeleya degedi kẹ sạ degei, Godihạ diạ olo͡u fẹibe
Moses sesemabadọmo͡u makai.
3 Diạ suluguamo͡u, nalẹbe Duo Bolofẹihạno͡u diạmoko͡u
nẹimo͡u, diạ nalạmo͡u suluguei.
4 Diạ olo͡u fẹido huẹine Duo Bolofẹihạno͡u nẹimo͡u
nalạmo͡u suluguei. Huẹi kẹme bogo to kelege migimo͡u
nalạmo͡u suluguei.* Bogo kẹme Kelesu yo□uno͡u diạbo͡u de
dogo͡u guo siei.
5 Suluguamo͡u, Godihạge o sasại sụdo ilo kediạmoko͡u
hohọ degeli mei. Hebe mei mihịno͡u saya kẹ suluguali
tofigile imo͡u be duguo fogo͡u suluguei.
6 Hagi, ei ko͡u guai o kediạ dugumo͡u i kahạge dimoko͡u
hegili kuhẹ, die midihọ kẹme kasagại, di kegei kẹ hohọ dege
milo͡u gadame.
7 Ei ko͡u guai o ilo kelege ogo͡u gai godiko͡u dihọ bagạ
tobolo͡u idi sagại kẹ tefele degedama. Godihạ kuguoko͡u be
ko͡u gue nalại dala,
O sasại kediạ duwoguali, nalẹbo͡u huẹibo͡u de nalạ imamo͡u
haguạ tofolo͡u ima, ogo͡u gai godiko͡u hobolo͡u idi.
Kisim Bek 32:6
8 Haba, sasại hiyoubo͡u, o hiyoubo͡u dene suluguadama. Ei
ko͡u guai o sasại ilo kediạ kegele i kahạ degemo͡u, sawisiei
tano͡u fẹi ta kelege, o sasại sụụdo, olo͡u fẹi 23,000 kege
tofigile i.*
9 Dige haba Hiye O tefele dugudame. Ei ko͡u guai o sasại ilo
kediạ kegele i kahạ degemo͡u, diạ ilo kele beiye gogoloumo͡u
tofigile i.*
10 Godiko͡u gofo□u dege tobo͡u dama. Ei ko͡u guai o sasại ilo
kediạ kegele i kahạ degemo͡u, makodi ẹsol o kahạ woumo͡u
tofigile i.*
11 Hagi, ei ko͡u guai o kediạ dugulo i kahạ tạ, Godihạ
kuguoko͡u nalạgai dala kahạge ifi dalagua o sasại dimoko͡u
hegili kuhẹ, o kediạ degele idi sagại kẹme di ta degedame,
uwage sawisiei hafẹi degeli kahạ degemo͡u.
12 Da nelẹdo dege daladade tawaibabe, defẹido dalame,
kegeligi fiyeiye.
13 Tefele dugu, nịmoko͡u felẹdi kẹme daga mei, o olo͡u
fẹido ko͡u dugudi kẹno͡u. Nị tefele dugu kegei kẹ dugubabe,

* **10:4 10:4** Kisim Bek 17:1-7 * **10:8 10:8** Namba 25:1-9 * **10:9 10:9** Namba 21:4-9 * **10:10 10:10** Namba 14:29

Godiha̱ yo□u degeleyodei ke̱me e̱ do̱u̱do degele. E̱ ni̱ dogou guba, tefele dugu kaha̱ ni̱ nele̱ ke̱ ta gabama folo mei. Godi yo□u e̱ nele̱yenou ni̱ dogou guba, ni̱ ta fiyale mei.

Di Godikou dihо̱ baga̱ tobolou gige, duo kasaga̱i kediа̱mokou ne dihо̱ baga̱ tobou dame

14 Ma̱ mogodo diа̱ma, a̱ kou tobou kaha̱ degemou, ni̱ ogou gai godikou hobou dihо̱ baga̱ tobou dama.
15 Ni̱me tewe o kaha̱ degeimou, a̱ ni̱mokou kuhe tobolou. Ma̱ ta̱ ke̱ defe̱ido figama.
16 Di kopekou tigi kolo hue̱i gofo□udo sou guomou, Godikou bolofe̱iyode tobou ma nolu̱gi, Kelesu e̱ kafei migi kokou ne fima̱mou, e̱me dibou de dogou guo daladade tawale idi. Nebe ke̱nou tefei, di ou si bafigine nolu̱gi, Kelesu e̱ tou kou fima̱dibe, dibe e̱ tou kokou sosou tanou fe̱i degei daladade tawale idi.
17 Ou si di nala̱ idibe tanou fe̱i kaha̱ degemou, dibe o sasa̱i su̱doye, ke̱nou si di olou fe̱ibe sosou tanou fe̱i dala.
18 Ni̱ge Israel o sasa̱i kediа̱ gali sidi midihо̱ kokou fima̱ma. O, Godiha̱ dou mosо̱ kokou gali sile, Godikou nele̱ idi kediа̱ge hui̱ ilo kele nо̱u̱mou be, o kediа̱ne Godibou de sosou tanou fe̱i degei ke̱me ni̱ kou tewe.
19 Kegeligi, a̱ tobou kokou ge, ni̱ge ogou gai godikou gali sidibe sibige̱ ta dalayade tawale iye. A̱ kege tobou li mei. A̱ge ogou gai godibe sibige̱ ta dala meiyode tobolou kuhe̱.
20 A̱ tobou kaha̱ sibige̱be kou gue, damale̱yodili mei o kediа̱ gali sima nele̱ idibe, diа̱me duo kasaga̱i kediа̱mokou nou sima nele̱ idi. Godikou ta sima nele̱ idiyo mei. Haba ni̱me duo kasaga̱ibou de gelegulo ke̱me a̱ dafa.
21 Ni̱ Hiye Oha̱ hue̱i kopekou sou gu ke̱ no̱u̱babe, duo kasaga̱i kediа̱ hue̱i ke̱me hobou ta na̱dama. Ni̱ Hiye Oha̱ ou si ke̱ no̱u̱babe, duo kasaga̱i kediа̱ ou si ke̱me hobou ta na̱dama.
22 Diyou tawaibou, Hiye Oha̱ kona degeiye. Ni̱ge di dede̱ibe Hiye Oha̱ dede̱i ke̱me gabama feleiyade tawale ili? Kegele saga̱i meido.

Di Godiha̱ hu̱nou hebele foguo ime

23 Ni̱ o ilo kelege tobolou idibe, di ta degele fimo̱u̱babe, di degelenou, kuolou ta dala meiyode tobolou idi. Ta̱ ke̱me kou damale̱doye, ke̱nou si midihо̱ olou fe̱i di milou goubabe, di bologua̱ ta dalale saga̱i mei. Damale̱do, di kuolou ta

dala meiye, kẹnou̍ si di midihọ kage kage ta milou̍ gamaba, nelẹdo dege ta dalaguale sagai mei.

24 Di diyou̍ sienou̍ dogou̍ gulaba degedame. Di o sasai ilo kediạmokou̍ ne dogou̍ gulaba degeme.

25 Gali hui daga daga makisikou̍ dalaba dugubabe, ni mamo□uma nalẹnou̍. Fimai hiye degeba, yodugadama.

26 Yobe, kou̍ gue nalai dala,

sa sibigẹbe Hiye Ohale. Haba, bi olou̍ fei sa sibigẹ kuokou̍
dala kẹne ẹ binou̍. *Buk Song 24:1*

27 Haba tabe, Yesukou̍ damalẹyodili mei o taha ni didigueibabe, ni yale kẹme tạbou̍ mei. Nalẹ olou̍ fei o kaha nimokou̍ neli kẹme ni nalẹnou̍. Fimai hiyedo degeba, yodugadama.

28 Kou̍ kegeiye, haba o taha tobolou̍ gi, gali hui ko□ume ogou̍ gai godikou̍ sile neiyode tobou̍ babe, nạdama. Nalạ ibabe, kẹme midihọ bolọ mei. Yobe, kegeligi kẹ tobou o kaha ni gali kẹ nọụba duguoba, hagi degeba, fi hiyedo maiye domou̍.

29 Ạge ni defeliyode tobou̍ yo mei. Ạ tobolou̍ be, o ta nime defeliyode tawai o kaha defeliyode tobolou̍.

Kẹnou̍ si, o taha kege tobou̍ ho fogou̍ babe, ni nalẹnou̍. Godikou̍ damalẹyodei o sasai dibe kuolou̍ ta dala mei. O yo□usie kuolou̍ mai o ẹ ạmokou̍ nạdayede tobou̍ babe, ạ de dulo sesele?

30 Ạ Godikou̍ bolofeiyode tobou̍ ma, nalẹ kẹ nọụbabe, o taha kageiye nalẹ kẹ kasagaiyode tobolou̍?

31 Ni nalẹbou̍, hueibou̍ de nolụgi, haba dabai kage kage ta degeligine, ni Godikou̍ nou̍ hohọbou̍ dema.

32 Ni Juda o sasaibou̍, Grik o sasaibou̍, Godikou̍ damalẹyodei o sasaibou̍ kediạmokou̍ defeido fimạba, midihọ ni milolou̍ kẹme diạ duguba, mihikou̍ fiyale sagai kẹme ni milou̍ gadama.

33 Ạne kegei kẹ degedibe, ạ midihọ o sasai olou̍ fei tagale idi kẹnou̍ milou̍ di. Yobe, ạ mayo□usie dogou̍ gulamou̍ mei. Ạ tagalibe, Godiha o sasai olou̍ fei kediạne mamo□uyadomou̍ tagali.

11

1 Ạ Kelesuha midihọ kẹ milou̍ di sagai, kẹnou̍ tefele, nine midihọ ạ milou̍ di kẹnou̍ milou̍ ma.

Polhạge nelẹ, Duo Bolofẹ̱ihạ solo͡u do nẹmo͡u i kẹbo͡u, haba sosi mosọko͡u kefeguo dabai degedi midihọ bolọdo kẹbo͡u de hehegie tobou

(Tạ Hiye 11–14)

Polhạ widio gogudi midihọ kẹ hehegie tobou

2 Ni̱ ạmoko͡u fimolụgi, tạ olo͡u fẹi̱ ạ hehegiemo͡u haguei kẹme ni̱ tolo͡u dala kahạ degemo͡u, ạ ni̱moko͡u bolofẹ̱iyode tobolo͡u kuhẹ.

3 Ạ ni̱moko͡u tạ tabo͡u de hehegie tobo͡u lamo͡u. Tạ kẹme ko͡u gue, Kelesube o di widio o. Sasạ̱i̱ kediạ widio obe die mạ. Godi ẹno͡u si Kelesuhạ ẹ widio o.

4 O koyo nạ, nẹ heti kạ̱ibo͡u de dihọ bagạ tobo͡u bane, egei hehegie tobo͡u bane, nạ nẹ widio o kẹ sidifi neli̱. Nẹ widio o kẹme Kelesu.

5 Kẹno͡u si sasạ̱i̱ koyo nạ, nẹ widio goguli mei dalali, dihọ bagạ tobo͡u de, ha egei hehegie tobo͡u de deibabe, nạme nẹ widio o, nẹ mạko͡u sidifi neli̱. Sidifi kẹme widio towe wạ̱i̱ sasạ̱i̱ kediạ sidifi dugudi kẹ sạ kegei.

6 Yobe, sasạ̱i̱ tahạ ẹ widio gogu ho fogo͡u babe, sasạ̱i̱ kẹme ẹ widio towe tọụ dege kagiyede. Kẹno͡u si, sasạ̱i̱ kediạ die widio towe tọụ dege kagilebe sidifi hiyedo degele idi. Haba walẹ kẹne sidifi hiyedo. Kegei kahạ degemo͡u, sasạ̱i̱ kediạme die widio towe gogumabeede.

7 O dibe di widio gogudame, dige Godihạ ẹ hụbo͡u ẹ nelẹbo͡u de hehegile idi kahạ degemo͡u. Sasạ̱i̱ kediạno͡u si die mạhạ ẹ hụbo͡u ẹ nelẹbo͡u de hehegile idi.

8 Godihạ obo͡u sasạ̱ibo͡u yufi milo͡u gai kelegebe, ẹ o miloube, sasạ̱i̱ kahạ to͡u e milo͡u li mei, ẹ sasạ̱i̱ kẹno͡u si o kahạ to͡u e milou.

9 Godihạ o miloube, o kahạ sasạ̱i̱ dogo͡u guyadomo͡u milo͡u li mei. Haba, Godihạ sasạ̱i̱ milou kẹsi, o dogo͡u guyadomo͡u kuhe milou.

10 Kegei kahạ degemo͡u, sasạ̱i̱ kediạ die widio gogudi kahạ ẹsol o kediạmoko͡u hegilibe, Godihạge sasạ̱i̱ kediạme ẹ dabai degemabadomo͡u makai kẹ hegili.

11 Ko͡u kegeiye, Hiye Ohạ di dogo͡u guo dalamo͡u be, sasạ̱i̱ diesofẹ̱i̱ dala mei, haba one diesofẹ̱i̱ dala mei. Sasạ̱ibo͡u obo͡u diạ dio□usie yogo dogo͡u gumo͡u dogo͡u gumo͡u dele idi.

12 Godihạge sasạibe o tou͡ ye milou kẹ sagại kẹnou͡ tefei,
obe olou͡ fẹi sasại kediạ mo͡uma felẹdi. Kẹnou͡ si bi olou͡ fẹi
kahạ ẹ yobe Godi.

13 Nịou͡ nou͡ kou͡ gue file duguma. Sasại tahạ ẹ widio gogu
ho fogou͡ ba, Godikou͡ dihọ bagạ tobou͡ babe kẹme de bolọ,
ha kasagại?

14 Midihọ di milou͡ gadi kahạ hegilibe, o ta ẹ widio towe
sasado dalababe, kẹme bolọ mei.

15 Sasại kediạ widio towe sasado dalababe, kẹme dio͡u
die similou. Godihạ widio towe sasado kẹ sasại kediạmokou͡
nẹi, die widio gogumabadomou͡.

16 O koyo nạ, ạ widio gogudi tạ kefẹi tobou kahạ hebe
kẹ tạe biyalaba degeibabe, nạ ko͡unou͡ tawa, eibe midihọ
gehẹbou͡ sesediyo mei. Godikou͡ damalẹyodele i o sasại olou͡
fẹi kediạne midihọ kẹnou͡ sesele idi.

Sa Korin o sasại kediạ Hiye Ohạ ou͡ sibou͡, ẹ huẹibou͡ debe
dọụdo nalạ idiyo mei

17 Ạ nịmokou͡ egele tobou͡ lamou͡. Midihọ nị milou͡ di
kokou͡ be ạ hohọ ta degeiyo mei. Yobe, nị kefeguo, Godihạ
dabai degeimou͡ be, dabai nị degedibe kasagạiyode tobolou͡
imou͡ du kahạ degemou͡. Damalẹdo, dabai nị degele idi kẹme
dọụdo degele idiyo mei.

18 Yomogou͡, ạ tạ hebenou͡ dube kou͡ gue, damalẹyodele i
o sasại nị egei dulamou͡ kefeguomou͡, tạe biyama filemou͡
be, fị tanou͡ dege dalagua meiyode tobolou͡ imou͡ du. Ạge tạ
kẹme huyadefẹi damalẹdade tawai.

19 Yobe, kokou͡ gebe O Hiye o seselibou͡, Hiye O seseiyo
meibou͡ debe tamạdo duguo tawale.

20 Kẹnou͡ si nị sosi mosọkou͡ kefeguomou͡, Godihạ dabai
degemamou͡, Hiye O yo͡u ẹ ou͡ sibou͡, tigi kolo huẹi
gofo͡udobou͡ de nị nalạ idi kẹme nịge dọụdo nalạ idiyo mei.

21 Nịge nị nalẹ kẹ totodo nolụgibe, o ilobou͡ file nalạ idiyo
mei. Haba, o ilo kelegene tigi kolo huẹi gofo͡udo kẹ hiyedo
dege nạma, fị totou͡ degele idi.

22 Kageimou͡, nị kege degediya? Nịme nalẹbou͡ huẹibou͡
de nạdi mosọbe mei sạ degei. Nịge Godikou͡ damalẹyodele
i o sasại kediạme mabou͡ sagại duguomou͡, nalẹ mei o sasại
kediạ kuhe sidifi nelẹ idi. Ạ kage tobolou͡? Ạge nịmokou͡ ta
bolofẹiyode tobolou͡ sagại meido.

Hiye O Yesuhạ ou sibou, tigi kolo huẹi gofo̱udo kopekou sou gu kẹbou de ẹ dabai degele idi o kediạmokou nẹi
(Matyu 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)

23 Tạ ạ nịmokou tobolou kẹme Hiye Ohạ ạmokou tobou kẹnou. Huliạ, Hiye O Yesu ẹme Judashạ ho o kediạmokou sesegu kelege, ẹge ou si ta malạ tolou mou,
24 Godikou bolofẹiyode tobou mamou, ou si kẹ bafigima tobou, ko̱ume mạ tou, ạ nị dowoye nelị kuhẹ. Nị ko̱u nolụgibe, ạmokou fimạmabeedei.
25 Ou si nạma mei degeimou, ẹ huẹi kopekou sou guo mạị kẹ malạ tolou mou tobou, ko̱ume mạ kafei. Mạ kafei ko̱umahạge Godibou de mogo degedi midihọ ebele kẹ hegili. Nị habagene kege nalạba, ạmokou fimạmabeedei.
26 Ou si kẹbou, huẹi kopekou sou gu kẹbou de nalạba, nị Hiye O ẹ tolo i kẹ hehegie tobou mou ibe deba, ẹ haba boholou mạ haguale.

Dige Hiye Ohạ ẹ ou sibou ẹ tigi kolo huẹi gofo̱udobou kẹ nalạbabe, di diyou sie file duguoba kuhe nạme

27 Kegei kahạ degemou, o koyohạ Hiye Ohạ ou sibou, huẹi kopekou sou gu kẹbou de mou yo̱uwa nọụbabe, o kẹme midihọ kasagạị degeli, ou bou tigi kolo huẹi gofo̱udobou kẹme Hiye Ohạ yo̱u ẹ tou bou kafeibou kẹ makai kahạ degeimou. Kẹ mou yo̱uwa nọụbabe, o kẹme hebe kasagạị molo̱u dala.
28 Kegei kahạ degemou, ou sibou, huẹi kopekou sou gubou kẹ nalạbabe, nị tanou tanou nịou sie fileba dugu, bolọ degeiba kuhe nạma.
29 O koyohạ Hiye Ohạ ẹ tou kokou fimạ ho fogou ba, ou sibou tigi kolo huẹi gofo̱udo kẹbou mou yo̱uwa nọụbabe, o kẹme midihọ kasagạị yo̱u degedi kahạ hebe kẹ molo̱u dala.
30 Kegei kahạ degemou, nị kile do o sasạịbou, tou nelẹ mei degele i o sasạịbou sụdo dalagua. Haba ilo kelebe tofigile i.
31 Di diyou sie defẹịdo file duguoba, Hiye Ohạ ou sibou, tigi kolo huẹi gofo̱udo kẹbou de nọụbabe, dibe hebe kasagạị kẹme ta malạ ile mei.
32 Kẹnou si, Hiye Ohạge di midihọ filemou dọụsusudi. Kegeligi, di sa sibigẹ kuokou damalẹyodili mei o sasạị kediạbou de tạ saiye touye domou.

33 Mogo diạma, kegei kahạ degemou͡, nị kefeguo, nalẹ gili
dege, toto nạdama. Nị o ilo kẹ baha duwoma.
34 Nị kile o tahạ hegie degeibabe, ẹ you͡u ẹ mosọkou͡ ge
nalẹ kou͡ nạma, sosi mosọkou͡ kuhe iyedili. Kegeligi, nị
kefeguo nọụbabe, gili nolụ kahạ hebe kasagạị kẹ mọụye.
Tạ isimo kẹme ạ nị̄mokou͡ ile foloba, hehegie tobolou͡.

12

Polhạge Duo Bolofẹihạ nelẹ daga daga dimokou͡ solou͡ do nẹmou͡ i kẹ hehegie tobou

1 Mogo diạma, ạ Duo Bolofẹihạ nelẹ daga daga nị̄mokou͡
solou͡ do nẹmou͡ i kẹ hehegie tobou͡ lamou͡.
2 Nị tewe, afudo, nị̄me damalẹyodele ili mei kelegebe, mou͡
you͡uwa dalamou͡, ogou͡ gai egei tobou͡ di o kediạ nị wou͡ ma,
fị̄ mei godi, tạ tobou͡ diyo mei kokou͡ yadi.
3 Kegei kahạ degemou͡, ạ tagalibe, nị kou͡u tawama, Godihạ
Duo Bolofẹi ẹme o tahạ duo kokou͡ dalababe, o kahạge
Yesube makoyede tobolou͡ mei. Haba o tanou͡ ta ẹ duledube
Duo Bolofẹi dala mei debabe, o kahạge Yesube Hiye Oyode
tobou͡ diyo mei.
4 Duo Bolofẹihạ nelẹ daga daga solou͡ do hiyedo nẹdiye,
kẹnou͡ si Duo Bolofẹibe tanou͡ fẹiye dala.
5 Hiye Ohạ dabai, di ẹsofẹi ẹsofẹi kou͡ degeleye, kẹnou͡ si
di Hiye Obe tanou͡ fẹi dala.
6 Di Godihạ dabai degedi kahạ tewe kẹme ẹsofẹi ẹsofẹi
kou͡ dalaye, kẹnou͡ si Godibe tanou͡ fẹi, ẹ nelẹyenou͡ di dogou͡
gumou͡, ẹ dabai ẹsofẹi ẹsofẹi degele idi.
7 Duo Bolofẹihạ ẹ nelẹ daga daga kẹme dimokou͡
mou͡ you͡uwa nẹiyo mei. Ẹ solou͡ do degemou͡ nelị, di
nelẹ kahạnou͡ diyou͡ sie yogo dogou͡ guba dogou͡ guba
demabadomou͡.
8 Kegei degemou͡, Duo Bolofẹihạ ẹ nelẹ ta kẹ o takou͡
nẹimou͡ be, o kahạge fimạị bolọdo dege dalali, tạ bolọdo
kẹnou͡ hehegie tobou͡ di. Haba nelẹ ta kẹ o ta kokou͡ nẹimou͡
be, o kamahạge tewe hiyedo degemou͡, tewe kẹ hehegie
tobou͡ di. Kẹnou͡ si Duo Bolofẹibe tanou͡ fẹi.
9 Duo Bolofẹihạ ẹ nelẹyenou͡ o ta Yesukou͡ damalẹyodema
nelẹdo dege daladi. Haba Duo Bolofẹihạ ẹ nelẹ kahạnou͡ o
tabe do o sasạị bologuọụmou͡ bolọ degedi. Kẹnou͡ si Duo
Bolofẹibe tanou͡ fẹi.

10 Duo Bolofe̱ihạ ẹ nelẹ daga daga kahạnoõ be, o tabe
midihọ gehẹ kẹ milõõ gadi. O tabe habage degele duguo
tobõõ di. O taege o sasại, duoye tolõõ i kẹme, duo kasagạiye
tou, he Duo Bolofe̱iye tou domõõ kẹ file duguo tawagadi. O
tabe tạ gehẹ tạe tobõõ di.* Haba o tabe tạ gehẹ kẹ tobõõ
mõõ bohõõ di.
11 Duo Bolofe̱ibe tanõõ fe̱iye, kẹnõõ si ẹ degeiyenõõ,
dabai kegele i olõõ fe̱ibe tamạ degeimõõ dugudi. Ẹ yõ̱u
ẹ tagaiya kẹnõõ ẹ dedẹi olõõ fe̱i kẹ damalẹyodele i o sasại
kediạmokõõ fimõõ i dala kuhẹ.

Dibe Yesuhạ tõõ kokõõ sosõõ tanõõ fe̱i dege dala

12 O tõõ be tanõõ fe̱i, kẹnõõ si ẹ tõõ kõõ be abogõ̱u,
dobogõ̱u, kehẹ, dihọ kegele i sụdo dalagua. Kegele i kẹ
olõõ fe̱i gelegumõõ be tõõ tanõõ fe̱i degei. Kelesuhạ ẹ tõõ
ne kẹ sagại kegeinõõ dala.
13 Yobe, Duo Bolofe̱ihạ nelẹyenõõ di fafeleya degeimõõ,
dibe Kelesuhạ ẹ tõõ kokõõ sosõõ tanõõ fe̱i degei dala. Juda o
sasại eibõõ, Grik o sasại nịbõõ, dabai degedi o sasại diạbõõ,
bose diạbõõ, di olõõ fe̱ibe Duo Bolofe̱ihạ tou dalagua kuhẹ.
14 Di tewe, o di tõõ be abogõ̱ubõõ dobogõ̱ubõõ kẹnõõ
fe̱i mei. Di tõõ kõõ be dihọ, kehẹ, mukuọ kegele i sụdo dala.
15 Abogõ̱u tae tobolõõ gi, ạme dobogõ̱u mei kahạ
degemõõ, ạme tõõ kõ̱umahạ bi meiyode tobõõ babe, kẹme
gulokou tobolõõ. Abogõ̱u kẹne tõõ hạ bi.
16 Haba, kehẹ tae tobolõõ gi, ạme dihọ mei kahạ degemõõ,
ạme tõõ kõ̱umahạ bi meiyode tobõõ babe, kẹne gulokou
tobolõõ. Kehẹ kẹne tõõ hạ binõõ.
17 Tõõ kokõõ be dihọnõõ debabe, dihọ kahạge obe tobõõ
ba de dulo? Dulo mei. Tõõ kokõõ be kihiyọụnõõ debabe,
kihiyọụ kahạge gali sili họ de dulo? Dulo meido.
18 Godihạ o sasại di tõõ milõõ gaibe, abogõ̱ubõõ
dobogõ̱ubõõ kegele i olõõ fe̱ido kẹme ẹ yõ̱u tagaiya kẹnõõ
defe̱ido asõõ giema fogou.
19 Di tõõ be dobogõ̱uyenõõ dalagua debabe, kẹme
damalẹ tõõ mei.
20 Damalẹ tõõ dobe kegei mei. Damalẹ tõõ dobe
dobogõ̱u, abogõ̱u, kehẹ, dihọ kegele i sụdoye, kẹnõõ si
tõõ be tanõõ fe̱ido dala.

---

* **12:10 12:10** *Tạ gehẹ tạe*tobõõ dibe kẹme Duo Bolofe̱ihạ tobõõ di tạ.

21 Dihọyege dobogo͡ukou be, nạ dala mei debabe, ạ
mayo͡unou sasale dalayode tobolou sagại mei. Widioyene
abogo͡ukou be, nạ dala mei debabe, ạ mayo͡unou sasale
dalayode tobolou sagại mei.
22 Kege tobou babe kẹme gulokou. Bi, di tou guebou
dalagua ilo kelebe dige tatabai degeiyode tawale idiye,
kẹnou si bi kediạ dala mei debabe, di tou be kasagại degeba
mou tilaba dugulo.
23 Tou hạ bi ilo, di sibigẹ dala meiyade tawadi kẹme di
similou di. Tou hạ bi ilo, di sidifi degedi kẹme di yukuei
kạiye gogudi.
24 Tou hạ bi ilo, di sidifi degediyo mei kẹme mou dala.
Kẹnou si Godihạ tou hạ bi olou fẹi asou giemamou dugube,
ilo kelebe hụ mei duguye, kẹnou si diạne sibigẹ dalayodema
makai.
25 Kegeligi, tou hạ bi ilo kẹ diafouye. Tou hạ bi olou fẹi
kediạ dio͡usie yogo dogou guba dogou guba deibasi bolọdo.
26 Tou hạ bi ilo tahạ do dugumou be, tou olou fẹine do
dugudi. O tae tou hạ bi ilo tahạ hụ hebele fogumou be, tou
olou fẹi hohọ degedi.

27 Nị olou fẹidobe Kelesuhạ ẹ tou. Nị tanou tanou be ẹ
abogo͡ubou dobogo͡ubou sạ degei dalagua.
28 Godihạ o sasại sosikou dabai degemabadomou makai.
Sasafẹibe, ẹ tạ-bolofẹi-malạ-siadi-o. Sasamabe, habage-
degele-duguo-tobou di-o sasại. Komạbe, ẹ midihọ hehegie
tobou di o sasại. Midihọ gehẹ gehẹ milou di o sasạibou,
do o bologuạdi o sasạibou, o dogou gudi o sasạibou, widio
o sasạibou, tạ gehẹ gehẹ tạe tobou di o sasạibou kediạne
Godihạ makai, ẹ dabai kẹ degemabadomou.
29 Nị kage tawaiya? Godihạ dabai degele idi o sasại
olou fẹidobe de tạ bolofẹi malạ suluguadi? Olou fẹidobe
de habage degelenou duguo tobolou idi? Olou fẹidobe de
Godihạ midihọ bolofẹi kẹnou hehegie tobolou idi? Olou
fẹidobe de midihọ gehẹ gehẹ kẹnou milou ga idi?
30 Olou fẹidobe de do o sasại bologuạ idi? Olou fẹidobe de
tạ gehẹ gehẹ tạenou tobolou idi? Olou fẹidobe de tạ gehẹ
gehẹ kẹnou boholou idi? Kegediyo mei, di tanou tanou be
dabai ẹsofẹi ẹsofẹi degele idi.
31 Kẹnou si nịge Duo Bolofẹihạ nelẹ daga daga hiyedo
folodo kẹ defẹido molo͡u tagama.

Di diyo͡u sie yogoko͡u solo͡u do degeiba solo͡u do degeiba deme

Kegei degemo͡u, ạ midihọ ta nịmoko͡u hehegielamo͡u. Midihọ kẹme bolọdo, di ta tawaga tobolo͡u sagạị mei.

13

1 Ạ tạ gehẹ tạe tobo͡u di kẹbo͡u, ẹsol o kediạ tobo͡u di tạ kẹbo͡u ko͡u tobo͡u diye, haba solo͡u do degedi midihọ kẹ milo͡u ho fogo͡u babe, ạme bala woumo͡u uwo degedi kẹ sagạịno͡u. Diọụ go͡umo͡u uwo degedi kẹ sagạị degeino͡u, sibigẹ ta dala mei.
2 Ạme habage degele kẹ ko͡u duguo tobo͡u di debane, Godihạ fimạị mogogou dala olo͡u fẹị kẹ ko͡u tewe debane, sa sibigẹ kuoko͡u tewe olo͡u fẹị kẹne ạ ko͡u tawagai debane, ạ Godiko͡u damalẹyodeibe, ạ tạ tobo͡u ba, bitọụye mạ tạ dulo tegulono͡u debane, kẹno͡u si ạ solo͡u do degedi midihọ kẹ milo͡u ho fogo͡u babe, dabai ạ degedi kẹme sibigẹ ta dala mei.
3 Ạ mạ bimạị olo͡u fẹị kẹ bi mei o kediạmoko͡u ko͡u nẹị debane, ạ mayo͡usie ko͡u sesegumo͡u, oe ạ tolo͡u mo͡u doulako͡u sigumo͡u ạ tolo i debane, kẹno͡u si ạ solo͡u do degedi midihọ milo͡u ho fogo͡u babe, ạme hebe bolọ ta molo͡u meido.

4 O sasạị solo͡u do degedi midihọ kẹme ko͡u gue, dafadiyo mei, midihọ bolọno͡u hehegiedi, kona degediyo mei. Midihọ kegei kẹ milo͡u di oyege yo͡u ẹ hụ hebele fogudiyo mei, yo͡usie hiye oyode tobo͡u diyo mei.
5 Solo͡u do degedi midihọ kẹme midihọ kasagạị hehegiedi midihọ mei. Solo͡u do degedi oyege yo͡usieno͡u fimạdiyo mei. Toto gofo͡u degediyo mei. O tae midihọ kasagạị ẹmoko͡u milo͡u mo͡u be, ẹ koko͡u ta fimạdiyo mei, mo͡u duguo fogo͡u di.
6 Solo͡u do degedi midihọ kẹme midihọ kasagạị milo͡u di koko͡u hohọ degedi midihọ mei. O sasạị solo͡u do degedi oyege damalẹdo midihọ koko͡u hohọbo͡u di.
7 O sasạị solo͡u do degedi oyege, o tae ẹmoko͡u hagị nẹịmo͡u be ẹ mihịko͡u fiyadiyo mei. Godiko͡u no͡u damalẹyodema, Godihạge ẹmoko͡u midihọ bolọdo degeledade tawadi. Hagị kagei kagei ta dugumo͡u be, ẹme nelẹdo dege daladi.

8 Solo͡u do degedi midihọ kẹme mei degele mei. Kẹno͡u si habage degele duguo tobo͡u di midihọ kẹme mei degele. Tạ

gehẹ gehẹ tạe tobou di kẹne mei degele. Tewe olou fẹine mei degele.

9 Tewe di dalabe, ilo kelenou fẹi dala. Dige olou fẹido tewe mei. Haba, Godihạ habage degele tạ kẹne dige olou fẹido tobolou idiyo mei, ilo kelenou tobolou idi.

10 Kẹnou si, midihọ dọụdo kẹ tamạ degeibabe, midihọ dọụdo mei kẹme susuafogolou.

11 Ạme dihifẹi kelegebe, ạ dihiye tạ tobou di sagại kegenou tobou di, sisigọye fimạ idi sagại kegenou fimạdi. Ạ dihiye tawadi sagại kegenou tawagadi. Hiye degeimou be, ạ sisigọ kediạ midihọ kẹme tou fogou.

12 Nebe kẹnou tefei, ifibe di Godihạ fimại kẹ olou fẹi tewe mei. Di midihọ dugudi galaseya taye dugudi sagại kẹnou tefele dugudi. Habagesi, di Godibe midihọ gelegulo dala. Damalẹdo, ifi di tewebe ilo kelenou tewe. Habagesi, Godihạ di defẹido tewe sagại kẹnou tefele, dine Godihạ ẹ tewe kẹ olou fẹido tawale ile.

13 Mei degele mei midihọ olou fẹi kamadia kege. Tabe, damalẹyodei midihọ. Tabe Godihạ midihọ bolọdo degele kẹ dia daladi midihọ. Tabe solou do degedi midihọ. Kẹnou si solou do degedi midihọ kahạge midihọ bolọụ kẹ gabama feleido dala.

14

Nị Godihạ tạ hehegie tobolou be hiyedo tagama

1 Nịge solou do degedi midihọ kẹnou sesegaba, nelẹ daga daga, Duo Bolofẹihạ solou do nẹdi kẹne olou fẹi molo□uyodemaba degema. Egei, habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ tobolou idi kahạ nelẹ kẹ, Duo Bolofẹihạ nẹdi kẹne nị molo□uyodema hiyedo degemou ima.

2 Oe tạ gehẹ tạe tobolou idibe, kẹme o sasại kediạmokou tobou diyo mei, Godikou nou tobolou. Damalẹdo, tạ kẹme o tae ta duyo mei. Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹnou tạ mogogou dala kẹ kuhe tobolou.

3 Haba o tae egei hehegieibabe, kẹsi o sasại nelẹ dege dalamabadomou hehegie tobolou . O kegei kahạge damalẹyodei o sasại kediạ dogou guo dedẹi sasagile.

4 O tae tạ gehẹ tạe tobou babe, ẹ yo□usienou nelẹ dege-lamou tobolou. Haba egei tobolou o kahạnou si Kelesukou damalẹyodele i o sasại kediạ nelẹdo dege dalamabadomou hehegie tobou di.

5 Ạ nị olo͡u fẹị tạ gehẹ tạe tobolo͡u ile kẹme ko͡u tagaliye,
kẹno͡u si nị egei tobolo͡u ile kẹme ạ tagalido. O tae tạ
gehẹ tạe tobo͡u babe, haba o tahạge kẹ tobolo͡u kẹ boho͡u
yedili, damalẹyodele i o sasạị kediạ duloba, nelẹdo dege
dalamabadeba. Tạ kẹ boholo͡u o ta mei debabe, tạ gehẹ tạe
tobolo͡u be huyadefẹị bolọ. Haba egei tobo͡u di kẹsi bolofẹị.
6 Mogo diạma, nị ạ tobolo͡u kẹ defẹido file duguma. Ạ ile
folo, tạ gehẹ tạe nịmoko͡u tobo͡u babe, ạ nị dogo͡u gulo sagạị
mei. Kẹno͡u si, ạ ile foloba, nịmoko͡u egei hehegieibabe,
kẹme nị dogo͡u gulo. Tạ, Godihạ ạmoko͡u hegi kẹbo͡u, tewe tạ
kẹbo͡u, habage degele tạ kẹbo͡u de ạ nịmoko͡u hehegie tobo͡u
lamo͡u degeli.
7 Hoho͡u sabo͡u, gitabo͡u kẹme fị dala meiye, kẹno͡u si dilie
uwo bolọ mei debabe, dige die uwo defẹido ta dulo mei.
8 Kibiye bologuạdo haguisa ho fogo͡u babe, o koyohạ
haguale?
9 Nebe kẹno͡u tefei, nị tạ gehẹ tạe tobo͡u babe, o sasạị
kediạge nịme mo͡u tọụba duloba, sibigẹ ta tawale ile mei.
10 Damalẹdo, sa sibigẹ kuoko͡u be, tạ daga daga sụdo
dalagua. Tạ olo͡u fẹị kẹ tobolo͡u idi kẹme die sibigẹbo͡u no͡u
dala.
11 Kẹno͡u si, o tahạ ẹ tạe tobolo͡u kahạ sibigẹ kẹ ạ tawaiyo
mei debabe, o kahạge ạme sa ta oyodeiba, haba ạne o kẹme
sa ta oyodeiba dele.
12 Nịne kẹ sagạị dala. Kẹno͡u si, nelẹ daga daga, Duo
Bolofẹihạ solo͡u do nẹdi kẹme nịge molo□u sagạị degele i
kahạ degemo͡u, nị damalẹyodele i o sasạị dedẹị sasagiedi
nelẹ sụdo kẹme mo͡u lạba degema.

Polhạ tạ gehẹ gehẹ tạe tobo͡u di midihọ kẹ hehegie tobou

13 O koyohạ tạ gehẹ tạe tobolo͡u tewe debabe, ẹ tạ gehẹ kẹ
boholo͡u kahạ nelẹ kẹne Duo Bolofẹihạ ẹmoko͡u nẹyedema,
Godiko͡u dihọ bagạ tobo͡u yedili.
14 Yobe, ạ tạ gehẹ tạe Godiko͡u dihọ bagạ tobo͡u babe, ạ
mạ duo kahạno͡u dihọ bagạ tobo͡u di. Kẹno͡u si mạ fimạiye
sibigẹ ta tawaiyo mei.
15 Kegei degemo͡u, ạ kage degele? Ạ tagalibe, mạ duo kahạ
dihọ bagạ tobo͡u babe, mạ fimạiyene dihọ bagạ tobo͡u yedili.
Mạ duo kahạ diẹ feibane, mạ fimạiyene diẹ feyedili.
16 Nạ nẹ duo kahạ tạ gehẹ tạe Godiko͡u bolofẹiyode
tobo͡u ma, damalẹdo-yode tobo͡u babe, o taege nạbo͡u de

damalẹdo-yodele sagại mei. Yobe, ẹ nẹ tạ uwo kọ͡u duloye,
kẹnọ͡u si sibigẹ ta tawale mei kahạ degemọ͡u.
17 Damalẹdo, nạ Godikọ͡u kọ͡u bolofẹiyode tobolọ͡u ye,
kẹnọ͡u si nẹ dihọ bagạ tobolọ͡u kahạ sibigẹbe o tae ta
tawaleba dedẹi degele mei.
18 Ạ tạ gehẹ tạe tobọ͡u mọ͡u hagulu kahạ degemọ͡u, ạ
Godikọ͡u bolofẹiyode tobolọ͡u kuhẹ. Nị tạ gehẹ gehẹye
tobolọ͡u idi kẹme ạge gabama feleido dala.
19 Kẹnọ͡u si damalẹyodele i o sasại sosi mosọkọ͡u kefeguo
dalaguababe, ạ egei, diạ tawale sagại kẹnọ͡u hehegie tobọ͡u
lamọ͡u . Ạ tạ gehẹ tạe sasado dege tobọ͡u mọ͡u iligi dele mei.
20 Mogo diạma, sisigọye fimạdi sagại kege fimạdama.
Midihọ kasagại milolọ͡u kokọ͡u be, nịme dihi diẹ totọ͡u degele
i, midihọ kasagại milolọ͡u idiyo mei kediạ daladi sagại
kegenọ͡u dalaguama. Kẹnọ͡u si midihọ ilo kele milọ͡u gale
kelebe, nị fimạibe odoye fimạdi sagại kẹnọ͡u tefele fimạma.
21 Kuolọ͡u tạ kuguokọ͡u be kọ͡u gue nalại dala, Godihạ
tobolọ͡u gi,
Ạ sa ahudo tie kediạ tạe o sasại kuokọ͡u hehegie tobọ͡u babe,
sa ko□u tie kediạge mạ tạ ta dulo ile mei. *Aisaia 28:11-12*
22 Kegei degemọ͡u, tạ gehẹ gehẹ tạe tobolọ͡u idi midihọ,
kẹme Godihạ dedẹi kẹ, damalẹyodele ili mei kediạ dugum-
abadomọ͡u hegidi. Kẹnọ͡u si, habage tamạ degele tạ, kẹme
Godihạ dedẹi kẹ, damalẹyodele i o sasại di dugumabadomọ͡u
hegidi.
23 Kegei kahạ degemọ͡u, nị sosi mosọkọ͡u kefeguba, o
damalẹyodele ili mei o ilo kediạ fologa dube, nị olọ͡u fẹi tạ
gehẹ gehẹyenọ͡u tobolọ͡u iba dubabe, diạge wa, nịme totọ͡u
degei oyade tawale ile.
24 Kẹnọ͡u si, damalẹyodili mei o tahạ foloba dugu, nị egei
hehegie tobolọ͡u iba dubabe, ẹ yo□usienọ͡u file duguoba,
ẹme midihọ kasagại milọ͡u di odade tawale.
25 Fimại kasagại, ẹ duledu dala kẹme tamạ degeiba, ẹ yubu
sugulo fiya, miye duwoli, Godikọ͡u dihọ bagạ tobolọ͡u be,
damalẹdo, Godibe nịbọ͡u de dalayodele.

Nị sosi mosọkọ͡u kefegubabe, Godihạ dabaibe dọụdonọ͡u degema

26 Mogo diạma, kegei kahạ degemọ͡u, nị sosi mosọkọ͡u
kefegubabe, Godihạ dabai kẹ kage degele ile? Ạ nịmokọ͡u
tobọ͡u lamọ͡u. Nịme dabai tanọ͡u tanọ͡u degemọ͡u ima. Nị

ilo kelebe diẹ feile. Ilo kele egei hehegie tobolo͡u. Ilo kele mogogou tạ kẹ hehegile. Ilo kele tạ gehẹ tạe tobolo͡u. Ilo kele tạ gehẹ tạe tobo͡u ba kẹ boholo͡u. Nị dabai olo͡u fẹị kẹ degele ilebe, kẹme nị damalẹyodei kẹ dedẹị sagiba sagiba dele.

27 O ilo kele tạ gehẹ gehẹye tobo͡u lababe, o bolọụ deba kamadia deba diạno͡u tobolo͡u ile kẹme bolọ. O tano͡u tano͡u tobo͡u mo͡u iba, o tae diạ tobolo͡u ili kẹ boho͡u ma haba ta degayedili.

28 Sosi mosọko͡u be, tạ gehẹ gehẹ tạe tobolo͡u kẹ boho͡u di o ta dala mei debabe, tạ gehẹ tạe tobo͡u di o nạge tobo͡u da, no͡unou amafẹị Godiko͡u tobo͡u.

29 Egei hehegie tobo͡u labane, o bolọụ deba kamadia deba diạno͡u tobolo͡u ile kẹme bolọ. O ilo kelebe mo͡u dulo fimabeedili.

30 Sosi mosọko͡u duwo o tano͡u tako͡u, Godihạ mogogou tạ ta hegiba, ẹ tobo͡u la debabe, o ta to͡u gule tobolo͡u tafala kẹ nạme tạda.

31 Kege degeibasi bolọ. Nị tano͡u tano͡u egei hehegie tobo͡u mo͡u iba, o olo͡u fẹị tawale, nelẹdo degele ile.

32 Egei hehegie tobolo͡u idi o kediạme amafẹị baha duwoli, ise dio͡u egei tobolo͡u asọ dihọ kelegeno͡u egei kuhe tobo͡u mabeedili.

33 Yobe, Godi ẹme dọụdo dabai degedi o. Dine mogodo degeba, ẹ dabai kẹ fị tano͡u dege degele kẹ tagali.

Godiko͡u damalẹyodele i o sasạị kediạ sosi mosọko͡u kefeguo,

34 Godihạ dabai degeibabe, sasạị kediạme talẹ mei, amafẹị, o kediạ hayedu duwomabeedei. Sa sa olo͡u fẹị kediạne di midihọ kẹno͡u milolo͡u idi. Moseshạ kuolo͡u tạene kegeno͡u ko͡u tobou dala.

35 Sasạị kediạ yodu tạ ta dalababe, baha duwoli, mosọko͡u fogo͡u ya fologa, dio͡u die mạko͡u no͡u yodumabeedei. Sasạiye sosi mosọko͡u ge tạ tobo͡u babe, kẹme midihọ dọụdo milo͡u yo mei.

36 Kageiye nị dulo idiyo mei? Godihạ tạbe nị sabeko͡u ge yomogo͡u haguei kahạ degemo͡u? Kege mei. He, nịmoko͡u no͡u malạ ile foloumo͡u, nị tolo͡u i? Kegeli mei.

37 O ta nạme egei hehegie tobo͡u di o degeidade tawaibabe, tạ ạ tobolo͡u ko͡ume nạ damalẹdo-yode tobo͡u . O ta nạme Duo Bolofẹihạ nelẹbo͡u de dalayode tawaibane, nạme tạ ạ

tobolõu koũme damalẹdo-yode tobõu . Yobe, tạ ạ tobolõu koũme Hiye Ohạ di dumabeedei kẹ̱ tobolõu.

38 O koyohạ mạ tạ kẹ̱ du ho fogõu babe, o sasạ̱iyene ẹ̱ tạbe dulo sagạ̱i mei.

39 Mogo diạma, egei hehegie tobolõu be hiyedo dege tagama. Tạ gehẹ̱ gehẹ̱ tạe tobõu di midihọ̱ kẹ̱ akogudama.

40 Kẹ̱nõu si, nị̱ sosi mosọ̱kõu dabai dọ̱ụdo kẹ̱nõu degemõu ima.

Tofigile i o sasạ̱i kediạ haguạ gehẹ̱ degele ile

(Tạ Hiye 15)

15

Kelesuhạ tolo ilemõu haba haguạ̱i

1 Mogo diạma, tạ uwo bolofẹ̱i, ạ nị̱mokõu tobõu mõu, nị̱ kõu dulo tawale, nelẹdo dege dalagua kẹ̱me nị̱ defẹ̱ido tawamabadomõu haba kuhe nalolụ̱.

2 Tạ uwo bolofẹ̱ibe, ạ nị̱mokõu tobõu mõu defẹ̱ido tolõu imõu, Godihạ nị̱ mamọ̱ụ dalagua kehẹ̱. Kegeligi, nị̱ damalẹyodei ta sibigẹ̱ mei degeiye.

3 Tạ sibigẹ̱ hiyedo, ạ kõu dulomõu, nị̱mokõu hehegie tobou kẹ̱me kõu gue, Godihạ kuguokõu nalạ̱i sagạ̱i kẹ̱nõu tefei, Kelesu ẹ̱ di midihọ̱ kasagạ̱i milõu ga idi kahạ hebe kẹ̱ di moũdamabadomõu ẹ̱ kuhe tolo i.

4 Godihạ kuguokõu nalạ̱i sagạ̱i kẹ̱nõu tefei, ẹ̱ tolo imõu, widama sawisiei kamadia kege tiamõu, Godihạ ẹ̱ haguạgi.

5 Godihạ ẹ̱ haguạgimõu ile, Pitakõu tamạ degei. Haba ẹ̱ dabai degedi o olõu fẹ̱i 12 kege kediạmokõu ne tamạ degeimõu diạ dugulo i.

6 Haba, damalẹyodele i o sasạ̱i sụ̱do, 500 gabama folo kege kediạ kefeguo dalali dugube, ẹ̱ tamạ degeimõu dugulo i. O kediạme olõu fẹ̱i tofigile ili mei, sụ̱do dala. Ilo kelenõu tofigile i.

7 O sasạ̱i sụ̱do kediạmokõu tamạ degeimõu dugulo imõu, ẹ̱ Jameskõu ne tamạ degema, haba tạ-bolofẹ̱i-malạ-suluguadi-o olõu fẹ̱i kediạmokõu ne tamạ degei.

8 Kegemõu, uwage, Kelesuhạ ạ̱mokõu ne tamạ degeimõu ạ dugu. Ạ̱me mạ adiõu hạ dihi bolọ̱ malạ felị̱ mei sagạ̱i degeiye, kẹ̱nõu si ạ̱mokõu ne tamạ degeimõu dugu.

9 Ạ̱me tạ-bolofẹ̱i-malạ-siadi-o tanõu ta, kẹ̱nõu si hiye o mei. Tạ-bolofẹ̱i-malạ-suluguadi-o ilo kediạnõu si hiye

o. Ạme hiye oyodele idibe bolọ mei. Yobe, ạ Godikoọ̀u damalẹyodei o sasạị kediạ koọ̀u makomoọ̀u haguei kahạ degemoọ̀u.

10 Kẹnoọ̀u si Godihạ ạ habaguguegumoọ̀u, ạ kegenoọ̀u dala kuhẹ. Godihạ habaguguei kahạ ạ moọ̀u yo̱uwa dala mei. Ạ dabai nelẹdo dege degemoọ̀u iligi, tạ-bolofẹị-malạ-suluguadi-o ilo kediạ dabai degedi kẹ gabama folodo dala. Kẹnoọ̀u si ạ dabai kẹ mayo̱unoọ̀u degediyo mei, Godihạ habagugueiyenoọ̀u, ạ dabai degele dala kuhẹ.

11 Ạ degeibane, haba o ilo kediạ degeibane egei hehegie tobolọ̀u idi kẹme tạboọ̀u mei. Tạ ei hehegie tobolọ̀u idibe tanoọ̀u fẹị, Yesu tolo ilemoọ̀u, haguạma iyode tobolọ̀u imoọ̀u, nị dulo damalẹyodele i.

Tofigile i o sasạị kediạme habage haguạ ile

12 Ei Kelesu ẹ tolo ilemoọ̀u, haguạị tạ kẹ hehegie toboọ̀u moọ̀u be, haba nị kile o ilo kelege tobolọ̀u gi, tofigile i o sasạị kediạme hagualẹ meiyode kadegeimoọ̀u tobolọ̀u iya?

13 Tofigile i o sasạị kediạme hagualẹ mei debabe, Godihạ Kelesube ta haguạgili mei.

14 Godihạ Kelesube tolo imoọ̀u haguạgili mei debabe, tạ ei hehegie tobolọ̀u idi kẹme sibigẹ ta dala mei, haba nị kokoọ̀u damalẹyodele i kẹne sibigẹ ta dala mei.

15 Haba tage, Godihạ Kelesune haguạgili mei debabe, eibe ogoọ̀u gai egei hehegie tobolọ̀u idi. Kelesu ẹ tolo imoọ̀u, Godihạ haguạgiyode tobolọ̀u idi kahạ degemoọ̀u. Haba, Godihạ Kelesu tolo i kẹ haguạgili mei debabe, tofigile i o sasạị kediạne haguạ ile mei.

16 Damalẹdo, tofigile i o sasạị haguạ ile mei debabe, Kelesu ẹne tolo ilemoọ̀u hagualị mei.

17 Godihạ Kelesu tolo imoọ̀u haguạgili mei debabe, nị damalẹyodei kẹme sibigẹ ta dala mei, nịme midihọ kasagạịnoọ̀u milọ̀u gamoọ̀u ili.

18 Kegei debabe, Kelesukoọ̀u damalẹyodele i o sasạị tofigile i kediạne makei dala.

19 Di Kelesukoọ̀u damalẹyodema, ẹ dimokoọ̀u midihọ bolọdo degele kẹnoọ̀u dia dalagua kuhẹ. Kẹnoọ̀u si, di sa sibigẹ ko̱umahạ bi molo̱u kẹnoọ̀u dia dala debabe, o sasạịye dimokoọ̀u solọ̀u do degele ile kahạge gube dihikoọ̀u solọ̀u do degele idi kẹ gabama folodo degele.

20 Kẹnoọ̀u si kege mei. Godihạ Kelesu tolo imoọ̀u haguạgi kẹme damalẹdo. Godihạ o tofigiei kẹ haguạgilebe, yufi ẹ

Kelesu haguạgi kẹme hebe hai segei yufido suwi degedi sagại kẹnou tefei. Habage, tofigile i o sasại kediạne haguạgile dala.

21 O tanou tahạ degeiye, di olou fẹi tofigiemou ili sagại kẹnou tefei, haba o tanou tahạ degeiye, di olou fẹi Godihạ haguạgiba, gehẹ dege dalaguale.

22 O Adamhạ degeiye, di olou fẹi tofigile idi sagại kẹnou tefele, Kelesuhạ degeiye, di olou fẹi gehẹ degeba, tofousogo tofousogo kegenou kuhe tofolou.

23 Kẹnou si, di tofigiema dia dalali, Godi yo u makai sagại kelegenou haguạ ile. Godihạ yufi Kelesu tolo imou haguạgi, habage, Kelesuhạ boholou mạ haguale kelege, o sasại ẹ bi kediạne haguạ ile.

24 Kegeba, uwage sawisiei kelege, bi olou fẹi mei degele. Kelesuhạge duo daga dagabou, ẹsol o daga dagabou olou fẹi kediạne makoma mei degeiba, ẹ Aye Godikou sa bolọdo kẹ kuhe dia dalayedele.

25 Yobe, Kelesu ẹme o sasại wolou daladi o dege dalaba, Godihạge ho o olou fẹi kẹ Kelesuhạ abogo u hayedu kefema dogoguba ẹ tofogou dalale.

26 Ho o uwagedo, Godihạ makolobe, kẹme todi kẹ makoma mei degeibabe, haba ta tofigile meido dalaguale.

27 Yobe, Godihạ kuguokou be kou gue nalại dala,

Godihạ bi olou fẹi kefeguo, o ẹ abogo u hayedu dogogu dala.

Buk Song 8:6

Bi olou fẹiyode tobolou mou nalại dala kẹme Godi yo u ẹbou de tobou li mei. Godihạ bi olou fẹi kẹ ẹ Dihihạ hayedu dogogube, ẹ yo usiebou dogogu dala meiyodei.

28 Godihạ bi olou fẹi kẹ ẹ Dihihạ hayedu dogoguo mei degeibabe, ẹ Dihi ẹme haba ẹ Ayehạ hayedu folo dalale. Kegeibabe, Godi yo u ẹme bi olou fẹi kahạ widio hiyedo o dege dalale.

29 Tofigile i kediạ hagualẹ mei debabe, tofigile i kediạ dowoye, fafeleya tofolou idi o kediạme kage degele? Tofigile i kediạ hagualẹ mei debabe, kagemou o ilo kediạ tofigiei kediạ dogou gumabadomou fafeleya tofolou idiya?

30 Eige tofigile i o kediạme Godihạ haguạgileyode tobou mou suluguadi kahạ dowoye, o ilo kediạ ei walamou degele idi. Tofigile i kediạ haguạ ile mei debabe, ei kege ta tobou mou suluguadiyo mei.

31 Mogo diąma, ą tobolou koume damalędo. Sawisiei
olou fęi ąme o ilo kelege wouba tolo hafęi degema fogou di.
Ą tą koume nįmokou ta mogogolou mei, yobe ą nįmokou
hohǫ hiyedo degeli, dibe di Hiye O Yesu Kelesubou de
dalagua kahą degemou.
32 Tofigile i kedią hagualę mei debabe, ą mayoju tagaiya
kę sa Efesus kuokou sį sobou de biyadi* kahą ąme ta dogou
gudiyo mei. Tofigile i kedią hagualę mei debabe, di kou gue
tobou me,
Di nalębou huęibou nąme, idiba di tofigile kahą degemou.
Aisaia 22:13
33 Nį tewe,
Di midihǫ kasagąi milou di o sasąibou de mogo degeibabe,
dine die midihǫ kasagąi kę sagąi milou gale.*
O tae ta ogou ga tobou babe, ę tą kę dudama.
34 Totou degedama. Bologuądo fimąba, midihǫ kasagąi nį
milou gadi kę olou fęi tou fogou ma. Nį o ilo kediąme
Godibe tawale iyo mei. Ą koume nį sidifi degemabadomou
tobolou.

Tofigile i o sasąi Godihą haguągile kedią, die tou be gehędo, sa sibigę o kedią tou sagąi mei

35 O tae kou gue yodulo, Godihą tofigile i kedią
haguągibabe, dią kage haguą ile? Die tou be kageido dugulo
ile deibabe?
36 Kęme totou degei o kedią yodu tąnou. Nį hebe hai kokou
nalę hou kǫų tidi kę sogoumou be, kolo kęme tabale fiya mei
degeimou, ę ho kahąnou kǫų tile folodi.
37 Segei hou di sogodi kęme alasi hou debane nalę hou ta
debane kǫų tili kokou dugubabe, alasi hou kęme alasi fua
folo hiye degei kę sagąi dugulo mei. Segei hou ta debane, ę
fua folo hiye degei kę sagąi dugulo mei.
38 Kęnou si, Godihą yoju tagaiya kęnou milolou yodema,
segei hou olou fęi ęsofęi ęsofęi milou mou fologadi. Di segei
hou die midihǫ ęsofęi ęsofęinou fua fologoumou dugudi.
39 Tou olou fęibe tanou fęi mei, ęsofęi ęsofęi degai. O sasąi
di tou be ęsofęi, gali tou ne ęsofęi ęsofęi degai. Sio tou ęsofęi,
miyę tou ne ęsofęi.

---

* **15:32 15:32** Tewe o ilo kele fimą idibe, *sį so* mei, ho o kediąnou Pol makolamou degele idi. Haba tewe o ilo kedią fimą idibe, ho o kedią die *sį so* kedią Pol womabeede tobou di kahą tą. * **15:33 15:33** Tą koume sa Grikkou ge tewe o tahą naląi.

40 Haba agudio kahạ bi kẹne tou̍ ẹsofẹi ẹsofẹi dala. Sa
sibigẹ kou̍umahạ bi kẹne tou̍ ẹsofẹi ẹsofẹi dala. Agudiletou̍
bi kahạ similou kẹne ẹsofẹi. Sa sibigẹ kuokou̍ bi kahạ
similou kẹne ẹsofẹi.
41 Asọ ẹ hohọ ẹsofẹi. Oguo ẹ hohọ ẹsofẹi. Kuidihọ die hohọ
diesofẹiye, haba kuidihọ tanou̍ tanou̍, die hohọbe tanou̍ fẹi
mei, ẹsofẹi ẹsofẹi de hohọgulo idi.

42 Tofigile i kediạ hagualẹbe, nalẹ houye kọụ tidi sagại
kẹnou̍ tefele degele. Tofigieiba widoubabe, tou̍ kẹme
mihịkou̍ tabale ile. Fịhạ tou̍ gehẹ dege hagualẹ kẹme,
kasagại degele mei, you̍u tofousogo tofousogo kegenou̍ kuhe
dalale.
43 Tou̍ tolo imou̍, di wida idi kẹme kasagại, nelẹ olou̍ fẹi
mei degei. Fịhạ tou̍ gehẹ dege hagualẹ kẹme bolọdo. Nelẹdo
dege, you̍u kegenou̍ dalale.
44 Tou̍, di wida idi kẹme sa sibigẹ kou̍umahạ tou̍ . Tou̍
Godihạ haguạgile, kẹme hebenihạ tou̍.

Sa sibigẹ kou̍umahạ tou̍ dala kahạ degemou̍, hebenikou̍
ne, di fịhạ tou̍ gehẹ molou̍u dala.
45 Godihạ kuguokou̍ be kou̍ gue nalại dala,

Yomogou̍ milou o Adam ẹme Godihạ ẹmokou̍ fị nẹimou̍
fịbou̍ de delei. *Stat 2:7*
Haba Adam ta, habagedo haguei kẹme you̍unou̍ be fị nẹdi
o.
46 Godihạ o yomogou̍ milou o kẹme hebenihạ tou̍ gehẹ
kẹ milou̍ li mei, mihị gobolou̍ mou̍ milou. Habagesi,
damalẹyodele i o sasại di hebenihạ tou̍ gehẹ kẹ malạ ile.
47 Yomogou̍ do milou o Adam ẹme sa sibigẹ kou̍umahale.
Godihạ ẹme sa sibigẹ kuokou̍ mihị gobolou̍ mou̍ milou.
Haba Adam ta ẹme hebenitou̍ ge migi.
48 Sa sibigẹ o sasại olou̍ fẹibe sa sibigẹ kuokou̍ mihịye milou
o ẹ sagại dege dalagua. Damalẹyodele i o sasại kediạme
hebenitou̍ ge migi o ẹ sagạinou̍ dege dalagua.
49 Ifi dibe sa sibigẹ kou̍umahạ o baga i dala. Nebe kẹnou̍
tefei, habage dibe hebenitou̍ ge migi o kẹ baga ile.

50 Mogo diạma, di tou̍, sa sibigẹ kuokou̍ tabale ile
kẹme Godihạ wolou̍ daladi sa kuokou̍ be fologale meidade
tawama. Tabadi bi kahạge tabadiyo mei bi bolọdo kẹme ta
molou̍u sagại mei.

51 Ạ nịmokọ̀u tobọ̀u ladi kọ̀ume mogogou tạ. Nị duma.
Di olọ̀u fẹị tofigile mei, kẹnọ̀u si di tọ̀u olọ̀u fẹị boholọ̀u ba,
tọ̀u gehẹ dege dalaguale.

52 Sawisiei uwage kelege, kibi uwage haguisouba,* dibie
bila nạị sạ degei, Godihạ tofigile i o sasạị olọ̀u fẹị haguạgiba,
fịhạ tọ̀u gehẹ bolọdo, tabale mei kẹ malạ ile. Haba tofigile ili
mei, sosou dala dine di tọ̀u olọ̀u fẹị boholọ̀u ba gehẹ degele
ile.

53 Nị kọ̀u tawama, di tọ̀u, tabale ile kẹme Godihạ boholọ̀u
ba tabale mei tọ̀u kẹ nẹịba dalamabadomọ̀u. Di tọ̀u, tofigile
ile kẹme boholọ̀u ba, tolo mei tọ̀u kẹ nelẹ, di tofousogo
tofousogo kegenọ̀u kuhe dalamabeedema.

54 Di tọ̀u, tabale ile kẹme Godihạ boholọ̀u ba tabale mei
tọ̀u kẹ nẹịba dalaguale. Di tọ̀u, tofigile ile kẹme boholọ̀u
ba, tolo mei tọ̀u kẹ Godihạ nẹịba, di tofousogo tofousogo
kegenọ̀u kuhe dalaguale. Kegeiba, Godihạ kuguokọ̀u kọ̀u
gue nalạị,

O ẹ biyolugi, todi kẹ makoma mei degeiba duguloyode
tobolọ̀u mọ̀u nalạị, *Aisaia 25:8*
kẹme damalẹdo kege tamạ degele.

55 Todi, nạge ei wouba tofigile ile mei. Nẹ nelẹ olọ̀u fẹị kẹme
mei degei.

Todi, nạge ei wouba tofigile kẹ ei ta guẹ degele mei. *Hosea
13:14*

56 Di tolo kẹ guẹ degedi kahạ yobe kọ̀u gue, di midihọ
kasagạị milọ̀u gadi kahạ hebe kẹ molọ̀u sagạị kahạ
degemọ̀u. Haba, Mosesha kuolọ̀u malị mei debane, di
midihọ kasagạị milọ̀u gadi kẹme kasagạịdade tawale iyo
mei.

57 Kẹnọ̀u si di Hiye O Yesu Kelesuhạ degeiye, todi kẹ mei
degei kahạ degemọ̀u, di Godikọ̀u bolofẹịyode tobọ̀u me.

58 Mạ mogodo diạma, kegei kahạ degemọ̀u, nị hobọ̀u
kesigidama, nelẹdo dege dalaguama. Nị Hiye Ohạ dabai
degele idi kẹme nelẹdo dege degema. Yobe nị tewe, Hiye
Ohạ dabai kẹme mọ̀u yọ̀uwa dabai mei. Dabai kahạ hebe,
nị malạ ile kẹme bolọdo.

Polhạ dabai ẹ degeleyode tawai kẹ tobou

(Tạ Hiye 16)

---

* **15:52 15:52** Mogogou Tạ Hegi 11:15

16

Polhą sa Korin o sasąi kedią sele kefema, sa Jerusalem o kediąmoko͡u nelą̱mo͡u degei kę tobou

1 Sele nį kefema, Godihą o sasąi Judia tie kediąmoko͡u
nelą̱mo͡u degeli kęme ko͡u gue degema. Ą̱ damalęyodele i o
sasąi, sa Galesia duo kile tie kediąmoko͡u tobou sagąi kęno͡u
tefele, nįne kegeno͡u degema.
2 Fula tano͡u tano͡u, Sande kelege, nį tano͡u tano͡u, fula
koduge sele malą ili kę fileba, sele ilo kele o kediąmoko͡u
nelęyodema, nįo͡u nį mosǫko͡u dogoguma. Nį kege kefemo͡u
iligi, sele huyadefęi hiye degeiba, habage ą ile foloubabe,
nį sele olo͡u fęi ko͡u kefema mąi kahą degemo͡u, nį haba ta
kefele mei.
3 Ą̱ nį sako͡u ile foloubabe, nįge sele kefei kę malą yale o
ilo kelene maka degema. Maka degeiba, ą duguoba, kuguo
ta nalą̱ma nęiba, dią tolol͡u ya, sele nį sa Jerusalem tie o
sasąi damalęyodei kediąmoko͡u solo͡u do nelęyodema kefei
kę kuhe nelę.
4 Ą̱ne ileyode tawaibabe, ą iba, o kedią ą sesele yale.

Polhą sa Korin o sasąi kedią dugu ilamo͡u degei

5 Ą̱ sa Masedonia duo kile tie o sasąi kediąmoko͡u ile dala
dema, nį sako͡u kuhe ile. Yobe ą sa Masedonia keleya kę ile
kahą degemo͡u.
6 Ą̱ nįmoko͡u foloba, hiyedo tiamo͡u iligi, sa kulio degei kę
olo͡u fęi mei degele są degei. Habage, ą nį to͡u fogo͡u, sa ta
ilebe, nį ą dogo͡u guba kuhe ile.
7 Ą̱ nįmoko͡u toto ile folo huyadefęi tiale kęme dafa. Hiye
Ohą tagaibabe, ą habage ile foloba, nį sa koko͡u hiyedo
tafalale sagąi degeli.
8 Kęno͡u si ą̱me sa Efesusko͡u ko͡u le kegeno͡u dalali,
Pentikos Sawisiei* kę mei degeiba kuhe fogo͡u ile.
9 Yobe, Godihą ą̱moko͡u a so͡ugo͡u mo͡u, ą ę dabai hiyedo
degele dala. Godihą dabai kę akogudi one sǫdo dalagua.
10 O Timoti ę ile nįmoko͡u foloubabe, ę guę degeiye deba,
nį ę̱moko͡u midihǫ bolǫno͡u hehegiema. Ę̱me Hiye Ohą
dabai, ą degedi sagąi kęno͡u degedi.
11 Ę̱ ile foloubabe, ę̱moko͡u hohǫ degema. Hobo͡u duguo
fogo͡u dama. Habage, ę nį to͡u fogo͡u laba degeibane, nį ę

* **16:8 16:8** ‘Ista’ sawisiei mei degeimo͡u dalali, haba sawisiei olo͡u fęi 50 kege mei degeimo͡u be, *Pentikos* sawisiei kę kuhe to͡u di. *Pentikos* dagado koko͡u ge, Kelesuhą Duo Bolofęi tobo͡u mo͡u migi. Ną Dabai 2:1-13 koko͡u dugu.

dogo͡u guba, ẹ fi̱ hohọ degeba ni̱ to͡u fogo͡u ạmoko͡u boholo͡u mạ haguale. Ạ mạ mogo diạbo͡u de ẹ haguale kẹ baha duwoguale.

12 Di mogo Apolosbe, ạ ẹme damalẹyodele i o ilo kediạbo͡u de ni̱moko͡u iyede hiyedo ko͡u tobo͡u diye, kẹno͡u si ifibe ẹ ni̱moko͡u ile dafoulu. Habage, yo͡u fi̱ hohọ degeibasi ile.

Polhạ tạ ilo kele tobolo͡u mo͡u nalại

13 Ni̱o͡u tawaibo͡u, damalẹyodema nelẹdo dege dalaguama. Guẹ degedama, dedẹidọ dege dalaguama.

14 Godiko͡u bo͡u omoko͡u bo͡u olo͡u fẹi̱ solo͡u do degebano͡u dabai degema.

15 Mogo diạma, ni̱ge o Stefanasbo͡u ẹ soso͡u bo͡u diạme ko͡u tewe. Sa Akaia duo kilebe damalẹyodei o ta deleli mei kelege, diạbuko͡u do Kelesuko͡u damalẹyodele i. Damalẹyodema, dio͡u die tagaiyano͡u, diạ Godihạ o sasại̱ kediạ dogo͡u gulo idi. Kegei degemo͡u, ạ ni̱moko͡u nelẹdo dege tobo͡u ladi.

16 Ni̱ o sasại̱ kegele i kediạ tạ defẹidọ dulo sesele ima. Haba o dabai kegei kẹ dogo͡u guo degele idi kediạ tạ kẹne dulo sesele ima.

17 O Stefanasbo͡u, o Fortunatusbo͡u, o Akaikusbo͡u diạ haguasie felẹgoumo͡u, ạ hohọ degei. Sa Korin o ni̱ olo͡u fẹi̱ haguasiediyo meiye, kẹno͡u si diạ haguasie felẹgoumo͡u, ạ duguomo͡u hohọ hiyedo degei.

18 Felẹgamo͡u, diạ degeiye, mạ duo hohọ degei, haba ni̱ duone ko͡u hohọ degei. O kegele i kediạme ni̱ge duguoba hohọ dege dema.

19 Damalẹyodele i o sasại̱, sa Esia duo kile tie kediạ ni̱moko͡u agali bolofẹiyode tobolo͡u kuhẹ. Akwila dilie Prisila diliene Hiye Ohạ hụya kẹ ni̱moko͡u agali bolofẹiyode tobolo͡u. Haba damalẹyodele i o sasại̱ olo͡u fẹi̱, dilie mosọko͡u kefeguo, egei dulo idi kediạne ni̱moko͡u Hiye Ohạ hụya kẹ agali bolofẹiyode tobolo͡u ili kuhẹ.

20 Kelesuko͡u damalẹyodele i o sasại̱ olo͡u fẹi̱ kediạne ni̱moko͡u agali bolofẹiyode tobolo͡u ili. Ni̱me Godihạ o sasại̱ degei dalagua kahạ degeimo͡u, ni̱ ni̱o͡u sie yogo nogo͡u ba nogo͡u ba degama.

21 Ni̱moko͡u agali bolofẹiyodili ko͡ume Pol, ạ mayo͡u mạ dobogo͡uyeno͡u nalolụ kuhẹ.

22 O tahạ Hiye O hohọ dege ho fogo͡u babe, o kẹme makolo dala. Hiye O, nạ hagua.

23 Hiye O Yesuhą̱ habagugueibe nɨbo͡u de dalale.
24 Yesu Kelesuhą̱ hʉya kę̱, ą̱ nɨmoko͡u solo͡u do degeliyode
tobolo͡u kuhę̱.

Egei Sasama Polhạ
Sa Korin O Kediạmokou͡
Nalạma Nẹi̱

Tawale Tạ

Pol ẹ sa Masedonia duo kile dalali, damalẹyodele i o sasại̱, sa Korin tie kediạmokou͡ haba kuguo ta nalạma nẹi̱. Yobe, o Taitushạ sa Korinkou͡ ile, dala dema, Polkou͡ fogou͡ ilemou͡ be, sa kẹ tie kediạme midihọ kasagại̱ milou͡ gadi kẹ fogou͡ mou͡ fị̱ boholou͡ iyode tobou kahạ. Kẹnou͡ si o sasại̱ ilo, fị̱ boholou͡ ili mei kediạge wa, Pol ẹme tạ-bolofẹi̱-malạ-siadi-o mei, ogou͡ gai egei tobou͡ di oyade tawale i.

Kegei kahạ degemou͡, fị̱ boholou͡ i o sasại̱ kediạ hohọ degemabadomou͡ Polhạ kuguo ko͡u kuhe nalạma nẹi̱. Haba fị̱ bohou͡ li mei o sasại̱ kediạmokou͡ nalạma nẹi̱be, ẹme tạ-bolofẹi̱-malạ-siadi-oyode tobolou͡ mou͡ nalại̱. Ẹ dabai kagei kagei degedi kẹne nalại̱.

Tạ ta nalại̱be, sa Korin o kediạge Yesukou͡ damalẹyodei o sasại̱, bi mei kediạ dogou͡ gulamou͡ kou͡ tobou kahạ degemou͡, Pol ẹ sele kefemabeedei tobolou͡ mou͡ nalại̱.

Polhạ kuguo ko͡u nalại̱ kuokou͡ uwagedo tạbe kou͡ gue, nị̱ou͡ tawaibou͡, ogou͡ gai egei tolou͡ suluguadi o kediạ tạ hobou͡ dudamabeede tobou, nị̱ damalẹyodei kẹ makeiye domou͡.

Kuguo 2 Korin ko͡umahạ tạ sibigẹ tanou͡ tanou͡ olou͡ fẹi̱be kuhẹ:

Tạ Hiye 1–7

Polhạge dabai, Godihạ tạ-bolofẹi̱-malạ-suluguadi-o kediạmokou͡ nẹi̱ kẹ tamạ dege tobou.

Tạ Hiye 8-9

Sa Korin o sasại̱ kediạ sele kefema, damalẹyodele i o sasại̱, sa Judia duo kile tie kediạmokou͡ nelạba dia dalamabeedei.

Tạ Hiye 10–13

O ilo kediạ Pol susuga tobolou͡ imou͡, sa Korin tie o kediạne ẹmokou͡ gofo͡u degele imou͡, Polhạ hagị̱ kẹ dọ̱ụsusu.

Polhạge dabai, Godihạ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o kediạmokoõu nẹi kẹ tamạ dege tobou

(Tạ Hiye 1–7)

1 Ạme Pol, Godi yoõu tagaiyenoõu ạme Yesu Kelesuhạ tạ-bolofẹi-malạ-siadi-oyodema makai. Ạboõu, di mogo Timotiboõu, ele kuguo koõu Godikoõu damalẹyodei o sasại sa Korin tieboõu, haba Godihạ o sasại, sa sa oloõu fẹi, sa Akaia* duo kile tieboõu nịmokoõu nalạma nelị.

2 Di Aye Godiboõu, di Hiye O Yesu Kelesuboõu dilie nịmokoõu habagugueiba, nịme bologuạdo dalamabadomoõu.

Polhạ Godihạ ẹ dogoõu gudi kẹ bolofẹiyode tobou

3 Di Godihạ hụ hebele fogume. Ẹme di Hiye O Yesu Kelesuhạ ẹ Aye. Ẹme di Aye, soloõu do degedi midihọ kahạ ẹ oboõu, dimokoõu dedẹi sasagiedi Godi.

4 Ele hagị dugumoõu be, Godihạ elemokoõu dedẹi sasagiedi. Kegei kahạ degemoõu, elene o hagị dugulu ili kediạmokoõu dedẹi sasagilenoõu. Godihạ elemokoõu dedẹi sasagiedi sagại kẹnoõu tefei, ele o hagị dugulu kediạmokoõu dedẹi sasagiedi.

5 Hagị hiyedo Kelesuhạ dugu sagại kẹme elene dugulo idi sagại kẹnoõu tefeibe, Kelesuhạ ele dogoõu guomoõu, elemokoõu hiyedo dedẹi sasagiei dala kuhẹ.

6 Ele hagị dugubabe, kẹme moõu dugulo iyo mei. Ele nị dogoõu guoba, dedẹi sasagie iligi, Godihạ nị mamoõuyadomoõu. Damalẹdo, ele hagị dugudiye, kẹnoõu si Godihạ elemokoõu dedẹi sasagieimoõu be, elene nịmokoõu dedẹi sasagieli. Kegeibasi, nịne hagị, ele dugudi sagại kẹnoõu tefele dugubabe, nị nelẹdo dege dalagualenoõu.

7 Elege nịme nelẹ dege dalaledade tawali. Yobe, hagị ele dugudi sagại kẹ nịne dugudi kahạ, Godihạge dimokoõu be tefelenoõu dedẹi sasagiledade tawali.

8 Mogo diạma, nịge ele sa Esia duo kile dalaguali, hagị hiyedo dugulo delei kẹnoõu tawama. Damalẹdo, ele hagị hiyedo duguo dalagualibe, nelẹ oloõu fẹi mei degei. Elebe tofigile hafẹi degeidade tawale i.

9 Damalẹdo, elebe didiọ o sạ degei, tạ sai fidi o tae o kẹme toloyode toboõu moõu hagị dugudi sagại kẹnoõu tefei, elene hagị hiyedo kegei kẹ dugulo i. Hagị kẹ dugu kahạge,

---

* **1:1 1:1** Sa Korinbe sa hiye, *sa Akaia* duo kile delei.

elebe olou ele nelẹyenou ta dalaguale sagai duguli mei, Godihạ nelẹyenou wolou dalalesi bolọ dugu. Ẹme tofigiei haguạgiedi Godi.

10 Elebe kou tolo hafẹi degeiye, kẹnou si Godihạ figạ mugu. Habagene, elebe kẹ degei sagai kegenou dugulo. Damalẹdo, elebe Godikou damalẹyodei kahạ iligi, ẹ ele figạ molo̱udade tawali.

11 Kegei kahạ, nịge Godihạ ele dogou guyedema dihọ bagạ tobou ma. Kegeibasi, Godihạ o sasại sụdo kediạ dihọ bagạ tobolou kẹ duloba, ẹ ele habagugueba dogou gulo. Kege degeiba, o sasại sụdo kediạ kẹ duguoba, Godikou bolofẹiyode tobolou ile.

Polhạge sa Korin o sasại kediạme ta ogou gali mei

12 Ele hohọ degeli ko̱umahạ yobe kou gue, ele fịye tawalibe, ele sa sa olou fẹi kokou ya kẹ suluguadibe, elege Godihạ midihọ bolọdo kẹnou defẹido milou gamou suluguadi. Nịmokou ne, ele midihọ bolọdonou defẹido milou ga idi. Midihọ ele milou gadibe, kẹme sa sibigẹ midihọ kẹ mei. Midihọ ele milou gadi kẹme Godihạ habaguguei midihọ kẹnou milou gadi.

13 Ele kuguo ko̱u nalạma nelịbe, nị sasale huso̱uma tawale sagai. Mogogou tạ mei, tạ sibigẹ olou fẹibe nị tawale sagai.

14 Damalẹdo, mạ tạ ilo, ạ nịmokou kou nalạma nẹi kẹme nịge sibigẹ defẹido ta tawali meiye, haba nị olou fẹi huso̱uma tawaibabe, Hiye O Yesuhạ haguale sawisiei kelegebe, ele nịmokou hohọ degeiba, nịne kẹnou tefele elemokou hohọ degeledade tawali.

15 Ạge nị elemokou hohọ degele ilidade tawalemou, ele ile nị dugulamou degei. Duguo fogou ileba, haba boholou mạ hagulugine, nị duguo fogou ba kuhe hagualamou degei. Nị hohọ degemabeedema, ạ nịbou de bolọụ kege gelegulamou kou degeiye fogou.

16 Damalẹdo, ạ sa Masedoniakou ilamou degeibe, ạ nị ali duo kele duguloyodema kuhe ilamou degei. Haba, boholou mạ hagulugine, nịmokou hagua felẹyodema kuhe ilamou degei. Nị ạ dogou guba, ạ sa Judiakou kuhe ileyodema fimạiye fogou.

17 Ạ kou deyodema fogoube, ạ fimại bolọu degemou fogou
li meido. Mạ fimạibe sa sibigẹ o ilo kediạ fimại sagại kegei
mei. Degele meibou, degelebou debe ạ ta tobou diyo mei.
18 Godihạ ẹ degeleyodei kẹme ẹ dọụdo degedi kẹnou tefei,
ạne ạ degeleyode tobou di kẹme ạ dọụdo degelamou degedi.
Degele meibou, degelebou debe ạ ta tobou diyo mei.
19 Godihạ dihi, Yesu Kelesuhạ degei tạ kẹme o Sailasbou o
Timotibou eige nịmokou kou hehegie tobou mou haguei, ẹge
degele meibou, degelebou de ta tobou diyo mei. Kelesuhạ ẹ
degeleyode tobou kẹme ẹ dọụdo degei.
20 Godihạ midihọ bolọ hegileyodema makai kẹme Kelesu
ẹ haguei kelegenou damalẹdo tamạ degei kahạ degeimou,
di tewe, Godihạ degeleyodei kẹme olou fẹi damalẹdo tamạ
degeiba, di dugulo ile. Kegei kahạ degemou, di Godihạ
tạ dulomou be, dige Kelesuhạ hụya kẹnou damalẹdo-yode
tobou mamou, Godikou hohọbolou idi.
21 Godi ẹnou degeiye, ifibe nịbou eibou de nelẹdo
dege dalagua. Yobe, Kelesube dibou de dogou guo dala
kahạ. Damalẹdo, Godihạge dibe yo□u ẹ bidoyodema makai
dalagua kuhẹ.
22 Ẹ yo□u ẹ makabe, Duo Bolofẹi kẹ dimokou nẹi kahạge,
dibe yo□u ẹ biyodema hegili. Kegei kahạ di tawale ibe, bi
olou fẹi, Godihạ dimokou habage nelẹyodei kẹne ẹ nelẹdade
tawale i.

Polhạ sa Korinkou toto ili mei

23 Tạ ạ nịmokou tobou ladi ko□ume damalẹdo. Godi
yo□unou tewe. Ạ sa Korinkou toto ili meibe, ạ nịmokou
hagị nelẹ dafamou kuhe fogou.
24 Eige nị Kelesukou totodo damalẹyodemabeedema
fisilemou tobolou idiyo mei. Nịme Godikou nelẹdo dege
damalẹyodema dala kehẹ. Eige nị dogou guba nị hohọ
degemabadomou kuhe degeli.

2

1 Ạ nịmokou hagị haba ta nelẹ dafamou, ạ nị sabekou kuhe
ili mei.
2 Ạ hagị nịmokou ta nẹi debabe, nịge ạmokou be ta hohọ
degele meido. Nịou nou dalale. Ạmokou hohọ degele o ta
dala mei.
3 Ạ nịmokou ileba hagị dugulobe dafai. Di geleguoba
hohọbolou sagại kẹ haba betei degelebe dafamou, ạ nị

dọụsusulamọ͡u tạ kẹ kuhe nalạma nẹị. Ạge nịme ạbọ͡u de hohọ degele iledade tawai.
4 Ạ nịmokọ͡u fimạmọ͡u, hagị hiyedo duguo gosolomọ͡u, kuguo kẹ kuhe nalạma nẹị. Ạ nịmokọ͡u hagị ta nelạmọ͡u degeli mei. Ạ tagalibe, nịge ạ nịmokọ͡u solọ͡u do hiyedo degelidade tawale kẹ tagali.

Sa Korin tie o kediạge midihọ kasagạị, o tahạ diạmokọ͡u milou kẹme gebe meiyodemabeedei

5 Midihọ kasagạị milou o tahạ hagị degei kẹme ạmokọ͡u degeli mei, nịmokọ͡u degei. Ạge ẹmokọ͡u gofo□u degele dafamọ͡u kege kuhe tobolọ͡u.
6 Midihọ kasagạị milou kahạ hebe kẹ, o sụdo nị o kokọ͡u nelẹ i kẹme kege fogọ͡u ma.
7 Kegei kahạ nịge gebe meiyodemaba, ẹmokọ͡u dedẹị sagima. Kegeligi, ẹ hagị hiyedo degeba mihịkọ͡u fiyeiye.
8 Kegei kahạ degemọ͡u, ạge nị ẹmokọ͡u haba mogo degele kẹ tagali.
9 Ạ afu nị tefele dugulamọ͡u nịmokọ͡u kuguo kẹ kuhe nalạma nẹị. Ạge nị mạ tạ kẹ de dulo sesele ili domọ͡u tawalamọ͡u degei.
10 O tae midihọ kasagạị ta milọ͡u mọ͡u, nị kẹ gebe meiyodeimọ͡u be, ạne gebe meiyodedi. O tae ạmokọ͡u hagị nẹịmọ͡u be, ạge nị dogọ͡u gulamọ͡u be, Kelesuhạ dihịle kokọ͡u ge gebe meiyode tobọ͡u di.
11 Kegeligi, Tamạhạ di ogọ͡u gouba, di mihịkọ͡u fiyasigeiye. Tamạhạ fimạị olọ͡u fẹịbe di kọ͡u tewe.

Polhạ o Taitus dugulo sagạị degei

12 Ạ Kelesuhạ degei tạ uwo bolofẹị kẹ tolọ͡u mọ͡u hagulugi, sa Troaskọ͡u felẹmọ͡u dugube, Hiye Ohạ ạ dabai kẹ degele kahạ a kẹ so□ùgọ͡u mọ͡u dugu.
13 Ạ felẹmọ͡u dugube, mạ mogo Taitus mei degemọ͡u, ạ hagị hiyedo degei. Kegemọ͡u, ạ sa kẹ tie o sasạị kediạmokọ͡u egema fogọ͡u mọ͡u, sa Masedoniakọ͡u fogọ͡u haguei.

Godihạ nelẹyenọ͡u tạ-bolofẹị-malạ-suluguadi-o kediạ Tamạhạ nelẹ gabadi

14 Ạ Godikọ͡u bolofẹịyode tobolọ͡u kuhẹ, eibe Kelesubọ͡u de dogọ͡u guo dalamọ͡u, Godihạ ei wọ͡u ma sa sa olọ͡u fẹị Kelesuhạ degei kahạ tạ kẹ hehegiemọ͡u suluguadi kahạ degemọ͡u. Tạ bolofẹị kẹme họ bolọdo kẹ sagạị, o sasạị kediạ họ dulo idi.

15 Damalẹdo, eibe họ bolọdo kẹ sạ degei. Họ kẹ foloumo͡u be, Godihạge Kelesuhạ họno͡u dudi. Họ kẹme Godihạ ko͡u molo͡u o sasại̱bo͡u, haba makoma mei degele o sasại̱bo͡u kediạ olo͡u fẹi̱ dulo idi.

16 Makolo ile o sasại̱ kediạme todi kahạ huẹ kẹ dulo dalaguali kuhe tofigile ile. Godihạ ko͡u molo͡u o sasại̱ kediạme fi̱ gehẹ degele kahạ họ kẹ dulo dalaguali, tofousogo tofolo͡u ile. O koyohạge yo͡u ẹ nelẹyeno͡u Godihạ tạ bolofẹi̱ hehegile kẹ tawalemo͡u dabai degedi? O kahạ yo͡u ẹ nelẹyeno͡u be dabai kẹ degele sagại̱ mei.

17 O ilo kediạge Godihạ tạ hehegile kahạ hebe kẹme sele hiyedo malạ idi, kẹno͡u si eibe o kediạ degedi sagại̱ kege degediyo mei. Eibe Godihạ tobo͡u mo͡u ya, ẹ tạ hehegiedi kẹme hebebo͡u mei, mo͡u yo͡uwa hehegie suluguadi. Damalẹdo, eibe Kelesubo͡u de dogo͡u guo dalaguali, Godihạ dihịle koko͡u ẹ tạ kẹ defẹi̱do hehegile idi.

3

Tạ-bolofẹi̱-malạ-suluguadi-o kediạme Godihạ midihọ ebele kahạ dabai o degele i

1 Ei dabai degedi kahạ tạ kẹ tobolo͡u ilibe, eige haba eiyo͡u ei hụ hebele fogulu? Kegeli meido. Ei o ta tobo͡u mo͡u, ẹ ei dogo͡u guomo͡u eibe bolọyodemo͡u kuguo ta nalạma nelị mei. Ei haba nị̄mko͡u ne ta tobo͡u mo͡u, nị̄ ei dogo͡u guomo͡u eibe bolọyodemo͡u kuguo ta nalạma nelị mei.

2 Eige kuguo kegei kẹme hohọ mei. Nị̄me kuguo kegei kẹ sạ degei. Obe midihọ nị̄ milo͡u di kẹ duguoba hobo͡u, o nị̄mko͡u hehegiedi o kediạme bolọdade kuhe tawale ile. Kuguo kẹme o sasại̱ di duledu dala. O sasại̱ olo͡u fẹi̱ huso͡uma tawale ileno͡u.

3 Midihọ bolọdo, nị̄ milo͡u mo͡u tamạ degei dala kẹme kuguo, Kelesuhạ nalại̱ kẹ sạ degei. Damalẹdo, dabai ei degedi kahạge, midihọ bolofẹi̱, nị̄ milolo͡u ili kẹme kuguo sạ degei, nalạdi biye nalalị mei, Godi, yo͡u kegeno͡u daladi, ẹ Duo Bolofẹihạno͡u nalại̱. Igi ko͡u nalạgali mei, o sasại̱ di duledu nalạgai dalagua.

4 Eibe Kelesubo͡u de dogo͡u guomo͡u, Godiko͡u damalẹyodei kahạ degemo͡u, ei nị̄mko͡u kege kuhe tobolo͡u ili.

5 Damalẹdo, eige dabai kẹme eiyo͡u ei teweyeno͡u degediyode tobolo͡u iyo mei. Dabai ei degedi kẹme Godihạ nelẹyeno͡u degedi.

6 Godihạ degeiyenou͡, ei ẹ midihọ ebele kahạ dabai kẹ
degele idi. Midihọ ebele kẹme Moseshạ kuolou͡ tạ kuguo
kokou͡ be ta nalalị mei, Duo Bolofẹịhạ midihọnou͡. Yobe,
kuolou͡ tạ olou͡ fẹịdo kẹ dulo sese ho fogou͡ babe, tofigilenou͡.
Duo Bolofẹịhạ midihọ ebele kahạnou͡ degeiye, o kuhe
tofousogo tofolou͡ ile.

7 Afu, Godihạ kuolou͡ tạ kẹ igikou͡ nalạma nẹị kelegebe,
o sasạị dulo idiyo mei kediạme tofigile i. Kẹnou͡ si Godihạ
hohọ hiyedo kẹ Moseshạ midihọkou͡ hohọgumou͡, Israel o
sasạị kediạge ẹ midihọkou͡ be defẹịdo dugulo sagạị dugulo
ili mei, hohọ hiyedo kahạ degemou͡.* Hohọ hiyedo kou͡
degeiye, haba yo͡unou͡ amafẹị somo͡uma iligi mei degei.

8 Kegei kahạ degemou͡, dabai ebele, Duo Bolofẹịhạ degeli
kahạ hohọ kahạge kuolou͡ tạ kahạ hohọ kẹme gabama
feleido dala.

9 Moseshạ kuolou͡ tạ dudiyo mei kahạ hebe kẹme tạ sale
kou͡ deleiye, kẹnou͡ si Godihạ nalạma nẹị kelegebe, hohọbou͡
de tamạ degei. Dabai ebele, Godihạge, o sasạị ẹ dihịle kokou͡
dọụdo dalaguamabadomou͡ degei kẹne hohọbou͡ de tanou͡
tamạ degei. Dabai ebele kahạ hohọ kahạnou͡ si afu dabai
kahạ hohọ kẹme gabama folodo dala.

10 Godihạ dabai afu degeibe hohọbou͡ de tamạ degeiye,
kẹnou͡ si dabai ebele, Godihạ habage degei kahạ hohọ kahạ
degeiye, afu dabai kahạ hohọ kẹme mei degeimou͡ dugulu.

11 Afu dabaibe kou͡ mei degeiye, kẹnou͡ si dabai kẹme
Godihạ hohọbou͡ de tamạ degei. Kegei kahạ degemou͡ di
tewe, dabai ebele kẹme mei degediyo mei kahạ degemou͡,
ẹ hohọ kahạge afu dabai kahạ hohọ kẹme gabama folodo
dala.

12 Ei damalẹyodema, Godihạ hohọ kẹ hiyedo
degeyadomou͡ dia dalagua kahạ degemou͡, eige ẹ tạ hehegile
ta guẹ degediyo mei.

13 Eige Moseshạ degei sagạị kege ta degediyo mei. Mose-
shạ midihọkou͡ hohọ kẹ hohọguo delei kẹ ta somou͡ lị mei
kelegebe, ẹ yo͡u ẹ midihọbe, Israel o sasạị kediạ duguye
domou͡ yukueiye goguomou͡ kuhe delei.

14 Afu o kediạ fị totou͡ degele i, yukuei sạ degei kahạ die
fimạị kẹ goguo dalamou͡. Ifine, afu midihọ kahạ kuguo kẹ
huso͡umou͡ be, yukueiye gogu sagạị kẹme yo͡u kegenou͡

* **3:7 3:7** Kisim Bek 34:29-30

dala. O tae ta igile muguli mei. Kelesubou de dogou guo dala kahanou si yukuei ke igile muguo mei degei.

15 Damalẹdo, ifine obe Mosesha kuolou ta ke huso□umou be, yukuei sa degei kaha o sasai die fi ke gogu dalagua.

16 O taha ẹ fi boholou ba, Hiye Okou damalẹyodeibasi, Godiha yukuei ke igile muguba, o kẹme fi gofo□u dege tawaga dalale.

17 A Hiye Oyodei kẹme Duo Bolofẹi tobou. Hiye Oha ẹ Duo Bolofẹiha o takou dalababe, o kẹme midiho kasagai tae hagua diou gulo sagai mei. Ẹme yo□u sasale dalale.

18 Di midihọbe yukueiye goguli mei, di olou fẹibe Hiye Oha hoho ke duguomou, dibe yo□u ẹ sagainou dalali, ẹ hohọbou de daladi. Damalẹdo, dibe midiho dugudi galase ke sa degei. Hiye Oha hoho hiyedo ke dimokou hohọgumou be, hoho kahage haba boholou mou, o sasai ilo kediamokou ne hohọgudi. Hiye O ẹme Duo Bolofẹi, age ẹ hoho kẹnou tobolou.

4

Ta-bolofẹi-mala-suluguadi-o kediame mihi bilika sa degei

1 Godiha ei solou do degei kaha degemou, eige dabai, ẹ eimokou nẹi kẹme dafadiyo mei.

2 Midiho ei milou di kẹme ta sidifi degemou, mogogou degedi midiho mei. Ei ogou gai midiho ta milou gadiyo mei. Godiha ta kẹne ei boholou mou haba ta gehẹ hehegiediyo mei, Godi yo□u ẹ ta kẹnou defẹido hehegie tobolou idi. Eige damalẹdo ta ke tamanou do hehegie tobou ba, o sasai tanou tanou dia ei midiho ke file, dio□u die fiye tawagaba, eibe Godiha dihile kokou ẹ dabai dọụdonou degedidade tawale ke tagali.

3 O sasai ilo, Godiha ta uwo bolofẹi, ei hehegiedi kaha sibigẹ ke tawale iyo mei kediame olou fẹi makolo o sasainou.

4 Sa sibigẹ kuokou ogou gai godiha degeiye, damalẹyodili mei o sasai kediame fi totou dege dalaguali, damalẹdo ta uwo bolofẹi ke ta tawale idiyo mei. Kelesube Godi yo□u sagai. Ẹ ta damalẹdo kẹme hoho sa degei. Kẹnou si dia ta dugulo sagai mei.

5 Ni duma. Eige eiyou ei hu hebele fogudiyo mei. Ei Yesu Kelesuha hu kẹnou hebele fogudi. Damalẹdo, Yesu ẹme di Hiye O. Ei ẹ ta kẹnou dulo seselemou, ni dogou gulamou degeli.

6 Afudo huliąyenou dalamou, Godihą hulią koduge hohǫ
tamą degeyede tobou mou,* hohǫ tamą degemou haguabe
demou, ifine ę hohǫ kahą ei duledu hiyedo hohǫguo
dala. Hohǫguo dalamou, ei Kelesuhą midihǫkou duguomou,
Godihą hohǫ hiyedo kę tawale ili kuhę.
7 Godihą tą bolofęi kęme sibigę hiyedo. Eige eiyou ei
nelęyenou tą kę hehegie tobou diyo mei. Yobe, eibe mihi
bilika są degei, sasale gagilenou dala kahą. Kegei kahą
degemou, ei Godihą tą kę hehegie tobolou idibe, Godi yo□u ę
nelę hiyedo kahąnou ei dogou gumou kuhe hehegie tobolou
idi.
8 Ei hagi hiyedo kou dugulo iliye, kęnou si ta mihikou
fiyasigeiyo mei. Ei fi hiyedo kou mą iliye, kęnou si ei fimąibe
ta makolo iyo mei.
9 Obe ei kou makolo iliye, kęnou si Godihąge eibe ta tou
fogouyo mei. Ho oe ei fiyasigemabadomou bou basiado kou
wala iliye, kęnou si ei dolo makolo iyo mei.
10 Ho o kedią Yesu woumou tolo i sągai kęnou tefele, eine
wouba tofigileyodema kuhe degele idi. O sasąiye eimokou
duguo tawale ilibe, Yesu ę haguą gehę degei kahą, ę ei dogou
guo daladade tawale ili.
11 Ei Yesuhą dabai degeimou, ho o kedią ei wala imou, o
sasąiye eimokou duguo tawale ilibe, Yesu ę haguąmou gehę
degei dala kahą, ę ei dogou guo daladade kuhe tawale ili. Ę
ei dogou gu ho fogou babe, eibe tofigile ile.
12 Ei tą bolofęi kę hehegie suluguadi kahą degemou, ho o
kediąge eibe wouba tofigileyadomou degele idi. Kęnou si, ni
ei tą kę dulo damalęyodele i kahą degemou, nime tofousogo
tofolou ile.
13 Godihą kuguokou be kou gue nalągi dala,
Ą Godikou damalęyodei kahą degemou, ą kuhe tobolou. *Buk Song 116:10*
Eine kęnou tefele damalęyodei kahą degemou, ei tą bolofęi
kę kuhe hehegie tobou di.
14 Yobe, Godihą Hiye O Yesu haguągi kahą degemou, ei tewe,
Godihą eine haguągieba, diyou fęi Yesuhą duwokou wou ma
iledade tawale ili.
15 Hagi olou fęi, ei dugudi kęme ni dowoyenou dugudi. Kegei
degemou, Godihą o sasąi sądo habagugueiba, dią ęmokou
bolofęiyodema hohǫbolou ile.

---

* **4:6 4:6** Stat 1:3

Tą-bolofẹi-malą-suluguadi-o kedią Godiko͡u damalẹyodema nelẹdo dege deleiguei

16 Ei dabai bolọdo, Godihą degei kẹme ei tawalemo͡u ta dafa idiyo mei. Damalẹdo, ei to͡u no͡u si ko͡u makomo͡u iliye, kẹno͡u si ei fi̱be sawisiei olo͡u fẹi̱ gehẹ degegano͡u daladi.

17 Ei hagi̱ hiyedo ko͡u dugulo iliye, kẹno͡u si eige hagi̱ ko□ume huyadeifẹi̱, totono͡u mei degeledadili. Ei hagi̱ ko□u dugumo͡u hagulu kahą̱ge, eibe hebeni hohọ koko͡u tofousogo tofousogo tofolo͡u dade tawale ili. Hebeni hohọ kahą̱ge hagi̱ ei dugudi kẹme gabama folodo dala.

18 Dige sa sibigẹ kuoko͡u bi di dihọye dugudi koko͡u be ta masediyo mei. Bi di dugudiyo mei koko͡u no͡u masedi. Bi di dugudi kẹme olo͡u fẹi̱ mei degele. Bi di dugudiyo mei kẹno͡u si mei degele mei, tofousogodo dalaguale.

5

1 Di ko͡u gue ko͡u tewe, sa sibigẹ kuoko͡u be dibe falai mosọ* duledu dalagua są degei. Falai mosọ kẹ makoubabe, Godihą mosọ dimoko͡u nelą̱mo͡u degeli ta dala. Mosọ kẹme oe tegeli mei, hebenito͡u mosọ, tofousogodo dalale.

2 Sa sibigẹ kuoko͡u di fi̱be hiyedo gosolo ili, di hebenito͡u mosọ, yukuei są degei kẹ kalẹyadomo͡u be.

3 Yukuei gehẹ kẹ kọu̱babe, dibe bese dugulo mei.

4 Di sa sibigẹ falai mosọ kuoko͡u daladibe, di hagi̱ hiyedo duguomo͡u gosolo idi. Di yukuei ko͡u kẹ telebe guẹ degele idi, haba hebeni yukuei gehẹ kẹ kalẹ kẹno͡u si ko͡u tagale idi. Kegeibasi, di to͡u todi kẹme mei degeiba, to͡u gehẹ kẹ yo□u kegeno͡u dalale.

5 Godi yo□u dibe tofousogo kegeno͡u dalamabadomo͡u kuhe milou. Di dalamo͡u, Godihą dimoko͡u bi ẹbuko͡u dobe Duo Bolofẹi̱ kẹ nẹi̱, dige hebenihą bi olo͡u fẹi̱ kẹne dimoko͡u nelẹdade tawamabadomo͡u.

6 Kegei kahą degemo͡u, dibe sawisiei olo͡u fẹi̱ nelẹdo dege ko͡u tafalaguaye, kẹno͡u si sa sibigẹ to͡u ko□ubo͡u de dalagua ko͡u legebe, dige Hiye Ohą duwo sako͡u be ta dalaguale sagą̱i̱ meidade tawali.

7 Ko͡u legesi, di ẹmoko͡u damalẹyodema suluguadi. Ẹme di dihọye dugudiyo mei.

---

* **5:1 5:1** Ko□ume tą makai. *Falai mosọ* kẹme di sa sibigẹ kuoko͡u to͡u no͡u. *Hebenito͡u mosọ* kẹme di to͡u gehẹ, Godihą damalẹyodele i o sasą̱i̱ dimoko͡u nẹmo͡u ile.

8 Damalẹdo, di nelẹdo dege dalaguali, sa sibigẹ tou̍ kou̍ tou̍ fogou̍ ba, Hiye Ohạ duwo sa kotou̍ fologalamou̍ degele ili, kegeiba sa ẹ dala kẹme di sa degele.

9 Di sa sibigẹ kuokou̍ dalagua debane, haba hebenikou̍ dalagua debane, dige sawisiei olou̍ fẹi, midihọ, Hiye Ohạ tagale sagại kẹnou̍ milou̍ galamou̍ degele idi.

10 Yobe, di olou̍ fẹibe Kelesuhạ dihịle tạ sai kou̍ tafalaguali, sa sibigẹ kuokou̍ ge degegai kahạ hebe kẹme tobou̍ ba di dulo ile. Di midihọ bolọ milou̍ gamou̍ haguei debabe, you̍ ẹ hebe kẹnou̍ malạ ile. Haba midihọ kasagạinou̍ milou̍ gamou̍ haguei debane, you̍ ẹ hebe kẹnou̍ malạ ile.

Dige o kediạ dogou̍ guoba Godibou̍ de fị tanou̍ degeme

11 Damalẹdo, eibe Hiye Okou̍ guẹ degemou̍ ẹ hayedu dalagua kahạ degemou̍, eige o sasại Godikou̍ damalẹyodemabeede kuhe tobolou̍ idi. Godihạ tewe, eibe ẹ dihịle kokou̍ midihọ bolọnou̍ milou̍ ga idi. Ạ tawali, nị fịyene tawale ilibe, ei midihọbe dọụdonou̍ dade tawale ili.

12 Kege tobolou̍ idi kahạ sibigẹbe ei eiyou̍ ei hụ hebele fogulo idiyo mei. Nịge midihọ ei milou̍ gadi kokou̍ hohọ degemabadomou̍ ei kuhe nalạma nelị. Kegei degemou̍, o ilo kediạ diou̍ die hụ hebele fogubabe, nịge ei midihọ bolọ kẹ diạmokou̍ tobou̍ ma. O kediạge o duledu dala kokou̍ hohọ degele idiyo mei. Haba die kolo tagetou̍, di dugudi kokou̍ nou̍ hohọ degele idi.

13 Kẹnou̍ si nịge wa, tạ ei hehegiedi kẹme totou̍ degeiyade tawaibabe, tạbou̍ meiye, kẹnou̍ si nịge eibe Godihạ dabai degedidade tawama. Nịge tạ ei hehegiedi kẹme dọụdo tạdade tawaibabe, nịge ei nị dogou̍ gulamou̍ tobou̍ didade tawama.

14 Kelesuhạ di solou̍ do degei kahạ degemou̍, eige Godihạ dabai degele ta dafa idiyo mei, hilịgedo degedi. Yobe, ei tewe, o tanou̍ fẹi kahạ o olou̍ fẹi di dowoye tolo i kahạ degemou̍, di olou̍ fẹibe bolọ degei dalagua kuhẹ.

15 Ẹ o sasại di dowoye tolo ibe, dibe diyou̍ sienou̍ fị hiyedo maga suluguadamabadomou̍ kuhe tolo i. Kegei degemou̍, dige, ẹ di dowoye tolo imou̍ Godihạ haguạgi kokou̍ nou̍ fimạba suluguame.

16 Kegei kahạ, ifi kou̍ bou̍ ge tofogou̍ ilebe, sa sibigẹ o dige di mogo diạ figadame. Afudo, dige Kelesune kou̍ kege figa idiye, kẹnou̍ si ifibe kege ta degele iyo mei.

17 O koyoha̱ ẹme Kelesubo͡u de dogo͡u guo dalababe,
Godiha̱ degeiye, ẹ gehẹ dege dalale. Afu degedi midiho̱ kẹme
mei degele. Midiho̱ gehẹ kaha̱no͡u ẹbo͡u de dalale.

18 Godi yo͡u degeiyeno͡u, di gehẹ dege dalagua kuhẹ.
Afuge dibe Godiko͡u ho dege deleigueiye, kẹno͡u si ẹ Kelesu
tobo͡u mo͡u hagua, dibo͡u de dogo͡u guo delei kaha̱, di
Godibo͡u de kuhe mogo degei. Ẹ dibo͡u de mogo degema,
eimoko͡u dabai ko͡u nẹibe, o sasa̱i olo͡u fẹi di ẹbo͡u de mogo
tano͡u degele kaha̱ dabai kẹ nẹi.

19 Damalẹdo, Godiha̱ Kelesu tobo͡u mo͡u haguei kaha̱
degemo͡u, sa sibigẹ o sasa̱i kediạmoko͡u be die midiho̱
kasaga̱i kaha̱ hebe kẹ ta nelẹ saga̱i mei. Godiha̱ degei
kaha̱ ta̱ kẹme yo͡u eimoko͡u tobo͡u mo͡u, ei kuhe hehegie
suluguadi.

20 Kelesuha̱ eimoko͡u tobo͡u di kẹno͡u ei Godiha̱ hụya kẹ
tobolo͡u idi kaha̱ degemo͡u, eige nịme Kelesuha̱ yo͡unoo͡u
dogo͡u guo dalaba, Godiha̱ nịbo͡u de mogo degele ta̱ kẹ kuhe
dumabeede tobolo͡u idi.

21 Midiho̱ kasaga̱i olo͡u fẹi, di milo͡u ga idi kaha̱ hebe
kasaga̱i hiyedo kẹme Godiha̱ge kefema dimoko͡u ta nelị mei.
Haba midiho̱ kasaga̱i milo͡u diyo mei o ẹmoko͡u no͡u nẹi, ẹ di
dogo͡u guyadomo͡u. Damalẹdo, di Kelesubo͡u de dogo͡u guo
dalaguababe, Godiha̱ge dibe ẹ dihịle koko͡u dọụdo o sasa̱i
dalaguaba dugulo.

6

Ta̱-bolofẹi-mala̱-suluguadi-o kediạ hagị hiyedo dugulo i,
Godiha̱ dabai degele idi kaha̱ degemo͡u

1 Eibe Godibo͡u de dogo͡u guo dabai degeli kaha̱
degemo͡u, ei nịmoko͡u nelẹdo dege ko͡u gue tobolo͡u, Godiha̱
habagugueibe nịbo͡u de dala kaha̱ degemo͡u, nị mo͡u yo͡uwa
suluguadama, Godiha̱ solo͡u do nịmoko͡u nẹi kẹ ta sibigẹ
dege ho fogouye domo͡u.

2 Godiha̱ ko͡u gue tobou,

Ạ na̱ dogo͡u gulamo͡u makai sawisiei kelege, na̱ diho̱ baga̱
tobo͡u mo͡u ạ du. Sawisiei kamaha̱no͡u ạ na̱ mamo͡u
la̱mo͡u kuhe dogo͡u gu. *Aisaia 49:8*

Godiha̱ kuguoko͡u be kege nala̱i dalamo͡u, ạ nịmoko͡u
tobolo͡u kuhẹ, sawisiei ko͡umaha̱no͡u Godiha̱ nị dogo͡u gulo.
Ifi ẹ nị mamolo͡uyodema dala kuhẹ.

3 Obe ei dabai degedi kẹme kasagạiyodeiye domou͡, ei o
takou͡ hagị ta nẹdiyo mei. Kegediyo meido.
4 Eibe Godihạ dabai degedi o kahạ degemou͡, ei o sasại
dihịle kokou͡ midihọ bolọnou͡ milou͡ ga idi. Ei ta dafadiyo
mei. Hagịne sụdo dugumou͡ haguasiei, oene ei makolamou͡
degemou͡ haguasiei, mou͡ yo□uwane tiamou͡ haguasiei,
kẹnou͡ si ei nelẹdo dege dalaguadi.
5 O ilo kediạ ei wala idi, ei didiọ degele idi, o sụdo kefema
ei walamou͡ degele idi, kẹnou͡ si ei nelẹdo dege dalaguadi.
Ei haba dabai hiyedo degele idi. Huliạmene tiasigeiyo mei,
hegiene hiyedo dugulo idi.
6 Ei midihọ sibigi mei kẹ milou͡ ga idi. Ei tewe dala. Eige
o sasại dogou͡ gulobe ta dafa idiyo mei. Eibe Duo Bolofẹi
yo□unou͡ dogou͡ guo dalamou͡ suluguali, ei tạenou͡ tobolou͡
idiyo mei, solou͡ done degele idi.
7 Ei damalẹdo tạ kẹnou͡ hehegie tobou͡ dibe, ei Godihạ
nelẹyenou͡ tobou͡ di. Damalẹdo, eibe biyadi o kediạ sagại
degei, dobogo□u delebou͡, dobogo□u fofo□ubou͡ de ei midihọ
dọụdo midihọ kẹme tabou͡ malabou͡ baga tou͡ ma dalaguadi.
8 O ilo kelege eimokou͡ yilọ idi. Haba o ilo kelegesi
eimokou͡ hohọbolou͡ idi. Damalẹdo, o sasại ilo kelege ei
susuga tobolou͡ idi. Haba o ilo kelegesi eibe o bolọyode
tobolou͡ idi. Eige Godihạ tạ damalẹdo kẹ hehegie tobolou͡
idiye, kẹnou͡ si o ilo kelege eibe ogou͡ gai egei tobolou͡ idi
oyodele idi.
9 O ilo kelege eibe mou͡ oyodele idiye, haba o ilo kelegesi
eibe Godihạ dabai degedi o bolọdoyodele idi. O ilo kelegebe
Godihạ ei egele wodiyode tobolou͡ idiye, kẹnou͡ si damalẹdo
mei. Ei ta tofigili mei, eibe dalagua kuhẹ.
10 Ei hagị dugudiye, kẹnou͡ si ei hohọ dege dalagua. Ei bi ta
meiye, kẹnou͡ si ei degeiye, o sasại sụdo bi hiyedo malạmou͡
bologuạdo dalagua. Damalẹdo, ei bi meiye, kẹnou͡ si ei bi
bolọdo olou͡ fẹi kẹ kou͡ tolou͡ dalagua.
11 Sa Korin o sasại diạma, ei nịmokou͡ tamạ dege tobolou͡
kuhẹ, ei fimạibe ta mogogou͡ yo mei. Yobe, ei nịmokou͡ solou͡
do hiyedo degeli kahạ degemou͡.
12 Eige nịme tobekou͡ muguli mei. Ei nịmokou͡ solou͡ do
degeli. Nịnou͡ si eibe solou͡ do degeiyo mei, ei tobekou͡ mugu
dala.
13 Dihi aye tahạ ẹ sisigọ diạmokou͡ tobou͡ di sagại, ạ
nịmokou͡ kẹnou͡ tefele tobou͡ ladi, ei nịmokou͡ solou͡ do

hiyedo degedi sagai, nine eimokou kenou tefele solou do degema.

Dibe Godiha moso

14 Damalęyodili mei o kediąbou de dogou guo dalaguadama. Midiho doudo midihobou, midiho kasagai milou di midihobou diliebe de geleguo dabai degelenou? Kegele mei. Hohoya siadi kahąge huliąya kę siadiyo mei, ęsofęi ęsofęi dei dala.

15 Kelesubou Tamąbou diliebe fi tanou degediyo mei. Haba, damalęyodei obou, damalęyodili mei obou diliene fi tanou degediyo mei.

16 Dibou ogou gai godibou de dabai ta degeleyodema degele idiyo mei. Dibe yo□u kegenou daladi Godi ę moso, yo□unou kege tobolou kuhę,

Ą diąbou de duwoli, dią duoya kile siale. Ąme die Godi. Diąme mą o sasai dalale. *Wok Pris 26:12*

17 Kegei kahą degemou, Hiye O Godiha tobolou,

Nige midiho kasagai milolou idi o sasai kediąme tou fogou ma. Haba diąbou de ta dogou guo dalaguadama.

Bi sibigibou dala kęme hobou ta kugudama.

Gelegu ho fogou babe, ą ni molo□u. *Aisaia 52:11*

18 Hiye O Godi, ę nelębe hiyedo folodo, yo□u kou gue tobolou,

Ą ni aye dege dalaba, haba nime mą sisigo dege dalale. *2 Samuel 7:8, 14*

7

1 Mą mogodo diąma, Godiha degeleyodema maka degegai kęme dimokou tobou di kahą degemou, di sibigi olou fęi, di duledubou, di fibou kokou dalagua kę igisema mei degema, Godiha dihile kokou sibigi meido degeba dalaguame. Kegeibasi, di Godiha hayedu dalalibe, dibe ę sagai dege doudo kegenou dalaguale.

Sa Korin o sasai kedią fi boholou imou, Polha hoho hiyedo degei

2 Ni ei tobekou mugudama. Eimokou solou do degema. Eige ni o takou midiho kasagai ta milou li mei. Ei ni o ta makeli mei. Haba ei ni o ta ogou gama, ę bi ta hiyouye mou li mei.

3 Ą nimokou hagi nelamou kege tobou yo mei. Ą nimokou kou gue kou tobou, di sa sibigę kuokou sosou dalagua

debane, ha kou̍ tofigiei debane, ei nimokou̍ solou̍ do hiyedo degeleyode tobou kẹme damalẹdo tạ tobou.

4 Ạ nimokou̍ tobolou̍ be ta guẹ degeiyo mei. Nime o sasại bolọdo kahạ degemou̍, mạ fimạibe bolọnou̍ dalali, nimokou̍ hohọ hiyedo dege dala. Eibe hagi sụdo kou̍ duguluye, kẹnou̍ si ni fi boholou̍ i kahạge ni ạmokou̍ dedẹi sasagieimou̍, ạ hohọ hiyedo dege dala kuhẹ.

5 Ei sa Masedoniakou̍ haguasie felẹgamou̍, sa duo kile deleigueibe, bologuạdo deleigueli mei. Hagi ei dugumou̍ hagueibe, o ilo kediạ eibou̍ de tạe biya imou̍, ei guẹ hiyedo degele idi.

6 Kẹnou̍ si, Godihạ hagi dugulo idi o kediạ dedẹi sasagiedi, ẹ degeiye, Taitushạ hagua felẹi kahạge, ei dedẹi degei.

7 Kẹnou̍ si, kẹnou̍ mei. Taitushạ hagua felẹmou̍, nine ẹmokou̍ dedẹi sasagieiyode tobou̍ mou̍, ei dulomou̍, dedẹi degei. Ẹ eimokou̍ kou̍ guene tobou, ni ạme dugulo sagạibou̍, solou̍ dobou̍, mogo degele sagạibou̍ de hiyedo degele iliyode tobou̍ mou̍ ei dulo i kahạ degemou̍, ạ hohọ hiyedo degeli.

8 Ạge mạ kuguo nimokou̍ nalạma nẹi kahạge, ni hagi degele idade tawaliye, kẹnou̍ si ạge kẹme defẹi ta solou̍ do degeiyo mei. Afu, nalạma nẹi kelegesi, ạ huyadefẹi solou̍ do degei, yobe, ni huso□uma hagi degele idade tawai kahạ degemou̍. Ifibe ạ defẹi ta solou̍ do degeiyo mei, yobe hagi ni degei kẹme toto mei degei kahạ degemou̍.

9 Ifibe ạ hohọ degeli. Ni hagi degei kahạ, ạ hohọ degeiyo mei. Ni kou̍ hagi degele iye, kẹnou̍ si ni fi boholou̍ i kahạ degemou̍, ạ kuhe hohọ degeli. Kẹme Godihạ degeiye, ni hagi kẹ duguomou̍ fi boholou̍ i. Kegemou̍ ạ tewe, kuguo ạ nalạma nẹi kahạge ni ta makeli mei.

10 Hagi, Godihạ nẹdi kahạge o sasại dibe fi boholou̍ nou̍. Fi bohou̍ babe, Godihạ di mamolo□u. Kegei kahạ degemou̍, Godihạ fi bohou̍ mabeede tobou̍ babe, hagi degedama. Kẹnou̍ si o tahạ sa sibigẹ kuokou̍ haginou̍ dege dalababe kẹme tolonou̍.

11 Ni fimạma. Godihạ degeiye, hagi ni dugu kahạge, ni midihọ bolọdo kẹ milou̍ ga ili kuhẹ. Ni kesigiemou̍, niou̍ sie dọụsusulo i. O midihọ kasagại milou kẹne nige dọụsusulo i. Haba tabe, ni Godikou̍ ne guẹ degemou̍, eimokou̍ solou̍ do degele ili. Damalẹdo, midihọ kasagại milou o kẹme nige dọụsusumamou̍, midihọ bolọ kẹ defẹido hehegile i. Ni hagi

kẹ̱ dọ̱ụ̱sụ̱sụ̱mọ͡ọ̱ haguasiei kahạ degemọ͡ọ̱, ạ̱ge nị̱me hebe kasagạ̱i kẹ̱ ta molo͡ọ̱u meidade tawali.

12 Kuguo, ạ̱ afu nị̱mokọ͡ọ̱ nalạ̱ma nẹ̱i kẹ̱me midihọ̱ kasagạ̱i milou o kẹ̱ dọ̱ụ̱sụ̱sụ̱yadomọ͡ọ̱ nalạ̱ma nelị̱ mei. Haba o ta, midihọ̱ kasagạ̱i milou o kahạ degeiye hagị̱ dugu kẹ̱ne ạ̱ dogọ͡ọ̱ gulamọ͡ọ̱ ta nalạ̱ma nelị̱ mei. Godihạ dihị̱le kokọ͡ọ̱, nị̱ge eimokọ͡ọ̱ solọ͡ọ̱ do degeidade tawamabadomọ͡ọ̱ ei kuhe nalạ̱ma nị̱mokọ͡ọ̱ nẹ̱i.

13 Nị̱ fị̱ boholọ͡ọ̱ mọ͡ọ̱u, midihọ̱ bolọ̱ kẹ̱ milolọ͡ọ̱ yode tobọ͡ọ̱ mọ͡ọ̱u dulomọ͡ọ̱u, ei bologuạ̱do dalagua.

Taitushạ haguamọ͡ọ̱u, nị̱me fị̱ boholọ͡ọ̱ iyode tobọ͡ọ̱ mọ͡ọ̱u du kahạge, ei bologuạ̱do dalaguali dugube haba Taitus yo͡ọ̱u ẹ̱me hohọ̱ hiyedo degeimọ͡ọ̱u dugu. Yobe, nị̱ Taituskọ͡ọ̱u dedẹ̱i sasagieimọ͡ọ̱u, ẹ̱ hohọ̱ degema fogọ͡ọ̱u hagua felẹ̱i kahạ degemọ͡ọ̱u, eine hohọ̱ hiyedo folodo kegenọ͡ọ̱u dalagua.

14 Afudo, ạ̱ge Taituskọ͡ọ̱u be, nị̱me midihọ̱ bolọ̱do kẹ̱nọ͡ọ̱u milọ͡ọ̱u gadiyode tobọ͡ọ̱u mamọ͡ọ̱u, ạ̱ nị̱ hụ kẹ̱ hebele fogu. Ạ̱ kẹ̱ tobou kahạ sidifi ta degeli mei, damalẹ̱do tạ̱ kẹ̱nọ͡ọ̱u tobou. Tạ̱ olọ͡ọ̱u fẹ̱i ei nị̱mokọ͡ọ̱u tobolọ͡ọ̱u i kẹ̱me damalẹ̱do tạ̱ kẹ̱nọ͡ọ̱u tefei, midihọ̱ bolọ̱, nị̱ milọ͡ọ̱u gadi kahạ tạ̱ ei Taitus ẹ̱mokọ͡ọ̱u kọ͡ọ̱u tobou kẹ̱ne ẹ̱ge damalẹ̱do dugu.

15 Taitus ẹ̱ nị̱mokọ͡ọ̱u ile foloumọ͡ọ̱u, nị̱ guẹ̱ dege, dio keibọ͡ọ̱u de ẹ̱ wolọ͡ọ̱u dalaguamọ͡ọ̱u, ẹ̱ Godihạ tạ̱ bolofẹ̱ido kẹ̱ tobọ͡ọ̱u mọ͡ọ̱u, nị̱ dulo i. Ifine ẹ̱ nị̱mokọ͡ọ̱u fimạ̱mọ͡ọ̱u, ẹ̱ nị̱mokọ͡ọ̱u solọ͡ọ̱u do hiyedo degeli.

16 Ạ̱ne ifibe hohọ̱ degeli, yobe, nị̱ midihọ̱ bolọ̱do milọ͡ọ̱u ga ilidade tawalẹmọ͡ọ̱u.

Sa Korin o sasạ̱i kediạ̱ sele kefema, damalẹ̱yodele i o sasạ̱i, sa Judia duo kile tie kediạ̱mokọ͡ọ̱u nelạ̱ba dia dalamabeedei

(Tạ̱ Hiye 8–9)

8

Damalẹ̱yodei kediạ̱ sa Judia tie kediạ̱mokọ͡ọ̱u sele solọ͡ọ̱u do nelạ̱mọ͡ọ̱u kefele i

1 Mogo diạ̱ma, ei nị̱mokọ͡ọ̱u tawale tạ̱ ko͡ọ̱u tobọ͡ọ̱u ladi. Godihạ sa Masedonia duo kile tie o sasạ̱i, damalẹ̱yodele i kediạ̱ habaguguemọ͡ọ̱u dogọ͡ọ̱u gudi.

2 O sasạ̱i kediạ̱me hagị̱ hiyedo dugulo iye, haba hohọ̱ hiyedone degele i. Diạ̱me kọ͡ọ̱u bi meidoye, haba bi mei o

ilo kediąmoko͡u solo͡u do degemo͡u, sele hiyedo kefema nelę i.

3 Ą dǫǫdo tobolo͡u kuhę, dio͡u tagaiya kęno͡u sele kefema nelę ibe, bi dią nelę sagąi kęme olo͡u fęi nęi. Kę nelę fogo͡u mo͡u habage kegeno͡u nęmo͡u i.

4 Damalędo, sa Masedonia tie kedią eimoko͡u yoduga ibe, diąne sele kefemaba, Godihą o sasąi, bi mei kediąmoko͡u nelęyodema yoduga i.

5 Eige diąme seleno͡u nelęyode tawale iye, ha dią nęi kahąge ei fimąi kę gaba feleido. Dią dio͡usie Hiye Oko͡u nelęmo͡u, haba Godihą tagaiya kę dio͡usie eimoko͡u ne nelę i.

6 Afu, Taitus ę sele kefema solo͡u do nędi dabai kę nį sabeko͡u ge yoma degei. Kegei degemo͡u, ei ęmoko͡u be, ną sa Korinko͡u boholo͡u mą ile dugu, sele kefema mei degeli mei debabe, dabai kę toto degema mei degemabeede tobo͡u yede tobou.

7 Nįme midihǫ bolǫdo kęno͡u milo͡u ga idibe, kęme Godiko͡u damalęyodema nelędo dege dalaguali, ę tą kę dedęi dege hehegie tobolo͡u idi. Nįme tewe hiyedo dalali, Godihą dabai hiyedo degelamo͡u degele idi. Eimoko͡u ne nį hohǫ degele idi. Kegei degemo͡u, nį solo͡u do degedi dabai kęne defęido degema.

8 Ą nįmoko͡u diaseiyo mei. O sasąi ilo kedią sele kefedi dabai kę hiyedo degele ili kahą degeimo͡u, ą tawalamo͡u degeli, nįne bi mei o sasąi kediąmoko͡u de solo͡u do degele ile domo͡u kuhe tobolo͡u.

9 Nį tewe, di Hiye O Yesu Kelesu ę dimoko͡u solo͡u do hiyedo degemo͡u, yo͡usie dimoko͡u nęi. Hebeni bi olo͡u fęibe ębo͡u de ko͡u deleiye, kęno͡u si ę hebeni to͡u fogo͡u, sa sibigę kuoko͡u migi. Nį dowoye, ęme bi mei o baga siei, nį hebeniko͡u bi kę maląba bologuądo dalamabadomo͡u.

10 Sele kefema solo͡u do nędi dabaibe, ą nįmoko͡u egele tobo͡u ladi. Sadebe ta ko͡u mei degei kahą, nįbuko͡u sele yomogo͡u kefele ibe, nį dabai kę hohǫ hiyedo dege degele i.

11 Nįme sele toto kefema. Afu nį dabai kę yomogou kelegebe, nį hohǫ hiyedo degele i. Kęno͡u tefele, nį dabai kę toto hohǫ dege degema mei degema. Nį tano͡u tano͡u be, sele nį nelę sagąi dalaba kęno͡u nęma.

12 O taha̱ bi ta solo͡u do nela̱ba degeibabe, Godiha̱ge bi
ke̱ hoho̱ dege molo͡u. Damale̱do, bi hiyedo ne̱ibane, bi
huyadefe̱i ne̱ibane, Godiha̱ hoho̱ dege molo͡u.
13 A̱ ni̱me bi mei kaha̱ hagi̱ degeiba, ha sa ta o sasa̱i ilo
kedia̱si bibo͡u de bologua̱do dalale ke̱ ta tobo͡u yo mei. A̱ge
di olo͡u fe̱i tefei tefeino͡u dalamebeede tobolo͡u.
14 Ifibe ni̱me bi hiyedo dala. Bi mei o kedia̱moko͡u
nele̱no͡u. Haba sabita ni̱ bi mei degeibane, o kedia̱me bi
dalaba, ni̱moko͡u ne nele̱. Kegeibasi ni̱ olo͡u fe̱i tefei tefeino͡u
bologua̱do dalaguale.
15 Godiha̱ kuguoko͡u be ko͡u gue nala̱i dala ke̱no͡u tefele
degema.
O nale̱ hiyedo mala̱ idi o kedia̱me nale̱ hiyedo daladiyo mei.
Haba o nale̱ huyadefe̱i mala̱ idi o kedia̱me nale̱ ta mei
degediyo mei. *Kisim Bek 16:18*

Polha̱ o ilo kedia̱ tobo͡u mo͡u, sa Korinko͡u yai

16 A̱ Godiko͡u bolofe̱iyode tobolo͡u kuhe̱, Taitus e̱ne
ni̱moko͡u solo͡u do degedi kaha̱ degemo͡u. Godiha̱ degeiye,
a̱ ni̱ solo͡u do degedi saga̱i ke̱no͡u tefei, Taitus e̱ne ni̱moko͡u
solo͡u do degemo͡u, e̱ ni̱ dogo͡u gulamo͡u hiyedo degeli.
17 Ei Taitus e̱me ni̱moko͡u iyede tobo͡u mo͡u, e̱ge
bolofe̱iyodema ilamo͡u hoho̱ hiyedo degei. Yo͡u e̱ fima̱iyene
e̱ ni̱moko͡u ko͡u ilamo͡u degeli.
18 Ei damale̱yodei o tane tobo͡u ba, Taitusbo͡u de ile. E̱me
damale̱yodele i o sasa̱i, sa sa olo͡u fe̱i tie kedia̱ge ta̱ uwo
bolofe̱i hehegiedi dabai bologua̱do degediyode tobolo͡u idi.
19 Haba tabe, o ke̱me damale̱yodele i o sasa̱i kedia̱ maka
ibe, e̱me eibo͡u de ile, sele kefei ke̱ mala̱ ileyodema maka
i. Sele kefema solo͡u do ne̱di dabai ke̱me ei mo͡u yo͡uwa
degeiyo mei, ei Hiye Oko͡u hoho̱bo͡u lamo͡u degele ili. Haba
eige, o sasa̱i olo͡u fe̱i kedia̱ge ei hoho̱ degeba, sele ke̱ defe̱ido
mala̱ iledade tawale ke̱ tagali.
20 O tae eibe sele hiyedo ke̱ defe̱ido ta dia dalale meiyode
tobolo͡u be ei dafa.
21 Eige Godibo͡u, o sasa̱i kedia̱bo͡u die dihi̱leya ke̱ midiho̱
bolo̱no͡u milo͡u lamo͡u degele ili.
22 Damale̱yodei o tane ei tobo͡u ba, e̱ Taitus dilieb o͡u de
ile.* Ei o ke̱me dabai ne̱mo͡u haguabe demo͡u dugube, e̱me
dabai bologua̱do degeimo͡u dugulo i. Ifibe e̱ ni̱me midiho̱

* **8:22 8:18, 22** O bolo̱u̱ dilie hu̱be di tewe mei.

bolǫ milo͡u gadi kẹ tawali kaha̱ degemo͡u, ẹ solo͡u do degedi dabai kẹ degelebe hohǫ hiyedo degeli.

23 O Taitus ẹme ni̱ tewe. Ẹme ma̱ mogo, ele dabai tano͡u degedi, ni̱ dogo͡u gulamo͡u. O bolǫu̱ diliebe, damalẹyodele i o sasa̱i, sa sa olo͡u fẹi̱ tie kedia̱ tobo͡u mo͡u, dilie eibo͡u de dabai kuhe degele ili. Dilie dabai degele idi kaha̱ degemo͡u, o sasa̱i kedia̱ Kelesuko͡u hohǫbolo͡u idi.

24 Kegei degemo͡u, o kedia̱ ya ni̱ sabeko͡u folo dugulobe, ni̱ sele kefema solo͡u do nẹdi dabai degeiba duguoba, ta̱ uwo kẹ mala̱ sa sa olo͡u fẹi̱ tefeiba, damalẹyodele i o sasa̱i kedia̱ge ni̱ solo͡u do dabai degedi kaha̱ ta̱ kẹ duloba tawalebe, ei ni̱me midihǫ bolǫ milo͡u ga idi o sasa̱iyode tobolo͡u idibe ko͡u damalẹdo tobolo͡u ididade tawale ile.

9

Sele kefema, damalẹyodei o sasa̱i, bi mei kedia̱moko͡u solo͡u do nẹyede tobou

1 Ni̱me damalẹyodele i o sasa̱i kedia̱moko͡u sele kefema solo͡u do nelẹ kẹme olo͡u fẹi̱ ko͡u tewe kaha̱ degemo͡u, a̱ ni̱moko͡u tawale ta̱ kẹ sasado ta nala̱ma nelẹ saga̱i mei.

2 A̱ ni̱me bi mei o sasa̱i kedia̱moko͡u hiyedo dogo͡u gulamo͡u degele ilidade tawali. Damalẹdo, a̱ sa Masedonia ko͡u le tie o ko͡udia̱moko͡u ni̱ hu̱ hebele foguomo͡u ko͡u gue tobo͡u di, sadebe ko͡u tolo͡u hagua mei degei kelege, sa Akaia duo kile tie o sasa̱i kedia̱ sele kefema, bi mei o sasa̱i kedia̱moko͡u solo͡u do nela̱mo͡u degele iyode tobolo͡u i kaha̱ degemo͡u, sa ko͡u le tie o sasa̱i su̱do kedia̱ne ni̱ degedi saga̱i kẹno͡u tefele degele ili kuhẹ.

3 Kẹno͡u si, a̱ ni̱ hu̱ kẹ ta̱eno͡u hebele foguo tobolo͡u kẹme dafa. A̱ ni̱me sele kefema solo͡u do nẹdi dabai kẹ degema mei degeiyode tobou kaha̱ degemo͡u, ni̱ solo͡u do nelẹyodemaba sele toto kefema dogoguoba kuhe baha duwoma. Kege degeiba, a̱ ma̱ mogo dia̱ tobo͡u ba, dia̱ dabai ni̱ kele degeli kẹ dugu yale.

4 A̱ge ni̱me sele kefema dogoguo daladade tawali, kẹno͡u si sa Masedonia ko͡u le o ilo ko͡udia̱ eibo͡u de ni̱moko͡u ya fologa dugu, sele kefema dogoguli mei debabe, eibo͡u ni̱bo͡u de sidifi degele iye.

5 Kegei degemo͡u, a̱ ma̱ mogo dia̱ tobo͡u ba dia̱buko͡u ya, sele hiyedo, ni̱ solo͡u do nelẹyode tobou kẹme dia̱ ni̱ dogo͡u guo toto kefema mei degele. Kegeibasi, a̱ ni̱moko͡u

ile foloba, nị sele hiyedo kefema mei degema dalaba dugulo. Nị kegeligi, ilo kelege dafai dalaba sele kẹ kuhe nẹiye.

6 Tạ makai ko͡ume toto͡u degedama. O tae nalẹ hou huyadefẹino͡u sogoubabe, nalẹ segei kẹme huyadefẹi molo͡u. Ha, o tae hiyedo sogoubabe, nalẹ segei kẹme sụdo molo͡u.

7 O sasại tano͡u tano͡u nị o͡u nị fimạiye nelạmo͡u degeli kẹno͡u nẹma. Nelẹ dafama nẹibabe, bolọ mei. Haba o tae diasele toto nẹyede tobo͡u ba nẹibane bolọ mei. O koyohạ hohọ degeba bi ta solo͡u do nẹibabe, Godihạge o koko͡u be hohọ hiyedo degele.

8 Godihạ nịmoko͡u bi hiyedo nelạbabe, ẹ solo͡u do nelẹno͡u. Nịne kegeibasi, bi hiyedo dalaba iligi, bi mei o kediạmoko͡u nelạba degele ibane, nịne solo͡u do dege nelẹno͡u. Damalẹdo, solo͡u do dabai olo͡u fẹi kẹme nị degemo͡u ileno͡u.

9 Godihạ kuguoko͡u be ko͡u gue nalại dala,

O tahạ nalẹ hou hebesedi sagại kẹno͡u tefele, bi mei o
kediạmoko͡u ẹ bimại kẹ nẹmo͡u ili kuhẹ.
O kẹme dọụdo o. Ẹ midihọ bolọ kẹme ta mei degele mei,
yo͡u kegeno͡u kuhe dalale. *Buk Song 112:9*

10 Godihạ hebe hai dabai degedi o kediạmoko͡u nalẹ hou nẹimo͡u sogolo idi. Godihạ degeiye, segei sibigẹ mại, suwi degeimo͡u di malạ nạdi sagại, kẹno͡u tefei, Godihạ bi olo͡u fẹi kẹne nịmoko͡u nẹibane nị bologuạdo dalaguali, damalẹyodele i o sasại ilo, bi mei kediạmoko͡u ne nị dogo͡u gulono͡u. Damalẹdo, nị midihọ bolọ kẹ kegeno͡u degemo͡u ibabe, oe nalẹ hou sogoumo͡u be, nalẹ segei hiyedo mạdi sagại kẹme Godihạ nịmoko͡u ne nelẹ.

11 Godihạ nịmoko͡u bi hiyedo nẹmo͡u ile kahạ degemo͡u, nị o sasại ilo kediạmoko͡u ne sele hiyedo kefema solo͡u do nelẹ bolọ. Nị sele kefema dogoguba, ei malạ ya, bi mei o sasại kediạmoko͡u nẹibabe, o kediạ Godiko͡u bolofẹiyode tobolo͡u ile.

12 Nị sele kefema solo͡u do nelẹ dabai kẹ degeli kahạ degemo͡u, Godihạ ẹ o sasại kediạme bi ta mei degele mei. Bologuạdo dalaguali, Godiko͡u bolofẹiyode tobo͡u mo͡u ile.

13 Diạge nị dabai bolọ kẹ degeiba duguoba, nịme midihọ bolọdo kẹ kege milolo͡u ididade tawaleba, Godiko͡u hohọbolo͡u ile. Yobe, nị damalẹyodema, Kelesuhạ degei kahạ tạ uwo bolofẹi kẹ dulo idi kahạge, nị diạbo͡u, haba

bi mei o sasa̱i̱ ilo kediạbo͡u de sele hiyedo kẹ̱ solo͡u do ne̱i̱ba dugulo kaha̱ degemo͡u.
14 Diạge ni̱moko͡u hoho̱ hiyedo degeba, Godiha̱ ni̱ dogo͡u guyedema diho̱ baga̱ tobolo͡u ile, Godiha̱ ni̱ hiyedo habaguguei dala kaha̱ degemo͡u.
15 Damalẹdo, Godiha̱ solo͡u do dimoko͡u ne̱i̱ kẹme bolọdo, di ta tawaga tobolo͡u saga̱i̱ mei. Di Godi ẹmoko͡u hiyedo bolofe̱i̱yode tobo͡u me.

O ilo kediạ Pol susuga tobolo͡u imo͡u, sa Korin tie o kediạne ẹmoko͡u gofo□u degele imo͡u, Polha̱ hagi̱ kẹ̱ do̱u̱susu

(Ta̱ Hiye 10–13)

10

O ilo kediạ Pol ẹ̱ dabai kẹ̱ huyafe̱i̱ degelamo͡u degele imo͡u, ẹ̱ sima tobou

1 Ni̱ o ilo kelege a̱ tobe tobolo͡u idibe, Pol ẹme dibo͡u de dalalibe, guẹ degemo͡u, amafe̱i̱no͡u ta̱ tobo͡u di, ha fogo͡u ilemo͡u be, ẹ̱ ta̱ gofo□udo dege kuguo nalạma nẹdiyodele idi. Kẹno͡u si, a̱ge ni̱me Kelesuha̱ midiho̱ ẹ̱ milo͡u di koko͡u fimạmabeede tobolo͡u kuhẹ̱. Kelesu ẹge yo□usie huyafe̱i̱ degemo͡u, ta̱ amafe̱i̱no͡u tobo͡u mo͡u siadi. Kegei degemo͡u, a̱ egele tobo͡u ladi ko□ume ni̱ defe̱i̱do duma.
2 Ni̱o͡u tawaibo͡u, kegeiye, a̱ ni̱moko͡u ile foloba, ta̱ gofo□u dege tobouye. Damalẹdo, a̱ ile folobabe, ta̱ gofo□u dege tobolo͡u. Yobe, ni̱ o ilo kelege eibe sa sibigẹ̱ kuoko͡u midiho̱ kẹno͡u milo͡u ga idiyode tobolo͡u idi kaha̱ degemo͡u.
3 Ei sa sibigẹ̱ kuoko͡u ko͡u dalaguadiye, kẹno͡u si eige biyadi o kediạ degedi saga̱i̱ kege ta degele idiyo mei.
4 Ei biyadi bi kẹme sa sibigẹ̱ kuoko͡u biyadi bi kẹ̱ mei. Biyadi bi, ei tolo͡u dalagua ko□ume Godiha̱ nelẹbo͡u de dalali, ho o kediạ kekai sio̱di saga̱i̱ kegei.
5 Kegei kaha̱ degemo͡u, ei obo͡u de ta̱e biyolugi, die fima̱i̱ kasaga̱i̱bo͡u, die ogo͡u gai ta̱bo͡u olo͡u fe̱i̱ kẹme huyafe̱i̱ degele ili kuhẹ̱. Damalẹdo, Godi tawalamo͡u degeli kẹ̱ akogudi fima̱i̱ kẹne eige didiọ degele idi, o sasa̱i̱yege Godiha̱ ta̱ duloba, Kelesuha̱ tagaiya kẹno͡u degemabadomo͡u.
6 Ei dia dalaba, ni̱ ei ta̱ olo͡u fe̱i̱ kẹ̱ dulo seseibasi, eige ni̱ o ilo kediạ ei ta̱ du ho fogo͡u babe, diạmoko͡u hebe kasaga̱i̱ nelẹ̱ ile.

7 Nị o die tou̍ kẹnou̍ duguo fị maga tobou̍ dama. O nạ
no̍usie nạme Kelesuhạ ẹ bidade tawaibabe, nạ kou̍ gue
tawa, nạme Kelesuhạ ẹ bi debabe, eine Kelesuhạ bidade
tawa.
8 Hiye Ohạ eimokou̍ tobou̍ mou̍, ei ẹ dabai ko̍u degeli
kuhẹ. Ei nị damalẹyodei kẹ makolo kẹme ẹ dafolu. Ẹ tagaiya
kẹnou̍ ei degeiye, nị damalẹyodema nelẹdo dege dalagua
kehẹ. Kegei degemou̍, ei dabai kẹ degedi kahạ ạ hohọbolou̍
ba, ei hụ huyadefẹị hebele fogubabe, ạ sidifi ta degele mei.
9 Kẹnou̍ si ạ kuguo olou̍ fẹị kẹme nị guẹ degemabeedema
nalạma nelịdade hobou̍ tawadama.
10 Kou̍ kegeiye, nị o ilo kelege tobolou̍ idibe, kuguo olou̍
fẹị, Pol ẹ nalạma nẹdibe tạ gofo̍ubou̍, nelẹbou̍ de nalạma
nẹdi. Ha ẹ hagua felẹ, di geleguo dalalibe, ẹ egei gofo̍u
dege ta tobou̍ diyo mei. O dihịle tạ tobolou̍ totou̍ yodele idi.
11 Kege tobolou̍ idi o, nị nịou̍ tawaibou̍. Ei ile, nịmokou̍
foloba, egele tobou̍ lababe, ei ahudo dalali tobou̍ di sagạị
kẹnou̍ tefele tobou̍ lamou̍. Damalẹdo, ei nịmokou̍ kuguo
nalạma nẹdi sagạị kẹnou̍ tefele haba tobou̍ lamou̍.

12 O ilo kelegebe dio̍u die hụ kẹnou̍ hebele fogulo idi.
Eige ei hụ hebele fogulobe dafa idi. O kegele i kediạ dio̍u
die fimạiyenou̍ dio̍usie tawaga file idi. Midihọ kẹme totou̍
degele i o kediạ midihọ.
13 Einou̍ si eiyou̍ ei hụ mou̍ yo̍uwa hebele fogudiyo
mei. Godihạ ei tobou̍ mou̍, ẹ dabai degemou̍ suluguali, nị
sabekou̍ ne ya fologamou̍, egei hehegie tobolou̍ i. Kegei
degemou̍, eige Godihạ tagaiyanou̍ si, ei hụ huyadefẹị hebele
fogulo ili kuhẹ.
14 Ei nịmokou̍ ya fologa dabai degeli mei debabe, ei
eiyou̍ ei hụ hebele fogulobe kasagạị. Kẹnou̍ si Godihạ ei
tobou̍ mou̍ eibukou̍ ya, Kelesuhạ tạ uwo bolofẹị kẹ nịmokou̍
tobolou̍ i kahạ degemou̍, eiyou̍ ei hụ huyadefẹị hebele
fogulobe tạbou̍ mei.
15 O tae Godihạ dabai degeli kẹme ei degeliyode tobou̍ ma,
ei hụ ta hebele fogulo idiyo mei. Dabai, Godihạ eimokou̍
degemabeede tobou kẹsi ei defẹịdo degemou̍ iligi dugu,
nịme damalẹyodei kẹ nelẹdo dege dalali, eimokou̍ hohọbou̍
ba, ei nị sabekou̍ haba yaba, diyou̍ fẹị dabai hiyedo degele
ile.

16 Ei sa sa ahudo, nị dala figiya kẹ* ya, tạ uwo bolofẹi kẹ
tobou lamou degele ili. Kegeligi, Godihạ dabai, sa takou o
tae kou degei kẹ, haba eige ei degeiyodema, eiyou sie ei hụ
hebele foguye.
17 O tahạ yo□usie hohọbou lababe, ẹ yo□u ẹ hụ kẹ hebele
foguda, Hiye Ohạ hụ kẹnou hebele foguyedei. *Jere-*
maia 9:24
18 Yobe, o tahạ yo□u ẹ hụ kẹ hebele fogubabe, o kẹme Hiye
Ohạ dihịle kokou be hụ hiyefẹi mei. O tahạ ẹ hụ Hiye
Ohạnou hebele fogubasi, o kẹme ẹ hụbe hiyedo kegenou
dalale.

11

Polhạ midihọbe ogou gai egei tobou di o kediạ midihọ
sagại kegei mei

1 Ạme totou degei oe tạ tobou di sagại kege tobou lamou,
nị mou duwoli, tạ ạ tobou ladi kẹ duma.
2 Godihạ nị dowo kona degedi sagại kẹnou tefei, ạ nịne
kona dege dia dala kuhẹ. Sasại gisiai ẹ ayehạ omokou
tileyodema makai sagại kẹnou tefei, ạge nịme Kelesukou
tileyodema makai dala kahạ degemou, ạ nịme sasại gisiai
bolọdo sạ degei kẹ, Kelesukou nelạmou degeli.
3 Kẹnou si ạ guẹ degeli, bei kahạ sasại Ivkou ogou ga tobou
sagại kẹnou tefele, obe nịmokou ne kege ogou ga tobouye
domou. Kegeligi, nị fimại olou fẹi kẹ kasagại degeba, nị
midihọ bolọ kẹ tou fogou ba, Kelesukou fimạ idi kẹ tou
fogouye.
4 Ạ guẹ degeli kahạ yobe kou gue, o ilo kele ya, nị sabekou
fologa, Yesu sagại tahạ tạ tobou mou be, nị damalẹdo Yesuhạ
tạ, ei hehegiedi kẹ tou fogou mou, o kediạ ogou gai tạ kokou
damalẹyodele ili kehẹ. Ogou gai tạ kokou damalẹyodema
dalali, duo gehẹ ta malạ ilamou degele ili. Duo kẹme Duo
Bolofẹi, nị afu kou mọụ sagại kegei mei. Duo ta mou lạmou,
tạ uwo bolofẹi, nị dulo sesedi kẹ tou fogou mou, ogou gai
egei dulo seselamou hohọ degele ili.
5 Nịge ogou gai egei tobolou idi o kediạme hụ hiyedo
dalaguayade tawale iliye, kẹnou si ạge die hụyege mạ hụbe
ta gaba feli meidade tawali.

---

* **10:16 10:16** *Ahudo sa* kẹme sa hiyedo Rombou, sa Spenbou kẹ tobou sạ degei. Nạ Dabai 19:21-bou Rom 15:24-28-bou kokou dugu.

6 Ạme egei hehegiedi o bolọdo meiyodele iye, kẹnou si
ạme tewe hiyedo dala. Nị kou tewe, eige nịmokou tewe
kẹbou de hehegie tobou mou haguei.

7 Ạ Godihạ tạ uwo bolofẹi kẹ nịmokou hehegiedi kahạ
hebe sele ta mo̱udiyo mei. Ạ Godihạ tạ kẹ mou yo̱uwanou
hehegiedibe, ạ mayo̱usie huyafẹi degemou, nị hụ kẹnou
hebele foguomou daladi. Ạ kẹ degedibe midihọ kasagại
degediyo mei.

8 Damalẹyodele i o sasại, sa sa olou fẹi tie kediạ sele
ạmokou nelẹ idi, ạ nị sabekou Godihạ dabai degeyadomou.
Midihọ kẹme hiyou mo̱udi midihọ sagại kegei, ạ o ilo kediạ
sele mo̱udi, nị sabekou dabai degedi kahạ degemou.

9 Ạ nịbou de dalali, bi mei degeimou be, ạ nịmokou ta
hawadiyo mei. Sa Masedonia duo kile tie o kediạnou si nị
sa Korinkou ya fologamou be, ạmokou bi, ạ dala mei kẹnou
nelẹ idi. Ạ nịmokou hagị nelẹ kẹ dafamou hagulugi, ifine
yo̱u kegenou dala kuhẹ.

10 Kelesuhạ tạ damalẹdo ko̱u ạbou de dala kahạ
degemou, ạ nịmokou damalẹdo tobolou kuhẹ. Ạge nị sele
mo̱udiyo mei kahạ, ạ hohọ degenou dala. Sa Akaia duo
kile tie o ta nạ midihọ bolọdo ạ milou di kahạ hohọ kẹme
ta akogulo sagại meido.

11 Nị tawalibe, ạ Godihạ dabai degedi kahạ hebe sele
molo̱ube kageimou dafadiya? Ạ nị tagaiyo mei dale? Kege
meido. Godihạ tewe, ạ nị tagaido.

12 Habagene, ạ egei tobou di kahạ hebe sele ta molo̱u
sagại meido. Yobe, ogou gai egei tobou di o kediạ dio̱u die
hụ hebele fogulamou degeligi, o sasại dihịle kokou ei sagại
dalalamou degeli. Kegei kahạ degemou, ạ tagalibe, nịge
tawaleba, ei midihọbe o kediạ midihọ sagại kegei meidade
tawamabadomou, ạ Godihạ dabai degedi kahạ hebe sele ta
molo̱u tagaiyo mei.

13 O kediạme tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o mei. Godihạ
dabai kẹ degele idi o mei. O kediạme ogou gai midihọ milou
goumou, o sasạiyege wa, diạme Kelesuhạ tạ-bolofẹi-malạ-
suluguadi-oyade tawale idiye, kẹnou si gulokou.

14 O kediạ ogou gai midihọ milou ga idi kokou be nị hobou
kesigidama. Tamạ ẹne ogou gai midihọ milou goumou,
o sasại ilo kediạ duguomou be, diạge wa, ẹme ẹsol o
bolọdoyade tawale idi.

15 Tamạhạ dabai degedi o kediạge die hiye ohạ degedi sagại kẹnou tefele degegoubane, nị hobou kesigidama. O sasại ilo kediạ kẹ duguomou be, diạge wa, midihọ dọụdo o kediạ degedi sagại kẹ degeliyade tawale idi. Diạme habagebe ogou gai egei hehegiedi kahạ hebe kasagại kẹme malạ ile.

Polhạ tạ-bolofẹi-malạ-siei kelegebe hagị hiyedo dugudi

16 Tạ, ạ kou tobou kẹnou haba tobou lamou. Nịge ạme totou degei oyade tawadama. Kẹnou si nị kege tawaibane, tạbou mei. Totou degei o ko□umahạ tobou ba duma. Ạ mayo□usie huyadefẹi hiye degelamou.

17 Ạ ko□u tobou ladibe, ạ Hiye Ohạ tagaliya kẹ tobou lamou degeiyo mei. Ạ totou degei oe tạ tobou di sagại kege mayo□u mạ hụ hebele fogulamou degeli.

18 O sasại sụdo sa sibigẹ ko□umahạ midihọ kẹ sesele yolugi, dio□u die hụ hebele fogulo idi kahạ, ạne mayo□u mạ hụ hebele fogulamou.

19 Nịge nịme fị gofo□udo oyode tawale idiye, haba totou degele i o kediạ nịmokou ogou gai egei tobou mou be, nịge ta dafa idiyo mei, hohọ dege dulo idi.

20 Damalẹdo, ogou gai egei tobou di o tahạ nị fisilemou dabai degemabeede tobou mou ne, ogou ga tobou ma nị bi mo□uma imou ne, nịmokou bou basia degeimou ne, nị huyafẹi degeimou ne, haba nị midihọkou fọụmou ne, nịge mou duguo fogou le idi.

21 Eige kege degele idiyo mei kahạ degemou, nịge eibe dedẹi mei oyodele idi. Nị kẹ tobolou be damalẹdo debabe, ạme sidifi hiyedo degeli.

Kẹnou si o ilo kediạge dio□u die hụ hebele fogulobe ta guẹ degele idiyo mei. Nebe kẹnou tefei, ạne totou degei o sagại degeba, mayo□u mạ hụ hebele fogulamou.

22 O kediạme Hibru oye, kẹnou si ạne Hibru o. O kediạme Israel oye, kẹnou si ạne Israel o. O kediạ die hụti yodobe Abraham, kẹnou si ạne mạ hụti yodobe Abraham.

23 O kediạme Kelesuhạ dabai degedi oyode tobolou idiye, kẹnou si dabai hiyedo, ạ degedi kahạge die dabai kẹme gabama feleido dala. Kasagại hiyedo, ạ totou degei o baga mayo□u mạ hụ hebele foguo tobolou be sidifi hiyedo degeli. Ạsi Kelesuhạ dabai hiyedo degedi kahạ degemou, ạ hagị hiyedo dugumou haguei, hagị o kediạ dugulo ili kẹme gaba

feleido. Ạme didiọ hiyedo degega haguei. Dofo͡u yene hiyedo wala idi. Damalẹdo, ạme tolo ko͡u hafẹi degema fogo͡u dega haguei.

24 Juda o kediạ dofo͡u ye ạ houyosi kege wala i kelegebe, olo͡u fẹi 39 kege fạ idi.*

25 Haba tabe, ạme sa Rom o kediạ biyaye kamadia kege wala i. Haba tabe ạme igiye wala i. Haba tabe, ạ tọ dawalako͡u mosoleye sulugi, wiye mosole boho͡u mo͡u, tọyene kamadia kege wo fegei. Sawisiei tano͡u tabe, ạme mosole fẹ bafou koko͡u tolo͡u dalamo͡u, huliạmebo͡u agalibo͡u tọye malạ siei.

26 Ạ sa sa ahuya sulugi, hagi sụdo dugudi. Tọyene walamo͡u degeimo͡u, haba ali duone hiyou mo͡udi oe walamo͡u degele imo͡u dei. Haba Juda obo͡u, sa ahudo tie obo͡u kediạne walamo͡u degele idi. Sa hiyebo͡u, o mei sabo͡u kelegebe ho oyene wala idi. Tọ dawalako͡u ge mosole boholo͡u mo͡u ne, ạme tolo hafẹi degedi. Haba ogo͡u gai o, gule damalẹyodele i kediạne ạ wala idi.

27 Ạ agalibo͡u huliạmebo͡u de dabai hiyedo degemo͡u hagueibe, ạ ta tieli mei. Ạ nalẹbo͡u huẹibo͡u de nalẹ sagạine dugumo͡u haguei. Haba kulio yukuei kali mei mo͡u yo͡uwa duwoli, kulione hiyedo dugudi.

28 Ạme hagi sụdo dugumo͡u haguei. Haba hagi ạ dugudi tabe ko͡u gue, ạ sawisiei olo͡u fẹi guẹ degemo͡u hagulube, damalẹyodele i o sasại, sa sa olo͡u fẹi tie kediạ die damalẹyodei kẹme mihịko͡u fiyasigeiye domo͡u, ạ guẹ degemo͡u hagulugi, ifine kuhẹ.

29 Damalẹyodele i o sasại nelẹ mei degeimo͡u be, ạne fị hagi degedi. O sasại mihịko͡u fiyasigeimo͡u ne, ạne hagi hiyedo dugudi.

30 Ạ mayo͡u mạ hụ hebele fogu ho fogo͡u babe, ạ egei toblo͡u be nị ta dulo ile mei. Kẹno͡u si ạ mayo͡u mạ nelẹyeno͡u dabai kẹ degediyo mei kahạ degemo͡u, ạ mayo͡u mạ hụ hebele foguoba, ạme dedẹi meiyodeno͡u tobo͡u lamo͡u.

31 Hiye O Yesuhạ ẹ Aye Godihạ ẹ hụbe di sawisiei olo͡u fẹido hebele fogume. Godihạ ko͡u tewe, ạ dedẹi mei degei kahạ tạ, ạ tobo͡u ladi ko͡ume gulokou tạ tobo͡u ladiyo mei.

32 Ạ sa hiyedo Damaskusko͡u dalamo͡u, die hiye o, ẹ hụ

* **11:24 11:24** Juda o kediạge o ta dofo͡u ye fạ idibe, Lo 25:1-3 kahạ tobolo͡u be, olo͡u fẹi 40 kege fạ idi. Kẹno͡u si Juda o kediạge maka 40 kẹ gabama folobe guẹ degemo͡u, *39 kegeno͡u fạ idi.*

Aretashạ ạ tạ saleyodema, ẹ dabai dia daladi hiye o kokoou tobou, nạ ami o kediạ tobou ba, diạ di sa koụmahạ kekai adiya olou feị amagamabeedei.

33 Kẹnou si, mạ mogo diạ tigi mosọ tegei hiyedo ta malạmou, ạ kodu sagiemou, kekai a kaiya kẹ tigi kokoou tolou tou fofou gue mulụgi, mihịkou dogogumou, ạ dabai dia daladi hiye o kẹ tou fogou kama fou.*

12

Pol ẹ dihọ boholou mạmou dugube, Godihạ ẹmokou tạ hiyedo hehegieimou dugu

1 Ạ mayoụ mạ hụ hebele fogu ho fogou babe, nị ạ egei tobou ba dulo ile sagaị mei kahạ degemou, ạ mayoụ mạ hụ haba hebele fogulamou. Kẹnou si ạ kẹ degeli kahạge, di ta dedẹị sasagile sagaị mei. Tạbou mei, ạ tieimi dugubou, mogogou tạbou de, Hiye Ohạ ạmokou hehegiei kahạ tạnou tobou ladi.

2 Ạ Kelesubou de dogou guo daladi o ta tewe.* O kahạ yoụsie dugube, ẹme Godihạ hebenitou tou gulido* malạ foloumou dugu. Kẹ duguomou deleibe, sadebe olou feị 14 kege mei degei. Godihạ o kẹme tou bou gou guẹị malạ felei, ha, fịnou malạ felei, kẹme ạ ta tewe mei. Godi yoụnou si tewe.

3 O kẹme Godihạ tou bou de malạ felei, he, fịnou malạ felei, kẹme ạ ta tewe mei. Godihạnou si tewe.

4 O kẹme Godihạ hebenikou malạ foloumou, ẹ dube, tạ di ta tawaga tobolou sagaị mei kẹ du. Tạ kẹme kuolou hiyedo.

5 Ạ o kegei kahạ hụ kẹ hebele fogulamou. Kẹnou si mayoụ mạ hụbe ạ hebele fogulo sagaị mei. Ạ dabai degedibe mayoụ mạ nelẹyenou degediyo mei. Kegei degemou, ạme dedẹị mei kahạ degemou, ạ mạ hụ hebele fogulamou.

6 Ạ mayoụ mạ hụ hebele fogulaba degeibabe, ạ totou degei oe tạ tobou di sagaị kege tobolou mei. Yobe, ạ tạ damalẹdonou tobolou kahạ degemou. Kẹnou si ạ mayoụ mạ hụbe hebele fogulo sagaị mei, o tae mạ hụ mou hebele foguye domou. Midihọ ạ degegoumou dugulo idibou, tạ ạ

---

* **11:33 11:33** Dabai 9:23-25 * **12:2 12:2a** Pol ẹ yoụsienou tobou. Nạ 12:7 kokou dugu. * **12:2 12:2b** Grik tạege ‘hebeni koma’ kodu malạ foloumou dugu kẹ nalaị. Tạ kahạ sibigẹbe *hebeni tou gulido*malạ felei.

tobou̯ mou̯ dulo idibou̯ kokou̯ genou̯ o sasai̯ kediạge mạ midihọ tewe.

Pol ẹme ayẹ sagai̯ kegeiye wei dala

7 Ạ tieimi dugu sagai̯ kege dugube, Godihạ ạmokou̯ hehegieimou̯ dugu kẹme di ta tawaga tobolou̯ sagai̯ mei. Kẹnou̯ si, ạ mayo□usie hohọ degeiye domou̯, Godihạ sesegumou̯, Tamạhạ ẹ dabai degedi o tobou̯ mou̯ hagua, ayẹ sagai̯ kahạ ạ tahọụmou̯, do hiyedo dugumou̯ hagulugi, ifine kegenou̯ dala kuhẹ.

8 Kegei degemou̯, ạ Hiye Ohạ mạ do kẹ bologuọụba bolọ degeyadomou̯ olou̯ fẹi̯ kamadia kege dihọ bagạ tobou̯ mou̯ haguei.

9 Ạ kege dihọ bagạ tobou̯ mou̯, Hiye Ohạge ạmokou̯ be, nạme mayo□unou̯ habagugueiba siayedei. Nạ kou̯ nelẹ mei degeiye, haba mạ nelẹyenou̯ subabe, nạ mạ nelẹ hiyedo kẹ duguloyode tobou. Kegei degemou̯, ạme nelẹ mei degeimou̯, Kelesuhạ nelẹyenou̯ dogou̯ guo dalamou̯ sulu kahạ, ạme hohọ degeli.

10 Damalẹdo, ạ Kelesuhạ dabai degega sulu kokou̯ ge ạ nelẹ mei degedibou̯, oe ạ susuga tobou̯ dibou̯, ạ hagi̯ kagei kagei dugudibou̯, ho oe ạ makolamou̯ degedibou̯, ạ mou̯ tiadibou̯ kokou̯ be ạ hohọnou̯ degedi. Ạme nelẹbou̯ meiye, kẹnou̯ si nelẹ hiyedo dala kuhẹ.

Polhạ sa Korin o sasai̯ kediạ damalẹyodei kẹ dedẹi̯ sasagielamou̯ degei

11 Ạ mayo□u mạ hụ hebele fogu kahạ tạ nalai̯ kẹme kasagai̯, totou̯ degei oe tobou̯ di sạ degei. Kẹnou̯ si ni̯ degeiye ạ kege kuhe degei. Ni̯ge ogou̯ gai egei tobolou̯ idi o kediạme hụ hiyedodade tawale iliye, kẹnou̯ si ạge die hụyege mạ hụbe gabama feli meidade tawali. Damalẹdo, ạme hụbou̯ meiye, kẹnou̯ si ni̯ mạ hụ hebele fogu debabe bolọ.

12 Ạ ilemou̯ ni̯bou̯ de dalali, ni̯ dihi̯le kokou̯ midihọ gehẹ gehẹ milou̯ goumou̯, ni̯ duguo kesigiemou̯, ạme tạ-bolofẹi̯-malạ-siadi-odade tawale i. Ạ hagi̯ hiyedo kou̯ dugudiye, dabai kẹ nelẹdo dege degedi.

13 Ạ damalẹyodele i o sasai̯, sa sa olou̯ fẹi̯ tie kediạbou̯ de sulugi, midihọ, ạ die sabekou̯ milou̯ ga siadi kẹ ni̯ sabekou̯ ne milou̯ gadi. Ni̯ bimai̯ine ạ molo□u sagai̯ degediyo mei.

Kegemou, ạ nịmokou degeibe kasagại degei ta de dala? Kegei debabe, nịge kẹme gebe meiyodema.

14 Ạ nịmokou bolọụ kege kou ilemou haguei. Ifibe ạ tage iladi kehẹ. Ạ ile foloba, ạ bi ta mei degeba, nị ạ dogou gumabeede tobolou sagại mei. Damalẹdo, ạ ileba nị bimại ta molo□u mei. Ạ nịnou dugu ilamou degeli. Nịme mạ sisigọ sạ degei kahạ, ạ nị dogou gulamou. Nị tewe, dihi huyadeifẹiyege ẹ aye adiou diliemokou nalẹ nẹdiyo mei. Aye adiou dilienou dilie dihikou nalẹ nẹdi.

15 Kegei degemou, ạ mạ bimại olou fẹi kẹ hohọ dege nẹmaba, haba mayo□usiene nịmokou nelạmou degeli. Ạ nịmokou solou do hiyedo degeimou be, nịge kageimou ạmokou huyadefẹinou solou do degele iya?

16 Nị tewe, ạ ile nịbou de delei kelegebe, ạ nịmokou hagị ta nelị mei, haba nị bine ạ ta mou lị mei. Kẹnou si, nị o ilo kediạge wa, Pol yo□u ẹ fị gofo□uyenou di ogou gama, bi hiyedo amafẹi mọụyade tawale idi.

17 Ạ mạ dabai o tanou ta de tobou mou nịmokou ile ogou gama, nị bimại ta de hiyou mọụ? Kegeli mei.

18 Ạ Taitusbou, di mogo tabou dilie tobou mou nịmokou ile deleigueibe, di olou fẹi tewe, Taitus ẹge nị ogou gama nị bimại ta hiyou mou lị meidade tawali. Ạ nịmokou damalẹdo tobolou kuhẹ, Taitus elebe fị tanou degemou, dabai tanou fẹi degele idi.

19 Ạ tawali, nịge kuguo ko□u huso□uma, ei nị dihịle kokou eiyou sie dọụsusulo iliyade tawale ileye, kẹnou si kege mei. Mạ mogodo diạma, eibe Kelesubou de dogou guo dalaguali, Godihạ dihịle kokou eige nị damalẹyodei kẹ dedẹi sasagielamou nalolụ.

20 Yobe, ạ nịmokou ileba dugu, nịme ạ tagaliya kẹ dalaguaba dugu ho fogou ye domou guẹ degeli. Ha nịge ạne o nị tagali mei kẹ duguye domou. Kegeligi, nị tạe biya, konabou gofo□ubou degeba, nịou nị hụnou hebele foguo, yogo susuga tobolou, tobe tobolou, tạ du ho fogou, kefema o walaba dege dele iba duguye domou, ạ guẹ degeli.

21 Ạ ileba dugu, nịme midihọ kasagại kẹnou milou ga iba duguoba, ạ Godihạ dihịle kokou sidifi degeiye. Nị o sasại sụdo kediạ sibigi degedi midihọ kẹbou, sasại hiyou siadi midihọ kẹbou, o hiyou siadi midihọ kẹbou, tou e tagadi

midihọ kasagại gehẹ gehẹ kẹbou olou fẹi kẹ milou gamou haguei kẹme, fị bohou li mei dalaba, ạ hagị degeiye.

13

Sa Korin o sasại kediạ die damalẹyodei kẹme defẹido dia dalamabeedei

1 Ạ nịmokou bolọụ kege kou ile dala dema haguei. Ifibe ạ haba tage iladi kehẹ. Godihạ kuguokou be kou gue nalại dala,
O bolọụyo, kamadia kege kediạ hagị kẹ duguo tawaleba dọụsusulo. *Lo 19:15*
2 Ạ nịmokou bolọụ kege kou ile dala dema haguei. Ạ sasama kẹ ilemou dalali, nịmokou kou egele tobou. Ifine, ạme kou ahudo dalaye, haba boholou mạ ilamou, egele tobolou mou nalạma nelị kuhẹ. O sasại midihọ kasagại, afu miloune, ebele miloune, ạ duguoba duguo fogolou mei.
3 Nịge ạ tobolou kẹme Kelesuhạ tobolou dade tawalamou degeli kahạ degemou, nị kou tawama, Kelesuhạ mạ mogouya kẹ nịmokou tobolou be, tạ nelẹ mei dege tobou yo mei, ẹ nelẹdo dege tobolou.
4 Kelesu ẹ hebe fufuguomạikou ikoke degele i kelegebe, ẹ ta nelẹ degeli mei. Haba Godihạ nelẹyenou ẹ gehẹ degei dala. Nebe, Kelesu ẹ nelẹ degeli mei sagại kẹnou tefei, eine nelẹ meiye, kẹnou si Godihạ eimokou nelẹ nẹimou, ei nelẹ dege dalagua kuhẹ. Godihạ nelẹ kẹme ei nịmokou hehegile.
5 Nị nịou sie file duguma. Nịme Yesu Kelesukou de damalẹyodei dalagua? Nịge ẹme nị duledube de daladade tawale ili? Ẹ nịbou de dala mei debabe, nị ẹmokou damalẹyodele iyo mei.
6 Nịge eibe Kelesuhạ dabai degeligi, tefele dugumou be, mihịkou fiyasigeiyo meidade tawama.
7 Eige nị midihọ kasagại milolou iye domou kuhe dihọ bagạ tobolou idi. Eige oe eibe o bolọyode tawamabadomou, dihọ bagạ tobolou idiyo mei. Haba oe eibe mihịkou fiyasigeidade tawaibane tạbou mei. Eige nị midihọ bolọnou milou gamabadomou kuhe dihọ bagạ tobolou idi.
8 Ei damalẹdo tạ kou ume ta huyafẹi degele sagại mei. Ei damalẹdo tạ kẹnou hehegile idi.
9 Nịme kou damalẹyodema nelẹ dege dalaguaba, einou nelẹ mei dege dalaguababe, tạbou mei. Ei hohọ degele ilenou . Damalẹdo, eige nịme Godikou damalẹyodema

nelẹdo dege dalaguamabadomo͡u kuhe dihọ bagạ tobolo͡u idi.
10 Ạ ahudo dalali, egele tobolo͡u kahạ yobe, ạ nịmoko͡u ileba, tạ gofo□udo dege tobolo͡u be ta tagaiyo mei. Hiye Ohạge ạme ileba, nị dedẹị sasagieyedei. Haba ạ nị damalẹyodei kẹ makoyadomo͡u iyedili mei.

Polhạ uwage tạ tobolo͡u mo͡u nalạgai

11 Mogo diạma, ạ ise tạ mei degelamo͡u uwage tạ tobolo͡u kuhẹ. Nịme nelẹdo dege dalagualaba degema. Ạ tobolo͡u ko□u defẹịdo duma. Nị fị tano͡u degeba, nịo͡u sie mogo degeiba mogo degeiba dema. Kegeibasi, Godihạ nịbo͡u de dalale. Ẹme solo͡u do degedi Godi. Ẹ degeiye, nị bologuạdo dalaguadi.
12 Nịme Godihạ o sasạị degei kahạ degemo͡u, nị nịo͡u sie yogo nogo͡u ba nogo͡u ba dema. Godihạ o sasạị olo͡u fẹị kediạ nịmoko͡u agali bolofẹịyode tobolo͡u kuhẹ.
13 Hiye O Yesu Kelesuhạ nị habagugueiba, Godihạ nịmoko͡u solo͡u do degeiba, Duo Bolofẹịhạne nịbo͡u de dogo͡u guo dalale.

Egei Polhạ̱
Sa Galesia O Kediạ̱mokõũ
Nalạ̱ma Nẹ̱i̱

Tawale Tạ̱

Afu, Pol ẹ̱ sa Galesia duo kile sieibe, ẹ̱ tạ̱ uwo bolofẹ̱i̱ kẹ̱ totobõũ mõũ siei. Sumõũ, sa kẹ̱ tie o sasạ̱i̱ kediạ̱ Yesukõũ yoma damalẹ̱yodele i. Damalẹ̱yodele i dalaguamõũ, ẹ̱ diạ̱ tõũ fogõũ, sa ta kokõũ fogõũ i. O sasạ̱i̱ kediạ̱ Yesukõũ damalẹ̱yodele i dalaguamõũ, ogõũ gai tạ̱ tobolõũ idi o kediạ̱ ya fologamõũ, tạ̱ uwo bolofẹ̱i̱ kẹ̱ gulạ̱i̱ dege hehegie tobolõũ idibe, Yesukõũ damalẹ̱yodemaba, haba Moseshạ̱ kuolõũ tạ̱ kẹ̱ne dulo sesemabeede tobolõũ idi. Ebele midihọ̱ kẹ̱bõũ, haba afu midihọ̱ kẹ̱bõũ kahạ̱ tạ̱ kẹ̱ dulo sese ho fogõũ babe, nị̱me Godihạ̱ dihị̱le kokõũ dọ̱ụ̱do o sasạ̱i̱ dalale sagạ̱i̱ meiyode tobolõũ idi. Tạ̱ kẹ̱me kõũ ogõũ gai egeiye, kẹ̱nõũ si diạ̱ hehegie tobolõũ imõũ be, o sasạ̱i̱ sụ̱do dulo sesele yai. Kegemõũ, Polhạ̱ kuguo kuokõũ kõũ gue nalạ̱i̱, nị̱me Yesukõũ damalẹ̱yodele i kahạ̱ degemõũ, ogõũ gai egei kẹ̱ dulo sesedamabeedei.

Kuguo Galesia koũmahạ̱ tạ̱ sibigẹ̱ tanõũ tanõũ olõũ fẹ̱ibe kuhẹ̱:

Tạ̱ Hiye 1:1–2:14

O Polbe Godihạ̱ yoũ ẹ̱ tạ̱ bolofẹ̱i̱ kẹ̱ malạ̱ siayadomõũ kuhe makai.

Tạ̱ Hiye 2:15–4:31

Yesu Kelesukõũ damalẹ̱yodei o sasạ̱i̱ kediạ̱nõũ si Godihạ̱ dihị̱le kokõũ dọ̱ụ̱do degei dalagua.

Tạ̱ Hiye 5–6

Dibe Kelesuhạ̱ degeiye kuolõũ tạ̱ kẹ̱ tõũ fogõũ mõũ be, Duo Bolofẹ̱ihạ̱ di dogõũ guo dalamõũ suluguali, diyõũ sie yogokõũ midihọ̱ bolọ̱nõũ milõũ mõũ milõũ mõũ dele idi.

O Polbe Godihạ̱ yoũ ẹ̱ tạ̱ bolofẹ̱i̱ kẹ̱ malạ̱ siayadomõũ kuhe makai

(Tạ̱ Hiye 1:1–2:14)

1 Ạ̱me Pol, tạ̱-bolofẹ̱i̱-malạ̱-siadi-o. Dabai ạ̱ degedi kẹ̱me o tahạ̱ ta nelị̱ mei. Ạ̱me o tae ta tobõũ mõũ hagua dabai koũ

degeiyo mei. Yesu Kelesubou, Aye Godi, Kelesu haguagi o
kębou, dilie tobou mou ą hagua, dabai kou kuhe degeli.
2 Ąbou, damalęyodei o sasąi kuokou dalaguadi kediąbou
de ei kuguo naląma nelį kuhę. Kuguo kume sa Galesia tie,
Kelesukou damalęyodele i o sasąi, sosi moso ęsofęi ęsofęi
kefegulo idi nįmokou naląma nelį.
3 Di Aye Godibou, di Hiye O Yesu Kelesubou dilie nįmokou
habagugueiba, nįme bologuado dalamabadomou.
4 Kelesu ęme di Aye Godihą tagaiya kę hagua, yo usie
sesegumou, o kedią ę wala imou tolo i, kegeligi dibe midiho
kasagąi diyou milou ga idi kahą hebe kę mouye domou.
Damalędo, di sa sibigę kuokou midiho kasagąi milou ga idi
kę tou fogou ba, ę di mamou lamou kuhe haguei.
5 Kegei degemou, dige Aye Godikou tofousogodo kegenou
hohobou mou ime. Damalędo.

Tą uwo bolofęi kęme tanou fęido

6 Ą nį degei kę dulomou kesigi. Yobe, Kelesuhą degeiye
Godihą nį haguisamou kou habaguguegu kęme, nį kę toto
tou fogou. Tou fogou mou, nįme haba tą uwo ta dulomou,
kę sesele ili kahą degemou.
7 Kęnou si kęme tą uwo bolofęi mei. O ilo kelege degele
ilibe, nį fimąi kębou, Kelesuhą tą uwo bolofęi kębou de guląi
degelamou degele ili.
8 Kegemou, ei sagąi, ha, ęsol o tahą sagąi tą uwo bolofęi
ą kou hehegie tobou kę guląi degeba, ogou gai tą ta tobolou
ba, tą uwo kęme bolofęiyode tobou babe, ąge o kęme tą
samaba, dou sakou ile kę tagali.
9 Ei kou tobou sagąi kęnou ą nįmokou haba tobou lamou.
Tą bolofęi, ą hehegie tobou mou, nį kou dulomou tolou i
kę, o tahą guląi degeba, ogou gai tą ę tobolou kęme tą uwo
bolofęiyode tobou babe, ąge o kęme dou sakou ile makolo
kę tagali.
10 Nį kage tawaiya? Ąge mą hube obe hebele fogulo kę
tagali? Haba Godihą hebele fogulo kę tagali? Ą mą hube
o sasąiye hebele fogulo ile kę tagali debabe, ąme Kelesuhą
dabai degedi o mei.

Pol ęme tą-bolofęi-malą-siadi-o degei kahą tą

11 Mogo diąma, tą uwo bolofęi ą nįmokou hehegie tobou
kęme o tae ta yo u ę fimąiyenou tawaga tobou li meidade
tawama.

12 Tạ uwo bolofẹi kẹme o tae ta ạmoko͡u nelị mei. Haba o tae ta hehegie tobo͡u li mei. Tạ uwo kẹme Yesu Kelesu yo͡u ạmoko͡u tamạ degemamo͡u kuhe tobo͡u mo͡u du.*

13 Midihọ kasagại ạ afu milo͡u di kahạ tạ kẹme susulo imo͡u nị ko͡u dulo idi. Damalẹdo, ạme Juda o degemo͡u, ei kuolo͡u tạ olo͡u fẹi kẹ seselemo͡u, ạ Kelesuko͡u damalẹyodei o sasại kediạmoko͡u gofo͡u hiyedo degemo͡u makomo͡u siadi.* Ạ tagalemo͡u degedibe, damalẹyodei obe olo͡u fẹi tofigiema mei degeleyadomo͡u degedi.

14 Ạ o gisiai kelege, ei ko͡u guai o kediạ kuolo͡u tạ olo͡u fẹi kẹ defẹido sesedibe, ạme Juda o gisiai ilo kediạ sagại mei, gaba folodo delei.

15 Kẹno͡u si, mạ adio͡u hạ ạ malạ felị mei kelegebe, Godihạge ạme yo͡u ẹ bi degeleyodema makamại. Kegei kahạ degemo͡u, ạ midihọ kasagại milo͡u gamo͡u haguabe demo͡u, sawisiei yo͡u makai kelege, ẹge ạ habaguguegueomo͡u kuhe haguisai.

16 Godihạ ạ haguisamo͡u, ẹ Dihi ạmoko͡u hegi, ạ ẹ Dihihạ degegai kahạ tạ kẹ sa sa ahudo o sasại kediạmoko͡u hehegie tobo͡u yadomo͡u. Godihạ ạmoko͡u ko͡u hehegiei kahạ degemo͡u, ạge defẹido tawaleyodema omoko͡u ta yoduli mei.

17 Ạge sa Jerusalemko͡u ta ilemo͡u, o tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o afu deleiguei kediạbo͡u de ta tạ keli mei. Kẹno͡u si ạ sa Arebiako͡u ilemo͡u dala dema, haba boholo͡u mạ hagua, sa hiye Damaskusko͡u felẹmo͡u kele delei.

18 Sadebe kamadia kege mei degeimo͡u, ạ sa Jerusalemko͡u boholo͡u mạ ile felei, Pitabo͡u de tạ kalamo͡u. Folomo͡u, sawisiei olo͡u fẹi 15 kege ẹbo͡u de kele delei.

19 Tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-o ilo kediạme ạge ta duguli mei. Hiye O Kelesuhạ ẹ malạ Jemsno͡u si ạ ko͡u dugu.

20 Ạ nịmoko͡u ko͡u nalolụbe, Godihạ tewe, ạ ogo͡u gai tạ ta nalọụyo mei, damalẹdo tạno͡u.

21 Kegemo͡u, habage ạ ile, sa Siriabo͡u sa Silisiabo͡u duo kileya kẹ siei.

22 Sa Judia duo kilebe ạge ta sieli mei. Kegei kahạ degemo͡u, damalẹyodele i o sasại, sa keleya dalagua kediạge mạ midihọ ta duguo tawale ili mei.

23 Kẹno͡u si diạ ạ degeli tạ uwo kẹ o iloye tobo͡u mo͡u dulo ibe, di walamo͡u degedi o kahạge ẹ di damalẹyodei midihọ, ẹ

---

* **1:12 1:12** Dabai 9:1-19 * **1:13 1:13** Dabai 8:1-3

makolamo͡u degedi kẹno͡u be, ẹ haba hehegiemo͡u siadiyode tobolo͡u imo͡u dulo i.
24 O sasa̱i kediạ ta̱ kẹ dulomo͡u, Godiko͡u bolofẹ̱iyode tobolo͡u i, yobe Godiha̱ ma̱ fi̱ bohou kaha̱ degemo͡u.

2

Ta̱-bolofẹ̱i-malạ-suluguadi-o olo͡u fẹ̱i kediạ Polbo͡u de fi̱ tano͡u degele i

1 Kegemo͡u, sadebe olo͡u fẹ̱i 14 kege mei degemo͡u, ạ sa Jerusalemko͡u haba boholo͡u ma̱ i. Kelegebe, o Barnabasbo͡u de i. O tabe Taitus wolo͡u yai.
2 A̱ kẹ i kaha̱ yobe, Godiha̱ ạ iyedei kaha̱ degemo͡u, ạge damalẹyodei o sasa̱i kediạ die widio o kediạmoko͡u ta̱ uwo bolofẹ̱i, ạ sa sa ahudo o kediạmoko͡u tobo͡u mo͡u siadi kaha̱ ta̱ kẹ diạmoko͡u no͡u amafẹ̱i tobo͡u lamo͡u kuhe i. Kegeligi, dabai ạ ko͡u degeibo͡u, ha degeli ko□ubo͡u de oe akoguba mei degeiye domo͡u.
3 A̱bo͡u de delei o Taitus ẹme ko͡u sa Grik oye, kẹno͡u si widio o kediạge ẹme kolo diafo͡u yede ta tobolo͡u ili mei.*
4 Damalẹdo, ogo͡u gama gule damalẹyodele i o ilo kelege, eibe Mosesha̱ kuolo͡u ta̱ de to͡u fogo͡u mo͡u, Yesu Kelesuko͡u damalẹyodele i dalagua deimo͡u, amafẹ̱i ei timi̱ya kẹ haguasie felẹga dugulamo͡u degele i. O kediạge damalẹyodele i o dine Mosesha̱ kuolo͡u ta̱ kẹ seseleba, kolo diafigidi midihọ kẹ milo͡u mabeede tobolo͡u idi. Kẹno͡u si kolo diafigidi kẹme bolọ mei, fisimo͡u dabai degedi sagạ̱ino͡u degele idi.
5 Kẹno͡u si eige die ta̱ kẹme ta dulo seseli mei, eige Taitusha̱ kolobe diafo͡u li mei. Kegeligi, ta̱ uwo bolofẹ̱i kẹ gula̱i degeiye domo͡u. Ta̱ uwo bolofẹ̱i kẹme damalẹdo ta̱, ei defẹ̱ido dia daladi, ni̱me ta̱ bolọdo kẹno͡u sesemabadomo͡u.
6 Sa Jerusalem kelege, damalẹyodele i o sasa̱i kediạ, die widio o kediạme hụbo͡u o sạ degei. Ma̱ fima̱ibe, o hụbo͡u, hụbo͡u mei kẹme sibigẹ ta mei. Godihạge o hụbo͡u, hụbo͡u mei kegei kẹme ẹ ta fidiyo mei. Kẹno͡u si widio o kediạge Mosesha̱ kuolo͡u ta̱ kẹ sesemabeedebe eimoko͡u ta tobolo͡u ili mei.

---

* **2:3 2:3** Juda o kediạme Mosesha̱ kuolo͡u ta̱ kẹ sesele ili kaha̱ degemo͡u, o kediạge die o sisigọ diạ *kolo diafigidi.* Kẹme Godihạge o sisigọbe yo□ù ẹ biyodemo͡u makadi. Stat 17:12 kokoo͡u be ko͡u gue nala̱i dala, ni̱ o dihi diẹ olo͡u fẹ̱i malạ felẹba dalali, sawisiei dimayosi kege mei degeibabe, die kolo diafigimabeedei.

7 A̱ diąmoko͡u tobo͡u mo͡u tawale ibe, Godiha̱ Pita tobo͡u
mo͡u ile, Juda o sasa̱i kediąmoko͡u ta̱ uwo bolofe̱i ke̱ tobo͡u
mo͡u siadi. Ke̱no͡u tefeibe, Godiha̱ a̱ne tobo͡u mo͡u ile, sa
sa ahudo o sasa̱i kediąmoko͡u hehegie tobo͡u mo͡u siadidade
tawale i.
8 Damale̱do, Pitabe Godiha̱ nele̱ya ke̱ Juda o sasa̱i ke-
diąmoko͡u ta̱ uwo bolofe̱i ke̱ tobo͡u mo͡u siadi. Nebe ke̱no͡u
tefei, a̱ne Godiha̱ nele̱ya ke̱no͡u ta̱ uwo bolofe̱i ke̱ malą̱mo͡u,
sa sa ahudo o sasa̱i kediąmoko͡u hehegiemo͡u siadi.
9 Damale̱yodei o sasa̱i, sa Jerusalemko͡u dalagua kediąge
Jemsbo͡u, Pitabo͡u, Jonbo͡u kediąme die widio o degeiyodele
idi. O kamadia kediąge a̱me Godiha̱ habagugueiya ke̱no͡u
dabai degedidade tawalemo͡u, dią Barnabas elebo͡u de
dobogo□u to͡u gimamo͡u mogo degele i. Ei ta̱ tobo͡u ma
walama̱ ibe, o bolo̱u̱ elebe sa sa ahudo o sasa̱i kediąmoko͡u
ileyodei, haba dią̱me Juda o sasa̱i kediąmoko͡u ileyode
tobolo͡u i.
10 Ta̱ ta elemoko͡u tobolo͡u ibe, damale̱yodei o sasa̱i, bibo͡u
mei, sa Jerusalemko͡u dalaguadi kediąme dogo͡u gumabeede
tobolo͡u imo͡u, a̱ dulomo͡u hoho̱ degei. Kegemo͡u, a̱ o sasa̱i
kediąmoko͡u solo͡u do dege dogo͡u gue hagulugi, ifine kege
dogo͡u guo dala.

Pol e̱ Pitaha̱ midiho̱ kasaga̱i milou ta ke̱ tama̱ko͡u tobou

11 Ke̱no͡u si Pita e̱ sa Antiokko͡u * hagua fele̱imo͡u, a̱
e̱moko͡u gofo□u degemo͡u tama̱ko͡u tobou. Yobe midiho̱
kasaga̱i e̱ miloube tama̱do.
12 Midiho̱, Pitaha̱ milo͡u dibe ko͡u gue, Juda o Jemsha̱ mogo
dią haguasie fele̱gali mei kelege, Pita e̱ne ko͡u Juda oye, ha
e̱me sa ta o kediąbo͡u de nale̱ nądi.* Ke̱no͡u si, Juda o kediąą
haguasie fele̱goumo͡u be, e̱ gue̱ degemo͡u fogo͡u ile, e̱sofe̱i
nale̱ nądi. Yobe, o kediąme ko͡u damale̱yodele i oye, ke̱no͡u
si dią̱ge Juda o kediąą kolo diafigile idi midiho̱ ke̱ne ko͡u sesele
idi kaha̱ degemo͡u, Pita e̱ gue̱ degei.
13 Juda o damale̱yodele i ilo kediąne gue̱ degemo͡u, Pitaha̱
degei saga̱i ke̱no͡u tefele degele i. Midiho̱ ke̱me bolo̱ mei.
Pitabo͡u dią̱me ta̱eno͡u bolo̱ degele idi o. Barnabas e̱ne o
kediąą degele ili ke̱ duguomo͡u, e̱ne sa Antiok o kediąbo͡u de
nale̱ nądibe gue̱ degei.

---

* **2:11 2:11** Sa Antiokbe Juda o kediąą sa mei. * **2:12 2:12** Mosesha̱ kuolo͡u
ma̱iyege, Juda o sasa̱i kediąge sa ta o kediąbo͡u de nale̱ nądiyo mei, kuolo͡u
hiyedo.

14 Ạ̱ge o kediạ̱ tạ̱ uwo bolofẹ̱i kẹ̱ defẹ̱ido seseiyo mei kẹ̱ duguomo͡u, ạ̱ o sasạ̱i dihḭle koko͡u ge Pitako͡u ko͡u gue tobou, nạ̱me ko͡u Juda oye, kẹ̱no͡u si ạ̱ dugube, nạ̱me sa ahudo o kediạ̱ midihọ̱ kẹ̱ seseimo͡u dugu. Nạ̱ sa sa ahudo o kediạ̱moko͡u kageimo͡u fisilemo͡u, Juda o di midihọ̱ kẹ̱ milo͡u mabeede tobo͡u ya?

Yesu Kelesuko͡u damalẹ̱yodei o sasạ̱i kediạ̱no͡u si Godihạ̱ dihḭle koko͡u dọ̱ụ̱do degei dalagua

(Tạ̱ Hiye 2:15–4:31)

O koyohạ̱ Yesuko͡u damalẹ̱yodeibabe, o kẹ̱me Godihạ̱ dihḭle koko͡u dọ̱ụ̱do dalale

15 Eibe Juda o, ei adio͡u diạ̱me Juda sasạ̱i kahạ̱ degemo͡u. Juda obiyei eibe sa ahu o mei. Sa sa ahudo o kediạ̱ge Moseshạ̱ kuolo͡u tạ̱ kẹ̱ sesediyo mei kahạ̱, eige diạ̱me midihọ̱ kasagạ̱i milo͡u gadi oyodele idi.

16 Ko͡u kegeiye, ei tewe, obe kuolo͡u tạ̱ dulo sesele ibabe, Godihạ̱ dihḭle koko͡u o dọ̱ụ̱do ta dalale mei. Yesu Kelesuko͡u damalẹ̱yodeibasi, o kẹ̱me Godihạ̱ dihḭle koko͡u be dọ̱ụ̱do o. Kegei kahạ̱ degemo͡u, Juda o sasạ̱i eine Yesu Kelesuko͡u damalẹ̱yodele i, Godihạ̱ eimoko͡u nḭme dọ̱ụ̱do o sasạ̱iyode tobo͡u yadomo͡u. O tahạ̱ kuolo͡u tạ̱ dulo sesele ila deibabe, o kẹ̱me Godihạ̱ dihḭle koko͡u dọ̱ụ̱do ta dalale mei.

17 Di Kelesuko͡u damalẹ̱yodema, Godihạ̱ dihḭle koko͡u dọ̱ụ̱do o degelaba degeligi, ha di midihọ̱ kasagạ̱i milo͡u babe, Godihạ̱ge de bolọ̱ dugulo? Bolọ̱ dugulo mei. Midihọ̱ kasagạ̱i, Juda o ei milo͡u bane, ẹ̱ge ta bolọ̱ dugulo mei.

18 Ạ̱ kuolo͡u tạ̱ dulo sesedi kẹ̱ to͡u fogo͡u, Kelesuko͡u damalẹ̱yodeibabe bolọ̱. Kẹ̱no͡u si haba Kelesuko͡u damalẹ̱yodei kẹ̱ to͡u fogo͡u, kuolo͡u tạ̱ haba dulo seseibabe, Godihạ̱ dugulobe, ạ̱me midihọ̱ kasagạ̱i milo͡u gadi o dugulo.

19 Ạ̱ kuolo͡u tạ̱ olo͡u fẹ̱i kẹ̱me ko͡u teweye, kẹ̱no͡u si ạ̱ olo͡u fẹ̱i sesele sagạ̱i mei. Kegei kahạ̱ degemo͡u, kuolo͡u tạ̱ kahạ̱ degeiyege, ạ̱me ko͡u tolo i o sagạ̱i deleiye, kẹ̱no͡u si Godihạ̱ degeiye ifi ạ̱me gehẹ̱ degei dala. Ạ̱me Kelesubo͡u de hebe fufuguomạ̱iko͡u tolo iye,

20 kẹ̱no͡u si ạ̱me Kelesuhạ̱ haguạ̱giemo͡u, ẹ̱ ạ̱bo͡u de dogo͡u guo dala kuhẹ̱. Kelesu ẹ̱ ạ̱moko͡u solo͡u do dege dogo͡u gulamo͡u, ẹ̱ yo□usie omoko͡u sesegumo͡u, o kediạ̱ ẹ̱ wala

imou̅ tolo i. Ạ sa sibigẹ̱ kuokou̅ dalabe, ạ Godihạ Dihikou̅ damalẹ̱yodei dala.
21 Godihạ habaguguei kẹ̱me ạge sibigẹ̱ meiyodema tobekou̅ mugudiyo mei. Moseshạ kuolou̅ tạ sesele idi kahạ degeiye, di Godihạ dihi̱le kokou̅ dọ̱ọ̱do daladi debabe, Kelesu ẹ̱ tolo i kẹ̱me sibigẹ̱ mei. Kẹ̱nou̅ si kege meido.

3

Kuolou̅ tạ dulo sesedi midihọ̱bou̅, ha Yesukou̅ damalẹ̱yodei kahạ midihọ̱bou̅

1 Sa Galesia o ni̱me totou̅ degele i onou̅. Kelesu hebe fufuguomạ̱i̱kou̅ ikoke degei tạ kẹ̱me ạ ni̱mokou̅ defẹ̱i̱do hehegieimou̅, ni̱ou̅ dihọ̱ye kou̅ dugu sagạ̱i̱ degele i. Kẹ̱nou̅ si haba koyohạ degeiye, ni̱ fimạ̱i̱ totou̅ degele iya?
2 Ạ ni̱mokou̅ yodu tạ huyadefẹ̱i̱ dala. Duo Bolofẹ̱i̱hạ ni̱ duledu migile tolou̅ hobogoube, kagei kokou̅ ge tolou̅ ilou? Moseshạ kuolou̅ tạ kẹ̱ dulo sesedi kahạ? Haba, tạ uwo bolofẹ̱i̱ kẹ̱ dulo damalẹ̱yodili kahạ?
3 Ni̱me totou̅ degele i o sạ degei. Yomamou̅ be, ni̱me Duo Bolofẹ̱i̱hạ ẹ̱ nelẹ̱ya kẹ̱nou̅ suluguei. Haba ifibe ni̱me mei degelamou̅, ni̱ou̅ ni̱ nelẹ̱ya kẹ̱nou̅ kuhe sulugua?
4 Hagi̱ ni̱mokou̅ tamạ degemou̅ haguei kẹ̱me mou̅ yo□uwa tamạ degemou̅ haguei? Kegeli mei. Hagi̱ ni̱mokou̅ kẹ̱ tamạ degega haguei kahạ ẹ̱ sibigẹ̱be kou̅ dala.
5 Godihạ ẹ̱ Duo Bolofẹ̱i̱ ni̱mokou̅ nẹ̱i̱ kẹ̱bou̅, ẹ̱ dedẹ̱i̱ya kẹ̱ ni̱ midihọ̱ gehẹ̱ gehẹ̱ milou̅ gadi kẹ̱bou̅ debe kagei kokou̅ ge milou̅ ga idiya? Moseshạ kuolou̅ tạ kẹ̱ dulo sesedi kokou̅ ge? Haba, tạ uwo bolofẹ̱i̱ kẹ̱ dulo damalẹ̱yodili kokou̅ ge?
6 Godihạ kuguokou̅ be kou̅ gue nalạ̱i̱ dala,
Abraham ẹ̱me Godikou̅ damalẹ̱yodei kahạ degemou̅, Godihạge ẹ̱me dọ̱ọ̱do oyode tobou. *Stat 15:6*
7 Kegei degemou̅, Godikou̅ damalẹ̱yodele i o sasạ̱i̱be Abrahamhạ ẹ̱ sosou̅ dade tawama.
8 Afudo, tạ uwo bolofẹ̱i̱ ko□u̅ tobou kẹ̱ tamạ degeli mei kelegebe, Godihạ tawaibe, sa sa ahudo o sasạ̱i̱ kediạne ẹ̱mokou̅ damalẹ̱yodeiba, ẹ̱ge diạme dọ̱ọ̱do o sasạ̱i̱yode tobolou̅ yodei. Kegemou̅, Godihạ Abrahamkou̅ tobou̅ mou̅, o tahạ kuguokou̅ kou̅ gue nalạ̱i̱,
Nẹ̱ sosou̅ o tahạ degeiye, Godihạ sa sa o sasạ̱i̱ olou̅ fẹ̱i̱ kediạmokou̅ midihọ̱ bolofẹ̱i̱ hehegileyodei. *Stat 12:3*

9 Abrahamhạ Godiko͡u damalẹyodeimo͡u be, Godihạ ẹmoko͡u
midihọ bolofẹi ta hegi sagại kẹno͡u tefele, o sasại olo͡u
fẹi Godiko͡u damalẹyodele ibabe, Godihạge diạmoko͡u ne
midihọ bolofẹi kẹ hehegile.
10 O koyohạ kuolo͡u tạ kẹno͡u dulo seselaba degeligi, Godihạ
dihịle koko͡u ẹme dọụdo oyode tawaibabe, o kẹme damalẹdo
makolo dala. Yobe, Godihạ kuguoko͡u be ko͡u gue nalại dala,
O koyohạ Mosesha kuguo kahạ kuolo͡u olo͡u fẹi kẹ dulo
defẹido ta sese ho fogo͡u babe, o kẹme makoloyodei.
Lo 27:26
11 Damalẹdo, kuolo͡u tạ kẹ dulo sesedi o kẹme Godihạge
dọụdo o dugudiyo mei. Yobe, Godihạ kuguoko͡u be ko͡u gue
nalại dala,
Damalẹyodei o sasại kediạme Godihạ dihịle koko͡u be
dọụdo o sasại dege dalaguali, fị tofousogo tofolo͡u kẹ
molo□uyodei. *Habakuk 2:4*
12 Kuolo͡u tạ sesedi midihọ kẹme damalẹyodei midihọ mei.
Kuolo͡u tạ sesedi midihọbe ẹsofẹi. Yobe, Godihạ kuguoko͡u
be ko͡u gue nalại dala,
O koyohạ kuolo͡u tạ kẹ olo͡u fẹido sesele ibasi, ẹme tofousogo
tofousogo tofolo͡u. *Wok Pris 18:5*
13 Di kuolo͡u tạ olo͡u fẹi kẹ defẹido ta sese ho fogo͡u
babe, dibe makolo ile dala. Kelesuhạ migilemo͡u, di dogo͡u
gulamo͡u be, o kediạ ẹ woumo͡u tolo i. Kẹ degei kahạno͡u si,
di makeiye domo͡u, ẹ di mamọụ. Kẹne Godihạ kuguoko͡u be
ko͡u gue nalại dala,
O koyobe hebe fogou koto͡u dio͡u go͡u babe, o kẹme Godihạ
makoloyodei. *Lo 21:23*
14 Kegemo͡u, Godihạ Abrahamko͡u midihọ bolofẹi hegiemo͡u,
ko͡u gue tobou, nẹ soso͡u o tahạ degeiye, ạ sa sa ahudo o sasại
olo͡u fẹi kediạmoko͡u midihọ bolofẹi hehegileyodei. Yesu
Kelesuhạ degeiyeno͡u si, tạ Godihạ Abrahamko͡u tobou kẹme
damalẹdo tamạ degei. Kegemo͡u, di olo͡u fẹi damalẹyodema
dalaguamo͡u, Duo Bolofẹi, Godihạ dimoko͡u nelẹyodema
makai kẹme nẹmo͡u ili kuhẹ.

Tạ, Godihạ degeleyodema maka degei kahạge Mosesha kuolo͡u tạ kẹ gaba feleido dala

15 Mogo diạma, ạ nịmoko͡u tạ makaibe, sa sibigẹ o sasại
di degedi koko͡u mạ tobo͡u ladi. O bolọụye dabai ta
degeleyodemaba tạ tobo͡u ma walamọụbabe, dilie tạ tobo͡u

ma walamai̱ kẹme ta fogolou̱ sagai̱ mei. Godiha̱ ta̱ tobolou̱ mou̱ yo□u makamai̱ kẹne kẹ sa̱ degei dala.

16 Godiha̱ degeleyodema makai, Abrahamkou̱ tobou kẹme Godiha̱ Abrahambou̱ ẹ sosou̱ bou̱ kokou̱ tobouye, kẹnou̱ si ẹ sosou̱ yode tobou kaha̱ sibigẹbe sosou̱ olou̱ fẹi̱do kege tobou̱ li mei. Godiha̱ toboube, Abrahamha̱ ẹ sosou̱ o tanou̱ ta tobou. O kẹme Kelesu.

17 Ta̱ a̱ nẹi̱mokou̱ ko□u tobolou̱ kaha̱ yobe kou̱ gue, Godiha̱ ta̱ Abrahamkou̱ degeleyodema makama̱ deleibe, sadebe olou̱ fẹi̱ 430 kege hagua mei degemou̱, Godiha̱ yo□u ẹ kuolou̱ ta̱ kẹ Moseskou̱ kuhe hehegie tobou. Kuolou̱ ta̱ kaha̱ge, ta̱ Godiha̱ Abrahamkou̱ tobou kẹme ta gaba folo sagai̱ mei. Ta̱ Godiha̱ Abrahamkou̱ tobou kẹme ta mei degele mei.

18 Godiha̱ dibe Mosesha̱ kuolou̱ ta̱ kẹ sesemabeede tobou debabe, bi bolofẹi̱do ẹ Abrahamkou̱ nelẹyodema makai kẹme sibigẹ ta dala mei. Kẹnou̱ si kegeli mei, sibigẹ hiyedo dala. Godiha̱ Abrahamkou̱ nelẹyodema makai kokou̱ di damalẹyodebasi, di bi bolofẹi̱do kẹ molo□u.

19 Kou̱ kegeiye, ha Mosesha̱ kuolou̱ ta̱ kaha̱ sibigẹbe kagei? Godiha̱ge midiho̱ kasagai̱ kaha̱ yo kẹ omokou̱ hegilamou̱ degei, o sasai̱ye kuolou̱ ta̱ kẹ dulo sesele ibe deba, ise, Abrahamha̱ sosou̱ o ta, Godi yo□u kou̱ makamai̱ kẹ kuhe hagualeyodei. Damalẹdo, Godiha̱ge ẹsol o ilo kedia̱ kuolou̱ ta̱ kẹ motou̱ ladi o Moseskou̱ nẹi̱ba, ẹge o sasai̱ kedia̱mokou̱ hehegieyedei.

20 Godiha̱ Abrahamkou̱ degeleyodema makai kelegebe, ta̱ motou̱ ladi o takou̱ ta tobou̱ li mei. Godi yo□unou̱ Abrahamkou̱ tobou, yobe Godibe tanou̱ fẹi̱do kaha̱ degemou̱, ẹ yo□unou̱ Abrahamkou̱ tobou.

Mosesha̱ kuolou̱ ta̱ kaha̱ge di Kelesukou̱ imabeedemamou̱ hehegiedi

21 Kegei degemou̱, di diyou̱ sie kou̱ gue yodugame, Mosesha̱ kuolou̱ ta̱ kaha̱ sibigẹbe ẹsofẹi̱, haba Godi ẹ Abrahamkou̱ degeleyodema makai kaha̱ sibigẹ kẹne ẹsofẹi̱ degai? Kege mei. Godiha̱ Moseskou̱ fi̱ nẹdi ta̱ kẹ nẹi̱ debabe, di dulo sesele iligi, Godiha̱ dihi̱le kokou̱ dọu̱do o sasai̱ degele i.

22 Kẹnou̱ si Godiha̱ kuguokou̱ ge tobolou̱ be, midiho̱ kasagai̱ kaha̱ge sa sibigẹ o sasai̱ olou̱ fẹi̱ dibe didiọ o sasai̱ sa̱ degeiyodei. Diyou̱ di nelẹya kẹ ta tou̱ fogolou̱ sagai̱ meiyode

tobolo͡u nalai̱. Di Yesu Kelesuko͡u damaleyodeibasi, dibe bi bolodo Godiha Abrahamko͡u nelęyodei kęme di molo͡u dala.

23 Kelesu hagueli mei kelegebe, kuolo͡u ta kahage dibe didio o sasai̱ sa dege deleiguei. Dalaguali, kuolo͡u ta seselamo͡u degega haguabe demo͡u, ifi Kelesu ę hagumo͡u, dibe ęmoko͡u damaleyodele i dalagua kuhę.

24 Moseshą kuolo͡u ta kahage di Kelesuko͡u imabeede-mamo͡u hehegiemo͡u haguabe demo͡u, Kelesuha migi, di ęmoko͡u damaleyodema, Godiha dihile koko͡u dołudo o sasai̱ degeba dalamabadomo͡u.

25 Ifi dibe kuolo͡u ta kaha hayedu ta dala mei. Bolodo. Dibe Kelesuko͡u damaleyodei dala kuhę.

Yesuko͡u damaleyodili kahanno͡u si dibe Godiha sisigo dege dalale

26 Yesu Kelesuha dogo͡u gumo͡u, ni ęmoko͡u damaleyodeimo͡u, nime Godiha sisigo dege dala kehę.

27 Fafeleya degei kahage, nime Yesu Kelesu ębo͡u de dogo͡u guo dalali, ę baga i dala kehę.

28 Yesu Kelesubo͡u de dogo͡u guo dalagualibe, nime ęsofei ęsofei de ta dala mei. Juda o sasaibo͡u, Grik o sasaibo͡u nime fi tano͡u dege dalagua. Bose o sasaibo͡u, dabai degedi o sasaibo͡u kediane fi tano͡u degele i. Haba sasaibo͡u obo͡u olo͡u fei kediane fi tano͡u degele i. Nime Yesu Kelesubo͡u de dogo͡u guo dalagualibe, nio͡u sie dogo͡u gumo͡u dogo͡u gumo͡u dele ili kehę.

29 Kegemo͡u, nime Kelesuha ę bi degei dalababe, nime Abrahamha ę soso͡u. Bi bolodo, Godiha Abrahamha soso͡u ko͡u nelęyodema makai kęme Godiha nimoko͡u ne nelę.

4

Kelesuha degeiyeno͡u, fisimo͡u dabai degedi o dibe Godiha ę sisigo degei dalagua

1 A ta makai nimoko͡u tobo͡u lamo͡u. Dihi tae ę ayebo͡u de dalali, habage ę aye tolo imo͡u be, dihi kaha ę ayeha bi olo͡u fei kę mo͡udi. Dihi huyadefei kelegesi, dihi kęme bi mei o, fisimo͡u dabai* degedi o sa degei daladibe, ę ayeha dabai degedi o sagaino͡u daladi.

---

* **4:1 4:1** *Fisimo͡u dabai* degedi o kęme sele dabai degediyo mei. O kegei kęme o tae fisimo͡u dabai mo͡u yo͡uwa degedi.

2 Dihi kahạge ẹ aye huguli kediạ tạno͡u dulo sesegamo͡u
ibe deba, sadebe, ẹ ayehạ makamại sagại koko͡u kuhe folo
kogulo.
3 Dine kẹno͡u tefei. Di Yesu Kelesuko͡u damalẹyodele ili
mei kelegebe, dibe dihi kẹ sạ degei deleiguei. Di Ayehạ
fimại kẹme di defẹido ta tawale ili mei. Dibe sa sibigẹbo͡u
agudiobo͡u dia daladi duo kediạ fisimo͡u dabai degele idi.
4 Sawisiei Godihạ makai kelegeno͡u si, ẹ yo□u ẹ Dihi tobo͡u
mo͡u hagueibe, dihi diẹ bagamo͡u, sa sibigẹ sasạiye malạ
felẹi. Malạ felẹmo͡u, Dihi kẹme Moseshạ kuolo͡u tạ kahạ
hayedu delei.
5 Godihạge kuolo͡u tạ kahạ hayedu dalagua o sasại di
dogo͡u gulamo͡u, ẹ Dihi kuhe tobo͡u mo͡u haguei. Hagumo͡u,
obe ẹ woumo͡u tolo ibe, ẹ di mamo□uba, dibe Godihạ sisigọ
degemabadomo͡u.
6 Damalẹdo, nịme Godihạ sisigọ degei. Godihạge ẹ Dihihạ
Duo Bolofẹi kẹ tobo͡u mo͡u di duledu hagua dalalibe, Aye,*
mạ Aye de tobo͡u di.
7 Kegei degemo͡u, nạme fisimo͡u dabai degedi o mei, nạme
Godihạ dihi. Godihạ dihi dege dalali, bi bolọdo, Aye Godihạ
nelẹyodema makai kẹme nạ mo͡u lạmo͡u dia dala kehẹ.

Pol ẹ sa Galesia o sasại kediạmoko͡u solo͡u do hiyedo degei

8 Afudo, nị Godi tawali mei kelegebe, nịme ogo͡u gai godi
kediạ fisimo͡u dabai degedi o dege deleiguei. Ogo͡u gai
godibe mabo͡u no͡u, sibigẹ ta meido.
9 Ifisi nịge Godi ko͡u tewe, ha, ạ ko͡u gue tobolo͡u be bolọ,
Godihạge nịme ko͡u tewe. Kegei degemo͡u, nị kagemo͡u Godi
tobeko͡u muguomo͡u, boholo͡u mạ ya, duo kasagại nelẹ mei
kediạ fisimo͡u dabai degedi kẹ haba degelamo͡u degele iya?
10 Nịme sawisiei hiye sụdo kahạ dowo kẹ hohọbolo͡u idi,
yobe, nịme Godihạ dihịle koko͡u dọụdo o sasại degelamo͡u
degele ili kahạ degemo͡u. Oguo sụdo kahạ dowo kẹbo͡u,
sadebe sụdo kahạ dowo kẹbo͡u de hohọbolo͡u idi.
11 Ạ midihọ nị milo͡u gadi koko͡u fimạmo͡u guẹ degeli.
Kegeligi, dabai ạ nịbo͡u de degedi kẹme mo͡u fogouye domo͡u.
12 Mogo diạma, ạ nịmoko͡u egele tobolo͡u kuhẹ. Ạ Moseshạ
kuolo͡u tạ kẹ to͡u fogou sagại kẹno͡u tefele, nịne kuolo͡u tạ kẹ
to͡u fogo͡u ma. Ạ kuolo͡u tạ kẹ to͡u fogo͡u mo͡u be, ạme sa ta

* **4:6 4:6** Yesuhạ tạege *Aba* dilibe, mạ ‘aye’ dili.

o sasa̱i̱ ni̱ sa̱ degei dala, Mosesha̱ kuolo͡u ta̱ ta dulo sesediyo mei. Mogo dia̱ma, ni̱ge a̱moko͡u kasaga̱i̱ ta degele idiyo mei.
13 Ni̱ tewe, a̱ ni̱moko͡u dagado egei hehegieibe, a̱me dobo͡u ilemo͡u ni̱ dala kele felei kaha̱ ni̱moko͡u kuhe hehegiei.
14 Ma̱ to͡u be nele̱ meido felei kaha̱ ni̱ haga̱i̱ hiyedo ko͡u dugulo saga̱iye, ke̱no͡u si ni̱ge a̱me ta tobeko͡u mugulo ili mei. Ni̱ge a̱bo͡u de tafalaguale ta dafa ili mei, a̱moko͡u hoho̱bo͡u no͡u degele i. Ni̱ a̱moko͡u hoho̱bolo͡u ibe, e̱sol o saga̱i̱, ha Yesu Kelesu saga̱i̱ kegeiye foloumo͡u hoho̱bolo͡u i saga̱i̱ degeimo͡u dugu.
15 Kelegebe, ni̱me a̱moko͡u ko͡u hoho̱bolo͡u imo͡u duguye, ke̱no͡u si ifi ni̱ a̱moko͡u hoho̱ degeiyo meibe kagemo͡u degele iya? A̱ ni̱moko͡u damale̱do tobolo͡u kuhe̱. Ni̱ a̱moko͡u hoho̱bolo͡u i kelegebe, ni̱o͡u ni̱ diho̱ tigima a̱moko͡u nele̱ dei debabe, ni̱ kege degele i.
16 A̱ ni̱moko͡u damale̱do ta̱ ke̱ tobolo͡u kaha̱ge, ni̱ge a̱me ho o sa̱ degei dugulu dale?
17 Ogo͡u gai egei tobo͡u di o kedia̱ ni̱moko͡u hehegieladi ko͡umaha̱ge ni̱me bologua̱ dalaguale mei. O kedia̱ tagale ilibe, ni̱me ei to͡u fogo͡u ba, dio͡u die midiho̱, kuolo͡u ta̱ sesedi midiho̱ ke̱no͡u sesele ke̱ tagale ili.
18 Midiho̱ o kedia̱ ni̱ milo͡u mabeedei ke̱me bolo̱ debasi, ta̱bo͡u mei. A̱ ni̱bo͡u de dala kelegeno͡u mei, sawisiei olo͡u fe̱ido milo͡u mo͡u ima.
19 Ma̱ sisigo̱ dia̱ma, a̱me sasa̱iye dihi mo͡u la̱mo͡u do dugudi saga̱i̱ ke̱no͡u tefele, haba do hiyedo dugulu. A̱ge ni̱me Godiha̱ sisigo̱do degeba, e̱ Dihi Kelesu sa̱ dege dalaguamabadomo͡u kuhe solo͡u do degeli.
20 A̱ge ni̱moko͡u tobolo͡u be ta tawaiyo mei. A̱me ni̱bo͡u de dalali hobo͡u ta̱ kolo saga̱i̱ degeli. Ahudo dala kaha̱ degemo͡u, a̱ ni̱ dogo͡u gulobe ta tawaiyo mei.

Ta̱ makaibe Abrahamha̱ sasa̱i̱ e̱bukko͡u hu Sarabo͡u, tage hu sasa̱i̱ Hagarbo͡u kokko͡u ma̱ tobou

21 O sasa̱i̱ dia̱ma, ni̱me Mosesha̱ kuolo͡u ta̱ ke̱ seselamo͡u degele ilibe, kuolo͡u ta̱ kaha̱ sibige̱be ni̱ de tawale ili? Ni̱ a̱moko͡u totodo tobo͡u ma.
22 Ta̱ Mosesha̱ kuguo kokko͡u nala̱i̱ dalabe, fisimo͡u dabai degedi sasa̱i̱, Abrahamha̱ tage hu kaha̱ o dihi ta mala̱ fele̱imo͡u, haba sasa̱i̱ e̱bukko͡u hu kaha̱ne o dihi ta mala̱ fele̱iyode nala̱i̱.

23 Fisimo͡u dabai degedi sasa͡i kaha͡ dihi mala͡ fele͡ibe, ke͡me
ko͡u mo͡udi kege mala͡ fele͡i. Haba sasa͡i e͡buko͡u hu kaha͡
e͡ dihi mo͡ube, Godiha͡ Abrahamko͡u kege nele͡yodema ko͡u
makai kaha͡ degemo͡u kuhe mala͡ fele͡i.
24 Ta͡ ko͡umaha͡ sibige͡be hiyedo. Ta͡ makai, sasa͡i bolo͡u
koko͡u ma͡ tobou kaha͡ sibige͡be midiho͡ kaha͡ ta͡ bolo͡u kege,
Godiha͡ ko͡u tobo͡u ma walama͡i dala. Tano͡u tabe midiho͡,
Godiha͡ bito͡u Sainaiko͡u ge Moseskou hehegiei. Ke͡me sasa͡i
Hagarha͡ sisigo͡ dia͡me fisimo͡u dabai degedi o sasa͡i degele i
ke͡ sa͡ degei.
25 Damale͡do, sasa͡i Hagarha͡, e͡ sibige͡ tabe bito͡u Sainai, sa
Arebiako͡u dala. Haba sibige͡ tabe sa Jerusalem, sa sibige͡
kuoko͡u dala. Sa bolo͡u ke͡bo͡u, sa ke͡ tie o sasa͡ibo͡u kedia͡me
olo͡u fe͡i fisimo͡u dabai degele idino͡u.
26 Ke͡no͡u si Jerusalem tabe hebenito͡u dala. Sa ke͡me sasa͡i
e͡buko͡u hu, di adio͡u, e͡ midiho͡ ebele dimoko͡u hehegili kaha͡
sa. E͡ sa ke͡me fisimo͡u dabai degedi sa mei, bologua͡do daladi
sa.
27 Godiha͡ kuguoko͡u be ko͡u gue nala͡i dala,

Dihi mei sasa͡i na͡ hoho͡bo͡u. Dihi mala͡ fela͡mo͡u do ta duguli
mei sasa͡i na͡ hoho͡ dege. Obo͡u daladiyo mei sasa͡i
na͡me sisigo͡ su͡do molo͡u, obo͡u daladi sasa͡i kaha͡
sisigo͡ dia͡ gaba folodo dalaguale. *Aisaia 54:1*

28 Mogo dia͡ma, ni͡me o Aisak sa͡ degei. Yobe, Godiha͡ge
Abraham e͡ dihi ta Aisak molo͡uyodema makai saga͡i ke͡no͡u
tefei, ni͡ne Godiha͡ e͡ sisigo͡ degeleyodema ko͡u makai kaha͡
degemo͡u.
29 Abrahamha͡ sasa͡i bolo͡u dilie deleiguei kelegebe, dihi ko͡u
mo͡udi kege mala͡ fele͡i dihi kaha͡ge e͡ mala͡, Duo Bolofe͡iha͡
nele͡ya ke͡ mala͡ fele͡i koko͡u be kasaga͡ino͡u degedi. Ifine
ke͡no͡u tefei, o ilo kelegene di kasaga͡i degele idi.
30 Ke͡no͡u si Godiha͡ kuguoko͡u be ko͡u gue nala͡i dala,

Na͡ge fisimo͡u dabai degedi sasa͡i ke͡ dilie, e͡ dihi diliebe igile
muguyedei. Sasa͡i kaha͡ dihi kaha͡ge e͡ ayeha͡ timo͡u be
ta molo͡u mei. Sasa͡i e͡buko͡u hu kaha͡ dihi kaha͡no͡u
si e͡ ayeha͡ timo͡u ke͡ molo͡u. *Stat 21:10*

31 Mogo dia͡ma, dibe fisimo͡u dabai degedi sasa͡i kaha͡ sisigo͡
mei. Dibe bologua͡do daladi sasa͡i kaha͡ e͡ sisigo͡.

Dibe Kelesuha͡ degeiye kuolo͡u ta͡ ke͡ to͡u fogo͡u mo͡u be, Duo Bolofe͡iha͡ di dogo͡u

guo dalamo͡u suluguali, diyo͡u sie yogoko͡u midihọ̱ bolọ̱no͡u milo͡u mo͡u milo͡u mo͡u dele idi

(Tạ̱ Hiye 5–6)

5

Dige Moseshạ̱ kuolo͡u tạ̱be to͡u fogo͡u ba bologuạ̱do dalame

1 Kelesuhạ̱ degeiye, di Moseshạ̱ kuolo͡u tạ̱ kẹ̱ to͡u fogo͡u mo͡u bologuạ̱do dala kuhẹ̱. Kegei degemo͡u, nelẹ̱do dege dalama. O ilo kelege Moseshạ̱ kuolo͡u tạ̱ haba sesele imabeede tobo͡u babe, nị̱ ta dudama. Kuolo͡u tạ̱ sesele idi kẹ̱me fisimo͡u dabai degele idi kẹ̱ sạ̱ degei. Nị̱ kẹ̱me ta sesedama.

2 Ạ̱me Pol, ạ̱ tobo͡u ladi ko͡u nị̱ defẹ̱ido duma. Nị̱me Godihạ̱ dihị̱le koko͡u dọ̱ụ̱do o degelaba kolo diafigibabe, Godihạ̱ nị̱ dogo͡u gulo sagạ̱ị̱ mei. Yobe, nị̱ Kelesuko͡u damalẹ̱yodeibe sibigẹ̱ ta mei.

3 Nị̱o͡u tawaibo͡u, nị̱ Moseshạ̱ kuolo͡u tạ̱ dulobạ̱, kolo diafigibabe, kuolo͡u tạ̱ olo͡u fẹ̱ị̱ kẹ̱ne sesemabadomo͡u kuhe tobolo͡u. Yobe, Godihạ̱ tạ̱ege kege ko͡u tobou dala kahạ̱ degemo͡u.

4 Nị̱me Godihạ̱ dihị̱le koko͡u dọ̱ụ̱do o degelaba kolo diafigibabe, nị̱ Kelesube to͡u fogo͡u le ili kehẹ̱. Nị̱me Godihạ̱ habagugueibe mei degei.

5 Duo Bolofẹ̱ihạ̱ nelẹ̱ya kẹ̱ di Godiko͡u damalẹ̱yodemamo͡u, Godihạ̱ dibe dọ̱ụ̱do o sasạ̱ị̱yode tobolo͡u kẹ̱ dia dalagua.

6 Yesu Kelesuhạ̱ di dogo͡u guo dalababe, kolo diafigidi midihọ̱be sibigẹ̱ mei. Haba kolo diafigidiyo mei kẹ̱ne sibigẹ̱ mei. Yesu Kelesuko͡u damalẹ̱yodema, di diyo͡u sie yogoko͡u solo͡u do degeiba solo͡u do degeiba debasi kẹ̱me damalẹ̱do midihọ̱.

7 Yomogo͡u mo͡u be, nị̱me defẹ̱ido Kelesuno͡u sesele yai. Nị̱me tạ̱ damalẹ̱do kẹ̱ dulo sesele yadi kẹ̱me haba koyohạ̱ akogumo͡u, ogo͡u gai tạ̱ kẹ̱ sesele youya?

8 Godihạ̱ nị̱ haguisamo͡u, yo͡u ẹ̱ bido degeleyadomo͡u maka degei. Kẹ̱no͡u si tạ̱ nị̱ dulo sesele yolu kẹ̱me Godihạ̱ge ta hehegie tobo͡u li mei.

9 O͡u sagạ̱ị̱ sidi mola huyadefẹ̱ị̱ ta o͡u sagạ̱ị̱ kẹ̱bo͡u de tiagewoma fogo͡u mo͡u, yo͡uno͡u fofolugi hiye degedi.

10 Ạ̱ Hiye Oko͡u damalẹ̱yodema tawaibe, Hiye Ohạ̱ge nị̱ dogo͡u gubabe, nị̱ne ạ̱ fimạ̱di sagạ̱ị̱ kegeno͡u fị̱ malẹ̱dade

tawai. Nḭ fimaḭ gugulaḭ degelamou degedi obe koyo, ạ ta tewe mei. Kẹnou si o kẹme ẹ kẹ degedi kahạ hebe kasagaḭ kẹ molo̱u daladade tawali.

11 Mogo diạma, ạge nḭme kolo diafigidi midihọ kẹ sesemabeede tobou di debabe, Juda o kediạge ạme mako-lamou degele idiyo mei. Kẹnou si ạge Kelesube hebe fufuguomaḭkou tolo i kahạ tạnou hehegie tobou di kahạ degemou, o kediạ ạmokou gofo̱u hiyedo degele ili.

12 O nḭ fimaḭ makalamou kolo diafigidi midihọ milou di kediạge dio̱usie dio̱u die suabou doho̱ubou olou feḭdo diafigisemabeedei.*

13 Mogo diạma, damalẹdo, nḭme Godihạ haguisamou maka degei kahạ degemou, Moseshạ kuolou tạ kẹme tou fogou mou bologuạdo dala. Kẹnou si kuolou tạ kẹ tou fogou dalalibe, tou e tagadi midihọ kẹnou milou ga suluguadama. Nḭ nḭou sie yogokou solou do dege dogou guba dogou guba dema.

14 Moseshạ kuolou tạ kahạ sibigẹbe tanou feḭ dala.
Nạ no̱usie tagadi sagaḭ kẹnou tefele, nogo diạmokou ne kegenou tagayedei. *Wok Pris 19:18*

15 Nḭ nḭou sie gofo̱u degeba biya dalaguababe, nḭou tawaibou, nḭ nḭou sie yogo makouba makouba dema mei degeiye.

Duo Bolofḭihạ midihọbou, tou hạ midihọbou

16 Kegei kahạ degemou, ạ nḭmokou tobolou be kou gue. Nḭme Duo Bolofḭi yo̱unou dogou guo dalaba suluguama. Kegeibasi, nḭme tou e tagadi midihọ kasagaḭ milou gale sagaḭ degele ile mei.

17 Midihọ kasagaḭ, di tou e tagali kẹme Duo Bolofḭihạ tagaiyo mei. Haba Duo Bolofḭihạ tagali kẹme di tou e tagaiyo mei. O bolọụye biyolu sạ degei kahạ degemou, dilie nḭou tagali sagaḭ kẹ ta degele sagaḭ mei.

18 Duo Bolofḭihạ yo̱unou dogou guo dalaba suluguabasi, nḭme Moseshạ kuolou tạ kahạ hayedu dalale mei.

19 Tou hạ midihọ kasagaḭ olou feḭ kẹme nḭ kou tewe: sasaḭ hiyoubou, o hiyoubou siadi midihọ kẹbou, midihọ sibigibou degedi kẹbou, tou e tagadi midihọ kasagaḭ gehẹ gehẹbou,

20 ogou gai godikou dihọ bagạ tobou di midihọ kẹbou, hagai wodi midihọ kẹbou, omokou dafadi midihọ kẹbou,

* **5:12 5:12** Polhạ gofo̱u degemou kege tobou.

tạe biyadi midihọ kẹbou͡, kona degedi midihọ kẹbou͡, toto gofo͡u degedi midihọ kẹbou͡, nịou͡ nị hụnou͡ hebele fogudi midihọ kẹbou͡, fị tanou͡ mei midihọ kẹbou͡, mogo degediyo mei midihọ kẹbou͡,

21 o tahạ bi mou͡ lạmou͡ tagadi midihọ kẹbou͡, tigi kolo hueị gofo͡udo nạma fị totou͡ degedi midihọ kẹbou͡, midihọ daga daga kegele i kẹ milou͡ ga idi kẹme nịou͡ tawaibou͡. Ạ haba egele tobou͡ lamou͡. O koyo diạ midihọ kegele i kẹ degele idi debabe, o kediạme Godihạ wolou͡ daladi sa kokou͡ ya fologale mei.

22 Duo Bolofẹihạ degeiyenou͡ si, di midihọ bolọ milou͡ gadibe, o sasạị kediạmokou͡ solou͡ do degedi midihọ kẹbou͡, hohọ degedi midihọ kẹbou͡, mogo degedi midihọ kẹbou͡, dafadiyo mei midihọ kẹbou͡, o sasạị dogou͡ gudi midihọ kẹbou͡, midihọ bolọdo hehegiedi kẹbou͡, degeleyodei kẹ degedi midihọ kẹbou͡,

23 himị degedi midihọ kẹbou͡, tou͡ e tagadi midihọ kasagạị kẹ akogudi midihọ kẹbou͡ de. Midihọ olou͡ fẹị kahạ kuolou͡ mạị ta dala mei.

24 O sasạị Yesu Kelesuhạ ẹ bi degei dalamou͡ be, diạ die tou͡ e tagadi midihọ kasagạị kẹme olou͡ fẹị ẹbou͡ de hebe fufuguomạịkou͡ ikoke degema mei degei.

25 Duo Bolofẹihạ dimokou͡ fị gehẹ nẹị degemou͡, dibe yo͡unou͡ dogou͡ guo dalaba suluguame.

26 Di diyou͡ di hụ kẹ hebele fogudame. Di yogokou͡ biyayedema, gofo͡u nẹdame. Di diyou͡ sie yogokou͡ kona degegadame.

6

Nalẹ houbẹ di sogouba, haba segei sagạị kegeinou͡ molo͡u

1 Mogo diạma, nị kile o tahạ midihọ kasagạị milou͡ ba dugubabe, nịge Duo Bolofẹihạ midihọ kẹ seseleba, o kẹ dogou͡ guoba, amafẹinou͡ tobolou͡ gi, ẹ midihọ kasagạị kẹ tou͡ fogou͡ yedei. Kẹnou͡ si nịou͡ tawaibou͡, Tamạhạ nịne tefele duguba, mihịkou͡ fiyasigeiye.

2 Hagị dugubabe, nị nịou͡ sie dogou͡ guba dogou͡ guba dema. Midihọ kẹ milolou͡ idibe Kelesuhạ kuolou͡ tạ kahạ sibigẹ kẹ sesele yadi.

3 Hụ mei o tahạ ẹ yo͡u ẹ hụ hebele fogubabe, ẹme yo͡usie ogou͡ golu.

4 O koyo nạ dabai nạ degedi kẹ dugu bolofẹi debabẹ, dabai
nạ degei kokou hohọbou yedei. Nẹ dabai degedibou, o ilo
kediạ dabai degele idibou geleguoba figadayedei.
5 Yobe, o sasại tanou tanou be yo□u ẹ hagi kẹme kou
dugulo dala kahạ degemou.
6 O tahạ Godihạ tạ nạmokou hehegie tobou babe, nạge
no□u nẹ bi bolọdo ta fileba, nạ hehegili o kokou nẹyedei.
7 Ni tawalibe, Godikou be ogou gale sagạiyade tawaibabe,
midihọ kẹme dọụdo mei, nịou sienou ogou golu. Nalẹ hou
di sogoumou be, haba segei sagại kegeinou malạ idi.
8 O koyohạ ẹ tou e tagadi midihọ kasagại kẹnou milou mou
ibabe, o kẹme tou e tagadi kahạ hebe kẹ malạba makolo. O
koyohạ Duo Bolofẹihạ ẹ midihọ kẹnou milou basi, o kẹme fị
tofousogo tofolou kẹ molo□u.
9 Midihọ bolọdo milou galebe dafadame. Di dafa ho fogou
babe, sawisiei Godihạ makai kelegebe, di midihọ kahạ hebe
bolọdo kẹ molo□u.
10 Kegemou, sawisiei ta kelege, di o dogou gulo sagại
dalababe, di o sasại kediạ dogou gume. Yesu Kelesukou
damalẹyodele i o sasại kediạmokou ne dige defẹido midihọ
bolọ kẹnou hehegieme.

Polhạ Kelesu hebe fufuguomạikou ikoke degei kokou hohọ hiyedo degei

11 Ạ mayo□u mạ dobogo□uye kuokou nalại dalaba
duguma. Mạ nalạgaibe hiyedo dege nalại kuhẹ.
12 Ni duma, ni kolo diafigimabeede tobolou idi o ke-
diạge Juda o kediạ dihịle kokou dio□u die hụ hebele
fogulamou degele idi. Diạ kou gue fimạ idi, ei Kelesu hebe
fufuguomạikou ikoke degei kokou damalẹyodeibabe, Juda o
kediạ ei makolo iledademou guẹ degele i.
13 Kolo diafigidi o kediạme Moseshạ kuolou tạ olou fẹi
kẹ defẹido sesele idiyo mei. Nịmokou kolo diafigimabeede
tobolou idi kahạ yobe kou gue, diạge Juda o kediạ die hụ
hebele fogumabadomou tagale idi, ni die tạ kẹ dulo sesedi
kahạ degemou.
14 Kẹnou si, ạ mayo□u mạ hụ hebele fogulobe dafa. O
tahạ hụne ạ hebele fogulo sagại mei. Di Hiye O Yesu
Kelesuhạ ẹ hụnou si ạ hebele fogulo sagại. Di Hiye Ohạ
hebe fufuguomạikou tolo i kokou nou si, ạ hohọ degemou
tawalibe, sa sibigẹ ko□umahạ midihọ, ạ kou milou gadi

kẹ̱me sibigẹ̱ meidade tawali. Ạ̱ haba kegei kẹ̱ milo͡u galebe dafạ.
15 Kolo diafigidi midihọ̱be sibigẹ̱ mei. Haba kolo diafigidiyo mei kẹ̱ne sibigẹ̱ mei. Godihạ̱no͡u degeiye, di fị̱ boholo͡u mo͡u gehẹ̱ degei dalagua kẹ̱si sibigẹ̱bo͡u.
16 O sasạ̱i olo͡u fẹ̱i tạ̱ ko͡u tolo͡u i kediạ̱me Godihạ̱ solo͡u do degeiba, bologuạ̱do dalagualeno͡u. Godihạ̱ yo͡u ẹ̱ Israel o sasạ̱i kediạ̱ne kegele ile.
17 O tae ạ̱moko͡u hagị̱ nelẹ̱be ạ̱ dafa. Ạ̱me obe wei do doloubo͡u dala kahạ̱ yobe, ạ̱me Yesuhạ̱ dabai degedi o.
18 Mogo diạ̱ma, di Hiye O Yesu Kelesuhạ̱ habagugueibe nị̱ duledu nị̱ fị̱bo͡u de dalale. Damalẹ̱do.

Egei Polhạ
Sa Efesus O Kediạmokọ͡u
Nalạma Nẹi

Tawale Tạ

Pol ẹ didiọ mosọkọ͡u duwoli, kuguo nalạmamọ͡u, o Tikikuskọ͡u, nạ kuguo ko͡u malạ ile, sa Efesus o kediạmokọ͡u nẹyede tobou.

Afu kelege, Polhạ sa Efesuskọ͡u bolọụ kege ile folo, sa kẹ tie o sasại kediạbọ͡u de dalali, Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ hehegie tobọ͡u mọ͡u i. Dabai 18:19-21, 19:1-41, 20:1, nạ kokọ͡u dugu. Habage, ẹ sa Efesus hafẹi dege ile dalali, die widio o kediạmokọ͡u haguamabeede tobọ͡u mọ͡u, haguasieimọ͡u, ẹ diạmokọ͡u egele tobou. Dabai 20:17-38 kokọ͡u dugu.

Kuguo Efesus ko͡umahạ tạ sibigẹ tanọ͡u tanọ͡u olọ͡u fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1-3

Godihạ degeiye, Kelesu ẹ dibọ͡u de dogọ͡u guo dalamọ͡u, di gehẹ dege dalagua kuhẹ.

Tạ Hiye 4-6

Dibe Yesu Kelesuhạ tọ͡u sạ degei kahạ degemọ͡u, di Godihạ midihọ kẹnọ͡u milọ͡u game.

Tạ hiye 4-6 kẹme sibigẹ sụdo dala. Sibigẹ kamadia kegebe kọ͡u gue:

Obọ͡u sasạibọ͡u hulomọ͡u daladi kahạ tạ - Efesus 5:21-33.

Adiọ͡u ayebọ͡u sisigọbọ͡u olọ͡u fẹi kahạ tạ - Efesus 6:1-4.

Tamạbọ͡u de biyadi bimại kẹ olọ͡u fẹi tefele tọ͡u ma dalale kahạ tạ - Efesus 6:10-20.

Godihạ degeiye, Kelesu ẹ dibọ͡u de dogọ͡u guo dalamọ͡u, di gehẹ dege dalagua kuhẹ

(Tạ Hiye 1–3)

1 Ạme Pol, Godi yo͡u tagaiyenọ͡u ạme Yesu Kelesuhạ tạ-bolofẹi-malạ-siadi-o degei. Ạ kuguo ko͡u nalạma, Yesu Kelesukọ͡u damalẹyodema sesedi o sasại, sa Efesuskọ͡u dalagua nịmokọ͡u nelị kuhẹ. Nịme Godihạ o sasại.

2 Di Aye Godibọ͡u, di Hiye O Yesu Kelesubọ͡u dilie nịmokọ͡u habagugueiba, nịme bologuạdo dalamabadomọ͡u.

Yesu Kelesuhạ degeiyenou͡, Godihạ hebeni bimại̱ bolofẹi̱ kẹ̱ olou͡ fẹi̱ dimokou͡ nẹi̱

3 Di Godihạ hụ̱ hebele fogume. Ẹ̱me di Hiye O Yesu Kelesuhạ ẹ̱ Aye Godi. Kelesuhạ dibou͡ de dogou͡ guo dala kahạ degemou͡, Godihạ hebeni bimại̱ bolofẹi̱ kẹ̱ olou͡ fẹi̱ dimokou͡ nẹi̱, di damalẹ̱yodei midihọ̱ kẹ̱nou͡ sesele imabadomou͡.

4 Damalẹ̱do, sa sibigẹ̱ ko͡u milou͡ li mei kelegebe, Godihạge Kelesube dibou͡ de dogou͡ guo dalaleyodema kou͡ makai. Kegei kahạ degemou͡, dibe midihọ̱ kasagại̱ kahạ hebe kẹ̱me ta molo͡u mei, Godihạ ẹ̱ dihị̱le kokou͡ dibe yo͡u ẹ̱ bi bolọ̱nou͡ dalaguale.

5 Godihạ yo͡u tagaiyenou͡ dibe yo͡u ẹ̱ sisigọ̱do dege dalaguamabadomou͡ makai. Yobe, Yesu Kelesu ẹ̱me dibou͡ de dogou͡ guo dalale kahạ degemou͡, Godihạ kege kuhe degei.

6 Godihạge ẹ̱ Dihibe yo͡u kou͡ tagaidoye, kẹ̱nou͡ si ẹ̱ dimokou͡ hiyedo habaguguemou͡, ẹ̱ Dihi kẹ̱ dimokou͡ nẹi̱. Kegei kahạ degemou͡, dige Godikou͡ hohọ̱bolou͡ ba, ẹ̱ hụ̱ hebele fogume.

7 Godihạ di habaguguemou͡, Kelesu tobou͡ mou͡ hagua tolo ilemou͡, di mamọ̱ụ̱. Kelesuhạ kafei kẹ̱ migi kahạge, Godihạge di midihọ̱ kasagại̱ kẹ̱me gebe meiyodei.

8 Damalẹ̱do, Godihạ di solou͡ do hiyedo degei kahạ degemou͡, ẹ̱ tewe hiyedobou͡, ẹ̱ fimại̱ bolọ̱dobou͡ de dimokou͡ nẹi̱ dala kuhẹ̱.

9 Afu, Godihạge Kelesuhạ habage degeleyodema makamạ fogou kẹ̱me mogogou delei haguabe demou͡, ise ifinou͡ ẹ̱ tagai sagại̱ kẹ̱ dimokou͡ hegi dala kuhẹ̱.

10 Godihạ tagai kẹ̱me kou͡ gue, sawisiei yo͡u makai kelegebe, ẹ̱ sa sibigẹ̱ ko͡umahạ bimại̱bou͡, hebeni sa kahạ bimại̱bou͡ olou͡ fẹi̱ kẹ̱ kefeguo, Kelesuhạ hayedu dogoguba, ẹ̱me widio hiyedo o dege dalale kẹ̱ tagai.

11 Godihạ ẹ̱ dabai degedibe, yo͡u tagaiya kẹ̱bou͡, yo͡u ẹ̱ fimạiya kẹ̱bou͡ denou͡ degedi. Kegemou͡, ẹ̱ yo͡u tagaiya kẹ̱nou͡ Juda o sasại̱ eibe Kelesubou͡ de dogou͡ guo dalaba, Godihạge eibe yo͡u ẹ̱ sisigọ̱do degeleyodema kuhe makai.

12 Juda o sasại̱ eibe Kelesukou͡ eibukou͡ damalẹ̱yodele i. Yomogou kelegebe, einou͡ Kelesukou͡ damalẹ̱yodema, ẹ̱ boholou͡ mạ haguale kẹ̱ dia deleiguei. Godihạ ei makaibe, yo͡umakou͡ hohọ̱bolou͡ ba, ẹ̱ hụ̱ hebele fogumabadomou͡ kuhe makai.

13 Sa ahudo o sasa͡i ni͡ damalẹdo ta͡ uwo bolofe͡i,
Godiha͡ ni͡ mamolo͡uyodei kẹ͡ dulomo͡u, Kelesu ẹ͡mokoo͡u
damalẹyodeimo͡u be, ẹ͡ge ni͡bo͡u de dogo͡u guo dalamo͡u,
Godiha͡ ẹ͡ Duo Bolofe͡i ni͡mokoo͡u kuhe ne͡i. Duo Bolofe͡i,
Godiha͡ dimokoo͡u nelẹyodei kẹ͡ ni͡mokoo͡u ne ne͡i kaha͡ yobe,
ni͡ne ẹ͡ bi degei dalagua.
14 Duo Bolofe͡ibe, Godiha͡ dimokoo͡u koo͡u ne͡i kaha͡ degemo͡u,
di tawale ilibe, bi olo͡u fe͡i, Godiha͡ ẹ͡ o sasa͡i dimokoo͡u
nelẹyodei kẹ͡ne koo͡u nelẹdade tawale ili. Di baha duwolobe,
Godiha͡ di mamolo͡uyodei kẹ͡no͡u baha duwoli, ẹ͡mokoo͡u
hohọbolo͡u ba, ẹ͡ hu͡ hebele fogume.

Polha͡ge Godiha͡ sa Efesus tie kediạmokoo͡u tewe hiyedo kẹ͡
nẹyedema dihọ bagạ tobou

15 Obe tobolo͡u imo͡u a͡ dube, ni͡me Hiye O Yesukoo͡u
damalẹyodema, Godiha͡ o sasa͡i kediạmokoo͡u solo͡u do degele
idi kẹ͡ tobolo͡u imo͡u dudi.
16 Kegemo͡u, a͡ Godikoo͡u dihọ bagạ tobo͡u dibe, a͡ ni͡mokoo͡u
hohọ degemo͡u, ẹ͡mokoo͡u bolofe͡iyode tobo͡u di.
17 Godi ẹ͡me di Hiye O Yesu Kelesuha͡ ẹ͡ Aye. E͡ hohọbo͡u, ẹ͡
nelẹbo͡u debe hiyedo, di ta tawaga tobolo͡u sagạ͡i mei. A͡ge
Godiha͡ ni͡mokoo͡u fima͡i bolofe͡ibo͡u, tewe hiyebo͡u de nelẹba,
ẹ͡ yo͡usie ni͡mokoo͡u hegiba, ni͡ ẹ͡ defe͡ido tawamabadomo͡u
dihọ bagạ tobo͡u di.
18 A͡ Godiha͡ ni͡ duledu hohọguyadomo͡u tagali, bi bolofe͡i,
yo͡u ẹ͡ o sasa͡i dimokoo͡u nelẹyodei, di dia dalagua kẹ͡me ni͡ge
tawamabadomo͡u . Bi kẹ͡me bolọdo, di ta tawaga tobolo͡u
sagạ͡i mei.
19 Ni͡ kẹ͡ tawaibabe, Godiha͡ dede͡i, damalẹyodele i o sasa͡i
di dogo͡u gudi dede͡i kẹ͡me hiyedo. E͡ nelẹ͡ hiyedo di dogo͡u
gudi kẹ͡me tei haguạgidi nelẹ͡ sagạ͡i kẹ͡no͡u tefei.
20 Kelesu ẹ͡ tolo imo͡u, Godiha͡ yo͡u ẹ͡ nelẹ͡ hiyedo kaha͡no͡u
haguạgiemo͡u, hebenikoo͡u wolo͡u folomo͡u, ẹ͡ dobogo͡u
delekoo͡u bigimo͡u baha duwo.
21 Kegemo͡u, Kelesube hebeni sa too͡u gulido duwomo͡u,
ẹ͡sol o daga dagabo͡u, duo daga dagabo͡u olo͡u fe͡i kediạme
ẹ͡ hayedu dalagua. Damalẹdo, ifibe Kelesu ẹ͡ hu͡be hiyedo
folodo, o hu͡bo͡u hu͡bo͡u olo͡u fe͡ibe gabama folodo dala.
Habagene, yo͡u kegeno͡u dalale.
22 Godiha͡ bi olo͡u fe͡ibe Kelesuha͡ hayedu kefeguo dogogu
dala. Damalẹyodele i o sasa͡i dine ẹ͡ hayedu dalagua. E͡me
di widio o hiyedo.

23 Damalẹyodele i o sasa̱i̱ dibe Kelesuha̱ tou͡ sa̱ dege dala.
Kẹnou͡ si di Kelesukou͡ damalẹyodili mei debabe, Kelesu ẹme
tou͡ mei, widionou͡ sa̱ dege dala.* Haba, bi olou͡ fẹi̱ kẹne
Kelesubou͡ de dala mei debabe, bima̱i̱ kẹme sibigẹ mei sa̱
dege dala.

2

Godiha̱ degeiyenou͡, o tofigiei saga̱i̱ dibe Kelesubou͡ de fi̱ gehẹ dege dalagua

1 Afu ni̱me Godiha̱ ta̱ dulo idiyo mei. Midiho̱ kasaga̱inou͡
milou͡ ga idi kaha̱ degemou͡, ni̱me tofigiei saga̱i̱ deleiguei.
2 Kelegebe, ni̱me sa sibigẹ kuokou͡ midiho̱ kasaga̱i̱ kẹ
milou͡ ga idibe, duo kasaga̱i̱, agudiletou͡ dalagua kedia̱ hiye
o kaha̱ ta̱ kẹ dulomou͡ damalẹyodema milou͡ ga idi. Duo
kasaga̱i̱ kedia̱ widio o kẹme Godiha̱ ta̱ dudiyo mei o sasa̱i̱
kedia̱bou͡ de dogou͡ guo dala.
3 Damalẹdo, afu di olou͡ fẹi̱ne kegenou͡ degele idi. Midiho̱
kasaga̱i̱, di tou͡ e tagali kẹ sesele ibe, kẹme di diyou͡ di fima̱i̱
kẹnou͡ sesele idi. Di adiou͡ ha̱ di mala̱ felẹmou͡ hagueibe,
Godiha̱ gofo□u feleiye dine hebe kasaga̱i̱ kẹ kou͡ molo□u
saga̱i̱ye,
4 kẹnou͡ si Godiha̱ di tagalemou͡, solou͡ do hiyedo degei
kaha̱ degemou͡,
5 di Kelesubou͡ de fi̱ gehẹ dege dalagua. Di midiho̱ kasaga̱i̱
milou͡ ga idi kaha̱, dibe tofigiei sa̱ dege deleigueiye, kẹnou͡
si Godiha̱ habaguguei kaha̱nou͡ di mamọu̱.
6 Godiha̱ Yesu Kelesu haguạgi saga̱i̱, ẹ dine haguạgiemou͡
tobou, Kelesubou͡ de dogou͡ guoba, dine hebeni sa Kelesubou͡
de dia dalaleyode tobou.
7 Yesu Kelesuha̱ degeiyenou͡, Godiha̱ ẹ midiho̱ bolọdo
kẹ dimokou͡ hegi. Habaguguei midiho̱ kẹme folodo, di ta
tawaga tobolou͡ saga̱i̱ mei. Kegei kaha̱, habage dalaguale o
sasa̱i̱ olou͡ fẹi̱ kediạmokou͡ ne Godiha̱ ẹ midiho̱ bolofẹi̱ kẹ
hehegielamou͡ degei.
8 Godiha̱ ni̱ habagugueimou͡, ni̱ Kelesukou͡
damalẹyodeimou͡, Godiha̱ ni̱ kuhe mamọu̱. Godiha̱ ni̱
mamọu̱ kaha̱ ẹ yobe kou͡ guei, Godiha̱ yo□unou͡ ni̱mokou͡
solou͡ do degemou͡ mou͡ yo□uwa kuhe mamọu̱. Ko□ume
ni̱ou͡ nou͡ degeli mei, Godi yo□unou͡ degei.

* **1:23 1:23** Grik tạege ta̱ sibigẹ bolọu̱ dala. Kegei kaha̱ degemou͡, Tok Pisin bohoube ẹsofẹi̱, Kala̱i̱ ta̱ bohoune ẹsofẹi̱ kege nala̱i̱.

9 Godiha̱ di mamo̱u̱be, di e̱ dabai ta degeimo͡u kaha̱ hebeye
mamo͡u li̱ mei, di diyo͡u sie di hu̱ hiye degeiye domo͡u.
10 Yesu Kelesuha̱ dibo͡u de dogo͡u guo dalamo͡u, Godiha̱
di duo gehe̱ degei, dige midiho̱ bolo̱do ke̱no͡u milo͡u
mabadomo͡u, afudo yo□u kege ko͡u degeleyode tawalemo͡u
makai delei.

Kelesuha̱ biyadi midiho̱ ke̱ igile mugumo͡u, Juda o sasa̱ibo͡u, sa sa o sasa̱ibo͡u olo͡u fe̱ido mogo tano͡u degei dala

11 Ni̱ tewe, Juda o eibe kolo diafigidi midiho̱ ke̱ milo͡u
di, haba sa sa ahudo o ni̱me eige kolo diafigidiyo mei
oyodele idi. Kolo diafigidi midiho̱ ke̱me sa sibige̱ ko□umaha̱
midiho̱no͡u milolo͡u idi.
12 Tawama, afuge, ni̱me Kelesube ahudo dege deleiguei.
Ni̱me Israel o sasa̱i mei, sa ahudo tie. Godiha̱ Israel o sasa̱i
eimoko͡u midiho̱ bolo̱ hegileyodema makai ke̱me ni̱moko͡u
makali mei. Godiha̱ ta̱ tobo͡u ma walama̱i ke̱ne ni̱moko͡u
ta walamali̱ mei. Ni̱ge Godibe ta tawale ili mei. Ni̱ge e̱
ni̱moko͡u midiho̱ bolo̱do degele ke̱ ta dia deleigueli mei.
13 Damale̱do, afuge, ni̱me Godibe ahudo dege deleiguei.
Ke̱no͡u si, ifi Kelesuha̱ kafeiyeno͡u degeiye, ni̱me Godiko͡u
hagua hafe̱i dege dala kehe̱.
14 Kelesuha̱ degeiye, di olo͡u fe̱ibe mogo tano͡u dege
dalagua. Afudo, Juda o sasa̱i eige sa sa ahudo o sasa̱i ni̱me
ho oyodele idi. Biyadi midiho̱ ke̱me takisi sa̱ dege delei,
Juda o sasa̱i eibe iloko͡u, haba sa sa ahudo o sasa̱i ni̱ne
iloko͡u. Ke̱no͡u si, Kelesuha̱ takisi ke̱ gobolo͡u mugumo͡u, ifi
dibe mogo tano͡u dege dalagua kuhe̱.
15 Moseshа̱ Juda o sasa̱i eimoko͡u kuolo͡u ta̱ daga daga ke̱
ei dulo sesemabadomo͡u hehegie tobou. Ke̱no͡u si Kelesu
e̱ hagua tolo i kaha̱ degemo͡u, kuolo͡u ta̱ ke̱me mei degei.
E̱ ke̱ igile mugube, Juda o sasa̱i eibo͡u, sa sa ahudo o
sasa̱i ni̱bo͡u de mogo degeba, di olo͡u fe̱i geleguo e̱bo͡u de
dalamabadomo͡u.
16 Kelesu e̱ hebe fufuguoma̱iko͡u tolo i kaha̱ degemo͡u, Juda
o sasa̱ibo͡u, sa sa ahudo o sasa̱ibo͡u di olo͡u fe̱ibe Godibo͡u de
mogo tano͡u degei. Kegemo͡u, biyadi midiho̱ ke̱me olo͡u fe̱i
mei degei.
17 Kelesu e̱ haguamo͡u, dibo͡u de mogo degeiyode toboube,
e̱ ta̱ uwo bolofe̱i ke̱ sa sa ahudo o sasa̱i ni̱moko͡u bo͡u, haba
hafe̱i dege dala o sasa̱i eimoko͡u bo͡u de hehegie tobou.

18 Damalẹdo, Kelesuhạ degeiye, Duo Bolofẹihạ a
solo͡umọụmo͡u, Juda o eibo͡u, sa sa ahudo o sasại nịbo͡u, di
olo͡u fẹi Aye Godiko͡u dihọ bagạ tobolo͡u idibe bolọ.

Kelesuko͡u damalẹyodele i o sasại dibe Godihạ ẹ mosọ

19 Afudo Godihạ soso͡u eige sa ahudo o sasại nịme ho
oyode tawale idi. Ifibe Kelesuhạ dogo͡u gu kahạ degemo͡u,
nịme eibo͡u de soso͡u tano͡u fẹi, Godihạ ẹ soso͡u.

20 Nịbo͡u eibo͡u di olo͡u fẹibe Godihạ mosọ. Tạ-bolofẹi-
malạ-suluguadi-obo͡u, haba habage-degele-duguo-tobolo͡u-
idi-obo͡u kediạme mosọ mouti fẹya fofoguei kẹ sạ degei.
Haba Yesu Kelesu ẹme meleya mouti sạ degei.

21 Kelesube meleya mouti sạ degei, mosọ hebe olo͡u fẹibe
meleya mouti koko͡u no͡u aso͡u giedi. Kegemo͡u, mosọ hebe
tano͡u tano͡u olo͡u fẹi dogogue hobogo͡u mo͡u be, mosọ kuhe
gofo͡u degedi. Hiye O Godihạge mosọ kẹ togoulugi, hiye
degeimo͡u be, yo͡u ẹ mosọ bolọdo kẹ dugulu.

22 Kelesuhạ nịbo͡u de dogo͡u guo dala kahạ, nịne Godihạ
ẹ o sasại eibo͡u de geleguomo͡u dogo͡u guo dala kuhẹ. Kegei
kahạ degemo͡u, nịbo͡u eibo͡u di olo͡u fẹibe Godihạ mosọ, ẹ
togoulu kodube ẹ Duo Bolofẹine dala.

3

*Pol ẹ dabaibe tạ uwo bolofẹi kẹ sa sa ahudo o sasại
kediạmoko͡u hehegiemo͡u siadi*

1 Kelesuhạno͡u degeiye, di mogo tano͡u degemo͡u, ạ nị
dogo͡u gulamo͡u degei. Damalẹdo, nị dowoye ạ Yesu
Kelesuhạ dabai degei kahạ, ạme didiọ o degei dala kuhẹ.

2 Godihạ ạmoko͡u habaguguegueomo͡u tobou, nạ mạ
solo͡u do degedi tạ kẹ sa sa ahudo o sasại kediạmoko͡u
hehegieyedei kẹme ạge nị ko͡u dulo idade tawali.

3 Godihạ ko͡u degeleyodemamo͡u mogogou delei kẹme ẹ
ạmoko͡u hegimo͡u, ạ huyadefẹi ko͡u nalại.

4 Ạ nalại ko͡ume nị huso͡ubabe, nị tawale ile, Kele-
suhạ dabai, mogogou delei kahạ sibigẹ kẹme ạ defẹido
tewedadele ile.

5 Kelesuhạ dabai kahạ sibigẹ kẹme afu ko͡u guai o sasại
kediạge ta tawale ili mei. Godihạ defẹido ta hehegili
mei kahạ degeimo͡u. Ifisi, Godihạ ẹ Duo Bolofẹi kẹ
tobo͡u mo͡u hagua, Godihạ tạ-bolofẹi-malạ-suluguadi-obo͡u,
habage-degele-duguo-tobolo͡u-idi-obo͡u kediạmoko͡u hehegie
tobou.

6 Kelesuhạ dabai, mogogou delei kahạ sibigẹbe kou gue,
sa sa ahudo o sasại nibou, sa Israel o sasại eibou de tạ uwo
bolofẹi kẹ dulo sesele ili kahạ degemou, dibe sosou tanou fẹi
dala. Ei Kelesubou de dala sagại kẹnou tefei, nịne Kelesubou
de dala. Damalẹdo, di olou fẹi tou tanou fẹi sạ dege dala.
Godihạ eimokou nelẹyodema makai kẹme ẹ nịmokou ne kou
nelẹ.
7 Godihạ ạ habaguguegueguomou, ẹ dedẹi hiyedo kẹ ạmokou
solou do nelẹmou, ẹ tạ uwo bolofẹi hehegiedi dabai
degeyede tobou.
8 Godihạ o sasại kediạme hụbou o sasại. Kẹnou si
ạme hụbou o meiye, haba Godihạ ạ habaguguegueguomou,
ạme sa sa ahudo o sasại kediạmokou tạ uwo bolofẹi kẹ
hehegieyedei. Tạ uwo bolofẹi kẹme Kelesuhạ degei tạ. Dige
Kelesuhạ ẹ sibigẹbe tefeiba tefele sagại mei. Husoubane
husolou sagại mei. Ẹ sibigẹbe hiyedo folodo, di ta tawaga
tobolou sagại mei.
9 Godihạ bi olou fẹi kẹ milou gama mei degeimou be, ẹ
youu habage degele kẹme o takou ta tobou li mei. Godihạ
fimại kẹme mogogou haguabe demou, ifisi ạmokou youu ẹ
fimại kẹ o sasại olou fẹi kediạmokou hehegieyede tobou.
10 Godihạ tagaibe, Kelesukou damalẹyodele i o dige ẹ fimại
kẹ hebeni ẹsol o daga dagabou, duo daga dagabou olou fẹi
kediạmokou hehegiemabadomou tagai. Godihạ ẹ fimạibe
nelẹdo, ẹ tewebe folodo.
11 Afu, Godihạge sa sibigẹ o sasại olou fẹi dibe ẹbou
de dalaleyodemamou, ẹ di Hiye O Yesu Kelesu tobou mou
hagua, Godi youu degeleyodei kẹ degema mei degei.
12 Di Kelesukou damalẹyodei kahạ, di ta guẹ degediyo mei.
Dige Kelesu ẹme Godikou yale adade tawale ili.
13 Kegemou, ạ nịmokou tobolou kuhẹ. Nịge nị dowoye
ạ hagị degeli kuokou fị hiyedo mạdama. Nị mou hohọbou
ma, ạ nị Godikou yale a kẹ nịmokou kou hegi kahạ degemou,
nịme hebeni hohọ kẹ dugulo ile.

Polhạge sa Efesus o sasại kediạ nelẹdo dege dalamabadomou dihọ bagạ tobou

14 Ạ Aye Godihạ degei kokou fimạmou, ẹmokou yubu
sugulo fiya duwodi.
15 Godibe di Aye. Hebenitou dalaguabou, sa sibigẹ kuokou
dalaguabou olou fẹi kediạ die Ayeyodele idi. Sosou olou fẹi
kediạ die Aye tanou.

16 Di Aye Godi ẹme hohọbou nelẹbou hiyedo, di ta tawaga tobolou sagai mei. Kegei kaha, ẹge Duo Bolofẹiha dedẹi hiyedo kẹ nimokou nẹyadomou, ạ dihọ bagạ tobolou kuhẹ.
17 Nime damalẹyodele i kaha degemou, age Kelesuha ni dogou guyedema dihọ bagạ tobolou. Haba, age nime Godiha tagadi midihọ kẹne tawaleba, o sasai kediạmokou solou do degemabadomou dihọ bagạ tobolou kuhẹ. Tagadi midihọ kẹ tawale ibabe, nime nelẹdo dege tafalaguale, hebe sạ degei, tefeye mihikou hiligedo tou. Mosọ sạ degei, mouti tagetou nelẹdo dege duwolo.
18 Kegeiba, nime Godiha o sasai kediạbou de nelẹdo dege dalaguali, Kelesuha di tagadi kẹme hiyedo folodoyode tawale ile. Ni ahudo ibane, Kelesuha nimokou solou do dege dalale. Sugụtou foloubane, ẹ solou do dege dalale. Hayemou mụbane, ẹ solou do dege dalale.
19 Damalẹdo, Kelesuha di tagadibe tewe olou fẹi gabama feleido. Age nime Kelesuha tagadi midihọ kẹ tawaiba, Godiha ẹ fibe ni duledu amạmạdo dalayadomou dihọ bagạ tobolou.
20 Godiha nelẹbe hiyedo folodo. Dige ẹ nelẹ hiyedo kẹ defẹido ta tawaiyo meiye, kẹnou si ẹ di duledube dabai hiyedo degedi. Godiha di dogou guyadomou, di kẹ dihọ bagạ tobou dibe huyadefẹi. Kẹnou si Godiha di solou do degedibe hiyedo, di Godikou yodulo idi kẹ gabama feleido.
21 Kegei kaha degemou, Yesu Kelesukou damalẹyodele i o sasai di Kelesuha hụya kẹ Godikou hiyedo hohọbou me. Di sosou, habage dalaguale kediạne Godiha hụ hebele foguoba, tofousogo tofousogo kegenou kuhe hohọbolou dalale. Damalẹdo.

Dibe Yesu Kelesuha tou sạ degei kaha degemou, di Godiha midihọ kẹnou milou game

(Tạ Hiye 4–6)

4

Damalẹyodele i o sasai dibe Kelesuha tou sạ degei

1 Ame Pol, ame didiọ o degei dala, Hiye Oha dabai degedi kaha degemou. Age nime midihọ bolọ kẹ milou mabeede tobolou kuhẹ. Godiha ni ẹ midihọ kẹ sesemabadomou haguisai kaha degemou, ni midihọ gehẹ ta milou gadama.

2 Nḭ nḭou sie nḭ hụ hebele fogudama. Omokou himḭdo
degema. Nelẹdo dege dalali, oe nḭmokou midihọ kasagaḭ
milou babe, nḭ diạmokou hobou boholou milou dama.
Amafeḭ hemelẹ fiya, yogo tagaiba tagaiba dema.
3 Duo Bolofeḭihạ degeiye, nḭme mogo degei dala kahạ, nḭ
nḭou sie himḭ degeiba himḭ degeiba dema, fḭ tanou dege
dalama.
4 Dibe Kelesubou de tou tanou. Godihạ Duo Bolofeḭ ẹne
tanou feḭ. Nebe kẹnou tefei, dine bi tanou feḭ dia dalagua,
Godihạ di haguisai kahạ degeimou.
5 Di Hiye O ẹme tanou feḭ. Godikou damalẹyodei midihọ
kẹne tanou feḭ. Fafeleya degedi midihọ kẹne tanou feḭ.
6 Godibe tanou feḭido, di olou feḭ di Aye. Godi ẹme di
gabama folodo dala. Ẹme dibou de dogou guo dalali dabai
degeli. Di duledune ẹ dogou guo dala.
7 Kegemou, Kelesuhạ yo□u tagaiya kẹ dimokou dabai daga
daga kẹ degemou ile kahạ nelẹ kẹ di duledu solou do nẹmou
i.
8 Kegei kahạ degemou, Godihạ kuguokou be kou gue nalạḭ
dala,
Ẹ sugụtou falamou be, ẹ o ilo kelebou de biyamamou, ẹnou
gaba tofogou mou, o kediạ didiọ tou ma felei.
Dedeḭ hiyedo kẹ ẹ yo□u ẹ o sasạḭ kediạmokou nẹmou i. *Buk
Song 68:18*
9 Sugụtou felei kahạ sibigẹbe kou gue, ẹme sugụtou bukou
feli mei, ẹ sa sibigẹ kuokou migilemou be, mihḭ duo mou
gulido kou mulọmou, haba sugụtou kuhe boholou mạ felei.
10 O mou gulido mụ o kahạge hebenitou tou gulidone felei,
hebenibou, sa sibigẹbou de olou feḭibe, ẹ nelẹyenou silẹmạḭ
dala.
11 O kahạge damalẹyodele i o sasạḭ dige ẹ dabai daga daga
degemabadomou dedeḭ nẹmou i. Di ilo kelebe tạ-bolofeḭ-
malạ-suluguadi dabai kẹ degeiba, ilo kelebe habage-degele-
duguo-tobolou-idi dabai kẹ degeiba, ilo kelebe ya, tạ uwo
bolofeḭ kẹ tobou mou suluguaba, ilo kelebe damalẹyodei
o wolou daladi dabai degeiba, ilo kelebe Godihạ midihọ
hehegiedi dabai degeiba demabadomou dedeḭ kẹ nẹmou i.
12 Kelesuhạ ẹ dabai daga daga kẹ nẹmou i, damalẹyodele i o
sasạḭ di diyou sie yogo dogou guba dogou guba deiba, dibe
yo□u ẹ tou sagạḭ dege, nelẹdo dege dalamabadomou.
13 Di Godihạ dabai kẹme hiḭgedo kegenou degemou iligi,
damalẹyodei nelẹdo degeba, fḭ tanou dege, Godihạ Dihi

kẹ̱ defẹ̱ido tawale ile. Di fị̱ haguaba, damalẹ̱yodei nelẹ̱do degeiba, Kelesu yo͐uno͡u dogo͡u guo dalaba, yo͐u tagai sagạ̱i kẹ̱no͡u milo͡u gamo͡u yale.
14 Kegeibasi, dibe sisigọ̱ sagạ̱i dege dalale mei. Ogo͡u gai egei o kediạ̱ dio͐u die fimạ̱i sagạ̱i kẹ̱ tbo͡u babe, di kẹ̱ dulo sesele mei. Wibo͡u, tọ̱ boboubo͐u kahạ̱ diou boho͡u guedi sagạ̱i kege degeibabe, dige sisigọ̱ ilo kelege degedi sagạ̱i kege, ogo͡u gai midihọ̱ kẹ̱ milo͡u gale mei.
15 Dige ogo͡u gai egei kẹ̱me hobo͡u ta dudame. Damalẹ̱do tạ̱ kẹ̱no͡u si di tobolo͡u ba, o sasạ̱i di yogo tagadi midihọ̱ kẹ̱no͡u milo͡u game. Midihọ̱ bolọ̱ kẹ̱ milo͡u goubabe, dibe Kelesuhạ̱ dogo͡u guba, nelẹ̱do dege dalaguale. Ẹ̱me di widio o.
16 Dibe Kelesu ẹ̱ to͡u sạ̱ degei. Di tano͡u tano͡u be ẹ̱ dobogo͐udiobo͡u, ẹ̱ ibigidiobo͡u, ẹ̱ sạ̱gidiobo͡u sạ̱ dege dalaguamo͡u, ẹ̱ momeye di dio olo͡u fẹ̱i aso͡u giei dala. Kelesuhạ̱ dimoko͡u dedẹ̱i nẹ̱i kahạ̱, di diyo͡u di dabai kẹ̱ defẹ̱ido degeligi, di damalẹ̱yodei kẹ̱ hiye degemo͡u, di diyo͡u sie yogoko͡u solo͡u do degeimo͡u, solo͡u do degeimo͡u dedi.

Kelesuko͡u damalẹ̱yodele i o sasạ̱i dibe ebele midihọ̱ kẹ̱no͡u seseme
17 Kegemo͡u, ạ̱ Hiye Ohạ̱ hụ̱ya kẹ̱ nị̱moko͡u ko͡u gue tobolo͡u, damalẹ̱yodili mei o sasạ̱i kediạ̱ midihọ̱, nị̱ afu milo͡u di kẹ̱me haba ta milo͡u dama. O sasạ̱i kediạ̱me dio͐u die fimạ̱i, sibigẹ̱ mei keleya kẹ̱ suluguadi.
18 Die fimạ̱ibe huliạ̱ sạ̱ degei. Diạ̱ defẹ̱ido tawaiyo mei, yobe die fị̱be hilị̱gido dalagua. Kegei kahạ̱, fị̱ gehẹ̱ Godihạ̱ nelạ̱mo͡u degeli kẹ̱me diạ̱ge molo͐u sagạ̱i mei.
19 Midihọ̱ kasagạ̱i dio͐u milo͡u gadi kẹ̱me dio͐uge ta sidifi degele idiyo mei. Dio͐u die to͡u e tagadi midihọ̱ kasagạ̱i ko͡u milo͡u ga iligine, haba midihọ̱ kasagạ̱i gehẹ̱ gehẹ̱ ilo kelene milo͡u galamo͡u hiyedo degele idi.
20 Nị̱no͡u si midihọ̱ kasagạ̱i kẹ̱ milo͡u ga idiyo mei. Nị̱me Kelesu tewe.
21 Ạ̱ge Yesuhạ̱ damalẹ̱do tạ̱be oe nị̱moko͡u hehegile imo͡u, nị̱ ko͡u dulo idade tawali.
22 Afuge nị̱me midihọ̱, nị̱o͡u tagai sagạ̱i kẹ̱no͡u milo͡u ga idi. Afu degedi midihọ̱ kẹ̱me bolọ̱ mei. Midihọ̱ kasagạ̱i kẹ̱ milo͡u ga idibe, yukuei afuko͡u kẹ̱ sạ̱ degei, kẹ̱ tele filạ̱ma, kegeligi midihọ̱ kasagạ̱i kahạ̱ nị̱ makeiye.
23 Nị̱me Godihạ̱ nị̱ fị̱ boholo͡u gehẹ̱ degeiba kuhe suluguama.

24 Nḭ fḭ gehẹ Godihạ miloube, Godi yo͡u ẹ fḭ sạ dege milou.
Nḭme fḭ gehẹ kẹbo͡u dено͡u sulugualibe, nḭ Godihạ midihọ
dọụdo kẹno͡u milo͡u ga ile.
25 Fḭ gehẹbo͡u de dala kahạ degemo͡u, ogo͡u gai midihọ
milo͡u di kẹme fogo͡u ma. Nḭ nḭo͡u sie yogoko͡u damalẹdo
tạno͡u tobo͡u ba tobo͡u ba dema, dibe Kelesuhạ to͡u koko͡u
soso͡u tano͡u fẹḭ dege dala kahạ degeimo͡u.
26 Nḭ gofo͡u degeba midihọ kasagạḭ ta milo͡u dama. *Buk Song 4:4*
Gofo͡u dege dalali, asọ mụda.
27 Kegeligi, nḭ Tamạko͡u a so͡ugo͡u ba ẹ feleiye.
28 Hiyou mo͡udi o, nạ hiyou mo͡uda. Dabai degema,
dabai kahạ hebe kẹno͡u malạba, nalẹbo͡u bi ilo kelebo͡u de
mamo͡umaba, bi mei o kediạmoko͡u nẹ.
29 Tạ kasagạḭ tobo͡u dama. Nḭ tạ bolọno͡u tobo͡u ba, o sasạḭ
huyadefẹḭ damalẹyodele i kediạ dubabe, nḭ tạ kahạ diạ dedẹḭ
sasagieiba, die damalẹyodei kẹ nelẹdo dege dalale.
30 Nḭge Godihạ Duo Bolofẹḭko͡u hagḭ nẹdama. Godihạ ẹ Duo
Bolofẹḭ nḭmoko͡u nẹḭ kahạ, nḭme ẹ bido dalaguaba, ẹ nḭ
mamolo͡uyodema maka degei.
31 O nogoko͡u gofo͡u degeba, hagḭ nẹḭba nẹḭba dedama. Tạe
biyaba susuga tobo͡u dama. Omoko͡u dafadama.
32 Damalẹyodei o sasạḭ, nḭ nḭo͡u sie yogoko͡u midihọ bolọ
kẹno͡u hegiba hegiba dema. Solo͡u do degeiba solo͡u do
degeiba dema. Nḭ nḭo͡u sie o yogohạ midihọ kasagạḭ kẹ gebe
meiyodema. Godihạ Kelesuhạ hụya kẹ nḭ midihọ kasagạḭ
kẹme gebe meiyodei sagạḭ kẹno͡u tefele degema.

5

Dibe hohọya kẹno͡u suluguame

1 Godihạge nḭmoko͡u solo͡u do hiyedo degeimo͡u, nḭme ẹ
sisigọ degei dalagua. Kegei kahạ, nḭne midihọ ẹ milo͡u di
kẹno͡u sesema.
2 Kelesuhạ di tagalemo͡u, di dowoye yo͡usie sesegumo͡u,
wala imo͡u tolo i sagạḭ kẹno͡u tefei, nḭne nḭo͡u sie yogo tagaiba
tagaiba dema. Damalẹdo, Kelesuhạ yo͡usie sesegumo͡u,
wala imo͡u tolo ibe, họ bolofẹḭdo, afu ko͡u guaiye wai sipsip
simo͡u Godihạ dudi sagạḭ kegei.
3 Sasạḭ hiyubo͡u, o hiyubo͡u de degedama. Sibigi degedi
midihọ kẹme milo͡u gadama. O tahạ bimạḭ duguo tagadama.

Midihǫ kegei kahą tą kęme huyadefęine ta tobou dama. Tą kegei kęme Godihą o sasąi dige ta tobolou sagąi mei.

4 Nįge mawalaba tą bou basia tobou dama. Hobou dou tobolou ba yądama. Godihą ę o sasąi dige kegei kęme tou fogou ba, Godikou nou bolofęiyode tobou basi bolǫ.

5 Nį kou gue tawama, sasąi hiyou siadi obou, o hiyou siadi sasąibou, midihǫ sibigi degei kę milou ga idi o sasąibou, o tahą bimąi duguo tagadi o sasąibou diąme Kelesubou Godibou dilie wolou daladi sa kokou be ta fologale sagąi meido. O tahą bimąi duguo tagadi o kediąme ogou gai godikou hohǫ degedi sagąi kęnou tefei.

6 Tą sebenou degega suluguadi o kedią tąbe nį ta dudama. Nįou tawaibou, o kegei kedią nį ogou gaba, nįbou de a kasagąi kokou yaiye. Godihąge midihǫ kegei kęnou milou gamou ę tą dulo idiyo mei o sasąi kediąmokou be gofo□u hiyedo degedi.

7 O kegele idi kediąbou de hobou mogo degedama.

8 Afuge nįme huliąkou deleiguei. Ifibe, Hiye Ohą hohǫ kęme nįbou de dogou guo dala kahą degemou, nįme ę hohǫ kahą duoya kęnou suluguama.

9 Hiye Ohą hohǫya kę suluguadi kahą sibigębe, omokou midihǫ bolǫ hehegiedibou, midihǫ dǫǫdo milou gadibou, damalędo tą tobou dibou kęnou.

10 Haba Godihą tagadi midihǫ kę nį kolugi duguo tawama.

11 Huliąya suluguadi o kediąbou de mogo degedama. Midihǫ kegei kahąge hebe bolofęi ta molo□u mei. Nįge midihǫ kegei kęme kasagąidade tawaleba malą tamą degeibasi bolǫ.

12 Ągе o kegei kedią mogogou degele idi kę tobolou be sidifi degeli.

13 Kęnou si Hiye Ohą hohǫya kę midihǫ kasagąi milou ga idi kę tamą degeimou be, dige kęme midihǫ kasagąidade tawale idi.

14 Hohǫ kahą bi takou hohǫgumou be, di bi kę dugudi. Kegei kahą degemou, kuguo ta kokou be kou gue naląi dala, O koyo ną tiei dala debabe, ną haguą.

Ną widaimikou ge haguǫǫbabe, Kelesuhą ę hohǫ kahą nąmokou hohǫgulo.

15 Kegei degemou, nį tawaibou suluguama. Tewe mei o kedią suluguadi sagąi kege hobou suluguadama. Tewe o kedią suluguadi sagąi kegenou suluguama.

16 Sa ifi kou biyamou ili kou̱me kasagai degei kaha degemou, ni Godiha midihobe ifi kou bou genou fei milou ma. Niou tawaibou, sa biyei kasagai hiyedo ke hagua kogubabe, ni mou you̱wa fogouye.
17 Totou dege daladama. Hiye Oha tagali sagai keme ni defeido tawama.
18 Tigi kolo hueei gofou̱do ke hiyedo nadama, ni tou bou ni fibou de makeiye. Duo Bolofeiha nibou de dalabanou suluguama.
19 Damaleyodei o sasai ni niou sie ta kolo ilebe, Die Fedi Kuguo kaha ta kebou, sosi mosokou ge die feile idi kaha ta kebou, Duo Bolofeiha hehegieimou die fedi kebou denou tobou ma. Ni die feilebe, mogouyebou duoyebou olou fei Hiye Oha hunou hebele foguma.
20 Di Hiye O Yesu Kelesuha huya ke, nige sawisiei olou fei Aye Godikou bolofeiyodenou tobou mou ima, Godiha bi olou fei ke dimokou nei kaha degemou.

Polha obou sasaibou hulomou daladi kaha ta ke tobou

21 Nige Kelesube ni Hiye Odade tawaleba, ni tanou tanou be Godiha o sasai ilo kediа hayedu dalaguama.
22 Sasai diama, ni maha tabe niou hiye Oha ta dulo idi sagai kenou tefele duma.
23 Yobe, damaleyodei o sasai di widio o hiyedobe Kelesu. Nebe kenou tefei, sasai nine ni widio obe ni ma. Dibe e tou bou de geleguo tanou degei dala. Haba Kelesu eme di Mamou O.
24 Damaleyodei o sasai di Kelesuha ta dulo sesele yadi sagai kenou tefei, sasai nine ni maha ta ke defeido dulo sesema.
25 O diama, Kelesuha damaleyodei o sasai dimokou solou do degemou, di dowoye you̱sie sesegu sagai kenou tefele, nine ni sasai tagama.
26 Damaleyodei o sasai dibe Godiha bi bolodo degemabadomou, Kelesuha tagalibe, e taenou dibe fafeleya degeba, bigima, sibigi olou fei mei degema fogou dalamabadomou tagali.
27 Damaledo, Kelesuhage dibe e dihile kokou be sibigibou mei dugulo tagali. Midiho kasagai kaha hebe keme dimokou ta nele tagaiyo mei. Damaledo, Kelesuha tagalibe, Godiha hoho kahanou di silema dalaba, dibe e o sasai bolodo dege dalale tagali. Bolodo: ta tawaga tobolou sagai meido dalale.

28 Nebe kẹnoṵ tefei, o nạne nẹ sasại tagalebe, nạ noṵsie
nẹ toṵ tagadi sagại kẹnoṵ tefele taga. O koyohạ ẹ sasạikoṵ
hohọ degeibabe, ẹ yoṵsiene hohọ degele.
29 Di tewe, obege yoṵ ẹ toṵ be ta makodiyo mei. Ẹ
yoṵsie bologuạdo dogoṵ guo daladi. Ẹ toṵ kẹ nelẹ mei
degeiye domoṵ, nalẹ nạdi. Nebe kẹnoṵ tefei, Kelesuhạ dine
bologuạdo kege woloṵ daladi.
30 Yobe, dibe ẹ dobogoṵboṵ ẹ abogoṵboṵ, haba ẹ toṵ
oloṵ fẹi kẹ sạ degei dala kahạ degeimoṵ.
31 Godihạ kuguokoṵ kegei kẹ koṵ gue koṵ nalại dala,
Kegei kahạ degemoṵ, obe ẹ aye ẹ adioṵ toṵ fogoṵ ile, ẹ
sasạiboṵ de dogoṵ gubabe, dilie toṵ tanoṵ fẹi dege
dalale. *Stat 2:24*
32 Tạ mogogou delei kẹme sibigẹ hiyedo. Ạge sibigẹ hiyedo
kẹme Kelesuhạ damalẹyodei o sasại diboṵ de dogoṵ guo
dala kẹ toboloṵ.
33 Tạ sibigẹ tabe koṵ gue, o nạ noṵsie hohọ degedi sagại
kẹnoṵ tefele, nẹ sasạikoṵ ne hohọ degeiba, sasại nạne, nẹ
mạhạ tạ defẹido dulo seseiba dema.

6

Polhạ sisigọboṵ, die aye adioṵ boṵ diạmokoṵ tobou

1 Sisigọ diạma, nịge nị aye adioṵ diạ tạ kẹ dulo sesema.
Midihọ kẹme dọụdo, nịme Hiye O Kelesuboṵ de dogoṵ guo
dalagua kahạ degemoṵ.
2-3 Godihạ kuguokoṵ be koṵ gue nalại dala,
Aye adioṵ diạmokoṵ be midihọ bolofẹi kẹnoṵ hehegiema.
Lo 5:16a
Egele tạ ẹbukoṵ do koṵ toboube, sabita bolọ degele kẹboṵ
de tanoṵ geleguomoṵ koṵ gue tobou,
Kege degeibasi, dabai nị degelebe bolọnoṵ degemoṵ iligi, sa
sibigẹ kuokoṵ tofousogo tafalaguale. *Lo 5:16b*
4 Aye diạma, nị sisigọ diạ gofoṵ degele sagại hoboṵ ta
degedama. Nị Hiye Ohạ tagaiya kẹnoṵ woṵ ma dalali,
diạmokoṵ be defẹido yoṵ ẹ midihọ kẹnoṵ hehegiema.

*Polhạge dabai degele idi o sasạiboṵ, die boseboṵ
diạmokoṵ tobou*

5 Dabai degedi o sasại diạma, nịge sa sibigẹ kuokoṵ ge nị
bose diạ tạnoṵ dulo sesema. Nị guẹ degema, kegeligi nị bose
diạ dihịle kokoṵ midihọ kasagại ta miloṵ ye deba. Kelesuhạ

tą dulo sesedi sagąi kęnou tefele, nį bose dią tąne defęido duloba, dabai nelędo dege degema.
6 Nį kegeligi, bose dią hohǫ degemabadeba, die dihįle kokou genou dabai nelędo dege degele iye. Dią duguyo mei kelegene, nįme Kelesu yo□u ę dabai degele ilidade tawaleba, Godihą tagali sagąiya kęnou hohǫbolou ba dabai degema.
7 Kegei degemou, nį dabai hohǫ dege degema. Nįme bose kedią dabainou degediyo mei. Nį Hiye Ohą dabai degele idi.
8 Nį tewe, o koyohą dabai bologuądo degeibabe, Hiye O Godihąge diąmokou be hebe bolǫdo kę nęmou ile. Dabai degele idi o sasąibou, haba die bosebou olou fęi kediąmokou ne tefelenou nęmou ile.
9 Bose diąma, nįne nį dabai degele idi o sasąi kediąmokou midihǫ bolǫnou hehegiema. Nįge dią guę degele sagąi ta degedama. Nį tewe, Hiye O, hebenitou duwo, ęme nį olou fęi Hiye O. Damalędo, Hiye O Godihąge hųbou ne, hųbou mei one ę tefelenou fidi.

Kelesukou damalęyodei o sasąi dibe Tamąbou de biyadi bimąi kę mo□uma tou ma dalame

10 Ą mą tą uwage tobou lamou degeli kuhę. Hiye O nįbou de dogou guo dala kahą, ę nelę hiyedo kę tawaleba, nįne nelędo dege dalaguama.
11 Biyadi bi olou fęi, Godihą nįmokou nęi kę kąmaba, Tamąhą nįmokou hagua ogou goubabe, nį nelędo dege tafalaguali, kuągise dalaguama.
12 Damalęyodei o sasąi dibe sa sibigę kuokou obou de ta biya idiyo mei. Tamąhą ęsol o daga dagabou, duo daga dagabou olou fęi kediąbou de biya idi. Sa hulią degei kahą widio o kediąbou, duo kasagąi, agudiletou dalagua kediąbou de biya idi.
13 Kegemou, biyadi bi olou fęi, Godihą nįmokou nęi kę kąmaba dalali, hagi dugubabe, nelędo dege biyama mei degemaba, nelędo dege tafalaguama.
14 Kegeba, nį nelędo dege tafalaguali, damalędo tąbe fiyati sagąi kahą tufǫguo kąba, haba midihǫ dǫųdobe kuwoye solou mosǫ gogudi sagąi kege goguoba suluguama.
15 Haba, tą uwo bolofęi kę tobou di kęme abogo□u mosǫ sagąi kegei kąma, Godibou de mogo degedi tą bolofęi kę hehegiemou sulugualaba dia dalama.
16 Godikou damalęyodeibe hebe duli sei sagąi tolou daladi kegenou tolou dalama. Tamąhą ę mala doubou kahą hagua

nḭmoko͡u fogouye deba, hebe duli sei sagaḭ kẹ̱ tolo͡u ba, solo͡u mosọ̱ dio͡u guobano͡u suluguama.

17 Godihạ̱ nḭ mamọ̱ṵ koko͡u fimalẹ̱be heti gofo□udo, nḭ widileto͡u muguoba, haba Godihạ̱ tạ̱ kẹ̱me Duo Bolofẹ̱ihạ̱ ẹ̱ aweki sagaḭ kẹ̱ to͡u ma suluguama.

18 Nḭ Duo Bolofẹ̱ihạ̱ nelẹ̱ya kẹ̱ Godiko͡u dihọ̱ bagạ̱ tobo͡u mo͡u suluguama. Dihọ̱ bagạ̱ tobo͡u dibe, nḭ hobo͡u ta misihodama. Nḭge Godihạ̱ ẹ̱ o sasaḭ kediạ̱me sawisiei olo͡u fẹ̱ḭ dogo͡u guyedema, nelẹ̱do dege dihọ̱ bagạ̱ tobo͡u ma.

19 Nḭge Godihạ̱ ạ̱ne dogo͡u guyedema dihọ̱ bagạ̱ tobo͡u ma. Godihạ̱ ạ̱moko͡u hehegieiba, ạ̱ guẹ̱ degedi kẹ̱ fogo͡u ba, tạ̱ uwo bolofẹ̱ḭ, mogogou delei kahạ̱ sibigẹ̱ kẹ̱ kuhe hehegile.

20 Godihạ̱ ạ̱ tobo͡u mo͡u, egei tobo͡u mo͡u siei kahạ̱ degemo͡u, ạ̱me didiọ̱ degei dala. Mạ̱ dabai kẹ̱me mei degeli mei, you degeli kahạ̱, nḭge ạ̱ ẹ̱ tạ̱ kẹ̱ hehegile kẹ̱ guẹ̱ degeiye deba dihọ̱ bagạ̱ tobo͡u ma.

Polhạ̱ge Godihạ̱ sa Efesus tie kediạ̱me bologuạ̱do dia dalayedema dihọ̱ bagạ̱ tobou

21 Ạ̱ o Tikikus tobo͡u ba, ẹ̱ ile, ạ̱ degeli kẹ̱ nḭmoko͡u kuhe tobolo͡u. Tikikus ẹ̱me mạ̱ mogodo. Ẹ̱me Hiye Oko͡u damalẹ̱yodema dabai degedi o.

22 Damalẹ̱do, ạ̱ ẹ̱ tobo͡u ba, nḭmoko͡u ilebe, ei degeli kẹ̱ nḭmoko͡u tobo͡u maba, haba nḭmoko͡u dedẹ̱ḭ sasagieyadeba.

23 Mogo diạ̱ma, Aye Godibo͡u, Hiye O Yesu Kelesubo͡u dilie degeiye, nḭme bologuạ̱do dalaguali, nḭ damalẹ̱yodei kẹ̱me nelẹ̱do degeba, nḭ nḭo͡u sie yogoko͡u solo͡u do degeiba solo͡u do degeiba dele.

24 Haba, o sasaḭ di Hiye O Yesu Kelesuko͡u hohọ̱ degele idi kediạ̱me, Godihạ̱ habagugueibe diạ̱bo͡u de dalale.

Egei Polhạ
Sa Filipai O Kediạmoko͡u
Nalạma Neẹi

Tawale Tạ

Pol ẹ didiọ mosọdu duwoli, sa Filipai o sasại kediạmoko͡u kuguo ko□u nalạma neẹi.

Afuge, ẹ sa Filipaiko͡u ko͡u ilemo͡u, o sasại kediạbo͡u de duwoli, Yesuhạ degegai kẹ hehegiei. Dabai 16:11-40 koko͡u dugu.

Polhạ Filipai kediạmoko͡u kuguo nalạma neẹi kahạ yobe ko͡u gue. O sasại kediạ sele kefemamo͡u, o Epafroditusko͡u nelẹmo͡u, nạ malạ ile, Polko͡u nẹyede tobolo͡u imo͡u, ẹ malạ ile Polko͡u kuhe neẹi. Kegei kahạ, Polhạ bolofẹiyode kuhe tobolo͡u mo͡u nalại.

Pol ẹ didiọ mosọko͡u ko͡u duweiye, kẹno͡u si ẹ ta fị hagị degeli mei, hohọno͡u delei. Filipai o sasại kediạne hohọ degemabeedei. Yobe, Yesuhạ diạbo͡u de dogo͡u guo dala kahạ degemo͡u.

Kuguo Filipai ko□umahạ sibigẹ kahạ widio tạ hiyebe tano͡u feẹi dala.

Sa Filipai tie kediạ Polbo͡u de mogo degele i kahạ, ẹ hohọ hiyedo degei

(Tạ Hiye 1–4)

1 Polbo͡u Timotibo͡u elebe Yesu Kelesuhạ dabai degele idi o. Godihạ o sasại olo͡u feẹi, sa Filipaiko͡u dalagua, Yesu Kelesuko͡u damalẹyodele i nịbo͡u, nị wolo͡u daladi obo͡u, nị dikenbo͡u olo͡u feẹi nịmoko͡u ele kuguo ko□u nalạma nelị kuhẹ.

2 Di Aye Godibo͡u, di Hiye O Yesu Kelesubo͡u dilie nịmoko͡u habagugueiba, nịme bologuạdo dalamabadomo͡u.

Polhạ Godiko͡u bolofẹiyode tobou

3 Ạ nị tawaimo͡u be, mạ Godiko͡u bolofẹiyode tobo͡u di.

4 Damalẹdo, ạ Godihạ nị olo͡u feẹi dogo͡u guyadomo͡u dihọ bagạ tobolo͡u gibe, hohọbo͡u no͡u dihọ bagạ tobo͡u di.

5 Ạ nịmoko͡u hohọbolo͡u kahạ yobe ko͡u gue, sawisiei ạ dabai yoma degei kelege tofogo͡u hagueibe, nịge ạ dogo͡u

guomo͡u, tạ uwo bolofẹ̱i tobo͡u di dabai kẹ degemo͡u hagulugi, ifine kegeno͡u degele ili kahạ.

6 Ạ tawalibe, Godihạ dabai, nị duledu yoma haguei kẹme ta mei degeli mei. Godihạ dabai kẹme yo͡u kegeno͡u degemo͡u ibe deba, Yesu Kelesuhạ boholo͡u mạ haguale kelegeno͡u mei degeledade tawali.

7 Ạ nị̱moko͡u solo͡u do degei kahạ degemo͡u, ạ kege tawali kẹme bolọ. Yobe, ạ tạ uwo bolofẹ̱i tobo͡u di dabai kẹ hilị̱gedo degelibo͡u, haba ạ didiọ degei dalabo͡u kelegebe, Godihạ habagugueibe dibo͡u de dala.

8 Godihạ tewe, Yesu Kelesuhạ nị̱moko͡u hohọ hiyedo degeli sagạ̱i kẹno͡u tefei, ạne nị̱moko͡u hohọ degemo͡u, nị̱ dugulo sagạ̱i hiyedo degeli.

9 Ạ Godiko͡u dihọ bagạ tobo͡u dibe, nị̱ solo͡u do degedi midihọ kẹ nelẹ degeba kako͡u ge tewe hiyedo malạba, solo͡u do degedi midihọ kahạ sibigẹ olo͡u fẹ̱i kẹ tawamabadomo͡u kuhe dihọ bagạ tobo͡u di.

10 Nị̱ tewe kẹ dalababe, midihọ olo͡u fẹ̱i, obe milo͡u ga idi kẹme nị̱ sasale fileba, midihọ bolọ kẹno͡u sesele ile. Midihọ bolọ kẹno͡u sesele iligibe, Kelesuhạ tạ sale sawisiei kelegebe, nị̱me ta sibigibo͡u dalale mei, midihọ kasagạ̱i milo͡u di kahạ hebe kẹme nị̱ ta molo͡u mei.

11 Damalẹdo, Yesu Kelesuhạ degeiye, midihọ bolọdo, nị̱ milo͡u ga idibe, o sasạ̱iye duguo, Godiko͡u hohọbolo͡u ba, ẹ̱ hụ̱ hebele fogulo ile.

Pol ẹ̱ didiọ degei dala kahạge, tạ uwo bolofẹ̱i kẹ sa sa olo͡u fẹ̱i ile tefei dala

12 Mogo diạma, nị̱ tawama, ạ hagị̱ ko͡u dugulu ko͡umahạge tạ uwo bolofẹ̱i kẹme ta akoguli mei. Kegei kahạge, o sasạ̱i sụdo tạ uwo bolofẹ̱i kẹ dulo ili kehẹ.

13 Kegemo͡u, hiye o Sisarhạ mosọ dia dalaguadi obo͡u, o ilo kelebo͡u olo͡u fẹ̱i kediạge ạme Kelesuhạ dabai degedi kahạ dowoyeno͡u didiọ degei dalayode tawale ili.

14 Di Hiye O Kelesuko͡u damalẹyodele i o sasạ̱i sụdo kediạne, ạ didiọ degei kako͡u fimạmo͡u nelẹdo dege dalaguali, Godihạ tạ kẹ hiyedo dege hehegile ili. Diạ ta guẹ degele iyo mei.

15 Ko͡u kegeiyeno͡u si, o ilo kelebe ạmoko͡u kona degemo͡u, gule, dio͡u die hụ̱ kẹ hebele fogulamo͡u egei kuhe hehegile ili. O ilo kediạsi damalẹdo Kelesuhạ degei tạ kẹno͡u hehegile ili.

16 O damalẹdo hehegile ili kediạge ạme tạ uwo bolofẹi̱
tobo͡u di kahạ dowoye didiọ degeiyode tawalemo͡u, ạmoko͡u
solo͡u do degemo͡u, diạne Kelesuhạ tạ kẹ kuhe hehegile ili.
17 O ilo dio͡u die hụno͡u hebele fogulamo͡u, Kelesuhạ tạbe
gule hehegile ili. Yobe, ạme didiọ mosọdu dalamo͡u, haba
diạge hagi̱ tage ạmoko͡u nelạmo͡u degele ili.
18 Ko͡u kegeiye, gebe mei. Fi̱ kasagại̱ mạ ili obo͡u, fi̱ bolọ
mạ ili obo͡u olo͡u fẹi̱ kediạge Kelesuhạ tạ kẹno͡u hehegile idi
degeimo͡u bolọdo. Tạbo͡u mei, ạme hohọno͡u dala kuhẹ.

Pol ẹme sosou dalali, sa Filipai o sasại̱ dogo͡u gulamo͡u degei

19 Ạ hohọ degeli kahạ yobe, ni̱ Godiko͡u dihọ bagạ tobolo͡u
idi kẹbo͡u, Duo Bolofẹi̱, Yesu Kelesuhạ ạmoko͡u nẹi̱bo͡u
kahạge ạ dogo͡u guba, ạ didiọ mosọ to͡u fogo͡u ile.
20 Kegeiba, ạ sidifi degeiye deba, midihọ bolọ kẹno͡u milo͡u
galamo͡u. Ạ ifibo͡u habagebo͡u de nelẹdo dege dalali, midihọ
bolọ, ạ ifi ko͡u bo͡u ge milolo͡u sagại̱ kẹno͡u tefele milo͡u
galamo͡u. Ạ sosou dalabane, tolo ibane tạbo͡u mei. O sasại̱ye
Kelesuhạ hụ kẹ hebele fogulo ile kẹno͡u tagali.
21 Ạ ifi sosou dala ko͡u bo͡u gebe ạme Kelesuhạ dogo͡u
gumo͡u dala kuhẹ. Haba, ạ tolo ibabe, ạme bi bolọdo
hebeniko͡u dala kẹ molo͡u.
22 Ạ sosou dalababe, ạ o sasại̱ sụdo dogo͡u gudi dabai kẹ
degele. Kẹno͡u si ạ degelebe ạ ta tawaiyo mei.
23 Mạ fimại̱be bolọụ kege dala. Ạ tolo ile foloba, Kelesubo͡u
de dalalebe bolofẹi̱do. Ạ hohọ hiyedo degele.
24 Kẹno͡u si ạ sa sibigẹ kuoko͡u dalabane bolọ. Kegeibasi,
ạ ni̱ dogo͡u gulo.
25 Damalẹdo, ạ kẹ tewe. Ạ sa sibigẹ kuoko͡u dalali,
ni̱bo͡u de dabai degelamo͡u degeli, ni̱ damalẹyodema, nelẹdo
degeba hohọbolo͡u dalamabadomo͡u.
26 Kegeba, ạ haba ile folo, ni̱bo͡u de dalababe, ni̱ge ạmoko͡u
hohọbolo͡u ba, Yesu Kelesuhạ hụno͡u hebele fogulo ile.

Sa Filipai kediạ hagi̱ dugumo͡u be, Godihạge mo͡u duguo fogo͡u diye, kẹno͡u si ẹme diạbo͡u de dogo͡u guo dala

27 Sibigẹ hiyebe ko͡u gue, Kelesuhạ tạ uwo bolofẹi̱ kẹme ni̱
ko͡u tewe kahạ degemo͡u, ni̱ge midihọ bolọdo kẹno͡u milo͡u
ma. Kegeibasi, ạ tawalebe, ạ ni̱moko͡u ibane, ha i ho fogo͡u
ba, ni̱ degeli tạ hebe kẹno͡u dubane, ạge ni̱me nelẹdo dege,

mogo tanou dege dalali, tạ uwo bolofẹi tobou di dabai kẹ fị tanou dege degele ilidade tawale.

28 Haba ạge nịme ho o kediạmokou guẹ degele sagại meidade tawale. Nị diạmokou ta guẹ dege ho fogou babe, diạge diạme makoma mei degeledade tawale ile. Nịnou si Godihạ mamolo□uyodema makaiye daladade tawale ile.

29 Yobe, Godihạge nịme Kelesukou damalẹyodema, ẹ dabai degemabadomou maka degei. Haba dabai kẹ degele ile kokou gene nịme hagị kou duguloyodema maka degei dala.

30 Kelesuhạ dabai degedi kokou ge hagị nị dugulo ili kẹme ạ kou dugu sagại kẹnou tefele dugulo ili. Ifi kou bou gene, obege ạme hagị kegenou duguluyode tobolou imou nị dulo ili kehẹ.

2

Di fị tanou dege dalali, diyou sie yogokou midihọ bolofẹi kẹ hegiba hegiba deme

1 Kelesuhạge nịbou de dalali, nịmokou de dedẹi sasagiedi? Kelesuhạ nịmokou solou do degedi kahạ, nịme de bologuạnou dalagua? Nịme Duo Bolofẹihạ de dogou guo dala? Nị nịou sie yogokou de solou do degeimou solou do degeimou dele idi?

2 Kegele ibabe, haba fị tanou fẹi tolou ba, yogo tagadi midihọ kẹnou sesema. Nị mogo degeba, fị tanou degele ibasi, ạ hohọ hiyedo degele.

3 Nị nịou siebe hiye oyodema, nịou nị hụ hebele fogudama. Nịou sie huyafẹi degema. Nị mogo ilo kediạge nị gabama folodo daladade tawama.

4 Nạ no□usienou dogou guda. Nị nịou sie yogo dogou guba dogou guba dema. Nị olou fẹibe bologuạ dalagualebe bolọ.

Kelesuhạ yo□usie huyafẹi degeimou, Godihạ ẹ hụ hebele fogu

5 Nịne Yesu Kelesuhạ fimạdi sagại kegenou fimạma.

6 Kelesu ẹme kou Godinou deleiye, kẹnou si ẹ kegenou dalale sagại ta degeli mei.

7 Ẹ migilemou be, mou yo□uwa sa sibigẹ kuokou dabai degedi o, di bagai.

8 O sasạiye dugube, ẹme sa sibigẹ o baga, Godihạ hayedu dalali, ẹ tạ dulo sesele iligi kuhe tolo i.

Damalẹdo, ẹ hebe fufuguomạikou tolo i.

9 Kegei kahą degemou͡, Godihą ẹme tou͡ gulido malą
folomou͡, ẹmokou͡ hụ bolọdo ta, hụ ilo kele gabama
feleido kẹ neị.
10 Godihą Yesukou͡ hụ hiye kẹ neịbe, hebenitou͡ tiebou͡, sa
sibigẹ kuokou͡ tiebou͡, mihị hayemou͡ tiebou͡ olou͡ feị
kedią ẹmokou͡ yubu sugulo fiya duwoguali, ẹ hụ kẹ
hebele foguoba, ẹ hayedu dalaguamabadomou͡ kuhe
neị.
11 O sasąiye Yesu Kelesube Hiye Oyode tobolou͡ ibabe,
midihọ kahąge Aye Godihą hụ hiye degeli.

Dibe hohọye o sasąi kediąmokou͡ hohọgudi sagąi kege dalame

12 Mą mogodo diąma, ą nịbou͡ de delei kelege, nị mą
tą dulo sesele idi sągąi kẹnou͡ tefele, ifi ą ahudo dala
kou͡ legene, nị defẹido sesema. Godihą nị mamọụ kahą
degemou͡, nịge sidifibou͡ guẹbou͡ degeba Godihą dabai kẹnou͡
nelẹdo dege defẹido degemou͡ iligi, hebe bolofẹi kẹ mo͡uma.
13 Yobe, Godihą degeiye, nịge midihọ bolọ, yo͡u tagai
sągąi kẹ milou͡ galababe milou͡ galenou͡.
14 Midihọ olou͡ fẹi nị milou͡ galebe, kona dege tąe biya
idama.
15 Kege dege ho fogou͡ babe, nịme Godihą sisigọ bolọdo,
sibigibou͡ mei dalale, haba midihọ kasągąi kahą hebene ta
molo͡u sągąi mei. Sa sibigẹ o sasąi, midihọ kasągąi milou͡
ga idi kedią die sa hulią degei kokou͡ nịme kuidihọ hohọ
hiyedo kẹ są dege hohọguoba,
16 Godihą tą yo͡u kegenou͡ dalale kẹ tolou͡ suluguale. Nị
kege degeibasi, Kelesuhą boholou͡ mą haguba, ąge ą dabai
kẹ degeibe ta mou͡ yo͡uwa degeli meidade tawaleba hohọ
degele.
17 Nị damalẹyodema, Kelesuhą dabai degele idi kẹme afu
kou͡ guai o kedią wai sipsip sile Godikou͡ nelẹ idi sągąi kẹnou͡
tefei. Ąne wai sipsip baga, o tae wouba mą kafei mụbabe
tąbou͡ mei, ą hohọ degeba, nịbou͡ de hohọbolou͡.
18 Nebe kẹnou͡ tefele, nịne hohọ degeba, ąbou͡ de hohọbou͡
me.

Polhą o Timoti tobou͡ ba, sa Filipaikou͡ ileyodei

19 Hiye Ohą tagaibabe, hiye tiale mei, ą Timoti tobou͡ ba
nịmokou͡ ile. Timotihą ile, nị degeli kẹ duguo, boholou͡ mą
hagua, ąmokou͡ tobou͡ ba, ą hohọ hiyedo degele.

20 O ạbou̍ de dalagua kediạme Timoti sạ degei ta dala
mei. Elenou̍ si nịmokou̍ solou̍ do degeli, nị dogou̍ gulamou̍
hiyedo degele ili.
21 O ilo kediạge diou̍ die bimạị kokou̍ nou̍ fimạ iligibe,
Yesu Kelesuhạ dabai kẹme ta amụgie degele idiyo mei.
22 Nị tewe, Timotibe dabai degedi o bolọdo. Dihiye ẹ aye
dogou̍ gudi sagạị kẹnou̍ tefei, Timoti elene tạ uwo bolofẹị
kahạ dabai kẹne kege degele idi.
23 Kegei degemou̍, oe ạmokou̍ degele kẹme ạ kou̍ tawale
fogou̍ ba hobou̍, ạ ẹ toto tobou̍ ba, nịmokou̍ kuhe ile.
24 Kẹnou̍ si ạ Hiye Okou̍ damalẹyodema, tafẹị habagene ạ
nị dugu iledade tawali.

Polhạ o Epafroditus tobou̍ ba, sa Filipaikou̍ ileyodei

25 Damalẹyodei o Epafroditus, ẹme mạ mogo, nị ạ dogou̍
guyadomou̍ tobou̍ mou̍ haguei. Ele dabai tanou̍, nelẹdo
dege degele idi. Kẹnou̍ si, ạge ẹme nịmokou̍ haba boholou̍
mạ iyedele.
26 Ẹ nịmokou̍ solou̍ do degemou̍, nị dugulo sagạịdo degeli.
Yobe, ẹ do degeimou̍, obe duguma ya tobolou̍ imou̍, nị kou̍
dulo i kahạ degemou̍, ẹ nịmokou̍ solou̍ do degei dala.
27 Tạ nị dulo i kẹme damalẹdo. Do hiyedo kẹ dugu kahạ
kou̍ tolo sagạịye, kẹnou̍ si Godihạ solou̍ do degemou̍ ẹ
bologuọụmou̍ bolọ degei dala kuhẹ. Godihạ ạmokou̍ ne
solou̍ do degei, kegeligi ẹ tolo iba, ạ solou̍ do hiyedo duguye
domou̍.
28 Kegemou̍, ạge ẹ tobou̍ ba, nịmokou̍ iba, nịge nị mogo
kẹ haba duguoba, hohọ hiyedo degele kẹ tagali. Kegeibasi,
ạne hagị degei dala kẹ fogolou̍.
29 Kegei degemou̍, nị mogo Epafroditus ẹ nịmokou̍ ile
foloubabe, nịge Hiye O Kelesuhạ hụya kẹ ẹmokou̍ hohọbou̍
ma. Ẹme o bolọdo. O kegei kediạ hụ kẹne nị hebele foguma.
30 Yobe, ẹme Kelesuhạ dabai degeligi, do hiyedo
duguomou̍, kou̍ tolo ile sagạịye, kẹnou̍ si ẹ gebe meiyode
tobou. Yobe, ẹme nị timou̍ kẹ malạba, ạbou̍ de dogou̍ guo
dabai degelamou̍ haguei kahạ degemou̍.

3

Kelesukou̍ damalẹyodei obe dọụdo o

1 Mogo diạma, ạ tạ mei degelamou̍ uwagebe kou̍ gue
tobolou̍. Nị Hiye Ohạ hụya kẹ hohọbou̍ ma. Ạ kuguo kou̍

nalai̱ kẹnou̱ haba tage nalalẹbe ta dafouyo mei. Yobe, ni̱ bologuạdo dalamabadomou̱ ạ haba tage nalolụ kuhẹ.

2 Ni̱ou̱ tawaibou̱, o si̱ so sạ degei kediạ ni̱ ogou̱ gaiye. O kediạge Israel o ei kou̱ guai o kediạ midihọ kẹ hehegiemou̱, kolo diafigimabeede tobolou̱ idi. Midihọ kẹme bolọ mei, tou̱ makodi midihọnou̱.

3 Di tewe, Duo Bolofẹi̱hạ degeiyenou̱, di Godihạ dabai degelemou̱, Yesu Kelesukou̱ hohọbolou̱ idi kahạ, Godihạge dibe yo□u ẹ biyodema makai dala. Kegemou̱, kolo diafigidi midihọ kẹme sibigẹ ta mei.

4 Afu ạne tawaibe, Israel o ei kolo diafigidi midihọ kẹme sibigẹ hiyedoyade tawai. Kegemou̱, ạ ei kou̱ guai o kediạ midihọ kẹ milou̱ gadibe, ạge o ilo kelebe gabama folodo degedi.

5 Mạ adiou̱ hạ ạ malạ felẹmou̱ dalali, sawisiei dimayosi kege mei degeimou̱, Israel o tae mạ kolo diafou. Damalẹdo, ạme Israel o. Mạ hụtibe Benjaminhạ hụti. Ạme Hibru o, Hibru o kediạme mạ sosou̱. Ạ Moseshạ kuolou̱ tạ kẹ Farisi o kediạbou̱ de defẹi̱do dulomou̱ sesedi.

6 Ạ Moseshạ kuolou̱ tạ kẹ defẹi̱do dulo sesemou̱ iligi, Kelesukou̱ damalẹyodei o sasại̱ kediạ makodi. Damalẹdo, ạ kuolou̱ tạ olou̱ fẹi̱do dulo sesedi kahạge, ạme hebe kasagại̱ molo□u meiyade tawai.

7 Ạge midihọ, mayo□u afu milou̱ di kahạ hebe bolọ kẹme kou̱ molo□u sagại̱ye, kẹnou̱ si ifi ạ tawalibe, ạme Kelesukou̱ damalẹyodei kahạ degemou̱, midihọ kahạ hebe kẹ ạ molo□ube dafa.

8 Haba tabe, ạ tawali, midihọ olou̱ fẹi̱ ạ afu milou̱ gadi kẹme sibigẹ ta dala meido. Ạ mạ Hiye O Yesu Kelesu tewe degei kẹnou̱ si sibigẹ hiyedo folodo. Kegei kahạ degemou̱, ạ midihọ olou̱ fẹi̱ afu mayo□u milou̱ gadi kẹ tobekou̱ muguo dalali dugumou̱ be, midihọ kẹme sibigẹbou̱ meido, kofai sạ degei dugulu.

9 Ạ Moseshạ kuolou̱ tạ kẹ dulo sesedi kahạge Godihạ dihi̱le kokou̱ be ạme dọụdo o mei. Kelesukou̱ damalẹyodema, ẹbou̱ de dogou̱ guo dala kahạnou̱ si Godihạge ẹ dihi̱le kokou̱ be ạme dọụdo o dugulu. Damalẹdo, di Yesu Kelesukou̱ damalẹyodeibasi, Godihạge dibe dọụdo o sasại̱yode tobolou̱.

10 Ạ Kelesube tawalamou̱ degeli. Kelesu ẹ tolo ilemou̱ haguại̱ kahạ ẹ nelẹ hiyedo kẹme ạ defẹi̱do tawalamou̱ degeli. Ạne hagi̱ ẹ dugu sagại̱ kẹnou̱ tefele dugulamou̱. Obe

ạ wouba tolone tạbou͡ mei. Ạne ẹ tei sagại̱ kẹnou͡ tefele talamou͡.
11 Kegemou͡, ẹ tolo ilemou͡ haguại̱ sagại̱ kẹnou͡ tefele ạne tolo ileba hagualẹdade tawali.

Polbe ẹbukou͡ falamou͡ hiḷigedo fọụkuadi

12 Ạ Yesu Kelesuhạ midihọ kẹ milou͡ mou͡ ilibe, olou͡ fẹi̱ yo͡u milou͡ di sagại̱ kege ta milou͡ yo mei. Kẹnou͡ si ạ ẹ midihọ kẹ nelẹ dege tou͡ lamou͡ degelibe, nebe, ẹ ạ tou kẹ sạ degelamou͡ degeli.
13 Mogo diạma, ạme midihọ bolofẹi̱donou͡ milou͡ di oyode tobou͡ yo mei. Kẹnou͡ si, ạ mạ tobekou͡ ta boholou͡ duguyo mei. Ạme habage tamạ degele kẹ molo͡u kokou͡ nou͡ nelẹdo dege fimạmou͡ ili kuhẹ.
14 Ạme mạbukou͡ falamou͡ hiḷigedo fọụkuadi. Yobe, ạ hebe bolọdo, hebenikou͡ dala, Godihạ dimokou͡ nelẹyodema haguisai kẹ molo͡u, Yesu Kelesu ẹ di dowoye tolo i kahạ degemou͡.
15 O sasại̱ fị hagua, Kelesukou͡ nelẹdo dege damalẹyodei dibe ạ kuguo kuokou͡ nalại̱ kegenou͡ fimạme. Nị haba fimại̱ tabou͡ dalababe, Godihạ dọụsususba, mạ tạ ko͡ume nị̱mokou͡ tamạdo degele.
16 Kou͡ kegeiye, di midihọ bolọdo kẹ kou͡ tewe kahạ degemou͡, di kẹnou͡ milou͡ me.
17 Mogo diạma, midihọ ạ milou͡ di sagại̱ kẹnou͡ milou͡ ma. Damalẹdo, midihọ, ei nị̱mokou͡ milou͡ mabeedei, o ilo kelege milolou͡ ili kẹ duguoba, nị̱ne kẹnou͡ sesele milou͡ mou͡ ima.
18 Mogo diạma, ạ nị̱mokou͡ kou͡ gue tobou͡ mou͡ haguei, o ilo kelebe Kelesuhạ hebe fufuguomại̱kou͡ tolo i kẹ dafa iliyodedi. Tạ kẹme damalẹdo tạ kahạ degemou͡, ạ haba tage geseibou͡ tobolou͡ kuhẹ.
19 O kegele ili kediạme makolo. Yobe, diạme dio͡u die tou͡ e tagai kẹnou͡ degele idi kahạ, die tou͡ be die godi sạ degei. Midihọ, di milou͡ ba, di sidifi degele sagại̱ kẹme diạ sidifi meinou͡ milolou͡ idi. Damalẹdo, o sasại̱ kediạge sa sibigẹ ko͡umahạ midihọ kẹnou͡ tagale ili.
20 Kẹnou͡ si, hebenikou͡ dalale o sasại̱ dibe di Mamọụ O ẹ boholou͡ mạ haguale kẹ dia dalagua. O kẹme di Hiye O Yesu Kelesu.
21 Kelesuhạ yo͡u ẹ nelẹ kahạnou͡ bi olou͡ fẹi̱ kefeguo yo͡u ẹ hayedu dogoguo dalale. Ẹ nelẹ hiyedo folodo kahạ, di tou͡

kasagai kẹ boholou ba, ẹ tou sagainou degele ile. Ẹ tou be bolọdo, di ta tawaga tobolou sagai meido.

4

Di fi tanou degema, hohọbolou ba, fimai bolọnou dalame

1 Mạ mogodo diạma, ni Hiye Ohạ hụya kẹ nelẹdo dege dalaguama. Ạ ni solou do degemou dugulo sagai hiyedo degeli. Ni dowoye ạ hebe bolọ kẹ molo□u kahạ degemou, ạ nimokou hohọ hiyedo degeli.

2 Sasai Yuodiabou, Sintikebou nele tạ ạ tobolou ko□u duma. Nelebe Hiye Ohạ sosou degei kahạ degemou, nele fi tanou degema.

3 Mogo, nạme* dolou fa dabai tanou degedi kahạ, ạ nạmokou ne tobou lamou, nạge sasai bolọụ diliebe fi tanou degeba dalamabeede. Dilie afu ạbou de tạ uwo bolofei kahạ dabai hiyedo degele idi. O Klemenbou, o ilo kediạbou dene olou fei ạbou de dabai tanou degele idi. Die hụbe olou feido Fihạ Kuguokou nalạgai dala.

4 Sawisiei olou fei Hiye Okou nou hohọbou ma. Ạ haba tage tobolou be, ni hohọbou mabeedili.

5 Ni omokou himinou degema, diạ ni midihọ bolọ kẹ dugumabadeba. Ni tawama, Hiye O ẹ hagualebe hafeido degei.

6 Ni hagi dugubabe, hobou guẹ degedama. Godikou nou bolofeiyode dihọ bagạ tobou ma. Damalẹdo, bi ni tagali kagei kagei kẹ yodulababe, Godikou nou dihọ bagạ tobou ma.

7 Ni hagi duguba, Godikou dihọ bagạ tobou babe, Godihạ degeiye, Yesu Kelesu ẹ nibou de dogou guo dalale kahạ degemou, ni guẹ degele mei. Yobe, himi degedi midihọ Godihạ dimokou nei kẹme bolọdo. Himi degedi midihọ kahạ sibigẹbe di ta tawale sagai mei.

8 Mogo diạma, ạ tạ mei degelamou uwagedo tobolou kuhẹ. Ni midihọ kasagai milou di kokou fimạdama. Ni fimalẹbe damalẹdo tạ kẹbou, dọụdo midihọ kẹbou, sibigibou mei midihọ kẹbou, o sasai solou do degedi midihọ kẹbou, damalẹyodele i o kediạ milou ga idi midihọ kẹbou, haba midihọ bolọdo kegele i kokou nou fimạma.

9 Nige mạ midihọ ni dulomou sesele idi kẹbou, haba ni dugudi kẹbou denou milou gamou suluguama. Ni midihọ

* **4:3 4:3** *Mogo* - di o kahạ hụbe tewe mei.

kẹ milou goubabe, Godiha nibou de dogou guo dalale. Ẹme bologuado daladi kaha ẹ obou do.

Polha sa Filipai tie kediamokou bolofeiyodei, dia bimai ilo kele ẹmokou solou do nei kaha degemou

10 A Hiye O Godikou hohobolou, ni a solou do dege dogou gulu kaha degemou. Afune ni a kou dogou gulamou fima iye, kẹnou si ta dogou gulo sagai degeli mei.
11 A bi mei degemou dalali ta kou tobou yo mei. Hagi kageiye amokou hagumou ne ame hohonou daladi kẹ kou tewe.
12 Bi meine, ha dalane a kege daladi. Nalẹ nali meine tiadi. Namane tiadi. Hagi dalane, hagi meine a hohonou dege daladi.
13 Midiho kagei kagei amokou tama degeimou be, ame Kelesuha nelẹ kahanou bologuado wolou dalamou kuhe daladi.
14 Kou kegeiye, kẹnou si a hagi dugumou, ni amokou midiho bolodo kẹ hegi kaha degemou, age nimokou bolofeiyode tobolou kuhẹ.
15 Sa Filipai o sasai diama, ni kou tewe, a ta uwo bolofei kẹ yoma hehegiemamou, a ni sa Masedonia tou fogou imou be, ninou si a mogo degemou, amokou sele nelẹ i. Damalẹyodei o sasai, sa ilo kele tie kediage amokou kege ta degele ili mei.
16 A sa hiye Tesalonaikakou ile dalali, bi mei degeimou be, ni a dogou guemou haguei.
17 Age nimokou bi ta hawagadiyo mei. Kegediyo meido. Age, ni mogo degedi midiho kẹ hiye degeiba, Godiha hebe bolo kẹ nimokou hiyedo nelẹ kẹ tagali.
18 A bi ta mei degeli mei, bolodo dala kuhẹ. Sele, ni kefemamou, Epafroduskou neimou mala haguei kẹme a kou mou. Kegemou, ame sele kaha bi mou kẹnou fei dala. Ni amokou nei kẹme gali sidi sa degei, obe Godikou neimou be, ẹge ho bolodo kẹ dulomou hoho degedi.
19 Ma Godiha bi bolo bolo sudo olou fei Yesu Kelesukou damalẹyodele i o sasai dimokou nelẹyodema makai dala. Bi kẹme bolodo, di ta tawaga tobolou sagai mei. Kegemou, bi ni dala mei kẹme Godiha nimokou nẹmou ile.
20 Di Aye Godikou hohobolou nou dalame. Damalẹdo.

Polha sa Filipai tie kediamokou agali bolofeiyode tobou

21 Godihạ o sasại, Yesu Kelesukou damalẹyodele i kediạmokou ne nị agali bolofẹiyode tobou ma. Di mogo, ạbou
de dalagua kediạne nịmokou agali bolofẹiyodele ili.
22 Godihạ o sasại olou fẹi, kou le dalagua kediạne nịmokou
agali bolofẹiyode tobolou i. Sa Rom kediạ hiye o Sisarhạ
dabai degele idi o sasại kediạne nịmokou agali bolofẹiyodele
ili.
23 Hiye O Yesu Kelesuhạ ẹ habagugueibe nị duledu nị fịbou
de dalale. Damalẹdo.

Egei Polhạ
Sa Kolosi O Kediạmokou͡
Nalạma Nẹi

Tawale Tạ

Polhạ didiọ mosọkou͡ duwoli, kuguo kou͡ nalạmamou͡, o Tikikusbou͡, o Onesimusbou͡ diliemokou͡ nelẹmou͡, kuguo kou͡ malạ ya, sa Kolosi tie kediạmokou͡ nẹmabeede tobou.

Sa Kolosibe sa Efesuskou͡ gebe huyadefẹi hafẹi. Polhạ sa Efesuskou͡ ile folomou͡, Godihạ dabai degele dalali, o Epafras tobou͡ mou͡ ile, Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ sa Kolosi tie kediạmokou͡ hehegie tobou͡ mou͡, diạ Yesukou͡ damalẹyodema deleiguei.

Polhạ sa Kolosi tie kediạmokou͡ kuguo kou͡ nalạma nẹi kahạ ẹ yobe, ẹ tạ uwo dube, ogou͡ gai egei tobou͡ di o kediạge sa Kolosi tie kediạ damalẹyodei kẹ makaladiyode tobou͡ mou͡ dulomou͡, ẹ kuguo kou͡ kuhe nalại, diạ Yesukou͡ damalẹyodema nelẹdo dege dalamabadomou͡. Yesu Kelesube di Hiye Oyode tobolou͡ mou͡ nalại. Abe ta dala mei. Ẹnou͡ si a. Ogou͡ gai egei tobou͡ di o kediạ tobolou͡ idi kẹme Godikou͡ yale a mei. Godihạ degeiye, Kelesuhạ sa sibigẹbou͡ hebenibou͡ olou͡ fẹi kẹ milou͡ gamamou͡, di dowoye ẹ tolo i kahạ degemou͡, Godihạ di mamolou͡yodema dala kuhẹ.

Kelesube di duledu dala kahạ degemou͡, di fị gehẹ dege dalali, midihọ ẹ milou͡ gadi kẹ kuhe tagale idi.

Kuguo Kolosi kou͡umahạ tạ sibigẹ tanou͡ tanou͡ olou͡ fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1:1–3:4

Kelesube bi olou͡ fẹi kahạ widio o. Godihạ fịbou͡ de dala kahạ, ẹ Ayehạ midihọ olou͡ fẹi kẹ milou͡ gadi.

Tạ Hiye 3:5–4:18

Kelesube di duledu dala kahạ, dibe fị gehẹ degei dalagua.

Kelesube bi olou͡ fẹi kahạ widio o. Godihạ fịbou͡ de dala kahạ, ẹ Ayehạ midihọ olou͡ fẹi kẹ milou͡ gadi

(Tạ Hiye 1:1–3:4)

1 Ạme Pol, Godihạ yo͡u tagaiyenou ạme Yesu Kelesuhạ tạ-
bolofẹi-malạ-siadi-oyodema makai dala. O Timoti, di mogo,
elege kuguo ko͡u nalolụ kuhẹ.
2 Godihạ o sasại, sa Kolosikou dalagua nịme ele mogo.
Yesu Kelesukou damalẹyodema sesele idi o sasại olou fẹi
nịmokou ele kuguo ko͡u nalạma nelị kuhẹ. Di Aye Godihạ
nịmokou habagugueiba, nịme bologuạdo dalamabadomou.

Sa Kolosi tie kediạme Yesukou damalẹyodema nelẹdo dege dalagua

3 Ele Godihạ nị dogou guyadomou dihọ bagạ tobolou idibe,
di Hiye O Yesu Kelesuhạ ẹ Aye Godikou bolofẹiyode tobolou
idi.
4 Yobe, o tahạ elemokou tobou mou dulo ibe, nịme
Yesu Kelesukou damalẹyodema, Godihạ o sasại kediạmokou
solou do degele idiyode tobou mou dulo i.
5 Nị damalẹyodema, solou do degedi midihọ milolou idi
kahạ yobe kou gue, nị damalẹdo tạ uwo bolofẹi kẹ dulo
tawalemou, bi bolọdo hebenitou dala, Godihạ nelẹyodema
makai kẹ nị mou lạmou dia dalaguayode tobou mou dulo i.
6 Tạ uwo bolofẹi kahạ sa sa olou fẹi tefeimou, o sasại sụdo
dulo sesegamou, midihọ bolofẹi kẹ milou gamou haguasiedi.
Nị sabekou ne kege tamạ degei dala. Yomogou do, mạ
mogohạ ile nịmokou tạ uwo bolofẹi kẹ tobou mou, nịne
dulo damalẹyodema, Godihạ habaguguei kahạ sibigẹ olou
fẹi tawalemou dalagua.
7 O nịmokou kege hehegiedi o kẹme Epafras. Ẹme elebou
de dabai degedi o, ele mogodo. Ẹge nị dogou gulobe
dafadiyo mei, Kelesuhạ dabai bologuạdo degedi.
8 Ẹ elemokou kou gue tobou, Duo Bolofẹihạ degeiye, nịme
yogo tagadi midihọ kẹ milolou idiyodei.

Polhạ sa Kolosi tie kediạme nelẹdo dege dalamabadomou dihọ bagạ tobou di

9 Kegei kahạ degemou, mạ mogohạ nịme midihọ bolọ
kẹ milolou idiyode tobou mou ele dulomou, Godikou dihọ
bagạ tobou mou haguabe demou, ifine kegenou dala kuhẹ.
Ele Godikou yodulo idibe, nịme ẹ tagali kẹ tawaiba, Duo
Bolofẹihạ tewe daga daga kẹbou, fimại bolọ kẹbou nịmokou
nẹmou iyadomou kuhe dihọ bagạ tobolou idi.
10 Nịme Hiye Ohạ ẹ bi kahạ degeimou, nịge ẹ tagaleba
hohọ degele sagại keleya kẹnou milou gamou imabadomou,

ele kuhe dihọ bagạ tobolọ̄u idi. Damalẹdo, nịge dabai bolọ kẹ bologuạnọ̄u degeligi, Godibe defẹịdo tawamabadomọ̄u.

11 Godihạ ẹ nelẹ hiyedo, di tawaga tobolọ̄u sagạị mei kahạnọ̄u nị dogọ̄u guba, nịme nelẹdo dege dalamabadomọ̄u, ele kuhe dihọ bagạ tobolọ̄u idi. Nị hagị dugubane, nelẹ dege dalali, hohọ degeba,

12 Aye Godikọ̄u bolofẹịyode tobọ̄u mabadomọ̄u, ele kuhe dihọ bagạ tobolọ̄u idi. Yobe, Godihạ degeiyenọ̄u, nị midihọ bolọdo kẹ milọ̄u ga iligi, bi bolọdo, ẹ nịmokọ̄u nelẹyodema makai dala kẹme nị mo□umabadomọ̄u. Bi kẹ molo□ube, Godihạ o sasạị, ẹ hohọ kahạ silẹmạị dala kediạbọ̄u de nị olọ̄u fẹị bi kẹ molo□u dala.

13 Dibe huliạ kahạ duo kodu dalamọ̄u, Godihạ di malạmọ̄u, ẹ Dihi yo□u tagaido kahạ hohọ kokọ̄u dogogumọ̄u, ẹge di wolọ̄u dala.

14 Godihạ Dihi ẹ di mamọụ kahạ degemọ̄u, Godihạ di midihọ kasagạịbe gebe meiyodei.

Polhạge midihọbọ̄u dabaibọ̄u Kelesuhạ degedi kẹ tobou

15 Dige Godibe dugulo sagạị meiye, kẹnọ̄u si Godihạ Dihi ẹme yo□u ẹ Aye sagạị, ei kọ̄u dugulo i. Ẹme Godihạ ẹ Dihi wolo. Godihạ sa sibigẹbọ̄u hebenibọ̄u de milọ̄u li mei kelegene, ẹ Dihibe widio o hiye kegenọ̄u kuhe delei. Ifine kegenọ̄u dala.

16 Godihạ degeiye, ẹ Dihihạge hebenihạ bibọ̄u, sa sibigẹ ko□umahạ bibọ̄u olọ̄u fẹịdo milọ̄u gai. Bi di dugulo idibọ̄u, dugulo idiyo meibọ̄u de milọ̄u gai. Hebeni ẹsol o daga dagabọ̄u, duo daga dagabọ̄u, hụbọ̄u bi ilo kelebọ̄u olọ̄u fẹị kẹ milọ̄u gai. Bi olọ̄u fẹị, ẹ milọ̄u gai kẹme yo□u ẹ bimạịnọ̄u.

17 Sa sibigẹ ko□umahạ bibọ̄u, hebenihạ bibọ̄u olọ̄u fẹị kẹ milọ̄u gali mei kelege, ẹme yo□u kege kuhe delei. Dalali, bi olọ̄u fẹị kẹ milọ̄u gama, dia dalamọ̄u, bi olọ̄u fẹị kẹme geleguomọ̄u, dabai tanọ̄u bologuạdo degeli kuhẹ.

18 Ẹme damalẹyodei o sasạị di widio o hiye. Dibe ẹ tọ̄u kokọ̄u sosọ̄u tanọ̄u fẹị dege dala. Di fị gehẹ degedi kahạ obọ̄u be ẹ. Ẹme tolo ilemọ̄u ẹbukọ̄u haguạị. Tofigile i o ilo kelebe habage hagualẹ. Yo□unọ̄u si gabama folodo dala.

19 Godihạge yo□u ẹ fị olọ̄u fẹị kẹ ẹ Dihihạ duledu amạma dalayadomọ̄u tagai.

20 Godihạge sa sibigẹ o sasạị dibọ̄u, hebenihạ bibọ̄u olọ̄u fẹịbe ẹbọ̄u de fị tanọ̄u degele kẹ tagalemọ̄u, ẹ yo□u ẹ Dihi

tobou̯ mou̯ migile, hebe fufuguomaiko̯u̯ tolo i. Ẹ Dihihạ kafei kahạ degeiye, ẹ dibou̯ de mogo tanou̯ degei kuhẹ.

21 Afuge, nime Godibe ahudo dege deleiguei. Ni fimai kasagainou̯ delei kahạge, nime Godibou̯ ho mai dalali, midihọ kasagainou̯ milou̯ ga idi.

22 Kẹnou̯ si Kelesuhạ tolo i kahạ degemou̯, Godihạ nibou̯ de mogo degei. Nime ẹ dihile kokou̯ sibigi ta mei dalaba duguoba, kou̯ gue tobolou̯, nime mạ o sasai. Ạge nimokou̯ be midihọ kasagai milou̯ gadi kahạ hebe ta nelẹ meiyode tobolou̯.

23 Kẹnou̯ si, ni damalẹyodei kẹme dedẹido dege tolou̯ ba tafalaguama. Godihạ dimokou̯ nelẹyodei, di mou̯ lạmou̯ degeli kẹme nine dia dalama. Tạ ni dulo i kẹme tạ uwo bolofẹi. Damalẹdo, tạ uwo bolofẹi kẹme oe hehegile i kahạ degemou̯, sa sa olou̯ fẹi kou̯ tefei. Ạne dabai kẹ degedi o.

Pol ẹme sa Kolosi o kediạ dogou̯ gudi o

24 Ạ ni dogou̯ gudi kahạ hagi dugulu kẹme ạme hohọ degeli. Kelesuhạge ẹ tou̯ be damalẹyodei o sasai kediạ dogou̯ gulamou̯ hagi hiyedo dugu sagai, ạne kẹnou̯ tefele dugulu. Hagi, Kelesuhạ dugu kẹme mei degeli mei, ạne dugulu kuhẹ.

25 Godihạ tobou̯ mou̯, ạ ile, damalẹyodele i o sasai kediạbou̯ de dabai degeligibe, sa sa ahudo o sasai nimokou̯ ne egei hehegiedi. Damalẹdo, Godihạ ạ ẹ tạ olou̯ fẹido kẹ hehegieyede tobou̯ mou̯, ạ kuhe hehegiedi. Yobe ạme egei dabai degedi o.

26 Afuge Godihạ tạ kẹme mogogou delei kahạ, kou̯ guai o sasai kediạ tạ tawale ili mei dalamou̯ haguabe demou̯, ifisi tạ kahạ sibigẹ kẹme Godihạ ẹ o sasai kediạmokou̯ nou̯ tamạ degei dala kuhẹ.

27 Damalẹdo, Godihạ yo□u tagaiya kẹ, ẹ tạ, afudo mogogou delei kahạ sibigẹ kẹme ẹ o sasai dimokou̯ hehegieimou̯ tawale ili. Tạ kẹme sa sa ahudo o sasai nine dulomou̯ tawale ili kehẹ. Tạ kahạ sibigẹ, di tawaga tobolou̯ sagai mei kẹme kou̯ gue, Kelesuhạ sa ta o sasai nibou̯ de dogou̯ guo dala kahạ degeimou̯, hebeni hohọ kẹme ni dugulamou̯ dia dalagua kehẹ.

28 Kelesuhạ degei tạ kẹbou̯, egei kẹbou̯ de ei hehegie tobolou̯ idibe, ei o sasai tanou̯ tanou̯ olou̯ fẹi kediạmokou̯ tewe kẹbou̯ de hehegie tobolou̯ idi. Ei tagalibe, o sasai olou̯

fe̱i Kelesuko͡u damale̱yodema nele̱do dege dalaguaba, ei dia̱ wo͡u ma ile, Godiko͡u fologaba tafalaguale ke̱ tagali.
29 Kegemo͡u, a̱ dabai ke̱ nele̱do dege degedibe, Kelesuha̱ nele̱ya ke̱no͡u a̱ e̱ dabai ke̱ kuhe degedi.

2

Di damale̱yodema nele̱do dege dalalibe, ogo͡u gai ta̱be hobo͡u dulo sesedame

1 Ni̱ge a̱ ni̱ dogo͡u gulamo͡u dabai hiyedo degedi ke̱me ni̱ defe̱ido tawama. A̱ge ni̱bo͡u, sa Laodisia o sasa̱ibo͡u, haba sa sa o sasa̱i, ma̱ midiho̱ dugulo ili mei kedia̱bo͡u de dogo͡u gulamo͡u dabai hiyedo degedi.
2 A̱ dabai ke̱ degedi kaha̱ yobe ko͡u gue, ni̱ olo͡u fe̱i nele̱do dege dalali, fi̱ tano͡u degeba, ni̱o͡u sie yogoko͡u solo͡u do degeiba solo͡u do degeiba demabadomo͡u. A̱ tagalibe, ni̱ fima̱i bolo̱ ke̱bo͡u, tewe hiyedo ke̱bo͡u de mo□umaba, Godiha̱ ta̱ mogogou kaha̱ sibige̱ ke̱me ni̱ tawamabadomo͡u. Ta̱ kaha̱ sibige̱be Kelesu e̱no͡u.
3 Kelesube sibige̱ hiyedo. E̱ duledube Godiha̱ tewebo͡u, fima̱ibo͡u olo͡u fe̱i ke̱ ama̱ma dala.
4 O tae ni̱moko͡u ta̱ sebe degeba ogo͡u gai ta̱ ta tobo͡u ba, kegeligi ni̱ ke̱ dulo sesele iye domo͡u, a̱ egei ko□u ni̱moko͡u kuhe tobolo͡u.
5 A̱me ni̱bo͡u de dala meiye, ke̱no͡u si ma̱ fima̱ibe ni̱bo͡u de dala. Ni̱ Kelesuko͡u damale̱yodema, nele̱do dege dalali, midiho̱ bolo̱do ke̱ milo͡u goluyodeimo͡u dulomo͡u, a̱ hoho̱ hiyedo degeli.

Dibe fi̱ gehe̱ ke̱ mo̱u̱ kaha̱, di Kelesubo͡u de dogo͡u guono͡u suluguame

6 Ni̱ge Yesu Kelesube ni̱ Hiye Oyodema damale̱yodele i degemo͡u, ni̱me e̱bo͡u deno͡u dogo͡u guo suluguama.
7 Ni̱me e̱moko͡u hebe tefeye mihi̱ko͡u hili̱gedo tou ke̱ sa̱ dege nele̱do dege tafalama. Mose̱, mouti tageto͡u nele̱do dege duwo ke̱ sa̱ dege tafalama. Egei, ei ni̱moko͡u hehegiei koko͡u no͡u damale̱yodema hili̱gedo tolo͡u ba, Godiko͡u bolofe̱iyode toblo͡u no͡u suluguama.
8 Ni̱o͡u tawaibo͡u, o tae ogo͡u gai ta̱bo͡u, sibige̱ mei ta̱bo͡u de tobo͡u ba, ni̱ ke̱ dulo sesele iye. O kedia̱me die ko͡u guai o kedia̱ kuolo͡u ta̱bo͡u, sa sibige̱bo͡u agudiobo͡u dia daladi kedia̱

tạ kẹbou de dulo tobou mou suluguadi. O kegele i kediạge Kelesuhạ tạ hehegiemou suluguadiyo mei.

9 Nị tewe, Kelesu ẹme kou Godiye, kẹnou si ẹ sa sibigẹ kuokou migilemou be o baga siei.

10 Ẹme ẹsol o daga dagabou, duo daga dagabou olou fẹị kediạ die widio o. Nịme ẹ bi kahạ degemou, fị gehẹ, Godihạ nịmokou nẹị kẹme nị duledu amạmạị dala.

11 Nịme Kelesubou de dogou guo dala kahạ degemou, nịme kolo diafigi kẹ sạ degei dalagua. Kou ume tou do kahạ kolo diafigidi kẹ tobou yo mei. Kou ume midihọ kasagạị, di milou gadi kẹ Kelesuhạ igile mugu kẹ tobolou.

12 Fafeleya tofolou imou be, nịme Kelesubou de dogou guo dalaguali, ẹ widai sagạị kẹnou tefele, nịne Godihạ widai. Haba, nị Godihạ Kelesu haguạgi kahạ nelẹ kokou damalẹyodema, fafeleya tofou ma fogou mou be, nịne Kelesu ẹbou de haguạ, gehẹ dege dalagua.

13 Afu nị midihọ kasagạị milou gamou, nịou nị fịye tagaiya kẹnou seseimou be, nịme tofigile i sạ dege delei. Kẹnou si Godihạ di olou fẹị Kelesubou de haguạgie, fị gehẹ kẹ dimokou nelẹmou, midihọ kasagạị di milou ga ibe ẹ gebe meiyodei.

14 Di Moseshạ kuolou tạ kẹ sesediyo mei kahạ hebe kẹ Godihạ tọguei. Damalẹdo, Godihạ ẹ kuolou tạ olou fẹị kẹ hebe fufuguomạịkou diou gou mou, ikoke degema mei degei.

15 Kelesu hebe fufuguomạịkou tolo i kelege, Godihạ hegibe, ẹsol o daga dagabou, duo daga dagabou olou fẹị kediạme huyafẹị degeimou, diạ sidifi hiyedo degele i. Godihạ nelẹ hiyedo kahạ die nelẹ kẹ gabama folodo dalamou, o sasạị kediạne dugulo i.

Dibe Kelesubou de tofigile i sạ dege dalagua kahạ degemou, kuolou tạege dibe ta dogou gulo sagạị mei

16 Kegemou, o tae kuolou tạ ta nịmokou tobou babe, nịge dulo sesedama. Nalẹ ta nạdamabeedeiba, huẹị nạdamabeedeiba kẹ hobou ta dulo sesedama. Haba sawisiei hiye daga daga kahạ dowobou, oguo gehẹ hegili kahạ dowobou, misiholo duwodi sawisiei kẹbou olou fẹị kahạ kuolou tạ kẹne nị dudama.

17 Kuolou tạ olou fẹị kẹme sibigẹ mei, habage tamạ degele kahạ tayenou. Kelesu ẹnou si sibigẹ hiyedo.

18 O tahạ tieimi dugu ta nịmoko͡u susubabe, nị ta dudama.
Haba ẹsol o kediạmoko͡u yubu sugulo fiyamabeedeibane, nị
ta dudama. O kegei kediạme dio͡u die fimạịyeno͡u tawaga
tobolo͡u idi, sibigẹ ta mei. Godi sesele idi midihọyade tawale
idiye, kẹno͡u si kẹme dio͡u die hụno͡u hebele fogulo idi.
19 O kediạme Kelesu sesele idiyo mei. Kelesu ẹme di widio
o. Dibe ẹ to͡u sạ degei, ẹ momeye dio olo͡u fẹị aso͡u giemo͡u, ẹ
dimoko͡u nalẹ nẹịmo͡u be, Godihạ degeiye, ẹ to͡u kẹme hiye
degemo͡u ili.
20 Kelesu ẹ tolo i sagạị kẹno͡u tefei, nịne ẹbo͡u de tofigile i
kahạ, nịme sa sibigẹbo͡u agudiobo͡u dia daladi kediạ hayedu
dalagua mei. Sa sibigẹ ko͡umahạ kuolo͡u tạ kegele i kẹme
nị kageimo͡u dulo sesele idiya?
21 Nị mo͡udama, nị nạdama, nị kugudamabeedele idi
kẹme nị kageimo͡u dulo sesele idiya?
22 Tạ kẹme bibo͡u nalẹbo͡u kahạ kuolo͡u mạịno͡u. Bi kegei
kẹme makoma mei degele. Godihạge kuolo͡u kege ta malị
mei. O kediạno͡u mạ i.
23 Ko͡u kegeiye, o tahạ kuolo͡u tạ kẹ dulo seseimo͡u be, sa
sibigẹ oyege wạ, o kẹme tewe oyade tawale idi. Yobe, o kegei
kahạ yo͡u ẹ to͡u e tagadi kẹ akogulamo͡u kuolo͡u gehẹ gehẹ
kẹ kuhe mạdi. Kege mạmo͡u imo͡u be, o sasạị kediạge wa, o
kẹme Godiko͡u hohọ degedi oyade tawale idi. Kẹno͡u si ẹme
kegei mei, ẹge yo͡u ẹ hụno͡u hebele fogudi. Haba kuolo͡u
mạdi midihọ ẹ sesedi kahạge, ẹ to͡u e tagadi midihọ kasagạị
kẹ ta akogulo sagạị mei.

3

Dibe Kelesubo͡u de haguạ gehẹ degele i

1 Nịme tofigile i sạ dege dalamo͡u, Godihạ nịme Kelesubo͡u
de haguạgi kahạ degemo͡u, nịge bi hebenito͡u dala kẹ mo͡u
lạba degema. Bi kẹme Godihạ dobogo͡u deleko͡u, Kelesuhạ
duwo koko͡u dala.
2 Sa sibigẹ ko͡umahạ bimạị mo͡u lạba degedama. Bimạị
hebenito͡u dala kẹno͡u mo͡u lạba degema.
3 Nịme tofigile i sạ dege dala. Nị fị gehẹbe Kelesubo͡u de
mogogo͡u mo͡u, nịme Godibo͡u de dogo͡u guo dalagua.
4 Kelesu ẹme fị gehẹ degele kẹ nẹdi o. Ẹ habage hagua
tamạ degeiba, nịne ẹbo͡u de hohọ kahạ duoya kẹ tamạ
degele.

Kelesube di duledu dala kaha̱, dibe fi̱ gehẹ̱ degei dalagua

(Ta̱ Hiye 3:5–4:18)

Dibe gehẹ̱ degele i o sasa̱i̱ dalagua

5 Kegemo͡u, sa sibigẹ̱ ko͡umaha̱ midiho̱ kasaga̱i̱ milo͡u gadi fi̱ kẹ̱me olo͡u fẹ̱i̱ woma. Midiho̱ kasaga̱i̱ kẹ̱me sasa̱i̱ hiyubo͡u, o hiyubo͡u suluguadi kẹ̱bo͡u, duo sibigi degedi kẹ̱bo͡u, to͡u e tagadi midiho̱ kasaga̱i̱ kẹ̱bo͡u, midiho̱ kasaga̱i̱ milolo͡u tagadi kẹ̱bo͡u, o taha̱ bima̱i̱ duguo tagadi kẹ̱bo͡u debe hobo͡u milo͡u dama. O taha̱ bima̱i̱ duguo tagadi midiho̱ kẹ̱me ogo͡u gai godiko͡u hoho̱ degedi midiho̱.

6 Godiha̱ge midiho̱ kegegai kako͡u gofo͡u hiyedo degemo͡u, ẹ̱ ta̱ dulo idiyo mei o sasa̱i̱ kediạmako͡u hebe kasaga̱i̱ kẹ̱ nelạmo͡u ama dala.

7 Afu ni̱ne o kegele idi kediạbo͡u de suluguali, midiho̱ kasaga̱i̱ kegei kẹ̱ milo͡u ga idi.

8 Midiho̱ ni̱ degedamabeedili kẹ̱me ko͡u gue, totono͡u gofo͡u degedi midiho̱ kẹ̱bo͡u, omako͡u midiho̱ kasaga̱i̱ hehegiedi kẹ̱bo͡u, susuga tobo͡u di midiho̱ kẹ̱bo͡u, dou tobo͡u di midiho̱ kẹ̱bo͡u olo͡u fẹ̱ibe to͡u fogo͡u mabeedili.

9 Damalẹ̱yodele i o sasa̱i̱ diạma, ni̱ ni̱o͡u sie yogako͡u ogo͡u gai ta̱ tobo͡u ba tobo͡u ba dedama. Yobe, ni̱ afu degedi midiho̱ kẹ̱me to͡u fogou kaha̱ degemo͡u.

10 Ni̱ afu degedi midiho̱ kẹ̱ tobeko͡u mugumo͡u, Godiha̱ degeiye, ni̱ fi̱ gehẹ̱ dege dalagua kehẹ̱. Ni̱ fi̱ gehẹ̱ kaha̱ degeiye, ni̱ tewe hiyedo degemo͡u, di milou o yo͡u ẹ̱ saga̱i̱no͡u degele ili.

11 Kegei kaha̱ degemo͡u, fi̱ gehẹ̱bo͡u de dalagua o sasa̱i̱ di olo͡u fẹ̱ibe Godiha̱ dihi̱le koko͡u tefeino͡u dala. Di o ilo kelebe sa Grik o sasa̱i̱, haba ilo kelebe Juda o sasa̱i̱yode tawadame. Di o ilo kelebe kolo diafigi o, haba ilo kelebe kolo diafigili mei oyode tawadame. Dibe ta̱ ẹ̱sofẹ̱i̱ ẹ̱sofẹ̱i̱ deiyode tawadame. Sane ẹ̱sofẹ̱i̱ ẹ̱sofẹ̱i̱ deiyode tawadame. Di o ilo kelebe dabai degele idi o sasa̱i̱, haba ilo kelebe bose o sasa̱i̱yode tawadame. Yobe, di olo͡u fẹ̱ibe tefeino͡u dalamo͡u, Kelesuha̱ di duledu dalali, di olo͡u fẹ̱i̱ dogo͡u gulu kaha̱ degemo͡u.

Di diyo͡u sie yogako͡u solo͡u do degeiba solo͡u do degeiba deme

12 Nḭme Godihạ o sasạḭ. Godihạ nḭ tagalemo͡u, ẹge nḭme yo͡u ẹ biyodema makai dala. Kegei kahạ degemo͡u, nḭne o sasạḭ ilo kediạmoko͡u solo͡u do degeba, midihọ̱ bolọ̱ kẹ̱ diạmoko͡u hehegiema. Nḭo͡u nḭ hụ hebele fogudama. Nḭ nḭo͡u sie yogoko͡u himḭ degeiba himḭ degeiba dema. O yogoko͡u dafadama.

13 Nḭ nḭo͡u sie yogoko͡u gofo͡u degeiba gofo͡u degeiba dedama. Nḭ mogo diạ nḭmoko͡u hagḭ ta nẹḭbabe, nḭge diạmoko͡u hebe kasagạḭ boholo͡u nẹdama. Hiye Ohạ midihọ̱ kasagạḭ nḭ milo͡u ga idi kẹ̱ gebe meiyodedi sagạḭ kege, nḭne nḭo͡u sie kẹ̱no͡u tefele degema.

14 Solo͡u do degedi midihọ̱ kahạno͡u si midihọ̱ bolọ̱ ilo kẹ̱ gabama feleido. Nḭ o sasạḭ kediạmoko͡u solo͡u do degeibabe, nḭ midihọ̱ bolọ̱ olo͡u fẹḭdo kẹ̱ne milo͡u ga ile. Solo͡u do degedi midihọ̱ kahạge midihọ̱ bolọ̱ olo͡u fẹḭ kẹ̱bo͡u de geleguomo͡u dabai tano͡u degedi.

15 Himḭ degedi fḭ, Kelesuhạ nẹḭ kẹ̱bo͡u deno͡u suluguama. Godihạ nḭme ẹ biyodema makaibe, ẹge nḭme Kelesuhạ to͡u koko͡u soso͡u tano͡u fẹḭ dege dalali, himḭ degeba mogo tano͡u dege suluguamabadomo͡u kuhe makai. Haba, Godiko͡u ne bolofẹḭyode tobolo͡u no͡u dalama.

16 Nḭ Kelesuhạ tạ defẹḭdo tolo͡u bano͡u suluguama. Nḭ ẹ tạ kẹ̱me nḭo͡u sie yogoko͡u tewebo͡u de hegiba hegiba deba, egele tobo͡u ba tobo͡u ba degama. Diẹ Fedi Kuguo kahạ diẹ kẹ̱bo͡u, sosi mosọ̱ko͡u ge feile idi diẹ kẹ̱bo͡u, haba Duo Bolofẹḭhạ hehegieimo͡u feile idi diẹ kẹ̱bo͡u de feileba, nḭ duleduge hohọ̱bolo͡u ba, Godiko͡u bolofẹḭyode tobo͡u ma.

17 Hiye O Yesuhạ hụya kẹ̱no͡u suluguama. Tạ nḭ tobolo͡u ne, Yesuhạ hụya kẹ̱no͡u tobo͡u ma. Aye Godiko͡u bolofẹḭyode tobolo͡u ne, Yesuhạ hụya kẹ̱no͡u tobo͡u ma.

Polhạge soso͡u, Yesuko͡u damalẹyodei koko͡u tobou

18 Sasạḭ diạma, nḭme Hiye Ohạ bi kahạ degeimo͡u, nḭge nḭ mạhạ tạ olo͡u fẹḭ dulo sesema.

19 O diạma, nḭne nḭo͡u nḭ sasạḭ solo͡u do degema. Diạmoko͡u gofo͡u tạ ta tobo͡u dama.

20 Sisigọ̱ diạma, nḭ ayebo͡u, nḭ adio͡u bo͡u kediạ tạ olo͡u fẹḭ dulo sesema. Midihọ̱ kegei kẹ̱me Hiye Ohạge hohọ̱ degedi.

21 Aye diạma, nḭ sisigọ̱ diạ gofo͡u degele sagạḭ hobo͡u ta degedama, kegeligi diạ fḭ hagḭ degele iye.

Polhage dabai degele idi o sasaibou, die bosebou diamokou tobou

22 Dabai degedi o sasai diama, nige sa sibige kuokou ge ni bose dia ta olou feido dulo sesema. Ni kegeligi, ni bose dia hoho degemabadeba, die dihile kokou genou, dabai nele dege degele iye. Dia duguyo mei kelegene, dia tobou mou du sagai kenou tawaleba, Kelesuha hayedu dalali, dabai defeido degema.

23 Dabai olou fei ni degeli keme defeido degema. Dabai keme sa sibige o kedia dabainou degediyo mei. Nime keme Hiye Oha dabaibou de degedi.

24 Bi bolodo, Hiye Oha e o sasai kediamokou nelеyodema makai keme dala kaha degemou, nige dabai degedi kaha hebe bolofei keme nimokou ne neledade tawama. Yobe, dabai olou fei ni degedi kaha bose hiyedobe Kelesu enou dala.

25 O koyoha midiho doudo mei ta degeibabe, o keme midiho doudo mei kaha hebe kenou molo□u. Hiye O Godihage o sasai fidibe, hubou obou, hubou mei obou olou feido tefelenou fidi.

4

1 Bose diama, ni dabai degele idi o sasai kediamokou ne midiho bolonou hehegiema. Dabai kaha hebe kene diamokou doudonou nema. Ni tawama, nine ni Bose Hiyedo hebenitou dala.

Di diho baga tobolou ba, midiho doudo kenou milou ga ime

2 Ni diho baga tobolou nou dalama. Ni diho baga tobolou gibe, defeido tawale ama dalali, Godikou bolofeiyode tobolou dalama.

3 Ni diho baga tobolou gibe, Godiha elene dogou guyede tobou ma. A egei hehegiemou siadi kaha degemou, ame didio degei. Kenou si Kelesuha dabai, mogogou delei kaha sibige ke hehegile kaha a keme Godiha elemokou so□ugou yedema diho baga tobou ma.

4 Godiha tagaliya kenou, a e ta ko□u tama dege hehegieyadeba diho baga tobou ma.

5 Ni damaleyodele ili mei o sasai kediabou de duwogualibe, ni fimai bolofeido kahanou Kelesuha e midihobe diamokou kelegenou fei hehegiema.

6 O sasa̱i̱ kediạbo͡u de tạ̱ koubabe, hemelẹ̱ fiyaba, tạ̱ sebedo
diạ̱ dulo tagale saga̱i̱ kẹ̱no͡u tobo͡u ma. Ni̱ defẹ̱ido fimạ̱ma,
tạ̱ olo͡u fẹ̱ido diạ̱ yodugale kẹ̱me bologuạ̱do gobolo͡u tobo͡u
ma.

Polhạ̱ o Tikikus dilie, Onesimus diliemoko͡u tobo͡u mo͡u,
dilie sa Kolosiko͡u yai

7 A̱ o Tikikus tobo͡u ba ẹ̱ ile, ạ̱ degeli kẹ̱ ni̱moko͡u
kuhe tobolo͡u. Tikikus ẹ̱me di mogodo. E̱me Hiye Oko͡u
damalẹ̱yodema, dibo͡u de dabai degedi.

8 A̱ Tikikus tobo͡u ba, ni̱moko͡u ile kahạ̱ yobe, ẹ̱ ni̱moko͡u
ile, ele degeli kẹ̱ defẹ̱ido tobo͡u maba, haba ni̱moko͡u ne
dedẹ̱i̱ sasagile.

9 Tikikus ẹ̱me di mogo ta Onesimusbo͡u de ile. O
Onesimus* ẹ̱me Yesuko͡u damalẹ̱yodema sesedi o bolọ̱do,
ni̱ sa tano͡u tie. Ko͡u lege kage degeli olo͡u fẹ̱i̱ kẹ̱me dilie
ni̱moko͡u tobolo͡u ile.

Polhạ̱ sa Kolosi o sasa̱i̱ kediạ̱moko͡u agali bolofẹ̱iyode
tobou

10 O Aristarkus, ẹ̱me ạ̱bo͡u de didiọ̱ degei dalali, ni̱moko͡u
agali bolofẹ̱iyode tobolo͡u. Mak, ẹ̱me o Barnabashạ̱ ẹ̱ kiya,
ẹ̱ne ni̱moko͡u agali bolofẹ̱iyodili. A̱ ko͡u hụ̱ sọ̱ụ̱ o Mak ẹ̱ne ni̱
sako͡u ile foloubabe, ni̱ ẹ̱moko͡u hohọ̱bo͡u ma.

11 O ta ẹ̱ hụ̱be Jisas, haba ẹ̱ hụ̱ tạ̱be Jastus, ẹ̱ne ni̱moko͡u
agali bolofẹ̱iyode tobolo͡u. Juda o kamadia kediạ̱no͡u si ạ̱bo͡u
de dogo͡u guo dabai degele idi. Ei Godihạ̱ o sasa̱i̱ wolo͡u
dalale tạ̱ kẹ̱ hehegieimo͡u be, diạ̱ne ạ̱moko͡u dedẹ̱i̱ sasagile
idi.

12 Ni̱ sa tano͡u tie o Epafras ẹ̱me Yesu Kelesuhạ̱ dabai
degedi o, ẹ̱ne ni̱moko͡u agali bolofẹ̱iyode tobolo͡u. E̱ Godihạ̱
ni̱ dogo͡u guba, nelẹ̱do dege dalaguaba, ni̱ fi̱ haguaba, ni̱
Godihạ̱ tagali kẹ̱ olo͡u fẹ̱i̱ tawamabadomo͡u dihọ̱ baga tobo͡u
di.

13 A̱ ni̱moko͡u tobo͡u lamo͡u, Epafras ẹ̱me ni̱bo͡u, sa Lao-
disia kediạ̱bo͡u, sa Hierapolis kediạ̱bo͡u de dogo͡u gulamo͡u
dabai hiyedo degemo͡u ili.

14 Di mogo Luk, ẹ̱me medigo dabai degedi o, ẹ̱bo͡u o
Demasbo͡u diliene ni̱moko͡u agali bolofẹ̱iyode tobolo͡u ili.

15 A̱ tagalibe, ni̱ge damalẹ̱yodele i o sasa̱i̱, sa Laodisia tie
kediạ̱moko͡u ne agali bolofẹ̱iyode tobo͡u mabeedili. Haba,

---

* **4:9 4:9** *O Onesimus* ẹ̱ tạ̱be kuguo Filemonko͡u dala.

sasa̱i Nimfabou͡, damale̱yodele i o sasa̱i, e̱ moso̱kou͡ ke-feguomou͡ egei dulo idibou͡ dia̱mokou͡ ne agali bolofe̱iyode tobou͡ ma.

16 Kuguo kou͡ u ni huso͡uma mei degeibabe, ni o taha̱ mala̱ ile, sa Laodisia o sasa̱i kedia̱mokou͡ ne̱iba, dia̱ne huso͡uma. Haba kuguo, a̱ sa Laodisia o sasa̱i kedia̱mokou͡ nala̱ma ne̱i ke̱ne o kaha̱ mala̱ boholou͡ ma̱ haguba, nine kuguo ke̱ huso͡uma.

17 Ni o Arkipuskou͡ kou͡ gue tobou͡ ma, dabai Hiye Oha̱ na̱ degeyedema makai ke̱me defe̱ido degeligi, olou͡ fe̱ido mei degeyede tobou͡ ma.

18 Nimokou͡ agali bolofe̱iyodili kou͡ume Pol, a̱ mayou͡ u ma̱ dobogou͡uyenou͡ nalolu̱ kuhe̱. A̱me didio̱ degei dala ke̱me totou͡ degedama. Godiha̱ habagugueibe nibou͡ de dalale.

Polhạ Egei Sasafẹi
Sa Tesalonaika O Kediạmoko͡u
Nalạma Nẹi

Tawale Tạ

Sa Tesalonaikabe sa hiye, sa Masedonia duo kile dala.

Polhạ sa Korinko͡u dalali, kuguo ko͡u sa Tesalonaika tie kediạmoko͡u kuhe nalạma nẹi. Kuguo kẹ nalalị mei kelege, ẹ sa koko͡u ile folomo͡u dalali, Yesuhạ degei kahạ tạ kẹ ko͡u hehegie tobou. Dabai 17:1-9 koko͡u ne tạ kẹ nalại dala.

Polhạ kuguo ko͡u nalại kahạ yobe ko͡u gue, Juda o kediạ sa Tesalonaika tie o ilo kele makolo idi kahạ degeimo͡u, ẹ damalẹyodele i o sasại kediạ dedẹi sasagiemo͡u, kuguo ko͡u kuhe nalại. Yesuhạ boholo͡u mạ haguale tạ kẹbo͡u de hehegie toblo͡u mo͡u nalại.

Tewe o ilo kediạ tawale ibe, Polhạ kuguo ko͡u nalạibe kuguo ilo kele nalalẹ ko͡u dalamo͡u, kuguo ko͡ume ẹbuko͡u do nalạiyode tawale i.

Kuguo 1 Tesalonaika ko͡umahạ tạ sibigẹ tano͡u tano͡u olo͡u fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1–3

Polbo͡u, ẹbo͡u de dabai degele idi o kediạbo͡u diạ sa Tesalonaika tie o sasại kediạmoko͡u solo͡u do degele i.

Tạ Hiye 4–5

Sa Tesalonaika tie o sasại kediạme Godihạ yo͡uno͡u dogo͡u guo dalaba, midihọ bolofẹi kẹno͡u milo͡u gamabadomo͡u.

Polbo͡u, ẹbo͡u de dabai degele idi o kediạbo͡u diạ sa Tesalonaika tie o sasại kediạmoko͡u solo͡u do degele i

(Tạ Hiye 1–3)

1 Pol ạbo͡u, o Sailasbo͡u, o Timotibo͡u ei sa Tesalonaika tie o sasại damalẹyodele i nịmoko͡u kuguo ko͡u nalạma nelị kuhẹ. Nịme Aye Godibo͡u, Hiye O Yesu Kelesubo͡u de dogo͡u guo dalagua.

Godihạ nịmoko͡u habagugueiba, nịme bologuạdo dalamabadomo͡u.

Polhą sa Tesalonaika tie kedią Yesuko͡u damalęyodele i kahą degeimo͡u hohǫ degei

2 Ei nı̱moko͡u fimąmo͡u, Godiko͡u bolofęiyode tobolo͡u idi.
Ei nı̱ hu̱ solo□umo͡u, Godiko͡u dihǫ bagą tobolo͡u idi.
3 Nı̱me Yesu Kelesuko͡u damalęyodema, ę dabai degele
idi. Tabe, nı̱me Yesu Kelesuko͡u hohǫ hiyedo dege, ę dabai
hiyedo degele idi. Tabe, nı̱me nelędo dege dalaguadi o
sasąı̱, di Hiye O Yesu Kelesuhą boholo͡u mą haguale kę̱ne
nı̱ dia dalaguadi. Eige nı̱ kegele idi olo͡u fęı̱be tawale i kahą
degemo͡u, ei di Aye Godiko͡u bolofęiyode tobolo͡u idi.
4 Mogo diąma, Godihąge nı̱me tagai hiyedo dala. Eige
nı̱me Godihą yo□u ę biyodema makaidade tawale i.

5 Tą uwo bolofęı̱, ei nı̱moko͡u tobolo͡u i kę̱me tąeno͡u
tobolo͡u ili mei. Duo Bolofęı̱hą degeiye, ei tą uwo bolofęı̱
kę̱ nelędo dege tobolo͡u i. Ei fimąı̱ bolǫu̱ dege tobolo͡u ili
mei. Nı̱ dowoye, ei nı̱bo͡u de dogo͡u guo dalamo͡u, ei milo͡u
gadi kę̱me nı̱ duguo tawale i.

6 Nı̱ Godihą tą dulomo͡u tolo͡u igolugi, hagı̱ hiyedo dugulo
i. Kę̱no͡u si nı̱me eibo͡u Hiye Obo͡u ei degei sagąı̱ kę̱no͡u
seseimo͡u, Duo Bolofęı̱hą nı̱moko͡u dedęı̱ sasagieimo͡u, nı̱
hohǫ degele i.
7 Nı̱ midihǫ kege milo͡u ga idi kę̱me, damalęyodele i
o sasąı̱, sa bolǫu̱ Masedoniabo͡u Akaiabo͡u duo kile tie
kediąmoko͡u midihǫ bolǫ kę̱ hehegile idi.
8 Hiye Ohą tą, nı̱ hehegie tobolo͡u i kę̱me bala wodi uwo
sagąı̱ kege, sa Masedoniabo͡u Akaiabo͡u duo kilegeno͡u dulo
ili mei. Sa sa olo͡u fęı̱ kediąne nı̱ Godiko͡u damalęyodele i
kahą tą kę̱ olo͡u fęı̱ ko͡u dulo tefei kahą degeimo͡u, ei sa sa
suluguadibe, tą kę̱me eige ta tobo͡u mo͡u suluguadiyo mei.
9 Ei sa ta iga fologoumo͡u be, sa kę̱ tie o kediąge eimoko͡u
ko͡u gue susulo tobolo͡u idi, Polbo͡u dią sa Tesalonaika tie ke-
diąmoko͡u fologa, egei hehegie tobo͡u mo͡u be, sa Tesalonaika
tie kediąge tą kę̱ dulomo͡u, ogo͡u gai godi tobeko͡u muguo,
damalędo Godi, yo□u kegeno͡u daladi koko͡u damalęyodema,
ę dabai kę̱no͡u degelamo͡u degele idiyode tobolo͡u idi.
10 Haba sa sa o kedią ko͡u gue susulo tobolo͡u idi, Godihą
Dihi ę tolo imo͡u haguągimo͡u, hebenito͡u felei. Folo dalali,
habage boholo͡u mą haguale kę̱me sa Tesalonaika tie o kedią
dia dalagua kę̱ eimoko͡u susulo idi. Damalędo, Godihą Dihi

ẹme Yesu. Godihạ gofo□u, habage tamạ degele kahạ di makeiye domou, ẹ di boholou mọụ dala.

2

Polhạ sa Tesalonaikakou ge dabai degei kẹ tobou

1 Mogo diạma, nịge tewe, ei ile folo, nịbou de dalaguali, dabai degei kẹme mou ta fogou li mei, sibigẹ tamạ degei dala.*

2 Ei nị sabekou ile feli mei kelegebe, ei sa Filipaikou dalamou, sa kẹ tie o kediạ ei susuga tobolou i, hagị hiyedo eimokou nelẹ i kẹne nị kou tewe. Kẹnou si Godihạ ei dedẹị sasagieimou, ei nị sa Tesalonaikakou iga fologoumou, nị o ilo kelegene akogulamou degele iye, ei ta kesigie guẹ degele ili mei, Godihạ tạ uwo bolofẹị kẹ nịmokou tobolou i.

3 Ei nịmokou egei hehegie tobolou idibe gulạị dege ta tobolou idiyo mei. Ei tạ kẹme gulokou tạ mei. Ei nịmokou ogou ga tobolou idiyo mei.

4 Godi yo□unou ei fimạị file duguomou, ẹ tạ uwo bolofẹị kẹ tobou mabeedema ei kuhe makai kahạ degeimou, eige dọụdonou hehegie tobolou idi. Eige o sasạịye eimokou hohọ degele kẹ tagale idiyo mei, eige Godihạ hohọ degele kẹ tagale idi.

5 Nị kou tewe, ei nị hohọ degemabadomou ogou ga tobolou idiyo mei. Haba nị bimạị kẹne ei tagale idiyo mei. Godihạ tewe, eige nịmokou midihọ bolọnou milolou idi.

6 Eige nị ei hụ kẹ hebele fogumabadomou degele ili mei. Haba o ilo kelege ei hụ hebele foguyadomou degele ili mei.

7 Damalẹdo, eibe Kelesuhạ tạ-bolofẹị-malạ-suluguadi-o dalaye, kẹnou si ei iga fologamou be, eige nịmokou bi ta nẹmabeedema hawa tobolou idiyo mei. Dihigidiou tahạ ẹ dihi bu nẹdi sagạị, ei nịmokou ne nebe kẹ sagạịnou degele idi.

8 Ei nịmokou solou do hiyedo degei kahạ degemou, Godihạ tạ uwo bolofẹị kẹ nịmokou tobolou i. Haba tabẹ, ei nị dogou gula deba, ho oe ei wouba tofigile kẹne tạbou mei, yobe nịme ei mogodo degei kahạ degeimou.

9 Mogo diạma, nị tewe, ei nịbou de dalali, dabai hiyedo degemou, tạ uwo bolofẹị kẹ nịmokou tobolou idi. Eige nị eimokou nalẹbou bi ilo kelebou de nẹmabeedema yodulo

* **2:1 2:1** Dabai 17:1-9

dafamou be, ei huliąmebou agalibou Godihą dabaibou sele dabaibou de hiyedo degele idi.

10 Ni kou tewe, ei Kelesukou damalęyodele i o sasai nibou de dalali, Godihą tagali midihǫya kęnou ei ę dihile kokou dǫudonou suluguei. Godi you tewe ei midihǫ kasagai ta milou ga ili mei.

11 Ni kou tewe, ei ni dǫususulo idibe o tahą you ę sisigǫ dǫususudi sagai kęnou tefele dǫususulo idi.

12 Ei ni dǫususumou ibe, nime bologuądo dalaguamabadomou dedei sasagile idi. Nime Godihą you ę bi kahą degeimou, eige nime midihǫ bolǫdo kęnou milou gamabadomou kuhe egele tobolou idi. Godi you ni haguisamou, ę sa, you wolou dala kokou haguamabeedili. Sa kęme hebeni sa, Godihą hohǫbou de dala.

O sasai, Kelesukou damalęyodema hagi duguo nelędo dege deleiguei

13 Ei Godihą tą nimokou hehegie tobou mou be, nige tą kęme sa sibigę o kedią tądade tawale ili mei. Nige Godihą tąbe damalędodade tawalemou tolou i kahą degeimou, ei Godikou bolofeiyode tobolou idi. Godihą tą kahąge damalęyodele i o sasai ni duledu dabai degedi.

14 Mogo diąma, sa Judiakou damalęyodele i o sasai kedią, die midihǫ kęme nine sesele igolugi, ifine kegenou dala kehę. O sasai kediąme Yesu Kelesuhą dogou guo dalamou, Juda o, diou die mosǫmą kediąge diąmokou hagi hiyedo nędi sagai kęnou tefei, nine niou ni mosǫmą kediąge nimokou hagi hiyedo nelę idi.

15 Juda o kediąge habage-degele-duguo-tobolou-idi-o kediąme woumou tofigile i. Haba Hiye O Yesune wala imou tolo i. Eine gagalę mugulo i. Godihąge o kediąme hohǫ degediyo mei. Diąge o olou feido ho degele idi.

16 Yobe, Godihą sa ta o sasai mamǫuye domou, diąge ei Yesu Kelesuhą tą hehegiedi kę akogulo idi. Kegele idi kahą degemou, die midihǫ kasagai olou fei kęme hiye dege haguabe demou, Godihą gofou tamą degele kęme hafei degeli.

Polhą sa Tesalonaika o sasai kediąme haba dugu ile sagaido degei

17 Mogo diąma, wefeido, Juda o kedią ei hele mugumou, fogou haguasiemou, ahudo dege tiasigeliye, kęnou si ei fibe

nibou de dala. Kegei degemou, ei haba ni dugu ile sagai degeimou hiyedo a ka ili.

18 Eige nimokou igalamou degele idi. Pol a ilamou hiyedo degediye, kenou si Tamaha ei akoguo dala.

19 Ni degeiyege, di Hiye O Yesuha boholou ma haguale kelege, ei e dihile kokou ge hohobolou ile. Yobe, nige egei, ei nimokou hehegiei ke tolou mou, Yesukou damaleyodele i kaha degeimou, ei e boholou ma haguale ke hoho dege dia dalali, hebe boodo e nele ke mala ile.

20 Damaledo, ei nimokou hohobolou idi. Ni damaleyodele i kaha degeimou, Godiha eimokou hohobou di.

3

Polha o Timoti sa Tesalonaika o sasai kediamokou dedei sasagieyadomou tobou mou i

1 Ei nimokou solou do hiyedo degemou, nimokou igale ke dia dalale dafamou, ei tobolou gi, abou Sailasbou elebe sa Atenskou dalaba,

2 ele mogo Timotihanou iyede tobolou i. Timoti eme Godiha dabai degedi o, elebou de Kelesuha degei kaha ta uwo bolofei ke tobolou idi. Kelegenou be, ele Timoti ni dedei sasagieiba, ni damaleyodei ke neledo dege dalamabadomou iyedele i.

3 Kegeligi, ni ilo kele hagi hiyedo ke duguoba, fi hiyedo ma iye. Niou tewe, Godihage damaleyodele i o sasai dibe hagi kegei ke dugulo ileyodei.

4 Ei nibou de delei kelegene, eige dibe hagi gehe gehe dugulo ileyode tobou sagai keme, ni tewe, damaledo, di hagi hiyedo kou tama degeimou dugulo i.

5 Kegei kaha degemou, age nimokou igale a ke kaba dia dalale dafamou, a Timotinou tobou mou i, ni damaleyodei ke tawalamou. Tefele dugudi o kaha* ni damaleyodei ke tefele duguba, ni olou fei fiyasigeiba, ei dabai hiyedo degele idi keme sibige mei degeiye domou.

Timotiha Tesalonaika kedia bologuado degeli ta ke malа hagumou, Polha hoho degei

6 Kegemou, Timotiha nimokou ile dala dema, haba boholou ma hagua felei. Feleemou, eimokou toboube, sa Tesalonaika tie nime damaleyodema, neledo dege dalali,

* **3:5 3:5** *Tefele dugudi o kaha* - e hube Tama sa degei.

nio͡u sie yogoko͡u solo͡u do degeimo͡u solo͡u do degeimo͡u dedi kẹ susulo tobou. Haba tabe, ei ni dugulo sagai degeli kẹno͡u tefei, nine eimoko͡u fima hoho degemo͡u, ei dugulo sagai hiyedo degele iliyode tobo͡u mo͡u dulo i.

7 Mogo diama, eibe hagi hiyedo duguo deleiye, Timotiha hagua eimoko͡u nime damalẹyodema nelẹdo dege dalayode tobo͡u mo͡u dulomo͡u, eibe dedẹi degei.

8 Nime Hiye Oko͡u damalẹyodema, nelẹdo dege dalagua kaha degeimo͡u, eine bologuado dalagua kuhẹ.

9 Ei nimoko͡u fimamo͡u, Godiha dihile koko͡u hoho hiyedo degele ili kaha degemo͡u, eige di Godiko͡u bolofẹiyode tobolo͡u ili. Kẹno͡u si ei Godiko͡u bolofẹiyode tobolo͡u kahage Godiha hoho degedi eimoko͡u nẹi kẹme tefele sagai mei.

10 Godiha dogo͡u guba, ei haba iga, ni duguloyodema, huliamebo͡u agalibo͡u de, hiyedo diho bagа tobolo͡u idi. Kegeiba, ni damalẹyodei kẹme nelẹ mei degei debabe, ei degeiye haba nelẹdo degele.

Polha sa Tesalonaika o sasai kediamoko͡u ileyodema, Godiko͡u diho bagа tobou

11 Di Aye Godibo͡u, di Hiye O Yesubo͡u dilie ei nimoko͡u igale a kẹ milo͡u yadomo͡u kuhe diho bagа tobolo͡u ili.

12 A tagalibe, ei nimoko͡u solo͡u do hiyedo degei sagai kẹno͡u tefele, Hiye Oha degeiye, nine solo͡u do degedi midiho kẹ hiye degeiba, nio͡u sie yogoko͡u solo͡u do degeiba solo͡u do degeiba dema, o sasai ilo kediamoko͡u ne solo͡u do degele kẹ tagali.

13 Kege degeiba, Godiha degeiye, ni nelẹdo dege dalaguali, di Hiye O Yesuha ẹmoko͡u damalẹyodei o sasai kediabo͡u de hagubabe, nime hebe kasagai ta molo□u mei, di Aye Godiha dihile koko͡u dọudo o sasaino͡u dalaguale. Damalẹdo.

Sa Tesalonaika tie o sasai kediame Godiha yo□uno͡u dogo͡u guo dalaba, midiho bolofẹi kẹno͡u milo͡u gamabadomo͡u

(Ta Hiye 4–5)

4

Di sasai hiyobo͡u o hiyobo͡u degedi midiho kẹme milo͡u dame

1 Mogo diąma, ą mą tą mei degelamou uwage tobolou
kuhę. Ei nįmokou egele tobolou idibe, nį midihǫ Godihą
tagali kęnou milou gale kę hehegie tobolou idi. Damalędo,
tą ei tobou mou nį dulo sesele ili kehę. Kęnou si, ifi ei Hiye
Ohą hųya kę tą nelędo dege haba nįmokou tobolou be, nį
midihǫ bolofęido kęnou milou gamou imabeedili.
2 Ei nįmokou Hiye O Yesuhą hųya kę egele tobolou i olou
fęido kęme nįou kou tewe.
3 Godihąge nį nįou sie ęmokou seseguba, ę degeiye nįme ę
o sasąi bolǫdo dalamabadomou tagali. Kegei kahą degemou,
sasąi hiyoubou o hiyoubou degedama.
4 Tou e tagadi midihǫ kasagąi milou dama. Fįye tagadi
midihǫ kasagąi kęne milou dama. Midihǫ bolǫdo, Godihą
tagali sagąi kęnou milou gamou ima.
5 Godi tewe mei o sasąi kedią dio□u die tou e tagadi midihǫ
kę degele idi sagąi kege degedama.
6 Damalęyodele i o sasąi nį nįou sie yogokou tou e
tagadi midihǫ kasagąi kę milou gaba ogou gadama. O
tae kegeibabe, midihǫ kasagąi kahą hebe molo□u kęme ei
nįmokou defęido kou egele tobou.
7 Godihąge dibe midihǫ kasagąi kę milou mabadomou
haguisali mei. Ęge dibe yo□u ę midihǫ bolǫdo kęnou milou
mabadomou kuhe haguisai.
8 Kegei kahą degemou, o sasąi koyohą tą kę du ho fogou
babe, ęme o kedią tobekou muguyo mei, Godi nįmokou Duo
Bolofęi nęi o kę tobekou mugulu.

Di defęido midihǫ bolofęi kęnou milou ga ime

9 Damalęyodele i o sasąi di diyou sie yogo tagadi midihǫ
kęme eige nįmokou ta naląma sagile sagąi mei, yobe Godihą
nįmokou hegimou nįou kou tewe degei kahą degeimou.
10 Ei tewe, nįge damalęyodele i o sasąi olou fęi, sa
Masedonia duo kile dalagua kediąmokou ne solou do degele
idi. Mogo diąma, ei nįmokou haba dedęi sasagie tobolou be,
nįge midihǫ kęme hiyedo dege degemou ima.
11 Ei nįmokou kou tobou mou dulo i sagąi kęnou tefele
amafęinou dalali, nįou nį dabai kęnou degemou ima. Nįou
nį dobogo□uye defęido dabai degeleba, nįou sie dia dalama.
12 Kege degeibasi, nįge omokou bi hawagale mei.
Damalęyodele ili mei o sasąi kediąne nį dabai kege degeiba
dugubabe, diąge nį midihǫ kę hohǫ degele ile.

Hiye Ohą boholo͡u mą hagua di gelegulo

13 Mogo diąma, eige ni̱me defe̱i̱do midihǫ tofigile i o sasa̱i̱ kediąmoko͡u tamą degele ke̱me tawale ile ke̱ tagali. Kegeligi, damale̱yodele ili mei o sasa̱iye die mogo dią sihou gosolo idi saga̱i̱, ni̱ne ke̱no͡u tefeiye domo͡u ei kuhe tobolo͡u ili. O kediąme Godihą ko͡u tofigile i ke̱ haba haguągile ke̱me ta tawale dia dalagua mei.

14 Yesuhą tolomo͡u hagua̱i̱ ke̱me dige ko͡u damale̱yodele i. Kegei kahą degemo͡u, Yesuhą degeiye, Godihąge Yesuko͡u damale̱yodele i o sasa̱i̱, tofigile i kediąme olo͡u fe̱i̱ haguągieiba, Yesuhą boholo͡u mą haguale kelege diąne Yesubo͡u de haguasile.

15 Damale̱do tą, Hiye Ohą toboube ei ni̱moko͡u tobolo͡u ili kuhe̱. Hiye Ohą boholo͡u mą haguale kelegebe, tofigile ili mei, sa sibige̱ kuoko͡u sosou dalagua, dibe hebeniko͡u be dibuko͡u fologale mei.

16 Yobe, Godihą hili̱gedo tobo͡u ba, e̱sol o hiye kahą haguisa tobo͡u ba, haba Godihą kibi ke̱ haguisouba, Hiye O yo̱uno͡u hebeni to͡u fogo͡u migiba, ise, yo̱umako͡u damale̱yodema tofigile i kediąme diąbuko͡u haguą ile.

17 Tofigile ili mei, sa sibige̱ kuoko͡u sosou dalagua, dibe habage mabi timi̱ya ke̱ fologaba, tofigile i o sasa̱i̱ kediąbo͡u de Hiye Obe agudileto͡u kuhe gelegulo ile. Kegeiba, dibe Hiye Obo͡u de tofousogo tofousogo kegeno͡u dalaguale.

18 Kegei kahą degemo͡u, tą ą nala̱i̱ ko̱umahąge ni̱ ni̱o͡u sie tobolo͡u ba, yogoko͡u dede̱i̱ sagiba dede̱i̱ sagiba degama.

5

Dige Hiye Ohą haguale ke̱me ama dalaguame

1 Mogo diąma, Hiye Ohą haguale sawisiei ke̱me eige ni̱moko͡u nalą̱ma nele̱ mei.

2 Yobe, ni̱o͡u ko͡u tewe, Hiye Ohą haguale sawisiei ke̱me hiyou mo̱ùdi oe huliąme haguadi saga̱i̱ ke̱no͡u tefele haguale.

3 O sasa̱i̱ sa sibige̱ kuoko͡u ge bologuądo dalayode tawale ili kelegeno͡u, hagi̱ hiyedo ke̱ tamą degeiba dugulo ile. Sasa̱iye dihi malą felą̱mo͡u do dugudi saga̱i̱ ke̱no͡u tefele dugulo ile. O tahą ta kama folo meido.

4 Mogo diąma, ni̱no͡u si hulią koko͡u ta dalagua mei. Kegei kahą degemo͡u, Hiye Ohą haguale sawisiei kelegebe, hiyou

mo͡udi oe hagumo͡u, mosǫ obo͡u kaha̱ kesigidi saga̱i kege, ni̱ ta kesigile ile mei.
5 Ni̱ olo͡u fe̱ibe hohǫyabo͡u agalibo͡u no͡u suluguadi o sasa̱i.
Damale̱yodele i o sasa̱i dibe huli̱a̱ timi̱ya ta suluguadiyo mei.
6 Dibe o ilo kedia̱ dege kege tiadame. Di dihǫ kusiaba ama
dalame. To͡u e tagadi midihǫ ke̱me degedame.
7 O tiadi kedia̱me, huli̱a̱me tiasigedi. O tigi kolo hue̱i
gofo͡udo na̱ma fi̱ toto͡u degele idi kedia̱me huli̱a̱me hue̱i
gofo͡udo nala̱ idi.
8 Ke̱no͡u si agali suluguadi o dibe to͡u e tagadi midihǫ ke̱me
degedame. Di Hiye Oko͡u damale̱yodema, solo͡u do degedi
midihǫ ke̱me kuwoye solo͡u mosǫ gogudi saga̱i kege goguoba
suluguame. Di Godiha̱ di mamolo͡u ke̱ dia daladi midihǫ
ke̱me heti gofo͡udo ke̱ saga̱i dege, di widileto͡u muguoba
kuhe suluguame.*
9 Godiha̱ge dibe e̱ gofo͡u hiyedo ke̱ dugumabeedema
makali mei. Di Hiye O Yesu Kelesuha̱ degeiye, e̱ di
mamolo͡uyodema makai.
10 Di dowoye, Yesu e̱ tolo i kaha̱ degeimo͡u, di tei debane,
teli mei debane, dibe e̱bo͡u de dogo͡u guo dalaguale.
11 Kegei kaha̱ degemo͡u, ni̱o͡u ifi degele ili saga̱i kegeno͡u
ni̱o͡u sie ta̱ bolofe̱i ke̱no͡u tobolo͡u ba, yogoko͡u dede̱i sagiba
sagiba dema.

Godiha̱ge Kelesuko͡u damale̱yodele i o kedia̱me midihǫ
bolofe̱i ke̱no͡u milo͡u gamabeedema dogo͡u gulo

12 Mogo dia̱ma, ta̱ ei tobo͡u ladi ko͡ume ni̱ duma. Ni̱
widio o kedia̱ ta̱ defe̱ido dulo sesema. O kedia̱me Hiye Oko͡u
damale̱yodema, ni̱ widio o degemo͡u, ni̱ dogo͡u gulamo͡u,
ni̱moko͡u egele tobolo͡u mo͡u, dabai hiyedo degele idi.
13 Kegei kaha̱ degemo͡u, ni̱ge dia̱moko͡u solo͡u do degeba,
die ta̱ ke̱ defe̱ido dulo sesema. Haba tabe, ni̱ ni̱o͡u sie
yogoko͡u mogo degeiba mogo degeiba dema.
14 Mogo dia̱ma, ta̱ ta, ei ni̱moko͡u tobo͡u ladi ko͡une
defe̱ido duma. Dabai degele dafa idi o kedia̱moko͡u egele
tobo͡u ma. Gue̱ degedi o kedia̱moko͡u ne dede̱i sasagiema.
Nele̱ mei degei o sasa̱ine dogo͡u guma. Omoko͡u amafe̱i himi̱
degeno͡u tobo͡u ma. Gofo͡u dege tobo͡u dama.
15 O ilo kedia̱ ni̱moko͡u midihǫ kasaga̱i milo͡u ga ibabe,
ni̱ne kegeligi dia̱moko͡u boholo͡u midihǫ kasaga̱i milo͡u ga

* **5:8 5:8** Efesus 6:10-20

iye. Nḭ nḭou̍ sie yogokou̍ midihọ̱ bolọ̱do hegiba hegiba dema. O ilo kediạ̱mokou̍ ne midihọ̱ bolọ̱nou̍ hehegiema.

16 Sawisiei olou̍ fẹḭdo hohọ̱ degema.

17 Godikou̍ dihọ̱ bagạ̱ tobolou̍ nou̍ ima.

18 Midihọ̱ kagei kagei ta dugubane, Godikou̍ bolofẹḭyodenou̍ tobou̍ mou̍ ima. Godihạ̱ge nḭme kege degele kẹ̱ tagali. Yobe, nḭme Yesu Kelesubou̍ de dogou̍ guo dalagua kahạ̱ degeimou̍.

19 Duo Bolofẹḭhạ̱ nḭ dogou̍ guo dabai degelaba degeibabe hobou̍ akogudama.

20 O tahạ̱ habage degele duguo tobou̍ laba degeibabe, nḭ hobou̍ dafaba gofo□u degedama.

21 Kẹ̱nou̍ si o tae tạ̱ tobolou̍ yodeibabe, tạ̱ kẹ̱ defẹḭdo file duguoba, tạ̱ bolofẹḭdo kẹ̱nou̍ tou̍ ma.

22 Midihọ̱ kasagạ̱ḭ kẹ̱me olou̍ fẹḭdo tou̍ fogou̍ ma.

23 Godi ẹ̱me bologuạ̱do daladi kahạ̱ ẹ̱ obou̍ do. Ạ̱ tagalibe, ẹ̱ nḭ dogou̍ guo dalaba suluguale kẹ̱ tagali. Nḭme ẹ̱ o sasạ̱ḭ bolọ̱do dalaba, ẹ̱ nḭ duobou̍, nḭ fḭbou̍, nḭ tou̍ bou̍ olou̍ fẹḭ kẹ̱ dia dalale. Kegeligi, di Hiye O Yesu Kelesuhạ̱ haguale kelege, nḭme sibigibou̍ dalali, hebe kasagạ̱ḭ kẹ̱ mọ̱ụ̱ye domou̍.

24 Nḭ haguisai o Godihạ̱ge yo□u degeleyodei kẹ̱me dọ̱ụ̱do dege milou̍ di. Ẹ̱ degeiye, yo□u tobou sagạ̱ḭ kẹ̱me nḭmokou̍ tamạ̱ degele.

25 Mogo diạ̱ma, nḭge Godihạ̱ eine dogou̍ guyedema dihọ̱ bagạ̱ tobou̍ ma.

26 Godikou̍ damalẹ̱yodei midihọ̱ kahạ̱nou̍ nḭ mogo diạ̱mokou̍ bolofẹḭyodema nogou̍ gama.

27 Ạ̱ Hiye Ohạ̱ hụ̱ya kẹ̱ nḭmokou̍ tobolou̍ kuhẹ̱, nḭge kuguo ko□ume damalẹ̱yodele i o sasạ̱ḭ olou̍ fẹḭ kediạ̱mokou̍ husolo□uba hehegiema.

28 Di Hiye O Yesu Kelesuhạ̱ habagugueibe nḭbou̍ de dalale.

Egei Sasama Polhạ
Sa Tesalonaika O Kediạmoko͡u
Nalạma Ne͡i

Tawale Tạ

Polhạ sasafe͡i kuguo kẹ nalạma, damalẹyodei o sasạ͡i, sa Tesalonaika tie kediạmoko͡u nelẹmo͡u dalali, habage sasama kuguo ko͡une nalạma, diạmoko͡u ne͡i. Hiye Ohạ haguale kẹme diạ defe͡ido ta tawale ili mei. Diạge wa, ko͡u hagueiyade tawale i.

Kegei kahạ degemo͡u, Polhạge midihọ gehẹ gehẹ, Yesuhạ haguale hafe͡i degeiba tamạ degele kẹ kuhe tobolo͡u mo͡u nalạma ne͡i.

Kuguo 2 Tesalonaika ko͡umahạ tạ sibigẹ tano͡u tano͡u olo͡u fe͡ibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1–2

Hiye Ohạ haguale sawisiei kẹme habage tamạ degele.

Tạ Hiye 3

Sa Tesalonaika tie kediạge daba͡i degele dafa idi o kediạme dọụsusuloba egele tobo͡u mabeedei.

Hiye Ohạ haguale sawisiei kẹme habage tamạ degele

(Tạ Hiye 1–2)

1 Pol ạbo͡u, o Sailasbo͡u, o Timotibo͡u ei damalẹyodele i o sasạ͡i, sa Tesalonaika tie n͡imoko͡u kuguo ko͡u nalạma neli͡ kuhẹ. N͡ime di Aye Godibo͡u, Hiye O Yesu Kelesubo͡u de dogo͡u guo dalagua.

2 Di Aye Godibo͡u, di Hiye O Yesu Kelesubo͡u dilie n͡imoko͡u habagugueiba, n͡ime bologuạdo dalamabadomo͡u.

Sa Tesalonaika o sasạ͡i kediạ hag͡i duguomo͡u be, nelẹdo degeno͡u deleiguei

3 Mogo diạma, eige Godiko͡u bolofe͡iyode tobolo͡u idi. Kege degedibe bolọ, yobe, n͡i damalẹyodeibo͡u solo͡u do degedi midihọbo͡u kẹ hiyedo degeligi, n͡i n͡io͡u sie yogoko͡u solo͡u do degeimo͡u solo͡u do degeimo͡u dili kahạ degemo͡u.

4 N͡ime damalẹyodema dalaguamo͡u, ho oe n͡i makoloyodema degele imo͡u be, n͡i kẹ duguo nelẹdo dege dalagua kẹme eige damalẹyodele i o sasạ͡i, sa sa olo͡u fe͡i tie

kediąmoko͡u susulo tobolo͡u mo͡u, ni̱ hu̱ kẹ̱ hebele foguo suluguadi.

Godiha̱ di fidibe dọu̱dono͡u fidi

5 Ni̱ damalẹyodema, hagi̱ olo͡u fẹi̱ dugumo͡u be, Godihąge dimoko͡u yo□u di fidibe dọu̱doyode hegili. Kegei kaha̱ degemo͡u, ẹ̱ ni̱ midihọ̱ kẹ̱ file duguobabe, bolọyodema, ni̱me sa, ẹ̱ wolo͡u dala koko͡u fologaleyode tobolo͡u.

6 Godibe midihọ̱ dọu̱dono͡u milo͡u di o. Kegei kaha̱ degemo͡u, ni̱moko͡u hagi̱ nẹdi o kediąmoko͡u be Godihąge hagi̱ nelẹ̱.

7 Haba tabe, ẹ̱ degeiye, o sasa̱i̱, ifi hagi̱ hiyedo dugulu ni̱me diyo͡u fẹi̱ misiholo duwoguale. Hiye O Yesubo͡u, ẹ̱ ẹsol o nelẹdo kediąbo͡u de hebeni to͡u fogo͡u, dou wobolo͡u keleya kẹ̱ haguababe, Godihąge di misiholo duwoguamabeede tobolo͡u.

8 Yesuha̱ haguaba, o sasa̱i̱ Godi tewe mei kediąmoko͡u hebe kasaga̱i̱ kẹ̱ nelẹ̱. Di Hiye O Yesuha̱ ẹ̱ ta̱ uwo bolofẹi̱ kẹ̱ tawali mei o kediąmoko͡u ne hebe kasaga̱i̱ kẹ̱ nelẹ̱.

9 O sasa̱i̱ kediąme hebe kasaga̱i̱ kẹ̱ maląba, Hiye Oha̱ hohọbo͡u nelẹbo͡u kẹme ahudo dege dalaba, kasaga̱i̱ koko͡u tofousogo tofousogo kegeno͡u dalale.

10 Sawisiei Godiha̱ makai kelege, Hiye O ẹ̱ hagubabe, Godiha̱ o sasa̱i̱ kediąẹ̱moko͡u hohọbolo͡u ile. Damalẹyodele i o sasa̱i̱ kediąẹ̱ hu̱ hebele fogulo ile. Ni̱ne kegele ile, yobe, ta̱ ei hehegie tobolo͡u i kẹme ni̱ damalẹyodele i kaha̱ degemo͡u.

Polbo͡u diąge Godiha̱ sa Tesalonaika o sasa̱i̱ kediąmoko͡u dedẹi̱ hiyedo kẹ̱ nẹyadomo͡u dihọ̱ baga̱ tobolo͡u i

11 Ei Hiye Oha̱ haguale koko͡u fimąmo͡u, dihọ̱ baga̱ tobolo͡u idibe, Godiha̱ ni̱ dogo͡u guyedema kuhe dihọ̱ baga̱ tobolo͡u idi. Eige midihọ̱, Godiha̱ ni̱ sesemabadomo͡u haguisai kẹ̱ ni̱ milo͡u ba Godiha̱ duguyedema kuhe dihọ̱ baga̱ tobolo͡u idi. Haba, Godiha̱ nelẹya kẹ̱ midihọ̱ bolọ̱, ni̱ degele saga̱i̱ kẹbo͡u, damalẹyodei kaha̱ midihọ̱ ni̱ milolo͡u saga̱i̱ kẹbo͡u de bologuąno͡u milo͡u mabadomo͡u kuhe dihọ̱ baga̱ tobolo͡u idi.

12 Eige ni̱me midihọ̱ bolọ̱ kẹno͡u milo͡u mabadomo͡u dihọ̱ baga̱ tobolo͡u idi, ni̱ Hiye O Yesuha̱ hu̱ hebele foguba, haba ẹ̱ne ni̱moko͡u hohọbo͡u yadomo͡u kuhe dihọ̱ baga̱ tobolo͡u idi. Di Godibo͡u, di Hiye O Yesu Kelesubo͡u dilie habagugueibe ni̱bo͡u de dala kaha̱, ei kege kuhe dihọ̱ baga̱ tobolo͡u idi.

2

Kuolõu tạ gobõu di obe habage tamạ degele

1 Mogo diạma, di Hiye O Yesu Kelesu haguba, di ẹ gelegulo
kẹ ei nịmokõu tawale tạ tobõu ladi.
2 O ilo kelege Hiye Ohạ haguale sawisieibe kõu hagua
gabama iyode tobõu babe, nị kesigidama. O tae ta habage
degele tạ tobõu bane, Duo Bolofẹịhạ o takõu kõu hegiyode
tobõu bane, haba kuguo kõu Pol ạ nalạịyode tobõu bane kẹ
dulobabe, hobõu kesigie guẹ degedama.
3 Ogõu gai tạ kẹ duloba damalẹyodedama. Hiye Ohạ
hagualebe mogogõu haguale mei. Ẹ hagualaba degeibabe,
kelege o sasạị sụdo Godi tobekõu mugulo ile. Godi tobekõu
muguoba ibe deba, kuolõu tạ gobõu di widio o kẹ kuhe tamạ
degele. O kẹme Godihạ makoma mei degeleyodema makai
dala.
4 O kahạge kuolõu tạbõu, godiyodele idi kẹbõu olõu fẹị
tobekõu muguoba, yo□u ẹ hụ kẹnõu hebele fogulo. Haba,
ẹge di Godihạ mosọkõu folobabe, ẹme Godiyode tobolõu.
5 Ạ nịbõu de dalali, midihọ kagei kagei tamạ degele olõu
fẹị kẹ hehegie tobou kẹme nị de tawale i?
6 Nị kõu tewe. Ifi kõu bõu ge, kuolõu tạ gobõu di o ẹ
akoguo dala dedẹị kẹne nị kõu tewe. Ẹme Godihạ makai
kelegenõu tamạ degele.
7 Kuolõu tạ gobõu di midihọ kẹme o sasạịyene ifi milolõu
iliye, kẹnõu si tamạdo milolõu iyo mei. Yobe, akoguo dala o
ẹge Godihạ tobõu ba, kõu a so□ugolõu ye, kẹnõu si you dala.
8 Kegeba, kuolõu tạ gobõu di o kẹme o sasạị dihịle kokõu
tamạ degele. Tamạ degeiba, Hiye O Yesuhạ ẹ mogou hoho□u
kahạ o kẹ wouba tolo ile. Damalẹdo, Hiye Ohạ hagua, ẹ hohọ
kahạne kuolõu tạ gobõu di o kẹ makoma mei degele.
9 Kuolõu tạ gobõu di o kahạ hagualebe, Tamạhạ nelẹya
kẹnõu haguale. Hagua felẹba, o sasạị kediạ dihịle kokõu
Tamạhạ ogõu gadi midihọ gehẹ gehẹ kẹ milõu gouba
duguoba hiyedo kesigile ile.
10 Ogõu gai midihọ kasagạị milõu gamõu iba, o makolo
ile kediạ kokõu damalẹyodele ile. Yobe, Godihạ mamolo□u
kahạ tạ damalẹdo kẹme diạ ta hohọ dege dulo ili mei kahạ
degemõu.
11 Kegei kahạ degemõu, o sasạị kediạ ogõu gai tạ kokõu
damalẹyodele ibabe, Godihạge mõu duguo fogolõu.

12 Kegema, o sasa̱i̱ kediạme Godiha̱ ta̱ samaba, hebe
kasaga̱i̱ nelẹ. Yobe, dia̱ olo͡u fe̱i̱ Godiha̱ ta̱ damalẹdo kolo͡u ta
damalẹyodele ili mei, midiho̱ kasaga̱i̱no͡u hoho̱ dege milolo͡u
idi kaha̱ degemo͡u.

Godiha̱ ni̱ mamolo͡uyodema makai

13 Mogo dia̱ma, Hiye Oha̱ge ni̱me tagadido. Sawisiei
olo͡u fe̱i̱ ei ni̱ tawalemo͡u, Godiko͡u bolofe̱i̱yodedi. Yobe,
Godiha̱ tagaliya kẹ, ni̱me dia̱bukko͡u damalẹyodei o ke-
dia̱ timi̱du dalaguaba, Duo Bolofe̱i̱ha̱ ni̱ duledu dabai
degeiba, ni̱ge damalẹdo ta̱ kolo͡u damalẹyodeba, Godiha̱ ni̱
mamolo͡uyodema makai dala.

14 Ni̱ kegemabeedema, Godiha̱ ni̱ haguisaibe, yo͡u ẹ ta̱
uwo bolofe̱i̱, ei tobo͡u di kaha̱no͡u haguisai, ni̱ olo͡u fe̱i̱ di
Hiye O Yesu Kelesuha̱ hoho̱ kolo͡u no͡u dalamabadomo͡u.

15 Mogo dia̱ma, ni̱ nelẹdo dege dalaguama. Ta̱ ei ni̱molo͡u
hehegie tobou kẹbo͡u, kuguolo͡u nala̱i̱ kẹbo͡u de olo͡u fe̱i̱
tolo͡u sesema.

16 Di Hiye O Yesu Kelesubo͡u, di Aye Godibo͡u dilie dimolo͡u
solo͡u do dege habaguguemo͡u, dede̱i̱ sasagieimo͡u be, di
nelẹdo dege tofousogo tofousogo dalagua. Dilie degeiye, di
Godiha̱ dimolo͡u bologua̱do degele kẹ dia dalagua.

17 Ei tagalibe, ẹ ni̱molo͡u dede̱i̱ sasagieiba, ni̱me midiho̱
bolọdono͡u milo͡u gaba, ta̱ne bolọdo kẹno͡u tobolo͡u ile kẹ
tagali.

Sa Tesalonaika tie kediạge dabai degele dafa idi o kediạme dọụsusuloba egele tobo͡u mabeedei

(Ta̱ Hiye 3)

3

Ni̱ge Godiha̱ ei dogo͡u guyedema diho̱ baga̱ tobo͡u mabeedei

1 Mogo dia̱ma, a̱ ma̱ ta̱ mei degelamo͡u uwage tobolo͡u
kuhẹ. Ni̱ge Godiha̱ ei dogo͡u guba, Hiye Oha̱ ta̱ kẹ sa sa
olo͡u fe̱i̱ tobolo͡u tefeyedema diho̱ baga̱ tobo͡u ma. Ni̱ ẹ hụ
hebele fogulo idi saga̱i̱, sa sa o sasa̱i̱ ilo kediạne ẹ hụ hebele
fogumabeedema diho̱ baga̱ tobo͡u ma.

2 Haba tabe, midiho̱ kasaga̱i̱ milo͡u di o kedia̱ eimolo͡u
bo͡u basia degeiye deba kẹme diho̱ baga̱ tobo͡u ma. Ni̱o͡u
ko͡u tewe, o olo͡u fe̱i̱do Kelesuko͡u damalẹyodele ili mei.

3 Kẹnoũ si, Hiye Ohạge yo͡ũ koũ degeleyodei kẹme dọụdo
degedi kahạ degemoũ, ẹ nịmokoũ dedẹị nelẹba, nị wolõũ
dalale. Hiye Ohạ nị wolõũ dalababe, Tamạhạ nịmokõũ
midihọ kasagạị ta degele mei.
4 Hiye Ohạ degeiye, eige tạ ei nịmokõũ hehegie tobolõũ
ko͡ume nị dulo sesele ilidade tawale i. Habagene nị ei
tobolõũ ko͡ume dulo sesele iledade tawale i.

5 Ei tagalibe, nịme Hiye Ohạ yo͡unõũ dogõũ guo dalaba,
Godihạ solõũ do degedi midihọ kẹbõũ, Kelesuhạ hagị duguo
nelẹdo dege daladi midihọ kẹbõũ de milõũ gale kẹ tagali.

O sasạị olõũ fẹị dabai degemabeedei

6 Mogo diạma, Hiye O Yesu Kelesuhạ hụya kẹ ei nịmokõũ
egele tobolõũ kuhẹ. Damalẹyodele i o sasạị ilo kele mõũ
yo͡uwa duwoli, tạ ei hehegiedi kẹ dulo sese ho fogõũ babe,
nịme o kegele i kediạbõũ de suluguadama.
7 Ei nịbõũ de delei kelegebe, mõũ yo͡uwa deleli mei kẹme
nịõũ kõũ tewe. Nebe kẹnõũ tefele, nịne kegenõũ dalaguama.
8 Ei nalẹ mõũ yo͡uwa ta mo͡udiyo mei, seleyenõũ
mamo͡udi. Damalẹdo, eige nị eimokõũ nalẹ ta dogõũ
gumabeediyo mei, nịmokõũ hagị nelẹ ilebe dafa idi. Ei
huliạmebõũ agalibõũ de Godihạ dabaibõũ, sele dabaibõũ de
hiyedo degele idi.
9 Ei nị nalẹ mõũ yo͡uwa molo͡ube kõũ bolọye, kẹnõũ si
mõũ yo͡uwa ta mo͡udiyo mei. Kẹ degedi kahạ yobe kõũ
gue, ei nịmokõũ midihọ bolọdo hegiba, nịge kẹnõũ duguo
sesemabadomõũ.
10 Nịõũ kõũ tewe, ei nịbõũ de deleiguei kelegebe, nịmokõũ
kõũ gue tobõũ di,

O tahạ dabai dege ho fogõũ babe, nalẹne nạdayedei.
11 Ẹige oe tobolõũ imõũ dube, nị kile o sasạị ilo kediạge mõũ
yo͡uwa duwoguali, dabai degele dafaiyode tobolõũ imõũ
du. Die bi kahạ tạ kẹnõũ tobolõũ idi. Dio͡ũ die dabai ta
degele idiyo mei.
12 Ei Hiye O Yesu Kelesuhạ hụya kẹ o kegele ili kediạmokõũ
egele tobolõũ be, nịme amafẹị dalali, nịõũ nị nalẹ dabai
kẹnõũ degemabeede tobolõũ kuhẹ.

13 Mogo diạma, nịge midihọ bolọ milõũ gale kẹme
dafadama.

14 O tahạ ta, ei kuguo kuokou̍ hehegiemou̍ nalại̱ kẹ̱ dulo
sese ho fogou̍ babe, nị̱me o kẹ̱ duguo tawaleba, ahu dege
dalama. Kegeiba, ẹ̱ yo͐u̍ degei kẹ̱ tawaleba sidifi degele.
15 Kẹ̱nou̍ si o kegei kẹ̱me nị̱ge ho mạdama. O kẹ̱me
damalẹ̱yodei o, nị̱ mogo. Kegei kahạ degemou̍, nị̱ge amafẹ̱i̱
himị̱ dege egele tobolou̍ ba dọ̱ụsusuma.

Polhạ sa Tesalonaika tie kediạmokou̍ agali bolofẹ̱i̱yode tobou

16 Hiye O ẹ̱me bologuạdo daladi kahạ ẹ̱ obou̍ do. Ẹ̱
degeiye, nị̱me bologuạdo dalaguale. Damalẹ̱do, Hiye Ohạ
nị̱ olou̍ fẹ̱i̱ dogou̍ guo dalale.
17 Pol ạ nị̱mokou̍ agali bolofẹ̱i̱yodili ko͐u̍me ạ mayo͐u̍ mạ
dobogo͐u̍yenou̍ nalolụ kuhẹ̱. Kuguo olou̍ fẹ̱i̱ ạ nalạma nẹ̱di
kokou̍ be kou̍ guenou̍ nalạdi.
18 Di Hiye O Yesu Kelesuhạ habagugueibe o sasại̱ olou̍ fẹ̱i̱
nị̱bou̍ de dalaleyode tobou̍ di.

Egei Sasafẹi̱ Polhạ̱
Timotiko͡u
Nalạ̱ma Nẹi̱

Tawale Tạ̱

O Timoti ẹ̱me o gisiai, Yesuko͡u damalẹyodei o. Ẹ̱ sabe Listra. Sa kẹ̱me sa Galesia duo kile dala. Ẹ̱ adio͡u be Juda sasạ̱i̱, ẹ hụ̱be Yunis. Ẹ̱ abo͡u hạ̱ hụ̱ne di tewe. Ẹ̱ hụ̱be Lois (2 Tim 1:5). Ẹ̱ ayebe Grik o. Ẹ̱ hụ̱be di tewe mei.

Timoti ẹ̱ hiye degeimo͡u, Polhạ̱ ẹ̱ wolo͡u, Godihạ̱ tạ̱ hehegiemo͡u siei (Dabai 16:1-3). Habage, Timoti ẹ̱ sa Efesus kele Yesuko͡u damalẹyodei o sasạ̱i̱ wolo͡u dalamo͡u, Polhạ̱ kuguo ko͡u nalạ̱ma, o tako͡u nẹi̱mo͡u malạ̱ ile, ẹ̱moko͡u kuhe nẹi̱ (1 Tim 1:3).

Kuguo ko͡umahạ̱ sibigẹ̱ tabe, o ilo kelege ogo͡u gai egei ko͡u gue hehegile idi, o koyohạ̱ tofousogo tofolo͡u kẹ̱ tagaibabe, ẹ̱ nalẹ̱ ilo kelebo͡u, sasạ̱i̱ hulobo͡u de kuolo͡u dogogubasi, ẹ̱me tolo mei, tofousogo tofolo͡u yode tobolo͡u idi. Polhạ̱ge Timotiko͡u nạ̱ ogo͡u gai egei kẹ̱ akoguyedei.

Tạ̱ sibigẹ̱ tabe ko͡u gue, sosiko͡u dabai degedi. Yesuko͡u damalẹyodei o sasạ̱i̱ wolo͡u daladi dabai degedi kahạ̱ tạ̱ Polhạ̱ nalạ̱i̱ (1 Tim 3:1-7). O kediạ̱me sosiko͡u widio o, damalẹyodei o kediạ̱ sosogo͡u idi (1 Tim 5:17-20). 1 Tim 3:8-13 koko͡u be, diken dabai degedi kahạ̱ tạ̱ kẹ̱ nalạ̱i̱.

Kuguo 1 Timoti ko͡umahạ̱ sibigẹ̱ kahạ̱ widio tạ̱ hiyebe tano͡u fẹi̱ dala.

Timotihạ̱ge midihọ̱ yo͡u milo͡u di kẹ̱bo͡u haba midihọ̱ o sasạ̱i̱ damalẹyodele i kediạ̱ milo͡u di kẹ̱bo͡u de defẹi̱do tawaibo͡u wolo͡u dalayadomo͡u

(Tạ̱ Hiye 1–6)

1 Ạ̱me Pol, Yesu Kelesuhạ̱ tạ̱-bolofẹi̱-malạ̱-siadi-o. Godi, di Mamọụ̱ Obo͡u, Yesu Kelesu, di ẹ̱ haguale kẹ̱ dia dalaguadi obo͡u, dilie tobo͡u mo͡u, ạ̱me tạ̱-bolofẹi̱-malạ̱-siadi-o kuhe degei.

2 Timoti, nạ̱me Yesu Kelesuko͡u damalẹyodei kahạ̱ degemo͡u, nạ̱me mạ̱ dihido. Ạ̱ kuguo ko͡u nạ̱moko͡u nalạ̱ma nelị̱ kuhẹ̱. Aye Godibo͡u, di Hiye O Yesu Kelesubo͡u dilie

nąmoko͡u solo͡u do dege, habaguguegubа, ną bologuądo dalale.

Dige ogo͡u gai tą olo͡u fe̱i kę akogume

3 Ą sa Masedoniako͡u ilamo͡u, nąmoko͡u tą nelędo dege ko͡u tobou kę̱no͡u haba tobolo͡u mo͡u nalolų kuhę. Ą tagalibe, nąme sa Efesusko͡u no͡u dalali, o ilo kediąmoko͡u tą nelędo dege, nı̱ Godihą tą hehegiligibe ogo͡u gai tąbo͡u debe tobo͡u damabeede tobolo͡u kę tagali.

4 O kediąge ko͡u guai o kedią degele idi tą kę tobolo͡u ba, die hų kę olo͡u fe̱i so͡usele iligi gofo͡u degemo͡u, tąe biya idi kę̱me nąge fogo͡u mabeede tobo͡u. Godiko͡u no͡u damalę̱yodele ibasi, ę dabai kę̱me hiye degeiba dugulo ile.

5 Tą nelędo ko͡umahą sibigę̱be ko͡u gue, dią Yesu Kelesuko͡u damalę̱yodema, die duledube bolǫno͡u dalali, Godihą dihı̱le koko͡u diąme sibigi ta meidade tawaibasi, dią dio͡usie yogo tagaiba tagaiba dele ile.

6 O ilo kelegebe midihǫ dǫų̱do ko͡ume to͡u fogo͡u mo͡u, tą sibigę̱ mei kę̱no͡u tobolo͡u idi.

7 O kedią Godihą kuolo͡u tą hehegile idibe, dią ko͡u damalędodade tawalemo͡u tobolo͡u idiye, kę̱no͡u si dią hehegile idi kahą sibigę̱ kę̱me dio͡uge ta tawale idiyo mei.

8 Di tewe, Godihą kuolo͡u tą bolǫdo kę̱me bologuądo hehegieibabe bolǫ.

9 Godihą kuolo͡u tą kahąge dǫų̱do o kediąmoko͡u ta hehegiediyo mei kę tawame. Godihą kuolo͡u tą kę̱me ę kuolo͡u gobo͡u gile idi obo͡u, ę tą dulo idiyo mei obo͡u olo͡u fe̱i kedią dumabadomo͡u ma̱i. Godi tobeko͡u mugulo idi obo͡u, midihǫ kasaga̱i milo͡u ga idi obo͡u olo͡u fe̱i kediąne dumabadomo͡u ma̱i. Godihą midihǫ tagale idiyo mei obo͡u, sa sibigę̱ midihǫ kasaga̱i kę̱no͡u sesega ili obo͡u olo͡u fe̱i kediąne dumabadomo͡u ma̱i. O wala idi obo͡u, o die aye adio͡u wala idi obo͡u olo͡u fe̱i kediąne dumabadomo͡u ma̱i.

10 Haba, Godihą kuolo͡u tą kę ma̱ibe, sasa̱i hiyou malą idi obo͡u, o yogohą yogo hulo idi obo͡u olo͡u fe̱i kediąne dumabadomo͡u ma̱i. Fisimo͡u dabai degedi o sasa̱i hiyouye mo͡uma sele tiga malą idi obo͡u, gulokou tobolo͡u idi obo͡u, Godihą hųya ogo͡u ga tobolo͡u idi obo͡u olo͡u fe̱i kediąne dumabadomo͡u ma̱i. Haba tą damalędo sesediyo mei midihǫ ilo olo͡u fe̱i milo͡u ga idi o kediąne dumabadomo͡u ma̱i.

11 Kuolou̅ tạ kahạ sibigẹ̱ kẹ̱me tạ uwo bolofẹ̱i Godi yo□u̅ ạ̱ tobou̅ yadomou̅ ạ̱mokou̅ kou̅ nẹ̱i kẹ̱nou̅ tefei. Tạ uwo bolofẹ̱i kahạge dimokou̅ be, Godi ẹ̱me hohọbou̅ nelẹ̱bou̅ hiyedo kodu dalayodei. Hohọbou̅ nelẹ̱bou̅ kahạ yobe ẹ̱nou̅.

Polhạ Godihạ ẹ̱mokou̅ solou̅ do degei kẹ̱ bolofẹ̱iyode tobou

12 Di Hiye O Yesu Kelesu ẹ̱ ạ̱mokou̅ dedẹ̱i nẹ̱imou̅, ạ̱ ẹ̱mokou̅ bolofẹ̱iyodili, ẹ̱ge ạ̱me dafadiyo mei kẹ̱ duguo, ẹ̱ dabai degeyadomou̅ makai kahạ degemou̅.

13 Afu ạ̱ge Yesu Kelesu huyafẹ̱i degemou̅, damalẹ̱yodei o sasạ̱i makodi. Ạ̱ gofo□u̅ hiyedo degediye, kẹ̱nou̅ si ẹ̱ge ạ̱mokou̅ solou̅ do degei, ạ̱ ta tawalemou̅, ẹ̱mokou̅ damalẹ̱yodili mei kahạ degemou̅.

14 Ạ̱me di Hiye O Yesu Kelesuhạ hiyedo habaguguegu kahạ degemou̅, ạ̱ ẹ̱mokou̅ damalẹ̱yodema, o sasạ̱i kediạ̱mokou̅ ne hohọ dege dala kuhẹ̱.

15 Yesu Kelesuhạ sa sibigẹ̱ kuokou̅ hagueibe, midihọ kasagạ̱i milolou̅ idi o sasạ̱i kediạ mamou̅ lạ̱mou̅ haguei. Tạ kẹ̱me damalẹ̱do tạ, o sasạ̱i olou̅ fẹ̱i duloba damalẹ̱yodema. Damalẹ̱do, afuge ạ̱ne midihọ kasagạ̱i kou̅ milou̅ gadi. Midihọ kasagạ̱i ạ̱ milou̅ gaibe folodo. O iloye milou̅ gadibe huyadefẹ̱i.

16 Kẹ̱nou̅ si Yesu Kelesuhạ ạ̱mokou̅ solou̅ do hiyedo degei. Midihọ kasagạ̱i ạ̱ milou̅ dibe hiyedoye, kẹ̱nou̅ si ẹ̱ge ạ̱ dogou̅ gulobe ta dafali mei kahạ degemou̅, o sasạ̱i mạ habage haguasili kediạ̱ne Yesuhạ ạ̱ solou̅ do degei kẹ̱ duguo tawaleba, diạ̱ne ẹ̱mokou̅ damalẹ̱yodeibasi, fị̱ tofousogo tofolou̅ kẹ̱ malạ ile.

17 Hiye O, ẹ̱me yo□u̅ kegenou̅ dalale, ẹ̱me ta tolo ile mei. Oe ta dugulo ile mei. Di Godi tanou̅ do. Ẹ̱ hụ̱be hiyedo folodo. Di hohọbolou̅ ba, ẹ̱ hụ̱ hebele foguonou̅ dalame. Damalẹ̱do.

Timoti ẹ̱ o sasạ̱iye midihọ kasagạ̱i milou̅ gadi kẹ̱ nelẹ̱do dege akoguyedei

18 Mạ dihi Timoti, habage-degele-duguo-tobou̅ di-o kediạ nạ̱mokou̅ kou̅ tobolou̅ i sagạ̱i kẹ̱nou̅ tefele, ạ̱ne nạ̱mokou̅ nelẹ̱do dege tobolou̅ kuhẹ̱. Nạge tạ diạ tobolou̅ i kẹ̱ seseleba, ogou̅ ga tobou̅ di o kediạ hehegile idi kẹ̱me akogu.

19 Nạ kege degeligibe, Yesu Kelesukou̅ damalẹ̱yodemaba, nẹ̱ duledube bolọnou̅ daladade tawa. O ilo kediạge die midihọ kasagạ̱ibe kou̅ daladade tawale iliye, kẹ̱nou̅ si

Godikou kusigile tobolou be dafa idi. Die damalẹyodeibe mosole igikou ile kolomạmou sie̱i sagại kẹnou tefei.

20 O kegele ibe Himeneus dilie Aleksander dilie. Diliebe ạ Tamạkou sesegu, dilie Godibe huyafe̱i degele sagại meidade tawamabadomou.

2

Di Godihạge o sasại dogou guyedema dihọ bagạ tobou me

1 Yomogou do, ạ nạmokou nelẹdo dege tobolou be kou gue, nạ tobou ba, damalẹyodele i o sasại kediạ dihọ bagạ tobolou be, Godihạ dio□u diạbou, o sasại olou fe̱ibou de dogou guyedema dihọ bagạ tobou mabeede. Haba Godikou dihọ bagạ tobolou gibe, bolofe̱iyodemabeede, Godihạ di olou fe̱i dogou gue ili kahạ degemou.

2 Haba Godihạge sa sibigẹ kuokou gamani hiye o olou fe̱i kẹne dogou guyedema dihọ bagạ tobou ma. Kegeibasi, di hagi̱ ta dugulo mei, bologuạnou dalaguali, Godihạ midihọ bolọdo kẹnou milou ga dalaguale.

3 Kege dihọ bagạ tobolou idi kẹme Godihạ dihi̱lebe bolofe̱ido. O di Mamọu̱ O Godihạge di kege dihọ bagạ tobolou idi kẹme hohọ hiyedo.

4 Ẹ̱ o sasại olou fe̱ido mamo□uba, diạ damalẹdo tạ kahạ sibigẹ kẹ tawale kẹ tagali.

5 Di tewe, Godibe tanou dofe̱i. Godi ẹ ilokou dalamou, ha o sasại di ilokou dalamou, o Yesu Kelesu ẹme mogou du dala.

6 Sawisiei Godihạ maka degei kelegenou, Yesu Kelesu ẹ yo□usie seseguomou tolo i, di mamou lạmou. Kegei kahạ Godihạ dimokou hegibe, ẹ di mamolo□u kẹ hegi.

7 Ạme Godihạ ẹ tạ-bolofe̱i-malạ-siadi̱-o makai. Ẹ̱ tobou mou, ạ egei tobou mou siadi. Ạge ogou ga tobou yo mei, damalẹdo tobolou kuhẹ. Ẹge ạme sa sa obiyei kediạmokou hehegieyadomou makai, o sasại kediạne Yesu Kelesukou damalẹyodemaba, damalẹdo tạ kẹ tawamabadomou.

8 Ạ̱ tagalibe, o sa sa keleya tie kediạ Godikou damalẹyodema, gofo□u dege tạe biya idi kẹ fogou ba, die dobogo□u hebele foguo dihọ bagạ tobou mabeedili.

Sasại kediạ midihọ bolọdo milou di kẹme damalẹdo dio□usie similou di

9 Ạ̱ tagali tabe kou gue, sasạiyege yukueibe bologuạnou kạma, kegeligi sidifi degele iye deba. Widio towe similou

dibou, bi sele igi golye milou gaibou, wębou, yukuei sele hiyeye mamǫubou denou kądama.

10 Sasai Godikou hohǫbou diyode tobolou idi kedią o sasai dogou guomou, midihǫ bolofęido kęnou milou ga idi kęme diou die similolou idi kę są degei.

11 Sasaiyege Godihą tą dulobabe, diou die hu hebele fogudama.

12 Ąge sasai kedią omokou tą hehegiedibou, haba obe sasai kedią hayedu daladibou kęme dafadi. Damalęyodele i o sasai ni kefeguoba, sasaiye Godihą tą hehegiedama.

13 Yobe, Godihąge Adambukou milou mamou, habage sasai Iv kuhe milou kahą degemou.

14 Adam ęge ogou gai tą ta duli mei. Ivhąnou si dulomou, midihǫ kasagai yomogou milou.

15 Sasai kediąme dihi mouubasi, Godihą dią mamoloou. Kou kegeiye, dią Yesu Kelesukou damalęyodema, o sasai olou fęi tagaleba, Godi ę midihǫ bolǫdo kęnou milou ga ibasi, ę sasai kedią mamoloou.

3

Damalęyodei o sasai wolou daladi o kediąme midihǫ dǫudo kęnou milou mabeedei

1 O tahą ta damalęyodei o sasai wolou daladi dabai kę degele tagaibabe, dabai ę kę tagali kęme bolǫdo. Tą kęme damalędo tą.

2 Damalęyodei o sasai wolou daladi oyege midihǫ dǫudonou milou, o sasaiyege ę midihǫ kasagai ta milou ba dugulo mei. Ęme sasai tanou fęi huloba defęido dalayede. Youu ę tou e tagai sagai kęnou degedayede. Obege ęme midihǫ bolǫnou milou ba dugulo. O tahą ę mosǫkou hagubabe, felęyedemaba, hohǫ degeyede. Tabe, ęme Godihą tą hehegiedi kęnou tewe hiyedo degeyede.

3 Damalęyodei o sasai wolou daladi oyege tigi kolo huęi gofoudo kę nąda, fi totou degeiye deba. Toto gofou degeba biyada, tąne amafęinou tobou yede. Tąene ta biyada, sele hiye moloou sagaine ta degedayede.

4 Damalęyodei o sasai wolou daladi oyege youu ę sosou diąme bologuądo dia dalayede. Ę sisigǫ diąge ę tą dulo seseleba, ęmokou be midihǫ dǫudo kęnou milou mabeede.

5 O koyohą yo͡u ę sosou diąme bologuądo ta dia daladiyo
mei debabe, ę Godikou damalęyodele i kediąne kage wolou
dalale?
6 Ebele damalęyodei oyege dabai kę degedayede. Kegeligi,
ęnou si bolǫyode tawaleba dabai degeligi, yo͡usie yo͡u ę hu̱
kę hebele foguba, Godihą Tamą tą sale kelege ęne tą saiye
domou.
7 Haba tabe kou gue, damalęyodei o sasą̱i wolou daladi
dabaibe, midihǫ bolofę̱inou milou di oyenou degeibasi, o
fękou dalagua kediąne duguoba bolǫyodele. Kegeligi, ę
midihǫ kasagą̱i ta milou ba, Tamąhą salęmą̱iye ę touye
domou.

Diken o kediąne midihǫ dǫu̱do kęnou milou mabeedei

8 Nebe kęnou tefei, diken oyene midihǫ dǫu̱do kęnou
milou ma. Fimą̱i bolǫu̱ degeba, tigi kolo hue̱i gofo͡udo
nąma fi̱ totou degeba, sele hiyou mo͡udama.
9 Diken oyege, die duledube bolǫnou daladade tawaleba,
tą Godihą damalęyodei o dimokou hehegiei kę hili̱gedo tolou
dalama.
10 Ni̱ge o sosikou yomogou dabai degeladi kęme defę̱ido
file dugu, ę bologuądo dabai degele sagą̱i dugubasi, ęmokou
dabai kę nęma.
11 Diken o kedią sasą̱iyene* midihǫ dǫu̱do kęnou milou
gamabeede. Tobe tobou dama, tou e tagadi midihǫ kęnou
degedama, sosikou dabai degele hobou dafadamabeede.
12 Diken oyege sasą̱i tanou fe̱i huloba, ę sasą̱ibou ę
sisigǫbou olou fe̱i bologuądo wolou dalayede.
13 Diken dabai bologuądo degeli o die hu̱be bolǫnou
dalale. Diąge dio͡u Yesu Kelesukou damalęyodei kę
hehegilebe ta guę degele mei.

Godihą midihǫbe sibigę hiyedo folodo

14 Ą̱ nąmokou toto ile kou tagaliye, kęnou si ą̱ kuguo
ko͡unou naląma, o takou ne̱iba, nąmokou kuhe malą ile
nelę.
15 Kegei kahą, ą̱ toto i ho fogou babe, ną kuguo kuokou
nou duguoba, midihǫ Godihą sosou dią milolou sagą̱i kę
kuhe tawa. Di Godi ęme yo͡u kegenou daladi o. Ę̱ sosou be
damalęyodele i o sasą̱i dinou. Dibe mouti są degei. Mouti
kahą sosi mosǫ hili̱gedo tolou dala sagą̱i kęnou tefele, dine

* **3:11 3:11** Tewe o ilo kelege tawalibe, sasą̱i kediąme diken o kedią sasą̱i mei, diąme diken sasą̱idade tawali.

Godiha̱ ta̱ damale̱do ke̱ hili̱gedo tolo͡u hebele foguo dala kuhe̱.
16 Di tewe, Godiha̱ midiho̱be sibige̱ hiyedo folodo. Ta̱ e̱
dimoko͡u hehegiedi kaha̱ sibige̱be ko͡u gue,
E̱me damale̱do o baga tama̱ degeimo͡u, o sasa̱iye dugulo i.
Duo Bolofe̱iha̱ge e̱me midiho̱ do̱u̱dono͡u milo͡u di oyodemo͡u hegi.
E̱ tama̱ degeimo͡u, e̱sol o kediа̱ne dugulo i.
E̱ degegai ke̱ oe sa sa obiyei kediа̱moko͡u hehegiemo͡u suluguei.
Sa sibige̱ o sasa̱i kediа̱ e̱moko͡u damale̱yodele i.
E̱ hebeni hoho̱ko͡u folomo͡u, hu̱ hiyedo ke̱ mo̱u̱.

4

Ogo͡u gai egei kaha̱ degeiye, o sasa̱i ilo kele fi̱ toto͡u degele i

1 Duo Bolofe̱iha̱ tamа̱do ko͡u gue tobolo͡u, habagebe o ilo kele Godiko͡u damale̱yodei ke̱ to͡u fofo͡u guemaba, ogo͡u gai egei duo kasaga̱iye hehegieimo͡u tobolo͡u ili ke̱ dulo ile.
2 Ogo͡u gadi o kediа̱ ogo͡u gai egei hehegile idibe ta̱eno͡u tobolo͡u idi. Die duledube kasaga̱ino͡u. Midiho̱ kasaga̱i diа̱ milolo͡u idi ke̱me dio͡uge bolo̱yode tawale idi.
3 Diа̱ge obo͡u sasa̱ibo͡u hudi ke̱ kuolo͡u dogogulo idi. Haba, nale̱ nа̱di ilo kelene kuolo͡u dogogulo idi. Ta̱ damale̱do ke̱ tewe o dige kuolo͡u ta dala mei. Nale̱ olo͡u fe̱ibe Godi yo͡unono͡u milo͡u gai kaha̱, damale̱yodei o sasa̱i dige e̱moko͡u bolofe̱iyode tobo͡u maba mo͡uma nala̱ ilono͡u.
4 Nale̱ Godiha̱ milo͡u gai olo͡u fe̱ibe bolo̱no͡u. Dige kasaga̱iyodedame, Godiko͡u bolofe̱iyode tobo͡u maba kuhe mo͡ume.
5 Yobe, Godiha̱ ta̱bo͡u, di diho̱ baga̱ tobolo͡u ke̱bo͡u kaha̱ge nale̱ olo͡u fe̱ibe Godiha̱ bino͡u degedi, kuolo͡u ta dala mei.

Timoti e̱me Kelesuha̱ dabai o bologua̱do degele dalayedei

6 Na̱ ta̱ a̱ tobolo͡u ko͡u damale̱yodei o sasa̱i kediа̱moko͡u hehegieibabe, na̱me Yesu Kelesuha̱ dabai bologua̱do degele. Kege̱iba, na̱me ta̱ bolo̱do ei damale̱yodema hehegiedi ke̱ olo͡u fe̱i to͡u ma sesedi kaha̱ dede̱i sagiba kuhe hehegile.
7 Na̱ge ko͡u guai o kediа̱ degele idi kaha̱ ta̱ ke̱me hobo͡u duda. Ta̱ ke̱me sibige̱ mei, Godiko͡u damale̱yodei o kediа̱ dulo saga̱i mei. Na̱ Godiha̱ midiho̱ya ke̱no͡u sulugi, dabai hiyedo dege.

8 Tou̍ nelẹ degelaba dabai hiyedo degeibabe kẹme
huyadefẹi kou̍ bolọye, haba Godihạ midihọ kẹ seselaba
dabai hiyedo degeibasi bolofẹido. Kege degeli o kẹme
sa sibigẹ kuokou̍ tofousogo tafalali, habagene tofousogo
tofousogo tofolou̍.
9 Tạ kẹme damalẹdo tạ, o sasại olou̍ fẹi duloba
damalẹyodemabadomou̍ kuhe nalại.
10 Kegei kahạ degemou̍, di dabai hiyedo degemou̍ ili.
Kẹme mou̍ degemou̍ iyo mei. Godibe yo̍u kegenou̍ daladi,
dibe ẹ dimokou̍ bolọdo ta degele kẹ dia dalagua. Ẹge o sasại
olou̍ fẹi mamolo̍u tagaliye, kẹnou̍ si ẹmokou̍ damalẹyodei
o sasại dibe ẹ kou̍ mamolo̍uye dala. Kegei kahạ degemou̍,
di dabai hiyedo degele ili kuhẹ.
11 Nạge o sasại kediạmokou̍ be tạ ko̍unou̍ dulo
sesemabeedema hehegie tobou̍.
12 Nạme gisiai kahạ, diạge wa, nạme mou̍ oyade tawale
iye. Nạ midihọ bolofẹinou̍ milou̍ babe diạne duguo
tawaleba sesele ile. Kegeibasi, nạ tạ tobolou̍ deba, siale
deba, o sasại tagale deba, Godikou̍ damalẹyodele deba, ẹ
dihịle kokou̍ sibigibou̍ mei dalale deba nạ midihọ dọụdo
kẹnou̍ milou̍ gamou̍ sia de.
13 Ạ nạmokou̍ toto i ho fogou̍ babe, nạge o sasại ke-
diạmokou̍ Godihạ kuguo kẹ huso̍uma hehegie tobou̍ de.
14 Godihạge ẹ nelẹ kẹme nạmokou̍ kou̍ solou̍ do nẹi kahạ
degemou̍, nạ hobou̍ tatabai degeda, dabai kẹme defẹido
dege. Nạ tewe, sosikou̍ widio o kediạ nạmokou̍ dobogo̍u
dogoguo, dihọ bagạ tobolou̍ i kelegebe, habage-degele-
duguo-tobou̍ di-o tahạ midihọ nạ degele kẹ tobou̍ mou̍,
Godihạge ẹ nelẹ kẹ nạmokou̍ kuhe nẹi.*
15 Sawisiei olou̍ fẹi nẹ dabai kẹme kegenou̍ dege. Nạ dabai
kẹ defẹido degeibabe, o sasại kediạge midihọ bolọ nạ milou̍
di kẹme hiye dege kegenou̍ kuhe iledade tawale ile.
16 Nạ no̍usie midihọ no̍u milolou̍ kẹne file dugu, midihọ
kasagại milou̍ ye deba. Haba o sasại kediạmokou̍ hehegili
dabai, no̍u degeli kẹne defẹido file dugu. Nạ no̍usie kege
file dugubasi, Godihạ nạbou̍, nẹ tạ dulo damalẹyodele ili o
sasại kediạbou̍ de mamolo̍u.

5

* **4:14 4:14** Nạ Rom 12:3-8 dugu.

Timotihạge damalẹyodei o sasại kediạme yo͡u ẹ sosou͡ sagạido duguyedei

1 Nạ odo kediạmokou͡ ne gofo͡u degeda. No͡u nẹ ayekou͡ tạ dọụsusudi sagại kẹnou͡ tefele tobou͡. O gisiai kediạmokou͡ ne, midihọ, no͡u nẹ eyẹ malạ diạmokou͡ degedi sagại kẹnou͡ tefele dege.

2 Haba sobou͡ de kediạmokou͡ ne, midihọ, no͡u nẹ adiou͡ kou͡ degedi sagại kẹnou͡ tefele dege. Sasại gisiai kediạmokou͡ ne, Godihạ dihịle kokou͡ midihọ dọụdo, no͡u nẹ bobasi diạmokou͡ degedi sagại kegenou͡ dege.

Kuei sasại kediạme o koyohạ dia dalale?

3 Kuei sasại ta ẹsofẹi dalababe, nạ ẹmokou͡ be midihọ bolofẹi kẹnou͡ hegi.

4 Kẹnou͡ si, kuei sasại kahạ ẹ sisigọbou͡, ẹ abou͡ diạbou͡ dalaguababe, nạge diạme die adiou͡ kẹ dia dalaguamabeede tobou͡, die dabai kẹ tawamabadomou͡. Yobe, Godihạ midihọ sesedi kelene dabai dala. Dio͡u die sosou͡ dia daladi kẹme sibigẹ hiyedo dabai. Die adiou͡ hạ diạ wolou͡ daladi kahạ hebe kẹme diạge die adiou͡ sobou͡ dedo degei kẹ defẹido dia dalaguamabeede. Godihạge midihọ kẹme hohọ hiyedo.

5 Kuei sasạiye ẹsofẹido dalalibe, ẹ Godihạ ẹmokou͡ midihọ bolọdo degele kẹ dia daladi. Agalibou͡ huliạmebou͡ de ẹ Godikou͡ dihọ bagạ tobou͡ di, ẹ dogou͡ guyadomou͡.

6 Kuei sasại koyohạ midihọ yo͡u tagali sagại kẹnou͡ milou͡ ga dalababe, ẹme kou͡ tolo i sạ degei dala.

7 Egele tạ ạ nalại kẹme nạge kuei sasại kediạmokou͡ hehegie, o sasạiye diạ susuga tobolou͡ iye domou͡.

8 O koyohạ yo͡u ẹ sosou͡ diạ dogou͡ gu ho fogou͡ babe, ẹme Godikou͡ damalẹyodeibe tou͡ fogou͡ mou͡, meido degei dala. Haba ẹ sasạibou͡ ẹ sisigọbou͡ dene wolou͡ dala ho fogou͡ babe, midihọ kasagại ẹ degeli kẹme damalẹyodili mei o sasạiye degele idibe gabama folodo.

9 Kuguo, kuei sasại die hụ nalạgai dala kokou͡ be, nạ hụ mou͡ yo͡uwa ta nalạda.* Kuei sasại, nạ ẹ hụ kuguokou͡ nalalẹbe, ẹme o tanou͡ fẹi hulo dalali, o kẹ tolo imou͡, ẹsofẹi deleibe sadebe olou͡ fẹi 60 kege mei degei kediạ hụ kẹnou͡ nalạ.

---

* **5:9 5:9** Tewe o kediạ tawali, kuei sasại, o tae haba hulo sagại mei kediạ die hụ oe kuguokou͡ nalọụmou͡ be, diạ sosikou͡ dabai degeimou͡, damalẹyodei o sasại ilo kediạ diạmokou͡ nalẹbou͡ bibou͡ solou͡ do nelẹ idi.

10 Kuei sasai kegei kẹme o sasai kediạmokou midihọ
bolofei kẹnou hehegiedi sasaiyodele idi. Ẹme sisigọ bo-
loguạdo dia daladi sasai. Sa ta oe hagumou ne, ẹge
bologuạdo dia daladi. Godihạ o sasai die abogo□u bigidi.*
Obe hagi dugumou ne, ẹ dogou gudi. Ẹme midihọ bolọdo
kegeinou milou gadi. Nạ kuei sasai kegele i kediạ hụnou
kuguo kokou nalạga, nige diạ dogou gumabadomou.

11 Kuei sasai, sobou de degele ili mei kediạ hụbe nalạda,
diạ haba o hulo sagaiye Kelesuhạ dabai degedi kẹ tou fogou
ye domou.

12 Kegeligi, diạ hebe kasagai kẹ mọụye domou. Yobe, diạ
Godihạ dabainou kou degeleyodeiye, haba degele ili mei
kahạ degemou.

13 Kuei sasai, gisiai degele i kediạge haba o huli mei
degeimou be, diạ midihọ bolọ mei milolou idi. Dabai degele
dafama, mosọ ta mosọ ta suluguali, midihọ yogo diạ degedi
kẹ dulomou, diạne susuga tobolou idi. Tạ di tobolou sagai
meine, tobolou idi.

14 Kegei kahạ, kuei sasai gisiai degele i kediạmokou be,
ạ kou gue egele tobou lamou, nime o gehẹ huloba, dihi
mo□uma felẹba bologuạdo dia dalaguama. Kegeibasi, fẹkou
dalagua o sasaiye ni ta susuga tobolou ile mei.

15 Ni tewe, kuei sasai ilo kelebe midihọ bolofei kẹ tou
fogou mou, Tamạhạ tạ dulo sesele idi.

16 Damalẹyodei sasai ta nạ, nẹ sosou kile kuei sasai ta dal-
ababe, no□unou dogou guo dala. Kegeibasi, damalẹyodele i
o sasai ni kuei sasai kẹ ta dogou gulo mei. Damalẹyodele i o
sasai nige kuei sasai, die sosou mei kediạnou dogou guma.

Dige sosikou widio o, dabai bolọ degedi kediạme defẹido dogou gume

17 Sosikou widio o, damalẹyodei o sasai bologuạdo
sosogou ili kediạmokou be dige die tạ defẹido dulo seseleba,
midihọ bolọnou hehegieba, diạ dabai bologuạdo degedi
kahạ hebe nẹme. Egei tobolou idi obou, Godihạ tạ hehegile
idi obou olou fei kediạmokou be dige kege degeme.

18 Di tewe, Godihạ kuguoye tobou,

---

* **5:10 5:10** Juda o kediạ midihọbe kou gue, o tahạ hagua, die mosọkou felẹimou be, diạge o felẹi kahạ abogo□u kẹ bigile idi, ẹ hohọbou yadomou.

Ni̱ge wai bulumakou kediạ alasi kolo tofou̍ tofou̍ gugulo ibabe, kegeligi diạ alasi nalạ iye deba, die mogou hobou̍ komuguo tigadama. *Lo 25:4*

Kegemou̍, di tewe,

Dabai oyege die hebe mo□udi. *Luk 10:7*

19 O tanou̍ ye felẹba, sosikou̍ widio oe midihọ kasagai̱ ta milouyode tobou̍ babe, nạ duda. O bolọu̱ sagai̱, ha kamadia sagai̱ kegeye tobolou̍ ibasi nạ du.

20 Sosikou̍ widio oe damalẹdo midihọ kasagai̱ ta milou̍ babe, nạ damalẹyodei o kediạ dihi̱le kokou̍ malạ folo tefegieba, dọu̱susu. Kegeibasi, o ilo kediạne midihọ kasagai̱ milolou̍ guẹ degele ile.

Timoti ẹ midihọ yo□u milou̍ di kẹ defẹi̱ tawaibou̍

21 Godibou̍, Yesu Kelesubou̍, Godihạ ẹsol o yo□u makaibou̍ die dihi̱le kokou̍ ạ nạmokou̍ dọu̱do kou̍ gue tobolou̍, tạ ạ tobolou̍ ko□ume nạ defẹi̱do sesele iligi, o hụbou̍ obou̍, hụbou̍ mei obou̍ kediạmokou̍ tefelenou̍ hehegie. Nạ midihọ bolofẹi̱ kẹme hiye obou̍, nẹ mogodobou̍ diạmokou̍ nou̍ hehegieda. O sasai̱ olou̍ fẹi̱ kediạmokou̍ ne hehegie.

22 Nạ o ta Godihạ dabai degeyadeba maka degeba, ẹmokou̍ toto dobogo□u dogoguo dihọ bagạ tobou̍ da. Kegeligi, ẹ haba midihọ kasagai̱ ta milou̍ ba, nạne midihọ kasagai̱ ẹ milou kahạ touye deba. Nạ no□u nẹ midihọne defẹi̱do file dugu, Godihạ dihi̱le sibigi ta deleiye deba.

23 Nạ huẹi̱donou̍ nạda. Tigi kolo huẹi̱ gofo□udone huyadefẹi̱ dogou̍ guoba nạ de, nạme guadobou̍, do ilobou̍ de degedi kahạ.

24 Midihọ kasagai̱ o ilo kelege milou̍ gadibe kou̍ tamạ dalaye, haba tạ saba filebe you dala. Kẹnou̍ si midihọ kasagai̱ o ilo kelege milou̍ gadibe mogogou dala, habagenou̍ si tamạ degele.

25 Kẹnou̍ tefei, midihọ bolofẹi̱ o sasai̱ye milou̍ gadine tamạkou̍ dala. Midihọ bolọ ilo kelebe toto ta tamạ degele mei, kẹnou̍ si kegenou̍ mogogou dalale mei, habage tamạ degele.

6

Dabai degedi o sasai̱ kediạne die bosehạ dabai bologuạdo degemabeedei

1 Damalẹyodei o sasa̱i, fisimo͡u dabai degedi kediạme hebe
malạ idiyo meiye, kẹno͡u si diạge die bosehạ tạ duloba, ẹ
hayeduno͡u dalaguama. Kegeligi, die bosehạ Godihạ hụbo͡u,
di hehegiedi dabai kẹbo͡u de susuga tobouye domo͡u.

2 Dabai degedi o ilo kediạ die bosebe damalẹyodei o
debabe, diạne ẹ tạ defẹ̱ido duma. Die bosebe damalẹyodei
o, diạme eyẹ malạ saga̱i. Kegeligi, diạ ẹ tạ dulo ile meiyode
tobolo͡u iye. Die bosebe damalẹyodei o kahạ, diạ ẹ tagaleba,
ẹ tạ duloba, ẹ dabai defẹ̱ido degemabeede.

Sele tagadi midihọ kẹme midihọ kasaga̱i milo͡u gadi olo͡u
fẹ̱i kahạ yo

A̱ nạmoko͡u nalolụ ko͡u nạ damalẹyodei o sasa̱i ke-
diạmoko͡u hehegiligine, kegeno͡u egele tobo͡u.

3 Di Hiye O Yesu Kelesuhạ tạ kahạge dimoko͡u be dọụdo
hehegiedi kahạ degemo͡u, dige Godihạ midihọ kẹno͡u sese-
lemo͡u hehegiedi. O tahạge midihọ kẹ tobeko͡u muguoba, o
sasa̱i kediạmoko͡u ogo͡u gai egei hehegieba,

4 yo͡u ẹsi bolọyode tawaleye, ẹ ta tawaiyo mei. O kegei
kahạge o ilo kelebo͡u de sibigẹ mei tạ gehẹ gehẹ kẹ tobolo͡u
mo͡u tạe biya idi. Kegedi kahạ degemo͡u, obe kona degele
idi, gofo͡u degele idi, susuga tobolo͡u idi, o ilo kelebe midihọ
kasaga̱i milo͡u gadi oyode tobolo͡u idi.

5 O kegele i kediạge dio͡usie yogoko͡u gofo͡u degeimo͡u
gofo͡u degeimo͡u dele idi. Die fima̱ibe dọụdo mei.
Damalẹdo tạdade tawale iyo mei. Diạge wa, Godihạ midihọ
sesedi kahạge, diạ sele hiyedo molo͡uyade tawale idi.

6 Di Godihạ midihọ kẹno͡u seseligi, bi yo͡u dimoko͡u nẹdi
koko͡u hohọ degeibasi, di bologuạdo dalaguale.

7 Di adio͡u hạ di malạ felẹ̱i kelegebe, di bi tabo͡u de malạ
felị mei. Di tofigile kelegene, di bi tabo͡u malạ ile mei.

8 Sa sibigẹ kuoko͡u be nalẹbo͡u yukueibo͡u deno͡u dalababe,
di hohọ dege dalame.

9 O koyohạ sele hiye mo͡u lạba degeibabe, o kẹme tefele
duguye haguaba, salẹma̱iye to͡u di saga̱i kẹno͡u tefele tolo͡u
malẹ. O kegei kahạ ẹ degele saga̱ibo͡u, ẹ molo͡u saga̱ibo͡u
kẹme sibigẹ mei, yo͡usie makolo saga̱i kẹ degega ili kahạge,
ẹme makoma mei degele.

10 Sele tagadi midihọ kẹme midihọ kasaga̱i milo͡u gadi
olo͡u fẹ̱i kahạ yo. Damalẹyodei o ilo kelene selelko͡u no͡u

hohǫ hiyedo degeligi, Yesuko͡u damalẹyodei kẹ to͡u fogou kahą, diąme hagi̱ kagei kagei kẹ dugumo͡u ili kehẹ.

Ną nąbuko͡u hili̱gedo fǫu̱kua iligi, fi̱ tofousogo tofousogo tofolo͡u kẹ mo□uyedei

11 Kẹno͡u si, nąme Godihą bi. Ną midihǫ kasagąi̱ olo͡u fẹi̱ kẹ tobeko͡u muguoba, midihǫ dǫu̱do kẹno͡u sese. Ną Godihą midihǫ kẹ milo͡u gaba, ẹmoko͡u damalẹyodema, o sasąi̱ tagaleba, nelẹdo dege iligibe, omoko͡u gofo□u degeda.

12 O Yesu Kelesuko͡u damalẹyodei kẹme o tae ẹbuko͡u fǫu̱kua ile folodi kẹ są degei. Ną o kegei kẹno͡u tefele fǫu̱kua i, fi̱ tofousogo tofousogo kẹ mo͡u lą̱ba. Ą̱ mo͡u tob͡u yo mei, afu ną o dihi̱le koko͡u tafalali tamą dege toboube, ąme Yesu Kelesuko͡u damalẹyodeiyodei kelege, Godihą nąme fi̱ tofousogo tofolo͡u kẹ molo□uyodema ko͡u makai kahą.

13 Bi olo͡u fẹi̱ milo͡u gai o Godib͡u, Pontius Pailatko͡u damalẹdo tą kẹ tamądo tobou o Yesu Kelesub͡u, dilie dihi̱le koko͡u, ą nąmoko͡u dǫu̱do dege tobol͡u kuhẹ,

14 Godihą tą ą nąmoko͡u tobol͡u ko□ume ną defẹi̱do sesele iligi, di Hiye O Yesu Kelesu hagua tamą degeiba di dugume. Kegeligi, ną midihǫ ta, oe kasagąi̱yodele sagąi̱ kẹ milo͡u ba dugulo iye.

15 Ẹ hagualebe, asǫ dihǫ Godi yo□u makai kelegeno͡u haguale. Ẹme hohǫ degedi kahą ob͡u. Sa sa olo͡u fẹi̱be yo□uno͡u dia dala. Ẹme hiye o kedią Hiye O. Gamani hiye o kedią die Hiye O.

16 Godi ẹno͡u be todi tewe mei. Ẹme hohǫ hiyedoye silẹmąi̱, di ile hafẹi̱ degele sagąi̱ mei. O tae ẹme dugudiyo mei, habagene dugulo sagąi̱ mei. Ẹ hu̱be hiyedo folodo. Ẹ nelẹbe mei degele mei. Damalẹdo.

Seleb͡u o kedią Godiko͡u damalẹyodema, bi mei o kedią dogo͡u gumabeedei

17 Ną seleb͡u o kediąmoko͡u be dio□usie hiye degedamabeede tob͡u. Dią die bimąi̱ ko͡u sǫ̱doye, diąme tofousogo tofolo͡u ile mei. Bimąi̱ kẹne tofousogo dalale mei. Dią Godiko͡u damalẹyodeibasi Godihą bi bolǫ bolǫ, dią hohǫ degele sagąi̱ kẹ diąmoko͡u nelẹ.

18 Nąge diąmoko͡u be, o sasąi̱ dogo͡u guo, midihǫ bolofẹi̱ milo͡u gaba, bi mei o sasąi̱ kediąmoko͡u solo͡u do nẹmabeede tob͡u.

19 Diạ sa sibigẹ kuokou ge kege degeibabe, diạme hebe
bolọdo, diou habage moloou kẹ kefele ili. Kegeibasi, diạ fị
gehẹ malạba, tofousogo tofolou ile.

Timotihạ ẹ dabai kẹ youu defẹido dia dalayedei

20 Timoti, Godihạ nạmokou kou nẹi kẹme nou defẹido
dia dala. Tạ daga daga, Godihạ tagale sagại mei kẹme olou
fẹi tobekou mugu. Oe tewe o kediạ tạyodema, tạe biya idi
kẹne nạ duda, ahu dege dala.

21 Damalẹyodei o ilo kelene ogou gai tạ kegei kẹ dulomou
kẹ sesele iligi, Yesukou damalẹyodei kẹ tou fogou dalagua.

Godihạ habagugueibe nị́bou de dalale.

Egei Sasama Polhą
Timotikou
Nalą̱ma Nę̱i

Tawale Tą

O Timoti ę̱me Polbou de dabai degedi o. Polhą sa Romkou didiǫ mosǫdu duwoli tolo hafę̱i degeimou, ę̱ kuguo kou nalą̱ma o takou nę̱imou malą̱ ile, Timotikou kuhe nę̱i.

Polhą nalą̱i kahą sibigę̱be kou gue, Timotihą ę̱ damalę̱yodei kę̱ tatabai degeba, Yesuhą tą hehegiedi kę̱ tou fogou dayedemamou kuhe nalą̱i. Ę̱ Godihą tą defę̱ido seseligi, obe ę̱mokou hagi nę̱ibane, tą̱bou meiyode tobou yedei.

Haba tabe, Timotihą̱ge ogou gai egeibe hobou dudayedei. Polhą yo u ę̱ midihǫnou seseyedei.

Kuguo 2 Timoti ko umahą sibigę̱ kahą widio tą hiyebe tanou fę̱i dala.

Timotibe dabai nelę̱do dege degeligi, damalę̱do Godihą̱ dabai degedi o degeyedei

(Tą Hiye 1–4)

1 Ą̱me Pol, Yesu Kelesuhą tą-bolofę̱i-malą-siadi-o. Godi yo u tagaiya kę̱ ą̱me obe Yesu Kelesukou damalę̱yodemaba tofousogo tofousogo tofolou kahą tą malą siadi o degeyedema makai.

2 Timoti, nąme mą dihi, ą nąmokou hohǫ degeimou, kuguo ko u nąmokou kuhe nalą̱ma nelǫ. Aye Godibou, di Hiye O Yesu Kelesubou dilie nąmokou solou do dege, habaguguegubа, ną bologuądo dalale.

Di tą uwo bolofę̱i kę̱ tobolou be hobou guę̱ degedame

3 Mą kou guai o kedią Godihą dabai degele idi sagą̱i kę̱nou tefele ą̱ne degeli. Ą̱ dabai degemou iligibe, mą duledune bolǫnou daladade tawali. Ą̱ Godikou bolofę̱iyodema, ę̱ ną dogou guyadomou, agalibou huliąmebou de dihǫ bagą tobou di.

4 Ą̱ ną fogou imou, ną mą sihou gosoumou dugu kę̱ tawalemou be, haba ną dugulo sagą̱i degeli, ną duguoba, hohǫ degelamou.

5 Nẹ fimaibe sụdo mei, ạge nạme Yesu Kelesuko͡u
damalẹyodei kẹ ko͡u tobolo͡u imo͡u du. Nẹ abo͡u Loisbo͡u,
nẹ adio͡u Yunisbo͡u dilie damalẹyodele i sagai kẹno͡u tefei,
nạne damalẹyodei kẹ ạ tewe.
6 Ạ nạ tawayadomo͡u tobolo͡u be, afu, ạ nạmoko͡u
dobogo͡u dogoguo dihọ bagạ tobou kelege, Godihạ
nạmoko͡u ẹ nelẹ kẹ solo͡u do neị kẹme toto͡u degedayede-
mamo͡u kuhe tobolo͡u. Godihạ nạmoko͡u ẹ nelẹ kẹ neị kahạ
degemo͡u, nạ ẹ nelẹya kẹ dabai defẹido dege.
7 Duo Bolofẹi, Godihạ dimoko͡u neị kẹme di guẹ
degemabadomo͡u nelị mei, haba di nelẹdo degeba, o sasại
diạmoko͡u solo͡u do degeba, diyo͡u di midihọ kẹ defẹido dia
dalamabadomo͡u kuhe neị.
8 Kegei degemo͡u, nạge di Hiye Ohạ degedi kahạ tạ kẹ
o sasại kediạmoko͡u hehegilebe, guẹ degeda. Haba ạme ẹ
dabai degedi o kahạ degemo͡u kuhe didiọ degei koko͡u ne
nạ guẹ degeda. Nạ Godihạ nelẹ kẹ malạba, ạbo͡u de dogo͡u
guo hagị hebeleba tạ uwo bolofẹi kẹ tobo͡u me.
9 Godihạ di mamolo͡uyode tobou, dibe yo͡u ẹ bi dege-
lamo͡u. Ẹge di midihọ bolọdo milolo͡u kẹ duguomo͡u makali
mei. Yo͡uno͡u tagalemo͡u, di mamo͡u lạmo͡u kuhe makai, di
solo͡u do degemo͡u. Damalẹdo, afudo, ẹ bi ta milo͡u li mei
kelegebe, ẹ Yesu Kelesuhạ di habagugueyede tobou.
10 Godihạ kege ko͡u tobo͡u mamo͡u dalali, habage di
mamolo͡u o kẹ kuhe tamạ degei. Ẹme Yesu Kelesu. Ẹ
hagua, todi kẹ makoma mei degei. Tạ uwo bolofẹi ẹ tobo͡u
di kẹ ẹ dimoko͡u hehegieibe, dine tofigile ile mei, tofousogo
tofousogo tofolo͡u ileyode tobou.
11 Godihạge ạme tạ uwo bolofẹi kẹ malạ hehegiemo͡u
siayadomo͡u kuhe makai.
12 Kegei kahạ degemo͡u, ạme hagị hiyedo duguo dalaye,*
kẹno͡u si ạ sidifi degeiyo mei. O ạ ẹmoko͡u damalẹyodei
kẹme ạge ko͡u tewe. Ạ tewe, dabai ẹ ạmoko͡u neị kẹme yo͡u
bologuạdo dia dalaba ibe deba, uwage sawisiei kẹ kuhe
tamạ degele.
13 Nạ o sasại kediạmoko͡u hehegilebe, Yesu Kelesuko͡u
damalẹyodema, ẹmoko͡u hohọ degeba, dọụdo tạ, ạ tobo͡u
mo͡u nạ ko͡u dudi sagại kẹno͡u tefele hehegie tobolo͡u dala.

---

* **1:12 1:12** Pol ẹme didiọ degei dalali, kuguo ko͡u kuhe nalại.

14 Duo Bolofẹi di duledu dala, ẹ nelẹya kẹ nạge bi Godihạ
nạmokọu nẹi kẹme defẹido dia dala.
15 Sa Esia o olọu fẹi kediạbọu, haba o Figelus dilie o
Hermogenes diliebọu, diạ olọu fẹi ạ tọu fogọu fogọu yai
kẹme nạ kọu tewe.
16 Ạge Hiye Ohạ o Onesiforusbọu ẹ sosọu bọu diạmokọu
solọu do degele kẹ tagali, ẹ ạmokọu dedẹi sasagiei kahạ
degemọu. Ẹge didiọ mosọkọu ạ dugu hagualebe ta guẹ
degediyo mei.
17 Damalẹdo, ẹge sa Rom kuokọu hagua felẹ, ạ dugulamọu
hiyedo kolugi kuhe dugu.
18 Ạ tagalibe, Hiye Ohạge uwage sawisiei kelegebe,
ẹmokọu solọu do degeyedili. Yobe nạ tewe, ạ sa Efesuskọu
delei kelegene, ẹ ạ kọu dogọu guo delei kahạ degemọu.

2

Timoti ẹme Yesu Kelesuhạ ami o bolọdo dalạyedei

1 Mạ dihi, nạ nelẹdo dege tafala, Yesu Kelesuhạ nạ
habaguguegu kahạ degemọu.
2 Godihạ tạ, ạ o sụdo kediạmokọu hehegie tobọu mọu nạne
dudi kẹme nạ kegenọu fimại dọụdo dege o kediạmokọu
hehegie tobọu ba, diạne o ilo kediạmokọu kuhe hehegie
tobolọu.
3 Nạ hagi dugubabe, nạ Yesu Kelesuhạ ami o bolofẹi kẹnọu
tefele tafalali, eibọu de hagi kẹ hebeleba dabai degemọu
ime.
4 Ami o kediạge dabai tabọu de degele idiyo mei, ami
dabainọu degele idi, die hiye ohạ hohọ degeyadomọu.
5 Nebe, o tae ẹbukọu fọụkua ile foloba, hebe bolọdo
molo□uye. Kẹnọu si fọụkuayediliya kẹ i ho fogọu babe, hebe
bolọdo kẹme ẹ ta molo□u mei.
6 Hebe hai obọu tahạ dabai hiyedo degeleba, ẹ hebe
hai bologuạdo dia dalali suwi degeibabe, nalẹ segei kẹme
yo□ubukọu mo□uba, o ilo kelebe habage mo□uyedei.
7 Ạ kẹ tobou kokọu nạ defẹido fimọụbabe, Hiye Ohạ
degeiye, nạ tạ kahạ sibigẹ kẹ olọu fẹido tawale.
8 Nạ Yesu Kelesube totọu degeda. Ẹme hiye o Devithạ hụti.
Ẹ tolo imọu, Godihạ haguạgi kahạ tạ uwo bolofẹi kẹ ạ tobọu
di.
9 Ạ tạ kẹ hehegie tobọu di kahạ degemọu, ạ hagi hiyedo
dugulugi, midihọ kasagại milọu di o bagama, didiọ mosọdu
duwo kuhẹ. Kẹnọu si Godihạ tạbe didiọ degeli mei.

10 Kegemo͡u, a̱ hagi̱ ke̱ gogogulube, o sasa̱i̱ Godiha̱
makai kedia̱ dogo͡u gulamo͡u degeli. Dia̱ne Yesu Kelesuha̱
mamo͡uba, yo͡u e̱ hoho̱ koko͡u tofousogo tofousogo tofo͡u
mabadomo͡u.
11 Ta̱ ko͡ume damale̱do ta̱,
Di Yesubo͡u de tofigiei debabe, haba gehe̱ dege e̱bo͡u de
tofolo͡u ile.
12 Di hagi̱ haguba mo͡u duguo fofoguemo͡u ibabe, di e̱bo͡u de
hiye o degema, sa sa olo͡u fe̱i̱ dia dalaguale.
Dige e̱me tewe meiyode tobolo͡u ibabe, e̱ge dine tewe
meiyode tobolo͡u.
13 Di damale̱do ko͡u degeleyodei ke̱ dege ho fogo͡u mo͡u be,
e̱no͡u si yo͡u ko͡u degeleyodei ke̱me damale̱do degedi.
Yobe, e̱ yo͡u e̱ fima̱i̱ ta boho͡u diyo mei kaha̱ degemo͡u.

Timoti e̱me dabai nele̱do dege degeligi, damale̱do Godiha̱ dabai degedi o degeyedei

14 Na̱ o sasa̱i̱ kedia̱moko͡u Godiha̱ ta̱ hehegie tobolo͡u
be, ta̱ a̱ na̱moko͡u nalolu̱ ko͡une hehegie tobo͡u. Godiha̱
dihi̱le koko͡u na̱ dia̱moko͡u egele tobolo͡u be, ta̱ sibige̱ mei ta
tobolo͡u ba ta̱e biyadamabeede. Ta̱ kegei kaha̱ge o ta dogo͡u
gulo saga̱i̱ mei, damale̱yodei ke̱no͡u makodi.
15 Na̱ Godiha̱ dabai degelebe, midiho̱ do̱u̱do ke̱no͡u milo͡u
laba dege de, Godiha̱ bolo̱doyode tobo͡u yadeba. Na̱
damale̱do ta̱ ke̱ hehegie tobolo͡u be, bologua̱no͡u do hehegie
tobo͡u de, na̱ Godiha̱ dihi̱le sidifi degeiye deba.
16 Ta̱ kagei kagei, Godiha̱ tagali mei ke̱me na̱ tobeko͡u
mugu. Yobe, ta̱ kegegai kaha̱ degeiyege o sasa̱i̱ kedia̱me Godi
to͡u fogo͡u fogo͡u yolugi, ahudo degeli kaha̱ degemo͡u.
17 Ta̱ kasaga̱i̱ dia̱ hehegie tobolo͡u idi ke̱me kolo kai do
kaha̱ hui̱ tabalemo͡u, to͡u olo͡u fe̱i̱ makodi ke̱ saga̱i̱. O
Himeneus dilie o Filetus diliebe ta̱ kasaga̱i̱ kegei ke̱no͡u
hehegile idi.
18 Dilie damale̱do ta̱ ke̱ to͡u fogo͡u mo͡u, ogo͡u gai egei
ko͡u gue tobolo͡u idi, Godiha̱ge tofigiei o sasa̱i̱ kedia̱me ko͡u
hagua̱gima mei degeiyode tobolo͡u idi kaha̱ge, o sasa̱i̱ ilo
kedia̱ damale̱yodei ke̱ makolo ili.
19 Ke̱no͡u si Godiha̱ e̱ mosо̱ kaha̱ moutibe ko͡u fofoguema
mei degei. Mouti kako͡u be ko͡u gue nala̱i̱ dala,
Hiye Oha̱ge yo͡u e̱ o sasa̱i̱be olo͡u fe̱i̱ yo͡u ko͡u tewe. *Namba 16:5*
Nala̱i̱ tabe kuhe̱,

O koyohạ Godihạ hụ hebele fogubabe, ẹge midihọ dọụdo
mei kẹme tobekou muguyedei.
20 Mosọ hiye kodu meleki sụdo kẹ dalaguabe, sele igi
golbou, silvabou deye milou gaiyenou dalagua mei. Haba
hebebou, mihịbou deye milou gaine dalagua. Ilo kelebe
bolọdo, yoti kẹlege nalẹ sama nalạ idi. Haba ilo kelebe
sibigibou, kokou be nalẹ sadiyo mei.
21 Nebe, o koyohạ midihọ kasagại olou fẹi tobekou
muguoba, ẹ duledu sibigi olou fẹi kẹ igisema mei degeibabe,
ẹme meleki bolọdo kẹ sạ degei, mosọ obou kahạ bi bolọdo.
Hiye Ohạ ẹmokou dabai nelẹ, yo□u ẹ dabai bolọdo kẹ
degeyadeba.
22 Nạge midihọ kasagại, o gisiai kediạ milou ga idi kẹme
tobekou muguoba, midihọ dọụdo kẹnou sesele i. Godikou
damalẹyodema, o sasại tagaleba, amafẹinou dala. O sasại,
Hiye Ohạ hụ hebele fogulo idi kediạ degele idi sagại kẹnou
tefele nạne kege dege. Diạme die duledube sibigi ta dala
mei.
23 O totou degele i kediạ tạ kasagại tobolou idi kẹme
nạ hobou duda, nạne diạbou de tạe biyeiye deba. Tạ diạ
tobolou idi kẹme sibigẹ meido.
24 Hiye Ohạ dabai degedi oyege o ilo kelebou de tạe
biyada, o olou fẹi kediạmokou midihọ bolofẹinou hehegie
de. Haba o tae midihọ kasagại nạmokou milou babe, nạ
hobou gofou degeda, Godihạ tạnou bologuạdo hehegie de.
25 O tạ dudiyo mei kediạmokou be, nạge amafẹi
hehegiemou i. Kegeibasi, Godihạ degeiye, die fị boholou ba,
damalẹdo tạdade tawale ile sạ degei.
26 O kegele i kediạme Tamạhạ tou dalagua, yo□u tagali
sagại kẹnou degemabadomou. Damalẹdo tạ kẹ duloba, fị
bohou basi, Tamạhạ salẹmạiye tou dala kẹ tou fogou ba
kama fosigile.

3

Uwage sabiyamou ile kelegebe, o sasại sụdo midihọ kasagại milou ga ile

1 Nạ ko□unou tawa, uwage sabiyamou ile kelegebe, hagị
hiyedo dugumou ile.
2 Hagị kẹme, o sasạiye midihọ kasagại hiyedo milou ga
ile, yo□usienou tagadi midihọ, sele tagadi midihọ, yo□u ẹ
hụ hiye degemou, ẹnou si tewe oyodedi midihọ, o sasại

huyafẹi degedi midihọ, aye adiọu tạ dudiyo mei midihọ, bolofẹiyode tobọu diyo mei midihọ, Godihạ midihọ dafa idi midihọ kegele i olọu fẹido.

3 Diạ o sasại tagale ile mei. O tae diạmokọu hagi nẹibabe, diạge ta gebe meiyodele ile mei. Midihọ diạ milọu ga ilebe, tobe tobọu di midihọ, tọu e tagadi midihọ kasagại kẹ akogudiyo mei midihọ, o wodi midihọ. Midihọ bolọ kẹ ta tagale ile mei.

4 Yogo ho o kediạmokọu sesegudi midihọ, totonọu gofo□u degedi midihọ, ẹsi bolọdade tawadi midihọ kẹnọu milọu ga ile. Kegele iligibe, Godi tagale ile mei, sa sibigẹ o sasạiye degedi midihọ kokọu nọu hohọ degele ile.

5 Mogouyenọu Godihạ midihọ milolọu yode tobolọu ile, kẹnọu si Godihạ dedẹi kẹ diạ ta tawale ile mei. Nạ o kegele i kediạbọu de siada.

6 O kegele i kediạ mosọ ta mosọ ta amafẹi ya fologa ogọu ga tobọu mọu be, sasại totọu degele i kediạge die tạ dulomọu sesele idi. Yobe, sasại kegele i kediạme midihọ kasagại milọu gai kahạ hagi hiyedo dege dalaguali, midihọ kagei kagei, sibigẹ mei kẹnọu tagale idi.

7 Sasại kediạge tạ gehẹ gehẹ kẹnọu tawalamọu degele iligibe, damalẹdo tạ kẹme ta tawale idiyo mei.

8 Afu kelege, o Janes dilie o Jambres dilie Moses akogu* sagại kẹnọu tefei, ogọu gai egei tobọu di o kediạne tạ damalẹdo kẹ akogulo idi. O kegele i kediạme totọu degele inọu. Godihạ die damalẹyodei kẹ tefele dugube, diạ olọu fẹi mihịkọu fiyasigeimọu dugu.

9 Ogọu gai egei kamahạge, sa sa olọu fẹi tefele sagại mei. Yobe, o sasạiyege ogọu gai egei tobolọu idi o kediạ tạbe totọu degei tạdade tawale ile kahạ degemọu. Afu o sasạiye o bolọụ dilie tạ totọu degei tạ kẹ tobolọu imọu dulo tawale i sagại kegenọu tawale ile.

Timotihạge Godihạ tạbe nelẹdo dege tọu yedei

10 Nạnọu si tạ ạ hehegiedi kẹme kọu tewe. Midihọ olọu fẹi ạ milọu gadi kẹne nạ kọu tewe. Ạ degelamọu degeli kẹbọu, ạ damalẹyodei kẹbọu, dabai degele dafadiyo mei kẹbọu, ạ o sasại tagadi kẹbọu olọu fẹibe nạ kọu tewe. Ạ hagi mọu duguo fogọu di kẹne nạ kọu tewe.

---

* **3:8 3:8** Kisim Bek 7:22, 9:11

11 Sa Antiokbou, sa Aikoniambou, sa Listrabou kele tie
o kediạ ạ makolamou degele i.* Hagi hiyedo ạ dugumou
haguei olou fei kẹme nạ kou tewe. Kẹnou si Hiye Ohạ ạ
dogou gumou, ạ teli mei dala kuhẹ.
12 Damalẹdo, o Yesu Kelesubou de dalali, Godihạ midihọ
kẹ milou goumou be, o kẹme oe makolamou degele idi.
13 O midihọ dọụdo mei milou ga idi obou, ogou gai egei
tobolou idi obou olou fei kediạ midihọ diạ milolou idi kẹme
hiyedo degeli. Diạ omokou ogou ga tobolou imou be, haba
obene diạmokou ogou ga tobolou idi.
14 Nạnou si, tạ nạ dulomou damalẹyodei kẹme defeido
tolou dala, nạ hehegiedi o eibe no□u kou tewe kahạ
degemou.
15 Tạ Godihạ kuguokou nalạga i kẹme nạme dihi huyadefei
kelege yoma tawagamou hagulugi, ifi nạ tewe, nạme
Yesu Kelesukou damalẹyodei kahạ degemou, Godihạ nạ
mamolo□u.
16 Duo Bolofeihạ degeiye, Godihạ tạ, kuguokou dala
olou fei kẹ o kediạ kuhe nalạga i. Godihạ kuguo kahạ
dabaibe kou gue, o sasai hehegiedibou, midihọ kasagai kẹ
dọụsusudibou, egele tobou dibou, haba dọụdo midihọ olou
fei kẹ hehegie tobou dibou de.
17 Kegei degemou, Godihạ tạ kahạ degeiye, yo□u ẹ dabai
degele idi o di midihọ bolọdo olou fei kẹ defeido tolou ba,
dabai bolọdo olou fei kẹ kuhe degega ile.

4

Timotihạge Godihạ tạbe nelẹdo dege hehegieyedei

1 Yesu Kelesuhạ haguaba, sa sibigẹ ko□u wolou dalali, o
sasai teli mei sosou dalaguabou, tofigieibou de tạ sale. Kegei
kahạ degemou, ạge Godibou Yesu Kelesubou dilie dihile
kokou ạ nạmokou nelẹdo dege tobolou kuhẹ.
2 Nạge Godihạ tạbe o egei duyo meibou, egei dulo hohọ
degeli obou kediạmokou defeido hehegie tobou. Nạ hehegie
tobolou be, midihọ kasagai milou ga idi kẹ dọụsusuloba,
dedei sasagie tobou de. Nạ dabai degelebe hobou dafada.
Godihạ tạ defeido hehegie tobolou dala.
3 Damalẹdo, habagebe, o sasai kediạ Godihạ tạ dọụdo kẹ
dulobe dafa ile. Tạ dio□u tagali sagai kẹnou dulaba, diạ

* **3:11 3:11** Dabai 13:14–14:20

hehegiedi o sụdo haguisouba haguasie, sa sibigẹ tạ gehẹ
gehẹ kẹ hehegieiba dulo ile.
4 Diạ tạ damalẹdo kẹ tobekou muguoba, tạ sibigẹ mei
kẹnou dulo sagai degele ile.
5 Nạnou si defẹido fimạba, fị gofo□ụdo dege dabai dege.
Hagi dugubabe, dafada. Tạ uwo bolofẹi kẹ damalẹyodili
mei o sasại kediạmokou hehegie. Damalẹdo, dabai olou fẹi
Godihạ nạmokou tobolou kẹme dege.

Pol ẹ tolo hafẹi degei

6 Ạ nạmokou Godihạ dabai defẹido degeyede tobolou kahạ
yobe kou gue, ạme tolo iladi. Ạme Godikou tigi kolo huẹi
gofo□ụdo kẹ sou gudi* sagai kẹnou tefele, mạ kafei kege
sou guba, ạ fogou ile.
7 O tae ẹbukou fọụkua ile folodi sagai kẹnou tefei,
ạne ạbukou tofou mou hagulugi felẹi, ạ Yesu Kelesukou
damalẹyodeibe tou fogou li mei dala kuhẹ.
8 Kegemou, uwage sawisiale kelege, hebe bolọdo ạ molo□ụ
dala kẹme Hiye Ohạ ạmokou nelẹba tobolou, ạge nạme
dọụdo o dalamou duguyodele. Tạ sai fidi o dọụdo kahạ
ạmokou kẹ tobolou kegenou be, haba o olou fẹi ẹ haguale
kẹ dia dalaguadi kediạmokou ne kegenou tobolou.

Timoti ẹ Polkou toto haguayedei

9 Nạ ạmokou toto hagualaba dege.
10 Yobe, o Demashạ ạ tou fogou, sa Tesalonaikakou
fogou i, ẹme sa sibigẹ ko□ụmahạ midihọ kẹnou tagali
kahạ degemou. O Kresens ẹne sa Galesiakou fogou imou,
Taitusne sa Dalmesiakou imou dei.
11 Lukhạnou si ạbou de dala. Nạ Makne wolou hagua,
yobe ẹsi ạ dogou guo Godihạ dabai degele sagai kahạ
degemou.
12 Ạ o Tikikus tobou mou sa Efesuskou i.
13 Nạ hagulugi, sa Troaskou felẹba mạ yukuei sasado,
o Karpushạ mosọkou fogou kẹ malạba kuhe hagua. Mạ
kuguone mo□ụma hagua. Ilo kelebe wai sipsip kolo kokou
nalạgai kẹne mo□ụma hagua. Totou degeda.
14 Sele igi kopa dabai degedi o Aleksanderhạ ạmokou
midihọ kasagai hiyedo milou kahạ degemou, Hiye Ohạ
ẹmokou hebe kasagai kẹ nelẹ.

---

* **4:6 4:6** Namba 28:7

15 O koko͡u be nạne no͡u tawaibo͡u, ẹ gofo͡u degemo͡u, tạ
da hehegiedi kẹ akogu kahạ degemo͡u.
16 Ạ tạ sai koko͡u yoma tạ tobou kelegebe, ạme mạsofẹi
delei, o tahạ ta ạ dogo͡u guo tạ tobo͡u li mei. O olo͡u fẹi ạ to͡u
fogo͡u yai. Godihạge kẹme mo͡u duguo fogo͡u babe bolọ.
17 Kẹno͡u si Hiye Ohạ ạbo͡u de dogo͡u guo tafalali, ạmoko͡u
dedẹi sasagiei, ạ ẹ tạ olo͡u fẹi kẹ tobo͡u ba, sa sa o sasại kediạ
dumabadomo͡u . Hiye Ohạ ạ dogo͡u gumo͡u, ạme fuse hiyedo
laionye ta woumo͡u teli mei dala kuhẹ.
18 Midihọ kasagại milo͡u ga idi o kediạ ạ walaba degeibabe,
Hiye Ohạ ạ dogo͡u guo malạ ile hebenito͡u wolo͡u dalale. Di
ẹmoko͡u hohọbolo͡u no͡u dalame. Damalẹdo.
19 Nạ Prisila dilie, ẹ mạ Akwila diliebo͡u, Onesiforushạ
soso͡u bo͡u diạmoko͡u agali bolofẹiyode tobo͡u.
20 O Erastusbe sa Korinko͡u no͡u kege delei. O Trofimus
ẹme sa Miletusko͡u do tilamo͡u ạ kuhe fogo͡u haguei.
21 Nạ toto hagualaba dege, kuliobo͡u wi hiyedobo͡u
haguaba nạ akoguye deba.
O Yubulusbo͡u, o Pudensbo͡u, o Linusbo͡u, sasại Klodiabo͡u,
damalẹyodele i o sasạibo͡u diạ nạmoko͡u agali bolofẹiyode
tobolo͡u ili kuhẹ.
22 Hiye Ohạ nạbo͡u de dalale. Ẹ habagugueibe nịbo͡u de
dalale.

Egei Polhạ
Taituskou
Nalạma Neị

Tawale Tạ

O Taitus ẹme Juda o mei, sa ta o, ẹme Yesu Kelesukou damalẹyodema, Polbou de dabai degemou siadi. Polhạ ẹmokou kuguo kou nalạma neị kelegebe, ẹme tọ tibi sa Kritkou damalẹyodei o sasạị wolou delei.

Sa Krit o sasạị kediạme midihọ bolọdo ta milou gadiyo mei kahạ degemou, Polhạ Taituskou, sosikou widio o kolugi maka degegayede tobou. Haba tabe, odobou, sobou debou, o gisiaibou, dabai degele idi o sasạibou olou feị kediạme midihọ bolọnou milou gamabeedema hehegie tobou yedei.

Polhạ Taituskou nalạma neị kahạ sibigẹ sagạị kẹnou be o Timotikou ne nalạma neị.

Dabai kuguokou be, hụ Taitusbe ta dala mei. Tewe o ilo kelege o Sailas ẹ hụbe bolọụ, tabe Sailas, tabe Taitus sạ degei tawale ili. Kegei degemou, di o Sailas ẹ dabai degedi, Dabai kuguokou husoudibe kẹme Taitus ẹ degedinou, kẹnou si dige kẹme defẹịdo ta tawale iyo mei.

Kuguo Taitus kouumahạ sibigẹ kahạ widio tạ hiyebe tanou feị dala.

Taitushạ tọ tibi sa Krit tie o sasạị kediạ damalẹyodei kẹ dedẹị sasagieba dọụsusuyedei

(Tạ Hiye 1–3)

1 Ạme Pol, Godihạ dabai degedi o, Yesu Kelesuhạ tạ-bolofẹị-malạ-siadi-o. Ẹ tobou mou, ạ sa sa siadibe, o sasạị, Godi you makai kediạ damalẹyodei kẹ dedẹị sasagieba, Godihạ tạ damalẹdo kẹ hehegieiba, o sasạị kediạme tawaleba, Godihạ midihọnou milou mabadomou.

2 O koyohạ damalẹyodema, nelẹdo dege dalali, damalẹdo tạ kẹ tawaibabe, o kẹme tofousogo tofousogo tofolou kẹne dia dala. Sa sibigẹ kou milou li mei kelege, Godihạ you ẹ o sasạibe tofousogo tofousogo tofolou yodema makai. Da kou tewe, Godihạge ogou ga tobou diyo meido.

3 Kegemou̱, sawisiei yo□u̱ kou̱ makai kelegebe, da Mamo̱u̱
O Godiha̱ tobou̱ mou̱, a̱ ile, e̱ ta̱ ke̱ hehegie tobou̱ mou̱, e̱ ta̱
tama̱ dege dala kuhe̱.
4 A̱ ma̱ kuguo ko□u̱ nala̱ma, Taitus na̱mokou̱ neli̱ kuhe̱.
Na̱me ma̱ dihiyodili, da fi̱ tanou̱ dege dalali damale̱yodei
kaha̱ degemou̱. Aye Godibou̱, da Mamo̱u̱ Hiye O Yesu
Kelesubou̱ dilie na̱mokou̱ habaguguegubа, na̱ bologua̱do
dalayadomou̱.

Taitus na̱ sosikou̱ widio o bolo̱do ilo kele maka

5 A̱ge na̱me to̱ tibi sa Kritkou̱ dalamou̱ tou̱ fogou̱ ilamou̱,
na̱ da dabai degema mei degeligi, sa sa olou̱ fe̱iya ke̱, a̱ afu
kou̱ tobou saga̱i kege, sosikou̱ widio o kama maka degega
iyedei.
6 Sosikou̱ widio oyege midiho̱ do̱u̱donou̱ milou̱, o
sasa̱iyege e̱ midiho̱ kasaga̱i ta milou̱ ba dugulo iye.
E̱me sasa̱i tanou̱ fe̱i huyede. E̱ sisigo̱ dia̱ne olou̱ fe̱i
damale̱yodemabeede. Dia̱ midiho̱ kasaga̱i ta milou̱ ga iligi,
aye adiou̱ dilie ta̱ ta tobekou̱ mugudama.
7 Godiha̱nou̱ o ta tobou̱ mou̱ ile, damale̱yodei o sasa̱i
wolou̱ daladi kaha̱ degemou̱, o ke̱me midiho̱ do̱u̱donou̱
milou̱, o sasa̱iyege e̱ midiho̱ kasaga̱i ta milou̱ ba dugulo
iye deba. E̱ yo□u̱ e̱ fima̱iya ke̱nou̱ degeleba toto gofo□u̱
degedayede. Tigi kolo hue̱i gofo□udo ke̱ na̱da, fi̱ totou̱
degeiye deba. Gofo□u̱ degeba, biyadayede. Sele hiyedo
molo□u̱ tagadayede.
8 Bolofe̱ibe kou̱ gue, o tae e̱ mosо̱kou̱ hagubabe,
fele̱yedemaba, hoho̱ degeyede. Midiho̱ bolo̱ milou̱ di ke̱nou̱
tagayede. Yo□u̱ e̱ tou̱ e tagai saga̱i ke̱nou̱ degedayede.
Godiha̱ midiho̱ bolofe̱i ke̱nou̱ seseyede. Yo□u̱ e̱ fima̱i ke̱me
defe̱ido dia dalayede.
9 Damale̱do ta̱ a̱ hehegiedi ke̱nou̱ dulo seseyede. Kege
degeleba, e̱ damale̱do ta̱nou̱ omokou̱ hehegie tobolou̱ ba
dede̱i sasagieyede. Haba o ile kele e̱ ta̱ ke̱ dulo i ho fogou̱
ba, ta̱ gehe̱ gehe̱ tobou̱ babe, e̱ge die ta̱ ke̱ do̱u̱sususuloyode.

To̱ tibi sa Kritkou̱ be o sasa̱i kedia̱ damale̱yodei ke̱ makodi o su̱do deleiguei

10 Na̱ damale̱yodei o sasa̱i wolou̱ daladi o maka degega
i. Yobe, sa Kritkou̱ be, Godikou̱ damale̱yodei o su̱do kou̱
dalaguaye, ke̱nou̱ si dia̱ defe̱ido dulo sesediyo mei. Dia̱
ta̱enou̱ tobolou̱ mou̱, ogou̱ gai ta̱nou̱ tobolou̱ ili. O kegele

i sụdo kediạme Juda o kediạ kolo diafigile idi midihọ kẹne sesele idi.*

11 Diạ tạ hehegiedamabeedei kẹme diạ sele molo͡u tagamo͡u hehegile idi. O sụdo, die soso͡u bo͡u olo͡u fẹị kediạme ogo͡u gai tạ kẹ dulo sesele iligi, mihịko͡u fiyasigili. Nạge o kediạ ogo͡u gai tạ kẹ hehegie tobolo͡u ili kẹ fogo͡u mabeedema sima tobo͡u.

12 Tewe hiye o, die sa Krit tie o tano͡u tahạ ko͡u gue tobou, Sa Krit o kediạme ogo͡u gai tạ tobolo͡u idi o. Gofo͡u degedi midihọ, sị soye dege kege gofo͡u hiyedo degele idi. Dabai ta degele idiyo mei. Nalẹ hiyedono͡u nalạ idiyode tobou.

13 O kahạ toboube damalẹdo. Kegei degemo͡u, nạge sa Krit tie o sasạị kediạmoko͡u tạ gofo͡u dege egele tobo͡u, Godihạ tạ damalẹdo kẹno͡u dulo seseleba damalẹyodemabeede.

14 Kegeligi, diạme Juda o ei ko͡u guai o kediạ tạbo͡u, kuolo͡u tạ kagei kagei kẹbo͡u de duye domo͡u. Tạ kegei kẹ hehegie tobo͡u di o kediạge damalẹdo tạ kẹme tobeko͡u muguomo͡u kuhe ogo͡u ga idi.

15 O ta Godihạ dihịle koko͡u sibigibo͡u mei debabe, nalẹ ta kuolo͡u degele mei. Nalẹ sibigibo͡u mei, olo͡u fẹị bolọ, nalẹno͡u. Damalẹyodili mei o kahạno͡u si, Godihạ dihịle koko͡u midihọ sibigi degei kẹ milo͡u ba, bi olo͡u fẹị sibigibo͡u dalaba, yo͡u ẹ fịbo͡u, ẹ duledubo͡u de sibigibo͡u dala kahạ degemo͡u.

16 Ogo͡u gai egei o kediạ tobo͡u dibe, eibe Godi ko͡u teweyode tobolo͡u idiye, kẹno͡u si midihọ diạ milo͡u golu koko͡u ge di duguo tawalibe, diạme Godi tobeko͡u mugulo i odade tawale ili. Kasagạị hiyedo, diạme o bolọ mei, tạ dudiyo mei o. Diạme midihọ bolọ ta milolo͡u sagạị mei.

2

Odo sobo͡u de kediạge Godihạ tagale sagạị kẹno͡u degema

1 Nạge o sasạị kediạmoko͡u be Godihạ tạ damalẹdo kẹno͡u hehegie, diạ dulo sesemabeedema.

2 Nạ Godihạ tạ hehegiligibe, ko͡u gue tobo͡u, odo diạma, fị totoo͡u degedi tigi kolo huẹị gofo͡udo kẹ nạdamabeede. Amafẹị dalaguali, midihọ dọụdo kẹno͡u milo͡u gama. Dio͡u die to͡u e tagai sagạị kẹno͡u degedamabeede. Diạme Godihạ

* **1:10 1:10** *kolo diafigile idi midihọ* - Nạ kuguo *Galesia 2:3 kahạ tawale tạ* kẹ duguoba, haba *Galesia 6:15* kẹne dugu.

tạ̱ damalẹ̱do kẹ̱nõ̍u dulo sesele iligi, omokõ̍u solõ̍u do degeba, nelẹ̱do dege dalamabeede.

3 Nebe kẹ̱nõ̍u tefele, sobõ̍u de kediạ̱ne Godihạ̱ tagale sagạ̱i̱ kẹ̱nõ̍u degele dalamabeede. Tobe tobõ̍u damabeede. Fi̱ totõ̍u degedi tigi kolo huẹ̱i̱ gofo□udo nạ̱damabeede. Midihọ̱ bolọ̱ kẹ̱nõ̍u hehegiemabeede.

4 Kegei degemõ̍u, sobõ̍u de kediạ̱ge sasạ̱i̱do ilo kediạ̱ die mạ̱bõ̍u die sisigọ̱bõ̍u kẹ̱me solõ̍u do degemabeedema hehegie tobõ̍u mabeede tobõ̍u.

5 Kegeligi, dio□u die tõ̍u e tagai sagạ̱i̱ kẹ̱nõ̍u degeleba, Godihạ̱ dihi̱le kokõ̍u sibigi ta deleiye deba. Die mạ̱bõ̍u sisigọ̱bõ̍u olõ̍u fẹ̱i̱ dia dalali, midihọ̱ bolofẹ̱i̱nõ̍u diạ̱mokõ̍u milõ̍u gamabeede. Die mạ̱hạ̱ tạ̱ kẹ̱ dulo sesemabeede. Kege degeibasi, Godihạ̱ tạ̱be oe susuga tobolõ̍u sagạ̱i̱ dugulo mei.

O gisiai kediạ̱ge Taitushạ̱ midihọ̱ bolọ̱ milõ̍u gouba kẹ̱ duguo sesema

6 Nebe kẹ̱nõ̍u tefele, nạ̱ o gisiai kediạ̱mokõ̍u hehegilebe, diạ̱ne dio□u die tõ̍u e tagai sagạ̱i̱ kẹ̱nõ̍u degedamabeede.

7 Nạ̱ kagei kagei ta degelababe, midihọ̱ bolọ̱nõ̍u milõ̍u, o gisiai kediạ̱ duguo sesemabeedema. Nạ̱ Godihạ̱ tạ̱ hehegie tobolõ̍u gibe, ogõ̍u gai tạ̱ kasagạ̱i̱ dege tobolõ̍u ba yạ̱da. Godihạ̱ tạ̱ bologuạ̱do hehegie tobõ̍u de.

8 Nạ̱ tạ̱ damalẹ̱do kẹ̱nõ̍u hehegie tobõ̍u basi, ho oe nạ̱mokõ̍u ta tobolõ̍u mei. Damalẹ̱do, nạ̱ tạ̱ dọ̱ụ̱donõ̍u tobõ̍u babe, damalẹ̱yodili mei o kediạ̱ ta gofo□u dege sima tobolõ̍u mei, diạ̱ sidifi degele ile.

Dabai degele idi o kediạ̱ die boseḥạ̱ tạ̱ dulo sesema

9 Nạ̱ge Godihạ̱ tạ̱be kõ̍u gue hehegie tobõ̍u, dabai degele idi o kediạ̱ge die boseḥạ̱ tobolõ̍u be defẹ̱i̱do dulo sesemabeede, die boseḥạ̱ duguo tagayedema. Kegeligi, diạ̱ gofo□u dege die boseḥạ̱ tạ̱ kẹ̱ sima tobouye domõ̍u.

10 Die bose diạ̱ bimạ̱i̱ kẹ̱ hiyou mo□udamabeede. Hiyou mo□u ho fogõ̍u basi, bose kediạ̱ge diạ̱me hiyou mo□udiyo mei o sasạ̱i̱dade tawale, di Mamọ̱ụ̱ O Godihạ̱ tạ̱, di hehegiedi kẹ̱me tạ̱ bolọ̱dodade tawale ile.

Dige Godihạ̱ midihọ̱ kẹ̱nõ̍u milõ̍u gaba, Kelesuhạ̱ haguale sawisiei kẹ̱nõ̍u dia dalaguame

11 Di tewe, Godihạ̱ge o sasạ̱i̱ olõ̍u fẹ̱i̱ kediạ̱ habagugueimõ̍u, ẹ̱ solõ̍u do degedi midihọ̱ kẹ̱ kuhe tamạ̱

degei. Solou do degedi midihọ kokou ge di tawalibe, Godihạge o sasại olou fẹibe sasale mamolo unou dadele ili.
12 Godihạ di habaguguemou, ẹ mamo udi midihọ kẹ dimokou hegili kahạ, di ẹ tobekou mugudi midihọbou, sa sibigẹ ko u tagadi midihọ kasagạibou olou fẹi kẹme tou fogou mabadomou kuhe hegili. Damalẹdo, dibe sa sibigẹ ko umahạ o sasạibou de suluguadiye, kẹnou si Godihạ di habagugueiba, di tou e tagai sagại kẹnou degeiye domou, yo u ẹ midihọ kẹ milou gamabadomou kuhe hegili.
13 Kege hehegiemou suluguali, di Mamọụ O Yesu Kelesukou damalẹyodema, ẹ hohọ hiyedobou de haguale kẹ dia dalagua. Ẹme di Hiye O Godi.
14 Ẹ di dowoye tolo i, di mamalạba, di Godihạ tạ dulo idiyo mei kahạ hebe kẹme igiseiba, dibe yo u ẹ o sasại, sibigibou mei degeba, gehẹnou dalaguali, midihọ bolọdo milou gale kẹnou tagale imabadomou.
15 Tạ, ạ kou le nalại kẹ defẹido hehegie tobou. Godihạge nạme ile ẹ tạ kẹ hehegieyedei kahạ degemou, nạ guẹ degeda, damalẹyodele i o sasại kediạmokou dedẹi sasagieba, egele tobou. Oe nẹ tạ kẹ kasagạiyodeibane hobou duguo fogou da.

3

Godihạ dimokou midihọ bolọ kẹ hegi degemou, dige midihọ bolọ kẹnou milou me

1 Nạ Godihạ tạ hehegie tobolou gibe, o sasại diạmokou kou gue tobou, nịme gamani obou, die dabai degele idi obou olou fẹi kediạ tạ kẹ dulo seseleba, ama dalali, midihọ olou fẹi bolọ kẹnou milou laba degemabeede tobou.
2 Susuga tobolou ba, tạe biyadamabeede tobou . Amafẹi dalali, omokou nịou sie huyafẹi degemabeede tobou.
3 Nạ tewe, afuge di olou fẹibe totou dege dalaguali, Godihạ tạ kẹ dulo sesele ili mei. Dibe Tamạhạ ogou gai kahạ midihọ kagei kagei kẹ milou ga idi. Damalẹdo, di tou e tagadi midihọ kasagạibou, gofo u degedi midihọbou, kona degedi midihọbou olou fẹi kẹ milou ga idi. Di diyou sie yogokou dafoumou dafoumou dele i.
4 Kẹnou si, di Mamọụ O Godihạ di solou do degemou, midihọ bolọdo kẹ dimokou hegimou tamạ degeimou,
5 ẹ di mamọụ. Di midihọ bolofẹi milou gadi kahạ degemou, ẹ di kuhe mamou lị mei. Ẹge di solou do degemou

kuhe mamǫu̱. E̱ di bigi kaha̱ degemo͡u, dibe dihi die̱, e̱ adio͡u ha̱ ebeledo mala̱ fele̱i ke̱ saga̱i degema, Duo Bolofe̱iha̱ degeiyeno͡u di gehe̱ degei dalagua kuhe̱.

6 Duo Bolofe̱i e̱me Godiha̱ tobo͡u mo͡u hagua, di wolo͡u dalamo͡u, nele̱do dege dalagua, di Mamǫu̱ O Yesu Kelesu e̱me e̱buko͡u haguei kaha̱ degemo͡u.

7 Kegemo͡u, Yesu Kelesuha̱ di habagugueimo͡u, di Godiha̱ dihi̱le kako͡u dǫu̱dono͡u dalaguali, fi̱ tofousogo tofousogo tofolo͡u ke̱ molo□u ke̱ dia dalagua.

8 Ta̱ a̱ nala̱i ke̱me dige damale̱dodade tawame.

Na̱ Godiha̱ ta̱ ke̱ hehegilebe, a̱ nala̱i ko□ume defe̱ido tobo͡u . Damale̱do, Godiko͡u damale̱yodele i o sasa̱i kedia̱me midiho̱ bolǫdo ke̱me defe̱ido milo͡u gamabeede tobo͡u. Midiho̱ ke̱me o sasa̱i dogo͡u gudi midiho̱ bolǫdo.

9 Ke̱no͡u si, ko͡u guai o kedia̱ hu̱bo͡u, Mosesha̱ kuolo͡u ta̱ kaha̱ yobo͡u olo͡u fe̱i kako͡u ta̱e biyaba gegadamabeede tobo͡u. Ta̱e biyadi kamaha̱ge di ta dogo͡u gudiyo mei, sibige̱ mei.

10 O taha̱ ni̱me di egei dudi ke̱ to͡u fogo͡u ba, egei gehe̱ dumabeedeibabe, na̱ge o kegei ke̱me egele tobo͡u. Haba o kaha̱ ta̱ ke̱ ta du ho fogo͡u babe, haba egele tobo͡u. Haba egele tobou ke̱ne ta du ho fogo͡u babe, na̱ge o ke̱me mo͡u duguo fogo͡u.

11 O kegei ke̱me a defega sulu, midiho̱ kasaga̱i milo͡u mo͡u sulugi e̱ yo□usie makolamo͡u degeli.

Polha̱ Taitusbe e̱ dugu haguayedei

12 A̱ o Artemasbo͡u, o Tikikusbo͡u dilie tano͡u ta tobo͡u ba na̱moko͡u ile foloubabe, na̱ hobo͡u mosoda, sa Nikopolisko͡u a̱moko͡u toto hagua. Yobe, sa kulio degedi kelegebe, a̱me kele dalali makai kaha̱.*

13 Kuolo͡u yo du o Senas dilie, o Apolos dilie, sa tako͡u yalaba degele ibabe, nale̱bo͡u bibo͡u ali duo kilege mei degeiye deba, na̱ge diliebe defe̱ido dogo͡u gu.

14 Da mogo dia̱me solo͡u do ne̱di midiho̱ defe̱ido milo͡u ba tawamabeedema hehegieme, o sasa̱i ilo kele bi mei degeiye deba. Kegeligi, damale̱yodele i o sasa̱i kedia̱ Godiha̱ midiho̱ milo͡u ho fogo͡u ba, die damale̱yodei sibige̱ dege ho fogouye deba.

---

* **3:12 3:12** Sa kelege, *sa kulio degedi kelegebe,* wibo͡u haguadi kaha̱, mosoleya sulugualebe hagi̱ hiyedo. Kegei degemo͡u, Polha̱ Taitusbe toto kuhe haguayedei, wi hiyedoye e̱ haguale ke̱ akoguye domo͡u.

15 O sasa̱i̱ olo͡u fe̱i̱, a̱bo͡u de ko͡u le dalagua kediа̱ge na̱moko͡u agali bolofe̱i̱yode tobolo͡u ili. Ei mogo dia̱, Yesu Kelesuko͡u damale̱yodele i, sa na̱ dala kele tie kediа̱moko͡u agali bolofe̱i̱yode tobo͡u.

Godiha̱ habagugueibe ni̱ olo͡u fe̱i̱bo͡u de dalale.

Egei Polhạ
Filemonko͡u
Nalạma Ne͡i

Tawale Tạ

Polhạ didiọ mosọko͡u dalali, o Filemonko͡u kuguo ko͡u kuhe nalạma ne͡i. Filemonbe Kelesuko͡u damalẹyodei o. Haba tabe, ẹme bose. Ẹme bi sụdo dala. Ẹ sabe Kolosi. Polhạ kuguo ko͡u nalạ͡ibe, mo͡u yo͡uwa nalal͡i mei. Polhạge Filemonhạ fisimo͡u dabai degedi o Onesimus, sa Romko͡u kama fou kahạ hag͡i kẹ dọụsusulamo͡u kuhe nalạma ne͡i.

Kẹme ko͡u gue, Onesimus ẹ Romko͡u ile, Pol duguomo͡u, ẹ f͡i boholo͡u mo͡u, Hiye O Yesuko͡u damalẹyodei. Dalamo͡u, habage Polhạge ẹme Filimonko͡u boholo͡u mạ iyede tobou. Kege tobo͡u mo͡u, Onesimushạ boholo͡u mạ ilamo͡u degeimo͡u, Polhạ kuguo ko͡u malạ iyedema nalạma ne͡i. Kegeligi, Filimonhạge ẹ dabai degedi o, ko͡u kama fou kahạ degeimo͡u hebe kasagạ͡i kẹ ne͡iye domo͡u kuhe nalạma ne͡i.

Kegemo͡u, Onesimushạ kuguo nalạ͡i ko͡u kuhe malạ i.

Kuguo Filemon ko͡umahạ sibigẹ kahạ widio tạ hiyebe tano͡u fe͡i dala.

O Filemonhạ fisimo͡u dabai* degedi o ta kama fou. Sulugi, Kelesuko͡u damalẹyodeimo͡u, Polhạ tobo͡u mo͡u, ẹ bose Filemonko͡u boholo͡u mạ i

1 Ạme Pol. Ạ Yesu Kelesuhạ dabai degedi kahạ degemo͡u, ạme didiọ degei dala. Da mogo, o Timoti, ele kuguo ko͡u Filemon nạmoko͡u nalạma nel͡i kuhẹ. Nạme ele mogodo, dibe dabai tano͡u degele idi.

2 Elebo͡u de dabai nelẹdo dege degedi o Arkipusbo͡u, sasạ͡i Apiabo͡u, haba damalẹyodele i o sasạ͡i, nẹ mosọko͡u kefegulo idi olo͡u fe͡i kediạmoko͡u bo͡u de, Timoti ele agali bolofẹ͡iyode tobolo͡u kuhẹ.

3 Di Aye Godibo͡u, di Hiye O Yesu Kelesubo͡u dilie n͡imoko͡u habagugueiba, n͡ime bologuạdo dalamabadomo͡u.

---

* **1: (Widio tạ hiye)** ***Fisimo͡u dabai*** degedi o kẹme sele dabai degediyo mei. O kegei kẹme o tae fisimo͡u dabai mo͡u yo͡uwa degedi.

O Filemonhą̱ midihǫ̱ bolǫ̱nõ̱ milõ̱ di kahą̱, Pol ę̱ hohǫ̱ degei

4 Ą̱ge mą̱ Godikõ̱ dihǫ̱ bagą̱ tobolõ̱ gibe, nąmokõ̱ ne
fimąmõ̱, Godikõ̱ bolofę̱iyode tobõ̱ di.
5 Yobe, ą̱ o sasą̱iye tobolõ̱ imõ̱ dudibe, nąme Hiye O
Yesukõ̱ damalę̱yodema, Godihą̱ o sasą̱i kediąmokõ̱ solõ̱
do degediyode tobolõ̱ imõ̱ dudi kahą̱ degeimõ̱.
6 Da mogo degema, Kelesukõ̱ damalę̱yodemamõ̱, ą̱
Godikõ̱ dihǫ̱ bagą̱ tobolõ̱ be, bi bolǫ̱do, Kelesuhą̱ dimokõ̱
nę̱di kę̱ nąne tawayadomõ̱ kuhe dihǫ̱ bagą̱ tobolõ̱.
7 Mą̱ mogo, ną̱ Godihą̱ o sasą̱i kediąmokõ̱ solõ̱ do degedi
kahą̱ge ą̱ dedę̱i sagimõ̱, hohǫ̱ dege dala. Yobe, ną̱ degeiye,
diąne hohǫ̱ dege dalagua kahą̱ degeimõ̱.

O Onesimus ę̱ boholõ̱ mą̱ ile folouba, Filemonhą̱ mogo dege wolõ̱ dalayedei

8 Ą̱ tagalibe, nąme midihǫ̱ daga ta ą̱ Kelesuhą̱ hu̱ya kę̱
fisiba degeyede tobõ̱ lamõ̱ degeliye,
9 kę̱nõ̱ si dabe mogodo kahą̱ degemõ̱, ą̱ amafę̱inõ̱
tobõ̱ ladi. Pol ą̱me Yesu Kelesuhą̱ dabai degemõ̱ haguabe
demõ̱, ifi dabai kę̱ degedi kahą̱, ho o kedią̱ ą̱ tolõ̱ mõ̱
didiǫ̱ degei dala.
10 Didiǫ̱ degei dalamõ̱, Onesimus ę̱ hagua felę̱imõ̱, ą̱
Kelesukõ̱ damalę̱yodei midihǫ̱ kę̱ ę̱mokõ̱ hehegieimõ̱,
ę̱ne damalę̱yodema dala kahą̱ degeimõ̱, ę̱me mą̱ dihi degei.
Mogo, ną̱ mą̱ dihi ę̱ ile, nąmokõ̱ foloubabe, nąge midihǫ̱
bolǫ̱do kę̱nõ̱ hegi.
11 Damalę̱do, afuge ę̱me nę̱ dabai bõ̱ basianõ̱ degediye,
kę̱nõ̱ si ifi ą̱ dugulube, mą̱ dabaibõ̱ nę̱ dabaibõ̱ de
bologuą̱do degelamõ̱ degeimõ̱ dugulu.*
12 Onesimus ę̱me ą̱ tobõ̱ mõ̱ nąmokõ̱ boholõ̱ mą̱ iladi
kehę̱. Kę̱nõ̱ si mą̱ fi̱be ę̱bõ̱ de dalaba ile.
13 Ą̱me tą̱ uwo bolofę̱i hehegiedi kahą̱ dowoye didiǫ̱ degei
kahą̱ degeimõ̱, ą̱ge ę̱me ą̱bõ̱ de dalali, nę̱ timõ̱ malą̱ba,
ą̱ dogõ̱ gulo kę̱ tagali.
14 Kę̱nõ̱ si ą̱ge nąbukõ̱ bolǫ̱yode tobõ̱ ba hobõ̱ kuhe
degelamõ̱. Ą̱ge ną̱ ą̱mokõ̱ midihǫ̱ bolǫ̱ ta milõ̱ yedema
ta fisile tobolõ̱ mei. No□u tagaiya kę̱nõ̱ milõ̱ ga.

---

* **1:11 1:11** Grik tą̱ege, hu̱ Onesimus kahą̱ sibigę̱be, *dabai bologuą̱do degediyodili.*

15 Damalẹdo, Onesimushạ nạ tou̍ fogou̍ ile, huyadefẹi ahudo delei kahạ yobe kou̍ gue, nạ ẹ boholou̍ mo̍ubabe, ẹ nạbou̍ denou̍ dalale sạ degei.
16 Ẹme kou̍ nẹ fisimou̍ dabai degedi o kehẹye, kẹnou̍ si ẹme Hiye Okou̍ damalẹyodema dala kahạ degeimou̍, nạge ẹme nẹ mogodo degeba dalama. Ẹme mạ mogo kou̍ degeiye, kẹnou̍ si ẹ ile, nạmokou̍ foloubabe, ẹme nẹ dabai degedi o bolọdo degeba, haba Hiye Okou̍ damalẹyodei kahạ, nạge ẹme nẹ mogodo degeba dalama.
17 Dabe mogodo kahạ degemou̍, ạ nạmokou̍ ile folouba nạ ạmokou̍ hohọ degele sagại kẹnou̍ tefele, Onesimus ẹ nạmokou̍ ile foloubabe, nạge ẹmokou̍ nebe kẹnou̍ tefele hohọ dege.
18 Ẹ nạmokou̍ bou̍ basia ta degei deba, haba nẹ bi ta ulu mọụ debane, kegei kahạ dowo kẹme ạ nạmokou̍ nelẹ.
19 Pol ạge tạ huyadefẹi ko̍ume mayo̍u mạ dobogo̍uye nalolụ kuhẹ. Onesimushạ nẹ bi ta ulu mọụ debabe kahạ dowo kẹme ạ nạmokou̍ nelẹ. Nạne ạmokou̍ bi ta ulu mọụ. Bi kẹme no̍u nẹ fị, kẹnou̍ si ạge kegei kẹbou̍ tobou̍ lamou̍ degeiyo mei.
20 Mogo, ạ Hiye Ohạ hụya kẹ nạge ạ tagale sagại kẹnou̍ degeyedili. Dabe Kelesukou̍ damalẹyodele i o kahạ degeimou̍, nạge ạ hohọ degele sagại kẹnou̍ dege.
21 Ạ tewe, ạ nạmokou̍ degeyedili kẹme nạge degele kahạ degeimou̍, ạ kuguo ko̍u nạmokou̍ nalolụ kuhẹ. Ạ tewe, ạ nạ degeyedili ko̍ume nạ bologuạdo degele.
22 Ạ tạ haba ta dala. Nẹ mosọkou̍ be ạ tiale timou̍ ta dọụsusu. Yobe, nị dihọ bagạ tobou̍ ba, Godihạ duloba, ạ dogou̍ guba, ạ nịmokou̍ ile, nịbou̍ de dalale kahạ degeimou̍.

Polbou̍ de dabai tanou̍ degele idi o kediạ Filemonkou̍ agali bolofẹiyodele i

23 O Ẹpafras ẹ nạmokou̍ agali bolofẹiyode tobolou̍ kuhẹ. Ẹne ạbou̍ de didiọ degei dala, Yesu Kelesuhạ dabai degedi kahạ degemou̍.
24 Ạbou̍ de dabai tanou̍ degele idi o Makbou̍, Aristarkusbou̍, Demasbou̍, Lukbou̍ diạne olou̍ fẹi nạmokou̍ agali bolofẹiyode tobolou̍ ili.
25 Hiye O Yesu Kelesuhạ habagugueibe nị duledu nị fịbou̍ de dalale.

Egei, O Tahą
Hibru O Kediąmoko͡u
Naląma Ne͡i

Tawale Tą

O tahą kuguo ko͡ u naląma, Juda o kediąmoko͡u ne͡i. Juda obiyei kedią hụ tabe Hibru. O ilo kelege diąmoko͡u hage͡i nẹdi kahą degeimo͡u, kuguo ko͡ u kuhe naląma ne͡i, Yesuko͡u damalẹyodei kẹ to͡u fogouye domo͡u. O kuguo ko͡ u nalą͡i kahą hụ kẹme di ta tewe mei. Tewe oyene tewe mei.

Kuguo Hibru ko͡umahą tą sibigẹ tano͡u tano͡u olo͡u fe͡ibe kuhẹ:

Tą Hiye 1–2
Yesuhąge ẹsol o kediąme gaba feleido dala.
Tą Hiye 3:1–4:13
Yesuhą hụ hiyedo kahąge Moseshą hụ hiye kẹme gaba feleido dala.
Tą Hiye 4:14–10:39
Yesu ẹme hebenito͡u be Godihą midihọ ebele kahą mogo͡u du daladi hiye o degei dala.
Tą Hiye 11–13
Di Godiko͡u damalẹyodemaba, nelẹdo dege tafalaguame.

Yesuhąge ẹsol o kediąme gaba feleido dala

(Tą Hiye 1–2)

Godihą ẹ Dihi tobo͡u mo͡u hagua, dimoko͡u hehegiei

1 Afudo, Godihą tą kẹ di ko͡u guai o kediąmoko͡u yoma hehegiemo͡u hagueibe, yo͡ u habage͡-dege͡le-duguo-tobo͡u di-o tano͡u tano͡u kediąmoko͡u tobo͡u mo͡u dią kuhẹ hehegieimo͡u haguasiei.

2 Ifisi, uwage sawisiei kẹ hafe͡i degeimo͡u, Godihą yo͡ u ẹ Dihi tobo͡u mo͡u hagua, dimoko͡u hehegiei. Afu, ẹ Dihi hagueli mei kelegebe, Godihą nelẹyeno͡u, ẹ Dihihą agudiobo͡u sa sibigẹ ko͡ ubo͡u de milo͡u goumo͡u, Godihąge ẹme sa hiye ko͡umahą bi olo͡u fe͡i kẹ mo͡uyadomo͡u makai.

3 Godibe hohọno͡u. Ẹ Dihihąge ẹ Ayehą hohọ hiyedo kẹ dimoko͡u hohọguono͡u dala. Ẹme ẹ Ayeno͡u tefei dala. Ẹ tąbe nelẹ hiyedo kahą degeimo͡u, bimą͡i olo͡u fe͡i kẹne nelẹdo dege

dalagua. Kegemou, Dihi ẹ haguamou, dibe Godihạ dihịle
kokou dọụdo degemabadomou, midihọ kasagạị di milou
gadi kahạ hebe kẹ ẹ igile muguomou, ẹme hebenikou folo,
Hiye O Godihạ dobogo□u delekou duwo.

Godihạ Dihihạge ẹsol o kediạme gaba feleido dala

4 Hụ, Aye Godihạ ẹ Dihikou ti kẹme hụ hiyedo, ẹsol o
kediạ hụ gabai dala. Nebe kẹnou tefei, Godihạ Dihi ẹme
gaba folodo dalamou, ẹsol o kediạme ẹ hayedu dalagua.
5 Damalẹdo, o tahạ kuguokou nalạịbe, Godihạ kou gue
tobou kẹ nalạị dala,
Nạme mayo□u mạ Dihi. Ifibe ạme nẹ Aye degei. *Buk Song 2:7*
Haba ta toboube,
Ạme ẹ Aye degeiba, ẹme mạ Dihi degeleyodei. *2 Samuel 7:14*
Godihạge ẹsol o kediạmokou be tạ kege ta tobou li mei.
6 Haba tabe, Godihạ ẹ Dihi Wolo kẹ tobou mou sa sibigẹ
kuokou haguei kelegebe, Godihạ kou gue tobou,
Mạ ẹsol o kediạge yubu sugulo fiya duwoli, ẹmokou dihọ
bagạ tobou mabeedei. *Lo 32:43*
7 Godihạge ẹsol o kediạmokou be kou gue tobolou,
Ạ degeiye, mạ ẹsol o kediạme mạ nelẹyenou wi baga
suluguadi.*
Mạ dabai degele idi o kediạme douye wobolou sulugua sagạị
degedi.* *Buk Song 104:4*
8 Kẹnou si Godihạge ẹ Dihikou be kou gue tobou,
Nạme Godi, nạ o sasạị wolou daladibe, no□u kegenou daladi.
Nạ nẹ o sasạị wou ma daladibe, midihọ dọụdo kokou nou
wou ma daladi.
9 Nạge tạ dudiyo mei midihọ kẹme dafadi. Midihọ dọụdo
milou gadi kẹnou si nạ hohọ degedi.
Kegei kahạ degemou, nẹ Godi ạ nẹ hụ hiye folodo tiba,
nạme hiyedo hohọbolou dalayadomou, ạ nẹ widiokou
gusege huẹị kuhe sou gu.*
Nạ hohọbolou be nogo diạ hohọbolou kẹ sagạị mei, gaba
folodo dalayodei. *Buk Song 45:6-7*
10 Godihạ haba ẹ Dihikou tobou,

---

* **1:7 1:7** *Wi*bou, *duo*bou, *fi*bou kẹme Grik tạege tanou feị 'pneuma'-yode tobou di. * **1:7 1:7** Dabai 7:30 * **1:9 1:9** Juda o kediạ dio□u diạ wolou dalale hiye o ebele maka degele idibe, *gusege huẹị ẹ widiletou sou gulo idi*, ẹ hụ hebele fogulo ile kahạ degemou.

Nąme Hiye O. Yomogo͡u do, ną sa sibigẹ ko͡u milo͡u gai kahą,
sa sibigẹ ko͡u nelẹdo dege dala kuhẹ.
Agudio kẹne, no͡u nẹ dobogo͡uyeno͡u milo͡u gai.
11 Sa sibigẹbo͡u, agudiobo͡u de makoma mei degele.
Nąno͡u si makolo mei, nąme no͡u kegeno͡u dalale.
Sa sibigẹbo͡u agudiobo͡u ko͡ume yukuei ko͡u ye kagi fegema
mei degedi kẹno͡u tefele kagi fegema mei degele.
12 Obe yukuei kąi dile tigama mąmo͡u, haba gehẹ kądi sagąi
kẹno͡u tefele, ną sa sibigẹbo͡u agudiobo͡u de boho͡u
gama, gehẹ degele.
Nąno͡u si boholo͡u mei.
Ną dalalebe sadebebo͡u mei, nąme no͡u kegeno͡u dalaleyo-
dei. *Buk Song 102:25-27*
13 Tabe, Godihą ẹ Dihiko͡u ko͡u gue tobou,
Ną mą dobogo͡u delako͡u duwo kẹme kegeno͡u ibe deba,
habage ą nẹ ho o kedią mo͡umaba, nẹ abogo͡u
hayedu kefeguloyodei. *Buk Song 110:1*
Godihąge ẹ ẹsol o kediąmako͡u be tą kege ta tobo͡u li mei.
14 Ẹsol o kediąme ta to͡u bo͡u mei, diąme fi̱no͡u. Diąme
Godihą dabai degedi o. Godihą tobo͡u mo͡u ya, Godi yo͡u
mamo͡u ląmo͡u degeli o sasąi kedią dogo͡u gulo idi.

2

Godihą di mamǫu̱ kẹme sibigẹ hiyedo

1 Godihą ẹ Dihihą hu̱be hiyedo folodo kahą degeimo͡u, tą
di dumo͡u haguei kẹ defẹido tolo͡u seseme, kegeligi di kẹ
doho͡u gouye.
2 Afudo, Godihą ẹ ẹsol o kedią tobo͡u mo͡u ya, ẹ kuolo͡u tą
kẹ Mosesko͡u hehegieimo͡u, Mosesha o sasąi kediąmako͡u nąi
defẹido dulo sesemabeede tobou.* O Godihą tą kẹ gobolo͡u
idi kediąme hebe kasagąi malą idi, Godihą tą kẹ dulo idiyo
mei kahą degeimo͡u.
3 Kegei kahą degemo͡u, Godihą di mamǫu̱be dabai hiyedo
degei kẹ di tobeko͡u mugubabe, di midihǫ kasagąi kahą hebe
kẹme kage gabama ile? Gabale sagąi meido.
Di mamǫu̱be dabai hiyedo degei, kẹme di Hiye O yo͡u
yoma ko͡u gue tobou, ą o sasąi nąi mamolo͡uyode tobo͡u mo͡u,

* **2:2 2:2** Juda o kediąge wa, Godihą tą kẹme ẹsol o kedią Mosesko͡u hehegieiyade tawale iye, kẹno͡u si kegeli meido. Ną kuguo Kisim Bek 19, 20 kako͡u dugu. Godi yo͡uno͡u Mosesko͡u hehegie tobou.

o ilo kediạ dulomou͡, dimokou͡ be tạ kẹme damalẹdo tạyode tobolou͡ i.
4 Godihạ ẹ Dihi tobou͡ mou͡ hagua, midihọ gehẹ gehẹ milou͡ goumou͡, o ilo kelege duguo tawale ibe, tạ Godihạ Dihi ẹ tobou kẹme damalẹdade tawale i. Haba tabe, Godihạ ẹ Duo Bolofẹi tobou͡ mou͡ hagua, damalẹyodele i o sasại kediạmokou͡ bi tanou͡ tanou͡ Godihạ tagaiya kẹ solou͡ do dege fimou͡ i. Kege degei kahạ degeimou͡, Godihạ ẹ Dihihạ tobou kẹme diạ damalẹdade tawale i.

Yesube di Hiye O tanou͡ fẹi, ẹ di mamọu

5 Di tewe, sa gehẹ Godihạ habage milolou͡ yodei kẹme ẹge ẹsol o kediạmokou͡ be ta dia dalamabeede tobou͡ li mei.
6 Godihạ kuguo kodu o tahạ kou͡ gue nalại dala,
O eibe kageiye, nạ eimokou͡ fimạ dala?
Eibe mabou͡ sạ degeiye, kẹnou͡ si nạge ei bologuạdo dia dala kuhẹ.
7 Nạ eibe milou͡ mou͡ be, eibe ẹsol o kediạ hayedu huyadefẹi dala demamou͡, nạ ei hụ hebele fogumou͡, ei hụ hiyedo degei.
8 Nạ bi olou͡ fẹi kefeguo, ei abogo͡u hayedu dogogu dalayodei. *Buk Song 8:4-6*
Godihạ bi olou͡ fẹi kẹ o kediạ dihi kahạ ẹ abogo͡u hayedu dogogube, bi ta fogou͡ li mei. Ifisi dige bi olou͡ fẹi kẹme o kahạ dia dalamou͡ duguyo mei.
9 Kẹnou͡ si di dugulube, Yesu ẹme hụ hiyedo dalamou͡ dugulu. Ẹme ẹsol o kediạ hayedu huyadefẹi dala demamou͡, Godihạ ẹ hụ hebele fogumou͡, ẹ hụ hiyedo degei, yobe ẹ tolo i kahạ degeimou͡. Godihạ habagugueimou͡, Yesu ẹ tolo i kahạnou͡ be, ẹ o sasại olou͡ fẹi di timou͡ kẹ kuhe mọụ.
10 Godihạge bi olou͡ fẹido milou͡ gai. Ẹme bimại olou͡ fẹi kahạ obou͡ . Ẹ tagalibe ẹ sisigọ sụdo hebenitou͡ fologaba, ẹ hohọ kahạ duledu dalamabadomou͡. Ẹ di mamolo͡u hiye o tobou͡ mou͡ migile, do hiyedo duguo tolo i. Tolo ilemou͡, di kuhe mamọụ. Midihọ Godihạ milou kẹme midihọ bolọdo.
11 Yesuhạ degeiye, Godihạ o sasại dibe ẹ biyodei kahạ degeimou͡, dibe Yesu ẹbou͡ de sosou͡ tanou͡ fẹi degei. Ẹ dibe ẹ malạ bobasi diạyodelebe ta guẹ degediyo mei.
12 Yesuhạ Godikou͡ kou͡ gue tobou,
Ạ nẹ hụ kẹ mạ malạ diạbou͡, mạ bobasi diạbou͡ kediạmokou͡ tamạ dege tobolou͡. Diạ kefema duwoguaba, ạ diẹ

feileba, nẹ hụ hebele foguba, diạ dulo ileyodei. *Buk Song 22:22*

13 Haba tobou,
Ạge nạ degegaleyode tobou kẹme degeiba dugulaba baha duwoloyodei. *Aisaia 8:17*
Haba tabe,
Ạme kuhẹ. Godi nẹ sisigọ, no͡u ạmoko͡u nẹi̱ kediạme ạbo͡u de dalaguayodei. *Aisaia 8:18*

Yesuhạ di dogo͡u gulamo͡u sa sibigẹ o bagai

14 O sasại̱, Godihạ Yesuko͡u makamại̱ kediạme sa sibigẹ o kahạ degeimo͡u, Yesu ẹne sa sibigẹ o baga malạ felẹ tolo i, todi kahạ obo͡u o Tamạ makoyadomo͡u.

15 Yobe, o sasại̱ di sa sibigẹ kuoko͡u daladibe, Tamạhạ degeiye, di tolo koko͡u guẹ degele idi. Dibe didiọ degei sagại̱ kẹno͡u tefele dalaguadi. Kẹno͡u si Yesuhạ tolo ibe, di guẹ degedi kahạ didiọ masai sagại̱ kẹ to͡u fogo͡u mabadomo͡u tolo i.

16 Damalẹdo, Yesuhạ tolo ibe ẹsol o kediạ dogo͡u gulamo͡u mei. Abrahamhạ hụti kediạ dogo͡u gulamo͡u kuhe tolo i.

17 Kegemo͡u, Yesu ẹme sa sibigẹ o bagama, Godihạ dabai degele dalali, mogo͡u du daladi hiye o degei,* midihọ kasagại̱ o sasại̱ kediạ milolo͡u idi kahạ hebe kẹ igile muguyadomo͡u. Solo͡u do hiyedo degeba, dabai kege degelebe, dafale sagại̱ mei.

18 Tamạhạ Yesu tefele dugumo͡u, Yesu ẹ hagi̱ hiyedo dugu. Kegei kahạ degemo͡u, o sasại̱ Tamạhạ tefele dugubabe, Yesuhạge diạme dogo͡u gulono͡u.

Yesuhạ hụ hiyedo kahạge Moseshạ hụ hiye kẹme gaba feleido dala

(Tạ Hiye 3:1–4:13)

3

Yesuhạ hụbe hiyedo, Moseshạ hụ gabama folodo dala

1 Mạ mogo diạma, nịme Godihạ o sasại̱. Godihạge nịne hebenito͡u fologaleyodema makamại̱ dalagua. Nị̱ defẹi̱do Yesu tawama, ẹme tạ-bolofẹi̱-malạ-siadi-obo͡u, mogo͡u du daladi hiye obo͡u degeyadomo͡u, Godihạ tobo͡u mo͡u kuhe

* **2:17 2:17** *Mogo͡u du daladi o* kẹme (‘pris’) Godihạ mosọ kodu dabai degedi. Dabai degeimo͡u be, Godibe tageto͡u dalamo͡u, ha o sasại̱ kediạ hayedu dalamo͡u, yo͡uge mogo͡u du daladi.

haguei. Di ẹmoko͡u damalẹyodema, ẹ hụ kẹ tamạ dege tobolo͡u idi.

2 Godihạ Yesu makamạ tobo͡u mo͡u be, ẹge ta dafali mei, ẹ dulo sesei. Nebe, afu Godihạ Moses ko͡u tobo͡u mo͡u, ẹge tạ kẹ dulomo͡u, Godihạ mosọdu bimạị olo͡u fẹị kẹ* defẹịdo dia delei kẹno͡u tefei.

3 Obe mosọ togomamo͡u, o yo͡u ẹ hụ solo͡umo͡u ẹ mosọyode tobo͡u di sagạị kẹno͡u tefei, Yesuhạ hụbe hiyedo, Moseshạ hụ gabama folodo dala. Yobe, mosọ kẹme Yesu yo͡u ẹ mosọ.

4 Mosọ olo͡u fẹịbe obeno͡u togoga i. Kẹno͡u si Godibe bi olo͡u fẹị milo͡u gai o.

5 Mosesbe Godihạ dabai o degei dalali, mosọdu dabai dọụdono͡u degedi. Ẹge Godihạ ẹmoko͡u tobolo͡u kẹ dulomo͡u ta dafali mei. Godihạ habage tobolo͡u dala kẹne ẹ tamạ dege hehegie tobo͡u di.

6 Kẹno͡u si Kelesube Godihạ Dihi, ẹge ẹ Ayehạ mosọbe dọụdono͡u dia daladi. Godihạ ẹmoko͡u tobo͡u mo͡u ne, ẹge dulomo͡u ta dafali mei. Di damalẹyodema, midihọ bolọdo, Hiye Ohạ dimoko͡u degele kẹ dia dalaguababe, dibe Godihạ mosọ, yo͡u dia daladi kẹ sạ degei.

O sasạị Godihạ tạ tobeko͡u mugulo idi kediạme misiholo duwodi sa koko͡u be ta fologale mei

7 Kegemo͡u, Duo Bolofẹịhạ ko͡u gue tobolo͡u,
Ifi, nị Godihạ tobolo͡u ta dulobabe,
8 nịo͡u nị fimạịya kẹ suluguadama.
Afudo, hebe mei mihịno͡u sa koko͡u ge, Godihạ nị ko͡u guai o kediạmoko͡u tefele dugumo͡u be, o kediạge Moseshạ tạ ta dulo ili mei. Die fịbe hilịgido degemo͡u, dio͡u die fimạịya kẹno͡u suluguadi. Nịme diạ degei sagạị kegebe hobo͡u ta degedama.
9 Nị ko͡u guai o kediạ suluguali sadebe olo͡u fẹị 40 kege mei degei kahạ duo kilegebe, ạ diạmoko͡u midihọ bolọdo kẹ hehegieimo͡u duguomo͡u, diạ ạmoko͡u hiyedo tefele duguga haguasiei. Damalẹdo, ạmoko͡u be bo͡u baguno͡u degegamo͡u haguasiei.
10 Kegei kahạ, ạ gofo͡u degemo͡u tobou, o sasạị kediạ mạ tạ dulo sesele idiyo mei. Midihọ ạ diạmoko͡u hehegiedi kẹme diạ tawale idiyo mei.

---

* **3:2 3:2** *Godihạ mosọdu bimạị* - tạ kahạ sibigẹbe Godihạ o sasạị.

11 Ạ gofo͡u degemo͡u ko͡u gue makamạ tobou, damalẹdo,
diạme mạ misiholo duwodi sa koko͡u be fologale
meido. *Buk Song 95:7-11*

12 Mogo diạma, nị o͡u tawaibo͡u. Nị kile o tahạ damalẹyodili
mei, fimạị kasagạịbo͡u de dalali, Godi yo͡u kegeno͡u daladi
o kẹ tobeko͡u muguye.

13 Ifibo͡u, sawisiei olo͡u fẹịbo͡u nị nị o͡u sie yogoko͡u dedẹị
sagiba, dedẹị sagiba dema. Kegeligi, nị fị hilịgido degeba,
midihọ kasagạị nị milo͡u gadi kẹme wa ko͡u bolọyade
tawaleba, nị o͡u nị fimạịya kẹno͡u sulugueiye.

14 Di Kelesuko͡u yoma damalẹyodele i sagạị kẹno͡u tefele
nelẹdo dege dalali, di tofigiei debabe, dibe Kelesuhạ ẹ mogo
diạ dalagua.

15 Godihạ kuguko͡u ko͡u gue nalạị dala kẹme di ko͡u tewe,
Ifi, nị Godihạ tobolo͡u ta dulobabe, nị o͡u nị fimạịya kẹ
suluguadama. Nị ko͡u guai o kediạ Moseshạ tạ dulo
ili mei sagạị kegebe hobo͡u ta degedama. *Buk Song
95:7-8*

16 O sasạị Godihạ tạ ko͡u dulo iye, ha die fimạịya kẹno͡u
suluguadi kediạme koyo diạ? Kẹme Moseshạ sosogo͡u mo͡u,
sa Isipko͡u ge yai kediạ.*

17 Sadebe olo͡u fẹị 40 kege mei degei kahạ duo kilegebe,
Godihạge koyo diạmoko͡u gofo͡u degele dalalou? Kẹme
hebe mei mihịno͡u sa koko͡u ge o sasạị midihọ kasagạị milo͡u
ga dalaguali, tofigile i kediạmoko͡u gofo͡u degei.

18 Godihạge nịme mạ misiholo duwodi sa koko͡u be folo-
gale meiyodema makamạị kẹme o koyo diạmoko͡u tobolou?
Kẹme Godihạ tạ dudiyo mei o sasạị kediạmoko͡u tobou.

19 Kegemo͡u, dige o sasạị kediạme Godihạ misiholo duwodi
sa koko͡u be fologali meidade tawali, diạme damalẹyodele ili
mei kahạ degemo͡u.

4

*Godi yo͡u ẹ o sasạị kediạme misiholo duwodi sa koko͡u
fologale*

1 Godihạ o sasạị ẹ misiholo duwodi sa koko͡u fologaleyode
toboube, ẹ ko͡u guai o kediạmoko͡u no͡u tobo͡u li mei, ẹ dibo͡u
de fologaleyodema maka dege tobou. Kegei kahạ degemo͡u,
di tawaibo͡u, kegeligi nị tano͡u ta folo ho fogouye.

---

* **3:16 3:16** Namba 14:1-35

2 Tạ uwo bolofẹi, ifi di dulo idi kolume di kou guai o
kediạne kou dulo idiye, kẹnou si diạge tạ uwo bolofẹi kokou
ta damalẹyodele ili mei, mou dulo idi.
3 Damalẹyodele i o sasại dinou si misiholo duwoguadi
sa kokou fologale. Yobe, Godihạge damalẹyodele ili mei
kediạmokou kou gue tobou,

Ạ gofolu degemou kou gue makamạ tobou, damalẹdo,
diạme mạ misiholo duwodi sa kokou be fologale
meido. *Buk Song 95:11*

Godihạ kege tobouye, kẹnou si ẹ bi olou fẹi dala kolu milou
gai kelegebe, ẹ misiholo duwodi sa kẹne milou ma mại dala.
4 Godihạ sawisiei dio kahạ tạ kẹ ẹ kuguokou be kou gue nalại
dala,

Godihạ dabai olou fẹi kẹ degegamou haguabe demou, dio
sawisiei kahạge, ẹ misiholo duwei. *Stat 2:2*

5 Di kou husọụ kẹnou haba husolume,

Diạme mạ misiholo duwodi sa kokou be fologale meido. *Buk
Song 95:11*

6 Tạ Godihạ tobou kẹ dala kahạ degeimou, di tewe, o ilo
kele misiholo duwodi sa kokou fologale. Kẹnou si afuge o
ilo kediạ tạ uwo bolofẹi kẹ kou dulo iye, ha damalẹyodele ili
mei kahạ degemou, diạ Godihạ sa bolọdo kokou be fologali
mei.
7 Kegei kahạ degemou, habagedo, Godihạ sawisiei ta o sasại
ẹ misiholo duwodi sa kokou fologale makamại, ẹ sawisiei
kẹme ifiyode tobou. Ẹ Devithạ mogouya kou gue kou tobou
sagại kegenou haba tobou,

Ifi, nị Godihạ tobolou ta dulobabe, nịou nị fimạiya kẹ
suluguadama. *Buk Song 95:7-8*

8 Josuahạ afuge o sasại kediạmokou misiholo duwodi
sa kẹme nẹi debabe,* Godihạge sawisiei habage degele tạ
kolume ta tobou li mei.
9 Kegemou, di tewe, misiholo duwodi sawisiale ta dala.
Sawisiei kẹme Godihạge ẹ o sasại kediạ misiholo duwogua-
leyodema makai.
10 O koyohạ Godihạ misiholo duwodi sa kokou foloubabe,
o kẹme dabai hiyedo degedi kẹme tou fogolou. Godihạ ẹ
dabai degema misiholo duwei sagại kẹnou tefele misiholo
duwolo.

---

* **4:8 4:8** Lo 31:7

11 Kegemo͡u, di misiholo duwodi sa koko͡u fologalaba nelẹdo degeme. Kegeligi, di o ta, afu ko͡u guai o, Godiha̱ ta̱ duli mei kẹ makolo i saga̱i kẹno͡u tefele makeiye.

12 Godiha̱ ta̱be yo͡u kegeno͡u dalali, dabai hiyedo degedi. Ta̱ kaha̱ ẹ gofo͡u kaha̱ge, aweki mẹ bolọu̱ kai kaha̱ mẹ gofo͡u kẹ gabama feleido. Ta̱ kaha̱ o di duledu ti solo͡u go͡u mo͡u be, fi̱bo͡u duobo͡u, haba dio fogogaibo͡u, dio meseleibo͡u de gegeleguei koko͡u ne folomo͡u, di fima̱ibo͡u di tagaibo͡u olo͡u fei kẹ file daladi.

13 Bi olo͡u fei Godiha̱ milo͡u gai kẹme yo͡umako͡u be ta mogogou dala mei. Godiha̱ dihi̱le koko͡u be ta dio͡u gu dala mei, ẹ dihọ tageya kẹno͡u dalagua. Kegei kaha̱ degemo͡u, di fi̱ye ma̱ibo͡u, di degegaibo͡u olo͡u fẹibe Godi yo͡uno͡u file.

Yesu ẹme hebenito͡u be Godiha̱ midihọ ebele kaha̱ mogo͡u du daladi hiye o degei dala

(Ta̱ Hiye 4:14–10:39)

Yesube di mogo͡u du daladi hiye o hiyedo

14 Damalẹdo, mogo͡u du daladi hiye o hiyedo, ẹme hebenito͡u folo dala. O kẹme Godiha̱ Dihi Yesu. Kegei kaha̱ degemo͡u, dige di damalẹyodei, diyo͡u omoko͡u hehegiedi kẹme defẹido to͡u me.

15 Dibe dedẹi mei. Diyo͡u no͡u be di midihọ kasaga̱i kẹme igile mugulo saga̱i mei. Kẹno͡u si dige di mogo͡u du daladi hiye oha̱ge dimoko͡u be solo͡u do degele meiyode tawadame. Tama̱ha̱ di tefele dugudi saga̱i, kẹno͡u tefele, ẹne ko͡u tefele duguye, kẹno͡u si ẹge midihọ kasaga̱i ta milo͡u li mei.

16 Kegei kaha̱, di guẹ degedame. Godibe di wolo͡u daladi hiye o. Hagi ta dugubabe, di Godiko͡u ile hafẹi degeiba, ẹ di habagugueba solo͡u do degele.

5

Mogo͡u du daladi hiye o Yesu ẹno͡u si di sasale mamolo͡u

1 Sa sibigẹ kuoko͡u, mogo͡u du daladi hiye o tano͡u tano͡u maka degegamo͡u hagueibe, mogo͡u du daladi dabai degeleba, o sasa̱i kedia̱ dogo͡u guyadomo͡u. Dabai kẹme Godiha̱ dabai, Godiko͡u bi daga daga kẹ nelẹmo͡u, gali woma sile idi. Kegeligi, o sasa̱i kedia̱ die midihọ kasaga̱i milo͡u ga idi kaha̱ hebe kẹ mala̱ iye domo͡u.

2 Godiha̱ dabai ke̱me hiyedo folodoye, haba dabai o kaha̱
e̱ nele̱be hiyefe̱i mei. Kegei kaha̱ degemo͡u, e̱ge tawale
idiyo mei obo͡u, damale̱yodei to͡u fofo͡u gule i obo͡u olo͡u fe̱i
kedia̱moko͡u be amafe̱ino͡u tobo͡u di, yobe e̱me dede̱i mei
kaha̱ degeimo͡u.
3 Kegemo͡u, Godiko͡u gali woma sile idi kaha̱ yobe, o sasa̱i
kedia̱ midiho̱ kasaga̱i milo͡u ga idi kaha̱ hebe ke̱bo͡u, mogo͡u
du daladi o yo͡u e̱ midiho̱ kasaga̱i milo͡u gadi kaha̱ hebe
ke̱bo͡u de igiseyadomo͡u, Godiko͡u gali kuhe woma sile idi.
4 Mogo͡u du daladi dabai degele idi hiye o kedia̱me, die
hu̱be hiyedo dala. Dabai ke̱ degelebe dio͡usie dio͡u die
tagaiya ke̱ maka idiyo mei. Godiha̱no͡u o Aron haguisamo͡u
maka degei saga̱i ke̱no͡u tefele maka degedi, mogo͡u du
daladi dabai ke̱ degemabadomo͡u.
5 Nebe, Kelesu e̱ne mogo͡u du daladi hiye o degeleyodema,
e̱ yo͡usie yo͡u tagaiya ke̱ makali mei. E̱ yo͡u e̱ hu̱ yo͡usie
hebele fogo͡u li mei. Godiha̱no͡u makama̱mo͡u ko͡u gue
tobou,
Na̱me mayo͡u ma̱ Dihi. Ifibe a̱me ne̱ Aye degei. *Buk Song 2:7*
6 Godiha̱ ta̱ tabe ko͡u gue tobou,
Na̱me mogo͡u du daladi o, o Melkisedekha̱* delei saga̱i kege,
na̱ne tofousogo no͡u kegeno͡u tafalale. *Buk Song 110:4*
7 Yesu e̱ sa sibige̱ kuoko͡u dalali tawaibe, Godiha̱ge e̱
boholo͡u molo͡udade tawai. E̱ tolo ile hafe̱i degeimo͡u,
Godiko͡u gosolomo͡u, ta̱ nele̱do dege toboube, e̱ yo͡u tagaiya
ke̱ tobo͡u li mei, Godiha̱ tagaiya ke̱no͡u tobou kaha̱ degeimo͡u,
Godiha̱ e̱ diho̱ baga̱ tobolo͡u ke̱ du.*
8 Yesube Godiha̱ Dihiye, ke̱no͡u si e̱ do dugu koko͡u ge
Godiha̱ ta̱ ke̱no͡u dulomo͡u sesedi ke̱me tewe degei.
9 E̱ge e̱ Ayeha̱ ta̱ ke̱ dulomo͡u, do̱u̱do o degemamo͡u, e̱me o
sasa̱i di mamolo͡u kaha̱ obo͡u degemo͡u, e̱ ta̱ ke̱ dulo sesedi
o sasa̱i dimoko͡u fi̱ tofousogo tofolo͡u ke̱ nele̱yodema dala.
10 Kegemo͡u, Godiha̱ tobou, na̱me mogo͡u du daladi hiye o,
o Melkisedekno͡u tefele dalayede tobou.

Dibe dihi die̱ baga dalaguadame

---

* **5:6 5:6** Stat 14:17-20 * **5:7 5:7** Yesuha̱ hebe hai Getsemaniko͡u dalali, Godiko͡u kege diho̱ baga̱ tobou. Matyu 26:36-46.

11 Ei o Melkisedekhạ degei tạ kẹme hiyedo kou̍ tobolou̍ sagạiye, kẹnou̍ si ei nịmokou̍ hehegie tobolou̍ be hagị. Yobe, nị tạ kahạ sibigẹbe totodo ta tawale ile mei kahạ degeimou̍.
12 Nịme afudo damalẹyodema hagueiye, kẹnou̍ si Godihạ tạ omokou̍ hehegile kẹme nị ta tewe mei. Nịme o tae hehegile sagại dala kehẹ. Dihi dịẹye bunou̍ nạdi sagại, nịne Godihạ tạ huyadefẹinou̍ tawale ili. Dihi dịẹ kediạme nalẹdo ta nạdiyo mei kẹnou̍ tefei, nịne Godihạ tạ sibigẹdo kẹ ta tawaga iyo mei.
13 Bu nalạ idi kediạme dihi dịẹnou̍ fẹị. Midihọ dọụdo milou̍ di kẹ hehegie tobou̍ babe diạ ta duloba tawale ile mei.
14 Nalẹdo kẹme fị haguei kediạnou̍ nalạ idi. O kegei kahạge tawalamou̍ degemou̍ iligi, midihọ kasagạibou̍, midihọ bolọbou̍ kẹ filemou̍ tawagamamou̍ dalagua.

6

Di nelẹdo dege dalali, Godihạ dimokou̍ midihọ bolọdo degele kẹ dia dalame

1 Kegemou̍, Kelesuhạ tạ, oe dimokou̍ yoma hehegiei kẹme di tawagoubabe, haba tage hehegiedama. Di haba tagebe fị haguei o kediạ tawagai kẹ tawagalaba degeme. Afu kou̍ hehegiema fogou, kẹnou̍ haba hehegile kẹme mouti fofoguema fogou dalali, haba tage fofoguele kẹ sạ degei. Mosọ sibigẹ togouyo mei. Damalẹdo, nịge fị boholou̍ mou̍, sibigẹ mei dabai degedi kẹ tou̍ fogou̍ mou̍, Godikou̍ damalẹyodedi kẹme nị kou̍ tewe degei. Tạ kẹme hiyedo dege haba tage hehegie tobou̍ dama.
2 Fafeleya degedi midihọ kẹbou̍, dobogo□u omokou̍ dogoguomou̍ dihọ bagạ tobou̍ di midihọ kẹbou̍, tofigieiba haguạgile kẹbou̍, uwage sawisiei kelege tạ sale kẹbou̍ olou̍ fẹị kẹme nị kou̍ tewe degei kahạ degemou̍, hiyedo dege haba tage hehegie tobou̍ dama.
3 Godihạ bolọyode tobou̍ babe, Kelesuhạ tạ kahạ sibigẹ olou̍ fẹị kẹne di tewe degele ile.
4 O sasạị ilo kelege Godihạ hohọ kẹ duguo, ẹ midihọ kẹ tawalemou̍, hebenitou̍ duwo o kahạ nẹị kẹ huyadefẹị malạmou̍, Duo Bolofẹiye diạ kou̍ touye, kẹnou̍ si diạ Godikou̍ damalẹyodei tou̍ fofou̍ gule i debabe, kegele i o kediạme dige boholou̍ mạ haguamabeedeibabe, diạ haguasile sagạị mei.

5 Diąme Godihą tąbe kou dulomou bolǫyodele i. Godihą
nelę hiyedo, habage tamą degele kęne dią dugulo i.
6 O sasąi kegele i kedią die damalęyodei kę tou fogou ba,
haba di diąmokou, ni fi bohou mabeede tobou babe, dią
dulo sągai mei. Yobe, dią Godihą Dihi tobekou mugulu kęme
ęme haba hebe fufuguomąikou ikoke degeli sągai kege, o
dihile kele ęmokou sidifi nelę ili kahą.
7 Huęi toumou be, mihi kolo hihi degeimou, segei hou
segei bologuądo fua foloumou, hebe hai obou kahą segei
sibigę mo□udi. Kęme Godihą yo□unou nędi.
8 Haba, mihi kolo takou ge ayę tibou kogoubou denou
foloubabe, kęme sibigę mei. Kegeligi, Godihą makoloyo-
deiba, douye nąma mei degeiye.
9 Mogo diąma, ei nimokou tą nelędo kou tobolou ye, kęnou
si ei tewe, nime kege makolo mei. Nime Godihą mamo□uba,
bologuądo duwoguale.
10 Godibe midihǫ dǫǫdo o. Ni ęmokou hohǫ degemou,
ę dabai degele idi kęme ę ta totou degele mei, ni ę o sasąi
kedią dogou guemou hagulugi, ifine kegenou degele ili kęme
ę tewe.
11 Eige ni damalęyodei kęme nelędo dege dalaguali,
midihǫ bolǫdo, Godihą dimokou degele kę dia dalagua kęme
damalędo tamą degeiba dugumabadomou tagali.
12 Godihą dabai degelebe dafadama. Nelędo dege
damalęyodele i kedią midihǫ kęnou sesema. O sasąi kegele
idi kediąge Godihą habage nelęyodema makai kę malą ile.

Dige Godihą degeleyodema makai kokou damalęyodema nelędo dege dalame

13 Afu, Godihą Abrahamkou ę degeleyodema makamą
tobou kelegebe, o tahą ę hǫ gabali mei kahą, ę yo□u ę hǫya
kę kou gue tobou,
14 Ą midihǫ bolǫ nąmokou hegiba, nę hǫti o, habage haguą
ile kediąme sǫǫdo degeleyodei. *Stat 22:17*
15 Kegemou, Abraham ę dafali mei, ę dia dalali, Godihą
degeleyodema makai kę damalędo tamą degeimou dugu.
16 Obe tą damalędo makamą tobolou idibe, o hǫbou o,
dio□u die hǫ gaba folo dala kedią hǫya kę tobolou idi. Kege
degedi kahą yobe kou guei, dige tą, o kahą tobolou kęme
damalędodade kou tawale ili kahą, o tahą ta tą kę tobekou
mugulo sągai mei.

17 Godihạge Abrahamhạ ẹ hụti o di dogou guloyodema, ẹ
yo□u ẹ hụya kẹ maka dege tobou. Ẹ tagaibe, ẹ tạ dulo ili o
kediạge ẹ tạ kẹme damalẹdade tawale ile kẹ tagai.
18 Kegemou, tạ bolọụ dala. Godihạ degeleyodema
makama tobou kẹbou, haba yo□u ẹ hụya kẹ maka degeibou
kahạ, ẹme ogou ga tobolou sagại mei kẹme di kou tewe.
Kegei kahạ degemou, o sasại fosige yamou, Godikou
mogogou dalagua dibe tạ kẹ tawalemou, ẹ dimokou midihọ
bolọdo degele kẹ nelẹdo dege dia dalagua.
19 Godihạ dimokou midihọ bolọdo degeleyodema makai
kẹme mosole bagạgidi ti nelẹdo kẹ sạ degei. Kegei kahạ, di
fị nelẹdo dege dalame. Godihạ kuolou mosọkou fologalebe
bolọ. Yukuei hiyedo, adikou diou gou duladi kẹme duoya
bafou kahạ, di Godikou ile a dala.
20 Yesuhạ ẹbukou widio degemou, Godihạ mosọkou
feleibe, ẹ di dogou gulamou felei. Yobe, ẹme mogou du
daladi hiye o degei kahạ, ẹme o Melkisedek ẹ degei sagại
kẹnou tefele tofousogo tofousogo tafalale.

7

O Melkisedek ẹme hụbe hiyedo dala

1 O Melkisedek* ẹme sa Salem o sasại kẹ wolou daladi hiye
o, haba ẹme damalẹdo Godihạ dabai degedi o, mogou du
daladi o kẹ. Kegemou, sawisiei ta kelege, Abrahamhạ hiye o
ilo kelebou de biyama mei degemou, boholou mạ hagumou,
Melkisedekhạ ali duo geleguomou, Godihạ nạmokou midihọ
bolofẹi kẹ hegileyode tobou.
2 Kege tobou mou, Abrahamhạ bi yo□u biyolugi mọụ kẹ
kefema mạmou ile olou fẹi 10 degeimou be, kefei tanou ta
kẹ malạmou, Melkisedekkou nẹi. Hụ Melkisedek kahạ ẹ
sibigẹbe dọụdo midihọ kahạ hiye o. Haba ẹnou be sa Salem
o sasại kediạ hiye o. Hụ Salem kahạ sibigẹbe mogo degedi
hiye o.
3 Ẹ ayebou, ẹ adiou bou ta deleli mei. Ẹ kou guai one
ta deleli mei. Ẹ adiou hạ ẹ mọụ sawisieibou, ẹ tolo i
sawisieibou debe di ta tewe mei. Melkisedek ẹme Godihạ
Dihi sạ degemou, tofousogo yo□u kegenou mogou du daladi
dabai o degei.
4 O Melkisedekhạ ẹ hụ hiyedo delei kẹ nị defẹido fimạma.
Di kou guai o Abrahamhạne bi yo□u biyolugi mọụ kẹ kefema

* **7:1 7:1** Stat 14:17-20

mąmou ile olou fei 10 degeimou be, kefei tanou ta kę
maląmou, Melkisedekkou nei.
5 Ni tewe, mogou du daladi dabaibe o Livaihą* hụti
o kediąnou degemou hagumou be, Mosesha kuolou tą
maiyege, sa Israel o sasai dią tanou tanou die bimai kę
kefema mąmou ile olou fei 10 degama, dią olou feibe
die bimai kefei tanou ta maląba, mogou du daladi o
kediąmokou nęmou imabeedei.* Israel o sasai kediąme
Livaihą ę sosou dią, die ayebe Abrahamye, kęnou si bimai
ilo kelebe Livaihą hụti o kediąmokou nelę idi.
6 Melkisedek ęme Livaihą ę hụti meiye, kęnou si Abra-
hamhą ę bimai kę kefema mąmou ile olou fei 10 degeimou
be, kefei tanou ta kę maląmou, Melkisedekkou neimou,
ę Abrahamkou kou gue tobou, Godihą nąmokou midihọ
bolofei kę hegileyodei. Bi kę nei obe Abraham, Godihą
midihọ bolọdo kę hegileyodema kou maka degei delei obe
ęnou.
7 Di tewe, di midihọbe kou guei, midihọ bolofei hegileyo-
dili o kęme hụ hiyedo. Haba midihọ bolofei hegileyodeimou
dulu o kęme tą kę tobolou o kahą hayedu dala.
8 O Livaihą hụti o, Israel o sasai die bimai ilo kele malą idi
kediąme tofigile idi. Kęnou si, Abrahamhą bi ilo kele mọụ
o Melkisedekbe, Godihą kuguokou be, ęme yo□u kegenou
dalaleyode nalai dala.
9 Ifibe Israel o kediąge Livaihą hụti o kediąmokou bimai
ilo kele nelę idi. Kęnou si ą tobolou be, afu, Abrahamhą
Melkisedekkou bimai ilo kele nei kelegebe, Livaihąne dogou
guo nei.
10 Yobe, Melkisedekhą Abrahambou de gelegu kelegebe,
Livai ęme ę adiou hą mou li mei, kęnou si ę kou guai
o Abrahamhą bimai neimou be, Livaihąne Melkisedekkou
dogou guo nei, dilie sosou tanou fei kahą degeimou.

Mogou du daladi hiye o ebele kahąge mogou du daladi o ilo, afu deleiguei kediąme gabama folodo dala

11 Kuolou tą Mosesha maiyege, Livaihą hụti o kediąme
mogou du daladi dabai degele idi. Dabai kę degemou
hagueibe, Israel o sasai kediąge Godihą dihile kokou midihọ
bolofei ta degele idiyo mei. Bolofeinou degele idi debabe,
Godihą o ta tobou mou hagueli mei. Kęnou si midihọ bolọ ta

* **7:5 7:5** Stat 24:34; Kisim Bek 1:2 * **7:5 7:5** Namba 18:21

degele ili mei kahạ degemou̅, Godihạ o ta tobou̅ mou̅ haguei,
Godi yo□u dalaba, di dalaba, ẹge mogou̅ du dalayadomou̅. O
kẹme Livaihạ hụti o Aron* sạ degei mei. Ẹme o Melkisedek
sạ degei.
12 O kahạge Livaihạ hụti o kediạ timou̅ mọụ kahạ
degemou̅, kuolou̅ tạ kẹne igile muguomou̅ gehẹ mại̱ dala
kuhẹ.
13 O di tobolou̅ be ẹme hụti ta o. Ẹ hụti o kediạme o tae
mogou̅ du daladi dabai degedi kẹ ta degeli mei. Godikou̅
wai sipsip woma sidi kẹne ta degeli mei.
14 Di tewe, di Hiye Obe Judahạ hụti o. Moseshạge Judahạ
hụti o kediạme mogou̅ du daladi dabai degele kẹ ta tobou̅ li
mei.
15 Mogou̅ du daladi o ta, Melkisedek sagại̱ degei ta kẹme,
Godihạ tobou̅ mou̅ haguei kahạ degeimou̅, di tạ ạ tobolou̅
ko□ume defẹi̱do tawame, ẹ dabai degele kahạge o Livaihạ
sosou̅ diạ degele idi kẹme gabama folodo degele.
16 Moseshạ kuolou̅ tạege, Livaihạ hụti o kediạme mogou̅
du daladi dabai degemabeedei. Kẹnou̅ si Yesu ẹme yo□u
kegenou̅ dalale kahạ degeimou̅, Godihạ ẹme mogou̅ du
daladi o degeyadomou̅ kuhe tobou̅ mou̅ haguei.
17 Yobe, Godihạ kou̅ gue tobou,
Nạme mogou̅ du daladi o, o Melkisedekhạ delei sagại̱ kege,
nạne tofousogo no□u kegenou̅ tafalale. *Buk Song 110:4*
18 Kege kou̅ tobouye di tewe, Moseshạ kuolou̅ tạ kahạge di
hiyefẹi̱ dogou̅ gudiyo mei kahạ degemou̅, Godihạ midihọ
ebele kẹ kuhe hegi.
19 Di Moseshạ kuolou̅ tạ kẹ dulo seselamou̅ degele idiye,
kẹnou̅ si di Godihạ dihị̱le kokou̅ be dọụdo ta degele idiyo
mei. Kegemou̅, Godihạ midihọ ebele kẹ kuhe hegi, dige
Godikou̅ ya hafẹi̱ degeba, ẹ dimokou̅ nelẹ kẹ dia dalam-
abadomou̅. Ebele midihọ kahạge afu midihọ, Moseshạ hegi
kẹ gaba feleido dala.
20 Godihạ Yesube mogou̅ du daladi dabai degeyadomou̅
makaibe, ẹ mou̅ makali mei, yo□u ẹ hụya kẹ damalẹdo maka
degei. O ilo kediạ mogou̅ du daladi o maka degele idibe, o
tae diạme Godihạ hụya kẹ kege ta maka degele idiyo mei.
21 Damalẹdo, Yesube mogou̅ du daladi o degeimou̅, Godihạ
yo□u ẹ hụya kẹ damalẹdo makamạmou̅ tobou,

---

* **7:11 7:11** Aron ẹme Moseshạ ẹ eyẹ. Kisim Bek 28:1; Kisim Bek 4:14

Ạme nẹ Hiye O.
Nạme mogou du daladi o, tofousogo no□u kegenou tafalale.
Hiye O Godihạ kege tobou kelegebe, ẹ fimại bolọụ mạmou
tobou li mei. *Buk Song 110:4*

22 Godihạ yo□u ẹ hụya kẹ tạ makamạ tobou kahạ degemou,
di tewe, midihọ ebele Yesuhạ hegi kẹme bolọdo, Mosesha
kuolou tạ kẹ gaba feleido dala.

23 Afuge mogou du daladi o sụdo maka degega, dabai
degeligi tofigiemou haguei. Yobe, diạ dabai kẹme ta tolou
ba tofousogo kegenou dalale mei kahạ degemou.

24 Yesu ẹnou si mogou du daladi dabai degeleba, tofousogo
tofousogo tofolou. Yesuhạ timou be o gehẹye ta molo□u mei.

25 Kegei kahạ degemou, o sasại Yesuhạ hụya kẹ Godikou
youbabe, ẹ o kediạ mamo□uba, diạme tofousogo tofousogo
tofolou ile. Yobe, ẹge yo□u kegenou dalali, Godihạ di dogou
guyadomou dihọ bagạ tobolou daladi.

26 Mogou du daladi hiye o kahạge dibe sasale dogou gudi.
Ẹme Godihạ midihọ dọụdo kẹnou sesega milou di o. Midihọ
kasagại ta milou diyo mei. Ẹ duledube sibigi ta dala mei,
midihọ kasagại milolou idi o sasại kediạ sagại mei, ẹme
gabama feleido dalamou, Godihạ ẹ hebenitou malạ felei.

27 Mogou du daladi hiye o kediạ Godikou gali woma sile
idibe, diạ dio□u die midihọ kasagại kahạ hebe kẹbou, haba o
sasại kediạ midihọ kasagại kahạ hebe kẹbou de igiselamou
kuhe sile idi. Yesu ẹnou si kege degeli mei. Ẹme tanou fẹi
tolo i kehẹ. Ẹ haba ta tolo ile mei. O sasại kediạ midihọ
kasagại kahạ hebe kẹ igile mugulamou, ẹ yo□usie Godikou
nẹi.

28 Mosesha kuolou tạege o dedẹi mei o kediạnou mogou
du daladi hiye o degemabadomou kuhe makadi. Kuolou tạ
kẹme ẹbukou haguei. Habage, Godihạge yo□u ẹ hụya kẹ ẹ
Dihibe mogou du daladi dabai degeyadomou makai. Ẹme o
dọụdo, yo□u kegenou dalale o.

8

Yesube hebenikou mogou du daladi hiye o dala

1 Tạ ạ tobou kahạ sibigẹbe kou gue, Godi dalamou, di
dalamou, mogou du daladi hiye o ẹme hebenitou folomou,
o sasại di wolou daladi Hiye Ohạ duwodi bolọdo kahạ
dobogo□u delekou duwo.

2 Yesu ẹ hebenitou dalali, Godiha̱ mosọ damalẹdo kokou
ge dabai degedibe, ẹ mogou du daladi dabai kẹ degedi.
Godiha̱ mosọ kẹme obe tegeli mei, Godi yo□unou tegei.

3 Sa sibigẹ kuokou be, mogou du daladi hiye o kediạge
galibou, bi ilo kelebou de Godikou nẹmabadomou makai.
Nebe kẹnou tefei, mogou du daladi dabai degedi o Yesu, ẹne
Godikou bi nelẹnou.

4 Ẹme sa sibigẹ kuokou dala debabe, ẹme mogou du daladi
dabai degedi o mei. Yobe, mogou du daladi dabai degele idi
o sa sibigẹ kuokou dalagua kediạge Moseshạ tobou sagai
kege Godikou bi daga daga kẹ nelẹ idi kaha̱.

5 Diạme Godiha̱ mosọ, sa sibigẹ kuokou dala kodu dabai
degele idi. Mosọ kẹme figisa sạ degeinou. Godiha̱ mosọ
damalẹdobe hebenikou dala. Kegei kaha̱ degemou, Moseshạ
Godiha̱ falai mosọ tagalamou degeimou be, ẹ Moseskou kou
gue tobou,

Na̱ defẹido ạ bitọụkou ge hegimou dugu sagai kẹnou sesele
togoyedei. *Kisim Bek 25:40*

6 Kẹnou si, mogou du daladi dabai, Godiha̱ Yesukou nẹi
kahạge mogou du daladi dabai o ilo kediạ degele idi kẹ
gabai. Yobe, midihọ ebele Yesuha̱ hegi kamahạne afu
midihọ, Moseshạ hegi kẹ gaba folodo dala. Haba, Godiha̱
yo□u ẹ midihọ ebele kẹ hegi kelegebe, ẹ yo□u ẹ hụya kẹ
damalẹdo makama̱ tobou.

Midihọ ebele Yesuha̱ hegi kahạge afu midihọ kẹ gabai

7 Nẹi tawama, afu midihọ, Moseshạ hegi kẹme bolọ debabe,
Godiha̱ midihọ ebele kẹme ta hegili mei.

8 Kẹnou si Godiha̱ dugube, o sasai kediạme Moseshạ
kuolou tạ kẹ dulo sesele i ho fogou mou, ẹ kou gue tobou,

Hiye O ạ tobolou kuhẹ,

Sawisiei ta, ạ Israel obou, Juda obou kediạmokou midihọ
ebele ta hehegielamou kou makai dala.

9 Midihọ ebele kẹme ạ die kou guai o kediạmokou hehegiei
midihọ kẹ sagai mei. Kelegebe, ạ o sasai kediạ sosogou, sa
Isip tou fogou imou be, diạge midihọ ạ hegi kẹme ta sesele
ili mei kaha̱ degeimou, Hiye O ạge diạme tobekou mugu.

10 Hiye O ạge, sawisiei ta, Israel o sasai kediạmokou midihọ
ebele kẹ hehegie tobou ma walamalẹ. Ạ die fimaidu
mạ kuolou tạ dogogulo. Ạ die duledu mạ tạ olou fẹido
nalạgale. Kegema, ạme die Godi dalaba, diạme mạ o
sasai dalaguale.

11 Kegeiba, o tahą ta ę mogoko͡u, ną Hiye O tawayedele mei.
Ę eyęhą ę malą̨ne ta hehegile mei. Yobe, o sasą̱i olo͡u fę̱i ą̨me
ko͡u tewe degele ile kahą. O hu̱bo͡u bo͡u, o hu̱ meibo͡u olo͡u
fę̱i kediąge ą̨me ko͡u tewe degele ile.
12 Midihǫ kasagą̱i, dią milolo͡u idi kę̱me ą̨ gebe meiyodele.
Midihǫ dǫu̱do mei, dią degele idi kę̱me ą̨ haba ta tawale
mei. *Jeremaia 31:31-34*

13 Godihą̨ midihǫ ebele kę̱ hehegie tobo͡u ma walamą̱ibe,
ę̱ midihǫ ebeleyode tobou kahą degemo͡u, di tewe, midihǫ,
Godihą̨ di ko͡u guai o kediąmoko͡u hehegiei kę̱me afu midihǫ.
Afu midihǫ kę̱me kegeno͡u ta dalale mei. Mei degele hafę̱i
degeli.

9

Mogo͡u du daladi dabai degele idi o, afu tofolo͡u i kedią͡ gali kafei do͡u lamo͡u, Godiko͡u nelę idi

1 Godihą̨ afu midihǫ kę̱ hegibe, ę̱ egei dudi kahą̨ midihǫ
kę̱ne hegi. Egei dudi mosǫ, sa sibigę̱ kuoko͡u delei.*

2 Mosǫ kę̱me falai mosǫ, Godihą̨ ko͡u togomabeedeimo͡u
togolo i. Mosǫ kodu fologa dugube, fo͡u gou mosǫ ta kodube
kamą̱ibo͡u, fafaibo͡u, o͡u si, Godihą̨ dihi̱le koko͡u dala kę̱bo͡u
de dalamo͡u dugu. Fo͡u gou mosǫ kę̱me Godihą̨ Mosǫyodele
idi.*

3 Fo͡u gou mosǫ kahą̨ tobeko͡u be yukuei hiyedo kahą̨
kisigu dalamo͡u dugu. Godihą̨ yo□u ę̱ Kuolo͡u Mosǫyodele
idi kę̱me yukuei kę̱ kisigu kahą̨ ilo koko͡u delei.*

4 Fo͡u gou mosǫ koko͡u be hebe hǫ bolǫdo sidi dou mosǫ
kę̱ne delei. Dou to͡u di fafai silę̱mą̱i kę̱ dugube, sele igi golye
silę̱mą̱i dugu. Tabe, di ko͡u guai o kedią͡ bisai bokisi kę̱ne
delei, afu midihǫ, Godihą̨ hegi kę̱ dią͡ tawamabadomo͡u.
Bokisi kę̱ne sele igi golye silę̱mą̱i dugu. Bokisi kodu bisai
kę̱me bilika sele igi golye milou kodube o͡u mana* sai. Tabe,
Aronhą̨ ę̱ bulukai, afudo tolo͡u siadi kahą̨ kǫu̱ tile felę̱i kę̱ne
kodu sagi delei. Tabe, igi bolǫu̱, Godihą̨ kuolo͡u tą̨ nalą̨gai
kę̱ne kodu sagi delei.*

5 Bokisi tage figiko͡u be ę̱sol o sagą̱i bolǫu̱, sele igi golye
milo͡u gai kę̱dilie tefeleiguei. Bokisi kę̱me dilie tifigiya kahą̨

---

* **9:1 9:1** Kisim Bek 26:1-30 * **9:2 9:2** Kisim Bek 25:23-40, 26:1-30 * **9:3 9:3** Kisim Bek 26:31-33 * **9:4 9:4** Israel ko͡u guai o kedią͡ hebe mei sa mihi̱no͡u sa keleya suluguali, o͡u mana fiyasigeimo͡u nalą̨ idi. Kisim Bek 16:4, 15 * **9:4 9:4** Kisim Bek 16:33, 25:10-16, 30:1-6

hayedu delei. Ẹsol o kẹdilie kotou tefeleiguei kahạ sibigẹbe kou gue, Godihạ bokisi kotou dalali, o sasại kediạ midihọ kasagại milou gadi kahạ hebe kẹ igile mugudi.* Kẹnou si kou bou gebe, bi tanou tanou kahạ sibigẹ kẹme ạ nịmokou ta defẹido hehegie tobolou mei.

6 Bi olou fẹi kegei kẹ dọụsusuga mạmou ima mei degeimou be, mogou du daladi dabai o kediạ fou gou mosọ sasafẹi kodu fologamou, Godihạ dabai degele idi.

7 Fou gou mosọ sasama kodube, mogou du daladi hiye o kahạnou sadebe tanou tanou kelegebe tanou fẹinou folodi. Kẹme mou folodiyo mei, gali kafei dou la tolou nou folodi. Folomou be, gali kafei kẹ Godikou nẹdi, Godihạge ẹ midihọ kasagại milou gadi kahạ hebe kẹbou, o sasại kediạ totou dege midihọ kasagại milou ga idi kahạ hebe kẹbou de igiseyadomou.

8 Kege degele idi kahạ Duo Bolofẹihạ dimokou hehegilibe, falai mosọ kẹnou dala debabe, di Godihạ Kuolou Mosọdu folo abe ta dala meido.

9 Damalẹdo, diạ kege degele idi kahạ ifi dimokou hegilibe, gali woma sidibou, bi ilo kelebou de Godikou nelẹ idiye, kẹnou si midihọ kẹ degele idi kahạge, o midihọ kegei kokou damalẹyodele idi kediạ die midihọ kasagạibe ta igisele sagại mei.

10 Falai mosọduge dabai kẹ degele idi kahạge o die tou nou dogou gulo idi. Nalẹ nạdibou, huẹi nạdibou, bilika bigidibou, tọ todibou olou fẹi kẹ degele idi kahạge, Godihạ dihịle kokou be obe sibigi ta dalale meiyade tawalemou degele idi. Kege degega imou, Godihạ o ta tobou mou migile, midihọ ebele kẹ kuhe hegi.

Kelesuhạ yo□usie seseguomou, ẹ kafei migibe, di dogou gulamou

11 Kegemou, Kelesu ẹ hagua, mogou du daladi hiye o degemamou, midihọ bolofẹi kẹme dimokou hegi dala kuhẹ. Ẹ midihọ kẹ hegiemou, Godihạ mosọ bolọdo kokou kuhe felei. Mosọ kẹme obe tegeli mei, sa sibigẹ ko□umahạ bi mei.

12 Ẹge Godihạ Kuolou Mosọ kilebe wai memebou, wai bulumakou wilibou kahạ kafei ta dou la tolou mou feli mei. Ẹ tanou fẹi yo□u ẹ kafeiyenou a so□ugou mou feleibe, di mamo□uba, tofousogo tofousogo tofou mabadomou.

---

* **9:5 9:5** Kisim Bek 25:17

13 Afudo, o sasai Godiha dihile kokou sibigibou
dalaguamou be, mogou du daladi dabai degele idi o kediage
wai memebou, wai bulumakou oyebou kediạ kafei kẹbou,
wai bulumakou osobou wili kẹ douye nạma mei degei
kugulọ kẹbou de malạmou be, o sasai die tagetou fifigile
idi, Godiha die tou be bolofeinou dalaba duguyadomou.
14 Kẹnou si Kelesu ẹ kege degeli mei. Ẹ kafei kahage gali
kafei kẹme gaba folodo dala, ẹme midihọ kasagai ta milou
diyo mei kahạ degemou. Duo Bolofei yo□u kegenou dalale,
ẹ nelẹya kẹ Kelesuhạ yo□usie Godikou seseguomou tolo i,
Godiha di midihọ kasagai milolou idi kahạ hebe kẹ igile
muguyadomou. Ẹ kafeiyenou di fi bologuọuba bolọ degema,
di sibigẹ mei dabai kẹ tou fogou ba, Godi yo□u kegenou
daladi kahạ, ẹ dabai kẹnou degemabadomou.

Kelesu ẹ kafei kahạnou Godiha midihọ ebele kẹ maka degei dala kuhẹ

15 Godi ilokou dalamou, ha o sasai ilokou dalamou,
Kelesu ẹme duo kele dala, Godibou dibou de mogo
degemabadomou. Midihọ kẹme ebele. Kelesu ẹme duo kele
dala kahạ degemou, o sasai Godiha haguisama, ẹ sa bolọdo
kokou fologaleyodema makai kediame fi tofousogo tofolou
kẹ malạ ile. Yobe, Yesu ẹ tolo ibe, o sasaiye Moseshạ kuolou
tạ dulo sesele idiyo mei kahạ hebe kẹ ẹ igile mugulamou
kuhe tolo i.
16-17 Sisigọyege die aye sosou dalamou be, die ayehạ
bimaibe malạ idiyo mei. Die aye tolo imou si, die ayehạ
bimai kẹ file malạ idi. Yobe, die ayehage, ạ tolo ibabe, ni
mạ bimai kẹ olou fei file mo□umabeedema kou maka dege
nalai kahạ degemou. O tolo ili mei dalamou be, ẹ makamạ
nalai kẹme yo□u mou kege daladi.
18 Nebe kẹnou tefei, afu midihọ, Godiha Moseskou hegi
kẹne, Godiha mou maka degeli mei. Gali kafeiyenou,
Godiha afu midihọ kahạ tạ kẹ kuhe maka degei.
19 Moseshạ kuolou tạ olou fei kẹ o sasai olou fei ke-
diamokou hehegiema mei degemou, wai bulumakou wil-
ibou, wai meme oyebou womamou, kafei dou ma, hueibou
de abugamamou, hebe hisop* susubou, wai sipsip towe
wei degei kẹbou de malạmou, kafeibou, hueibou abugai

* **9:19 9:19** *Hisop* kẹme hebe hụ.

kodu muguo dilemou͡, Godiha̱ kuguobou͡, o sasa̱i͡ tageyabou͡ fifigimou͡, hihi̱ degele i.
20 E̱ fifigiligi kou͡ gue tobou,
Kafei ko□umaha̱ge Godiha̱ midiho̱ ni̱ sesemabeedei ke̱ maka degeliyodei. *Kisim Bek 24:8*
21 Haba ke̱nou͡ tefele, Mosesha̱ hebe susu kafei dou kodu muguo dile fifigimou͡, falai moso̱ ke̱bou͡, bima̱i͡ olou͡ fe̱i͡ kodu dalagua ke̱bou͡ de hihi̱ degei.
22 Damale̱do, Mosesha̱ kuolou͡ ta̱ege bi olou͡ fe̱i͡ ke̱me Godiha̱ dihi̱le kokou͡ kasaga̱i͡ degeimou͡ be, kafeiyenou͡ bologuo̱u̱mou͡ bolo̱ degedi. Kafei ta mu̱ ho fogou͡ babe, midiho̱ kasaga̱i͡ milou͡ gadibe Godiha̱ge gebe meiyodele mei.

Kelesuha̱ o sasa̱i͡ di midiho̱ kasaga̱i͡ milou͡ gadi kaha̱ hebe ke̱ igile mugulamou͡, e̱ yo□usie Godikou͡ nele̱mou͡ kuhe tolo i
23 Falai moso̱ kaha̱ bima̱i͡ ke̱me gali kafei kaha̱nou͡ Godiha̱ dihi̱le kokou͡ bolo̱ degedi. Moso̱ ke̱me sa sibige̱ kuokou͡ tegei, moso̱ damale̱do hebenikou͡ dala kaha̱, e̱ figisanou͡. Hebeni bima̱i͡ ke̱me gali kafeiye bologuo̱u̱mou͡ bolo̱ degediyo mei. Kafei ta, gali kafei ke̱ gabai kaha̱nou͡ si bologua̱di.
24 Damale̱do, Kelesu e̱ Godiha̱ moso̱kou͡ feleibe, moso̱ obe tegei, mou͡ figisanou͡ kegei kokou͡ feli mei. E̱ Godiha̱ moso̱ damale̱do, hebenitou͡ duwo kokou͡ felei. Folomou͡, Godibou͡ de duwoli, di dogou͡ gudi.
25 Sa sibige̱ kuokou͡ gebe, sadebe tanou͡ tanou͡, mogou͡ du daladi hiye oyege gali kafei dou tolou͡, Godiha̱ Kuolou͡ Moso̱ kodu folomou͡, Godikou͡ ne̱di. Kafei ke̱me yo□u e̱ kafei mei, gali kafeinou͡ ne̱di. Ke̱nou͡ si Kelesu e̱ge kegega degeli mei. E̱ yo□usie Godikou͡ nele̱mou͡, tanou͡ fe̱i͡ tolo ilemou͡, e̱ hebenitou͡ folo duwo.
26 Yesuha̱ mogou͡ du daladi o kedia̱ degegadi kege degedi debabe, Godiha̱ sa sibige̱ ko□u milou kelege tofogou͡, do hiyedo kegenou͡ duguo tomou͡ hagulugi, ifine kuhe̱. Ke̱nou͡ si kege degeli mei. Ifibe uwage sawisiei ke̱ hafe̱i͡ dege dalamou͡, e̱ migilemou͡ tanou͡ fe̱i͡ tolo i, di midiho̱ kasaga̱i͡ milou͡ gadi kaha̱ hebe ke̱ igile mugulamou͡.
27 Ke̱nou͡ tefei, o sasa̱i͡ dine tanou͡ fe̱i͡ tolo haguaba, habagebe Godiha̱ di ta̱ sale.
28 Kegemou͡, Kelesu e̱ tanou͡ fe̱i͡ tolo ilemou͡, o sasa̱i͡ su̱do kedia̱ midiho̱ kasaga̱i͡ milou͡ gadi kaha̱ hebe ke̱ igile mugu. Habage e̱ boholou͡ ma̱ hagualebe, o di midiho̱ kasaga̱i͡ kaha̱

hebe kẹ haba igile mugulaba haguale mei. O sasa̱i ẹ haguale kẹ dia dalagua kedia̱ mo͡u la̱ba haguale.

10

Gali sile Godiko͡u nẹdi midiho̱ kaha̱ge midiho̱ kasaga̱i milo͡u gadi kaha̱ hebe kẹme igile mugudiyo mei

1 Mosesha̱ kuolo͡u ta̱ege, mogo͡u du daladi hiye oyege sadebe tano͡u tano͡u, Godiko͡u gali sile nẹmabeedei. Midiho̱ kẹme sibigẹ ta dala mei, sibigẹdo ko͡u dalamo͡u kaha̱ figisano͡u. Midiho̱ damalẹdo kẹme habage tama̱ degeiba duguloyodei. Kegei kaha̱ degemo͡u, gali sidi midiho̱ kaha̱ wolo͡u haguasili o sasa̱i kedia̱me Godiha̱ dihi̱le kako͡u be ta do̱u̱do dalagua mei.

2 Kẹ degedi kaha̱ degeiye, do̱u̱do degedi debabe, gali sidi midiho̱be ko͡u mei degei. Yobe, gali tano͡u fẹi siye die midiho̱ kasaga̱i milolo͡u idi kaha̱ hebe kẹme igile mugu debabe, dio͡une dia̱me bolo̱ degeidade ko͡u tawale i.

3 Kẹno͡u si gali sidi midiho̱ kaha̱ge dibe Godiha̱ dihi̱le kako͡u be ta bolo̱ degele idiyo mei. Midiho̱ kasaga̱i kaha̱ hebe ko͡u dala kẹ toto͡u degeiye domo͡u, mogo͡u du daladi o kedia̱ Godiko͡u sadebe tano͡u tano͡u olo͡u fẹi gali kuhe woma sile nelẹ idi.

4 Wai bulumakou oyebo͡u, wai memebo͡u kaha̱ kafeiyege Godiha̱ di midiho̱ kasaga̱i milo͡u gadi kaha̱ hebe kẹme ta igile mugudiyo mei.

5 Kegei kaha̱ degemo͡u, Kelesuha̱ sa sibigẹ kuko͡u migil-amo͡u Godiko͡u tobou,

Na̱ge gali woma sile, na̱mako͡u nelẹ idi kẹme na̱ge tagadiyo mei.

Kẹno͡u si na̱ge ma̱ to͡u milo͡u mamo͡u, a̱mako͡u nẹi dala.

6 Gali woma doulako͡u simo͡u, olo͡u fẹi douye na̱ma mei degeimo͡u, na̱mako͡u kugulo̱no͡u nẹdi kẹme na̱ge dafadi.

Midiho̱ kasaga̱i kaha̱ hebe kẹ igile mugulo dowo na̱mako͡u gali sile nẹdi kẹne na̱ hoho̱ degediyo mei.

7 Kegemo͡u, a̱* tobou,

A̱me haguei dala kuhẹ.

Nẹ kuguako͡u obe a̱ degele kẹme ko͡u gue nala̱i dala,

Ma̱ Godi, a̱me na̱ tagali saga̱i kẹno͡u degelamo͡u haguei. *Buk Song 40:6-8*

---

* **10:7 10:7** Kelesuha̱ tobolo͡u no͡u dala.

8 Kelesuhą yomogou kou gue tobou, nąmokou gali woma sile
nẹdi kẹbou, wai sipsip wala doulukou simou, olou fẹi douye
nąma mei degeimou, nąmokou kuguloṇou nẹdi kẹbou debe
nąge dafadi. Midihọ kasagąi kahą hebe kẹ igile mugulo
dowo nąmokou gali sile nẹdi kẹne ną hohọ degediyo mei.
Moseshą kuolou tą kahąnou si gali daga daga kẹ simabeede
tobolou naląi dalaye, kẹnou si nąge kokou hohọ degediyo
meiyodei.
9 Haba kou gue tobou, ąme haguei dala kuhẹ. Ąme ną tagali
sagąi kẹnou degelamou haguei. Kegemou, ẹ afu midihọ kẹ
igile muguomou, midihọ ebele kẹ mąi dala kuhẹ.
10 Damalẹdo, Yesu Kelesuhą Godihą tagaliya kẹnou sesemou
iligi, yo□usie Godikou nelẹmou, tanou fẹi tolo i kahą
degemou, dibe Godihą yo□u ẹ o sasąi dọụdo degei dalagua.

Kelesu ẹ tolo i kahąnou si, di midihọ kasagąi milou gadi kahą hebe kẹ sasale igile mugulo sagąi

11 Sawisiei tanou tanou, mogou du daladi o olou fẹi
kedią egei mosọdu fologa, gali woma sile Godikou nelẹ
idi. Moseshą kuolou tąya kẹ dią dabai hiyedo degele idiye,
kẹnou si midihọ kasagąi milou gadi kahą hebe kẹme ta igile
mugudiyo mei.
12 Kelesu ẹ haguamou, tanou fẹi tolo i kahąnou si,
midihọ kasagąi di milou gadi kahą hebe kẹ olou fẹi igile
muguomou mei degei. Kegemamou, ẹme ifibe Godihą
dobogo□u delekou duwo.
13 Ẹme Godihą dobogo□u delekou duwoli, Godihą ẹ ho o
kedią kefema, ẹ abogo□u hayedu kefegulo kẹ dia dala.
14 Yobe, ẹ tanou fẹi tolo i kahą degeiyege, o sasąi Godihą
dihịle kokou dọụdo degemaba, diąme yo□u ẹ bi degeba,
ẹbou de tofousogo tofousogo tofolou ile.
15 Duo Bolofẹihąne dimokou kou gue hehegili,
16 Hiye Ohą tobolou be, ą habage o sasąi kediąmokou mą
midihọ ebele kẹ hehegie tobou ma walamąbabe, die
duledu mą kuolou tą dogoguoba, haba mą tą olou
fẹido kẹne die fimąidu nalągale. *Jeremaia 31:33*
17 Ẹ haba tabe kou gue tobolou,
Midihọ kasagąi, dią milolou idi kẹbou, mą kuolou tą dią
gobou gile idi kẹbou olou fẹi kẹme ąge haba ta tawale
mei. *Jeremaia 31:34*

18 Midihǫ kasagai milolou idi olou fei kẹme gebe meiyodei
kaha degemou, Godikou gali sima nelẹ idi midihǫ kẹne mei
degei.

Di defeido damalẹyodema, Godikou ile hafei dege dalame

19 Mogo diama, Yesuha kafei kaha degeiye, di midihǫ
kasagai kẹ igile mugu kaha degemou, di ileba, Godiha
Kuolou Mosǫ kodu folobe akogu ta dala mei. Di guẹ
degedame.

20 Yesu tolo i kelegenou be, yukuei hiyedo, Godiha Kuolou
Mosǫ adikou diou gou duladi kẹme yo̱unou duoya kẹ
bafolou mou, Godikou ile a ebele kẹ dimokou hegi. Yukuei
kẹme Yesu yo̱u ẹ tou kẹ sagai.

21 Mogou du daladi hiye o hiyedo kahage Godiha mosǫ
koduge o sasai di dia daladi.

22 Kegei kaha degemou, di Godikou ile hafei degeme.
Fi bolǫu madi kẹ tou fogou ba, Godikou defeido
damalẹyodema, Yesuha kafei kaha degeiye, di midihǫ
kasagai milou di kaha hebe kẹme ta molo̱u meidade
tawaleba, di hemelẹ fiya dalali, hueilikou fafeleya tofou
maba, Godikou ile hafei degeme.

23 Di Godiha dimokou bolǫdo degele kẹ dia dalaguadi,
diyou omokou hehegiedi kẹme dige defeido tou me.
Tobekou mugudame, Godiha dimokou makamai kẹme
damalẹdo tama degeiba, di dugulo ile kaha degemou.

24 Di yogo tagaleba dogou gulo kẹ tawame. Di diyou sie
solou do degeiba solou do degeiba deme. Di diyou sie yogo
dogou guba dogou guba deme.

25 Damalẹyodei o sasai ilo kediage kefeguo Godiha ta
dulobe dafa idi. Kẹnou si kegebe ta degedame. Dige diyou
sie yogokou dedei sagiba sagiba deme. Yobe, Hiye Oha
boholou ma hagualebe hafei degeli kaha degeimou.

Di Godiha Dihi tobekou mugudame

26 Kegemou, di Kelesuha ta damalẹdo kẹ kou dulo
tawaleba, haba di diyou tagaiya kẹ midihǫ kasagai kegenou
milou gamou ibabe, Kelesuha o kegele ili kẹ dogou gulaba
haba tage ta hagua tolo ile mei.

27 Di midihǫ kegei kẹnou degemou ibabe, hebenitou folo
abe ta dala meido. Kegei degemou, di guẹ degeba, Godiha
ta sale sawisiei kẹbou, dou gofo̱udo, Godiha ẹ ho o kediạ
nala dalaleyodei kẹbou de tama degeiba dugulo.

28 Di tewe, o koyohạ Moseshạ kuolo͡u tạ kẹ̱ gobo͡u giba,
o bolọ̱u̱ sagạ̱i̱, kamadia sagạ̱i̱ kege kediạ kẹ̱ degeli duguoba
tamạ dege tobo͡u babe, tạ sai fidi o kahạge ẹ̱moko͡u ta solo͡u
do degele mei, wouba tolo ileyode tobolo͡u.
29 Kegei degemo͡u, o Godihạ Dihi tobeko͡u mugu kẹ̱me
nị̱ge kage tawale iya? O kẹ̱me hagị̱ hiyedo dugulo.
Yobe, Godihạge ẹ̱ Dihihạ kafeiye dimoko͡u yo͡u ẹ̱bo͡u de
mogo degedi midiho̱ ebele kẹ̱ hegi kẹ̱bo͡u, haba dibe ẹ̱ bi
degelamo͡u ko͡u degeiye, kẹ̱no͡u si o kahạge Kelesuhạ kafeibe
sibigẹ̱ meiyade tawai kahạ degemo͡u, ẹ̱me hebe kasagạ̱i̱do
molo͡u. Duo Bolofẹ̱i̱, di habaguguedi o, ẹ̱ hụ̱ne huyafẹ̱i̱
degedi kahạ degemo͡u, nị̱ tawama, hebe kasagạ̱i̱ ẹ̱ molo͡ube
gaba folodo.
30 Yobe, di tewe, Godihạ ko͡u gue tobou,

Ạ̱ muwo͡u diạmoko͡u milolo͡u. Damalẹ̱do, midiho̱ kasagạ̱i̱
milo͡u gadi kahạ hebe nelẹ̱ kẹ̱me mạ dabai. *Lo 32:35*

Godihạ haba tabe ko͡u gue tobou,

Hiye Ohạ ẹ̱ o sasạ̱i̱ kediạme yo͡u fileba tạ saleyodei. *Lo 32:36*

31 Godi tobeko͡u muguomo͡u dala o nạme no͡u tawaibo͡u.
Godi, yo͡u kegeno͡u daladi, ẹ̱ge o kegeli kẹ̱me yo͡u tawale
tolo͡u dala, kegeligi kege degeiye deba, nị̱o͡u tawale guẹ̱
degeba tawaibo͡u dalama.

Di Yesuko͡u damalẹ̱yodema nelẹ̱do dege dalame

32 Hagị̱, nị̱o͡u afu dugulo i kẹ̱, nị̱ haba tawama. Yobe,
Godihạ hoho̱ bolofẹ̱i̱ kẹ̱ nị̱ yoma duguo hagueibe, hagị̱ sụ̱ụ̱do
dugumo͡u hagueiye, kẹ̱no͡u si nị̱ Godiko͡u damalẹ̱yodei kẹ̱ ta
to͡u fogo͡u li mei, nelẹ̱do dege deleiguei.
33 Kelegebe, o ilo kelege nị̱me o sasạ̱i̱ kediạ dihị̱le koko͡u
tefegiesạma susuga tobolo͡u mo͡u makolo idi. Hagị̱ kegei kẹ̱
dugulo i o sasạ̱i̱ ilo kediạne nị̱ mogo dege dogo͡u gulo idi.
34 Nị̱ mogo ilo kele didio̱ degeimo͡u be, nị̱ solo͡u do degele
idi. O ilo kelege nị̱ bimạ̱i̱ hiyou mo͡uma youmo͡u be,
nị̱ tạbo͡u meiyodema, hoho̱no͡u degele idi. Yobe, nị̱ge bi
hebenico͡u dala kẹ̱me sa sibigẹ̱ kuoko͡u bimạ̱i̱ kẹ̱ gaba feleido
dala, ta mei degele meidade tawalemo͡u.
35 Kege degeli kẹ̱ dugubabe, nị̱ hobo͡u guẹ̱ degedama.
Godiko͡u damalẹ̱yodema nelẹ̱do dege dalaguaba, Godihạ
nị̱moko͡u hebe bolọ̱do kẹ̱ nelẹ̱.

36 Dafadama. Nị nelẹdo dege amafẹị dalaguali, Godihạ
tagali sagạị kẹnọ degeiba, yo͡u nelẹyodema makai kẹ ẹ
nịmokọ nelẹ.
37 Yobe,
O hagualeyodele idi kẹme totodo haguale. Dalali, mosoba
haguale mei.
38 O tahạ damalẹyodemaba, Godihạ dihịle kokọ dọụdo o
degeibabe, ẹme yo͡u kegenọ dalale.
Kẹnọ si, ạmokọ damalẹyodema haba boholọ mạ ibabe,
ạge ẹmokọ be ta hohọ degele meido. *Habakuk 2:3-4*
39 Dibe Godikọ damalẹyodei kẹ tọ fogọ mọ
habagekọ boholọ mạ i o sasạị mei. Dibe Godikọ
damalẹyodeimọ, yo͡u mamọụ o sasạị. Di damalẹyodei kẹ
makoma mei degele mei.

Di Godikọ damalẹyodemaba, nelẹdo dege tafalaguame

(Tạ Hiye 11–13)

11

Godikọ damalẹyodedi kahạ sibigẹ

1 Godikọ damalẹyodedi kahạ sibigẹ kẹme kọ gue,
Godihạ nelẹyodema makai kẹme dige molo͡udade tawale
idi. Di dihọye ta duguyo meiye, kẹnọ si dige bi olọ fẹị
kẹme Godihạ dimokọ nelẹdade tawale idi.
2 Afu kọ guai o kediạge kẹme damalẹdade tawale idi
kahạ, Godihạ hohọ degemọ bolọyode tobou.
3 Di Godikọ damalẹyodei kahạ degemọ, di tawale idibe,
Godihạ tạenọ tobouye, agudiobọ, sa sibigẹ ko͡ubọ de
kuhe tamạ degeidade tawale idi. Kegei kahạ degemọ, di
kọ gue tawale idi, bi olọ fẹị di dugulu ko͡ume Godihạge
bi di dugulo sagạị meiye milọ gaidade tawale idi.*

O Abelbọ, Enokbọ, Noabọ kediạ Godikọ damalẹyodele i

4 O Abel ẹme Godikọ damalẹyodei kahạ degeimọ, ẹ gali
wala sile Godikọ nẹịmọ be, Godihạ hohọ degei. Kẹnọ
si Keinhạ segei sile nẹị kẹme Godihạ hohọ degeli mei.
Kegemọ, Abelhạ damalẹyodema, gali wala si kahạnọ si
Godihạ ẹmokọ hohọ degemọ, nạme dọụdo oyode tobou.
Kege tobọ ma fogou dalali, Abel tolo i. Ẹme kọ tolo iye,

---

* **11:3 11:3** Stat 1:1

kẹnou̅ si ẹ damalẹyodei kahạ degeiyege, ẹ degei tạ uwo kẹme sa sa olou̅ fẹi̅ tefele dala kuhẹ.*

5 O Enok ẹ Godikou̅ damalẹyodei kahạ degeimou̅, Godihạge ẹme tou̅ bou̅ gou̅ guẹi̅ kege malạ i. Ẹ ta teli mei. Kegemou̅, oe hiyedo ka iye, kẹnou̅ si diạge ta dugulo ili meido. Yobe, Enok mou̅ lị mei kelege, Godihạ ẹmokou̅ hohọ degemou̅, nạme o bolọdoyode tobou̅ mamou̅ mọụ kahạ degemou̅.*

6 Kẹnou̅ si, damalẹyodele idiyo mei o kediạmokou̅ Godihạge hohọ degediyo mei. Yobe, o koyohạ Godikou̅ ile hafẹi̅ degelababe, ẹge Godibe damalẹdo daladade tawa. Haba, o sasại̅, Godi dugulamou̅ ka ili kediạge die damalẹyodei kahạ dowo bolọdo nelẹyodei kokou̅ damalẹyodema.

7 O Noa ẹ damalẹyodei kahạ degeimou̅, Godihạ ẹmokou̅ tawale ta toboube, ẹ dihọye dugulu kẹ tobou̅ li mei, habage degeiba dugulo kẹ tobou. Noahạ Godihạ tạ kẹ dulomou̅, ẹ sosou̅ diạ tofigieiye domou̅, mosole mosọ tegei. Sa sibigẹ o sasại̅ kediạ Noahạ Godikou̅ damalẹyodei sagại̅ kẹnou̅ tefele damalẹyodele ili mei kahạ degemou̅, tofigile i. Noa ẹnou̅ si Godikou̅ damalẹyodei kahạ degeimou̅, Godihạ ẹmokou̅ nạme o dọụdoyode tobou. Kẹme midihọ, Godihạ damalẹyodele i o sasại̅ olou̅ fẹi̅ kediạmokou̅ degedi.*

O Abraham dilie ẹ sasại̅ Sara dilie Godikou̅ damalẹyodele i

8 Abraham ẹ Godikou̅ damalẹyodei kahạ degemou̅, Godihạ ẹmokou̅, nạme sa, ạ nạmokou̅ nelẹyodema makai kokou̅ iyede tobou̅ mou̅ be, ẹ dulomou̅ fogou̅ i. Sa kẹme kou̅ ẹmokou̅ nelẹyode tobouye, kẹnou̅ si ẹge sa kẹme ta tewe mei. Ẹme Godikou̅ damalẹyodei kahạ degemou̅, ẹ yo□u ẹ sa kẹ tou̅ fogou̅ fogou̅ i.*

9 Ẹ ile, sa, Godihạ habage ẹmokou̅ nelẹyodema makai kokou̅ folo deleiye, kẹnou̅ si ẹ Godikou̅ damalẹyodema, sa kokou̅ falai mosọ togoma deleibe, sa ta tie o baga delei. O Aisakbou̅ Jekopbou̅ diliene* kele falai mosọ togogama deleiguei. Godihạge sa kẹme Abrahambou̅ ẹ sosou̅ bou̅ olou̅ fẹi̅ kediạmokou̅ nelẹyodema makai.

---

* **11:4 11:4** Stat 4:3-10 * **11:5 11:5** Stat 5:21-24 * **11:7 11:7** Stat 6:13-22 * **11:8 11:8** Stat 12:1-5 * **11:9 11:9** O Aisakbe Abrahamhạ ẹ dihi. Jekopbe Aisakhạ dihi.

10 Kegemou, Abraham ẹ mou deleli mei, ẹ sa hiye ta
dugulamou dia delei. Sa kẹme mei degele mei, nelẹdo dege
yo□u kegenou dalale. Godiha yo□unou fimạma milou gaiye
dala.
11 Abrahamha sasại Sara ẹne Godikou damalẹyodei. Ẹ
sobou dedo degeimou, dihi molo□u sagại meiye, kẹnou si ẹ
damalẹyodei kaha degemou, Godiha nelẹya kẹ ẹ dihi mọụ.
Saraha Godiha degeleyode tobou kokou damalẹyodei.*
12 Kegemou, Abraham ẹ odo dege, tolo ile hafẹi degeimou,
ẹ dihi degemamou, ẹ sosou be sụdo degei. Damalẹdo, ẹ
sosou be di agudiletou kuidihọ sụụdo dugudi kẹnou tefei.
Nebe, tọ ko we sạ degei, obe hụ solo□u hobogolou sagại
mei.*
13 O sasại kediạme diạ Godikou damalẹyodei kẹme
kegenou dalaguali, sa Godiha diạmokou nelẹyodema tobou
kẹme malạ ili mei tofigile i. Sosou dalaguali, sa Godiha
nelẹyodei kẹme ahudo dalamou duguo hohọ degele i. Diạge
diạme o ilo kediạ sakou dalagualebe, ta sidifi degele ili
mei. Diạge eibe sa sibigẹ kuokou be hiyefẹi dalale meiyode
tobolou i.
14 O sasại kege tobolou ili kediạme di tewe, diạme dio□u
die sado kẹ dugulamou ka ili.
15 Sa diạ tou fogou haguasiei kokou fimạ i debabe, diạme
boholou mạ yai.
16 Kẹnou si diạme dio□u die sa kokou ta boholou mạ yale
sagại degele ili mei. Sa bolọdo ta dala kẹ dugulo sagại degele
i. Sa kẹme die sado hebeni. Sa hebenikou fologale sagại
degemou dalaguali, Godikou be nạme ei Godiyode tobolou
imou be, Godihạge diạme tobekou muguli mei, hohọnou
dege delei. Yobe, ẹge sa hiye bolọdo kẹme die biyodema
milou dala kaha degemou.
17 Abraham ẹ Godikou damalẹyodei kaha degemou,
Godiha ẹ tefele dugumou be, ẹge dọụdo dege yo□u ẹ dihi
Aisak kẹ gali baga wala sileba, Godikou nelạmou degei.
Yo□u ẹ dihi, Godiha ẹmokou nelẹyodema nẹi kẹme gali baga
wala silamou degei.*
18 Afu, dihi kẹme Godihạge kou gue tobou,
Nẹ dihi Aisakha dalali, ise habage nẹ hụti obe hiyedo dege
kuhe biyomou ileyodei. *Stat 21:12*

---

* **11:11 11:11** Stat 17:19 * **11:12 11:12** Stat 15:5 * **11:17 11:17** Stat 22:1-14

O dihi kẹme Abraham yo͡u gali baga wala silamo͡u degei.
19 Abrahamhạ tawaibe, dihi kẹ wouba tolo ibabe, Godihạ
haba haguạgiba, gehẹ degeledade tawai. Damalẹdo, dihi
kẹme woumo͡u tolo ili meiye, kẹno͡u si ẹ wouba tolo ile hafẹi
degeimo͡u, Godihạ Abraham yo͡umako͡u boholo͡u nẹi.

O Aisakbo͡u, Jekopbo͡u, Josepbo͡u kediạ Godiko͡u damalẹyodele i

20 Aisak ẹ Godiko͡u damalẹyodei kahạ degemo͡u, ẹ dihi
bolọụ Jekop dilie Iso diliemoko͡u, Godihạ nelemoko͡u midihọ
bolofẹi kẹ hehegileyode tobou. Diliemoko͡u habage tamạ
degele kẹno͡u kege tobou.*
21 Jekop ẹne Godiko͡u damalẹyodei kahạ degemo͡u, ẹ tolo
ile hafẹi degeimo͡u, ẹ Josephạ dihi bolọụ kẹdiliemoko͡u to-
bou, Godihạge nelemoko͡u midihọ bolofẹi kẹno͡u hehegiley-
odei. Tobolo͡u gi, yo͡u ẹ bulukai tefegie koko͡u gofuguomo͡u
tafalali, Godiko͡u dihọ bagạ tobou.*
22 Josep ẹne Godiko͡u damalẹyodei kahạ degemo͡u, ẹ tolo
ile hafẹi degeimo͡u, ẹ yo͡u ẹ hụti o kediạmoko͡u ko͡u gue
tobou, Israel o soso͡u habagedo haguạ ile o sasại kediạme
sa Isip to͡u fogo͡u yale. Yalababe, mạ diobo͡u de kefema
imabeede tobou.*

O Moses ẹ Godiko͡u damalẹyodei

23 Moseshạ ẹ ayebo͡u ẹ adio͡u bo͡u dilie Godiko͡u
damalẹyodema dalaguali, sasại kahạ dihi Moses malạ
felẹmo͡u dugube, dihi kẹme bolofẹido degeimo͡u, dilie dihi
kẹ mogogo͡u dalaguali, oguo olo͡u fẹi kamadia kege mei
degei. Tạ, Isip hiye o kahạ Israel kediạmoko͡u o dihi malạ
felẹibabe wouba tofigile ileyodei koko͡u ta guẹ degeli mei.*
24 Kegemo͡u, dihi Moses ẹ hiye degemo͡u, Godiko͡u
damalẹyodema, ẹme Isip kediạ hiye o kahạ sasại dihi kahạ
ẹ dihiyodele idibe ẹ dafayode tobou.
25 Ẹme Godihạ o sasạibo͡u de hagi duguloyodemamo͡u,
Isip tie kediạbo͡u de tọụ degefẹi hohọbo͡u di midihọ kasagại
kẹme ẹ dafai.
26 Ẹme Godihạ makai o Kelesuhạ hụya kẹ o dihịle koko͡u
sidifi degeli kahạ hebe bolọdo kẹ molo͡udade tawai. Bi
bolofẹido, Godihạ nelẹyodei kahạge sa Isip kediạ bimại
bolọdo olo͡u fẹi kẹme gabama feleidodade tawai.

---

* **11:20 11:20** Stat 27:27-29 * **11:21 11:21** Stat 48:1-20 * **11:22 11:22** Stat 50:24-25 * **11:23 11:23** Kisim Bek 1:22, 2:2

27 Moses ẹ Godiko͡u damalẹyodei kahạ degemo͡u, ẹge sa
Isip hiye o kahạ gofo□u degeli koko͡u ta guẹ degeli mei, ẹ
sa Isip to͡u fogo͡u i. O sasại dige Godibe dugulo sagại meiye,
ha ẹno͡u si Godibe ko͡u dugu kahạ degemo͡u, ẹ ta dafali mei,
nelẹdo dege delei.
28 Ẹ Godiko͡u damalẹyodei kahạ degemo͡u, Gabama I
Sawisiei* kahạge, ẹ Israel o kediạmoko͡u tobou, nị gali
woma, kafei kẹ nịo͡u nị mosọ adiko͡u humaba, huịno͡u sima
nạmabeede tobou. Kegeiba, dihi womo͡u siale ẹsol o kahạge
Israel o kediạmoko͡u hagị ta nelẹ mei. *

Israel o sasại sụdo kediạ Godiko͡u nelẹdo dege damalẹyodele i

29 Israel o sasại kediạ Godiko͡u damalẹyodele i kahạ
degemo͡u, diạ dawala Wẹi Degei* duoya kẹ ilobo͡u dama
yaibe, tọ kamo͡u ile dalamo͡u, mihị fafagai degeiya kẹ
dasigei. Isip o kediạ sesele youmo͡u, tọ kahạ boholo͡u mạ
hagua gelegumo͡u diạ olo͡u fẹi tọye togolo͡u i.*
30 Israel o sasại kediạ Godiko͡u damalẹyodei kahạ
degeimo͡u, diạ sa Jeriko kekai kẹ sịga tafalaguali, sawisiei
olo͡u fẹi dioyosi kege mei degeimo͡u be, kekai kẹ igilemạ
fiyei.*
31 O hiyou siadi sasại Rahap ẹ Godiko͡u
damalẹyodemamo͡u, Israel o bolọụ ta ga fologala degeimo͡u,
ẹ diliemoko͡u sa kile fologale a amafẹi hegi. Habage, Israel
o olo͡u fẹi kediạ fologa, sa kẹ tie kediạme Godihạ tạ kẹ ta
dulo idiyo mei kahạ degeimo͡u, woma mei degele i. O bolọụ
diliemoko͡u a hegi sasại kẹno͡u si weli mei.*
32 Ifibe ạ haba kẹi tạ tobolo͡u? Asọ dihọ mei degeli kahạ
degeimo͡u, ạge o Gideonbo͡u, Barakbo͡u, Samsonbo͡u, Jept-
abo͡u, Devitbo͡u, Samuelbo͡u, habage-degele-duguo-tobolo͡u-
idi-o kediạbo͡u, diạ degele idi kahạ tạbe ạ ta susulo tobolo͡u
mei.
33 O kediạ Godiko͡u damalẹyodele i kahạ degemo͡u, diạ sa
sa ami o sụdo kediạbo͡u de biyamamo͡u, diạ degeiyeno͡u olo͡u
fẹi woma mei degedi. Diạme Godihạ tạ dulo sesega yolugi,
Godihạ nelẹyodema makai kẹ malạ i. Fuse sosouwedo

---

* **11:28 11:28** Nạ Matyu 26:2 koko͡u tawale tạ nalại kẹ dugu. * **11:28 11:28** Kisim Bek 12:21-30 * **11:29 11:29** Hụ tabe dawala Fefẹ Sụ. * **11:29 11:29** Kisim Bek 14:21-31 * **11:30 11:30** Josua 6:12-21 * **11:31 11:31** Josua 2:1-21

laionye* diạ walamo͡u degeimo͡u ne, diạ Godihạ dedẹ̱iyeno͡u akogogule i.

34 Dou hiyedo wobo͡u mo͡u ne diạ somolo͡u i. Ho o kediạ awekiye walamo͡u degeimo͡u ne, diạ kama fosigeimo͡u, awekiye diạ ta woli mei. Diạme nelẹ meiye, kẹno͡u si nelẹ hiyedo degemo͡u, biyadi o nelẹdo degele i. Biyadi o nelẹdo degema, sa sa ami hiye o kediạbo͡u de biyolugi, diạ degeiye ho o kediạ kama fosigei.

35 O kediạ Godiko͡u damalẹyodele i kahạ degemo͡u, diạ ilo kelebe ko͡u tofigile iye, kẹno͡u si haba haguạ gehẹ degemo͡u, die soso͡u diạmoko͡u boholo͡u mạ yai. Haba ilo kelebe ho o kediạ tolo͡u mạ wala iligibe, nị Godi tobeko͡u mugubasi, ei nị to͡u fogo͡u ba fogo͡u yaleyode tobolo͡u imo͡u, diạ kẹ dulomo͡u dafa i. Yobe, diạme tofigieba, habage haba haguạ gehẹ degeba, sa bolọdo koko͡u tofousogo tofousogo tofolo͡u iledade tawalemo͡u.

36 Damalẹyodele i o ilo kediạmoko͡u be ho o kediạge susuga tobolo͡u mo͡u yilọ ima, tigi dofo͡u ye wala i. Haba ilo kelebe, ho o kediạge dobogo͡ubo͡u abogo͡ubo͡u de tigi nelẹdoye tigigimamo͡u, didiọ degele i.

37 Damalẹyodele i o ilo kelebe, ho o kediạ igiye wala i. Ilo kelebe, dobogo͡u soye* duoya kẹ diafigile imamo͡u, isimobo͡u isimobo͡u de dodogogule i. Ilo kelebe, awekiye woumo͡u tofigile i. Diạ yukuei mei degemo͡u, wai sipsip kolobo͡u, wai meme kolobo͡u deno͡u kạma suluguadi. Bi mei obiyei kediạme ho o kediạge hiyedo makolo idi.

38 Kegemo͡u, Godiko͡u damalẹyodele i o sasạ̱i kediạme fosigemo͡u, hebe mei mihị̱no͡u saya kẹbo͡u, bitọụ saya kẹbo͡u, salạhaiya kẹbo͡u, ulouya kẹbo͡u deno͡u titiamo͡u suluguei. Godihạ dihị̱le koko͡u be, sa sibigẹ ko͡umahạ o sasạ̱i kediạ die midihọ kasagạ̱i kahạge damalẹyodele i o sasạ̱i kediạ die midihọ bolọdo kẹbo͡u debe ta tefeli meido.

39 O sasạ̱i kediạme Godiko͡u damalẹyodele i kahạ degeimo͡u, Godihạge diạmoko͡u hohọ hiyedo degei. Kẹno͡u si diạ sa sibigẹ kuoko͡u deleiguei kelegebe, bi, Godihạ diạmoko͡u habage nelẹyodema makai kẹme ta malạ ili mei.

40 Yobe, bi bolọdo Godihạ nelạmo͡u makamạ̱i dala kẹme dibo͡u, yufido damalẹyodele i o sasạ̱i kediạbo͡u de habage

* **11:33 11:33** *Fuse sosouwedo laion* yodele idi kẹme o wodi fuse, sa dodou sụ degeiya kẹ suluguadi. Nạ Daniel 6:16-24 koko͡u ne dugu. * **11:37 11:37** ***Dobogo͡u so* kẹme hebe diafo͡u di so kẹ tobolo͡u.**

kou̅ malạ ile dala. Kegemaba, diạbou̅ dibou̅ debe Godihạ dihi̱le kokou̅ geleguoba dọu̱do dege tafalagualeyodei.

12

Di Yesukou̅ maseleba damalẹyodeme

1 O sasa̱i afudo damalẹyodema tefeleiguei kediạge di silẹmạ dalaguali, Godikou̅ damalẹyodele idi kahạ midihọ kẹ dimokou̅ hehegie dalagua kuhẹ. Kegemou̅, dige midihọ kasaga̱i diyou̅ degeli saga̱i kẹbou̅, di egei dulo akogudi olou̅ fẹi kẹbou̅ de tou̅ fogou̅ ba, di nelẹdo degeba, Godikou̅ damalẹyodema, midihọ ẹ kou̅ hegi saga̱i kẹnou̅ tefele sesele ime.

2 Di Yesukou̅ nou̅ bahaba defẹido sesele ime. Yesu ẹme damalẹyodei kahạ obou̅. Di ẹmokou̅ damalẹyodili kahạnou̅ si habage ẹ degeiye di damalẹyodei kẹ nelẹdo degele. Godihạge Yesu ẹme hebe fufuguomạikou̅ ikoke degeiba tolo ileyodeimou̅ be, ẹge ta dafali mei, nelẹdo dege dalali, habage ẹme hohọ hiyedo degeba kegenou̅ tafalaledade tawai. Ẹ o sasa̱i dihi̱le kokou̅ tolo ibe, sidifi ta degeli mei. Tolo ilemou̅, gehẹ degema haguạma folomou̅, ifibe, Godihạ duwodi bolọdo kahạ dobogo□u delekou̅ duwo.

Godihạ di egele wodi kahạ yobe di bolọ degemabadomou̅ degedi

3 Yesuhạge, midihọ kasaga̱i milou̅ ga idi o kediạ ẹmokou̅ betei degele imou̅ be, ẹ kokou̅ ta dafali mei, nelẹdo dege delei. Kegei degemou̅, ni̱ne kegei kẹ duguba hobou̅ dafadama. Godikou̅ damalẹyodei kẹ hobou̅ ta kesigie tou̅ fogou̅ dama.

4 Damalẹdo, ni̱ge midihọ kasaga̱i milou̅ gadi kahạ nelẹ kẹ igile mugulamou̅, nelẹdo degele iligi, tofigile kou̅ hafẹi degeiye, kẹnou̅ si ni̱ ta tofigile ili mei.

5 Godihạ kuguokou̅ ge, Godihạ ni̱me mạ sisigọyode tobolou̅ dala kẹme ni̱ge de tawali? Ni̱ dedẹi sasagiemou̅ be, Godihạ kou̅ gue tobolou̅,

Mạ dihi, Hiye Ohạ nạ egele woubabe, nạge kẹme sibigẹ meiyade tawada.

Di Hiye Ohạ gofo□udo dege tobou̅ babe, guẹ degeda.

6 Yobe, Hiye O yo□u tagadi o tahạ midihọ kasaga̱i milou̅ mou̅ be, o kẹme Hiye Ohạ egele wodi.

O sasa̱i̱, Hiye O yo͡u e̱ dihiyodei taha̱ midiho̱ kasaga̱i̱ milo͡u
mo͡u ne, Hiye Oha̱ egele wodi. *Gutpela Sindaun*
3:11-12

7 Ni̱moko͡u hagi̱ degei hagubabe, ni̱ nele̱do dege
dalaguama. Godiha̱ ni̱me yo͡u e̱ dihiyodei kaha̱ degemo͡u,
aye dia̱ adio͡u dia̱ die sisigo̱ egele wala idi saga̱i̱, Godiha̱ ni̱ne
ke̱no͡u tefele do̱u̱susudi. Dihibe e̱ ayeha̱ egele wodiyo mei
ta de dala? Ta dala meido.

8 Godiha̱ yo͡u e̱ sisigo̱ olo͡u fe̱i̱ egele womo͡u ili. Kegemo͡u,
ni̱me e̱ ta egele wouyo mei debabe, damale̱do, ni̱me e̱ sisigo̱
mei.

9 Haba tabe, sa sibige̱ kuoko͡u be, di olo͡u fe̱i̱ dibe aye dala.
Di dihife̱i̱ kelegebe, di ayeha̱ di egele wala idi kaha̱ di e̱ ta̱
dulo sesele idi. Nebe ke̱no͡u tefei, di Aye, hebenito͡u dala
kaha̱ di egele wouba, di e̱ ta̱ ke̱ defe̱i̱do dulo seseibabe, di
tofousogo tofousogo tofolo͡u ile.

10 Sa sibige̱ kuoko͡u gebe, di ayeha̱ge yo͡u e̱ tagaiya
ke̱no͡u di egele wala idi ke̱me to̱u̱ degeife̱i̱. Godiha̱no͡u si
di do̱u̱susulamo͡u egele womo͡u ili kuhe̱, di yo͡u e̱ midiho̱
bolo̱do ke̱no͡u milo͡u mabadomo͡u.

11 Di ayeha̱ di egele woumo͡u be, di ta hoho̱ degediyo
mei. Hagi̱ hiyedo degele idi. Habage, egele woma mei
degeimo͡u, di ise midiho̱ do̱u̱do degedibo͡u, mogo degedibo͡u
ke̱ tawalemo͡u dalaguadi.

Di nele̱do degeba tafalaguame

12 Ni̱ dobogo͡u nele̱ mei degeibabe, dabai degeleba nele̱do
degema. Ni̱ abogo͡u tofigieibabe, haguaba tofo͡u tofo͡u
suluguama.

13 Ni̱ sulugualebe, a do̱u̱do ke̱no͡u suluguama. *Gutpela*
Sindaun 4:26

Kegeligi, ibigidio tofigiei ke̱ olo͡u fe̱i̱ kasaga̱i̱do degeiye. Ni̱ a
do̱u̱doya ke̱no͡u suluguabasi, ni̱ ibigidio tofigiei ke̱me haba
bolo̱ degele ile.

14 O sasa̱i̱ olo͡u fe̱i̱do mogo degema. Haba ni̱ge Godiko͡u
damale̱yodema, e̱ midiho̱no͡u seselaba degemo͡u ima. Kege
dege ho fogo͡u babe, ni̱ge Hiye Obe ta dugulo ile mei.

15 Ni̱o͡u tawaibo͡u, ni̱ kile o tano͡u ta fiyaba Godiha̱
habaguguei ke̱ to͡u fogouye. Kegeligi, o tano͡u taha̱ hebe
afibo͡u hebe ke̱ sa̱ dege foloba, afi kaha̱ ni̱ olo͡u fe̱i̱ obo͡u
ba, Godiha̱ dihi̱le koko͡u sibigibo͡u de deleiye.

16 Ni̱o͡u tawaibo͡u, ni̱ kile o tae sasa̱i̱ hiyou sieiye. Haba
o Isoha̱ degei ke̱no͡u tefele Godi tobeko͡u muguye. O Iso

ẹme Aisakhạ ẹ dihi wolo. Sawisiei ta, Iso ẹ hegie hiyedo degeimou, ẹ malạkou tobou, nạ ạmokou nalẹ tanou fẹi ta sama nẹibasi, da ayehạ timou be nạ molo͡uyode tobou.*

17 Nige Isohạ degei kahạ tạ kẹme kou tewe. Habage, ẹ ayehạ timou kẹ yo͡u haba boholou mou lạmou degeiye, kẹnou si ẹ ayehạge, nạ molo͡u meiyode tobou. Kege tobou mou ẹ gosolomou haba sụdo yodugaiye, kẹnou si ẹ ayehạge yo͡u kou tobou sagại kẹnou tobou. Tạ gehẹ ta tobou li mei.*

Dibe sa Jerusalem hebenitou dala kotou fologai dala

18 Sa nị ya fologai kẹme bitọụ Sainai sạ degei mei. Sa nị ya fologai kẹme nị ta duguo, dobogo͡uye kugulo sagại mei. Afu, nị kou guai o sasại kediạnou si ya, bitọụ Sainai hafẹi dege fologa dugube, dou hiyedo wobou mou dugu. Haba dugube, huliạ hiyedobou, wi hiyedobou de degeimou dugu.

19 Diạge kibi haguisoumou dulomou tafalaguali dube, o tạ uwo hiyedo ta hagumou dulo i. Tạ uwo kẹ dulomou, guẹ hiyedo degemou, diạ Moseskou, ei haba dulo dafayode tobolou i.*

20 Tạ Godihạ tobou kẹ dulo guẹ hiyedo degele i. Yobe, one, galine bitọụ kokou ta fologoubabe, igiye wouba tofigile ileyode tobou kahạ degeimou. *Kisim Bek 19:12-13*

21 Diạ kẹ dugu kahạ guẹ hiyedo degeimou, Moses ẹne tobou, Ạme guẹ hiyedo degemou, dio koulu kuhẹyodei. *Lo 9:19*

22 Kẹnou si nị̀me bitọụ kegei kotou ta ya fologali mei. Nị bitọụ Saionkou ya fologaibe, sa hiyedo, hebenitou dala sa, sa Jerusalemkou ya fologai. Sa kẹme Godi yo͡u kegenou daladi o, ẹ sa. Fologamou dugube, ẹsol o sụụdo kediạ kefeguomou, hohọ degele imou dugu.

23 Godihạ sisigọdo, die hụ yo͡u ẹ kuguokou nalạgai kediạne kefeguo tafalaguamou dugu. Nị̀ne tạ sai fidi o Godikou fologai. O sasại bolọdo, Godihạ dọụdoyode tobou kediạ tofigiema fologa dalagua kokou nị̀ne fologa dogou guo dalagua.

24 Nị̀ne Yesukou ya fologai dalagua. Yobe, Godi dalamou, o sasại di dalamou, ẹme duo kele dabai degedi o kahạ degemou. Damalẹdo, Yesuhạ yo͡u ẹ kafeiyenou, ẹme midihọ ebele kẹ hegi o. Ẹ kafei kahạge o Abel tolo i kahạ kafei kẹme gaba feleido dala kuhẹ.

---

* **12:16 12:16** Stat 25:29-34 * **12:17 12:17** Stat 27:30-40 * **12:19 12:18-19** Kisim Bek 19:16-22

Di defeido tawaibou dalame

25 Niou tawaibou, ta, Godiha tobou keme ni du ho fogouye. Afu, sa sibige kuokou ge, kou guai o kediage ta, Godiha tobolou ke dulo ili mei kaha degemou, diame hebe kasagai keme ta gabama fosigili mei. Nebe kenou tefei, ifi dine, haba, ta, Godiha hebenitou ge tobolou ke ta du ho fogou babe, dine hebe kasagai ke ta gabama fosigile mei.

26 Afu Godiha toumou, e ta uwo kahanou be gigima haguei. Ifi kou bou gene e haba kege degeleyode tobou ke kou gue nalai dala,

A ke degei sagai ke haba degeiba, gigima hiyedo haguba,
mihibou agudiobou de tatabai degeba awale ile. *Hagai 2:6*

27 Godihage, a ke degei sagai ke haba degeleyode tobou kaha sibigebe, gigima haba haguba, mihibou, agudiobou, bimai olou fei, yo□u milou gai kebou de mei degeleyodemou tobou. Haba ta dalale mei. Haba bi ta awale sagai mei keme yo□u kegenou dalale.

28 Sa bolodo Godiha dimokou neleyodema dala keme Godi yo□u wolou dala. Di sa ebele keme tatabai degeba ta awale mei. Kegei degemou, di Godikou bolofeiyodema, e tagaiya ke dabai degeleba, e hu hebele foguoba, e ta dume.

29 Yobe,

di Godibe dou gofo□udo ke sagai kaha degemou, bi olou
feido keme nama mei degeleye dala. *Lo 4:24*

13

Di diyou sie yogokou solou do degeba, dogou guba dogou guba deme

1 Yesukou damaleyodei o sasai di diyou sie mogo tanou degeba, yogo tagaiba tagaiba deme.

2 Sa ta o sasaiye ni sabekou fologoubabe, ni bologuado dia dalama. Yobe, afudo, sa ta o kediа ya sa ta kokou fologoumou be, sa ke tie o kediage mosokou wou ma fologamou be, diage wa, o kediame damale odo oyade tawale i, kenou si diame odo o mei, esol o wou ma fologai.

3 Nige didio o sasai kediame hobou totou degedama. Ni niou siebe o kediabou de didio degei sagai degeba, diamokou solou do degema. O sasai ho oe makoubane, nige obe ni makolo imou niou sie solou do degedi sagai kenou tefele, diamokou ne kege solou do degema.

4 O sasai̱ hulo idi midihọbe bolofei̱do. O nạ sasai̱ hu deba,
ha sasai̱ nạ o hu debane, ni̱ou sie tagaleba, dogou guba
dogou guba denou dalama. Ni̱ tewe, sasai̱ hiyou degedi
obou, o hiyou degedi sasai̱bou kediạme, Godihạ tạ samaba,
hebe kasagai̱ kẹ nelẹ dala.
5 Ni̱ sele hiyedo molo□u kokou fimạdama. Ni̱ bi kagefei̱ ta
dalababe, kuhe kehefei̱. Haba bi sụdo molo□u tawadama.
Yobe, Godihạ kou gue kou tobou dala,
Ạ ni̱me ta tou fogolou mei.
Ạge ni̱me ta tou fogou ba, ni̱ou nou dalale mei. *Lo 31:6*
6 Di geime dege kou gue tobou me,
Hiye O ẹnou si ạ dogou gudi.
Ạ ta guẹ degele mei.
Sa sibigẹ o diạge ạme ta wolo mei. *Buk Song 118:6-7*

Dige Yesu sesele ilebe guẹ degedame

7 Ni̱ge ni̱ wou ma dalaguadi o, ni̱mokou Godihạ tạ hehegile
idi kediạme totou degedama. Midihọ bolọdo, diạ milou
mou haguei kẹ fi̱ye tawaleba sesele ima. O kediạ Godikou
damalẹyodema, nelẹdo dege tefeleiguei sagai̱ ni̱ne kẹnou
tefele degemou ima.
8 Yesu Kelesube afu delei, ifi dala, haba sabitane yo□u
delei sagai̱ kegenou kuhe dalale.
9 O ilo kelege haguasie, ogou gai egei gehẹ gehẹ hehegie
tobolou ibabe, ni̱ ta kesigie dudama. Kegeligi, ni̱ Godikou
damalẹyodei kẹ tou fogouye. Godihạ habaguguei kahạ di
duo nelẹdo dege dalabanou suluguame. Di nalẹ kuolou mạ
idi kahạge dibe ta nelẹ dege dalaguale mei. Ogou gai midihọ
sibigẹ ta dala mei kegei kahạge di ta dogou guo dalaba
suluguale mei.
10 Mogou du daladi o, Godihạ falai mosọ kodu dabai
degele idi kediạme, nalẹ, di dou mosọkou sidi kẹme diạ
nalẹbe kuolou.*
11 Mogou du daladi hiye o, ẹ Godihạ Kuolou Mosọ kodu
falamou be, gali kafei dou la tolou mou folodi, midihọ
kasagai̱, yo□u milou dibou, o sasai̱ kediạ milou ga idibou
kahạ hebe kẹ igiseyadomou. Gali sibigẹbe olou fei̱ mo□uma
ile, ai̱kou dou tou ma, doulukou simou, douye nolụgi,
kugulọnou degeimou fogou di.

---

* **13:10 13:10** Tạ makaibe, mogou du daladi o kediạ gali woma sile, Godikou nelẹ idi kokou mạ tobou. Di midihọ kẹme fogou. Midihọ ebele di sesele idi kẹme Yesuhale.

12 Mogo͡u du daladi hiye o kahạ kege ko͡u degemo͡u
haguei kahạ degeimo͡u, Yesu ẹne sa Jerusalemhạ figiko͡u ge
woumo͡u tolo ibe, dibe Godihạ dihḭle koko͡u yo□ṳ ẹ kafei
kahạno͡u bologuọụba bolọ degemabadomo͡u.
13 Kegei degemo͡u, di Yesu ẹ sesele, figiko͡u iba, o sasạḭye
ẹmoko͡u sidifi nelẹ i sagạḭ kẹno͡u tefele, dimoko͡u ne nẹḭbabe,
di guẹ degedame.
14 Yobe, sa sibigẹ ko͡u lebe, sa tofousogo degele sabe ta
dala mei. Dibe sa bolofẹḭdo kẹ tamạ degeiba dugulamo͡u
dia dalagua.
15 Kegei degemo͡u, Yesuhạ hụya kẹ di Godi ẹmoko͡u hohọ
degeba, ẹ hụno͡u hebele fogume. Di gali sile, Godiko͡u
nẹdi midihọ kẹme mei degei. Di kẹ degedi kẹme fogo͡u, ẹ
hụ solo□uba, di Hiye Oyode tobolo͡u ba, hilḭgedo ẹmoko͡u
hohọbo͡u me.
16 Nḭge midihọ bolofẹḭ kẹno͡u degeleba, o yogo dogo͡u guba
dogo͡u guba dedi kẹme toto͡u degedama. Nḭ kege degeli kẹme
Godihạ tagalido. Midihọ kegei kẹme Godiko͡u gali sile nẹdi
sagạḭ kegei mei.

Godihạ degeiyeno͡u di bologuạdo dalale

17 Nḭge nḭ wo͡u ma dalaguadi o kediạ tạ dulo seseleba,
die hayedu dalaguama. Yobe, habage, Godihạ diạmoko͡u
yodugoubabe, diạge nḭ degele idi olo͡u fẹḭ kẹ tamạ dege
tobolo͡u ile. Kegei degemo͡u, nḭ die tạ kẹ duloba sesema.
Nḭ die tạ dumo͡u ibabe, dabai diạ degeli koko͡u be hagḭ ta
dugulo mei, hohọno͡u degemo͡u ile. Nḭ kege ho fogo͡u babe,
hagḭbe nḭ dugulo ile.
18 Nḭge Godihạ ei dogo͡u guyedema dihọ bagạ tobo͡u ma.
Eige ei midihọ kasagạḭ miloube ta meidade tawalemo͡u,
midihọ bolọ kẹno͡u milo͡u galamo͡u tagale idi.
19 Ạ tagalibe, nḭge Godihạ ạ dogo͡u guyedema dihọ bagạ
tobo͡u ba, ẹge ạ dogo͡u guba, ạ nḭmoko͡u totono͡u ile.
20 Di Hiye O Yesube wai sipsip dia daladi hiye o. Ẹ kafeiye
midihọ ebele, kegeno͡u dalale kẹ hegi dala kuhẹ. Ẹ tolo
imo͡u be, Godihạ midihọ ebele kahạge ẹme haguạgimo͡u
gehẹ degemo͡u dala kuhẹ. Kege degei o Godi ẹme bologuạdo
daladi kahạ obo͡u do.
21 Ạ Godiko͡u nḭ dogo͡u guyedema dihọ bagạ tobo͡u ba,
ẹge nḭ dogo͡u guba, nḭme midihọ bolọdo, yo□ṳ tagaliya
kẹno͡u milolo͡u ile. Damalẹdo, dabai Yesu Kelesuhạ degei

kahạ degeimou͡, Godihạ di dogou͡ guoba, midihọ yo͡u tagali
kẹme di yo͡u ẹ nelẹyenou͡ milou͡ ga ile. Di Yesu Kelesukou͡
hohọbolou͡ nou͡ dalame. Damalẹdo.

Kuguo ko͡umahạ tạ uwage

22 Mogo diạma, ạ ko͡u tobolou͡ be nị duloba dafa idama,
ạ tạ sasado ta nalalẹ mei, kuguo tọụ degeifẹị nalolụ kuhẹ.
23 Ạ nị tawamabadomou͡ tobou͡ ladi. Di mogo Timotibe
didiọ degei telemạị dala. Ẹ ạmokou͡ totodo hagubabe, ạ ẹbou͡
de nị dugu ile.
24 Nịge nị wolou͡ dalaguadi obou͡, haba Godihạ o sasạị
ilobou͡ olou͡ fẹị kediạmokou͡ agali bolofẹịyode tobou͡ ma. Sa
Itali o sasạị kediạge nịmokou͡ agali bolofẹịyodele ili kuhẹ.
25 Godihạ habagugueibe o sasạị olou͡ fẹị nịbou͡ de dalale.

Egei
Jemshą̱
Nalą̱ma Nę̱i̱

Tawale Tą̱

O Jems ę̱me Yesuhą̱ ę̱ malą̱. Jems ę̱ dabai degedibe, damalę̱yodele i o sasą̱i̱, sa Jerusalem tie kedią̱ dia delei. Dia dalamo͡u, ho o ilo kelege gofo͡u dege walamo͡u degele imo͡u, damalę̱yodele i o kedią̱ kama fosigemo͡u, sa sa ilo ahudoya deleiguei. Sa ahu ahudo keleya dalaguamo͡u, Jemshą̱ diąmoko͡u kuguo ko͡u kuhe nalą̱ma nę̱i̱.

Kuguo ko͡umahą̱ sibigę̱be ko͡u gue, Yesuko͡u damalę̱yodele i o sasą̱i̱ kediąge midihǫ̱ bolǫ̱dono͡u milo͡u goubasi, di diąme damalę̱yodeidade tawale ile.

Kuguo Jems ko͡umahą̱ tą̱ sibigę̱ tano͡u tano͡u olo͡u fę̱i̱be kuhę̱:

Tą̱ Hiye 1:1-18

Di tefele duguba nelę̱do dege dalaguababe, Godihą̱ dibo͡u de dogo͡u guo dalaba suluguale.

Tą̱ Hiye 1:19–5:6

Di Godiko͡u damalę̱do-yodebabe, dibe midihǫ̱ bolǫ̱done milo͡u ga suluguale.

Tą̱ Hiye 5:7-20

Di nelę̱do dege dalali, Godiko͡u dihǫ̱ bagą̱ tobolo͡u ba, Hiye Ohą̱ haguale kę̱ dia dalaguame.

Di tefele duguba nelę̱do dege dalaguababe, Godihą̱ dibo͡u de dogo͡u guo dalaba suluguale.

(Tą̱ Hiye 1:1-18)

1 Ą̱me Jems, Godibo͡u, Hiye O Yesu Kelesubo͡u dilie dabai degedi o. Israel kedią̱ hǫ̱ti olo͡u fę̱i̱ 12 kege o sasą̱i̱ ilo kele, afu kama fosige, sa sa ahuya dalagua kę̱ nǫ̱moko͡u be ą̱ge kuguo ko͡u nalą̱ma nelǫ̱i̱ kuhę̱. Agali bolofę̱i̱.

Tefele duguyege di dedę̱i̱ sasagiedi

2 Mą̱ mogo diąma, nǫ̱moko͡u tefele duguye hagubabe, kę̱me hohǫ̱ degedi midihǫ̱no͡u dade tawama.

3 Nǫ̱i̱ Yesu Kelesuko͡u damalę̱yodema dalamo͡u be, tefele dugu hiyedo ko͡u dugumo͡u haguluye, kę̱no͡u si nǫ̱i̱

damalẹyodei kẹme nelẹdo dege dalagua kahạ degemo͡u, habagene nị kegeno͡u dalaguale kẹme nị ko͡u tewe.
4 Nị hagị duguoba nelẹdo dege dalababe, nịme fị haguaba dalaguale. Godihạ midihọ ta tọụ degele mei. Nị midihọbe bolọdono͡u dalaguale.

O tahạ fimạị tọụ degeibabe, Godiko͡u no͡u dihọ bagạ tobo͡u yedei

5 Nị o tae ta tawaiyo mei debabe, Godiko͡u dihọ bagạ tobo͡u ba, Godihạ duloba nạmoko͡u fimạị bolọ kẹ nelẹ. Godibe gofo͡u tạ tobo͡u di o mei. Ẹ nẹdibe hiyedo, o sasạị dimoko͡u fimạị bolọ nẹdi o.
6 Kẹno͡u si nạ Godiko͡u damalẹyodema dihọ bagạ tobo͡u lababe, nạ fimạị bolọụ degeba dihọ bagạ tobo͡u da. O fimạị bolọụ kegei kẹme tọ bobou, wiye malạ ima haguama dedi sagạị kẹno͡u tefei.
7 Nạme kegedi debabe, Godihạge nạmoko͡u bi ta nelẹ meidade tawa.
8 Yobe, nị o tae fimạị bolọụ dalalibe, ẹge midihọ sụdo milo͡u gadi kahạ degemo͡u.

Jemshạ bi mei obo͡u, bibo͡u obo͡u kediạmoko͡u egele tobou

9 Kelesuko͡u damalẹyodele i o sasạị diạma, nị bi mei kahạ hohọ dege. Godihạ dihịle koko͡u nị hụbe hiyedo daladade tawama.
10 Bibo͡u o ẹ hụbe Godihạ huyafẹị degeibabe, ẹ hohọ degelno͡u. Yobe, bibo͡u o ẹme ẹ bimạị koko͡u no͡u hohọ dege dalali, hebeye fi degema, toto mei degedi sagạị kẹno͡u tefele toto tolo ile.
11 Di tewe, asọ difi hiyedo degeimo͡u be, hebe fi fafagalemo͡u, mihịko͡u duolugi mei degedi. Nebe kẹno͡u tefei, bibo͡u oyege dabai hiyedo degemo͡u iligi tolo.

Godihạ dimoko͡u midihọ bolọdo hehegiligibe, ẹ di ta tefele dugudiyo mei

12 O koyo nạ tefele dugu kẹ duguoba nelẹdo dege dalababe, nạ hohọ degelno͡u. Yobe, nạ nelẹdo dege dalababe, fị bolọdo, Godi yo͡u ẹ tagadi o sasạị kediạmoko͡u ko͡u nelẹyodema dala kẹ malạba, tofousogo tofousogo tofolo͡u.
13 Nạ tefele dugu ta dugubabe, kẹme Godihạ ạ tefele duguluyode tobo͡u da. Midihọ kasagạị taege Godibe ta tefele dugulo sagạị meido. Haba Godihạge o sasạị ta tefele dugudiyo mei.

14 Di tefele dugudibe, diyo͡u di fi̱ye tagai kahạno͡u, di
midihọ kasagại̱ milo͡u ga idi.
15 Sasại̱ye dihi guoko͡u degema dalali, dihi kuhe mo͡udi
sagại̱ kẹno͡u tefei, di midihọ kasagại̱ milo͡u lamo͡u be
fimolụgi, ise, midihọ kasagại̱ kuhe milo͡u di. Kege milo͡u
mo͡u iligi tolo idi.
16 Mạ mogodo diạma, ni̱o͡u tawaibo͡u, ni̱ midihọ kasagại̱
kegei kahạ ni̱o͡u sie ogo͡u gaiye.
17 Bi bolọdo olo͡u fẹi̱, sibigi dala mei kẹme Aye Godihạ
hebenito͡u ge dimoko͡u nẹdi. Agudileto͡u hohọ kẹme yo͡u
milou kegeno͡u dala kehẹ. Godibe taye sạ degei mei. Tayebe
sasado degema, tọụ degema kegegadi. Godi hebenito͡u duwo
kẹme kegediyo mei.
18 Godihạ yo͡u tagaiya kẹno͡u dimoko͡u fi̱ gehẹ kẹ
nelẹyodemamo͡u, ẹ tạ damalẹdo kahạ degeiye, dibe fi̱ gehẹ
kẹbo͡u de dalagua kuhẹ. Kegei degemo͡u, damalẹyodei o
sasại̱ dibe yo͡u ẹ dihi wolo kẹ sạ degei. Yo͡u milo͡u gai
ilo kelebe sisigọ habage felẹgai kẹ sạ degei.

Di Godiko͡u damalẹdo-yodebabe, dibe midihọ bolọdone milo͡u ga suluguale

(Tạ Hiye 1:19–5:6)

Di tạ dulo seseme

19 Mạ mogodo diạma, ni̱ ạ tobo͡u ladi ko͡u defẹi̱do
tawama. Oe egei tobo͡u ba defẹi̱ toto duma. Kẹno͡u si ni̱ge
toto ta sima tobo͡u dama. Haba gofo͡une toto degedama.
20 Yobe, o koyo nạ tạ gofo͡u dege tobolo͡u ba, haba midihọ
ta milo͡u babe, nạme Godihạ dihi̱le koko͡u dọụdo ta milo͡u yo
mei.
21 Kegei degemo͡u, midihọ kasagại̱, sibigi degedi kẹme ta
degedama. Haba midihọ kasagại̱ olo͡u fẹi̱, ni̱ milo͡u ga idi
kẹne haba ta milo͡u dama. Ni̱o͡u sie huyafẹi̱ degeba, Godihạ
tạ, ẹ ni̱ duledu segei dala kẹme defẹi̱do tolo͡u ba sesema.
Kege degeibasi, Godihạ ni̱ mamolo͡u.
22 Godihạ tạ ni̱ dumo͡u haguei kẹme mo͡u yo͡uwa dulo
fogo͡u dama. Ni̱ duloba defẹi̱do sesema. Dulo sese ho fogo͡u
babe, ni̱o͡u sieno͡u ogo͡u gama fiyasigeiye.
23 O tahạ Godihạ tạ kẹ mo͡u dulo fogo͡u babe, o kẹme yo͡u
ẹ midihọ galaseya duguo fogo͡u di sagại̱ kẹno͡u tefeli.
24 O kegei kamahạge yo͡u ẹ midihọbe kagei dugu de ta
tawadiyo mei, mo͡u toto͡u degemo͡u fogo͡u di.

25 Godiha̱ ta̱ bolofe̱i ke̱me do̱udo. Di koko͡u damale̱yodeibabe, dibe hebe kasaga̱i ke̱me ta mala̱ ile mei. O sasa̱i koyo na̱, ta̱ bolofe̱i ke̱ defe̱ido dulo seseligi tawaleba, ta toto͡u dege ho fogo͡u babe, na̱me Godiha̱ dogo͡u guba, dabai degeba, hoho̱ degele.

26 O sasa̱i koyo na̱ no͡usie a̱me egei dudi oyode ko͡u tobolo͡u ye, no͡usie ne̱ mogou dia dala ho fogo͡u babe, na̱me no͡usieno͡u ogo͡u golu. O kegei ke̱me Godiha̱ ta̱ dudi o mei. E̱ egei dudibo͡u, e̱ damale̱yodeibo͡u ke̱me sibige̱ ta mei.

27 Egei dudi midiho̱, di Aye Godi e̱ tagalibe ko͡u gue, gube dihibo͡u kuei sasa̱ibo͡u kedia̱ hagi̱ degeibabe defe̱ido dogo͡u gumabeedei. Midiho̱ ke̱me Godiha̱ dihi̱le koko͡u be bolo̱do. Haba tabe, sa sibige̱ kuoko͡u midiho̱ kasaga̱i milo͡u ga ho fogo͡u mo͡u si, Godiha̱ dihi̱le koko͡u be sibigibo͡u mei, bolo̱no͡u dalamo͡u duguo tagali.

2

Dige o sasa̱i kedia̱moko͡u midiho̱ bolo̱do tefeleno͡u hehegieme

1 Mogo dia̱ma, di Hiye O Yesu Kelesu, e̱me bolo̱do, di ta tawaga tobolo͡u saga̱i meido. Ni̱ e̱moko͡u damale̱yodei kaha̱ degemo͡u, nige o sasa̱i fileba, ilo kelebe hu̱bo͡u, haba ilo kelebe hu̱bo͡u meiyode tawadama. Midiho̱ bolo̱do tefeleno͡u hehegiema.

2 Ke̱no͡u si ni̱ ko͡u kegeleye, hu̱bo͡u o ta yukuei bolo̱dobo͡u, dobogo͡u sele igi gol makabo͡u de ka̱i kaha̱ egei mosoko͡u folouba dugulo. Haba o ta, e̱me bi mei, yukuei kasaga̱i ka̱ine ile folouba dugulo.

3 Ni̱ kegei ke̱ dugubabe, yukuei bolo̱ ka̱i o ke̱no͡u mogo degeba timo͡u bolo̱do koko͡u duwoyede tobo͡u ma, haba o yukuei kasaga̱ido ka̱i ke̱ fele̱iba, na̱me ko͡u le hafe̱i degeda, ile ahu dege duwoyede tobo͡u babe, midiho̱ kegei ke̱me kasaga̱ido.

4 Ni̱ o bolo̱u̱ ke̱dilie fileba, tabe hu̱ mei, ha tabe hu̱bo͡u yode tawaibabe ke̱me midiho̱ kasaga̱i. Kege fidama.

5 Ma̱ mogodo dia̱ma, ni̱ duma. Bi mei o sasa̱i, sa sibige̱ kuoko͡u hu̱bo͡u mei kedia̱me Godiha̱ yo͡umako͡u damale̱yodema, nele̱do dege dalaguale ke̱ makai. Damale̱do, Godiha̱ge yo͡u tagadi o sasa̱ibe e̱ sa bolo̱do koko͡u fologouba, yo͡u wo͡u ma dalaleyodema ko͡u makai.

6 Kẹnou si nịme bi mei o sasại kediạmokou sidifi nelẹ idi
o sasại. Nị fimạma. O koyo diạge nịmokou hagị hiyedo
nelẹmou, haba nị tolou ya tạ saikou tefegile idiya? Bibou o
sasại kediạ degele idi.
7 Nị hụ bolọdo, Kelesu sesedi hụ. O koyo diạge nị hụ
bolọdo kẹ susuga tobolou idiya? Bibou o sasại kediạ degele
idi.
8 Godibe di Hiye O, ẹ tạ hiye, kuguokou nalại tabe kou gue,
Nạ nousie tagadi sagại kẹnou tefele, nogo diạmokou ne
kegenou tagayedei. *Wok Pris 19:18*
Nạ kege degeibabe, nạme midihọ bolọdo milolou dala kehẹ.
9 Nạ o sasại kediạmokou midihọ bolofẹi kẹ tefelenou
hehegie ho fogou ba, ilo kediạmokou nou midihọ bolọdo
hehegiligi, haba o ilo kediạme tobekou mugubabe, midihọ
kẹme bolọ mei. Godihạ kuolou tạ kokou husouma
tawalebe, nạ midihọ kasagại milolou be, kuolou tạ kẹ
gobolou dade tawayedei.
10 O sasại koyo nạ kuolou tạ, Godihạ Moseskou nẹi kẹ olou
fẹi dulo seseligi, haba tạ tanou fẹi ta gobou babe, nạ kuolou
tạ olou fẹido gobou kehẹ. Kuolou tạ olou fẹi kẹ gobou kahạ
hebe kasagại kẹme nạ moloụ.
11 Di tewe, Godihạ kou gue kou tobou,
Sasại hiyoubou, o hiyoubou hobou moụdama. *Kisim Bek 20:14*
Haba tobou,
O hobou wodama. *Kisim Bẹk 20:13*
Nạ sasại hiyou ta mou lị meiye, ha nạ o ta woumou tolo i
debabe, nạme Godihạ tạbe bou gobou kehẹ.
12 Godihạ tạ bolofẹi dimokou nẹi kahạ degeimou, nị
damalẹyodebabe, hebe kasagại kẹme ta moloụ mei. Kegei
degemou, tạbou midihọbou de kagei kagei kẹ nị tobou ma
milou di debabe, nịou tawaibou, kegeligi tạ sale kẹ totou
degele iye.
13 O sasại koyo nạ omokou solou do dege ho fogou babe,
Godihạne nạmokou solou do degele mei. Nạ omokou solou
do degeibasi, tạ saiye nạ ta tolou mei.

O tae Yesukou damalẹyodema mou dalali, midihọ bolọ kẹ ta milou ho fogou babe, ẹ damalẹyodei kẹme sibigẹ ta mei

14 Mạ mogo diạma, midihọ bolọ milou diyo mei o tae
yousie ẹme Yesu Kelesukou damalẹyodei oyode tobou

babe, Godihạge o kegei kẹme de mamolo͡u? Ta molo͡u meido.

15 Damalẹyodei o ta yukuei kasagại kại debane, nalẹ mei debane, haba damalẹyodei sasại ta yukueibo͡u nalẹbo͡u mei debane,

16 nị kilege o tae o kegei koko͡u, nạ ile, kulio yukuei kạba, nalẹ nạma guoko͡u dege bologuạdo dalayede ko͡u tobolo͡u ye, ha nalẹbo͡u yukueibo͡u be ta nẹ ho fogo͡u babe, nạ tạ kẹ tobolo͡u kahạge bi mei o kẹme de dogo͡u gulo? Ta dogo͡u gulo meido.

17 Nebe kẹno͡u tefei, nạ Yesu Kelesuko͡u damalẹyodema, midihọ bolọ ta milo͡u ho fogo͡u babe, nạ mo͡u damalẹyodei, sibigẹ ta dala mei.

18 Kẹno͡u si, o ilo kelege ko͡u gue tobolo͡u, Yesu Kelesuko͡u damalẹyodema dalabe ẹsofẹi. Midihọ bolọ milo͡u dibe ẹsofẹiyode tobo͡u babe, ạge sima ko͡u gue tobolo͡u, nạ damalẹyodema dala kẹ ko͡u tobolo͡u ye, ha midihọ bolọ ta milo͡u ho fogo͡u babe, ạge nạme damalẹyodei odade tawale mei. Haba ạ midihọ bolọ kẹno͡u milo͡u basi, nạ duguo tawalebe, ạme Yesu Kelesuko͡u damalẹyodei odade tawale.

19 Nạ Godibe tano͡u fẹiyode tawalemo͡u damalẹyodilibe ko͡u bolọ. Kẹno͡u si duo kasagại kediạne Godibe tano͡u fẹiyode tawalemo͡u ko͡u damalẹyodema guẹ degemo͡u, dio kolo idi.

20 Nạme toto͡u degei o. Nạ Yesu Kelesuko͡u damalẹyodema dalalibe, midihọ bolọ ta milo͡u gadiyo mei kahạ degemo͡u, nẹ damalẹyodei kẹme sibigẹ ta mei. Nạ ạ tobolo͡u ko͡u tawalababe, nạ mạ tạ du.

21 Di ko͡u guai o Abrahamhạge ẹ dihi Aisak wai sipsip baga wala doulako͡u silamo͡u degeimo͡u, Godihạ ẹmoko͡u ko͡u gue tobou, nạ mạ tạ kẹ dulo sesei kahạ degemo͡u, nạme dọụdo o.*

22 Kegei degemo͡u di tewe, Abraham ẹme Godiko͡u damalẹyodema, ẹ midihọ bolọno͡u milo͡u di. Ẹ tạeno͡u tobo͡u li mei. Ẹ damalẹyodei kahạge sibigẹ degei.

23 Godihạ kuguko͡u be ko͡u gue nalại dala,
Abraham ẹme Godiko͡u damalẹyodei kahạ degemo͡u,
Godihạge ẹme dọụdo oyode tobou. *Stat 15:6*

Kegema, Godihạge Abrahambe mạ mogoyodei. Damalẹdo, Abrahamhạ ẹ dihibe Godiko͡u nẹi kahạ, Godihạ tạ, kuguko͡u nalại dala kẹme damalẹdo kuhe tamạ degei.

---

* **2:21 2:21** Stat 22:1-14

24 Mo͡u yo͡uwa damalẹyodeino͡u daladi obe Godihạ dihịle koko͡u be dọụdo o mei. Ha o ta, Godiko͡u damalẹyodema, midihọ bolọ milo͡u di kẹme Godihạge dọụdo oyode tobolo͡u.
25 Nebe kẹno͡u tefei, o hiyou degedi sasạị Rahap ẹne Godihạ ẹ dihịle koko͡u sasạị dọụdoyode tobou. Yobe, sasạị Rahap ẹ midihọ bolọ miloube, ẹge o bolọụ, Josuahạ tobo͡u mo͡u haguasie felẹgumo͡u wolo͡u dalali, dilie a taya kẹ boholo͡u mạ yamabeedei kahạ degemo͡u.*
26 Di tewe, o ẹ to͡u be fị dala mei, o kẹme tei dala. Nebe kẹno͡u tefei, mo͡u yo͡uwa damalẹyodema dala obe tei sagạị dala. Yobe ẹ damalẹyodei kahạge midihọ bolọ ta milo͡u diyo mei kahạ degemo͡u.

3

Di mogoube bologuạdo dia dalame

1 Mạ mogo diạma, nị o sụdo tisa dabai* degelaba degedama. Yobe, Godihạ di dabai degele idi kẹ figa dugulobe, tisa dabai degele idi kẹsi fileba, huyadefẹị kasagạị ta dalababe, tisa dabai degele idi kediạmoko͡u be hebe kasagạị hiyedo kẹ nelẹ kahạ degemo͡u.
2 Di olo͡u fẹịbe midihọ bolọ milo͡u galamo͡u ko͡u degediye, kẹno͡u si mihịko͡u fiyasigedi. Kegei degemo͡u, o tae tạ kasagạị ta tobo͡u diyo mei debabe, o kẹme bolọdo, ẹ to͡u ye midihọ kasagạị milouye domo͡u yo͡usie bologuạdo dia daladi.
3 Di howili dio ta wai hos kediạ mogoudu muguomo͡u, die mogoubo͡u, die to͡u bo͡u olo͡u fẹị di dọụsusu, di tagali sagạị keleyano͡u suluguadi.
4 Mosolene nị fimạma. Mosolebe hiyedo, mosole bala kẹme huyadefẹịdo. Wi gofo͡udoye hagua, mosole to͡u mo͡u be, mosole dia daladi o kahạ bala huyadefẹị kahạno͡u dọụsususugumo͡u, sa ẹ ile tagai koko͡u idi.
5 Nebe kẹno͡u tefei, di mogoube huyadefẹịye, kẹno͡u si ẹ yo͡usie hiye degedi.

Doube huyadefẹịdoye, dibi fafagai degei koko͡u migimo͡u be ẹ hiyedo degemo͡u, hebe olo͡u fẹị wobo͡u mo͡u idi kẹme di ko͡u tewe.
6 Di mogoube huyadefẹị, di to͡u be hiyedono͡u. Kẹno͡u si di mogoube dou sạ degei, di tolo͡u mimigie suluguadi kẹno͡u tefei. Dou gofo͡udo kẹme dou sahạ bi. Damalẹdo, di

* **2:25 2:25** Josua 2:1-21 * **3:1 3:1** Tisa dabai ko͡ume Godihạ tạ hehegiedi dabai.

mogouye degeiye, di midihọ kasagại hiyedo milo͡u goumo͡u, di fị̱bo͡u to͡u bo͡u olo͡u fẹ̱ibe sibigi degeimo͡u, tạ kasagại kẹ̱no͡u tobolo͡u suluguadi.

7 Gali olo͡u fẹ̱i, waibo͡u, siobo͡u, beibo͡u, tọ dulemo͡u galibo͡u olo͡u fẹ̱ibe o di mo͡umamo͡u dia daladi, diạge di tagali sagại kẹ̱no͡u degele idi.

8 Kẹ̱no͡u si di mogoube diyo͡u bologuạdo ta dia dalale sagại mei. Mogou kahạge yo͡u tagaiya kẹ̱no͡u tobo͡u di. Di tạ kasagại tobolo͡u idi kẹ̱me beiye galoumo͡u do gofo͡udo dugudi sagại kẹ̱no͡u tefei, di mogouya kẹ̱ felẹ̱di.

9 Di Hiye O, ẹ̱me di Aye, di mogouyege ẹ̱ hụ hebele fogulo idi. Haba di mogou kahạno͡u be tạ kasagạine tobolo͡u idi, o sasại, Godihạ yo͡u sagại dege dalamabadomo͡u milou kediạmoko͡u ne tạ bo͡u basia tobolo͡u idi.

10 Di mogou kahạge tạ bolọ̱ụ kege tobolo͡u idi. Tabe Godihạ hụ hebele fogulo idi, haba tabe tạ kasagại tobolo͡u idi. Mạ mogo diạma, midihọ kẹ̱me kasagạidо, kege degedama.

11 Tọ sou dugebe, huẹ̱i bolofẹ̱ibo͡u, huẹ̱i kasagạibo͡u de geleguo felẹ̱diyo mei.

12 Mạ mogo diạma, hebe kiyouye kolo mạdibe, desẹ̱ kolo de mạdi? Kegediyo meido. Haba hebe gohoye kolo mạdibe, hebe kiyou kolo de mạdi? Kegediyo meido. Nebe kẹ̱no͡u tefei, huẹ̱i kasagại felẹ̱di tọ sou kodugebe huẹ̱i bolọ̱ de felẹ̱? Kegebe ta degediyo meido.

O koyobe hebenihạ tewebo͡u debabe, ẹ̱ge midihọ bolofẹ̱i kẹ̱no͡u milo͡u ba dugulo

13 Nị̱ kile o tano͡u tabe fimạibo͡u tewebo͡u bolọ̱do ta de dala? O kegei ta dalababe, ẹ̱ yo͡usie huyafẹ̱i degeba, midihọ bolọ̱do kẹ̱no͡u milo͡u ba, di duguoba, ẹ̱me tewe odade tawale ile.

14 Kẹ̱no͡u si nị̱ yogoko͡u dafaba kona dege, nị̱o͡u nị̱ hụno͡u hebele fogulaba degeligine, nị̱o͡u sie tewe oyodedama. Kegeligi, nị̱ ogo͡u gai midihọ kahạ damalẹ̱do tạ bolofẹ̱i kẹ̱ huyafẹ̱i degeiye domo͡u.

15 Tewe kegei kẹ̱me hebenihale mei, sa sibigẹ̱ kuoko͡u ge tamạ degei. O kegei kahạge yo͡usie fimạdibe, ẹ̱me Godihạ tạ seseliyade tawadiye, kẹ̱no͡u si gulokou. Tewe kẹ̱me Tamạhạ nelị̱ kẹ̱ seseli.

16 Nḭ duma, yogoko͡u kona dege dafama, dio͡u die huͥno͡u
hebele fogulo idi kediạ sa koko͡u be, midihọ kasagạḭno͡u
hiyedo milo͡u gamo͡u, bologuạ dalaguadiyo mei.
17 Hebenihạ tewe kẹme o tae mo͡umo͡u be, ẹ tewe kẹme
ta sibigi degediyo mei, omoko͡u ne hagḭ ta nẹdiyo mei. O
kahạge amafẹḭ hemelẹ fiyano͡u tạ tobo͡u di. Ẹme tạ dudi o.
Haba ẹme solo͡u do degemo͡u, midihọ bolọno͡u milo͡u di o. O
sasạḭ olo͡u fẹḭ kediạmoko͡u be midihọ bolofẹḭ kẹno͡u milo͡u di.
Ẹ midihọ bolọ milololo͡u yodemamo͡u be, ẹ damalẹdo milo͡u di.
18 Di fḭ tano͡u dege daladibe kẹme hebe haimiko͡u debe
sogodi kẹ sagạḭ. Sogoma fogo͡u dalali, nalẹ hou bologuạdo
fua fologolu sagạḭ kẹno͡u tefei, dine fḭ tano͡u dege dalabasi,
midihọ bolọdo kẹno͡u hiyedo milo͡u gouba dugulo.

4

Sa sibigẹ kuoko͡u midihọ kasagạḭno͡u tagale idi o kediạme Godibo͡u ho mạḭ dalagua

1 Nḭ nḭo͡u sie tạe biyadibo͡u gegadibo͡u olo͡u fẹḭ kahạ yobe
kẹḭ? Kẹme nḭ to͡u e tagadi kahạno͡u nḭ duledu milo͡u ga idi.
2 Nḭ bi sụdo ko͡u molo͡u sagạḭ degele idiye, kẹno͡u si
ta molo͡u mei. Nḭ bi ta kona dege dalaguali, o woumo͡u
tofigieimo͡u be, bi kẹme nḭ ta mo͡udiyo mei. Nḭ tạe
gegamo͡u, biyamo͡u haguadiye, bi nḭ tagalemo͡u biyolu kẹme
ta mo͡udiyo mei. Yobe, nḭge Godihạ nḭmoko͡u nẹyedema
dihọ bagạ tobololo͡u idiyo mei kahạ degemo͡u.
3 Haba nḭ bi ta molo͡uyodema dihọ bagạ tobo͡u mo͡u be, nḭ
ta mo͡udiyo mei, nḭ fḭ dọụdo kẹ mạdiyo mei kahạ degemo͡u.
Damalẹdo, bi nḭ to͡u e tagaliya kẹno͡u molo͡uyodema dihọ
bagạ tobo͡u di kahạ degeimo͡u, Godihạ nḭmoko͡u ta nẹdiyo
mei.
4 Nḭme o hiyou degedi sasạḭ kẹ sạ degei. Sasạḭ kegei
kahạge ẹ mạ to͡u fogo͡u, midihọ kasagạḭ milo͡u ga siadi. Nebe
kẹno͡u tefei, nḭne Godi to͡u fogo͡u mo͡u, midihọ kasagạḭno͡u
milo͡u ga suluguadi. Duma, sa sibigẹ kuoko͡u midihọ kasagạḭ
tagadi o kẹme Godibo͡u ho mạḭ dala. Damalẹdo, nḭ o tahạ sa
sibigẹ kuoko͡u midihọ kasagạḭ mililololo͡u yodema milo͡u babe,
o kẹme Godihạ mogo meido.
5 Godihạ kuguoko͡u ko͡u gue nalạḭ dala kẹme mo͡u yo͡uwa
nalalḭ mei, di fḭ, Godihạ di duledu mạḭ kẹme Godihạ kona
degedi, ẹ tagaliya kẹno͡u degeyedei.

6 Godiha̱ dimokou̅ hiyedo habaguguedi. Kegei kaha̱
degemou̅, Godiha̱ kuguokou̅ be kou̅ gue nala̱i dala,
O sasa̱i dio͡u die hu̱ hebele fogulo idi kediame Godiha̱
degeiye, diame huyafe̱i dege daladi. Ke̱nou̅ si o
sasa̱i dio͡usie huyafe̱i degele idi kediame, Godiha̱
habagugueibe diabou̅ de daladi. *Gutpela Sindaun*
3:34
7 Kegei kaha̱ degemou̅, ni̱ Godiha̱ hayedunou̅ dalaguama. Ni̱
Tama̱ tobekou̅ muguba, e̱ kama folo.
8 Ni̱ ile Godikou̅ hafe̱i dege dalababe, e̱ne hagua ni̱mokou̅
hafe̱i dege dalale. Midiho̱ kasaga̱i degedi o sasa̱i diama,
oe dobogo͡u bigidi saga̱i ke̱nou̅ tefele, ni̱ne ni̱ duo bigima.
Fima̱i bolo̱u o sasa̱i diama, ni̱ fima̱ibe tanou̅ fe̱i Godikou̅ nou̅
fimama dalama.
9 Ni̱ou̅ sie hagi̱ degeba, ni̱ou̅ ni̱ sihou gosoma. Yilo̱ idi o sasa̱i
diama, hobou̅ yo̱dama, gosoma. Hoho̱ degedi o sasa̱i diama,
ni̱ hobou̅ hoho̱ degedama, hagi̱ dege dalama.
10 Ni̱ Hiye Oha̱ dihi̱le kokou̅ ni̱ou̅ sie huyafe̱i dege dalababe,
Hiye Oha̱ ni̱ hebele fogulo.

Ni̱ ni̱ou̅ sie yogo tobe tobou̅ ba tobou̅ ba dedama

11 Mogo diama, ni̱ ni̱ou̅ sie yogo tobe tobou̅ ba tobou̅
ba dedama. Damale̱yodei o koyoha̱ yogokou̅ tobe tobolou̅
ba figoubabe, o kegeli kaha̱ge Godiha̱ kuolou̅ ta̱ ke̱ne tobe
tobolou̅ ba figale. O koyoha̱ Godiha̱ ta̱ ke̱ fibabe, o ke̱me
Godiha̱ kuolou̅ ta̱ dulo sesedi o mei. Godiha̱ kuolou̅ ta̱ fidi
obe e̱.
12 Kuolou̅ ta̱be Godiha̱nou̅ omokou̅ ne̱i. E̱nou̅ be ta̱ sai fidi
o. E̱ge o sasa̱i ilo kelebe yo͡u mamolo͡uye dalamou̅ dugulu,
ha o ilo kelebe makoloye dalamou̅ dugulu. Ke̱nou̅ si o ta na̱
nogo fidi ke̱me na̱ degele saga̱i meido ke̱ degedi.

Di Godiha̱ ta̱ dafadame

13 Sele dabai hiyedo degelamou̅ degeli o diama, a̱ ni̱mokou̅
tobou̅ ladi. Yobe, ni̱ diabaya, idibaya kele ya, sa hiyekou̅
foloba, bi tiga mo͡udi dabai ke̱ hiyedo degele iligi, sadebe
tanou̅ ta mei degeiba kuhe fogou̅ hagualeyode tobolou̅ idi
kaha̱.
14 Ta̱ ke̱me ni̱ ta̱enou̅ tobolou̅ idi. Idiba tama̱ degele ke̱me
ni̱ ta tewe mei. Sa sibige̱ kuokou̅ daladibe, ni̱me mabiye
migile goguo dalali, igilema̱ folodi saga̱i ke̱nou̅ tefei.

15 Bolofe̱ibe kou gue, a̱me Hiye Oha̱ tagaiya ke̱ tolo i ho
fogou babe, a̱ degeleyode tawai ke̱me damale̱do degeleyode
tobou ma̱.
16 Ke̱nou si ni̱ ni̱ou sie hiye degemou, ni̱ou ni̱ hu̱ hebele
fogulo idi. Midiho̱ ke̱me kasaga̱i.
17 Kegei degemou, o sasa̱i koyo na̱ midiho̱ bolo̱ milou
di ke̱me kou teweye, ke̱ haba milou ho fogou babe, na̱me
midiho̱ kasaga̱i degeli.

5

Bi su̱do o sasa̱i kedia̱me gili degeibabe, hebe kasaga̱i molo□u

1 A̱ bibou o sasa̱i ni̱mokou tobou ladi. Ni̱me hagi̱ hiyedo
dugulo dala kaha̱ degemou, kou bou ge hili̱gedo gosolo
dalama.
2 Ni̱ bima̱i olou fe̱i tabale i. Ni̱ yukuei olou fe̱i sigo̱ye nala̱
hobogou.
3 Ni̱ sele igi golbou, silvabou olou fe̱i ke̱me asa guaye tou
saga̱i kegei dalamou dugulu ke̱me ni̱ midiho̱ kasaga̱i olou
fe̱ibe tama̱ degeimou dugulu kehe̱. Asa gua kaha̱ sele na̱di
saga̱i ke̱nou tefele, ni̱ tou ne olou fe̱i douye nale̱. Yobe,
uwage sawisieibe hafe̱i degeli kou lege, ni̱ge bi su̱do kefema
gili degele ili kaha̱ degemou.
4 Ni̱ defe̱ido duma. Ni̱ dabai degele idi o kedia̱ ni̱ hebe
haikou ya, segei mo□uma haguasieimou be, ni̱ge sele kou
nele̱yodele idi ke̱me nele̱ idiyo mei kaha̱ degemou, dia̱ hagi̱
hiyedo degele i. Hagi̱ hiyedo degemou haguisoumou be,
Hiye O Godi, e̱ nele̱be hiyedo folodo, e̱ge o kedia̱ haguisolu
uwobe kou dudi.
5 Ni̱me sa sibige̱ kuokou bi bolo̱ ke̱ hiyedo dege kefema
bologua̱do dalagua. Nale̱ne hiyedo nala̱mou haguasiligi, ni̱
tou dalale̱ ili kaha̱, ise, ni̱ wolo sawisiei ke̱me hafe̱i degeli.
6 Bibou o ni̱ge do̱u̱do o sasa̱i, ni̱mokou ta degele ili mei
kedia̱me ta̱ saiye tolou ba woma mei degele.

Di nele̱do dege dalali, Godikou diho̱ baga̱ tobolou ba, Hiye Oha̱ haguale ke̱ dia dalaguame

(Ta̱ Hiye 5:7-20)

Di hagi̱ duguoba, nele̱do dege dalali, Hiye Oha̱ haguale ke̱ dia dalaguame

7 Mogo diąma, Hiye Ohą haguale kę dia dalagualibe,
hobou dafadama. Nį tewe, hebe hai dabai degedi o kediąge
die nalę segei kahą suwi degele kę dia dalalebe ta dafa idiyo
mei. Huęibou asǫbou kahą degeiye, segei sibigę degele kę
dia dalaguadi.
8 Nebe kęnou tefei, nįne dafadama. Nelędo dege dalama,
Hiye Ohą haguale hafęį degeli kahą degemou.
9 Mogo diąma, nį nįou sie yogokou gofo□u degeiba gofo□u
degeiba deba, tobe tobou dama, tą sai fidi Hiye O Godi ęme
hafęį degei dala kahą degemou, nį degeli kę duguoba fiye
domou.
10 Mogo diąma, nį habage-degele-duguo-tobou di-o ke-
diąmokou fimąma. O kedią Hiye Ohą hųya kęnou hehegile i
kelegebe, hagį hiyedo dią dugulo i. Kęnou si dią dafa ili mei,
nelędo dege deleiguei. Nįne dią degei sagąį kęnou tefema.
11 Duma, di kou gue tobolou idi, o koyohą hagį hiyedo
dugumou hagueiye, ę ta dafadiyo mei, nelędo dege daladi,
o kegei kęme hohǫ dege. O Jop ę hagį dugu kahą tą
ko□u nį kou dulo i.* Ę hagį hiyedo dugumou, nelędo dege
dalali, ta dafali mei. Godihą olou fęį bologuǫųmou bolǫ
degei. Damalędo, Hiye O ęme solou do degedi, dimokou
habaguguedi o.

Hebenihą hųya kębou, sa sibigę hųya kębou de tą maka dege tobou dama

12 Mą mogo diąma, nį defęido duma. Hebenihą hųya
kębou, sa sibigę hųya kębou, hų daga taya kębou de tą maka
dege tobou dama. Ną ta degeleyodebabe, damalędo dege.
Ną ta degele mei kęme hobou tobou da. Hų daga daga taya
maka dege tobou dama, nį tą saiye touye domou.

Damalęyodei oe Godikou dihǫ bagą tobolou be nelę hiyedo

13 Nį kilege o tanou tae hagį dugubabe, Godikou dihǫ bagą
tobou yede. Ha, nį kile o tanou tae hohǫ degeibane, Godihą
hų hebele foguoba dię feyede.
14 Nį o ta do degeibabe, sosikou widio o kedią haguayede
tobou ba, dią ya fologa, Hiye Ohą hųya kę dihǫ bagą tobolou
gi, do o kahą tou guebou gusege huęį kę hulo.
15 Godihą dabai degedi o kedią damalęyodema, dihǫ bagą
tobou babe, Hiye Ohą do o kę bologuǫųba bolǫ degele.

* **5:11 5:11** Jop 1:21-22; 2:10; 42:10

Midiho̱ kasaga̱i̱, do o kaha̱ milo͡u gadi ke̱ne Hiye Oha̱ gebe meiyodele.

16 Kegei degemo͡u, ni̱ midiho̱ kasaga̱i̱ degei ke̱ ni̱io͡u sie yogoko͡u kusigile tobo͡u ba tobo͡u ba dema. Haba ni̱io͡u siene Godiha̱ ni̱ bologuo̱u̱ba bolo̱ degeyedema diho̱ baga̱ tobo͡u ba tobo͡u ba dema. Damale̱yodei o taha̱ Godiko͡u diho̱ baga̱ tobolo͡u be nele̱ hiyedo. Nele̱ kaha̱ge do o ke̱me dogo͡u guba toto bolo̱ degele.

17 O Elaija* e̱me di sa̱ degei dalali, hue̱i̱ todayedema Godiko͡u hiyedo diho̱ baga̱ tobo͡u mo͡u, hue̱i̱ teli mei deleibe, sadebe olo͡u fe̱i̱ kamadia, oguone olo͡u fe̱i̱ wala̱i̱yosi kege mei degei.

18 Elaijaha̱ haba diho̱ baga̱ tobo͡u mo͡u, hue̱i̱ toumo͡u, hebe hai saya nale̱ segei olo͡u fe̱i̱ haba fologamo͡u suwi degele i.

O mihi̱ko͡u fiyei ke̱me di dogo͡u guoba boholo͡u mala̱ haguame

19 Ma̱ mogo dia̱ma, ni̱ o tano͡u taha̱ damale̱do ta̱ ke̱ dulo seseligi to͡u fogo͡u, mo͡u duwoba, e̱ mogo tae haba boholo͡u ma̱ mala̱ hagubabe,

20 o ke̱me dabai bolo̱do degeli. Ni̱ ko͡u tawama, o taha̱ ile, midiho̱ kasaga̱i̱ milo͡u di o ke̱ Godiko͡u mala̱ hagubabe, ta tolo ile mei. Kefe̱i̱ degeli kaha̱no͡u be, Godiha̱ge o kaha̱ midiho̱ kasaga̱i̱ milo͡u di kaha̱ hebe kasaga̱i̱ ke̱bo͡u de olo͡u fe̱i̱ igile mugulu.

---

* **5:17 5:17** 1 King 17:1; 18:1, 42-45

Egei Sasafẹi
Pitahạ
Nalạma Nẹi

Tawale Tạ

Yesuhạ dabai degedi o olou fẹibe 12 kege deleiguei. O tanou ta ẹ hụbe Pita, ẹ hụ tabe Saimon. Kuguo kou ume ẹ nalại.

Pita ẹ kuguo kou, o sasại hagi dugulo idi kediạmokou nalạma nẹi. O sasại kediạme Yesu Kelesukou damalẹyodele i kahạ degemou, ho oe diạmokou hagi hiyedo nelẹ idi. Pitahạ kegedi kẹ tawale guẹ degemou, kegeligi diạ kesigieba, die damalẹyodei kẹ tou fogou ye domou, ẹ diạ dedẹi sasagiemou kuguo kou kuhe nalạma nẹi.

Kuguo tạ uwage nalại kokou be, Pitahạge ẹme sa Babilon tie oyodei.* Tạ kẹme tạ makai. Tewe o kediạge Pita ẹme sa hiyedo Romkou dalali, kuguo kou kuhe nalạiyode tawale ili. Yobe, sa hiyedo Babilon oe midihọ kasagại hiyedo milou ga idi sagạibe, sa hiyedo Romkou gene kẹnou tefele degele idi kahạ degemou.

Kuguo 1 Pita kou umahạ tạ sibigẹ tanou tanou olou fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1:1–2:10

Dibe Godihạ o sasại degei kahạ degemou, di bi bolọdo Godihạ dimokou nelẹ kẹnou diaba, midihọ bolọnou milou ga dalame.

Tạ Hiye 2:11–3:22

O sasại kediạ dihọ tageya kẹ di midihọ dọụdonou milou ga suluguame.

Tạ Hiye 4–5

Damalẹyodele i o sasại kediạme tefele dugu hiyedo duguomou, hagi hiyedo dugulo i.

Dibe Godihạ o sasại degei kahạ degemou, di bi bolọdo Godihạ dimokou nelẹ kẹnou diaba, midihọ bolọnou milou ga dalame

(Tạ Hiye 1:1–2:10)

---

* **: (Tawale tạ)** Nạ 1 Pita 5:13 dugu.

1 Ạme Pita, Yesu Kelesuhạ tạ-bolofẹi-malạ-siadi-o. Ạ kuguo ko͡ume Godihạ yo͡u ẹ biyodema makai o sasại nịmokou nalolụ. Mogo diạma, afu nị di sa tou fogou fogou ya, sa ahudo Pontusbou, Galesiabou, Kapadosiabou, Esiabou, Bitiniabou keleya kẹ dalagua o sasại nịmokou ạ kuguo ko͡u nalạma nelị kuhẹ.

2 Afudo, Aye Godihạge nịme kou tewe delei, yo͡u ẹ bi bolọ degeleyodema makai. Habage, Duo Bolofẹihạ hagua, nị duledu dabai degeiba, nịme Yesu Kelesuhạ tạ dulo sesemabadomou, ẹ kafeiye nị bigima mei degei. Godihạ nịmokou hiyedo habagugueiba, nịme bologuạdo dalamabadomou.

Dibe hebenitou fologaba, bologuạdo dalaguale

3 Di Godihạ hụ hebele fogume. Ẹme Godi, di Hiye O Yesu Kelesuhạ ẹ Aye. Godihạ dimokou solou do hiyedo degeimou, Yesu Kelesu tobou mou hagua, tolo imou, yo͡u haguạgi kahạ degemou, dine fị gehẹ, Godihạ dimokou nelẹyodei kẹ molo͡uyodema dia dalagua kuhẹ.

4 Bi Godihạ habage dimokou nelẹ kẹme bolọdo, ta tabale mei, ta kasagại degele mei, ta mei degele mei, hebenitou yo͡u kegenou dalale kẹ malạ ile.

5 Nị Kelesukou damalẹyodei kahạ degemou, Godihạ yo͡u ẹ nelẹyenou nị wolou dalali, uwage sabiyale kelege, Godihạ degeleyodei kẹme dọụdo tamạ degeiba duguba, ẹ nị mamolo͡u.

6 Tefele dugu kahạ nịmokou haguadibe tọụ degeifẹi. Ha Godihạ degeleyodei kẹme nị kou tawalemou hohọ degele ili kehẹ.

7 Nịmokou tefele dugudi kẹme mou yo͡uwa degediyo mei. Nị damalẹyodeibe de sele igi gol sagại domou kuhe tefele dugudi. Nị tewe, sele igi gol kẹme bi bolọdo, doulukou sidibe, igi ta, haba, sele igi goldo domou kuhe sile dugudi. Nebe kẹnou tefei, nịne tefele duguga ibe deba, nị damalẹyodei kẹ ta tou fogou ho fogou ba, Yesu Kelesuhạ boholou mạ hagubabe, o sasạiye Godikou bolofẹiyodema, ẹmokou hohọbolou ba, ẹ hụ hebele fogulo ile. Yobe, bi olou fẹi mei degeiba, sele igi gol kẹne mei degele. Nị damalẹyodei kẹnou si sibigẹ hiyedo, ta mei degele mei.

8 Nịge Yesu Kelesube kou dugulo ili meiye, kẹnou si nị ẹ tagalemou, ẹmokou hohọ hiyedo degele ili. Damalẹdo, ifibe nịge ẹme ta duguyo meiye, haba ẹmokou damalẹyodema,

hohọ hiyedo degele ili. Hohọ kẹme di ta tawaga tobolo͡u sagại mei.

9 Godihạ nị mamo͡u lạmo͡u degeli, nị Kelesuko͡u damalẹyodei dalamo͡u kahạ.

10 Habage-degele-duguo-tobolo͡u-idi-o, afu deleiguei kediạ Godihạ nị habaguguele kahạ tạ kẹ tobolo͡u mo͡u, Godihạ di mamolo͡u kahạ yo kẹ dugulamo͡u ka idi.

11 Kelesuhạ Duo Bolofẹihạ o kediạ die duledu dalamo͡u, diạge ko͡u gue tobolo͡u idi, sabita, Kelesu ẹme hagị hiyedo duguoba, hụ hiyedo kẹ molo͡u. Kege hehegiemo͡u, ko͡u gue yoduga idi, di mamolo͡u o ẹme koboge haguale? Ẹ haguale sawisiei hafẹị degeibabe, kẹiye tamạ degeiba dugulo?

12 Kẹno͡u si Godihạ diạmoko͡u be, nị hehegile idi kẹme nị o habage haguạ ile kediạmoko͡u tamạ degeleyode tobou. Kegemo͡u, wefẹị Godihạ Duo Bolofẹị tobo͡u mo͡u, hebenito͡u ge migilemo͡u, tạ uwo bolofẹị tobolo͡u idi o kediạ dogo͡u guomo͡u, nịmoko͡u ne tạ bolofẹị kẹ tobo͡u mo͡u suluguei. Ẹsol o kediạne tạ bolofẹị kahạ sibigẹ kẹ tawalamo͡u degele ili.

Godihạ dibe yo͡u ẹ bi bolọdo dege dalamabadomo͡u haguisolu

13 Kegei kahạ, nị fịyege amaba, dọụdono͡u dalaguama. Yesu Kelesuhạ nịmoko͡u tamạ degeiba, Godihạ nị habaguguele kẹ defẹịdo dia dalama.

14 Afu, nị tawali mei kelege, nịo͡u nị to͡u e tagaiya kẹno͡u suluguadi kẹme haba ta degedama. Sisigọ diạ die ayehạ tạ dulo sesedi sagại, kẹno͡u tefema.

15 Godi, nị haguayadomo͡u haguisai ẹme bolofẹịdo. Nebe kẹno͡u tefei, nịne Godihạ o sasạị bolọdo dege dalaguama.

16 Yobe, Godihạ kuguoko͡u be ko͡u gue nalạị dala,
Ạme nị Godi bolọdo kahạ degemo͡u, nịne mạ soso͡u bolọdo dalaguama. *Wok Pris 11:44-45*

Godihạ di mamọụbe, bi sibigẹ hiyedoye mamọụ

17 Nịge Godiko͡u be nị Ayeyode dihọ bagạ tobolo͡u idi. Di Aye ẹ di fidibe, ẹge hụ mei obo͡u, hụbo͡u obo͡u koko͡u ta duguo fidiyo mei. Godihạge midihọ, di milo͡u gadi kẹno͡u duguo fidi. Kegei kahạ degemo͡u, nị sa sibigẹ kuko͡u dalagualibe, Godiko͡u guẹ degeba, sa sibigẹ ko͡ume nị sado meidade tawama.

18 Afu nịme sibigẹ mei midihọ, nị ko͡u guai o kediạ nịmoko͡u hehegiei kẹno͡u milo͡u ga idi. Kẹno͡u si, Godihạ

dugube, kasagaido degeimou, ẹ ni kuhe mamọu. Ni tewe, Godiha ni mamọube, sele igi silvabou, golbou kegeiye mamou li mei. Bi kẹme kasagai degedi binou.

19 Godiha ni mamọube, Kelesuha kafeiyenou mamọu. Kelesube wai sipsip wili bolọdo kẹ sa degei, sibigibou mei, kasagai ta dala mei. Ẹ kafeibe sibigẹ hiyedo.

20 Sa sibigẹ kou milou li mei kelege, Godihage Kelesuha di mamouyadomou kou maka degei. Kẹnou si uwage sawisiei hafẹi degeimou, ẹ ni dogou gulamou tama degei.

21 Kelesu ẹ degeiye, ni Godikou damalẹyodele ili. Ẹ tolo imou, Godiha ẹ haguagiemou, ẹ hu hiyedo kẹ ẹmokou nẹi. Kegei kaha, ni Godikou damalẹyodema, ẹ degeleyodei kẹ tama degeiba dugulamou dia dalagua kehẹ.

Di di mogo dia defẹido tagame

22 Ni ta damalẹdo kẹ dulo sesele iligi, Godiha dihile kokou sibigi ta dala mei kaha, ni damalẹyodei o sasai kediamokou solou do degele ili kehẹ. Kegei degemou, ni niou sie tagaleba solou do degeiba solou do degeiba dema.

23 Yobe, nime fi boholou, dihi baga mala felẹmou, fi gehẹ dege dalagua,* yobe ni Aye Godiha tobou kaha degeimou. Godiha tabe ta mei degele mei, youu kegenou dalale.

24 Godiha kuguokou ne kege nalai dala,
O sasai olou fẹi dibe diọ sa degei.
Dibe hebe fi sagai kegei, obe dugumou be bolọdo.
Diọ kẹme fafagadi.
Hebe fi kẹme migima mei degedi.
25 Kẹnou si Hiye Oha tabe youu tofousogo kegenou dalale.
Aisaia 40:6-8
Ta kẹme ta uwo bolofẹi o ilo kediạ nimokou hehegile i.

2

Ta makaibe Hiye O ẹme fi nẹdi mouti bolọdo kokou ma tobou*

1 Nime gehẹ dege dala kaha degemou, midihọ kasagai milou gadi kẹbou, ogou gadi midihọ kẹbou, tạenou bolofẹi degedi midihọ kẹbou, kona degedi midihọ kẹbou, tobe tobou di midihọ kẹbou olou fẹibe tou fogou ma.

---

* **1:23 1:23** Jon 3:3-6 - Yesuhage Nikodemuskou be, name haba dihi baga mala felẹyede tobou. * **2: (2:0 widio ta)** Grik taege mouti-yodili mei, *igi*-yodei, Juda o kediạ igi mosọ togolo idi kaha degeimou.

2 Dihi diẹye bu nalẹ sagạị hiyedo degedi sagạị kẹnọ͡u tefei,
nịne Godihạ tạ bolofẹị kẹ dulo sagạị hiyedo degema. Bu
sibigibọ͡u mei kegei kahạge, nị fị kẹ dogọ͡u guba, ẹ hiyedo
degele, haba nelẹne hiyedo dege dalale. Gehẹ degenọ͡u
dalali, Godihạ nị mamalạba, nị Godibọ͡u de bologuạdo
dalaguale.
3 Hiye O ẹ midihọ kẹ dimokọ͡u hehegieimọ͡u nị kọ͡u dugulo
i kahạ degemọ͡u, nịge Hiye O ẹme bolofẹịyode tawale ili.
4 Nị Hiye Ohạ sọ͡u guedu ima. Ẹme fị nẹdi mouti bolọdo,
o kediạ sibigẹ mei baga kọ͡u igile muguye, haba Godihạ
makaibe, ẹme sibigẹ hiyedo dala.
5 Nịne fị gehẹbọ͡u de mouti sạ degei, Godihạ malạmọ͡u,
Duo Bolofẹịhạ nelẹya kẹnọ͡u mosọ togoulu. Mosọ togoma
mei degeba, nịme Godihạ ẹ mogọ͡u du daladi o* degele iba,
bi Godihạ tagale sagạị kẹnọ͡u nịge Yesu Kelesuhạ hụya kẹ
ẹmokọ͡u nẹmabeedei.
6 Godihạ kuguokọ͡u ne kọ͡u gue nalạị dala,
Duguma, bitọụ Saion kotọ͡u ạ mouti* ta fogolọ͡u kuhẹ.
Mouti kẹme meleya mouti, sibigẹ hiyedo, Godihạ kọ͡u makai
dala.
O tahạ ẹmokọ͡u damalẹyodebasi, o kẹme habage ta sidifi
degele mei. *Aisaia 28:16*
7 Damalẹyodele i o sasạị nị dugulube mouti kẹme bolọdo,
sibigẹ hiyedo. Damalẹyodili mei o sasạị kediạ dugulube,
kọ͡u guei dugulo ili,
Mouti, mosọ togodi o kediạ dugube kasagạị degeimọ͡u kọ͡u
igile filẹị kẹme ẹ haba meleya mouti fogou. *Buk
Song 118:22*
8 Kọ͡u guene kọ͡u nalạị dala,
Die abogo□uye mouti kokọ͡u kuwagaba fiyasigile.
Damalẹdo, mouti hiyedo kokọ͡u be obe kuwagaba, mihịkọ͡u
fiyasigile. *Aisaia 8:14*
O kediạ Godihạ tạ kẹ tobekọ͡u mugudi kahạ degemọ͡u,
kuwoumọ͡u be, diạ mihịkọ͡u fiyasigedi. Afudo, Godihạge o
kediạme kegenọ͡u degeleyodema kọ͡u tobou.
9 Kẹnọ͡u si nịme Godihạ yo□u ẹ o sasạịyodema kọ͡u
makai. Nịme ẹ mogọ͡u du daladi hiye o debane, ẹ hụti
debane, ẹ sosọ͡u debane, nịme ẹ midihọ bolọdo kẹ omokọ͡u
hehegiemabadomọ͡u makai. Ẹge nịme huliạ sakọ͡u dala kẹ

---

* **2:5 2:5** Afudo, *mogọ͡u du daladi o* (‘pris’) kediạ Mosesha kuolọ͡u tạ kẹ dulo seselemọ͡u, gali sile, Godikọ͡u nelẹ idi. * **2:6 2:6 *Mouti* kẹme damalẹdo mouti mei, kẹme Yesu. *Bitọụ Saion* kẹme sa Jerusalem.**

tou fogou ba, hohọ bolofẹi kokou fogou haguamabeedema haguisai.
10 Afu, nịme mou yo□uwa deleigueiye, kẹnou si ifibe nịme Godiha̱ o sasa̱i degei. Afuge, nịme Godiha̱ habaguguei midihọ kẹ ta tawale ili meiye, haba ifisi Godiha̱ habagugueibe nịbou de dala kehẹ.

O sasa̱i kedia̱ dihọ tageya kẹ di midihọ dọụdonou milou ga suluguame

(Ta̱ Hiye 2:11–3:22)

Dibe Godiha̱ dabai degedi o sasa̱inou dalame

11 Ma̱ mogodo dia̱ma, nịme sa mei o saga̱i kaha̱, a̱ egele tobou ba nị duma. Sa sibigẹ kuokou midihọ kasaga̱i, nị tou e tagali saga̱iya kẹ hobou degedama. Midihọ kasaga̱i nị fịbou de biyadi kẹ tobolou.
12 Nị Godikou damalẹyodili mei o sasa̱i kedia̱bou de dalagualibe, midihọ dọụdo kẹnou milou gama. Kege degeibasi, nị susuga tobolou idi o kedia̱ nị midihọ bolofẹi kẹ duguoba, Godiha̱ di dugu haguale kelege, dia̱ Godikou hohọbolou ile.
13 Nịme Hiye O Kelesukou damalẹyodei o sasa̱i kaha̱ degemou, nị gamani o olou fẹi kedia̱ ta̱ dulo sesema. Gamani o olou fẹi die hiye o, ẹme hụ hiyedo, sa sibigẹ kuokou o sasa̱i di hụ olou fẹi kẹ gabama felei.
14 Gamani hiye o kaha̱ dabai degele idi o kedia̱ ta̱ne dulo sesema. Gamani hiye o kaha̱ge ẹ dabai degele idi o kedia̱ tobou mou ya, sa sa olou fẹi kile midihọ kasaga̱i milolou idi o kedia̱ egele womou, haba midihọ bolọ degedi o kedia̱mokou be bolofẹiyode tobou mou suluguamabeede tobou.
15 Godiha̱ge nịme midihọ bolofẹi kẹnou milou mabeedema tagali. Kege degeibasi, totou degei o, ta̱enou tobolou idi kedia̱ nị midihọ bolọ kẹ duguoba, nịmokou susuga tobolou idi midihọ kẹ tou fogou le ile.
16 Nịme hebe kasaga̱i ta molo□u meidade tawaleba suluguama. Kẹnou si nị kege tawaleba sulugualibe, midihọ kasaga̱i haba ta milou gadama. Nịme Godiha̱ dabai degele idi o sasa̱idade tawaleba suluguama.
17 O sasa̱i olou fẹi kedia̱mokou midihọ bolọ kẹnou hehegiema. Damalẹyodele i o sasa̱i olou fẹi kedia̱mokou ne

solou do degeba, Godiha hayedu dalali, gamani hiye o e hu hebele foguma.

Di Kelesu e hagi dugudi midiho kenou seseme

18 Dabai degedi o sasai diama, ni bose dia ta ke dulo sesema. Age bose bolofei kedia ta kenou sesemabadomou tobou yo mei. Bose ilo kelebe kou midiho kasagai milou ga idi oye, kenou si nige die ta kene dulo sesema.

19 Nime Godiha yo□unou dogou guo dalaba dabai degeligi, bose dia nimokou hagi mou yo□uwa neiba, ni neledo dege dalabasi, Godiha nimokou bolofeiyode tobolou.

20 Haba ni midiho kasagai ta milou ba, ni bose dia ni egele wouba, ni neledo dege dalababe, Godihage nimokou be ta hoho degele mei. Kenou si, ni midiho doudo kenou kou milou ba, haba ni bose dia mou yo□uwa egele woubabe, ni neledo dege dalabasi, Godihage nime midiho doudo degeiba dugulo.

21 Ni dowoye, Kelesu e hagi hiyedo dugu kaha degemou, Godiha nine hagi dugumabeedema haguisai. Hagi, Kelesuha dugu keme yo□u nimokou hegi, nine tawaleba sesemabadomou.

22 Damaledo,
Ege midiho kasagai ta milou li mei. Haba ogou gai tane ta tobou li mei. *Aisaia 53:9*

23 O kedia Kelesukou ta bou basia tobou mou be, ege ta sima tobou li mei. E hagi hiyedo duguye, kenou si ege diamokou midiho kasagai kaha hebe ta neleyode tobou li mei. E yo□usie Godikou nei, Godihage obe doudonou fidi kaha degemou.

24 Kelesuha di midiho kasagai kaha hebe ke mala, hebe fufuguomaikou diou gou mou, e tolo i. Dige di midiho kasagai ke tou fogou ba, gehe dege dalaguali, midiho doudo ke milou gamabadomou e kuhe tolo i. O kedia Kelesu hiligedo wala imou, e do hiyedo dugu kaha, nime bolo degele i kehe.

25 Afu, nime wai sipsip sa degei, fi totou dege suluguadi, a doudo kenou sesele yadiyo mei. Kenou si, ni boholou ma ya, wai sipsip dia daladi Hiye Okou fologa dalaguamou be, ege ni fi olou fei ke dia dala kehe.

3

Obou sasaibou hulomou daladi midiho

1 Sasa̱i̱ o hu diạma, ni̱ne ni̱ mạhạ tạ dulo sesema. Ni̱
mạhạ Godihạ tạ dulo sese ho fogo͡u babe, sasa̱i̱ ni̱ge midihọ
bolọ kẹ milo͡u basi, diạ duguo fi̱ boholo͡u ile. Ni̱ Godihạ
tạ diạmoko͡u ko͡u hehegie tobolo͡u saga̱i̱ meiye, kẹno͡u si ni̱
midihọ bolọno͡u milo͡u babe, diạ kẹ duguoba fi̱ boholo͡u ile.
2 Yobe, diạ dugulobe, ni̱me tạ dudi sasa̱i̱, haba ni̱ midihọne
dọu̱do kẹno͡u milo͡u ba dugulo ile.
3 Sasa̱i̱ ni̱ similolo͡u be, ni̱ to͡u bo͡u, ni̱ widio towebo͡u debe
sele igi golbo͡u, yukuei bolọ bolọbo͡u kẹno͡u kạ idama.
4 Sasa̱i̱ ni̱ degele bolofẹ̱ibe ko͡u gue, ni̱ duledune, nebe
kẹno͡u tefele similo͡u ma. Kegema, amafẹ̱no͡u dalaguababe,
ni̱ fi̱ bolofẹ̱i kẹme ta mei degele mei. Godihạ dihi̱le koko͡u
ni̱me bologuạdo dalaguaba, Godihạ dugulobe sibigẹ̱ hiyedo
dugulo.
5 Godiko͡u damalẹyodele i sasa̱i̱, afudo deleiguei kediạne
kege degele idi. Diạ Godihạ degeleyodei kẹ dia dalaguali,
die duledu amafẹ̱no͡u similolo͡u dalaguali, die mạhạ tạ kẹ
dulo sesedi.
6 Sasa̱i̱ Sara ẹne ẹ mạhạ tạ dulo seseligibe, nạme mạ hiye
oyode tobo͡u di. Ni̱ midihọ bolofẹ̱i kẹ milolo͡u guẹ dege ho
fogo͡u babe, ni̱me Sarahạ ẹ sisigọ saga̱i̱ dege dalaguale.
7 Sasa̱i̱ hu o diạma, ni̱ne ni̱ sasa̱ibo͡u de dogo͡u guo
sulugibe, ni̱ sasa̱iko͡u midihọ bolọno͡u milo͡u ma. Sasa̱ibe
nelẹ hiyefẹ̱i mei. Nelẹ, o ni̱ dala saga̱i̱ kegei mei kahạ
degemo͡u, diạ ni̱moko͡u tạ tobo͡u babe, ni̱ge defẹ̱ido duma.
Godihạ o ni̱moko͡u solo͡u do fi̱ gehẹ nelẹ saga̱i̱ kẹno͡u
tefele, sasa̱i̱ kediạmoko͡u ne fi̱ gehẹ nelẹ. Ni̱ ạ tobolo͡u kẹ
dulo seseibasi, ni̱ Godiko͡u dihọ bagạ tobolo͡u kẹme midihọ
kasaga̱i̱ye ta akogulo saga̱i̱ mei.

Ni̱ ni̱o͡u sie yogoko͡u midihọ bolọ kẹno͡u degeiba degeiba dema

8 Ise, ạ uwage tạ tobo͡u ladi. Ni̱ ni̱o͡u sie fi̱ tano͡u
degeiba, fi̱ tano͡u degeiba dema. Tabe, ni̱ ni̱o͡u sie yogoko͡u
solo͡u do degeiba solo͡u do degeiba dema. Ni̱me Kelesuko͡u
damalẹyodei kahạ degemo͡u, ni̱ ni̱o͡u sie tagaiba tagaiba
dema. Haba ni̱o͡u sie yogoko͡u habagugueiba habagugueiba
dema. Tabe, ni̱o͡u ni̱ hu̱ hebele fogudama.
9 Oe ni̱moko͡u midihọ kasaga̱i̱ hegibane, tạ bo͡u basia
tobo͡u bane, ni̱ hobo͡u muwo͡u milo͡u dama. Midihọ kegei kẹ
ni̱moko͡u degeibabe, ni̱ge Godihạ o kediạ dogo͡u guyedema
dihọ bagạ tobo͡u ma. Godihạ ni̱ kege degemabeedema

haguisaibe, ẹge nịmoko͡u midihọ̱ bolofẹ̱i kẹ̱ hegilamo͡u degei.

10 Di tewe,

O koyo nạ̱ bologuạdo dalale kẹ̱bo͡u,

haba sawisiei bolofẹ̱i dugulo kẹ̱bo͡u de tagaibabe,

nạ̱ tạ̱ kasagạ̱ibo͡u, ogo͡u gai tạbo͡u de hobo͡u tobo͡u mo͡u siada.

11 Nạ̱ midihọ̱ kasagạ̱i kẹ̱ to͡u fogo͡u, fị̱ boholo͡u ba, midihọ̱ bolofẹ̱i kẹ̱no͡u milo͡u yedei.

O sasạ̱i kediạbo͡u de mogo degeba, fị̱ tano͡u dege dalayedei.

12 Yobe, Hiye Ohạge midihọ̱ dọ̱ọ̱do milo͡u ga idi o sasạ̱i kediạme duguomo͡u dia daladi.

Diạ̱ ẹ̱moko͡u dihọ̱ bagạ̱ tobolo͡u imo͡u be ẹ̱ dudi.

Kẹ̱no͡u si midihọ̱ kasagạ̱i milo͡u di o sasạ̱i kediạme ẹge tobeko͡u mugu dala. *Buk Song 34:12-16*

Di midihọ̱ bolọ̱ milo͡u mo͡u dimoko͡u hagị̱ hagulu kẹ̱me tạbo͡u mei

13 Nị̱ midihọ̱ bolọ̱do milo͡u laba degeibabe, o koyohạge nị̱ wolo? O tạ̱ mei.

14 Kẹ̱no͡u si, nị̱ midihọ̱ bolọ̱ milo͡u di kahạ̱ dowo kẹ̱ hagị̱ dugubabe, nị̱ hohọ̱no͡u degema. Yobe, Godihạ̱ kuguoko͡u be ko͡u gue nalạ̱i dala,

O tahạ̱ nịmoko͡u guẹ̱ nẹ̱ibabe, nị̱ hobo͡u kesigie guẹ̱ degedama. *Aisaia 8:12*

15 Nị̱ Kelesuko͡u no͡u damalẹ̱yodema, ẹ̱no͡u si nị̱ Hiye Oyode tawama. O tae nịmoko͡u ko͡u gue yodubabe, kagemo͡u nịme hebenito͡u bologuạdo duwolo kẹ̱ dia dalagua deibabe, nị̱ ama dala kahạ̱ yo kẹ̱ o koko͡u defẹ̱ido tobo͡u ma.

16 Kẹ̱no͡u si nịme damalẹ̱yodele ili mei o sasạ̱i kediạbo͡u de tạ̱ koubabe, diạ̱ yoduga ili kẹ̱ duloba, diạ̱moko͡u be himịdo degeba, amafẹ̱ino͡u tobo͡u ma. Nịme Godihạ̱ dihị̱le koko͡u dọ̱ọ̱do dalaguadade tawaibabe, nị̱ge damalẹ̱yodele ili mei o kediạ̱moko͡u midihọ̱ bolọ̱do kẹ̱no͡u hegiba, diạ̱ kẹ̱ duguoba, Kelesuhạ̱ midihọ̱ nị̱ milo͡u gadi kẹ̱ susuga tobolo͡u idi kẹ̱ to͡u fogo͡u ba, dio□usie file dugu kasagạ̱i deba, sidifi degele ile.

17 Dibe Godihạ̱ tagaiya kẹ̱ midihọ̱ bolọ̱do milo͡u gadi kahạ̱ dowoye di hagị̱ dugubabe, kẹ̱me tạbo͡u mei. Haba midihọ̱ kasagạ̱i milo͡u di kahạ̱ dowoye hagị̱ dugubasi, kẹ̱me kasagạ̱ido.

Kelesuhạ̱ teibe ẹ̱ di mamo͡u lạ̱mo͡u kuhe tolo haguạ̱i

18 Kelesu ẹme ta degeli meiye, kẹnou si dọụdo mei o sasai
di dowoye, ẹ tolo i, di midihọ kasagai kahạ hebe kẹ ta mọụye
domou. Ni Godikou wou ma ilamou, ẹ tanou fei tolo i kehẹ.
Haba tage ta tolo ile mei. Sa sibigẹ kuokou ge o kediạ
woumou tolo i. Kẹnou si Duo Bolofeihạ degeiye, ẹ haguạ
gehẹ degei.
19 Kegemou, ẹ fi kahạ mulọmou, Godihạ tạ kẹ tei fi ilo
didiọ degei dalagua kediạmokou hehegie tobou.
20 Tei fi kẹme Noahạ delei kelege Godihạ tạ dulo ili mei
o sasai tofigile i kediạ fi. Damalẹdo, Noa ẹ dalali, mosole
mosọ togoumou be, diạ midihọ kasagainou milou ga imou,
Godihạ duguo fogou dalali, Noahạ mosole mosọ tegei kẹ mei
degei. Kegemou, o sasai olou fei 8 kege kediạ mosole foudu
fologoumou, tọ gihọụ hiyedo kou hagueiye, kẹnou si diạme
ta huẹiye weli mei, Godi yo□u dogou gu. Sa sa o sasai sụụdo,
olou feibe tọ gihọụye woma mei degei. Yobe, diạ Godihạ tạ
dulo sesele ili mei kahạ degemou.
21 Tọ gihọụ kẹme fafeleya tofou di kẹ sạ degei. Fafeleya
tofolou imou, Godihạ nime yo□u kou mọụ. Fafeleya tofou
di midihọ kẹme tọ todi sagai kegei mei. Di tọ toumou
be, sibigi di tou guebou dala kẹnou bigima mei degedi.
Kẹnou si, fafeleya tofolou idibe, di duo sibigi mei degeba,
Godihạ dihile kokou bolọnou dalagualeyodema kuhe degele
idi. Godihạ Yesu Kelesu haguạgi kahạ degemou, di fafeleya
tofou mou be, ẹ di mo□udi.
22 Kegemou, Kelesu ẹ hebenitou folo, Godihạ dobogo□u
delekou duwomou be, ẹsol o daga dagabou, duo daga
dagabou, hụbou bi ilo kelebou olou fei kediạ ẹ nelẹ kahạ
hayedu dalaguali, ẹ tạ dulo sesele idi.

Damalẹyodele i o sasai kediạme tefele dugu hiyedo duguomou, hagi hiyedo dugulo i

(Tạ Hiye 4–5)

4

Di tou e tagadi midihọ kasagai olou fei kẹ tou fogou me

1 Kelesu ẹ tou be do hiyedo dugu kahạ degemou, ni ẹ fimai
sagai kẹnou tefele fimạma. Yobe, o tahạ ẹ tou be do dugu
debabe, midihọ kasagai ẹ milou di kẹme tobekou muguo
mei degei.

2 O kegei kẹme sa sibigẹ kuoko͡u dalabe, to͡u e tagadi
midihọ kasagại kẹme ẹge dafadi. Godihạ tagali kẹno͡u sesele
ile sagại degedi.
3 Damalẹyodili mei o kediạ die to͡u e tagadi midihọ
kasagại kẹ milo͡u ga idi kẹme afu nịne hiyedo milo͡u ga
idi. Damalẹdo, sasại hiyou siadi midihọbo͡u, o hiyou siadi
midihọbo͡u kẹme nị ko͡u milo͡u ga idi. Nị tigi kolo huẹị
gofo□udo nạma fị toto͡u degemo͡u, tạ kasagại tobo͡u dibo͡u,
midihọ kasagại milo͡u dibo͡u kẹ hiyedo degele idi. Haba ogo͡u
gai godi kediạ egei kẹne nị ko͡u dulo sesele idi kẹme kasagại
hiyedo. Midihọ olo͡u fẹị kegei kẹme haba ta degedama.
4 Ifibe nịme damalẹyodele ili mei o sasại kediạbo͡u de
geleguoba, midihọ kasagại milololo͡u be dafa ili. Diạ kẹ duguo
kesigiemo͡u, damalẹyodele i o sasại nịmoko͡u tạ bo͡u basia
tobololo͡u idi kehẹ.
5 O sasại kediạ kege degemo͡u ibe deba, tạ sale sawisiei
kẹ tamạ degeiba, Tạ Sai Fidi O kahạ diạmoko͡u be, nị
kadegeimo͡u kege degemo͡u haguei? de yodulo. Tạ Sai Fidi
O ẹge ama dalali, tofigili mei obo͡u, tofigile i obo͡u olo͡u fẹị
tạ sale dala.
6 Kegei kahạ yobe, tofigile i o sasại kediạme teli mei
kelegebe, o ilo kelege diạmoko͡u ne tạ uwo bolofẹị kẹ ko͡u
hehegiemo͡u suluguei. Diạme sa sibigẹ kuoko͡u be ko͡u
dalaguali tofigile i, midihọ kasagại milo͡u di kahạ degemo͡u.
Kẹno͡u si Godihạ diạmoko͡u fị gehẹ nẹịmo͡u, diạme Godi yo□u
sạ degei dalagua.

Nelẹ, Godihạ dimoko͡u nẹmo͡u i dala kahạ degemo͡u, di dabai defẹịdo degeme

7 Uwage sawisiei kẹ hafẹị degeli kahạ degemo͡u, nị fị
gofo□udo dege tawaleba, defẹịdo sulugualibe, Godiko͡u dihọ
bagạ tobololo͡u no͡u suluguama.
8 Nịme Godiko͡u damalẹyodei o sasại degei dalagua kahạ
degemo͡u, nị nịo͡u sie yogoko͡u defẹịdo solo͡u do degeiba
solo͡u do degeiba dema. Solo͡u do degedi midihọ kahạge
midihọ kasagại milo͡u gadi kẹme olo͡u fẹị akogudi.
9 Sa ta tie o sasại, Godiko͡u damalẹyodele i kediạ nị
sabeko͡u ya fologoubabe, bologuạdo dia dalama. Kege
degedi midihọ kẹme dafadama.
10 Godihạ nị habaguguemo͡u, nelẹ daga daga kẹ nịmoko͡u
solo͡u do nẹmo͡u i kahạ degemo͡u, nị dafa idama, Godihạ

dabai defeido degeleba, ni niou sie yogo dogou guba dogou guba dema.

11 Godiha e ta hehegie tobou di dabai keme namokou nei debabe, na Godiha ta kenou hehegie tobou yedei. Haba Godiha o sasai dogou gudi dabai ke namokou nei debabe, na Godiha e nelęya kenou dabai degemou i. Ni kege degeibabe, o sasai ilo kedia duguoba, diane Yesu Kelesuha huya ke Godiha hu hebele fogulo sagai degele ile. Godiha e hubou e nelębou keme hiyedo folodo. Dige emokou hohobolou ba, tofousogo tofousogo kegenou dalaguame. Damalędo.

Dige Kelesu e hagi dugu sagai kenou tefele duguoba, hohonou degeme

12 Mogo diama, ni tefele dugulu keme douye galai do sagai kegei ke dugubabe, ni ta kesigidama. Ni hobou anou duguluyode tawadama. O sasai olou fei kegei duguludade tawama.

13 Kelesu e hagi hiyedo dugu sagai kenou tefele nine hagi dugudi kaha degemou hoho degema. Kegeibasi, nige Kelesuha e hubou e nelębou ke tama degeiba duguoba, ni hoho hiyedo degele ile.

14 Ni Kelesuha hu ke tolou dala kaha degemou, oe ni susuga tobou babe, ni hohonou degema, Godiha Duo Bolofei eme nibou de dala kaha degemou. E hohobou e nelębou keme hiyedo folodo.

15 Hagi ni dugulobe, ni o wei deba, hiyou mou deba, midiho kasagai ta milou deba, haba, o ilo kedia dabai degeli ta makei deba kaha dowoye hagi dugubabe kasagai.

16 Ha, Kelesukou damalęyodei kaha dowoye hagi dugubabe bolo, sidifi degedama. Hagi kegei ke dugubabe, nime Godikou hohobolou nou dalama, yobe nime Kelesuha hu ke tolou dalagua kaha degemou.

17 Godiha yo□u e sosou di ta sale keme hafei degei. Godiha dibukou ta sama mei degeiba, haba o sasai, e ta uwo bolofei ke tobekou mugulo idi kediamokou kage tama degele keme di ta tewe mei.

18 Godiha kuguokou be kou gue nalai dala,

Douudo o sasai kediame hagi hiyedo dugumou ibe deba, Godiha dia kuhe mamolo□uyodei. Kenou si, Godi tobekou muguo dalagua o sasaibou, midiho kasagai milou gadi o sasaibou kediamokou be Godihage kage degele? *Gutpela Sindaun 11:31*

19 Kegemo͡u, Godiha̱ tagaliya ke̱no͡u hagi̱ dugumo͡u su-
luguadi oyege dio͡usie Godiko͡u nele̱ba, midiho̱ bolo̱no͡u
milo͡u mo͡u suluguamabeedei. Dibe Godi yo͡u milou kaha̱
degemo͡u, e̱ sawisiei olo͡u fe̱i di bologua̱do wolo͡u daladi, di
ta to͡u fogo͡u diyo mei.

5

*Sosiko͡u widio o dia̱ma, ni̱ge Godiha̱ o sasa̱i kedia̱me
bologua̱do dia dalama*

1 Sosiko͡u widio o dia̱ma, a̱ ni̱moko͡u tobo͡u ladi kuhe̱.
Yobe, a̱ne sosiko͡u widio o. A̱ge Kelesu e̱ hagi̱ hiyedo
dugumo͡u mayo͡u ma̱ dihoye dugu. A̱bo͡u ni̱bo͡u di olo͡u
fe̱ibe hebeniha̱ hoho̱ ke̱ tama̱ degeiba dugulo ile kaha̱
degeimo͡u, a̱ ni̱moko͡u tobo͡u ladi ko͡u duma.

2 O ilo kelege wai sipsip dia daladi saga̱i ke̱no͡u tefele,
ni̱ne Godiha̱ o sasa̱i dia dalaguama. Dabai ke̱ degelebe,
oe ni̱moko͡u ta̱e diasele tobo͡u bano͡u degedama, Godiha̱
tagaiya ke̱no͡u hoho̱ degeba degemo͡u ima. Dabai kaha̱ dowo
molo͡u saga̱i hobo͡u degedama. Mo͡u tagaleba hoho̱bolo͡u
degema.

3 O sasa̱i ni̱ hayedu dalagua kedia̱moko͡u be ni̱ge ta
diasedama. Ni̱ midiho̱ bolo̱dono͡u milo͡u ba, dia̱ duguo
sesele.

4 Kege degeibasi, wai sipsip dia daladi Hiye Oha̱ hagua
tama̱ degeibabe, ni̱me dabai ni̱ degedi kaha̱ hebe bolo̱do
ke̱ mala̱ ile. Hebe bolo̱do ke̱me di ta tawaga tobolo͡u saga̱i
mei, ta tabaleba mei degele mei, yo͡u tofousogo tofousogo
kegeno͡u kuhe dalale.

Di diyo͡u sie Godiha̱ hayedu dogogume

5 Gisiai o dia̱ma, nebe ke̱no͡u tefele, ni̱me odo kedia̱ ta̱
ke̱no͡u dulo sesema. Ni̱ olo͡u fe̱i ni̱o͡u sie huyafe̱i degeiba
huyafe̱i degeiba dema. Yobe,

O sasa̱i dio͡u die hu̱ hebele fogulo idi kedia̱me Godiha̱
degeiye, dia̱me huyafe̱i dege daladi. Ke̱no͡u si o
sasa̱i dio͡usie huyafe̱i degele idi kedia̱me, Godiha̱
habagugueibe dia̱bo͡u de daladi. *Gutpela Sindaun
3:34*

6 Kegei degemo͡u, ni̱ ni̱o͡u sie huyafe̱i degeba, Godiha̱ hayedu
dalaguababe, sawisiei yo͡u makai kelegeno͡u si, e̱ ni̱ hebele
fogulo.

7 Godihạ nịmokọ͡u solọ͡u do degedi kahạ degeimọ͡u, hagị olọ͡u
fẹị nị dugulo idi kẹ kefemaba, Godikọ͡u nọ͡u dogoguma.
8 Nị fị gofo͡ùdo dege tawaleba, amaga suluguama. Nịbọ͡u
ho mạị o Tamạbe tạ uwo hiyedo, nebe fuse hiyedo laionye
degedi sagạị kẹnọ͡u tefele tạmọ͡u siadi. Hegie hiyedo
degeimọ͡u, o nalạmọ͡u ka sulu.
9 Kẹnọ͡u si, nị damalẹyodei kẹme nelẹdo dege dalaguali,
Tamạ tobekọ͡u muguma. Nị tewe, damalẹyodele i o sasạị,
sa sa olọ͡u fẹị tie kediạne hagị hiyedo, nebe nị dugulu sagạị
kẹnọ͡u tefele dugulo idi.
10 Godi ẹme habaguguedi midihọ olọ͡u fẹị kahạ ẹ yo.
Damalẹdo, Kelesuhạ hụya kẹ Godihạge nịme hebenihạ hohọ
kokọ͡u haguamabeedema haguisai. Nị hagị tọụ degenọ͡u fẹị
dugumọ͡u ibe deba, ise yo͡ù nị bologuọụba bolọ degeiba,
nị damalẹyodei kẹ dedẹị sasagieiba, nịme nelẹdo dege
dalaguali, tofousogo tofousogo tofolọ͡u ile.
11 Godihạ ẹ hụbọ͡u ẹ nelẹbọ͡u debe hiyedo folodo, to-
fousogo tofousogo kegenọ͡u dalale. Damalẹdo.

Uwage tạ

12 O Sailas ẹge ạ dogọ͡u guomọ͡u, kuguo tọụ degei ko͡ù
nalolụ. Ạ dugulube, ẹme di mogodo, ẹme damalẹyodeibe
defẹịdo tolọ͡u dalamọ͡u dugulu. Kuguo ko͡ùme ạ nị dedẹị
sasagielamọ͡u nalolụ. Haba tabe, Godihạ habaguguei kahạ
tạ, ạ hehegiedi kẹme damalẹdo tạ, nị kẹ tawamabadomọ͡u ạ
kuhe nalolụ. Nị kẹ damalẹdo-yodema, nelẹdo dege dalama.
13 Damalẹyodele i o sasạị sa hiye Babilon* tie ko͡ùdiạ
nịmokọ͡u agali bolofẹịyode tobolọ͡u ili. Nịbọ͡u, diạbọ͡u olọ͡u
fẹịbe Godihạ yo͡ù ẹ biyodema makai. Mạ dihi Mak* ẹne
nịmokọ͡u agali bolofẹịyode tobolọ͡u.
14 Damalẹyodele i o sasạị nị nịọ͡u sie yogokọ͡u solọ͡u do
degeimọ͡u solọ͡u do degeimọ͡u dedi kahạ degemọ͡u, nị nịọ͡u
sie nogọ͡u gama.
Ạge nịme Kelesubọ͡u de dogọ͡u guoba, bologuạdo
dalaguale kẹ tagali.

---

* **5:13 5:13** *Sa hiye Babilon*be sa hiye Rom sạ degei. Sa Babilonyodei kahạ ẹ sibigẹbe kọ͡u gue, sa Rombe midihọ kasagạị milọ͡u gadi sa, Babilonnọ͡u tefei.

* **5:13 5:13** *Mak* ẹme Pitahạ ẹ *dihi*do mei. Ẹme o gisiai Pitabọ͡u de dabai degedi. Kegei kahạ degemọ͡u, Pitahạge ẹ dihiyode kuhe tobou.

Egei Sasama
Pitaha̱
Nala̱ma Ne̱i̱

Tawale Ta̱

Ko͡ume sasama kuguo Pitaha̱ Yesu Kelesuko͡u damale̱yodele i o sasa̱i̱ kediа̱moko͡u nala̱ma ne̱i̱. Pita e̱ tobolo͡u mo͡u nala̱i̱be, ogo͡u gai egei tobolo͡u idi o kediа̱ ta̱ dulo sesedamabeedei, kegeligi mihi̱ko͡u fiyasigeiye domo͡u. Dama̱le̱do ta̱ ke̱no͡u dulo sesemabeedema kuhe tobolo͡u mo͡u nala̱i̱. Ta̱ ke̱ ko͡u dulo tawai obe, o tae ogo͡u gai ta̱ tobo͡u ba e̱ge ta dulo sesele saga̱i̱ mei.

Pitaha̱ ta toboube, ta̱-bolofe̱i̱-mala̱-suluguadi-o eige Yesube ei dihо̱ye duguyode tobolo͡u mo͡u nala̱i̱.

Haba tabe, o ilo kelege Yesube boholo͡u ma̱ haguale meiyode tobolo͡u idi kaha̱ degemo͡u, Pitaha̱ge kuguo kuoko͡u be Yesube hagualeyode tobou. Damale̱do, di dugulube, e̱me toto haguale saga̱i̱ mei. Kegei kaha̱ yobe ko͡u gue, Godiha̱ yo͡u e̱ o sasa̱i̱ tano͡u ta makolobe dafamo͡u, e̱ge di olo͡u fe̱i̱ fi̱ boho͡u mabadomo͡u kuhe dia dala.

Kuguo 2 Pita ko͡umaha̱ sibige̱ kaha̱ widio ta̱ hiyebe tano͡u fe̱i̱ dala.

Dige midiho̱ bolo̱ ke̱no͡u nele̱do dege milo͡u golugibe, ogo͡u gai egei tobo͡u di o kediа̱ ta̱ ke̱me tobeko͡u mugume

(Ta̱ Hiye 1–3)

1 A̱me Saimon Pita, Yesu Kelesuha̱ dabai degelemo͡u, e̱ ta̱-bolofe̱i̱-mala̱-siadi-o. Yesu Kelesu e̱me Godi, di Mamо̱u̱ O. E̱me midiho̱ do̱u̱do ke̱no͡u degedi kaha̱ degemo͡u, ni̱ e̱moko͡u damale̱yodei ke̱me sibige̱ hiyedo, ei damale̱yodei ke̱no͡u tefei kaha̱ degemo͡u, a̱ ni̱moko͡u kuguo ko͡u kuhe nala̱ma neli̱.

2 Ni̱me Godibo͡u, di Hiye O Yesubo͡u de ko͡u tawale dala kaha̱ degemo͡u, dilie ni̱moko͡u hiyedo habagugueiba, ni̱me bologua̱do dalamabadomo͡u.

Godiha̱ge dibe yo͡u e̱ biyodema makai

3 Damale̱do, Godiha̱ midiho̱ do̱u̱do, e̱ hoho̱bo͡u e̱ nele̱bo͡u ke̱me hiyedo, e̱ dimoko͡u haguamabeedema haguisoumo͡u,

di dulomo͡u ẹme ko͡u tawale i kahạ. Kegemo͡u, Yesu
Kelesuhạge Godihạ nelẹyeno͡u * dimoko͡u bi olo͡u fẹịdo
nẹịbe, di dogo͡u guba, di nelẹdo degeba, yo͡u ẹ midihọ
kẹno͡u milo͡u ga suluguamabadomo͡u kuhe nẹị.
4 Godihạ nelẹyeno͡u, ẹ kege haguisamamo͡u, bi bolọdo olo͡u
fẹị, yo͡u afu ko͡u nelẹyodema makai kẹ dimoko͡u kuhe nẹị.
Ẹ kege degei kahạge di dogo͡u guba, dibe sa sibigẹ ko͡umahạ
to͡u e tagadi midihọ kasagạị kẹ to͡u fogo͡u ba, Godihạ midihọ
dọụdo kẹno͡u milo͡u mabadomo͡u.
5 Kegei degemo͡u,
nị damalẹyodei kẹme nelẹdo dege dalalibe,
midihọ bolọno͡u milo͡u mo͡u ima.
Nị midihọ bolọ kẹno͡u defẹịdo milo͡u ga dalalibe,
Godihạ midihọ kẹne tawama.
6 Nị Godihạ ẹ midihọ kẹ tawaleba dalalibe,
to͡u e tagadi midihọ kasagạị kẹ akogoguema.
Nị to͡u e tagadi midihọ kegei kẹ akogogue dalalibe,
hagị kagei kagei kẹ dugubane nelẹdo dege dalama.
Nelẹdo dege dalalibe,
midihọ, Godihạ degei sagạị kẹno͡u tefele degema.
7 Nị Godihạ midihọ kẹ milo͡u ga dalalibe,
nịo͡u sie yogoko͡u midihọ bolọno͡u milo͡u ba milo͡u ba dema.
Nị midihọ bolọno͡u milo͡u ba milo͡u ba dega dalalibe,
nịo͡u sie yogoko͡u solo͡u do degeiba solo͡u do degeiba dema.
8 Nịge di Hiye O Yesu Kelesube ko͡u tewe. Kegei degemo͡u,
nị midihọ bolọ olo͡u fẹị, ạ ko͡u husolo͡umo͡u nalạma mei
degei kẹ milo͡u ga dalababe, nị tewe kẹme mo͡u yo͡uwa ta
dalale mei. Sibigẹ hiyedo mạmo͡u ile.
9 O tae midihọ olo͡u fẹị kẹ milo͡u ga ho fogo͡u babe, bimạị
ahudo dalagua kẹme ẹge ta dugulo sagạị mei, ẹme dihọ du
degei o kẹ sạ degei dala. O kegei kahạge Godihạ ẹ midihọ
kasagạị kahạ hebe kẹ ko͡u igile mugu kẹme olo͡u fẹị totoo͡u
dege dala.
10 Mạ mogo diạma, Godihạge nịme haguamabeedema
haguisamo͡u, yo͡u ẹ o sasạị degeleyodema makai kahạ
degemo͡u, nị Godihạ midihọ kẹno͡u nelẹdo dege milo͡u ma.
Nị kege degeibasi, nịme mihịko͡u fiyasigile mei.
11 Damalẹdo, nịme Di Hiye O Yesu Kelesuhạ sa bolọ kokoo͡u
fologouba, Godihạ a so͡ugo͡u ba, hohọ degeba, nị wo͡u ma

* **1:3 1:3** Tạ sibigẹbe Yesu Kelesu ẹme Godi.

kodu fologale. Sa bolǫdo kẹme di Mamǫụ O Yesu Kelesuhạ sa, tofousogo kegenou dalale sa.

12 Damalẹdo, ạ tobolou kolume nị kou tewe. Nị kou dulo nelẹ dege sesele iliye, kẹnou si ạge nị totou degeiye deba tobolou nou dalale.

13 Ạ sa sibigẹ kuokou be, mạ fịbe falai mosǫdu dalali, mạ dabai kolu defẹịdo degelamou, ạ egei, nị kou tewe kẹnou haba tage tobolou kẹme, nị totou degedama.

14 Ạme falai mosǫ kolu tou fogou ba, tolo ile hafẹị degelidade tawali, di Hiye O Yesu Kelesuhạ ạmokou kou tobou kahạ degemou.

15 Kegei degemou, ạ kou le dalali, nịmokou egei kolu defẹịdo hehegiemou iligi tolo ibabe, nịge tạ, ạ nịmokou hehegie tobolou mou nalạgai kẹ haba husolumaba tawale ile.

Tạ-bolofẹị-malạ-suluguadi-o kediạ Godihạ hohǫ kahạ Kelesukou hohǫgumou dugulo i

16 Di Hiye O Yesu Kelesuhạ nelẹ hiyedo kẹbou, ẹ haguale kẹbou de ei nịmokou tobolou idi kẹme o tae ẹ fimạị tạ mei. Ei tạenou tobolou idiyo mei. Ei eiyou ei dihǫye Godihạ hohǫ kahạ Yesu Kelesukou hohǫgumou kou dugulo i kahạ, ei nịmokou kuhe hehegie tobolou idi.*

17 Eige Yesu Kelesube, ẹ Aye Godihạ hohǫ hiyedo kahạ ẹmokou hohǫgumou dugulo i. Kelegenou, ei hebenihạ hohǫ hiyedo kotou ge tạ uwo ta hagumou dulo ibe, Hiye O Godihạ ẹmokou hụ hiyedo kẹ nelẹmou kou gue tobou,

Kolume mạ Dihi. Ạge ẹme tagadido, ẹmokou hohǫ hiyedo degeliyode tobou mou dulo i.*

18 Eibe ẹbou de Godihạ bitǫụ kotou dalaguali, hebenitou ge tạ uwo kẹ kuhe hagumou dulo i.

19 Kegei degemou, eige tạ, habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ hehegie tobolou idi kẹme damalẹdade tawale ili. Nịne kege tawama. Tạ kẹme hohǫye, sa huliạ degei kokou hohǫguo dalali, sabiyouba, kuidihǫ oguohạ soyodele idi sagạị kegeiye nị duledu foloba hohǫgulo kẹ sagạị.

20 Nị defẹịdo kou gue tawama, afu, habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ hehegie tobolou idi, Godihạ kuguokou nalạgai dala kẹme o tae ẹ fimạịyenou tawaga tobolou mou nalalị mei.

---

* **1:16 1:16** Matyu 17:1-13 * **1:17 1:17** Matyu 17:5

21 Yobe, habage-degele-duguo-tobou di-o kediạ hehegie to-
bolou idi kẹme dio□u die fimạiyenou tawaga hehegile idiyo
meido. O kediạ tạ kẹ hehegie tobolou idibe, Duo Bolofẹihạ
dogou gumou, diạme tạ, Godihạ diạmokou hehegieimou
kẹnou kuhe tobolou idi.

2

Ogou gai egei o kediạge damalẹyodele i o kediạ fị kẹ makoumou diạ totou degele i
(Jut 4-13)

1 Damalẹdo, Israel obiyei kile, ogou gai egei o ilo kediạ
suluguei sagại kẹnou tefele, nị dala kilene o kegele i kẹ
suluguale. Ogou gai egei o kediạge diạme Godihạ tạ
hehegiediyode kou tobolou ileye, kẹnou si diạ gulokounou.
Diạ tamạkou ta tobolou ile mei, amafẹi tobolou suluguali, tạ
gehẹ gehẹ tobou ba, nị dulo seseibabe, nị damalẹyodei kẹme
makolo sagại. Diạ Wolou Daladi Hiye Ohạge diạme kou
mamọụye, kẹnou si diạ Hiye O tobekou mugubabe, diạme
dio□u degeiye, dio□usie toto makolo ile.

2 Ogou gai egei o kediạ die tou e tagadi midihọ kasagại
gehẹ gehẹ kẹ milou gouba, damalẹyodele i o sasại sụdo
kediạ kẹ duguo sesele youbabe, o ilo kelege duguoba, diạ
di damalẹyodei midihọ kẹ susuga tobolou ile.

3 Ogou gai egei tobolou idi o kediạme sele molo□unou
tagale idi kahạ degemou, diạ gulokou tạnou tobolou idi.
Kẹnou si, Godihạ kou tewe, o kediạme tạ saiye tou ba,
makolo ileyodema kou makai dala. Ogou gai egei o kediạ,
midihọ kasagại kahạ hebe kẹ molo□u sawisiei kelegebe,
diạme ta kama fosigile meido. Makolo o ẹme tiadiyo mei,
afudo amai kẹme yo□u kegenou dala.

4 Nị tewe, ẹsol o ilo kediạ midihọ kasagại milou mou be,
Godihạ mou ta duguo fogou li mei, mihị duo mou gulido
ulou sogodo huliạ sa kokou didiọ degema fogou dala, habage
tạ sale.

5 Afudo deleiguei o sasại kediạne Godi tobekou mugumou
be, ẹge ta duguo fogou li mei, ẹ degeiye, tọ gihọụ hiyedo
kahạ haguamou woma mei degei. Midihọ kasagại milou
di o sasại tọ gihọụye wei kelegebe, Godihạge damalẹdo tạ
hehegie tobou di o Noabou,* ẹ sosou olou fẹi dioyosi kege
kẹnou mọụ.

* **2:5 2:5** Stat 6:5-10, 7:1

6 Sa Sodombo͡u, sa Gomorabo͡u * tie o sasa͡i kediạne Godihạ
figa duguo tobo͡u mamo͡u, midihọ kasaga͡i, diạ milo͡u gadi
kahạ hebe kẹ ne͡ibe, sa bolọ͡u kege kẹ douye nạma mei degei.
Kegei dege mo͡u o sasa͡i, Godi tobeko͡u mugulo idi kediạge
diạmoko͡u ne habage kege degeledade tawama.
7 O Lot* ẹme Godihạ dih͡ile koko͡u be dọ͡udo o. Ẹ̱ dugube,
ẹ sa tie o sasa͡i kediạme Godihạ tạ dulo idiyo mei, dio͡u
die to͡u e tagadi midihọ kasaga͡i kẹno͡u milo͡u ga imo͡u
duguomo͡u, ẹ hag͡i hiyedo dugumo͡u ibe demo͡u, Godihạ ẹ
mọ͡u kahạ, ẹme ta makeli mei.
8 Damalẹdo, Lot ẹme Godihạ dih͡ile koko͡u dọ͡udo o delei.
Sa ẹ tie koko͡u ge midihọ kasaga͡i hiyedo milo͡u ga imo͡u
duguomo͡u, ẹ duledu hag͡i hiyedo dugumo͡u ibe demo͡u,
Godihạ ẹ kuhe mọ͡u.
9 Hiye O Godihạ kege ko͡u degemo͡u haguei kahạ degemo͡u,
Godihạge yo͡u ẹ midihọno͡u milo͡u di o sasa͡i kediạ hag͡i
dugumo͡u be, ẹ dogo͡u guo mo͡ududidade tawame. Haba
midihọ kasaga͡i milolo͡u idi o sasa͡i kediạme Hiye O Godi
yo͡u egele womo͡u iligi, tạ sale sawisiei kuhe hagua
kogulodade tawame.
10 O sasa͡i ilo kelebe hebe kasaga͡i hiyedo malạ ile. Diạme
sasa͡i hiyoubo͡u, o hiyoubo͡u suluguadi midihọ kẹbo͡u, haba
Hiye O Godihạ tạ kẹ tobeko͡u mugulo idi midihọ kẹbo͡u de
milo͡u ga idi o sasa͡i.
Damalẹdo, ogo͡u gai egei o kediạge tạ ta dulo idiyo mei,
dio͡u die fima͡iya kẹno͡u degele idi. Diạge hebeni ẹsol hiye
o kediạmoko͡u susuga tobolo͡u ne ta guẹ degele idiyo mei.
11 Ẹ̱sol o kediạ die họbo͡u die nelẹbo͡u kahạge ogo͡u gai
egei tobo͡u di o kediạ die họbo͡u die nelẹbo͡u kẹme gabama
feleido. Kẹno͡u si ẹsol o kediạge Godihạ dih͡ile koko͡u ogo͡u
gai egei tobo͡u di o kediạme ta susugamo͡u tạ sa idiyo mei.
12 Ogo͡u gai egei tobolo͡u idi o kediạme f͡ibo͡u mei, gali
sạ degei, to͡u e tagadi midihọ kẹno͡u milo͡u ga idi. Oe
gali salẹma͡iye to͡u mo͡u wodi saga͡i kẹno͡u tefele, o kediạne
kege makolo ile. Yobe, diạ ta tewe mei dalali, Godihạ tạ
hehegiediyode tobolo͡u mo͡u be, diạge Godi huyafẹ͡i degele
idi kahạ degemo͡u.
13 Midihọ kasaga͡i milo͡u ga idi kediạme hebe kasaga͡i
kẹno͡u malạ ile. Diạ agali nalẹbo͡u, tigi kolo hue͡i gofo͡udo

* **2:6 2:6** Stat 19:1-29 * **2:7 2:7** O *Lot* ẹme sa Sodom tie o, Abrahamhạ ẹ malạhạ dihi.

kẹbou̅ de nalạ idi kẹme diạge wa, hohọbou̅ di midihọ̱ bolofẹ̱iyade tawalemou̅ degele idi. Nị̱ diạbou̅ de geleguo kege nalạ imou̅, o ilo kelege dugulube, nị̱ou̅ fa nị̱ duledube sibigibou̅, haba nị̱ hụne kasagạ̱ido dalamou̅ dugulu, kẹnou̅ si diạ kokou̅ hohọbolou̅ idi.

14 Ogou̅ gai egei tobou̅ di o kediạge sasạ̱i duguomou̅, fị̱ye tagalemou̅ be, hiyouye molo□u sagạ̱i degele idi. Diạge midihọ̱ kasagạ̱i milolou̅ tagadi midihọbe ta akogulo sagạ̱i mei. O sasạ̱i die damalẹyodei nelẹ mei degei kediạmokou̅ ogou̅ ga tobou̅ mou̅, midihọ̱ kasagạ̱i milou̅ ga idi. Diạme gili degele idi o. Kegele idi kahạ degemou̅, diạme Godihạ makoloye dala.

15 Midihọ̱ dọụdo milou̅ di kẹ tobekou̅ muguomou̅ sulugualibe, o Balam,* ẹme o Beorhạ dihi, ẹ midihọ̱ kasagạ̱i milou̅ di sagạ̱i kẹnou̅ tefei, diạne kẹ sesele ili. Balam ẹme midihọ̱ kasagạ̱i, yo□u milou̅ goulu kokou̅ ge sele hiyedo molo□u kẹnou̅ tagadi.

16 Sawisiei ta, o Balam ẹ midihọ̱ kasagạ̱i milou̅ lamou̅ fimạma, wai dọki tagetou̅ folo duwomou̅ i. Dọki kẹme wainou̅ ye, kẹnou̅ si dọki kahạ iligi, ali duo kelege o baga tạ fuamou̅, gofo□u dege tobou̅ mou̅ du. Kegemou̅, habagedegele-duguo-tobou̅ di-o Balam ẹ totou̅ degemou̅, midihọ̱ kasagạ̱i milou̅ lamou̅ ili kẹ, wai dọki kahạ kege akogumou̅ ẹ fogou.

17 Ogou̅ gai egei o kediạme huẹ̱i, tolọfẹ̱i hebe tio degeimou̅ mei degedi kẹ sagạ̱i. Diạme mabidi, wiye mo□uma ima haguama dedi kẹ sạ degei. Sa huliạ hiyedo, Godihạ kou̅ makai dala kokou̅ be diạ ya dalaguale.

18 Tạ diạ tobolou̅ be tigẹdo degemou̅, sibigẹ mei tạnou̅ tobolou̅ idi. Ogou̅ gai tạ tobolou̅ mou̅, dio□u tou̅ e tagadi midihọ̱ kasagạ̱i gehẹ gehẹ kahạ tạ tobolou̅ imou̅ be, ebele damalẹyodei o sasạ̱i kediạ dulo sesele yadi. O sasạ̱i kediạme midihọ̱ kasagạ̱i diạ milou̅ gadi kẹ ebelenou̅ fẹ̱i tou̅ fogou̅ le iye, kẹnou̅ si ogou̅ gai egei tobou̅ di o kediạ tobolou̅ kẹ dulomou̅, boholou̅ mạ yolu kehẹ.

19 Diạge nị̱me nị̱ou̅ tagaliya kẹnou̅ degega suluguamabeedele idi. Hebe kasagạ̱i ta dala meiyode tobolou̅ idi. Kẹnou̅ si kege mei. Dio□u diạme midihọ̱ kasagạ̱i kahạ fisilemou̅ dabai degele idi o. O koyohạ ẹme midihọ̱ kege

* **2:15 2:15** Namba 22:4-35.

degeli kẹ ta tou̍ fogolou̍ sagai̱ mei debabe, midihọ kahạge o kẹme didiọ degei dala.

20 Kou̍ kegeiye, ogou̍ gai egei o kediạ di Hiye O Yesu Kelesu kou̍ tawale i kahạ degemou̍, diạ sa sibigẹ kuokou̍ midihọ kasagai̱ kẹ kou̍ tou̍ fogou̍ mou̍ dalaguali, haba boholou̍ mạ ya, diou̍ afu degele idi kẹ haba degele ili kahạ hebe kasagai̱ kẹme hiye folodo. Diạge di Mamọụ O kẹme kou̍ teweye, haba diạ ẹ tobekou̍ mugu kahạ degemou̍, hebe kasagai̱ diạ molou̍ube folodo, hebe kasagai̱, Yesu Kelesu tewe mei o kediạ molou̍ kẹme gabama folodo molou̍.

21 Huyadefei̱ bolọbe kou̍ gue, Godihạ midihọ dọụdo kẹ ta tawali mei debabe, hebe kasagai̱ kou̍ molou̍uye, kẹnou̍ si oe Godihạ tạ diạ dumabeedei kẹ kou̍ dulo tawaiye, haba tobekou̍ mugu kahạ degemou̍, hebe kasagai̱ diạ molou̍ube, ta tawali mei o kediạ molou̍ kẹme gabama folodo.

22 O kegele i kediạme di kou̍ gue tobolou̍ idi,

Soe buguma fogou̍ dala dema, haba boholou̍ mạ ile, you̍ ẹ bugu kẹ nạdi. *Gutpela Sindaun 26:11*

Tabe,

Waiye kifi toma fogou̍ mou̍ ile suluguali, haba boholou̍ mạ hagua, you̍ kifi tei kokou̍ nou̍ haba kifi toma dedi.

3

Hiye O ẹme damalẹdo haguale

1 Mạ mogodo diạma, kou̍ume sasama kuguo, ạ nị̄mokou̍ nalolụ kuhẹ. Kuguo, ạ afu nalạma nei̱ kẹbou̍ haba ifi nalạma neli̱ kou̍ubou̍ kahạ yobe kou̍ gue, ạge nị̄me fị̄ dọụdonou̍ mạmabeedema kuhe dedei̱ sasagieli.

2 Ạge, nị̄me Godihạ tạ, habage-degele-duguo-tobou̍ di-o kediạ afu kou̍ hehegile idi kẹ tawale ile kẹ tagali. Haba Hiye O, di Mamọụ O kahạ, ẹ tạ-bolofei̱-malạ-suluguadi-o kediạ tạ nị̄ dumabeedei kẹne nị̄ tawama.

3 Nị̄ defei̱do tawama, uwage sawisiei hafei̱ degeli kou̍ legebe, oe diou̍ die tagadi midihọ kasagai̱nou̍ degeleba, damalẹyodele i o sasai̱ dimokou̍ susuga tobolou̍ iba dugulo ile.

4 Susugaba kou̍ gue tobolou̍ ile, di kou̍ guai o kediạme kou̍ tofigiema mei degei, haba kẹnou̍ si o hagualeyodeibe kou? Sa sibigẹ kou̍ yomogou̍ mou̍ hagueibe, bi olou̍ fei̱be you̍ afu delei sagai̱ kegenou̍ bou̍ dala kuhẹ.

5 O kediạ kẹ tobou di kahạ yobe kou gue, afudo Godihạ
tobouyenou, agudiobou hueibou de tamạ dege dalamou,
mihibe huei duo kelege felẹ fueiyode tawalemou be diạ dafa
idi.
6 Kegemou dalali, Godihạ haba tobou mou, huei tolomou,
tọ gihoumamou, sa sibigẹ olou fei kẹ makoma mei degei.
7 Ifine kẹnou tefele, agudiobou sa sibigẹ koubou olou
fei dalaba ibe deba, Godihạ haba tobou ba, olou fei douye
nạma mei degele, afu kege kou degeleyodema makai dala
kahạ degemou. Kegei degemou, sawisiei, Godihạ o sasai tạ
sama file kelegebe, o Godi tobekou mugudi kediạme olou fei
makoma mei degele ile.
8 Mạ mogodo diạma, ạ tobou ladi kou defeido tawama.
Hiye Ohạ tawalibe, sawisiei tanou fei kẹme sadebe sụdo,
olou fei 1,000 kege kẹ sạ degei. Haba sadebe sụdo, olou fei
1,000 kege, kẹme sawisiei tanou fei kẹ sạ degei.
9 O ilo kelege tawale ilibe, Hiye Ohạge dabai you
degeleyodema makai kẹme ẹ amafei amafeinou degeliyade
tawale ili, kẹnou si ẹge kegeiyo mei. Yobe, Godihạge o sasai
ni tanou ta tou fogolou be dafamou, ni olou fei fi bohou
mabadomou amafei kuhe dia dala.

Sa sibigẹ koubou agudiobou debe mei degele

10 Kẹnou si, sawisiei, Hiye Ohạ haguale kẹme di ta tewe
mei. Hiyou mou di oe haguadi sagai kẹnou tefele haguale.
Fuale uwo hiyedo degeiba duloba, kelegenou agudio olou
fei mei degeiba dugulo. Asọbou oguobou kuidihọbou olou
fei kẹme douye nạma mei degele. Sa sibigẹ koubou, bimai
kuokou dalagua kẹbou olou fei mei degele.
11 Kegei degemou, ni defeido fimạma. Bi olou fei kẹme
kege kou makolo dala kahạ degemou, nime kage degele ile?
Ạ nimokou tobou ladi. Nime Godihạ o sasai bolọdo degeba,
midihọ dọụdo, Godi you milou di sagai kẹnou tefele milou
ma.
12 Midihọ kegei kẹnou milou ga iligi, sawisiei Godi you
makai kẹ tamạ degele kẹ dia dalagualibe, sawisiei kẹ toto
tamạ degeyadeba, dabai nelẹdo dege degema.* Sawisiei
kelegebe, agudio olou fei douye nalẹ. Asọbou, oguobou,
kuidihọbou olou fei kẹme douye nọụba bisiama mei degele.

---

* **3:12 3:12** 2 Pita 3:9 kokou tobolou be, o sasai fi toto boholou iyo mei kahạ degemou, Hiye Ohạ toto haguyo mei. O sasai sụdo fi bohou mou iligi olou fei tefele mei degeibasi, Hiye O Yesu Kelesu ẹ toto haguale.

13 Kẹnou̍ si, Godihạge agudiobou̍, sa sibigẹbou̍ kẹ haba gehẹ dege milolou̍ yodema kou̍ makai kahạ degemou̍, dibe kẹ tamạ degele kẹnou̍ baha duwogua kuhẹ. Sa gehẹ kokou̍ gebe dibe midihọ dọụdonou̍ milou̍ ga dalaguale.

Dige Hiye Ohạ haguale kẹ dia dalagualibe, defẹi tawaibou̍ do dalaguame

14 Mạ mogodo diạma, nịme sawisiei hiye kẹ dia dalagualibe, defẹido, Godihạ dihịle kokou̍ nị duledube sibigi mei degeba, hebe kasagại ta molo□u meidade tawaleba, Godibou̍ de fị tanou̍ degema. Kegeibasi, Hiye Ohạ haguale sawisiei kelege, Godihạge nịmokou̍ be midihọ bolọdo kẹnou̍ milou̍ gouba dugulo.

15 Hiye Ohạ amafẹi dia dala kahạ sibigẹbe kou̍ gue, ẹge o sasại olou̍ fẹi fị bohou̍ ba yo□u mamolo□uyadomou̍, ẹ amafẹi kuhe dia dala. Di mogodo Pol, ẹ nịmokou̍ kuguo ta nalạma nẹibe, nebe kẹnou̍ tefele nalạma nẹi. Godihạ ẹmokou̍ tewe nẹi kahạ degemou̍, ẹ kege kuhe tobolou̍ mou̍ nalạma nẹi.

16 Kuguo olou̍ fẹi, ẹ nalạgadibe, ẹ tạ kegei kẹnou̍ kuhe tobolou̍ mou̍ nalạgadi. Damalẹdo, tạ ilo kele, ẹ nalạgadi kahạ sibigẹbe tamạdo mei. Kegei degemou̍, totou̍ degele i o sasạibou̍, damalẹyodei nelẹ mei degele ibou̍ kediạge, ẹ tạ kẹbou̍, haba Godihạ tạ ilo kelebou̍ debe wạ, tạ gehẹyade tawalemou̍ bou̍ basia tobolou̍ idi kahạ degemou̍, diạme olou̍ fẹi makoma mei degele.

17 Mạ mogodo diạma, habage tamạ degele kẹme nị kou̍ tewe. Kegei kahạ degemou̍, nịou̍ tawaibou̍, nị kegeligi kuolou̍ tạ gobou̍ gile idi o kediạ ogou̍ gai tạ kẹ dulo seseligi, nị damalẹyodei kẹ mihịkou̍ fiyasigeiye.

18 Di Hiye O Yesu Kelesu ẹme di Mamọụ O. Ẹ habagugueibe nịbou̍ de hiyedo degeiba, haba nịge ẹme tawalenou̍ iligi, nị tewe kẹ hiyedo degele. Dige sawisiei olou̍ fẹido ẹmokou̍ hohọbolou̍ nou̍ ime. Damalẹdo.

Egei Sasafẹi
Jonhạ
Nalạma Nẹi

Tawale Tạ

Yesuhạ dabai degedi o olou fẹibe 12 kege. O tanou ta ẹ huẹbe Jon. Kuguo kou̱ume ẹ nalại.

Damalẹdo, Jon ẹ odo degemou, kuguo kou̱u nalạma, damalẹyodei o sasại kediạmokou nẹi.

Tạ kou̱umahạ sibigẹ tabe kou gue, Godihạ dimokou solou do degei kahạ degemou, dige diyou sie yogo tagaiba tagaiba deme.

Sibigẹ tabe kou gue, nịme ogou gai egei kẹ duye deba tawaibou. Ogou gai egei tobou di o kediạge Godihạ Dihi ẹ hagueibe, o baga hagueli meiyode tobolou idi. Kegeligi, di ogou gai tạ kegei kokou damalẹyodele iye.

Godihạ tạ kuguo olou fẹi Jonhạ nalạgaibe kuhẹ:

Tạ Uwo Bolofẹi Jonhạ Nalại
Egei Sasafẹi Jonhạ Nalạma Nẹi
Egei Sasama Jonhạ Nalạma Nẹi
Egei Komạ Jonhạ Nalạma Nẹi
Mogogou Tạ Yesu Kelesuhạ Jonkou Hegi

Kuguo 1 Jon kou̱umahạ tạ sibigẹ tanou tanou olou fẹibe kuhẹ:

Tạ Hiye 1:1–3:10

Di hohọya kẹnou suluguame, kegeligi huliạya suluguadi o kediạ di ogou gaiye.

Tạ Hiye 3:11–5:21

Dige diyou sie yogo tagaiba tagaiba deme.

Di hohọya kẹnou suluguame, kegeligi huliạya suluguadi o kediạ di ogou gaiye

(Tạ Hiye 1:1–3:10)

Fị gehẹ tofousogo tofolou Tạ kẹ tamạ degei*

1 Ạ nịmokou nalolụ kou̱ume fi gehẹ tofousogo tofolou Tạ, afudo you̱u kegenou delei, ifine dala kuhẹ. Tạ kẹme ei

* **1: 1:0** *Tạ* kẹme Yesu Kelesu you̱unou. Nạ Jon 1:1-5 dugu.

dulomo͡u, eiyo͡u ei dihọye dugu. Ei Tạ koko͡u duguomo͡u,
ei dobogo͡uye kugulo i.
2 Damalẹdo, fị gehẹ kẹme tamạ degeimo͡u ei dugulo i. Ei
duguomo͡u, nịmoko͡u tamạ dege hehegie tobolo͡u idi kẹme
yo͡u tofousogo kegeno͡u dalale. Afudo ẹme yo͡u ẹ Aye
Godibo͡u de dalali, habage tamạ degeimo͡u, ei dugulo i.
3 Ei ko͡u duguomo͡u, dulo i kẹno͡u ei nịmoko͡u kuhe hehegie
tobolo͡u idi, nịne eibo͡u de fị tano͡u degemabadomo͡u. Ạge
dibe Aye Godibo͡u, ẹ Dihi Yesu Kelesubo͡u de fị tano͡u dege
dalamebadomo͡u kuhe tobolo͡u.
4 Ei tạ ko͡u nalolụ kahạ yobe, di duledube hohọ hiyedo
degeno͡u dalamebadomo͡u kuhe nalolụ.

Di hohọya kẹno͡u suluguame

5 Tạ Yesu Kelesuhạ eimoko͡u tobo͡u mo͡u dulo i kẹme ei
nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ. Godibe hohọ hiyedo, ẹmoko͡u be
huliạ degei ta dala meido.
6 Dige dibe Godibo͡u de fị tano͡u dege dalayode tobo͡u
maba, haba huliạya kẹ kegeno͡u suluguababe, tạ di kẹ
toboube gulokoudo, dibe Godihạ tạ damalẹdo kẹme ta
seseiyo mei.
7 Kẹno͡u si di hohọ, Yesu yo͡u dala sagạiya kẹno͡u
suluguababe, di olo͡u fẹibe fị tano͡u dege dalaguaba, Godihạ
Dihi Yesuhạ ẹ kafei kahạno͡u di midihọ kasagại milo͡u di
kahạ hebe kẹ tọgule muguba, dibe sibigi ta dalale mei.
8 Dibe midihọ kasagại degediyo meiyode tobo͡u babe,
kẹme diyo͡u sieno͡u ogo͡u golu. Tạ damalẹdo tạ kẹme di
duledube ta dala meido.
9 Dige di midihọ kasagại milo͡u gadi kẹ kusigile tobo͡u
basi, Godihạ gebe meiyodele. Ẹ degeiyeno͡u si, dibe sibigi
ta dalale mei, dọụdo o sasại degele. Yobe, Godi ẹme
dọụdo milo͡u di o. Ẹ degeleyodeibe damalẹdo degedi kahạ
degemo͡u.
10 Godihạge o dibe midihọ kasagại milo͡u di oyode ko͡u
tobou kahạ degemo͡u, haba di dibe midihọ kasagại ta milo͡u
diyo meiyodeibabe, tạ kahạge Godibe ogo͡u gadi oyodili. Di
kege tobolo͡u kahạ sibigẹbe di duledube Godihạ tạbe ta dala
mei.

2

Yesu Kelesu ẹme di dogo͡u gudi

1 Mą sisigǫ diąma, nį midihǫ kasagąi milouye domou̜, ą
tą ko͡u kuhe nįmokou̜ nalolų. Di o tahą ta midihǫ kasagąi
milou̜ babe, di dogou̜ gulo sagąi obe Aye Godibou̜ de dala.
O kẹme Yesu Kelesu, Midihǫ Dǫų̨do kẹnou̜ Degedi O.
2 Yo͡unou̜ tolo i, Godihą di midihǫ kasagąi kahą hebe
kasagąi kẹ igile muguyadomou̜. Ẹ di dowoyenou̜ teli mei.
Sa sibigẹ o sasąi olou̜ fẹibou̜ de solou̜ do degemou̜ kuhe tei.

O Godi kou̜ tewe kahąge Godihą midihǫnou̜ sesedi

3 Di Godihą tą, di dumabeedei kẹ dulo seseibabe, dige dibe
Godi kou̜ teweyode tawale ile.

4 O koyohąge ẹ Godibe kou̜ teweyode tobou̜ maba, haba
Godihą tą ta sese ho fogou̜ babe, ẹme ogou̜ ga tobou̜ di o.
Godihą tą damalẹdo kẹme ẹ duledube ta dala meido.
5 O tahą Godihą tą dulo seseibabe, ẹme Godihą solou̜ do
degedi midihǫ kẹ tewe. Dibe o kegei kẹ sagąi debabe, dige
dibe Godibou̜ de dogou̜ guo daladade tawame.

6 O koyohąge ẹme Godibou̜ de dogou̜ guo dalayode tobou̜
babe, ẹge Yesuhą siei sagąi kẹnou̜ tefele siayedei.
7 Mą mogo diąma, tą ą nalolų ko͡ume ta gehẹ mei.
Tą di dumabeedei ko͡ume nį kou̜ dulo tawale hobogou
kẹnou̜. Damalẹdo, egei ko͡ume nį kou̜ dumou̜ hagulugi,
ifine kegenou̜ dulo ili kuhẹ.
8 Haba, ą nalolų ko͡umahą sibigẹbe gehẹ ta dala. Yesu ẹ
sumou̜, o sasąiye duguomou̜ be, ẹ siadi kahą sibigẹbe gehẹ
ta dalayodele i. Haba nįne damalẹyodema suluguamou̜, o
sasąiye duguo tawale ilibe, nį suluguane sibigẹbou̜ dade
tawale ili. Yobe, hulią mei degeimou̜, hohǫ tamą degei dala
kahą degemou̜.

9 O koyohą ẹme hohǫ kokou̜ dalayode tobou̜ maba, haba
Godihą sosou̜ kile o ta dafoubabe, ẹme hulią kẹ ta tou̜ fogou̜
li mei, yo͡u huliąkou̜ kegenou̜ dala.
10 O tahą Godihą sosou̜ kile o takou̜ solou̜ do degeibasi,
ẹme hohǫ kokou̜ nou̜ dala kahą degemou̜, tefele dugu
midihǫ kasagąiye haguba, mihįkou̜ fiyale mei.
11 Kẹnou̜ si o koyohą Godihą sosou̜ kile o ta dafoubabe,
ẹme hulią kokou̜ nou̜ dala. Huliąya kẹnou̜ sulugi, a kageiya
kẹ ili kẹme, ẹ ta tawaiyo mei, hulią kahą ẹ dihǫ diou̜ gu kahą
degemou̜.

12 Mą sisigǫ diąma, Godihą Yesuhą hǫya kę midihǫ kasagąi
nį milou gadi kę gebe meiyodei. Kegei kahą degemou, ą tą
kou nįmokou kuhe nalolǫ.
13 Aye diąma, o afudo delei, ifine you kegenou dala kęme
nį kou tewe. Kegei kahą degemou, ą tą kou nįmokou kuhe
nalolǫ.
Gisiai diąma, nįge Tamąhą nelę kę gabai. Kegei kahą
degemou, ą tą kou nįmokou kuhe nalolǫ.
14 Sisigǫ diąma, Aye Godibe nį kou tewe. Kegei kahą
degemou, ą tą kou nįmokou kuhe nalolǫ.
Aye diąma, o afudo delei, ifine you kegenou dala kęme
nį kou tewe. Kegei kahą degemou, ą tą kou nįmokou kuhe
nalolǫ.
Gisiai diąma, nįme nelędo, haba Godihą tąne nį duledu
dalali, Tamąhą nelębe nį gabai dala. Kegei kahą degemou,
ą tą kou nįmokou kuhe nalolǫ.

Di sa sibigę kou umahą midihǫ kę tagadamebeedei

15 Nįge sa sibigę kou tagadama. Sa sibigę kou umahą
midihǫ kęne ta tagadama. O tahą sa sibigę kuokou ge degedi
kę tagaibabe, ęme Aye Godikou be hohǫ degeiyo mei.
16 Yobe, sa sibigę kou umahą midihǫ olou fęi, tou e
tagadibou, dihǫye duguo tagadibou, diou die hǫ hebele
fogudibou kęme Aye Godikou ge hagueli mei. Midihǫ kegei
kęme sa sibigę kou umahą midihǫnou.
17 Sa sibigę kou ume mei degele. Sa sibigę kou umahą
midihǫne olou fęi mei degele. O koyohą Godihą tą kę
seseibasi, ęme you kegenou dalale, mei degele mei.

Kelesuhą ho o kediąme haguasiei dalagua

18 Mą sisigǫ diąma, uwage sawisieibe hafęi degeli. Afuge
Kelesuhą ho obe* hagualeyode tobou mou nį kou dulo i.
Kęnou si o kegele ibe sǫdo kou haguasiei dalagua. Kegei
kahą degemou, dige uwage sawisiei kęme hafęi degelidade
tawame.
19 O kediąme afuge dibou de kou deleigueiye, haba dią
di tou fogou fogou yai. Kęnou si diąme di sosou do dege
deleigueli mei. Di sosou do delei debabe, ifine dibou de
dalagua. Dią di tou fogou fogou yai kahą degemou, dige
diąme di bi meiyode tawale ili.

---

* **2:18 2:18** *Kelesuhą ho o*be bou tąege ‘antichrist’.

20 Kẹnoõ si nị̱me Duo Bolofẹ̱ihạ̱ toõ moõ imoõ, tạ̱
damalẹdo kẹme nị̱ oloõ fẹ̱ị̱ koõ tawale hobogou.
21 Ạ̱ge damalẹdo tạ̱ kẹme nị̱ ta tawale iyo meidade
tawalemoõ kuhe nalọ̱ụyo mei. Damalẹdo tạ̱ kẹme nị̱ koõ
tawale hobogou kahạ̱ degemoõ, ạ̱ nị̱mokoõ kuhe nalolụ̱. Tạ̱
damalẹdo tạ̱ kokoõ gebe ogoõ gai ta tamạ̱ degediyo mei.
22 Ogoõ gai tạ̱ toboõ di o kẹme koyo? O kegei
kahạ̱ge Yesube Godihạ̱ makai o Kelesu* meiyode toboõ di.
Damalẹdo, o kẹme Kelesuhạ̱ ho o, yobe ẹge Aye Godiboõ, ẹ
Dihi Kelesuboõ diliebe tobekoõ muguo dala kahạ̱ degemoõ.
23 O Godihạ̱ Dihi tobekoõ mugu kahạ̱ge Aye Godine to-
bekoõ mugu dala. O tahạ̱ Godihạ̱ Dihikoõ damalẹyodeibabe,
ẹ Aye Godikoõ ne damalẹyodei.

Duo Bolofẹ̱ihạ̱ge dimokoõ be tạ̱ damalẹdo kẹ hehegiedi

24 Tạ̱ nị̱ koõ dumoõ haguei kẹme nị̱ defẹ̱ị̱do toõ ma.
Defẹ̱ị̱do toõ basi, nị̱me Aye Godiboõ ẹ Dihiboõ de dalagua.
25 Godihạ̱ ẹ Dihihạ̱ge dimokoõ bi bolọdo ta nelạ̱moõ
makai kẹme fị̱ gehẹ, yo□u kegenoõ dalale kẹ nelẹyodema
makai.
26 Kuguo ạ̱ nị̱mokoõ nalolụ̱ ko□umahạ̱ yobe koõ gue, nị̱
ogoõ gai egei duye deba tawaiboõ dalamabadomoõ ạ̱ kuhe
nalolụ̱.
27 Kẹnoõ si nị̱ Duo Bolofẹ̱ị̱ koõ mọụ̱. Godihạ̱ ẹ Dihihạ̱
nị̱mokoõ nẹ̱ị̱moõ, nị̱boõ de dogoõ guo dala. Duo Bolofẹ̱ị̱hạ̱
dalali, nị̱mokoõ hehegieibasi, o tae ta nị̱mokoõ hehegile
sagạ̱ị̱ mei. Ẹ̱ hehegiedibe gulokouboõ mei, damalẹdonoõ.
Nị̱me ẹ hehegiei sagạ̱ị̱ kegenoõ Godihạ̱ Dihiboõ de dogoõ
guo dalama.

Ifibe dibe Godihạ̱ sisigọye dalagua

28 Mạ̱ sisigọ diạ̱ma, nị̱me Yesuboõ de dogoõ guo dalama.
Kege dalaguaba, ẹ kuhe hagubasi, di guẹboõ sidifiboõ ta
degele mei, nelẹdo dege tafalaguale.
29 Nị̱ge ẹme dọụ̱do oyodei kẹme koõ tewe debabe, midihọ̱
dọụ̱donoõ miloõ gadi o sasạ̱ị̱ kediạ̱me Godihạ̱ sisigọ degele
idade tawale ile.

3

1 Bolọdo, Aye Godihạ̱ di tagalemoõ, dimokoõ soloõ do
degemoõ, dibe ẹ sisigọyodili. Damalẹdo, dibe Godihạ̱ ẹ
sisigọ degei dalagua. Damalẹyodili mei o kediạge dibe ta

* **2:22 2:22** *Kelesu*be Godihạ̱ di mamo□uyadomoõ makai o.

tawale iyo mei, diạ Godi yo͡u ẹne ta tawale iyo mei kahạ degemo͡u.

2 Mạ mogo diạma, dibe ifi Godihạ sisigọ degei dala. Habage, di kage dalale kẹme di ta tewe mei. Di tewebe ko͡u guenọ͡u, Yesuhạ tamạ degele kelegebe, di ẹ damalẹdo duguoba, ẹ sagạinọ͡u degele ile.

3 Yesuhạ haguale kẹ dia daladi o ta ẹme Godihạ dihịle kokọ͡u sibigi olọ͡u fẹi ẹ duledu dala kẹ igile muguoba, Yesu sagại, sibigi mei kege dalalamọ͡u degeli.

4 Obe midihọ kasagại milọ͡u gadi kẹme Godihạ tạ, di dumabeedei kẹ gobọ͡u di. Damalẹdo, midihọ kasagại milọ͡u di kẹme Godihạ tạ dudiyo mei midihọ.

5 Nị tewe, Yesuhạ hagueibe, di midihọ kasagại kẹ tọgule mugulamọ͡u haguei. Kẹnọ͡u si ẹme midihọ kasagạibọ͡u mei.

6 O Yesubọ͡u de dogọ͡u guo dalayege midihọ kasagại milọ͡u diyo mei. Midihọ kasagại milọ͡u di o tahạge Yesube duguli mei, haba tewe mei.

7 Mạ sisigọ diạma, nịọ͡u tawaibọ͡u, oe nị ogọ͡u gaiye. Midihọ dọụdo milọ͡u mọ͡u siadi o kẹme dọụdo o, Yesu sagại dala.

8 Midihọ kasagại milọ͡u gadi o kediạme Tamạhạ bi. Yobe, Tamạhạ afudo midihọ kasagại yomamọ͡u milọ͡u gamọ͡u hagulugi, ifine kegenọ͡u milọ͡u ga dala kahạ. Godihạ ẹ Dihihạ haguei kahạ yobe Tamạhạ dabai degedi kẹ makoma mei degelamọ͡u haguei.

9 O Godihạ sisigọ degele i kediạge midihọ kasagại milọ͡u diyo mei. Yobe, Godihạ fịbe die duledu dala kahạ. O kegele i kediạge midihọ kasagạibe ta milolọ͡u sagại mei, diạme Godihạ sisigọ degei dalagua kahạ degemọ͡u.

10 O koyobe Godihạ dihi? Ha, o koyobe Tamạhạ dihi? Kẹme ko͡u gue, o midihọ dọụdo kẹ milọ͡u diyo mei o kẹme Godihạ dihi mei, o kẹme Tamạhạ dihidade tawame. Haba, o Godihạ sosọ͡u diạ tagadiyo mei o kẹne Godihạ dihi mei, o kẹne Tamạhạ dihidade tawame.

Dige diyọ͡u sie yogo tagaiba tagaiba deme

(Tạ Hiye 3:11–5:21)

Yesuhạ dimokọ͡u diyọ͡u sie yogo tagaimọ͡u tagaimọ͡u dedi midihọ kẹ hegi

11 Tạ nị afu ko͡u dumọ͡u hagueibe ko͡u gue, nịge nịọ͡u sie yogo tagaiba tagaiba demabeedei.

12 Dibe o Kein sạ dege daladame. Ẹme Tamạhạ bi kahạ,
ẹ yo͡u ẹ malạ woumo͡u tolo i. Yobe, ẹme midihọ kasagại
milo͡u di o. Ha, ẹ malạbe midihọ dọụdo milo͡u di o kahạ
degemo͡u.
13 Mạ malạ diạma, damalẹyodili mei o kediạ nịmoko͡u
dafoubabe, nị hobo͡u kesigidama.
14 Di Godihạ soso͡u diạ tagale idi kahạ degemo͡u, di tewe,
dibe todi midihọ kẹ to͡u fogo͡u mo͡u, fị gehẹ, yo͡u kegeno͡u
dalale kẹbo͡u de daladadele idi. O koyohạ Godihạ soso͡u diạ
taga ho fogo͡u babe, ẹme todi midihọ kelenọ͡u dala.
15 Damalẹdo, o koyohạ Godihạ soso͡u kile o tako͡u
dafoubabe, ẹme o wodi o kẹ sạ degei. Nị ko͡u tewe, o wodi
o kẹme fị gehẹbo͡u de dala mei.
16 Yesu ẹ di dowoye tolo i kahạ degemo͡u, dige solo͡u do
degedi midihọ kahạ sibigẹ kẹ tawame. Dine kẹno͡u tefele,
Godihạ soso͡u diạ dowoye di to͡u hagịko͡u seseguoba diạ
dogo͡u gume. Tofigilene tabo͡u mei.
17 O tahạ bi sụdo dalali, mogo ta bi mei kẹ solo͡u do nẹ
ho fogo͡u babe, ẹme Godihạ solo͡u do degedi midihọbe tewe
mei.
18 Mạ sisigọ diạma, dige di mogo diạ tagaliyodebe tạeno͡u
tobo͡u dame. Di solo͡u do degeba, diyo͡u sie yogo dogo͡u guba
dogo͡u guba deme. Kẹme damalẹdo tagadi midihọ.

Damalẹyodei o kediạ Godihạ dihịle koko͡u nelẹdo dege tafalagualeno͡u

19 Dige di mogo diạ damalẹdo tagaibabe, di tawalebe, dibe
tạ damalẹdo kẹ seselidade tawame. Kegeibasi, di Godihạ
dihịle koko͡u hemelẹ fiya dalagualeno͡u.
20 Kegeba, di duleduge di diyo͡u sie tạ soubane, di ta guẹ
degedame. Yobe, Godihạge di duledu dala olo͡u fẹi kẹme ko͡u
tewe kahạ degemo͡u. Di fimạịbe huyadefẹino͡u. Ẹ tewebe
hiyedo folodo.
21 Mạ mogo diạma, di duleduge diyo͡u sie tạ sa ho fogo͡u
babe, dibe ẹ dihịle koko͡u nelẹdo degele ile.
22 Kegeba, di bi ta nẹyedema Godiko͡u dihọ bagạ tobo͡u
babe, ẹge dimoko͡u nelẹ. Yobe, di ẹ tạ dulo seselemo͡u, ẹ
tagali sagại kẹno͡u degedi kahạ degemo͡u.
23 Godihạ ẹ tạ, di dumabeedei kẹme ko͡u gue, di ẹ Dihi Yesu
Kelesuko͡u damalẹyodemaba, ẹ hehegiediya kẹ dige diyo͡u
sie yogo tagaiba, tagaiba demabeedei.

24 Kegemo͡u, o koyoha̱ Godiha̱ ta̱ ke̱ dulo seseli debabe,
e̱me Godibo͡u de dogo͡u guo dala. Haba Godibe e̱bo͡u de
dogo͡u guo dala. Duo Bolofe̱i, Godiha̱ dimoko͡u ne̱i, e̱ge
Godibe dibo͡u de dogo͡u guo dala ke̱ hehegiedi.

4

O tae Godiha̱ ta̱yodema tobo͡u babe, ni̱ge defe̱ido file duguma

1 Ma̱ mogo dia̱ma, ogo͡u gai egei tobo͡u di obe su̱do sa sa
olo͡u fe̱i tefele dalagua. Kegei degemo͡u, o taha̱ e̱me Duo
Bolofe̱iha̱ hu̱ya ke̱ egei tobolo͡u yode tobo͡u babe, ni̱ge ta̱ e̱
tobolo͡u ke̱me defe̱ido file duguma. Damale̱do Godiha̱ ta̱, ha
Godiha̱ ta̱ mei deba.
2 O koyoha̱si Godiha̱ Duo Bolofe̱iha̱ hu̱ya ke̱ egei tobolo͡u?
O ta e̱ge Yesu Kelesube o baga hagueiyode tobo͡u babe, ni̱ge
Duo Bolofe̱ibe e̱bo͡u de daladade tawama.
3 Ke̱no͡u si o taha̱ Yesube o baga hagueiyode tobo͡u ho
fogo͡u babe, e̱me Godiha̱ bi mei. Fi̱ kege molu̱ ke̱me
Kelesuha̱ ho o fima̱i. Ho o ke̱me hagualeyodeimo͡u ni̱ ko͡u
dulo i. Ifibe haguamo͡u, sa sibige̱ kuoko͡u dala.

4 Ma̱ sisigo̱ dia̱ma, ni̱me Godiha̱ bi. Ni̱ge ogo͡u gai egei
tobo͡u di o kedia̱me gabai. Yobe Duo Bolofe̱i, ni̱ duledu dala
e̱ge sa sibige̱ kaha̱ hiye o ke̱ne ko͡u gaba dala kaha̱ degemo͡u.
5 Ogo͡u gai egei o kedia̱me sa sibige̱ o, damale̱yodele ili
mei. Dia̱ sa sibige̱ ko͡umaha̱ ta̱ ke̱no͡u tobolo͡u imo͡u be, sa
sibige̱ o sasa̱i kedia̱ge die ta̱ ke̱ dulo idi.
6 Ke̱no͡u si dibe Godiha̱ bi. Godi ko͡u tewe o sasa̱i kedia̱ge
di ta̱ dulo idi. O Godiha̱ bi mei kedia̱ge di ta̱ dulo idiyo mei.
Koko͡u gebe, di file duguo tawale ilibe, Duo Bolofe̱iha̱ tou
kedia̱ge damale̱do ta̱ dulo idi, haba duo tae tolo͡u i kedia̱ge
ogo͡u gai egei tobo͡u mo͡u dulo idi.

O na̱ Godi tagaibabe nogo dia̱ne tagayedei

7 Ma̱ mogo dia̱ma, dige diyo͡u sie yogo tagaiba tagaiba
deme. Yobe, midiho̱ kegei ke̱me Godiko͡u ge haguei. O yogo
tagadi o ke̱me Godiha̱ dihi degei, e̱me Godi ko͡u tewe.
8 Yogo tagadiyo mei o kedia̱ge Godibe tewe mei. Yobe,
solo͡u do degedi midiho̱ ke̱me Godiko͡u ge haguei kaha̱
degemo͡u.

9 Godiha dimokou fi gehe ke nelamou, yo□u e Dihido ke
tobou mou, sa sibige kuokou kuhe haguei. Ke degei kahage,
Godiha e solou do degedi midiho ke dimokou hegi.
10 Damaledo tagadi midiho keme dibukou Godi tagali
mei, Godiha ebukou di tagalemou, dimokou solou do
degemou, yo□u e Dihi tobou mou, sa sibige kuokou haguei,
e toloba, midiho kasagai di milou gadi kaha hebe ke igile
muguyadomou.
11 Ma mogo diama, Godiha dimokou solou do degei kaha
degemou, dine diyou sie yogo tagaiba tagaiba deme.
12 O taege Godibe ta duguli mei. Kenou si di diyou sie
yogo tagaiba tagaiba debabe, Godibe dibou de dogou guo
dala. Dige e solou do degedi midiho keme tewedo.
13 Godiha e Duo Bolofei ke dimokou nei kaha degemou,
dibe Godibou de dogou guo dalaguamou, haba Godine dibou
de dogou guo daladade tawale ili.
14 Eige Aye Godiha di mamo□uyadomou yo□u e Dihi tobou
mou, sa sa o sasai dimokou haguei ke duguomou kuhe
hehegie tobolou ili.
15 O koyoha Yesube Godiha Dihiyodema tama dege tobou
babe, Godibe ebou de dogou guo dala. Haba ene Godibou
de dogou guo dala.
16 Kegemou, Godiha dimokou solou do degedi keme di
tawalemou damalеyodele i.

Solou do degedi midiho keme Godikou genou haguei. O
koyoha yogo tagaleba, solou do degedi midiho ke seseibabe,
eme Godibou de dogou guo dala. Haba Godine ebou de
dogou guo dala.
17 Dibe kegei dalababe, Godiha solou do degedi midiho
keme dibou de dala. Kegeba, ta sale sawisiei kelegebe, di ta
gue degele mei. Yobe, dibe sa sibige kuokou dalaye, kenou
si dibe Yesu sagai dalagua kaha degemou.
18 Godiha solou do degedi midiho ke kou tewe o kahage
Godikou gue degediyo mei. Damaledo, dige Godiha solou
do degedi midiho ke tewedo debabe, di ta gue degele sagai
mei. O gue degedi keme e hebe kasagai molo□udademou
kuhe gue degedi. Ege Godiha emokou solou do degedi keme
defeido ta tawadiyo mei.
19 Di diyou sie yogo tagaimou tagaimou dele idibe, Godiha
ebukou dimokou solou do degei kaha degemou kuhe degele

idi.

20 O taha̱ e̱me Godiko͡u hoho̱ degeliyode tobo͡u maba, haba
Godiha̱ soso͡u kile o ta dafoubabe, e̱me ogo͡u ga tobo͡u di
o. Yobe, e̱ o yo□u ko͡u dugudi ke̱me ta mogo degeiyo mei,
haba Godi e̱ duguyo mei ke̱me e̱ge ta tagale sagai̱ mei kaha̱
degemo͡u.

21 Kelesuha̱ ta̱, di dumabeedei ke̱me ko͡u gue, o koyoha̱
Godi tagaibabe, e̱ Godiha̱ soso͡u dia̱ne tagayedei.

5

O damale̱yodei o kedia̱ge sa sibige̱ kaha̱ nele̱be gabai

1 O koyoha̱ Yesube Godiha̱ makai o Kelesuyodema
damale̱yodeibabe, e̱me Godiha̱ dihi degei dala. Oyege di
Ayeko͡u hoho̱ degeibabe, di Ayeha̱ sisigo̱ dia̱moko͡u ne hoho̱
degeli.

2 Di Godiko͡u hoho̱ degeba, e̱ ta̱ seseibabe, di Godiha̱ e̱
sisigo̱ne tagalidade tawame.

3 Di Godiko͡u hoho̱ degeibabe, dibe e̱ ta̱, di dumabeedei
ke̱ seseli. Godiha̱ ta̱ ke̱ dulo sesedi kaha̱ge dimoko͡u hagi̱ ta
ne̱diyo mei.

4 Yobe, Godiha̱ sisigo̱ degele i dibe sa sibige̱ kaha̱ nele̱
ke̱me gabai dalagua. Damale̱do, di sa sibige̱ kaha̱ nele̱be
gabai dala, di Godiko͡u damale̱yodei kaha̱ degemo͡u.

Godiha̱ Yesube yo□u e̱ Dihiyodema tama̱ dege hegi

5 O koyoha̱ge sa sibige̱ kaha̱ nele̱be gabai dala? Yesube
Godiha̱ Dihiyodema damale̱yodei o kaha̱no͡u si gabai dala.

6 Yesu Kelesu e̱ hagua, fafeleya tofo͡u ma sulugi, tolo
imo͡u, e̱ kafei ke̱ migi kaha̱ dimoko͡u hegibe, e̱me Godiha̱
Dihiyodemo͡u hegi. Ta̱leko͡u fafeleya tofou kaha̱no͡u mei, e̱
kafei kaha̱ne e̱me Godiha̱ Dihiyodemo͡u hegi. Haba, Duo
Bolofe̱ihа̱ne dimoko͡u e̱me Godiha̱ Dihiyodema tama̱ dege
hehegiedi. Duo Bolofe̱i e̱me damale̱do ta̱ kaha̱ obo͡u kaha̱
degemo͡u kuhe hehegiedi.

7 Midiho̱ kamadia kaha̱ge Yesube Godiha̱ Dihiyodemo͡u
hegili.

8 Kamadia ke̱me Duo Bolofe̱ibo͡u, hue̱ibo͡u, kafeibo͡u de,
dia̱ sibige̱ tano͡u be, Yesube Godiha̱ Dihi.

9 O taha̱ yo□u ko͡u duguomo͡u du ke̱ hehegie tobo͡u mo͡u
be, di dulomo͡u damale̱yodele idi. Haba, Godiha̱ hehegie
tobol͡ ou kaha̱ge oe tobol͡ ou ke̱me gabai. Damale̱do, Godiha̱
Yesube e̱ Dihiyodemo͡u dimoko͡u ko͡u hegi.

10 Godihạ Dihiko͡u damalẹyodei o kahạge Godihạ ẹmoko͡u
ko͡u hehegiei kẹme ẹ duledube damalẹyodei dala. O
tahạ Godihạ hehegili kẹ damalẹyode ho fogo͡u babe, ẹge
Godibe gulokou tobo͡u di oyodili. Yobe, ẹge Godihạ yo͡u ẹ
Dihiyodema tamạdo hehegili koko͡u be ta damalẹyodili mei
kahạ degemo͡u.
11 Godihạ dimoko͡u ko͡u hegi kahạ ẹ sibigẹbe ko͡u gue,
ẹ dimoko͡u fi̱ gehẹ kẹ nẹi̱, di tofousogo tofousogo tofo͡u
mabadomo͡u. Fi̱ gehẹ kẹme Godihạ Dihi ẹmoko͡u ge haguei.
12 O ta Godihạ Dihibo͡u de dogo͡u guo dala kẹme fi̱ gehẹ kẹ
ẹbo͡u de dala. Kẹno͡u si o Godihạ Dihibo͡u de ta dogo͡u guo
dala mei kẹme fi̱ gehẹbe ẹbo͡u de dala meido.

Dibe fi̱ gehẹ, yo͡u kegeno͡u dalale kẹbo͡u de daladade tawame

13 Godihạ Dihiko͡u damalẹyodei o sasại̱ diạma, nị̱ge
nị̱me fi̱ gehẹ, yo͡u kegeno͡u dalale kẹbo͡u de dalayode
tawamabadomo͡u, ạ tạ ko͡u kuhe nalolụ.
14 Di Godi ẹ tagaiya kẹno͡u dihọ bagạ tobolol͡u gibe, dige
di tobolol͡u kẹme ẹ ko͡u duludade tawale idi. Kegei kahạ
degemo͡u, di ta guẹ degedame, ẹmoko͡u dihọ bagạ tobolol͡u
no͡u dalame.
15 Di tewe, di dihọ bagạ tobo͡u mo͡u be, ẹge dudi. Kegei
kahạ degemo͡u, di ẹmoko͡u bi ta nẹyede tobolol͡u gibe, bi
kẹme di molo͡udade tawale idi.
16 Damalẹyodei o tahạge ẹ yogohạ midihọ kasagại̱ ta ẹ
wala tolo sagại̱ mei kẹ milo͡u ba dugubabe, ẹ Godiko͡u o yogo
kẹ dogo͡u guyedema dihọ bagạ tobo͡u yedei. Kegeibasi, o
yogo kẹ mihi̱ko͡u fiyale mei, fi̱ gehẹ, yo͡u kegeno͡u dalale
kẹbo͡u de tofolo͡u. Ạge o wala tolo sagại̱ midihọ kẹ tobo͡u
yo mei. Midihọ kasagại̱ ta dala. Midihọ kasagại̱ kẹ milolol͡u
kahạge tofigileno͡u, tofousogo ta tofolol͡u sagại̱ mei. Ạge ẹme
kegei kẹ dihọ bagạ tobo͡u yede tobo͡u yo mei.
17 Midihọ dọụdo mei kẹme midihọ kasagại̱no͡u. Kẹno͡u si
midihọ kasagại̱ ilo kelebe o wala tolo sagại̱ mei.
18 O sasại̱ olo͡u fẹi̱, Godihạ sisigọ degele i kediạge midihọ
kasagại̱ kẹ milo͡u ga idiyo mei kẹme di ko͡u tewe. Godihạ
Dihi ẹno͡u si o kegei kẹ dia daladi. Tamạhạge makolo sagại̱
meido.
19 Dibe Godihạ sisigọyeno͡u dala, kẹno͡u si sa sibigẹ olo͡u
fẹi̱ ko͡ume Tamạhạ hayedu dala kẹne di ko͡u tewe.

20 Haba, di tewe, Godihą Dihi ę haguamou̯, dimokou̯ fimąi
nei̯, di damalędo Godidade tawamabadomou̯. Nei̯mou̯, dibe
damalędo Godibou̯ de dogou̯ guo dalagua. Haba, Godihą
Dihi Yesu Kelesu ębou̯ dene dogou̯ guo dalagua. Ęme
damalędo Godi, fi gehę, yo□u kegenou̯ dalale kahą obou̯.
21 Mą sisigǫ diąma, nįme ogou̯ gai godi kediąme ahudo
dege dalama.

Egei Sasama
Jonhạ
Nalạma Nẹi

Tawale Tạ

Jon ẹ kuguo tage nalạmamou͡, sobou͡ debou͡ ẹ sisigọbou͡ kediạmokou͡ nẹi. Kẹnou͡ si, tewe o ilo kelege tawale ibe, sobou͡ debou͡ ẹ sisigọbou͡ kahạ sibigẹbe sa ta damalẹyodele i o sasại kediạdade tawale i. Haba ilo kelegebe damalẹdo sobou͡ debou͡ ẹ sisigọbou͡ kediạmokou͡ nalạma nẹidade tawale i.

Jonhạ egei sasafẹi nalại sagại kẹnou͡ tefele haba nalại. Tabe, nịge nịou͡ sie yogo tagaiba tagaiba demabeedei kẹ nalại. Haba tabe, ogou͡ gai egei tobou͡ di o kediạ tạ dudamabeedei kẹ nalại.

Kuguo 2 Jon ko͡umahạ sibigẹ kahạ widio tạ hiyebe tanou͡ fẹi dala.

Di Godihạ tạ defẹido tou͡ me, kegeligi oe ogou͡ gai egei tobou͡ ba, di duye deba

1 Ạme odo, ạ kuguo ko͡u nalạma, sobou͡ de nạbou͡, nẹ sisigọbou͡ de* nịmokou͡ nelị kuhẹ. Nạme Godi yo͡u ẹ biyodema makai. Ạ nịmokou͡ hohọ hiyedo degeli. Damalẹdo, ạnou͡ mei, damalẹdo Godi tewe o sasại olou͡ fẹi kediạne nị tagale idi.

2 Damalẹdo tạ kẹme ifi dibou͡ de dala, habagene tofousogo kegenou͡ dalale kahạ degemou͡, ei nị tagale idi.

3 Di damalẹdo tạ kou͡ duloba, diyou͡ sie yogo tagaiba tagaiba debabe, Aye Godibou͡, ẹ Dihi Yesu Kelesubou͡ dilie dimokou͡ solou͡ do dege, habagugueiba, di bologuạdo dalaguale.

Di diyou͡ sie yogo tagaimou͡ tagaimou͡ dedi midihọ kẹ degeme

4 Ạ hohọ hiyedo degeli. Yobe, oe tobou͡ mou͡ ạ dube, nẹ sisigọ ilo kediạme tạ damalẹdo, di Ayehạ di dumabeedei kẹ dulo sesele iliyode tobou͡ mou͡ du kahạ degemou͡.

---

* **1:1 1:1** *Sobou͡ debou͡ ẹ sisigọbou͡ de* kahạ tạ sibigẹbe kou͡ gue sagại, damalẹyodei o sasại, sa ta tie kediạ sạ degei. Nạ 1:13 kahạ tawale tạ kokou͡ ne dugu.

5 Sobou̅ de, tạ ạ nalolụ̱ kou̅ume ta gehẹ̱ mei. Tạ kẹme kou̅
gue, dige diyou̅ sie yogo tagaiba tagaiba deme. Egei kou̅ume
di kou̅ dumou̅ hagulugi, ifine kegenou̅ dulo ili kuhẹ̱.
6 Di Godikou̅ hohọ degedi midihọbe kou̅ gue, di tạ olou̅ fẹi̱
ẹ̱ kou̅ tobou kẹnou̅ seseme. Damalẹdo, you̅u tobou̅ mou̅ nị̱
dumou̅ hagueibe kou̅ gue, nị̱ nị̱ou̅ sie yogo tagaiba tagaiba
dema.

Di Kelesuhạ tạ kẹ̱ defẹi̱do tou̅ me

7 Nị̱ duma, o sụ̱do sa sa olou̅ fẹi̱ ogou̅ ga tobou̅ mou̅
suluguadi. O kediạme damalẹyodili mei, Yesu Kelesube o
baga hagueli meiyode tobolou̅ idi. Ogou̅ gai egei tobou̅ di o
kegei kẹme Kelesuhạ ho o.
8 Kegei degemou̅, nị̱ou̅ tawaibou̅, nị̱ dabai di degele
idi kahạ hebe bolofẹi̱ kẹ̱ tou̅ fogouye. Nị̱ nelẹdo dege
tafalaguali, hebe bolofẹi̱ kẹ̱ olou̅ fẹi̱ mou̅uma.
9 O koyohạ Kelesuhạ hehegiedi tạ kẹ̱ tou̅ ho fogou̅ ba, haba
tạ gehẹ̱ ta seseibabe, ẹ̱me Godibou̅ de dogou̅ guo dala mei.
O tahạ Kelesuhạ tạ kẹ̱ tou̅ basi, ẹ̱me Aye Godibou̅ ẹ̱ Dihibou̅
de dogou̅ guo dala.
10 O ta nị̱mokou̅ haguale kahạge, tạ bolofẹi̱ kẹ̱ tolou̅
haguyo mei debabe, nị̱ o kokou̅ ta agali bolofẹi̱yodema, nị̱
mosọ̱kou̅ hobou̅ wolou̅ folodama.
11 O koyohạge o kegei kokou̅ bolofẹi̱yode tobou̅ babe, ẹ̱me
o kẹbou̅ de dogou̅ guo, dabai kasagại̱ o kahạ degedi kẹ̱
degele.

Odo Jonhạ o sasại̱ kediạ dugulo sagại̱ degeli

12 Ạ̱ nị̱mokou̅ tạ hiyedo kou̅ tobolou̅ sagại̱ye, kẹnou̅
si ạ kuguonou̅ nalạma nelẹbe dafa. Mayou̅unou̅ ile, nị̱
geleguoba, di tạ koloba hohọ hiyedo degele kẹ̱ tagali.
13 Nẹ̱ owou̅,* ẹ̱me Godi you̅u ẹ̱ biyodema makai, ẹ̱ sisigọ
olou̅ fẹi̱ diạ nị̱mokou̅ agali bolofẹi̱yodili.

---

* **1:13 1:13** Tạ *nẹ̱ owou̅ hạ sisigọ*yodei kahạ sibigẹ̱ kẹme damalẹyodei o sasại̱
Jon ẹbou̅ de deleiguei kediạ tobolou̅.

Egei Komạ
Jonhạ
Nalạma Nẹi

Tawale Tạ

Egei komạ kon͡une Jonhạ nalại. Kuguo kon͡u nalạma, o ẹ mogo Gaiuskon͡u nẹibe, Godihạ dabai degedi o kediạ dogon͡u guyadomon͡u nalạma nẹi.

Tabe, Jonhạ o Diotrefes ẹme midihọ kasagại milon͡u di o, haba o Demitrius ẹme midihọ bolọ milon͡u di oyodemon͡u nalại.

Kuguo 3 Jon kon͡umahạ sibigẹ kahạ widio tạ hiyebe tanon͡u fẹi dala.

Di Godihạ dabai degedi o kediạ dogon͡u gume

1 Ạme odo, ạ o mạ mogodo Gaius nạmokon͡u hohọ hiyedo degeli kahạ, ạ kuguo kon͡u nalạma, nạmokon͡u nelị kuhẹ.

2 Mạ mogodo, ạ nạ degeli olon͡u fẹi kẹme bolọnon͡u degeyadomon͡u dihọ bagạ tobolon͡u, nạ do degeiye domon͡u ne dihọ bagạ tobolon͡u. Nẹ duobe bolofẹido dala kẹme ạ kon͡u tewe.

3 Damalẹyodele i o ilo kediạ haguasiemon͡u be, nạme tạ damalẹdo kẹ seseliyode tobolon͡u i. Ạ tạ kẹ dulomon͡u, hohọ hiyedo degei, nạme damalẹdo tạya kẹnon͡u siadiyode tobolon͡u imon͡u du kahạ degemon͡u.

4 Ạ mạ sisigọ diạ damalẹdo tạ kẹ sesele iliyodeimon͡u dulomon͡u be, ạ hohọ hiyedo degeli. Hohọ ạ dugulube hohọ ạ afu dugudi kẹme gabama folodo.

O Gaius ẹme dabai bologuạdo degedi o

5 Mạ mogodo, nạge damalẹyodei o sasại kediạ dogon͡u gulobe ta dafadiyo mei. Damalẹdo, sa ta o sasạiye fologoumon͡u ne, nạ dogon͡u gudi.

6 O sasại kediạge ei sosi mosọkon͡u haguasiemon͡u, nạ solon͡u do degedi midihọ kẹ eimokon͡u tamạ dege tobolon͡u i. Haba, o kegele i kediạ yala deibabe, nạge diạmokon͡u nalẹ ta nẹiba, dion͡u ton͡u ma aba yolugi nalẹ. Nạ Godi yon͡u tagaiya kẹnon͡u dogon͡u gulobe bolọ.

7 Diạ Yesuhạ dabai degelamou̅ youmou̅ be, sa ta o sasại̱,
damalẹyodili mei kediạge ta dogou̅ gulo idiyo mei.
8 Kegei degemou̅, di o kegele i kediạ bologuạdo dia
dalame, di olou̅ fẹi̱ Godihạ dabai fi̱ tanou̅ dege degeiba, tạ
damalẹdo kẹ sa sa olou̅ fẹi̱ tefeyadeba.

O Diotrefes ẹme midihọ kasagại̱ milou̅ di o

9 Afu, ạ kuguo tọụ dege ta nalạmamou̅, nẹ sa o sasại̱,
damalẹyodei kediạmokou̅ kou̅ nẹi̱. Kẹnou̅ si o Diotrefes ẹ
yo□usie ni̱ hiye o degelamou̅ degeligibe, ei tạbe ta dudiyo
mei.
10 Kegei degemou̅, ạ ni̱mokou̅ ile foloubabe, ẹ midihọ kege
degedi kẹme ạ tamạ dege ni̱mokou̅ tobolou̅. Damalẹdo, ẹ
ei tobe susuga tobolou̅ mou̅, haba damalẹyodele i o sasại̱
kediạ ni̱ sakou̅ ya fologoumou̅ be, ẹ yo□u ẹ mosọkou̅ ta
sosogou̅ folodiyo mei. Ni̱ o ilo kelegenou̅, die mosọkou̅
wolou̅ falamou̅ degeimou̅ be, ẹ ile akogoguemou̅, ni̱ sosi
mosọkou̅ ne folodamabeede tobou̅ di.

O Demitrius ẹme midihọ bolofẹi̱ milou̅ di o

11 Mạ mogodo, nạ oe midihọ kasagại̱ milou̅ mou̅ dugu
sagại̱ kẹ hobou̅ seseda. Midihọ bolofẹi̱ milou̅ mou̅ dugu
sagại̱ kẹnou̅ sese. Midihọ bolofẹi̱ milou̅ di o kẹme Godihạ
bi. Midihọ kasagại̱ milou̅ gadi oyege Godibe ta duguli mei.
12 O sasại̱ olou̅ fẹi̱ kediạge o Demitriusbe midihọ bolọ
milou̅ gadi oyodele idi. Godihạ tạ damalẹdo kahạne midihọ
bolọdo ẹ milou̅ goulu sagại̱ kẹnou̅ tobou̅ di. Haba eine
ẹme o bolofẹi̱yode tobolou̅ ili kuhẹ. Nạ kou̅ tewe, ei tạbe
damalẹdo.

Odo Jon ẹ o Gaius dugulo sagại̱

13 Ạ nạmokou̅ tạ hiyedo kou̅ tobolou̅ sagại̱ye, kẹnou̅ si ạ
kuguokou̅ nou̅ nalạma, nạmokou̅ nelẹbe dafa.
14 Mayo□unou̅ ile, nạ duguoba, da tạ kolobe hafẹi̱ degei-
dade tawali.
15 Nạ bologuạ dala. Mạ mogo kou̅ le dalagua diạ
nạmokou̅ agali bolofẹi̱yode tobolou̅ ili. Haba, nạge ạ agali
bolofẹi̱yodili kẹ di mogo tanou̅ tanou̅ kele dalagua diạmokou̅
ne tobou̅ yedili.

Egei
Juthạ
Nalạma Nẹi

Tawale Tạ

Tewe o ilo kediạ tawale ibe, kuguo ko͡ume Yesuhạ ẹ malạ, ẹ hụbe Juthạ nalạma, damalẹyodele i o sasại ilo kediạmoko͡u nẹiyode tawale i. O Jemsbo͡u o Jutbo͡u diliebe eyẹ malạ.

Kuguo ko͡umahạ sibigẹbe tạ, 2 Pita 2-ko͡u nalạgai kẹno͡u tefei. Juthạ ko͡u gue nalại, nịo͡u tawaibo͡u, kegeligi, nị ogo͡u gai egei o, tạ uwo bolofẹi dafa idi kediạ tạ dulo sesele iye.

Kuguo Jut ko͡umahạ sibigẹ kahạ widio tạ hiyebe tano͡u fẹi dala.

Nị damalẹyodei kẹ defẹido tolo͡u dalaguali, ogo͡u gai egei o, tạ uwo bolofẹi kẹ dafa idi kediạ tạ kẹ tobeko͡u muguma

1 Ạme Jut, Yesu Kelesuhạ dabai degedi o, o Jemshạ ẹ malạ. Nịme Aye Godihạ tagalemo͡u haguamabeedema haguisai. Yesu Kelesuhạ nị wolo͡u dala kahạ degemo͡u, ạ nịmoko͡u kuguo ko͡u kuhe nalạma nelị.

2 Ạge Godihạ nịmoko͡u solo͡u do degedi midihọbo͡u, hohọ degedi midihọbo͡u kẹ degegouba, nị bologuạdo dalaguale kẹ tagali.

Ogo͡u gai egei o, tạ uwo bolofẹi dafa idi kediạme damalẹyodele i o kediạ timịdu deleiguei

(2 Pita 2:1-18)

3 Mạ mogodo diạma, ạ nịmoko͡u Godihạ di mamọụ kahạ tạ kẹ ko͡u nalalạmo͡u degeiye, kẹno͡u si ạ haba fimại kẹ fogo͡u mo͡u, dedẹi sasagile tạno͡u nalạma nelạmo͡u degeli kuhe. Godihạge, ẹ o sasại kediạ ẹmoko͡u damalẹyodemabeedema ko͡u tobou kahạ degeimo͡u, nị damalẹyodei kẹme defẹido tolo͡u bano͡u suluguama.

4 Ogo͡u gai egei tobolo͡u idi o ilo kediạme nị duo kile amafẹi fologa dalagua. Afu Godihạ o kegele i kẹme tạ sama makoloyodema makai tạ kẹme kuguoko͡u nalại dala. Damalẹdo, o kediạ Godi tobeko͡u muguomo͡u tobolo͡u idibe, Godihạ habagugueibe dibo͡u de dala kahạ degeimo͡u, di to͡u e tagadi midihọ gehẹ gehẹ milo͡u goubabe, ẹge dimoko͡u

midihọ kasagai kahạ hebe ta nelẹ meiyode tobolou idi. Kẹme kasagai hiyedo, diạge di Hiye O Yesu Kelesu, di Wolou Daladi Hiye O ẹme tobekou mugu dalagua.

5 A̱ tobou ladi kou̱me niou kou teweye, kẹnou si ni totou degeiye domou, ạ haba tobou lamou. Hiye Ohạge ẹ o sasai sosogou mou, sa Isip tou fogou mou kou yaiye, kẹnou si habage, ẹ damalẹyodele ili mei o sasai olou fei woma mei degei.*

6 E̱sol o kediạ degei kẹne tawama. Godihạge ẹ dabai kẹ ẹsol o ilo kediạmokou kou nẹmou iye, kẹnou si diạ dabai kẹ degele dafamou fogou yai. Kegei kahạ degemou, Hiye Ohạge diạme tigi tabale sagai mei kahạ tigigimamou, mihi duo mou gulido didiọ degema fogou dalagua. Kege dalaguali, sawisiei hiye kẹ tamạ degeiba, kelege Godihạ diạ tạ sama file.

7 Nebe kẹnou tefei, sa Sodombou, sa Gomorabou,* sa sa hafei dege deleigueibou olou fei kẹ tie o sasai kediạ sasai hiyoubou, o hiyoubou suluguadi midihọ kẹbou, tou e tagadi midihọ kasagai ilo kelebou de milou ga idi kahạ hebe kẹ malạ ibe, die sa olou feibe dou mei degediyo mei kahạ nạma mei degei.

Godihạ afu o sasai kediạmokou hebe kasagai kege kou nẹmou i kahạ, dige midihọ kasagai milou gadi kahạ dowo kẹse hebe kasagai daladade tawame.

8 Nebe kẹnou tefei, ogou gai egei tobolou idi o kediạne midihọ kasagai milou ga ili. Diạge dihọ bohou ga duguomou, dio̱u die tou e tagali sagai kẹnou degelemou, Godihạ tạ tobekou muguomou, ẹsol o kediạmokou ne susuga tobolou idi.

9 Afu ẹsol o hiye Maikel dilie Tamạ dilie, koyohạge Moses tei kẹ molo̱u domou tạe biya i. Tạe biya iligibe, Maikelhạge Tamạkou be tạ kasagai tobolou mou ta susuga tobou li mei, mou kou guenou tobou, Hiye O Godi yo̱unou nạbou de biya tobolou yode tobou.

10 Kẹnou si, ogou gai egei tobolou idi o kediạge bi olou fei, diạ sibigẹ ta tawaiyo mei kokou be bou baganou tobolou idi. Diạme gali totou degele i kẹ sagai. Die midihọ kegei kahạge, dio̱usienou makolo idi.

11 Ogou gai egei o kediạme dio̱u tawaibou.
Midihọ kasagai, o Keinhạ* milou kẹ, diạne milolou idi.

---

* **1:5 1:5** Namba 14:26-35 * **1:7 1:7** Stat 19:1-29 * **1:11 1:11** Stat 4:3-8.

Diąme o Balamnou͡ * tefei, die ogou͡ gai egei hehegiedi dabai kahą hebe sele molo͡u sagąi hiyedo degele idi.
O Kora* ę Godihą tą tobekou͡ mugu sagąi kęnou͡ tefei, diąne Godihą tą ta dulo ili mei kahą degemou͡, diąme makolo ile dala.

12 Nį kefeguo, fį tanou͡ degemou͡, nalę nalą imou͡ be, ogou͡ gai egei o kediąne ya fologa, nįbou͡ de nalę nalą idi. Nalę nalą iligi, nį dihįle kokou͡ sidifibou͡ mei, midihǫ sibigibou͡ degelemou͡, gili dege dio͡u die fįnou͡ tolou͡ idi. Diąme mabi, wiye malą ima haguama dedi kę są degei, huęi todiyo mei. Diąme hebeye ę ą kelege kolo mądiyo mei kę są degei. Hebe salę fiyoumou͡ obe yokou͡ tolou͡ tele filęi kę są degei.

13 Diąme midihǫ kasagąi kege kou͡ mou͡ milou͡ gamou͡ suluguadi, sidifi ta degele idiyo mei. Tǫ bobouye tǫ biyąkou͡ tǫ tuobou͡ kofaibou͡ de mądi kęnou͡ tefei. Tabe, diąme kuidihǫ, agudiletou͡ mou͡ yo͡uwa suluguadi kę są degei. Kegei kahą, diąme sa huliądo, Godihą kou͡ milou͡ ma mąi dala kokou͡ ya, tofousogo tofousogo kegenou͡ dalaguale.

14 O Enok ę kou͡ guai obe Adam. O Adambe sasafęi o, haba o habage haguą ibe demou͡ o Enokbe dio haguąi. Kegemou͡, Enokhąge ogou͡ gai egei o kediąmokou͡ habage tamą degele kę kou͡ gue tobou, Hiye Ohą ę yo͡u ę ęsol o 1000 olou͡ fęi sụụdo kege sosogou͡ haguale.

15 Haguasieba, o sasąi olou͡ fęi tą sama fileba, egei dulo idiyo mei obou͡, Godi tobekou͡ muguomou͡ midihǫ kasagąi milou͡ ga idi obou͡, ęmokou͡ tą kasagąi tobolou͡ idi obou͡ olou͡ fęi kediąme hebe kasagąi malą ileyode tobou͡ ba dio͡u dulo tawale ile.

16 Ogou͡ gai egei tobolou͡ idi o kediąge hohǫ degele idiyo mei. Gofo͡u tąnou͡ tobolou͡ mou͡, dio͡u die tou͡ e tagali midihǫ kasagąi kęnou͡ milou͡ gamou͡ suluguali, dio͡usie hiye degele idi. O ilo kelege die midihǫ kę sesemabadomou͡, tą sebe dege tobolou͡ idi.

Nįme nį damalęyodei kahąnou͡ nelędo dege dogou͡ guo dalaba suluguamabeedei

17 Mą mogodo diąma, nįge habage tamą degele kahą tą, di Hiye O Yesu Kelesuhą tą-bolofęi-malą-suluguadi-o kedią tobolou͡ idi kę tawama.

---

* **1:11 1:11** Namba 22:4-35. * **1:11 1:11** Namba 16:1-35.

18 Diạge kou̍ gue tobolou̍ idi, uwage sawisiei hafẹi degeli kelegebe, susuga tobolou̍ idi o ilo kediạ Godi tobekou̍ muguoba, dio□u̍ tagaliya kẹnou̍ sulugualeyode tobolou̍ idi.

19 O kediạme ogou̍ gai egei tobolou̍ idi onou̍. Diạ degeiye, damalẹyodele i o ilo kele di egei dulo idi kẹ dafama, haba egei gehẹ dulamou̍ fogou̍ yadi. Ogou̍ gai egei tobou̍ di o kediạme sa sibigẹ ko□umahạ midihọ kẹnou̍ milou̍ ga idi, Duo Bolofẹibe diạbou̍ de dala mei.

20 Mạ mogodo diạma, nịnou̍ si Godikou̍ damalẹyodele i kahạ degemou̍, nịme Godihạ yo□unou̍ dogou̍ guo dalaba suluguama. Sulugualibe, Duo Bolofẹihạ hụya kẹ dihọ bagạ tobou̍ mou̍ suluguama.

21 Nịme Godihạ nị tagaibanou̍ suluguama. Kege sulugualibe, di Hiye O Yesu Kelesuhạ hagua, nị solou̍ do dege malạ ile folouba, nịme ẹ sakou̍ tofousogo tofousogo kegenou̍ dalale kẹ dia dalaguama.

22 Damalẹyodele i o sasại ilo kele fimại bolọụ dege dalaguababe, nịge diạmokou̍ solou̍ do degeba dedẹi sasagiema.

23 O sasại, douye nalạ dalagua sagại kediạme nịge toto figạ muguma. Midihọ kasagại milou̍ gadi o sasại kediạmokou̍ solou̍ do degema. Kẹnou̍ si, solou̍ dobou̍ guẹbou̍ de degema. Yobe, midihọ kasagại diạ milou kahạge, die duobou̍, haba die yukueibou̍ debe sibigibou̍ dalagua kahạ degemou̍. Kegeligi, nịne midihọ diạ degeli sagại kẹnou̍ milou̍ ga iye.

Di Godihạ hụ hebele fogume

24 Godihạge nịme mihịkou̍ fiyasigeiye domou̍ defẹido dia dala. Ẹge nị malạ ile, ẹ sa bolọdo kokou̍ dogoguba, nị hohọ hiyedo degele ile, yobe nịme hebe kasagại kẹ ta malạ ile mei. Kegei kahạ degemou̍, di Godikou̍ hohọbou̍ me.

25 Godibe tanou̍ fẹi. Ẹme di Mamọụ O kahạ degeimou̍, Hiye O Yesu Kelesuhạ hụya kẹ di ẹmokou̍ hohọbou̍ me. Ẹ hohọbe bolọdo, di ta tawaga tobolou̍ sagại mei. Ẹ hụbou̍ ẹ nelẹbou̍ debe hiyedo folodo. O sasại olou̍ fẹido ẹ tạ dulo sesemabeedei. Godi ẹme afudo delei, ifine dala, habagene yo□u kegenou̍ dalale. Damalẹdo.

Mogogou Tạ̱
Yesu Kelesuhạ Jonkou͡ Hegi

Tawale Tạ

Jon, ẹ̱me tọ̱ tibi Patmoskou͡ dalamou͡, Yesu Kelesuhạ ẹ̱mokou͡ habage tamạ degegale kẹ̱ hehegiei. Yobe, Yesukou͡ damalẹyodele i o sasạ̱i kediạme ho o kediạ makomou͡ haguei kahạ degeimou͡, hagi hiyedo kahạ die damalẹyodei kẹ̱ tou͡ fogouye domou͡. Yesuhạ Jonkou͡ hehegieibe, yo□u boholou͡ mạ haguale hafẹ̱i degeiba tamạ degegale kẹ̱ hehegiei. Dimokou͡ ne kegenou͡ hehegili kuhẹ̱.

Kuguo kuokou͡ be tạ makai sụdo dalagua. Damalẹyodele i o sasạ̱i, afudo deleiguei kediạnou͡ si tạ makai kediạ sibigẹ̱be olou͡ fẹ̱i kou͡ tawale i sạ degei. Godikou͡ damalẹyodele ili mei o kediạge sibigẹ̱ ta tawale ili mei.

Habage tamạ degele, Yesuhạ Jonkou͡ hehegiei kẹ̱me kou͡ gue:
Uwage sawisiei kelegebe, Yesuhạ ho o olou͡ fẹ̱i woma mei degeiba dugulo ile. Ho o kediạme Tamạhạ ẹ̱ mogo diạ.

Tamạhạ ẹ̱ sosou͡:
Tamạhạ ẹ̱ hụ tabe Bei Kagasiou͡ – 12:9.
Kolụkuabe, tọ̱ ạ̱i hiyedo kokou͡ ge felẹ̱i – 13:1.
Ẹ̱me Tamạhạ dabai degedi o.
Sị̱ So Gofo□udo kẹ̱me mihị̱ dulemou͡ ge felẹ̱i – 13:11.
Ẹ̱ hụ tabe Ogou͡ gai Egei Tobou͡ di Hiye O – 16:13.
Ẹ̱ne Tamạhạ dabai degedi o.
Yesukou͡ damalẹyodele ili mei o sasạ̱i – 11:18.

Godihạ ẹ̱ sosou͡:
Godibe ẹ̱ duwodi bolọdo kotou͡ duwo – 12:5
Yesuhạ ẹ̱ hụ tabe Wai Sipsip Wili – 5:6.
Ẹ̱ hụ tabe Wai Hos Fọ̱ Degei Kahạ Tagetou͡ Duwodi O – 19:1.
Ẹ̱ dihọbe douye wobolou͡ dala sagạ̱i kegei – 19:12.
Duo Bolofẹ̱i – 14:13.
Ẹ̱sol o sụdo – 5:11.
Ẹ̱sol o tabe Maikel – 12:7.
Odo olou͡ fẹ̱i 24 kege – 4:4.
Fị̱bou͡ bi bolọụ bolọụ kege – 4:6.
Godihạ o sasạ̱i – 14:12.
Diạme Wai Sipsip Wili kahạ sasạ̱iyode tobolou͡ idi – 19:7.

Yesuhą ho o olou fęi woma mei degeiba, damalęyodele ili o sasąi kediąme diou kegenou dalali, Godihą bi bolǫdo diąmokou nęiba, fi tofousogo tofousogo tofolou ile. Hągi olou fęi mei degele. Godihą sa sibigębou agudiobou de gehę milolou kahą degemou.

Yesuhą tą makai olou fęi kę Jonkou hehegiema mei degeimou, ę kuguokou kuhe naląi. Jon ęme Yesuhąge ę mogodoyode tobou di o. Jonbe odo degeimou ę kuguo kou kuhe naląi.

Jonhąge kuguo olou fęibe houyosi kege nalągai dala:

Tą Uwo Bolofęi Jonhą Naląi
Egei Sasafęi Jonhą Naląma Nęi
Egei Sasama Jonhą Naląma Nęi
Egei Komą Jonhą Naląma Nęi
Mogogou Tą Yesu Kelesuhą Jonkou Hegi (Kęme kuguo kou.)

Kuguo Mogogou Tą Hegi kouumahą tą sibigę tanou tanou olou fęibe kuhę:

Tą Hiye 1–3

Yesu Kelesuhą Jonkou, ną egele tą kou naląma, damalęyodele i o sasąi, sosi olou fęi dioyosi kege kokou kefegulo idi kediąmokou nęyede tobou.

Tą Hiye 4–11

Wai Sipsip Wili kahą kuguo hebenitou dala kę haguǫǫba, sa sibigę o sasąi olou fęi hągi gehę gehę dugulo ile.

Tą Hiye 12–20

Yesuhą Tamąbou ę sosou bou olou fęi makoma mei degei.

Tą Hiye 21–22

Godihą bi olou fęido haba gehęnou milou gale.

Yesu Kelesuhą Jonkou, ną egele tą kou naląma, damalęyodei o sasąi, sosi olou fęi dioyosi kege kokou kefegulo idi kediąmokou nę

(Tą Hiye 1–3)

1 Tą, afu mogogou delei kouume Godihą Yesu Kelesukou hegi, Godihą dabai degedi o sasąi kediąmokou tamą degeladi kę hehegieyadomou. Damalędo, Godihą Yesukou

hegimo͡u, ẹ ẹsol o ta tobo͡u mo͡u haguei, ẹ dabai degedi o Jon ạmoko͡u hehegieyadomo͡u.

2 Ạme Jon. Ạ bi olo͡u fẹi Godihạ hehegieimo͡u, mạ dihọye ko͡u dugulu kẹ nịmoko͡u tobolo͡u. Ạ Godibo͡u Yesu Kelesubo͡u dilie tạ kẹ damalẹdo nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ.

3 Tạ ko͡ume Godihạ tạ, habage degeiba dugulo tạ. O sasại koyo nạ kuguo ko͡u huso͡uba, o ilo kelege dulo seseibabe, nị olo͡u fẹi hohọbo͡u ma, yobe bi habage tamạ degele kẹme hafẹi degeli kahạ degeimo͡u.

Jonhạ kuguo ko͡u Yesuko͡u damalẹyodei o sasại, sosi olo͡u fẹi dioyosi kege kokọ͡u kefegulo idi kediạmoko͡u nalạma nẹi

4 Ạme Jon. Ạ Yesuko͡u damalẹyodei o sasại, sa Esia duo kodu sosi olo͡u fẹi dioyosi kege kokọ͡u kefegulo idi nịmoko͡u nalạma nẹli. Godi ẹme afu yo͡u kege delei, ifine yo͡u kegeno͡u dala, habage ẹ haguale. Ạge ẹ nịmoko͡u habagugueiba, nị bologuạdo dalaguale. Haba Duo Bolofẹi, ẹ nelẹ olo͡u fẹi dioyosi kege, Godihạ duwodi kahạ midihọko͡u tafaladi, ẹne nịmoko͡u habagugueiba, nị bologuạdo dalaguale kẹ tagali.

5 Yesu Kelesuhạ nị dogo͡u guba, bologuạdo dalaguale kẹne ạ tagali. Ẹme Godihạ tạ damalẹdono͡u tobo͡u di o. Ẹme tolo ilemo͡u haguại o dagado. Sa sibigẹ hiye o olo͡u fẹine ẹno͡u wolo͡u daladi.

Yesu Kelesu ẹge dibe tagadido kahạ ẹ tolomo͡u, ẹ kafeiye di midihọ kasagại olo͡u fẹi igile mugu.

6 Yesu Kelesu ẹ degeiye, dibe mogo͡u du dalaguadi o degei. Damalẹdo, Godibe suguṭto͡u dalamo͡u, o sasại hayedu dalaguamo͡u, dibe duo kele dala. Yesuhạ ẹ Aye Godibe di Hiye O, di wolo͡u daladi. Yesuhạ hụbo͡u ẹ nelẹbo͡u debe hiyedo folodo. Di ẹmoko͡u tofousogo kegeno͡u hohọbo͡u me. Damalẹdo.

7 Duguma, Yesu Kelesuhạ hagualebe, mabiye tigama migiba, sa sibigẹ o sasại olo͡u fẹi dio͡u die dihọye dugulo ile. O malaye ẹ figiko͡u gulo i kediạne dugulo ile. Sa sa obiyei olo͡u fẹi duguoba, ẹmoko͡u fimạba gosolo ile. Habage kege degele. Damalẹdo.

8 Hiye O Godihạ tobolo͡u, ạme amulọ aliko͡u bo͡u habagekọ͡u bo͡u de dala. Damalẹdo, Godi ẹme afu yo͡u kege delei, ifine yo͡u kegeno͡u dala, habage ẹ haguale. Godihạ ẹ nelẹbe hiyedo folodo.

Jonhạ Yesu Kelesu dugu

9 Ạme nị eyẹ Jon. Dibe Yesu sesele yolu kahạ, hagị hiyedo
dugulo ili, kẹno͡u si Godihạ di wolo͡u dalamo͡u, di nelẹ dege
dalagua. Ạ Godibo͡u Yesubo͡u dilie tạ hehegiligibe, ạme
damalẹyodeiyodei kahạ, damalẹyodili mei o kediạ ạ hele
mugumo͡u hagua, tọ tibi sa Patmosko͡u dala kuhẹ.

10 Hiye Ohạ sawisiei ta kelege, Duo Bolofẹihạ mạ duledu
nelẹdo degeimo͡u, ạ dihọ boholo͡u mạmo͡u, mạ tobeko͡u ge tạ
uwo hiyedo kibi haguisai sagạị degeimo͡u du.

11 Tạ uwo kẹme ko͡u gue tobo͡u mo͡u du, midihọ kagei kagei
nạ dugulu kẹme olo͡u fẹị kuguoko͡u nalạgama, damalẹyodei
o sasạị, sa Efesusbo͡u, sa Smernabo͡u, sa Pergamumbo͡u, sa
Taiatairabo͡u, sa Sardisbo͡u, sa Filadelfiabo͡u, sa Laodisiabo͡u
kele sosi dioyosi kege koko͡u kefegulo idi kediạmoko͡u
nẹyedeimo͡u du.

12 Kege tobo͡u mo͡u dulomo͡u, ạ o kẹ dugulamo͡u, boholo͡u
mo͡u dugube, kamạị dioyosi kege, sele igi golye milo͡u gai kẹ
duwoguamo͡u dugu.

13 Kamạị dioyosi kege kahạ duo kodube o ta O Kediạ Dihi*
sagạị kahạ tafalamo͡u dugu. Ẹme yukuei sasado, sele igi gol
fiyati baga milou kahạ ẹ biliẹko͡u silẹmạ kạị dugu.

14 Ẹ widio towe olo͡u fẹibe fọ degei, wai sipsip towebo͡u,
mabi fọ degeibo͡u kẹ sagạị. Ẹ dihọbe douye wobolo͡u dala
sagạị dugu.

15 Ẹ abogo͡ube sele igi kopa, obe douluko͡u sili kẹ sagạị
dugu. Ẹ tạ uwobe tọ si uwo sagạị du.

16 Ẹ dobogo͡u deleko͡u be kuidihọ olo͡u fẹị dioyosi kege
tou dugu. Ẹ mogoudube aweki gofo͡udo, mẹ bolọụ kege
kẹ bofạ tafalamo͡u dugu. Ẹ midihọbe asọ gofo͡udo kẹ sagạị
dugu.

17 Ạ o kẹ duguomo͡u, ẹ abogo͡u hafẹị dege tolo fiyoumo͡u, ẹ
dobogo͡u dele kẹ ạmoko͡u dogoguomo͡u ko͡u gue tobo͡u mo͡u
du, guẹ degeda. Ạme widio o, haba ạno͡u be habageko͡u do
dala.

18 Ạme yo͡u kegeno͡u daladi. Ạme tolo ilemo͡u haguạ,
gehẹ degemo͡u tofousogo tofousogo dala kuhẹ. Todi kibo͡u,
Tofigiei Kediạ Sa a so͡udi kibo͡u debe ạno͡u tou dala.

19 Ạ nạmoko͡u bi ifi dalabo͡u, habage tamạ degele kẹbo͡u
de hehegili, ko͡ume nạ olo͡u fẹị nalạ.

---

* **1:13 1:13** Daniel 7:13

20 Kuidihọ dioyosi kege, nạ mạ dobogo͡u deleye tou dugu
kẹme kuidihọdo mei. Kahạ sibigẹbe ẹsol o dioyosi kege.
Ẹsol o kediạge damalẹyodei o sasại, sosi dioyosi kege kok͡ou
kefegulo idi kẹ w͡ou ma dalaguadi. Haba kamại dioyosi
kege, sele igi golye mil͡ou gai kẹme kamạido mei. Kahạ
sibigẹbe damalẹyodei o sasại, sosi ol͡ou fẹi dioyosi kege
kok͡ou kefegulo idi kediạ.

2

Egele tạ, Yesuk͡ou damalẹyodei o sasại, sa Efesusk͡ou dalagua kediạmok͡ou nalạma nẹi

1 O ạ dugulu kahạ haba ạmok͡ou, nạge damalẹyodei o
sasại, sa Efesus sosik͡ou kefegudi kediạ wol͡ou daladi ẹsol
o kok͡ou tạ ko͡u nalạma nẹyedei.

Dobogo͡u deleye kuidihọ dioyosi kege tol͡ou m͡ou,
kamại sele igi golye mil͡ou gai dioyosi kege kahạ hohọya
kẹ siadi o kahạ nịmok͡ou tobol͡ou kuhẹ.

2 Midihọ nị mil͡ou gadib͡ou, dabai hiyedo nị degedib͡ou
kẹme ạ tewe. Nị ta dafadiyo mei, nelẹdo dege dalaguadi.
Nịge o midihọ kasagại mil͡ou ga idi kediạmok͡ou be ta hohọ
degediyo mei. Og͡ou gai o kediạ dio͡usie diạme tạ-bolofẹi-
malạ-suluguadi-oyodele idi kẹme nị file dugube, diạme
og͡ou gai egei o dugu.

3 O ilo kelege nị k͡ou makolam͡ou degele idi, yobe nị mạ
hụya kẹ dabai hiyedo degedi kahạ degeim͡ou. Kẹn͡ou si ạ
tewe, nị nelẹdo dege dalaguali, ạmok͡ou damalẹyodei kẹme
ta t͡ou fog͡ou li mei.

4 Kẹn͡ou si, ạ nịmok͡ou k͡ou gue tob͡ou lam͡ou. Nị
yomog͡ou damalẹyodei kelegebe, ạmok͡ou hohọ hiyedo
degele iye, ifibe ta kegeiyo meido.

5 Nị afu midihọ bolọn͡ou mil͡ou m͡ou hagulugi fiyei kẹ
haba tawaleba, fị boholou ba, afu degedi kẹ haba degema.
Nị kege ho fog͡ou babe, ạ ile, kamại nịb͡ou de dala kẹ boholou
molo͡u.

6 Midihọ tan͡ou fẹi nị degedi kẹme bolọdo. Nịge og͡ou
gai egei o Nikolashạ dabai o kediạ hehegili kẹme dafam͡ou
tobek͡ou mugu. Og͡ou gai egei o kediạ hehegiedi kẹme, ạne
dafa.

7 O koyo nạ kihiyọụb͡ou debabe, Duo Bolofẹihạ Yesuk͡ou
damalẹyodei o sasại kediạmok͡ou tobol͡ou ko͡u defẹido
du. Hebenik͡ou, Godihạ hebe haimik͡ou hebe ta tafala.

O sasại koyo nạ Tamạbou de biyama wini degeibabe, ạ dogou guoba, nạ mạ fị nẹdi hebe kolo kẹ gala nọụbabe, nạme no□u kegenou dalali, fị tofousogo tofousogo tofolou.

Egele tạ, Yesukou damalẹyodei o sasại, sa Smernakou dalagua kediạmokou nalạma nẹi

8 O kahạ haba ạmokou, nạge damalẹyodei o sasại, sa Smerna sosikou kefegudi kediạ wolou daladi ẹsol o kokou tạ ko□u nalạma nẹyedei.

O ẹme widio o, haba ẹnou be habagekou do dala. Ẹme tolo ilemou haguạ, gehẹ degemou, yo□u kegenou dalali, nịmokou tobolou kuhẹ.

9 Nị hagịbou bi meibou dugumou hagulu kẹme ạ kou tewe. Kẹnou si nị fịbe bibou. O nị susuga tobolou idi o kediạne ạ tewe. O kediạge diạme kou Juda oyode tobolou idiye, kẹnou si diạme Godihạ o sasại mei, ogou gai egei tobolou idi o, Tamạhạ tạ dulo idi o sasại.

10 Habage nị hagị duguloye, nị hobou guẹ degedama. Duma. Tamạhạ degeiye, ho o kediạ nị o ilo kele didiọ degele ile. Kẹme Godihạ nị tefele dugulo. Nị hagị hiyedo dugumou iligi, sawisiei olou fẹi 10 kege mei degele. Kẹnou si nị damalẹyodeibe tolou nou dalali touba, ạ hebe bolọdo fị tofousogo tofolou kẹ nelẹ.

11 O koyo nạ kihiyọụbou debabe, Duo Bolofẹihạ Yesukou damalẹyodei o sasại kediạmokou tobolou ko□u defẹido du. O sasại koyo nạ Tamạbou de biyama wini degeibabe, nẹ fịbe ta tolo ile mei.

Egele tạ, Yesukou damalẹyodei o sasại, sa Pergamumkou dalagua kediạmokou nalạma nẹi

12 O kahạ haba ạmokou, nạge damalẹyodei o sasại, sa Pergamum sosikou kefegudi kediạ wolou daladi ẹsol o kokou tạ ko□u nalạma nẹyedei.

Aweki gofo□udo, mẹ bolọụ kahạ ẹ obou kahạ nịmokou tobolou kuhẹ.

13 Sa nị dala kẹme ạ kou tewe. Sa kẹme Tamạhạ daladi saye, kẹnou si nị mạ hụ hilịge tolou mou, ạmokou damalẹyodema, damalẹyodei kẹ ta tou fogou li mei. Nị sa Tamạhạ daladi kokou ge, ho oe mạ tạ tobou di o, ẹ hụ Antipas, woumou tolo i kelegene, nị ạmokou damalẹyodei kẹ ta tou fogou li mei.

14 Kẹno͡u si, ạ nịmoko͡u tạ ilo kele tobo͡u lamo͡u. Midihọ kasagạị, o Balamhạ milou kẹme nị o ilo kelegene milolo͡u idi. Nị tewe, o Balam ẹ o Balakko͡u Israel o sasạị ogo͡u gaba, midihọ kasagạị milo͡u mabadomo͡u hegi. Kegemo͡u, o Balakhạ Israel o sasạị kediạmoko͡u ogo͡u gai godiko͡u gali sidi kẹ nạmabeede hehegiei. Haba sasạị hiyubo͡u, o hiyubo͡u siadi midihọ kẹne hehegiei.*

15 Tabe, ogo͡u gai egei hehegiedi o Nikolashạ tạ ẹ dabai o kediạ nịmoko͡u hehegiedi kẹme nị o ilo kelege dulo sesele idi.

16 Nị fị boho͡u ma. Fị boho͡u ho fogo͡u babe, ạ nịmoko͡u toto ileba, mạ aweki mogoudu dala kahạ o kediạbo͡u de biyolugi ilo kele wouba tofigieiye.

17 O koyo nạ kihiyọụbo͡u debabe, Duo Bolofẹịhạ Yesuko͡u damalẹyodei o sasạị kediạmoko͡u tobolo͡u ko͡u defẹịdo du. O sasạị koyo nạ Tamạbo͡u de biyama wini degeibabe, ạ o͡u mana,* mogogou dala kẹ nạmoko͡u nelẹ. Igi fọ degei ta kẹne ạ nạmoko͡u nelẹ. Igi koko͡u be hụ gehẹ nalạị dala. O koyo nạ, igi kẹ mo͡ubabe, nạno͡u si hụ kẹ tawale. O ilo kelege ta tawale mei.

Egele tạ, Yesuko͡u damalẹyodei o sasạị, sa Taiatairako͡u dalagua kediạmoko͡u nalạma nẹị

18 O kahạ haba ạmoko͡u, nạge damalẹyodei o sasạị, sa Taiataira sosiko͡u kefegudi kediạ wolo͡u daladi ẹsol o koko͡u tạ ko͡u nalạma nẹyedei.

Godihạ Dihi, ẹ dihọbe douye wobolo͡u sagạị, ẹ abogo͡ube sele igi kopa, obe bigimamo͡u bolọ degei kẹ sagạị kahạ nịmoko͡u tobolo͡u kuhẹ.

19 Nị midihọbe ạ ko͡u tewe. Nị nịo͡u sie yogo tagale idi kẹbo͡u, ạmoko͡u damalẹyodei kẹbo͡u, nị nelẹdo dege dabai degedi kẹbo͡u olo͡u fẹị kẹme ạ tewe. Dabai nị ifi degele ilibe hiyedo, dabai nị afu degedi kẹ gabama feleido.

20 Kẹno͡u si, ạ nịmoko͡u tạ ko͡uno͡u tobo͡u lamo͡u. Nị kile tie sasạị ta, ẹ hụbe Jesebel, sasạị kẹme nị duguo fogo͡u mo͡u, ẹge yo͡usiebe habage-degele-duguo-tobo͡u di-sasạịyodema, mạ dabai degele idi o sasạị kediạmoko͡u ogo͡u gai egei, sasạị hiyubo͡u, o hiyubo͡u siadi

* **2:14 2:14** Namba 22-24 * **2:17 2:17** *O͡u mana*be nalẹ, Israel o sasạị kediạ hebe mei mihịno͡u sa koko͡u suluguamo͡u, Godihạ diạmoko͡u nẹị kẹ. Kisim Bek 16:4, 31

midihọbou͡, gali obe ogou͡ gai godikou͡ sile nẹi kẹ nạdi midihọbou͡ de hehegiedi.

21 Ạge sasại kẹme fị bohou͡ yadomou͡ kou͡ dia deleiye, kẹnou͡ si ẹ dafai. Ẹ ẹ o hiyou siadi midihọ kasagại kẹ tou͡ fogolou͡ be ta tagali mei.

22 Kegei kahạ degemou͡, ạ degeiye, ẹ do degeba, do hiyedo dugulo. Sasại kẹ hiyouye wolou͡ siei o kediạne fị bohou͡ ho fogou͡ babe, diạne hagị hiyedo dugulo.

23 Sasại kahạ ẹ sisigọne* ạ wouba tofigile. Kegeiba, ạmokou͡ damalẹyodei o sasại nịge nị fị tanou͡ tanou͡ olou͡ fẹibe ạ file duguludade tawale ile. Midihọ kasagại milou͡ gadibe hebe kasagạido nelẹ. Midihọ bolọ milou͡ gadibe hebe bolofẹido kẹ nelẹ.

24 Sa Taiataira o sasại ilo kele, nịnou͡ si sasại kahạ ogou͡ gai egei kẹ seselemou͡, Tamạhạ mogogou tạyodele idi kẹme ta dulo idiyo mei kahạ degeimou͡, ạge nịmokou͡ be hagị ta nelẹ mei.

25 Kẹnou͡ si, nị ạmokou͡ damalẹyodei kẹ hilịgedo tolou͡ dalali, ạ boholou͡ mạ haguale sawisiei kokou͡ dema.

26 O sasại koyohạ Tamạbou͡ de biyama wini degema, ạ sesele iligi uwage sawisiei kẹ tamạ degeibabe, ạ ẹmokou͡ hụ hiyedo kẹ nẹiba, ẹ sa sa o sasại olou͡ fẹido wolou͡ dalale.

27 Hụbou͡ o kegei kahạge biya gofo□udo kẹ tolou͡ ba, o sasại nelẹdo dege wou͡ ma dalale. Obe mihị bilika kẹ biyaye fọụba gagile filalẹ sagại kẹnou͡ tefei, hụbou͡ o kahạ o sasại nelẹdo dege wolou͡ dalale. *Buk Song 2:9*

O sasại wolou͡ daladi dabai, ạ o kegei kokou͡ nelẹ kẹme dabai mạ Ayehạ ạmokou͡ nẹi sagại kẹnou͡ tefei.

28 Haba kuidihọ oguo soyode tobolou͡ idi kẹne ạ o kegei kokou͡ nelẹ.

29 O koyo nạ kihiyọụbou͡ debabe, Duo Bolofẹihạ Yesukou͡ damalẹyodei o sasại kediạmokou͡ tobolou͡ ko□u defẹido du.

3

Egele tạ, Yesukou͡ damalẹyodei o sasại, sa Sardiskou͡ dalagua kediạmokou͡ nalạma nẹi

---

* **2:23 2:23** Sasại kahạ ẹ sisigọdo mei, ogou͡ gai egei dudi o sasại.

1 O kahạ haba ạmoko͡u, nạge damalẹyodei o sasại, sa
Sardis sosiko͡u kefegudi kediạ wolol͡u daladi ẹsol o koko͡u tạ
ko͡u nalạma nẹyedei.

Godihạ Duo Bolofẹi, ẹ nelẹbe olo͡u fẹi dioyosi kege kẹ
wolol͡u daladi o, kuidihọ dioyosi kege kẹ tolol͡u dala kahạ
nịmoko͡u tobolol͡u kuhẹ.

Nị midihọbe ạ ko͡u tewe. O sasạiyege nịme fịbo͡u
dalaguayodili, kẹno͡u si ạge nịme tofigiei dalaguamo͡u
dugulu.

2 Yogo͡u gua tiei kesigie haguạma. Midihọ bolofẹi nị
milo͡u gadi kẹme olo͡u fẹi mei degeladi. Haguạba, nelẹdo
dege tafalaguali, midihọ dọụdo kẹno͡u milo͡u gama. Yobe ạ
dugube, midihọ nị milo͡u ga idi kẹme di Godihạ dihịle koko͡u
be bolọ mei kahạ degemo͡u.

3 Egei nị dumo͡u haguei kẹme hobo͡u toto͡u degedama.
Fị boholo͡u ba, tạ bolọdo kẹ defẹido to͡u ma. Nị yogo͡u gua
tiei kesigie haguạ ho fogo͡u babe, ạ nịmoko͡u hiyou mo͡udi
oe haguadi sagại kege haguale. Ạ nịmoko͡u haguale sawisiei
kẹme nịge ta tawale mei.

4 Kẹno͡u si sa Sardis o sasại ilo ạmoko͡u
damalẹyodemamo͡u, die yukuei sibigi degeli mei kediạsi
yukuei fọ degei kẹ kạma, ạbo͡u de dalaguale. Yobe, diạme
Godihạ dihịle koko͡u dọụdo dalagua kahạ degemo͡u.

5 Damalẹdo, o sasại koyo nạ Tamạbo͡u de biyama wini
degeibabe, ạ yukuei fọ degei diạ kại sagại kẹ nạmoko͡u
kạgile. Nẹ hụ, Fịhạ Kuguoko͡u nalại dala kẹme ạ ta tọgule
meido. Ạ mạ Ayebo͡u ẹ ẹsol obo͡u die dihịle koko͡u nẹ hụ
husolo͡uba hegile.

6 O koyo nạ kihiyọụbo͡u debabe, Duo Bolofẹihạ Yesuko͡u
damalẹyodei o sasại kediạmoko͡u tobolol͡u ko͡u defẹido
du.

Egele tạ, Yesuko͡u damalẹyodei o sasại, sa Filadelfiako͡u dalagua kediạmoko͡u nalạma nẹi

7 O kahạ haba ạmoko͡u, nạge damalẹyodei o sasại, sa
Filadelfia sosiko͡u kefegudi kediạ wolol͡u daladi ẹsol o koko͡u
tạ ko͡u nalạma nẹyedei.

O bolofẹido, Godihạ tobo͡u mo͡u haguei kẹme damalẹdo
tạno͡u tobo͡u di o. Ẹme hiye o Devithạ ki tolol͡u dala. A ẹ
so͡ubabe, o tae ta tefegulo sagại mei. A ẹ tefegubane, o
tae ta solo͡u sagại mei. O kahạ nịmoko͡u tobolol͡u kuhẹ.

8 Nị midihọbe ạ kou̯ tewe. Nị duguma, ạ a ta sou̯gou.
A kẹme o tae ta tefele sagại mei. Ạ tewe, nị nelẹbe
huyafẹiye, kẹnou̯ si nị mạ tạ dulo seselemou̯, mạ hụ
tobekou̯ mugulo ili mei.

9 O sasại Tamạ sosou̯ kediạme nị kou̯ tewe. Diạge
diạme Juda o sasạiyode tobolou̯ idiye, kẹnou̯ si diạme
Godihạ o sasại mei, ogou̯ gadi o sasại. Ạ degeiye, diạ
nịmokou̯ haguasie, yubu sugulo fiya duwoguali, Hiye Ohạ
nị tagaliyode tobolou̯ ile.

10 Tạ ạ nịmokou̯, nị ạmokou̯ damalẹyodei kẹ defẹido tou̯
mabeedei kẹme nị tolou̯ mou̯ hagị duguomou̯ nelẹdo dege
deleiguei kahạ degeimou̯, sa sibigẹ o sasại olou̯ fẹi habage
tefele dugulo kẹme ạ akoguba, nị ta dugulo ile mei.

11 Ạ nịmokou̯ hagualebe hafẹi degeli. Bi nị tou dala
kẹme defẹido tou̯ ma, kegeligi o tae nị hebe bolofẹi kẹ
hiyouye mọụye.

12 O sasại koyo nạ Tamạbou̯ de biyama wini degeibabe,
ạge nạme Godihạ mosọ mouti sạ dege tefegiba tafalale. Nạ
Godihạ mosọ ta tou̯ fogolou̯ meido, nou̯u kegenou̯ dalali,
tofousogo tofousogo tafalale. Tafalaba, ạ nạmokou̯ mạ
Godihạ hụ kẹ nalalẹ. Haba Godihạ sa Jerusalem ebele,
hebenitou̯ ge migile kahạ hụne nạmokou̯ nalalẹ. Haba
mạ hụ ebele kẹne nạmokou̯ nalalẹ.

13 O koyo nạ kihiyọụbou̯ debabe, Duo Bolofẹihạ Yesukou̯
damalẹyodei o sasại kediạmokou̯ tobolou̯ kou̯u defẹido
du.

Egele tạ, Yesukou̯ damalẹyodei o sasại, sa Laodisiakou̯ dalagua kediạmokou̯ nalạma nẹi

14 O kahạ haba ạmokou̯, nạge damalẹyodei o sasại, sa
Laodisia sosikou̯ kefegudi kediạ wolou̯ daladi ẹsol o kokou̯
tạ kou̯u nalạma nẹyedei.

Godihạ tạ damalẹdo-yodema, tạ olou̯ fẹi kẹ hehegiedibe
damalẹdo tạnou̯ tobou̯ di o kẹme bi olou̯ fẹi, Godihạ milou̯
gai kẹ dia dalali, nịmokou̯ tobolou̯ kuhẹ.

15 Midihọ nị milou̯ gadibe olou̯ fẹi ạ kou̯ tewe. Nịme
kulio degediyo mei, difi degeiyo mei, duo kegei. Ạ
tagalibe, nịme kulio dege dalale, haba, difi dege dalale.

16 Kẹnou̯ si, nịme duo kegei dalagua. Nị damalẹyodeibe
hiyedo mei, haba meido mei. Kegei kahạ nịme mạ sosou̯
mei.

17 Nịge nịme selebo͡u bibo͡u hiyedo dala o sasạị, bi tano͡u ta tọ̱ụ degediyo meiyodele idi. Kẹno͡u si kege mei. Nịme selebo͡u bibo͡u mei. O iloye nịmoko͡u solo͡u do degele sagạị. Yobe, nịme bibo͡u mei, dihọ̱ du degei, yukueibo͡u mei, bese dalagua sagạị kahạ. Kẹno͡u si nịo͡u ge ta tawale iyo mei.

18 Kegei kahạ, nị mạ sele igi gol, douye siligi sibigi olo͡u fẹị̱do mei degei kẹ̱ mamo͡uma, selebo͡u o degeba, yukuei fọ̱ degei kẹ̱ mamo͡uma kạma, sidifi dugudi kẹ̱ mei degema. Haba dihọ̱ molane mamo͡umaba, dihọ̱ du degei kẹ̱ bolọ̱ dege duguma.

19 O sasạị ạ tagali kediạme ạ gofo͡u dege egele woma dọ̱ụsusugadi. Kegeiba, nị fị̱ bolọ̱ụ mạdama. Fị̱ boholo͡u ba, Godihạ tạ kẹno͡u sesema.

20 Duguma, ạme adiko͡u koga tafala. O koyo nạ, mạ tạ uwo ko͡u duloba, a so͡ubabe, ạ folo, nạbo͡u de dalali, da nalẹ̱ nalạ ile.

21 O sasạị koyo nạ Tamạbo͡u de biyama wini degeibabe, ạge nạme ạbo͡u de, mạ duwodi bolọdo koto͡u duwoyedele. Ạ̱ Tamạbo͡u de ko͡u biyama wini degemamo͡u, mạ Ayehạ duwodi bolọdo koto͡u duwo sagạị kẹno͡u tefele nạne ạbo͡u de duwolo.

22 O koyo nạ kihiyọ̱ụbo͡u debabe, Duo Bolofẹị̱hạ Yesuko͡u damalẹ̱yodei o sasạị kediạmoko͡u tobolo͡u ko͡u defẹị̱do du.

Wai Sipsip Wili kahạ kuguo hebenito͡u dala kẹ̱ haguọ̱ụba, sa sibigẹ̱ o sasạị̱ olo͡u fẹị̱ hagị̱ gehẹ̱ gehẹ̱ dugulo ile

(Tạ Hiye 4–11)

4

Diạ hebenito͡u ge Godiko͡u dihọ̱ bagạ̱ tobolo͡u i

1 Jon ạ haba dugube, hebeni a so͡ugou dalamo͡u, tạ uwo, kibi uwo sagạị ạmoko͡u dagado tobou sagạị kahạno͡u haba, nạ felẹị̱ba, ạ habage tamạ degele kẹ̱ nạmoko͡u hehegileyodeimo͡u du.

2 Kege tobo͡u mo͡u, Duo Bolofẹị̱hạ mạ duledu nelẹdo dege to͡u mo͡u, ạ dihọ̱ boholo͡u mạmo͡u dugube, duwodi bolọdo ta hebenito͡u dalamo͡u, koto͡u Hiye O ta duwomo͡u dugu.

3 O kẹ̱ duwo kahạ hohọ̱be igi kuidihọ̱ fai degei igi jaspa galase hohọ̱ kẹbo͡u, igi konilian igi wẹị̱ degei sagạị kẹbo͡u

kahạ hohọnou tefei dugu. Haba siokoutine Hiye Ohạ duwodi bolọdo kẹ silẹmạ dalamou dugu. Siokouti kẹne igi kuidihọ fai degei emeral igi hebe guo gehẹ degei kẹ sagại dugu.

4 Haba duwodi olou fẹi 24 kegene Hiye Ohạ duwodi bolọdo kẹ silẹmạ dalamou, kotou be odo yukuei fọ degei kẹ kạ i olou fẹibe 24 kege duwoguamou dugu. Diạme hiye ohạ heti sagại kegei, sele igi golye milou gai kẹ, die widiletou kạ i dugu.

5 Hiye Ohạ duwodi bolọdo kokou ge dibie biligile nọụmou fufuale uwo hiyedo degeimou du. Duwodi kahạ midihọkou be, disio mi olou fẹi dioyosi kege tefegiemou i wobolou dalamou dugu. Kẹme disio mido mei, kẹme Godihạ Duo Bolofẹihạ nelẹ olou fẹi dioyosi kege kẹ.

6 Hiye Ohạ duwodi kahạ midihọkou be, tọ dawala, galase sạ degei duo tamạnou kẹ dalamou dugu.

Haba fịbou bi dosou yosi kege Hiye Ohạ duwodi bolọdo kẹ hafẹi dege silẹmạ tafalaguamou dugu. Fịbou bi dosou yosi kege kediạme dihọ sụdo. Tobekou bou, midihọkou bou olou fẹibe dihọyenou dalamou dugu.

7 Fịbou bi tabe fuse hiyedo laion sạ degei. Tabe wai bulumakou oye wili sạ degei. Tabe ẹ midihọbe o midihọ sạ degei. Tabe sio hiyedo mou si sạ degei kahạ fulou sumou dugu.

8 Fịbou bi dosou yosi kege tanou tanou kediạ, die tifigiya olou fẹibe walạiyosi kege, die tou guebou be dihọ sụdo, tifigiya hayedune dihọ sụdo dugu. Fịbou bi kediạge agalibou huliạmebou olou fẹi,
Hiye O Godi, ẹme nelẹ hiyedo folodo.
Godi ẹme bolọdo.
Godi ẹme afu youu kege delei, ifine youu kegenou dala, habage ẹ hagualeyode tobolou nou dalaguadi.

9 Fịbou bi dosou yosi kege kediạ o ẹ duwodi bolọdo kotou duwo, youu tofousogo kegenou daladi kokou hohọbolou mou, ẹ hụ hebele foguomou, bolofẹiyode tobolou nou dalaguamou,

10 odo olou fẹi 24 kege kediạne o youu kegenou daladi o, ẹ duwodi bolọdo kotou duwo kokou yubu sugulo fiya dihọ bagạ tobolou idi. Hohọbolou iligi, die heti duwodi bolọdo kokou hafẹi dege dogoguomou kou gue tobolou idi,

11 Nạme bolọdo.

Nạme ei Hiye O, ei Godi.

O sasại olou fẹi nạmokou hohọbolou ba, nẹ hụ hebele foguoba, nẹ hụbe hiyedo folodoyodele ile.

Yobe, bi olou fẹi ifi dala ko□ume nạ no□u nẹ tagaiya kẹnou milou gai kahạ degeimou.

5

Jon ẹ kuguo folou ta dugu

1 Kegemou ạ dugube, Hiye O, ẹ duwodi bolọdo kotou duwo kahạ ẹ dobogo□u deleye kuguo folou ta tolou dalamou dugu. Kuguo kẹme ilokou bou ilokou bou de nalạgai dugu. O tae kusieiye domou, dioyosi kege tigama kuolou mại dalamou dugu.

2 Ạ haba dugube, ẹsol o ta, nelẹ hiyedo kahạ hiḷigedo kou gue tobou mou du, kuguo folou kuolou mại ko□ume o bolofẹido koyohạsi kusiale sagại?

3 Ẹsol o kahạ kege kou yoduye, kẹnou si hebeni obou, sa sibigẹ obou, mihị hayemou obou olou fẹibe kuguo folou kẹ kusia dugulo sagại o bolofẹidobe ta dala meido.

4 Ạ hiyedo gesei, kuguo folou kẹ kusia dugulo sagại o bolofẹidobe ta dala mei kahạ.

5 Ạ gosoumou, odo kile tanou tahạ ạmokou tobou, gosoda. Juda hụti hiye kediạ Fuse Hiyedo Laion kẹ dugu. Ẹme hụbou o, hiye o Devithạ sosou. Ẹnou si Tamạbou de biyama wini degei kahạ, kuolou mại dioyosi kege kẹme ẹsi kusiale sagại.

Jonhạ Wai Sipsip Wili dugu

6 Ạ haba dugube, Wai Sipsip Wili ta diạ woumou tolo i sagại kahạ Hiye Ohạ duwodi bolọdo kẹ hafẹi dege tafalamou, fịbou bi dosou yosi kege kediạbou odo kediạbou de ẹ silẹmạ tafalaguamou dugu. Ẹ widiokou be ikoke dioyosi kege, dihọne dioyosi kege dalamou dugu. Dihọ dioyosi kege kẹme dihọdo mei, kẹme Duo Bolofẹihạ nelẹ olou fẹi dioyosi kege, Godihạ tobou mou, sa sibigẹ kuokou migigai kẹ.

7 Kegemou, Wai Sipsip Wili kahạ ile, kuguo folou kuolou mại dioyosi kege kẹ, Hiye O, ẹ duwodi bolọdo kotou duwo kahạ dobogo□u deleye tolou dala kẹ mọụ.

8 Ẹ kuguo kẹ mo□umou, fịbou bi dosou yosi kege kediạbou, odo 24 kege kediạbou de ẹmokou yubu sugulo fiyasigei. Diạ olou fẹibe gitabou sele igi gol melekibou de tolou i dugu. Meleki kodube bi họ bolọdo kẹ sama dou migi kahạ họ

bolọdo kẹ feleịmo͡u dugu. Kẹme Godihạ o sasại kediạ dihọ bagạ tobolo͡u idi kẹ.
9 Diạ yubu sugulo fiya duwoguali, diẹ gehẹ ta ko͡u gue feile i,
Nạno͡u si o bolọdo kuguo folou ko͡u malạba, kuolo͡u mại dioyosi kege kẹ kusiale sagại.
Yobe, o kediạ nạ woumo͡u tolomo͡u, nẹ kafeiye sa sibigẹ o sasại,
hụti gehẹ gehẹbo͡u,
tạ gehẹ gehẹ tobo͡u dibo͡u,
kolo gehẹ gehẹbo͡u,
sa sibigẹ ko͡ubo͡u olo͡u fẹi mamalạmo͡u, Godiko͡u nẹi kahạ.
10 Nạ degeiye, o sasại nạ mamọụ kediạme mogo͡u du dalaguadi o degei.
Damalẹdo, Godibe sugụto͡u dalamo͡u,
sa sibigẹ o sasại hayemo͡u dalaguamo͡u,
mogo͡u du dalaguadi o kediạme duo kele dalagua.
Ei Godi die Hiye O, ẹge diạ wolo͡u daladi.
Habage, diạme sa sibigẹko͡u hiye o degema, sa sa o sasại olo͡u fẹi dia dalaguale.

Diạ Wai Sipsip Wili kahạ hụ hebele fogulo i

11 Ạ haba dugube, ẹsol o sụụdo kediạ tạ uwo du. Ẹsol o sụụdo, hụ so͡uba hụ solo͡u hobogolo͡u sagại meido. Diạ Hiye Ohạ duwodi bolọdo kẹbo͡u, fịbo͡u bi doso͡u yosi kege kediạbo͡u, odo 24 kege kediạbo͡u de silẹmạ tafalaguamo͡u dugu.
12 Diạ hilịgedo ko͡u gue tobolo͡u i,
Wai Sipsip Wili, obe woumo͡u tolo i kẹme bolọdo.
Ẹmoko͡u no͡u si Godihạ hụ hiyedobo͡u, bimại hiyedobo͡u, tewe hiyedobo͡u, nelẹ hiyedobo͡u de nelẹyodele i.
O sasạiyege ẹ hụ hebele foguoba, ẹmoko͡u hohọbolo͡u ba, bolofẹiyodemabeedei.
13 Kegemo͡u, bi Godihạ milo͡u gai olo͡u fẹi kediạne tạ i. Bi hebenito͡u dalaguadibo͡u, sa sibigẹ kuoko͡u dalaguadibo͡u, mihị hayemo͡u dalaguadibo͡u, tọ dawala tageto͡u dalaguadibo͡u, dawala dulemo͡u dalaguadibo͡u olo͡u fẹi kediạ ko͡u gue tobolo͡u imo͡u ạ du,
Di duwodi bolọdo koto͡u duwodi Hiye Obo͡u, Wai Sipsip Wilibo͡u diliemoko͡u tofousogo kegeno͡u bolofẹiyode tobolo͡u ba,
dilie hụ hebele foguoba,

hohọbolo͡u ba, dilie hụbe hiyedoyodemebeede tobolo͡u imo͡u du.

14 Kegemo͡u, fị̱bo͡u bi doso͡u yosi kege kediạ damalẹdoyode tobolo͡u imo͡u, odo 24 kege kediạ yubu sugulo fiya duwoguali, diliemoko͡u dihọ bagạ tobolo͡u imo͡u dugu.

6

Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolo͡u mạị̱ walạị̱yosi kege kẹ kusigi*

1 Kegemo͡u, Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolo͡u mạị̱ sasafẹị̱ kẹ kusioumo͡u, fị̱bo͡u bi doso͡u yosi kege kediạ tano͡u tahạ nạ haguayede tobo͡u mo͡u dugu. Ẹ̱ tạ uwobe dibie tạ sagạị̱ du.

2 Kege tobo͡u mo͡u, o ta toubo͡u ta wai hos fọ degei kahạ tageto͡u duwomo͡u hagumo͡u, ẹsol o tahạ ẹmoko͡u hiye o heti kẹ nẹị̱mo͡u, ẹ heti kẹ kạmo͡u, o ko͡u biyama wini degeiye idi sagạị̱ kege ilemo͡u, sụdo biyama wini degegai.

3 Kegemo͡u, Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolo͡u mạị̱ sasama kẹ kusioumo͡u, fị̱bo͡u bi sasama kahạ nạ haguayede tobo͡u mo͡u,

4 o ta wai hos wẹị̱ degei kahạ tageto͡u duwomo͡u hagumo͡u, ẹsol o tahạ ẹmoko͡u sa sibigẹ o sasạị̱ kediạ bologuạdo daladi midihọ kẹ akoguba, dio͡usie yogo wouba wouba demabadomo͡u nelẹ hiyedo nẹị̱. Dabai kẹ degele aweki sasado, mẹ bolọụ kẹne nẹị̱.

5 Kegemo͡u, Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolo͡u mạị̱ komạ kẹ kusioumo͡u, fị̱bo͡u bi komạ kahạ nạ haguayede tobo͡u mo͡u, o ta tefegadi bi toubo͡u kahạ wai hos dosogọ degei kahạ tageto͡u duwomo͡u hagumo͡u,

6 fị̱bo͡u bi doso͡u yosi kege kediạ dalagua kilege tạ uwo ta ko͡u gue tobo͡u mo͡u du, nạ ile, nẹ dabai degeiba, o sasạị̱ dio͡u hegie hiyedo degele ile. Kegeba, dabai o kediạme sele hiye ta molo͡u mei. Dabai sawisiei tano͡u tano͡u degeli kahạ selebe hiye mei, o͡u sai tano͡u fẹị̱ mamo͡u de, segei sai kamadiano͡u mamo͡u de dele sagạị̱ dugulo. Kẹno͡u si, nạ hebe olivbo͡u, hebe wainbo͡u be makoda.

7 Kegemo͡u, Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolo͡u mạị̱ doso͡u kẹ kusioumo͡u, fị̱bo͡u bi doso͡u kahạ nạ haguayede tobo͡u mo͡u,

---

* **6: (6:0 widio tạ)** Kuguo folou kuolo͡u mạị̱ uwage kusiei tạbe tạ hiye 8-ko͡u dala.

8 o ta ẹ hụbe Todi kẹ wai hos biye degei kahạ tagetou̍ du-
womou̍ hagumou̍, o ta, ẹ hụbe Tofigiei Kediạ Sa, ẹne o Todi
sesele hagumou̍, ẹsol o tahạ diliemokou̍ hụ hiyedo nẹi̱, sa
ilo tanou̍ tahạ o sasại̱ olou̍ fẹi̱ woma mei degemabadomou̍.
Dilie aweki mẹ bolọụ kahạ o sasại̱ ilo kele wouba tofigile
ile. Dilie degeye o sasại̱ ilo kelebe hegieye tofigile, ilo kelebe
doye tofigile, ilo kelebe sị̱ soye wouba tofigile. Haba sa ilo
olou̍ fẹi̱ kamadia kege o sasại̱be bolọ dalaguale.

9 Kegemou̍, Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolou̍
mại̱ hou kẹ kusioumou̍, o sasại̱ afu damalẹyodema Godihạ
tạ hilị̱gedo tolou̍ mou̍ hehegile idi kahạ dowoye woumou̍
tofigiei kediạ fị̱ olou̍ fẹi̱be Godihạ dou mosọ hayedu
dalaguamou̍ dugu.

10 Tei fị̱ kediạ hilị̱gedo kou̍ gue tobolou̍ i, Wolou̍ Daladi
Hiye O, nạme bolọdo. Nạ degeleyodei kẹme nạ degelenou̍.
Sa sibigẹ o sasại̱ ei woumou̍ tofigiei kediạme koboge tạ
sama, hebe kasagại̱ kẹ diạmokou̍ toto nelẹ?

11 Kege tobou̍ mou̍, ẹsol o tahạ diạmokou̍ yukuei fọ degei
kẹ nẹmamou̍ tobou, nị̱ tafẹi̱ dia dalama. Nị̱ mogo diạbou̍,
Godihạ dabai degele idi o sasại̱ ilo kediạbou̍ olou̍ fẹi̱, ho
oe nị̱ woumou̍ tofigiei sagại̱ kege, diạne Godihạ maka degei
sagại̱ kege olou̍ fẹi̱ wouba tofigieiba, hobou̍ nị̱ kafei kahạ
hebe kẹ ho o kediạmokou̍ nelẹ.

12 Kegemou̍, Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolou̍ mại̱
walại̱ kẹ kusioumou̍, gigima hiyedo hagumou̍, asọ dosogọ
degemou̍, sa huliạ degeimou̍, oguo wẹi̱ degemou̍, kafei sagại̱
degeimou̍ dugu.

13 Haba kuidihọ agudiletou̍ dalaguadi kẹne mihị̱kou̍ tig-
ilemạ fiyasigeimou̍ dugu, wiye hebe kiyou kolo wẹi̱ degeli
mei kẹ gasei sagại̱ degeimou̍ dugu.

14 Agudione, kiata tigadi sagại̱ kege tigama mei degeimou̍
dugu. Sa sibigẹ kuokou̍ be, bitọụbou̍, tọ tibi sabou̍ olou̍ fẹi̱
awalemou̍, dio□u die timou̍ tou̍ fofou̍ gueimou̍ dugu.

15 Kegegoumou̍, sa sibigẹ o sasại̱ olou̍ fẹi̱ kama fosigei.
Sa sa o sasại̱ wolou̍ dalaguadi hiye obou̍, hiye o kediạ
sisigọbou̍, ami o wolou̍ dalaguadi hiye obou̍, selebou̍ obou̍,
hụbou̍ obou̍, bose obou̍, dabai degele idi obou̍ olou̍ fẹi̱ kediạ
bitọụkou̍ fosige ya ulouya, salạhaiya kokou̍ ya mogogou
duwoguamou̍ dugu.

16 Diạ duwoguali, kou̍ gue tobolou̍ imou̍ dugu, bitọụbou̍

bogobou̍ nị̱ge Hiye O, duwodi bolọdo kotou̍ duwodibou̍,
Wai Sipsip Wilibou̍ dilie eimokou̍ gofo□u dege haguasieiye
domou̍, nị̱ge ei diou̍ guoba wọmogou̍ dalaguamabeede
tobolou̍ imou̍ du.
17 Yobe, ifibe uwage sawisiei, Godibou̍ Wai Sipsip Wilibou̍
dilie gofo□u hiyedo degeba, eimokou̍ hebe kasagạị̱ kẹ̱ nẹị̱ba,
tofigile kahạ degemou̍.

7

Israel o sasạị̱ olou̍ fẹị̱ 144,000 kege Godihạ maka degele i dala

1 Kegemou̍, sa sibigẹ̱ ko□umahạ isimobou̍ isimou̍ bou̍
figi ilobou̍ ilobou̍ kokou̍ ẹ̱sol o olou̍ fẹị̱ bolọụ̱ bolọụ̱ kege
tafalaguamou̍ dugu. Diạme wi olou̍ fẹị̱ bolọụ̱ bolọụ̱ kege
kahạ mihị̱bou̍, tọ dawalabou̍, dibibou̍ kuokou̍ hagueiye
domou̍ akoguo tafalaguamou̍ dugu.
2 Ạ̱ ẹ̱sol o ta Godi yo□u kegenou̍ daladi kahạ maka kẹ̱ tolou̍
mou̍, asọ haguluya kẹ̱ felẹ̱mou̍, ẹ̱sol o bolọụ̱ bolọụ̱ kege,
Godihạ hụ̱ hiyedo kou̍ nelẹ̱mou̍, mihị̱bou̍ tọ dawalabou̍ de
makomabeedei kediạmokou̍ hilị̱gedo kou̍ gue tobou̍ mou̍
dugu.
3 Nị̱ asou̍ kolobou̍, tọbou̍, dibibou̍ toto makodama. Ei
di Godihạ dabai degedi o sasạị̱ kediạme Godi yo□u ẹ̱ bi
degemabadeba die wodemekou̍ maka degema fogou̍ ba,
kuhe makoma.
4 Kegemou̍, ạ̱ haba o sasạị̱ ilo die wodemekou̍ Godihạ̱
maka mọụ̱ olou̍ fẹị̱ 144,000 kege kediạme Israel hụ̱ti olou̍
fẹị̱ 12 kege kahạ o sasạị̱ ilo keleyode tobou̍ mou̍ du.
5 Judahạ hụ̱ti o sasạị̱be 12,000 kegeye maka malạ̱ i.
Rubenhạ hụ̱ti o sasạị̱be 12,000 kegeye maka malạ̱ i.
Gathạ hụ̱ti o sasạị̱be 12,000 kegeye maka malạ̱ i.
6 Aserhạ hụ̱ti o sasạị̱be 12,000 kegeye maka malạ̱ i.
Naptalihạ hụ̱ti o sasạị̱be 12,000 kegeye maka malạ̱ i.
Manasehạ hụ̱ti o sasạị̱be 12,000 kegeye maka malạ̱ i.
7 Simeonhạ hụ̱ti o sasạị̱be 12,000 kegeye maka malạ̱ i.
Livaihạ hụ̱ti o sasạị̱be 12,000 kegeye maka malạ̱ i.
Isakarhạ hụ̱ti o sasạị̱be 12,000 kegeye maka malạ̱ i.
8 Sebulunhạ hụ̱ti o sasạị̱be 12,000 kegeye maka malạ̱ i.
Josephạ hụ̱ti o sasạị̱be 12,000 kegeye maka malạ̱ i.
Benjaminhạ hụ̱ti o sasạị̱be 12,000 kegeye maka malạ̱ i.

O sasạị̱ sụ̱do kediạ Godikou̍ dihọ̱ bagạ̱ tobolou̍ i

9 Kegemo͡u, ạ haba o sasạ͡i kefei sụdo hụ solo͡u hobogolo͡u
sagạ͡i mei, sa sa olo͡u fẹ͡i o sasạ͡ibo͡u, obiyei olo͡u fẹ͡ibo͡u, kolo
gehẹ gehẹbo͡u, tạ gehẹ gehẹ tobo͡u di o sasạ͡ibo͡u olo͡u fẹ͡i
kefema duwodi bolọdo koto͡u duwodi Hiye Obo͡u, Wai Sipsip
Wilibo͡u dilie midihọko͡u tafalaguamo͡u dugu. Diạme yukuei
fọ degei kẹ kạ imamo͡u, fagai guo sagạ͡i kẹ tolo͡u i dugu.

10 O sasạ͡i kediạ hiḷigedo ko͡u gue tobolo͡u imo͡u du,
Duwodi bolọdo koto͡u duwodi Hiye O, di Godibo͡u, Wai Sipsip Wilibo͡u
dilieno͡u si di mamo͡udi.

11 Ẹsol o olo͡u fẹ͡i kediạge Hiye Ohạ duwodi bolọdo kẹbo͡u,
odo 24 kege kediạbo͡u, fị̄bo͡u bi dosо͡u yosi kege kediạbo͡u
de silẹmạ tafalaguali, Hiye Ohạ duwodi midihọko͡u yubu
sugulo fiyasigemo͡u, miye duwoguali, Godiko͡u dihọ bagạ
tobolo͡u imo͡u dugu.

12 Diạ ko͡u gue tobolo͡u i,
Damalẹdo, dige di Godi ẹmoko͡u no͡u bolofẹ͡iyodemaba, hohọbo͡u me.
Ẹno͡u si tewe hiyedo.
Damalẹdo, di ẹmoko͡u no͡u bolofẹ͡iyodema, ẹ hụ hebele fogume.
Ẹ hụbe hiyedo folodo.
Di Godibe nelẹ hiyedo.
Godi ẹme yo͡u kegeno͡u dalale. Tofousogo tofousogo ta mei degele mei.
Damalẹdo-yode tobolo͡u imo͡u du.

O sasạ͡i yukuei fọ degei kạ͡i kediạme hagị hiyedo ko͡u duguomo͡u mei degele i

13 Kegemo͡u, odo 24 kege tano͡u tahạ ạmoko͡u yodu, o sasạ͡i
yukuei fọ degei kạ͡i kediạme koyo diạ? Kiḷiyage haguasiei?

14 Kege yodumo͡u, ạ sima tobou, hiye o, no͡usi tewey-
odeimo͡u, odo kahạ ạmoko͡u haba tobou, o sasạ͡i kediạme
hagị hiyedo duguo dalagua demamo͡u haguasiei. Die yukuei
kẹme Wai Sipsip Wili kahạ kafeiye bigima, sibigi olo͡u fẹ͡i
mei degemo͡u, fọ degeino͡u kuhẹ.

15 Kegei kahạ degemo͡u,
Diạ Godihạ duwodi midihọko͡u tafalaguali,
Godihạ mosọdu agalibo͡u huliạmebo͡u de dabai degele idi.
Godihạ yo͡u ẹ duwodi bolọdo koto͡u duwoli, diạbo͡u de dalali, diạ dia dalale.

16 Godihạ diạ wolo͡u dalababe,

diạ hegie ta degele mei.
Hue̱i̱ nalẹ̱ sagạ̱ine ta degele mei.
Asọ difine dugulo mei, bi taye degeiyene diạ ta difi degele mei.
17 Yobe, Wai Sipsip Wili, Godihạ duwodi bolọdo kẹ̱ hafe̱i̱ dege tafala kahạge o sasạ̱i̱ kediạme,
fị̱ nẹ̱di hue̱i̱ sou sụdo koko͡u wo͡u ma ile, hue̱i̱ ne̱i̱ba,
Godihạ die dihọ hue̱i̱ kẹ̱ olo͡u fe̱i̱ tọgueiba, diạ haba ta gosolo ile meido.

8

Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolo͡u mạ̱i̱ dioyosi kẹ̱ kusiei

1 Kegemo͡u, Wai Sipsip Wili kahạ kuguo folou kuolo͡u mạ̱i̱ dioyosi kẹ̱ kusioumo͡u, hebenito͡u uwo ta degeli meido dalali, asọ iloko͡u i.
2 Ạ̱ ẹ̱sol o olo͡u fe̱i̱ dioyosi kege Godihạ dihị̱le koko͡u tafalaguamo͡u, ẹ̱sol o tae diạ̱moko͡u kibi olo͡u fe̱i̱ dioyosi kege kẹ̱ nẹ̱mo͡u imo͡u dugu.
3 Kegemo͡u, ẹ̱sol o tahạ sele igi gol bilika ta malạ hagua, Godihạ dou mosọ kẹ̱ hafe̱i̱ dege tafalamo͡u, ẹ̱sol o taye bilika kodu họ bolọdo mola hiyedo kẹ̱ sagiemo͡u, nạ dou mosọ, sele igi golye milou kuoko͡u, họ bolọdo mola sai ko͡u dogoguoba, tạ Godihạ o sasạ̱i̱ye dihọ bagạ tobolo͡u idi kẹ̱bo͡u de tiagewoma, dou migiba dahạ̱i̱ kahạ yo͡u foloyode tobo͡u mo͡u dugu.
4 Ẹ̱sol o kahạ kege degeimo͡u, họ bolọdo mola dou dahạ̱i̱ kẹ̱bo͡u, dihọ bagạ tobolo͡u idi tạ kẹ̱bo͡u de tiagewoma foloumo͡u, Godihạ họ bolofe̱i̱ kẹ̱ dulomo͡u hohọbou.
5 Dou dahạ̱i̱ foloumo͡u, ẹ̱sol o kahạ Godihạ dou mosọ koko͡u dou ta dilemo͡u, bilika kodu sagiemo͡u, sa sibige̱ kuoko͡u boholo͡u mugumo͡u, dibie biligile nọụ̱mo͡u fufuale uwo hiyedo degeimo͡u du. Gigimane hagumo͡u dugu.

Ẹ̱sol o bolọụ̱ bolọụ̱ kege kediạ kibi haguisa i

6 Ẹ̱sol o dioyosi kege, kibi to͡u ma dalagua kediạ kibi haguisalamo͡u ama deleiguei.
7 Kegemo͡u, ẹ̱sol o sasafe̱i̱ kahạ ẹ̱ kibi haguisoumo͡u, bilie hue̱i̱,* igi sạ degei kẹ̱ hue̱i̱ todi sagạ̱i̱ kege doubo͡u kafeibo͡u de sa sibige̱ kuoko͡u migi. Sa ilo tano͡u ta hebebo͡u diọbo͡u

* **8:7 8:7** Kulio hue̱i̱

olou̍ fẹi̍ douye nạma mei degei. Haba sa ilo bolọụ kegebe bolọnou̍ delei.

8 Kegemou̍, ẹsol o sasama kahạ ẹ kibi haguisoumou̍, ẹsol o tae bitọụ sasado, douye wobolou̍ sagại̍ kẹ tọ dawalakou̍ hebele mugumou̍, tọ dawala ilo tanou̍ ta kafei bagai. Haba dawala ilo bolọụ kegebe bolọnou̍ delei.

9 Miyẹbou̍ galibou̍, tọ dawala ilo kafei bagai kokou̍ deleiguei olou̍ fẹi̍be tofigile i. Mosolene olou̍ fẹi̍ tọ dulemou̍ molou̍ gou̍ le i. Haba dawala bolọụ kege kahạ galibou̍ mosolebou̍ debe bolọnou̍ deleiguei.

10 Kegemou̍, ẹsol o komạ kahạ ẹ kibi haguisoumou̍, kuidihọ hiyedo disio mi sạ degei agudiletou̍ duwodi kẹ telemạ, sa ilo tanou̍ ta tọbou̍, huẹi̍ soubou̍ kokou̍ fiyoumou̍ dugu. Haba tọbou̍, huẹi̍ soubou̍ de sa ilo bolọụ kegebe bolọnou̍ delei.

11 Kuidihọ kahạ hụbe Afi. Kuidihọ kahạ sa ilo tanou̍ ta kokou̍ talẹkou̍ fiyamou̍, tọ olou̍ fẹi̍ afi degeimou̍, o sasại̍ sụdo huẹi̍ kẹ nạma, tofigile imou̍ dugu. Haba tọbou̍ sa ilo bolọụ kegebe bolọnou̍ delei.

12 Kegemou̍, ẹsol o dosou̍ kahạ ẹ kibi haguisoumou̍, asọbou̍, oguobou̍, kuidihọbou̍ ilo kele makoma mei degeimou̍, sa ilo tanou̍ ta nugu. Haba asọbou̍, oguobou̍, kuidihọbou̍ ilo kelebe bolọ delei, sa ilo bolọụ kegebe ta nuguli mei. Asọ makoma mei degeimou̍, agali ilo tanou̍ ta kẹ nugu. Haba agali ilo bolọụ kegebe bolọnou̍ delei. Huliạmene, oguobou̍ kuidihọbou̍ olou̍ fẹi̍ kahạ hohọ ilo tanou̍ ta mei degei. Haba huliạ ilo bolọụ kegebe bolọnou̍ delei.

13 Kegemou̍, ạ sio mou̍ si ta kahạ agudiletou̍ fulou̍ sulugi hiḷigedo kou̍ gue tobou̍ mou̍ du, solou̍ do solou̍ do hiyedo, sa sibigẹ o sasại̍ nịme nịou̍ tawaibou̍. Ẹsol o kamadia kediạne die kibi haguisaladi. Haguisa ibabe, sa sibigẹ o sasại̍ nịme hagị hiyedo dugulo ile.

9

Ẹsol o hou kahạ ẹ kibi haguisai

1 Kegemou̍, ẹsol o hou kahạ ẹ kibi haguisoumou̍, ạ kuidihọ ta agudiletou̍ ge fiyoumou̍, kuidihọ kokou̍ ẹsol o taye a so□udi ki nẹi̍mou̍ dugu. Ki kẹme ulou sogodo yosibou̍ mei kahạ a so□udi ki.

2 Kuidihọ kahạ a so͡udi ki kahạ ulou sogodo kẹ a so͡ugou
mou, dou dahại dou hiyedo wobolou kahạ dahại folodi sagại
kẹnou tefele felẹmou, asọbou agudiobou gogumou sa olou
fẹido huliạ degeimou dugu.

3 Dou dahại koduge sigọ sụdo felẹgoumou dugu. Kẹme
mou felẹgali mei, ẹsol o tahạ nị sa sa olou fẹi yaba,
họmoguye o galadi sagại kẹnou tefele, sa sibigẹ o sasại
makomabeedeimou felẹgai.

4 Sigọ kediạ yala degeimou, ẹsol o kahạ tobou, nị yaba,
diọbou, hebe guobou, bimại olou fẹi mihịkou dala kẹme
nạdama. O sasại Godihạ maka kẹ die wodemekou dala mei
kediạnou makomabeedei.

5 Nị o sasại galaba, do nelẹ dalaguali, oguo houyosi kege
mei degema, kẹnou si hobou wouba tofigiedama. Kegemou,
sigọ kediạ yamou, o sasại kediạmokou do hiyedo nelẹ i. Do
kẹme họmoguye galai do sagại kẹnou tefei.

6 Kelegebe, o sasạiye tofigile sagại degeba, tolo a ka ileye,
kẹnou si tofigile ile mei. Tofigile tagale ileye, kẹnou si todibe
mei degele.

7 Kegeimou, ạ dugube, sigọ kediạme wai hos biyalamou
degele ili kẹ sagại degele i dugu. Die widiletou be hiye o
heti, sele igi golye milou gai sagại kegei kẹ mugulo i. Die
midihọbe o midihọ sagại degele i dugu.

8 Die widio towebe sasại kediạ widio towe sasado kẹ sạ
degei. Die mẹne gofo͡udo, fuse sosouwedo laion* kediạ mẹ
sagại.

9 Die biliẹbe biyalamou biliẹ gogudi kuwo sagại kahạ
gogulo i. Die tifigiya uwobe hiyedo, obe biyalamou, wai
hosye kalou dufolou ili uwo sagại du.

10 Sigọ kediạ hibiabe họmogu hibia sạ degei, ayẹbou, kahạ
o sasại tou guebou tahalẹba, kou kasagại kẹ sosou gueibabe,
do gofo͡udo dugulo ile. Sigọ kasagại kediạ oguo houyosi
kege do nelẹ dalaguale. Die dedẹibe die hibiakou dalagua.

11 Sigọ kediạme die hiye o dala. Die hiye obe ẹsol o
kasagại, ulou sogodo yosibou mei kahạ obou kẹ. Hibru
tạege, ẹsol kahạ hụbe Abadon. Grik tạege Apolion. Hụ kahạ
sibigẹbe Makodi O.

12 Kegemou, hagị hiyedo sasafẹibe mei degei. Kẹnou si
duma, nịou tawaibou. Hagị bolọụbe habage tamạ degele.

---

* **9:8 9:8** *Fuse sosouwedo laion*be o wodi fuse, sa dodou sụ degeiya kẹ suluguadi.

Ẹsol o walại kahạ ẹ kibi haguisai

13 Kegemo͡u, ẹsol o walại kahạ ẹ kibi haguisoumo͡u, ạ wai bulumakou ikoke doso͡u yosi kege, dou mosọ sele igi golye milo͡u gai Godihạ dihịleko͡u dala koko͡u ge ikoke timị kilege o tahạ tạ uwo ta tobo͡u mo͡u du.

14 Tạ uwo kahạge ẹsol o walại, ẹ kibi tolo͡u tafala koko͡u, nạge ẹsol o bolọụ bolọụ kege, tọ hiye Yufretisko͡u didiọ degele i dalagua kediạme to͡u fogo͡u yedei.

15 Ẹsol o bolọụ bolọụ kege, sa sibigẹ o sasại walamo͡u dia dalagua kediạme asọ dihọbo͡u, sawisieibo͡u, oguobo͡u, sadebebo͡u de makai kelegeno͡u ẹsol o taye to͡u fogo͡u mo͡u, sa ilo tano͡u tahạ o sasại woma mei degelamo͡u yai. Haba sa ilo olo͡u fẹi bolọụ kegebe wouba tofigile ile mei, bolọno͡u dalaguale.

16 Ạ dube, ẹsol o bolọụ bolọụ kediạ, die ami o, wai hos tageto͡u duwogua kediạme sụụdo, olo͡u fẹibe 200 milion kegeyode tobolo͡u imo͡u du.

17 Ạ dihọ boholo͡u mạ dugu kelegebe, ami o, wai hos tageto͡u duwogua kediạme kuwoye die biliẹ gogulo i dugu. Biliẹ gogudi kuwo ilo kelebe wẹi degei. Ilo kelebe dosogọ degei. Ilo kelebe biye degei. Haba wai hos kediạ widiobe fuse sosouwedo laion widio sạ degele i dugu. Die mogouduge, doubo͡u, dou dahạibo͡u, kasele igi difi hiyedobo͡u de felẹgoumo͡u dugu.

18 Ami o, wai hos tageto͡u duwogua kediạ ya, sa sibigẹ ko͡umahạ ilo tano͡u tahạ o sasại olo͡u fẹi woumo͡u tofigile i. Wai hos kediạ mogouduge dou dahạibo͡u, doubo͡u, kasele igi difi hiyedo kẹbo͡u kahạ o sasại woumo͡u tofigile i. Haba, sa sibigẹ ko͡umahạ ilo bolọụ kegebe bolọno͡u delei.

19 Wai hos kediạ, die biyadi nelẹbe die mogoudubo͡u, die hibiako͡u bo͡u de dala. Die hibiabe bei sagại, widiobo͡u kahạ o wala idi.

20 Kẹno͡u si, o sasại woumo͡u tofigile ili mei kediạne ta fị boholo͡u ili mei. Ogo͡u gai godi, dio͡u die dobogo͡uye milo͡u ga idi kẹne ta to͡u fogo͡u le ili mei. Duo kasagạibo͡u, ogo͡u gai godibo͡u kediạmoko͡u dihọ bagạ tobolo͡u idi midihọ kẹne ta to͡u fogo͡u le ili mei. Damalẹdo, die ogo͡u gai godi ilo kelebe sele igi golye milo͡u gai, ilo kelebe sele igi silvaye milo͡u gai, ilo kelebe sele igi kopaye milo͡u gai, ilo kelebe igidoye milo͡u gai, ilo kelebe hebeye milo͡u gai. Kegele i kediạme ta baha

idiyo mei, tạ ta dulo idiyo mei, ta suluguadiyo meiye, kẹno͡u si o sasại̱ kediạ ogo͡u gai bimại̱ koko͡u dihọ̱ bagạ tobolo͡u idi.

21 O sasại̱ kediạ midihọ̱ kasagại̱ milolo͡u idibe o wodibo͡u, hagai wodibo͡u, sasại̱ hiyoubo͡u, o hiyoubo͡u siadibo͡u, bi hiyou mo͡udibo͡u olo͡u fẹi̱ kẹne ta to͡u fogo͡u le ili mei, kegeno͡u degele idi.

10

Ẹsol o tahạ kuguo huyadefẹi̱ ta Jonko͡u nẹimo͡u nại̱

1 Kegemo͡u, ạ ẹsol o nelẹ hiyedo ta, hebenito͡u ge mabiye tigama migimo͡u dugu. Ẹ widioko͡u be sioko͡utiye silẹmại̱ dugu. Ẹ midihọbe asọ̱ hohọ̱ sạ degei. Ẹ ibigidione douye wobolo͡u sagại̱ dugu.

2 Ẹ dobogo͡uko͡u be kuguo huyadefẹi̱ ta haguạmo͡u tolo͡u hagumo͡u dugu. Ẹ abogo͡u delebe tọ̱ dawalako͡u tofogo͡u mo͡u, ẹ abogo͡u fofo͡ube mihịko͡u tofogo͡u dalamo͡u dugu.

3 Ẹ hiḷigedo tạ digio dege, fuse sosouwedo laionye tại̱ sagại̱ degema mei degeimo͡u, dibie dioyosi kege fufuoumo͡u du.

4 Ạ dibie dioyosi kẹ̱ fufuei kahạ tobou kẹ̱ mạ kuguoko͡u nalalạmo͡u degeiye, kẹno͡u si hebenito͡u ge tạ uwo ta ko͡u gue tobo͡u mo͡u du, tạ dibie kediạ tobou kẹme nalạda. Nạ fịyeno͡u tawa.

5 Kegemo͡u, ạ ẹsol o, tọ̱ dawalabo͡u mihịbo͡u koko͡u tafalamo͡u dugu kahạ, ẹ dobogo͡u dele kẹ̱ hebenito͡u fogumo͡u dugu.

6 Ẹsol o kahạ Godi yo͡u kegeno͡u daladi kahạ hụya kẹ̱ makamạmo͡u ko͡u gue tobou, agudiobo͡u ẹ bimạibo͡u, sa sibigẹbo͡u ẹ bimạibo͡u, tọ̱ dawalabo͡u ẹ bimạibo͡u, olo͡u fẹi̱ milo͡u gai o kahạ hụya kẹ̱ uwage sawisieibe tamạ degeladi. Godihạge ta dia dalale mei. Meido.

7 Damalẹdo, ẹsol o dio kahạ ẹ kibi haguisouba, Godihạ degeleyodei tạ mogogou dala kẹ̱ tamạ degele. Egẹi, Godihạ ẹ dabai degele idi o kediạmoko͡u ko͡u tobo͡u mo͡u haguei sagại̱ kẹno͡u tefele tamạ degele. Damalẹdo, habage-degele-duguo-tobolo͡u-idi-o kediạ tobolo͡u idi sagại̱ kẹno͡u tefele tamạ degele.

8 Ạ tạ uwo hebenito͡u ge tobo͡u mo͡u du kahạ ạmoko͡u haba, ẹsol o, tọ̱ dawalabo͡u mihịbo͡u koko͡u tafala kahạ dobogo͡uko͡u kuguo haguạmại̱ dala kẹ̱ nạ ile mo͡uyede tobo͡u mo͡u du.

9 Ą kę dulomou, tafęi teguomou, ęsol o kokou ną kuguo
kę ąmokou nęyede tobou mou, ęsol o kahą ąmokou tobou,
ną kuguo kou malą ną. Nǫǫubabe, kule nąi sebe sągąi
duguloye, kęnou si nąme gua gaga degeleyode tobou mou
du.
10 Kege tobou mou, ą kuguo kę malą nąi. Kou kule nąi
sebe sągąi duguye, kęnou si gua gaga hiyedo dugu.
11 Kegemou, ęsol o taye ąmokou tobou, ną habage tamą
degele kę, kolo ęsofęi ęsofęi o sasąibou, sa sa olou fęi o
sasąibou, tą ęsofęi ęsofęi o sasąibou, sa sa olou fęi dia
dalaguadi hiye obou olou fęi kediąmokou tobou yede tobou.

11

O bolǫǫ kędilie Godihą tą hehegiei

1 Kegemou, ęsol o tae tefegadi biya ta ąmokou nelęmou,
ną ile, Godihą mosǫ hiyebou, Godihą dou mosǫbou de
tefegamaba, o sasąi olou fęi, kile dihǫ bagą tobolou idi
kediąne hǫ souyede tobou.
2 Kęnou si Godihą mosǫ kekaimidube tefeda. Yobe, kelebe
Godikou damalęyodele ili mei o sasąi kedią kefele idi timou
kahą degeimou. O kedią haguasie, Godihą sa hiye kodu
fologaba suluguali, oguo olou fęi 42 kege mei degeiba, sa
kę olou fęi makoma mei degele.*
3 Godihą tobou, ą mą tą hehegiedi o bolǫǫ kędilie tobou
ba dilie solou do degedi yukuei kasągąi kę kąma ya, habage
tamą degele kahą tą kę hehegile iligi, sawisiei olou fęi 1,260
kege mei degele.
4 O bolǫǫ kędiliebe hebe oliv bolǫǫ kę sągąi, tabe diliebe
kamąi bolǫǫ, sa sibigę dia daladi Hiye O Godihą midihǫkou
tafalagua kę sągąi.
5 O taye dilie walaba degeibabe, dilie mogouduge douye
felęba wouba tolo ile. Kegei kahą, o koyohą dilie walaba
degeibabe, douye kege wouba tolo ile.
6 Godihą diliemokou dedęi hiyedo nęi kahą degeimou,
dilie Godihą tą habage tamą degele kę hehegili kelege, huęi
todi akogubabe, huęi tolo mei. Dilie dedęiye tǫ olou fęi
boholou ba, kafei degelenou. Dilie tagaiya kę dilie dedęiye,
hągi gehę gehę tamą degeba sa sibigę o sasąi olou fęi
makolonou.

* **11:2 11:2** Oguo 42 kege kęme sawisiei 1,260 kege. Sawisiei olou fęi 1,260 kege kęme sadebe olou fęi 3 kegebou, haba oguo 6 kegebou de. Daniel 7:25, 9:27, 12:7; Luk 21:24

7 Kegemo͡u, o bolọ͡u dilie Godiha̱ tạ hehegiema mei
degeiba, si̱ so, ulou sogodo yosibo͡u mei kodu daladi kaha̱
felẹba, diliebo͡u de biyolugi, dilie wouba tofigile ile.
8 Tofigieiba, dilie to͡u be sa hiye tạ makai Sodombo͡u
Isipbo͡u yodele idi kaha̱ aliko͡u tilaguale. Sa hiye kẹme dilie
Hiye O hebe fufuguoma̱iko͡u ikoke degele i sa kẹ.
9 Dilie to͡u kẹme tilaguaba sawisiei kamadiabo͡u haba
sawisiei ta tolo͡u ile agali duwo kegebo͡u kelege o sasa̱i sụdo,
kolo ẹsofẹi ẹsofẹibo͡u, obiyei tano͡u tano͡u bo͡u, tạ ẹsofẹi
ẹsofẹi o sasa̱ibo͡u olo͡u fẹi kediạ dugulo ile. Duguoba, widale
akogulo ile.
10 Damalẹdo, sa sibigẹ o sasa̱i kediạ o bolọ͡u kẹdilie tofigiei
kẹ duguoba, hohọ hiyedo dege yotile, dio͡usie bi nẹiba
nẹiba dele ile. Yobe, habage-degele-duguo-tobo͡u di-o bolọ͡u
kẹdiliege diạmoko͡u hagi̱ nelẹ iligi tofigiei kaha̱ degeimo͡u.
11 Kẹno͡u si sawisiei kamadiabo͡u haba sawisiei ta tolo͡u
ile agali duwo kege kẹ mei degeimo͡u, Godiha̱ diliemoko͡u fi̱
gehẹ nẹimo͡u, dilie haguạ tofolo͡u imo͡u, o sasa̱i kediạ duguo
kesigiemo͡u guẹ hiyedo degele i.
12 Dilie haguạ tafalaguali, hebenito͡u ge tạ uwo ta hiḷigedo,
nele felẹmabeedeimo͡u dulo i. Kegemo͡u, ho o kediạ masele
dalaguamo͡u, dilie mabi timiya kẹ hebenito͡u fologai.
13 Kelegeno͡u gigima hiyedo hagulugi, sa ilo tano͡u ta
makoma, o sasa̱i olo͡u fẹi 7,000 kege woma mei degei. Haba
sa ilo olo͡u fẹi 9 kegebe bolọno͡u deleiguei. Kegeimo͡u, o sasa̱i
tofigili mei kediạ guẹ hiyedo degemo͡u, hebeni Godiha̱ hụ
hebele fogulo i.
14 Kegemo͡u, hagi̱ hiyedo sasamabe mei degei. Ni̱o͡u
tawaibo͡u. Hagi̱ komạbe hagualadi.

Ẹsol o dio kaha̱ ẹ kibi haguisai

15 Ẹsol o dio kaha̱ ẹ kibi haguisoumo͡u, ạ hebenito͡u ge tạ
uwo hiḷigedo ko͡u gue tobolo͡u imo͡u du,
Sa sibigẹ dia daladi o bolọ͡u kẹdiliebe di Hiye Obo͡u, yo͡u
makai o Kelesubo͡u dilie. Diliebe Hiye O degele i.
Di Hiye Oha̱ sa sa olo͡u fẹi tofousogo tofousogo kegeno͡u dia
dalale.
16 Kege tobolo͡u imo͡u, odo olo͡u fẹi 24 kege, die duwodi
koto͡u, Godiha̱ dihi̱le koko͡u duwoguadi kediạ yubu sugulo
fiya, miye duwoguali, Godiko͡u ko͡u gue dihọ bagạ tobolo͡u i,
17 Hiye O Godi, nẹ nelẹbe hiyedo folodo.

Nąme afudo no͡u kegeno͡u delei, ifine no͡u kegeno͡u dala.
Ei nąmoko͡u bolofe̱iyodili.
Yobe, nę nelębe hiyedo. Nąme sa sibigę olo͡u fe̱i dia daladi Hiye O degei kahą.
18 Sa sa o sasa̱i, nąmoko͡u damalęyodele ili mei kedią gofo͡u degele idiye, kęno͡u si nę gofo͡ube tamą degeli kehę.
Ną tofigiei o sasa̱i kedią tą salebe hafe̱i degei kuhę.
Nąge nę dabai degele idi o kediąmoko͡u hebe bolǫdo kę nęmo͡u ile. O kediąme habage-degele-duguo-tobolo͡u-idi-o kedią.
Damalędo, nę o sasa̱i nąmoko͡u guę degemo͡u, nę hayedu dalaguadi kediąme ilo kelebe hǫbo͡u, ilo kelebe hǫbo͡u meiye, kęno͡u si ną nę o sasa̱i olo͡u fe̱i kediąmoko͡u hebe bolǫdo kę nelę.
Haba o sa sibigę o sasa̱i wodi kediąmoko͡u be ną hebe kasaga̱i kę nelę.
19 Ą odo olo͡u fe̱i 24 kege kedią kege tobo͡u ma mei degeimo͡u, ęsol o taye Godihą mosǫ, hebenito͡u duwo kahą a kę so͡umo͡u, Godihą mogo degedi bokisi kę tamą degeimo͡u, dibie biligile nǫǫmo͡u fufuale uwo hiyedo degeimo͡u du. Gigimane hagumo͡u, bilie hue̱ine, igi są degei kę hue̱i todi saga̱i kege migi.

Yesuhą Tamąbo͡u ę soso͡u bo͡u olo͡u fe̱i makoma mei degei

(Tą Hiye 12–20)

12

Jonhą sasa̱i tabo͡u bei kagasio͡u bo͡u de dugu

1 Ą midihǫ gehę ta agudileto͡u ge tamą degeimo͡u dugube, sasa̱i tabe asǫ yukuei baga ka̱i dugu, oguobe ę abogo͡u hayedu dalamo͡u dugu. Kuidihǫ olo͡u fe̱i 12 kege heti baga ę widileto͡u ka̱i dalamo͡u dugu.
2 Sasa̱i kęme dihi guoko͡u dalali, dihi malą feląmo͡u go͡u gǫǫmo͡u du.
3 Kegema haba midihǫ gehę ta agudileto͡u tamą degeimo͡u dugube, bei kagasio͡u hiyedo, we̱i degei kahą dalamo͡u dugu. Bei kagasio͡u kahą ę widiobe go͡u lu olo͡u fe̱i dioyosi kege. Ę widio tano͡u tano͡u koto͡u be ikoke olo͡u fe̱i 10 kege kębo͡u, hiye o kedią hetibo͡u de ka̱i dalaguamo͡u dugu.

4 Ą dugube, bei kagasiou kahą ę suwaye agudio figi
ilokou kuidihǫ olou feido kę sa sibigę kuokou kogosoumou
dugu. Kuidihǫbe agudiletou olou fei kamadia kege kefeguo
dogoguomou, kefei bolǫubе tou dalamou kefei tabe olou
feido sa sibigękou fiyasigei.

Kegemou, bei kagasiou kahąge sasai kahą dihi malą
feleiba, wala nalęyodemamou ę midihǫkou dia tefelei.

5 Sasai kahą o dihi malą feleimou, ęsol o tahą dihi kę
figąmou, Godihą duwodi bolǫdo kotou felei. O dihi kęme
hiye degeibabe, ę biya gofo□udo kę tolou ba, sa sa o sasai
wolou dalale.

6 Dihi malą fogou imou, sasai kę hebe mei mihinou sa
Godihą sasai kę sawisiei olou fei 1,260 kege kę kokou dalaba
ę dia dalaleyodema timou milou gai kokou kama fou.

7 Kegemou, hebenitou ge, ęsol o Maikelhą ę mogobou dią
bei kagasiou bou ę ęsol obou de biyolugi,

8 bei kagasiou bou diąme nelę mei kahą degemou, diąme
biyadi tefei mei. Kegeimou diąme hebenikou timou kę tou
fogou le i.

9 Ęsol o Maikelhą ę mogobou dią bei kagasiou bou ę ęsol
o kediąbou de biyolugi gaba tofogou mou, hebesoumou, sa
sibigę kuokou fiyasigei. Bei kagasiou kahą ę hǫbe Tamą.
Afu yo□u kegenou delei, ifine kegenou dala. Ogou ga tobou
di o, sa sibigę o sasai kediąmokou midihǫ kasagai milou gadi
kę hehegiedi o.

10 Kegemou, ą tą uwo ta hebenitou ge kou gue tobou mou
du,
Ifibe di Godihą di mamǫǫ dala.
Godihą ę nelę hiye kęme tamą degemou, di wolou daladi O
Hiyedo dala.
Godihą makai o Kelesu ęne hǫbou nelębou hiyedo kę
maląmou, di wolou dala.
Yobe, di mogo dią tą sadi o Tamą, ęme ęsol o Maikelhą
hebele mugumou sa sibigę kuokou fiyei kahą
degeimou.
Agalibou huliąmebou ęge Godihą dihile kokou tafalali, di
mogo dią tą samou haguabe demou, ęme ęsol o kedią
sa sibigękou hebele mugumou fiyei.
11 Di mogo diąge sa sibigę kuokou tafalagualebe defei tagale
idiyo mei.
Dią Wai Sipsip Wili kahą kafeibou,

Godihą tą dią hehegie tobolo͡u idi kębo͡u de fimąmo͡u be,
tofigile kęme ta guę degele idiyo mei.
Kegeimo͡u, dią ile, Tamąbo͡u de biyolugi, dią gaba tofou.
12 Kegei kahą degemo͡u,
hebeniko͡u tafalagua, nįme hohǫbo͡u ma.
Sa sibigębo͡u tǫ dawalabo͡u koko͡u tafalagua, nįme nįo͡u tawaibo͡u,
Tamąbe kele mulǫmo͡u, nįmoko͡u gofo͡u hiyedo dege dala,
ęme asǫ dihǫ tou degefęi dalale kę tewe kahą degemo͡u.
13 Bei kagasio͡u kahą ęse sa sibigę kuoko͡u hebele mugulo
idade tawalemo͡u, sasąi, o dihi malą felęi kę makolamo͡u
sesele siei.
14 Sesele sumo͡u, ęsol o tahą sasąi koko͡u sio mo͡u si hiyedo
kahą tifigiya bolǫu nęi, ę hebe mei mihįno͡u sa koko͡u fulo͡u
iba, dią dia dalaguali, sadebe olo͡u fęi kamadia kegebo͡u,
haba oguo waląiyosi kegebo͡u de mei degeyedemamo͡u. Sa
kęme ahudo sa, bei kagasio͡u hą ile sagąi mei sa koko͡u fogo͡u
iyadomo͡u.
15 Kegemo͡u, bei kagasio͡u hą mogouduge huęi hiyedo
tǫ giho͡udi sagąi kęno͡u tefele felęi, giho͡uma sasąi kę
woyadomo͡u.
16 Tǫ gihǫu kahą ę sesele imo͡u, mihįyeno͡u ę dogo͡u
guo, mihį yo͡uno͡u a so͡ugo͡u mo͡u, huęi, bei kagasio͡u hą
mogouduge felęi kę mihį dulemo͡u mulǫgi mei degei.
17 Tǫ kę giho͡uma mei degeimo͡u, bei kagasio͡u hą ęmoko͡u
gofo͡u hiyedo degemo͡u, sasąi kahą sisigǫ ilo kediąbo͡u de
biyalamo͡u i. Sisigǫ kęme Godihą tą dią dumabeedei kębo͡u,
haba Yesuhą tąbo͡u de tolo͡u suluguadi o sasąi kę.
18 Kegemo͡u, bei kagasio͡u kęme ile, tǫ hiyedo ko koko͡u
tefelei.

13

Kolǫkuabo͡u sį so gofo͡udobo͡u dilie felęgai

1 Kegemo͡u ą kolǫkua ta tǫ hiye komo͡u ge felęimo͡u dugu.
Kolǫkua kahą ę widiobe olo͡u fęi dioyosi kege. Ę widio tano͡u
tano͡u koko͡u be ikoke 10 kege dalagua. Haba ikoke tano͡u
tano͡u koko͡u be hiye o kedią hetibo͡u no͡u dala. Ę widio olo͡u
fęi dioyosi kege koko͡u be hǫ nalągaibo͡u no͡u dalamo͡u dugu.
Hǫ nalągai kahą ę sibigębe Godi huyafęi degedi hǫ.
2 Kolǫkua ą dugu kęme fuse hiyedo ta lepat-yodele idi
kę sagąi kegei. Ę abogo͡ube hiyedo, dibi so hiyedo bea

abogo͡u sagại kegei. Ẹ mogoune hiyedo, fuse sosouwedo laion kediạ mogou sagại kegei, mẹ gofo͡udo. Bei kagasio͡u hạge yo͡u ẹ nelẹ kẹ kolụkua kokoo͡u nẹi. Haba, yo͡u ẹ hụ hiyedo kẹbo͡u, yo͡u ẹ timo͡u kẹbo͡u dene kolụkua kokoo͡u nẹi, ẹge sa sibigẹ o sasại wolo͡u dalayadomo͡u.

3 Kolụkua kahạ widio tano͡u ta kokoo͡u be, obe woma fogou dolouboo͡u dalamo͡u dugu. Sa sibigẹ o sasại olo͡u fẹi kediạne duguo kesigiemo͡u ẹ sesele yai.

4 O sasại kediạ kolụkua kẹ sesele ya, bei kagasio͡u koo͡u yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạ tobolo͡u idi, bei kagasio͡u hạge kolụkua kokoo͡u hụ hiyedo nẹi kahạ degeimo͡u. Haba kolụkua kokoo͡u ne yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạmo͡u, kolụkua ẹne hụ hiyedo folodo, o tae gabama folo sagại mei. O tahạ ẹbo͡u de biyale sagại meiyode tobolo͡u idi.

5 Kegemo͡u, Godihạ gule duguo fogo͡u mo͡u, kolụkua kahạ yo͡u ẹ hụ kẹno͡u hebele foguomo͡u, Godihạ hụ kẹ huyafẹi dege dalali, oguo olo͡u fẹi 42 kege mei degei.

6 Damalẹdo, kolụkua kahạge Godibo͡u, Godihạ hụbo͡u, Godihạ sa hebenibo͡u, hebenito͡u dalagua kediạbo͡u de huyafẹi degelamo͡u tobo͡u mo͡u i.

7 Godihạ kẹ duguo fogo͡u mo͡u, kolụkua kẹ nelẹ hiyedo mọụ, Godihạ o sasạibo͡u de biyolugi woma mei degeyadomo͡u. Haba ẹ obiyei tano͡u tano͡u o sasạibo͡u, kolo ẹsofẹi ẹsofẹi o sasạibo͡u, tạ ẹsofẹi ẹsofẹi o sasạibo͡u, sa sa olo͡u fẹi o sasạibo͡u de wo͡u ma dalayadomo͡u hụ hiyedo kẹ nẹi.

8 Godihạ sa sibigẹbo͡u agudiobo͡u milo͡u li mei kelege, o sasại die hụ Fịhạ Kuguoko͡u nalại dala mei kediạme kolụkua kokoo͡u yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạ tobolo͡u ile. Fịhạ Kuguo kẹme Wai Sipsip Wili, oe woumo͡u tolo i o kahạ ẹ kuguo.

9 O koyo nạ kihiyọụbo͡u debabe defẹido du.

10 Godihạ o didiọ degeyedema makai debabe, o kẹme didiọ degele.
O awekiye wouba toloyodema makai debabe, o kẹme awekiye wouba tolo ile.
Kege degegoubabe, Godihạ o sasại di nelẹdo dege dalaguali, di damalẹyodei kẹ defẹido to͡u me.

11 Kegemo͡u, ạ sị so gofo͡udo ta mihị dulemo͡u ge tamạ degeimo͡u dugu. Sị so gofo͡udo kahạ ẹ widioko͡u ikoke

bolọụ kege kẹme wai sipsip wili ikoke sagạiye dalamou dugu. Ẹ tạbe bei kagasiou hạ tạnou tefei.

12 Sị so kahạ mihị dulemou ge tamạ dege felẹmou, kolụkua kahạ dihịle kokou tefelei. Kolụkua kahạ sị so kokou nelẹ hiyedo kẹ nelẹmou tobou mou ile, sa sibigẹ o sasại kediạmokou tạe fạmou, nị kolụkua ẹ widiokou oe woma fogou doloubou kokou yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạ tobou mabeede tobou.

13 Sị so kahạ midihọ gehẹ gehẹ hiyedo milou gai. Ẹ degeiyene dou agudiletou ge migimou, o sasại olou fẹido kediạ dugulo i.

14 Godihạ duguo fogou mou, sị so kahạ hụ hiyedo malạmou, ogou gai tạ tobou mou be, sa sibigẹ o sasại kediạge ẹ tạbe damalẹdoyade tawale idi. Yobe, ẹ kolụkua dihịle kokou midihọ gehẹ gehẹ milou gadi kahạ degeimou. Ẹ sa sibigẹ o sasại kediạmokou, nị kolụkua, awekiye woumou tolo ilemou haguại kahạ, ẹ hụ kẹme nị hebele foguoba, igi kolụkua kẹ baga milou mabeede tobou.

15 Godihạ duguo fogou mou, sị so kahạ kolụkua baga milou igi kokou fị nẹi, igi kahạ tạ tobou ba, o koyo diạ igi kokou yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạ tobou ho fogou babe, fịbou igi kahạ degeiye, diạme tofigile.

16 Kegemou, sị so gofo□udo kahạ ẹ dabai degedi o kediạmokou tobou mou ya, o sasại olou fẹi tạe fisilemou maka ta magamou i, o sasại kediạ dobogo□u deleyabou, wodemeyabou maka magamou i. Hụbou obou, hụbou mei obou, selebou obou, sele mei obou, bose obou, dabai degedi obou olou fẹido maka kẹ magamou i.

17 Maka degegamamou, ẹ kou gue tobou, o sasại koyo diạ kolụkua kahạ hụ nalại kẹbou mei deba, haba ẹ hụ kahạ maka kẹbou mei debabe, o kahạ yogokou bi ta tiga molo□u mei, ha bi ta tiga nelẹ mei.

18 Di olou fẹi defẹido fimạme. O koyobe tewe o debabe, o kahạge kolụkua kahạ ẹ hụ maka kẹ defẹido so□uba, hụ kahạ sibigẹ kẹ tawame. Hụ maka kẹme o tahạ maka. Hụ kahạ makabe 666.

14

Wai Sipsip Wili kahạ o sasại kediạ dịẹ gehẹ ta feile i

1 Haba kegemou dugube, Wai Sipsip Wili kẹme bitọụ Saionkou tafalamou dugu. O sasại 144,000 kege, Wai Sipsip

Wili kahạ hụbo͡u ẹ Aye Godihạ hụbo͡u de die wodemeko͡u nalạga i dala kediạme ẹbo͡u de dalaguamo͡u dugu.

2 A̱ kẹ duguomo͡u tafalali dube, uwo ta hebenito͡u ge hagumo͡u du. Uwo kẹme tọ si̱ hiyedo kahạ uwo sagai̱ kegeimo͡u du, dibie uwo sagai̱ kegei du. Uwo ạ dube gita sụdo wala ili uwo sagai̱ kegei du.

3 Kegemo͡u, o sasai̱ kediạge Hiye Ohạ duwodi midihọko͡u bo͡u, fi̱bo͡u bi dosọ͡u yosi kegebo͡u, haba odo olo͡u fẹi̱ 24 kegebo͡u kediạ dihi̱le koko͡u tafalaguali, diẹ gehẹ ta feile i. Diẹ kẹme o tae ta tawale sagai̱ mei. O sasai̱ 144,000 kege, Godihạ sa sibigẹ kuoko͡u ge mamọụ kediạno͡u si diẹ kẹ tawalemo͡u feile i.

4 O kediạme sasai̱ hiyou suluguadiyo mei. Die duledu sibigi ta dala mei, Godihạ dihi̱le koko͡u dọụdono͡u dalaguadi. Diạme Wai Sipsip Wili kahạ sulu kẹno͡u sesele suluguadi. O sasai̱ kediạme bi yomogo͡u do, Godihạ Wai Sipsip Wilibo͡u dilie biyodemamo͡u mamọụ.

5 Diạme ogo͡u gadi o sasai̱ mei. Die duledube sibigi ta dala mei.

Ẹsol o kamadia kege kediạ egei tobolo͡u i

6 Kegemo͡u, ạ dugube, ẹsol o ta agudiletọ͡u fulọ͡u sumọ͡u dugu. Ẹsol o kẹme egei hehegie siadi o. Ẹ Godihạ tạ bolofẹi̱, yo□u kegenọ͡u dalale kẹ, sa sa olọ͡u fẹi̱ o sasai̱bo͡u, obiyei tano͡u tano͡u o sasai̱bo͡u, tạ ẹsofẹi̱ ẹsofẹi̱ tobou o sasai̱bo͡u, kolo ẹsofẹi̱ ẹsofẹi̱ o sasai̱bo͡u kediạmoko͡u hehegie siadi.

7 Ẹsol o kahạ hili̱gedo ko͡u gue tobo͡u mọ͡u du, Godiko͡u guẹ degeba, ẹ hayedu dalali, ẹ hụ hebele foguma, ẹ tạ salebe hafẹi̱ degeli kahạ degeimọ͡u. Agudiobọ͡u, sa sibigẹbọ͡u, tọ dawalabọ͡u, tọ soubọ͡u olọ͡u fẹi̱ milọ͡u gai o kokọ͡u ni̱ yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạ tobọ͡u mabeede tobou.

8 Kegemọ͡u, ẹsol o sasama kahạne hagua tobou, sa hiyedo Babilonko͡u be, mosọ olọ͡u fẹi̱ biligilemạ fiyasigei. Sa kahạge ẹ sasai̱ hiyou degedi midihọ kẹ sa sa o sasai̱ olọ͡u fẹi̱ kediạmoko͡u hehegieimọ͡u, diạme tigi kolo hueẹi̱ gofo□udo namạ fi̱ totọ͡u degedi sagai̱ kẹno͡u tefele idi.

9 Kegemọ͡u, ẹsol o komạ kahạne ẹ mogo dilie sesele hagua, hili̱gedo tobou, o koyohạ kolụkuabọ͡u, haba ẹ baga milou igi kokọ͡u bọ͡u yubu sugulo fiya duwoli dihọ bagạ tobọ͡u di deba, haba ẹ maka kẹ dobogo□u deleyabọ͡u, wodemeyabọ͡u kẹ mọụ dalababe,

10 Godihạ tigi kolo huẹi gofo͡ udo kẹ do͡u la, o koko͡u
nelẹba nạyede tobolo͡u. Damalẹdo, Godihạ kopeko͡u ẹ
gofo͡u hiyedo so͡u gu amạmại kẹ nẹiba, ẹ hagi hiyedo
dugulo. Godihạ ẹsol o kediạbo͡u, Wai Sipsip Wilibo͡u, die
dihịle koko͡u ge doubo͡u, kasele igi difi hiyedo kahạ nọụba,
do hiyedo dugulo.
11 O sasại kolụkua koko͡u yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ
bagạ tobolo͡u idi kediạme douye nọụba, dou dahại hiyedo kẹ
folobe ta mei degele mei, yo͡u kege folono͡u dalale. O sasại
kolụkua baga milou igi koko͡u dihọ bagạ tobolo͡u idibo͡u,
ẹ maka kẹ mọụ dalaguabo͡u kediạne kegeino͡u dugulo ile.
Damalẹdo, agalibo͡u huliạmebo͡u kegeno͡u dalale. Do hiyedo
dugulo ile. Ta misiholo mei.
12 Kege degegoubabe, Godihạ o sasại dibe nelẹdo dege
tafalaguali, di damalẹyodei kẹ defẹido to͡u me, dibe Yesuko͡u
damalẹyodemamo͡u, Godihạ nị dumabeedei kẹ dulo sesele
idi kahạ degemo͡u.
13 Kegemo͡u, ạ tạ uwo ta hebenito͡u ge ạmoko͡u ko͡u
gue tobo͡u mo͡u du, nạ ko͡u gue nalạ, o sasại Hiye Oko͡u
damalẹyodei dalaguali tofigile ile kediạme hohọbolo͡u ile.
Ifi yoma habage kẹ ilebe yo͡u kegeno͡u dalaguale. Duo
Bolofẹihạne ko͡u gue tobou, o sasại kediạ dabai hiyedo
degele idi, kẹme mei degema, misiholo duwoguale, yobe
midihọ bolofẹi diạ milo͡u ga idi kẹme diạbo͡u de ili kahạ
degemo͡u.

Sa sibigẹ ko͡umahạ nalẹ suwi degei kẹ molo͡u sawisiei

14 Kegemo͡u, ạ dugube, mabi fọ degei kẹ dugu. O ta mabi
koto͡u duwei kẹme O Kediạ Dihi* sagại kahạ duwomo͡u dugu.
Ẹ widileto͡u be hiye o kediạ heti, sele igi golye milo͡u gai kẹ
muguomo͡u, ẹ dobogo͡uye aweki tafạdo ta tolo͡u duwomo͡u
dugu.
15 Ạ kẹ duguo masele tafalamo͡u, ẹsol o ta Godihạ
mosọduge migile tamạko͡u tafalali, mabi tageto͡u duwo o
koko͡u hiligedo ko͡u gue tobou, sa sibigẹko͡u nalẹ olo͡u fẹibe
suwi degei kahạ degeimo͡u, nạ nẹ aweki malạba olo͡u fẹido
kege diafigiyede tobo͡u mo͡u du.
16 Kege tobo͡u mo͡u, o mabi tageto͡u duwo kahạ ẹ aweki
tolo͡u, sa sibigẹko͡u balẹ mulọmo͡u, nalẹ suwi degei kẹ olo͡u
fẹido kege diafigi.

---

* **14:14 14:14** Daniel 7:13

17 Kegemo͡u, ą ẹsol o tane Godihą mosọ, hebenito͡u duwo
koduge migile tamąko͡u tafalamo͡u dugube, aweki tafą degei
kẹ tolo͡u tafalamo͡u dugu.
18 Aweki tolo͡u tafalamo͡u, ẹsol o ta Godihą dou mosọ kẹ
to͡u fogo͡u haguei. Ẹsol o kẹme dou dia daladi o. Ẹ hagua,
ẹsol o aweki tafą degei tolo͡u tafala koko͡u hiḷigedo tobou,
sa sibigẹko͡u be, hebe kolo olo͡u fẹḭ kẹme suwi degei dala
kahą degeimo͡u, ną ile, nẹ aweki tafą degei kahą diafigiyede
tobou.
19 Kege tobo͡u mo͡u, ẹsol o kahą ẹ aweki tolo͡u, sa
sibigẹko͡u balẹ muḷomo͡u, hebe kolo suwi degei kẹ diafigima
kefeguomo͡u, mihḭ dai kodu hebesai kẹ obe koto͡u tofo͡u
tofolo͡u i dugu. Kẹ degei kahą sibigẹ kẹme Godihą gofo͡ube
hiyedoyode hegi.
20 Mihḭ dai kẹme sa hiye kahą haguḷeko͡u dala kodu
hebesama tofo͡u tofolo͡u imo͡u, kafei hiyedo folo, tọ gihọṵ
sagą̱ḭ kahąno͡u iligi, sa ahudo, kilomita olo͡u fẹḭ 300 kege
gogu. Kafei kahą hilọ foulugi, o widiobo͡u de tefele fogou.

15

Ẹsol o kedią hagḭ olo͡u fẹḭ dioyosi kege to͡u ma tafalagua

1 Kegemo͡u, ą hebenito͡u midihọ gehẹ ta tamą degeimo͡u
duguo kesigi. Ẹsol o dioyosi kege kedią hagḭ hiyedo dioyosi
kege to͡u ma tafalaguamo͡u dugu. Hagḭ dioyosi kege kẹme
uwagedo, sa sibigẹ o sasą̱ḭ kedią duguma mei degeibabe,
Godihą ẹ gofo͡une olo͡u fẹḭ mei degele.
2 Kegemo͡u, ą haba tọ dawala, galase hohọ sagą̱ḭ komo͡u
dou sagą̱ḭ wobo͡u mo͡u dugu. O sasą̱ḭne gita, Godihą
diąmoko͡u nẹḭ kẹ to͡u ma, dawala biyą koko͡u tafalaguamo͡u
dugu. O sasą̱ḭ kediąme koḷukuabe gabama felei. Ẹ baga
milou igi koko͡u be ta dihọ bagą tobolo͡u idiyo mei. Ẹ hṵ
kahą maka nalą̱ḭ kẹne die to͡u guebo͡u ta dala mei.
3 Dią tafalaguali, Wai Sipsip Wili kahą diẹ, Godihą dabai
degedi o Moseshą afu ko͡u gue fei kẹ feile imo͡u du,
Hiye O Godi, nẹ nelẹbe hiyedo folodo.
Ną dabai hiyedo degegoumo͡u be, ei duguomo͡u kesigile idi.
Nąme sa sa o sasą̱ḭ kedią wolo͡u daladi o.
Nẹ midihọ olo͡u fẹḭbe dọṵdono͡u, damalẹdono͡u.
Tą ną tobo͡u dibe, damalẹdo tą kẹno͡u tobo͡u di.
4 Godi nąme tano͡u fẹḭ, nąno͡u si bolọdo.

O sasại olou feị nạmokou guẹ degeba, nẹ hayedu dalali, nẹ hụ hebele fogulo ile.

Sa sa olou feị o sasại kediạ nạmokou haguasie, yubu sugulo fiya duwoguali, dihọ bagạ tobolou ile.

Yobe, midihọ dọụdo, nạ milou gadi kẹme tamạ degei kahạ degeimou.

5 Kegemou, ạ kuolou mosọ, hebenitou ge Godihạ falai mosọdu dala kahạ a kẹme so□ugou mou dugu.

6 A so□ugou mou, ạ ẹsol o dioyosi kege kediạ hagị hiyedo dioyosi kege kẹ tou ma haguasie tamạkou tafalaguamou dugu. Yukuei fọ degele i kạ i kẹ, fiyati sele igi golye milou kahạ tufọguo kạma tafalaguamou dugu.

7 Ẹsol o dioyosi kege kediạ tafalaguamou, fịbou bi dosou yosi duo kile tanou tahạge Godihạ gofo□u hiyedo kẹ meleki, sele igi golye milou dioyosi kege kokou sai kẹ mo□uma nẹmou i. Godi ẹme yo□u kegenou daladibe, ta mei degele mei.

8 Meleki kẹ nẹmou imou, Godihạ ẹ hohọbou ẹ nelẹbou kẹme dou dahại sagại kegei kahạ Godihạ mosọdu amạma dalamou, o tae ta Godihạ mosọ kodu folo sagại kegeli mei. Kẹme kegenou dalali, ẹsol o dioyosi kege kediạ hagị dioyosi kege kẹ olou feị sa sibigẹkou bohou sama mei degeibasi.

16

Ẹsol o kediạ Godihạ gofo□u, meleki dioyosi kege sai kẹ sa sibigẹkou bohou sa i

1 Kegemou, ạ tạ uwo ta, Godihạ mosọduge ẹsol o dioyosi kege kediạmokou hiịgedo kou gue tobou mou du, nị ile, Godihạ gofo□u, meleki dioyosi kege sai kẹ, sa sibigẹkou bohou samabeede tobou mou du.

2 Kegemou, ẹsol o sasafeị kahạ ile, ẹ meleki kẹ sa sibigẹkou boholou mugumou, o sasại, kolụkua kahạ maka kẹ mọụ dalaguabou, haba kolụkua baga milou igi kokou dihọ bagạ tobolou idi kediạbou olou feị kediạme dobodo hiyedo dugulo i.

3 Kegemou, ẹsol o sasama kahạ ile, ẹ meleki kẹ tọ dawalakou boholou mugumou, dawala kẹme o tei aiyou sagại degeimou, gali dawalakou dalaguadi kẹ olou feịdo tofigile i.

4 Kegemo͡u, ẹsol o komạ kahạ ile, ẹ meleki kẹ tọdoyabo͡u,
huẹi souyabo͡u koko͡u boholo͡u mugumo͡u, olo͡u fẹi kafeino͡u
degei.
5 Meleki komạ kẹ boholo͡u muguomo͡u, tọ olo͡u fẹi dia
daladi ẹsol o kahạ ko͡u gue tobo͡u mo͡u du,
Nạme Godi, nạ afudo no͡u kege delei, ifine dala kuhẹ.
Nẹ midihọbe bolọdono͡u.
Hebe kasagại, nạ sa sibigẹ o sasại kediạmoko͡u nelẹyodei
kẹme dọụdo,
die midihọ kasagại milo͡u ga idi kẹno͡u tefeleba nelẹ.
6 Damalẹdo, sa sibigẹ o sasại kediạge nẹ o sasạibo͡u, habage-
degele-duguo-tobolo͡u-idi-obo͡u kediạ wala imo͡u, die
kafei migi kahạ degeimo͡u, nạ degeiye diạme huẹi
olo͡u fẹi mei degema, kafei kẹno͡u nạmabadomo͡u
degei dala kehẹ.
7 Ạ haba Godihạ dou mosọ kahạ ko͡u gue tọụmo͡u du,
Damalẹdo, Hiye O Godi, nẹ nelẹbe hiyedo folodo.
Nạge o sasạibe file duguomo͡u, damalẹdo, dọụdo koko͡u no͡u
tạ sadi.
8 Kegemo͡u, ẹsol o doso͡u kahạ ile, ẹ meleki kẹ asọ tageto͡u
boholo͡u mugumo͡u, Godihạ asọko͡u nelẹ nẹimo͡u, difi hiyedo,
dou difi sagại degei. O sasại ẹ difiye siyadomo͡u.
9 O sasại asọ difi hiyedo kahạ simo͡u, diạge Godiko͡u tạ bo͡u
baga tobolo͡u i, ẹ degeiye do hiyedo dugulo iliyodemamo͡u.
Kẹno͡u si fị boholo͡u ili mei, Godiko͡u hohọbolo͡u be dafa i.
10 Kegemo͡u, ẹsol o hou kahạ ile, ẹ meleki kẹ kolụkua kahạ
duwodi koko͡u boholo͡u mugumo͡u, ẹ sa kẹ olo͡u fẹi nugugu.
Sa nugugumo͡u, o sasại ẹ sa kile dalaguadi kediạ hagị hiyedo
duguomo͡u, dio͡usie dio͡u die i mẹye kagile i.
11 Hagị hiyedo kẹ duguo dalaguali, Godi hebenito͡u daladi
koko͡u tạ bo͡u baga tobolo͡u i, dobodo sụdo kahạ do hiyedo
duguomo͡u. Kẹno͡u si, die midihọ kasagại milo͡u gadi kẹme
ta to͡u fogo͡u mo͡u, fị boholo͡u ili mei.
12 Kegemo͡u, ẹsol o walại kahạ ile, ẹ meleki kẹ tọ hiye
Yufretisko͡u boholo͡u mugumo͡u, tọ kẹ olo͡u fẹi haga fiyei.
Kegemo͡u, biyadi o asọ hagulako͡u dalaguadi kediạ haguasile
a kẹ so͡ugou.
13 Ạ haba kegemo͡u dugube, duo kasagại olo͡u fẹi kamadia
kege, sai baga felẹgoumo͡u dugu. Sai tabe bei kagasio͡u hạ

mogouduge feleị. Tabe kolụkuahạ mogouduge feleị. Tabe ogo͡u gai egei tobo͡u di hiye ohạ* ẹ mogouduge feleị.

14 Sai bagai kediạme duo kasagạido, midihọ gehẹ gehẹ kẹ
milo͡u ga idi. Diạ ya, sa sa olo͡u feị suluguali, sa sibigẹ hiye
o kediạ die biyadi o kediạ mo͡uma haguasie kefeguoba,
uwage sawisiei kelege Godi, ẹ nelẹbe hiyedo folodo, ẹbo͡u
de biyamabeedema haguasie kefegulo ile.

15 Nị duma, ạ hagualebe, nị ta tawale mei. Ạ nịmoko͡u
hagualebe hiyou mo͡udi oye haguadi sagạị kẹno͡u tefele
haguale. O koyo nạ tiadiyo mei, nẹ yukuei kạị digima,
hafẹịdo dege dogoguo dalababe, nạme hohọbolo͡u no͡u.
Yobe, nạme o dihịle koko͡u bese sidifi degele mei kahạ
degemo͡u.

16 Kegemo͡u, duo kasagạị kediạge hiye o kediạ wo͡u ma
haguasiemo͡u, Hibru tạe sa Armagedon-yodele idi koko͡u
kefegulo i.

17 Kegemo͡u, ẹsol o dio kahạ ile, ẹ meleki kẹ agudileto͡u
boholo͡u filọụmo͡u, tạ uwo ta, Godihạ mosọ, yo͡u duwodi
bolọdo koduge hiịgedo, mạ dabaibe mei degeiyode tobo͡u
mo͡u du.

18 Tạ uwo kẹ tobo͡u mo͡u, dibie biligile nọụmo͡u fufuale
uwo hiyedo degei. Haba gigima hiyedo folodo haguei. Ko͡u
guai o kediạne gigima hiyedo kegei ta dugulo ili mei.

19 Sa hiyedo Babilon bafolo͡u mo͡u, olo͡u feị kamadia degei.
Sa sa hiyedo olo͡u feịne, mosọ olo͡u feị biligisema mei degei.
Damalẹdo, midihọ kasagạị, sa hiye Babilon o sasạị kediạ
milo͡u ga idi kẹme Godihạge ta toto͡u degeli mei, ẹ kope
gofo͡u hiyedo kahạ amạmạị kẹ sa kẹ tie o sasạị kediạmoko͡u
neịmo͡u nalạ i.

20 Gigima hiyedo kẹ hagumo͡u, tọ tibibo͡u bitọụbo͡u olo͡u
feịdo mei degele i.

21 Bilie hueịne, hueị todi sagạị kẹno͡u tefele migi. Bilie
hueị kẹme kasagạido, bogo sagạị degei kahạ agudileto͡u
ge fiyasigeimo͡u dugulo i. Bogo sạ degei kahạ hagị tano͡u
tano͡u be 50 kilo sagạị kege kẹme o hịyedo tahạ hagịno͡u
tefei. O sasạị kediạ tageto͡u fiyasigeimo͡u, diạ Godiko͡u bo͡u
baga tobolo͡u i, bogo sagạị degei kahạ diạ makolo imo͡u
duguomo͡u.

---

* **16:13 16:13** Ogo͡u gai egei tobo͡u di hiye o ẹme sị so gofo͡udo, Jonhạ mihị dulemo͡u ge feleịmo͡u dugu. Nạ Mogogou Tạ Hegi 13:11 huso͡u.

17

O hiyou hiyedo siadi sasại kẹ hebe kasagại mọụ

1 Ẹsol o dioyosi kege kediạ meleki dioyosi kege tou̅ ma tafalagua kediạ tanou̅ tahạ haguamou̅, ạmokou̅ da ileba, o hiyou hiyedo siadi sasại tọ sụdo kahạ tagetou̅ duwo kahạ ẹ midihọ kasagại milou̅ di kahạ hebe molo□u kẹ nạmokou̅ hegilamou̅ yode tobou.

2 Sa sa hiye o kediạge sasại kẹ hiyou degele idi.* Hụbou̅ mei o kediạne kegenou̅ degele imou̅ be, tigi kolo huẹi gofo□udo nạiye totou̅ degedi sagại kẹnou̅ tefele idi.

3 Kegemou̅, ạme Duo Bolofẹihạ mạ duledu nelẹdo degeimou̅, ẹsol o kahạ ạ wolou̅ ile, hebe mei mihịnou̅ sa kokou̅ folomou̅ dugube, sasại ta kolụkua tagetou̅ duwomou̅ dugu. Kolụkua kẹme wẹi degei. Ẹ tou̅ guebou̅ be hụ kasagại nalạgai sụdo dalaguamou̅ dugu. Hụ sụdo kẹme Godi huyafẹi degedi hụ. Kolụkua kahạ widiobe olou̅ fẹi dioyosi kege. Widio tanou̅ tanou̅ kokou̅ be ikoke olou̅ fẹi 10 kege dalaguamou̅ dugu.

4 Sasại kẹme yukuei wẹi degei bolọụ kege kạmou̅, ẹ similou hiyedo, sele igi golbou̅, igi bolọdo kuidihọ fai degei kẹbou̅, wẹ bolọdo, sele hiyedoye mọụ kẹbou̅ de kại dugu. Kope, sele igi golye milou kẹ ẹ dobogo□uye tolou̅ duwei. Kope kodu sai kẹme o hiyou siadi midihọ kasagại kẹbou̅, sibigibou̅ kahạnou̅ amạmại.

5 Sasại kahạ ẹ wodemekou̅ be hụ nalạgaibou̅. Nalại kahạ ẹ sibigẹbe mogogou dalaye, kẹnou̅ si nalại kẹme kou̅ gue nalạgai:

SA HIYEDO BABILON.
O HIYOU SIADI SASẠI OLOU̅FẸI KEDIẠ DIE ADIOU̅DO.
SA SIBIGẸKOU̅ MIDIHOU̅ KASAGẠI MILOU̅GADI KAHẠ OBOU̅.

6 Sasại kẹme Godihạ o sasại Yesukou̅ damalẹyodema Yesuhạ hụya kẹ egei tobolou̅ idi o sasại kediạ kafei nạmamou̅, fị totou̅ degei dalamou̅ dugu. Ạ sasại kẹ duguo kesigiemou̅ fị hiyedo mại.

7 Kegemou̅, ẹsol o kahạ ạmokou̅ kou̅ gue tobou, nạ kageimou̅ fị hiyedo mọụya? Kolụkua, ẹ widio olou̅ fẹi dioyosi kege tanou̅ tanou̅ kokou̅ ikoke olou̅ fẹi 10 kege

---

* **17:2 17:2** *Sasại kẹ hiyou degele idi* kahạ sibigẹbe kou̅ gue: O sasại Godi tou̅ fogou̅ mou̅, ogou̅ gai godi sesele yadi kediạme sasại hiyou siadi o sạ degei.

dalagua kębou͡, haba sasąi̱, ę tagetou͡ duwo kębou͡ dilie degei kahą sibigę kęme ą nąmokou͡ tobou͡ lamou͡.

8 Kolu̱kua, ną dugu kęme afu kou͡ delei, haba ifibe dala mei. Habagesi ę̱me ulou yosibou͡ mei kokou͡ ge felębа, dala demaba ise damalędo kuhe mei degele. O sasąi̱, sa sibigębou͡ agudiobou͡ milou͡ li mei kelege, Godihą die hu̱ Fi̱hą Kuguokou͡ nalągali mei dalagua kediąme kolu̱kua kę duguo kesigieba, fi̱ hiyedo maga ile. Yobe, ę̱me afu kou͡ delei, ifibe dala mei, habagesi tamą degele kahą degeimou͡.

9 Di olou͡ fę̱i̱ defę̱i̱do fimąme. O koyo ną tewe o debabe, ną kou͡ gue tawa, kolu̱kua ę widio olou͡ fę̱i̱ dioyosi kege kahą sibigębe bitǫu̱ olou͡ fę̱i̱ dioyosi kege. Sasąi̱ kęme bitǫu̱ dioyosi kege kokou͡ buboga siadi.*

10 Haba kolu̱kua ę widio olou͡ fę̱i̱ dioyosi kege kahą sibigę tabe sa kę dia daladi hiye o olou͡ fę̱i̱ dioyosi kege. Hiye o olou͡ fę̱i̱ houyosi kegebe mihi̱kou͡ fiyasigei. Tabe ifi kou͡ bou͡ gene kege dala. Hiye o tabe you, haguale dala. Ę̱ haguǫu̱babe, tofousogo dege tafalale mei, tǫu̱ degenou͡ fę̱i̱ dala dema mei degele.

11 Kolu̱kua afu kou͡ delei, haba ifibe dala mei. Ę̱me hiye o dioyosi kege kedią kou͡ tanou͡ ye, kę̱nou͡ si ę̱me hiye o dima kę dalale Ę̱me haguąba mihi̱kou͡ totonou͡ fę̱i̱ fiyaba mei degele.

12 Kolu̱kua kahą ę widio tanou͡ tanou͡ kotou͡, ikoke olou͡ fę̱i̱ 10 kege, ną dugu kęme hiye o olou͡ fę̱i̱ 10 kege, haba diąme die sa tanou͡ tanou͡ you malą ile dala. Kolu̱kua kahą hu̱ hiye mo□ubabe, o 10 kege kediąne hu̱ hiyedo malą ile, sa tanou͡ tanou͡ kę tǫu̱ degenou͡ fę̱i̱ dia dalaguale, asǫ dihǫ tanou͡ fę̱i̱ dalaguale.

13 Hiye o kediąge fi̱ tanou͡ degeba, kolu̱kua kahą hu̱nou͡ hebele foguo, ę hayedu dalaguali, eibe nę dabai degelamou͡ yode tobolou͡ ile.

14 Dią kegema ya, Wai Sipsip Wilibou͡, o sasąi̱ yo□u haguisoumou͡ dulo haguasieimou͡ makai kediąbou͡ de biyoubabe, dią ta gabama fologale meido. Yobe, Wai Sipsip Wili ę̱me gamani hiye o olou͡ fę̱i̱ kedią die Hiye O kahą degeimou͡. Damalędo, ę̱me hiye o olou͡ fę̱i̱ kedią die Hiye O.

15 Kegemou͡, ę̱sol o kahą ąmokou͡ haba tobou, tǫ hiye su̱do, o hiyou siadi sasąi̱ kahą duwomou͡ ną dugu* kahą sibigębe

* **17:9 17:9** Sa hiyedo Rom kęme bitǫu̱ sa. Mosǫ olou͡ fę̱i̱be bitǫu̱ dioyosi kege kahą tagetou͡ togogama deleiguei. * **17:15 17:15** Mogogou Tą 17:1

kou̍ gue, kolo ẹsofẹi ẹsofẹi o sasạibou̍, o sasại kefele idi kediạbou̍, sa sa olou̍ fẹi o sasạibou̍, tạ ẹsofẹi ẹsofẹi tobou o sasạibou̍ de.

16 Kolụkuabou̍, ẹ ikoke olou̍ fẹi 10 kege kẹme hiye o 10 kege kẹbou̍ kediạge o hiyou siadi sasại kẹ dafa ile. Dafaba, makomaba, ẹ yukuei olou̍ fẹi digima, bese tou̍ fogou̍ le ile. Haba, o kediạ ẹ huị kẹ nalạ imaba, doulukou̍ siba, olou̍ fẹi douye nạma mei degele.

17 Yobe, Godihạnou̍ degeiye, hiye o kediạ fimại tanou̍ fẹi degema, sa olou̍ fẹi kolụkua kokou̍ nelẹ ile. Nẹiba, ẹge sa sa olou̍ fẹi kẹ dia dalali, ise Godihạ tobou kẹ kuhe tamạ degele.

18 Sasại nạ dugu kahạ sibigẹbe sa hiyedo. Sa hiyedo kahạge sa sa olou̍ fẹi kahạ hiye o kẹ wou̍ ma daladi.

18

Sa hiyedo Babilon makoma mei degei

1 Kegemou̍, ạ ẹsol o ta hebenitou̍ ge migimou̍ dugu. Ẹsol kẹme hụ hiyedo o. Ẹ migilemou̍, ẹ hohọ hiyedo kahạ, sa sibigẹ kou̍ olou̍ fẹi hohọguo delei.

2 Ẹ migilemou̍, hiligedo kou̍ gue tobou̍ mou̍ du,
Sa hiyedo Babilonbe makoma mei degei.
Mosọ olou̍ fẹi biligisema mei degei.
O mei degeimou̍, duo kasagại kediạnou̍ dalagua.
Sio kasagại kediạ die timou̍ degele i.

3 Yobe, sasại kahạ sa sa o olou̍ fẹi hiyouye wou̍ ma sumou̍,
tigi kolo huẹi gofo□udo nại oye fị toto degedi sagại kẹnou̍ tefele idi.
Damalẹdo, sa sibigẹ kahạ hiye o kediạge sasại kẹ hiyou degele idi.
Bi tiga mo□udi o kediạne, sasại kahạ midihọ kasagại milou̍ gadi kahạ dowo,
diạne sele hiyedo malạ i dalagua.

4 Kegemou̍, ạ hebenitou̍ ge tạ uwo gehẹ ta kou̍ gue tobou̍ mou̍ du,
Mạ o sasại nị sa kẹ tou̍ fogou̍ haguama.
Kegeiye, nịne sa kẹ tie o sasại kediạbou̍ de midihọ kasagại milou̍ ga iligi,
nịbou̍ de hebe kasagại kẹ malạ iye.

5 Ẹ midihọ kasagại kefema mạmou̍ feleibe, hebenikou̍ folo kogu dala.
Godihạge ẹ midihọ kasagại kẹme olou̍ fẹido tewe dala.

6 Midihọ kasagại ẹ milo͡u di kahạ hebe kẹme nịne ẹmoko͡u
kẹno͡u tefele nẹma.*
Ẹ midihọ kasagại milo͡u gadi kahạ dowo kẹme nịge ẹmoko͡u
hebe kasagại kẹme bolọụ kọgo͡u nẹma.
Ẹ kope kodube sibigi kasagạiyeno͡u amạmại kahạ degeimo͡u,
nịne ẹ kope kodu hebe kasagại hiyedo kẹme bolọụ kọgo͡u
nẹiba, ẹ olo͡u fẹido nạle.
7 Sasại kahạ yo͡u ẹ hụ hebele fogudi kahạ, nịge ẹ midihọ
kasagại milo͡u gadi kahạ hebe kasagại kẹme yo͡u
milo͡u gadi sagại kẹno͡u tefele nẹma.
Ẹge yo͡usie ẹme sasại hiyedo, sa hiye ko͡umahạ o sasại
wolo͡u daladi sasạiyode tobo͡u di.
Ạme kuei sasại mei kahạ degemo͡u,
kuei sasại kediạ gosolo idi sagại kege, ạ mạ mạhạ sihou ta
gosolo meiyode tobo͡u.
8 Kegei kahạ degemo͡u, sawisiei tano͡u fẹi kelege, sasại kẹme
hagi daga daga hiyedo dugumo͡u ile,
do hiyedobo͡u, hegie hiyedobo͡u, o tofigiei kediạ sihoubo͡u de
gosolo.
Kegeiba, douye nạma mei degele.
Yobe, Hiye O Godi nelẹ hiyedo o kahạge sasại kahạ midihọ
olo͡u fẹi file dala kahạ degeimo͡u.
9 Kegeiba, sa sibigẹ ko͡umahạ hiye o kediạge sasại
Babilon douye nọụba, dahại folouba duguoba, ẹ sihou
gosolo ile. Yobe, diạ sasại kẹ hiyou degemo͡u, ẹbo͡u de
midihọ kasagại daga daga milo͡u ga idi kahạ degemo͡u.
10 Sa Babilon douye nọụba duguo guẹ degeba, ahudo dege
tafalaguali, ko͡u gue tobolo͡u ile,
Ano͡u we, ano͡u we, sa hiyedo Babilon, solo͡u do hiyedo.
Nẹ hụ hiyedo deleiye, kẹno͡u si hebe kasagại kahạ
haguamo͡u,
asọ dihọ tano͡u fẹi kelegeno͡u douye nẹ bimại olo͡u fẹi kẹ
nạma mei degei.
11 Kegeiba, bi tiga mo͡udi o kediạne Babilonhạ sihou
gosolo ile. Yobe, die bimạibe sa Babilon o sasại kediạ seleye
haba ta mamalạ ile mei kahạ degeimo͡u.
12 Mosoleya mo͡uma haguadi bimại bolọdo kegele i kẹme
sele igi golbo͡u, igi silvabo͡u, igi bolọdo kuidihọ fai degei

* **18:6 18:6** Sasại kẹme sasạido mei, sa hiyedo Babilon tie o sasại kediạ midihọ kasagại milo͡u ga idi kahạ degeimo͡u, ẹsol o kahạge o ilo kediạ hebe kasagại kẹme sa kẹ tie o kediạmoko͡u nẹmabeede tobou.

kẹbou͡, wẹ̱ bolọdo sele hiyedoye mo͡udi kẹbou͡, yukuei fọ̱ degele ibou͡, yukuei wẹi degele i daga daga kẹbou͡, yukuei sisibe degei kẹbou͡, hebe họ̱ bolọdo kẹbou͡, bi daga daga wai elefan miye sasadoye milou͡ gai kẹbou͡, sele igi kopabou͡, hebe daga daga sele hiyedoye mo͡udi kẹbou͡, kuwo igibou͡, igi dosogọ̱ degeibou͡ fọ̱ degeibou͡ deye nalạgai igi kẹbou͡ de olou͡ fẹi kege.

13 Bimại ilo kelebe kasala sạ degei daga daga kẹbou͡, họ̱ bolọdo mola daga daga kẹbou͡, hebe du kolo sagại kegei daga daga kẹbou͡, hebe kolo huẹibou͡, gusege huẹibou͡, ou͡ sagại kegei kẹbou͡, nalẹ segeibou͡, wai bulumakoubou͡, wai sipsipbou͡, wai hosbou͡, wai hosye dufou͡ di kalou͡ bou͡, fisimou͡ dabai degele idi o sasạibou͡ olou͡ fẹi kẹme mamolo͡u obe mei.

14 Bi tiga mo͡udi o kediạ Babilon douye nọ̱ụba duguo kou͡ gue tobolou͡ ile, bi bolọdo nạ molo͡u tagadi kẹme ahudo dala, nạ haba molo͡u mei. Bi bolọdobou͡, similou kuidihọ̱ fai degei kẹbou͡ olou͡ fẹido mei degei. O tae ta kolugi dugulo meido.

15 Sa kokou͡ bimại tigamou͡, sele hiyedo malạ idi o kediạ, sa kahạ hagi hiyedo degeli kẹ duguoba, guẹ dege ahudo tafalaguali, gosoloba kou͡ gue tobolou͡ ile,

16 Anou͡ we, anou͡ we sa hiyedo Babilon, solou͡ do hiyedo.

Sa kẹ tie o sasại kediạ yukuei bolọdo, fọ̱ degeibou͡, wẹi degei daga daga kẹbou͡ de kạ idi.

Similou͡ dibe sele igi golbou͡, igi bolọdo kuidihọ̱ fai degei kẹbou͡, wẹ̱ bolọdo seleye mọ̱ụ kẹbou͡ de kạ idi.

17 Haba bimại olou͡ fẹi kẹme asọ̱ dihọ̱ tanou͡ fẹi kahạnou͡ makoma mei degei.

Mosole tou͡ ma suluguadi obou͡, bimại tiga mo͡udi o mosoleya kẹ suluguadi obou͡, mosole kodu dabai degele idi obou͡, mosole dabai degele idi o ilo kediạbou͡ olou͡ fẹi ahudo tafalaguali,

18 douye sa hiyedo kẹ nolụ kahạ dahại kẹ folouba duguo hiḷigedo kou͡ gue tobolou͡ ile, sa tabe sa hiyedo Babilon sạ degei ta dala meiyode tobolou͡ ile.

19 Kege tobou͡ ma, mihịkou͡ duotelẹ mo͡uma, dio͡u die widio tagetou͡ hebeseleba, sa kahạ sihou gosoloba, haba hiḷigedo kou͡ gue tobolou͡ ile,

Anou͡ we sa hiyedo.

Bi motou̅ ladi mosole obou̅ kediąme sa hiyedo kahą o sasą̱i kedią sele hiyedo malą idi kę̱me olou̅ fę̱i mei degei.
Solou̅ do hiyedo, sa hiyedo kę̱me asǫ dihǫ tanou̅ fę̱i kahąnou̅ makoma mei degei.
20 Hebenitou̅ tafalagua o sasą̱i nį hohǫbou̅ ma, sa Babilonbe Godihą makoma mei degei kahą degeimou̅.
Godihą o sasą̱ibou̅, tą-bolofę̱i-malą-suluguadi-obou̅, habage-degele-duguo-tobolou̅-idi-obou̅, nį olou̅ fę̱ido hohǫbou̅ ma.
Godihą sa hiye Babilon o sasą̱i kediąmokou̅ hebe kasagą̱i kę nę̱i, dią nį makolo idi kahą degeimou̅.
21 Kegemou̅, ę̱sol o ta kahą nelę hiyedo degemou̅, bogo hiyedo ta malą̱mou̅, tǫ dawalakou̅ hebele muguomou̅ tobou,
Ą bogo hiye kę dawalakou̅ hebele mugu sagą̱i kę̱nou̅ tefele, sa hiyedo Babilonne nelę̱do dege hebele muguba, haba ta dugulo ile mei.
22 Sa Babilon, nę o sasą̱i kedią dię feile uwo kę̱me ei haba ta dulo ile mei.
Die gita wala uwo kę̱ne ei haba ta dulo ile mei.
Die kibi haguisale uwo kę̱ne ei haba ta dulo ile mei.
Die bi milou̅ gadi o kediąne ei haba ta dugulo ile mei.
Die ou̅ togolo uwo kę̱ne ei haba ta dulo ile mei.
23 Nąmokou̅ be eige kamą̱i hohǫ haba tage ta dugulo ile mei.
Obou̅ sasą̱ibou̅ hulomou̅ hohǫbolou̅ uwo kę̱ne ei haba ta dulo ile mei.
Nę bi tiga mo□udi o kediąne hu hiyedo deleiguei.
Ną midihǫ gehę gehę hiyedo milou̅ goumou̅,
sa sa o sasą̱i olou̅ fę̱ido kedią duguomou̅, ogou̅ gai midihǫ, ną degeli kę̱me damalę̱yodema sesele idi.
24 Damalę̱do, sa Babilon o kediąge Godihą o sasą̱ibou̅, habage-degele-duguo-tobolou̅-idi-obou̅, woumou̅ tofigile i kahą degeimou̅ Godihą diąmokou̅ hebe kasagą̱i kę nę̱i. Haba sa sa olou̅ fę̱i o sasą̱i woumou̅ tofigile idi kahą hebe kasagą̱i kę̱ne Godihąge olou̅ fę̱ido Babilonkou̅ nou̅ nę̱i.

19

O sasą̱i kedią sa Babilon makei kahą degeimou̅, hohǫ degele i

1 Kegemou̅, ą tą uwo hiyedo, hebenikou̅ o sasą̱i sǫdo kedią hiłigedo tobolou̅ ili sagą̱i kegei kou̅ gue du,
Di Godikou̅ bolofę̱iyode tobou̅ me.
Godihąnou̅ di mamǫǫ dala kuhę.

Di Godiko͡u no͡u hohǫbo͡u me.
Ę hu̱be hiyedo folodo.
2 Godihąge o sasa̱i kedią midihǫbe file duguomo͡u,
damalędo, dǫu̱do keleno͡u tą sadi.
O hiyou siadi sasa̱i hiyedo kahą* ę o hiyou degedi midihǫ
kahąge sa sibigę o sasa̱i olo͡u fę̱i kę makei kahą
degeimo͡u,
Godihąge ęmoko͡u hebe kasaga̱i kę nę̱i.
Yobe, ę Godihą dabai degele idi o kedią woumo͡u tofigile i
kahą degeimo͡u.
3 Kegemo͡u, hebenito͡u tafalagua o sasa̱i kedią haba
tobolo͡u i,
Di Godiko͡u bolofę̱iyode tobo͡u me.
Douye sa hiyedo Babilon nolu̱ kahą dahą̱i kę̱me ta mei
degele mei, yo□u kege folono͡u dalale.
4 Kege tobo͡u mo͡u, odo olo͡u fę̱i 24 kegebo͡u, fi̱bo͡u bi doso͡u
yosi kegebo͡u olo͡u fę̱i kedią yubu sugulo fiya duwoguali,
Godi, ę duwodi bolǫdo koto͡u duwo koko͡u ko͡u gue dihǫ bagą
tobolo͡u i,
Damalędo, di Godiko͡u bolofę̱iyode tobo͡u me.
5 Godihą duwodi bolǫdo koko͡u ge, tą uwo ta ko͡u gue
toboumo͡u du,
hu̱bo͡u obo͡u, hu̱bo͡u mei obo͡u, Godihą dabai degele idi o
sasa̱i, Godiko͡u gu̱ę degemo͡u, ę hayedu dalaguadi,
nǫ̱ige di Godiko͡u no͡u bolofę̱iyode tobo͡u ma.

*Wai Sipsip Wili kahą sasa̱i hulomo͡u, nalę hiyedo ke-
feguomo͡u nalą i*

6 Kegemo͡u, ą uwo ta, tǫ nelę hiyedo kahą uwo sagą̱i kegei
du, dibie uwo hilǫ̱igedo fuale uwo sagą̱i kegei. Uwo kę̱me o
sasa̱i su̱doye tąso͡u degeli sagą̱i kę̱no͡u tefeimo͡u du,
Di Godiko͡u bolofę̱iyode tobo͡u me.
Di Hiye O Godi, ę nelębe hiyedo folodo.
Ę̱ge di wolo͡u dala kuhę̱yode tobo͡u mo͡u du.
7 Di ifi hohǫ hiyedo degeba, Godiko͡u no͡u hohǫbolo͡u ba,
ę hu̱ hebele fogume.
Yobe, Wai Sipsip Wili kahą sasa̱i hulobe hafę̱i degeli kahą
degeimo͡u.
Sasa̱i ę hulo kahąge ama dala.
8 Godihą yukuei fǫ degei, bolǫdo kę̱me sasa̱i koko͡u ko͡u nę̱i.

---

* **19:2 19:2** Sasa̱ido mei, sa Babilon tobou.

Yukuei fọ degei, bolọdo kahạ sibigẹbe midihọ dọụdo, Godihạ yo͡u ẹ o sasại kediạ milo͡u ga idi kẹ.

9 Kegemo͡u, ẹsol o kahạ ạmoko͡u tobou, nạ kuguoko͡u ko͡u gue nalạ, o koyo nạme Wai Sipsip Wili kahạ sasại hulo dowo nalẹ hiyedo kokoo͡u ko͡u digu debabe, nạme hohọbolo͡u no͡u. Ạ tobolo͡u ko͡ume Godihạ tạ damalẹdo kẹ tobolo͡u.

10 Ẹsol o kahạ kege tobo͡u mo͡u, ạ yubu sugulo fiya duwoli, ẹsol o koko͡u dihọ bagạ tobo͡u lamo͡u degeimo͡u, ẹ haba ạmoko͡u tobou, kegeda. Nạ Godiko͡u no͡u dihọ bagạ tobo͡u. Ạne Godihạ dabai degedi o, nebe nạbo͡u Yesuhạ tạ hiḷigedo tolo͡u suluguadi o sasạibo͡u nịno͡u tefei. Habage-degele-duguo-tobo͡u di-o kediạne Yesuhạ tạbe Duo Bolofẹihạ nelẹya kẹno͡u tobolo͡u idi.

Jonhạ o ta wai hos fọ degei kahạ tageto͡u duwomo͡u dugu

11 Ạ hebeni a so͡ugou dalamo͡u masele dalali dugube, wai hos fọ degei ta tafalamo͡u dugu. O, wai hos tageto͡u duwo kahạ ẹ hụbe bolọụ. Ẹ hụ tabe Damalẹyodema Sesedi, haba hụ tabe Tạ Damalẹdo. O kahạ ẹ tạ sadi midihọbo͡u ẹ biyadi midihọbo͡u kẹme, ẹge dọụdo koko͡u no͡u milo͡u gadi.

12 Ẹ dihọbe douye wobolo͡u sagại kegei dugu. Ẹ widileto͡u be hiye o kediạ heti sụdo kai dalaguamo͡u dugu. Ẹ to͡u guebo͡u be hụ ta nalại dalamo͡u dugu. Hụ kẹme yo͡unoo͡u tewe. O tae tewe mei.

13 Ẹme yukuei sasado, kafeiko͡u muguomo͡u kại. Ẹ hụbe Godihạ Tạ.

14 Hebeni ami kediạ wai hos fọ degele i kediạ tageto͡u foloma die Hiye O sesele yai. Diạme yukuei fọ degele i ebeledo kẹno͡u kạma youmo͡u dugu.

15 O ẹbuko͡u hagulu kahạ ẹ mogouduge aweki tafạdo kahạ telemạ migimo͡u dugu. Aweki kahạge sa sa o sasại olo͡u fẹịdo kediạbo͡u de biyale. Biyamaba, o olo͡u fẹi ẹ hayedu dalaguaba,

ẹ biya gofo͡udo kẹ tolo͡u ba, o sasại nelẹdo dege wo͡u ma dalale. *Buk Song 2:9*

Ẹge Godi nelẹdo kahạ ẹ gofo͡u hiyedo folodo kahạ nelẹya kẹ sa sa o sasại olo͡u fẹịbe hebe kolo kefeguomo͡u mihị daiko͡u hebesama, koto͡u tofo͡u tofolo͡u idi sagại kẹno͡u tefele, kege degele.

16 Hiye Ohạ ẹ yukuei kại koko͡u bo͡u, ẹ misiẹko͡u bo͡u koko͡u be hụ ko͡u gue nalại dugu.

HIYE O OLO͡UFẸỊ KEDIẠ, DIE HIYE O.

HABA GAMANI HIYE O KEDIĄ, DIE HIYE O.

17 Kegemo͡u, ą ẹsol o ta asọ tageto͡u tafalamo͡u dugu. Tafalali, sio agudileto͡u fulo͡u sulugua kediąmoko͡u tą hiḭgedo ko͡u gue tobou, nḭ haguasie, Godihą nalẹ hiyedo nalą ile koko͡u kefegumabeede tobou.

18 Sio diąma, nḭ haguasie, gali hiyedo nąma. Sa sa dia daladi hiye o kedią huḭbo͡u, ami hiye o kedią huḭbo͡u, biyadi o kedią huḭbo͡u, wai hos kedią huḭbo͡u, wai hos tageto͡u duwoguadi o kedią huḭbo͡u de nąma. Haba, bose o sasą̱i kedią huḭbo͡u, dabai degedi o sasą̱i kedią huḭbo͡u, huṵbo͡u o sasą̱i kedią huḭbo͡u, huṵbo͡u mei o sasą̱i kedią huḭbo͡u de nąma.

19 Kegemo͡u ą dugube, kolṵkuabo͡u, sa sa hiye o olo͡u fẹ̱i kediąbo͡u, die ami obo͡u olo͡u fẹ̱i haguasie kefeguo tafalaguali, wai hos tageto͡u duwo o kẹbo͡u, ẹ ami obo͡u kediąmoko͡u biyalamo͡u degele imo͡u dugu.

20 Biyamamo͡u, wai hos tageto͡u duwo o kahą kolṵkuabo͡u, ogo͡u gai egei tobo͡u di hiye obo͡u kẹ* didiọ degei. Ogo͡u gai egei tobo͡u di hiye o kahąge kolṵkuahą huya kẹ midihọ gehẹ gehẹ ko͡u milo͡u gamo͡u siei. Kelegebe, o sasą̱i kolṵkua kahą ẹ maka kẹ maląmo͡u, haba ẹ baga milou igi koko͡u dihọ bagą tobolo͡u imo͡u be, dią ogo͡u gai egei tobo͡u di hiye o ẹ tobolo͡u kẹno͡u dulo idi. Wai hos tageto͡u duwo o kahą haguamo͡u, kolṵkuabo͡u, ogo͡u gai egei tobo͡u di hiye obo͡u kẹ mo͡uma sosou kege, ulou doubo͡u, kasele igibo͡u difi hiyedo dala komo͡u hebesai.

21 Dilie mogo diąne o wai hos tageto͡u duwo o kahą aweki, ẹ mogouduge telemą feḭ kahą olo͡u fẹ̱i woma mei degeimo͡u, sio sṵdo kedią haguasie nalą iligi, guoko͡u hiyedo degele i.

20

Tamą didiọ degeibe dalali, sadebe olo͡u fẹ̱i 1000 kege mei degele

1 Kegemo͡u, ą dugube, ẹsol o ta hebeni to͡u fogo͡u, ulou sogodo yosibo͡u mei kahą a so͡udi kibo͡u, kuwo ti nelẹdo kẹbo͡u de tolo͡u migimo͡u dugu.

2 Migilemo͡u, bei kagasio͡u kẹ hiḭgedo tolo͡u mą tigei. Tigama fogo͡u ba dalalebe sadebe olo͡u fẹ̱i 1,000 kege mei

* **19:20 19:20** *Ogo͡u gai egei tobo͡u di hiye o* kẹme sḭ so gofo͡udo.

degele. Bei kagasio͡u kẹme afu yo͡u kege delei. Ifine kegeno͡u dala. Ẹ hụbe Tamạ.

3 Ẹsol o kahạ Tamạ tigama, ulou sogodo yosibo͡u mei kodu hebele muguomo͡u, a kẹ hiḷigedo tefeguo fogou. Tamạhạ o sasại̱ ogo͡u gaiye domo͡u dalali, sadebe olo͡u fẹi̱ 1,000 kege mei degele. Sadebe 1,000 kege mei degeibasi, ẹsol o kahạ ulou kẹ a solo͡uba, tigiye tigei kẹ kusiouguba, o sasại̱ kediạmoko͡u ogo͡u gamo͡u sialebe tọụ degeino͡u fẹi̱ siale.

4 Kegemo͡u ạ dugube, duwodi bolọ sụdo dalaguamo͡u, o sasại̱ ilo kele koto͡u duwoguamo͡u dugu. Duwoguamo͡u, Godihạ diạmoko͡u tạ sai fidi dabai kẹ nẹmo͡u i. Kegemo͡u haba dugube, o sasại̱ Yesuko͡u damalẹyodema Godihạ tạ hehegie suluguamo͡u ho o kediạ die gabaigi diafigimo͡u, tofigile i kediạ fi̱be olo͡u fẹi̱ koko͡u dalaguamo͡u dugu. Diạme kolụkuabo͡u, ẹ baga milou igibo͡u koko͡u dihọ bagạ tobolo͡u idiyo mei. Ẹ maka kẹne die dobogo͡u deleya wodemeya kele ta dala mei. Tofigieimo͡u, die fi̱be gehẹ degema, hiye o dege, Kelesubo͡u de sa sibigẹ o sasại̱ wo͡u ma dalaguali, sadebe olo͡u fẹi̱ 1,000 kege mei degei.

5 Kẹme diạbuko͡u do haguạ ile o sasại̱. Haba tofigile i o sasại̱ ilo kediạme haguạ ili mei dalaguali, sadebe olo͡u fẹi̱ 1,000 kege mei degeibasi, diạne kuhe haguạ ile.

6 Tofigiei o, diạbuko͡u haguạ ile o sasại̱ kediạme Godihạ o sasại̱ bolọdo. Diạme hohọbolo͡u no͡u. Die fi̱be haba ta tofigile ile mei. Diạme mogo͡u du dalaguadi o. Damalẹdo, Godibo͡u Kelesubo͡u dilie sugụto͡u dalaguaba, sa sibigẹ o sasại̱ hayemo͡u dalaguaba, haba diạbuko͡u haguạ ile o sasại̱ kediạme hiye o degema, Kelesubo͡u de dalaguali, sadebe olo͡u fẹi̱ 1,000 kege mei degele.

Tamạ ẹme makoma mei degei

7 Sadebe olo͡u fẹi̱ 1,000 kege mei degeiba, ẹsol o tae migile, Tamạ didiọ degei kẹ telemalẹ.

8 Telemọụba ile, sa sa olo͡u fẹi̱ sulugi, sa Gok obo͡u, sa Magok obo͡u olo͡u fẹi̱ kediạmoko͡u ogo͡u gai tạ tobolo͡u ba ya kefeguoba, Godihạ o sasại̱bo͡u de biyalaba degele ile. Tamạhạ ami o kediạme sụụdo, tọ dawala ko weno͡u tefei.

9 Tamạbo͡u diạ kefeguo, sa sa olo͡u fẹi̱ sulugua dema, boholo͡u mạ ya, sa hiye, Godihạ tagali kẹ silẹmạ ile. Godihạ o sasại̱ sa kile dalagua kediạme silẹmọụba, ise dou gofo͡udo

kahạ hebenito͡u ge migileba, ho o kediạ olo͡u fẹi̱ nọụba, tofigile ile.

10 Tofigiema mei degeiba, o sasại̱ ogo͡u gadi o Tamạbe Godihạge ulou, kasele igi doubo͡u difi hiyedo dala komo͡u hebele mugulo. Ulou koko͡u be kolụkuabo͡u, ogo͡u gai egei tobo͡u di hiye o kẹbo͡u de ko͡u hebesai dala koko͡u no͡u, haba Tamạne hebele muguba, dio□ufẹi̱ douye nọụba, do hiyedo dugulo ile. Do kẹme mei degele mei, huliạmebo͡u agalibo͡u yo□u kegeno͡u dalale.

Tạ sai hiyedo uwage

11 Kegemo͡u, ạ dugube, duwodi hiyedo, fọ degei kẹ dalamo͡u dugu. Duwodi fọ degei koto͡u be Hiye Ohạ duwomo͡u dugu. Sa sibigẹbo͡u agudiobo͡u debe Hiye O duguomo͡u kama fosigeimo͡u dugu.

12 Sa sibigẹbo͡u agudiobo͡u de mei degeimo͡u, hụbo͡u o sasại̱bo͡u, hụbo͡u mei o sasại̱bo͡u tofigile i kediạme Hiye Ohạ duwodi fọ degei kahạ midihọko͡u tafalaguamo͡u dugu. Ẹsol o kediạ kuguo sụdo haguạgimamo͡u, haba kuguo tane haguại̱. Kẹme Fi̱hạ Kuguo. Hiye Ohạge kuguo koko͡u duguomo͡u, tofigiei o sasại̱ kediạ midihọ kasagại̱bo͡u, haba midihọ bolọbo͡u milo͡u ga idi olo͡u fẹi̱ kẹ kuhe figoumo͡u dugu.

13 Damalẹdo, tọ hiyeye woumo͡u tofigiei o sasại̱ kediạne haguạma fologa tafalaguamo͡u dugu. Todibo͡u, Todi kahạ Sabo͡u kẹdiliene tofigiei olo͡u fẹi̱ to͡u fogo͡u mo͡u fologa tafalaguamo͡u, Hiye Ohạ o sasại̱ tano͡u tano͡u figamo͡u ibe, midihọ kasagại̱bo͡u, haba midihọ bolọbo͡u olo͡u fẹi̱ diạ milo͡u ga idi kẹ figai.

14 Tofigiei o sasại̱ kediạ haguạ imo͡u, ẹsol o tae Todibo͡u, Todi kahạ Sabo͡u kẹ ulou hiyedo dou wobolo͡u kodu hebesai. Ulou hiyedo dou wobolo͡u dala kẹme fi̱hạ todi sa.

15 O sasại̱ olo͡u fẹi̱, die hụ Fi̱hạ Kuguoko͡u nalại̱ dala mei kediạne ẹsol o kediạ ulou hiyedo dou wobolo͡u kodu hebesoumo͡u dugu.

Godihạ bi olo͡u fẹi̱do haba gehẹno͡u milo͡u gai

(Tạ Hiye 21–22)

21

Godihą sa sibigębou agudiobou haba gehę milou gai dalamou dugu

1 Kegemou, ą dugube, agudiobou sa sibigębou de gehę milou gai dalamou dugu. Agudiobou sa sibigębou afu delei kęme olou fęi mei degei. Dawalane mei degei dugu.

2 Ą baha dalali dugube, Godihą sa Jerusalem ebele kęme sasąiye o hulamou similou nebou do kęnou tefei kahą hebeni tou fogou migimou dugu.

3 Godihą duwodi bolǫdo kotou ge tą uwo ta hiligedo kou gue tobou mou du, ną du, Godihą mosǫbe o sasąi kedią duledu dala. Godi ęme o sasąi kediąbou de dalale. Diąme yo□u ę o sasąi. Damalędo, Godibe o sasąi kediąbou de dogou guo dalale. Ęme die Godi.

4 Godi ęme o sasąi kediąbou de dalababe, ta gosolo ile mei, Godihą die dihǫ huęi kę olou fęi tową muguo mei degele. Tofigiedi kęne mei degeiba, sihou gosodibou, do dugudibou kęne mei degele. Afu delei midihǫ kęme olou fęi mei degele.

5 Kegemou, Hiye O, ę duwodi bolǫdo kotou duwo kahą tobou, ną du, ą bi olou fęi gehę milou goluyodei. Ę haba tobou, ą tobolou ko□ume damalędo tą, o sasąi olou fęi duloba damalęyodema sesemabeedili ko□ume nąge naląyede tobou.

6 Hiye Ohą ąmokou haba tobou, mą dabaibe mei degei kehę. Ąme amulǫ alikou bou habagekou bou de dala. Ąme yomogoukou dala, haba yosikou ne dala. O koyo ną huęi nalę sagąi degeibabe, ą dogou guba, nąme fi nędi kahą huęi sou kokou huęi nalę. Huęi kahą dowo sibile mei, mou dou la namą, tofousogo tofousogo tofolou.

7 O sasąi koyo ną Tamąbou de biyama gaba tofou babe, ą bi olou fęi ko□u nąmokou nelę. Ąme nę Godi dalale. Nąme mą dihi dalale.

8 O sasąi damalęyodele ili mei kediąme ulou dou wobolou kokou hebesale. Ho o kedią duguo guę degedi obou, midihǫ kasagąi milou ga idi obou, o wodi obou, sasąi hiyou siadi obou, hagai wodi obou, ogou gai godikou dihǫ bagą tobou di obou, ogou gai tą tobou di o kediąbou olou fęibe ulou, dou gofo□udo kasele igi difi dala komou hebesale. Ulou hiyedo dou wobolou dala kęme fihą todi sa.

Jonhą sa Jerusalem ebele dugu

9 Kegemo͡u, ẹsol o dioyosi kege, hagi uwage olo͡u fẹi dioyosi
kege, meleki dioyosi kege kodu sai kẹ to͡u ma tafalagua
kedią tano͡u tahą hagua ą̱moko͡u ko͡u gue tobou, da ileba,
ą sasąi, Wai Sipsip Wili kahą hulo kẹ nąmoko͡u hegilamo͡u
yode tobou.
10 Kegemo͡u, ą̱me Duo Bolofẹihą mą duledu nelẹdo
degeimo͡u, ẹsol o kahą ą wolo͡u ile, ele bitọu̱ sasado hiyedo
koto͡u fologamo͡u, ẹ Godihą sa Jerusalem ą̱moko͡u hegi.
Sa Jerusalem kẹme hebenito͡u ge Godihą to͡u fogo͡u mo͡u
migimo͡u dugu.
11 Migimo͡u, dugube, Godihą hohọ hiyedo, sa koko͡u
hohọguo delei, igi bolọdo kuidihọ fai degei jaspa hohọ sagąi,
galaseno͡u tefei dalamo͡u dugu.
12 Sa hiye Jerusalembe kekai hiyedo sasado kahą olo͡u fẹi
silẹmąi. Kekai koko͡u be a olo͡u fẹi 12 kege dalamo͡u dugu.
A tano͡u tano͡u koko͡u be ẹsol o olo͡u fẹi 12 kege kedią dia
deleiguei. Israel kedią hụti olo͡u fẹi 12 kege kedią hụbe
tano͡u tano͡u adi tano͡u tano͡u koko͡u nalą̱gai dalaguamo͡u
dugu.
13 Asọ haguluyabe a kamadia kege dalaguamo͡u dugu.
Asọ mulụyabe a kamadia kege dalaguamo͡u dugu.
Figi ilo dobogo͡u deleko͡u ne a kamadia kege dalaguamo͡u
dugu. Figi ilo dobogo͡u fofo͡uko͡u ne a kamadia kege
dalaguamo͡u dugu.
14 Kekai kẹme igi olo͡u fẹi 12 kegeye mouti. Igi tano͡u tano͡u
koko͡u be o hụ tano͡u tano͡u nalą̱ga i dalaguamo͡u dugu. Hụ
kẹme Wai Sipsip Wili kahą ẹ tą-bolofẹi-malą-suluguadi-o
olo͡u fẹi 12 kege kedią hụ nalą̱gai dugu.
15 Kegemo͡u, ẹsol o ą̱moko͡u tą kolu kahą̱ge sa hiyedo
Jerusalembo͡u, ẹ kekai kẹbo͡u, kekai kahą a olo͡u fẹi kẹbo͡u
de tefegadi biya, sele igi golye milou kẹ tolo͡u tefelei.
16 Sa hiye gehẹ kẹme figi ilobo͡u figi ilobo͡u, tou isimobo͡u
tou isimobo͡u olo͡u fẹibe tefeino͡u. Kegemo͡u, ẹsol o kahą
sa hiyedo kẹ tefegama dugube, figi ilobo͡u figi ilobo͡u, tou
isimobo͡u tou isimobo͡u de olo͡u fẹi tano͡u 2,200 kilomita
dugu. Figi ilobo͡u figi ilobo͡u, tou isimobo͡u tou isimobo͡u,
haba sugụto͡u ne ẹ sogobe olo͡u fẹido tefeino͡u.
17 Sa hiyedo kahą tokuwe fąi tefegamamo͡u dugube, ẹ
sumụbe 144* kegei dugu. Ẹsol o kahą sa hiyedo kahą

* **21:17 21:17** Di tefegadibe 144 kege kẹme mita olo͡u fẹi 65 sagąi kege.

tokuwe fąi sumų kę tefeibe, obe bi tefegadi sągąi kęno͡u tefele tefegai.
18 Sa Jerusalem ebele kahą tokuwe fąibe igi jaspa igiye fąi dugu. Mosǫ olo͡u fęibe sele igi golyeno͡u togogai dugu. Sele igi gol kęme sibigi ta dala mei, galase hohǫno͡u tefei.
19 Tokuwe fąi kahą moutibe igi bolǫdo, sibigę hiyedo kuidihǫ fai degele i kahąno͡u mouti dugu.
Igi sasafęibe *jaspa*.
Igi sasamabe du degei *sapaia*.
Igi komąbe *aget*.
Igi doso͡u be hebe guo gehę degei *emeral*.
20 Haba, igi hoube *sadonikis*. Igi kęme węi degeibo͡u fǫ degeibo͡u dei.
Igi waląibe węi degei *konilian*.
Igi diobe biye degei *krisolait*.
Igi dimabe hebe guo gehę degei ta *beril*.
Igi desebe biye degei ta *topas*.
Igi 10 kęme *krisopres*.
Igi 11 kęme *haiasin*.
Igi 12 kęme węi degei ta *ametis*.
21 Tokuwe fąi kahą a tefedi olo͡u fęibe wę bolofęido kahąno͡u milo͡u gai dugu. Wę kęme fǫ degeiye, sibigę hiyedo. A tefedi tano͡u tano͡u olo͡u fęi 12 kege kęme wę hiyedo tano͡u tano͡u kahą tefegadi dugu. Sa hiye ebele kahą abogo͡u abe sele igi golyeno͡u milo͡u gai dugu. Sele igi gol kęme bolǫdo, ę hohǫbe galase hohǫno͡u tefei.
22 Sa Jerusalem gehę koko͡u be sosi mosǫ ta duwomo͡u duguli mei. Hiye O Godi, ę nelębe hiyedo folodo, ębo͡u Wai Sipsip Wilibo͡u dilieno͡u si sa kahą sosi mosǫ sągąi dala.
23 Asǫbo͡u oguobo͡u ne ta duguli mei. Yobe, Godihą hohǫ hiyedo ko͡u hohǫgu dala kahą. Wai Sipsip Wili kahąge kamąi baga hohǫguo dala.
24 Hohǫ hiyedo kahą sa sa olo͡u fęi hohǫguba, o sasąi kediąme hohǫ keleyano͡u suluguale. Sa sa hiye o olo͡u fęi kediąne die bimąi bolǫdo kę mo͡uma haguasie, sa gehę koko͡u fologa dogogulo ile.
25 Sa gehę kęme hohǫ sano͡u, a ta tefegadiyo mei, hulią degele mei kahą degemo͡u. Godihą hohǫ kęme yo͡u kegeno͡u hahamą daladi.
26 Sa sa o sasąi kedią olo͡u fęi haguasieba, die bimąi sibigę hiye bolǫdo kę mo͡uma fologa sa koko͡u dogogulo ile.

27 Sa gehẹ̱ kokou̍ be bi sibigibou̍ ta mo͡꞉uma fologale mei. Midihọ̱ kasagại̱ milou̍ ga idi o sasại̱bou̍, haba ogou̍ gai tạ̱ tobolou̍ idi o sasại̱bou̍ kediạne ta fologale mei. O sasại̱ die hụ̱ Wai Sipsip Wili kahạ̱ ẹ̱ Fi̱hạ̱ Kuguo kokou̍ nalạgai dala kediạnou̍ si fologale.

22

Jonhạ̱ fi̱ nẹ̱di tọ̱bou̍, fi̱ nẹ̱di hebebou̍ kẹ̱ dugu

1 Kegemou̍, ẹ̱sol o kahạ̱ ạmokou̍ fi̱ nẹ̱di tọ̱ kẹ̱ hegi. Tọ̱ kẹ̱me sibigibou̍ mei, galase hohọ̱nou̍ tefei. Tọ̱ kahạ̱ ẹ̱ soube Godibou̍ Wai Sipsip Wilibou̍ dilie duwodi bolọ̱do kotou̍ ge felẹ̱i̱.

2 Sa gehẹ̱ kodube a hiyedo tilamou̍, duledube tọ̱ kahạ̱ tilamou̍ dugu. A duo kokou̍, tọ̱ biyạ̱ kelebe, fi̱ nẹ̱di hebe kahạ̱ tafala. Hebe kẹ̱me sadebe tanou̍ kelegebe oguonou̍ tefele kolo mại̱yenou̍ daladi. Hebe kahạ̱ guobe sa sa o sasại̱ olou̍ fẹ̱i̱ kẹ̱ bologuạdi mola. Hebe kẹ̱me tanou̍ fẹ̱i̱ye tafala, kẹ̱nou̍ si tọ̱ ilobou̍ ne tafala, haba ilobou̍ ne tafala.

3 Godihạ̱ tagale mei bimại̱, ẹ̱ igisele sagại̱ kẹ̱me kele ta dalale mẹi̱.

Godibou̍ Wai Sipsip Wilibou̍ dilie duwodi bolọ̱do kẹ̱me sa gehẹ̱ kodu dalale. Godihạ̱ ẹ̱ dabai degedi o kediạnou̍ ẹ̱ dabai degele ile.

4 O kediạge Godihạ̱ midihọ̱ dugulo ile. Die wodemekou̍ be Godihạ̱ ẹ̱ hụ̱ nalại̱ dalale.

5 Kegeiba, huliạ̱ ta degele mei. Asọ̱ hohọ̱bou̍, kamại̱ hohọ̱bou̍ ta dalale mei, Hiye O Godihạ̱ yo͡꞉u ẹ̱ hohọ̱ kahạnou̍ diạmokou̍ hohọ̱guo dalale. Diạme hiye o sasại̱ degema, Godibou̍ de tofousogo tofousogo dio͡꞉u kegenou̍ dalaguale.

Yesuhạ̱ hagualebe hafẹ̱i̱ degeli

6 Kegemou̍, ẹ̱sol o kahạ̱ ạmokou̍ tobou, tạ̱ ạ̱ nạmokou̍ tobolou̍ ko͡꞉ume damalẹ̱do, o sasại̱ olou̍ fẹ̱i̱do damalẹ̱yodema sesema. Hiye O Godihạ̱ nelẹ̱ya kẹ̱, habage-degele-duguotobou̍ di-o kediạ ẹ̱ tạ̱ kẹ̱ hehegie tobolou̍ idi o kahạ̱, hagi̱ tamạ̱ degele hafẹ̱i̱ degeli kẹ̱ ẹ̱ dabai degedi o sasại̱ kediạmokou̍ hehegieyadomou̍, yo͡꞉u ẹ̱ ẹ̱sol o tobou̍ mou̍ haguei.

7 Nạ̱ du, Yesuhạ̱ge kou̍ gue tobolou̍, ạ̱ nị̱mokou̍ ilebe hafẹ̱i̱ degeli.

Kuguo ko͡꞉umahạ̱ tạ̱, habage tamạ̱ degele ko͡꞉ume, o sasại̱ koyo nạ̱ hiliẹ̱do tou̍ babe, nạ̱me hohọ̱bou̍.

8 Ạme Jon, ạ tạ olou̍ fẹi kou̍ume mạ kihiyọụye du, haba degegolu olou̍ fẹi kẹne mạ dihọye dugu. Duguomou̍, ạ yubu sugulo fiya duwoli, ẹsol o ạmokou̍ hehegiei kokou̍ dihọ bagạ tobou̍ lamou̍ degeiye,

9 kẹnou̍ si ẹsol o kahạ ạmokou̍ tobou, kegeda, nạ ạmokou̍ dihọ bagạ tobou̍ da. Nạ Godikou̍ nou̍ dihọ bagạ tobou̍. Ạne Godihạ dabai degedi onou̍, nạbou̍ habage-degele-duguo-tobou̍ di-o nẹ mogo diạbou̍ nịnou̍ tefei. Ạne kuguo kou̍umahạ tạ kẹ tolou̍ siadi o, nebe nịnou̍ tefei.

10 Ẹ haba tobou, kuguo kou̍umahạ tạ, habage tamạ degele kẹme nạge hobou̍ mogogou̍ dalada. Nạ o sasại kediạmokou̍ hehegienou̍ dala, Godihạ degele kẹme tamạ degele hafẹi degeli kahạ degeimou̍.

11 Midihọ kasagại milou̍ ga idi o sasại kediạme diou̍u midihọ kasagại kegenou̍ milou̍ gamou̍ iba, fimại kasagại mạ idi o sasại kediạne diou̍u kegenou̍ fị maga iba dema. Haba midihọ bolọdo milou̍ ga idi o sasại kediạme diou̍u midihọ bolọdo kẹnou̍ milou̍ gamou̍ iba, Godihạ o sasại kediạne Godi you̍u tagali sagại kẹnou̍ milou̍ gamou̍ iba dema.

12 Yesuhạge kou̍ gue tobolou̍, nị duma. Ạ nịmokou̍ hagualebe hafẹi degeli. Ạ hagualebe, midihọ bolọdo milou̍ ga idi o sasại kediạ bibou̍, haba midihọ kasagại milou̍ ga idi o sasại kediạ bibou̍ de, mou̍uma haguale.

13 Ạme amulọ alikou̍ bou̍ habagekou̍ bou̍ de dala. Ạme widio o, haba ạnou̍ be habagekou̍ do dala. Ạme yomogoukou̍ dala, haba yosikou̍ ne dala.

14 O koyo nạme yukuei bigima mạ dalababe, nạme hohọbou̍. Nạme fị nẹdi hebe kahạ kolo kẹ gala nalẹ. Sa gehẹ kahạ a sou̍usei keleya kẹ nạ sasale folo.

15 Midihọ kasagạinou̍ milou̍ ga idi o sasại kediạme ya fologale mei. Hagai wodi o sasạibou̍, sasại hiyou suluguadi obou̍, o hiyou suluguadi sasạibou̍, o wodi o sasạibou̍, ogou̍ gai godikou̍ dihọ bagạ tobolou̍ idi o sasạibou̍, haba ogou̍ gai midihọ kẹnou̍ tagale milou̍ ga idi o sasạibou̍ olou̍ fẹi kediạme haguleḳou̍ nou̍ tafalaguale.

16 Ạme Yesu, ạ damalẹyodele i o sasại nịmokou̍ egei hehegieyadomou̍, mạ ẹsol o tobou̍ mou̍ i. Ạme hiye o Devithạ sosou̍, ạme sosou̍ kilege haguei. Ạme kuidihọ oguo soyodele idi kẹ.

17 Duo Bolofeibou, Wai Sipsip Wili kahą sasąibou diliege nąme toto haguayede tobolou ili. O sasąi koyohą tą kę dubabe, ilo kediąmokou toto haguamabeede tobou ma. O koyohą huęi nalę sągąi degeibabe, haguba, ą fi nędi huęi kę ulu mou dou la neiba, ę nalę.

Jonhą kuguo kou umahą tą dulo i o sasąi kediąmokou egele tobou

18 O sasąi habage tamą degele tą, kuguo kuokou nalągai dulo i, nimokou ą egele tobolou kuhę. O koyohą tą kou ubou, haba tą gehę gehę ilo kelebou de hehegie tobou babe, Godihą hągi hiyedo kuguo kokou nalągai dala kęme o kokou nelę.

19 O tahą habage tamą degele tą, kuguo kuokou dala kę ilo kele ę igiseibabe, Godihąne bi bolǫdo, kuguo kou umahą tobou kęme ęmokou be igisele. Fi nędi hebe kolo kęne ę ta gala nalę mei. Godihą sa kokou ne ę ta folo meido.

20 Egei hehegie tobolou o kahąge kou gue tobolou, damalędo, ąme nimokou haguale hafęido degeli.

Damalędo, Hiye O Yesu ną hagua.

21 Hiye O Yesuhą habagugueibe dibou de dalale. Damalędo.